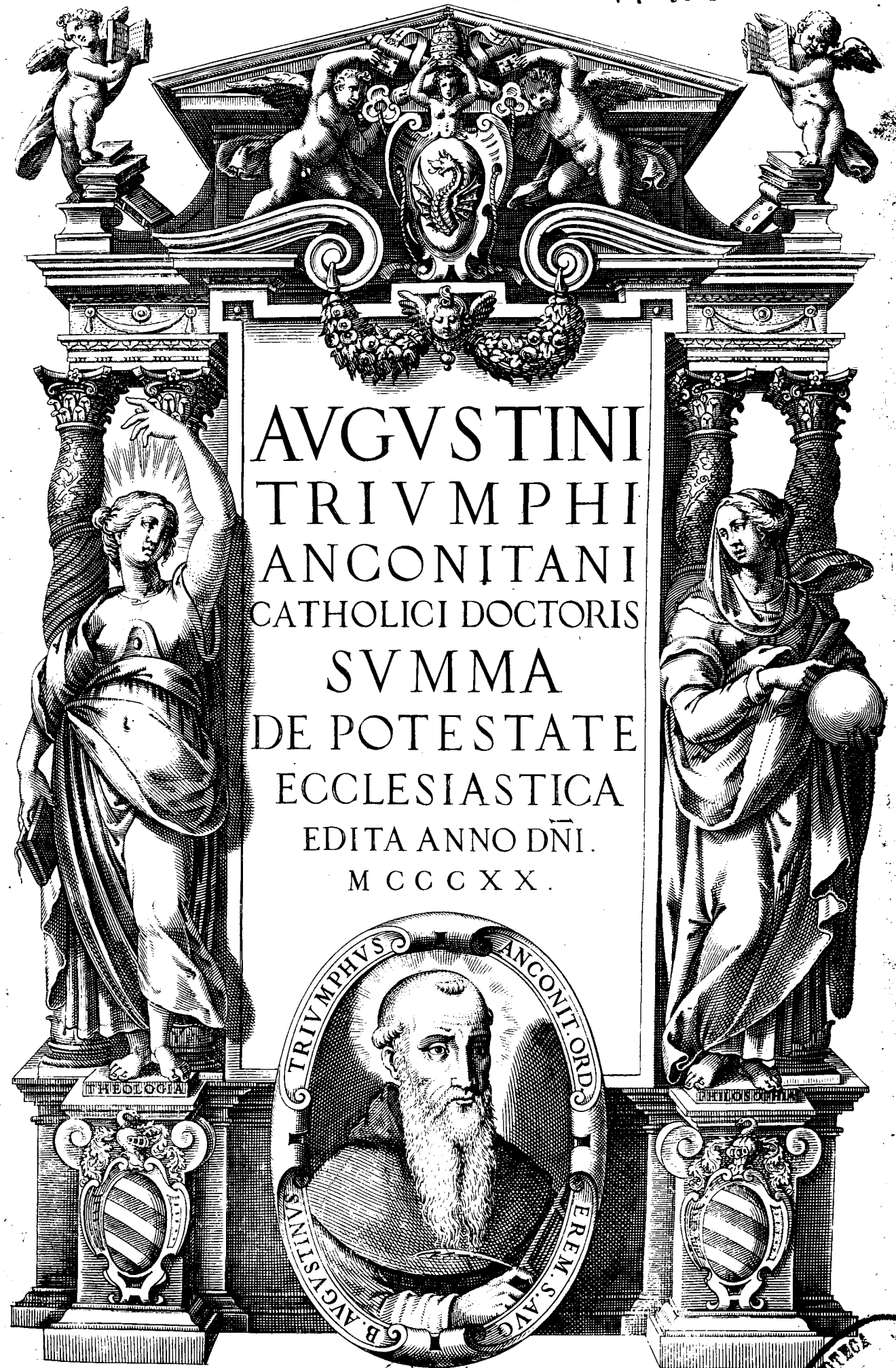

Dece Colegio de la impre. de Jhu. de Granada

R. 10813 B. e

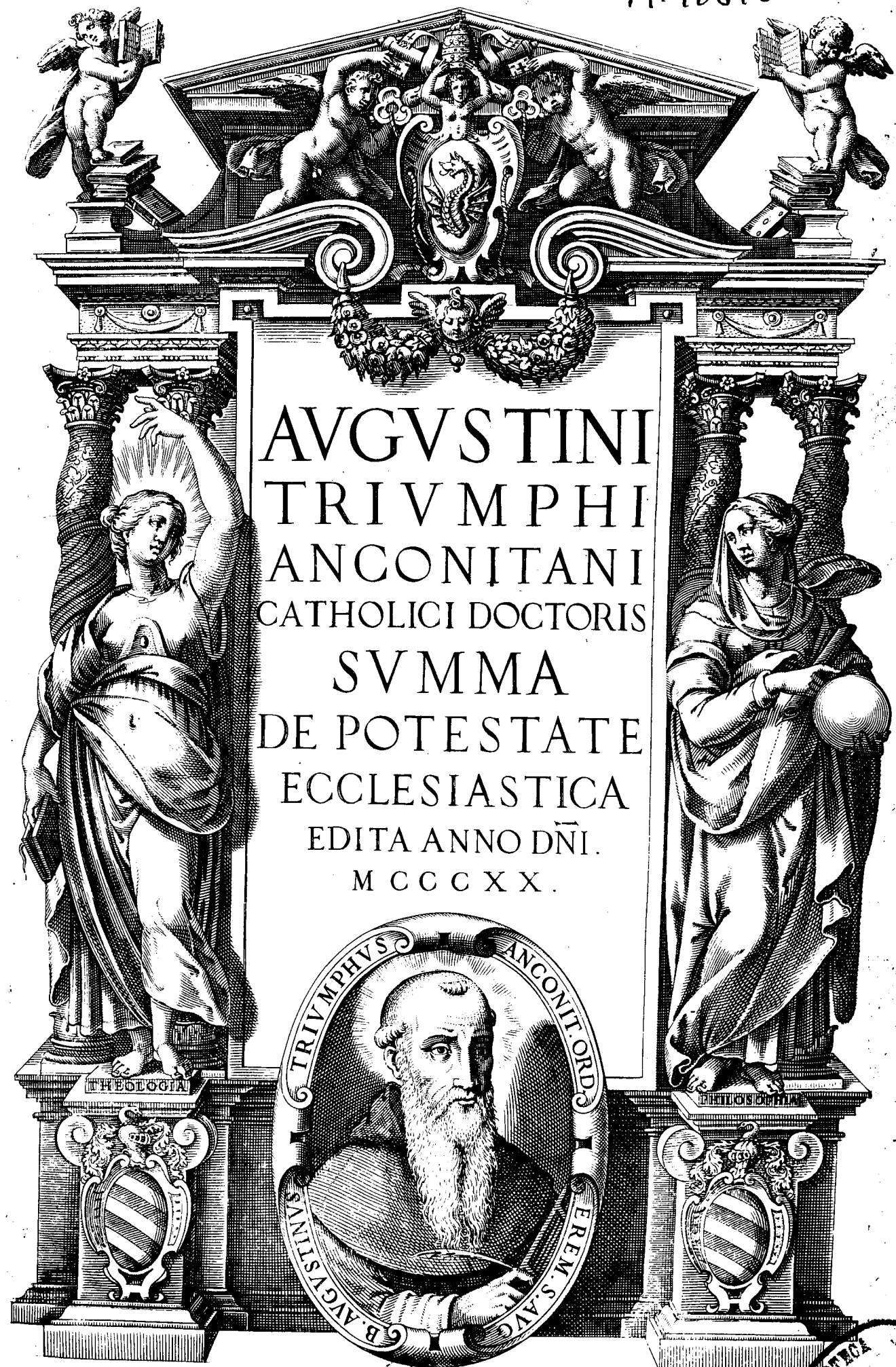

3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

7 400 40 MADE IN SPAIN

Dece Colegio della Comp. de S. J. de Granada
R. 10813 *R. e*

AVGVSTINI
TRIVMPHI
ANCONITANI
CATHOLICI DOCTORIS
SVMMA
DE POTESTATE
ECCLESIASTICA
EDITA ANNO DÑI.
MCCCXX.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA

SANCTISSIMO PATRI
ET DOMINO NOSTRO
GREGORIO XIII.
PONT. MAX.

F. AUGUSTINUS FIUZZANUS ROMANUS
SACRISTA, ET ORDINIS AVGVSTINIANI
VICARIVS GENERALIS S. P. D.

VANTA VI, Gregori Pontifex Beatissime, quantisq. fraudibus; ac dolis, antiquus humani generis hostis Sathan, ab ipsis nascentis Ecclesie primordijs, Christiane Religionis veritatem oppugnarit, atque in dies magis, novis machinis adhibitis oppugnare non desistat, cum ex Ecclesiasticis historijs, omniq. antiquitatis memoria aperte cognoscimus, tum nostris ipsi oculis, quod non sine magno doloris sensu commemorandum est, plane perspicimus. Sed admirabili Dei providentia factum est, ut longe aliter semper euenerit, quam terribissimum aduersarius opinabatur. nam siue Leonis rabie, & immanitate representata, homicida ille per efferatos Principes, omni acerbitalis genere Ecclesiam diuexandam suscepit, siue tamquam venenata aspis, aut vafra vulpecula, haereticorum calliditate, & fallacijs, fidei integritatem labefactare conatus est, numquam victor, numquam superior discessit. immo vero suis artibus captus, in ipsam quam fecerat foueam incidit. verè enim à Leone Magno Summo Pont. scriptum est, Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur. Itaq. & tyrannorum crudelitas, tot fortissimos Christi martyres effecit, & haereticorum impietas, tot sacra Concilia Oecumenica, tamquam totidem fidei propugnacula extruxit, & viros doctissimos Apostolici depositi, idest verae, & incorruptae Religionis custodes vigilantissimos, & defensores acerrimos penè innumerabiles Ecclesiae sanctae peperit. Etenim quemadmodum nullò umquam tempore defuerunt scelerati Ciues Babylonis, qui

Ciuitatem Dei impugnarent, ita etiam Spiritu sancto auctore, omnibus facultis Doctores pij, & Catholici extiterunt, quorum virtus, & constantia in propulsandis hæresibus, & prophanis nouitatibus refellendis perpetuo eluxit. In quorum sanè numero iure optimo (vt arbitror) reponendus est, vir beatæ memoriæ Augustinus Triumphus, qui Anconæ familia vetusta, & honorata natus, atque ab ineunte ætate, ordinem Eremitarum Sancti Patris Nostri Augustini professus, ante annos ducentos sexaginta, eximia vitæ sanctitate, & singulari omnium doctrinarum laude floruit. Is autem cum alia quamplurima reliquit monumenta ingenij sui, quibus non solum Philosophiam, & Theologicam Scholâ, sed diuinam etiam scripturam in ignopere illustrauit, tum illud in primis præstantissimum, atque eruditissimum opus confecit, De Ecclesiastica potestate. in quo quidem opere summa auctoritas Romani Pontificis, vniuersalis Ecclesiæ Pastoris, Petri Apostolorum Principis successoris, & Iesu Christi legitimi Vicarij, ita subtiliter, & luculenter explicata est, vt nihil eruditius, nihil enucleatius scribi potuisse videatur. Ac mihi quidem Pater Beatissime nihil necesse est plura dicere de Augustino nostro, præsertim apud Sanctitatem Vestram, quæ huic scriptori, atque adeo huic libro, suo peracri iudicio plurimum tribuere solita est. Illud certè constat, eos, qui postea hunc locum tractarunt, præstanti doctrina, & eruditione viros, multa ex hoc fonte hausisse, atque hunc sibi auctorem potissimum ad imitandum proposuisse, huius denique solidam doctrinam, ad suas de rebus grauissimis sententias confirmandas, frequentissimè adhibuisse. Cum igitur animaduertentem librum insignem, & non solum sacræ Theologiæ, sed Pontificij quoque iuris studiosis pernecessarium, atque hisce nostris temporibus ad profligandos multos hæreticorum errores, valdè accommodatum, nusquam ferè venalem reperiri, arbitratus sum ad nostri ordinis dignitatem, atque etiam ad nonnullam officij mei rationem pertinere, vt thesaurus iste abditus propemodum, atque absconditus in paucorum bibliothecis, ad communem omnium vtilitatem eaderetur in lucem. Curauit autem non mediocri studio, ac labore, vt non solum quàm emendatissimus liber prodiret, sed etiam auctus quibusdam notationibus, quas & rei propositæ congruentes, & æquo Lectori non ingratas, neque infructuosas fore confido. Illud verò percommode accidit, vt hoc tempore in aula haberemus ex eadem familia hominem omni humanitate excultum, Ioannem Baptistam Triumphum, Sanctitatis Vestræ familiarem, veterem amicum meum, atque Augustinianæ familiæ multis nominibus coniunctissimum: nam cum ego pro huius muneris officio, quod mihi a Sanctitate Vestra impositum est, Religionis nostræ negocijs valdè distineret, is occupationes meas libri editione sedulo, ac diligenter procuranda, amicissimè subleuauit: qua in re & pietatem præstitit erga gentilem suum, cuius memoriam vnice colit, & Sanctitati Vestræ, cui addictissimus est, inferuire studuit. Ita verò affectus atque animatus est, vt omnia huius doctissimi scriptoris opera typis imprimi & vehementer cupiat, & vt id celeriter fiat, omni ope, atque opera curaturus sit. Ego verò me illi adiutorem strenuum, promptum

ptum certè, atque alacrem adiungam. Iampridem enim in ea cogitatione versor, vt lucubrationes doctorum virorum, quos Religio nostra, tamquam ager diuinæ gratiæ irrigatione fecundus, complures sanè tulit, e tenebris eruam, & huic tam erudito sæculo spectandas proponam. Et si autem satis ad id per me ipse sum incensus, multo me tamen vehementius incendit auctoritas Sanctitatis Vestræ, eiusque summa quædam propensio ad fouenda ingenia, bonasq. artes, & disciplinas illustrandas, & Catholicam Religionem propagandam, qua vna in re, omnes Sanctitatis Vestræ curæ, & sollicitudines defixæ sunt. Interea igitur dum Sanctitatis Vestræ patrocinio, atque auspicijs cætera paramus, hanc Augustini Summam, tamquam primitias qualdam, ei humiliter offero, eiusque sanctissimo nomine munitam, atque ornata, eruditis omnibus legendam trado: quod vt facerem cum auctoris ipsius iudicium, qui eam Ioanni XXII. Sanctitatis Vestræ prædecessori dicauit, tum libri ipsius argumentum admonuit, quod totum est de Pontificis summi Potestate, tum illud denique impulit maximè, quod nihil ab hac ingenij mei mediocritate proficisci potest, quin Sanctitati Vestræ debeat quicquid enim sum, eius secundum Deum beniginitate sum, quare iudicium aliquod grati animi mei, quod pro tam multis, tamquam Illustribus in me meritis, sanè exiguum esse intelligo, extare tamen volui: frater eadem beniginitate Sanctitatis Vestræ, quæ illius exemplo, cuius vices in terris gerit, cum magna præstet, parua, atque humilia non aspernatur. Pater Beatissime Deum oro, vt Sanctitatem Vestram Ecclesiæ sanctæ suæ diu incolumen conseruet. Romæ sexto idus Maij M. D. LXXXII.

Dilecto filio Ioanni Baptiste Triumpho de numero participantium
Secretario & familiari Nostro.

GREGORIVS PAPA XIII.

DILECTE Fili salutem & Apostolicam Benedictionem,
Exponi nobis nuper fecisti, quod cum quondam Augustinus Trium-
phus Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini, & Theolo-
giae professor, ut alijs iuxta traditum sibi à Deo talentum prodesse
posset, inter alia vnum opus seu librū de Potestate Ecclesiastica com-
posuerit, & compilauerit, tu ad communem omnium Christi fide-
lium utilitatem & salutem imprimi facere intendis nobis humiliter
supplicari fecisti, quatenus tibi in praemissis opportune providere de benignitate Apostoli-
ca dignaremur. Nos igitur te specialibus fauoribus & gratijs prosequi volentes, huiusmodi
supplicationibus inclinati, Tibi ut ad decennium dumtaxat à data primae impressionis di-
cti operis, seu libri computandum nullus alius opus praedictum sine tua expressa licentia
imprimere, & imprimi facere, vel aliter, quam de dicta licentia impressum vendere, seu
alibi habere, tenere, permutare, seu donare, aut venalia exponere possit Apostolica aucto-
ritate tenore praesentium indulgemus, districtius inhibentes vniuersis & singulis bibliopolijs,
ac alijs librorum impressoribus & venditoribus ceterisq; personis cuiuscumq; status, gradus,
ordinis, & conditionis existentibus, ac tam extra, quam intra Italiam in statu Ecclesia-
stico, & terra Sanctae Romanae Ecclesiae medietate, vel inmediate subiectis dependentibus sub
excommunicationis latae sententiae & quingentorum ducatorum auri de Camera ac am-
missionis typorum & librorum pro vna Camera Apostolicae & altera medietatibus tibi ap-
plicandorum ipso facto etiam sine declaratione cuiuscumq; iudicis incurrendis poenis, ne
opus praedictum dicto decennio durante sine dicta licentia imprimere, seu imprimi facere,
aut ab alijs impressum per se vel alium, seu alios vendere, aut venale proponere, tenere, &
habere audeant, seu praesumant: ac irritum & inane si secus super his à quoquam quauis
auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit dicta auctoritate decernimus. Non
obstantibus Apostolicis ac in prouincialibus & Synodalibus Concilijs editis generalibus,
vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, necnon vrbis & quarumcumq; aliarum
Ciuitatum, Prouinciarum, Regionum, & locorum etiam iuramento confirmatione Apo-
stolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus: Priuilegijs quoque
indultis, & literis Apostolicis etiam Populo Romano super librorum imprimendorum fa-
cultate sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatorijs
derogatorijs, alijsq; efficacioribus & insolitis clausulis, necnon irritantibus & alijs decretis
in genere, vel in specie etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolica potestate
plenitudine, ac alijs quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis. Quibus omnibus etiam si
de illis specialis specifica, & expressa mentio habenda foret illis alijs in suo robore perman-
suris hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, ceterisq; contrarijs quibuscumq;
Dat. Tusculi sub annulo Piscatoris. Die XI. Maij M. D. LXXXII. Pontifi-
catus Nostri Anno Decimo.

Cæ: Glorierius.

AUCTORIS

AUTORIS VITA EX VARIIS PROBATISSIMISQVE SCRIPTORIBVS COLLECTA.

TRIVMPHORVM familia Anconæ est, honesta & vetus, cuius rei illud argumento esse potest, quod iam inde ab Hadriani primi Summi Pontificis temporibus Gratosum Nouariensem episcopum tulit, doctrina, & pastorali sollicitudine commendatum, quemadmodum in diptycis Nouariensium episcoporum diligenter notatum est. Ex ea familia natus est Anconæ Augustinus Benedicto patre anno Domini MCCXLIII. Innocentio III. summo Pontifice. Adhuc puer celeritate ingenij, morum grauitate, in Deum & parentes, ut in eam cadere ætatem poterat, pietate prope singulari, qui & quantus vir postea esset euasurus, manifeste indicauit, liberalibus disciplinis, quibus ætas puerilis informari solet, suorum cura eruditus, statim ad Guillelmum patrum eremitam Augustinianum se contulit, clarum virum, & præstantissimo Cardinali Vgoni Dominicano valde carum. Spiritu autem sancto iam illum suauiter attrahente patris etiam virtute & doctrina, ut verisimile est, allectus in eundem ipse quoque ordinem adscribi voluit, annos natus xviii ac felici quodam auspicio sancti patris Augustini nomen accepit. Florebatur autem eo tempore omni litterarum & sanctitatis genere Augustiniana Religio, quæ tum Dei prouidentia, & Alexandri III. optimi Pontificis beneficio coniunctis diuersorum ordinum eremitis, in vnum quasi corpus coaluerat. Non multo post logicis & philosophicis præceptis insigniter doctus, ad excolenda sacrae theologiae studia, à Lanfranco Septala Mediolanensi Priore ordinis generali admissus, duos illustres theologos sui ordinis Leonardum Viterbiensem, & Iacobum Perusinum doctores habuit: ac breui quidem eos in theologia progressus fecit, ut à Clemente Auximare acris iudicij viro, Lanfranci successore dignus sit habitus, qui vna cum Aegidio Columna Romano, qui postea clarissimus theologus fuit, Lutetiam Parisiorum mitteretur, ut duos illos theologorum facile principes Thomam

A 3 Aquinatem

Aquinatem, & Bonauenturam Balneoregensem audiret, & tamquam generosus quidam tyro maioribus in castris sub magnis Imperatoribus militaret, quibus sane doctoribus quantum profecerit, eum Quodlibeta, quæ publice Parisiis eruditissime defendit, tum in sententias Petri Lombardi subtilissima scripta, quæ eo tempore summa cum laude in lucem dedit, tum denique tot volumina omni eruditionis lumine referta, quæ varijs argumentis tractandis ad triginta sex confecit; apertissime restantur. Parisiis Baccalau-reus, & postea Magister factus, scholas & priuatas apud suos, & publicas in Vniuersitate magna discipulorum frequentia sustinuit. Nam vero non minus virtute, & bonitate, quam ætate & eruditione proficiebat, simulque cum doctrina crescebat in eo pietas, & ardor quidam amoris erga sanctam Ecclesiam Catholicam, pro cuius ueritate, & gloria perpetuam aduersus improbos, & insanos quosdam homines propugnationem ita suscepit, ut & pene etiam adolecens, & vir factus, & senio iam confectus à libris conscribendis, prout rerum & temporum necessitas postulabat, numquam cessaerit. Nam iuuenis libello Simonis natione Galli presbyteri Cardinalis Sanctæ Cæcilie, qui postea ad summum Pontificatum euectus Martinus quartus vocatus fuit, cohortatione edito, quem contra diuinatores inscripsit, Fraticellorum maxime ineptias, & somnia commostrauit, rationibusque firmissimis confutauit: tum etiam Ariolorum, Augurum, Aruspicum, Coniectorum, atque id genus vanissimorum hominum stultas prædictiones coarguit. Concilio Lugdunensi secundo à Gregorio decimo indicto cum interfuisset, in locum missus Thomæ Aquinatis præceptoris sui, qui per illud fere tempus ad præmium ætatis sanctitatis, & doctrinæ euolat in cælum, paulo post Patauium à Francisco Carrara Patauinorum principe, prædicationis causa vocatus est, ibique cum quartum & trigésimum annum nondum confecisset, librum de amore Spiritus sancti, & alterum de resurrectione mortuorum iam inchoatos expoliuit, atque absoluit; quos ambos Leonardo Quercino S. R. E. Cardinali episcopo Albano dedicauit. Patauium in patriam reuersus, cum ut ipse quoque multis in locis ait, nunquam minus esset ociosus, quam cum erat ociosus, multa quæ & Parisijs & alibi instituerat, perfecit; quædam, quæ iam confecerat, accuratius perpoliuit: plura etiam primum noua excudit. In ijs commentarios super Priora & Posteriora Aristotelis, quos olim scripserat rogatu nobilis iuuenis discipuli sui Corradi fratris Augustiniani filij Guidonis Comitis Montis Silicis distinctius ornatusque digessit. Tractatus novos tres de animæ potètijs, de prædicatione generis & speciei, & de eradicatione Porphyriane arboris litteris mandauit. Decretalem, Firmiter, de Sum. Trin. & fide Cathol. etiam petente Ioanne Britanno viro illustri, & ecclesiæ Varadiensis rectore breui perspicuaque explanatione declarauit. Partem Euangelij Lucæ, quæ incipit, Missus est, & canticum Magnificat non minus pie, quam docte exposuit, aliaque permulta ad diuinam scripturam, & theologorum scholam illustrandam egregie commentatus est. Cum igitur præclara ac celebris de Augustino fama non Galliam modo, ubi ob excellentem doctrinam notissimus erat, sed

Italiam

Italiam etiam vniuersam peragrasset, Carolus secundus Neapolitanorum Rex magno eum videndi & alloquendi desiderio captus, missis Anconam regijs nuncijs cum honestissimo comitatu Augustinum ad se nihil ei non pollicens aduocauit: qui Neapolim aduectus summa humanitate, & comitate à clarissimo Rege exceptus est, cui & Roberto filio cum ob eruditionem & sanctitatem, tum etiam ob singularem prudentiam ita carus atque acceptus fuit, ut intimis de regno consilijs admissus, sæpe etiam illustres ad Christianos principes, eorum nomine legationes obierit, grauissima negotia tractauerit, in omni denique rerum administratione magnam apud eos auctoritatem & gratiam perpetuo obtinuerit. Ceterum cum erga matrem suam carissimam Augustinianam religionem incredibili amore, ac pietate afficeretur, Regum familiaritate, & auxilio effecit, ut ea prouincia, quæ magna olim Græcia appellata est, multis in illa extructis cœnobijs eremitis Augustinianis primo accederet. Anno vero M. CCC. cum generalia ordinis comitia Neapoli solemniter haberentur, placuit religiosissimo Regi, & Regine patrum conuentum sua præsentia honestare, multisque munibus munifice ornare, inter quæ illud amplissimum & plane regium fuit, sacrum inquam & venerandum caput sancti Lucæ Euangelistæ, quod Triumphalibus manibus congregatis patribus traditum est, atque in Ecclesia sancti Augustini decenti loco collocatum, ubi adhuc magno religionis cultu seruetur. Et si autem Augustino in regijs negotijs valde occupato nunquam fere à Regum latere discedere licuit; tamen ut erat diuina quadam ingenij fecunditate, succisuis horis, partem veteris legis, idest Ezechielem prophetam, & totam nouam multiplici interpretatione enucleate explicauit. Nam primum quidem quatuor Euangelistas, Pauli epistolas omnes, & eas quæ Canonice appellantur, Acta præterea Apostolorum, & Apocalypsim Ioannis illustribus interpretationibus explanauit. Iterum vero stylo diuerso, sed ornatiore aliquanto & vberiore in nouum testamentum commentarios edidit. Tertio adhuc Pauli, & Canonice epistolas multo quam antea copiosius, multoque ingeniosius exposuit; opusque plane elaboratum Gerardo archidiacono Tolosano dedicauit, Gerardi Parmensis Cardinalis episcopi Sabinensis fratris filio: sed omnes ingenij sui vires effudit in eo libro, quem de Potestate Ecclesiastica inscripsit, & Ioanni XXII. summo Pontifici consecrauit: quem præcipue librum quamplurimi præstanti iudicio, & doctrina viri ita admirantur, ita laudibus in cælum ferunt, ut nihil in eo genere doctius, vberius, absolutius scribi potuisse testentur. Commentariū sententiarum sancti Augustini, quod mille loquium appellauit, opus maximi laboris, sed non minoris utilitatis, cum morte sublatus imperfectum reliquisset, Bartholomæus Vrbiniensis episcopus eius discipulus, tamquam impressa præceptoris vestigia strenue persecutus, ad exitum aliquando perduxit. At vero vniuersa opera & libros percensere, quos vir doctissimus, & in scribendo maxime exercitatus confecit, longius laboriosiusque est, quam ut breuiter debeat possitque hoc loco ostendi. Nec sane minus longum esset referre, clarorum virorum testimonia, & in omni disciplinarum genere præstantiū,

qui

qui in suis scriptis Augustini nostri ita meminerunt, ut quanti eius doctrinam faciant, cum crebra sententiarum ex eodem Augustino acceptarum usurpatione, tum verbis honorificentissimis declarent, nec solum superiorum temporum vetustiores iurisperiti, & theologi, ut Ioannes Andr. S. Antoninus, Turrecremata, Felinus, Decius & alij, sed nostri etiam sæculi viri eruditissimi Martinus Nauarrus, Didacus Couarruias, Melchior Canus, & alij quam plurimi qui studiosis inter legendum facile occurrerent. Illud certum est virum sanctum à talentorum, quæ summus ei Paterfamilias traderat, fidei negociatione nunquam cessasse, neque à meditatione sacrarum scripturarum, & scripture pro sancta Dei Catholica Romana Ecclesia unquam conuiuissse, donec ætate iam exacta egregiorum, facinorum suorum præmia à Deo percepturus Neapoli ex corporis vinculis solutus in caelum commigravit, anno salutis MCCCXXVIII. quarto Nonas Aprilis, cuius sanctitatem inde vel maxime perspicere licet, quod & in lapide vetusto quo in ædibus sancti Augustini, illius corpus honorifice contegebatur, nomen Beati insculptum iam inde à principio fuerit, & Volateranus grauis autor, alijq; non pauci eum Beatum appellauerint, & Patres Augustiniani eum semper, & scripto Beatum nominauerint, & pictura eius effigiem triumphali Beatorum corona decoratam expresserint, ut is qui ex Triumphorum familia natus est, quiq; diuina gratia adiutus de carne, & mundo triumphauerat, nunc vere cum Christo, & Beatis triumphare ad Dei gloriam, & fidelium ædificationem ostendatur.

EIUSDEM AUGUSTINI TRIUMPHI EPITAPHIUM

Neapoli in Ecclesia Eremitarum Augustinianorum.

ANNO. DOMINI. MCCCXXVIII.

DIE. SECUNDA. APRILIS

INDICTIONE. XI.

OBIIT. BEATVS. AVGVSTINVS

TRIVMPHVS. DE. ANCONA

MAGISTER. IN. SACRA. PAGINA

ORDINIS. PATRVM. EREMITARVM

SANCTI. AVGVSTINI

QVI. VIXIT. ANNOS. LXXXV.

EDIDITQ; . SVO . ANGELICO . INGENIO

XXXVI. VOLVMINA . LIBRORVM

SANCTVS . IN . VITA . ET

CLARVS . IN . SCIENTIA

VNDE . OMNES . DEBENT . SEQVI

TALEM . VIRVM . QVI . FVIT

RELIGIONIS . SPECVLVM

COMPEN.

COMPENDIUM VITAE AUCTORIS EX SUPPLEMENTO

ad Supplementum Chronicorum IACOBI PHILIPPI Bergomaris.

AVGVSTINVM etiam Anconitanum ordinis eremitarum diui Augustini professum virum sane & doctrina, & vitæ integritate celeberrimum cum praefatis floruisse constat, quod & ipse librum de Ecclesiastica potestate ad Ioannem Pontificem prædicatum inscripserit, & ultra eum omnes suæ ætatis theologos sine contradictione excefferit, à Matthæo exordiens totum nouum testamentum accuratissime declarauit, & commentauit: inter quæ commentaria in Pauli epistolas admiratione digna habentur, sed & super actus Apostolorum, super Apocalypsim, & super septem epistolas Canonicas ad instar beati Thomæ opus edidit aureum, tractatusq; celebres, super Missus est, & super Magnificat composuit. Floruit Anno Domini MCCCXXI.

EX MAGNIS CHRONICIS DE HISTORIIS ÆTATVM MVNDI, AC descriptione vrbium collectis à Doctore MARTIANO SCHEDEL.

AVGVSTINVM Anconitanum ordinis eremitarum diui Augustini professum virum sanæ & doctrina, & vitæ integritate celeberrimum floruisse hac tempestate constat, quod & ipse librum de Ecclesiastica potestate ad Ioannem XXI. Pontificem inscripserit, & ultra eum omnes suæ ætatis theologos sine contradictione excefferit, à Matthæo exordiens totum nouum testamentum accuratissime declarauit: inter quæ commentaria in Pauli epistolas admiratione digna habentur, sed & super actus Apostolorum, super Apocalypsim, & epistolas Canonicas ad instar beati Thomæ opus edidit aureum: tractatus quoque super Magnificat composuit. Floruit sub Ludouico Bauaro Imperatore IIII. Anno Domini MCCCXX.

IOANNES TRITTEMIUS IN LIB. DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

AVGVSTINVS de Ancona ordinis fratrum eremitarum sancti Augustini, viri diuinis scripturis studiosus & eruditus; & secularis philosophiæ non ignotus: ingenio promptus & sermone scholasticus, scripsit multa non spernendæ lectionis volumina, quibus memoriam sui nominis commendauit posteritati. De quibus subiecta feruntur, ad Ioannem Papam XXI. opus non paruum de Potestate Ecclesiastica. Super Sententias, Quodlibeta quoque. De Spiritu sancto contra Græcos. De decem chordis. De introitu terræ promissionis. De potentijs animæ. De resurrectione. In Matthæum. In Marcum. In Lucam quoque. In Ioannem. Super Missus est. Super Magnificat. In epistolas Pauli. In epistolas Canonicas. In Actus Apostolorum. In Apocalypsim, & alia complura. Hic volumen insigne ex scriptis diui patris Augustini inceptum quod Milleloquium prænotauit: sed morte præuentus imperfectum reliquit, quod postea Bartholomæus Vrbianus eiusdem ordinis perfecit. Claruit sub Ludouico Bauaro Imperatore Quarto, & Ioanne Papa XXI. Anno Domini MCCCXX.

RAPHAEL VOLATERANVS IN ANTHROPOLOGIA LIB. XXI. cap. Eremitarum Ordinis viri.

AVGVSTINVS Anconitanus plures & viles commentarios reliquit, inter quos de Ecclesiastica Potestate ad Ioannem XXI. Vitæ præterea integritate & abstinentia clarus, quapropter in Beatorum & ipse numero recensetur.

F. SIXTVS SENEN. IN BIBLIOTHECA SANCTA LIB. IIII.

AVGVSTINVS Anconas ordinis eremitarum S. Augustini vir in diuinis scripturis eruditus & in theologia scholastica, & sacrosanctis Pontificum decretis exercitatissimus scripsit postillari studio in totum nouum testamentum commentariorum infra scriptos libros, &c. Postmodum recenset opera ipsius Augustini, Claruit sub Ludouico Bauaro IIII. Imperatore, & Ioanne XXI. Pontifice, cui opus de Potest. Ecclesiastica dedicauit Anno Domini MCCCXX.

HIERONYMVS SERIPANDVS IN COMMENTARIIS ORD. S. AVGVSTINI.

BEATVS Magister frater Augustinus de Ancona vir sacre theologiæ peritus, & multis super scripturam editis operibus insignis, Carolo & Roberto regibus Neapolitanis clarus existens Neapoli obiit.

IOSEPHVS PAMPHILIYS EPISCOPVS SIGNINVS IN CHRONICA Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini.

AVGVSTINVS de Ancona de familia de Triumphis, quæ antiquissima est, ut plurimorum monumenta testantur, doctrina & vitæ integritate celeberrimus, Regibusq; Neapolitanis Carolo & Roberto carus Neapoli de hac vita decessit Anno Domini MCCCXXVIII. ibidemq; in templo S. Augustini ante maius altare sepultus iacet. Multa hic scripsit volumina, & cet. postmodum ea singula recenset, & addit Omnia autem eius opera Illustris. Senatus Anconitani sumpibus ab archetypis transcripta Romæ in bibliotheca Vaticana magnis & pulcherrimis voluminibus asseruantur. Demum ponit eum in catalogo Beatorum.

27021212

PANE

PANEGYRICUS IN AUGUSTINUM TRIUMPHUM.

MAGNO AUGUSTINO *vi quondam vetus illa TAGESTA*

Claruit, unde auctam se Africa iactat ouans:

Sic praecleara suo fulgens ANCONA TRIUMPHO

Europa eximio cingit honore caput.

Ergo aliter Lybia, Italia decus addidit aliter:

Sic patriam celo tollit vterq; suam.

Ille sui meruit fieri Pater Ordinis almi,

Augustique, nitens moribus, atque fide.

Hic minor, at tanto soboles patre digna, nec vsquam

Degener incaptis instruit egregijs.

Doctore laudata sequens vestigia sancti,

At irifica insignes condidit arte libros:

Plurima multiplici populo sermone disertus

Differuit, phaleras vsque valere fruens:

Fucum omnem procul abiciens, & inania verba:

Qui profit, numero simpliciore fruens.

Tartareas acies telis confixit acutis,

Nomine pro CHRISTI, Religione, Fide.

Quis numeret spolia, aut victor quos ab hoste triumphos

Duxerit? Augusti cedite Romubda.

Vos terrae periturus hanc insuetis, & aura

Fluxior: Ille polo digna trophaea tulit.

Dicite quò vestri vos euexere Triumpho?

Dicite quò tandem gloria parva abijt?

Sublimes quondam celsa ad Capitolia curru

Pergentes stupuit maxima Roma diu.

Nunc vero en tanti in nihilum recidere Triumpho.

Et vos Styx miseros, Tartaraq; ima tenent.

Ille triumphatis Satana, Mundoq; triumphans

Aethera conscendit victor, & astra tenet.

Ergo opus hoc plane Augustum, ac memorabile, PETRI

Extollens solium, Pontificisque manum

Quem pigeat versare? typis dum caetera sensim

Cudentur, frueri his Lector amice, Vale.

CATALOGVS OPERVM

Augustini Triumpho.

IN Ezechielem, liber vnus.

In Athanum, liber vnus.

In Marcum, liber vnus.

In Lucam, liber vnus.

In Ioannem, liber vnus.

In Actus Apostolorum, liber vnus.

Iterum in Acta Apostolorum Catena Patrum.

In omnes Epistolas Pauli, lib. XIII.

Iterum in omnes Epistolas Pauli Catena.

In omnes Epistolas Canonicas, lib. VII.

In easdem Epistolas Catena.

In Apocalypsim, liber vnus.

In eandem Catena.

In primu cap. Lucae super Misus est, & super

Aue Maria, & super

Canticum Magnificat.

De introitu terrae Promissionis,

De cantico spirituali siue de decem cordis.

Sermones Dominicales ad Clerum.

Sermones de sanctis ad Clerum.

Milleloquium ex scripturis D. Augustini.

Tabula seu Index super Moralia Sancti

Gregory.

In quatuor libros sententiarum.

De Amore spiritus sancti.

De spiritu sancto contra Cracos.

De Praedestinatione, & Praescientia.

De libero Arbitrio.

De Resurrectione Mortuorum.

De Consolatione animarum beatarum.

De Potestate Ecclesiastica.

De Potestate collegij mortuo Papa.

De Potestate Prelatorum.

De Thesuro Ecclesiae.

Quolibet Parisiis disputata.

Contra diuinatores & somniatores.

Super facto Templariorum.

De Predicatione generis & speciei.

Destructio totius arboris Porphyry.

De Cognitione, & potentijs animae.

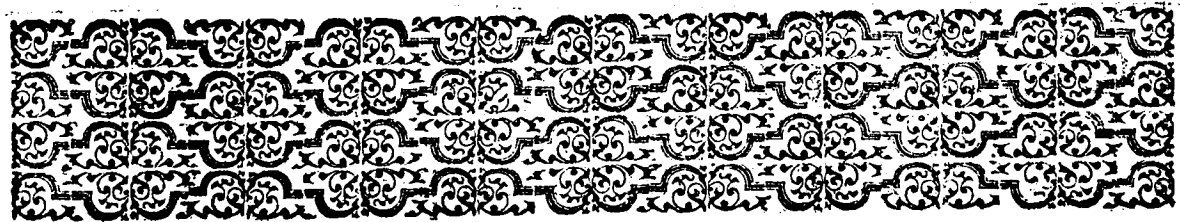
Expositio & quaestiones in libros priorum

Aristotelis.

Commentatio in libros Posteriorum.

Commentatio super duodecim libros Metaphisicorum.

SANCTISSIMO AC REVRENDISS.
IN CHRISTO PATRI AC DOMINO
DOMINO IOANNI DIVINA
PROVIDENTIA PAPAE XXII.

*F. AUGUSTINUS TRIUMPHUS DE ANCONA
Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini cum omni famulatu
& reuerentia post pedum oscula beatorum.*

QUAMVIS Dei filius humani generis naturam assumens infirma mundi elegerit, ut fortia quæque confunderet: ecclesiastica tamen potestatis altitudinem suos fideles latere noluit: quinimmo tamquam supra petram fundatam, ipsam esse supra omnem principatum, & potestatem: ut ei genua cuncta curuentur, caelestium, terrestrium & infernorum, verbis apertissimis declarauit: Vnde error est, pertinaci mente non credere Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiae pastorem, Petri successorem: & Christi legitimum vicarium supra spiritalia & temporalia vniuersalem non habere primatum. In quem quandoque multi labuntur diuinae potestatis ignorantia. Quæ cum sit infinita, eo quod magnus Dominus & magna virtus eius, & magnitudinis eius non est finis, omnis creatus intellectus in eius perscrutatione inuenitur deficere. Multi vero hominum complacentia: quia sic multa de diuino cultu & Christi reuerentia usurpata sunt: quæ honoribus deferuntur humanis, siue humilitate nimia, siue adulatione pestifera. Multo magis hac duplici causa multa subtrahuntur de Christi vicarij dominio & potentia. Multi autem curiosa scientia, & vti non elata superbia cupientes ex quibusdam nouis, videri potius, quam videre, & sciri, potius, quam scire: imitantes in hoc illos curiosos, & superstitiosos Athenienses, qui ad nihil aliud vacabant nisi audire, vel discere aliquid noui: His omnibus modis impugnatur quandoque Christi sponsa, sed vinci non potest: tempestates suscipit, sed non demergitur: iacula mittuntur in eam, sed non perforatur, machinamenta præparantur, sed turris dauidica non eliditur. Huic tamen pestifero morbo salubri remedio prouidetur, cum à sacrae scripturae Doctoribus varia, & diuersa conscribuntur, quia enim nullus vnquam hominum ita clare locutus est, ut in omnibus ab omnibus intelligi posset. Ideo vtile fore censuit. Augustinus diuersos libros à diuersis fieri, etiam de eisdem quaestionibus, diuerso stilo, non diuersa fide, ut veritas quidem ipsa ad omnes perueniat: ad alios sic: ad alios autem sic. Nec aliud intelligo scripturam voluisse significare, quod adducebantur Salomoni equi de Aegypto, & de cunctis regionibus terræ, nisi quia summo Pontifici diuersi libri à cunctis Christi militibus offeruntur. Nec mirum quia Lectulum eius sexaginta fortes ambiunt, exfortissimis Israel: omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi.

Summam igitur de potestate ecclesiastica prætitulatam sanctitati vestrae dignum putavi præsentandam fore: ut sicut talis potentia à vobis, tamquam à fonte deriuatur in omnes per vniuersalem influentiam: sic quod corrigendum est in ea, vestro iudicio referuetur per discussionis prudentiam: & quod tenendum est comprobetur per confirmationis sententiam.

SVMMAE
AVGVSTINI TRIVMPHI
ANCONITANI
CATHOLICI DOCTORIS
Ordinis Eremitarum S. Augustini
PARS PRIMA.

DE POTESTATE PAPAE SECVNDVM SE.

QUIA de Potestate Ecclesiastica tractare sermonem assumpsimus, cum potentia referatur ad actum, & ad effectum, & per potentiam status vnus distinguatur ab alio, triplex consideratio de potentia Papæ occurrit. Primo, ut consideratur secundum se. Secundo, ut comparatur ad effectum. Tertio, ut comparatur ad statum, quem per talem potentiam homo consequitur. De Potentia verò Papæ secundum se, triplex consideratio est necessaria. Primo, respectu Dei à quo est principaliter, & effectiue. Secundo, respectu eligentium, à quibus est instrumentaliter, & cooperatiue. Tertio, respectu ipsius Ecclesiae, cui præest administratiue, & auctoritatiue.

QVAESTIO PRIMA DE PAPAE
POTESTATE.

IRCA primum quaeruntur Decem. Primo, Vtrum sola potestas Papæ sit à Deo immediate, & nulla alia. Secundo, Vtrum potestas cuiuslibet Papæ sit à Deo. Tertio, Vtrum potestas Papæ sit vniuersaliter maior omni alia. Quarto, Vtrum aliquis possit esse equalis Papæ in potestate.

Quinto, Vtrum singularius sit à Deo potestas Papæ, quam aliqua alia. Sexto, Vtrum potestas Papæ sit vna, vel plures. Septimo, Vtrum sit simul Sacerdotalis, & Regalis. Octauo, Vtrum sit simul temporalis, & spiritualis. Nono, Vtrum eius potentia sit simul aeterna, & temporalis. Decimo, Vtrum sit vtile de tali potestate disputare.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLA POTESAS Papa sit à Deo immediate, & nulla alia.

Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 38. & in cap. in nouo. 21. dist. glossa, Compostel. Abbas, & Felinus in cap. translato. de constit.

PRIMUM sic proceditur. videtur enim, quod sola potestas Papæ non sit immediate à Deo effectiue: quia quæ non sunt eiusdem rationis, vnum non reducit in alterum: sed potestas Papæ; & potestas secularium Principum nō sunt eiusdem rationis. ergo videtur, quod vtraque sit immediate à Deo, & vna nō reducat ad aliam.

2 Præterea. Potestas imperialis immediate est à Deo; quia sicut dicitur 23. quæst. 4. c. Quæsitum. A Deo concessa est potestas imperialis, & propter vindictam noxiorum, gladius fuit permissus. ergo videtur, quod talis potestas non sit à Papa, nec ab homine, & per consequens immediate à Deo.

3 Præterea: Quæ distincta sunt in se, & ad distinctos fines ordinantur, vnum nō est ab altero, immo immediate reducantur ad aliquod tertium: sed potestas spiritualis, & potestas secularis sunt distinctæ in se, & ordinantur ad distinctos fines, sicut habetur 10. dist. cap. Quoniam idem, & 86. dist. cap. Duo sunt quippe. ergo istæ duæ potestates sunt immediate à Deo.

4 Præterea. Quod non potest auferri ab homine, immediate est à Deo: sed potestas Episcoporum non potest auferri ab eis per Papam, nec per aliquem hominem. ergo immediate est à Deo.

IN CONTRARIUM est. Quia sicut est in corpore naturali, ita debet esse in corpore mystico: sed ita est in corpore naturali, quod omnia membra recipiunt influentiam ab vno, scilicet à corde. ergo ita erit in corpore mystico, quod omnia recipient influentiam à Summo Pontifice, & sic solum sua potestas est immediate à Deo, & nulla alia.

RESOLVTIO.

Potestas iurisdictionis spiritualium, & temporalium immediata est in solo Papa: Deriuata in omnibus Episcopis, & Prælati: Potestas autem in ministerium data in omnibus secularibus, & Principibus ponenda est.

RESPONDEO, dicendum, quod dimissis opinionibus, ad quæstionem, puto, sic esse dicendum, quod duplex est potestas, videlicet ordinis & iurisdictionis. potestas iurisdictionis diuiditur in temporalem, & spirituales: & tunc respondendum est, quod loquendo de potestate iurisdictionis temporalis, & spiritualis, dicere possumus, quod talis potestas est triplex, scilicet immediata, deriuata, &

E in ministerium data. Primo modo potestas iurisdictionis omnium spiritualium, & temporalium est solū in Papa. Secundo modo est in omnibus Episcopis, & Prælati. Tertio modo potestas iurisdictionis temporalis est in omnibus Imperatoribus, Regibus, & Principibus secularibus. Et dico potestas iurisdictionis temporalis, quia loquendo de potestate spirituali quantum ad potestatem ordinis, quæ respicit corpus Christi verum, & quæ est respectu ipsorum Sacramentorum, puto quod talis est in Papa, in quantum est Episcopus, & in oibus Episcopis immediate à Deo. Cuius ratio est, quod talis potestas non conuenit Papæ, in quantum Papa: quia si aliquis eligatur in Papam nullum ordinem habens, erit verus Papa, & habebit omnem potestatem iurisdictionis in spiritualibus, & temporalibus, & tamen nullam habebit potestatem ordinis. conuenit ergo talis potestas ordinis Papæ in quantum est Sacerdos, vel Episcopus. Vnde Saluator Ioann. 20. Aequaliter, & immediate concessit hanc potestatem Petro, & alijs, quorum personas repræsentant Episcopi: quia sicut solus ipse Christus fuit institutor Sacramentorum, ita solus ipse hanc potestatem, quæ respicit Sacramenta, & Corpus Christi verum, habet immediate concedere: vnde dicitur 21. dist. c. In nouo testamento, & ceteri Apostoli cum eodem Petro pari cōsortio honorem, & potestatem acceperunt: sed loquendo de potestate iurisdictionis, tã spiritualium, quàm temporalium, talis est in Papa immediate: quod probatur tripliciter.

Primo sic: Auctoritas iurisdictionis non conceditur, nisi per clauas Ecclesiæ: sed clauas Ecclesiæ Christus non concessit nisi Petro singulariter, sicut patet Matth. 16. Tibi dabo clauas Regni cælorum: super quo verbo dicit glossa. & Christus solum vnū Vicariū, & vnū caput voluit esse in Ecclesia, ad quæ diuersa membra recurrent, si forte ab inuicem dissentirēt.

Secundo sic: Ille, qui non dat aliquod, non potest auferre: sed si Papa nō daret potestatem iurisdictionis spiritualium, & temporalium Episcopis, & Prælati, non posset eos deponere, & dicta auctoritate priuare, quod est falsum: quia aliquando Papa priuat eos auctoritate, quando deponit eos: aliquando priuat eos executione auctoritatis, quando suspendit: potestas ergo iurisdictionis residet solum in Papa.

Tertio sic: In illo residet immediate potestas iurisdictionis spiritualium, & temporalium, cuius auctoritate fit Prælatorum electio, & confirmatio: sed auctoritate Papæ fit Prælatorum electio, & eorū confirmatio: vnde eis dicitur: Damus vobis auctoritatem administrandi in spiritualibus, & temporalibus: ergo talis potestas immediate residet solum in Papa: sed potestas Episcoporum, & Prælatorum iurisdictionis temporalium, & spiritualium est deriuata, & non immediata. Deriuata enim est in eis à Christo, mediante Papa, quod patet tali ratione: Sicut se habent riuuli ad fontem, & radij ad Solem, rami ad arborem: sic se habet potestas Episcoporum ad potestatem Papæ. Nam, vt dicitur in capitulis Ephesini Cōcilij. Quomodo Solis multi radij, sed lumen vnū: & rami arboris multi, sed robur vnū: & cū de fonte vno riuuli plurimi defluūt, numerositas licet diffusa videatur exundan-

Et habetur 24. q. 1. cap. loquitur de minus. Ex S. Cypriani tra. de simplic. Prælatorum.

* al. ab ea.

1. Cor. 2.

exundantis copię largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius mirę fecunditatis extēditur: & episcopatus vnus est, cuius a singulis pars in solidum tenetur: sed constat, quod aqua riuulorum non est aqua fontis immediata, sed deriuata. ergo potestas iurisdictionis Episcoporum non est immediata a Christo, sed deriuata in eis, mediante Papa. Patet hoc etiam auctoritate Cyrilli Patriarchæ Alexandrini, qui sic ait in libro Thefaurorum: Sicut Christus accepit a Patre ducatum, & sceptrum ecclesiæ gentium ex Israel, egrediens super omnem principatum, & potestatem, & super omne quodcunque, vt ei genua cuncta curuentur: sic Petro, & eius successoribus plenissimam concessit potestatem, & nulli alij, quàm Petro, quod summum est & plenum, sed soli sibi commisit totum. Sed quod potestas temporalis Imperatorum, Regum & aliorum Principum secularium sit in ministerium data à Deo Papæ, & alijs Prælati ecclesiæ, in quibus residet potestas spiritualis, probatur quantum ad præsens quattuor rationibus.

Primo sic. Illa potestas est data ad ministerium alteri, per quam habet institui, regulari, & ordinari, atque confirmari, si bona sit; & per quam habet iudicari, & condemnari, si non bona sit: sed talis est potestas secularium Imperatorū, Regum, & Principum; quia per potestatem Papæ habet institui, & regulari, & ordinari, si bona est: & per ipsam habet condemnari, & iudicari, si non bona sit. ergo talis potestas non est immediate à Deo, sed est in ministerium potestatis spiritualis data. Vtrumque membrum probatur. scribitur enim 22. dist. Quia potestas Papæ cuiuslibet ordinis dignitatem, & gradus instituere habet, ipsam vero solus Christus fundauit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato Petro æternæ vitę clauigero terreni simul, & cælestis imperij iura commisit. Quod vero habeat omnem potestatem secularem iudicare, & deponere, si non bona sit, patet. 15. quæst. 6. cap. Alius. vbi dicitur, quod Zacharias Romanus Pontifex Regem Francorum, nō tam pro suis iniquitatibus, quàm etiam pro eo, quod tantę potestatis erat inutilis, a regno deposuit, & Pipinum patrem Caroli Imperatoris loco eius instituit.

Secundo sic. Illa potestas est in ministerium data alteri, cui iuramentum fidelitatis præstat, & ab eo cognoscit esse omne, quod habet: sed omnis potestas secularium Principum, Imperatorum, & aliorum est talis. dicitur enim. 63. dist. cap. Tibi domino. quia Imperator iurat summo Pontifici nunquam mandatum eius præterire, & sibi in omnibus fidelitatem seruare. ergo talis potestas est sibi solum in ministerium data. Et si inueniatur quandoque aliquos Imperatores dedisse aliqua temporalia summis Pontificibus, sicut Constantinus dedit Siluestro, hoc nō est intelligendū, eos dare quod suum est, sed restituere quod iniuste, & tyrannice ablatum est. Eodem modo, si legatur quandoque aliquos summos Pontifices dare bona temporalia Imperatoribus, & Regibus, hoc nō est intelligendum eos facere in dominij recognitionem, sed magis in pacis ecclesiasticę conseruationem. quia seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetū esse ad omnes.

Tertio sic. Illa potestas est in ministerium data alteri, quæ est subdelegata respectu eius: sed omnis potestas Imperatorū, & Regum est subdelegata respectu potestatis Papæ. nā vt dicitur. 2. q. 1. cap. Quicumque litem habens. cuiuslibet licitum est Sacrosanctę sedis Antistitis iudicium eligere. ergo omnis potestas secularis est in ministerium data potestati spirituali.

Quarto sic. Illa potestas est in ministerium data alteri, quæ est restringenda, amplianda, & executioni mandanda ad imperium illius, cui est in ministerium data: sed talis est omnis potestas secularis. dicit enim Bern. ad Eugenium Papam super verbo: Ecce gladius duo hic; Quid denuo vsurpare gladium tētas, quem semel iussus es reponere in vaginam? & loquitur de gladio temporalis. & subdit: Quem tamen qui tuum esse negat, non satis videtur mihi attendere verbum Domini dicentis sic: Converte gladium tuum in vaginam. tuus ergo, & ipse tuo forsitan nutu, & non tua manu euaginandus: alioquin si nullo modo ad te pertineret, dicentibus Apostolis: Ecce duo gladij hic; non respondisset Christus satis est, sed nimis est. Potestas ergo, iurisdictionis spiritualium, & temporalium immediata est in solo Papa: deriuata vero est in omnibus Episcopis, & Prælati. sed in omnibus secularibus, & principibus est in ministerium data. & ista est conclusio, quam nunc ad præsens teneo de quæstione.

lib. 4. de cōsid. Luc. 22.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod potestates prædictæ, licet nō sint eiusdem rationis secundū rationem specificam: sunt tamen eiusdem rationis secundum rationem analogicam. & hoc sufficit, vt vnā reducat in aliam ordine quodam.

AD secundum est dicendum, quod verum est potestatem imperialem esse a Deo, quia non est a Papa; vt est homo: sed est a Papa, vt gerit vicem Christi in terra, qui fuit verus Deus, & verus homo.

AD tertium est dicendum, quod prædictę potestates sunt distinctæ: quia non conueniunt vni eodē modo, quia potestas iurisdictionis spiritualium conuenit Papæ secundum immediatam institutionem, & executionem: sed potestas iurisdictionis temporalium conuenit sibi secundum institutionem, & auctoritatem: nō tamen secundum immediatam executionem, nisi forte in quibusdam casibus, qui notantur extra Qui si sint legi. c. Per venerabilem.

AD quartum est dicendum, quod characteris impressio, quæ confertur in omnibus ordinibus, vel characteris perfectio, quæ confertur in ordine episcopali, talis potestas siue respiciat characteris impressionem, siue characteris perfectionem, non potest auferri per Papam, quia non confertur ab eo: sed omnis potestas iurisdictionis potest auferri, sicut supradictum est, vel per depositionem, vel per suspensionem.

ARTICVLVS II.

UTRUM POTESTAS cuiuslibet Papæ sit a Deo.

Ioannes And. in cap. 1. de renunc. lib. 6. Tutrecremata in cap. Sacrosancta, & cap. Omnes. 2. 2. diff.

D secundū sic proceditur. videtur enim, quod potestas cuiuslibet Papæ non sit a Deo, quia Dei perfecta sunt opera: si ergo omnis potestas Papæ sit a Deo, omnis talis potestas erit perfecta; cuius contrarium videmus ad sensum.

2 Præterea. Illorum potestas est a Deo, qui vocatur a Deo tamquam Aaron: quia dicente Apostolo, Nihil debet sibi assumere honorem pōtificatus, nisi qui vocatur a Deo tamquam Aaron; sed multi Papæ non vocantur a Deo, sed magis industria, & sagacitate hominum. ergo potestas talium non erit a Deo.

3 Præterea. Illius potestas non est a Deo, cuius vsus est contra Deum: sed multi Papæ vtuntur potestate Papali contra Deum, & præcepta, & mandata eius. ergo talium potestas non est a Deo.

IN CONTRARIUM est Apostolus ad Rom. 13. vbi ait, quod non est potestas nisi a Deo. & quia quæ a Deo sunt, ordinata sunt, concludit ibi, quod qui potestati resistit, diuinæ ordinationi resistit.

RESOLVTIO.

Papæ omnē potestatem a Deo esse tribus modis dicas licet: Effectiue, quatenus ab eo omnia entia deriuantur, & causantur: Formaliter, ratione eius ordinationis id est, superioris, & inferioris, & e conuerso, qui quidem & si mali, ordo tamen habet rationem boni. Finaliter tandem, ratione eius reductionis. Hanc autem potestatem, ratione prauæ adeptionis, executionis, & intentionis a Deo esse, non est censendum.

RESPONDEO, Dicendum, quod in quolibet principatu, & in qualibet potestate tria possumus considerare, secundum quæ omnis talis principatus, & omnis talis potestas est a Deo. & tria alia possumus considerare, secundum quæ principatus, & potestas non est a Deo, sed potius a malitia, & prauitate hominum. Est namque Deus causa cuiuslibet rei habentis entitatem, & bonitatem in triplici genere causæ, efficientis, formalis, & finalis, vt dicit Commentator 10. Metaph. dicemus ergo, quod omnis principatus, & omnis potestas est a Deo efficiēter ratione eius deriuationis: formaliter ratione eius ordinationis: & finaliter ratione eius reductionis. est enim in principatibus, & potestatibus, sicut in aliis rebus.

Sicut ergo omnia entia causantur, & deriuantur ab vno ente; & sicut omnes substantiæ deriuantur ab vna substantia; ita omnis principatus deriuatur causaliter ab vno Principe. talis autem princeps Deus est.

E Propter quod sicut omnes riuli deriuantur a fonte, sic omnis potestas deriuatur a fonte primo, qui est Deus, in cuius femore scriptum est: Rex regū, & Dominus dominantium. Vnde scribitur Sap. 6. Data est a domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera nostra. est ergo potestas a Deo effectiue ratione eius deriuationis.

Secundo est a Deo formaliter ratione eius ordinationis. Nam in quolibet principatu est ordo quidam superioris ad inferiorem, & inferioris ad superiorem. & quantumcunque superiores vel inferiores sint mali: ipse tamen ordo de se habet rationem boni, quia etiam ipsa mala bene ordinata, & suo loco posita laudabiliora sunt, & eminentius commendant bona, & semper ex tali ordine conturgit aliquod bonum. propter quod etiam ex principatu malorum ratione ordinis, & ratione diuinæ ordinationis insurgit aliquod bonū. Vnde dicit Augustinus, & habetur in glossa, quod per potestatem a Deo diabolo datā Iob probatus est, vt iustus appareret: & Petrus tentatus est, ne de se præsumeret: & Paulus colaphizatus est, ne se extolleret: & Iudas dānatus, vt se suspenderet. est ergo secundo potestas a Deo formaliter rōne eius ordinationis.

Tertio est a Deo finaliter ratione eius reductionis. Nam quamdiu sumus in hoc mundo, sumus in via, & sumus in quodam bello: in bello autem necessario sunt aliqui principates, & aliqui subseruientes. et ideo quamdiu sumus bellatores, & sumus in exercitu, tamdiu angeli dominabuntur angelis, et homines hominibus: quia tota Ecclesia militaris est terribilis, vt castrorum acies ordinata. sed cum peruenerimus ad Deum, tamquam ad terminum, & finem felicitatis nostræ, non erimus amplius bellatores, nec erit amplius necessaria dominatio, vel prælatio. Vnde dicitur. 1. ad Cor. 13. quia cum ipse filius tradiderit regnum, id est, suos electos, Deo patri, tunc erit finis; quia tunc euacuatus erit omnis principatus, & omnis potestas, vt glossa ibi dicit. omnis ergo potestas est a Deo finaliter ratione eius reductionis.

Possumus autem tria alia considerare in principatu, & in potestate, secundum quæ talis potestas non est a Deo. Primo ipsius principatus prauæ adeptionē. Secundo eius prauam executionem. Tertio eius prauā intentionem.

Sunt enim aliqui, qui ipsum principatū, & ipsam prælationem prauè adipiscuntur: quia vel per simoniam, vel per minas. in quorū persona dicit Propheta: In fortitudine nostra sumpsimus nobis cornua.

Aliqui vero sunt, qui principatum, & prælationem adeptam prauè exequuntur, qui non vtuntur principatu, & tali prælatione ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum: sed potius econtrario. In quorum persona dicit Propheta: Regnauerunt non ex me, principes adstiterunt, & non cognoui eos.

Sed aliqui tertio modo sunt, qui in principatu, & prælatione adeptam prauam intentionem habent, quia & si qua bona faciūt, praua intentione illa agunt: vt propter suæ gloriæ famationem magis, quàm propter iustitiæ obseruationem, & quæ exterius demonstrant, interius non habent. De quibus dicebat Iob. 34. Regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

puli. Igitur principatus, & potestas non est a Deo ratione prauæ adeptionis: nec etiā a Deo ratione prauæ executionis: nec similiter est a Deo ratione prauæ intentionis, nisi permissiue. Vnde dicit Gregor. & habetur in glossa. Quia potentiam principatus, & potestatem Deus tribuit; elationem vero potentie malitia nostra inuenit. & subdit: Tumoris namque elatio, non ordo potestatis in crimine est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod opera immediate a Deo facta perfecta sunt: sed in operibus, quæ sunt a Deo, mediante creatura, potest defectus, & imperfectio esse, ratione actionis creaturæ, quæ defectibilis est.

AD secundum est dicendum, quod glossa ibi dicit, illum vocari a Deo, quem eligit communitas ecclesie: vel ille vocatur a Deo, non quod vox diuina semper ibi audiatur, sed ab illis, qui boni sunt, tamquam si Deus diceret: Veni, quia dignus es: vel vocatur quis a Deo, eo ipso, quod vocatur voce eligentium, qui a Deo ordinati sunt.

AD tertium patet solutio. quia licet potestas boni Pontificis, & mali sit a Deo, abusus tamen talis potestatis a Deo non est.

ARTICVLVS III.

UTRUM POTESTAS Papa sit maior omni alia.

Vide Turrecrematam, in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 52.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quod potestas Papæ non sit maior omni alia. Quia Moyses fuit maior Aaron in potestate; eo quod potestate ipsius Moyses, Aaron in sacerdotem electus est, iuxta illud Exo. 28. Applica quoque tibi Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi: sed Moyses, qui fuit ductor populi Israelitici, videtur representare Imperatorem, vt Augustinus videtur dicere: Aaron vero, qui fuit summus Pontifex, representauit Papam. videtur ergo, quod potestas Imperatoris sit maior potestate Papæ.

2 Præterea. Dans tributum minor est recipiente tributum, sicut dans decimas minor est decimam recipiente, vt dicit Apostolus ad Hebr. 7. sed Papa dat tributum Imperatori, sicut habetur. 1. 1. quæst. 1. c. si tributum. vbi Papa dicit, quod si tributum petit Imperator, non negamus. ergo minor est Papa in potestate, quàm Imperator.

3 Præterea. Illius potestas non est vniuersaliter maior omni alia, ad cuius iudicium non deferretur omnis appellatio: sed a sententia lata ab Imperatore, vel Iudice seculari non deferretur appellatio ad Papam, si-

cut patet extra de appel. cap. si duobus. ergo videtur, quod potestas Papæ non sit vniuersaliter maior omni alia.

IN CONTRARIUM est. quia potestas illius est maior omni alia, qui potest omnia iudicare, & ipse a nullo iudicatur: sed Papa, cuius potestas spiritualis est, potest omnia iudicare, & a nemine iudicari, iuxta illud Apostol. 1. ad Cor. 2. Spiritualis homo omnia iudicat, & ipse a nemine iudicatur. ergo sua potestas maior est omni alia.

RESOLVTIO.

Papæ potestas tribus modis omnem aliam excellit potestatem. Ratione dignitatis, quatenus spiritus corpore, & vita spiritualis dignior terrena habetur. Ratione causalitatis, quia omnem aliam causat potestatem: Ratione auctoritatis maioris, quia ceterarū potestatum leges confirmantur, & approbantur.

RESPONDEO, Dicendum, quod triplici maiori- tate potestas Papæ est maior omni alia. Primo maiori- tate dignitatis. Secundo maiori- tate causalitatis. Tertio maiori- tate auctoritatis.

Dignitate quidem maior est potestas Papæ omni alia. Quia sicut dicit beatus Ambrosius, & ponitur 96. diff. cap. Duo sunt quippe. Aurum non tam præciosius plumbo, quàm regia potestate aliorum est ordo sacerdotalis. videmus enim colla Regum, & Principum submitti genibus Sacerdotum, & ab eis benedici, & iniungi. & secundum Apostolum ad Hebr. 7. Sine ulla contradictione, quod minus est a meliore benedicitur. Patet hoc etiā per Hugonē de Sancto Victore 2. lib. de sacramentis 2. parte cap. 4. vbi distinguit duplicem vitam spiritualement, & corporalem: duplicem populum laicorum, & clericorum: duo bona spiritualia, & temporalia: duplicem potestatem spiritualement, & sæcularem. Et postea subdit, quod quantum vita spiritualis dignior est, quàm terrena: & spiritus, quàm corpus, tantum spiritualis potestas terrenam potestatem, & sæcularem & honore, & dignitate præcedit.

Secundo. Potestas Papæ est maior omni alia, maiori- tate causalitatis. quia eius potestas causat omnem aliam potestatem, examinando, confirmando, & iudicando. Vnde dicitur. 22. diff. 7. Quia cuiuslibet ordinis dignitatem, & potestatem Romnus Pontifex habet instituere, & confirmare: eius vero potestatem solus Christus fundauit, & confirmauit. nullius namque potestatis electio temporalis, vel spiritualis est ipsa confirmatio, nisi solum electio ipsius Papæ, vel de auctoritate eius.

Tertio. Potestas Papæ est maior omni alia, maiori- tate auctoritatis. Quia nullius Imperatoris, Regis, vel alterius Principis leges, seu statuta aliquid roboris, vel firmitatis esse censentur, nisi quatenus sunt per auctoritatem Papæ confirmatæ, & approbatæ, vt dicit Aug. & ponitur. 9. diff. c. 1. Quia quicumq. legibus Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium: quicumque autem legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium.

præmium. est namque tanta auctoritas Ecclesiæ, & Romani Pontificis, ut Augustinus dicat contra epistolam fundamenti: Ego non crederem Euangelio, nisi me catholice Ecclesiæ commoueret auctoritas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Moyses representabat Christum, cuius vicem Papa gerit in terris. Vnde dictum est Moyse Deuter. 18. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui. Similiter Aaron Christum representabat; quia ut allegatum est Exod. 28. Applica tibi Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi. Super quo verbo dicit glossa, quod sicut tabernaculum cum ornamentis, & vasis suis significabat ecclesiam pulchram, virtutum, & personarum varietate distinctam, ita summus sacerdos Aaron tabernaculi Christum verum pontificem significabat, qui semetipsum pro nobis obtulit in cruce. Aliter tamen Moyses, & aliter Aaron Christum significabant, quia Moyses significabat Christum vt legislator: Aaron vero vt summus sacerdos. & Christus, cuius vicem Papa gerit, fuit legislator, iuxta illud Isa. 33. Dominus legislator noster, Dominus iustus noster. Et fuit sacerdos, iuxta illud psal. 109. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. per hoc ergo, quod Aaron, & filij eius applicati sunt Moyse, vt sacerdotio Dei fungerentur, significatum est, quod omnes præfules, & doctores, qui ad pastorale, & sacerdotale officium assumuntur, tanto studio, & amore debent legi Dei adherere, vt germana cognatione videantur coniungi, sicut glossa ibidem dicit. Dato ergo, quod potestas Moyse fuerit maior potestate Aaron; quia potestas Moyse fuit imperialis in legislatione, & fuit sacerdotalis in votorum populi oblatione. quia sicut dicit glossa super illo verbo psal. 98. Moyses, & Aaron in sacerdotibus eius. Moyses sacerdos fuit, non hostia, sed vota populi offerens Deo. per hoc tamen non excluditur, quin potestas Papæ sit maior omni alia; cum ipse gerat vicem Christi, cuius potestas signata est per Moysen, & Aaron, vt dictum est.

AD secundum est dicendum, quod Papa non soluit tributum Imperatori in recognitionem dominij, sed solum pro pace, & quiete Ecclesiæ seruanda, quam ipse Imperator tenetur tueri, & conseruare, sicut habetur 23. quæst. 8. cap. tributum in ore piscis. Nec etiam de omnibus soluit tributum Imperatori, quia non de oblationibus, & primitiis, sed solum de exterioribus bonis per principes seculares Ecclesiæ concessis.

AD tertium est dicendum, quod appellatio interposita pro causis minimis, & pro leuibus quæstionibus ad Papam non est deferenda, sicut dicitur extra de appel. sed pro causis arduis, & pro grauibz quæstionibus omnis appellatio potest deferri ad Papam. quia I I. quæst. I. cap. quicunque litem habens: cuiuslibet licitum est sacrosanctæ sedis Antistitis iudicium eligere.

ARTICVLVS III.

UTRUM QUILIBET Episcopus sit æqualis Papæ in potestate.

Vide Turre Crematam in cap. manus, de consecratione, distinctione 5.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod quilibet Episcopus sit æqualis Papæ in potestate. Quia vnus frater non est maior alio: sed Papa appellat omnes Episcopos fratres. ergo omnes Episcopi æquales sunt Papæ in potentia.

2 Præterea. Secundum Apostolum ad Hebræ. 7. Absque vlla contradictione verum est, quod semper qui minor est à maiore benedicitur: sed Papa benedicitur, & consecratur ab Ostiensi. ergo videtur, quod non solum Ostiensis sit æqualis: sed etiam quilibet Episcopus sit maior in potestate.

3 Præterea. Ille est maior alio in potestate, qui potest in aliquem effectum, in quem non potest alius: sed Imperator in multos effectus potest, in quos Papa non potest; vt leges condere, quibus ipse Papa vitur, & iudicia secularia exercere. ergo Imperator maior est Papa in potestate.

IN CONTRARIVM est. Quia, sicut dicit Chrysostomus in quadam homilia de Pent. Ecclesia maior est cælo, angelis, & omni creatura. ergo potestas Papæ, qui est caput Ecclesiæ, maior est omni alia, & nulla æqualis sibi.

RESOLVTIO.

Episcopi omnes, qui personæ Apostolorum representant, sunt æquales Papæ potestate ordinis, & ratione consecrationis, non administrationis, sicut in huiusmodi potestate Apostoli fuerunt æquales Petro. Potestate vero iurisdictionis in spiritualibus non item. In temporalibus idem censendum est, ratione immediatæ auctoritatis. Ratione vero immediatæ executionis Principes ipsi, & Reges possunt esse ipso maiores.

RESPONDEO, Dicendum, quod potestas est duplex: vna ordinis, & alia iurisdictionis. Loquedo ergo de potestate ordinis, omnes Episcopi sunt æquales Papæ in tali potestate. Cuius ratio duplex est.

Prima talis: omnis potestas ordinis, vel respicit characteris impressionem, vel respicit characteris perfectionem. Nam characteris impressio fit in septem ordinibus; quia in quolibet ordine imprimitur character. In Episcopatu vero licet non imprimatur character, perficitur tamen character iam impressus, vt per talem perfectionem possit episcopus, qui est perfectus sacerdos, sibi similes generare. Sed omnes Episcopi habent characteris impressionem, & characteris perfectionem. ergo omnes Episcopi sunt æquales Papæ in potestate ordinis.

Secunda

Secunda ratio est talis: Omnes Apostoli simul cum Petro æqualiter receperunt potestatem ordinis a Christo, Ioannis 20. quando dictum est eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. nec talis potestas ordinis singulariter fuit data Petro, quàm alijs Discipulis, quia nõ est dictum sibi: Accipias, sed Accipite: sed personas Apostolorum representant Episcopi, sicut Papa gerit vicem beati Petri. ergo omnes Episcopi æquales sunt Papæ in potestate ordinis, sicut omnes Apostoli æquales fuerunt Petro in prædicta potestate. Vnde dicitur 21. distinctione. cap. in nouo testamento: Quia ceteri Apostoli cum eodem Petro pari consortio honorem, & potestatem acceperunt. quod est verum quantum ad ordinem, & ratione consecrationis; non ratione administrationis, vt Glossator notat sup dicto verbo.

Sed si loquamur de potestate iurisdictionis, siue accipiatur talis potestas iurisdictionis in spiritualibus, siue in temporalibus, nullus est æqualis Papæ in tali potestate. quia omnes alij Episcopi vocati sunt in partem sollicitudinis, & administrationis: solum autem Papa habet administrationem vniuersalem in toto orbe. Vnde dicit Chrysostomus in homi. 87. super Ioann. 21. Quia Christus Iacobum localiter in vno loco Prælatum determinauit: sed Petrum totius orbis ordinauit Magistrum, & doctorem. Et idem super Actis apostolorum dicit, quod Petrus a filio suo per omnes filij potestatem accepit. non vt Moyses in gente vna, vel in vno populo: sed in vniuerso orbe terrarum. Si vero loquamur de potestate iurisdictionis temporalis, similiter nullus est æqualis sibi in tali potestate, quantum ad immediatam auctoritatem, & vniuersalem iurisdictionem: licet quantum ad immediatam executionem, & administrationem Imperator, & alij Reges, & Principes possint esse maiores eo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Episcopus esse fratres Papæ, quatuor modis intelligi potest. Primo, naturæ conformitate. & sic verum est, quod non solum Papa, verum etiam ipse Christus, qui fuit Deus, & homo, non confunditur omnes homines fratres vocare, dicens: Nomen tuum nunciabo fratribus meis. Secundo, meriti equalitate. & similiter sic verum est: quia sicut non derogatur præfatus beati Petri dicere aliquem martyrem, vel confessorum fuisse sibi fratrem, vel æqualem in merito: sic non derogatur Papæ dicere omnes Episcopos in hoc esse eius fratres sibi æquales. Vnde dicitur 2. quæst. 7. cap. puto. quod sine vlla sui contumelia Cyprianus episcopus apostolo Petro comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam: quia & si distat cathedrarum gratia, vna est tamen martyrum gloria. Tertio, potest intelligi ordinis dignitate: & sic eodem modo verum est: quia sicut apostoli simul cum Petro tanquam fratres, & æquales pari consortio hunc honorè, & hanc dignitatem ordinis receperunt à Christo: sic omnes episcopi sunt fratres, & æquales Papæ in tali dignitate. Quarto, potest intelligi, iurisdictionis paritate: vt quod Episcopi sint fratres, & pares ipsi Pa-

Papæ in potestate iurisdictionis. et sic non est verum, Episcopos esse fratres Papæ; immo ipse est pater, & caput ipsorum, sicut Christus in hoc fuit pater, & caput ipsorum Apostolorum, ut dicit Cyrillus in libro Theaurorum; quia Apostoli in Euangelij, & epistolis affirmauerunt, in omni doctrina Petrum esse loco Domini, & eius Ecclesiæ regimen tenere; dantes eidem locum in omni Capitulo, & Synagoga, in omni electione, & confirmatione. Cui, scilicet Petro, omnes, iure diuino, caput inclinant, & Primates mundi tamquam ipsi Domino Iesu obediunt.

AD secundum est dicendum, quod in potestate ordinis non est inconueniens Ostiensem, & alios Episcopos esse maiores Papæ; quia si aliquis Diaconus eligatur in Papam, simplex Sacerdos erit maior eo, quantum ad characteris sacerdotalis impressionem: & simplex Episcopus erit maior quantum ad characteris perfectionem. Quod totum contingit, quia talis potestas ordinis non competit Papæ, nisi in quantum est Sacerdos, vel Episcopus, aut in aliquo ordine ordinatus. Vnde poterit esse verus Papa habens plenam administrationem, & iurisdictionem in tota Ecclesia: & tamen carebit omni potestate ordinis, quia si est diaconus, carebit potestate sacerdotali, & Episcopali, nisi consecratur.

AD tertium est dicendum: Quod sicut dicit Apostolus ad Cor. I. Ad iudicia, & litigia determinanda contemptibiles de Ecclesia debent eligi. Per hoc enim Imperatores, & Reges leges condunt, per quas iudicia, & litigia secularium personarum terminantur, non habetur, quod ipsi sint maiores; sed potius contemptibiles, & inferiores in Ecclesia, vt dicit Cyprianus, & ponitur x. dist. c. quoniam idem. Quia Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigent: Pontifices vero pro cursu rerum temporalium tantummodo legibus imperialibus vtuntur, ne seruientes Deo implicent se negotijs secularibus. Vel potest dici, quod in legibus condendis, & iudicijs proferendis Imperatores, & Reges non habent immediatam iurisdictionem, & confirmationem. quia auctoritate Papæ oportet, quod talia sint roborata, & confirmata: habent tamen immediatam executionem & administrationem. ex hoc tamen non arguitur, quod sint maiores, vel æquales sibi in potestate: sed potius inferiores.

ARTICVLVS V.

UTRUM POTESTAS Papæ sit singularis à Deo, quàm potestas aliorum.

Vide Turre Crematam in summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 38. & 39.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod potestas Papæ non sit singularis à Deo, quàm potestas aliorum. Quia ille, qui habet æqualiter curam de omnibus, non magis specialiter respicit principatum vnus, quàm principatum alterius: sed scribitur Sap. 6. quod pusillum, &

† Vide Concil. Trident. sess. 23. in prin. cap. 4. & c. quorū vices. dist. 68.

* al. potesta. etc.

Tom. 3.

Hebr. 2.

† Vide Sancti Thome in quæstionibus additis ad 3. partem. quæst. 96. art. 2.

* al. omniū

* alias vel.

1. Cor. 1.

& magnum ipse Deus fecit, & æqualiter sibi cura est de omnibus. ergo non videtur, quod potestas Papæ sit singulariter a Deo, quàm potestas aliorum.

2 Præterea. Contingit in principatu ecclesiastico assumi quadoque malos, & bonos Pastores: sicut contingit malos, & bonos Rectores eligi ad principatum sæcularem. non ergo potestas Papæ singulariter est a Deo, quàm potestas aliorum.

3 Præterea. Ibi est magis succurrendum per specialem providentiam, ubi est maius periculum: sed in regimine rerum temporalium videtur esse maius periculum propter pluralitatem negotiorum occurrentium, quàm in regimine spirituali. ergo videtur, quod potestas sæcularium Principum magis singulariter sit a Deo, quàm potestas Papæ.

IN CONTRARIUM est. Quia sicut se habet potestas spiritualis ad temporalem, sic se habet spirituale ad corporale: sed spirituale principaliter, & singulariter est à Deo, quàm corporale; cū ipse Deus spiritus sit: ergo eodem modo principaliter, & singulariter est à Deo potestas Papæ, quàm potestas aliorum.

RESOLVTIO.

Potestas Papæ, quamvis omnis potestas sit à Deo, singulariter à Deo est, quàm aliorum potestas. Idem tribus de causis. Ratione videlicet Electionis, Gubernationis, Impugnantiumque, punitionis.

RESPONDEO, Dicendum, quod in potestate Papæ possumus tria considerare. Primo eius electionem. Secundo eius gubernationem. Tertio impugnantium, & non obedientium sibi punitionem. Et secundum ista tria, tribus modis potest ostendi, quod potestas Papæ singulariter est a Deo, quàm potestas aliorum.

Primo quantum ad eius electionem, licet enim omnis potestas sit a Deo, ut dicitur ad Roma. 13. potestas tamen Papæ immediatius, & singulariter est a Deo, quàm alia. Quia sicut Deus generaliter habet esse in omnibus rebus creatis per præsentiam, potentiam, & essentiam, in suis tamen fidelibus habet esse quodam speciali modo per gratiam, & charitatem: sic, licet in electione omnium potestatum Deus operetur, quodam tamen singulari modo operatur in electione summi Pontificis, qui suos fideles habet regere, & ordinare ad cultum Dei. Vnde multum peccant electores, qui huic singulari diuinæ providentiæ, qua regit Ecclesiam suam, non innituntur. Contingit tamen, eos rationabiliter in stultum finem quadoque adduci, & eorum sine priuari, quem non bonum, sed prauum in tali electione quadoque sibi præfigit. Vnde scribitur Job. 13. Quia ipse Deus adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem.

Secundo quantum ad eius gubernationem. quamvis. n. Deus habeat curam generalem de gubernatione omnium rerum: singulari tamen modo habet curam de potestate summi Pontificis regentis, & gubernantis suam Ecclesiam. Vnde dicit Chryso. in quadam Homilia de Pêtecoste, quod magna cura est Deo de Ecclesia sua, non muro circumdata, sed fide circumseptâ. Nam propter Ecclesiam cælum extensum est, ær spat-

sus est, mare diffusum est, terra fundata est, Paradisus plantatus est, & multa mirabilia facta sunt. Propter Ecclesiam mare dividebatur, & iterum iuebatur: petra scindebatur, & iterum coniungebatur: manna pluebat de cælo, & tamquam pruinosâ ponebatur mensa. Propter Ecclesiam Prophetæ, propter Ecclesiam Apostoli, propter Ecclesiam unigenitus Dei Filius factus est homo. Ego ipsam statui, qui cælum fundavi, & angelos creavi: sed propter cælum crucifixus non sum: propter cælum cæleste corpus non accepi, nec naturam angelorum assumpsi; ut discas, quoniam cælo, angelis, & omni creatura singularior, & honorabilior est Ecclesia.

Tertio quantum ad impugnantium, & non obedientium sibi punitionem. Gerit enim summus Pontifex in Ecclesia vicem illius Prophetæ, de quo dicitur Deuter. 18. Prophetam sciscitabo vobis de fratribus vestris. quicumque non audierit Prophetam illum, ego ultor existam, pœnam æternam, & temporalem sibi infligendo, ut glossa dicit. Ex quo verbo habetur, quod impingentes in summum Pontificem, & resistentes sibi, grandi pœna puniendi sunt. Significatur enim summus Pontifex per montem Sinai, de quo dicitur Exod. 19. quod die tertio descendit dominus coram omni plebe super montem Sinai, dicens filiis Israel: Ne ascendatis in montem, nec tangatis fines eius. Omnis enim qui tetigerit montem, morietur. Significatur etiam summus Pontifex per talem montem, ratione eius generalitatis: quia sicut mediante tali monte descendit Deus coram toto populo Iudæorum: sic Christus, mediante potestate summi Pontificis, in lege noua descendit super toto populo Christianorum. Et ratione sublimitatis. Quia sicut ille mons sublimior erat omni alio, sic Papa sublimior est omni alio Prælato. Et ratione legalis auctoritatis, quia sicut de illo monte data est lex, sic ab ipso Papa omnes leges, & omnia iura exquirenda sunt. Omnis ergo, qui hunc montem ausu temerario tangit, impugnando, vel sibi non obediendo, mori debet: non quacumque morte, quia manus sic morientem non debent tangere: sed lapidibus est opprimendus, & iaculis confodiendus in detestationem talis peccati, ut dicitur eodem libro. Quantum ergo ad electionem, & quantum ad gubernationem, & quantum ad impugnantium punitionem singulariter, & specialiter potestas Papæ est a Deo, quàm potestas aliorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod providentia generali Deus habet æqualem curam de omnibus: sed quadam providentia singulari Deus habet specialem curam de potestate Papæ, mediante qua regit Ecclesiam, quam non habet de potestate aliorum. secundum quem modum loquitur Apostolus I. ad Cor. 9. ubi ait: Nunquid Deo cura est de bobus?

AD secundum dicendum est, quod contingit, aliquos assumi ad summum Pontificium, qui si non sunt boni homines, sunt tamen boni Prælati. Nam bonum hominem facit sola charitas. quia ipsa diuidit inter filios æterni regni, & filios perditionis æternæ. Sed Prælati bonus potest esse per prudentiam, & scientiam,

RESOLVTIO.

Potestas Papa vna tantum est. idque afferendum esse non dubitamus, respectu corporis Christi veri, id est ratione potestatis ordinis: & respectu corporis Christi mystici, hoc est ratione potestatis iurisdictionis, vel administrationis.

RESPONDEO, Dicendum, quod in Papa est duplex potestas. Vna respectu corporis Christi veri, & ista vocatur potestas ordinis. Alia est respectu corporis Christi mystici, & ista vocatur potestas iurisdictionis, vel administrationis. Si ergo loquimur de potestate Papæ respectu corporis Christi veri, quæ est potestas ordinis, talis non est nisi vna unitate reali, quia in omnibus Sacerdotibus, & Episcopis talis potestas non plurificatur, nec ex parte ipsorum Sacerdotum, vel Episcoporum offerentium. quia omnes offerunt in persona vnius Sacerdotis, puta Christi. Non enim illa verba: Hoc est corpus meum, proferuntur in persona Sacerdotis, vel Episcopi consecrantis, sed in persona Christi. Vnde dicit Chrysostomus in Homilia de prodicione Iudæi, quod Christus, qui mensam illam ornauit discipulorum in cena, præsto est mensæ nostræ, quam consecrat. Quia non est homo, qui proposita panem, & vinum, corpus, & sanguinem facit: sed ille, qui est crucifixus pro nobis Christus, cuius virtute consecratur, licet Sacerdotis ore proferantur. Nec plurificatur, ex parte rei oblatæ, quia non aliud corpus offertur per vnum Episcopum, vel per vnum Sacerdotem, & aliud per alium: sed illud idem corpus numero offertur per vnum, quod per omnes alios. Nec tertio plurificatur ex parte passionis commemoratæ. quia vna, & eadem passio Christi semel recepta, commemoratur per omnes. Vnde dicitur I. ad Cor. 11. Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annunciabitis, donec veniat. Potestas ergo ordinis, quæ est respectu corporis Christi veri, vna est realiter in Papa, & in omnibus Sacerdotibus, & Episcopis, quia in tali potestate omnes Sacerdotes non sunt nisi vnus Sacerdos: & omnes Episcopi, nisi vnus Episcopus: & per unitatem vnius Sacerdotis consecratis, & vnius rei oblatæ, & vnius passionis commemoratæ. Vnde Apostolus ad Hebræos. 7. dicit. Quia in sacerdotio Leuitico plures quidem facti sunt Sacerdotes: sed hic, scilicet Christus, vnum habet sacerdotium.

Si vero loquimur de potestate Papæ respectu corporis Christi mystici, quæ est potestas iurisdictionis, talis similiter est vna in Papa, unitate cuiusdam ordinis. Nam in corpore mystico triplicem ordinem distinguere possumus. vnum, quo clerici ordinantur ad clericos. alium, quo laici ordinantur ad clericos. tertium, quo laici ordinantur ad laicos. Et quia ordinatio, qua laici ordinantur ad laicos, est potestas corporalis, & temporalis; cum semper corporale, & temporale debeant regulari per spirituale; necessariū est, quod talis potestas laicorum reguletur per potestatem spirituales, qua ipsi clerici ordinantur ad laicos. Similiter potestas clericorum, qua ordinantur ad laicos, regulanda

c. statim.

Vide B. August. in lib. ad fide ad Petrum. c. 43. tom. 3.

tiam, quæ sunt dona se tenentia ex parte intellectus, secundum quæ non dicitur homo bonus simpliciter, sed secundum quid; eo quod secundum ipsa potest esse utilis ad regimen aliorum. Dicitur enim 41. dist. quod rudibus, & imperitis gubernacula Ecclesiæ non sunt committenda. et in hoc apparet singularis providentia Dei, quia regit Ecclesiam suam mediante potestate malorum hominum bene, & vtiliter ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum. Si vero contingat, aliquos ad summum pontificium assumi, qui sint mali homines, & mali prælati, talium potestas etiam secundum Aug. singulariter est a Deo. Ait enim in de ciuita. Dei. c. 8. Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & stipula fumat: & sub eadem tribula conteruntur paleæ, & granum purgatur: sic sub eodem principatu boni, & prædestinati purgantur, & finaliter saluantur per ipsius principatus persecutionem: Mali vero conteruntur, & finaliter damnabuntur per illius promotionem, & exaltationem.

AD tertium est dicendum. Quod si contingit sæculare, & temporale regimen habere maiorem mentis distractionem, quàm regimen spirituale propter temporalium implicationem: bonum tamen regimen temporale ex bono regimine spirituali dependet. quia ut dicit Chrysostomus super Matthæ. Sicut omne malum egreditur a sacerdotio: sic omne bonum a sacerdotio procedit. & ideo singularior cura habenda est de potestate sacerdotij, & regimini tam spiritualis, quàm temporalis. Si enim sacerdotium fuerit integrum, ut idem dicit, totus populus floret, & refidet in pace: si vero sacerdotium fuerit dissolutum, & inordinatum, tota plebs marcida erit.

ARTICVLVS VI.

UTRUM POTESTAS Papa sit vna.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod potestas Papæ non sit vna: quia multi sunt ordines Episcoporum, ut dicit Magister sentent. lib. 4. ergo multæ sunt potestates in Ecclesia. potestas ergo Papæ, quæ præest toti Ecclesiæ, non est vna, sed plures.

2 Præterea. Potestates distinguuntur per actus, & per obiecta: sed aliud obiectum est spirituale, & aliud temporale. alia ergo erit potestas in Papa respectu spiritualium, & alia respectu temporalium.

3 Præterea. Potestates Ecclesiæ significantur per gladios duos, de quibus dicitur Lucæ 22. Ecce gladij duo hic. cum ergo omnis potestas Ecclesiæ resideat in Papa, videtur quod in Papa non sit vna potestas, sed plures.

IN CONTRARIUM est. Quia potestas Papæ est respectu Ecclesiæ, cuius administrationem gerit: sed Ecclesia est vna, iuxta illud Cant. 6. Vna est columba mea, vna est perfecta mea, vna est matri suæ, electa genitrici suæ. ergo potestas Papæ similiter erit vna.

Tom. 3. Vide Sancti Thome 3. part. quest. 78. ar. 2.

* al. sempiternum.

ARTICVLVS VII.

UTRUM IN PAPA SIT potestas Regalis, & Sacerdotalis simul.

Turrecremata, in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 4. ad secundum argumentum.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa non sit potestas Regalis, & Sacerdotalis simul. Quia Papa gerit vicem Christi, ut conuersatus est in hoc mundo: sed secundum talem conuersationem Ioan. 18.

Christus dixit Pilato: Regnum meum non est de hoc mundo: si enim ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Iudaeis. ergo videtur, quod in Papa non sit potestas regalis in hoc mundo.

2. Præterea. Potestas Christi figurata est in lege veteri: sed in lege ueteri distinctæ erant tribus Iudaica, de qua fiebant reges, & tribus Leuitica, de qua fiebant Sacerdotes. cum ergo Christus ortus sit de Tribu Iuda, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est, ut dicit Apostolus ad Heb. 7. videtur, quod in Christo non fuerit potestas sacerdotalis.

3. Præterea. Ille, qui cedit dominio regni, non efficitur Rex: sed Christus cessit dominio regni; Scribitur enim Ioan. 6. quod cum cognouisset Iesus, quia venturi erant illi homines, quos pauerat, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit in montem. Ergo non videtur, quod in Papa gerente vicem Christi sit potestas Regalis.

4. Præterea. Frustra est in aliquo potentia, quæ ad actum non reducitur: sed non videmus, quod Papa utatur regali potestate. ergo videtur, quod in eo potestas Regalis non sit.

IN CONTRARIUM est, quia Papa consecratur, ut Sacerdos, & coronatur ut Rex, & festum coronationis nunciat omnibus Regibus. ergo utraque potestas residet in eo.

RESOLVTIO.

Papa vicem Christi gerens, quem Regalem, & Sacerdotalem potestatem in Incarnatione, Conuersatione, Passione, & in Resurrectione habuisse constat; utraque pro certo habet.

RESPONDEO, Dicendum, quod Papa gerit vicem Christi, saltem quantum ad potestatem, & iurisdictionem officij: in Christo autem planum est fuisse potestatem Regalem, & Sacerdotalem. quod ostensum est. Primo in eius Incarnatione. Secundo in eius Conuersatione. Tertio in eius Passione, & in eius Resurrectione. Nam in eius Incarnatione potestas regalis eius ostensa est. quia ex tribu Regali traxit originem secundum carnem: potestas vero Sacerdotalis, quia suum aduentum per Ioan. Baptistam, qui fuit filius Sacerdo-

regulanda est, & ordinanda per potestatem, qua Clerici ordinantur ad clericos: & potissime per potestatem illam, qua Clerici ordinantur ad Summum clericorum, qui est Papa. Ita quod Papa per unam potestatem ordine quodam habet ordinare clericos ad clericos, & clericos ad laicos, & laicos inter se. & ista est deductio B. Aug. 3. de Tri. c. 4. ubi ait: Quod quemadmodum corpora crassiora, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora reguntur per spiritum vitæ; & spiritus vitæ irrationalis regitur per spiritum vitæ rationalem: & spiritus vitæ rationalis desertor, atque peccator regitur per spiritum vitæ rationalem pium, & iustum: & spiritus iustus, & pius regitur per ipsum Deum. & sic vniuersa creatura regitur per suum Creatorem, ex quo, & per quem, & in quo condita, atque instituta est.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo dicendum est, quod ordines Episcoporum sunt plures, non per plures potestates ordinis; cum in tali potestate, ut dictum est, omnes Episcopi non sint nisi vnus Episcopus. & omnes Sacerdotes vnus Sacerdos: sed propter plures communitates, & administrationes, quibus præsent. Distinguntur enim per Philosophum quinque communitates. quarum prima est communitas vici, quæ resultat ex pluribus domibus. Alia est communitas ciuitatis, quæ constituitur ex pluribus vicis. & ista est communitas perfecta secundum Philosophum. quia si ciuitas bene ordinata est, in ea debet inueniri quidquid necessarium est ad vitam humanam. Tertia est communitas prouinciæ, quæ insurgit ex pluribus ciuitatibus. Quarta est communitas regni, quæ resultat ex pluribus prouincijs. Quinta est communitas totius orbis, quæ constituitur ex omnibus regnis. In prima ergo communitate præsent Presbyteri parochiales, quorum quilibet regit vnum vicum, & vnam, parochiam. In secunda vero præsent Episcopi: quia ciuitas quælibet est communitas perfecta, sicut quilibet Episcopus est sacerdos perfectus, cum possit simile sibi generare. In tertia vero communitate præsent Archiepiscopi, vel Metropolitanus. In quarta præsent Patriarchæ, & Primates.

Sed in quinta communitate præest summus Pontifex. Quia quantum est de iure omnes, qui sunt in toto orbe, debent subijci summo Pontifici. Sicut enim de iure legis diuine nullus potest saluari, nisi sit de corpore Ecclesiæ; quia extra Ecclesiam non est salus: ita de iure est, quod omnes, qui sunt in toto orbe, sint sub potestate Papæ.

AD SECUNDUM est dicendum, quod verum est, corporale, & spirituale esse distincta: sed spirituale, ut patet per Aug. habet regere, & regulare, & gubernare. ipsum corporale, & temporale. Aliquando quidem per seipsum, aliquando verò mediante alio corporali, vel mediante alio temporali. Sic & Papa sua potestate spirituali aliqua temporalia, & corporalia regit per seipsum: aliqua verò mediante potestate aliorum Principum secularium, quorum potestas corporalis, & temporalis est.

AD TERTIUM est similiter dicendum, quod per illos duos gladios, duæ potestates intelliguntur: vna tamen reducitur ad aliam, secundum ordinem supradictum.

* al. summum

* al. propter

† Vide Gratianum in c. ecclesiis. §. inter episcopos. dist. 68. & c. Epi. dist. 80.

† Vide extraneam in c. Pontif. viii. incip. vnam sancta. titu. de maio. & obediencia.

Tomo 4.

Sacerdotis voluit nunciari. Vnde dicit Aug. in lib. de consensu Euangelistarum: Quod quia Christus futurus erat Rex, Propheta, & Sacerdos, ideo diuina prouidentia factum est, ut tres Euangelistæ, qui Christum, quantum ad humanam naturam assumptam notificare sumpserunt, hoc ordine eorum Euangelia inciperent: quia Matthæus incipit à semine. Regali dicens: Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid Regis. Marcus verò à vaticinio Prophetali, dicens: Initium Euangelij Iesu Christi, sicut scriptum est in Isaiâ Propheta. Sed Lucas à sacrificio Sacerdotali, dicens: Fuit in diebus Herodis Sacerdos quidam nomine Zacharias. Secundo ostensum est in eius conuersatione. Cum enim Matth. 17. Illi, qui accipiebant, didragma, dicerent Petro: Quare magister vester non soluit didragma? Christus præueniens eum volentem interrogare, dixit: Quid tibi videtur, Petre, Reges terræ, à quibus accipiunt tributum, à filiis suis, an ab alienis? quo respondente: ab alienis, conclusit: Ergo liberi sunt filij Regum. Super quo verbo dicit Hierony. quod dominus noster, & secundum carnem, & secundum spiritum filius Regis erat: quia secundum humanitatem ex Dauid stirpe erat generatus: secundum verò diuinitatem omnipotentis Patris erat verbum, & ideo tamquam Regum Filius tributa soluere non debebat.

In Matth. lib. 3. c. 17.

Matth. 21.

Tomo 3.

Tertio, ostensum est hoc in eius passione. Nam potestatem regalem ostendit, quando intrans Hierusalem cum Diabolo pugnaturus, regalem reuerentiam suscepit ab Apostolis sternentibus vestimenta, & ramos de arboribus in via: vnde & testimonium Prophetæ Zachariæ inductum est per Euangelistam Mattheum, dicentem, Zachariæ 9. Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum eius.

Potestatem vero Sacerdotalem ostendit tunc, quando seipsum obtulit in ara crucis; idem enim fuit Sacerdos offerens, & oblatum. Vnde dicit August. 4. de Trinit. cap. 14. Quatuor considerantur in omni sacrificio; scilicet cui offeratur, à quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur. Idem ipse vnus, verusque mediator Christus per sacrificium pacis reconcilians nos Deo, vnum cum illo mansit, cui offerat, vnum in se fecit, pro quibus offerebat, vnus ipse esset, qui offerebat, & quod offerebat.

Matth. 27.

Quarto, hoc ostensum est in eius resurrectione. Quia potestatem regalem ostendit in Diaboli expolatione, quando multa corpora Sanctorum surrexerunt cum eo, & introierunt in sanctam ciuitatem, multis apparentes in signum victoriæ obtentæ.

Sacerdotalem vero ostendit in Spiritus sancti datione, quando dixit Ioan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Vnde Matth. ultimo, dicit: Data est mihi omnis potestas, scilicet Sacerdotalis, & Regalis in Cælo, & in terra.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit August. Regnum Christi, super quo regnant fideles eius, sunt credentes in eum, quibus dicit: Vos de hoc mundo non estis: quia si de hoc mundo fuissetis,

Super Ioan. tract. 15. Ioan. 15. Tomo 9.

mundus, quod suum erat, diligeret. Christus ergo non dixit: Regnum meum non est in hoc mundo: quia, & in hoc mundo, & in futuro regnat super fideles suos: hic per gratiam, & in futuro per gloria: sed dixit: Non est de hoc mundo, quia de hoc mundo est quidquid homini est à Deo creatum, & ex vitiosa stirpe Adæ generatum. Sed iam factum est Regnum, non de hoc mundo, quidquid de ipsis hominibus per ipsum Christum regeneratum est, dicente Apostolo: Eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit nos in regnum filij charitatis suæ. Vel potest dici secundum Chrysost. quod regnum Christi non fuit de hoc mundo: quia non fuit modo mundano, quo modo sunt alij Reges, qui ex fortitudine ministrorum accipiunt potestatem regnandi: ipse autem regnando super suos sibijpsi sufficiens est, nullo alio adminiculo indigens.

* al. hominum.

Coloss. 1.

Homil. In Ioan. 83.

AD SECUNDUM est dicendum, quod Sacerdotium, & Regale dominium Christi non est proprie figuratum per Sacerdotium, & dominium Leuiticum, in quo erant distinctæ tribus Sacerdotalis, & Regalis, sed magis per Sacerdotium, & dominium Melchisedech, qui fuit simul Rex, & Sacerdos. Vnde dicit Apostolus ad Heb. 7. Hic enim Rex salem, & Sacerdos Dei summi. Vel potest dici, quod summi Sacerdotes in Sacerdotio Leuitico habebant potestatem Regalem, non quidem in executione: sed in depolitione, & confirmatione ipsorum. Vnde 1. Reg. Samuel Sacerdos Dauid Regem constituit, & Saul deposuit.

Reg. 15. & 16.

AD TERTIUM est dicendum, quod Christus cessit dominio Regali, oblato sibi per homines, quia noluit Rex per homines fieri, qui Regnum dabat hominibus, ut dicit Aug. vel propter exemplum nostræ humilitatis, quia homines perniciosè honoribus, & Imperijs inhiabant, Rex fieri noluit: quia verò diuitias perniciosè appetebat, pauper esse voluit: & quia mortem, & contumelias homines superbissimè horrebant, crucem, & omne genus contumeliarum sustinuit, & ut sit ad vnum dicere, quidquid Dei filius in terris per hominem, quem suscepit, dignatus est operari, disciplina morum fuit, sicut dicit Aug. de vera Religione, cap. 16.

Tract. 25. super Ioan. Tomo 9.

AD QUARTUM est dicendum, quod cum aliquid est in superiori, & inferiori, & in principali agente, & ministro, longè nobilius, & excellentius est in principali agente, quàm in inferiori, & in instrumento. Potestas ergo Regalis est in Papa, & in alijs Regibus, & Principibus mundi: nobiliori modo tamen, & excellenriori est in Papa, quàm in eis: quia in Papa est per confirmationem, & dispo-

Tomo 1.

* al. ministro.

sitionem, atque correctionem ipsorum: in eis autem est per executionem, & administrationem.

* al. depositionem.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM IN PAPA SIT simul potestas temporalis, & spiritualis.

Turrecremata in cap. Cum ad verum dist. 96. & in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 13. 14. & 15.

Ad octauum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa non sit potestas temporalis simul, & spiritualis, quia scribitur Matth. 22. Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari: & quae sunt Dei, Deo: sed Papa gerit vicem Dei in terris: ergo ad ipsum pertinet cura spiritualium tantum: & ad Caesarem, vel Imperatorem pertinet cura temporalium.

2 Praeterea: Ad potestatem Papae pertinet suos subditos in vita spirituali viuificare, & ad diuinum cultum ordinare: sed scribitur Ioann. 6. Spiritus est, qui viuificat: caro autem non prodest quidquam: ergo videtur, quod solum potestas spiritualis sit in eo.

3 Praeterea: Papa est caput Discipulorum, & Apostolorum Christi: sed de Discipulis Christi dictum est: Nisi quis renunciauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse Discipulus: ergo videtur, quod Papa super temporalia potestatem non habeat.

4 Praeterea: Scribitur Numeri 18. Filij autem Leui nihil possideant decimarum, & oblatione dumtaxat contenti: praeter ergo decimas, & oblationes videtur, quod Papa super alia temporalia potestate non habeat.

IN CONTRARIUM est. quia qui potest in maius, potest in minus: sed maius est posse in spiritualia, quam in corporalia, & temporalia: ergo cum Papa habeat potestatem super spiritualia, habet etiam potestatem super temporalia.

RESOLVTIO.

Papa in terris Dei vicem gerens, a quo spiritualia, & temporalia esse non ambigimus; potestatem temporalem, & spiritualem pro certo habet.

RESPONDEO, dicendum, quod bona temporalia, & spiritualia ad tria possunt comparari. Primo ad eorum productionem. Secundo ad eorum ordinationem. Tertio ad eorum motionem, vel actionem. Et secundum ista tria tribus rationibus ostendi potest in Papa esse potentiam super omnia bona temporalia, & corporalia.

Primo quidem propter eorum productionem. Quia non ab alio producta sunt temporalia, & ab alio spiritualia, ut Manichaei putauerunt: sed ab eodem Deo, a quo producta sunt spiritualia, ab eodem etiam producta sunt corporalia, & temporalia. Papa ergo, qui gerit vicem Dei in terris, ex quo habet po-

Luc. 14.

† De hoc Manichaeorum errore vide D. Augustini de lib. arbit. & de moribus Ec-

testatem spiritualium, habebit similiter potestatem temporalium, & corporalium.

Secundo, hoc patet propter eorum ordinationem. Ordinantur enim ipsa bona temporalia, & corporalia ad bona spiritualia tamquam organa, & tamquam instrumenta. Vnde Philosophi posuerunt, quod sine exterioribus bonis, quorum fortuna putabatur domina, non contingit esse felicem, & uirtuose operari. componitur enim homo ex anima, & corpore. Vnde sicut ipsum corpus ordinatur ad animam, & est instrumentum eius, mediante quo exercet operationes suas, sic ipsa bona temporalia ad bona spiritualia ordinantur mediante Papa. Papa ergo, qui habet prouidere suis fidelibus de spiritualibus, habet eodem modo prouidere de temporalibus, & corporalibus, sine quibus spiritualia in vita ista politica exerceri non possunt. Vnde Apostolis dicentibus: Dimitte turbas, ut sibi emant escas, dictum est: Non habent necesse ire, date vos illis manducare.

Tertio hoc patet propter eorum motionem, & operationem. videmus enim, quod temporalia & corporalia mouentur, & regulantur in eorum operationibus per ipsas intelligentias, in tantum, ut Philosophi secundum numerum mobilium corporum posuerunt numerum motorum, sicut patet 12. Metaphysica. Istos etiam motores posuerunt omnes regulari, & moueri ab vno motore primo, qui est Deus. Aug. etiam dicit, omnem substantiam temporalem, & corporalem administrari per Angelos. Papa ergo, in quo est potestas spiritualis, habebit per ipsam potestatem spiritualem similiter disponere, & ordinare de temporalibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod per illud dictum: Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari, & quae sunt Dei, Deo; non subtrahitur potentia temporalium a Papa, sed datur intelligi quaedam iustitia legalis, ut unicuique reddatur quod suum est, modo, quo dicit Apostolus ad Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, & cui uectigal, uectigal, & cui honorem, honorem: & cui timorem, timorem. Imperatoribus autem, & Regibus reddenda sunt temporalia quasi pro stipendijs ipsorum, quia ministri Dei sunt, ut dicit Apostolus. Tenentur enim Ecclesiam Dei defendere, & christianum populum gubernare, & Rempublicam in pace conseruare. Pro quo ministerio stipendiandi sunt thesauro Ecclesiae corporali: quia quodam iure naturae, & diuino pro tali ministerio debetur eis tale stipendium temporale, iuxta illud Apostoli 1. ad Cor. 9. Quis, inquit, militat proprijs stipendijs? Quis paciscit gregem, & de lacte eius non comedit? Super quo uerbo dicit Aug. & ponitur 23. q. 1. cap. Militare, quod quadam diuina prouidentia sunt militibus stipendia constituta, ne dum sumptus quaeritur, praedograscentur. Et Apostolus ad Rom. 13. Dei, inquit, ministri sunt in hoc ipsum seruientes, & ideo tributa praestatis. Ex tali ergo iure Regum, & Imperatorum accipiendi stipendia, non arguitur, Papam non habere potestatem tempo-

clerae, & Niphor. Cal listu lib. 6. hist. Eccles. c. 31. & 32. & Eusebii, lib. 7. c. 25.

Luc. 9.

Vide S. Thoma par. 1. q. 92. ar. 2.

Psal. 103.

Luc. 14.

De hoc articulo vide extravagantes Ioan. 23. incip. cum inter nonnullos. tit. de uerb. signif.

Matth. 22.

Rom. 13.

* al. praedograscentur.

temporalium, & corporalium: sed potius oppositum, quia sunt Reges, & Imperatores quasi ministri, & stipendiarij ipsius Papae, & ipsius Ecclesiae, & per eum stipendiandi sunt thesauro corporali ipsius Ecclesiae pro pace, & defensione eius, secundum taxationem ipsius. nec aliter sunt in statu salutis, si ultra stipendia eis taxa volunt bona temporalia a fidelibus Ecclesiae subripere. Vnde Luc. 3. cum milites uenissent ad Ioannem, & quaesierunt ab eo: Quid faciemus nos, ut salui simus? Respondit: Neminem concutatis per uolentiam, neque calumniam faciatis, per fraudulentam nequitiam: & contenti estote stipendijs uestris, hoc est, stipendijs pro uobis taxatis, ut exponit Chrysostomus.

AD SECUNDUM est dicendum, quod carnalia, & corporalia bona per se sumpta non profunt quidquam ad vitam: sed ut ordinantur ad ipsa spiritualia, tamquam organa, & tamquam instrumenta. profunt & ad ipsorum spiritualium consecutionem, & ad ipsorum peccatorum remotionem, & ad uirtutum operationem. Vnde dicitur Thobiae 12. quod elemosyna sit, a morte liberat, peccata purgat, & ipsa facit inuenire vitam aeternam. Et ad hunc finem Papa habet potestatem ordinandi de ipsis corporalibus, & temporalibus bonis: aliter non est potestatis usus, sed abusus.

AD TERTIUM est dicendum, quod ista fuit instantia Iuliani haeretici, qui bona patrimonialia christianis aufere dicebat: Christus uester dicebat in Euangelio: Qui non renunciauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus. Non est tamen de ratione uiae perfectae, & discipulorum Christi nihil temporalium possidere: cum ipsi multa temporalia in communi haberent, & unicuique prouidebatur, sicut cuique opus erat. Nam Abraham perfectus homo erat, & multas diuitias habebat. Possidere ergo diuitias, non ut in eis spes ponatur, sed ut in eis diuinum preceptum impleatur ad praesentis uiae sustentationem, ad pauperum erogationem, & uirtutum operationem, est de ratione uiae Apostolicae.

AD QUARTUM est dicendum, quod Papa potestate temporalium potest habere ad duplicem actum. Primo quantum ad sui, & aliorum ministrorum Ecclesiae gubernationem. & in hoc primitiis, & oblationibus, & alijs redditibus Ecclesiae debet esse contentus. Secundo, quantum ad ipsorum temporalium ordinationem, dispositionem, & diuini cultus ampliationem. & sic etiam super alia bona temporalia omnium fidelium Ecclesiae potestatem habet.

ARTICVLVS IX.

UTRUM POTES TAS Papae sit solum temporalis.

Ad nonum sic proceditur. Videtur enim, quod potestas Papae sit solum temporalis. Quia Papa non praestit Ecclesiae, nisi quamdiu est militaris, & quamdiu ipsi fideles sunt uiatores: sed non semper Ecclesia erit militans, nec semper fideles

erunt uiatores. ergo potestas Papae solum temporalis est.

2 Praeterea. Papa praestit Ecclesiae, medianibus clauibus sibi collatis a Christo. Matth. 10. Tibi dabo clauis: sed non semper Papa utitur clauibus; quia doctrinae exhortatio, & peccatorum absolutio, in quibus consistit usus clauium, non semper erunt necessaria. ergo potestas Papae non semper durabit.

3 Praeterea. Vita summorum Pontificum non semper durabit. ergo potestas eorum eodem modo non erit perpetua. Consequenter patet, quia Aug. dicit v. de Trin. cap. 16. Quia non debemus concedere, Deum fuisse Dominum ab aeterno, ne cogamur dicere creaturam fuisse ab aeterno, quia ille ab aeterno non dominaretur, nisi creatura ab aeterno famula retur.

IN CONTRARIUM est. Quia potestas Papae est potestas Christi, cum vicem eius gerat in terris: sed potestas Christi est potestas aeterna. Scribitur enim Daniel. 7. potestas eius potestas aeterna, quae non aufertur, & regnum eius, quod non corrumpetur. ergo similiter potestas Papae est aeterna.

2 Praeterea Potestas Papae principaliter est potestas Sacerdotalis: sed Apostolus ad Hebraeos 7. ponens differentiam inter Sacerdotium Christi, & Sacerdotium Leuiticum, dicit, quod in Sacerdotio Leuitico plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohibentur permanere: sed Christus eo, quod manet in aeternum, sempiternum habet Sacerdotium. vnde & in perpetuum saluare potest. ergo potestas Papae similiter erit perpetua.

3 Praeterea. Illius potestas est perpetua, cuius non est finis: sed de potestate Christi, cuius Vicarius est ipse Papa, scribitur Lucae. 1. Dabit ei Dominus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in aeternum: & regni eius non erit finis. potestas ergo Papae erit aeterna.

RESOLVTIO.

Si recte de hac potestate Papae distinctio perpendatur, rationes, quae sibi inuicem pugnare videntur, concedendas esse non negabimus.

RESPONDEO, Dicendum, quod Papae potestas, cum sit collata sibi a Christo, dupliciter potest accipi. Primo, ut est a Christo mediante Papa administrata. Secundo, ut est ab ipso Christo immediate operata. Nam aliter est loquendum de potestate Christi, qua regnat super suos fideles, ut est ab eo, mediante Papa, tamquam mediante suo Vicario, & mediatore administrata: & aliter est loquendum de tali potestate, ut est ab ipso tamquam a principali auctore immediate operata. quia primo modo potestas Christi est temporalis, secundo modo perpetua, & aeternalis.

Primum sic probatur. Nam potestas Christi, quae nunc regnat, mediante Papa, tamquam mediante suo Vicario, consistit principaliter in tribus. Primo in debellatione Tyrannorum. Secundo in ordinatione subditorum. Tertio in admonitione & exhortatione diuinorum mandatorum. ista autem tria non sunt necessaria,

* al. vis.

mod. 12. 13. 14.

B cellaria,

cessaria, nisi in presenti vita; nam presenti vita terminata, non erit amplius necessarium, ut Tyranni, & mali homines compescantur. Iam pace data fidelibus Christi, & quando iam omnes inimici eius positi erunt sub scabello pedum eius, nec amplius erit necessarium ut subditi disponantur, & ordinentur, cum iam omnes ordinati, & presentati erunt sub dominio Christi. Vnde super illo verbo 1. ad Cor. 15. Cum tradiderit Christus regnum (puta fideles suos) Deo, & patri, euacuetur omnem principatum, & potestatem, & virtutem. dicit glos. Quod dum durat mundus, Angeli Angelis, demones demonibus, homines hominibus presentunt ad utilitatem credentium: sed omnibus iam collectis in unum, amplius presentatio non erit necessaria, nec ulterius erit necessarium, ut homines in diuinis instruantur, & moneantur; quia tunc omnes erunt docibiles Dei, ut dicitur Iob. 6. Vnde scribitur Hier. 31. Non docebit ultra vnusquisque proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum, quoniam omnes cognoscent me a minimo vsque ad maximum. Potestas ergo Christi, ut est in presenti vita, mediante Papa, tamquam mediante suo Vicario, & mediatore administrata, est temporalis; quia solum quamdiu durat mundus, est necessarium, quod Papa sit doctor in exhortatione diuinorum: & sit Sacerdos, & Presentatus in ordinatione, & dispositione subditorum: & sit Rex in debellatione tyrannorum: sed presenti vita terminata, non erit amplius necessaria exhortatio diuinorum, nec dispositio, vel ordinatio subditorum, nec debellatio Tyrannorum. Si vero loquamur de potestate Christi, quae in futura vita erit ab ipso tamquam mediante principali auctore immediate operata, tunc talis potestas aeterna erit, & perpetua. fuit namque de Christi Regno, & potestate triplex falsa opinio.

Vna fuit Christi parentum, & consanguineorum, qui putauerunt, eum debere regnare modo mundano, & carnali affectione, vel carnali propagatione. Audiuerant enim, eum denunciatum ab Angelo, quod deberet sedere in sede Dauid eius patris, & pro eo regnare in domo Iacob, Luc. 1. ideo crediderunt, audientes tot mirabilia, & magnifica fuisse facta in suo ortu, & in suae vitae progressu futurum esse Regem ex carnis propagatione, & regnaturum fore modo mundano, & carnali affectione. Quo errore decepta soror matris Iesu mater filiorum Zebedaei, audacia assumpta de consanguinitate Christi, petiuit ab eo, Matth. 20. Dic, ut sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alius ad sinistram tuam in regno tuo.

Secunda fuit Gentilium, & Romanorum. diffamauerunt enim Iudaei Christum apud Romanos, & apud Pilatum, & Herodem, quod regnum vellent inuadere potestate tyrannica, potestate armorum, & ministeriorum, ad quod videbatur dispositus propter mirabilia, quae faciebat, & propter multitudinem populi, quae ipsum sequebatur. Vnde in aduentu Magorum nunciantium Regem Iudaeorum esse natum, turbatus est Herodes, & omnis Hierosolyma cum illo, ut dicitur Matth. 2. Et Ioan. 19. Ex hoc audiuit Pilatus ab ipsis Iudaeis inculantibus Christum: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. omnis enim, qui se Regem facit, contradicit Caesari.

S. Thom. 3. par. q. 59.

E Tertia fuit credentium Iudaeorum, qui putauerunt Christum regnaturum quadam temporali successione: sciebant enim, se esse priuatos regno, & ad Gentiles Romanos Regnum Iudaeorum esse deuolutum. vnde de scientes, Christum esse natum ex tribu Iuda, de qua consueuerant esse Reges, crediderunt videntes eum esse potentem in opere, & sermone restauraturum Regnum Israel, & liberaturum Iudaeos de manibus Romanorum. Vnde post mortem eius duobus Discipulis euntibus in Emaus * conferentibus ad inuicem de ipso Christo, quando apparuit eis in Peregrini specie, vnus eorum dixit: Nos sperabamus, quod ipse esset redempturus Israel, ut scribitur Luc. 24. Hanc autem triplicem falsam opinionem de sua potestate, & Regno Christus repulit Ioan. 19. In tribus verbis, quae locutus est Pilato. Nam falsam opinionem Parentum, & consanguineorum, credentium eum regnaturum modo mundano, & carnali propagatione, seu carnis affectione repulit, quando dixit: Regnum meum non est de hoc mundo. mundum enim (dicit Chrysost.) nominauit mundanam sui generis parentelam, ex qua non contraxit potestatem, & virtutem regnandi: sed potius infirmitatem moriendi. quia ex forma serui crucifixus est, sed regnat ex virtute Dei, ut dicit Apostolus. Opinionem vero Gentilium, putantium eum regnaturum ministrorum, & armorum virtute, & tyrannica dominatione repulit, quando dixit: Si enim Regnum meum esset de hoc mundo, ministri mei vique decertarent, ut non traderet Iudaeis. Ministros namque, ut Chrysostomus dicit, Apostolos, & Angelos appellauit, quorum auxilio noluit vti, ut regnaret: quia Apostolos compescuit, ut gladium conuerterent in vaginam: patrem vero destitit rogare, qui exhibuisset sibi plusquam duodecim legiones Angelorum. Sed tertiam opinionem credentium Iudaeorum, putantium esse regnaturum temporali successione repulit, quando dixit: Nunc autem Regnum meum non est hinc. ac si diceret: Regnum meum non ordino ad temporalem successione, sed redempturus sum Regnum Israel ad possidendam aeternam mansionem. potestas ergo Christi, qua regnabit in futura vita super suos fideles immediate, erit spiritualis, non ex carnali propagatione, seu affectione, ut fuit opinio Parentum, & consanguineorum. Erit virtualis non ex potentia armorum, & tyrannica dominatione, ut fuit opinio Gentilium Romanorum. Erit perpetua, & aeternalis, non ex temporali successione, ut fuit opinio credentium Iudaeorum.

* al. coque-
rentibus.

Ioan. 18.

2. Cor. 13.

Ioan. 18.

Matth. 26.

Ioan. 18.

Ad Argumenta.

Rationes autem factas in contrarium pro, & contra, concedimus. quia vtraque arguunt veritatem secundum distinctionem superius factam.

ARTI

ARTICVLVS X.
UTRUM SIT UTILE DE
potestate Papae disputare.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 7.

2. Tim. 2.

2. Tim. 2.

2. Tim. 2.

2. Cor. 13.

Ioan. 18.

Matth. 26.

Ioan. 18.

Cap. de Re-
lat. in calce.

Ecclesiastes
1.

A decimum sic proceditur. Videtur enim, quod non sit utile de potestate Papae disputare. Quia illud, quod potest esse causa litis, & discordiae, non est utile; eo quod Seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, ut dicit Apostolus: sed disputare de tali potentia est causa litis, & discordiae; cum semper in disputatione sit curiositas, & vanitas. ergo non est utile disputare de ipsa.

2 Praeterea: Potestas Papae est potestas a Christo sibi collata: dubitare ergo de potestate Papae est dubitare de potestate Christi, sicut Pharisei dubitantes de potestate Christi reprehensi sunt, & vehementer obiurgati a Christo, Matthaei 12. Cum enim dixissent: Magister, volumus a te signum videre, respondit: Generatio praua, & adultera signum querit, & signum non dabitur ei, et cetera. ergo eo modo disputare, vel dubitare de potestate Papae non est securum.

3 Praeterea. Praesumptuosum videtur esse agere, vel tractare de his, quae sunt super sensum, & intellectum hominis. scribitur enim Eccl. 3. Altiora te ne quaesieris, & supra sensum tuum ne scrutatus fueris. Cum ergo potestas Papae sit potestas Christi, & illa sit supra sensum, & intellectum hominis, videtur, quod praesumptuosum sit de ipsa disputare, vel tractare.

4 Praeterea. Illud est vniuersum in disputatione, quod potest esse causa falsitatis, & erroris: sed disputare de potestate Papae potest esse causa falsitatis; quia aliqui nimis ipsam restringunt, vel ampliant. ergo non est utile de ipsa disputare.

IN CONTRARIUM est. quia dicit Philosophus in praedicamentis, quod dubitare de singulis non est inutile, & potissime quando res difficiles sunt. scribitur enim Eccl. 1. quod cunctae res sunt difficiles, & non est aliquis, qui possit eas explicare sermone. disputare ergo de potestate Papae est utile.

RESOLVTIO.

De potestate Papae non esse disputandum, quis; nisi cacutiens, affirmabit? Triplex enim ex hac disputatione utilitas nasci potest: Ignorantia videlicet remouetur: Veritas elucidatur: Christiue Doctrina suspicio vitatur.

RESPONDEO, Dicendum, quod disputare de potestate Papae utile est propter tria. Primo propter ignorantiae remotionem. Secundo propter veritatis elucidationem. Tertio propter doctrinae Christi vitandam suspensionem.

A Primum sic ostenditur. Nam in omni negotio ignorantia est periculosa, quia multa mala sequuntur ex ipsa. vnde dicit Ambrosius: Grauiissime peccas, si ignoras. si ergo ignoratur, quanta est, & quae est potestas Papae, est valde periculosa, & ex parte eius, qui praestit; & ex parte illorum, qui sibi subiunguntur. Cum enim Papa praesit fidelibus Ecclesiae, mediantibus clauibus sibi a Christo collatis, si scitur, quanta est potestas eius, & circa quae, tunc scitur quod praestit eis, clauem potentiae non excedendo, & circa clauem scientiae non errando: sed si talis potestas ignoratur, tunc praestit subditis suis ignoranter: & illa, quae facit, agit potestate excedente, & clauem scientiae errante, quod sine periculo sui, & subditorum esse non potest.

Secundum sic ostenditur. Nam humana natura dubitando, & admirando est apta nata veritatem inquirere: Et propter dubitare, & admirari nunc, & prius Philosophi inceperunt philosophari. vnde dicitur tertio Metaphysicae: Volentibus aliquam veritatem inquirere, necessarium est bene dubitare; quia cognitio veritatis est solutio dubitatorum. Propter quod illud verbum Philosophi inductum est: Dubitare de singulis non est inutile. Quod sic est intelligendum, quod ad singulas veritates, dubitationes pro, & contra inducere, utile est. quia in solutione ipsarum, veritates ipsae magis elucescunt. Licet enim dubitare, an nix esset alba esset inutile, quia talis indigeret sensu visus: dubitare tamen, an nix esset alba, rationes pro, & contra adducendo, ut ex solutione ipsarum veritas magis elucesceret, esset valde utile. isto ergo modo dubitare, & disputare de potestate Papae, in singulis articulis, rationes pro, & contra adducendo, ut ex solutione ipsarum veritas ipsa magis elucescat, utile est.

Tertium sic patet. Nam doctrina Christi, cuius potestate Papa fungitur in terris, caret omni suspitione: & quanto plus probatur, & ventilatur, & quanto plures libri, & quaestiones de ipsa fiunt, tanto magis eius veritas diuulgatur, & eius claritas manifestatur. non autem sic fuit de doctrina Mahumeti, qui habens suam doctrinam, & legem suspectam, omnem disputationem de ea fieri prohibuit: sed Christus doctrinam suam, tamquam veram, & luce clariorem disputandam omnibus exposuit. Vnde scribitur Actuum 6. Quia surrexerunt aliqui, qui erant de Synagoga Alexandrinorum disputantes ibi cum Stephano. Et de Paulo scribitur, quod loquebatur cum Iudaeis, & disputabat cum Graecis. scitur etiam ex tali disputatione maxima utilitas, quia ex diuerso stylo scribendi, & ex diuerso modo argumentandi veritas ipsa ad omnes peruenit, secundum diuersam capacitatem recipientium. Vnde dicit Augustinus primo de Trinitate cap. 3. quod quia nullus hominum in sacra Scriptura ita locutus est, ut in omnibus ab omnibus intelligeretur. ideo necesse est, & utile, in ipsa plures libros a pluribus fieri, diuerso stylo: non tamen diuersa fide, etiam de eisdem quaestionibus, ut veritas quidem ipsa ad omnes perueniat, ad alios quidem sic, ad alios autem sic.

† Aristot. 1. Metaphys. cap. 2. lib. 3. c. 1.

Act. 9.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum est, quod disputare de potestate Papæ hac intentione, vt homo eam minuat, & minorem, quàm sit, credere faciat: vel hac intentione, vt causa fauoris, vel complacentiæ, vltra quam debet, extendat, est causa litis, & discordiæ, quia semper extrema in materia morali sunt vituperabilia, & culpabilia: sed disputare de tali potestate hac intentione, vt sciatur, quanta sit, & vt sibi, & suis subiectis veritas clarius elucescat, qualiter cuncta ipse faciat, & disponat, secundum rectum vsum clauium, potestate non excedente, & scientia non errante, non est causa litis, & discordiæ, sed pacis, & veritatis.

AD secundum est dicendum, quod secundum Chrysostomum, ideo Pharisei reprehensi sunt, volentes signum videre de potestate Christi, quia dolose volebant prædictam potestatem calumniari. vel quia signa, quæ prius viderant, & per ipsum ostensa fuerant, debuerant eos in fide firmare, nec vltius debebant alia signa postulare. & vtroque modo sic disputare de potestate Papæ dolose calumniando, vel ipsam non credendo, esset reprehensibile, & damnabile.

E Sed per rationes pro, & contra ipsam elucidando, & per diuersos articulos distinguendo, est salubre, & commendabile.

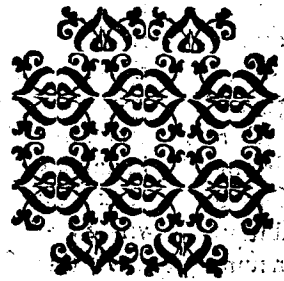
AD tertium est dicendum, quod dubitare, & inuestigare illa, quæ sunt supra sensum, & intellectum hominis pertinaciter asserendo, & propriæ sententiæ arroganter innitendo, præsumptuosum est: sed talia inuestigare per dicta Sanctorum, qui Spiritu sancto inspirati locuti sunt, & per auxilia, quæ Deus contulit suis fidelibus, vt talia inuestigarent: puta per naturales rationes, & per illa, quæ sacræ Scripturæ non contradicunt, non est præsumptio, sed est quædam supererogatio, de qua dicitur Luc. 10. quia Samaritanus, proiecitis duobus denarijs in curatione semiuiui, ait stabulario: Quodcunque supererogaueris, ego, cum rediero, reddam tibi.

AD quartum est dicendum, quod restringere talē potestatem, in quibus non est restringenda: vel ampliare, in quibus non est amplianda, posset esse causa errandi, potissime si arroganter, & pertinaciter fieret: sed elucidando, & distinguendo, qualis, & quanta sit per dicta Sanctorum, per rationes, quibus sacra Scriptura non contradicit, non est causa erroris, & falsitatis, sed potius exquirendæ veritatis.

* al. intendendo.

† Bene dicitur: Pertinaciter, quia non est heresis sine pertinacia. 5. Tho. par. 1. q. 22. art. 4. & Albertinus tract. 8. agnosce. al. fert. q. 2. & q. 29.

Homil. 44. in Matth.

Q V A E

Q V A E S T I O S E C V N D A DE PAPAE ELECTIONE.

DE INDE considerandum est de potentia Papæ respectu eligentium, à quibus est ministerialiter, & cooperatiue. De quo octo consideranda occurrunt.

- Primo, de ipsius Papæ electione. Secundo, de electorum iurisdictione. Tertio, de eius renunciatione. Quarto, de eius depositione. Quinto, de eius sententiæ appellatione. Sexto, de eius reprehensione. Septimo, de eius representatione. Octauo, de eius reuerentiæ exhibitione.

Circa primum quaruntur octo.

- PRIMO, Vtrum conueniens sit, Papam fieri hominum electione, vel magis immediate à Christo. Secundo, Vtrum quilibet Papa post Petrum factus sit per electionem. Tertio, Vtrum magis esset conueniens fieri per successionem, quàm per electionem. Quarto, Vtrum ad minus duæ partes Cardinalium debeant in eius electionem conuenire. Quinto, Vtrum electio Papæ possit in aliquo vitari. Sexto, Vtrum eius electio cadat sub aliqua examinatione, sicut electio aliorum. Septimo, Vtrum Imperator, vel alius Princeps possit habere ius in electione Papæ. Octauo, Vtrum Laici possint, & debeant electioni Papæ interesse.

ARTICVLVS I. UTRUM CONUENIENS sit, Papam fieri immediate à Deo, vel hominum electione.

AD PRIMVM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat eligi immediate à Christo, & non hominum electione. Quia scribitur ad Hebræ. 5. Nihil assumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron: sed honor pontificatus Papalis est summus in tota Ecclesia: ergo ad talem honorem nullus debet assumi, nisi diuina voce, & à Christo immediate.

2 Præterea. In electione Papæ debet esse maior certitudo, & maior prouidentia, quàm in quocumque alio negotio humano; cum ipse constituatur Rector, & caput totius orbis: sed electio hominum fallit, & fallitur; scribitur enim Sap. 9. Quia cogitationes hominum sunt timidæ, & incertæ prouidentia nostra, ergo immediate est eligendus à Christo, cuius electio non fallit, neque fallitur.

3 Præterea. Maioris perfectionis est summus sacerdos præsentis temporis, quàm fuit summus Sacerdos veteris legis, & quàm fuerit Matthias, qui non in summum Sacerdotem: sed solum ad Apostolorum post Christi Ascensionem, loco Iudæ subrogatus est: sed summus Sacerdos in veteri lege fiebat sorte, & diuina electione immediate; Nam frondente virga Aaron in summum Sacerdotem electus est, vt scribitur Nume. 17. & de Zacharia scribitur Luc. 1. Quia sorte exiit, vt incensum poneret ingressus in templum Domini. De Matthia vero scribitur Act. 1. Quia cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis. ergo multo fortius Papa, qui est summus Sacerdos, tali sorte, & à Christo immediate eligendus est.

IN CONTRARIVM est. Quia sicut se habet Deus in hominum electione, sic se habet in eorum productione, & formatione: sed de communi lege producit, & format vnum hominem, mediante alio; paucorum enim corpora hominum Deus immediate formauit, & produxit, quia solum tria, puta corpus Adæ, & Euz, & Christi corpus præter communem productionem, & formationem formatum est. ergo eodem modo de communi lege vnum hominem eligit in Pastorem, & summum Pontificem, mediante alio; paucorum autem electionem ipse immediate fecit.

RESOLVTIO.

Papam fieri non immediate à Deo, sed ex hominum electione post Christi Ascensionem, tribus rationibus congruum esse nulla dubitatione, aut hesitatione affirmamus.

RESPONDEO, Dicendum, quod in electione Papæ tria possumus considerare. Primo ipsum Papam electum. Secundo ipsos eligentes. Tertio ipsum Christum, cuius auctoritate Papa fungitur in terra super ipsos fideles: & sic tribus rationibus ostendi potest, congruum esse post Christi Ascensionem, Papam fieri hominum electione, & non immediate à Christo.

B 3 Primo,

* al. prudentia.

Act. 1.

Act. 1.

Act. 1.

Act. 1.

Primo, ex parte ipsius Papæ, qui eligitur. Nam super illo verbo ad Hebræ. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum; dicit Augustinus, quod homo per hominem liberatur, & in Deum reducitur, & ordinatur. et ideo conuenienter ex hominibus, & per homines eligitur, & constituitur. Potuit enim Deus immediate Cornelium per Angelum instruere, & ad Deum reuocare: sed hoc non fecit, nisi mediante Petro. vnde dictum est ei Act. 10. per Angelum: Mitte viros, & accersiri facias Simonem quendam: qui cognominatur Petrus, hic dicet tibi, quid te oportet facere. Potuit similiter Deus plebem Iudaicam instruere per angelos, quando Apostoli fuerunt reclusi in carcere, & tamen hoc non fecit: sed Angelus domini per noctem aperiens ianuam carceris educens eos dixit: Ite, & constanter loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius.

Act. 5.

Secundo hoc patet ex parte hominum eligentium. Nam aliud est loqui de posse Dei, & aliud est loqui de eius operari; quia cum in posse eius includatur omne posse, potest per seipsum immediate quicquid potest mediatis creaturis. sed non operatur immediate omnia per seipsum; quia sic subtraheret operationes proprias ab ipsis creaturis, & essent superuacua opera sapientiæ suæ; cum quælibet res sit vana, & frustra, si priuatur propria operatione. vnde dicit Aug. 7. de ciu. Dei. c. 30. quod Deus sic administrat omnia, quæ creauit, vt etiam ipsa proprios motus exercere, & agere sinat. Si ergo Apostoli, & successores eorum non essent cooperatores Dei in electione Summi Pontificis, frustrarentur administratio operum Dei. cuius contrarium dicit Apostolus. 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Mysteria Dei appellauit diuersos ordines in Ecclesia, vt Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos, quos eligere, & ordinare Christus Apostolis, & successoribus eorum, potestatem reliquit, vt gloss. ibidem dicit.

Hebræ. 2.

Tract. 80. f. Ioan. 10. 9.

Tertio hoc patet ex parte Christi, cuius auctoritate Papa super fideles fungitur. Nam qui constituitur aliorum caput, & rector debet esse eiusdem naturæ cum eis, & eiusdem conuersationis in vita. Vnde hac de causa decuit Christum per omnia fratribus simulari, quia fuit caput, & rector Ecclesiæ. Dicit enim Aug. super illo verbo: Ego sum vitis, & vos palmites; Quod in hoc Christus dicit se esse caput Ecclesiæ, eo quod vnus naturæ sunt vitis, & palmites. propter quod cum Dei filius esset Deus, cuius naturæ non sumus, factus est homo, vt in illo esset vitis humana natura, cuius & nos homines palmites esse possemus. Tamdiu ergo decuit Christum per seipsum Summum Pontificem suum successorem eligere, quamdiu fuit eiusdem conuersationis, & dispositionis cum suis membris: sed iam post ascensionem factus alterius gloriæ, & alterius conuersationis, decens fuit Apostolis relinquere, & successoribus eorum, vt ex seipsis, & ex numero hominum humana vita viuentium in caput, & pastorem Ecclesiæ eligerent. Vnde super illo verbo Ioan. 20. Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum, dicit Chryso. quod volebat mu-

Homil. 81. in cap. 20. Ioan.

lier illa humana conuersatione cum Christo conuersari post resurrectionem, sicut ante passionem faciebat. a qua cogitatione Christus reuocans eam, ait: Noli me tangere; quia & si eiusdem naturæ sum, vt prius: sum tamen alterius gloriæ, & alterius vitæ. & si nondum ascendi ad patrem, sum tamen ascensurus, viuentis do cælestiali vita, non terrena.

† S. Thom. par. 3. q. 55. art. 6. ad 3. argum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod vocatur quis a Deo, quemcumque eligit communitas Ecclesiæ, etiam si malus sit. quod sæpe contingit, vel pro malo suo, vel populi, vel vtriusque peccato, vt glo. ibi dicit. Ille autem sibi assumit honorem pontificatus, qui ingerit se, & non recte eligitur. non ergo requiritur, quod in electione Summi Pontificis semper diuina vox audiatur exterius, sed sufficit quod propter virtutes Dei ab illis, qui boni sunt, eligatur, ac si diceret Deus sibi: Veni, quia dignus es.

AD SECUNDVM est dicendum, quod tam in electione facta immediate à Deo, quam in electione facta per homines, contingit eligi bonos, & malos. Nam dupliciter contingit aliquos in Pastores eligi. Primo, ad vitæ æternæ hereditatem; qua electione fuerunt electi vndecim Apostoli a Christo. de qua electione dicit Apostolus ad Ephe. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius, qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei. Secundo, ad Ecclesiæ, & humani generis vtilitatem; & tali electione fuit electus Iudas, qui fuit vnus de duodecim Apostolis electis. vnde super illo verbo Ioan. 6. Nonne ego vos duodecim elegi, sed vnus ex vobis diabolus est? Dicit Augustinus, quod ad aliud elegit Christus vndecim, & ad aliud elegit Iudam. Nam vndecim elegit, vt in Apostolica dignitate perseverarent: Iudam vero elegit, vt per perditionis eius officium humani generis operaretur salutem: non enim, vt dicit, electio Dei violentiam infert his, quæ futura sunt; sed in voluntate cuiuslibet positum est saluari, & perire. & sicut iniqui homines male vtuntur bonis operibus Dei, sic & conuerso Deus bene vtitur malis operibus hominum. Quid enim Iuda peius? malo tamen eius bene vsus est Dominus, de quo nolente, & nesciente tantum bonum operatus est, vt per eum tradi se permitteret, vt redimeret nos.

Tract. 27. f. Ioan. 10. 9.

† S. Thom. par. 1. q. 22. ar. 4. & q. 23. ar. 2.

Luc. 1.

* al. introiuit Act. 11.

* al. exorati

AD TERTIVM est dicendum, sicut Beda dicit, Ideo Matthias in Apostolatum sorte electus est, ne Apostoli discrepent à lege, in qua summus Sacerdos sorte quærebatur. sicut de Zacharia legitur, quod sorte surrexit, vt incensum poneret. et hoc ideo dicit: quia querendus erat verus Sacerdos, donec veniret ille, qui per proprium sanguinem introiret semel in sancta sanctorum, cuius hostia in pascha immolatur. Sed die Pentecostes, Spiritu sancto apparense, illa lex, & illa consuetudo consummata fuit, & perfecta, nec vltius debuit obseruari; quia tamdiu figura licuit exerceri donec veniret veritas. Figurabat autem fors illa gratiam Spiritus sancti, quæ visibiliter in die Pentecostes super Apostolos apparuit. Vnde ad Ephe. 1. Ipsam diuinam electionem, & gratiam Apostolus nominat

Act. 11.

Act. 6.

nominat sortem, dicens: Sorte vocati sumus, secundum propositum voluntatis suæ, & ideo Matthias, qui ante Pentecosten ordinatus est in Apostolatum, sorte electus est more legali: sed post Pentecosten septem Diaconi ordinati sunt, non sorte, sed Discipulorum electione, & Apostolorum oratione, & manus impositione, secundum quem modum nunc eliguntur Summi Pontifices, & alij Pastores Ecclesiæ.

ARTICVLVS II.

UTRUM QUILIBET Papa post Petrum fuerit factus per electionem.

Turrecremata, & alij in Decreto 8. quæst. 1. in principio.

Act. Petrus.

AD SECUNDVM sic proceditur. videtur enim, quod non quilibet Papa post Petrum fuerit factus per electionem. Quia, vt scribitur 8. quæst. 1. * Beatus Petrus elegit Clementem in Summum Pontificem; & sic per successionem, non per electionem Summus Pontifex factus est.

2 Præterea. Minoris auctoritatis est Episcopus, quam Papa: sed Episcopus potest sibi successorem instituire absque electione. scribitur enim. 7. quæst. 1. c. Petisti: Si dominus dederit (dicit Papa Zacharia) Episcopo Maguntino) iuxta petitionem tuam hominem perfectum, qui possit sollicitudinem habere, & curam pro salute animarum; illum pro tua persona, & loco tui Episcopum ordinabis. ergo multo fortius Papa potest sibi successorem instituire absque alia electione.

3 Præterea. Augustinus, viuentis Valerio Episcopo, & ipso petente, cathedram Episcopalem suscepit. ergo multo magis, Papa viuentis, & petente, vel eligente, potest alius Papatum suscipere.

4 Præterea. Papa representatur per Moysen, qui fuit Rex, & Sacerdos, sicut ipse est: sed Moyses elegit, Iosue ipso viuentis sic enim scribitur Numeri. 27. Tolle Iosue filium Num, & pone manum tuam super eum, ne sit populus Domini absque Pastore. ergo similiter Papa, ipso viuentis, potest Summum Pontificem constituere absque alia electione.

IN CONTRARIVM est quod scribitur. 80. dist. in prin. quod electionem Summorum Pontificum sibi Dominus referuauit, licet electionem eorum bonis Sacerdotibus, & spiritalibus populis concessisset.

RESOLVTIO.

Papa quilibet post Petrum per electionem factus fuit. Idque congruum tribus rationibus esse duximus. hoc est, propter vitandum hominum fallibile iudicium, propter vitandum posterorum exemplum, & propter habendum Populi testimonium.

RESPONDEO, Dicendum, quod semper post Petrum, Papa fuit factus per electionem, & hoc multum conuenienter propter tria. Primo propter vitandum hominum fallibile iudicium. Secundo propter vitandum posterorum exemplum. Tertio propter habendum populi testimonium. Nam Christus fuit Deus, & homo, ideo in suo iudicio non potuit falli, neque fallere: sed quia iudicium humanum est fallibile, quia purus homo potest falli, & fallere. ideo conueniens fuit post Christi ascensionem, & post mortem illius, qui immediate à Christo electus fuit, promotio cuiuslibet alterius summi Pontificis facta fuerit per electionem: vt ex collatione, & concordia plurium, talis electio careret errore, & mereretur suscipere diuinam inspirationem. Nam quia plura vident plures, quam vnus, eo quod homines iudicant de his, quæ foris parent, solus autem Deus intuetur cor, ideo talis electio caret errore, & meretur super hoc diuinam inspirationem, ipso Salvatore dicente: Vbi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Act. Petrus.

1. Reg. 16.

Math. 18.

Fuit secundo hoc conueniens ad vitandum posterorum exemplum. Nam si quis dignitates, & beneficia ecclesiastica quasi iure hereditario posset alijs relinquere, & pro libito sibi vendicare, spiritalia beneficia à carnalibus, & temporalibus non distinguerentur. Vnde dicitur. 8. q. 1. Quod ab illis exemplum beati Petri sibi successorem instituentis valet assumi; qui tales sibi substituerunt, qualem ipse successorem quæsiuit. Verum quia postmodum officium non vitæ, sed sanguini cæpit deseruire: atque ad Episcopatum tales quisque successores sibi quærente cæpit qui vel odiosi populis, vel a plebe docendi inueniuntur. Ideo sacris canonibus institutum est, ne aliquis in beneficio ecclesiastico sibi successorem quærat, sed solum electione approbetur.

† Conc. Trident. sessio. 25. de reformatione, cap. 7. c. Apostolica.

Tertio fuit hoc conueniens propter populi testimonium bonum. Nam vt scribitur. 1. ad Timot. 3. Oportet Pastorem testimonium bonum habere ab his, qui foris sunt. Super quo verbo dicit Augustinus, quod non solum oportet Pastorem habere bonum testimonium à domesticis; verumetiam ab alienis, iudæis, gentilibus, & hæreticis: vt, qui detrahunt religioni, salutem vitæ eius detrahere non audeant: & talis melius inuenitur in hominum electione, quam hominum affectione.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Petrus potuit sibi successorem eligere Clementem, quia nondum statutum erat in contrarium: videns tamen Clemens quod hoc erat perniciosum exemplum posteris, quod aliquis sibi successorem eligeret, renunciauit Papatui, & electus communiter Lynus. quo mortuo, fuit communiter electus Cletus. postmodum quarto loco iterum fuit electus Clemens, ac si ex illa successionem nullum ius fuisset sibi acquisitum. sicut expressè notatur. 8. q. 1. c. si Petrus.

† Vide nota in vita B. Clementis, in 1. tomo. Conciliorum pag. 135. in Suriana editione.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Zacharias Papa non concessit Episcopo Maguntino, successorem posse sibi instituere; sed bene concessit aliquem Episcopum posse sibi coadiutorem assumere: qui post obitum eius ad Apostolicam Sedem accederet eligendus, & confirmandus.

AD

Ad tertium, est dicendum. Quod Augustinus factus est Episcopus, Valerio viuentis, qui renunciauit Episcopatu. & tunc ipse potuit eligi, & sic per electionem non per successionem Episcopus factus est. Scribitur enim. 7. q. 1. Quia si Episcopus fortasse pro molestia sua petierit, ut ab Episcopali honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante, concedendum est. Et credendum est, Augustinum factum fuisse Episcopum per cessionem Valerij. vnde eo. c. subditur quod Augustinus non successit, sed accessit ad Episcopatum. Si vero dicatur, quod Valerius non cessit Episcopatu, sed solum administrationi; Tunc dicendum est, quod illo viuentis fuit coadiutor eius: postmodum, eo mortuo, fuit electus. Et hoc satis videntur sonare verba sua: quae ponuntur. 4. dist. c. Ante omnia. vbi dicit: Quando secundus locus gubernaculorum mihi tradebatur, id est, Episcopatus, tunc remum tenere non noueram.

Ad quartum est dicendum, quod Moyses auctoritate Dei elegit sibi successorem, non tamen de consanguinitate, & parentela sua, nec de sua tribu, cum tamen potuisset, nullo praeccepto, vel statuto apparen- te in contrarium. Vnde dicit Hieronymus, & ponitur 8. q. 1. Quia potuit Moyses successores principatus filios suos facere; & posteris propriam relinquere dignitatem: sed tamen ex alia tribu extraneus per eum eligitur Iesus Naue, ut sciremus principatum in populo non sanguini deferendum esse: sed meritis vitae.

ARTICVLVS III.

UTRUM ESSET MAGIS conueniens Papam fieri per successionem, quam per electionem.

De materia huius articuli, vide apud Gratianum. 8. quaest. 11 per totum: Et Turrecrematam In summa de Ecclesia, lib. 2. c. 51.

Ad Tertium sic proceditur. Videtur enim, quod magis esset conueniens, Papam fieri per successionem, quam per electionem. Vnumquodque enim quanto est magis proprium, tanto magis diligitur, & maior diligentia, & sollicitudo circa illud habetur: sed officium Papatus magnam sollicitudinem, & diligentiam requirit. ergo si illud esset proprium, quod daretur iure haereditario per successionem, sicut alia bona propria: videtur, quod maior diligentia, & maior sollicitudo circa ipsum haberetur.

2. Praeterea. Materia litis, & discordiae, potissime in Christi sacerdotio est vitanda; quia seruos Dei non oportet litigare, sed mansuetos esse ad omnes: ut scribitur. 2. ad Timot. 2. Sed plerumque de electione Papae oriuntur lites, & discordiae inter eligentes, quae cessarent; si Papa non per electionem, sed per successionem fieret.

3. Praeterea. Quanto regimen est magis naturale,

Et tanto magis remotum est a cupiditate, & tyrannide: sed regimen ecclesiasticum potissime debet esse remotum a tyrannide, & cupiditate; quia venenum charitatis est cupiditas, ut dicit Augustinus. Ergo magis deberet esse naturale. Quod esset, si fieret per successionem, non per electionem.

4. Praeterea. Si Papa fieret per successionem, Ecclesia nullo tempore careret Pastore: sed si fit per electionem, contingit, Ecclesiam quandoque magno tempore Pastorem non habere: melius ergo esset per successionem fieri.

In contrarium est. Quia si Papa fieret per successionem, vel fieret per successionem filiorum, vel consanguineorum. Non primo modo; quia clericorum filij ad sacra officia admittendi non sunt, ut dicitur 56. dist. cap. 1. Nec secundo modo; quia officium ecclesiasticum non carni, & sanguini, sed vitae meritis deseruire debet, ut notatur. 8. q. 1. c. Moyses.

RESOLVTIO.

Papa si fieret per electionem, tolleretur Christi sacerdotij vniuersalitas, in quo personarum acceptio non datur. Tolleretur item in eligente iurisdictio: in electo sanctitas, & doctrina: & in Populo fructus, & vtilitas. Quae omnia absurda esse fatendum est.

RESPONDEO, Dicendum, quod Sacerdotium Christi, in quo Papa tenet supremum gradum, quatuor per ordinem requirit. Primo in ipso Sacerdotio vniuersalitate. Secundo in ipso electo sanctitate, & doctrinae veritate. Tertio in eligente iurisditionem, & potestatem. Quarto: in populo, cui praest, fructum, & vtilitatem. Et ex istis quatuor potest ostendi, quod magis est conueniens, Papam fieri per electionem, quam per successionem.

Primo quidem propter Christi Sacerdotij vniuersalitate. Nam sacerdotium Leuiticum institutum fuit per rectam lineam: nam solum Aaron, & filij eius ab eo successiue descendentes ad sacerdotium assumebantur, & non nisi de tribu Leui. Quamuis enim summus Sacerdos sorte eligeretur: non tamen nisi de determinata Tribu. Sed sacerdotium Christi est vniuersale; quia in eo non est acceptus, neque Graecus, neque Latinus; non seruus, neque liber. Omnes vnum sunt in Christo; ut scribitur ad Gal. 3. Vnde hac de causa Saluator noster non de Tribu Leui, sed de Tribu Iuda ortus est, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est, ut dicit Apostolus ad Hebraeos. 7. Si ergo Papa fieret per successionem, fieret ex determinata parentela, & determinato genere, & sic non posset indifferenter eligi Graecus, vel Latinus; diues, vel pauper, ex quo non haberet talem vniuersalitate.

Secundo propter electi sanctitatem, & doctrinae veritatem. Nam, ut dicit Hiero. & ponitur. 8. q. 1. c. Licet. Ad sacerdotium non eligatur nisi, qui doctior, & sanctior ceteris habeatur. Si autem Papa fieret per successionem, casuale esset, quod esset pollens vitae sanctitate, & doctrinae veritate: cum contingat plerumque, illum, qui succedit alteri, iure haereditario

† lib. 83. quæst. 9. §. 6. no. 4.

† cap. praesenti. & c. conquere. extra de filiis presbyter. & Concil. Trident. sess. 25. de re form. c. 15.

Num. 17.

† S. Thom. 2. 2. q. 1. 85. ar. 6. & 7. & Sotum, lib. 10. de iust. & iure. q. 4. ar. 3. 91. Cor. 13.

Daniel. 10.

† al. liberandi.

† Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 18.

rio in aliquo regimine malum esse, & stultum. Non est autem conueniens, quod regimen Ecclesiasticum, & spiritualium donorum casui, & fortunae exponatur: potissime, quia praesumptionis est, quod quae Dei sunt, ab homine dari debeant. Ut dicit Hilarius. & ponitur 8. quaestione. 1. c. plerique.

Tertio propter eligentis potestatem: Quia si Papa eligeret sibi successorem, hoc faceret in virtute statuti Ecclesiae; sed statuta Ecclesiae sunt in contrarium, sicut patet. 8. q. 1. per totum. Sed si quaeratur, si Papa faceret statutum in contrarium de eligendo successore, posset ne ipse successorem dimittere; Dicendum est, quod non; quia faceret statutum valiturum pro futuro tempore, in quo ipse non esset iudex, ut virtute eius statuti posset successorem dimittere, sicut notatur. 8. q. 1. c. Apostolica.

Quarto, talis successio non haberet populi, cui praesset, vtilitatem. Nam (ut dicit Hieronymus.) Nunc videmus homines sic affectos, ut cernamus plurimos hanc rem pro beneficio facere, ut non quaerant hodie illi, qui habent Ecclesiastica beneficia dispensare, illos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscant Populo, & Ecclesiae professe: sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequijs deliniti, (ut deteriora taceam) qui, ut clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod bona temporalia possunt esse propria ipsis Laicis: Ecclesiastica vero non sunt propria clericis: quia clerici propria habere non debent; sed iuxta regulam Apostolorum, *Omnia debent eis esse communia. Circa quae tanto maiorem diligentiam, & sollicitudinem habere debet, quanto magis charitas, quae, dicente Apostolo, non quaerit, quae sua sunt, communia propriis, non propria communibus anteponit, secundum Augustinum in Regula.

Ad secundum est dicendum, quod discordiae, lites; immo & contentiones possunt esse in electione Papae absque peccato. dummodo sic discordantes ordinem eorum conscientiam ad bonum statum Ecclesiae. Volebat enim Michael, sicut legimus in Daniele, liberare Iudaeos de captiuitate Babylonica, credens hoc esse faciendum propter multos bonos Iudaeos ibi commorantes, & talem liberationem petentes. Princeps vero Regni Persarum restitit ei. 21. diebus videns multa bona contingeret Persis, quorum erat Princeps, propter Iudaeos ibi commorantes. vterque autem pugnabat bono animo, quia vterque erat bonus Angelus. Tamdiu ergo durauit talis pugna, & talis discordia inter eos, quamdiu super hoc receptum fuit diuinum responsum, secundum quod Iudaei fuerunt liberati: Sic in quolibet capitulo Canonicorum, & in collegio Cardinalium possunt esse pugnae, & discordiae; & vnus potest contradicere alteri in electione alicuius absque peccato. Sicut enim diuersae naues ad diuersas partes tendere possunt, eodem vento, aliter, & aliter ordinando vela: sic secundum, quod aliter, & aliter est ordinata conscientia vnus Cardinalis,

& alterius: & vnus Canonici, & alterius possunt vno, & eodem spiritu bono, & eodem zelo sibi inuicem resistere, & declinare in aliam, & aliam partem.

Ad tertium est dicendum, Quod vinculum spirituale fortius stringit, & fortius ligat, quam naturale. Fortius enim coniungit Deo, & separat a cupiditate bonorum temporalium spirituale bonum, quam temporale: tanto ergo summi Pontifices, & Pastores Ecclesiae plus tenentur esse bonorum Ecclesiasticorum fideles dispensatores, & a cupiditate bonorum temporalium magis tenentur esse semoti: quanto ipsi talia bona administrant, quae gratis acceperunt, & per consequens gratis debent ipsa reddere pauperibus. Dicit enim Ambro. & ponitur. 23. q. 8. cap. Conuenior. Omnia, quae mea sunt, pauperum sunt. de illis vero, quae Ecclesiae sunt, nihil possum, nec detrahere, nec tradere; cum illa solum custodienda, & non tradenda acceperim.

Ad quartum est dicendum, Quod diuturna vacatio Ecclesiae quandoque est bona, si fiat propter bonum finem. ut si fiat propter hoc, ut sufficientior, & sanctior quaeratur. Tutius est enim, vel saltem minus malum, populo Christiano tempore aliquo Pastore carere: quam discolorum, stultum, & malum habere; qui non ut Pastor, sed ut mercenarius proprium bonum quaerat: vel ut lupus oves dispergat.

ARTICVLVS III.

UTRUM, AD MINUS, duae partes Cardinalium in electione Papae debeant conuenire.

Vide cap. vbi periculum de elect. lib. 6. Et Clement. ne Romani de elect. Vide Aluarum de planctu Ecclesiae lib. 1. c. 1. & Armillam tit. Papa, & alios in Summis.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod non sit opportunum, ut duae partes Cardinalium in electione Papae debeant conuenire. Nam super illo verbo ad Hebraeos. 5. Nullus sibi assumat honorem, nisi qui vocatur a Deo: tamquam Aaron; non dicit glo. quod in electione Aaron in Sacerdotem ostenditur, quod paucorum electio, si iusta, & canonica est, praualere debeat: sed Aaron fuit summus Pontifex. Ergo sufficit, quod in electione Papae, qui est summus Pontifex, pauciores conueniant, quam duae partes.

2. Praeterea. Scribitur 79. dist. cap. Si transitus. Quod electio Romani Pontificis cum deliberatione Praedecessoris fieri debet: Et ibidem subditur: Si studia eligentium coeperint esse diuersa, eorum, de quibus certamen emerferit, conuincat sententia plurimorum. Sufficit ergo, quod in electione Papae conueniat maior pars: & non duae partes Cardinalium.

Praeterea. Vbi est maius periculum, ibi celerius remedium est apponendum; sed in dilatione electionis Papalis magnum periculum imminet Ecclesiae: sicut pater

* al. dispensare.

* al. a me.

† S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 6. & 7.

patet extra de elect. lib. 6. cap. Vbiq. periculum. & elect. potest. ergo celerius remedium apponendum est, quod tunc fieret, si solum maioris partis consensus sufficeret in electione eius.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de elec. cap. Licet. ubi habetur quod si inter Cardinales plena concordia de substituendo Summo Pontifice haberi non potest, tunc duabus partibus concordantibus, si tertia pars concordare noluerit, ille absque vlla exceptione ab vniuersali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus receptus fuerit, & electus.

RESOLVTIO.

Dua saltem Cardinalium partes in Papae electione debent conuenire: Id quod tribus de causis congruum esse dicas licet. hoc est, propter diuinum auxilium impetrandum, ad quod obtinendum duorum consensus Saluator approbavit. Propter periculum vitandam. Propter Priuilegium praedictae electionis, in qua ad superiorem non datur recursus, si quid ambigui accidat. In electione vero inferiorum Praelatorum non item.

RESPONDEO, Dicendum, quod congruum fuit hanc taxatam formam praenotari in electione Papae: vt saltem duae partes Cardinalium in eius electione conueniant propter tria. Primo propter impetrandum diuinum auxilium. Secundo propter remouendam futurum periculum. Tertio propter praedictae electionis singulare priuilegium.

Scribitur enim Matth. 18. Si duo ex vobis confecerint super terram, de omni re, quacunque petierint, fiet illis a patre meo, qui in caelis est. Super quo verbo dicit Chrysost. quod duorum consensus Saluator posuit fore necessarium ad impetrandum a Patre caelesti. Propter euangelicam conuersationem: quia duo, & duo missi sunt ad Euangelium enunciamdum. Propter corporis, & animae colligationem: quia vbi corpus, & anima consentiunt; & inter se bellum voluntatum diuersarum non habent, ibi dubium non est, quin bonarum rerum postulatio subsequatur. Et propter Dei, & proximi dilectionem: quia duo sunt praecpta charitatis. Et quia in electione Papae potissime diuinum auxilium est impetrandum, vt ille, qui facit concordiam in subditibus suis, efficiat Cardinalium corda pacifica, & vnita; quatenus talis prouisio subsequatur, secundum quod salus animarum erigit, & totius orbis requirit utilitas: ideo congrua forma taxata est in electione Papae, vt saltem duae partes Cardinalium in tali electione debeant conuenire.

Secundo est hoc congruum propter vitandum futurum periculum. Nam, vt ponitur. 69. dist. c. Si duo. Si duo Apostolice temeritate concertantium fuerint electi, tunc nullus eorum in Sede Apostolica sedere debet. Sed, vt notatur ibi, conuocandum esset in tali casu generale Concilium; & tunc ex noua ordinatione ille intronizari deberet in Cathedra beati Petri, quem vniuersitatis consensus eligeret. Vt ergo tantum periculum euitetur, congruum fuit taxari determinatum numerum illorum, ad quos spectat praedicta electio.

Tertio est hoc congruum propter praedictae electionis singulare priuilegium. Quia, vt scribitur extra de elec. cap. Licet. Ideo in electionibus inferiorum Praelatorum sufficit maioris, & sanioris partis consensus: quia, quod in eis in dubium venerit, potest superiori iudicio diffiniri: Sed in electione Summi Pontificis aliquod speciale statutum debuit fieri, & in aliqua forma determinata praenotari; quia non potest ad superiorem haberi recursus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est ergo dicendum, quod illa glossa est intelligenda de electione communiter sumpta, in qua sufficit sanior pars; si fuerit iudicio superiorum approbata: vel intelligitur de electione, quae fit immediate inspiratione diuina, signo miraculoso exterius apparente, sicut fuit in electione Aaron, qui factus est summus Sacerdos, frondente virga eius, aliorum virgis remanentibus siccis, vt scribitur. Num. 17.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Papam fieri cum praedecessoris deliberatione potest intelligi dupliciter. Primo, quod Papa de electione successoris possit habere aliqualem collationem, quod licitum est sibi. vel quod habeat de tali electione iurisdictionem, vt quod suae dignitatis possit haerem substitutorem, quod non potest: sicut dictum est in superiori questione. Quod vero additur: Plurimorum sententia conuincat, si vota eligentium sunt diuersa; intelligitur sententia plurimorum; quia duae partes debent esse secundum formam praenotatam. extra de elec. c. Licet.

AD TERTIVM est dicendum, quod remedium apponendum in electione Papae debet esse festinum, & celere. debet tamen cum hoc esse rationale, & securum. Si autem sufficeret maior pars, vel minor, si esset sanior, dato quod celerius posset talis electio fieri per hunc modum: non tamen esset sic rationalis, & sic secuta; cum in dubijs eius ad superiorem recursum haberi non posset.

ARTICVLVS V.

UTRUM ELECTIO PAPAE possit vitari, sicut electio aliorum.

Vide Extrauagantem Pauli IIII. incip. Cum secundum Apostolum. Vide etiam statutum Iulij II. in Concilio Lateranensi, sessione. 5. Et super hoc vide Armillam tit. Papa.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod electio Papae possit vitari, sicut electio aliorum. Quia, quod Deus coniunxit, homo separare non potest, sicut scribitur Matth. 19. sed posito, quod aliquis coniugatus eligatur in Papam, cuius uxor creditur mortua, & non est. si igitur petat debitum, videtur quod talis teneatur redire ad uxorem, & Papatum dimittere: ergo.

Huc spectat Decret. Nico. Papa. 28. c. fin. & 96. I. script. Et vide Armillam tit. Papa.

al. superioris.

Præterea. Vt scribitur 79. dist. cap. Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, vel militari tumultu sine concordia, & canonica electione Cardinalium Sedis Apostolicæ fuerit intronizatus, non Apostolicus, sed apostaticus habeatur; potest ergo electio Papae vitari.

Præterea. Scribitur extra de electio. c. Vbi maius periculum. lib. 6. Quod electio Papae debeat celebrari in Ciuitate, in cuius Territorio, seu districtu Pontifex obiit, nisi forsitan sit interdicta, vel contra Romanam Ecclesiam in aperta rebellionem consistat. Si ergo electio fieret in terra interdicta, vel quæ esset in rebellionem contra Ecclesiam, videtur, quod talis electio nulla sit.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de elect. c. Licet. Vbi habetur, quod electus a duabus partibus Cardinalium absque vlla exceptione Summus Pontifex habeatur.

RESOLVTIO.

Papae electio tribus modis vitari potest. hoc est, eligentium, electi, electionis, ratione.

RESPONDEO, Dicendum, quod tribus modis potest electio Papae vitari. Primo ex parte eligentium; vt si aliquis eligeretur, vel intronizaretur per seditionem, & per potentiam laicalem: talis enim non esset censendus Apostolicus, sed inuasor, & destructor totius christianitatis, & perpetuo anathemate cum suis auctoribus sequacibus irretitus esset, sicut patet 23. dist. c. In nomine domini. Secundo, ex parte ipsius electi; Vt si ille, qui eligeretur, deprehendatur esse in manifesta haeresi. Et dico manifesta: quia euidentia patris sceleris non indiget clamore accusatoris. Vnde ipso facto talis esset depositus. quia ipse solus habet de haeresi iudicare, & terminare. propter quod deuians manifeste a fide ad Papatum assumi non potest, quia talis electio non caderet super materia debita. Vnde scribitur. 40. dist. c. Si Papa: Quod eius culpas nullus mortalium redarguere in hac vita praesumit: quia cunctos ipse iudicaturus, a nemine iudicandus est; nisi deprehendatur deuius a fide. Tertio, ex parte ipsius electionis; vt si careat electio praenotata forma posita extra de electionibus. c. Licet. Puta quod a paucioribus, quam duabus partibus Cardinalium aliquis eligatur. Tunc enim, nisi maior concordia intercesserit, nullatenus est assumendus. Vnde dicitur. 79. dist. c. si quis. Quod si quis sine concordia, & canonica electione Cardinalium in Sede Apostolica intronizatur: non Papa, vel Apostolicus; sed apostaticus habeatur.

Vide Armillam, & alios Summistas tit. Papa.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in tali casu, ex quo certum esset uxorem suam esse, quod debitum peteret, inducenda esset ad continentiam seruandam. quod si facere nollet, posset Papatui renunciare, & ad ipsam accedere; alias teneatur ei debitum reddere, quia continentia clericorum est constituta; & de iure positio: reddere autem debitum uxori est

Circa hoc dictum vide

præceptum, & de iure naturali, & diuino. Vbi autem ius posituum contradicit, vel impedit ius naturale; vel diuinum, seruandum non est. vt si appropriatio rerum est de iure positio; & conseruatio vitæ est de iure naturali. tunc si conseruatio vitæ non potest esse sine acceptione rerum alterius, licite possum sumere: quia in tali casu ius posituum impedit naturale, & non potest cum ipso stare. Et si dicatur, quod scandalum esset in populo, si sciretur, quod Papa redderet debitum uxori, tale scandalum esset passiuum, non actiuum: quod non est dimittendum propter veritatem doctrine & æquitatem iustitiæ, & sanctitatem vitæ, vt dicit Hieronymus.

AD SECUNDVM est dicendum, quod illud Decretum intelligitur, quando aliquis eligeretur, non a Cardinalibus, ad quos spectat electio: sed potentia laicorum, vel ex clamore populi. Sed si electus est a duabus partibus Cardinalium, dato quod pecunia, & simoniace sit electus; non est deponendus. Et si dicatur, quod ipsa simonia est haeresis, vt patet prima, q. 1. c. Cum liqueat. Dicendum, quod haeresis est large loquendo. Haeresis autem, pro qua deponendus est Papa, accipitur proprie, secundum quod opponitur articulis fidei, vel his, quæ sunt immediate annexa articulis.

AD TERTIVM est dicendum; quod illa Decretalis stringit Cardinales, vt electio Papae fieri debeat in Ciuitate, in qua praedecessor obiit, nisi sit interdicta, vel in manifesta rebellionem Ecclesiae. Tunc enim indulget, quod possint alibi se transferre ad dictam electionem faciendam: Si tamen in terra interdicta fieret, non propter hoc vitaretur electio.

ARTICVLVS VI.

UTRUM ELECTIO PAPAE debeat examinari, sicut electio aliorum.

Sextum sic proceditur. Videtur enim, quod electio Papae debeat examinari sicut electiones aliorum: quia si non examinatur; hoc est, quia eius electio est confirmatio sed multorum aliorum Praelatorum electio est confirmatio: Ergo hoc

non est singulare in electione Papae. Præterea: Christus examinauit Petrum. Io. 21. quando sibi Ecclesiam commisit, dicens, trina interrogatione facta: Pasce oues meas. Super quo verbo dicit Augustinus, quod pasceri oues, est credentes in Christo, ne a fide deficiant, confortare: Terrena subsidia, si necesse est, subditis ministrare. Exempla virtutum cum verbo praedicationis impendere. Aduersariis obsistere. Errantes subditos corrigere. In quibus verbis consistit tota examinatio Praelatorum. Sicut patet 23. dist. c. Qui Episcopus ordinandus est. Ergo eodem modo electio Papae per hunc modum est examinanda.

omnino S. Thom. 2. 2. q. 88. ar. xi. & Tutrecre mata. c. Sa. cerdotibus. 31. dist. Et hunc Doct. infra. q. 92. art. 3.

Vide extra uag. Iul. II. incipientem: cum tam diuino.

1100. 167. 11212

11. 92. 1. 03

1100. 3

Statutum in hoc c. Licet, confirmatur in cap. vbi periculum de elect. lib. 6.

Iob. 25.

† S. Thom. 3. par. q. 66. art. 5. & 6.

3 Præterea: Omnia, quæ requirunt debitam formam, & debitam materiam, cadunt sub examinatione: quia si carent altero eorum, carent eorum virtute, & efficacia, sicut patet de sacramentis, quorum virtus requiritur determinatam formam verborum, & determinatam materiam: puta Baptismus, si non fiat in aqua cum expressione Trinitatis, nullius efficaciam esse dignoscitur: Sed electio Papæ requirit debitam formam, & debitam materiam. Ergo cadit sub examinatione: quia si deficeret in aliquo istorum nulla electio esset.

IN CONTRARIUM est: Quia illius electio non debet examinari, contra quam nulla exceptio recipitur: sed scribitur extra de elect. c. Licet. Quod abiq; vlla exceptione. electus à duabus partibus Cardinalium ab vniuersali Ecclesia Summus Pontifex habetur: ergo eius electio non est examinanda.

RESOLVTIO.

Papæ electionem sub examine cadere, potest duobus modis intelligi, hoc est, vel propter electionem canonicam celebrandam: vel propter superioris iudicio approbandam, aut reprobendam. Primo modo conceditur: Secundo non item.

RESPONDEO, Dicendum, quod electionem Papæ cadere sub examinatione, dupliciter, quantum ad præsens spectat, potest intelligi, Primo, quod talis electio inter ipsos eligentes sic examinatur, quatenus ritè, & canonicè celebretur, secundum formam annotatam in iure. Secundo, quod superioris iudicio talis electio discutiatur, approbetur, vel reprobetur.

Primo modo magis examinanda est, & magis discutienda electio Papæ tamquam capitis, & Pastoris vniuersalis Ecclesiæ, quam alicuius alterius. Vnde dicitur. 3. dist. c. Inter nos, & vos pacti setie statutum, & confirmatum est, quod electio, & confirmatio, futuri Romani Pontificis nõ nisi iuste, & canonicè fieri debeat.

Secundo modo non, quia superiorum non recognoscit, cuius iudicio approbetur, vel reprobetur. Comparatur enim supremus Pontifex ad omnes alios, tam ad laicos, quam clericos, qui sunt de corpore Ecclesiæ: sicut spirituale comparatur ad corporale, vel animale. Sed constat, quod illud, quod spirituale est, non debet examinari, seu iudicari per corporale: sed potius e conuerso. Vnde super illo verbo 1. ad Cor. 2. Animalis homo nõ percipit quæ sunt spiritus Dei, quia spiritualiter examinatur. Dicit Augustinus in libro de vera religione: Quod examinatio, & probatio spiritualium fit tantummodo spiritualiter, & a spiritali homine: quia spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei, non autem debet fieri examinatio, & probatio ab homine temporali, & carnali, quia spiritualis homo omnia iudicat, & ipse à nemine iudicatur: vt dicit Apostolus. Quod non est sic intelligendum, vt vniuersaliter Papa subterfugiat omne iudicium, quia cum, dicente Apostolo, oportet nos omnes manifestari ante tribunal Christi tam spirituales, quam carnales, vt referat vnusquisque propter se, & in corpore; Oportet (vt dicit Augusti-

cap. 31. to. 1.

2. Cor. 5.

nus) Papam, & omnes spirituales à lege diuina iudicari, & per legem diuinam examinari. Non ergo ab aliquo infra se potest spiritualis homo, puta Papa, examinari, vel iudicari, sed solus ipse potest dicere: Qui autem examinat me, vel iudicat me, dominus est.

1. Cor. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod si aliorum electio non examinatur, eo quod electio ipsorum est confirmatio, hoc non est auctoritate propria, quod superiores non recognoscant. Non enim posset Papa eximere aliquos clericos, vel laicos, quod non subicerentur iurisdictioni suæ: sed bene potest eximere aliquos, vt electio eorum non transeat per examen communis iuris. Electio autem Papæ sic est confirmatio, quod sua propria auctoritate non potest per aliquem superiores examinari, vel approbari.

AD secundum, est dicendum, quod sicut dicit Augustinus: Ideo Christus examinavit Petrum de trina dilectione: quia trine negationi eius, voluit, quod trina confessio responderet, quatenus nõ minus amori lingua eius deseruiret, quam timori. Sic etiam Papa (vt dictum est) per legem diuinam bene examinabitur, & iudicabitur: sed à puro homine nec examinari, nec iudicari potest.

AD tertium patet solutio, quod bene debet examinari inter eligentes, vt talis electio ritè, & canonicè celebretur, vt sit facta in debita forma: & cadat super debitam materiam: sed postquam facta est, superioris iudicio, nec examinanda, nec discutienda est.

Tract. 124. in Ioan. to. 9.

ARTICVLVS VII.

UTRUM IMPERATOR IURISDICTIONEM HABEAT IN ELECTIONE PAPÆ.

De materia huius articuli vide latè Turrecrematam in cap. Quia sancta. §. Verum. dist. 63.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Imperator iurisdictionem habeat in electione Papæ. Quia, vt scribitur. 63. dist. cap. Hadrianus. Carolus Imperator Romam veniens Papiam obsedit: ibique relicto exercitu, in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorificè receptus est. qui Adrianus cum vniuersa Synodo tradidit dicto Carolo Imperatori ius, & potestatem eligendi summum Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem. Hoc idem Decretum confirmavit Leo Papa, dans auctoritatem Othoni primo Regi Teutonicorum, & successoribus eius in perpetuum eligendi successorem, atque ordinandi Sedis Apostolicæ summum Pontificem, sicut patet in capitulo sequenti. Videtur ergo, quod electio Romani Pontificis ad ius Imperatoris pertineat.

Ethic. lib. 1. cap. 3.

Præterea: Papa præest toti Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus, vt superius dictum est: ergo sicut eius electio debet fieri per Cardinales, & per Clericos propter administrationem spiritualium: ita debet fieri per Imperatorem, & per Laicos Principes propter administrationem temporalium. Potissime cum temporalia Papæ per Imperatorem tradantur, sicut patet. 63. dist. c. Ego Ludouicus.

Præterea: Semper posterius dependet a priori: sed prius fuit Regnum Imperiale, quam Sacerdotale. Ergo videtur, quod electio summi Sacerdotis sine consensu Imperatoris fieri non debeat.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur. 63. dist. c. Valentinianus, vbi dicitur, quod electioni Episcoporum Imperator interesse non debeat. Cum enim dixisset clero: Talem in Pontificali Sede constituite, cui nos, qui gubernamus Imperium, sincerè nostra capita submittamus: & eius monita, dum tamquam homines delinquimus, necessario curantis medicina suscipiamus. Cui cum dixisset Synodus, vt magis ipse decerneret, quis ad hoc sapiens, & pius existeret. Respondens super vos (inquit) est talis electio: quia diuina gratia potiti, & illius splendore fulgentes melius poteritis eligere.

RESOLVTIO.

Imperator in Papæ electione iurisdictionem non habet, nisi in eligentium inclusione. Id quod de Imperatore, alijsque Principibus asseuerandum est propter certius iudicium ferendum: & propter periculum euitandum. Imperatores enim quandoque in hæresim inciderunt, & catholicae matri Ecclesie sunt aduersari.

RESPONDEO, Dicendum, quod nec Imperator, nec aliquis secularis Princeps secundum moderna iura habet iurisdictionem aliquam in electione Papæ: sed bene habent iurisdictionem in eligentium inclusione, vt faciant obseruari in electione Papæ, omnia illa, quæ ponuntur extra de elect. c. Vbi periculum, lib. 6. Conuenienter autem subtractum est ius Imperatori, & alijs Principibus de electione Summi Pontificis propter certius iudiciũ in tali electione ferendum, & propter periculum euitandum. Nam vnusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & horum est bonus iudex, vt scribitur primo Ethicorũ. De electione ergo Papæ, qui debet pollere sanctitate vitæ, & veritate doctrinæ, magis credendum est litteratis, quam idiotis: & magis clericis, quam laicis. Euitatur etiam super hoc periculum fidei: quia quandoque etiam Imperatores in hereticorum perfidiam lapsi sunt, & catholicæ matri Ecclesiæ vnitatem impugnare conati sunt. Ideo sanctorum Patrum statuta aduersus eos prodierunt, vt nullo modo se electioni summorum Pontificum infererent: & quicumque eorum suffragio, & adminiculo summum Pontificiũ obtineret, anathematis vinculo innodaretur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illi

primi Imperatores tamquã christianissimi, fuerunt multum fauorabiles Ecclesiæ: & ideo, vt daretur eis occasio maioris fauoris, & protectionis: illa potestas eligendi summum Pontificem à sanctis Patribus fuit eis concessa: sed postmodum excrecente eorum malitia, & cupiditate, illa potestas rationabiliter est subtracta. Non enim est putandum ex leuitate animorum procedere, si pro diuersitate rerum, & temporum præcepta mutantur, & gratiæ subtrahantur, vt scribitur Hester ultimo. Vnde magna auctoritas habenda est hodie in Ecclesia, vt si nonnulli ex prædecessoribus, & maioribus fecerunt aliqua, quæ illo tempore potuerunt esse sine culpa, & postea vertuntur in errorem, & superstitionem, si sine Tarditate aliqua, & cum magna auctoritate à posteris destruantur. vt. 63. Dist. dicitur. cap. Quia sancta Romana.

* al. ex crecente.

AD secundum est dicendum, quod Papa non recognoscit temporalia ab Imperatore, vel ab alijs Principibus, propter aliquam potestatem, in qua nõ subiciantur ei; cum ab eodem principio sint temporalia, & spiritualia. Sed vel hoc est propter immediatam administrationem, quam non habet Summus Pontifex indifferenter in omnibus temporalibus, sicut seculares principes: Vel propter pacis, & quietis Ecclesiæ conseruationem, vel propter ipsorum temporalium tyrannicè ablatorum restitutionem.

AD tertium est dicendum, quod si temporale dominium præcessit Sacerdotale, hoc non fuit dignitate, & causalitate; sed potius hominum prauitate, ad quorum depressionem, & correctionem, & quandoque innocetum defensionem, permisit Deus aliquos in dominium surgere. Sed dominium naturale, & temporale in ministerium, & in obsequium regiminis spiritualis datum est; vt sepeius est tactum, & amplius inferius tangetur.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM LAICI DEBEANT ELECTIONI PAPÆ INTERESSE.

Doctores in cap. Osius extra de elect.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Laici debent electioni Papæ interesse, quia scribitur 23. Dist. c. In nomine Domini. Si prauorum hominum peruersitas ita inualuerit, vt in Vrbe gratuita non possit fieri electio, tunc Cardinales Episcopi cum religiosis Clericis, & catholicis Laicis, licet paucis, ius potestatis obtineant eligere Apostolicæ Sedis Pontificem, vbi congruerit. Videtur ergo, quod Laici non solum debeant electioni Papæ interesse: verum etiam, quod iurisdictionem habere possint in tali electione. Ego Ludouicus. Præterea: Scribitur 63. Dist. c. Ego Ludouicus. Quod Clerus, & Populus electioni Pontificis intersint. Non

multum. las

Non ergo excluduntur Laici in tali electione fienda. Præterea: Eius est electioni interesse, cuius est electioni consentire. sed dicitur dist. supradicta, c. Cū longe, q̄ licet plebis non sit eligere, eius tamen est electioni consentire. Videtur ergo, q̄ absque consensu Populi, & Laicorum talis electio rite celebrari non possit.

IN CONTRARIUM est quod scribitur eadē dist. cap. Non licet. Non licet populo facere electionem eorum, qui ad Sacerdotium promouentur: immo Laici excludendi sunt ab electione Sacerdotum: quia non libertas imperandi, vel eligendi; sed potius necessitas obediendi eis iniungitur.

RESOLVTIO.

Papæ electioni Laici interesse non possunt quantum ad iurisdictionem: sed quantum ad representationem propter inuasionem Hæreticorum vitandam: Et quantum ad publicationem, propter gaudium nunciandum, & ne clandestina electio existimata reprobetur.

RESPONDEO, Dicendum, quod, Laicos posse interesse electioni Papæ, tribus modis intelligi potest. Primo quantum ad iurisdictionem. Et sic secundum moderna iura nullam iurisdictionem habent. Et satis conuenienter exclusi sunt: quia Populus, per suasionem, aut corruptionem cito à iudicio deuiat. Non est enim populus sequendus, sed instruendus. Vnde super illo verbo Exodi 23. Non sequeris turbam ad faciendum * iudicium: nec iudicio plurimorum ad quiescentes sententiæ, vt à veritate deus; dicit glos. quod populus sequendus non est in iudicio; sed Doctores, qui, licet sint pauciores numero, sunt tamen saniores cōsilio. Secundo quantum ad representationem. scribitur enim 63. dist. cap. Cum longe, q̄ electiones summorum Pontificum, & aliorum Episcoporum quondam Imperatoribus, & alijs Laicis Principibus representabatur: sicut de electione Beati Ambrosij, & Beati Gregorij legitur. & hoc ad vitandam schismaticorum, & hæreticorum inuasionem, & persecutionem; contra quos legibus fidelissimorum Imperatorum frequenter Ecclesia munita legitur. Præsentabatur ergo talis electio catholicorum Principibus, vt eorum auctoritate roborata nul-

lus hæreticorum, * vel schismaticorum auerteret contraire. & sic adhuc Laicos electioni Papæ interesse cōgruum est. Vnde & Romano Pontifice creato, & coronato, eius coronato, & creatio Regibus, & Principibus mundi denunciatur. Tertio, quantum ad publicationem. quia non est ponenda: talis electio sub modio, sed super candelabrum, quatenus si ius ad quod situm est, electio non posset aliqua tergiversatione celari. Vnde scribitur extra de elect. cap. Quia propter Electiones quoque clandestinas reprobamus, statuentes, vt quam cito electio fuerit celebrata, solenniter publicetur. Est etiam hoc conueniens sic populo publicari ad gaudium nunciandum. Legitur enim in Chalcedonensi Concilio; q̄ totus populus, & tota synodus acclamauit electioni Papæ: Leo sanctissimus Apostolicus viuat per multos annos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illud Decretum intelligitur, vel secundum antiqua iura, quibus concessum fuit aliquibus Laicis iurisdictionem habere in electione Papæ propter fauorem Ecclesiæ: vel intelligitur, q̄ electio illis Laicis est representanda, vt eorum virtute, & fauore nulli possent prædicta electionem perturbare.

AD secundum est dicendum, quod sicut notatur super illo Decreto, quod Laici vocandi sunt ad electionem, intelligitur de talibus Laicis, qui sunt Patroni Ecclesiarum, ad quos pertinet præsentare, & eligere ordinandos in Ecclesijs, quarum sunt Patroni, & fundatores. Sicut patet 16. quæst. 7. cap. Decernimus. Si vero intelligatur de electione Papæ, tunc debet intelligi quantum ad representationem: vel quantum ad publicationem, sicut superius dictum est: Nulla tamen talium conditionum existente, non esset talis electio infringenda; quia contra ipsam nulla exceptio recipienda est.

AD tertium est dicendum, quod consensus populi, & approbatio requirenda est in electione iam facta; non in electione fienda. Quia electio illius, qui Princeps pacis est, pacem, & unitatem animorum suorum subditorum requirit.

QVÆ

QVÆSTIO TERTIA DE ELIGENTIVM IURISDICTIONE.

ISO de Papa electione, restat nunc inquirere de eligentium iurisdictione. Circa quod quaruntur undecim.

- Primo, Vtrum solum ad Collegium Cardinalium spectet Papæ eligere.
Secundo, Vtrum, deficiente tali Collegio, electio Papæ deuoluatur ad generale Concilium.
Tertio, Vtrum tale Collegium teneatur eligere semper hominem sufficientioris scientiæ.
Quarto, Vtrum semper teneatur eligere hominē sanctioris vite.
Quinto, Vtrum teneatur magis eligere Iuristam, quàm Theologum.
Sexto, Vtrum teneatur magis eligere hominem de Collegio, quàm extra Collegium.
Septimo, Vtrum maiorem potestatem habeat Collegium eligens, quàm Papa electus.
Octauo, Vtrum, Papa mortuo, potestas eius remaneat in Collegio.
Nono, Vtrum, mortuo Papa, Collegium possit quidquid potest Papa viuens.
Decimo, Vtrum in tali electione debeat præcedere tractatus, vel aliqua prælocutio.
Undecimo, Vtrum tutius sit celeriter eligere, vel diu in tali electione cogitare.

stituit. vbi primum nomen Christianorum exortu est. Postmodum prima Sedes beati Petri cœlesti beneficio Romana Ecclesia ordinata est, quā beatissimi Petrus, & Paulus suo martyrio cōsecrauerunt: electio ergo summi Pōtificis ad Clericos Romanæ Sedis priore videt, cū illa sit prima sua particularis cathedra.

Præterea: Electio communis Pastoris communitatem eligentium requirit: sed Papa est communis Pastor totius orbis: videtur ergo, q̄ Prælati totius mūdi ad eius electionem debeant conuenire.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. c. Licet. Vbi habetur, q̄ duæ partes Cardinalium requiruntur solū ad electionem Summi Pontificis. & extra de elect. c. Vbi periculū. lib. 6. habetur, q̄ solum Cardinales includi debent ad electionem Papæ faciendam.

RESOLVTIO.

Papæ electio ad Cardinalium, non Episcoporum Collegium spectat. Illi enim, tamquam Apostoli Christo, ipsi Papæ eius vicem gerenti assistunt. Hi autem quamuis Apostolorum personas representent, non tamen eorum, qui præsentialiter Christo assistunt. Adde etiā, q̄ in paucioribus via certior, & securior indicatur.

RESPONDEO, Dicendum, quod scribitur Hester vltimo: Non est putandū, si diuersa iubentur, ex animi imperantis prouenire leuitate: sed pro qualitate, & necessitate temporum, vt Reipub. poscit vtilitas, ferre sententiam. quamuis ergo secundū antiqua iura fuerit concessum primò Romanis omnibus ius eligendi Papam: quia, vt notatur. 63. dist. c. Ego Ludouicus; omnes Romani vno Concilio, atque concordia sine aliqua promissione summum Pontificem eligebat. ita, q̄ olim Romani omnes ex consuetudine antiqua electioni summi Pontificis intererāt: & postmodum ex fauore catholicorum, & ad expugnationem Hæreticorum, & Schismaticorum quibusdam Christianissimis Imperatoribus ius eligendi Papam fuerit concessum: nunc autem tantum ad solos Cardinales electio summi Pōtificis dignoscitur pertinere. Et hoc satis conuenienter propter duo. Primo propter eorū assistentiam: quamuis enim Episcopi representent personas Apostolorum: non tamē representant personas eorum, vt Christo, vel ipsi Papæ vicem eius gerenti, præsentialiter assistunt, vel assistunt; sed magis vt ipsi diffusi in orbem terrarum, quilibet aliquā partem mundi in sorte prædicationis acceperunt. Cardinales vero personas Apostolorū representant, vt Christo, & Papæ vicem eius gerenti præsentialiter assistunt, vel assistunt. & ideo cōuenientius electio summi Pō-

ARTICVLVS I.

UTRUM, SOLVM AD Collegium Cardinalium spectet eligere Papam.

Turcremata in cap. In nomine Domini. q. 2. dist. 23.

PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod non ad Cardinales solum pertineat electio Summi Pontificis. Quia sicut Papa vocatus est in vniuersalē administrationem, sic Episcopi vocati sunt in solitudinis partem; sed partibus conuenit pro videre de toto: ergo videtur, q̄ ad Episcopos pertineat summi Pontificis electio.

Præterea: Electio, & quilibet actio est particularis suppositorū: sed licet Papa sit Pastor totius orbis: habet tamen particularem Sedem, puta Romanā: sicut beatus Petrus apud Antiochiam prius, quàm Romā veniret, habitauit, & Ignatium illic Episcopum con-

† Id constat ex actibus Apost. c. 1 r-

† cap. Quā uis. 21. dist.

† 11. dist.

ficus fit per eos, quàm per Episcopos, vel alios Prælatos Ecclesiæ. Secundo propter eorum conuenientiam. Nam secundum Philosophum: In paucioribus via certior, & securior. Quanto ergo periculo per pauciora remedia potest subueniri, tanto citius, & securius subuenitur. quia igitur vacatio Sedis Apostolicæ nimis est periculosa fidelibus, vt citius, & securius tali periculo possit remedium adhiberi, congruè ad paucas personas, puta ad Cardinales tantum, electio Papæ deuoluta est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Episcopi non habent illam conuenientiam in electione Summi Pontificis, sicut Cardinales, vt dictum est; cum ipsi Papæ semper presentialiter assistant.

AD secundum est dicendum, quod sicut Papa, non obstante, quod sit vniuersalis Ecclesiæ Pastor: est tamen singulariter prætitulatus Episcopus, & Romanus Pontifex. Quia sedem illâ, postquam de Antiochia venit, Beatus Petrus simul cum Paulo eorum martyrio consecrauerunt, vt dicitur dist. 22. c. Sacrosancta. Si Cardinales, non obstante quod sint Iudices, & Principes totius mundi. Iuxta illud Psal. Constituit eos Principes super omnem terram. Prætitulantur in titulis Ecclesiarum Romæ, & in districtu Romanæ vr̄bis existētium. Vnde Clerici Romanæ Ecclesiæ appellati sunt.

AD tertium est dicendum, quod communitatis non est eligere: quia secundum Damasc. De Orthod. fide lib. 11. c. 22. Electio est de duobus existentibus, vnum præ altero eligere. Hoc autem non pertinet ad omnes: sed ad aliquas personas singulariter, & ad talem actionem deputatas, quæ polleant auctoritate, sapientia, & sanctitate. Vnde nec Christus, qui fuit Pastor omnium ouium, vocauit omnes ad Apostolatam, nec omnibus sua secreta reuelauit. Vnde dixit Petrus Act. 10. Dedit aurem Deus pater eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo.

ARTICVLVS II.

UTRUM, DEFICIENTE Collegio Cardinalium, electio Papæ ad clerum Romanum deuoluatur.

Cardinalis Albanus in tractatu de Cardinalatu.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod, deficiente Collegio Cardinalium, ad Romanum clerum electio Papæ deuoluatur. Quia potestas eligendi Papam nunc solis Cardinalibus est concessa: sed successores Cardinalium sunt Romani clerici; cum ipsi Romani clerici

appellentur: ergo videtur, quod ad clerum Romanum, Cardinalibus deficientibus, spectet eligere Papam.

Præterea. Concilium non habet auctoritatem sine Papa. scribitur enim 17. dist. c. Regula. quod non est ratum Concilium, quod auctoritate Romanæ Ecclesiæ fulcitum non fuerit. Et ibidem c. Multis, subditur: non est Concilium: sed conuenticulum, quod sine Sedis Apostolicæ auctoritate celebratur: ad Concilium ergo electio Summi Pontificis spectare non potest, sine Papæ auctoritate.

Præterea. Concilium generale non posset Papam eligere, nisi esset congregatum: sed ad nullum alium spectat Concilium generale congregare, nisi ad Papam. scribitur enim dist. supradicta, cap. Synodus. Absque Romani Pontificis auctoritate Synodus non debet congregari. Et ibi subditur: Absque Sedis Apostolicæ auctoritate synodum aliquibus congregare non licet. Non ergo ad Concilium generale potest spectare electio Summi Pontificis.

IN CONTRARIVM est. Quia eorum est eligere, & constituere, quorum est deponere, & destituere: sed totius Ecclesiæ, & generalis Concilij esset Papam deponere, & destituere, si in hæresi deprehenderetur. Scribitur enim 22. dist. cap. Nunc autem, quod cum Marcellinus Episcopus à Paganis esset compulsus, vt templum eorum ingressus tria genera thuris super prunis imponeret; tunc vniuerso Concilio Sanctorum, & Episcoporum collecto, & Inquisitione super hoc facta, omnes dixerunt sibi: Ore tuo iudica causam tuam, quia ex ore tuo iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis. Ad Concilium ergo generale videtur similiter pertinere Summum Pontificem eligere, & constituere, Collegio Cardinalium deficiente.

RESOLVTIO.

Cardinalium Collegio deficiente, electionem Papæ ad Clerum Romanum spectare nonnulli asseuerant, cum Papa sit Episcopus Romanus: Sed sine præiudicio tunc ad Concilium confugiendum esse quis non fatebitur propter scisma evitandum, & dubium interpretandum?

RESPONDEO, Dicendum, quod aliqui dicunt ad Romanum clerum deuolutam esse electionem summi Pontificis, Cardinalibus deficientibus: & quia isti sunt successores Cardinalium, vt supradictum est. Et quia ipse Papa singulariter est Episcopus Romanus. Vnde ad Canonicos, & clericos episcopatus, puta sancti Ioannis Lateranensis spectat electio Papæ, deficiente Cardinalium collegio. Sed sine præiudicio puto, tali casu interueniente, quod collegium deficeret; & magis fore tutum, & securum, quod generale Concilium ad talem electionem faciendam congregaretur propter duo. Primo propter scisma vitandum, quia sicut dicit August. in lib. de vera religione. c. 6. Catholica fides, & religio Christiana sine vlla nouitate; & scismatis, vel hæresis seminatione, aut conuenticulorum segregatione est tuenda, & prædicanda. Quia igitur casu tali interueniente, quod collegium Cardinalium deficeret, si electio fieret per Romanum

Tomo 1.

num clerum, posset esse materia schismatis: quia electus forte ab vniuersali Ecclesia non reciperetur, calumnia, vel dubitatione de potestate eligendi in tali electione interposita: ideo magis tutum, & securum esset, vt talis electio per Concilium Prælatorum vniuersalis Ecclesiæ fieret.

Secundo propter dubium interpretandum. Nam secundum Aug. in lib. supradicto. cap. 10. In catholica Ecclesia semper falsa sunt respuenda: vera verò semper tenenda; dubia vero tamdiu credenda, donec esse respuenda vel ratio doceat, vel præcipiat auctoritas. Quia ergo dubium est ad quos spectaret electio Summi Pontificis, tali casu interueniente, cum dubia interpretari, quæ emergunt in Ecclesia, ad generale Concilium spectet; videtur in tali casu magis esse securum, quod talis electio ad Concilium generale deuoluatur. quia semper in t̄ ambigua voce legis ea potius significatio est accipienda, quæ vitio caret: præsertim cum voluntas Legislatoris ex hoc colligi possit, vt dicitur in prin. Digestorum.

Titul. de legib. 1. In ambigua voce.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Romani clerici sunt successores Cardinalium in nominatione, non iurisdictione: quia planum est, quod non habent auctoritatem, nec dignitatem illam, quam habent Cardinales. Et ideo nisi fieret speciale statutum per Papam, quod, deficiente collegio, potestas eligendi remaneret in Romanis clericis, vel in Canonicis sancti Ioannis; non conueniret eis eligere summum Pontificem magis, quàm aliis. Quia sicut Papa est Romanus Episcopus singulariter; sic singulares personæ, & singulares Clerici sunt deputati ad talem electionem faciendam; puta Cardinales, quibus deficientibus, nullis alijs Clericis, vel Canonicis singularibus potestas in tali electione conueniret: nisi super hoc nouum statutum conderetur.

AD secundum est dicendum, quod illa decreta intelliguntur, Papa viuente. tunc enim absque eius auctoritate Concilium, nec fieri, nec congregari deberet, nec alicuius firmitatis esset absque Romani Pontificis auctoritate: sed ipso mortuo, & collegio deficiente, posset Concilium ordinare, & terminare de omnibus, quæ pertinent ad vtilitatem Ecclesiæ.

AD tertium est dicendum, quod in tali casu Imperator, & alij Reges, & Principes Christianorum possent, & deberent Concilium Episcoporum, & Prælatorum congregare ad talem electionem faciendam. Et puto, quod sic posset eos includere, & constitutionem illam seruare circa eos, quæ ponitur extra de elect. cap. Vbi periculum. sicut nunc tenetur facere obseruare Communitas Terræ, vbi Papa decedit, erga Cardinales. Scribitur enim 17. dist. cap. Concilia. Quia cum quædam imponerentur Symmacho præfulei Apostolicæ Sedis, ex auctoritate Theodorici Regis, sanctum Concilium congregatum fuit, vbi dictus Rex dixit, nihil ad se pertinere præter reuerentiam idem negotijs Ecclesiasticis: sed ipsi Prælati

viderent, & deliberarent, quid magis putarent vile: & dummodo pro venerandi prouisione Concilij, pax in ciuitate Romana daretur, & in toto orbe ipse totum ratum, & firmum haberet.

ARTICVLVS III.

UTRUM COLLEGIUM teneatur eligere semper hominem sufficientioris scientia.

Huc spectant tradita per glossam, & doctores in c. Constitutis. el. 2. extra de appellation. & per Couarruuiam in regula, peccatum, de regul. iur. lib. 6. par. 2. relectionis. §. 7.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod semper Collegium teneatur eligere in Papam hominem sufficientioris scientiæ. Quia dicit Hieronymus super Leuiticum: Et ponitur: §. quæritur. c. Licet. Requiritur in ordinando summum Sacerdotem et populi præsentia, vt sciant omnes, & certi sint: quoniam qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille ad summum Sacerdotium eligitur. Videtur ergo, quod hominem sufficientioris scientiæ ad summum Pontificatum semper teneatur eligere.

Præterea: Super illo verbo Iac. 2. Nolite in personarum acceptione Fratres carissimi habere fidem Domini nostri Iesu Christi; dicit Augustin. epist. 29. Quod si hanc distantiam sedendi, & standi referamus ad honores Ecclesiasticos, non est putandum hunc esse peccatum, diuitem ad sedem honoris Ecclesiæ eligere, paupere contempto instructiore, & sanctiore. Videtur ergo, quod semper Collegium hominem sufficientioris scientiæ teneatur eligere.

Præterea dicit Gregorius prima parte sui Pastoralis c. 1. Nulla ars præsumitur doceri, nisi prius intèta meditatione discatur. & subdit: Ab imperitis ergo Pastoribus Magisterium pastorale in magna temeritate suscipitur. quoniam ars est artium regimen animarum. Vnde summo Sacerdoti intelligitur esse dictum per Prophetam: Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Videtur ergo, quod semper sufficientioris scientiæ homo debeat eligi in summum Sacerdotem.

Præterea dicit Leo Papa: Ex presbyteris eiusdem Ecclesiæ semper optimus eligatur: cui consonat, quod scribitur extra de elect. cap. Nihil. vbi habetur: Nihil est, quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quàm quod indigni Prælati assumantur in regimen animarum. Et si istud veritatem habet vniuersaliter de Prælati, multo fortius de summo Pontifice.

Tomo 2.

Ofc 4.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. cap. Ne pro defectu Pastoris. ubi dicitur, qd sufficit idoneam, & personam sufficientem ad praelaturam eligere. Si ergo sufficit electo, quod sit sufficiens, & idoneus, debet hoc sufficere eligenti; puta qd eligat sufficientem. Et sic non tenetur sufficientiore semper eligere.

RESOLVTIO.

Minus doctus doctiori in electione an sit preferendus, vel e conuerso, ex tricipiti distinctione planum esse dicimus: Ex Eligentis, Electi, & Status parte.

RESPONDEO, Dicendum, quod aliqui sine distinctione respondent, ad hanc questionem, quod duobus existentibus, quorum vnus sit minus bonus, & minus doctus: alius vero magis bonus, & magis doctus; dicunt, quod sufficit eligere minus doctum, & minus bonum. & exponunt, qd bonus est quis eo ipso, quod non est malus: & doctus eo ipso, quod non est indoctus. Non attendentes ad haec verba Gregor. Hom. 13. in Euang. dicentis: Minus est mala non agere, nisi quisque studeat bonis operibus infundere. quod maxime de Praelatis est vniuersaliter verum, quibus non sufficit, quod non sint mali, sed oportet quod sint boni: & non sint indocti: sed quod sint idonei, vt alios possint docere. Nam dicit Apostolus 2. ad Tim. 2. Haec (puta Praelaturam, & pastorale officium) commenda hominibus fidelibus, quae idonei sint alios docere.

Puto ergo (absque prauiudicio melioris sententiae) distinguendum esse, tam ex parte eligentis, quam ex parte electi, & ex parte status, ad quem eligitur. Ex parte eligentis: quidem, quia si per eligentem potest eligi aequa facilitate doctior, & sufficientior, sicut minus sufficiens, & minus doctus: puto, quod tenetur doctiorem, & sufficientiorem eligere, aequa facilitate supposita.

Ex parte vero electi distinguendum est, quia si minus doctus, & minus sufficiens haberet plures voces: & magis sufficiens, magis doctus haberet pauciores, tunc si eligenti diceret conscientia, quod amitteret vocem suam, si eligeret magis sufficientem, & magis doctum; puto, quod licite in tali casu potest conformare conscientiam suam cum alijs, vt eligeret minus doctum, & minus sufficientem: Sed si tot voces haberet vnus, sicut alius, & crederet, quod per vocem suam augetur numerus eligentium magis doctum, & magis sufficientem: puto, quod in tali casu tenetur eligere magis doctum, & magis sufficientem: quia conscientia stringit eum ad istud. Illi autem, qui dicunt, quod sufficit eligere doctum, & sufficientem, veritatem habent, nulla comparatione facta boni ad meliorem; vel docti ad doctiorem. ubi autem sit, non sufficit: Multum enim haberet quis largam conscientiam, quando aequa facilitate potest habere meliorem, sicut bonum, & doctiorem: sicut doctum, & magis bonum, & magis doctum dimitteret, & minus bonum, & minus sufficientem eligeret.

Ex parte vero status est distinguendum, quia aliqua

perfectio doctrinae requiritur in vno statu, quae non requiritur in alio: maior enim perfectio scientiae requiritur in Papa, quam in Episcopo; & maior in Episcopo, quam in Presbytero. Vnde dixit Valentinianus Imperator, sicut ponitur. 63. dist. cap. Valentinianus. Talem in pontificali sede constituite, cui & nos, qui gubernamus imperium, nostra capita submittamus: & eius monita, dum tamquam homines delinquimus, necessario curatis medicamina suscipiamus. Puto enim, quod specialiter in electione Summi Pontificis, si scienter preferatur minus bonus meliori, & minus doctus doctiori, acceptio personae est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, Quod illud dictum Hieronymi (vt dicunt aliqui) est consilium, non praecipuum: vel, si intelligatur esse praecipuum, supponitur aequa facilitas. quia tunc non sine scrupulo conscientiae posset eligi minus sufficiens, & minus doctus, dimisso sufficientiori, & doctiori.

AD secundum est similiter dicendum, quod ibi loquitur Iacobus de diuite, & paupere. Planum est enim, quod si eligatur diues ad honorem Ecclesiae, quia diues, dimisso paupere, quia pauper, doctior tamen, & sanctior illo; sine acceptione personae, & sine peccato fieri non potest. Quia vt scribitur Prouerbiorum. 19. Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quam diues torquens labia sua, & insipiens.

AD tertium est dicendum, qd Gregorius accipit imperitiam pro *nescientia, vel pro inexperientia. Multi enim sunt scientes aliqua speculatiua: qui tamen carent experientia, & prudentia agibilium, qualiter succurrendum est languoribus animarum. quia sine dubio (vt ipse dicit in eodem libro.) magna cautio est adhibenda in regimine animarum; quia aliquorum vitia statim sunt corrigenda: aliquorum vero ad tempus sunt dissimulanda: quia vulnera statim secta deterius quandoque inferuiscunt. Nam quia ars artium est regimen animarum: qui tali arte carent, ad praelaturam, & potissime ad Summum Pontificium assumi non debent, quantumcunque sint instructi in aliquibus scientijs, & vigeant aliqua doctrina speculabilium.

AD quartum est dicendum, quod aliqui dicunt illud dictum Leonis intelligendum esse, quando Praelatus eligitur extra collegium proprium. tunc enim melior, & optimus eligendus est: Sed quando eligitur de proprio collegio, sufficit eligere sufficientem, & idoneum. Vel intelligitur, supposita equali facilitate, sicut dictum est in alijs.

ARTICVLVS III.

UTRUM COLLEGIUM teneatur eligere in Summum Pontificem semper hominem melioris vitae.

S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 3. adde Concilium Trident. sessio. 24. de reform. cap. 18.

In psal. 100. no. 8.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod collegium semper teneatur eligere in summum Pontificem hominem melioris vitae: quia homo tenetur conformare voluntatem suam voluntati diuinae. Iuxta illud Aug. super illo verbo. Non adhaesit mihi cor prauum. Dicit enim ibi, quod cor prauum, & distortum habet, qui non vult, quod Deus vult: sed Deus vult eligi in suum Vicarium semper sanctiorem, & meliorem, quia cum ipse sit bonus omnis boni, semper praefert maius bonum minus bono. Ergo videtur quod collegium semper hominem sanctioris vitae teneatur eligere.

2 Praeterea: In Summum Pontificem debet eligi simpliciter bonus. Sed doctrina, vel scientia non facit hominem simpliciter bonum, solum autem facit hominem bonum secundum intellectum; quod est esse bonum secundum quid. Sed esse bonum secundum affectum, & secundum voluntatem (quod requirit sanctitatem vitae) est esse bonum simpliciter: ergo videtur, quod collegium hominem saltem sufficientioris vitae, licet non hominem sufficientioris scientiae, teneatur eligere.

3 Praeterea: homo tenetur in electione sequi conscientiam rectam: sed cuiuslibet conscientia recta dicitur, qd minori bono maius bonum praeligendum est: ergo semper eligere meliorem, & sanctiorem tenetur.

IN CONTRARIUM est, quia illi habent bonum Zelum in electione, qui eligunt talem, in quo nullum est canonicum impedimentum, sicut patet extra de elect. c. Dudum. sed eligendo hominem sufficientem, & idoneum non est aliquod canonicum impedimentum, quia canones non plus dicunt, nisi, quod persona sufficiens, & idonea eligatur: sufficit ergo in vita sufficientem eligere.

RESOLVTIO.

Homo vitae bonae in Pontificem ex necessitate, & praecipuo eligendus est: Homo autem melioris vitae non nisi ex consilio, & utilitate. Quamuis enim Deus meliorem, & sanctiorem velit; non tamen ex praecipuo. potest etiam minus bonus, aut minus sanctus melior esse in Praelatione.

RESPONDEO, Quod concordando iura, quae diuersimode loquuntur, de electione Praelatorum, possumus dicere, quod eorum, quae in iure mandan-

tur, quaedam imperantur, vt quae sunt necessitatis: quaedam vero suadentur, vt quae sunt utilitatis. Prima cadunt sub praecipuo. Secunda vero sub consilio. Nam Apostolus. 1. ad Corinth. 7. dicit: De virginibus autem praecipuum Domini non habeo, consilium autem do. Et 2. ad Cor. 8. ait: Non quasi imperans dico, sed per aliorum sollicitudinem vestrum bonum ingenium comprobans. Habere ergo bonum Praelatum est necessitatis; habere vero meliorem, vel optimum est utilitatis. Planum est autem, quod non minor requiritur perfectio in electo, quam in eligente. propter quod si electo sufficit, quod bonus, & sufficiens in vita, & in scientia eligatur: multo magis (vt puto) sufficit eligenti, quod bonum, & sufficientem eligat. Expedi tamen, & suadendum est sibi, quod meliorem, & optimum eligat. Hinc est ergo, quod attendendo ad illud, quod sufficit, & quod imperatur, dicunt aliqua iura, quod sufficiens, & idoneus eligatur, sicut patet extra de electionibus, per totum: attendendo vero ad illud, quod expedi, & quod consulitur, dicunt iura aliqua, quod ille, qui doctior est, & qui sanctior, eligatur: sicut allegatum fuit supra 8. quaestione prima. cap. Licet. Si enim Praelatum esse bonum in vita, & scientia sufficit Deo, sufficit Ecclesiae, & sufficit electo: non videtur esse dubitandum, quare non deberet sufficere eligenti: istud autem sufficere satis expresse videtur notate Hug. 8. quaest. 1. cap. Licet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, Quod non est certum, immo est dubium: utrum Deus velit maius bonum magis eligi, & sanctiorem magis praefici in praelatura. Forte enim, qui minus bonus est, & minus sanctus, melior erit in Praelatione: Et ideo Deus vult ipsum magis eligi. Vel aliter potest dici, quod non sequitur, si Deus vult meliorem, & sanctiorem magis eligi, quod propter hoc istud teneatur velle ex praecipuo. Sicut Deus vult magis me esse in religione, quam in seculo; non tamen teneor ex praecipuo religionem intrare. vnde cum dicitur, quod tenemur conformare voluntatem nostram voluntati diuinae; intelligendum est respectu eorum, quae sunt in praecipuo, non in consilio.

AD secundum est dicendum, quod bonum hominem simpliciter facit charitas. & quia charitas est in uoluntate; ideo dictum est, quod esse bonum secundum affectum, est esse bonum simpliciter: talis tamen bonitas quandoque non sufficit in regimine Praelaturae, quia dicit Hiero. in Epistola ad Paulinum: Sancta quippe simplicitas solum sibi prodest, & quanto plus aedificat Ecclesiam Dei ex vitae merito: tato plus nocet, si contradicentibus non resistit. Ad hoc igitur vt aliquis eligatur in Pastorem, sufficit quod eligatur bonus in vita, & scientia, suffragante alia bonitate, quae requiritur ad Praelaturam.

AD tertium est dicendum, quod recta conscientia aliquid dicitur, vt faciendum ex debito: & hanc homo semper tenetur sequi: Aliud vero vt faciendum de expediendi, vel de congruo: & hanc non tenetur sequi.

ARTICVLVS V.

UTRUM COLLEGIUM

teneatur eligere in Papam Iuristam potius, quam Theologum.

Huc spectant tradita per Hostiensem, & alios in cap. 1. extra de consanguinit. & affinit. & per Albertinum tract. de agnos. assert. qd. 10. & per Gaetanum 2. 2. qd. 185. & art. 3. & Sotum lib. 10. de iust. & iur. quest. 2. artic. 3.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Collegium magis teneatur eligere Iuristam, quam Theologum in Papa, quia Papa potissime eligitur ad quaestiones, & iurgiorum litigia determinanda, quae tot quotidie insurgunt, ut nisi iustitia conatus eius sua virtute reprimeret, ius humani foederis litigatorum abusus extingueret: & dato libello repudij, concordia extra mundi terminos exularet: Ut scribitur extra in proemio Decretalium: Rex pacificus. Sed in quaestionibus terminandis, & imponendo finem litibus, plus valent Iurista, quam Theologi. Scribitur enim. 20. dist. cap. Decretales: Quod in Sacrarum Scripturarum expositionibus sacrae Scripturae Tractatores Pontificibus praeponebantur: Sed in negotijs diffiniendis, & in causis determinandis secundum, post eos, locum merentur tenere. Videtur ergo, quod magis Iuristam, quam Theologum collegium teneatur eligere.

Præterea: Super illo verbo Prophetæ: Canes muti non valentes latrare; dicit Augustinus: Baculo, & manu arcendi sunt lupi. Et super illo verbo Ezechielis. 13. Hæc dicit Dominus de Prophetis insipientibus: Non ascendistis ex aduerso, nec posuistis vos ut murum pro domo Israel, ut staretis in prælio, in die Domini: Dicit Gregorius in Pastoralis 2. par. cap. 4. Quod ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione veritatis libera voce huius mundi potestatibus contraire. Sed hæc omnia (ut videtur) melius potest homo facere per Iura, quam per Theologiam. Magis ergo Collegium tenetur eligere Iuristam, quam Theologum.

Præterea: Quanto oppositum alicuius est magis periculosum, tanto illud est magis necessarium: sed oppositum iuris & iustitiæ est iniustitia, de qua dicit Philosophus. 5. Ethicorum, & primo Politicorum, quod est crudelissima, & seuerissima habens arma. quia sicut homo lege, & iustitia perfectus, est optimum animalium: sic separatus à lege, & iustitia est pessimum omnium. Cui concordat illud, quod scribitur Eccl. 10. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Sed Papa debet esse optimus inter homines, quantum ad omnia ista: Videtur ergo, quod plus expediat Ecclesiae Dei, quod Papa sit Iurista, quam Theologus.

E Præterea: super illo verbo. Exo. 28. Applica quoque tibi Aaron fratrem tuum, dictum est Moyse; Dicit Greg. quod qui ad Summum Sacerdotium assumuntur tanto studio, & amore debet legi, & iustitiæ adherere, ut germana videantur cognatione coniungi: videtur ergo, quod Papa magis debeat esse Iurista, quam Theologus.

IN CONTRARIUM est Hieronymus in quadam Epistola, ubi fortiter reprehendit Clericos, & Prælatos Ecclesiae, qui potius in manibus portant codices Imperatorum, quam Euangelistarum.

Præterea scribitur. 36. dist. cap. Qui, quod ad summum Sacerdotium non aspiret qui diuinis stipendijs, & disciplinis non est eruditus.

RESOLVTIO.

Theologus bonus magis, quam Iurista bonus in Pontificem eligendus est: ex parte Ecclesiae, Status, Scientiae, atque Iudicij. Id quod legenti facillime patere potest.

RESPONDEO, Dicendum, quod Papa, quantum ad praesens spectat, quatuor modis considerari potest. Primo ex parte Ecclesiae, cui praeficitur. Secundo ex parte status, in quo constituitur. Tertio ex parte scientiae, qua perficitur. Quarto, ex parte iudicij, quod per ipsum fertur. omnibus autem istis modis liquidè potest apparere, quod Collegium magis tenetur eligere bonum Theologum, quam bonum Iuristam in Summum Pontificem.

Primo quidem ex parte Ecclesiae, cui praeficitur: Nomine namque Ecclesiae principaliter non intelliguntur muri, oliueta, & bona temporalia: de quibus insurgunt omni die lites, & discordiae; ad quarum determinationem valent iura, & leges; sed magis intelliguntur animae ipsorum fidelium: ad quarum informationem, ut Christo sponso Ecclesiae coniungantur, non est necessaria, nisi sacra Theologia. Pro Ecclesia enim, ut nominat muros, castra, ciuitates, & alia temporalia bona, Christus mortuus non fuit, nec passus. Immo omnia talia intantum contempsit, ut diceret volenti sequi ipsum propter temporale subsidium: Vulpes foueas habent, & volucres caeli nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet: Sed pro Ecclesia ut nomine Ecclesiae intelliguntur animae fidelium, pro quibus Christus mortuus est, & sanguinem suum effudit. Vnde dicit Chrysostomus in quadam homilia de Pentecoste: Magna cura est Deo de Ecclesia sua, non muro circumdata, sed fide circumsepta. Et Apostolus. 2. ad Cor. 12. Christi vestigia sequens dicit: Ego autem libentissime impendā, & super impendar ego ipse pro animabus vestris.

Secundo hoc patet ex parte status, in quo Papa constituitur. Nam Papa idem sonat quod pater patrum, ita quod debet esse medius inter Deum, & alios Pastores, & Prælatos Ecclesiae. Nam super illo verbo, quod dictum est Moyse. Exo. 4. Tu eris in his, quae ad Deum pertinent, & Aaron frater tuus loquetur pro te ad populum; dicit Augustinus, quod Summus Pontifex, cuius figuram gerebat Moyses, medius debet esse inter

al. Vnde

Tomo 1.

1. Cor. 6.

Act. 6.

Luc. 9.

Tomo 5.

Tom. 3.

* al. Vnde

1. Timot. 1.

Canti. 4.

Qd. super Exodum. q. 10.

papa quid sonat.

ter Deum & Aaron, qui gessit figuram aliorum praetorum. Nam * cum ipse Moyses vellet terminare quaestiones, & iurgia in populo, audiuit à Ietro cognato suo. Exodi 18. Stulto labore consumeris. Esto tu in populo in his, quae ad Deum pertinent, & ostendas populo caerimonias, & ritum colendi Deum: ad lites vero, & quaestiones determinandas provide de omni plebe viros timentes Deum; in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam.

Tertio istud patet ex parte scientiae, qua Summus Pontifex perficitur. Sicut enim ipse Papa praefertur omnibus alijs Prælati, & Pontificibus: ita scientia, qua ipse perficitur, & qua debet esse perfectus, praefertur est omnibus alijs scientijs; ut sicut scientia praefertur scientijs; ita professor praefertur professoribus. Constat autem, quod Sacra Scriptura est illa, quae praefertur omnibus legibus, & scientijs. Ergo Theologus in electione Papae praefertendus est omnibus iuristis, & aliarum scientiarum professoribus.

Quarto hoc patet ex parte iudicij, quod per ipsum Papam profertur, est enim ipse Papa vniuersalis iudex totius orbis, & omnium quaestionum insurgentium. Constat autem, quod iura ciuilia non corrigunt omnia mala, & multa impunita relinquunt, quae per diuinam legem, & sacram Theologiam iudicantur. Vnde dicit Augustinus in 1. lib. cap. 5. de libero arbitrio: Videtur mihi lex ista, quae regendis ciuitatibus fertur, multa concedere, atque multa impunita relinquere, quae tamen per diuinam scientiam iudicantur. Et 10. dist. cap. Lege, scribitur, quod legibus Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtendum est: praesertim cum inueniantur Euaangelicæ, ac Canonicae sanctioni aliquoties obuiare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ad lites, & quaestiones terminandas Papa assumere debet contemptibiles de Ecclesia: puta saeculares Iudices, sicut dicit Apostolus: non autem ipse per seipsum. Vnde & Apostoli septem Diaconos elegerunt, qui temporalibus insisterent: quatenus ipsi orationi, & ministerio verbi Dei quietius possent insistere. nec bonus Theologus nudus est à legibus, quantum ad illud, quod veritatis, & iustitiæ est in eis, aliter leges dicendæ non sunt, si non sunt iustæ, & veræ: ut dicit Augustinus lib. 19. de ciuit. Dei. cap. 21. Quia lex (ut mihi videtur) dicenda non est, quæ iusta non est. Quicquid enim veritatis, & iustitiæ est in omnibus scientijs, in Sacra Scriptura perfectius inuenitur. Quicquid autem falsum, & noxium est, in ea damnatur, secundum Augustinum. * Nam ipsa de semetipsa loquitur Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.

AD SECUNDVM est dicendum, quod latrare contra lupos, ne animas fidelium rapiant: & stare ex aduerso contra volentes inuadere Dominicum gregem, melius est per Sacras Scripturas, quam per leges, & iura facere: Quia finis eius est charitas: Iuxta illud Apostoli: Finis præcepti est charitas: Quæ, ut scribitur in Cant. Est omnis armatura fortium: quæ expoliatus Petrus vna mulieris voce percussus, dum mori timuit

vitam negauit. Et qua vestitus dixit: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.

AD TERTIVM est dicendum, quod Summus Pontifex debet esse perfectus principaliter lege diuina: de qua scriptum est: Lex Domini immaculata conuertens animas. Legem autem humanam aliquando assumere potest, non ad intentum principale; sed ad aliquod adiutorium temporale, & corporale. Vnde dicit Augustinus: Et ponitur. 10. distinct. cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium vestrum terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. Nam fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos Cæsarem appellauit, & ciuem Romanum se esse protestatus est.

AD QUARTVM est dicendum, quod illud verbum Gregorij de lege diuina intelligitur. Si vero intelligatur de lege humana, quod Summus Pontifex lege humana germana cognatione debeat esse coniunctus. Intelligendum est sicut dicit Cyprianus: Et ponitur; 10. distinct. cap. Quoniam. Quod Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo imperialibus legibus uti debent: quatenus spiritualis homo negotijs saecularibus se non implicet.

ARTICVLVS VI.

UTRUM COLLEGIUM

debeat eligere in Papam vnum de Collegio.

Turrecremata in cap. in nomine Domini. 23. dist. in 3. quaest. Hodie per recentiores constitutiones Apostolicas eligi iubetur Papa de solo ipso Cardinalium Collegio.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod collegium Cardinalium non de ipso collegio Papae debeat eligere. Quia Sacerdotium Christi differt à Sacerdotio Leuitico: sed illud Sacerdotium ad iudicandum semper assumebatur de Collegio, & familia Leuitica, iuxta illud Deutero. 17. Si difficile, & ambiguum apud te iudicium perspexeris, inter sanguinem, & sanguinem; causam, & causam; lepram, & non lepram: & iudicium intra portas tuas videris verba variari; venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, & quaeres ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. In sacerdotio ergo Christi Summus Pontifex extra Collegium assumendus est, ut differat ab illo.

Præterea. Summus Pontifex in magna reuerentia debet haberi ab ipsis Cardinalibus: sed secundum Philosophum; Nimia familiaritas contemptum parit: magis ergo debet eligi in Summum Pontificem extraneus, quam de collegio, ut in maiori reuerentia ab eis habeatur.

Præterea. Super illo verbo. 1. Cor. 4. Hic iam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis intuentur; dicit Augusti-

Ita. 56.

Artif. 1. Politic. 1. sub finem.

Act. 5.

Psal. 18.

Act. 25.

Act. 22.

Act. 18.

Act. 18.

Tomo 1.

Augustinus in de vera religione, cap. 25. Quia nunc bene videndum est, & bene discutiendum, quibus de diuinis credendum est, ut idoneus, & fidelis inueniatur in eis: sed aliquando magis idoneus, & magis fidelis inuenitur extra collegium. Ergo talis citius ad Papatum est assumendus.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur. 23. cap. In nomine Domini. Eligatur, inquit, Summus Pontifex de ipsius Ecclesie gremio, si reperitur idoneus: Hugutio nota. 8. quaest. 1. cap. Licet, & si Praelatus eligatur de proprio Collegio, requiritur, & sit sufficiens: Si vero extra Collegium, requiritur, & sit melior, vel optimus.

RESOLVTIO.

Vnum extra Collegium Cardinalium in Pontifici eligere licet: sed vnum de Collegio magis expedit quinque rationibus. Id quod hodie per recentiores constitutiones Apostolicas obseruatur.

RESPONDEO, Dicendum, & sicut dicit Apostolus. 1. Cor. 6. Multa licent, quae non expediunt. Si ergo quaeratur de licere, planum est, & non pracluditur via Cardinalibus ex aliquo statuto, quin possint eligere in Papam quemcumque volunt. Sed si quaeratur de expedire, possumus dicere, quod propter quinque magis expedit Cardinalibus eligere de Collegio, quam extra Collegium, & potissimum, supposita aequali sufficientia.

Primo quidem: quia sic electus de ipsis Cardinalibus, habet plenior cognitionem, quorum consilio agere debet quicquid agit. Non enim est parum Summo Pontifici cognoscere illos, de quorum consilio regit totum mundum: cuius conditionis sunt, & qua affectione de negotijs Ecclesie loquuntur. quia aliquando sub pelle ouina latet mens vulpina. Vnde ipse Papa specialiter non debet omni spiritui credere: sed iuxta Apostolicum documentum probare debet, an spiritus ex Deo sit.

1. Ioan. 3.

Secundo, quia de ordinatione Ecclesie habet plenam informationem. Si igitur assumatur de Collegio, de ordinationibus, & consuetudinibus Ecclesie, non est nouitius, sed plenius informatus. Vnde, nec nouas consuetudines, nec nouas ordinationes inducit, quae possint esse causa admirationis, vel perturbationis audientium, vel videntium: secundum enim Augustinum: Scire quid facias, & nescire ordinem faciendi non est perfecta cognitionis. quia ordinis ignorantia conturbat meritorum formam.

Tertio, quia de potestate clauium, quibus Papa Ecclesie praest, habet magis consuetum usum, & magis consuetam iurisdictionem. Assumptus enim de Collegio plenius nouit consuetum usum, & consuetam iurisdictionem potestatis clauium: extraneus vero quandoque nimis excedit, quandoque nimis restringit, & in rebus nouis constituendis semper est periculum, nisi euidens appareat utilitas.

Quarto, quia de fidelibus, & subditis Ecclesie habet plenior recordationem: quia enim surrexit Rex nouus in Aegypto, qui ignorabat Ioseph, ideo Rex

Exod. 1.

ille incepit persequi filios Israel. Timendum est ergo, ut si non assumatur in Summum Pontificem de Collegio, qui plene possit recordari, qui fuerunt fideles, & qui rebelles Ecclesie, ne exaltet deprimendos, & deprimat exaltandos.

Quinto, quia de tanto dominio, sicut est domini Summi Pontificis, habet quandam propinquam dispositionem. assumpti enim repente de paruo statu ad magnum, secundum Philosophum nesciunt ferre fortunam, & nesciunt uti tanto dominio Cardinales autem, & ratione status, & ratione praesentialis existetiae non habent admirationem de Papatu: & ideo assumptus de Collegio melius deberet uti tanta potestate.

Arist. 4. pp. lit. xi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Sacerdotium Christi differt a Sacerdotio Leuitico in vniuersalitate: quia in eo non est acceptus Graecus, neque Latinus: non autem sic erat in Sacerdotio Leuitico. Ex hoc tamen non arguitur, quin de proprio Collegio Cardinalium magis congrue debeat eligi in Papatu, quam de alio.

AD secundum est dicendum, & familiaritas parit contemptum inter stultos: sed inter sapientes non; quia ipsi sciunt quibus, & quando reuerentia est exhibenda. Vel potest dici, & reuerentia, quae exhibetur extraneo tamquam separato a familiaritate, magis quandoque fit ex seruilis timore, quam ex filiali amore. nam si plus habet de honoris exhibitione, minus tamen habet de filiali dilectione. Sed reuerentia, quae exhibetur familiariter coniuncto, & si minus habet de exteriori reuerentia; plus tamen habet de interioris amoris diligentia.

AD tertium est dicendum, quod argumentum arguit in oppositum. eo enim ipso, & Cardinales se ipsos noscunt, & de seipsis sunt experti, tam de diuinis, quam humanis; certius possunt de seipsis credere, quam de extraneis: quia experientia facit artem: in experientia vero casum, ut ait Philosophus recte in Metaphysica.

metaph. lib. 1. cap. 1.

ARTICVLVS VII.

UTRUM COLLEGIUM eligens Papam sit maioris potestatis, quam Papa.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, & Collegium eligens Papam sit maioris potestatis, quam Papa. quia qui potest in maius, potest in minus: sed Collegium potest ipsum Papam eligere. Ergo potest totum, quod potest ipse Papa, & adhuc plus.

Præterea: Quicquid est causa causae est causa causati; sed Collegium est causa ipsius Papae: Ergo est causa omnium eorum, quae fiunt a Papa. Potest ergo Collegium quicquid potest Papa, & adhuc plus.

Præ-

Præterea: Sic videtur comparari Collegium ad Papam, sicut Papa comparatur ad Episcopos, & alios Praelatos Ecclesie. quia sicut Papa potest eligere Episcopos, & Archiepiscopos, & eius electio est eorum confirmatio, sic Collegium potest eligere Papam, & illa electio est eius confirmatio. sed planum est, & Papa potest quidquid Episcopus, vel Archiepiscopus, etiam in propria diocesi, & adhuc plus: ergo similiter Collegium potest quicquid potest Papa, & adhuc amplius.

Præterea: Nemo dat, quod non habet: sed Collegium dat electo Papatum, & per consequens auctoritatem sequentem Papatum; ideo Collegium eligens habet illam auctoritatem, quam dat Papae electo, & adhuc maiorem.

IN CONTRARIUM est, quia si Collegium eligens haberet maiorem auctoritatem, quam Papa electus, non esset necessarium tunc Papam eligere; consequens est falsum: igitur & antecedens.

RESOLVTIO.

Collegium eligens Papam est minoris potestatis, quam Papa, cum Papatus quantum ad officium, & auctoritatem consideratus sit immediate a Christo: si autem Papatus, quatenus huiusmodi personae determinationem denominat, consideretur, non est nisi eorum auctoritate, qui auctoritate Papam hunc, vel illum elegerunt.

RESPONDEO, Dicendum, & potestas Collegij differt a potestate Papae, nec est eiusdem ordinis vna cum alia. Papa enim electus potest duo nominare: vel officium, & auctoritatem: & istud est quid formale in Papa: Vel determinationem personae talis, puta, Petri, vel Iacobi. & istud est in Papa quid materiale. Si ergo consideretur Papatus quantum ad officium, & auctoritatem; quod est quid formale, sic Papatus non est per electionem Collegij, sed per electionem immediate a Christo: quia omnes Papae, qui fuerunt a principio, & erunt usque in finem mundi, non sunt, nisi vnus Papa. quia ex quo habent omnes illud idem officium, & illam eandem auctoritatem, quam habuit beatus Petrus, qui fuit primus; sequitur, & omnes non sint nisi primus Papa, qui non fuit electus a puro homine, sed immediate a Christo, a quo recipit auctoritatem Papatus in persona omnium sequentium.

Si vero consideretur in Papatu terminatio personae illius, vel istius; quod est quid materiale: isto modo Papatus bene est per electionem Cardinalium, & hoc non nisi auctoritate eius. quia possunt, Papa mortuo, eligere, & terminare hanc personam, vel illam, ita ut fungatur auctoritate Papatus super vniuersalem Ecclesiam: & hoc non nisi auctoritate Papae: quia, & ipsi Cardinales sint deputati, ut possint eligere, & terminare personam hanc, vel illam ad Papatum, non nisi auctoritate Papae hoc faciunt. Planum est enim, & illud Decretum positum. 2. 3. dist. ubi agitur de electione Summi Pontificis: Quod mortuo Papa, primo Cardinales Episcopi: deinde reliqui sequaces, & vniuersus Clerus ad electionem Summi Pontificis acce-

1. cap. In nomine domini, refertur in pannormia lib. 9. cap. 1.

Ante, Nicolaus Papa edidit. planum est similiter, & Decretalis illa: ubi taxatur modus eligendi; Quod a duabus partibus Cardinalium electus, in Summum Pontificem habeatur, ab ipso Papa est edita. vnde tam electio, quam modus eligendi roboratur in Collegio auctoritate Papae.

In c. Licet extra de electio. qd est sumptu ex Conc. Lateranen. sub Alexan. III. cap. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum: quod illud dictum: Quod potest maius, potest minus: non est vniuersaliter verum, nec in spiritualibus, nec in naturalibus. Planum est enim, & gratia expellit peccatum mortale: quod est maius, & non expellit veniale, quod est minus: & homo potest generare hominem, & non potest generare asinum: & bubalus non potest intrare per foramen paruum, & mus potest: cum tamen bubalus sit maior mure. Habet ergo veritatem illud dictum, quando vnum essentialiter ordinatur ad aliud. & quia potestas Papae est alterius ordinis, quam est potestas Collegij: Ideo non sequitur, & si Collegium potest eligere Papam, & possit quicquid Papa potest.

S. Thom. 1. 2. q. ar. 8.

AD secundum est dicendum, & Collegium non est causa Papatus, quantum ad officium, & auctoritatem. quod est quid formale in Papatu; sed est causa determinationis personae per consensum eius. & hoc non nisi auctoritate Papae. ut supra dictum est.

Itē per statutum Ecclesie statueris electum tali modo esse papam.

AD tertium est dicendum, & illud, sicut, non est per omnem modum, sicut argumentum a similitudine quantum in vno congruit, tantum in alio discrepat. Papa ergo potest eligere Episcopum, vel Archiepiscopum; quia ab eo deriuatur auctoritas, & officium quantum ad illud, quod iurisdictionis est: sicut a Petro deriuata fuit auctoritas iurisdictionis in Apostolis: sed Collegium sic eligit Papam, & tamen Papatus non est a Collegio, quantum ad auctoritatem, & officium, quod est quid formale in Papatu. Isto enim modo omnis Papa est a Christo immediate.

AD quartum est dicendum, & Collegium dat electo Papatum, quantum ad illud, quod est materiale: puta quantum ad determinationem personae: non autem quantum ad illud, quod est formale: ut quantum ad auctoritatem, & dignitatem, secundum quem modum Papatus est a Christo, & non a Collegio.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM, MORTUO PAPA, potestas eius remaneat in Collegio.

Vide Aluarum de planctu Ecclesie lib. 1. cap. 20.

D octauum sic proceditur. Videtur enim, & mortuo Papa, potestas eius remaneat in Collegio. Quia potestas Ecclesie non moritur: sed planum est, & moritur iste Papa, vel ille: Ergo, mortuo Papa, potestas eius in Collegio remanet.

Præterea: Papa est summus in Sacerdotio Christi, quia

quia gerit vicem Christi: sed Sacerdotium Christi fuit æternum, & per hoc differt à Sacerdotio Leuitico. Nam dicit Apostolus ad Hebr. 7. Quòd in Sacerdotio Leuitico plures sunt facti Sacerdotes, idcirco q̄ morte prohiberentur permanere. Christus autem eo q̄ manet in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Mortuo ergo Papa, potestas eius Sacerdotij remanet in Collegio, aliter non esset æterna.

Præterea Crysof. super illo verbo: Cælū, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt; dicit, q̄ verba in æternum manfura sunt illa, quæ locutus est Petro. Matthæi 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: quia super petram, & non super Petrum fundata est Ecclesia, quam multi Tyranni voluerunt extinguere: sed non potuerunt, eo q̄ supra petram fundata est: sed planum est, quòd moritur, vel extinguitur iste, vel ille Papa. Ergo potestas Ecclesiæ in Collegio remanet, aliter non esset fundata supra petram.

IN CONTRARIUM est; Quia potentia est frustra sine actu: sed mortuo Papa, vel vacante Ecclesia, nihil fit de his, quæ sunt actionis, & iurisdictionis Papæ: ergo potestas eius nõ remanet in Collegio, ipso mortuo.

RESOLVTIO.

Papæ potestas, ipso mortuo, non moritur, sed remanet quantum ad radicem: & quantum ad auctoritatis iurisdictionem: non autem quantum ad actualem administrationem.

RESPONDEO, dicendum, q̄ duobus modis potestas Papæ remanet in Collegio, Papa defuncto. Primo, quantum ad radicem: Comparatur enim Collegium ad Papam, sicut radix ad arborem, vel ad ramum. Vnde super illo verbo ad Roma. 11. Si radix sancta, & rami: dicit glos. q̄ per radicem sanctam intelliguntur Patriarchæ, & Ecclesia fidelium, à quibus arbores, & rami trahunt humorem. Ex quo verbo datur intelligi, quòd sicut potestas rami, vel arboris, quæ floret, & fructum producit, remanet in radice, ipso ramo, vel ipsa arbore destructa: sic (vt videtur) potestas Papalis remanet in Collegio, vel in Ecclesia, ipso Papa mortuo: In Collegio quidem tamquam in radice propinqua: & in Ecclesia Prælatorum, & aliorum fidelium, tanquam in radice remota. Secundo talis potestas remanet in Collegio, quantum ad illud, quòd in Papatu est materiale. quia Papa mortuo, potest Collegium per electionem personam determinare ad Papatum, vt sit talis, vel talis. & sicut radix producit arborem, median te qua, floret, & fructum facit; sic Collegium potest Papam eligere, mediante quo, floret, & fructum facit in Ecclesia. Vnde, si nomine Papatus intelligimus personæ electionem, & determinationem (quod est quid materiale in Papatu, vt superius dictum est) sic talis potestas remanet in Collegio, Papa mortuo. Si vero nomine potestatis Papalis intelligimus eius auctoritatis iurisdictionem (quod est quid formale) sic talis potestas nunquam moritur: quia semper remanet in Christo: qui resurgens à mortuis iam

Luc. 21. In Ser. de Pentecoste. Tom. 3.

Elicitivè ex Aristot. multis in locis.

Rom. 6.

non moritur. Vnde super illo verbo: Matth. vlt. Data est mihi ois potestas in cælo, & in terra: & ecce ego vobiscum sum vsq; ad consummationem sæculi; Dicit Aug. q̄ Apostoli: quibus Christus loquebatur, non permansiuri erant vsq; ad consummationem sæculi, sed eis locutus est in persona omnium sequentium, tamquam vni corpori Ecclesiæ. Sed si nomine potestatis Papalis intelligimus actualem administrationem (quod est quid materiale, & formale in Papatu) sic talis actualis administratio bene moritur, mortuo Papa. Quia nec remanet in Collegio actualis administratio potestatis Papalis, ipso mortuo, nisi quantum per statutum prædecessoris est eis commissum: nec remanet isto modo in Christo. quia de cõmuni lege Christus post Resurrectionem non est executus talem potestatem, nisi mediante Papa. licet enim ipse sit ostium, Petrum tamen, & successores eius constituit ostiarios, mediantibus quibus aperitur, & clauditur ianua intrandi ad ipsum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd potestas Ecclesiæ non moritur quantum ad iurisdictionem, vt est in Christo: nec quantum ad personæ electionem, vel terminationem, vt est in Collegio, vel in Ecclesia: sed bene moritur in isto Papa, vel in illo, quantum ad actualem administrationem, quia, mortuo Papa, Ecclesia vacat, & priuatur administratione talis potestatis.

AD SECUNDVM est dicendum, quòd Sacerdotium Leuiticum non fuit æternum nec quantum ad illud, quòd erat materiale, vt quantum ad personas; nec quantum ad illud, quòd fuit formale: vt quantum ad potestatem, & legem Sacerdotij. quia translato Sacerdotio, facta est translatio legis, vt dicit Apostolus. Sed Sacerdotium Christi æternum est, quantum ad illud, quòd formale est in Christo. quia sicut omnes Sacerdotes non sunt nisi vnus Sacerdos, puta Christus, quantum ad potestatem conficiendi; quia omnes conficiunt in persona eius; sic omnes Pontifices non sunt nisi vnus Pontifex. & omnes Papæ non sunt nisi vnus Papa, puta Christus. quia omnes recipiunt iurisdictionem, & potestatem administrandi immediatè ab eo. moritur tamen actualis administratio dictæ potestatis, mortuo isto Papa, vel illo.

AD TERTIVM est dicendum, quòd Chrysofostomus loquitur de Ecclesia, quantum ad congregationem fidelium, quæ numquam persecutione Tyrannorum deficit, ¶ vel deficiet. quia si non remaneret, nisi vnus fidelis: in eo remaneret Ecclesia.

In de Gen. ad litteram lib. 6. c. 8. Tomo 3.

Hebr. 7.

* al. ipso.

† Hinc illud: Fluatur, at nõquã definet esse raris.

ARTI-

ARTICVLVS IX.

UTRUM, MORTUO PAPA, Collegium possit quicquid potest Papa viuens.

Mortuo aliquo, ad quem transferatur eius potestas; Vide Hostiensem in cap. Ad abolendam extra de hæret.

* al. Papæ.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quòd mortuo Papa Collegium potest quicquid potest Papa viuens. quia Ecclesia est nomen iurisdictionis. Sed Ecclesia non perdit iurisdictionem suam per mortem Papæ.

Ergo quicquid iurisdictionis erat in Papa viuente, remanet in Collegio, vel in Ecclesia, ipso mortuo.

2 Præterea: Non minus potest Collegium Cardinalium mortuo Papa, quàm capitulum Canonicorum, mortuo Episcopo. sed capitulum, mortuo Episcopo, tenet audientiam, excommunicat, administrationem sacramentorum committit, & facit illa: quæ sunt potestatis Episcopalis. Ergo multo magis potest hoc facere Collegium, mortuo Papa.

3 Præterea: Papa non potest sibi successorem eligere. vt notatur. 8. quæst. 1. per totam quæstionem. Sed Collegium potest Papam eligere. Ergo, saltem quantum ad hoc, potest aliquid Collegium, quòd nõ potest Papa viuens.

IN CONTRARIUM est, quia non plus possunt Cardinales sine Papa, quàm Apostoli sine Christo. quia Job. 15. Christus dicit Apostolis suis: Sine me nihil potestis facere. ergo Collegium Cardinalium sine Papa similiter nihil potest.

RESOLVTIO.

Collegium, mortuo Papa, non potest quicquid potest Papa viuens, nisi quod ei est concessum per statutum Papæ, aut prædecessorum. Papa enim est superior Collegio, sicut Christus Apostolis.

RESPONDEO, dicendum, q̄ & si aliqui in dubiũ venit, uel uenire posset: an Collegium posset, Papa mortuo, dispensare in constitutionibus eius, ut addere, vel diminuere, seu ordinare aliqua: quæ spectarent ad iurisdictionem Papæ, tamen rationabiliter in dubium venire non debet. quia lex superioris per inferiorem tolli non potest. Papa autem superior est Collegio, sicut Christus superior Apostolis. Vltèrius quando statutum superioris ligat inferiorem, inferior mandatum superioris tollere non valet: quia sicut secundum Augustinum; Nulla res seipsam generat, vt sit: ita nulla res seipsam soluit, vel ligat. Amplius in mandatis, & statutis superioris quicquid nõ est inferiori permillum, videtur esse ei prohibitum, vbi expresse datur intelligi, quòd potentie superioris sit reseruatum. Quicquid ergo per iura condita à Papæ; & per statuta facta per ipsum non est Collegio

concessum, vel permillum: intelligitur Papæ potentie esse reseruatum. Nunc tamen prædictum dubiũ est expresse determinatum extra in constitutionibus Clement. † c. Ne Romani electioni Pontificis. Vbi vacante Sede, nihil Collegio exercendum permittitur, nisi loco Camerarij Ecclesiæ, vel alicuius penitentiarij, si contingeret, eos; Sede vacante, debitum humanæ nature persoluere, alium, vel alium subrogare. Puto similiter, quòd si periculum immineret in terris, rebus Ecclesiæ posset Collegium remedium salubre apponere. Vniuersaliter tamen dicendum est, q̄ nihil potest Collegium, Papa mortuo, nisi quod est eis per statutum eius, vel * Prædecessoris concessum, vel permillum.

† lib. 1. de elect. & electi potestate.

* al. Prædecessorum

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Ecclesia nõ perdit suã iurisdictionem, sed bene perdit ad tempus dictæ iurisdictionis actualem administrationem: quia actualis administratio non fit, nisi per Papam. mortuo ergo Papa, cessat illa actualis administratio vsq; ad creationem alterius.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ capitulum Canonicorum, mortuo Episcopo, non potest aliquid de iis, quæ spectant ad iurisdictionem Episcopi, nisi * quantum per iura, & statuta ipsius Episcopi est eis concessum. & sic, nec Collegium potest de his, quæ pertinent ad iurisdictionem Papæ, nisi sit eis eius auctoritate permillum.

* al. quantum

AD TERTIVM est dicendum, q̄ hoc ipsum, q̄ tale Collegium per talem modum eligat Papam, facit eius auctoritate, non sua propria.

ARTICVLVS X.

UTRUM IN ELECTIONE Papa debeant præcedere tractatus, & prælocutio.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, q̄ tractatus, & prælocutio non debeant præcedere in tali electione: quia potissime in electione Papæ omnia pericula sunt vitanda. sed aliquando ex diuturno tractatu, & prælocutione fit inter eligentes per pecuniam promissam magna corruptio. In quorum persona scribitur in Psal. 13. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Quandoque vero in talibus prælocutionibus fit magna fictio, & deceptio. In quorum persona scribitur 2. Petri 2: Fictis verbis de vobis negociabuntur. Quandoque autem fit mala conspiratio: In quorum persona scribitur Isa. 30. Væ vobis, qui cogitastis, vt faceretis Concilium, sed non ex me, & ordiremini telam, & non per spiritum meum. vt igitur omnia ista pericula vitentur: congruum est, vt sine tractatu, & prælocutione aliqua electio Papæ fiat. 2 Præterea: De eo, quòd oportet necessario fieri, nullus

D lus

3. Ethic. 3. Ius consiliatur, & nullus tractatus debet fieri: nullus enim consiliatur, vtrum cras orietur sol. sed electio Papae est necessaria...

3. Præterea: secundum Augustinum. In dubiis tenendum est certum, & dimittendum est incertum. Sed scribitur Sapientia 9. q. timidae sunt cogitationes nostrae...

IN CONTRARIUM est, quia magis necessarium est tractatus, & bonum consilium in capitis Ecclesiae electione, quam in rerum Ecclesiasticarum condonatione...

AD SECUNDUM est dicendum, quod non fit tractatus, vel consilium de electione fienda, sed de modo eligendi, quia multipliciter potest fieri electio...

RESOLVTIO.

Papa electionem consilia precedant oportet: cum consilium sit eorum, quae sunt ardua, varia, nec non in nostra potestate.

RESPONDEO, dicendum, quod electionem Papae debeat precedere tractatus, & consilium iura dicunt, & ratio persuadet. Scribitur enim 23. Dist. cap. In nomine Domini...

*al. ita: Diligentissima dilectione.

Eth. 3. c. 3.

Primo: Arduitate. quia, quae sunt leuia, & parui ponderis non debent cadere sub consilio, sed quae sunt ardua, & magna, & quae possunt in magnum nocumentum, vel in magnum profectum redundare.

Tertio: nostrae actionis potestatem. quia, quae non sunt in potestate nostra agere, vel non agere, non cadunt sub consilio. Vnde dicit Philosophus, quod nullus Lacedaemoniorum consiliatur qualiter Scythae optime conuersentur...

Ethic. 3. c. 3.

nis potestatem; congruum est, quod talem electionem precedat tractatus, & matura praelocutio.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod de illis, quae Deus posuit in potestate nostra, debemus facere totum, quod in nobis est. Quem finem autem debeant fortiri opera nostra, Deo debemus relinquere...

Rom. 8 sed vide declarationem regidii nostri Romani 1. sent. part. 2. pag. 141. & ibidem in margine glossa, & intelligitur in dicitur.

AD SECUNDUM est dicendum, quod non fit tractatus, vel consilium de electione fienda, sed de modo eligendi, quia multipliciter potest fieri electio...

AD TERTIUM est dicendum, quod de eo, quod est certum in electione, non debet precedere tractatus, sed de eo, quod est incertum, puta quem finem debeat fortiri dicta electio...

Vide Cō. d. Trident. ess. 24. de reformat. cap. 18.

ARTICVLVS XI.

UTRUM SIT MAGIS securum in electione diu cogitare, quam celeriter eligere.

AD Vndecimum sic proceditur. Videtur enim, quod magis sit securum diu cogitare in tali electione, quam celeriter, & festinanter eligere.

Præterea: In his, quae habent litem, & discordiam annexam, expectanda est semper terminatio diuinæ sententiæ, sicut patet Danielis. 10. de Michaelis Archangelo volente liberationem Iudæorum...

Præterea: In his, quae habent litem, & discordiam annexam, expectanda est semper terminatio diuinæ sententiæ est recepta. sed ut plurimum electio Papae habet litem, & discordiam annexam...

semper expectanda est terminatio diuinæ sententiæ. Præterea: Scribitur Iob. 12. quod in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia. Et philosophus dicit, quod semper nostrum intelligere est cum continuo, & tempore...

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Iob 12. Adducit Deus consiliarios in stultum finem, & Iudices in stuporem. quod tunc fit (vt not. glossa dicit) quando homines de eorum prudentia, & sagacitate confidentes diu consiliantur...

RESOLVTIO.

Actus moralis cum ex fine sortitur speciem bonitatis, & prauitatis; hinc moram, aut festinationem in electione Papae, bonam, aut malam non nisi ex intentione dicas.

RESPONDEO, dicendum, quod, per se loquendo, mora temporis non facit actum aliquem esse vitiosum, vel virtuosum: sed consensus, vel ordinatio voluntatis in bonum finem, vel in malum, quia actus moralis ex fine sortitur speciem bonitatis, vel malitiae...

celeriter talem electionem facere, quam longo tempore protrahere, quia & hoc citius periculo Ecclesiae subuenitur, & presumptio humanæ confidentiæ vitatur. Nam super illo verbo Apostoli: Tentatio uos non apprehendat, nisi humana; dicit Augustinus, quod tentatio ibi accipitur pro dubitatione, vt tentatio, & dubitatio nos apprehendat de homine, sed non de Deo...

1. Cor. 10. Q. 99. Ver. & no. test. 10. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod cooperatores Dei sumus, & ideo non est semper expectanda vocaliter terminatio diuinæ sententiæ, sed illum eligit Deus: quem eligit charitas Ecclesiae, & communis consensus eligentiū, sicut dicit Augustinus ad Heb. 5. AD SECUNDUM est dicendum, quod tunc recipitur terminatio diuinæ sententiæ, quando discordes ad concordiam reducantur...

Hæc verba inclusa desunt in vetustissimo quodam codice Vaticano manuscriptoro.

AD TERTIUM est dicendum, quod prudentia est recta ratio rerum agibilium. Agibilia autem homo recte agere non potest, nisi præfigendo sibi bonum finem. quia secundum Philosophum: Impossibile est non entem bonum, esse prudentem. Sicut ergo in tali electione celeriter potest homo sibi præfigere bonum finem: ita absque longa temporis mora potest habere prudentiam ad talem electionem necessariam.

S. Thom. 2. 2. q. 47. ar. 2. Et Aristot. lib. 6. Ethic. c. 5. c. 12. & 13.

QUESTIO QUARTA DE PAPAE RENUNCIATIONE.

Super tota hac questione obseruandum est, iure cautum esse, vt Papa possit liberè renunciare Papati, cap. 1. de renunc. lib. 6. Vide Ludouicum Gomeium in Regula Cancellariae de infirmis resignantibus quæst. 1.

Secundo, Vtrum Papa possit renunciare, si Papatus esset nomen ordinis, & non iurisdictionis. Tertio, Vtrum, quia Papatus est à solo Deo, Papa possit ex se renunciare.

Quarto, Vtrum Papa possit renunciare propter votum emissum de cura Ecclesiae habenda. Quinto, Vtrum Papa post eius legitimam confirmationem, & administrationem renunciare possit. Sexto, Vtrum, quia Sacerdotium Papa est æternum, possit renunciare. Septimo, Vtrum possit probari per rationes, quod Papa renunciare potest. Octauo, Vtrum istud possit probari per auctoritates.

ARTICVLVS I.

UTRUM IN PAPATU imprimatur character.

In quibus ordinibus imprimatur character vide S. Thomam in quaestionibus additis ad 3. partem. q. 35. art. 2. Et Canonistas in cap. Cleros 21. dist. Et Summistas Tit. Ordo.

Primum sic proceditur. Videtur enim, q in Papatu imprimatur character. Quia character imprimatur in quolibet ordine. Sed dicitur. 4. Sententiarum dist. 24. Ordo Episcoporu quadripartitus est, & in quarto ordine supremum gradum tenet Romanus Pontifex. Ergo videtur, quod in Papatu character imprimatur.

Præterea: Potestas clauium videtur esse potestas characteris. sed talis potestas collata fuit Petro. Matt. 16. in quantum erat futurus Papa, & successor Christi. Ergo in Papatu character imprimatur.

Præterea: Dicitur. 4. Sententiarum Dist. supra dicta: Ordo, vt in eo imprimatur character, est signaculum quoddam, in quo potestas spiritualis traditur ordinato: sed talis potestas traditur Papæ; cum ipse potestatem recipiat super totam Ecclesiam. Ergo videtur, q in Papatu character imprimatur.

IN CONTRARIUM est. Quia character non confertur in ordine, nisi in quantum est sacramentum. sed septem sunt ordines, & septimum gradum tenet ordo presbyteratus. ergo nec in Episcopatu, nec in Papatu character imprimatur.

RESOLVTIO.

Character in Papatu non imprimatur, cum Papa Papatu renunciare possit. Adde etiam, quod quis in Papam eligi potest, non factus Episcopus, nec Sacerdos. Episcopus non item. Sacerdos autem fieri potest Diaconus non factus. In quolibet enim ordine imprimatur character distinctus.

RESPONDEO, dicendum, q si in Papatu imprimeretur character, vel perfectio characteris, duo inconuenientia sequerentur.

Primum, q Papa non posset renunciare Papatu. Secundum est, quod non posset aliquis eligi in Papam nisi esset Sacerdos, vel Episcopus, quod vtrumque est falsum.

Nam cum character sit potestas spiritualis data homini à Christo supra corpus eius verum: (quia omnes ordines ad Sacramentum Eucharistiæ ordinantur, in quo corpus Christi verum continetur) non potest talis potestas ab homine auferri, postquam sibi imprimatur. Vnde ponunt Doctores, quod remanet in anima separata: si ergo in Papatu imprimeretur talis potestas characteris, vt Papa, vel perfectio characteris, non posset Papa renunciare, nec posset cedere tali potestati: quia Sacerdos non potest renunciare, quod non sit Sacerdos, recepto characterē Sacerdotali. nec

† Potest autē Papa renūciare papatu c. 1. De renūc. li 6.

Episcopus potest renunciare, q non sit Episcopus, recepta perfectione characteris, per quam potest fideles ordinare ad conficiendum corpus Christi verū. Similiter ergo Papa non posset renūciare Papatu, recepto characterē Papali. Est enim hoc infallibiliter verum, q omnia illa, quæ pertinent ad potestatem ordinis, vel ad ordinis perfectionem, non possunt tolli, nec auferri quocumque modo, vel per cessionem, vel per depositionem. Sed illa, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, possunt tolli, & auferri. Propter quod, si in Papatu imprimeretur aliqua potestas ordinis alia à septem ordinibus, vel aliqua perfectio ordinis alia ab illa, quæ imprimatur in Episcopatu, non posset talis potestas à Papa tolli, nec per eius cessionem, nec per aliquam depositionem.

Secundum inconueniens sequeretur, q non posset aliquis eligi in Papam, nisi esset Sacerdos, vel Episcopus. Tota enim causa, quare non potest aliquis fieri Epus, nisi sit Sacerdos, est, quia in Episcopatu non imprimatur alius character ab ordine Presbyterij. Vnde notatur 52. Dist. c. Sollicitudo, q sit in Episcopatu imprimeretur character alius à 7. ordinibus, posset quis fieri Episcopus per saltum; quia posset fieri Epus non factus Sacerdos, sicut potest fieri Presbyter non factus Diaconus: quia in quolibet ordine imprimatur distinctus character, quod tñ non est: quia (vt ibi dicitur) non potest fieri Episcopus, qui non habet characterem Sacerdotalem. Nam sicut oēs characteres, qui imprimuntur in ordinibus, & in Sacramento confirmationis præsupponunt characterem baptismalē: ita perfectio characteris, quæ imprimatur in Episcopatu, præsupponit characterem Sacerdotalem. Si ergo in Papatu imprimeretur character, aut esset distinctus à characterē 7. ordinum. & sic ordo presbyterij non teneret septimum ordinem (vt supradictū est) aut esset perfectio characteris Sacerdotalis, vel Episcopalis, & sic non posset fieri aliquis Papa, nisi esset Episcopus, vel Sacerdos, quod est falsum: quia potest eligi aliquis in Papam, qui non sit nec Episcopus, nec Sacerdos, & erit verus Papa, quantum ad potestatem iurisdictionis, licet non quantum ad omnem potestatem ordinis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q Episcopatus est ordo, & non est ordo. Nam si loquamur de potestate ordinis quantum ad distinctionem, sic non est alia potestas in Presbytero, q in Episcopo; cum in Sacramento ordinis ordo presbyterij teneat septimum gradū. Idem enim character, & eadē potestas spiritualis, quæ est in Presbytero, est & in Episcopo: sed vt est in presbytero est modo imperfecto, & modo paruo: vt vero est in Epō est modo pfecto, & modo magno: quia per illam potest sibi similem generare, vt alios Sacerdotes, & alios Epōs ordinare, & consecrare; qd non potest simplex presbyter. Vnde sicut eadē potestas generatiua est in puero, & in eo * facto viro: sic eadem potestas est in presbytero, & ipso facto iam * Episcopo: sed bene est ordo, quantum ad ipsius potestatis perfectionem, quia cum alia perfectione est dicta potestas in Episcopo, q in presbytero, sed supra ordinē Episcopatus non imprimatur aliqua potestas ordinis;

Episcopus non potest fieri nisi sacerdos.

Presbyter potest fieri non factus Diaconus.

Papa fieri potest etiam non sit Episcopus, nec sacerdos. † Videtur, q dictio, omnē, sit superflua, & in aliquot manuscriptis etiā deest.

* al. Viro pfecto. * al. & i Episcopo.

ordinis, quæ sit alia in distinctione ab illa, quæ imprimatur in septem ordinibus: neque sit alia in perfectione ab illa, quæ imprimatur in Episcopatu.

AD SECUNDVM est dicendum, q potestas clauium est potestas ligandi, & soluendi, & potestas discernendi. quæ cum respiciat corpus Christi mysticum, importat potestatem iurisdictionis. Vnde ideo singulariter fuit data Petro, quia ab eo deriuanda erat in omnes alios. sed potestas ordinis immediatē fuit data à Christo omnibus Apostolis. Ideo non potest per hominem auferri, nec tolli. potestas autem iurisdictionis tolli potest, aut per voluntariam cessionem, aut per depositionem.

AD TERTIVM est dicendum, q potestas Papæ distincta est ab omnibus. quia solus ipse assumptus est in plenitudinem potestatis totius Ecclesiæ: non tamē talis distinctio dicit alterius potestatis ordinis perfectionem, vel distinctionem aliam ab illa: quæ imprimatur in septem ordinibus, & in Episcopatu. quia nihil potest Papa in potestate ordinis, nisi quantum potest Presbyter, vel simplex Episcopus. Dicit ergo talis distinctio potestatis aliam iurisdictionem solum.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSET renunciare Papatu, si Papatus esset nomen ordinis, & non iurisdictionis.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 18.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, q Papa possit renunciare, non obstante, q Papatus (vt videtur) est nomen ordinis, & non iurisdictionis. Quod probatur. quia si Papatus esset nomen iurisdictionis solum, tunc Laicus posset eligi in Papam, cuius contrarium dicitur. 59. dist. cap. Hoc ad nos. vbi habetur, q cuiuslibet meriti sit Laicus, ad summum Sacerdotium non aspiret.

Præterea: Episcopatus est nomen ordinis, vt supradictum est, sed Papa scribit se Episcopum seruorum Dei. Ergo Papatus nomen ordinis est, & non iurisdictionis tantum.

Præterea: Summus Sacerdos præsupponit minorem, sicut superlatius præsupponit positium, & comparatiuum: sed Papa est summus Sacerdos. Ergo Papatus est nomen ordinis, & non iurisdictionis.

IN CONTRARIUM est. quia Sacerdos non potest desinere esse Sacerdos, nec Episcopus potest desinere, q non sit Episcopus: sed Papa potest desinere, q non sit Papa, per renunciationem, † vel per depositionem, si comprehenderetur in hæresi. Ergo est nomen iurisdictionis, & non ordinis.

RESOLVTIO.

Papa, vt Papa, super corpus Christi verum potestatem non habet. Potestate ordinis carere potest: Papatu renunciare valet: Aequalis denique, aut ei ad similes in Papatu non datur. Hinc Papatum iurisdictionis nomen, non ordinis esse affirmamus.

† Potest. n. Papam renunciare c. 1. de renūc. lib. 6.

Prima: quia potestas ordinis est incorruptibilis, & immutabilis: Potestas vero iurisdictionis est mobilis, & transitoria: Nam potestas ordinis, vel dicit characteris impressionem, vel characteris perfectionem. sed tam characteris impressio, quam characteris perfectio indelebiter inest anime: cui imprimatur, & remanet in anima separata, non quantum ad hunc usum, qui est corpus Christi conficere: * qui est usus characteris Sacerdotalis. nec quantum ad hunc usum: qui est Sacerdotes ordinare: * qui est usus perfectionis characteris Episcopalis: Sed quantum ad hunc usum, qui est decor, & gloria, quantum ad saluatos: vel vituperium, & confusio, quantum ad damnatos. non enim posset potestas ordinis auferri, vel tolli ab ipso ordinato sine iniuria Sacramenti. Vnde si degraderetur † Sacerdos, vel deponatur Episcopus, adhuc si Sacerdos conficit corpus Christi, confectum est: & si Episcopus ordinat Sacerdotes, reordinandi non sunt. Sed potestas iurisdictionis mobilis est, & transitoria. quia potest auferri ab homine, vel sui arbitrij libertate, cum possit homo renunciare suo iuri absque iniuria alicuius. sicut enim nulli facit iniuriam, qui vitur iure proprio: ita nulli facit iniuriam, qui renunciat, & cedit suæ iurisdictioni, vel superioris potestate: vt si forte faciat contra legem à superiore datam, ex cuius transgressione debeat tali iurisdictione priuari.

Secunda differentia est, quia potestas ordinis per se respicit corpus Christi verum, quia ipsum corpus Christi conficere potest, quantum ad potestatem Sacerdotalem, vel fideles ordinare, vt corpus Christi possint conficere, quantum ad potestatem Episcopalem. Sed potestas iurisdictionis magis respicit corpus Christi mysticum; quia exequi potestatem ordinis in ipsos fideles à peccatis ligando vel soluendo conuenit alicui per potestatem iurisdictionis.

Tertia differentia est. Quia potestas ordinis non recipit magis, & minus. nam potestate ordinis, vt dicit characteris impressionem, omnes Sacerdotes sunt æquales in Sacerdotio; & omnes Diaconi sunt æquales in Diaconatu: & sic de alijs. Similiter de potestate ordinis, vt dicit characteris perfectionem, omnes Episcopi sunt æquales in Episcopatu. Sed potestas iurisdictionis recipit magis, & minus: quia in tali potestate vnus Sacerdos posset esse maior alio: & vnus Episcopus maior alio Episcopo. & supremus in ordine Episcoporum est ipse Papa: qui indefinitā iurisdictionem habens, omnibus habet talem potestatem iurisdictionis diffinitē taxare, & determinare.

Quarta differentia est. quia vna istarum potestatum potest conferri sine alia. Nam si Episcopus ordinat aliquos Religiosos in Sacerdotes, dat eis oem potestatem ordinis: non tamen confert eis potestatem iurisdictionis, cum de iure communi non conueniat eis cui

* al. quod

* al. quod

† S. Thom. 3. par. q. 82. art. 7. & c.

ra animarum. Similiter si Papa confert prabendam aliquam alicui, dat ei potestatem iurisdictionis, non tamen confert ei potestatem ordinis: quia, si forte est puer, dispensat cum eo super defectum scientiæ, & ætatis. Ex istis ergo quatuor differentiis patet, q̄ Papatus est nomen iurisdictionis, & non ordinis.

Primo, quia potest cedere Papatui, vt nō sit Papa: sed non potest cedere, q̄ non sit Sacerdos, vel Episcopus, quæ sunt nomina potestatis ordinis.

Secundo, quia in Papatu nullus est similis, vel æqualis sibi: sed in potestate Episcopali, vel Sacerdotali omnes Episcopi, & Sacerdotes sunt sibi æquales.

Tertio, quia Papa, vt Papa non habet potestatem super corpus Christi verum. Nam si Papa non esset Sacerdos non posset Christi corpus conficere, nec posset fideles in Sacerdotes ordinare, vt dominicum corpus conficerent, si non esset Episcopus; quantumque esset verus, & legitimus Papa.

Quarto, quia posset habere omnem potestatem pertinentem ad Papam, & tamen carere potestate ordinis.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Laicus sine litteratura, quantumcumque polleret sanctitate vite, non debet aspirare ad summum Sacerdotiū, quia electio non caderet super materia congrua: Si tamen litteratus esset, & alia conditio non obstatet; puto quod supposito, q̄ esset Laicus, & non esset constitutus in sacris, electus in Papam esset verus Papa; & haberet omnem potestatem iurisdictionis Papalis, cum etiam de alijs dignitatibus scribatur extra de ætate, & qualit. præf. q̄ in minoribus ordinibus constituti possunt assumi ad Prælationē, dummodo tales sint q̄ infra breue tempus possint in Presbyteros, vel Episcopos ordinari.

† c. A multis lib. 1. De cretaliū tit. 14.

Papa cur feruus feruorum Dei dicatur.

Episcopat⁹ quo maior Papatu. Hebr. 7.

† Vide Bartholomæū Cassaneum in catalogo gloriæ mūdi par. 4. cōsideratione. 8.

AD secundum est dicendum, quod Papa vocat seipsum Episcopum seruum seruorum Dei, quia si nō est Episcopus, quando in Papā eligitur, vel presbyter, debet in presbyterum ordinari, & in Episcopum consecrari per Ostiensem: & ex hoc magis conuincitur, quod Papa magis sit nomen iurisdictionis, quàm ordinis: quia ipso Papa existente Papa simplex Episcopus est maior eo potestate ordinis. quia secundum Apostolum ad Hebr. Absque vlla cōtradictione, semper quod minus est à maiori benedicitur. Eo ipso ergo q̄ Papa existens Papa consecratur, & benedicitur ab Ostiensi: † sequitur q̄ simplex Episcopus sit maior eo potestate ordinis.

AD tertium est dicendum, q̄ esse Papam, & esse summum Sacerdotem, duo potest importare: vel ipsius potestatis ordinis impressionē, & sic omnes Episcopi sunt summi Sacerdotes, quia potestatem Sacerdotalem habent perfectam, & in supremo gradu, in quo potest haberi: & quantum ad hoc, dato, q̄ Papa sit Episcopus, nō est magis summus Sacerdos, quàm vnus alius Episcopus. Vel potest dicere dictæ potestatis executionem: & sic solus Papa est summus Sacerdos: quia solus ipse potest ipsam executionem, & executioni mandare indefinitē, & vniuersaliter.

ARTICVLVS III.

UTRUM, QUIA PAPATUS est à solo Deo; Papa possit ex se renunciare.

Vide cap. 1. & ibi Doct. de Renunc. lib. 6. Et omnes Summissas Tit. Votum. Vide Aegidium Columniū Romanum tractantem diffusissimē, & discutientem hanc materiam in Tractatu de Renunciacione Papæ.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄, ex quo Papatus est à solo Deo, non possit Papa renunciare. quia, quod est à solo Deo non potest tolli per aliquem, qui non sit Deus: sed Papatus est à solo Deo, ergo per nullum potest tolli, qui non est Deus.

Præterea: Qui non dat potestatem aliquam, nō potest illam auferre: sed nullus homo potest dare Papatum. Ergo nullus homo potest auferre. Ex seipso ergo Papa non potest renunciare.

Præterea: Nulla virtus increata, & superior potest tolli per virtutem creatam inferiorem: sed Papatus est virtus increata, & superior omni alia. Ergo per nullam virtutem inferiorem potest tolli.

IN CONTRARIUM est, quia anima rationalis à solo Deo corpori infunditur, & tamen opere humano à corpore potest tolli, & separari.

Præterea: Papatus potest esse in hac persona, vel in illa per consensum eligentium, & ipsius electi: Ergo per eius dissensum potest ab ista persona, vel ab illa separari Papatus: quia per illa, per quæ res cōstruitur, per illa contrario modo facta destruitur, & corumpitur.

RESOLVTIO.

Papatus quamuis à Deo sit effectiue, subiectiue, formaliter, necnon gubernatiue; tamen à Deo cum sit in hoc, vel illo homine, consensu hominis cooperante; eiusdem dissensu, & volitione cooperante ab eodem tolli potest.

RESPONDEO, dicendum, q̄ quæstio præsupponit Papatum esse a Deo. & quærit, an per hoc Papa ex seipso possit renunciare: rationabiliter autem præsupponitur, Papatum esse à Deo. Nam quatuor modis possumus dicere, quantum ad præsens, singulariter Papatum esse à Deo.

Primo quidem causaliter, & effectiue. quāuis enim omnis potestas vniuersaliter sit à Deo: vt dicitur ad Roma. 13. singulariter tamen Papalem potestatem Deus Petro tribuit. Vnde super illo verbo Matt. 16. Tibi dabo clauēs Regni Cælorum; Dicit Chrylost. Filius, quæ patris est, & ipsius filij, potestatem Petro ubique terrarum concessit: Et homini mortali omniū, quæ in cælo sunt, dedit auctoritatem Dei, vt per potestatem clauium vbique terrarum Ecclesiam amplifecaret.

Homil. 55. in Matth.

Secundo

Ad Argumenta.

AD rationes ergo in oppositum est dicendum: q̄ omnes illæ tres rationes ex vno fundamento procedunt, quia omnes arguunt Papatum non posse tolli, quia est à solo Deo. Quod si arguant, sic esse à solo Deo, q̄ non cooperante homine, planum est, q̄ falsa assumunt. Si vero sic arguant esse à Deo Papatum, q̄ tamen cooperetur homo, tunc per superius dicta planum est, q̄ quæ sic sunt à Deo cooperante homine, per hominem tolli possunt.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT renunciare Papatui, cum emisit votum de cura ipsius Ecclesie habenda.

Vide Aegidium Columnium Romanum in eodem Tractatu supra citato. Et Armillam Tit. Papa: Nam Papa renunciare potest, etiam si non renunciare iurasset, cū adest rationabilis causa, vt fecit PP. Ciriacus, & multi alij, vt dicit Arch. Flo. 3. parte. Tit. 23. Et de Renūc. lib. 6. cap. 1. Vide Aluarum de planctu Ecclesie lib. 2. cap. 10. Vbi ponitur renunciatio Celestini, & Petri de Morron in quo erat sanctitas, sed non aderat scientia, & industria. Hæc ille.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod post votum emisum de cura habenda ipsius Ecclesie, Papa renunciare nō possit. Quia fortius est vinculum spirituale, quàm carnale, sicut scribitur extra de transla. Epi. cap. inter corporalia. Sed post consensum contractum per verbum de præsentem vinculum matrimoniale tolli nō potest. Ergo eodem modo vinculum spirituale contractum inter Papam, & Ecclesiam, post votum emisum de cura habenda, tolli non valet.

Præterea: Votum est promissio facta soli Deo. Sed Papa votum emitit de cura habenda de Ecclesia, eo ipso, q̄ Papatum suscipit. Ergo per nullum alium absolui potest alligatus voto, nisi per Deum.

Præterea: Nullus ligatus potest seipsum absolueret: sicut nulla res seipsam generat. vt dicit August. 1. de Trin. cap. 1. sed Papa, suscepto Papatu, ligatus est lege Diuina ad curam habendam de grege sibi commisso. Ergo à tali lege seipsum absolueret non potest.

IN CONTRARIUM est, quia scribitur. 22. quæst. 4. auctoritate Hieronimi: In malis promissis rescindenda est fides, & in turpi voto mutandum est decretum. Sed videtur esse turpe votum, q̄ homo obliget se perpetuo ad illud, quod perficere non potest, salua conscientia, & Reipublice utilitate. Ergo, cum Papa videat se impotentem, & insufficientem ad curam habendam de Ecclesia, videtur, quod licet sibi voti promissionem non implere.

Tomo 4.

c. In malis.

* al. Saluata Reip. utilitate.

R. E.

† Videtur legendū ita: Quia est. & c. vt i quodam manu-scripto Vaticano. * 1. Cor. 9. * Tomo. 9. ser. de Pen-tecosite.

Rom. 13.

In Psalm. 145. to. 8. † S. Thom. par. 1. q. 22. art. 2. Psal. 146.

Arist. 2. Physic. c. 6.

† Vide Cōc. Trid. sess. 6. de iustificatione, c. 5. & eadem sessione de iustificatione canone 4.

RESOLVTIO.

Votum, sicut iuramentum, veritatem, iudicium & iustitiam requirit. Uno igitur horum deficiente, reuocari potest. Hinc votum Papa renunciationem impedire non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod tam votum, quam iuramentum tres comites debent habere: veritatem, iudicium, & iustitiam. Et ponitur auctoritate Hierony. 2. 2. q. 4. cap. Innocens. Est enim iuramentum promissio facta Deo: Sed quando talis promissio est iuramento firmata, est votum, & iuramentum. Quod quidem ex parte vouentis requirit veritatem cognitionis: ut illud, quod homo vouet, vel iurat, non repugnet veritati suae conscientiae. Ex parte vero modi vouendi, vel iurandi requirit iudicium discretionis: ut illud, quod homo vouet, vel iurat non sit incautum, vel indiscretum. Sed ex parte rei, de qua fit votum, vel iuramentum, requirit iustitiam debitae impletionis, ut fiat de tali re votum, vel iuramentum, quam homo teneatur, & possit implere absque alterius praedijudicio, & absque detrimento Reipublicae. In tali ergo voto, quod Papa emittit de cura habenda ipsius Ecclesiae: etiam si non ponatur, intelligitur conditio bona, debita, & honesta. Puta quod talem curam habebit, quandiu officium retinebit, non vsque ad mortem, quia si tale votum obligaret eum ad impossibile, cum posset demens fieri, & aliquam infirmitatem incurrare, per quam redderetur impotens ad talem curam habendam, & per consequens tale votum careret iudicio discretionis. Similiter si conspiceret se insufficientem: & talem curam vellet exercere contra remorsum conscientiae, careret tale votum veritate cognitionis. Vltimus si conspiceret Rempublicam per suum officium male tractari: & sub eius regimine Ecclesiam languere: tale votum caderet super re iniusta, & iniqua, quam homo non tenetur per votum implere, sed potius in ea decretum mutare, quia, ut scribitur 2. 2. q. 4. cap. Si publicis: Tolerabilius est stultitiae promissionis vota rejicere, quam crimen committere: & per consequens tale votum careret iustitia debitae obseruationis. Puto ergo esse dicendum, quod non obstante voto, & obligatione praedicta, Papa renunciare potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod vinculum spirituale fortius est, quam carnale dignitate, & perfectione: non autem temporis duratione. quia planum est, quod Episcopus de Ecclesia, cum qua contractum est matrimonium spirituale, potest transferri ad aliam Ecclesiam, sicut patet extra de transla. Episc. sed non potest vir transferri de vna uxore ad aliam uxorem, illa viuente. Vel potest dici, quod est fortius districtio, non autem perpetua obligatione. quandiu enim durat, fortius stringit vinculum spirituale, quam carnale, eo quod maiorem curam debet habere Episcopus de Ecclesia, quam vir de uxore. non tamen tenetur perpetuo talem curam habere Episcopus de Ecclesia, si-

† S. Thom. 2. 2. q. 89. art. 3. * al. vt Super Hierem. † S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3.

† cap. inter corporalia. & cap. Licet lib. 1. Decretaliu tit. 7.

cut uir de uxore; eo, quod dimisso uxoris licet esset bonum particulare, & bonum huic; esset tamen malum uniuersale, & malum Reipublicae. Econuerso dimissio curae Ecclesiae, si Papa esset impotens, vel insufficientis; quamuis forte esset malum huic, & malum particulare; esset tamen bonum uniuersale, & bonum pro tota uniuersalitate Ecclesiae.

AD secundum est dicendum, quod semper in uotis, & iuramentis etiam non appositis, intelligitur conditio debita, & honesta. obligatio ergo, qua Papa obligat se ad habendam curam de Ecclesia, includit in se hanc conditionem: quandiu cum sufficientia, & potentia hanc curam exercere ualeat. Potest enim Papa renunciando mereri, & demereri, quia si scis, & potest curam habere de Ecclesia, renunciando demeretur: potissimum, quia ex tali renunciatione quandoque scandalum incurritur. Si vero nesciat, nec potest, renunciando meretur. nec puto, quod propter scandalum talem renunciationem dimittere debeat. quia secundum Hierony. Veritas doctrinae, & sanctitas vitae, & equitas iustitiae propter scandalum passuum omittenda non sunt.

AD tertium est dicendum, quod si illa ratio arguat de ligatione, & absolutione a culpa, tunc non est simile. quia homo ligatus per absolutionem a culpa ascendit, per renunciationem uero, & per absolutionem a Papatu descendit. Planum est autem quod homo per seipsum non potest ascendere, sed bene per seipsum potest descendere. Vel potest dici, quod ad absolutionem, vel ligationem requiritur potestas ordinis, secundum quam ex praepcepto Dei tenetur homo ab altero absolutionem recipere: iuxta illud Iacobi. 5. Confitemini alterutrum peccata uestra. Sed renunctio, & absolutio a Papatu pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam sicut Papa per seipsum recipit consentiendo eius electioni; ita per seipsum potest dimittere, & ab ea seipsum absolvere, consentiendo eius cessione.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POST eius legitimam confirmationem, & administrationem renunciare possit.

Vide Aegidium Columnium Romanum Tractatu supra citato: & eisdem Doct. supra nominatos.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod post confirmationem, & administrationem, Papa renunciare non possit. Quia, ut scribitur extra de Transl. Episcopi cap. Inter corporalia: Episcopus post confirmationem, & consecrationem non potest cedere. potest enim (ut ibi dicitur) a Metropolitano confirmari, & consecrari: non tamen potest, nisi per Summum Pontificem condemnari, vel deponi. Cum ergo Papa nul-

† Dist. 32. cap. De illo Clerico. Et 27. q. 2. cap. Lex diuina. Et l. 1. ff. de testibus. l. ab ea parte. ff. de probation. l. maritus. s. i. ff. de procurat.

pa nullum superiorem habeat, in cuius manibus resignet, videtur quod post confirmationem, & administrationem non possit Papatu cedere, nec renunciare.

Præterea: Quae sunt iurisdictionis possunt tolli, & auferri non nisi per superiorem. Sed per confirmationem, & administrationem Papa acquirit iurisdictionem. Ergo post talem confirmationem non potest ab eo tolli.

Præterea: Sacerdos per consensum recipit characterem: & Episcopus perfectionem characteris. & per dissensum eius, Sacerdos non potest perdere characterem: nec Episcopus perfectionem characteris. Ergo eodem modo, quamuis Papa per eius consensum recipiat Papatum; per eius tamen dissensum non poterit Papatum dimittere.

IN CONTRARIUM est, quod Papa statim cum consentit suae electioni, est confirmatus, & statim potest administrare. ergo statim cum dissentit eius cessionem, statim debet ab administratione cessare.

RESOLVTIO.

Potestas iurisdictionis post eius receptionem, tolli potest: Ordinis uero potestas auferri non potest. Hinc Papa renunciare potest, post Papatus confirmationem. Quod alijs Prælatibus non conceditur. Hi enim superiores habent, a quo ipsi confirmantur: Ille uero non item: sed seipsum confirmat.

RESPONDEO, dicendum, quod ad soluendam istam quaestionem, facienda est duplex distinctio: quarum una est, quae est ratio, quod potestas ordinis post eius receptionem tolli non potest: sed potestas iurisdictionis post eius receptionem tolli potest. Secunda est, quare solum in electionem Papae habet locum, quod sicut seipsum confirmat, ita seipsum potest deponere.

Propter primum est intelligendum, quod quandoque intelligitur esse prohibitum illud, quod non est concessum. quandoque uero econuerso intelligitur illud esse concessum: quod non inuenitur prohibitum. Et quamuis Iuristae dicant, quod prima regula tenet in his, quae sunt stricti iuris: Secunda uero tenet in alijs; Possumus tamen dicere, quantum ad praesens occurrit, quod quandoque negotium, de quo agitur, est supra actionem causae, & supra naturam rei: & tunc illud intelligitur esse prohibitum: quod non est concessum, vel est potentiae superioris reseruatum, sicut patet in naturalibus, & moralibus. In naturalibus quidem: Nam quia ambulare super mare, sicis pedibus, est supra actionem causae, & supra naturam rei: ideo in talibus, nisi alicui esset specialiter hoc concessum, sicut fuit Petro, intelligitur esse prohibitum, vel potentiae superioris agentis reseruatum. In moralibus uero: Nam quia ordinare totam Ecclesiam quantum ad omnes gradus dignitatum, & depositio, & translatio Episcoporum, vel etiam cessione; & confirmatio ipsorum pertinet solum ad Romanum Pontificem, qui est caput totius Ecclesiae: ideo confirmatio vel renunctio ipsorum Episcoporum, & aliorum Pra-

latorum est supra actionem, & supra naturam omnium illorum, qui sunt infra Papam, quorum confirmatio, & renunctio non ualet, nec tenet, nisi secundum ordinationem, & concessionem ipsius: ut quod non est per eum in talibus concessum, intelligitur esse prohibitum; vel potentiae ipsius Papae immediate reseruatum. Vnde quia non est concessum Metropolitano quod possit ipsius Episcopi renunctionem acceptare, sicut eius electionem confirmare: Ideo intelligitur esse hoc prohibitum, vel potentiae Papae immediate reseruatum. Quandoque uero negotium, de quo agitur non est supra actionem causae, nec supra naturam rei: Et tunc in talibus intelligitur esse concessum, quod non est prohibitum: Vnde quia aliquos subesse, & aliquos praesentem in Ecclesia non est supra actionem causae, nec supra naturam rei: immo naturale est, quod vigentes intellectu praesentem, & potentes viribus corporalibus subsint, ut dicit Philosophus. Ideo in talibus intelligitur esse concessum quod non est prohibitum. Cum ergo talis potestas ordinis, quae dicitur characteris impressionem, vel characteris perfectionem, sit supra actionem causae, & supra naturam rei: quia istud natura rei non patitur, quod aqua tangens corpus exterius munder animam interius a culpa, imprimendo characterem baptismalem, vel quod Sacerdos per impressionem characteris possit conficere corpus Christi, vel quod Episcopus habens perfectionem characteris possit Sacerdotes ordinare. ideo in omnibus talibus, quod non est concessum, intelligitur esse prohibitum, vel potentiae diuinae immediate reseruatum. Potestatem ergo ordinis concessit Christus ministris Ecclesiae posse conferre: sed non concessit eis posse auferre. ideo per hominem potestas ordinis tolli non potest. Sed quia potestas iurisdictionis, qua vnus praesentem alteri, non est supra actionem causae, nec supra naturam rei: Ideo in hoc intelligitur esse concessum, quod non est prohibitum. Et quia prohibitum non est quod homo suo iuri renunciare non possit: Ideo istud intelligitur esse concessum: ut sicut homo per suum liberum consensum potest onus, & curam aliorum suscipere: ita quod per dissensum potest illud onus deponere, & illi curam renunciare. Et per consequens potestas iurisdictionis, sicut per hominem potest acquiri, ita per hominem potest tolli, & perdi. Et si quaeratur, an Papa possit facere statutum prohibens, quod Papa renunciare non possit: puto esse dicendum, quod tale statutum esset contra veritatem; & contra Reipublicae utilitatem. Nullus enim dubitare debet, quin talis possit eligi in Papam, qui nec scientia, nec experientia sufficiens esset ad regendam totam Ecclesiam: sicut aliquando electus est. Vnde si sibi renunciare non liceret, faceret contra veritatem suae conscientiae: ex quo Ecclesia langueret sub regimine suo, esset tale statutum contra commune bonum totius Ecclesiae: Eo ergo modo dicendum est Papam tale statutum facere non posse. quomodo dicit Apostolus. 2. Corinth. 13. Non possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate.

Præterea: Sacerdos per consensum recipit characterem: & Episcopus perfectionem characteris. & per dissensum eius, Sacerdos non potest perdere characterem: nec Episcopus perfectionem characteris. Ergo eodem modo, quamuis Papa per eius consensum recipiat Papatum; per eius tamen dissensum non poterit Papatum dimittere.

IN CONTRARIUM est, quod Papa statim cum consentit suae electioni, est confirmatus, & statim potest administrare. ergo statim cum dissentit eius cessionem, statim debet ab administratione cessare.

Propter secundum est intelligendum, quod in electionibus aliorum Praelatorum quod quia superiorem se recognoscunt, nec per seipsum se confirmant, nec per seipsum se deponunt. sed quia Papa inter homines superiorem

† Cap. Inter corporalia, de translatione episcopi lib. 1. Decretal. tit. 7.

† Aristi. Pol. 3. & 4. Hinc illud: Confusio pollet, cui vim natura negauit. & vide pro hac re Aegid. Roma. 2. sent. dist. 44. q. 2. art. 2. colu. 2. lit. C.

† Statutum extat in contrariu, videlicet, quod possit liberè renunciare in c. 1. de Renunc. lib. 6. Vnde intelliges rectè loqui hic Augustinū.

riorem se non habet. Ideo sicut consentire electioni de se facta est eius confirmatio, quia statim habet omnem Papalem iurisdictionem; ita renunciare, & dissentire eius iurisdictioni, est eius depositio. Vnde loquendo de confirmatione visibili, quae fit per hominem, sicut Papa seipsum confirmat, suae electioni consentiendo: ita seipsum deponit, suae iurisdictioni renunciando.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod confirmatio, depositio, & translatio Episcoporum pertinet immediate ad Papam, ut in illa decretali dicitur: Vnde quia per Papam conceditur Metropolitanis, quod possit Episcopum confirmare, non autem quod possit eius renunciationem acceptare: Hinc est, quod renunciatio Episcopi non tenet, si fiat coram Metropolitanis, possit tamen Papa, si vellet, concedere unum sicut concedit reliquum.

AD SECUNDUM est dicendum, quod de Praelatis, qui superiorem habent, veritatem habet, quod illa, quae sunt iurisdictionis, ab eis tolli non possunt, nisi per superiorem. Sed quia Papa supra se non recognoscit aliquem, per quem opere humano possit confirmari, vel deponi: Ideo sicut per seipsum humano opere potest se confirmare: ita per seipsum potest renunciare.

AD TERTIUM est dicendum, quod tam characteris impressio, quam characteris perfectio est supra actionem causae, & supra naturam rei: & ideo dato, quod Sacerdos, vel Episcopus recipiat characterem, vel perfectionem characteris suscipiendo Sacramentum ordinis per eorum consensum non possunt tamen praedicta ab eis auferri per eorum dissensum.

ARTICVLVS VI.

UTRUM, CUM SACERDOTIUM PAPAE SIT AETERNUM, RENUNCIARE ILLI POSSIT.

Vide eosdem Doctores supra citatos, & loca ubi supra.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod, quia Sacerdotium Papae est aeternum, renunciare non possit. Nam magis est esse summum Sacerdotem, quam simplicem Sacerdotem: Sed simplex Sacerdos non potest desinere, quod non sit simplex Sacerdos. Ergo multo magis summus Sacerdos non potest desinere, quin sit semper summus Sacerdos.

2. Praeterea: Apostolus dicit ad Heb. 7. quod Christus viuit in aeternum, eo quod habet sempiternum Sacerdotium: non potest igitur esse vita Summi Pontificis sine sempiterno Sacerdotio. Sed si ipse summus Pontifex posset renunciare, ipse viuentis, non haberet sempiternum Sacerdotium. Non ergo videtur, quod possit renunciare.

3. Praeterea: Dicit Hilarius Papa, & ponitur 2. 5. quae. 1. cap. Nulli fas sit. Nos potentissimi Sacerdotis

† cap. Inter corporalia, de translat. episcopali.

† In synodo dixit. cap. 1.

ADMINISTRAMUS officium. Si Sacerdotium summi Sacerdotis, puta Christi, fuit aeternum; Ergo officium summi Sacerdotis similiter est aeternum.

IN CONTRARIUM est, quia Papa non est summus Sacerdos, nisi quando viuit: sed non semper viuit. Ergo non semper eius Sacerdotium durat in aeternum, propter sempiternitatem ergo Sacerdotij non potest argui, quod Papa renunciare non possit.

RESOLVTIO.

Pape Sacerdotium non quantum ad personam representat Christi sacerdotium, quod est aeternum ratione personae, rei oblatae, & passionis: sed quantum ad officium: Et non est aeternum quantum ad potestatem iurisdictionis, sed ordinis, quia ordinis character ab anima separata non remouetur. Hinc Papa renunciare potest.

RESPONDEO, dicendum, quod primo distinguendum est de Sacerdotio. Nam triplex est Sacerdotium: Simplex, Magnum, & Supremum.

In primo gradu sunt omnes simplices Sacerdotes, qui possunt per characteris Sacerdotalis impressionem Corpus Christi conficere.

In secundo vero sunt omnes Episcopi, qui perfectionem characteris habent, & possunt alios in Sacerdotes, & Episcopos consecrare. Vnde de quolibet Episcopo dicimus: Ecce Sacerdos magnus.

Sed in tertio gradu solum est ipse Papa: qui, ut habet characteris Sacerdotalis impressionem, est Sacerdos: ut vero habet characteris perfectionem est Sacerdos magnus: & ut habet super totam Ecclesiam vniuersalem iurisdictionem est Sacerdos supremus.

Hoc visum, possumus dicere, quod Sacerdotium Christi fuit aeternum ratione personae offerentis, & ratione rei oblatae, & ratione eius vnus passionis commemoratae: Planum est enim, quod persona illa, quae obtulit se in ara crucis, aeterna fuit. Corpus similiter Christi oblatum in cruce aeternum est. passio similiter sua effectum aeternum habet: quia si crucifixus est ex infirmitate, viuit tamen ex virtute: existens enim in cruce habebat effectum vitae aeternae. Sacerdotium ergo Papae representat Sacerdotium Christi in aeternitate, non quidem quantum ad personam, quia planum est, quod Papa non sit illa persona aeterna, quae fuit Christus. Sed quantum ad officium, quia sicut illa persona obtulit corpus suum sub specie propria in cruce; ita Papa, ut est Sacerdos, vel Episcopus, offert illud idem corpus sub specie panis, & vini. & quantum ad hoc non solum Sacerdotium Papae, verum etiam Sacerdotium cuiuslibet simplicis Sacerdotis, & cuiuslibet Episcopi est aeternum, quia characteris impressio, & characteris perfectio, ut dicebatur supra, remanet in anima separata: nec talia, quae sunt ordinis, possunt tolli, nec auferri post impressionem ipsorum. Sed ex hoc non arguitur, quod Papa renunciare non possit, quia potestas iurisdictionis, per quam Papa est summus Sacerdos, potest tolli, & auferri opere humano, sicut opere humano potest conferri. non enim Papae Sacerdotium est aeternum propter potestatem iurisdictionis, sed propter potestatem ordinis. Nam de aeternitate potestatis iurisdictionis supra dictum est.

Sacerdotium triplex.

Eccl. 44.

† De aeterno Christi sacerdotio, vide s. Thoma par. 3. q. 66. 2. 2. art. 5. 2. Cor. 13.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod argumentum sumptum a maiori ad minus non tenet, nisi quando magis, & minus vniformiter accipiuntur. nam maior est bubalus mure, tamen quantum ad intrare per foramen, bubalus est minor mure. ita: licet summus Sacerdos sit maior simplice Sacerdote propter iurisdictionem, quam habet: quantum tamen ad desinere esse, minor est summus Sacerdos, quam simplex Sacerdos: quia simplex Sacerdos non potest desinere esse Sacerdos propter characteris impressionem, quam habet, quae etiam in anima separata a corpore remanet: Sed summus Pontifex potest desinere esse summus Pontifex, quantum ad potestatem iurisdictionis, quam potest dimittere per suum dissensum, sicut ipsam accepit per suum assensum.

AD SECUNDUM est dicendum, quod vita Summi Pontificis non potest esse sine Sacerdotio, ut Sacerdotium dicit potestatem ordinis, quae consistit in corporis Christi veri oblatione. Isto namque modo Sacerdotium Christi fuit aeternum, ratione personae offerentis, & ratione rei oblatae: quae effectum aeternum habuit. & quia quilibet Sacerdos offert in persona Christi, & conficit eandem rem, quam Christus obtulit; Ideo quantum ad hoc cuiuslibet Sacerdotis sacerdotium potest dici aeternum.

AD TERTIUM est dicendum, quod officium Summi Sacerdotis fuit semel se offerre in cruce, quia semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata: alioquin oportuisset, eum frequenter pati ab origine mundi, ut dicit Apostolus ad Hebr. 9. Sic quilibet Sacerdos semel offert, & semper offert unum, & idem corpus Christi, & semper facit rememorationem vnus mortis, & vnus Passionis Christi.

ARTICVLVS VII.

UTRUM POSSIT PROBARI per rationes, quod Papa renunciare possit.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papam posse renunciare, non possit probari per rationes. Quia non est consonum rationi, quod quis suae perfectioni cedat. Sed status Papalis est summus perfectionis. Ergo non est consonum rationi, quod aliquis tali perfectioni debeat renunciare.

2. Praeterea: Apostolus dicit: Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: Sed stultum est, & contra rationem, non appetere bonum opus. Ergo contra rationem est, renunciare Papatui.

3. Praeterea: Quod a perfectis iuris legitur esse factum, contra rationem est, illud non sequi: Sed de Isaia Propheta legimus, quod sponte se obtulit ad suscipiendum

Sacerdotii characteris impressio remanet in anima a corpore separata.

al. quia

1. Tim. 9.

AD PRaelationis officium, quando dixit: Ecce ego mitto me, non est ergo consonum rationi, officium Papatus refutare.

IN CONTRARIUM est, quia perfectionis est propriam imperfectionem recognoscere. Iuxta illud Psalm. 138. Imperfectum meum viderunt oculi tui. Si ergo aliquis insufficientem se cognoscat, officium Papatus exercere, ad perfectionem eius spectat praedicto officio renunciare.

RESOLVTIO.

Papam renunciare posse, tribus praesertim rationibus probari potest. hoc est, ratione alicuius indispositionis: ratione impediendi: & ratione potestatis iurisdictionis, cui potest renunciare: ordinis autem potestati non item.

RESPONDEO, dicendum, quod potestas Papalis, quantum ad praesens spectat, tripliciter potest considerari. Primo ratione personae suscipientis. Secundo ratione potestatis susceptae. Et tertio ratione finis, propter quem suscipitur. Et secundum ista tria, tribus rationibus, quantum ad praesens spectat, probari potest, quod Papa possit renunciare. Primo quidem: ratione personae, quae in Papatu assumitur: Nam ad ea, quae sunt impossibilia, nullus debet cogi: Vnde nec praecipuum, nec consilium datur de impossibili: quia praecipuum datur de re possibili: consilium vero de re difficili, neutrum tamen de impossibili. Cum ergo contingere possit Papam electum sic fieri, & indispositum ad exercendum Papale officium, aut ratione infirmitatis, aut ratione senectutis, aut ratione fatuitatis; (quia corrupto quodam interiori organo phantastico, corrumpitur ipsum intelligere: ut dicitur primo de anima. ut non solum sit difficile, sed etiam impossibile tale officium posse exercere.) Ideo consonum est rationi, ut nulli Papae claudatur via, quin renunciare possit. potissime cum tale officium non coactae, sed voluntarie exercendum sit. Iuxta illud. 1. Petri. 5. Pascite qui est in vobis gregem Dei, prouidentes non coactae, sed spontaneae. Super quo verbo dicit glossa, quod quia hilarem datorem diligit Deus; ideo non coactae, sed voluntaria seruitia sibi sunt accepta. Secunda ratio sumitur quantum ad potestatem, quae recipitur. Nam omnis virtus, & omnis potestas, quae non potest perpetuari in singulari, datur multitudini: sicut quia conseruatio speciei humanae non potest perpetuari in uno singulari, ideo virtus generatiua data est multitudini, ut aliqui de tota multitudine humani generis deputentur ad procuracionem prolis, per quam humana species conseruetur. virtus vero nutritiua, cum sit necessaria ad conseruationem cuiuslibet indiuidui, data est cuiuslibet singulariter, ita, quod nullus posset renuciare virtuti nutritiuae, quin comederet, & bibat. potest autem iste, vel ille renunciare virtuti generatiuae, quia non omnes de multitudine tenentur dare operam ad generationem prolis. Cum igitur potestas Ecclesiae sit duplex, scilicet iurisdictionis, & ordinis, ut supra dictum est; Et prima remaneat in tota Ecclesia, & in Collegio Cardi-

† Pontifices aliqua infirmitate occurrere possunt renunciare, sed non deponi. Vide 7. q. 1. Pontifices: † Arist. 1. de aia. c. 66.

2. Cor. 9.

Arist. 2. de Gen. c. 59.

Cardinalium. aliter si nullo modo remaneret, mortuo Papa, non possent sibi de alio prouidere. Secunda vero detur cuilibet homini singulariter per sacramentum ordinis ad conficiendum corpus Christi: quod est cibus spiritualis, quo quilibet fidelis in vita spirituali nutritur. relinquitur, quod potestati iurisdictionis Papa renunciare possit: non autem potestati ordinis.

Tertia ratio accipitur quantum ad finem, qui intenditur. Nam non est consonum rationi, quod illud, quod institutum est pro bono Reipublice, contra tale bonum debeat militare: quia (vt dicitur Iurisconsultus in principio Digestorum.) Nulla iuris ratio, aut equitatis benignitas patitur, vt quae salubriter pro utilitate hominum introducuntur, nos ea duriore interpretatione contra ipsorum comodum producamus ad seueritatem. Cum igitur officium Papatus a Deo institutum sit pro utilitate totius Ecclesiae, non est consonum rationi, quod si Papa electus ad tale officium exercendum efficiatur impotens, vel quod conspiciat, quod sit insufficientis, quod praeccludatur via, vt ipse non possit renunciare, & alius eligi sufficientior, & potentior ad tantum bonum exequendum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicitur glossa super illo verbo Genesis. 19. Non possum in montem ascendere: est hic ciuitas parua, ad quam possum confugere, & saluari in ea: Per montem intelliguntur perfectionis opera, ad quae si quis non potest ascendere, permaneat in vita communi. Quamuis ergo status Papalis sit mons altus, & perfectus: tamen si quis videt ex sua insufficientia, vel impotentia quod non possit in tali monte saluari, sed potius, iuxta dictum illius sancti Loth, timeat ne malum eum apprehendat, & sic moriatur, descendat de tali monte, & saluetur in ciuitate parua: quae est Segor.

AD secundum est dicendum, quod secundum Greg. in pastorali, illo tempore appetere I Episcopatum, fuit bonum opus appetere, quando quisque ad Episcopatum perueniens securus erat palmam martyrii obunere. nunc autem, quia status Episcopalis habet temporalium administrationem, & salutis animarum subditorum procuracionem; ideo quamuis ab illis, qui sciunt, & possunt talem curam habere, humiliter sit recipiendum, indecenter tamen est appetendum.

AD tertium est dicendum, quod secundum Gregorium in pastorali I in Hieremia, & Isaiam subtiliter intuentum est. quia Hieremias, qui recusauit, plene non restitit: & Isaias, qui mitti voluit, ante se per altaris calculum purgatum vidit. & quia (ut ibi dicit) valde est difficile purgatum se quemlibet posse cognoscere. ideo pastorale officium tutius declinatur, quam suscipiatur.

ff. de legibus. l. Nulla iuris.

Prima par. cap. 8. I 3. Thom. 2. 2. q. 185. art. 1.

al. appetitur.

Prima par. cap. 7. Hierem. 1. Isaias 6.

ARTICVLVS VIII. UTRUM PAPAM POSSE renunciare, possit probari auctoritatibus.

DOctauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papam posse renunciare, non possit probari per auctoritates. Scribitur enim 79. Dist. c. Si transitus, quod electio summorum Sacerdotum a Cardinalibus & religiosis Clericis debet fieri: electio vero eorum diuino iudicio

est reseruanda. & ibi subditur: Electionem summorum Sacerdotum sibi Dominus reseruauit. licet electionem eorum bonis Sacerdotibus, & spiritualibus concessisset. non ergo videtur posse probari per auctoritates, quod Papa possit renunciare, sed magis contrarium.

2. Praeterea: Scribitur. 21. Dist. c. Nunc autem, quod Marcellinus Episcopus Urbis Romae post confessionem factam. quod in haesim lapsus fuerat, thurificando Idolis Paganorum, nullus tamen Episcoporum congregatorum in Concilio fuit ausus contra eum proferre sententiam depositionis. Si ergo pro haesi Papa non potest deponi: multo ergo fortius non potest renunciare, si est fidelis.

3. Praeterea: Scribitur extra de trasla. Epif. I quod corporalia, facilius destruantur, quam construantur: spiritualia vero econtra facilius construantur, quam destruantur. cum ergo inter Papam, & Ecclesiam sit coniunctio spiritualis: Videtur ex hoc posse probari, quod nullo modo talis coniunctio possit destrui.

IN CONTRARIUM est, quod notatur. 8. quaest. 1. cap. Si Petrus, ubi glossa. notar, & ingestis Romanorum Pontificum dicitur, quod Clemens renunciauit Papatu. Ergo videtur, quod per simile quilibet alius posset renunciare.

RESOLVTIO.

Ecclesia catholica quatuor summorum Pontificum hoc est, Clementis, Cyriaci, Marcellini, & Celestini renunciationem ratam habet. Hinc auctoritatibus, Papam renunciare posse, probatur.

RESPONDEO, dicendum, quod Canones, & gesta Sanctorum quatuor summorum Pontificum narrant renunciaisse Papatu, Clementem, Cyriacum, Marcellinum, & Celestinum: non tamen ex eodem fonte, nec ex eadem radice eorum renunctio processit.

Clemens renunciauit propter mali exempli in posterum vitacionem. Cum enim fuerit institutus Papa a beato Petro, ne posteris exemplum perniciosum daretur, vt quilibet posset sibi eligere successorem; & ita officium Papatus daretur per haereditariam successorem, & non per electionem, renunciauit Papatu: & postmodum quarto loco post Petrum Canonice fuit electus, sicut notatur. 8. q. 1. c. Si Petrus. Cyriacus

I cap. Intra corporalia.

I Quinam Rom. Pontifices, Papatu renunctauerunt, refert Ludouicus Gomet. super regu. cancell. de infirmis resignantibus quaest. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM est dicendum, quod ideo electio summorum Pontificum dicitur esse diuino iudicio reseruata: quia dato, quod Cardinales possint Papam eligere, non tamen possunt ipsum reiicere, ipso nolente, sicut tamen eius electio non tenet, nisi per eius consensum, ita eius renunctio requirit eius dissensum.

AD secundum est dicendum, quod ideo contra Marcellinum nullus dedit sententiam depositionis: quia paratus erat se corrigere, & in haesi non pertinaciter permanere. Vnde eius cessio magis debet dici renunctio, quam depositio. vt notatur Dist. supradicta.

AD tertium est dicendum, quod quando illud, quod est spirituale, fit solum ex opere operato, puta impressio characteris baptismalis, confirmationis, seu ordinis; tunc facilius construitur, quam destruitur: quia constructio est concessa ministris ecclesiae mediante administratione Sacramentorum; destructio vero minime. Sed quando illud, quod est spirituale non solum requirit opus operatum, sed opus operantis, sicut infusio gratiae, & conuersio ad Deum, ad qua requiritur propriae voluntatis arbitrium in adultis: tunc facilius destruitur, quam construitur, quia acta est via, quae ducit ad vitam: & lata, quae ducit ad perditionem. Cum ergo ad Papalem potestatem requiratur opus humanum, puta consensus ipsius recipientis facilius talis potestas destruitur, quam construitur, quia ad constructionem requiritur consensus electorum, & ipsius electi: Ad destructionem vero eius, sufficit solum dissensus.

al. Papatu.

I De hac Marcellini histor. Vide Damasum in libro de vitiis Pontificu, & Archidiaconu in cap. Nunc autem. dist. 21.

I Cap. 1. de renunc. lib. 6. vbi late p. Doctores.

Prima par. cap. 1.

Cyriacus vero resignauit propter martyrii coronationem. Nam sicut notatur in legenda. xi. milliū Virginum, quando sancta Virgula cum alijs xi. millibus Virginibus Romam venit, tunc Cyriacus urbis Romae Episcopus angelica visione monitus; quod cum illis virginibus deberet simul esse coronam martyrii recepturus; statim, congregatis Cardinalibus, eis reclamantibus, & renitentibus, Papatu renunciauit.

Marcellinus autem renunciauit propter idololatriam I operationem, quia templum Paganorum ingressus idolum ipsorum thurificauit, quod se fecisse confitens coram Concilio Episcoporum seipsum deposuit dicens: Ego Marcellinus ob scelus idololatrie, quod infelix commisi, iudico me deponendum, & anathematizo omnes, qui corpus meum tradiderint sepulturae. Ab isto tamen scilicet se cortexit: quia postmodum pro Christo martyrium suscepit. vt notatur. 21. Dist. cap. Nunc autem.

Celestinus renunciauit I propter suae imperfectio nis recognitionem: quia videns se impotentem, & insufficientem ad regimen Ecclesiae; consilio Spiritus sancti ductus Papatu renunciauit. Ab imperitis enim, & inexpertis tantum officium magna temeritate suscipitur, & retinetur. Quia ars artium est regimen animarum, vt dicit Gregorius in Pastoralibus. Cum ergo omnium supradictorum Pontificum renunctionem Ecclesia habuerit ratam, & acceptam (cuius signum est; quia omnes canonizauit, & scripsit in Catalogo Sanctorum) auctoritate ipsius Ecclesiae satis est manifestu, quod Papa renunciare potest.

QVAESTIO QVINTA DE PPAE DEPOSITIONE

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUM PRO haesi, Papa sit deponendus.

De materia huius articuli vide plenē Gaieta. in tract. de auctoritate Papae, & Concilij c. 24. & aliquot sequentibus. & Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 97. Vide Aluar. lib. 1. c. 4. Et Armillam Tit. Papae. Et Petru de Pal. de Potestate Papae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non solum pro haesi, verum etiam pro alijs criminibus sit deponendus; Quia maiori peccato maior debetur pena, secundu illud Deut. 25. Pro mensura peccati erit & plagarum modus: Sed maior pena debetur fidelibus peccantibus, quam infidelibus, iuxta illud Apo. stoli.

OSTEA considerandum est de depositione. Circa quod queruntur octo.

Primo, Vtrum solum pro haesi Papa sit deponendus.

Secundo, Vtrum, si per violentiam, vel ignorantiam in haesim labatur, deponendus sit.

Tertio, Vtrum sit deponendus pro simonia.

Quarto, Vtrum sit deponendus pro quocunque notorio crimine.

Quinto, Vtrum ad depositionem eius sit necessaria productio testium plurium, quam ad depositionem aliorum.

Sexto, Vtrum ad generale Concilium spectet eius deponitionem pronunciare.

Septimo, Vtrum, Papa mortuus pro haesi, possit condemnari.

Octauo, Vtrum, Papa aperte malo sit obediendum.

de. dil. x. d. 1. c. 1. q. 1.

I Marcellin. non fuit he reticus, licet mortaliter peccauerit Idolis sacri ficado: quia metu mortis id fecit, vt scribit Albertin. trac. de agnos. aser. q. 30. nu. me. 6. & Albertus Pi. g. huius li. 4. c. 8. de Eccle. siastica hierarchia. I Matth. 7.

stoli ad Hebr. 10. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiae contumeliam fecerit. Videtur ergo, qd etiam pro alijs peccatis deponendus sit.

2 Præterea: Scribitur. 6. q. 1. c. Quæro, auctoritate Augustini: Vtrum alicui hæretico (in cuius vita præter illud, qd hæreticus est, non inueniatur homines, quod reprehendant) catholicum pessimis moribus præponere debeamus, non audeo præcipitare sententiam. Videtur ergo, qd pro pessimis moribus Papa sit deponendus, sicut pro hæresi.

3 Præterea: Depositio semper fit à Superiori. Sed Papa Superiorem se non recognoscit. Vnde cū Marcellinus & Papa in hæresim esset lapsus, Episcopi in Concilio congregati sententiam depositionis contra eum non protulerunt dicentes. Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam, quoniam ex te iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis: Quia prima sedes non iudicabitur à quoquam. Pro hæresi ergo Papa non est deponendus.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur. 40. Dist. c. Si Papa, ubi dicitur, qd in præsentis vita culpas Papæ nullus redarguere præsumit mortalium: quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine iudicandus est, nisi deprehendatur à fide deuius: pro cuius perpetuo statu Vniuersitas fidelium orat.

RESOLVTIO.

Papa si clarè sit hæreticus, seq. emendare nolit, ipso facto, est depositus.

RESPONDEO, dicendum, qd Papa eligitur in caput totius Ecclesiæ: Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 1. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius. Capitis autem est influere vitam omnibus membris. Principium autem vitæ spiritualis est ipsa fides, quia sine fide est impossibile placere Deo. Vnde Apostolus ad Hebræ. xi. Fidem dicit esse substantiam, id est fundamentum omnium operandarum rerum. Si ergo Papa deprehendatur deuius à fide, mortuus est ipse vitæ spiritualis, per consequens alijs influere vitam non potest. Vnde sicut homo mortuus non est homo, ita Papa deprehensus in hæresi non est Papa. propter quod, ipso facto, est depositus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd infidelis grauius erit puniendus pro peccato infidelitatis, quam alius pro quocunq. peccato perpetrato. Sed verum est, qd pro eodem peccato grauius punietur fidelis, quam infidelis propter ingratitude, in qua existit de sua uocatione.

AD SECUNDVM est dicendum, qd sicut fides fundat omnes virtutes, ita infidelitas fundat omnia vitia. Potest tamen esse, qd hæreticus, dato quod grauius peccet ex ipso genere peccati: ex aliqua tamen circumstantia potest eius peccatum alleuiari, & catholicus, dato, quod ex ipso genere peccati minus pec-

et, quia fidelis est; ex aliqua circumstantia tamen potest eius peccatum aggrauari. Ideo August. noluit de utroque præcipitare sententiam.

AD TERTIVM est dicendum, quod sicut notat Hugutio 21. Dist. c. Nunc autem. Ideo Episcopi in Concilio congregati Marcellinum confessum de hæresi non deposuerunt: quia paratus erat corrigi, & suam sententiam reuocare: & quando sic est, nec Papa, nec alius pro hæresi deponendus est. sicut patet 24. q. 3. cap. Dixit Apostolus.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA SIT DEPONENDUS, si propter ignorantiam, vel violentiam in hæresim labatur.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, qd non sit deponendus Papa, si propter ignorantiam, vel violentiam in hæresim labatur. Quia ignorantia excusat à peccato infidelitatis. Iuxta illud Apostoli. 1. ad Tim. 1. Prius fuit blasphemus, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci incredulitate.

2 Præterea: Notatur Dist. 21. c. Nunc autem. Quod ideo Episcopi in Concilio congregati Marcellinum Papam in hæresim lapsum non deposuerunt: quia coactus fuit à Paganis, ut templum eorum ingressus granathuris super prunas imponeret. Videtur ergo, quod coactio excuset ab idololatria, vel hæresi.

3 Præterea: Secundum Augustinum in de vera Religione: Peccatum non est peccatum nisi voluntarium, quod si voluntarium non est, non est peccatum. Sicut ergo coactio tollit voluntarium, ita videtur tollere, quod hæresis, vel idololatria coactè commissa non sit peccatum.

IN CONTRARIUM est, qd scribitur Math. 10. Qui negauerit me coram hominibus, negabo eum coram Patre meo. Papa ergo, si Christum negat, negandum est, qd sit Papa.

RESOLVTIO.

Papa quomodocunq. in hæresim labatur, si corrigi non esset paratus, deponendus esset.

RESPONDEO, dicendum, qd secundum Augustinum super illo verbo Apostoli ad Rom. 10. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Penè oēs, qui Christum inter tormēta coram persecutoribus negauerunt, quod de illo credebant, corde tenuerunt: & tñ ore non confitendo perierunt, nisi qui postmodum per penitentiam reuixerunt, ut Petrus: qui in illa negatione intus ueritate tenebat, & ore mendacium proferebat. Et subdit: Cur Petrus lacrymis diluit, qd ore negauerat, si ad salutem sufficiebat, quod solum corde crederet? Volens ergo saluari, & cum Deo pacem habere, non aliud habuit in pro-

Intellige hoc dictu iuxta textu, quem citat in c. Dixit Apostolus. 24. q. 3.

Tomo 1. cap. 14.

De mendacio ad Conscientium 10 mo 4. c. 6.

al. corde

in professione oris, & aliud in secreto cordis. Quia nihil prodest hoc esse in corde, quod verum est, si hoc dicitur voce, quod falsum est; eo quod veritas fidei non solum est credenda, sed etiam loquenda. quamuis enim ueritatem fidei profiteri sit præceptum affirmatiuum, & etsi semper obligat, non tamen ad semper, tempore tamen, & loco: ubi aliquid subtraheretur honoris nominis Christi, & ubi infideles insultarent contra Christi nomen, confiteri illa, quæ sunt fidei, est de necessitate salutis, & potissime ad hoc tenetur Papa, & alij Superiores de Ecclesia: quorum confessione alij fideles audaciores fiunt. Vnde dicit Apostolus ad Philippen. 1. Scire uos uolo fratres: quod quæcumque circa me sunt magis uenerunt ad profectum Euangelij, ita ut uincula mea manifesta fierent in omni prætorio, ut plures ex fratribus confidentes in Domino, sub uinculis meis abundantius auderent uerbum Dei loqui sine timore.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est, dicendum, qd infidelitas duo dicit. Primo eorum, quæ sunt fidei repugnantiam, & quantum ad hoc semper includit causam aggrauantem, non excusantem. Secundo: quandoque simul cum hoc dicit ignorantiam: & hæc si non procedat ex certa malitia, sicut non procedebat in Paulo, consequitur misericordiam. Si uero sit affectata, sic ignorans, dicente Apostolo, ignorabitur.

AD SECUNDVM est dicendum, qd minus peccauit Marcellinus, & quia compulsus idolatriam commisit, quam si propria uoluntate commississet. Ideo Episcopi de Concilio noluerunt eum deponere, potissime quia paratus erat corrigi. talis tamen coactio non excusabat eum, quin esset deponendus, si propria uoluntate non renuocasset.

AD TERTIVM est dicendum, qd Christus mandauit in confitendo fidem eius, non esse timendum eos, qui occidunt corpus, animam tamen non possunt occidere: quia ad perdendum bona animæ cogi non possumus. Nam secundum Augustinum in Psal. 55. Bona corporalia, & temporalia inuiti possumus amittere, bona uero spiritualia non.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SIT DEPONENDUS pro simonia.

Vide Ia cobatium tract. de Concilio lib. 4. ar. 3. & 4. Et Aluarum lib. 1. c. 4. Et Armillam in Summa Tit. Papa. Et Concilium Larenanense, sessione 7.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur enim, qd Papa pro simonia sit deponendus. Quia Papa est deponendus pro hæresi, ut supraddictum est: Sed simoniacus infidelis esse probatur, immo simoniacorum hæresis ceteris est damnatior: ut dicitur. 1. quæst. 1. cap. Eos. Ergo uidetur,

quod pro simonia Papa sit deponendus. Præterea: Simonia à Petro primo est damnata, iuxta illud Act. 8. Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia estimasti donum Dei pecunia possideri. Ergo pro ipsa simonia Papa gerens vicem beati Petri est damnandus.

3 Præterea: Damnatus à Deo est deponendus, sed uidentes, & ementes spiritualia pariter à Deo damnantur, ut dicitur. 1. q. 3. c. Vendentes. Videtur ergo, qd Papa propter simoniam, ipso facto, sit depositus.

IN CONTRARIUM est. Quia quisque potest emere, vel uendere rem suam, sed bona spiritualia, & temporalia Ecclesiarum sunt Papæ: Venditio ergo, vel emptio in talibus circa eum non habet locum.

RESOLVTIO.

Papa propter Simoniam commissam deponendus non est. Simonia enim non proprie, sed impropiè quodam modo hæresis potest appellari. Adde etiam, quod Papa simoniam à iure positio prohibitam committere non potest, cum ipse sit supra ius: sed eam, qua à iure Natura prohibetur, de qua à Domino iudicatur.

RESPONDEO, dicendum, quod certum est Summum Pontificem canonicam & simoniā à iure positio prohibitam non posse committere, quia ipse est supra ius, & eum iura positio non ligant. Si enim Imperator non ligatur iure, quia Princeps legis solutus est, ut dicit Iuriconsultus in principio Digestorum: Multo fortius Papa nullo iure ligari potest: sed quod sibi placet legis vigorem habet. Potest tamen forte simoniam committere prohibitam à lege naturæ. ut si pro re temporali intenderet spirituale tribuere, repugnat enim naturæ rei, qd res spiritualis, quæ gratis accipitur, prætio rei temporalis vendatur. cerium est similiter, qd Summus Pontifex pro bono publico ab Episcopis, & alijs Prælatibus Ecclesiarum accipere potest summam pecuniæ, prout secundum Deum, & rationem uidetur sibi expedire, qd alij inferiores Prælati facere sine peccato non possunt: quia quantumcunq. rectam intentionem, per quam possent subterfugere sententiam iuris naturalis, habeant; & per quam possent excusari à peccato in foro conscientiæ, tamen non possent excusari à peccato, quod incurrunt transgrediendo præceptum superioris: quia ipsi sunt obnoxij, & subiecti sententijs Canonum talia prohibentium. Ideo recta intentio excusans Summum Pontificem, alios Prælatos inferiores excusare non potest. Cum ergo Papa non sit deponendus pro recta, vel non recta conscientia, nec pro simonia, secundum qd est contra legem iuris naturalis, quia de talibus potest ipse dicere: Qui autem iudicat me Dominus est, sed solum pro his, quæ aguntur in exteriori iudicio, & quæ foris apparent, & cum isto modo, simoniam prohibitam non possit committere, pro ea non est deponendus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd sicut notatur. q. 1. c. Cum ois. Hæresis potest accipi dupliciter.

E 2 Primò:

Ex. 4. lib. eod tra Donatistas. cap. 26. Tomo 7.

De excusatione marcellini præter citatos articulo p. cedenti. vide Alphosum Castri. lib. 2. de iusta hæret. punitione. c. 24.

Vide Alphosum. Castri. lib. 2. c. 23. de iusta hæret. punitione, & turrecrem. in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 102.

S. B. A.

Vide Alu. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. 14.

In I. Princ. ff. de legibus.

al. ratione

1. Cor. 4.

† De vit. cred. c. 1. Tomo 6.

Primo stricte, & sic accipit Augustinus † & ponitur 24. q. 3. c. Hæreticus, quando dicitur, q̄ hæresis, vel hæreticus est, qui alicuius temporalis cōmodi, & maxime gloriæ principatus sui gratia falsas, ac novas opiniones, vel gignit, vel sequitur in Ecclesia. Vnde hæresis propriè sumpta dicit peruersum dogma contrarium directè fidei. vel de his, quæ sunt fidei, q̄ quis pertinaciter velit nutrire, vel defendere in Ecclesia.

Secundo modo accipitur largè, & sic omnis iniuria, vel violentia facta alicui rei sacræ, vel spirituali, vel alicui Sacramento, potest hæresis appellari. & sic accipit idem Augustinus, & ponitur 23. q. 4. c. Fortè, ubi dicitur: Fortè in populo Dei stat iuxta te auarus raptor, quem nosti talem, & infidelis est: à fide Sacramentorum deuius: vel potius fidelis vocatur, & non tamen potes eum de Ecclesia pellere. Pro hæresi ergo primo modo sumpta Papa est deponendus, sed pro hæresi secundo modo accepta, non.

Ad secundum est dicendum, quòd beatus Petrus damnauit simoniam prohibitam à lege naturæ, secū dum, q̄ dicit prauam existimationem, & prauam conscientiam: qua credatur res data gratis preio temporalis rei posse emi, vel vendi. Vnde dixit: Pœnitentiâ itaque age ab hac nequitia, & roga Deum, si forte tibi remittatur.

Ad tertium est similiter dicendum, q̄ vendentes, & ementes spiritualia hac praua intentione, damnantur à Deo: sed venditio, & emptio rerum spiritualium modo prohibito ab Ecclesia, quâuis liget omnes inferiores Prælatos, summum tamen Pontificem ligare non potest, ratione superius dicta.

Ad 8.

† De vit. cred. c. 1. Tomo 6.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRO QUOCUNQUE notorio crimine Papa sit deponendus.

Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 97. & seq. Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 4. Et Armill. Tit. Papa. Et Petrum de Pal. de Pot. Papæ. Et Caiet. de Auctoritate Papæ, & Conc. c. 26. & 27.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ pro quocunq; notorio crimine Papa sit deponendus. quia scribitur. 1. ad Timot. 3. Episcopi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes. Super quo verbo dicit Glof. q̄ Episcopi criminibus inuoluti deponedi sunt, & non tolerandi. Multo ergo fortius est hoc obseruandum in Papa, qui est summus Episcoporum.

Tomo 9.

* al. de uict

2. Præterea: Super illo verbo Ioan. 21. Pasce oues meas, dicit Augustinus. Pascere oues est credentes in Christo, ne à fide deficiant, confortare, & exemplum virtutum cum verbo prædicationis impendere. Sed si Papa non facit primum, puta, quòd non inueniatur fidelis, est deponendus. Ergo similiter si non facit secundum, puta, q̄ inueniatur criminiosus, deponendus est. 3. Præterea: Qui crimen aliquod defendit, & se

de illo corrigere non vult, subuersus est, & proprio iudicio condemnatus: vt dicit Apostolus ad Titum 3. Si ergo Papa sit in aliquo notorio crimine, & nō vult se corrigere, videtur, q̄ ipso facto sit depositus.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa * vt est * al. dum Papa non potest ab aliquo superiori iudicari. sed nullus criminis obiectio accipitur cōtra eum, nisi solius hæresis. Ergo pro nullo alio crimine quantumcūque notorio potest deponi.

RESOLVTIO.

Papa hisce in terris à nemine iudicari potest: sed ipse humano iudicio omnes habet iudicare. Ideo pro crimine, quodcunq; sit illud, deponi nō potest. quia quâuis Papa per hæresim, aut per infidelitatem desinat esse Papa; non tamen propter peccatum. Quia per peccatum licet sit caput languidum; est tamen caput. Per hæresim verò non item.

RESPONDEO, dicendum, q̄ istam dubitationem mouet Hugutio 40. Dist. c. Si Papa. Vbi quærit, an Papa possit accusari de crimine simoniæ, vel adulterij, vel homicidij, & dicit se credere, q̄ si notorium est crimen eius quodcunq;, & inde scandalizatur Ecclesia, & admonitus incorrigibilis existat, q̄ potest accusari, allegans pro ratione, quia contumacia infidelitas est. Iuxta illud, quod scribitur. 1. Regum cap. 15. & ponitur. 81. Dist. cap. Si qui sunt Presbyteri. Peccatum ariolandi est non obedire, & scelus idololatriæ non acquiescere. Sicut ergo pro idololatriæ, & hæresi Papa est deponendus; ita videtur velle concludere, q̄ Papa pro quocunq; notorio crimine, ex quo monitus non vult se corrigere, pro tali contumacia, & inobedientia est accusandus, & deponendus. Sed quis cognoscat de tali contumacia, & corâ quo Iudice fiat denunciatio, vel accusatio eius? Planum est enim, q̄ supra se non habet nisi Deum. Et ideo verum est, quòd, si fuerit † negligens in officio suo, & criminibus inuolutus, & multos innumerabiles populos cateruatum suo prauo exemplo secum ducit primo mancipio gehennæ: cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. In præsentem tamen vita culpas eius, & crimina nullus mortalium præsumit arguere: sicut scribitur Distinctione supradicta. cap. Si Papa. Puto ergo, quòd pro crimine quantumcunq; notorio Papa deponendus non est. quia talis depositio, vel * actio redundaret in malum totius Ecclesiæ; cum, si audiretur eius accusatio, Ecclesia remaneret acephala.

* al. dum

† Hæc sunt verba dicti cap. si Papa 40. Dist. 2. Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 5. Et Armill.

* al. accusatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q̄ diuino iudicio fortius punietur Papa, & summus Episcoporum, quàm aliqui alij: eo q̄ quâto est in statu sublimiori, tanto in periculo maiori versatur. Sed humano iudicio ipse habet omnes iudicare, & à nullo iudicari. Ad secundum est dicendum, q̄ Christus præcepit malos Pastores esse audiendos in doctrina, & in his, quæ sunt fidei. In peccatis verò, & in criminibus, vel in malis

† D. P. Augustinus in Regula. to. 1.

in malis operibus mandauit non esse imitandos: Iuxta illud Matth. 23. Super Cathedrâ Moysi federunt Scribæ, & Pharisei: Quæcunq; dixerint vobis, seruae, & facite: secundum verò opera eorum nolite facere. Ideo pro infidelitate, & falsa doctrina Papa definit esse Papa: & Pastor definit esse Pastor. Sed pro malis operibus, & pro alijs peccatis non definit Papa esse Papa, & Pastor non definit esse Pastor secundum mandatum Christi.

† Vide Aluarum de Plactu Ecclesiæ lib. 1. cap. 4.

Ad tertium est dicendum, q̄ Papam esse incorrigibilem, potest intelligi dupliciter. Primo per ipsius criminis, vel peccati continuationem, puta quòd monitus non propter hoc desistat à peccato fornicationis, vel alio accusatione digno. Secundo per ipsius criminis pertinacem defensionem, vt quòd defendat, & dicat, tale crimen, habens circumuolutam malitiâ, non esse peccatum, ita q̄ crimina prohibita iure diuino laudaret, & defenderet tamquam licita. Prima igitur incorrectio, & contumacia non facit Papam desinere esse Papam. Sed secūda puto, q̄ sic: quia talis incorrectio, & contumacia æquipollent hæresi, & si isto modo intelligatur opinio supradicta, tolerari potest.

ARTICVLVS V.

UTRUM AD DEPOSITIONEM Papa plures testes requirantur, quàm ad depositionem aliorum.

Vide Alphonsum Castr. lib. 2. cap. 23. de iusta Hæreticorum punitione. Et Aluarum de Planctu Ecclesiæ, lib. 2. cap. 10. Vide Doctores in c. Præsul. 2. quæst. 5.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, q̄ ad depositionem Papæ non plures testes requirantur, quàm ad depositionem aliorum. Quia testimonium duorum, vel trium est præceptum veteris legis, & nouæ. Scribitur enim Deuter. 19. Nō stabit testis vnus contra aliquem: sed in ore duorum, vel trium stabit omne verbum. Hoc idem Christus replicauit in Euangelio: Sed Papa non potest statuere aliquid contra Legem, & Euangelium; Ergo videtur, q̄ ad depositionem eius sufficiat duorum, vel trium testimonium.

2. Præterea: Papa non potest facere statutum, q̄ nō possit inculari de hæresi, sicut notatur. 40. Dist. cap. Si Papæ. Ergo similiter non potest facere statutum, q̄ non possit condemnari, nisi per determinatum numerum testium.

3. Præterea: Quanto negotium est magis periculosum, tâto citius, & per pauciora remedia ei subueniendum est. sed hæresis Papæ periculosa est valde, cum ad eum spectet quæstiones emergentes de hæresi determinare. Ergo videtur, q̄ pauciores testes sint necessarij ad depositionem eius, quàm aliorum.

IN CONTRARIUM est. Quia quanto persona est sublimior: tanto eius depositio cum maiori solennitate, & maturitate fieri debet. sed Papa est in sublimiori statu, quàm sit aliqua persona de Ecclesia;

Maiores ergo multitudo testium est necessaria ad depositionem eius, quàm ad depositionem aliorum.

RESOLVTIO.

Si Papa hæresis ita sit aperta, vt nullo modo celari possit; tunc ipso facto dicitur esse depositus. Si autem dubia, vel non clara; ad huiusmodi discussionem faciendam plures, quàm in aliorum depositione, requiruntur testes.

RESPONDEO, dicendum, q̄ de numero testium, qui requiruntur ad depositionem Ecclesiasticorum virorum, habetur. 2. quæst. 5. cap. Præsul. ubi dicitur, quòd Præsul non damnatur nisi cum 72. testibus. Presbyter verò Cardinalis nisi cum 63. testibus non deponatur. Diaconus autem Cardinalis Urbis Romæ nisi cum 27. testibus non damnabitur. Subdiaconus verò, Acolytus, Exorcista, Lector, Ostiarius nisi cum septem testibus non damnabitur. Super quibus verbis Glof. ordinaria mouet dubitationem, Vtrum in depositione Papæ deberet duplicari testes, & respondit, q̄ non. immo duo, vel tres sufficiunt ad depositionem eius. quia in tali causa ipse est deterioris conditionis, quàm alij, pro tanto quia ipse sine cooperatione aliorum creatus est maior. & ideo sine spe veniæ est condemnandus. Sed puto hoc esse intelligendum, quando hæresis Papæ esset sic aperta, & manifesta, q̄ non posset tergiversatione aliqua celari. quia cum euidencia patrati sceleris non indigeat clamore accusatoris, tunc ipso facto esset depositus. Sed si eius hæresis esset occulta, vel dubia, tunc ad discussionem eius plures testes essent necessarij, & magis idonei, quàm ad depositionem aliorum. Si enim talis multiplicatio testium ordinata est per Canones de Clericis Romanæ curiæ, vt aliqui dicunt, propter illius sedis dignitatem: vel quia pluribus ipsi efficiuntur odiosi propter causas determinandas eis commissas, multo fortius hoc est necessarium in Papa, qui est caput illorum, & totius Ecclesiæ.

† De intel. & u. c. Præsul. Vide S. Thom. 2. 2. q. 70. ar. 2. ad 3. argumentum.

† Rectè loquitur hoc loco Augustinus, vt cōstat ex traditis per Turrecrematam, in dicto c. Præsul. 2. q. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q̄ Papa nō facit statutum contra Legem, vel Euangelium: quia non statuit, q̄ paucorum, * vt duorum, vel trium testimonium sufficiat ad sententiandum aliquem. sed statuit, q̄ numerus plurium testium sit necessarius ad depositionem Clericorum Romanæ Ecclesiæ, vel aliorum propter causas superius dictas.

Ad secundum est dicendum, q̄ nō est simile. quia statutum prohibens ne Papa possit inculari de hæresi, esset in præiudicium totius Ecclesiæ: periclitaretur enim vniuersitas fidelium sub regimine eius. sed plurium testium productio non esset in præiudicium, sed in auxiliū veritatis inueniendæ, & determinandæ.

Ad tertium est dicendum, q̄ argumentum habet veritatem quando hæresis eius, vt dicebatur, esset publica, & notoria: tunc enim sine spe veniæ (vt dicebat opinio supradicta) tanquam subuersus, proprio iudicio esset condemnatus.

* al. quàm

* al. curiæ

ARTICVLVS VI. UTRUM AD CONCILIUM generale spectet Papam in heresi deprehensum condemnare.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesie lib. 1. cap. 6. & 34. Et Armillam Tit. Papa. Et Iacobatum Tract. de Concilio lib. 4. par. 2. Archidiaconus & alios in cap. In fidei fauorem de heret. lib. 6. Et causa 2. q. 7. cap. Nos. Et 9. q. 3. cap. Nemo iudicabit.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Concilium generale non spectet Papam in heresi deprehensum condemnare, vel sententiarum. Quia per illud Concilium Papa non potest damnari, quod non potest sine eius auctoritate congregari. sed absque auctoritate Romani Pontificis Concilium congregari non debet, ut dicitur 17. Dist. cap. Multis. Ergo per Concilium non potest sententiarum.

2. Præterea: Concilium non habet auctoritatem, nisi Papa approbante. Scribitur enim. 16. Dist. cap. Sancta, quæ auctoritate Romani Pontificis octo Concilia roborantur. Sententia igitur lata contra eum nulla esset, ex quo non esset eius auctoritate roborata.

3. Præterea: Ille non potest conueniri causa fidei, qui pro loco, & tempore habet omnia, quæ sunt fidei mutare, & obscura determinare. sed talis est ipse Papa, ut dicitur. 14. Dist. cap. Sicut. Ergo à nullo potest pro tali causa in iudicio conueniri.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur. 21. Dist. cap. Nunc autem; quod cum Marcellinus Episcopus Urbis Romanæ scelus idololatriæ commisset, collectum fuit vniuersum Concilium Sanctorum patrum, & Episcoporum, & si ipse propria voluntate non renunciaisset, vel se corrigere noluiisset, illi eum deposuissent. Ad Concilium ergo spectat Papam in heresi deprehensum condemnare, vel deponere.

RESOLVTIO.

Papa depositio ad Concilium spectat, quia Papa in heresi perseverans, ipso facto mortuus est. Mortuo autem ipso, quantum ad corpus, quisnam eius potestatem in Cardinalium Collegio, aut Ecclesiæ vniuersalis remanere non asseuerat?

RESPONDEO, dicendum, quod dupliciter potest ostendi in casu heresis depositionem Papæ ad Concilium spectare: Primo quidem, sicut Papa mortuo, potestas eius remanet in Collegio Cardinalium, vel in Collegio vniuersalis Ecclesiæ (ut supradictum est) sic Papa in heresi deprehensus, statim ipso facto potestas eius remanet in Ecclesia, quia solum per tale crimen Papa definit esse Papa. per talem igitur potestatem Ecclesia potest illum damnare, sicut per talem potestatem potest alium sibi præficere. Secundo quia magis est periculosa heresis capitum, quam membrorum, sed, sicut scribitur in Epistola Augustini ad Innocentium Papam, cum surrexit in Ecclesia heresis

E Pelagij, & Celestini, Augustinus cum 40. Episcopis in Concilio congregari scripserunt Papæ Innocentio dicente: Noua quippe heresis nimium perniciosa tentat assurgere inimicorum gratiæ Christi, qui nobis etiam dominicam orationem impijs disputationibus conantur auferre: ad quam extirpandam venerabilitas tua instanter, & celeriter prouidendum occurrat. Multo igitur fortius ad tollendam, & damnandam heresim in capite Ecclesiæ insurgentem statim vniuersitas fidelium congregari deberet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod cum Papa est Papa, Concilium congregari non debet, nisi auctoritate eius. sed per crimine heresis (ut dictum est) Papa definit esse Papa. Ideo, in tali casu eius auctoritas non requireretur, sed sufficeret auctoritas Collegij, & aliorum Episcoporum, ac Doctorum sacre Scripturæ.

AD secundum similiter est dicendum. licet enim in questionibus terminandis auctoritas Papæ dum est Papa, sit necessaria, cum tamen definit esse Papa per crimine heresis, auctoritas illa remanet in Ecclesia, sicut ipso mortuo.

AD tertium est dicendum, quod verum est pro loco, & tempore Papam posse interpretari illa, quæ sunt dubia, & obscura in fide: illa semper tamen conditione seruata, quod nec præceptis Euangelicis sit contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum, ut dicitur in eadem Dist. c. Sicut.

ARTICVLVS VII. UTRUM PAPA MORTUUS condemnari possit propter heresim.

Papa mortuo quis sit eius iudex in hoc casu vide Archidiaconum in cap. In fidei fauorem, de heret. lib. 6. Et Albericum in Rubrica. C. de heret.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa mortuus pro heresi condemnari non potest, vel excommunicari. Quia excommunicatione debet precedere admonitio, ut scribitur 12. q. 2. c. Indigne: sed mortuus non potest admoneri. Ergo pro quocumque crimine non potest dari.

2. Præterea: Scribitur. 3. quæst. 9. cap. Absens. Absens per alium accusari, aut accusare non potest. sed Papa mortuus absens est à vita militantis Ecclesiæ: Ergo sicut iuste per alium non potest accusari: ita iuste non potest condemnari.

3. Præterea: Si Papa mortuus damnaretur, vel excommunicaretur, non fieret hoc nisi per Papam viuentem, sed par in parem non habet imperium. Ergo videtur, quod sententia lata contra eum nulla sit.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Augustinus in quadam Epistola, & ponitur. 24. quæst. 2. cap. Sanè. Si vera sunt, quæ Ceciliano obiecta sunt, & nobis aliquando possunt monstrari, ipsum mortuum anathematizaremus.

Tom 2. Epist. 92.

* al. siue Doctorum, ac Magistrorum i sacra theologia.

Epist. 151. Tom. 2.

RESOLVTIO.

Papa mortuus, si post mortem in heresi deprehendatur, vel heresim, sine peruersum dogma docuerit, aut nutruerit; condemnari, & anathemati subijci potest.

RESPONDEO, dicendum, quod potissime in tribus casibus mortuus potest excommunicari, & incusari. Primo de heresi. Dicit enim Augustinus: & ponitur 24. quæst. supradicta, quod si qui in vita sua non recte sapuerunt, licet non condemnati fuissent adhuc viuentes: tamen, demonstrato peccato, etiam post mortem ipsi anathemati subijciantur. Secundo, si aliquis hæreses constituit hæreticos. Vnde scribitur extra de heresim. cap. Si quis. Si quis Episcopus hæreses instituerit extraneos à consanguinitate sua, vel hæreticos, etiam consanguineos, aut Paganos pertulerit: saltem post mortem ei anathema dicatur, atque eius nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur. Tertio: Si aliquis decedat cum notorijs criminibus, quia ex quo notorium est, eum impenitentem decessisse, pro eo oblatio fienda non est, aut aliqua deprecatio, ut dicitur. 88. Dist. cap. Neque. quod intelligendum est, si potuit confiteri, & penitere, & ex contemptu obstinatus decessit. Si ergo notorium sit, Papam mortuum heresim, & peruersum dogma docuisse, vel nutruisse in Ecclesia, dum viuebat, post mortem etiam posset in tali casu incusari, & damnari.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in casu heresis quilibet est admonitus, & à iudice, & à iure. Nam Math. vlti. dicit Saluator: Qui non crediderit, damnabitur. Et à iure, quia admonitus est à Canone. sicut patet. 23. quæst. 5. cap. Administratores.

AD secundum est dicendum, quod licet sit absens quantum ad personam, præsens tamen est quantum ad effectum culpæ. secundum quem modum puto, quod possit contra eum fieri denunciatio, & accusatio, sicut fieret, ipso viuentem. Et ex quo contumax, & incorrigibilis decessit, potest excommunicari, & illa pena puniri: qua in vita fuisset punitus, ut extra cimiterium proieci, & comburi.

AD tertium est dicendum, quod si in notoria heresi Papa decederet: & ipso viuentem peruersum dogma, vel nutruisset, vel docuisset, non esset tunc Papæ viuenti par, vel æqualis: quia ex tali crimine statim desinit esse Papa, nec amplius habet iurisdictionem in Ecclesia.

ARTICVLVS VIII. UTRUM PAPAE APERTE malo sit obediendum.

Papa existente malo, quibus remedijs sit vtendum. Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia, lib. 2. c. 106. Et vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 7.

D octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ aperte malo obediendum non sit, quia scribitur Sapient. 11. Per quæ quis peccat, per ea puniatur. Sed Papa aperte malus peccat non obediendo Deo suo superiori: Ergo per ea debet puniri, vt inferiores sui sibi non obediant.

2. Præterea: Super illo verbo ad Hebræ. 13. Obedite Præpositis vestris. dicit glossa. Obediendum est Præpositis in quantum vita, & mores eorum pij, & iusti existunt. Si ergo vita, & mores Papæ sunt aperte mali, non est sibi obediendum.

3. Præterea: Dicit Grego. in Reg. in exemplum culpa vehementer extenditur, cum pro reuerentia ordinis peccator honoratur, sed non est præbenda occasio culpæ extendendæ. Papæ ergo aperte malo subtrahenda est obedientia, & reuerentia.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur. 1. Petri 2. Obedite dominis vestris, non tantum bonis, & modestis, sed etiam discolis.

RESOLVTIO.

Papa aperte malo (ut auctoritate patet) obediendum est, cum prælationis potestas gratiæ gratis datæ donum existat, quod in Papa non nisi per heresim tolli potest.

RESPONDEO, dicendum, quod Papæ aperte malo motibus, vel vita obediendum est, quod probatur primo auctoritate. Nam super illo verbo ad Romanos. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Dicit Glossa: Potestatibus bonis, vel malis in eo, quod sublimiores sunt, obediendum est. Si ergo obedientia, & subiectio, debetur alicui ratione potestatis sublimioris, quando durat in Papa talis sublimior potestas, tandiu debet permanere in omnibus subditis eius subiectio, & obedientia, quia: quandoque manet causa, tandiu debent manere effectus. Secundo probatur hoc ratione. Nam potestas prælationis est donum gratiæ gratis datæ, non donum gratiæ gratis facientis: Sed tale donum gratiæ gratis datæ non tollitur in Papa per aliquod peccatum, nisi solum per vnum, puta pro crimine heresis, ut supra dictum est; per tale enim peccatum solum Papa definit esse Papa. Sed per cætera alia peccata potestas Prælationis in eo non tollitur, quia cum sit donum gratiæ gratis datæ non tollitur per peccatum, sicut peccato directè, non opponitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod per quæ peccat aliquis, per illa debet puniri, quando istud potest fieri sine detrimento alterius: Sed si Papæ aperte malo non obediretur, non posset fieri sine detrimento Ecclesiæ. Et ideo de hoc non debet puniri.

AD secundum est dicendum, quod vita, & mores possunt esse pij, & iusti ex parte Papæ dupliciter. aut quia per ipsum aguntur, & docentur. Et sic obediendum est Papæ aperte bono, & sancto. aut quia per ipsum solum docentur, sed non aguntur, ad modum Scribarum & Phariseorum, & sic obediendum est Papæ aperte malo.

AD tertium est dicendum, quod quædam est occasio mali directæ, quæ directè ordinatur in malum: & ista non est danda nec Papæ, nec alicui. Quædam verò indirecta, quæ de se tendit in bonum, & ista est danda aliquando, ut quando illud bonum, quod est mali occasio, est bonum necessitatis, & publicum totius Ecclesiæ, quod inde sequitur, sicut contingit in casu proposito.

QVÆSTIO SEXTA DE PAPALIS SENTENTIAE APPELLATIONE.

INC considerandum restat de Papalis sententiæ appellatione. Circa quod queruntur octo.

Primo, Vtrum à Papa possit appellari ad Deum.

Secundo, Vtrum à Papa appellare ad Deum, sit appellare contra Deum.

Tertio, Vtrum si à Papa appellatur ad Deum, talis appellatio admittatur apud Deum.

Quarto, Vtrum à Papa presentis possit appellari ad Papam futurum.

Quinto, Vtrum à Papa possit homo appellari ad Collegium Cardinalium licite.

Sexto, Vtrum à Papa possit appellari ad Concilium generale.

Septimo, Vtrum Papa possit facere statutum, quod ab eius sententiâ possit appellari.

Octavo, Vtrum sit error dicere, qd à Papa possit ad Deum, vel ad hominem appellari.

ARTICVLVS I.

UTRUM LICITE APPELLARI POSSIT à Papa ad Deum.

De materia huius articuli & duorum proximè sequentium, vide Iacobatum Tract. de Concilio lib. 10. ar. 4. ubi per omnia sequitur Augustinum de Ancona.

AD Primum sic proceditur. Videtur enim, qd licite à Papa possit appellari ad Deum. Quia fideles Christi non sunt à Deo derelicti. Ipse enim dicit ad Hebr. 13. Non te deseram, nec derelinquam. ita confidenter dicamus: Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Sed plerumque continet Papam iniustitiam facere; quia cum homo sit, passionari, & perturbari potest: ita ut vel carnis affectione, vel aliqua corruptione à recto tramite iustitiæ deuiet. Ne ergo fideles Ecclesiæ à Deo videantur derelicti, licet eis in causa iniusta ad Deum appellare.

Præterea: Scribitur Isa. 64. quod iustitiæ humanæ sunt quasi pannus menstruæ mulieris, possunt enim diuersis falsis coloribus colorari: Sed appellatio est remedium de causa vitiosa per iniustitiâ: Scribitur enim. 2. q. 6. cap. Licet. Licet appellatori vitiatam causam remedio appellationis subleuare. Ergo in causa sic vitiosa licet à Papa ad Deum appellare.

Præterea: Scribitur Iaco. 5. In persona opprimentium, & iniustitiam facientium: Ecce merces operariorum vestrorum, quæ fraudata est à vobis, clamat, & clamor eorum introiuit in aures Domini Sabaoth. Sed non est aliud appellatio, nisi clamor de sententiâ iniuste lata à iudice inferiori ad superiorem. Videtur ergo, qd à Papa ad Deum appellari possit, cum alium superiorem non habeat.

bitur enim. 2. q. 6. cap. Licet. Licet appellatori vitiatam causam remedio appellationis subleuare. Ergo in causa sic vitiosa licet à Papa ad Deum appellare.

Præterea: Scribitur Iaco. 5. In persona opprimentium, & iniustitiam facientium: Ecce merces operariorum vestrorum, quæ fraudata est à vobis, clamat, & clamor eorum introiuit in aures Domini Sabaoth. Sed non est aliud appellatio, nisi clamor de sententiâ iniuste lata à iudice inferiori ad superiorem. Videtur ergo, qd à Papa ad Deum appellari possit, cum alium superiorem non habeat.

IN CONTRARIUM est, quia aut Deus audiret causam per appellationem ad ipsum delatam in quantum Deus, aut in quantum homo. Non primo modo quia: Deum nemo vidit vnquam; Nec secundo modo, quia post Ascensionem non est modo humano cum hominibus conuersatus. Vnde Ioan. 21. Mariæ Magdalenzæ volenti secum modo humano conuersari dixit: Noli me tangere. Videtur ergo, qd ad Deum in presenti vita appellari non possit.

RESOLVTIO.

Appellatio à Papa ad Deum non minus ridicula, quam frustratoria, dici potest, si vis eius, & Papa persona, nec non Deus ipse perpendantur.

RESPONDEO, dicendum, qd tribus rationibus, quantum ad præsens spectat, potest probari, qd in presenti vita appellari à Papa ad Deum ridiculum est, & friuolum. Primo quidem ex parte ipsius appellationis. Secundo ex parte Papæ, à quo appellatur. Et tertio ex parte Dei, ad quem appellatur.

Prima ratio sic patet. Est namque appellatio remedium ad releuandum oppressos in causa iudiciaria. ita qd ex parte causæ, pro qua fit, includit oppressorū releuationem, quia non nisi pro causa iniusta: vel pro iniuste oppressis appellatio est fienda.

Secundo Ex parte iudicis, à quo appellatur, includit Apostolorum petitionem. vnde dicitur. 2. quæst. 6. cap. Ab eo. qd ab eo, à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est dimissionis litteræ dirigantur. quæ vulgò Apostoli appellantur, vt manifestè appareat superiori iudici oppressum appellasse, & ad notitiam iudicis inferioris deuenisse.

Tertio includit ex parte ipsius appellationis publicam conscriptionem: quia dato, quod Apostoli, qui petuntur, negentur, apparet iudici superiori inferiori

Vide l. 1. ff. de appellat.

rem iudicem: talem appellationem non latere, ex quo sub manu publica conscripta est.

Quarto, ex parte temporis includit debitam determinationem, quatenus sic appellans non possit deludere superiorem iudicem, & inferiorem, vtriusque iudicium subterfugiendo.

Quinto, includit testium allegationem. quia his peractis coram superiori Iudice adducuntur testes, & proceditur in causa secundum allegata, & probata.

Sexto, & ultimo, includit causæ cognitionem. quia pronunciat sententia, & concluditur in causa. Ridiculum autem est dicere, qd tali ordine iudiciario recurratur ad Deum in presenti vita, cum ipse in iudicio talem ordinem iudiciarum seruare non indigeat. nouit enim ipse decipientem, & eum, qui decipitur: & sunt nuda, & aperta oculis eius omnia: non solū antequam scribantur, sed etiam antequam fiant.

Secunda ratio accipitur ex parte Papæ. solus enim Papa dicitur esse Vicarius Dei: quia solum quod ligatur vel soluitur per eum, habetur solutum, & ligatum per ipsum Deum. Sententia igitur Papæ, & sententia Dei vna sententia est: sicut vna sententia est Papæ, & auditoris eius. Cum igitur appellatio semper fiat à minori iudice ad superiorem, sicut nullus est maior seipso: ita nulla appellatio tenet facta à Papa ad Deum: quia vnum consistorium est ipsius Papæ, & ipsius Dei: cuius consistorij clauiger, & ostiarius est ipse Papa. Nullus ergo potest appellare à Papa ad Deum. sicut nullus potest intrare ad consistorium Dei, nisi mediante Papa, qui est æternæ vitæ consistorij clauiger, & ostiarius. & sicut nullus potest appellare ad se ipsum: ita nullus potest appellare à Papa ad Deum. quia vna sententia est, & vna curia Dei, & Papæ.

Tertia ratio accipitur ex parte Dei, ad quem appellatur. Dicitur enim. 2. q. 6. c. Qui se, qd iudicia appellationum ab eis sunt audienda, ad quos appellatur. ita qd sicut iudices, a quibus appellatur, sunt visibiles, & visibilibus, & sensibilibus sententiauerunt contra oppressos: ita visibilibus, & sensibilibus talis releuatio oppressorum debet fieri per superiores iudices, ad quos appellatum est. planū est autem, qd Deus inuisibilis est. Scribitur enim Exo. 33. Non videbit me homo, & viuet. Et in Iob 9. scriptum est: Si venerit ad me, non videbo eum. Non ergo visibilibus, & sensibilibus tractat causam delatam ad ipsum per appellationem. Scribitur enim Daniel 2. Sermo, quæ tu quæris, res grauis est, nec reperietur quisq, qui iudicet illū, exceptis Diis, quorū non est cum hominibus conuersatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Deus non deserit suos fideles: sed semper subuenit eis in causa iusta, aut via appellationis: & sic subuenit eis, mediante homine per ordinem iudicarium. Quod inter homines agitur: Aut via supplicationis, & orationis: per quam immutat cor iudicis de iniustitia ad iustitiam, de malo ad bonum. Vnde isto modo à sententiâ Papæ ad Deum debet homo recurrere per orationem, & supplicationem modo, quo dicit ille sanctus Iacob Genes. 43. Deus autem meus omnipotens faciat, vobis eum placabilem, & remittat vobis

cum hunc fratrem vestrum, & eum, quem tenet in vinculis. Quandoq; autē via remunerationis, quia iusto suo iudicio permittit suos fideles quōdoq; iniuste opprimi, vt ex eorū patientia magis eos remuneret.

AD secundum est dicendum, qd humana iniustitia non semper in presenti vita discutitur. quia etiam discussa via appellationis, & modo iudiciario plerumque defectum magnum patitur. vt dicit Augustinus qd lex ista civilis: quæ in regendo ciuitates posita est, multa concedit, & multa impunita relinquit, quæ tamen per diuinam iustitiam iudicabuntur. Et idem Augustinus super illo verbo. 1. Pet. 4. Si iustus vix saluabitur, impius, & peccator vbi parebunt? dicit, quare iustus vix saluabitur. Nisi quia iustitiam Dei tantam esse constat, vt interdum, quæ videntur in hominibus nostro iudicio esse iusta, iudicio Dei inueniantur iniusta. Relinquitur ergo discutienda iniustitia humana in futuro iudicio, sed in presenti vita non discutitur à Deo via appellationis, nisi mediante homine, & mediante ordine iudiciario à Deo instituto.

AD tertium est dicendum, qd sicut dicitur glof. super illo verbo: Illud dictum est ad terrorem illorum, qui putant pauperes, & oppressos nullum habere tutorem. sed Dominus omnipotens causas singulorum in futuro iudicio tuebitur, in quo reddetur vnicuique secundum opera sua.

ARTICVLVS II.

UTRUM APPELLARE à Papa ad Deum sit appellare contra Deum.

Vide Concil. Constantiense, sess. 15. ubi appellationem Ioannis Huss ad Deum interpositam, tamquam iniuriosam & c. reiecit.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, qd appellari à Papa ad Deum non sit appellare contra Deum. Quia plus valet appellatio viuū, quàm mortui. Sed iniustitia facta Abel à fratre suo appellauit ad Deum. Iuxta illud Genes. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Ergo videtur similiter, qd de iniustitia facta à Papa possit homo reclamare ad Deum.

Præterea: Appellatio est clamor de iniustitia facta ab inferiori iudice perueniens ad superiorem: sed talis fuit clamor filiorum Israel perueniens ad Deum. Iuxta illud Exod. 3. Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui. Videtur ergo, qd licitum sit à Papa appellare ad Deum.

Præterea: Appellare est iudicem super sua causa impetrare. Sed sic appellauit Susanna, quando dixit Daniel 13. Deus æternæ, qui occultorum es cognitor: qui nostis omnia ante, quàm fiant: tunc quoniam falsum contra me tulerunt testimonium. Et subditur ibi, qd Dominus exaudivit vocem eius. Appellatio ergo ad Deum de causa iniusta non est contra Deum.

Lib. 1. de lib. arb. c. 5. Tomo 1.

P. 1. 17

IN CONTRARIUM est. quia Papa est medius, & sequester inter Deum, & hominem, sicut fuit Moyses. Iuxta illud Deuter. 5. Ego sequester, & medius fui inter Deum, & vos. sed Dathan, & Abiron, qui contempserunt sententiam Moysi, submersi sunt in infernum, ac si contempserunt sententiam Dei: sicut scribitur Numeri 16. Videtur ergo, quod appellare a Papa ad Deum sit appellare contra Deum.

RESOLVTIO.

Qui a Papa ad Deum appellat, iudicium, quo iudicari debet homo in hac vita ex Dei instituto, subterfugere videtur: Dei diem praevenerit nititur: iustitiamque illam a Deo non esse fatetur. Hinc a Dei iustitia se subtrahit, & contra ipsum Deum appellat.

RESPONDEO, dicendum, quod appellatio, quantum ad praesens, tria importat. Primo ordinem iudicarium, & per consequens diuinam ordinationem. quia, ut dicitur ad Roma. 13. Quae a Deo sunt, ordinatae sunt. Secundo importat temporis determinationem. quia in praesentio, & determinato tempore appellatio fienda est. Tertio importat propriae iustitiae defensionem. quia quicumque appellat confidit de propria iustitia: & propriam iustitiam tamquam fundamentum ponit. Ex istis ergo tribus potest ostendi, quod quicumque in praesenti vita a Papa appellat ad Deum, appellat contra Deum.

Primo quidem ex parte diuinæ ordinationis. Nam super illo verbo. 1. ad Corint. 4. Mihi autem pro minimo est, ut a vobis iudicet, aut ab humano die. Dicit glossa. Duo esse genera iudiciorum: unum humanum, quo homo iudicat hominem in praesenti vita, quod Apostolus appellat diem hominis: Aliud diuinum, quo iudicabit Deus in fine saeculi, quod Apostolus appellat diem Dei. Cum ergo appellatio non innitatur iudicio, quo iudicabit Deus: sed innitatur proprio iudicio, quo iudicatur homo in praesenti vita. quicumque appellat a Papa ad Deum vult subterfugere iudicium illud, in quo Deus ordinavit, ut homo iudicet in praesenti saeculo. Et, quantum est in se, vult subterfugere ordinationem diuinam. Et resistendo diuinæ ordinationi, secundum Apostolum, resistit diuinæ voluntati. Appellans ergo isto modo a Papa ad Deum, appellat contra Deum.

Secundo, quia talis appellatio repugnat temporis determinationi. Nam Deus praefixit diem determinatam, in qua omnes iudicandos per ipsum oportet praesentari ante tribunal ipsius, ut recipiat unusquisque, prout gessit in corpore, sicut dicit Apostolus, 2. Corin. 5. Sed cum appellatio sit remedium iuris, quicumque in hac vita vult appellare ad Deum, vult via iuris ante diem iudicij, qui erit post hanc vitam, procedere in iudicio: & vult via iuris praevenerit diem a iudice ordinatum. Et sic isto modo appellari ad Christum iudicem, est appellare contra iudicem.

Tertio, talis appellatio repugnat diuinæ iustitiae. Nam cum omnis appellatio innitatur iuri, & iustitiae; sequitur, quod quicumque appellat, vult suam iustitiam statuere tanquam fundamentum, & de sua iustitia habet confidentiam: Sed secundum Apostolum ad Ro-

ma. 10. Quærentes suam iustitiam statuere, iustitiae Dei non sunt subiecti. omnis ergo appellans ad Deum, cum appellatio innitatur propriae iustitiae, subtrahit se a Diuina iustitia, & prouocat Diuinam iustitiam contra se. quia cum non iustificetur in conspectu eius omnis viuens caro. quicumque in conspectu Dei vult statuere propriam iustitiam, & de propria iustitia gloriari, quantum est in se, fatetur iustitiam illam a Deo non habere. & sic subtrahit se a iustitia Dei, ex quo sequitur appellationis propriam iustitiam ponit. Appellans ergo isto modo ad Deum appellat contra Deum. In conspectu enim hominis homo potest appellare, & propriam iustitiam statuere, cum ab ipso homo non recipiat iustitiam, & alia bona sua interiora, & ab eo non cognoscantur nisi illa, quæ foris apparent. sed in conspectu Dei talis appellatio, vel iustitiae fundatio non habet locum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sanguinis Abel exclamatio non fuit appellatio, vel accusatio. quia, ut ibi dicit glossa, Euidencia patratu sceleris non indiget clamore accusacionis, vel appellationis, sed fuit Diuinæ iustitiae vindictæ expressio. Unde dicit ibi glossa: Magna est iustitiae virtus, quæ vindictam exprimit pro sanguine innocentis.

AD secundum similiter est dicendum, quod clamor filiorum Israel fuit expressio diuinæ vindictæ, nec tamen hanc fecit Deus immediate per seipsum, sed mediante Moysè, cui dictum est: Veni, ut mittam te ad Pharaonem, ut educais populum meum, filios Israel de Egypto. Sic mediante Papa Deus facit in praesenti vita iustitiæ via appellationis de omnibus oppressis, a cuius sententia appellare, est valde periculosum, sicut periculosum fuit Dathan, & Abiron, qui subtraxerunt se a sententia Moysi.

AD tertium est dicendum, quod recursus Susannæ ad Deum non fuit per viam appellationis, sed per modum deuotæ supplicationis. & isti duo recursus sunt liciti, ut per modum appellationis recurratur ad hominem, potissime ad Vicarium Iesu Christi, & per modum orationis, & supplicationis recurratur ad Deum.

ARTICVLVS III.

UTRUM APPELLATIO facta ad Deum sit admittenda.

Præter Iacobatum citatum supra in 1. art. huius quæstionis. vide Collectarium in c. Quæ multotiens. de Regul. iuris.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod appellatio facta ad Deum sit admittenda. quia nullus est danda materia desperandi: sed si a sententia iniuste lata a Papa ad Deum appellari non possit, daretur homini materia desperandi; ex quo ad aliquem recurrere non posset. Er-

Psalm. 142

* al. accusatoris.

go videtur, quod talis appellatio sit admittenda.

Præterea: Rationabile est, quod cum deest auxilium humanum, queratur diuinum: Sed. 2. Paralip. 20. dicitur in persona illius sancti Regis Iosaphat: Cum deest nobis auxilium humanum, hoc solum est nobis refugium, ut oculos nostros dirigamus ad Deum. Sed de sententia iniuste lata a Papa non potest haberi auxilium humanum. Rationabile ergo est, quod appellatur ad Deum.

Præterea: Superborum depressio est Deo placita: Iuxta illud Iudit. 9. Superbi ab initio Deo non placuerunt: sed humilium, & mansuetorum sibi semper placuit deprecatio. Sed in tali appellatione, qua appellatur a Papa ad Deum, sequitur oppressorum liberatio, & superborum humiliatio. Videtur ergo, quod talis appellatio sit rationabilis.

IN CONTRARIUM est, quia subterfugere iudicium a Deo institutum, est subterfugere ordinem Diuinæ iustitiae: sed sic appellans videtur subterfugere velle iudicium a Deo institutum. Non ergo talis appellatio admittenda est.

RESOLVTIO.

Qui a Papa ad Deum appellat, seipsum coram Deo se iustum reddit, iudicem vero iniustum. Hinc huiusmodi appellans instar Pharisæi est repellendus: Adde etiam, quod appellatio, qua scientia innititur, non nisi homine medio ad Deum ingredi potest.

RESPONDEO, dicendum, quod appellatio facta a Papa ad Deum rationabiliter est repellenda, & non admittenda propter duo. Primo quidem: quia omnis appellans iustificat se, & iniustificat iudicem, a cuius sententia appellat. quia eo ipso, quod appellat, dicit se iniuste grauatum: & asserit iudicem eum iniuste grauatum, & per consequens dicit se iustum, & iudicem iniustum. Appellans igitur a Papa ad Deum necessario habet iustificare seipsum coram Deo, & iniustificare Papam. sed quicumque iustificat se coram Deo, & iniustificat alium, meretur a Deo repelli. Exemplum habemus de Pharisæo Luca 13. Qui iustificans seipsum, & iniustificans Publicanum, fuit a Deo repulsus. Appellatio ergo facta a Papa ad Deum non est admittenda: sed potius repellenda ex parte ipsius appellantis, qui eo ipso, quod iustificat se, & iniustificat alium, repellenda est eius appellatio. Secundo, hoc patet ex parte ipsius appellationis. quia appellatio innititur scientiae: quia innititur regulis iuris: Iura autem, & leges, planum est, quod se tenent ex parte scientiae. Cum igitur in sciendo, & in cognoscendo sit motus rerum ad animam, oportet, quod Deus cognoscatur a nobis, non immediate, sed per suas similitudines, & per suos effectus. Iuxta illud Apostoli ad Roma. 1. Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Supplicatio vero, & oratio innititur gratiae, & amoris. quia in amando est motus animæ ad res. Ideo quamuis Deus a nobis non immediate cognoscatur, potest a nobis immediate diligi, & immediate amari. Appellatio igitur, quæ innititur scientiae, non potest intrare ad Deum immediate, nisi mediante homine, & mediantibus iu-

dicibus institutis a Deo. Sed oratio, & supplicatio, quæ innititur amoris, immediate potest intrare ad Deum. quia intrat amor, ubi scientia foris stat.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod spes nostra de Deo non solum debet esse in hac vita, quia sicut dicit Apost. 1. ad Cor. 15. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. contingit enim iusto iudicio Dei homines bonos, & sanctos quædam; ab Ecclesia separari per sententiam iniustam, vel excommunicationis, seu depositionis. Qui si sine vlla contumelia usque ad mortem, fidem, quam in Ecclesia catholica predicari sciunt, teneant, & defendant; hos coronat pius Pater in occulto videns, sicut dicit Augustinus in libro de vera Religione.

AD secundum est dicendum, quod cum deest auxilium humanum, querendum est diuinum, non per modum appellationis, sed per modum deuotæ supplicationis, quam semper ipse pius pater exaudit. vel liberando: vel patientiam tribuendo, vel in melius id, quod petitur commutando. Saepe enim quæ petuntur, secundum Augustinum, non dantur quando petuntur, vel ut meliora dentur: vel differuntur, ut cõuenientiori tempore largiantur.

AD tertium est dicendum, quod superbia superioris in hac vita non est repellenda propria virtute, sed patienter portanda. quia secundum Apostolum: Non debemus vinci a malo, sed vincere in bono malo. & potissime ab obedientia Summi Pontificis locum Dei gerentis in terra, nullus sub quocunque pretextu sine nota superbia potest se subtrahere.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM A PAPA PRÆSENTI ad futurum possit appellari.

Vide B. Antoninum par. 3. tit. 23. cap. 3. §. 3.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod a Papa praesenti ad futurum possit homo appellare. quia maior est Papa futurus respectu praesentis, quam fuerit Cæsar Imperator respectu Pauli. sed Paulus ius ad Cæsaarem appellauit contra illos, qui falso modo ipsum inculcabant, sicut patet Actuum. 25. Ergo multo magis a Papa praesenti homo potest appellare ad futurum.

Præterea: Scribitur. 2. quæst. 6. cap. Qui. Qui se scit aliis esse praepositum, non moleste ferat aliquem sibi esse Prælatum. Sicut ergo praesens Papa scit se esse Praepositum in audiendo omnium, appellanti iudicium, sic non debet moleste portare, si ab eo ad futurum Papam appellatur.

Præterea: Scribitur. 2. quæst. supra dicta cap. Quotiens. Romanam Sedem appelleret, qui iudicem iuspectum

Tomo 1. cap. 6.

In Ioann. Tomo 9. Tract. 102

Rom. 12.

* al. appellationem.

† 1. ff. de appellat.

specum habet: Sed Papa praesens quandoque potest haberi suspectus Iudex. Ergo ad futurum Papam Romanam Sedem tenentem potest appellare.

IN CONTRARIUM est. quia appellationes, quae fiunt causa dilationis, non sunt recipiendae. ut scribitur. 2. quae. 6. cap. Quicumque. Sed talis appellatio esset, qua appellaretur à Papa praesenti ad futurum, quia nunquam sic imponeretur finis litibus, & quaestionibus. Non est ergo talis appellatio recipienda.

RESOLVTIO.

A Papa praesenti ad futurum appellari non potest. quia vel esset transitus à maiori ad minorem, (praesens enim & futurum se habent, ut actus, & potentia.) Vel ad parem: neutrum autem appellatio admittit: Vel aliquid inter fideles Ecclesia lites nunquam dirimerentur.

RESPONDEO, dicendum, quod ridiculosa est appellatio facta à Papa praesente ad futurum, quod potest probari ratione ostensiva, & ratione ducente ad impossibile. Prima ratio est talis: Nam Papa praesens comparatur ad futurum Papam, ut futurum, non est minor ipso, immo maior, & perfectior. quia Papa praesens est in actu: futurus verò, ut futurus est, in potentia: semper autem actus est potior, & perfectior potentia. & quia à maiori ad minorem, & à perfectione ad minus perfectum appellatio non tenet: Ideo isto modo à Papa praesenti vsque ad futurum appellare ridiculosum est. Si verò appelleretur ad futurum Papam, non ut futurum, sed ut tunc praesens, (quia tunc esset in actu, & eiusdem auctoritatis, cuius est Papa praesens) nec isto modo teneret appellatio. quia planum est, quod par in parem non habet imperium. Semper autem ille, qui cognoscit de appellatione, maior est illo, à quo appellatur.

Ratio verò ducens ad impossibile est talis: Nam si à Papa praesenti posset appellari ad futurum: eadem ratione ab illo futuro posset appellari ad alium futurum, & sic duo impossibilia sequerentur.

Primo, quod esset processus in infinitum. Secundo, quod quaestiones, & lites inter fideles Ecclesiae nunquam finirentur: & quod appellatio, quae tamquam remedium iuris inuenta est pro iustitia, contra iustitiam militaret.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum quod Paulus appellauit ad Caesarem, tamquam Romanus ciuis, non tamquam maior, vel aequalis sibi, ut dicit Augustinus. & ponitur 1o. Dist. cap. Si in adiutorium vestrum terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus: Nam fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos Romanum se ciuem esse testatur.

Ad secundum est dicendum quod Papa praesens respectu futuri, vel est maior, vel saltem sibi aequalis. Ideo sine iniuria eius fieri non posset talis appellatio.

Ad tertium est dicendum, quod omnium causarum negotia. Sedis Apostolicae determinationi seruata sunt, & in omnibus semper eius est expectandum.

Est sultum, cuius tramiti si quis ex aliqua sumptione, vel praesumptione obuiare tentauerit, non sine honoris sui periculo apud eandem sedem se causas noscat rediturum, ut dicitur. 2. quae. supradicta. cap. Qui se.

ARTICVLVS V.

UTRUM A PAPA AD Collegium Cardinalium liceat appellare.

Vide Iacobatum tract. de Concilio lib. 10. art. 3. vbi citat Augustinum de Ancona hoc in loco.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur enim, quod à Papa ad Collegium Cardinalium licet homo appellare possit. quia ad illos pertinet iudicare de Iudice, ad quos pertinet ipsum Iudicem eligere: sed ad Collegium Cardinalium pertinet Papam Iudicem eligere. Ergo ad eos pertinet de ipso Iudice iudicare.

2. Praeterea: Papa tenetur sententiarum, & iudicare negotia Ecclesiae de consilio Cardinalium. si ergo aliqua facit non de consilio eorum, videtur, quod saltem in talibus ad eos appellari possit.

3. Praeterea: Papa comparatur ad Cardinales sicut caput ad membra: sed aliquam virtutem recipit caput à membris, quia sine vita cordis caput viuere non posset. Sicut ergo, si caput in corpore naturali offenderet, posset appellari ad cor. ita si Papa, qui est caput in corpore mystico, offendit, potest appellari ad Cardinales.

IN CONTRARIUM est, quia à maiori non appellatur ad minorem: sed minor est auctoritas Collegij, quam Papae. Ergo talis appellatio nulla est.

RESOLVTIO.

A maiori ad minorem appellatio nullius ponderis est. Quare à Papa ad Collegium Cardinalium non licet appellare, cum hoc minus eo dici merito possit: & reuera existat.

RESPONDEO, dicendum, quod Cardinales assistunt Papae sicut Consiliarij, & sicut famulantes, & seruientes sibi: ostendunt enim ipsi Papae diuersas vias super negocijs propositis, super quibus consilium vult accipere, & ad ipsum postmodum spectat eligere, & terminare quod magis expediens Ecclesiae esse videtur. Vnde Cardinales à cardine dicti sunt: quia sicut in cardine vertitur totum ostium: sic inter eos vertuntur negotia consiliabilia totius mundi. Sed magna dementia esset appellare à Domino ad sibi seruientes: & à Rege ad suos consiliarios. Magnae similiter est dementia credere, quod à Papa ad Cardinales possit appellari: cum ipsi Cardinales ad Papam comparentur sicut seruientes, & sicut consiliarij eius. Papa vero comparatur ad Cardinales, sicut caelum com para-

Cardinales à cardine cur dicti.

ARTICVLVS VI.

UTRUM HOMO POSSIT appellare à Papa ad Concilium generale.

Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia lib. 3. cap. 47. & latissimè Iacoba. in Tract. de Concilio lib. 10. art. 1.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, quod à Papa homo possit appellare ad generale Concilium. Quia à minori potest homo ad maiorem appellare. Sed maior est potestas in Concilio, quam in Papa, quia in isto Papa, vel in illo potestas Ecclesiae moritur: sed in Concilio, & in tota Ecclesia non moritur. Licet ergo à Papa ad Concilium appellare.

2. Praeterea secundum Augustinum: Bonum commune praefertur cuiuslibet bono priuato: sed generale Concilium repraesentat bonum commune totius Ecclesiae. Papa vero, cum sit persona priuata, merito subest auctoritati, & potestati Concilij.

3. Praeterea: Communis errare non potest: vnde nec excōmunicatur: sed Papa vero errare potest, sed ab omni deo, & obliquo potest appellari ad rectum, & regulatū. A Papa ergo ad Concilium potest appellari.

IN CONTRARIUM est. Quia Concilium generale recipit auctoritatem à Papa, & non econuerso, sicut patet 17. Distin.†

RESOLVTIO.

Quisnam à Papa ad Concilium Generale appellari posse dixerit, cum in Concilio nulla electio fieri possit sine Papae auctoritate?

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Philosophus tertio Ethicorum: Electio est determinatio Concilij. Fit enim Concilium ex multis personis, ut per illas proponantur diuersae viae, ex quibus ille, qui praestit Concilio, possit vnam praesalij eligere.

Nam secundum Damascenū: Electio est, multis praesistentibus, vnum praes altero eligere. Sine Papa ergo vel eius auctoritate in Concilio nulla potest fieri electio de his, quae proponuntur: Ideo dicitur 15. Dist. Auctoritas congregandorum vniuersalium Conciliorum penes Apostolicam Sedem residet: quia absque Romani Pontificis auctoritate Concilium nec firmitatem, nec auctoritatem habet. Est similiter alia ratio, quare à Papa ad Concilium appellari non potest. Quia ordinem rerum naturalium in regimine naturali nullus potest immutare, nisi Deus. Et in regimine morali ordinem iudicarium nemo potest immutare, nisi Papa, qui vicem Dei gerit in terra. Sed ordo iudicarius, qui vertitur inter homines, praesupponit auctoritatem Papae ad Concilium conuocando, & aucto-

ritatem

comparatur ad terram. Vnde dicitur 1o. Distin. cap. Suscipitis. Nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus carni, si à terrenis caelestia superentur, si diuinis praeferrantur humana? Sicut ergo caelum generat, & corrumpit ista inferiora, alterat, & variat ipsa; nihil tamen istorum inferiorum insurgit contra caelum, vel appellatur contra ipsum, sed patienter tolerat quicquid caelum operatur in eis siue per generationem, siue corruptionem, siue alterationem; sic potestas Papalis tamquam caelestis, ita potest omnes inferiores potestates tam Clericorum, quam Laicorum generare, corrumpere, & alterare, quod nulli licet insurgere, vel appellare contra ipsum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Papa eligit Cardinales, & Cardinales eligunt Papam; non tam eodem modo. sed Papa eligit Cardinales propria sua virtute, quia quicquid fructus, & quicquid auctoritatis est in eis, est à Papa. Vnde Saluator Io. 15. dixit Discipulis, quorum personas Cardinales repraesentat: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos, ut eatis, & fructum afferatis. & Io. 15. dixit: Manete in me, & ego in vobis, quia sine me nihil potestis facere. Sed Cardinales eligunt Papam in auctoritate ipsius Papae, non auctoritate propria. quod enim a duobus partibus Cardinalium electus, ipso facto ab vniuersali Ecclesia Summus Pontifex habeatur, auctoritate Papae firmatum est. Vnde sic possunt Papam eligere auctoritate sua, quod tamen non possunt de ipso electo iudicare, vel contra ipsum appellationem recipere.

AD secundum est dicendum, quod non est de ratione Papae, ut Papa, determinare, vel ordinare negotia Ecclesiae de consilio Cardinalium: Potest enim sine eorum consilio talia expedire, & determinare. quia Christus, cuius vicem gerit, non legimus quod aliqua de consilio Apostolorum egerit, vel determinauerit, nisi tentatiue eos instruendo, sicut quando dixit Philippo: Vnde ememus panes, ut manducent hi, tentans eum: Ipse tamen sciebat, quid esset facturus. Et sicut quando dixit Petro: Reges terrae, à quibus recipiunt tributum, à filijs, vel ab alienis: sed quia Papa purus homo est, & potest in talibus negocijs falli, & fallere, tanto amplius decet ipsum cum maturiori consilio agere cuncta, quae agit, quanto per eum determinata ponuntur super candelabrum, & non sub modio, & quanto determinationi ipsius nullus mortalium audeat resistere.

AD tertium est dicendum, quod non est de ratione capitis, ut caput est, aliquid recipere à membris, sed semper influere. Vnde caput in corpore naturali non recipit aliquid à membris, ut caput, sed si recipit aliquid, hoc est ratione nutrimenti, quo indiget per digestionem factam in stomacho, & in hepate, & in corde, & quantum ad hoc deficit à ratione capitis. sed Summus Pontifex sic est caput in toto corpore mystico Ecclesiae, quod nihil virtutis, & auctoritatis à membris recipit, sed semper influit. propter quod habet complete rationem capitis.

† Cap. licet de uitanda. extra de electio.

† An Papa possit ardua negotia tractare sine consilio Cardinalium. videtur per Doctores in c. super eo. de haeret. lib. 6. Et Aluar. lib. 2. c. 11. * Ioan. 6. * Matth. 17.

† Vide Hostien. in summa titul. de appellat. §. à quo & ad que appellatio debet fieri.

† Cap. Romana §. in vniuersitate. de sentent. excō. lib. 6.

† per totam

Arist. 3. Eth. cap. 2.

De fi. orth. lib. 11. c. 22.

Act. 25.

* al. potest

ritatem tribuendo, & modum appellationis vnus ad alterum ordinando. Ridicula ergo est appellatio à Papa ad Concilium, cum ordinem iudicarium in regimine Ecclesie Concilium immutare non possit ab- que auctoritate Papæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ maioritas dicta de potestate, vt residet in Ecclesia, & in Papa, non accipitur secundum vniocam rationem, quia vt est in Ecclesia, vel in Concilio est radicaliter, & habitualiter: quia deficiente Papa, & Collegio Cardinalium possit sibi de Romano Pontifice prouidere. Sed in Papa huiusmodi potentia est actualiter, & quia quod est in actu potest agere: quod vero est in habitu, & in potentia non agit. Ergo potestas Ecclesie maiori- tate potentiali, vel habituali maior est in Concilio, & in tota congregatione fidelium, quam in Papa. quia in Concilio fidelium talis potestas numquam moritur: In Papa vero isto, vel illo moritur. Sed maiori- tate actuali maior est potestas Ecclesie in Papa, quam in Concilio. quia Concilium per illam potentiam non potest agere: Papa vero potest agere, quando vult. Cū igitur appellare dicat actum à Papa ad Concilium nō tenebit talis appellatio, sicut non tenet appellatio de maiori ad minorem.

AD secundum est dicendum, q̄ quia secundum Augustinum super illo verbo Genes. i. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Omnia à Deo producta, bona quidem erant in se, sed ualde bona propter ordinem quem adinuicem retinent. Cum ergo totius Ecclesiastici ordinis Dux, & caput sit ipse Papa, sicut per appellationem tolleretur talis ordo, ita tolleretur tale bonum. quia cum bonum exercitus nō sit nisi propter bonum Ducis, & bonum ecclesie non nisi propter bonum Papæ, maius bonum est bonum Ducis, quam totius exercitus, & bonum Papæ maius, quam totius Ecclesie.

AD tertium est dicendum, q̄ quando Papa erraret, in tali casu (vt supradictum est) recursus potest haberi ad Concilium: quia propter hæresim Papa definit esse Papa, sed ipso existente in sua auctoritate, nullus ab eo potest se subtrahere quacunque via.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA POSSIT facere statutum, Quod ab eius sententia possit appellari.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesie lib. i. cap. 3.

DE septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit statutum facere, q̄ ab eius sententia homo possit appellare. Quia Papa potest facere statutum, q̄ possit Papatui renunciare. Ergo, vt videtur, multo fortius potest facere

statutum, q̄ ab eius sententia homo possit appellare. 2 Præterea: Absque iniuria alterius homo potest renunciare iuri suo. dato ergo, q̄ ordine iudiciario appellatio à Papa nulla sit, quia non recognoscit superiorem se in terris: potest tamen, vt videtur, prædictum ordinem iudiciarium immutare, & tali iuri renunciare. 3 Præterea: Papa solutus est à solutione tributi. & tamen si tributum petit Imperator, Papa non negat. Ergo similiter dato, quod sit absolutus à lege appellationis, videtur quod seipsum potest stringere tali lege. IN CONTRARIUM est. Quia Papa non potest, quod Decretis Sanctorum Patrum inuenitur contrarium, vel aduersum, vt dicitur 14. Dist. cap. Sicut. Sed in capitulis Ephesini Concilij inuenitur diffinitum, quod à sedis Apostolicæ sententia nulli liceat appellare.

RESOLVTIO.

Papa si statutum conderet, ut ab eius sententia possit appellari; se totius Ecclesie caput negaret. Id quod nulli rationi est consonum.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sicut Deus comparatur ad omnes causas secundas in actione naturali: ita Papa comparatur ad omnes potestates inferiores Ecclesiastici ordinis in iurisdictione, & actione moralis, sed sic Deus comparatur ad causas secundas in iurisdictione naturali, quia potest eximere vnam creaturam à iurisdictione alterius, vt potest eximere vnam creaturam à iurisdictione ignis comburentis, vt quod stans in igne non comburatur, sicut fecit de Daniele, & socijs eius: sed non potest eximere aliquam creaturam à iurisdictione sua. Nam secundum Apostolum: Fidelis est Deus, & seipsum negare nō potest. Si autem eximeret creaturam aliquam à iurisdictione sua, negaret, quod esset Deus. Sic Papa comparatur ad potestates Ecclesiastici ordinis, quia potest eximere vnum Prælatum, & vnum Collegium à iurisdictione alterius superioris, nullum tamē potest eximere à iurisdictione sua. quia tunc negaret, q̄ non esset caput totius Ecclesie. Cum igitur per talem appellationem homo subtrahat se à iurisdictione Papæ, & supponat se iurisdictioni alterius, non potest Papa statutum de hoc condere, sicut non possit facere statutum, q̄ Papa existens Papa non præfesset toti Ecclesie.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Papa potest renunciare Papatui, sed q̄ existens Papa neget se esse Papam, & caput totius Ecclesie, contradictionem implicat. Vnde istud non est factibile. illud autē* fit.

AD secundum est dicendum, quod quilibet potest renunciare iuri suo, si illud ius non est sibi per alium acquisitum, & si in præiudicium illius talis renunciatio non vertatur. Nunc autem ius Papæ à solo Deo est sibi acquisitum. Et ideo existens Papa non potest renunciare tali iuri sine iniuria ipsius Dei, & totius Ecclesie.

AD

RESOLVTIO.

Qui credit à Papa ad Deum, vel ad hominem appellari posse hac in vita; à temeritate, & ab errore non est alienus, cum contra Apostolicam peccet auctoritatem.

AD tertium est dicendum, quod tributum soluitur de bonis temporalibus, quæ Papa potest supponere potestati aliorum absque præiudicio suæ iurisdictionis. Sed, q̄ aliquis per appellationem subtraheret se vniuersaliter ab auctoritate sua, præiudicaret iurisdictioni suæ, qua est caput totius Ecclesie.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM ESSET ERROR dicere, Quod liceat appellare à Papa ad Deum, vel hominem.

Vide Collectarium in cap. Quæ multotiens, extra de regul. iuris. & Iacobatum tract. de Conc. lib. 10. art. 4.

DOctauum sic proceditur. Videtur enim, q̄ non sit error, dicere à Papa posse appellari ad Deum, vel hominem. Quia error, & omne vitium secundum Augustinum, est contra naturam. sed appellare super causa iniusta est naturale. sicut naturale est violentiam repellere. Ergo sic appellare non est error.

2 Præterea: Secundum Augustinum in de vera Religione: Dubia in fide tandiu credenda sunt, quandiu contrarium non præcipiat auctoritas sanctæ Ecclesie. sed nulla auctoritate videtur diffinitum, quod hoc sit error, dicere, à Papa ad Deum posse appellari. Ergo talis ad hominem appellatio ad hæresim non pertinet.

3 Præterea: Vnusquisque tenetur se in vita naturali conseruare, quantum potest. Ergo similiter in vita morali. sed appellatio ad hoc est inuenta, ad conseruationem videlicet iustitiæ in vita morali. Ergo absque peccato hæresis non solum credere, verum etiam facere licitum est.

IN CONTRARIUM est, quia error esset credere Papam non esse caput totius Ecclesie. sed quicumque credit, à Papa posse appellari ad hominem, vel ad Deum ordine iudiciario, credit Papam non esse caput totius Ecclesie. Ergo sic credere error est.

QUESTIO SEPTIMA. DE REPREHENSIONE PAPAÆ.

EINDE considerandum est de Papa reprehensione. Circa quod queruntur quatuor. Primo, Vtrum ad Papam se extendat fraterna reprehensio. Secundo, Vtrum reprehensio Papæ debeat fieri in se-

creto, vel in aperto. Tertio, Vtrum, si Papa non audit reprehendentem, sit dicendum Ecclesie. Quarto, Vtrum Papa de omni peccato reprehendi debeat ex præcepto.

ARTICVLVS I.

UTRUM FRATERNA correptio extendatur etiam ad Papam.

Vide S. Thomam 2. 2. quæst. 33. artic. 4. huc etiam spectant, quæ tradit Turrecremata in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 106.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam se non extendat fraterna reprehensio. quia scribitur Exodi 19. Bestia, quæ tetigerit montem, lapidabitur: per montem verò Papa, per bestiam aut quilibet inferior: per tangere autem reprehensio intelligitur. vt glo. dicit. Item. 2. Regum. 6. scribitur Oza percussus est, quia tetigit arcam Domini, per quam Papa significatur. Similiter Numeri 12. scribitur, quod Maria soror Aaron percussa est lepra, quia corripuit Moysen Principem, & ducem populi. Non ergo ad Papam se extendit fraterna reprehensio.

2 Præterea: Opera iustitiæ quandoque dimittenda sunt propter scandalum, vt excommunicatio Principis, vel communitatis, seu repetitio decimarum quandoque dimittuntur propter scandalum vitandum. Cum ergo Papa de facili possit scandalizari, & indignari de reprehensione sibi facta, videtur quod dimittenda sit talis reprehensio propter scandalum.

3 Præterea: Reprehensio est agens: reprehensus verò est patiens. sed secundum Augustinum agens est superior patiente. Papa ergo, qui superior est, non debet ab aliquo reprehendi.

IN CONTRARIUM est, quia quilibet tenetur ex præcepto domini corripere fratrem suum. Iuxta illud Matth. 18. & ponitur 2. q. 1. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solū. sed omnis homo est frater ipsius Papæ, quia ipse Christus, cuius vicem gerit, non confunditur omnes homines fratres vocare dicens ad Hebræ. 2. Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Ergo talis reprehensio ad Papam se extendit.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehensio ex charitate orta admonendi tantum gratia; non autem imperandi, comminandive, aut denunciandi causa; ad Papam se extendit.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt reprehensionem fraternam se non extendere ad Papam, nisi in periculo fidei, vel in crimine hæresis: tunc enim inferior fit superior, cum agatur causa Dei. sicut accidit de Lanfranco monacho, qui de licentia sui Abbatis iuit ad conuincendum Berengarium, qui impugnabat quendam articulum fidei. sed in

† Puto legē dū: Lanfranco, cuius licet extat ad

omnibus alijs, cum corripiens respectu correpti teneat superiorem locum, eo ipso quod Papa superiorem locum tenet in tota Ecclesia: in præsentī vita nullus mortalium culpas eius reprehendere habet. v. dicitur 40. Dist. cap. Si Papa. Et quando dicitur ex præcepto domini: Si peccauerit in te frater tuus, corripe ipsum: ergo si peccat in te talis frater, puta Papa fallacia est consequentis. non enim intelligitur talis correctio de omni fratre, sed solum de inferiori, vel æquali. putō tamen absque præiudicio esse distinguendum, quod correctio, seu reprehensio tribus modis potest fieri.

Primo modo, per modum simplicis admonitionis. & ista cum procedat ex charitate, se extendit ad Papam, & ad omnes superiores, maxime quando speratur de emendatione: Licet enim Papa sit vniuersaliter superior alijs dignitate: in multis tamē, alijs potest esse inferior. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Hieronymum. Rogo te, vt me fidenter corrigas, vbi mihi hoc opus esse prospexeris. quia quamquam secundum honorum vocabula, quæ iam Ecclesiæ vsus obtinuit, Episcopatus presbytero maior sit; tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est, licet etiam à minore non sit refugienda, vel dedignanda correctio.

Secundo potest fieri per modum imperij, & pænæ comminationis.

Tertio per modum denunciationis, & incusationis coram Iudice: & neutra istarum extendit se ad Papam: quia prædictis modis ipse Papa omnes iudicat, & à nemine indicatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illa correctio, quæ fit ab inferiori ad superiorem ex simplici admonitione charitatis, debet habere tria.

Primo discretionem, & debitam diligentiam, vt speretur, vel credatur eius correctio.

Secundo debet habere subiectionem, & debitam reuerentiam, vt non fiat modo temerario, & cum proteruitate.

Tertio debet habere dilectionem, & benevolentiam, vt non fiat causa diffamationis, seu detractionis. propter igitur carentiam primi, mandatū fuit, bestiam montem non tangere: id est bestialiter, & indiscrete Prælatum reprehendentem lapidari. propter carentiam vero secundi Oza percussus est temerariè tangens arcam: cum enim esset de genere sacerdotali proprijs humeris debebat portare. Vnde dicitur in textu, quod propter temeritatem percussus est à domino. Sed propter carentiam tertij Maria percussa est lepra: quia causa murmurationis, & diffamationis insurrexit contra Moysen.

AD secundum est dicendum, quod excommunicatio Principis, & multitudinis non dimittitur propter scandalum tantum, cum æquitas iustitiæ non sit dimittenda propter scandalum, sed propter periculū schismatis vel contemptus excommunicationis vitandū. Similiter repetitio decimarum à militibus, & Principibus non esset dimittenda propter scandalum: sed

uersus Berengarium hæreticum. de quo vide in cap. Ego Berengari⁹ de cōsecr. Dist. 2. * al. prima pars consequentis falsa est. * al. non æquali.

Tomo 2. Epist. 19.

* al. contentum.

sed quia ipsi quandoque dicunt se habere eas ex dono Ecclesiæ.

AD tertium est dicendum, quod tali reprehensione, quæ procedit ex charitate cum conditionibus supra dictis, superior potest reprehendi ab inferiori: quia si superior est, dignitate prælationis; in multis tamen alijs potest esse inferior.

ARTICVLVS II.

UTRUM REPREHENSIO

Papæ debeat fieri palam, vel in secreto.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 33. ar. 4. ad secundum argumentum: & eadem quæstione art. 7. Huc spectat quod dicit August. Epist. 28. ad Hieron. lib. de mendacio cap. 5. Et Vide Nic. Lyr. super cap. 2. ad Galatas.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod in aperto, non in secreto reprehensio Papæ debeat fieri quia Paulus inferior fuit Petro. tamen scribitur ad Gal. 2. quod cum venisset Cephas Anthiochia in facie sibi restitit coram omni populo, quia reprehensibilis erat. In aperto ergo, non in secreto debet fieri Papæ reprehensio.

2 Præterea: Scribitur 1. ad Timo. 5. Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Coram omnibus ergo Papa est arguendus, vt & cæteri timorem habeant.

3 Præterea: Scribitur Act. 5. quod Petrus Ananiam, & Saphiram vxorem eius occultè defraudantem de pretio agri, publicè denunciavit, nulla secreta admonitione præmissa. Ergo si Papa occultè, vel publicè peccet, propter statum publicum, in quo residet, publicè reprehendi debet.

IN CONTRARIUM est, quia super illo verbo Matth. 16. Assumens Petrus Iesum seorsum, increpauit illum, dicit Hieronymus, quod assumpsit Petrus Iesum separatim, ne presentibus cæteris Condiscipulis Magistrum videretur arguere.

RESOLVTIO.

Reprehensio illa, quæ ad Papam se extendit (vt dictum est) in causa fidei palam: in cæteris verò peccatis in secreto facienda est, conditionibus supradictis seruatis.

RESPONDEO, dicendum, quod illa, quæstio est dubia propter reprehensionem Pauli qui publice coram omnibus Petrum arguit. Sicut patet ad Gal. 2. Et quamuis secundum Hieron. dicatur, quod talis reprehensio fuerit dispensatoria, & non vera; contrario dicente Augustino quod fuit vera, & non ficta. Ad præsens tamen potest prædicta dubitatio solui vniuersaliter de communi correptione fraterna, vt dicatur,

† De hac quæstione vide Theologos scholasticos lib. 4. sent. dist. 7. Et Sotū lib. 2. de iust. & iure q. 5. art. 4. vers. De tertio vero mēbro.

Tomo 2. Epist. 19.

Tomo 10. Serm. 16.

* al. nequitiam

Tomo 2. Epist. 19.

Asicut dicit Augustinus in libro de verbis Domini: quod peccatum vel est publicum, & notorium: vel est occultum, & secretum. Si sit publicum, quia tunc non solum peccat in te, nec tibi iniuriam, & contumeliam facit: sed etiam in omnes videntes modo, quo dicitur. Matt. 18. de seruo nequam, cuius opera videntes cor serui eius contristati sunt valde: tunc (dicente Apostolo) coram omnibus debes arguere. Si vero peccatum sit secretum, tunc secundum verbum Saluatoris debes arguere inter te, & ipsum solum.

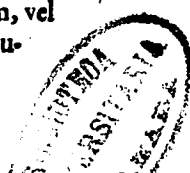
Secundo, potest solui particulariter de reprehensione, quæ extendit se ad Papam, & loquendo de ista, putō esse dicendum, quod vel ista reprehensio esset in causa fidei, & in crimine hæresis: & tunc publicè talis reprehensio est fienda: Vnde dicit glo. super illud ad Gal. 2. quod nequaquam Paulus Petrum coram omnibus reprehendisset, vel in faciem sibi restitisset, nisi ei fuisset par, vel æqualis: quod est verum quantum ad defensionem fidei. Et Augustinus in Epistola ad Hieron. vbi istam quæstionem pertractat, dicit, quod Paulus posteris præbuit exemplum, quod non dedignarentur maiores à minoribus corrigi defendendo Euangelicam veritatem, salua fraternâ charitate. Et subdit, quod pro veritate fidei minores maioribus resistere possunt, si tramitem fidei, & veritatis relinquunt. cum ergo iudaizare, & ad iudæizandum alios prouocare, iam veritate Euangelicæ promulgata, esset contra tramitem doctrinæ Euangelicæ, merito in tali casu Petrus à Paulo reprehensus est: & Papa in tali casu iuste à quocunque fidelis possit corrigi. Si verò fiat super emendatione aliorum peccatorum zelo charitatis verbo simplicis admonitionis, debet fieri in secreto, si speretur correctio: & hoc non temerariè, sed seruatis conditionibus supradictis.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Paulus fuit minor Petro, & maior, & æqualis. Minor quidem fuit potestate prælationis. quia solus Petrus fuit cephas, id est caput, totius Ecclesiæ. Maior autem prærogatiua electionis. quia electus fuit à Christo post Resurrectionem, & post glorificationem. Vnde in bulla Papæ Paulus ponitur à dextris, Petrus verò à sinistris. Sed æqualis fuit officio prædicationis, & fidei defensionis, quia creditum fuit sibi Euangelium præputij, sicut Petro Euangelium Circumcisionis, sicut ipse testatur ad Gal. 2. Vnde in tali casu iuste poterat Petrum reprehendere, sicut æqualem sibi, vel minorem.

AD secundum est dicendum, quod verbum Apostoli intelligitur de peccatis publicis, & notorijs. vel intelligitur de correctione, quæ pertinet ad Prælatos, & ad quos pertinet corrigere, non solum per fraternam charitatem, simplici verbo monendo, verum etiam per iustitiæ æquitatem delinquentes puniendo, & penam infligendo, vt alij timeant.

AD tertium est dicendum, quod peccatum Ananæ, & Saphiræ vxoris eius non deuenerat ad notitiam Petri modo humano per denunciationem, vel

incusationem, sed diuinam reuelationem: & ideo in peccato illo processit non secundum formam humani iudicij, sed secundum formam iudicij diuini tamquam executor Dei existens.

ARTICVLVS III.

UTRUM, SI PAPA NON audit corripientem, dicendum sit Ecclesie.

Vide S. Thomam superiori articulo citatum: Et Doctores in cap. Si peccauerit. 1. q. 1.

tertium sic proceditur. Videtur enim, q non sit dicendum Ecclesie: dato, quod Papa non auidiat reprehendentem. quia secundum Glossam per Ecclesiam intelligitur Prælatus superior, sed Papa non habet supra se Prælatum, nisi Deum: Ergo neglecta reprehensione, non potest dici Ecclesie.

2 Præterea: Secundum regulam Christi, Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus, si te non audit; debes adhibere vnum, vel duos. Ergo testium adhibitio necessaria est ante, quam dicatur Ecclesie.

3 Præterea: Fama fratris seruanda est, & tanto magis fama Papæ, quanto eius famæ detrahere est magis periculosum. sed per dicere Ecclesie, fama eius perditur. Ergo neglecta reprehensione per Papam, non propter hoc dicendum est Ecclesie.

IN CONTRARIUM est, quia (vt supradictum est) ad Papam se extendit reprehensio fraterna. Ergo ad ipsum se extendit ordo reprehensionis fraternæ. sed hoc est de ordine fraternæ reprehensionis. quod si homo non auditur in monitione secreta, dicatur Ecclesie. In reprehensione ergo Papæ talis ordo debet seruari.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehensio, quæ, seruatis conditionibus, ad Papam se extendit; ordinem requirit: modò non sit de hæresi, in qua ordo non est seruandus.

RESPONDEO, dicendum, q (sicut supradictum est) reprehensio, quæ se extendit ad Papam per modum simplicis monitionis, est fienda cum spe emendationis, seruatis illis conditionibus, quod fiat cum debita discretionem, & diligentia, cum dilectione, & beneuolentia, & cum subiectione, & reuerentia. Distinguendum est tamen de his, quæ reprehenduntur in Papa. quia quædam sunt occulta peccata, quæ solum sunt in malum ipsius peccantis, & illius, in quem peccatur & in talibus ordo. prædictus seruandus est, vt. s. prius, quam dicatur Ecclesie, præcedat secreta monitio. Quædam vero sunt, quæ redundant in malum totius Reipublicæ: sicut peccatum hæresis, & subuersio totius fidei christianæ, & in tali-

bus non est talis ordo seruandus: sed statim succurrendum est periculo. eo q bonum commune præferendum est cuilibet bono priuato. nisi firmiter crederetur, quod à tali subuersione per monitionem secretam vellet desistere. Hunc enim modum tenuit Augustinus cum Episcopis Africanis, insurgente Pelagianorum hæresi: q, non præcedente admonitione secreta, denunciauerunt Papæ Innocentio dicentes: Domino beatissimo, meritoq; venerabili Papæ Innocentio Augustinus in domino salutem: Noua quippe hæresis, & nimium perniciofa tentat assurgere in micorum gratiæ Christi, qui nobis etiam dominicæ orationem impijs disputationibus conantur auferre, ad quam extirpandam venerabilitas tua instanter, & celeriter prouidendum occurrat.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q per ecclesiam potest intelligi Prælatus, vel ipsa congregatio fidelium, qui locum Prælati tenet in causa fidei, vel in eo quod redundaret in periculum multitudinis, & totius Reipublicæ.

AD secundum est dicendum, q ille ordo debet seruari in peccatis, quæ sunt in malum ipsius peccantis, seu facientis. sed quando sunt talia peccata, per quæ potest esse subuersio christianæ fidei, talis ordo seruandus non est.

AD tertium est dicendum, q sic Saluator ordinauit reprehensionem fraternam fieri, vt prouideatur conscientie, & in nullo fama lædatur, quod fit per secretam monitionem. tamen, quia conscientia est famæ præferenda, si aliter peccatum fratris emendari non potest sine dispendio famæ, ordinauit Dominus finaliter, vt publicè denunciatur, quatenus talis obiurgatio à pluribus sit ei remedium salutare.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA EX PRÆCEPTO reprehendi debeat de omni peccato.

Vide Doctores in superioribus articulis citatos.

quartum sic proceditur. Videtur enim, q de omni peccato Papa reprehendi non debeat. Quia super illo verbo. Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus; dicit glo. Notabiliter esse dictum: Si peccauerit in te. quia, de peccatis commissis in Deum non est nostri arbitrij iudicare. De blasphemijs verò, & alijs peccatis in Deum commissis non est hominis Papam, vel aliū reprehendere.

2 Præterea: In fraterna reprehensione Christum imitari debemus. Iuxta illud Apostoli ad Eph. 5. Imitatores mei estote sicut filij charissimi. Sed Christus multa peccata punit, de quibus secreta monitionem non præmittit. Non ergo de omni peccato est secreta reprehensio facienda.

Præ-

Præterea: Scribitur Gene. 37. q Ioseph accusauit fratres suos apud patrem suum crimine pessimo: nec legitur, quod aliqua secreta monitio præcesserit. Non ergo de omni peccato est talis reprehensio facienda. IN CONTRARIUM est, quia super illo verbo Matthæi 18. Si peccauerit in te frater tuus; dicit glo. Quocumque peccato peccauerit, te sciante, debes corrigere fratrem tuum. De omni ergo peccato correctio talis est facienda.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehensio de omni peccato non est facienda, sicut de omni non est præmittenda.

† Vide Hostiensium in summa tit. de accusatio. & denuncia. & inquisit.

RESPONDEO: Differentia est inter denunciationem, & accusationem, & proclamationem. quia denunciatio fit propter emendationem fratris. & ideo præcedit fraterna reprehensio ante, quam fiat talis denunciatio, vt simul præseruetur fama cum emendatione delinquentis. In accusatione verò intenditur satisfactio Ecclesie, & præseruatio salutis Reipublicæ. propter quod non de omnibus fienda est accusatio, sed solum de illis, de quibus euidentem est, q proueniat periculum toti multitudini, & toti Reipublicæ, vel spirituale, vel corporale. & quando sic est, potest homo ad accusationem procedere, monitione secreta non præcedente. quia bonum commune præferendum est bono priuato. Vnde accusationem oportet inscribi; denunciationem vero non: sicut patet extra de accusat. cap. Super his. Sed proclamatio fit de quibusdam leuibus peccatis, quæ magis debet dici commemoratio, quam accusatio, vel denunciatio: reducitur enim ad memoriam facti culpa, de qua purgare se tenetur, quæ famæ eius detrimentum non facit. Nam si pro-

clametur aliquis publicè de aliqua graui culpa, ex qua infamari potest, secreta monitione non præcedente illicitum esset, & contra Christi præceptum. Ex quo patet, q nec de omni peccato est reprehensio fraternæ faciendâ: nec de omni est præmittenda.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q peccata committi in Deum, potest intelligi dupliciter: vbi per cognitionem: ita q ipse solus Deus toriet, & non homo. & tunc talia non est arbitrij nostri reprehendere, vel per offensionem, ita q ipse offandatur: quia sit aliquid, te sciante, contra præcepta eius, & talia magis tenemur reprehendere, quam si committerentur in nobis.

AD secundum est dicendum, q peccata occulta nobis, sunt Deo manifesta: Vnde sicut omnia peccata publica se habent in iudicio humano sic omnia peccata nobis occulta se habent manifestè in iudicio diuino propter quod potest punire ipsa, secreta monitione non præcedente. & tamen plerumque reprehendit peccatores interius remorsum conscientie tribuendo, homine vigilante, vel dormiente. iuxta illud Iob 33. Per somnum in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, tunc aperit aures virorum & eos erudiens instruit disciplina, vt auertat hominem ab his, quæ fecit.

AD tertium est dicendum, q multa credenda sunt facta esse per antiquos patres pertinentia ad charitatem fraternam, quæ scripta non sunt. potest ergo esse, q Ioseph monuit fratres suos ante accusationem, licet hoc non sit scriptum. Vel potest dici, q illud peccatum erat crimen publicum, saltem inter fratres. vnde erat accusatione dignum, secreta monitione non præcedente.

QVAESTIO OCTAUA. DE PAPA REPRÆSENTATIONE.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA REPRÆSENTETUR per arcam Noe.

Vide Extrauagantem Bonifacij VIII. incip. Vnam sanctam, tit. de maior. & obedient.

primum sic proceditur: Videtur enim, q Papa non representetur per arcam Noe. Quia arca. 40. diebus stetit super aquis, & aquis eleuauerunt eam in sublime à terra: vt scribitur Genes. 7. sed potestas Ecclesie, cuius Papa sponus est,

EST hoc videndum est de Papa representatione. Circa quod quaruntur quatuor. Primo, Vtrum Papa representetur per Arcam Noe. Secundo, Vtrum Papa representetur per montem Synai. Tertio, Vtrum Papa representet Christum quantum ad personam, vel quantum ad officium. Quarto, Vtrum Papa assistant Cardinales, sicut Christo assisterunt Apostoli.

est, est eterna. Iuxta illud Danielis. 7. Potestas eius potestas eterna, quae non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur. Ergo potestas Papae non representatur per arcam Noe.

2 Præterea: Arca. 15. cubitis eleuata est super omnes montes: ut dicitur Gen. cap. supradicto. sed potestas Papae non eleuabitur, sed deprimetur sub tractis * fidelibus ab obedientia sua: Iuxta illud primæ ad Timo. 4. In nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris. Ergo potestas Papae non representatur per illam arcam.

3 Præterea: In Ecclesia, cuius Papa sponsus est, plures sunt mali, quam boni. Sed scribitur Gene. 7. q̄ de animalibus mundis intrauerunt in arcam, septena, & septena: De animalibus uero imundis, duo, & duo. Ergo Ecclesia, vel Papa non representatur per illam arcam.

IN CONTRARIUM est. Quia ubi representatus est Christus, ibi representatus est Papa, qui est Vicarius Christi. sed in arca illa representatus est Christus. Scribitur enim extra. de si. catho. Firmiter credimus, q̄ Christus vna in duabus naturis personam vitam manifestius demonstravit. super quo verbo dicit glo. q̄ hoc significatum fuit in arca Noe, ubi facta est sanctorum redemptio per duas naturas quoad opinionem, & veritatem.

RESOLVTIO.

Arca Noe quatuor modis Christum, necnon Papam representauit, qui quidem modi à quatuor qualitatibus ipsius Arcae sumuntur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ istam quaestionem, qualiter Christus, cuius Papa vicarius existit, significatus sit per arcam Noe, pertractat Augustinus 15. de ciuitate Dei. cap. 26. & in libro contra Faustum Manichæum negantem in libris Hebræorum aliquid de Christo esse Prophetatum. Et possumus colligere ex dictis Augustini, q̄ quatuor modis illa arca Christum representauit, & per consequens Papam Vicarium eius representabat. Primo, quantum ad illius arcae dispositionem. Secundo, quantum ad eius compaginacionem. Tertio, quantum ad naturarum contentarum diuersificationem. Et quarto quantum ad eius perfectionem, & consummationem.

Fuit autem dispositio illius arcae talis: quia. 300. cubitorum fuit longitudo. 50. cubitorum latitudo, & 30. cubitorum altitudo. ita quod erat arca illa septies longior, quam lata. Erat similiter decies longior, quam alta. secundum quem modum proportionatum est corpus humanum bene dispositum. Nam longitudo corporis humani est à vertice capitis vsque ad vestigia. Latitudo uero à dextra ad sinistram, & altitudo eius à dorso vsque ad ventrem. unde erit corpus humanum, si bene sit proportionatum, septies longius, quam latum, & decies longius, quam grossum, siue altum. dispositio ergo illius arcae significabat dispositionem Christi corporis in vtero virginali concepti.

Compaginata uero fuit illa arca ex lignis leuigatis: quia Ecclesia, cuius Christus caput existit, compaginata est ex uiris sanctis in æternum mansuris. Ligna enim leuigata, ut dicitur glo. Gen. 7. ligna impurificabilia sunt. & non solum ligna illa erant leuigata: uerumetiam quadrata, & bituminata. & quia leuigata erant, significabant Sanctorum incorruptionem: quia uero erant quadrata, significabant Sanctorum constantiam, & perfectionem. ut sicut quadratum semper rectum stat: ita Sancti nec prosperis, nec aduersis franguntur. sed quia bituminata, significabant Sanctorum dilectionem. est enim bitumen perfectissimum glutinum charitatis.

Continetur autem in dicta arca natura masculina, & femina de omnibus animalibus, quae significabat duplicem naturam in Christo: diuinam, & humanam, per * quam facta est omnium Sanctorum redemptio, secundum veritatem, & secundum opinionem: quia secundum figuratiuam significationem duplex natura in Christo significata est per duplicem naturam existentem in arca, scilicet masculinam, & femininam.

Fuit autem illa arca sic consummata, quod in parte inferiori multum lata, & in parte superiori multum stricta. sic Ecclesia, cuius Papa sponsus existit, inferius est multum ampla propter multos filios, quos habet, & multa membra habentia diuersos actus. superius tamen est multum stricta: quia in vno cubito perficitur, & consummatur. Iuxta illud Genes. 7. In cubito consummabis summitatem eius. In vno enim Christo capite tota Ecclesia est perfecta, cuius Vicarius Papa existit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit glo. Gen. 7. Quadragenario numero pluuia inunda uit, & arca stetit super aquas. & post quadraginta dies Noe fenestram aperuit: quorum dierum numerus significabat tribulationem penitentium. quia ieiunantibus. 40. diebus celum aperitur. nam Moyses Elias, & Christus quadragenario numero ieiunia consecraverunt, tanquam tribus temporibus necessaria. ante legem, sub lege, & sub gratia.

AD secundum est dicendum, q̄ 15. cubitis arca illa fuit eleuata super montes: quia sacramentum baptismi, per quod eleuamur ad æternam quietem, dandum nobis in futura resurrectione fienda in octaua ætate, transcendit omnem scientiam & omnem altitudinem montium superbiorum. septem namque, & octo faciunt 15. Quies ergo data homini septima die, & futura resurrectio fienda in octaua ætate per sacramentum baptismi, nobis acquiritur, in cuius significatione arca illa 15. cubitis super montes eleuata est. sicut glo. Genes. 7.

AD tertium est dicendum, q̄ non dicuntur septena, & septena de mundis animalibus intrasse in arcam, & de immundis bina, & bina. q̄ plures sint boni quam mali, sed quia boni seruant unitatem spiritus in vinculo pacis, qui septiformi operatione donorum Spiritus sancti commendatur. Iuxta illud ad Ephes. 4. Solliciti seruire unitatem spiritus in vinculo pacis.

pacis. Mali uero in binario continentur, tamquam diuisibiles, & ad schismata faciles. Ideo de mundis intrauerunt septena, & septena: & de immundis bina, & bina. sicut glo. exponit capitulo supradicto.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA REPRÆSENTETUR PER MONTEM SINAI.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim q̄ per montem Sinai non repræsentetur Papa. quia motem Sinai poterat populus ascendere, clangente buccina. Iuxta illud Exo. 19. Cum clangere ceperit, buccina ascendant populi in montem: sed montem, qui Papa est, non debet aliquis ascendere, vel tangere: quia omnis, qui tetigerit talem montem, morte morietur, ut dicitur eodem lib. & c. Ergo per motem illum Papa non repræsentatur.

2 Præterea: Super illo verbo Plal. 23. Quis ascendet in montem Domini? dicit glo. quod nullus propria uirtute: Sed ad Papatum quis propria uirtute ascendere potest. Ergo per montem illum Papa non significatur.

3 Præterea: In monte illo Petrus petijt fieri tria tabernacula: Christo unum, Moyse unum, & Elyæ unum. sed in Papatu non est nisi unum tabernaculum, & vna potestas. Ergo per talem motem Papa non significatur.

IN CONTRARIUM est glo. super Exo. di 19.

RESOLVTIO.

Sinai mons non in concinne Papam significare potest, si Exodi uerba 19. capite perpendantur. Id quod præ se ferunt ipsum montem ascendendi temporis congruitas, montis altitudo, uniuersusq̄ Populus, coram quo Dominus super montem descendit.

RESPONDEO, dicendum, q̄ congruè per motem Sinai Ecclesia, cuius Papa est caput, & Rector, significata est. Ita enim scribitur, Exo. 19. Die autem tertia descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. In quibus uerbis tanguntur tria, per quae congruè significatur Ecclesia. Primo, temporis congruitas, quia non prima die in lege naturæ: nec secunda die in lege scripta: sed tertia die in lege gratiæ. quando venit plenitudo temporis, tunc Christus * descendit assumens carnem in vtero virginali. Secundo, Ecclesiæ uniuersalitas, quando dicit: Coram omni populo. Nam in lege gratiæ Ecclesia incæpit esse omnis populi, & esse uniuersalis. quia in ea non est * acceptus Græcus, neque Latinus; non masculus neque femina, ut dicitur Gal. 4. Vnde sola ipsa dicitur catholica, quod idem sonat, qd uniuersalis secundum Isido. Synagoga Iudæorum catholica non erat: quia nec erat uniuersalis, quantum ad ritum, cum non tenerentur ritum illum seruare nisi Iudei. nec quantum

ad tempus, quia non semper erat duratura. Tertio, ipsius Ecclesiæ altitudinis sublimitas, quando subditur: Super montem Sinai. Super Ecclesiam enim tota Christus descendit, quia ipse uenit omnes saluos facere, & ad cognitionem ueritatis perducere, ut dicitur. 1. ad Timo. 1. Significatur autem congruè potestas Papalis, & Ecclesiæ, per talem motem, propter dictæ potestatis sublimitatem, quia non est aliqua altior, & sublimior ipsa propter eius auctoritatem, quia omnes alij montes, & omnes aliæ potestates huic subijciuntur. Volentes illi ergo resistere ausu temerario, lapidibus opprimendi sunt: sic enim dicitur Exo. 19. Cauete, ne ascendatis in montem, neque tangatis finem illius: omnis, qui tetigerit montem, morte morietur. Et subditur ibi: Manus non tangent eum, sed lapidibus opprimetur, aut confodietur iaculis, siue iumentum fuerit, siue homo.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q̄ Origenes soluit dictum argumentum super uerbo allegato, dicens, quod prius Deus prohibet populum in monte ascendere, mortemque minatur: postmodum iubet, ut clangente buccina, populi in montem ascendant, humanam competens audaciam: & ad obediendum inuitans. prohibemur ergo montem Papalis potestatis ascendere, vel tangere per rebellionem, & temerariam resistantiam, & iubemur, clangente buccina, eius doctrinæ dictum montem ascendere per receptionem eius mandati, & eius subiectam obedientiam.

AD secundum est dicendum, quod mons ibi accipitur pro sacra Scriptura, cuius cognitio mons magnus, & altus est. quia omnium mundanarum scientiarum cacumina transcendit: omnemque philosophiam ab alto despicit: ad quem montem si Philosophi eorum ingenij cacumine ascendere potuissent, numquam idola coluissent: nec unquam creaturæ colulum inclinassent: sicut dicit Richardus in libro de contemplatione par. 1. cap. 75.

AD tertium est dicendum, q̄ secundum Hiero. Errauit Petrus tria tabernacula petens fieri, cum in unum tabernaculum, & in vnam ueritatem conueniat Lex, Prophetia, & Euangelium. & sicut Petrus errauit uolens facere diuisionem in monte sacre Scripturæ: sic erraret faciens diuisionem in monte unitatis Ecclesiæ; ponens aliud caput in spiritualibus, & aliud fore in temporalibus.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA REPRÆSENTETUR CHRISTUM, QUANTUM AD IPSIUS CHRISTI PERSONAM.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa repræsentet Christum, quantum ad personam eius. Quia tenens locum alicuius repræsentat personam eius: sed Papa tenet locum Christi.

* al. hominibus

* al. quem

math. 17.

Tomo 5.

Tomo 6. Lib. 12. cap. 14.

† Vide Ioanem de fabrica arcae Noe.

Corpus proportionatum quo debeat esse.

lib. 3. in math. 17. Petrus quo errauit, & ante missionem spiritus sancti intelligitur.

math. 17. 3. 3.

Christi. Dicit enim Cyrillus i lib. Thesau. q. Apostoli in Euangeliis, & Epistolis affirmaverunt in omni Doctrina Petrum esse loco Domini & eius Ecclesie, dantes eidem locum in omni capitulo & synagoga in electione, & confirmatione. Papa ergo tenens locum Christi i representat personam eius.

2 Præterea: Dicit idem Cyrillus in lib. supradicto, q. Petro omnes iure diuino caput inclinant, & Prælati mundi tamquam ipsi Domino Iesu obediunt. Omnis ergo Papa successor Petri personam Christi representat.

3 Præterea: Quilibet Papa succedit Petro. Sed Petrus succedit Christo. Vnde Chrysostomus exponens illud verbum Ioa. 21. Pasce oues meas: sic dicit esse intelligendum, loco mei præpositus esto fraterum. Papa ergo representat personam Christi.

IN CONTRARIUM est, quia persona Christi fuit æterna: persona vero cuiuslibet Papæ est temporalis. Sed temporale non succedit æterno.

RESOLVTIO.

Papa representat Christum, non quantum ad personam, sed quantum ad officij administrationem: Petri vero quilibet Papa succedat est quantum ad personam, mortis interuentione. Prædecessoris, vel officij resignatione, vel ipsius hæresis lapsu. Hinc Christi Vicarius, aut minister, non successor dici debet, cum Christus semper uiuat, & in Pontificatu regnet.

RESPONDEO, dicendum, q. Petrus non succedit Christo, ut esset Christus, sicut ipse erat: succedit enim vnus Papa alteri, & vterque est Papa, nec vnus altero maior: sed Petrus non succedit Christo, q. esset Christus æqualis ei in persona: Nō enim dicimus, q. sint plures Christi, quorum vnus succedat alteri, sicut dicimus, quod sunt plures Papæ, quorum vnus alteri succedit: Nam si sunt aliqui, qui dicant: Dii multi, & domini multi: nobis tamen non est nisi vnus Deus pater, ex quo omnia, & nos in illo: & vnus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum, ut dicit Apostolus 1. Cor. 8. Succedit ergo Petrus Christo, & quilibet alius Papa succedit sibi, ut Vicarius eius in officio, & potestate, non in persona: Nam, q. vnus Papa personaliter cedat, & alius personaliter sibi succedat tribus modis, quantum ad præsens, contingere potest. Primo, mortis interuentione, quia cum quilibet homo sit mortalis, mortuo vno Papa, vel uno Episcopo, potest alius sibi succedere in Papatu, vel Episcopatu. Secundo culpæ dispositione: ut si laboratur in hæresim, ipso facto debet cedere, & alius sibi succedere. Tertio, officij resignatione: ut si ex defectu scientiæ, vel senectutis officium Papatus ipse Papa resignet, potest personaliter cedere, & alius eligi, & personaliter sibi succedere.

Nulla autem istorum modorum Christus potuit personaliter cedere: nec posset, quin semper sit Papa, & caput, & Rector totius Ecclesie. Non quidem mortis interuentione, quia persona Christi æterna fuit, habens immortalitatem, & lucem habitans inaccessibilem, immo in ipsa passione, & morte, quam in hu-

* al. depositione.

Ut c. r. de re nunc. lib. 6.

† r. ad Tim. cap. 6.

mana natura sustinuit, effectum vitæ habebat: quia dicente Apostolo ad Hebræ. 7. Factus est Pontifex secundum virtutem vitæ insolubilis. Nec culpæ depositione: quia peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. Nec officij resignatione, quia ipse factus est Papa, & Pontifex, cum iurando per seipsum, qui dixit ad eum: Tu es Sacerdos in æternum. Non igitur personaliter Christus cessit Papatu, & Pontificatu: & per consequens nec Petrus, nec aliquis Papa successit, vel succedet sibi personaliter: quia non potest aliquis alicui personaliter succedere, nisi aliquis sibi personaliter cedat istis tribus modis supradictis. Christus ergo, * qui semper est uiuens, & semper est Papa, & Pontifex totius Ecclesie, & erit in perpetuum, non potest personaliter sibi cedere, nec alius personaliter sibi succedere, potest enim Pontifex, ipso viuente, constituere Vicarium suum, qui representet personam eius in officij administratione: sed quod succedat sibi personaliter, non, sic Christus, qui semper uiuit, & semper est Sacerdos in æternum: & numquam potest cedere Papatu, & Pontificatu personaliter, quin ipse personaliter sit caput, & Pontifex totius Ecclesie: instituit Petrum suum Vicarium, cui totum, quod suum erat, plenè commisit, ut loco eius regeret totam Ecclesiam. Vnde Petrus successit Christo, non quidem personaliter, cum Christus personaliter non cessisset, sed sicut Vicarius, & minister eius in officij administratione. Potest ergo quilibet Papa post Petrum dici successor Petri personaliter, quia cedente Petro personaliter per mortem, alius personaliter successit. Sic quolibet Papa personaliter cedente, vel per mortem, vel alijs modis supradictis, potest alius eligi, & personaliter succedere: sed tam Petrus, quam successores eius non sunt personaliter successores Christi: sed dicuntur Vicarij, & ministri eius, ipso Christo semper viuente, & semper in Papatu, & Pontificatu regnante. Et sic Paulus appellat Petrum, & alios successores ministros, & Vicarios Christi dicens. 1. ad Corin. 3. Quid igitur est Appollo, quid vero Paulus, quid autem Cephas? respondet statim: Ministri eius, cui credidistis.

Et per hoc patet responsio ad Auctoritates, & Rationes superius dictas.

ARTICVLVS III.

UTRUM CARDINALES ASSISTANT PAPÆ, SICUT APOSTOLI ASSISTUNT CHRISTO.

Vide Iacobat. tract. de Concil. lib. 2. art. 2. in princ.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Cardinales non assistant Papæ, sicut Apostoli assistunt Christo. Quia Episcopi representant personas Apostolorum, sicut Presbyteri, & Archidiaconi representant personas illorum Discipulorum, quos Christus ante faciem suam misit:

Psal. 109

* al. quia

Petrus successit Christo non personaliter, sed ut vicarius.

Papa quilibet est successor Petri personaliter: & Vicarius Christi.

misit: sicut dicit glo. Lucæ 10. Non ergo Cardinales assistunt Papæ, sicut Apostoli Christo.

2 Præterea: Omnes Apostoli fuerunt Episcopi, sed nō omnes Cardinales sunt Episcopi, aliqui enim sunt Presbyteri, & aliqui Diaconi. Ergo non assistunt Papæ, sicut Apostoli Christo.

3 Præterea: Apostoli sunt missi in mundum vniuersum. Iuxta illud Matth. 28. Euntes docete omnes gentes: sed Cardinales non mittuntur. Ergo non assistunt Papæ, sicut Apostoli Christo.

* al. Narrabo Psal. 21. Psal. 44.

IN CONTRARIUM est, quia Apostoli appellati sunt Christi fratres. Iuxta illud: * Nunciabo nomen tuum fratribus meis, & Principes terræ per eum facti sunt. Iuxta illud: Constitues eos Principes super omnem terram: sed Papa cum facit aliquos Cardinales, insignit eos ista duplici dignitate: quia dicit: Estote fratres nostri, & Principes mundi: Ergo assistunt Papæ, sicut Apostoli assistunt Christo.

RESOLVTIO.

Hierarchia Ecclesiastica Hierarchiam Angelorum imitatur, in qua nonnulli mittuntur, quibus assimilantur Episcopi 72. Discipulos representantes: aliqui vero assistunt, quibus Cardinales comparantur, Apostolos representantes.

RESPONDEO, dicendum, q. Apostoli dupliciter possunt considerari.

Primo, ut Christo * præsentialiter assistunt, ante eius Passionem, & Ascensionem. Secundo, ut ex præcepto Christi post eius Ascensionem per mundum se diuiserunt: vnusquisque vnā Prouinciam in sortem suæ prædicationis accipiendo.

* al. persona liter

Primo ergo modo representant personas Apostolorum Cardinales: qui Papæ Vicario Christi * principaliter assistunt.

* al. persona liter

QVAESTIO IX. DE EXHIBITIONE HONORIS PAPAE.

Ad intelligendam doctrinam Augustini Triumpho in omnibus articulis huius quæstionis, vide Theologos Scholasticos cum Magistro, lib. 4. sent. dist. 9. Et S. Thomam 2. 2. quæst. 84. art. 1. & quæst. 103. per totam quæstionem.

DEINDE videndum est de exhibitione honoris, qui debetur Papæ. Circa quod queruntur sex. Primo, Utrum Papæ debeat honor, qui debetur Christo scdm. q. Deus. Secundo, Utrum Papæ debeat honor, qui debetur Christo secundum, q. homo. Tertio, Utrum Papæ debeat honor, qui debetur Sanctis. Quarto, Utrum Papæ debeat honor, qui debetur Angelis. Quinto, Utrum Papæ debeat honor, qui debetur imagini Christi. Sexto, Utrum Papæ aperte malo debeat honor.

ARTICVLVS I.

UTRUM HONOR, QUI DEBITUR CHRISTO SECUNDUM QUOD DEUS, DEBEATUR PAPÆ.

Vide Armillam, Tit. Adoratio, de Dulia, & Latriz adoratione tractantem.

Primum sic proceditur. Videtur enim, q. honor, qui debetur Christo secundum, q. Deus, debeat Papæ. Quia honor debetur potestati: sed vna est potestas Christi secundum quod

20 mor

16. 6.

* al. aliquibus Episcopi qñ a Deo facti.

* al. aliquibus

† r. ad 1. 2. ad 1. 2.

† r. ad 1. 2. ad 1. 2.

† r. ad 1. 2. ad 1. 2.

† r. ad 1. 2. ad 1. 2.

quod Deus, & Papæ. quod probatur. quia potestas Christi secundum q̄ Deus est peccata dimittere. iuxta illud Mar. 2. Quis potest peccata dimittere, nisi solus Deus. Istud autem conuenit Papæ. quia quodcumq; ligat, vel soluit super terram, est ligatum, vel solutum in cælis. sicut dictum est Petro, Matth. 16. Idem ergo honor debetur utrique.

Tomo 5.

2 Præterea: Latria est seruitus debita soli Deo. Latine enim seruitus Græce latria dicitur, sicut dicit Augustinus 10. de Ciui. Dei. c. 1. sed omnis seruitus debetur Papæ. Ergo omnis honor, qui debetur Deo, debetur sibi.

3 Præterea: Dominatio conuenit Deo ex tempore sicut seruitus ex tempore conuenit creaturæ. Vnde sicut dicit Augustinus 5. de Trinit. cap. 16. quod non debemus dicere, Deum fuisse Dominum ab æterno, ne cogamur creaturam sempiternam dicere. quia ille sempiternè non dominaretur, nisi iste sempiternè famularetur. Sed omne: quod conuenit Deo ex tempore, conuenit creaturæ, & Creatori. Idem ergo honor debetur Papæ, qui debetur Christo secundum q̄ Deus.

Tomo 3.

IN CONTRARIUM est. Quia honor, qui debetur Creatori, sine peccato idololatriæ non debetur puræ creaturæ. Dicit enim Augustinus 1. de Trinit. c. 6. Idololatriæ dicuntur, qui simulacris, vel creaturis eam seruitutem exhibent, quæ debetur Deo: quæ seruitus Græca scriptura latria nominatur: secundum * quam dictum est. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli serues. Sed Christus secundum quod Deus est creator, & idem Deus cum patre & filio. Papa vero est pura creatura. Idem ergo honor non debetur utrique sine peccato idololatriæ.

* al. quod

RESOLVTIO.

Latria, quæ alio nomine sacrificium appellatur, non nisi soli Deo debetur. Dulia uero, quæ etiam Deo impenditur, creaturæ, exhiberi potest, & præsertim Papæ debetur, ut thurificatio, & genuflexio, id est, genus alia, quæ creaturæ, & Creatori ratione analogia, non uinuocationis conueniunt.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Christus secundum q̄ Deus uno honore honoratur cum Patre, & Filio. quia sicut tres personæ sunt unus Deus: sic uno honore honorantur. Sciendum est tamen, q̄ honor potest exhiberi Deo dupliciter. Primo ratione communis potestatis, quæ conuenit cum creaturis, conuenientia cuiusdam analogiæ, non uinuocationis: Conuenit enim Creatori, & creaturæ potestas, & damnatio, & multa alia: ut bonitas, scientia, & iustitia, quæ attribuantur Deo, tamen conueniunt creaturæ: Deo quidem essentialiter: creaturæ uero participatiuè, & ministerialiter: Et ratione istorum, quæ conueniunt Deo, & creaturæ, quidam honor, & quidam seruitus impenditur Deo, quæ sine peccato potest exhiberi creaturæ, ut thurificatio, & genuflexio: & * alia seruitus, quæ Græco nomine dulia appellatur secundum August. lib. supradictio. Quædam uero, seruitus Deo impenditur ratione eius singularis maiestatis, quia dominatio, & potestas, quæ est in Deo, non est potestas,

* al. instrumentaliter

Dulia * al. illa

Latria

* al. vel

vel Dominatio simpliciter dicta, sed potestas, & damnatio summa: quæ non est alia, quæ ipsa deitas, & diuina maiestas, ratione cuius singulare genus * seruitus sibi exhibetur, quod latria appellatur. Quomodo autem latria sit singulare genus seruitutis, August. declarat. 10. lib. de Ciui. Dei. cap. 4. dicens, q̄ in sacrificando * sit Dei cultus, & quod sacrificium sumere, sit propriè seruitus debita soli Deo, Græco nomine latria appellata, duo illi fratres Cain, & Abel satis indicant, quorum maioris Deus reprobauit sacrificium, minoris uero aspexit. Sacrificium ergo est ille singularis honor, & illa singularis seruitus, quæ sic debetur Christo, secundum quod Deus, quod non debetur Papæ, nec alicui puræ creaturæ. Vnde August. libro supradictio dicit: Ut alia nunc taceam, quæ pertinent ad Religionis obsequium, quo colitur Deus; sacrificium certe, nullus hominum est, qui audeat dicere deberi, nisi Deo. Et subdit: Multa denique de cultu diuino usurpata sunt, quæ honoribus deferuntur humanis, siue humilitate nimia, siue adulatione pestifera: ita tamen, ut quibus ea deferuntur, homines haberentur, qui dicuntur colendi, & uenerandi: si autem multum eis additur, & adorandi. Sacrificandum uero nullus censuerit, nisi ei, quæ Deum aut sciuit, aut putauit, aut finxit.

* al. aliud * al. seruitutis.

Tomo 5.

* al. fit

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut seruus respicit dominum: sic seruitus dominatione: & sicut seruitus simpliciter dicta, dominationem simpliciter: ita seruitus summa dominationem summam. In Christo autem, secundum q̄ Deus, inuenitur dominatio, quæ est potestas summa: & ideo seruitus summa sibi debetur, quæ latria appellatur. In Papa autem non inuenitur nisi participatiuè, & ministerialiter.

AD secundum est dicendum, quod aliquid boni est in Creatore, quod non est in creatura, ratione cuius sibi debetur proprius honor, qui non debetur creaturæ. sed quia nihil est in creatura, quod non excellentius sit in Creatore: Ideo omnes honores, qui impenduntur creaturæ, possunt exhiberi Creatori.

AD tertium est dicendum, q̄ Christus potest considerari dupliciter: scilicet in quantum dominus, & in quantum Deus. In quantum quidem dominus, cum dominatio conueniat sibi, & creaturæ, adoratur dulia: sed in quantum Deus adoratur latria. licet enim potestatis dominatio, ut est in Deo, vel in Christo sit in summo: potest tamen considerari, ut non summum, sed ut communicatum tale attributum creaturæ: secundum quem modum non est inconueniens,

q̄ talis seruitus conueniat Deo ex tempore.

ARTI

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPAE DEBEATUR HONOR, QUI DEBETUR CHRISTO SECUNDUM, QUOD HOMO.

De Adoratione, quæ Christo debetur secundum humanam naturam, necnon eius imagini, & aliorum Sanctorum, uide Armillam Tit. Adoratio.

DE secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papæ debeatur honor, qui debetur Christo secundum, q̄ homo. quia super illo uerbo: Adorate scabellum pedum eius, dicit glossa: Caro Christi à uerbo Dei assumpta sine ulla impietate adoratur à nobis, non illa adoratione, quæ latria est, quæ soli Deo debetur; sed illa, quæ est Hyperdulia, quæ soli humanitati Christi impenditur. Cum ergo talis honor non repugnet Papæ: uidetur, q̄ licite sine peccato sibi exhiberi possit.

Psal. 98.

Tomo 5.

2 Præterea: Dicit Augustinus 10. de Ciuita. Dei cap. 20. Mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus: cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo est unus Deus: tamen in forma serui sacrificium maluit esse, quàm sumere. Si ergo formæ serui in Christo non est sacrificandum, quod est propriè latria: quantum est de omni alio honore. ita potest exhiberi Papæ sicut Christo.

3 Præterea: Christus, secundum q̄ homo non est Deus. sed omnis honor, qui non debetur Christo secundum q̄ Deus, licite potest exhiberi Papæ. Idem ergo honor debetur Papæ, qui exhibetur Christo secundum, q̄ homo.

IN CONTRARIUM est. quia honor debetur alicui ratione suppositi. sed in Christo non est nisi suppositum diuinum, & persona diuina. sed non potest sine peccato idololatriæ honor, qui debetur Deo, exhiberi puræ creaturæ.

RESOLVTIO.

Honor, qui Christi humanitati, uel carni exhibetur, Papæ non debetur, cum ipsa honore latriæ adoretur, non primò, & per se; sed per accidens, id est ratione diuinitatis annexæ, propter quam diuinitatem, & in qua caro ipsa adoratur.

† Vide Magistru. lib. 3. cont. dist. 9.

RESPONDEO, dicendum, q̄ idem honor, qui debetur Christo, uel diuinitati eius, debetur eius humanitati. † quod probatur ratione, auctoritate, & exemplo. Ratio est talis: Nam honor potest exhiberi alicui duobus modis. Vno modo per se, & primo, & gratia sui. Alio modo per accidens, & ut coniunctum alteri, & non ut per se, nec gratia sui.

Primo modo solum natura diuina, & persona diuina honoratur honore Latriæ. Secundo modo caro Christi, & humanitas ipsa, ut coniuncta diuinitati, eodem honore honoratur, quo honoratur persona diuina. Auctoritas uero est Damasceni lib. 3. cap. 8. de fide Orthod. ubi ait: Caro Saluatoris secundum qui-

dem eius naturam si consideretur, ut diuisa à diuinitate, subilibus intelligentijs, inadorabilis est, nec adoretur, ut sic, nisi ut creatura. vnita autem Dei uerbo, propter ipsum, & in ipso adoratur eodè honore, quo adoratur ipse: Exemplum autem est eiusdè Damasc. supradictio lib. si enim consideretur carbo per se non inflammatus igne, tangibilis est, nec timetur: si uero consideretur ut igne inflammatus eodem timore, quod timetur ignis, timetur carbo. Similiter si consideretur caliga Regis per se non coniuncta pedi, non honoratur, nec osculatur. In pede uero eodè osculo, quo osculatur pes, osculatur caliga. Si uero honor, qui debetur deitati, debetur humanitati Christi, non nudæ, sed ut coniunctæ personaliter diuinitati, cum honor debitus Deo sine peccato idololatriæ non possit exhiberi Papæ, non debet Papæ exhiberi honor, qui debetur Christo, secundum q̄ homo.

Carbonis exemplum illustre.

Exemplum alterum non inconcinne positum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ glossa illa loquitur de humanitate Christi, ut nuda, non ut personæ diuinæ coniuncta. Nos autem (ut dicit Damascenus) non ut nudam carnem Christi honoramus, uel adoramus, sed ut unitam diuinitati eius.

AD secundum est dicendum, q̄ Christus in forma serui sacrificium accipere potuisset, quod est seruitutem latriæ recipere. uoluit tamen in dicta forma: talem seruitutem recipere (ut dicit August. libro supradictio) propter eius humanitatem ostendendam, & propter scandalum Iudæorum uitadum. Similiter ne eius occasione quisque existimaret cuiuslibet sacrificandum esse creaturæ.

AD tertium est dicendum, q̄ Christo non debetur honor secundum q̄ homo, qui debetur deitati per se: tamen ut eius humanitas, personaliter est coniuncta diuinitati: idem honor debetur utrique.

ARTICVLVS III.

UTRUM HONOR, QUI DEBETUR SANCTIS, DEBEATUR PAPAE.

DE tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ honor, qui debetur Sanctis, non debeatur Papæ. quia Beata Virgo mater fuit omnium Sanctorum: sed aliquis honor debetur B. Virgini, qui non debetur Papæ. Quod probatur. quia secundum Augustinum in Sermone de Assumptione: Eadem caro fuit matris, & filij: Ideo sicut caro filij non fuit corrupta, sed assumpta: ita & matris. Similis ergo honor, qui debetur filio, debetur matri. sed honor debitus filio non debetur Papæ, ut dictum est, ergo.

2 Præterea. Quod per super abundantiam dicitur uni soli conuenit. Sed de solis Apostolis dictum est: Nimis honorati sunt amici tui Deus ergo: talis honor non debetur Papæ.

3 Præterea: Honor debetur Papæ ratione potestatis, & au-

Psal. 138.

G & au-

& auctoritatis: Sanctis autem debetur honor ratione sanctitatis, & bonitatis. Nam propter sanctitatem canonizantur aliqui, & numerantur in catalogo Sanctorum. Non ergo honor debitus eis debetur Papæ.

IN CONTRARIUM est, quia Sancti honorantur, & laudantur: quia in eis honoratur, & laudatur Deus. Iuxta illud Psalmi: Laudate Dominum in Sanctis eius. Sic eodem modo in Papa, & in alijs Prælati Ecclesiæ honoratur Deus: Iuxta illud Lucæ 10. Qui vos audit, me audit & qui vos spernit, me spernit. Honor ergo, qui debetur Sanctis, debetur Papæ.

Psal. 150.

RESOLVTIO.

Honor, qui Sanctis debetur, Papæ exhiberi debet ratione potestatis ordinata, quæ cum ipsam Sanctitatem includat, sine ipsa inueniri non debet.

RESPONDEO, dicendum, quod honor Papæ exhibitur ratione potestatis, & auctoritatis. verum quia potestas talis est ordinata, potissime, quia est à Deo sibi tributa. Et, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, sicut dicit Apostolus ad Rom. 13. Ideo includit talis potestas vitæ sanctitatem, & doctrinæ veritatem, quæuis enim (absolute loquendo) potestas possit esse sine sapientia, & bonitate: & per consequens sine istis possit homo ratione solius potestatis honorari: potestas tamen Papæ, quæ supponitur esse ordinata, sine bonitate, & scientia inueniri non debet. Propter quod licet honor sit sibi exhibendus ratione potestatis; non est sibi subtrahendus honor, qui debetur Sanctis ratione sanctitatis, & doctrinæ veritatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod beata Virgo potest considerari dupliciter: vel ut persona valde sancta; & sic adoranda est dulcia simpliciter, qua similiter & honorantur, & adorantur alij Sancti, & Sanctæ. Quo honore similiter honoratur Papa. Vel potest considerari ut mater Dei, & sic propter hanc singularem dignitatem debet honorari quadam singulari reuerentia, quæ hyperdulia vocatur. quia tamē nec est Deus, nec coniuncta deitati personaliter, sicut fuit caro Christi: Ideo honor latriæ, qui debet Christo, filio suo, non debetur sibi. In corruptio autem carnis, congruum fuit, ut sibi conueniret, sicut carni Christi: non quidem propter diuinitatis personalem coniunctionem, sed propter foimitis peccati extinctionem.

AD secundum est dicendum, quod ibi nimis accipit pro valde. ut dicit glossa. Valde enim honorati sunt Apostoli, & valde honorantur Papa, & Episcopi successores Apostolorum existetes, cum Duces, & Rectores totius Ecclesiæ sint constituti.

AD tertium est dicendum, quod potestas Papæ ordinata esse debet. propter quod non excludit bonitatem, & veritatem, & iustitiæ æquitatem. propter quæ Sancti honorantur.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA DEBEATUR honor, qui debetur Angelis.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 103. art. 2.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ non debeatur honor, qui debetur Angelis. Nam Angeli permiserunt se, ut Deus, adorari. Genes. 18. talis autem honor non debetur Papæ, ut adoretur, ut Deus. Non ergo honor exhibitus Angelis debetur Papæ.

2 Præterea: Angeli, Isaia 6. & Dan 9. in figuris alarum, & aliarum similitudinum receperunt reuerentiam ab Isaia, & Daniele. sed illud prohibetur Exo. 20. Non facias tibi sculptrile, & omnem similitudinem, neque coles ipsa. Non ergo honor exhibitus Angelis debetur Papæ.

3 Præterea: Angelus est maior Christo. Iuxta illud Psalmi 8. Minuisti eum paulominus ab Angelis. sed honor, qui debetur Christo, non debetur Papæ (ut supra dictum est.) Ergo multo fortius non debetur Papæ honor, qui debetur Angelis.

IN CONTRARIUM est. quia Apocalypsi. vltimo scribitur, quod Angelus, qui loquebatur cum Ioane, non permisit se adorari ab eo, dicens: Vide, ne feceris: conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum. sed Papa recipit à fidelibus Ecclesiæ adorationes, prostrationes, & oscula pedum. Ergo maior honor exhibitur Papæ, quam Angelis.

RESOLVTIO.

Papa honor maior, quam Angelis exhibitur, quia in humana natura Deus magis, quam in Angelica natura representatur. quæuis natura angelica ratione perfectionis, dominationis, & administrationis sit maior natura humana.

RESPONDEO, dicendum, quod natura angelica potest considerari dupliciter.

Primo quantum ad naturæ conditionem. Secundo quantum ad Dei in ipsa representationem. Primo modo, planum est, quod natura Angelica maior est natura humana Papæ, & cuiuscunque alterius. Dicit enim Hugo primo libro de sacramentis, parte quinta cap. 13. In natura Angelica triplicem esse potestatem, seu virtutem; Vnam virtutis, & perfectionis, qua vnusquisque natura sibi ipsi famulatur. Aliam dominationis, qua natura vnus famulatur alteri. Tertiam administrationis; qua omnis natura inferior, humana, vel alia famulatur ei.

Sed secundo modo perfectius representatur Deus in natura humana, quam in natura angelica. Dicit enim Augustinus 2. de Tri. c. xj. quod per illos tres Angelos apparentes Abraæ, quos pronos in terra adorauit, visibiliter representatam fuisse Trinitatis æqualitatem, atque in tribus personis vnâ, eandemque essentiam vnitatem. quia licet tres viderit, vnum tamen adorauit. Et per illos duos Angelos missos ad subuersionem Sodomorum representatas esse personas Filij,

Tomo 3.

Gen. c. 18.

Gen. c. 19.

lij, & Spiritus sancti: quia Patrem in Scriptura nunquam legimus missum. Vnde dicit, quod nisi illi fuissent cogniti, Loth non adorasset eos in faciem super terra. Igitur exhibebatur honor Angelis per Patres veteris testamenti: quia in eis representabatur Deus per subiectam creaturam de aere, vel vndeunque visibiliter ab eis assumptam. sed longe melius Deus representatur per Papam, & quantum ad naturæ conformitatem, quia Dei Filius nunquam Angelos apprehendit, sed semen Abraæ in vnitate personæ. & quantum ad officij potestatem, quia nulli Angelorum concessit clauis ligandi, & soluendi in celo, & in terra, sicut concessit Petro, & successoribus eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit glo. Grego. Illi Angeli quandoque nominati sunt Angeli, & quandoque Deus. Deus quidem interius inspirando, & Angeli exterius administrando. Vnde Deus adorabatur in eis: quia cum præco verba iudicis nunciat, non verba sua, sed iudicis dicuntur. Non tamen vacat misterio, quod post Dei filij incarnationem Angeli nunquam talem reuerentiam accipere voluerunt: tanquam iam natura humana excelsior, & nobilior eis facta.

AD secundum est dicendum, quod credere Angelos, vel ipsum Deum quantum ad diuinitatem posse alii, vel similitudine animalium figurari, vel depingi, dupliciter potest intelligi. Vno modo figuratiue propria, ut quis credat similem figuram Deo, & Angelis inesse à natura ipsorum: & hoc esset impiū, & hæreticū credere, quia Deus spiritus est, & Angeli quidem spiritus sunt. spiritus autem lineamentis, & figuris caret rerum corporalium. Alio modo potest intelligi figuratiue transumpta: ut quis credat aliquam Dei, vel Angeli spiritualem proprietatem tales figuras exprimere significare, & hoc est sincere piū, & licitum.

AD tertium est dicendum, quod Christus paulominus minoratus est ab Angelis, si consideretur humana natura in sua nuditate, & in corporis passibilitate. sed si consideretur coniuncta personaliter diuinitati, & ut immortalis facta, non est minor, immo est Dominus, & caput hominum, & Angelorum, cuius Vicarius Papa existit.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DEBEATUR maior honor, quam imagini Christi.

De adoratione imaginis Crucis Christi, Vide Armilla Tit. Adoratio. Vide Corradum Brunum libro de imaginibus, cap. 5. 19. & 20.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod maior honor debeatur Papæ, quam imagini Christi. quia Papa est imago Dei naturalis, secundum rationalem animam. sed pictura est imago Christi artificialis. Maior ergo honor debetur Papæ, quam imagini Christi.

A 2 Præterea: Caro Christi est honoranda honore latriæ: quia coniuncta est personaliter diuinitati. sed imago Christi non est coniuncta diuinitati personaliter. Si ergo ei non debetur honor latriæ, maior vel æqualis honor debetur Papæ sicut sibi.

Præterea: Idololatria est adorare similitudinē rei vt rem. Ergo eodē modo idololatria est honorare eodē modo rem, & similitudinē rei.

IN CONTRARIUM est Damasc. 4. lib. c. 17. de fide Orthod. vbi dicit, quod eodem honore adoratur imaginatum, & imago. Si ergo honor latriæ debetur Christo, & imagini eius; non debetur ille honor Papæ, qui debetur imagini Christi.

* al. adorare

RESOLVTIO.

Honor maior imagini Christi debetur, quam Papæ, cum eodē honore adoretur Christus, & imago eius.

RESPONDEO, dicendum, quod duplex est imago: vna naturalis, sicut rationalis creatura. altera artificialis sicut pictura. Vnde dicit August. quod aliter est imago Regis in filio, & aliter in nummo. Differentia autem est inter istam duplicem imaginē. quia imago naturalis habet in se propriam dignitatē, qua digna sit per se honorari, & per se potest esse honoris terminus: nec proprie est constituta ad aliquid representandū. Imago verò artificialis non habet in se propriam dignitatē, qua digna sit per se honorari: vel quod se possit esse honoris terminus, sed solū est instituta ad aliquid representandū. Et ista est ratio, quare Deus non adoratur in imagine naturali, sed adoratur conuenienter in imagine artificiali. quia in tali adoratione ipsa imago se habet, ut terminus, à quo: Deus verò, ut terminus, ad quē. Vnde dicit Damasc. 4. lib. c. 18. Cum honoramus Euangelia, non honoramus materiam, puta chartam, vel atramentū, quibus scripta sunt: sed honoramus illū, cuius verba sunt, & fuerunt. Similiter, cum adoramus crucē Christi, non adoramus crucis materiā, puta lignum, vel aurū: sed adoramus Christū crucifixū, cuius figurā representat. Si ergo eodē honore honorat Christus, & eius imago: quia honore latriæ non debetur ille honor Papæ, qui debet imagini Christi.

Lib. de decē cordis. Tomo 9.

Deus cur f imagine naturali adoratur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Papa cum sit imago Dei naturalis, non potest esse per se honoris terminus, ad quem, cui non debetur honor latriæ. Sed est solū honoris signū, propter quod adoratur eadē adoratione, & eodem honore cum suo signato.

AD secundum est dicendum, quod caro Christi coniuncta diuinitati adoratur, ut terminus, ad quē, quāuis per accidens. quia propter diuinitatem, cui est coniuncta, imago verò Christi est terminus, a quo, & ideo non est simile.

AD tertium est dicendum, quod adorans imaginem Christi honore latriæ non mouetur ad similitudinē imaginis, sicut ad rem terminantem eius intentionē: sed sicut rem, à qua incipit eius intentio: ipsum verò Christum adorant tanquam terminum, ad quē eius adoratio, & intentio completur.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPAE APERTE malo debeat honor.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 103. art. 2. ad secundum argumentum.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papae aperte malo non debeat honor. Quia Papae non debetur honor nisi propter Christum, cuius Vicarius existit. sed Christus non honorat malos contemnentes ipsum. scribitur enim

1. Regum. 2. Qui me contemnunt, erunt ignobiles. Papa ergo aperte malus est contemnendus, non honorandus.

2. Praeterea: Si Papa aperte malus honoratur, aut hoc est, quia malus, aut quia Papa. Non primo modo, quia malitia non est honoranda. Non secundo modo, quia secundum Grego. Honorare hominem, non quia homo, sed propter aliquid, quod circa ipsum sit, sic est acceptio personae.

3. Praeterea: In eo quod quis peccat non est honorandus, immo uituperandus. sed Papa in executione officij Papatus peccat, ex quo est aperte malus. Ratione ergo officij non est honorandus.

IN CONTRARIUM est, quia super illo verbo I. Petri. 3. Omnes honorate. dicit glossa: etiam si mali sunt, qui vobis praesunt, debitum eis honorem non subtrahatis.

RESOLVTIO.

Papae aperte malo honor est exhibendus in testimonium saltem virtutis Christi, cuius Vicarius existit.

QVAESTIO X. QVOMODO

AD PAPAM SPECTET

de Fide, & Haeresi determinare.

Ost hoc considerandum est de potentia Papae respectu Ecclesiae, cui praest administratiue. Ecclesia autem, aliqua est comprehensorum, aliqua viatorum. Et viatorum aliqua est super terram, & aliqua infra terram. Comprehensorum autem Ecclesia ex tribus integratur.

Primo, Trinitatis, & diuinarum personarum dominatione. Secundo, Sanctorum veneratione. Et tertio, Angelorum administratione.

In ipsa autem Trinitate quatuor consideranda occurrunt.

PRIMO, an ad Papam spectet de fide, & de haeresi determinare.

Secundo, an ad eum spectet determinare de unitate diuinae essentiae.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Tullium: Honor est exhibitio reuerentiae in testimonium virtutis. Istud autem contingit dupliciter fieri. Primo, in testimonium virtutis suae, & gratia sui. Secundo, in testimonium virtutis alterius, & gratia alterius. Dupliciter ergo potest exhiberi honor ipsi Papae. Primo, in testimonium virtutis suae, & gratia suae bonitatis, & sanctitatis. Secundo, in testimonium virtutis Christi, & gratia Christi, cuius Vicarius existit. Iuxta illud. I. ad Corin. 3. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi. Quoad ergo est Vicarius Christi, & quando non desinit esse Papa, dato quod sit aperte malus, honor Papalis subtrahendus sibi non est.

Declar. or.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod honor debetur aliquando ratione meriti: aliquando ratione officij. Primo modo Deus non honorat malos. sed secundo modo tandiu eos honorat, quando eos tolerat in officio. Et isto modo Papa aperte malus a fidelibus est honorandus, quando a Deo toleratur in Papatu, & quando non desinit esse Papa. quia non exhibetur alicui honor ille in testimonium virtutis suae, sed alienae.

AD secundum est dicendum, quod Papa aperte malus honoratur, non quia malus, sed quia Papa: nec secundum hoc honoratur propter aliquid, quod sit circa ipsum finaliter: sed propter aliquid, quod est supra ipsum, ut propter Deum, a quo in Papatu toleratur.

AD tertium est dicendum, quod Papa non peccat in officij executione. sed quia indigne exequitur. & sic exhibendus est sibi honor propter ipsam executionem, non propter indignam.

Tertio, an ad eum spectet determinare de distinctione personarum.

Quarto, an ad eum spectet determinare de humana natura assumpta a Dei filio.

Circa primum quaeruntur sex.

PRIMO, Utrum ad Papam spectet determinare, quae sunt fidei.

Secundo, Utrum ad Papam spectet determinare quid est haeresis.

Tertio, Utrum ad Papam spectet circa illa, quae sunt fidei, aliquid diminuere, vel addere.

Quarto, Utrum sine mandato Papae aliquis possit de haeresi inquirere.

Quinto, Utrum sine mandato Papae aliquis possit in haeresi comprehensos condemnare.

Sexto, Utrum sine mandato Papae liceat Principibus Christiana fidei haeticos capere, & iudicare.

ART I-

ARTICVLVS I.

UTRUM SPECTET AD Papam determinare, quae sunt fidei.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesiae, lib. 1. cap. 45. & lib. 2. c. 11 & Melchiorè Canum lib. 6. de locis theologice c. 4. Alpho. Castr. lib. 1. c. 5. de iusta haeret. punitione. Et Blasii Nauarru lib. 2. c. 9. de sacrae Ecclesiae principatu.

Primum sic proceditur. Videtur enim, quod non spectet ad Papam illa, quae sunt fidei, determinare. Quia quod non est a Papa inuentum, ad Papam non spectat determinare: sed fides, & illa, quae sunt fidei, non sunt a Papa inuenta; scribitur enim 2. Petri. 1. Quod non voluntate humana allata est aliquando Prophetia: sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.

Lib. 1. Ethic. cap. 3.

2. Praeterea I. Ethic. sic scribitur: Vnusquisque bene iudicat de his, quae nouit, & horum est bonus iudex: sed plures quandoque sunt in Ecclesia Magistri, & Doctores, qui melius sciunt, quam sunt fidei, quam Papa. Ergo ad eos magis spectat determinare talia, quam ad Papam.

Tomo 6. c. 5. & est contra ep. Manichaei.

3. Praeterea: Fides est communis omnibus fidelibus: & in fide, causa vniuersaliusque; fidelis agitur. Ergo ad omnes fideles spectat determinare, quae sunt fidei.

IN CONTRARIUM est Augustinus, contra Epistolam fundamenti, ubi dicit: Ego autem non crederem Euangelio, si non crederem Ecclesiae. Ex mandato ergo Papae, qui est caput Ecclesiae, illa, quae sunt fidei, roborantur, & terminantur.

RESOLVTIO.

Quae sunt fidei a Papa sunt determinanda, ut ex veteri testamento, ex ratione, & ex Doctorum scripturae sacrae elicitur auctoritate.

RESPONDEO, dicendum, quod vna est fides totius Ecclesiae, & modernorum, & antiquorum. Iuxta illud Apostoli ad Eph. 4. Vnus Deus, vna fides, vnus baptisma. Ad illum ergo pertinet determinare, quae sunt fidei, qui est caput totius Ecclesiae. talis autem est summus Pontifex, successor Petri, pro cuius fide singulariter rogauit Saluator Lucae 22. quando dixit: Ego pro te rogaui Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Istud autem satis figuratum est Exo. 18. ubi dictum est Moysi, qui fuit Rector Iudaeorum, sicut Papa est Rector omnium Christianorum: Eito tu populo in his, quae ad Deum pertinent, ut ostendas ei ceremonias, & ritum colendi Deum. Sicut ergo omnes quaestiones emergentes de lege, & de cultu Dei referuabantur Moysi determinandae: sic omnia, quae sunt fidei Christianae, Papae est proprie determinare. Vnde dicit Cyrillus in lib. Thesau. Ut membra maneamus in capite, in nostro Apostolico throno Romanorum Pontifice maneamus: a quo nostrum est quaerere, quid credere, quid tenere, & quid quaerere debeamus. Et Maximus in Epistola orientalibus missa dicit: Omnes fines orbis terrae, qui Dominum sincere receperunt,

& ubique terrarum catholici veram fidem confitentur, in Pontificem Romanorum tanquam in Solem respiciunt: & ex ipso lumine Catholicae, & Apostolicae fidei recipiunt veritatem. Nec immerito: quia Petrus legitur primo per se factam fidem esse confessus. Domino reuelante, cum dixit Matth. 16. Tu es Christus filius Dei uiui.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut per homines, Deo ordinante, tradita sunt nobis diuina eloquia: ita, Deo disponente, per homines nobis dubia ipsius fidei declarantur, & determinantur. Vnde Damasc. 1. lib. Omnia, quae tradita sunt nobis per Leges, & Prophetas, & Apostolos, & Euangelistas: suscipiamus, veneremur, & cognoscamus: nihil ultra hoc inquirentes.

Cap. 1. de f. de Orib.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicitur 20. Dist. cap. Decretales. Aliud est causis terminum imponere: & aliud est sanctam Scripturam diligenter exponere. In negotiis ergo, & quaestionibus inuigentibus de fide distinguendis, & terminandis, non solum est necessaria scientia, verum etiam potestas. Vnde Christus dicitur Petro: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis; prius dixit: Tibi dabo clauis regni caelorum. In altero dans & scientiam discernendi inter lepra, & lepraem: In altero autem dans sibi potestatem eijciendi aliquos ab Ecclesia, vel recipiendi. Iustum est ergo, & rationabile, ut cum quaestiones aliqua, & dubia insurgunt de fide, quae Papae, Doctores, & Magistros in sacra Pagina sibi adiungat, ut per eos plene veritas discutatur. sed talibus quaestionibus finem, & terminum imponere ad solius Papae potestatem pertinet.

math. 16

AD tertium est dicendum, quod secundum Aug. 14. de Tri cap. 1. Aliud est scire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, quae non nisi aeterna est. Et aliud est scire, quemadmodum hoc ipsum & pijs opituleretur, & contra impios defendatur, quia primum pertinet, et communiter ad omnes fideles: secundum vero spectat ad summum Pontificem, & alios maiores de Ecclesia.

ARTICVLVS II.

UTRUM SPECTET AD Papam determinare, quid sit haeresis.

Arnaldus Albertinus in tract. de agnos. assert. cathol. & haeret. q. 8. & Doctores in cap. Quotiens. 24. q. 1.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet determinare, quid est haeresis. Quia Papa non potest determinare, quod Papa deprehensus in haeresi sit Papa (ut supra dictum est.) Ergo, cum haeresis sit impugnatio fidei, non poterit determinare, quod impugnans fidem non sit haeticus.

2. Praeterea: Hiero. dicit, & ponitur 24. q. 2. c. Haereticus. Quicumque aliter sacram Scripturam intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, a quo scripta est,

* In Epist. Gal. c. 5

G 3 licet

licet ab Ecclesia non discesserit, hæreticus tamen appellari potest. sed Papa non potest scire semper qualiter Spiritus sanctus flagitet. Ergo ad ipsum non spectat determinare, quid est hæresis.

3 Præterea: Secundum Philosophum, circa compositionem, & diuisionem est veritas, falsitasque. Ergo, cum hæresis importet peruersum dogma, & falsam opinionem eorū, quæ creduntur, vt dicit * Hiero. Sicut ad Papam non spectat determinare intellectum hominum, sed vel determinatur à Deo, vel * auctoritate propria in componendo, & diuidendo. ita ad ipsum non spectat determinare, quid est hæresis.

IN CONTRARIUM est, quia idem est iudex recti, & obliqui, vt dicit Philosophus. 1. de anima, & oppositorū eadem est disciplina. sed Papa est iudex eorum, quæ sunt fidei: vt supradictum est. Ergo iudex est in determinando, quid est hæresis, quæ fidei opponitur.

RESOLVTIO.

Papa munus cum sit ea, quæ sunt fidei, determinare; eiusdem erit, quid sit hæresis, declarare.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Isidorus 8. lib. ethymo. c. 3. Hæresis Græcè ab electione vocatur. quod scilicet vnusquisque illud sibi eligat, quod melius sibi videtur. In Religione autem christiana, vt idem dicit, non licet alicui eligere quod placet, sed iuxta Apostoli sententiam captiuare debemus intellectum in obsequium Christi, vt illa in credendo nobis eligamus, quæ à Christo, & Apostolis, ac sacris Doctoribus nobis tradita sunt. Contingit autem eligere contra Christi, & Apostolorum ordinationem multis modis.

Primo, contra Articulorum, & Conciliorum sanctorum Patrum terminationem. Et hoc est directe hæresis. Vnde dicit Augustinus in lib. de vtilitate credendi: Hæreticus est, qui alicuius commodi temporalis, vel gloriæ principatus sui gratia, falsas, ac nouas opiniones gignit, vel sequitur in Ecclesia.

Secundo, contra sacræ Scripturæ approbatam expositionem. secundum quem modum dicit * Hiero. Hæreticus est quicumque intelligit aliter sacram Scripturam, quam sensus Spiritus sancti flagitat.

Tertio, contra ritus Ecclesiæ obseruationem. Et sic accipit Apostolus hæresim 1. ad Corin. 11. De illis, qui pransi corpus Christi sumebant, dicens: Oportet hæreses esse in Ecclesia.

Quarto, contra Ecclesiæ sacramentorum deuotionem. Et sic Sortianus, Malefici, Sacramentorum violatores, & Dæmonum cōsultores, & Diuinatores possunt hæretici appellari, vt pater 26. q. 3.

Quinto, contra rectæ fidei protestationem. Et sic Simoniaci, & Auari hæretici appellantur. Nam auaritia dicitur, secundum Apostolum, idolorum cultus, quia sic auarus exterius protestatur, vt nūmus quasi pro Deo ab ipso colatur, & simoniacus spiritualia vendendo; quæ non nisi à Spiritu sancto sunt, Dominū Spiritus sancti se esse protestatur. Vnde simonia hæresis nominatur 1. q. 1. c. Cum omnis. Cū ergo multipliciter accipiatur hæresis, ad illū spectat determi-

nare, vel interpretari, quid sit hæresis; ad quæ spectat determinare, vel interpretari illa, quæ sunt fidei. quod non nisi ad Summum Pontificem dignoscitur pertinere. Vnde dicitur 24. q. 1. cap. A recta. Nulla perturbatio à tramite Apostolicæ Sedis retrahat, quæ omnes hæreses semper destruxit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non determinat hæresim non esse hæresim, sed determinat non alicui licere ex sui arbitrij voluntate eligere sibi quod placet in his, quæ sunt fidei, quod si fiat cōtra eius determinationē, ipso facto, hæresis incurritur.

AD SECUNDVM est dicendum, quod in expositione sacræ Scripturæ secundum Augustinum, non debemus velle sententiam, & expositionem nostram esse sententiam sacræ Scripturæ: quia hoc est proprie superbiorum, qui, vt famentur gloria alicuius honoris sicut somniant: ita sacram Scripturam exponunt. sed potius sententiam sacræ Scripturæ, & expositionē Sanctorum, qui Spiritu sancto fuerunt inspirati, debemus velle esse sententiam, & expositionem nostram, à qua, si aliquorum dicta deuiant, Papa potest scire.

AD TERTIVM est dicendum, quod Papa non debet determinare intellectum hominum in cōpositione ex diuisione eorum, quæ non sunt fidei: sed quia negotia fidei ad eum spectat pertractare, & hæreses omnes destruere, & nullam fouere, spectat ad ipsum capriuari, & determinare intellectum vnus cuiusque in obsequium Christi.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PAPAM SPE-
ctet circa illa, quæ sunt fidei, aliquid
addere, vel diminuere.

Vide S. Thomam 2. 2. q. 1. art. 9. & 10. Et Doctores in cap. Quotiens 24. qo. 1. Et Aluar. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 45. & lib. 2. cap. 11.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectat circa illa, quæ sunt fidei, aliquid addere, vel diminuere. Scribitur enim Apoc. vlti. Si quis aliquid apposuerit ad verba hæc, apponet Deus super illū plagas scriptas in libro isto: & si quis diminuerit de verbis libri Prophetiæ huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ. Non ergo potest Papa aliquid addere, vel diminuere de his, quæ sunt fidei.

2 Præterea: Scribitur Act. 15. quod cum aliqui vellēt cogere Apostolos ad obseruationem legalium, dixit Petrus: Vt quid tentatis imponere iugum super ceruicem Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus. Cum ergo onus Christi sit leue, & iugum eius suaue, non spectat, vt videretur, ad Papam aliquid addere super illa, quæ sunt fidei. cū hoc non possit esse sine grauamine ipsorum fidelium.

Præ-

3 Præterea scribitur 2. Timo. 2. Stultas autem, & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quod generat lites. sed frequenter in addendo, vel determinando illa, quæ sunt fidei, oriuntur lites. Ergo ad Papam non spectat in talibus aliquid addere, vel diminuere.

IN CONTRARIUM est. quia ad Papam pertinet Symbolum condere, & aliquos articulos apponere, secundum quod requirit temporis congruitas, & Ecclesiæ necessitas.

RESOLVTIO.

Papa circa ea, quæ sunt fidei, potest aliquid addere quantum ad dubiorum interpretationem, & occultorum explicationem.

Tomo 1. cap. 10.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Augustinum in lib. de vera Religione, in his, quæ sunt fidei, talis regula est seruanda, quod falsa, & damnata semper sunt respuenda: vera vero, & approbata semper sunt tenenda. dubia autem tandiu credenda, quādiu aliud doceat ratio, vel contrariū præcipiat sanctæ matris Ecclesiæ auctoritas. Papam ergo posse aliquid addere supra illa, quæ sunt fidei, dupliciter potest intelligi: vel quantum ad dubiorum interpretationem, & terminationem: vel quantum ad occultorum, & implicitorum explicationem. vtroque modo potest Papa aliquid addere super illa, quæ sunt fidei: quia si aliqua sunt dubia, & obscura in fide ad eum pertinet interpretari, & determinare. post cuius determinationem hæreticum esset contrarium pertinaciter asserere. Vnde dicit Inno. & ponitur 14. quæst. 1. cap. Quotiens. Quoties fidei ratio vultur: arbitror omnes Fratres, & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrū, id est, sui nominis, & honoris auctoritatem referre debere, sicut nunc retulit dilectio vestra, quod per totum mundum possit Ecclesiis omnibus prodesse: Ad ipsum Papam similiter spectat implicita, & occulta in fide per temporum, & ætatum congruentia explicare, & declarare, vt quod inferiores Ecclesiæ filij implicitè, & occultè credebant, postmodum publicè, & explicitè confiteantur: & hoc vel propter alicuius hæresis insurgentis extirpationem, aut propter ipsorummet fidelium in fide augmentationem. Vnde dicit Leo Papa, & ponitur 14. Dist. cap. Sicut, Sicut quædam sunt, quæ nulla possunt ratione conuelli: ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporum, aut pro consideratione ætatum oportet temperari: illa semper conditione seruata, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec Decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod apponere, & diminuere de his, quæ sunt fidei, veritatem corrumpendo, vel errorem apponendo, meretur penas, quas beatus Ioannes cōminatur. Sed apponere illa, quæ de sunt fidei, suppledo, sicut apponebat Paulus Apostolus, implicita declarando, & obscura interpretando, & inordinata ordinando, modo, quo ipse dicit 1. Corin. 11. Cetera autem, cum venero, disponam: non me-

retur penam, sed præmium.

AD SECUNDVM est dicendum, quod doctrina Christi non dicitur leuis propter mandatorū diminutionē, vel multiplicationem: quia cum bonum, & virtus secundum Dion. De D. Nom. cap. 4. consistant ex integra causa, ad destruendum vero virtuosum actum, vnū solum sufficiat. Arcta, & difficilis est via, quæ ducit ad uitam: & lata, & facilis, quæ ducit ad perditionem. Est ergo facilis, & leuis propter charitatis dilectionem, quæ quæcunque difficulta, & ferè importabilia præcipiantur, facit leuia, & portabilia.

AD TERTIVM est dicendum, quod quæstiones facere de his, quæ sunt fidei propter litigationem verborum, stultum est, & omnino vitandum: quia seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. sed tales quæstiones facere propter veritatis inquisitionem, non est stultum, immo valde vtile.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM CUI LIBET CHRIS-
tiano conueniat inquirere de hæresi.

Præter citatos in præcedentibus art. vide Doctores in cap. Ad abolendam. §. 1. de Hæ. Adde Simancam catho. instit. Tit. 19. De Denunciatione.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod inquirere de hæresi cōueniat cui libet christiano. Scribitur enim Iaco. 5. Si quis ex vobis eriauerit à veritate, scire debet, quoniam qui conuertit fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, liberabit animam eius à morte. sed nullus potest aliquem reuocare ab errore, nisi illum errorem cognoscat. Cui libet ergo conuenit ex præcepto Apostoli de errore inquirere.

2 Præterea: Plus est hæreticum occidere, quam de errore inquirere. sed Matathias Machabæus propria auctoritate eū, qui ad aram sacrificaturus accesserat, interfecit, vt scribitur 1. Machab. 2. Multo ergo magis licet propria auctoritate de hæresi inquirere.

3 Præterea: Dicit Cyprianus, & ponitur 23. quæst. 5. c. Si audieris. Si ante aduentum Christi circa Deū colendum, & idola spernenda præcepta seruata sunt: multo magis post aduentum Christi, sed ante aduentum Christi omnibus mandabatur consortia hæreticorum fugere, & de hæresi inquirere. Ergo multo magis licet hoc facere in præsentis statu.

IN CONTRARIUM est. Quia cui non licet de fide disputare, non licet de hæresi inquirere, quæ fidei opponitur. sed scribitur extra de hære. cap. Quicumque. Inhibemus quoque, ne cuiquā laicæ personæ publicè, vel occultè, vel priuatiuè de fide catholica liceat disputare: quicumque vero cōtra hoc fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

RESO-

* In Epist. ad Tit. c. 3. * al. voluntate.

Aristo. 1. de anima. t. c. 85.

Hæresis vnde dicitur.

Tomo 6. ad Honoratū.

* In Epist. ad Gal. c. 5.

Ephes. 5.

math. 7.

2. Tim. 2.

† De hæret. lib. 6.

RESOLVTIO.

Nulli absque Papa mandato de haeresi inquirere licet, vt sacre Scriptura auctoritates probant.

RESPONDEO, dicendum, qd haeresis est crimen Ecclesiasticu... Respondeo, dicendum, qd haeresis est crimen Ecclesiasticu...

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, qd Apostolus ibi loquitur de conuersione ab errore per modum fraterne correctionis...

AD secundum est dicendum, qd Mathathias interfecit illum, qui ad aram sacrificaturus accesserat, zelo diuinæ legis, & eius auctoritate.

AD tertium est similiter dicendum, quod vnum Deum colere, & idola spernere, omnibus est præceptū strictius post aduentum Christi, quam ante.

ARTICVLVS V.

UTRUM QVIS SINE mandato Papæ possit in haeresi comprehensos condemnare.

Verè docet Augustinus in hoc articulo puniendos esse haereticos, de quo vide præ alijs Rossensem contra Lutherum artic. 33.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, qd sine mandato Papæ quis possit in haeresi comprehensos condemnare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd sicut ponitur 24. quæst. 3. cap. Notandum. Aliud est excommunicatio:

E sine mandato eorum fieri potest. sed Mart. 13. Saluator prohibuit Apostolis, ne eradicarent zizaniam, per quam haeretici intelliguntur, secundum Augustinum.

2 Præterea: Dicit Gregorius, & ponitur 23. quæst. 8. c. Si in mortem. Si in mortem Longobardorum me miscere voluisssem, hodie Longobardorum genus nec Regē, nec Ducem haberet.

3 Præterea: Dicit Hieronymus, & ponitur 23. q. 5. cap. Regum, Malos comprimere, & bonos subleuare, regum officium est.

IN CONTRARIVM est quod dicit Hiero. & ponitur 24. q. 3. cap. Resecanda: Resecanda sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda est, ne tota domus massa, & corpus, & pecora ardeat.

RESOLVTIO.

In haeresi deprehensi, quantum ad mortem corporalem iudicio seculi relictū, absque Papæ mandato non sunt condemnandi.

RESPONDEO, dicendum, quod Ecclesia condemnat Haereticos duplici condemnatione.

Primo condemnatione mortis spiritualis, vt per excommunicationem, per quam separatur anima à corpore mystico Ecclesiæ.

Secundo, condemnatione mortis corporalis, per quam separatur anima à corpore naturali.

Primam igitur condemnationem facit Ecclesia immediate per seipsam: quia excommunicatio est proprie mucro Papæ, & Episcoporum. Sed secundam condemnationem non facit immediate per seipsam, sed post abiuratā haeresim relinquit eos iudicio seculari.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd sicut ponitur 24. quæst. 3. cap. Notandum. Aliud est excommunicatio:

1. Retra. cap. 28. Tomo 1.

† Cap. exco muni cam. 1. & 2. extra de haeret.

† Cap. Ad abolendam extra de haeret.

Tit. 3. † Idem intelligas de prinacibus. † Scilicet in dex laeularis.

RESOLVTIO.

Principibus secularibus absque Papa mandato Haereticos capere, aut iudicare non licet, vt ex sacre Scriptura testimonijs colligitur.

RESPONDEO, dicendum, qd nec peccatum idololatriæ nec peccatū haeresis legitur esse puni tum sine expresso mandato Ecclesiæ. Scribitur enim Exo. 32. qd peccatum idololatriæ commissum per filios Israel, quando fecerunt sibi vitulum constabilem, non fuit punitum nisi ex præcepto Moyssi, qui descendēs de monte dixit: Si quis est Domini iungatur mihi.

municatio: aliud est eradicatio: Excommunicatur enim aliquis (vt ait Apostolus) vt spiritus eius saluus fiat in die Domini. sed eradicatio fit per mortem, & separationem animæ à corpore naturali.

AD secundum est dicendum, qd Papa, & Episcopi non debent se immiscere in mortem hominis, immediate eos sententiando, vel condemnando: sed dignos morte relinquunt iudicio seculari.

AD tertium est dicendum, quod ad seculares iudices pertinet haereticos condemnare, præsupposito tamen iudicio Ecclesiæ esse condemnatos, secundum ordinem ab ipsa institutum.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PRINCIPIBUS Christianis liceat capere, & iudicare haereticos sine mandato Papæ.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod sine mandato Papæ liceat Principibus christianæ fidei haereticos capere, & iudicare.

2 Præterea: Magis est corpora haereticorum iam sepulta comburere, quam haereticos capere, & condemnare, & iudicare.

3 Præterea: Scribitur 3. Regum 15. qd Asa Rex Iuda purgauit vniuersas sordes idolorum, & confregit simulacrum turpissimum, & combussit in torrentem Cedron: sed hoc pertinet ad cultum Dei, vt quilibet Rex, & Princeps christianæ fidei purget à sordibus idolorum, & haereticorum regnum suum.

IN CONTRARIVM est, quia illos non possunt capere, & iudicare proprio iudicio, sed debent remittere ad iudicium Ecclesiæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ille populus aras idolorum non confregit nisi ex præcepto Moyssi: nec Iosias Rex Israel combussit corpora haereticorum, nec Asa Rex Iuda purgauit sordes idolorum, quæ fecerant Patres eius, nisi auctoritate Dei, cuius Vicarius in terris Papa existit.

Q. V. AE.

Handwritten notes at the bottom of the page.

Vide Nico. Eymicum in Directo. Inquisitor. par. 2. q. 53.

Tit. 3.

QVÆSTIO VNDECIMA
QVOMODO AD PAPAM SPECTET

determinare ea, quæ pertinent ad vnitatem
Diuinæ essentia.

DEINDE considerandum est quali-
ter ad Papam spectet determinare
quæ ad vnitatem Diuinæ essentia
pertinet. Circa quod queritur sex.
Primo, Utrum ad Papam spectet sub
articulo ponere, quæ non possunt ab

- homine naturaliter cognosci.
- Secundo, Utrum ad Papam spectet sub articulo ponere: Credo in vnum Deum.
- Tertio, Utrum ad Papam spectet ponere sub articulo vnum Deum esse creatorem omnium.
- Quarto, Utrum ad Papam spectet determinare modum credendi Trinitatem.
- Quinto, Utrum ad Papam spectet determinare modum distinctionis personarum.
- Sexto, Utrum ad Papam spectet modum vnitatis trium personarum determinare.

ARTICVLVS I.

UTRUM SPECTET AD PA-
PAM PONERE SUB ARTICULO, QUÆ AB HO-
MINE NATURALITER COGNOSCI
NON POSSUNT.

Vide S. Thomam par. 1. q. 3. 2. art. 1. & 2. 2. q. 1. ar. 8.

AD primū sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet sub articulo ponere quæ ab homine naturaliter cognosci non possunt. Quia stultum est sub articulo ponere, quæ non possunt probari, sed Deum esse trinū, & vnum, vel Christum esse incarnatū, naturaliter probari non potest. Ergo talia sub articulo poni non debent.

Tomo 9. Tract. 26. In Ioan. * al. non volens

Hom. 16. fu per Ezechiel.

Præterea: Spirituality, & æterna, quæ naturaliter cognosci non possunt, sunt semper eadem, & immutabilia. sed illa, quæ sub articulis ponuntur, creentur, & crescunt: Dicit enim Gregorius, quod secundum incrementa temporum creuit scientia sanctorum Patrum, & quanto viciniores fuerunt aduentui Saluatoris, tanto sacramenta salutis plenius perceperunt.

IN CONTRARIUM est. quia ad Papam spectat sub articulo ponere, quæ nos beatos faciunt. sed talia sunt, quæ non possunt naturaliter ab homi-

ne cognosci. Iuxta illud Ioan. 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Expediit ergo talia sub articulo ponere.

RESOLVTIO.

Quis, nisi stolidus, sub articulo non nisi ea, quæ ab homine naturaliter cognosci possunt, ponenda esse affirmabit?

RESPONDEO, dicendum, quod homo viuunt triplici vita. Primò vita cõtemplatiua, & spiritali, per quam Deo cõiungitur. Secundo, vita actiua, & morali, per quam in agendis dirigitur. Tertio vita speculatiua, & intellectuali, per quam in ratione perficitur. Stultum ergo esset dicere, quod homini non deberent præponi aliqua alia ad credendum, quæ per seipsum cognoscere non valet. Nam si hoc esset, in vita spiritali Deo non coniungeretur. Nam per solam fidem * homo facit cū Deo quoddam matrimonium: quia per solam fidem homo coniungitur Deo: Iuxta illud Osæ. 2. Sponsabo te mihi in iustitia, & misericordia, & in fide. In vita vero morali in agendis non dirigeretur: Nam per solam fidem homo dirigitur in agendis, per quæ potest consequi vitam æternam.

Vnde ipsa sola dicitur substantia, & fundamentum sperandarum rerum, cuius signum est, quia nullus Philosophorum ante aduentum Christi cum toto cõnato suo tantum ponit scire de scientijs necessarijs ad salutem, quantum post aduentum Christi scit: vna veruola per solam fidem. propter quod dicit Augustinus 13. de Tri. quod illi præcipui gentium Philosophi, qui inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intelligere potuerunt; tamen quia sine Christo mediatore philosophati sunt, quem nec futurum Prophetis, nec venisse Apostolis crediderunt, sicut dictum est de illis: Veritatem detinuerunt in * iniquitate. ad Rom. 1. Tertio, in vita intellectuali non perficeretur. Est enim humana cognitio sic debilis, quod nullus Philosophorum longum tempus apponendo in studio potuit perfecte naturam vnus muscæ inuestigare: Vnde legitur de quodam Philosopho, * quod triginta annis in solitudine stetit, vt cognosceret naturam apis, nec eam perfecte inuestigare potuit. stultum est autem nolle credere nisi illa, quæ tantum homo per se cognoscere potest.

* al. anima

† Ad Rom. cap. 1. 1.

Tomo 3. cap. 19.

* al. iniustitia.

Philosophi notandum.

* al. qui

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum. quod licet illa, quæ sunt fidei, per rationem non possint probari: sunt tamen tot signis, & miraculis cõfirmata, * quod per nullam puram creaturam fieri possent. si enim Rex

* al. quæ

Rex mitteret litteras cõsilio suo eius sigillo signatas; nullus esset ausus dicere tales litteras non processisse auctoritate Regis. Illa autem, quæ fidei sunt tradita nobis per Prophetas, & Apostolos sigillo Dei signata sunt, quod quidem sigillum miracula, & signa sunt, quæ Dei filius in humana natura fecit. Quod si dicitur, miracula illa fieri, nullum vidisse, leuiter respondetur. Constat enim quod ante aduentum Christi totus mundus idola colebat, sicut ipsæ historiæ Paganorum ostendunt. Sed modo ferè omnes sapientes, diuites, & potentes ad Christum sunt conuersi. aut ergo istud factum est miraculose per Christum: & sic habeo propositum. aut dicitur hoc non esse miraculosum, & sic dico non potuisse esse maius miraculosum, quæ quod mundus totus sine miraculis cõuerteretur.

† Vide San. Tho. 2. 2. q. 1. art. 7.

Tract. 41. super Ioã. Tomo 5.

AD secundum est dicendum, quod licet ad credendum homo non cogatur necessitate coactionis; arctatur tamen ad credendum necessitate finis. quia non potest aliquis consequi finem vitæ æternæ, nisi per credere illa, quæ sunt fidei. Iuxta illud Apostoli ad Hebræ. 11. Accedentem ad Deum oportet credere. quia sine fide impossibile est Deo placere.

AD tertium ad dicendum, quod crescere illa, quæ sunt fidei, potest intelligi dupliciter. aut substantialiter per additionem, aut accidentaliter per explicationem. Primo modo immutabilia sunt, & eadem: quia secundum August. lib. 18. de ciuit. c. 47. Vna fides est antiquorum, et modernorum. Sed secundo modo creuerunt. quia multa explicitè nos cognoscimus, quæ illi implicite cognouerunt. Et sic Papa aliqua potest explicare in articulis, quæ explicata non sunt.

ARTICVLVS II.

UTRUM AD PAPAM SPECTET PONERE SUB ARTICULO: Credo in vnum Deum.

Vide S. Thomam 2. 2. quæst. 1. ar. 7. & par. 1. q. 11. art. 3. & lib. 1. contra Gentiles cap. 42. & Aegidium Romanū lib. 1. sent. dist. 24. q. 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim quod ad Papam non spectet sub articulo ponere. Credo in vnum Deum. Quia quod est a Philosophis demonstratiuè probatum, non est ponendum sub articulo: sed esse vnum Deum, demonstratiuè probatum est, a Philosophis in pluribus locis. Ergo non est ponendum sub articulo.

Hom. 26. in Euang.

Præterea: Ponere sub articulo, ad quæ ratio humana induci potest, diminuit rationem meriti. Iuxta illud Grego. Fides non habet meritum, cui humana ratio præbeat experimentum. sed quod sit vnus Deus, potest adduci humana ratio. Ergo non est ponendum sub articulo.

Præterea: Præceptum Dei arctat nos ad credendum absque eo, quod sub articulo ponatur. sed præcipitur Deutero. 6. Audi Israel dominus Deus tuus, Deus

vnus est. non est ergo ponendum hoc sub articulo. IN CONTRARIUM est. quia in Symbolo Patrum, & in Symbolo Apostolorum ponitur: Credo in vnum Deum.

RESOLVTIO.

Deum esse, & vnum à Papa iure optimo sub articulo positum dicendum est, cum multi infanias, & impietates quasdam affirmarint.

RESPONDEO, dicendum, quod rationabiliter ponitur sub articulo esse Deum, & esse vnum Deum. nam Deum esse gubernatorem omnium, & omnium actuum humanorum directorem, ac omnium bonorum remuneratorem, & malorum punitorem multi negauerunt. Ponentes enim omnia casualiter euenire, negauerunt Deum esse omnium Prouisorum, & Gubernatorem, cuius contrariū ad sensum videmus. Nam videmus res omnes, vt Solem, Lunam, & Stellas determinatum cursum habere. quod non contingeret, si casualiter euenirent. Ponentes vero actus humanos non disponi à Deo, nec ab ipso prouideri, induci, quia videbant bonos in mundo isto affligi, & malos prosperari, negauerunt Deum actuum humanorum esse directorem, non attendentes, quod bonus medicus per eandem artem medicinæ propinat vni infirmo aquam, & alteri vinum ex certa scientia secundum quod ars medicinæ dicitur.

Ponentes autem non esse aliam vitam præter istam, negauerunt Deum esse omnium malorum punitorem, & bonorum remuneratorem. Contra quos dicit Apostolus 1. Corin. 15. Si tantum in hac vita sperantes in Christo sumus: miserabiliores omnibus hominibus sumus. rationabiliter igitur positum est in Symbolo Apostolorum: Credo in Deum; vt omnium prouisorum, & vt omnium actuum humanorum directorem, & vt omnium bonorum remuneratorem, & malorum punitorem, secundum quem modum Deum esse, non est probatum humana ratione. Sed in Symbolo Patrum rationabiliter est additū: Credo in vnum Deum. Nam filiorum, & propinquorum nimium dilectores adorant plures Deos: Scribitur enim Sap. 14. Acerbo luctu dolens Pater, cito sibi rapti filij fecit imaginem, & illum, qui tunc quasi mortuus homo fuerat, postmodum tanquam Deum colere cepit, & constituit inter suos teruos sacrificia sibi offerri. Principum vero, & Regum adulatores plures Deos adorant, sicut Nabuchodonosor, vt Deus volebat adorari. Diuinatores vero, & demomon consultores plures Deos adorant. quia quod est proprium Dei, vt occulta, & futura prænoscere, à demomonibus scire cupiunt. Quia igitur multi vnum Deum non adorant, contra tales errantes congruè additum est in Symbolo Patrum: Credo in vnum Deum.

Dan. 3.

Ad Argumenta.

Ex prædictis ergo patet responsio ad rationes in oppositum factas.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PAPAM SPE-
Et ponere sub articulo, Deum esse
Creatorem omnium.

Vide omnino S. Thomam opusculo 23. vnde totus hic
articulus lumen declarationis accipiet.

D tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, q ad Papam non spe-
ctet ponere sub articulo, Deu es-
se Creatorem omniu. Dicit enim
Commentator in de substantia
orbis: q multi dixerunt ipsum
Deum esse causam mouentem.

sed non causam agentem omnium. sed cum finis si-
gnificet agens prima significatione, ponere Deum es-
se causam mouentem per modum finis, & non cau-
sam agentem per modum efficientis, est absurdum, et
contra intentionem Aristotelis. Ex quo ergo hoc posi-
tu est a Philosophis, non oportet ponere sub articulo.

2 Præterea: Omne, quod potest non esse aliqua
parte sui de se formaliter, necesse est non esse: sed suu
esse effectiue est ab aliquo productum. cum ergo om-
nia visibilia corporalia aliqua parte sui possint non
esse, & necessariò sunt ab alio producta. Non ergo
oportuit ponere in articulo: Creatorem omnium vi-
sibilem.

3 Præterea: Omne, quod ordinatè mouet, vt assi-
miletur suo fini, suum esse, & totu suum bonum ef-
fectiue recognoscit ab alio. sed omnia inuisibilia, puta
ipsi Angeli, & substantiæ separata ordinatè mouent,
vt assimilentur suo fini: Effectiue ergo habent esse à
Deo. non ergo oportuit addere in Symbolo: Et in-
uisibilem.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Eccle-
siæ. quia eius auctoritate Symbolum est ordinatum.

RESOLVTIO.

Deum esse omnium Creatorem a Papa sub Artic-
ulo positum, non est superuacuum, immo necessariu,
cum huiusmodi Articulus à quibusdā fuerit negatus.

RESPONDEO, dicendum, q aliqui posuerunt
mundum fuisse ab æterno, sicut Aristoteles, &
multi alij probauerunt. † In persona quorum loqui-
tur beatus Petrus, quando dixit: Ex quo dormierunt
patres nostri, omnia sic perseverant ab initio creatu-
re; & contra istos positum est in Symbolo Patrum: Fa-
ctorem cæli, & terræ. Si ergo facta sunt, constat, q nõ
semper fuerunt. Iuxta illud Psal. 148. Dixit, & facta
sunt. Aliqui vero posuerunt mundu esse factu à Deo,
ex præiacenti tamen materia, volentes metiri poten-
tiam Dei iuxta mensuram potentia creatæ, quæ non
potest aliquid producere nisi ex præiacenti materia:
cum sit potentia particularis. Et contra istos positum
est in Symbolo Apostolorum: Creatorem cæli, & ter-
ræ. Nam secundum Damascenum, differunt creare, &
facere. quia creare est aliquid producere ex nihilo. Fa-

Ecere vero præsupponit materiam præiacentem. Aliqui
autè posuerunt, sicut Manichæi, visibilia, & corrupti-
bilia à bono Deo facta non esse, pro eo q multi defe-
ctus in talibus corporalibus inueniuntur, & multa-
nocuia. Contra quos Augustinus ponit tale exemplū:
Si aliquis intraret domum fabri, & inueniret ibi in-
strumenta, cum quibus pungeret, & læderet se; & ex
hoc reputaret illum fabrum esse malum, q teneret illa
instrumenta, stultus esset, cum faber teneat illa ad opus
suum. Ita stultum est dicere, q corporalia sint mala,
& à malo Deo, quia sunt nociua. nam quod est vni no-
cium, alteri est vtile. Ad remouendum ergo hunc erro-
rem additum est in Symbolo Patrum: Factorem
omnium visibilem. Sed aliqui non valentes transcen-
dere corporalia, non crediderunt esse aliquid ultra na-
turam visibilem, adorâtes pro Deo Solem, & Lunam,
vel aliquam Stellarum, quæ inter corporalia summum
gradum tenebant. Ad remouendum igitur hunc erro-
rem additū, est in Symbolo Patrum: Et inuisibiliu.

Exemplum
illustre.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q non ne-
gamus Philosophos, potissime Peripateticos, posuisse
Deum causam efficientem omnium. quia tamen po-
suerunt mundum ab æterno, & effectus coæternos
fuisse suæ causæ, quorum positionem tanquam here-
ticam fides catholica damnat. Ideo oportuit sub arti-
culo ponere, Deum esse omnium Creatorem, & Facto-
rem. Quorum erroris radicem Rabi Moyses assignat
dicens: Ipsi fuerunt similes puero, qui statim cum na-
sceretur, poneretur in insula, & nunquam videret mu-
lierem prægnantem, nec puerum nascentem: si tunc
diceretur ei, quando iam esset magnus, qualiter ho-
mo concipitur, & portatur in vtero; non crederet ei,
quia videtur sibi impossibile, q sic magnus in vtero
posset portari. ita Philosophi videntes statum mundi
præsentem non crediderunt, quod mundus posset de
nouo incipere.

Exemplum
de Philoso-
phis mūdū
esse æternū
asserentibus.

Et per hoc patet responsio ad alias duas rationes,
quia non per illum modum ponit Ecclesia Deum
factorem omnium visibilem, & inuisibilem, sicut
Philosophi posuerunt.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM AD PAPAM SPE-
Et determinare modum credendi
Trinitatem.

Vide omnino S. Thomam opusculo 23. super cap. Fir-
miter. extra de Sum. Trinit. & fide Catho. vbi materiam
huius articuli explicat luculenter.

D quartum sic proceditur. Vide-
tur enim, q ad Papam non spe-
ctet determinare modum creden-
di Trinitatem. Dicit enim Hila-
rius in lib. de Synodis: Pater, &
Filius, & Spiritus sanctus sunt
per substantiam tria, per conso-
nantiam vero sunt vnum. Non est ergo ibi vnitas in
natura, sicut Papa determinat.

Præ-

2 Præterea: Dicit Boetius in lib. de Tri. Illud est
vere vnum, in quo nullus est numerus. sed Trinitas
est vnus Deus verissime. Non ergo ibi erit numerus
personarū cū vnitate naturæ, vt Ecclesia determinat.
3 Præterea: Quæcunque differunt specie, differunt
natura. sed paternitas, & filiatio cum sint relationes
differentes specie, ponunt differentiam in natura. Nõ
ergo est in Trinitate vera vnitas.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra
de sum. Tri. & si. catho. cap. Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum credendi Trinitatem ad Papam spectat
determinare, vt ex sacra Scriptura, eiusque Doctori-
bus colligi potest.

RESPONDEO, dicendum, q Innocentius ter-
tius in illa Decretali supradicta: Firmiter credi-
mus, tria ponit requirenda esse in confessione veræ,
sempiternæque deitatis. Nam primo ex parte creden-
tis requiritur firmitas, quando dicit: firmiter credi-
mus: Firmus namque debet esse christianus nihil hæ-
sitās. Vnde Moyses grandis factus fide, negauit se es-
se Filium Filia Pharaonis, magis eligens afflictionem
cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iu-
cunditatem. vt scribitur ad Heb. 11. Secundo ex parte
modi credendi requiritur simplicitas, vt non sit ibi
erroris admixtio, quando dicit: & simpliciter confite-
mur. secundum enim Augustinum primo de Trinita-
te: Nil periculosius alicubi erratur, nec laboriosius
aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur,
quàm vbi quæritur Trinitas Patris, & Filij, & Spiritus
sancti. Tertio ex parte eius, quod creditur, requiritur
primo quod credatur esse vnus verus solus Deus sine
deorum plurificatione. Dicit enim Augustinus. super
illo verbo. 1. ad Cor. 8. Si quidem sunt dii multi, &
domini multi: nobis tamen non est nisi vnus Deus.
Plures sunt dii nūcupatiuè, sicut sunt Dæmones: quia
omnes dii gentium dæmonia. Plures sunt similiter
dij adoptiue, quia, Ego dixi: Dij estis, & Filij excelsi
omnes. Sed substantiue naturaliter sola Trinitas est
vnus Deus. Secundo q credatur esse æternus sine in-
ceptione. dicit. n. Anselmus super illo verbo Exo. 15.
Dominus † Regnavit in æternum, & ultra. q si mūdus
fuisset ab æterno, & in æternum duraret: adhuc Deus
diceretur esse ante, & ultra tale æternum: quia causa
semper est ante, & ultra suu causatū. Tertio, q sit im-
mensus. sine mensuratione: Exponens enim Augusti-
nus 4. super Gen. illud verbum Sap. 11. Omnia dispo-
sisti in numero, pondere, & mensura: dicit, q Deus
omnia disponit in seipso, qui est numerus sine nume-
ro, pondus sine pōdere, mensura sine mensura. Quarto,
quod sit incommutabilis sine mutatione, dicente
Augustino 1. de Tri. Vera immortalitas est vera incō-
mutabilitas, quam nulla creatura habet, quoniam so-
lius Creatoris est. Quinto, quod sit omnipotens sine
subiectione: ipse enim solus est, qui mortis, & vitæ ha-
bet potestatem, & subest ei, cum voluerit, posse; vt scri-
bitur Sap. 15. Sexto, q sit ineffabilis inuestigatione,
quia dicente Apostolo: Incomprehensibilia sunt iu-

dicia eius, & inuestigabiles viæ eius. omnes istas con-
ditiones requisitas ad modum credendi Trinitatem
ponit Innocentius in Decretali supradicta: Firmiter
credimus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q Hilarius
accipit substantiam pro hypostasi. vult enim dicere,
quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt tria per
substantiam † personarum, & sunt vnum per consonan-
tiam vnitatis essentia.

AD secundum est dicendum, quod Boetius per
illa verba intendit excludere numerum à diuina essen-
tia, non autem à Trinitate personarum, quod quidē
confitetur Ecclesia.

AD tertium est dicendum, quod paternitas, &
filiatio non se habent ad diuinas Personas propriè, vt
speciem dantes: sed magis, vt personas distinguentes,
& constituentes. Illud autem, quod se habet ad
personam diuinam, vt speciem dans, est natura diui-
na: quia Pater generat sibi filium similem secun-
dum naturæ identitatem, non secundum personalem
propriètatem, quamuis in diuinis non propriè dica-
tur aliquid differre secundum speciem, cum ibi non
sit species, neque genus.

† Id est, per
distinctionem
personarum. nã
personæ di-
uinæ nõ ha-
bent substanti-
am distinc-
torem.

ARTICVLVS V.

UTRUM AD PAPAM SPE-
Et determinare modum distinctio-
nis personarum.

Vide Aegidium Romanum lib. 1. sent. dist. 23. q. 3.

D quintum sic proceditur. Vide-
tur enim, quod ad Papam non spe-
ctet determinare modum distin-
ctionis personarum. Quia quæ
sunt eadem realiter alicui, sunt ea-
dem realiter inter se. Sed Pater,
& Filius, & Spiritus sanctus sunt
idem realiter in essentia. Non ergo in personis diuinis
est ponenda realis distinctio.

2 Præterea: Aut persona addit aliquid supra essen-
tiam, aut nihil. si aliquid addit reale faciet composi-
tionem, quod non est ponendum. si vero nihil addit,
non poterit facere realem distinctionem.

3 Præterea: Quæ de se inuicem prædicantur, quic-
quid verificatur de vno, verificatur de alio. sed pater,
& essentia prædicantur de se inuicem. ista est enim ve-
ra: Pater est essentia. sed Pater generat, ergo similiter
essentia generat.

IN CONTRARIUM est quod scribitur ex-
tra de sum. Trin. & si. catho. cap. Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum distinctionis personarum diuinarum ad Pa-
pam spectat determinare, vt ex auctoritatibus patet.

H RESPON-

† Id est, pro-
bare conati
sunt; nõ ta-
mẽ vere p-
barur: cum
oia eorum
argumenta
sint solubi-
lia, vt docet
Conc. Late-
ranen. sub
Leone X.
sefs. 8.

De fid. Or-
tho. lib. 1.
cap. 8.

Tomo 3.
cap. 11.

Psal. 95.
Psal. 81.

In Profolo-
gion c. 20.
† Nunc le-
gitur: Re-
gnabit.

Tomo 3.
cap. 3.

Tomo 3.
cap. 1.

Rom. 11.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Innocentius III. in decretali supradicta ponit modū distinctionis personarum dicens: Tres quidem personæ: Pater à nullo: Filius à Patre solo: ac Spiritus sanctus pariter ab utroque: Pater generans, & Filius nascens, & Spiritus sanctus procedens consubstantiales, & cœquales, & coomnipotentes, & cœterni. Vbi tria confitentur. Primo personarum distinctionem: Secundo, distinctionis causæ assignationem: Et tertio, inseparabilem operationem.

Personarum quidem distinctionem, quando dicit: Tres quidem personæ. Nam secundum Aug. de Trin. lib. 7. cap. 4. to. 3. Cum queritur quid tres, vel quid tria, referendum est ad personas: quia persona, secundum Boetium In de natura, & persona, est rationalis, vel intellectualis naturæ indiuidua, & incommunicabilis substantia. Incommunicabilitas autem in diuinis attenditur in personis: nō in essentia: quia Pater ita est Pater, q̄ non Filius: & Filius, ita est Filius, q̄ nō Pater, in essentia tamen Pater est illud, quod Filius: & Filius illud, quod Pater. unde Aug. 15. de Tri. c. 14. tomo. 3. dicit, q̄ verbum Dei Patris vnigenitus Filius eius, qui per omnia Patri similis, & cœqualis, hoc omnino est qd̄ Pater: nō tamen Pater, quia ille Filius, & iste Pater. Distinctionis vero causæ assignationem tangit, quando dicit: Pater à nullo, Filius à Patre solo, Spiritus sanctus pariter ab utroque. Pater generans: Filius nascens: Spiritus sanctus procedens. Nam inter personas diuinas non potest esse distinctio, nisi per originem vnias ab altera. quia secundum Damas. In diuinis omnia sunt idem præter generationem, ingenerationem, & processione. Eo ergo ipso, q̄ Pater est generans, & Filius est genitus; oportet Filium ab eo esse naturaliter distinctum: cum secundum Aug. 1. de Trin. c. 1. Nulla res seipsam generet, vt sit. eo ipso q̄ Pater & Filius vna voluntate spirant Spiritum sanctum, oportet ab utroque pariter spiratum esse, & ab utroque pariter distinctum. quia secundum Hiero. Spiritus sanctus non est Pater, neque Filius, sed est amor, quem habet Pater in Filium, & Filius in Patrem.

Tertio tangit inseparabilem operationem, quando dicit: Cōsubstantiales, & cœquales, coomnipotentes, & cœterni. Nam secundū Aug. 2. de Tri. Pater, & Filius, & Spiritus sanctus inseparabiliter operantur. & hoc ideo est quia cōsubstantiales sunt sine qualitatis implicatione: sunt cœquales sine quantitatis diuisione: sunt coomnipotentes sine virtutis terminatione: & sunt cœterni sine tēporis variatione. Vnde dicit Augustinus 5. de Trin. cap. 1. Intelligamus Deum, quantum possumus, sine qualitate bonū: sine quantitate magnum: sine indigentia creatorem: sine situ præsentem: sine habitu oīa continētem: sine loco ubiq; totum: sine tempore sempiternum: sine vlla sui mutatione mirabilia facientem, nihilque patientem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod eo modo, quo tres personæ sunt eadem in essentia, sunt eadē inter se. quia in essentia Pater est omnino illud, qd̄ Filius: Sed comparatæ tres personæ ad essentiam, eadē

sunt in naturæ identitate: Inter se tamen adinuicem comparatæ distinguuntur relatiua proprietate.

AD secundum est dicendum, q̄ persona addit supra essentiam relationem facientem cum ipsa essentia non realem compositionem; neque realem diuersionem, sed bene realem specificationem, secundū quam aliquid verificatur de vno, quod nō verificatur de alio.

Et per hoc patet responsio ad tertium Argumentū.

ARTICVLVS VI.

UTRUM AD PAPAM SPECTET DETERMINARE MODUM VNITATIS TRIUM PERSONARUM.

Vide S. Thomam opusculo 23. & par. 1. q. 29. art. 4. & q. 30. & 31. & Aegidium Romanum superiori articulo citatum.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, q̄ ad Papam non spectet determinare modum vnitatis trium personarum. quia quod est determinatum à Christo, non est determinandum per Papam. sed modus vnitatis trium personarum determinatus est à Christo: Ioan. 17. quando dixit: Rogo Patrem, vt sint vnū in nobis (loquens de Apostolis) sicut nos vnū sumus. sed Apostoli fuerant vnū cum Christo in charitate. Isto ergo modo personæ sunt vnū in essentia.

2 Præterea: Scribitur prima Io. 5. Tres sunt, qui testimoniū dant in celo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus: & hi tres vnū sunt. Et tres sunt, qui testimoniū dant terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis: & hi tres vnū sunt. Sic ergo tres personæ sunt vnū in essentia, sicut sunt vnū Spiritus, Aqua, & Sanguis.

3 Præterea: Esse vnū natura, est esse vnū substantia, sicut dicit Augustinus in libro de moribus Monachorum. sed participatione naturæ omnes homines sunt vnus homo. Ergo eodem modo tres personæ sunt vna substantia.

H IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de sum. Trin. & fide catholica: Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum trium diuinarum personarum vnitatis ad Papam determinare spectat, vt ex Decretali videre licet.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Innocentius tertius in decre. supradicta ponit trium personarū in essentia perfectam vnitatem, quando dicit: Vna essentia, substantia, seu natura simplex omnino. Itaque essentia diuina est simplicissima, & est communissima. quia igitur est simplicissima, in tribus personis non est plurificata: quia simplex non plurificatur.

A catur. ideo est quædam summa res Pater, & Filius, & Spiritus sanctus non habens partem, & partem: vnde totam dat Pater Filio, & totam sibi retinet: & Pater, & Filius totā dant Spiritui sancto: & totam sibi retinet. Est ergo quædam summa res simplex, & indiuisa. Quia vero est communissima, ipsa non est genita, neque generans: quia cum esse genitum conueniat Filio, & nō Patri: si diuina essentia esset genita Pater non esset diuina essentia; & si esset generans, cum generare non conueniat Filio, Filius non esset diuina essentia: sed bene est per generationem, & processionē eadem numero tribus personis communicata. Hunc ergo modum vnitatis essentia diuine confitentur Innocentius in decretali supradicta, quando dicit: Nos autem, sacro approbante concilio, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, q̄ vna quædam summa res est veraciter Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, quæ non est generans, neque genita, neque procedens. Sed est Pater, qui generat, & Filius qui generatur, & Spiritus sanctus procedens, vt distinctio sit in personis, & vnitas in natura. Et damnamus, & reprobamus tractatum, vel libellum, quem Abbas Ioachim edidit contra prædictum Magistrum. In quo libello asserbat Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum esse vnus essentia, vel naturæ, non vera, & reali vnitate: sed quædam collecta similitudine in amore, vel in charitate. Confitentur similiter Innocentius trium personarum in potentia æqualitatem. & confitentur tria opera à tota Trinitate simul esse facta. Primo, opera creationis, quando dicit, q̄ sancta Trinitas ab initio temporis vniuersam condidit creaturā. Secundo, opera redemptionis, quando dicit, q̄ hæc sancta Trinitas primo per Moysen, & Prophetas secundum ordinatissimam dispositionem temporum doctrinam humano generi tribuit salutarem. Et exprimuntur in illa clausula articuli pertinentes ad Christi humanitatem de vtero

A virginali assumptam: & sacramenta, per quæ facta est humani generis redemptio. Tertio, confitentur opera nostræ glorificationis, quando dicit: Qui omnes resurgens cum proprijs corporibus, vt recipiat omnes secundum opera, quæ fecerunt, siue bona, siue mala.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ argumentum sumptum à similitudine non dicit identitatem, sed disparitatem. Volebat ergo Christus, q̄ sui Discipuli essent vnū in amore, & in charitate; sicut ipse cum Patre erat vnū in substantiæ identitate.

B **A**D secundum est dicendum, q̄ Spiritus, aqua, & sanguis non fuerunt vnū in Christo in naturæ vnitate. quia illa tria non sunt vna res, nec vna natura, sed fuerunt vnū in testimonij veritate. Testificabatur enim illa tria, quod Christus non erat purus homo, sed plus, quàm homo. quia enim de corpore Christi exiuit sanguis per se, & aqua; per se miraculosum fuit, vt glossa ibi dicit. Testificabantur ergo sanguis, & aqua Christum esse Dei Filium. Testificabatur etiam hoc spiritus, id est clamor, & vox illa, quæ emisit spiritum emittendo. quod enim homo iam prope mortem uocem magnam emittat, sine miraculo esse non potest, potissime homo, qui moritur gladio per sanguinis effusionem. Vnde Centurio, qui erat ex aduerso, videns, q̄ sic clamans expirasset, dixit: Verè Filius Dei erat iste. Matth. 27.

AD tertium est dicendum, q̄ natura creata non est suum esse, sed acquirit esse in suppositis. propter quod partitur, & plurificatur plurificatione suppositorum. Sed natura diuina est ipsum esse, nec acquirit esse in suppositis. propter quod non ponit numerum cum personis, ita quod essentia, & tres personæ sint quatuor res: nec plurificatur plurificatione personarum, sed est eadē cū persona, & est quælibet persona.

QVAESTIO XII. QVOMODO AD PAPAM SPECTET DETERMINARE

quæ pertinent ad distinctionem personarum.

ARTICVLVS I.

UTRUM SPECTET AD PAPAM SUB ARTICULO PONERE, PATREM ESSE OMNIPOTENTEM.

Huc spectant, quæ scripsit Aegidius Colūnius Rom. sent. Dist. 4. q. 3. & d. 20. q. 1. vbi soluit ingeniosè, & doctè grauè quidem dubitationem.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem. Quia posse generare est perfectionis: sed hoc non potest Pater

VIDENTVM est insuper, quomodo ad Papam spectet determinare, quæ pertinent ad distinctionem personarum: Circa quod quaruntur quatuor.

Primo, Utrum ad Papam spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem.

Secundo, Utrum ad Papam spectet determinare modum generationis filij à Patre.

Tertio, Utrum ad Papam spectet determinare modum procedendi Spiritus sancti à Patre, & Filio.

Quarto, Utrum ad Papam spectet plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quàm Patris, & Filij.

nostræ
glorificationis

Tomo 3.

¶ Primo lib. de fide Ortho. c. 10.

† Id est, personaliter distinctū per relationem realem, vt ait S. Tho. par. 1. q. 28. ar. 3. siue per relatiuā proprietatē, vt declarat Augustinus in solutione priuati argumenti. † To. 3. lib. 2. cap. 10.

Tomo 3.

communicare Filio. Non ergo omnipotentia debet poni sub articulo Patris.

2 Præterea: Pater non potest incarnari. Ergo non est omnipotens. probatur antecedens. quia si posset incarnari, posset nasci: & si posset nasci, posset esse filius, & sic in Diuinis essent plures filij. quod est contra illud: Non tres Filij, sed vnus filius: non tres Spiritus sancti, sed vnus Spiritus sanctus.

3 Præterea: Dicit Augustinus 2. de Tri. q̄ Pater nusquam legitur esse missus. Si ergo Pater non potest mitti, nnn est omnipotens.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Omnipotentia congruè à Papa sub articulo Patris poni debet. Potentia enim Patri appropriatur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ conuenienter omnipotentia ponitur sub articulo Patris propter eius appropriationem: Appropriatur enim potentia Patri, sicut sapiëntia Filio: bonitas Spiritui sancto. quia sicut potentia potest esse sine sapientia: sic Pater non recipit esse ab aliquo, & posset esse sine Filio, saltem in eo, quod Deus. Dicit enim Aug. 5. de Tri. Quòd nõ est hoc dicere ingentum, quod est dicere Patrẽ, quia si filium non genuisset, nihil prohiberet eum esse ingentum. sapientia vero non potest esse sine potentia: quia posse sapere est aliquid posse: Ideo conuenienter appropriatur Filio, qui etiam in eo, q̄ Deus, non potest esse sine Patre, cū toto esse suum à Patre recipiat. Bonitas vero non potest esse sine potentia, & sapientia: quia bonitas est bene, & sapienter velle, vt dicit Rich. 6. de Tri. c. 15. Ideo conuenienter appropriatur Spiritui sancto, qui procedit à Patre, & Filio. Similiter propter erroris vitiationem. sunt enim ista tria: Potentia, Sapientia, & Bonitas communia tribus personis. dant tamen intelligere propria personarum: In quantum autem sunt communia, vitamus per ipsa errorem Arrij separantis substantiam, & ponentis nihil realiter esse commune tribus personis. Sed in quantum talia dant intelligere propria, vitamus errorem Sabellij confundentis personas, & ponentis nullam realem proprietatem in personis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ¶ ergo est dicendum, q̄ posse generare nõ dicit potestatem, sed proprietatem. Est enim diligenter considerandum, q̄ tam potentia, quam essentia diuina dicit perfectionẽ simpliciter, & formaliter infinitam: Omne autem simpliciter perfectum est communicabile tribus: & quamuis Filius nõ dicatur posse generare, ex hoc q̄ ei non communicatur; in Filio tamen non posse generare, non est imperfectio, sed conditio: nec indignitas, sed proprietatis. non enim esset bonum argumentum; sic dicere: Distinguere, & constituere diuinas personas dicit perfectionem: sed talem perfectionem non dicit diuina essentia, nec aliquid essentiale attributum, nisi sola relatio: Ergo essentia non dicit perfectionẽ simpliciter: Nam distingue-

re, vel referre non est imperfectio in essentia diuina, vel in aliquo absoluto, sed conditionis, nec impotestatis, sed proprietatis.

AD secundum est dicendum, q̄ Pater posset incarnari: nec conueniret sibi nasci, & esse filium secundum naturam diuinam, sed solum secundum naturam humanam assumptam. Vnde propter hoc non sequeretur, in diuinis plures esse filios: Nam conuenit filio q̄ sit Pater Virginis secundum naturam diuinam, & secundum naturam humanam est eius Filius.

AD tertium est dicendum, q̄ secundum Aug. de Trinita. Cum Pater ex tempore ab aliquo cognoscitur, non dicitur tamen missus ¶ quia non habet de quo sit, sicut Filius: nec ex quo procedat, sicut Spiritus sanctus. Sicut ergo non recipere esse ab aliquo nõ est impotestatis in Patre, sed proprietatis: sic mitti sibi non conuenit.

ARTICVLVS II.

UTRUM SPECTET AD PAPAM DETERMINARE MODUM GENERATIONIS FILIJ à PATRE.

Vide S. Thomam opusculo 23. super cap. Firmiter. extra de sum. Trinit. & fide catholica.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ ad Papam non spectet determinare modum generationis Filij à Patre. Quia quod est inenarrabile non potest per Papam explicari. Sed scribitur in It. c. 53. Gñationẽ eius quis enarrabit? Nõ ergo talis modus ponendus est sub articulo.

2 Præterea: Filius naturaliter non generatur, nisi ex muliere. sed Deus Pater non habet vxorem. Ergo filij generare non potest.

3 Præterea: Secundum Aug. Esse filium, est esse verbum. Sed verbum nostrum non est Filius. Ergo similiter nec verbum Dei.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Modus generationis Filij à Papa rectè sub articulo Filij poni debet non enim est inenarrabilis per reuelationem: & ex hoc multi errores vitantur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ aliqui hæretici posuerunt Christum non fuisse Dei Filium aliter, quam alij Sancti viri, qui bene viuendo merentur Dei Filij per adoptionem appellari, faciendo voluntatem Dei. De quibus dicitur Io. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Et contra hunc errorem positum est in Symbolo Apostolorum: Credo in Iesum Christum Filium Dei vnigenitum: Ex quo enim vnigenitus est, est naturalis, & non adoptiuus. Iuxta illud Ioan. 1. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Aliqui vero posuerunt Christum non fuisse ante Beatam Virginem: sed tunc incepit esse, quando ex ea conce-

Symbolum Athanasii. Tomo 3. cap. 5.

Tomo 3. cap. 6.

¶ Vide omnino Magistru lib. 1. sent. dist. 7. & ibi Aegidii Romani. qd. 1. a. & 3.

¶ Vide Aegidii lib. 1. sent. dist. 7. quæst. 4.

Tom. 3. lib. 4. cap. 20. ¶ S. Thom. par. 1. qd. 43. art. 4.

¶ Vide Magistru sent. li. 3. dist. 10. s. si vero. & s. sequenti.

conceptus est: Et contra hunc errorem additum est in Symbolo: Ex patre natum ante omnia secula.

Scribitur enim Io. 8. Antequam Abraham fieret, ego sum. Aliqui autem dixerunt, sicut Sabelliani, q̄ bene Christus fuit ante Beatam Virginem, sed non fuit alia persona à Patre, & Spiritu sancto distincta. Quod dictum cum auferat Trinitatem personarum, error est, & venenum fidei. Vnde ad hunc errorem remouendum positum est in Symbolo: Deum de Deo, lumen de lumine. Scribitur Io. 8. Qui me misit verax est. Constat autem, q̄ nullus mittitur à seipso, sicut nulla res seipsam generat secundum Augustinũ. Aliqui vero, sicut Arriani, bene dixerunt, q̄ Christus fuit ante Beatam Virginem, & q̄ fuit persona distincta à Patre, non tamen q̄ esset vetus Deus, nec q̄ esset eiusdem naturæ, cum Patre: Et contra hunc errorem ponitur in Symbolo: Deum verum de Deo vero. Scribitur enim Ioã. 14. Ego, & Pater vnus sumus. Sed aliqui posuerunt Christum esse creaturam, non æternaliter genitum à Patre, sed temporaliter factum: nec æqualis potestatis cum Patre. Et contra hunc errorem ponitur in Symbolo: Genitum non factũ, consubstantiali Patri, per quem omnia facta sunt. Confitetur ergo Papa quinque sub vno articulo de modo generationis filij. Primo, eius filiationis naturalitatem. Secundo, eius generationis æternitatem. Tertio, in persona distinctiuam proprietatem. Quarto, in essentia unitatem. Et quinto, in potestate æqualitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ modus generationis filij inenarrabilis est per humanam probationem, quia non solum hominum, sed omnium Angelorum mentem excedit: potest tamen narrari per diuinam reuelationem, & per fidei adhætionem. sunt enim illa, quæ sunt fidei, à Deo nobis reuelata. quæ cū sint à summa veritate dicta, falsa esse non possunt. Et ideo tanquam vera sub articulis ponuntur, ne liceat alicui contrarium pertinaciter asserere.

AD secundum est dicendum, q̄ derisorium est intelligere in diuinis generationem carnalem: Nõ enim est idem generationis modus in omnibus, sed in animalibus per maris, & femine commixtionem: In platis vero per pullulationem: Deus autem cum non sit animalis, & carnalis naturæ, non requirit feminam, cui commisceatur ad proles generationem. sed est spiritualis, & intellectualis naturæ, cuius partus est cõceptus: & verbum formatum, quod quidẽ verbum vnigenitus filius eius est. tale autem verbum est delectabiliter audiendum, est veraciter credendum, est conueniẽ meditandum, est alijs manifestandum, & executioni mandandum.

AD tertium est dicendum, q̄ sicut dicit Damas. 1. lib. cap. 6. Verbum Dei in quatuor differt à verbo nostro: Primo, in actuali existentia: quia verbum Dei est persona subsistens: nostrum autem est quoddam accidens. Secundo, in repræsentationis efficacia: tota enim essentia Patris repræsentatur in verbo eius: Ideo filius vocatur, de cuius ratione est naturam patris repræsentare, & sibi in natura assimilari. Tertio in veri-

tatis euidẽtia, quia gignitur de tota scientia Patris: Nostri autem verbum plerumque ex ignorantia formatur. Quarto in immobilitatis permanẽtia: quia verbum nostrum nõ manet in dicente, sed transit per aerem: verbum autem Dei semper in dicente manet, quia totus Filius est in Patre, & totus in verbo Patris.

ARTICVLVS III.

UTRUM SPECTET AD PAPAM DETERMINARE MODUM PROCEDENDI SPIRITUS SANCTI à PATRE, & FILIO.

De materia huius articuli, quæ grauissima est, vide Concilium Florentinum sub Eugenio 4. sels. 6. & seq. Magistrum, & Doctores lib. 1. sent. dist. 11. & S. Thomã par. 1. quæst. 36. art. 2.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ ad Papam non spectet determinare modum procedendi Spiritus sancti à Patre, & filio. Quia quod non est determinatum per Christum in Euangelio, non est sub articulo ponendum. Sed Io. 15. Saluator loquẽs de Spiritu sancti processione, nullam mentionem facit, q̄ procedat ab ipso, sed solum à Patre dicens: Spiritus sanctus, qui à Patre procedit. Non ergo ponendum est sub articulo, q̄ procedat à Filio.

2 Præterea: In Concilijs principalibus Græcorum, in quibus fuerunt fidei articuli determinati, expressum est, Spiritum sanctum solum à Patre procedere, & nõ à Filio. & quicumque aliter diceret, vel prædicaret anathema incurreret. sicut Magister allegat 11. Distin. 1. lib. sententiarum.

3 Præterea: Nicenum Concilium, Symbolum constituit in quo nulla mentio de Spiritu sancti processione à Filio, facta est: immo in fine prædicti Symboli subiunctum est: Quicumque aliud docuerit, vel prædicauerit, anathema est.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Modus procedendi Spiritus sancti à Patre, & Filio tamquam ex uno principio, & unica spiratione à Papa rectè poni debet, vt via contrarium opinanti præcludatur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Spiritum sanctum ex Patre, & Filio procedere non solum Doctores Græcorum, & Latinorum asserunt: verum etiam ipsa veritas. Io. 18. quãdo dicit: Spiritus sanctus, quẽ mittet Pater in nomine meo, ille testimonium perhibebit de me. Super quo verbo dicit Anselmus In de process. Spiritus sancti, q̄ non est aliud Spiritum sanctum in nomine Filij mitti, quàm de eius substantia procedere. Quia tamen aliqui propter veritatis ignorantiam præsumpserunt dicere contrarium: ideo, vt

omnibus præcluderetur via contrarium opinandi, cõgruum fuit sub articulo ponere, & sub anathemate mandare, q̄ modus procedendi Spiritus sancti est à Patre, & Filio; non tanquam ex duobus, sed tanquam ex vno principio pariter spirari. Vnde scribitur lib. 1. extra † de sum. Trini. cap. Fidei. Nos huiusmodi erroribus viam præcludere cupientes, sacro approbante Concilio, damnamus, & reprobamus omnes, qui negare præsumperint æternaliter Spiritum sanctum ex Patre, & Filio procedere: siue etiam ausu temerario, asserere, q̄ Spiritus sanctus à Patre, & filio tanquam ex duobus principijs, & non tanquã ex vno procedat.

† De sum. Trini. & fide Cathol. lib. 6.

Ad Argumenta.

Tomo 3. cap. 27.

Ioan. 7.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Augustinus 15. de Trini. mouet istam quæstionem: Si Spiritus sanctus procedat ex Patre, & Filio, cur ipse Filius, dixit, Spiritum sanctum solum à Patre procedere? quã soluens sic dicit: Si filius dicebat: Mea doctrina non est mea; cum tamẽ ore Apostoli ipse dictus sit doctrina, & sapientia Patris, multo fortius dicebat Spiritum sanctum à Patre procedere, quia sicut doctrinã habet à Patre, & non à se: ita, q̄ Spiritus sanctus ab eo procedat, non habet à se, sed à Patre: à quo sicut habet, q̄ sit Filius: ita ab ipso habet, q̄ Spiritus sanctus ab ipso procedat.

AD secundum, & tertium est dicendum, q̄ in Concilij Græcorum illa explicata sunt in articulis, contra quæ insurgentibus noui errores. Quod vero ponitur in eis: Quicumque aliud docuerit, vel prædicauerit, sit anathema; Aliud, ibi ponitur pro erroneo, nõ pro expositorio, vel explicatorio: quia quando insurgit error contra hoc, licuit Ecclesiæ sub articulo explicare quod in illis Concilijs explicatum non fuit.

ARTICVLVS III.

UTRUM SPECTET AD PAPAM PLURA PONERE SUB ARTICULO SPIRITUS SANCTI, QUAM PATRIS, & FILII.

Vide S. Thomam opusculo 23.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ non spectet ad Papam plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quam Patris, & Filij. Quia Spiritus sanctus est vna in Trinitate persona. Non ergo ponenda sunt plura in articulo de vna persona, quam de alia.

† al. omnipotentis.

2 Præterea: secundum Ambros. de fide lib. 1. c. 2. Dominus est nomen natura, & nomen potestatis. sed potentia attribuitur Patri. Male ergo ponitur in articulo: Credo in Spiritum sanctum, Dominum. 3 Præterea: Viuificare attribuitur Filio. Iuxta illud ad Heb. 4. Viuus est sermo Dei. id est, Filius Dei. Male ergo ponit sub articulo Spiritus sancti: Et viuificatẽ. IN CONTRARIVM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Plura sub articulo Spiritus sancti, quam sub articulo Patris, & Filij recte à Papa sunt posita, vt multi errores tollantur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Papa in articulo Spiritus sancti, quinque confitetur de ipso. Primo, dominationem. Secundo, viuificationem. Tertio, à Patre, & Filio processionem. Quarto, cum Patre, & Filio vnã adorationem. Quinto, Prophetarum inspirationem.

Fuerunt enim aliqui hæretici male sentientes de Spiritu sancto, dicentes, q̄ erat creatura, & q̄ minor erat Patre, & Filio: & q̄ erat minister vtriusque. Ad remouendum ergo hunc errorem, positum est in Symbolo Patrum: Credo in Spiritum sanctum dominũ. Aliqui vero dixerunt, q̄ vita spiritualis animæ in nobis poterat acquiri ex libero arbitrio, absque aliqua infusione gratiæ Spiritus sancti. Et ad hunc errorem remouendum, additum est in Symbolo: Et viuificantem. Aliqui autem posuerunt, q̄ Spiritus sanctus procedat à Patre, sed non à filio, quod si sic esset, non esset amor vtriusque. Ideo ad remouendum hunc errorem, ponitur in Symbolo: Qui ex Patre, Filioque procedit. Aliqui autem dixerunt, q̄ non erat eiusdem substantiæ cum Patre, & Filio: Vnde nec idem honor, nec eadẽ reuerentia sibi debebatur, q̄ impendebat Patri, & Filio. Et ad remouendum hunc errorem, positum est in Symbolo: Qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur. Sed aliqui posuerunt, q̄ vetus testamentum non fuit datum à bono Deo: nec Spiritu sancto inspirati locuti sunt Prophetæ. Et ad remouendum hunc errorem, subiunctum est in Symbolo: Qui locutus est per Prophetas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ per illa, quæ ponuntur in articulo, remouentur errores de nouo insurgentes. Quia igitur plures errores insurrexerunt de persona Spiritus sancti, quam de alijs personis: Ideo oportuit, plura ponere de articulo Spiritus sancti, quam Patris, & Filij.

AD secundum est dicendum, q̄ vna est potestas sicut vna bonitas omnium trium personarum: attribuitur tamen potestas Patri propter eius appropriationẽ, quia magis conuenit potentia cõ Patre, qui est à nullo, quam cum aliqua alia persona. attribuitur tamen Spiritui sancto propter erroris vitiationem, ne putaretur, q̄ sit minor Patre, & Filio.

AD tertium est dicendum, q̄ sicut dicit Aug. 2. de Tri. Omnis sanctificatio, & omne opus factũ in creatura rationali simul inseparabiliter efficitur à tota Trinitate: attribuitur tamẽ quandoq; personis singulis propter aliquam conuenientiam, quam habet cum proprijs personarũ. Viuificare ergo animã nostrã vita spiritali, cõuenit filio propter intellectus illuminationẽ. Spiritui vero sancto conuenit propter affectus inflammationem: quia sicut Filius procedit, vt verbũ, cuius est intellectum illuminare, ita Spiritus sanctus procedit, vt amor, cuius est affectum inflammare.

QVAE

QVAESTIO XIII. QVOMODO AD PAPAM SPECTET DETERMINARE

quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio assumptam.

CONSIDERANDVM est vlt. A terius, qualiter ad Papam spectet determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio assumptam. Circa quod quarantur quinque.

- Primo, Utrum ad Papam spectet sub articulo ponere modum conceptionis, & incarnationis Christi. Secundo, Utrum ad Papam spectet sub articulo ponere modum Passionis, & sepulture Christi. Tertio, Utrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnes articulos fidei. Quarto, Utrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnia sacramenta Ecclesiæ. Quinto, Utrum ad Papam spectet determinare, per quem modum corpus Christi est sub sacramento altaris.

RESOLVTIO.

Quæ ad humanam naturam à Dei Filio assumptam sunt spectantia, recte à Papa determinantur, vt ex ijs sex errores tollantur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sex ponuntur sub vno articulo, per quæ excluduntur sex errores, qui tunc pullulabant circa Christi incarnationem, quando illud Symbolum fuit editum.

Primum est præcisã hominum saluatio. Secundũ est legalium exclusio. Tertium est Dei filij ex virgine carnis assumptio. Quartum est miraculosa corporis eius formatio. Quintum est illius carnis cum humano corpore vera assimilatio. Sextum est, Dei & hominis vera personalis vnio.

Fuerunt enim aliqui dicentes Dei, filium esse incarnatum non solum propter nos homines; verum etiam propter dæmones damnatos liberandos, & saluandos. Et hic error excluditur per hoc, quod præmittitur in articulo: Qui propter nos homines. Aliqui vero dicebant solam Christi Incarnationem, & Passionem non sufficere ad nostram salutem, sine legalium obseruatione, & impletione. Et hic error excluditur per hoc, quod additur: Et propter nostram salutem. Aliqui autem dicebant, Dei filium non descendisse ad terram per carnis ex vtero virginali assumptionem, sed magis Christum tamquam purum hominẽ existentem, aliqua bona operatum fuisse in terris, ex quibus dicebant eum meruisse cœlum ascendere. Et hic error excluditur per hoc, quod adiungitur: Descendit de cœlis. Aliqui autem dicebant per operationem virilis seminis Christum in vtero Beatæ Mariæ fuisse cõceptum, & incarnatum. Et hic error excluditur per hoc, quod annectitur: Incarnatus est de Spiritu sancto. loco cuius in Symbolo Apostolorũ dicitur: Conceptus est de Spiritu sancto. Aliqui autem dicebant corpus Christi non fuisse verum corpus, nec eiusdem naturæ cum corpore humano, & hic error excluditur per hoc, quod dicitur: Ex Maria Virgine. Sed aliqui dicebant humanam naturam personaliter non fuisse vnitam Dei filio, sed per ipsum Dei filium fuisse habitatam modo, quo inhabitat sanctos viros, ex quorum dicto non erat verum dicere: Deus factus est homo: sed magis Deus inhabitat hominem: Et hic error excluditur per hoc quod vltimo ponitur: Et homo factus est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ antequã Dei verbum carnem assumeret, huiusmodi verbum erat ignoscibile, tanquam in corde Patris existens, sicut verbum hominis, dum est in corde non cognoscitur, nisi ab illo, in cuius corde existit. Erat intangibile:

ARTICVLVS I.

UTRUM SPECTET AD PAPAM DETERMINARE, QUÆ PERTINENT AD NATURAM HUMANAM À DEI FILIO ASSUMPTAM.

Vide Concilium Lateranen. sub Innocentio III. cap. 1. refertur in cap. Firmiter. de sum. Trinit. & fide Catho. & S. Thom. opusculo 23.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, q̄ ad Papam non spectet determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio assumptam. Et primo, q̄ non ad ipsũ pertinet ponere sub articulo modum conceptionis, & incarnationis Christi. Quia sub articulo non debet poni nisi illud, per quod fides roboratur, & declaratur, vt dicit August. 14. de Trini. Sed illa, quæ sunt fidei, satis conuenienter reuelata, & declarata sunt sanctis Patribus in veteri testamento. Non ergo oportet sub articulo ponere, Christum esse in vtero virginali conceptum.

2 Præterea scribitur Ioan. 6. Spiritus est, qui viuificat: caro autem non prodest quicquam. Credere ergo, Dei Filium esse Spiritum nos viuificantem, nõ autem credere ipsum esse carnaliter conceptum, facit ad nostram salutem.

3 Præterea: si homo non peccasset, Dei Filius fuisset incarnatus. Non ergo propter nostram salutem.

IN CONTRARIVM est Auctoritas Ecclesiæ.

Tomo 3. cap. 1.

a. ad Tim. 6.

Ioann. 6. Hom. 47. In Ioan.

Traet. 27. In Ioan. Tomo 9.

bile: audiebatur quidem à Prophetis, & Patriarchis per subiectam creaturam, non tamen poterat tangi. Erat inaccessible: quia lucem habitabat inaccessibleem, quam nullus hominum videre poterat. Sed postquam induit carnem humanam, factum est cognoscibile, quia in terris visum est, & cum hominibus conuersatum est. factum est tangibile, quia manus nostræ pertractauerunt de verbo vitæ. Factum est accessibile, quia accessum habemus per ipsum ad Patrem. Multa ergo secreta Dei manifestata sunt nobis post Christi incarnationem, quæ ante occulta erant. Vnde propter aduētum Christi fides nostra est declarata: spes nostra est confirmata: charitas nostra est inflàmata: natura nostra est sublimata: & nostra volútas est quæta, & terminata.

Ad secundum est dicendum, quod illud verbum: Caro non prodest quicquam; Chrysostr. exponit de carne Christi intellectuali dicens: Non sufficit carnaliter intelligere, quod Christus dixit in carne, hoc enim nihil prodest. oportet enim plus addere, & spiritualiter intelligere illa, quæ ipse in carne dixit. Aug. vero exponit de Christi carne sacramentali. si enim intelligatur caro Christi sub sacramento dilanianda per dentes, quomodo in cadauere dilaniatur, aut in macello venditur, & non quomodo spiritu vegetatur, nihil prodest. Accedat ergo (vt ait) spiritus ad carnem, & prodest plurimum. Idem etiam August. exponit de Christi carne naturali sub propria specie, dicens, quod caro Christi per seipsam non mundat spiritualiter à peccato. sed per verbum, à quo suscepta est: quod cum sit principium omnium per susceptam animam, & carnem omnium credentium, animam mundat, & carnem.

Ad tertium est dicendum, quod si Dei Filius, homine non peccante, fuisset incarnatus, fuisset operatus nostram salutem per modum iucunditatis, & integritatis: quia vtroque modo natura nostra est beatificata; quantum ad corpus, videndo Christi humanitatem; & quantum ad animam, videndo Christi diuinitatem. Ingressi enim, & egrediendo, pasqua inuenimus: Sed non fuisset operatus nostram salutem per modum mortis, & passibilitatis: quia non assumpisset naturam mortalem, & passibilem. ex quo enim homo non peccasset, non indignisset ipso, vt Redemptore, sed solum, vt Glorificatore: sed ex quo peccauit, vtroque modo indiguit ipso: quia nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset.

ARTICVLVS II.

UTRUM AD PAPAM SPECTET SUB ARTICULO PONERE MODUM PASSIONIS, & SEPULTURÆ CHRISTI.

Vide Magistrum, & ibi Theologos Scholasticos lib. 3. sent. dist. 20. & seq.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet sub articulo ponere modum passionis, & sepulture Christi. Quia Christus non fuit mortuus, & passus, nisi in-

E quantū homo. sed in quantum homo naturaliter potuit pati, & mori. Non est ergo istud ponendum sub articulo.

2. Præterea: Iudæi sunt puniti, quia Dominum gloriæ occiderunt. Iuxta illud Act. 3. Vos autem Dominum auctorem gloriæ interemistis, & petistis virum homicidam donari vobis: sed Deus non potest pati. Non ergo hoc ponendum est sub articulo.

3. Præterea: Sub articulo non debet poni, nisi quod facit ad nostram salutem. sed sepultura Christi non facit ad nostram salutem, immo ad contrarium: cum ipse debuerit esse inter mortuos liber.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Passionis Christi, & sepultura modum Papa sub articulo rectè confitetur, us ex eo bona nobis per Christum parta declarentur.

RESPONDEO, dicendum, quod homo per peccatum primo incurrerat Dei offensionem: Delectatur enim Deus in spiritali pulchritudine, sicut homo carnalis delectatur in pulchritudine corporali. Deus enim spiritus est. quādo ergo anima per peccatū inquinatur, & eius pulchritudo amittitur, Deus offenditur.

Secundo, incurrerat animæ maculam, & deturpationem. est enim peccatum macula ipsius animæ.

Tertio, incurrerat de Paradiso exilium, & expulsionem. Ad remouendum ergo Dei offensionem necessaria fuit Christi mors, & crucifixio: vt, sicut homo morte se damnauerat, ita morte redimeretur per iustitiam rationis. propter quod super illo verbo: Descendat nunc de Cruce, & credimus ei; Dicit Chrysostr. immo non descendat. quia ad hoc venit, vt per mortem destruat eum, qui habebat mortis imperium. si enim homo in Cruce non moreretur, humanum genus non redimeretur. Ad remouendam vero animæ maculam, & deturpationem, necessaria fuit Christi passio, & eius sanguinis effusio: de quo Christus in sua Passione fecit quoddam balneum, in quo animæ peccatorum lauantur ab omni macula. cum enim lauantur in baptismo, in balneo Christi sanguine consecrato lauantur, cum nō nisi ex sanguine Christi baptismus efficaciam habeat. Sed ad remouendum de paradiso exilium, & expulsionem necessaria fuit Christi sepelitione. non est enim necessarium corpus sepeliri, nisi postquam anima à corpore est separata. Erat autem necessarium, animam Christi ad infernum descendere, vt animas Sanctorum per peccatum primi hominis de paradiso expulsas ad cælestia reuocaret. Ista autem tria confitetur Papa sub vno articulo.

Primo, mottem, & crucifixionem, quando dicit Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato.

Secundo, simul Passionem, & sepelitionem quando subdit: Passus, & sepultus est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, Quod non ideo

Pl. 87.

Ioan. 4.

Matth. 27.

Heb. 2.

Exemplū.

ideo ponitur sub articulo, Christum esse crucifixum, & passum, quod non potuerit mori naturaliter, secundū quod homo: sed ponitur sub articulo, quod ille, qui moriebatur & crucifigebatur, in quantum homo, erat verus Deus.

Ad secundum est dicendum, quod planum est, Iudæos non occidisse Christi diuinitatem: Constat enim, quod cum moritur homo in separatione animæ à corpore, non moritur anima, sed ipsa caro: sic in morte Christi non est mortua diuinitas, sed natura humana. Nunquid ergo debuerunt puniri Iudæi, ac si interfecissent purum hominem, & non Deum? Dicendum ad hoc, quod si aliquis Rex indutus esset pulchra veste, si quis in vestem illam aliquam turpitudinem proiiceret, tantum peccatum incurreret, ac si ipsum Regem deturparet. Similiter verbum Regis si scriberetur in charta, & si aliquis dilaniaret chartam Regis, pro tanto haberetur, ac si dilaniaret verbum Regis. Peccatum ergo Iudæorum dilaniando carnem Christi, & scripturam Christi, tam fuit, ac si ipsum Dei filium dilaniassent, vel occidissent. & tali pena debuerunt puniri.

Ad tertium est dicendum, quod sicut mors Christi operata est nostram salutem, ita eius sepultura. Nec obstat ex hoc, quod fuit sepultus, nō fuisse liberum inter mortuos. quia eo ipso, quod per inclusionem sepulchri non potuit impediri, quin ab eo resurgendo exiret, ostenditur, eum inter mortuos libertatem habuisse.

ARTICVLVS III.

UTRUM SPECTET AD PAPAM explicare omnes articulos Fidei.

Vide S. Thomam 2. 2. quæst. 1. art. 8. 9. & 10. & Hostiæ. in summa tit. de fide catholica. §. Quot, & qui articuli.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod non spectet ad Papam in Symbolo explicare omnes articulos fidei. Quia multa sunt dubia in his, quæ sunt fidei. scribitur enim Ecclesiastes. 1. Cū cæres difficiles, & nō potest homo eas explicare sermone: Ergo de omnibus explicandi non sunt articuli in Symbolo.

2. Præterea: Minores de Ecclesia non tenentur explicitè credere. Ergo in Symbolo omnibus legendo non oportet explicare credibilia.

3. Præterea: In articulis fit explicatio fidei, sed non est in potestate hominis explicitè credere. Scribitur Roma. 10. Quomodo credent ei, quæ non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? quomodo autem prædicabunt, nisi mittantur? Non ergo oportet explicare per articulos, quæ sunt fidei.

IN CONTRARIUM est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Articulos Fidei omnes ad Papam pertinet explicare, vt Ecclesia probat Auctoritas.

RESPONDEO, dicendum, quod salus humani generis facta est per manifestationem diuinitatis secundum humanitatem assumptam, quæ secundum Damascenum fuit instrumentum diuinitatis. mediante quo, quæ erant hominis supra hominem operabatur. ergo omnia, quæ sunt fidei principaliter, & per se, vel ordinantur ad Christi diuinitatem, vel ad assumptam humanitatem. diuinitas autem septem modis est manifesta nobis in sacro eloquio. Primo, quantum ad essentiam vnitatem. Secundo, quantum ad Patris potestatem. Tertio quantum ad Filij proprietatem. Quarto, quantum ad Spiritus sancti sanctitatem. Quinto, quantum ad Ecclesiæ communitatem. Sexto, quantum ad resurrectionis veritatem, quæ diuina virtute, & nutu fienda est. Septimo, quantum ad futuram vitæ æternitatem.

Quam ergo ad primum ponitur in articulo: Credo in vnum Deum. Quantum ad secundum ponitur: Patrem omnipotentem. Quantum vero ad tertium ponitur: Et in Iesum Christum filium eius vni-genitum. Quantum autem ad quartum ponitur: Et in Spiritum sanctum Dominum. Quantum ad quintum ponitur in Symbolo Apostolorum. Sanctorum communionem. Quantum ad sextum ponitur: Expecto resurrectionem mortuorum. Sed quantum ad septimum additur: Et vitam venturi seculi.

Per assumptam vero humanitatem septem modis Dei Filius operatus est nostram salutem. Primo, per eius conceptionem: Secundo, per eius natiuitatem, seu incarnationem. Tertio, per eius mortem, & passionem. Quarto, per eius ad inferos descensionem. Quinto, per eius Resurrectionem. Sexto, per eius in cælum Ascensionem. Septimo, per eius in fine seculi iudicariam dominationem.

Quantum ad primum dicitur: Qui conceptus est de Spiritu sancto. Quantum ad secundum additur: Natus ex Maria Virgine. multi enim concipiuntur, qui non nascuntur. Quantum ad tertium dicitur: Crucifixus pro nobis sub Pontio Pilato. Quantum vero ad quartum ponitur. Descendit ad inferos. Quantum ad quintum additur: Tertia die resurrexit à mortuis. Quantum ad sextum dicitur: Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris. Quantum ad septimum dicitur: Qui venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in articulis non explicantur nisi illa, quæ principaliter ad nostram faciunt salutem. huiusmodi autem sunt, quæ pertinent ad Christi diuinitatem, & humanitatem. alia vero quæ consequenter se habent, non oportet per articulos explicare.

Ad secundum est dicendum, quod illa, quæ continentur in sacra Scriptura, leguntur omnibus, & tamē non tenentur omnes explicitè illa scire. & sic est de his, quæ sunt fidei: quia licet omnibus proponantur, non tamen tenentur omnes explicitè ipsa cognoscere.

Ad tertium dicitur, quod ad multa homo tenetur, quæ non potest perficere sine auxilio gratiæ: vt præcepta

Lib. 3. de fide Orthod. cap. 15.

precepta Dei seruare. quod quidem auxilium gratia quibusdam datur per Dei misericordiam: quibusdam autem per iustitiam non datur: quod fit in poenam alicuius peccati, vel actualis, vel saltem originalis. sicut dicit Aug. in lib. de correctione, & gratia cap. XI.

Tomo 7.

ARTICVLVS III. UTRUM SPECTET AD PAPAM in Symbolo ponere omnia sacramenta Ecclesie.

Vide citatos in proximè precedenti Articulo.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam spectet in Symbolo ponere omnia sacramenta Ecclesie. Quia errores insurrexerunt circa sacramenta, sicut circa illa, quæ sunt fidei. Ergo ista, sicut illa, in Symbolo sunt ordinanda.

2. Præterea: Illa ponuntur in Symbolo, quæ faciunt ad nostram salutem. sed sic faciunt ad nostram salutem sacramenta, sicut articuli, ergo.

3. Præterea: Maior difficultas insurgit circa sacramentum Eucharistie, quam circa baptismum. Magis ergo oportet explicare in articulo sacramentum Eucharistie, quam sacramentum baptismi.

IN CONTRARIUM est. Quia in Symbolo Patrum non fit mentio nisi de sacramento baptismi. & in illa decret. extra de sum. Trinit. & fide Catho. non exprimentur nisi quatuor sacramenta.

RESOLVTIO.

Omnia Ecclesie sacramenta in Symbolo à Papa poni non est necesse.

† De septenario sacramentorum numero. Vide Concilium Trid. sessio. 7. de sacramentis cano. 1. & S. Tho. par. 3. q. 65. art. 1. & 2.

RESPONDEO, dicendum, quod sacramenta sunt quedam medicinæ purgatiuæ peccatorum, ut anima ipsa sacramentis tanquam quibusdam spiritualibus medicinis à defectibus, & peccatis expurgata, efficiatur capax receptionis septiformis gratiæ spiritus sancti. Sunt autem in anima nostra septem defectus. Primus, per peccati originalis infectionem. Secundus, per diaboli impugnationem. Tertius, per peccati personalis, & actualis perpetrationem. Quartus, per ipsius animæ in vita spirituali debilitationem. Quintus, per reliquiarum peccatorum deturpationem. Sextus, per ignorantie cognitionem. Septimus, per carnalis concupiscentiæ ineffrenationem. Peccati ergo originalis infectio tollitur per baptismum. Diaboli vero impugnatio tollitur per confirmationem. Peccati actualis, & personalis perpetratio tollitur per poenitentiam. Animæ vero debilitas tollitur per sacramentum Eucharistie. Reliquiarum peccatorum deturpatione tollitur per extremam vnctionem. Ignorantia autem cognitio tollitur per sacramentum ordinis. Sed concupiscentiæ ineffrenatio tollitur per sacramentum matrimonij.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sacramenta Ecclesie habent efficaciam à Passione Christi. Vnde, sicut effectus continetur in causa: sic omnia sacramenta continentur in articulis pertinentibus ad Christi humanitatem.

AD secundum est dicendum, quod illa, quæ ponuntur in Symbolo, faciunt ad nostram salutem principaliter, & effectiuè. sacramenta autem magis faciunt medicinaliter per modum expurgationis peccatorum.

AD tertium est dicendum, quod sacramentum baptismi est ianua omnium sacramentorum. Vnde posito ipso sub articulo, omnia alia virtualiter includuntur.

ARTICVLVS V.

UTRUM SPECTET AD PAPAM determinare, per quem modum corpus Christi est sub Sacramento altaris.

Vide Concilium Trident. sessio. 13. de sanctissimo Eucharistie Sacramento, cap. 1. & 4. & cano. 1. 2. & 4. & S. Thomam par. 3. q. 75. ar. 1. & 2. & Aegidium Romanum in Theorematis de corpore Christi Theor. 1.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet determinare, per quem modum corpus Christi est sub sacramento altaris. Quia sic est de corpore Christi sub specie panis iudicandum, sicut de eius corpore sub specie propria: cum sit idem corpus numero. sed Deus in corpore Christi sub specie propria est per personalem vnionem. ergo per talem modum erit in sacramento altaris.

2. Præterea: Dicit Damascenus 4. lib. cap. ultimo, quod quia consuetudo est hominum comedere panem, & bibere vinum: ideo panis, & vino coniunxit Deus diuinitatem suam, & fecit ea corpus, & sanguinem suum. & ita panis communionis non est panis simplex, sed coniunctus diuinitati. Est ergo corpus Christi in altari per assumptionem panis ad vnitatem diuinitatis.

3. Præterea: Modus, per quem existit corpus Christi in altari, non videtur esse ab Ecclesia determinatus. Licet ergo ad placitum opinari, per quem modum corpus Christi in sacramento altaris existat.

IN CONTRARIUM est quod scribitur de consecra. Dist. 2. cap. Quia corpus. Vbi dicitur, quod visibiles creaturæ in Christi corpus, & sanguinem inuisibiliter conuertuntur.

RESOLVTIO.

Corpus, & sanguis Christi non esse sub quantitate propria, sed sub quantitate, & speciebus panis, & vini, ad Papam spectat determinare.

RESPON-

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Innocentius. Corpus Christi habet triplicem modum essendi. Aliter enim est corpus Christi in persona ipsius Christi: Aliter in cælo: Aliter in sacramento altaris. Nam in homine Christo est eius corpus, ut pars in toto per unionem: In cælo vero est, ut locatum in loco per circumscriptionem: sed in sacramento sicut præfens signatum in signo per sacramentalem representationem: & per substantiæ panis, & vini in corpus, & sanguinem eius transsubstantiationem. Non enim est corpus Christi in hostia per propriæ quantitatis circumscriptionem. quia sic non posset intrare per os fidelium manducantium ipsum. Nec per propriæ virtutis terminationem. Quia sic non posset esse simul, & semel cibus multorum fidelium in diuersis locis, & in diuersis mundi partibus existentium. Est ergo in hostia totum corpus Christi, ut cibus spiritualis animæ: non sub quantitate propria, sed sub quantitate panis, & vini per transsubstantiationem substantiæ eius in ipsum. Et hunc modum essendi determinat Papa extra de sum. Trinit. & fide catho. capitulo: Firmiter credimus. Vbi dicitur, quod corpus Christi, &

sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, & vini veraciter continetur, *transsubstantiato pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate diuina. Fingere ergo, vel ponere alium modum pertinaciter, est hæreticum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod corpus Christi habet esse in persona Christi, ut dictum est, per personalem vnionem. sed in sacramento altaris est per panis substantiæ in substantiam eius transsubstantiationem. Vnde non habet eundem modum essendi vtrobique.

AD secundum est dicendum, quod Damascenus vult panem, & vino coniugatam esse diuinitatem, quantum ad virtutem, & potentiam: quia potentia diuinitatis fit, ut panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur.

AD tertium est dicendum, quod modus essendi determinatus est per Ecclesiam. & alium modum pertinaciter asserere, esset hæreticum.

QVAESTIO QVARTADECIMA DE SANCTORVM VENERATIONE.

DIST hoc considerandum est de Sanctorum veneratione. Circa quod quaruntur quatuor.

Primo, de Papa canonizante. Secundo, de causa canonizationis. Tertio, de modo canonizandi. Quarto, de Sanctis canonizandis. Circa primum quaruntur quinque. **P**RIMO, Utrum ad solum Papam pertineat Sanctos canonizare. Secundo, Utrum sicut Papa vniuersaliter, ita Episcopus in diocesi sua possit aliquem Sanctum canonizare. Tertio, Utrum Papa absque aliqua requisitione Collegij possit aliquem Sanctum canonizare. Quarto, Utrum Papa canonizando aliquem Sanctum possit errare. Quinto, Utrum si quis non est canonizatus pro Papâ, possit pro eo officium decantari.

ARTICVLVS I.

UTRUM AD PAPAM PERTINEAT Sanctos canonizare.

Vide Concilium Trident. sess. 25. titu. de inuocatione, veneratione, & reliquijs Sanctorum, & sacris imaginibus. Vide B. Antoninum in summa par. 3. tit. 22. cap. 5. §. 5. & glossam, & Doctores in c. Vnico. de reliq. & vener. Sanctorum lib. 6.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum ad Papam pertineat Sanctos canonizare. Quia secundum Augu. in lib. de vera religione: Sancti non sunt adorandi, sed hono-

randi. Cum ergo cuilibet liceat alteri honorem impendere, cuilibet erit licitum Sanctum canonizare.

2. Præterea: In Ecclesia primitiua non omnes Sancti canonizabantur per Papam. Ergo nec nunc est necessarium, quod omnes per eum canonizentur.

3. Præterea: Ad sanctos pertinet sanctos canonizare; & non ad peccatores. non enim est conuertio Christi ad Belial, nec lucis ad tenebras, ut scribitur. 1. ad Corin. 6. sed contingit, Papam quandoque esse malum, & peccatorem. Non ergo ad Papam semper spectat canonizare sanctos.

IN CONTRARIUM est. quia nullus est Sanctus, nisi approbatione, & imitatione Christi: Iuxta illud Leui. 20. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Ergo approbatione Papæ, qui est Vicarius Christi, debet aliquis in sanctum approbari, & canonizari.

RESOLVTIO.

Sanctorum canonizationem ad Papam spectare dicendum est, ut ratio ipsa monet.

RESPONDEO, dicendum Sanctum aliquem canonizare, non est aliud, quam sanctitatem aliquis venerandam, & approbandam manifestare, propter fidem Ecclesie eius opera imitantis, & beneficia recipientis. Tria itaque principaliter requiruntur ad canonizationem Sancti.

Primo, eius sanctitatis approbatio. Secundo, eius sanctitatis à toto populo Christiano veneratione. Tertio fidei totius Ecclesie, beneficia illius Sancti possentis, confirmatio.

Ista autem tria ad solum summum Pontificem, qui est

Tomo 1.
p. 55.

* al. saluos

est caput Ecclesie, noscuntur pertinere: Nam, sicut solus Christi est homines sanctificare, & sanctos facere. Iuxta illud Leui. 21. Ego sanctus sum Dominus, q. sanctifico vos; sic solius Papae est, qui est Vicarius Christi, hominum sanctitatem manifestare, & approbare. Similiter, sicut solus Papa caput est totius Ecclesie, ita solum ad ipsum pertinet membris Ecclesie madae, sanctum aliquem sub veneratione haberi. Vterius, sicut opera, quae perhibent testimonium sanctitati alicuius fidei, Ecclesie innuntur; ita ad illum pertinet huiusmodi Sanctum canonizare, ad quem pertinet quaestiones fidei determinare: quod quidem, planum est, spectare ad Summum Pontificem, sicut patet 24. quaest. 1. cap. Quotiens ratio fidei ventilatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod duplex est reuerentia. Quaedam vniuersaliter iniuncta. Quaedam vero voluntarie, & particulariter assumpta. Prima ergo reuerentia solum honorandi sunt Sancti per Ecclesiam canonizati. Sed secunda reuerentia possunt honorari alij secundum particularem deuotionem vniuscuiusque.

AD secundum est dicendum, quod in Ecclesia primitiua non seruabatur modus canonizandi, qui modo seruatur propter duo. Primo, quia illi Sancti, vt plurimum, erant Martyres, in quibus non requirebatur talis examinatio, sicut requiritur in Confessoribus, vt infra dicitur. Secundo, ex feruore fidei nascentis Ecclesie, & ex meritis Christi, & Apostolorum, miracula, & alia opera sic erant euidentia, vt non possent terguersatione celari: sed nunc bene videndum est secundum, quod dicit Augustinus in de vera religione, quibus de diuinis credendum est, potissime cum Angelus Sathanque possit se transfigurare in Angelum lucis.

AD tertium est dicendum, quod Papa non canonizat Sanctos, sanctitatem in eis efficiendo, vel causando: sed magis sanctitatem, quae propter opera, quae ei testimonium perhibent, approbando. & sub veneratione populi christiani exponendo, quamuis, si sanctitate caret, ministerialiter non propria auctoritate, mediante clauibus Ecclesie, posset hoc facere, quantumcunque esset peccator.

ARTICVLVS II.

UTRUM SICUT PAPA VNIERSALITER, ita Episcopus in sua diocesi, possit aliquem Sanctum canonizare.

Vide Doctores Canonistas in cap. 2. De reliq. & venerat. sanctor. Troilum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 2. Et Turrecrematam in cap. 1. de consecrat. Dist. 3. quaest. 5. vbi sequitur hic Augustinum. Et Armill. Tit. canonizatio.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod sicut Papa vniuersaliter: ita Episcopus in sua diocesi possit aliquem Sanctum canonizare. Scribitur enim primo Ethicorum: Vnus-

Li. 1. Eth. 3.

quisque bene iudicat de iis, quae nouit, & horum est bonus iudex. Sed episcopus melius nouit de sanctitate, & vita eorum, qui sunt in sua diocesi, quam Papa. Ergo erit melior iudex canonizando, & approbando sanctitatem eorum.

2. Praeterea: Sanctos canonizare est ex operibus, & miraculis eos a populo venerandos praedicare. sed talia fiunt in vna diocesi quandoque, & non in alia: quia sicut operationes sunt particularium suppositorum: sic sunt particularium locorum. Magis ergo pertinet hoc ad Episcopum, quam ad Papam.

3. Praeterea: Canonizatio pertinet ad potestatem ordinis, cum ibi requiratur celebratio Missae ad honorem Sancti. sed in potestate ordinis quilibet Episcopus est aequalis Papae. Quilibet ergo Episcopus potest Sanctum aliquem canonizare in sua diocesi.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de reliq. & venera. sanct. cap. 1. Vbi Papa scribens Episcopo dicit: Si per hominem miracula fierent, non liceret vobis ipsum profecto absque auctoritate Romanae Ecclesiae venerari.

† Verba Romani Pontificis ita habent: Cum etiam per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsi pro Sancto absque auctoritate Romanae Ecclesiae venerari.

RESOLVTIO.

Sanctorum canonizatio ad solum Pontificem Romanum spectat, vt ratio ipsa docet.

RESPONDEO, dicendum, quod rationabiliter canonizatio Sanctorum solum Romano Pontifici reseruatur: innititur enim canonizatio Sanctorum fidei Christi, in quem Sancti credentes per eos miracula fiunt, quae attestantur eorum sanctitatem, & fidei integritatem. Fides autem Christi vna est. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 4. Vnus dominus: vna fides: vnus baptisma: Ad illum ergo debet pertinere canonizatio Sanctorum, in quo vniuntur omnia membra Ecclesiae, ne sint schismata in eis de Sanctis canonizatis sicut erant in Corinth. de baptismo: in quorum persona dicit Apostolus: Ego sum Paulus: ego autem Apollo: ego vero Cephas. Notatur similiter hoc expressis de consecra. Dist. 3. cap. Pronunciandum. Vbi super illo verbo: Festiuitates illae venerandae sunt, quas Episcopus cum populo collaudat, & vicinis circummorantibus indicendae sunt, non generaliter omnibus: notat Glosator, hoc intelligendum esse de Sanctis canonizatis, qui non habent vigiliis: & non quod Episcopus Sanctum aliquem in sua diocesi canonizare possit.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod secundum Dionysium: Bonum consistit ex integra, & vniuersali causa: iudicium autem, quo aliquis canonizatur in Ecclesia, est maximum bonum: cum ex hoc insurgat feruor, & comprobatio fidei Christianae: Ideo tale iudicium ad illum pertinet, cuius auctoritate canonizatus Sanctus a toto populo Christiano possit venerari.

AD secundum est dicendum, quod multi sunt Sancti per Ecclesiam canonizati, & scripti in catalogo Sanctorum,

1. Cor. 1.

* al. feruandae.

De Di. cap. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod secundum Dionysium: Bonum consistit ex integra, & vniuersali causa: iudicium autem, quo aliquis canonizatur in Ecclesia, est maximum bonum: cum ex hoc insurgat feruor, & comprobatio fidei Christianae: Ideo tale iudicium ad illum pertinet, cuius auctoritate canonizatus Sanctus a toto populo Christiano possit venerari.

AD secundum est dicendum, quod multi sunt Sancti per Ecclesiam canonizati, & scripti in catalogo Sanctorum,

Sanctorum, quorum festiuitates non possunt vniuersaliter celebrari: nec eis vigilia ordinari. De talibus ergo Episcopus in sua diocesi potest ordinare propter deuotionem populi, quod certa die eorum festiuitas celebretur, & vigilia deputetur.

AD tertium est dicendum, quod mandare sanctum aliquem vniuersaliter a toto populo venerari, pertinet ad illum, qui praestit totae Ecclesiae. nam quantum ad hoc canonizatio Sanctorum magis pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam ordinis.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA ABSQUE requisitione Collegij possit Sanctum aliquem canonizare.

De hac difficultate, vide Troilum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 2. nu. 30. & seq.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa absque requisitione Collegij non possit Sanctum aliquem canonizare. quia Papa comparatur ad Cardinales, sicut Christus ad Apostolos. sed Christus de communi lege non sanctificauit aliquos sine ministerio Apostolorum. Ergo nec Papa potest aliquos Sanctos canonizare sine ministerio, & consilio Cardinalium.

2. Praeterea: Canonizatio, & approbatio Sanctorum eo modo debet fieri, quo fit reprobatio, & separatio malorum ab Ecclesia. sed separatio, & excommunicatio non fit a Papa, nisi mediantibus Cardinalibus, sicut patet 11. quaest. 3. Ergo mediante requisitione eorum debet fieri Sanctorum canonizatio.

3. Praeterea: Maius est testimonium coniunctum, quam separatum. sed in canonizatione Sanctorum requiritur testimonium populi, quod est testimonium separatum. Magis ergo requiritur testimonium Collegij quod est testimonium coniunctum.

IN CONTRARIUM est. quia in Canonizatione Sanctorum non requiritur nisi informatio, & approbatio. sed vtrunque istorum potest Papa sine requisitione Collegij.

RESOLVTIO.

Papa quamuis absque Collegij consilio Sanctum canonizare possit; congrue tamen sine ipso non deberet.

RESPONDEO, dicendum, quod vel quaeritur de congruo, vel de necessario. si de necessario: planum est, quod potestas Papae non limitatur in aliquo: nec dependet a Collegio, sed potius e conuerso. Non enim Collegium assistit Papae per modum determinationis, seu limitationis eius potestatis, sed magis per modum ministerij, & consilij, vt debito modo huiusmodi potestatem exequatur. Vnde si quaeretur de congruo, puto, quod magis tenetur requirere Collegium in ta-

li causa, quam in aliqua alia quae in his, quae sunt fidei, tanto cautius, & maturius est agendum, quanto dolus, fraus, & deceptio circa ipsam est magis vitanda. Ne ergo canonizatio alicuius Sancti procuraretur turpis lucri gratia: vel humanae gloriae pompa, seu iactantia: non solum cum requisitione Collegij, verum et cum requisitione venerabilium virorum de Ecclesia Papa in tali casu debet procedere. si enim Paganorum Reges in actibus humanis cuncta agebant cum consilio eis assistentium: multo fortius debet Papa facere cum consilio cuncta, quae pertinent ad Deum, & ad fidem christianam. Scribitur enim in Hist. 1. quod Rex Aethiopiae ininterrogauit sapientes, qui ex more regioe semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio scientium leges, ac iura maiorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa comparatio intelligenda est secundum congruitatem, non secundum necessitatem. Et sic respondendum est ad secundum, & tertium: quia si canonizatio Sanctorum debet fieri, iuris ordine seruato, debet fieri cum requisitione Collegij: & cum aliis, quae pertinent ad ritum, quem nunc seruat Romana Ecclesia. Huius tamen ordo iudicialis non ligat Papam, cum sit ab eo institutus.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA CANONIZANDO aliquem Sanctum possit errare.

Vide B. Antoninum in summa. par. 3. Tit. 12. cap. 8. §. 2. Melchiorum canum lib. 5. cap. 5. de locis Theologicis. & Blasium Nauarrum, lib. 2. c. 10. de sacro Ecclesiae principatu. Armill. Tit. Canonizatio.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa canonizando aliquem Sanctum possit errare. quia secundum August. 15. de Trini. cap. 18. Sola charitas diuidit inter filios regni aeterni, & filios perditionis aeternae. sed nullus per certitudinem potest scire se, vel alium habere charitatem: iuxta illud Eccl. 9. Nullus scit vtrum amore vel odio dignus sit. Papa ergo canonizando aliquem Sanctum potest falli: ex quo nescit eum habuisse charitatem, per quam aliquis inter Sanctos numeratur.

2. Praeterea: Opera, quae sunt communia bonis, & malis, non possunt testimonium infallibile perhibere de Sanctitate alicuius: sed ieiunia, orationes, & elemosinae, ac alia multa bona opera sunt communia bonis, & malis. Ergo per talia Papa non potest aliquem scire, in Sanctum canonizandum.

3. Praeterea: Opera alicuius sancta, & meritoria sunt Deo accepta. Iuxta illud Thob. 7. Quoniam acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tetatio probaret te. sed nullus potest scire, an vita sua, vel alterius sit Deo grata, & accepta. Papa ergo canonizando vitam alicuius sanctam, & meritoriam, potest falli.

IN CONTRARIUM est. quia dictum est Petro à Christo Lucæ 22. Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos. Fides ergo Papæ successoris Petri non potest deficere.

RESOLVTIO.

Papa secundum præsentem iustitiam canonizando, habens pro teste exteriorem euentiam, errare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod duplex iudicium potest dari de homine: Primum, secundum præsentem iustitiam: Aliud secundum æternam sententiam. Differentia est autem inter ista duo iudicia: quia primo iudicio iudicat homo habens pro teste exteriorem euentiam: scribitur enim Ioan. 7. Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi ab ipso audiuerit prius, & cognouerit quid faciat? Alio iudicio iudicat Deus, habens pro teste interiorem cõscientiam: quia homo videt quæ foris apparerit: Deus autem intuetur cor, ut scribitur 1. Regum 16.

Alia differentia est. quia in primo iudicio, dato quod non inueniatur quid reprehendat homo, & quid culpabile sit, per hominem iudicantem, potest tamen inueniri quid reprehendat Deus, & quid culpabile sit in conspectu Dei. In secundo verò iudicio nihil inuenitur reprehensibile, nec culpabile: nec per Deum, nec per hominem: Et istam differentiam ponit Augustinus super illo Psal. 42. Iudica me Deus, ubi ait, quod difficile est, purgatam vitam alicuius inueniri: quia si iam probabilis est eius vita inter homines, ut non habeat quid iam reprehendant homines iuste: inuenit tamen in homine quid reprehendat Deus, qui nouit ad liquidum, & purum iudicare. Papa ergo canonizando aliquem Sanctum secundum præsentem iustitiam non errat. Quia sic credit eum esse Sanctum, ut informationem recipit secundum allegata, & probata sibi. Dicit autem Augustinus in quadam Epistola ad Seuerum Abbatem Epist. 35. commendantem eum de sanctitate, & scientia: Qui enim sic credit, ut loquitur, etiam si falsa loquatur, fideliter loquitur: qui autem non credit, quæ loquitur, etiam si vera loquatur, infideliter loquitur. Quantumcumque ergo Papa non vera approbet canonizando, vel approbando aliquem Sanctum: ex quo fideliter, & vere approbat secundum informationem sibi factam, non errat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod licet Papa non possit scire, per certitudinem causæ illum Sanctum, quem canonizat, habuisse charitatem: potest tamen scire ab effectu per opera de ipso narrata, & facta. quia probatio dilectionis, exhibitio est operis. Et hoc sufficit in iudicio suo, quo tenetur iudicare secundum præsentem iustitiam.

AD secundum est dicendum, quod licet per illa opera non possint discerni boni à malis, quia ieiunia, & orationes, & eleemosynæ possunt fieri bono animo, & malo, ut dicit Augustinus in libro de ser. Do. in mon. c. 28. Sunt tamen quædam opera, quæ habent circumuolutam malitiam: nec possunt bono animo fieri: ut

Psal. 42.

Tomo 2.

† Quia tamen honor, quæ Sanctis exhibemus, quædam perfectio fidei est, qua Sancto rum gloria credimus: pie credendum est, quod nec etiã in his iudiciis Ecclesiæ errare possit. Hæc S. Tho. quodlibet. 9. q. 7. art. 16.

opera prohibita à lege diuina, per quæ discernuntur à malis: Iuxta illud Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos. A talibus ergo si aliquis homo immunis fuerit inuentus, & comprobatum fuerit in bonis operibus habuisse semper constantiam, & supra modum humanum excellentiam: secundum præsentem iustitiam potest in Sanctum canonizari cum attestatione miraculorum.

AD tertium est dicendum, quod vitam alicuius possumus scire Deo esse gratam, & acceptam per euentiam miraculorum, & operum, quæ sunt quædam attestations, secundum quas homo iudicat humano iudicio per præsentem iustitiam.

ARTICVLVS V.

UTRUM POSSIT OFFICIUM decantari, & pro Sancto venerari, qui non est canonizatus per Papam.

Vide Hostiensem, & alios Doctores in cap. 1. extra de reliq. & vener. Sanctor. & omnino Zanchinum tract. de hæret. cap. 22. nu. 8. ubi pulchre agit de hoc dubio.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod possit officium decantari, & pro Sancto venerari, qui non est canonizatus per Papam. Quia licet facere officium pro eo, a quo homo receperit beneficium: sed multi recipiunt beneficium sanctitatis ab eo, qui non est per Ecclesiam canonizatus. Ergo licet talem venerari, ut sanctum.

2. Præterea: Quilibet licet patrocinium eius inuocare, qui est in vita æterna; cum omnes ibi existentes, tanquam habentes charitatem pro nobis Deum rogent. Sed multos defunctos homo credit esse in vita æterna: qui tamen non sunt canonizati per Ecclesiam: licet ergo tales, ut Sanctos venerari, & eorum patrocinium inuocare.

3. Præterea: Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: sed aliquis non canonizatus per Ecclesiam in fide alicuius recipitur, & habetur sicut Sanctus. non peccat ergo uenerationem, debitam Sancto, sibi exhibendo.

IN CONTRARIUM est. Quia, quod non licet Episcopo, non licet alicui inferiori de Ecclesia. sed non licet Episcopo aliquem, ut Sanctum venerari absque auctoritate Sedis Apostolicæ: ut scribitur extra de reliq. & vener. Sanc. c. Audiuius. Multo ergo minus licet alijs.

RESOLVTIO.

Quamuis priuata oratione Sanctum aliquem honorare, & inuocare possimus; ei tamen non canonizato per Papam solemnitas non debetur, nec in eius memoria officium decantari potest.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Augustinum 22. de Ciuita. Dei: In ueneratione corporum Sanctorum, & Martyrum non erigimus altaria, in quibus sacrificemus

Matth. 10.

Lib. 22. cap. 10. Tom. 5.

ficemus Martyribus: sed uni Deo, & Martyrum, & nostro sacrificium immolamus. Nam ipsum sacrificium est corpus Christi, quod non offertur ipsis Sanctis, sed Deo: quamuis in memoria eorum Sacerdos * sanctificet. quia Dei sacerdos est, non eorum. Nulli ergo Sancto quantuncunque per Ecclesiam canonizato sacrificium offertur, licet in memoria eius offeratur sacrificium, & Missa celebretur: dummodo sit per Ecclesiam canonizatus. Et ratio est: quia Missæ celebratio, & cõmunis oratio fit in persona totius populi, & totius Ecclesiæ. In memoria ergo illius de-

* al. sacrificii.

bet talis sollemnitas celebrari, qui est ab illo, qui est caput totius Ecclesiæ canonizatus, & in sanctitate comprobatus: priuata tamen oratione & ueneratione potest quilibet illum, quem credit esse Sanctum, honorare, & venerari, atque eius patrocinium inuocare.

Ad Argumenta.

ET per hoc patet responsio ad obiecta, quia de tali priuata ueneratione arguunt: non de solenni, quæ fit in persona totius Ecclesiæ.

† Hanc sententiam tenent Hostiensis, & alii in c. 1. de reliq. & ven. San. consule tamen Conc. Tri. sess. 25. tit. de inuocatione, ueneratione, & reliquijs Sanctorum.

QVAESTIO XV. DE CAUSA CANONIZATIONIS SANCTORVM.

DEINDE considerandum est de causa canonizationis Sanctorum. Circa quod queruntur quinque.

Primo, Utrum Papa debeat aliquem canonizare propter fructum scientiæ. Secundo, Utrum Papa debeat aliquem canonizare propter sanctitatem uitæ.

Tertio, Utrum Papa debeat canonizare aliquem propter bonam famam

Quarto, Utrum Papa propter euentiam miraculorum debeat aliquem canonizare.

Quinto, Utrum Papa debeat canonizare aliquem propter donum Prophetiæ.

Bona iustitiæ repromittitur, ut Augustinus exponit. Pro expositione ergo, & elucidatione sacræ Scripturæ Papa debet aliquem Sanctum canonizare.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur prima ad Corinthios 13. Si habuero omnem scientiam, & omnem fidem, ita ut montes transferam; charitatè autem non habuero, nihil sum.

RESOLVTIO.

Scientiæ donum canonizationem alicuius non admittit, ut ratio, nec non Ecclesiæ auctoritas mouent.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT canonizare aliquem propter fructum scientiæ.

De materia huius quæstionis, uidelicet ob quas causas possit Sanctus canonizari, uide Troillum Maluetium tractatu de canonizatione Sanctorum dubio 3.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat canonizare aliquem propter fructum scientiæ. Quia præmium æternum non debetur nisi merito Sanctorum. Sed scribitur Eccl. 24. Qui eludant me, vitam æternam habebunt. Elucidantes ergo diuinam sapientiam, vitam æternam habebunt & sic: Papa debet eos canonizare.

2. Præterea: Prærogatiua uenerationis singulariter datur Paulo propter scientiã: Dicit enim ipse 1. Tim. 2. Veritatem dico, non mentior Doctor gentium in fide, & ueritate. propter fructum ergo scientiæ debet aliquis pro Sancto venerari, & canonizari.

3. Præterea: Scribitur Lucæ 10. quod stabulario suo pereroganti in curatione semiuui æterna retributio redditur: quia exponenti sacram Scripturam ad curationem generis humani ultra uetus, & nouum testamentum, quæ per duos denarios intelliguntur, co-

RESPONDEO, dicendum, quod qui debet in Sanctum canonizari, & pro Sancto uniuersaliter uenerari, debet esse bonus uniuersaliter, & simpliciter. Non autem singulariter, & secundum partem: quia uniuersaliter ab illo, qui est caput Ecclesiæ, assumitur uenerandus à toto Populo Christiano: Constat autem, quod non dicitur homo bonus uniuersaliter ex eo, quod est in parte bonus: sed ex eo, quod secundum se totus est bonus. quod quidem contingit per bonitatem uoluntatis: loquendo de bonitate naturali, & per charitatè existentem in uoluntate: Loquedo de bonitate supernaturali; quia uoluntas imperat actibus omnium potentiarum humanarum; Verum est, quod quilibet actus est bonus suæ potentiæ, quia scientia est bonum intellectus: & uidere est bonum potentiæ uisus: & audire bonum potentiæ auditus. Vnde ille, qui habet bonitatem secundum aliquam potentiam, non supposita bonitate uoluntatis, dicitur bonus secundum quid. ut bene uidens, aut bene audiens, vel bene intelligens. sed uniuersaliter, & simpliciter homo non dicitur bonus, nisi qui habet bonam uoluntatem diuina charitate informatam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod signanter dicit Spiritus sanctus: Qui me elucidant. quia multi sacram Scripturam exponunt potius obscurando, quam elucidando: Sunt enim tria genera hominum exponentium sacram Scripturam, ut dicit Augustinus. & ponitur 23. q. 4. c. Tres personas. Fures, mercenarij,

De verb. Domini. ferm. 49. Tomo 10.

& pastores. fures exponunt, non elucidando: sed ob-
tenebrando, & verum intellectum occultando. Mer-
cennarij vero turpis lucra gratia. unde si exponit pro
utilitate aliorum, sibiipfis id nō valet ad æternā remu-
nerationē: quia sonant alijs, non sibiipfis, ad modū
cymbali tinnientis, quod sonat alijs, & in seipso non
participat sonum. Sed pastores exponunt ex bona
voluntate, quam habent principaliter, solum propter
Deum: De quibus dicit Petrus prima sua canonica. c.
5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei, providentes
non coactē, sed spontaneē, secundum Deum: nec tur-
pis lucra gratia: sed voluntariē: ut cum apparuerit
Princeps Pastorum percipiatis immarcescibilem glo-
riæ coronam. Per bonam ergo voluntatem promissio,
& fructus scientiæ consequitur præmiū non per
ipsam scientiam præcisē.

Cymbali
exemplū.
* al. percipi-
pit.

Ferri igniti
exemplū.

AD secundum est dicendum, q̄ Paulo nō reddi-
tur prærogatiua singularis venerationis propter scien-
tiam tantum: sed quia doctrina eius fuit succensa igne
charitatis: Dicit enim Chryl. in lib. de laudibus Pauli
Hom. 3. q̄ sicut ferrum in igne missum nō est aliud,
quàm ignis: sic doctrina Pauli igne charitatis accensa
nonerat aliud, quàm charitas. Et subdit, q̄ nature cō-
ditione Paulus in nullo nobis fuit præstantior: sed in
voluntate fuit omnibus melior, & sanctior.

AD tertium est dicendum, q̄ secundū Ambro.
illi supererogant, qui supra præcepta obseruant consi-
lia: Vnde Apostoli, & Doctores supererogauerūt, qui
propter charitatem Dei, & proximi quod ore prædi-
cauerunt, opere impleuerunt.

ARTICVLVS II.
UTRUM PAPA DEBEAT
*aliquem canonizare propter sancti-
tatem vitæ.*

AD secundum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ Papa non debeat
aliquem canonizare propter san-
ctitatem vitæ. quia illi sunt cano-
nizandi per Ecclesiam, qui pro
utilitate Ecclesiæ sunt aliqua ope-
rati. sed secundum Hierony. in

Epist. 103.

Epistola ad Paulinum: Sancta quippe simplicitas so-
lum sibi prodest, & quanto plus edificat Ecclesiam Dei
ex vitæ merito: tanto plus nocet, si contradicentibus
non resistit. Propter sanctitatem ergo vitæ solū, non
est aliquis canonizandus.

2 Præterea: Nullus est per Ecclesiam pro Sancto
venerandus, nisi opera charitatis fuerit imitatus: sed
secundum Grego. sunt nonnulli, qui speciem sancti-
tatis acquirunt, habitum venerationis assumunt: qui
tamen, ex solius charitatis radice procedentes, imita-
ri contemnunt. Ex demonstratione ergo sanctitatis
non sunt aliqui canonizandi.

3 Præterea: Aut opera alicuius ostendunt sanctita-
tē vitæ in occulto, aut in manifesto. si in occulto, non
perhibent testimonium in conspectu Ecclesiæ, ut pro-

pter ipsa debeat aliquis canonizari. Si vero in mani-
festo, videtur ad hypocrisim pertinere.

IN CONTRARIUM est, quia super illo ver-
bo Psal. 29. Confitemini memoriæ sanctitatis eius;
Dicit August. q̄ ista est vox Sanctorum consentientium
sanctitatem Christi, inquam non obliuiscitur san-
ctitatis, qua eos sanctificat: sed eorum sanctitatem,
& bonitatem exponit omnibus venerandam.

R E S O L V T I O.
*Vitæ sanctitas clara, veram redolens charitatem,
canonizationem admittit.*

RE S P O N D E O, dicendum, q̄ sicut dicit Leo Pa-
pa, & ponitur 61. dist. c. Miramur. Si ad hono-
res mundi sine * suffragio temporis, sine merito labo-
ris, indignum est perueniri, & * vocari ambitus so-
lent, quos probitatis documenta non adiuuant, quā
diligens, & quā prudens habenda est dispensatio di-
uinorum munerum, & cælestium dignitatum: ita, ut
nisi prior vita testimonium perhibeat pro laboribus
multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis cel-
sioris loci præmium nulli debeat. Et quamuis dis-
cernere inter Sanctum, & non Sanctum, sit donum
Spiritus sancti: iuxta illud 1. ad Corin. 14. Alij discre-
tio spirituum. per aliqua tamen iudicia potest Papa exa-
minare sanctitatem vitæ illius, qui est pro Sancto ve-
nerandus: vel illius, quem in Sanctum intendit cano-
nizare. Primo, ut per illum veritas fidei non peruer-
teretur. Secundo, ut per eum mandatum Ecclesiæ nō
contemneretur. Tertio, ut per eum nouus ritus viuendi
non introduceretur. Quarto, q̄ per eum charitas
proximi non sperneretur. Quinto, quod per eum pec-
catum accusatione dignum ex toto conatu vitaretur.
Sexto, quod per eum Dei verbum delectabiliter audi-
retur. Septimo, quod per eum de operibus bonis mū-
di gloria non quæreretur.

* al. suffra-
gatione.
* al. notari.

GAD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sancti-
tas vitæ est utilis Ecclesiæ ad aliorum informationem,
dum sancti viuunt: & post mortem est utilis, quantū
ad miraculorum attestacionem: quia eorum sanctita-
tis patrocinio fideles ecclesiæ multa dona recipiunt.
Hiero. autem loquitur de simplicitate eorū, qui præ-
sunt alijs, quibus non sufficit sanctitas ad ædificatio-
nem, nisi adsit iustitiæ rigiditas ad delinquentiū cor-
rectionem: quia baculo, & manu arcendi sunt lupi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sancti-
tas vitæ est utilis Ecclesiæ ad aliorum informationem,
dum sancti viuunt: & post mortem est utilis, quantū
ad miraculorum attestacionem: quia eorum sanctita-
tis patrocinio fideles ecclesiæ multa dona recipiunt.
Hiero. autem loquitur de simplicitate eorū, qui præ-
sunt alijs, quibus non sufficit sanctitas ad ædificatio-
nem, nisi adsit iustitiæ rigiditas ad delinquentiū cor-
rectionem: quia baculo, & manu arcendi sunt lupi.

AD secundum est dicendum, q̄ Christus docuit
cognoscere monstrantes sanctitatem vestimentis ouiū à
fructibus eorum: quos fructus enumerauimus: super
quibus diligenter examinatis Papa potest aliquem cano-
nizare secundum presentem iustitiam.

AD tertium est dicendum, quod opera sanctita-
tis per illos sanctos possunt fieri in occulto, & in ma-
nifesto. In occulto quidem, ut mundi gloria non quæ-
ratur: In manifesto verò, ut creator in creatura laude-
tur. Dicit enim Augustinus super illo verbo Psal. Lau-
date Dominum in sanctis eius: q̄ ideo Deus laudatur
in sanctis, quia quod sancti sunt, non habent eorum
merito, & bonitate: sed Dei misericordia, & pietate.

Psal. 150.

ARTI-

ARTICVLVS III.
UTRUM PAPA PROPTER
bonam famā debeat aliquē canonizare.

AD tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, q̄ Papa propter bonam
famam nō debeat aliquem cano-
nizare. Quia fama populi inniti-
tur quandoque falso fundamen-
to. Vnde scribitur Exodi 23. Nō
sequaris turbam, neque in iudi-
cio acquiesces sententiæ plurimorum, ut à veritate
deuias.

2 Præterea: Ex fama acquiritur fauor, & amicitia
mundi. sed scribitur Iacobi 4. quod amicitia mundi
inimica est Deo. Ex fama ergo non est aliquis cano-
nizandus.

3 Præterea: Propter bona extrinseca non est quis
laudandus. sed fama videtur pertinere ad bona ex-
trinseca: scribitur enim Prouer. 22. q̄ melius est no-
men bonum, quàm diuitiæ multæ.

IN CONTRARIUM est, qd dicit Hierony-
mus, & ponitur 11. q. 3. Si quis hominem, qui San-
ctus nō est, (.i. secundū famam, & opera, quæ ostendit)
Sanctum esse crediderit, & Dei eum iunxerit socie-
tati, Christum violat, cuius membra sumus: Ita etiā
qui Sanctum non esse, crediderit, cum † sit, errat, &
crimini sit obnoxius, ergo, &c.

† .i. Secun-
dum famā,
& opera, q̄
ostendit.

R E S O L V T I O.
*Papa potest aliquem canonizare propter eius famā
semper laudabilem, quæ quidem ad Sancti canoniza-
tionem potissimè requiri solet.*

RE S P O N D E O, dicendum, q̄ bona fama valet
homini, quantum ad tria. Primo, ad bonorum
operum executionem: redditur enim homo idoneus
ad opera virtuosa exequenda in conuersatione huma-
na ex bona fama. Vnde scribitur Eccl. 41. Curam ha-
beas de bono nomine: hoc enim magis permanebit
tibi, quàm multi thesauri magni, & pretiosi. Secūdo,
ad peccatorum vitacionem. propter conseruationem
enim bonæ famæ multoties homo abstinere à pecca-
tis, cuius signum est: quia quando aliquis videt se bo-
nam famam amisisse, pro nihilo habet peccare. iuxta
illud Hiero. 2. Frons meretricis facta est tibi: noluit
illud Hiero. dicit super Matth. q̄ corripien-
dus est frater seorsum: ne, si semel pudorem, aut vere-
cundiam amiserit, semper permaneat in peccato. Ter-
tio, ad aliorum venerationem, audientes enim homi-
nem aliquem esse malæ famæ, contemnunt non solū
ipsum: verum etiam multos innocentes. Vnde dicit
August. in Epistola ad plebem Hyponensem, pertra-
ctans illud verbum Psal. 68. Aduersum me insulta-
bant, qui sedebat in porta. Ad quid enim aliud sedēt
isti homines in porta: & quid aliud captant, nisi, ut
quisquis Ep̄s, vel Clericus, vel Monachus, vel San-
ctimonialis ceciderit: omnes tales esse credant, ia-
ctent, contendant: sed non omnes posse manifestari?
& tamen ipsi, etiam cum aliqua maritata inuenitur

Lib. 3. in
Matt. c. 18.

Epist. 137.
Tomo 2.

A adulterata, nec proiciūt vxores suas, nec accusant ma-
tres suas. Cum autem de aliquibus, qui sanctum no-
men profitentur, aliquid criminis, vel falsi sonuerit,
vel veri patuerit: instant, satagunt, ambiunt, ut de om-
nibus hoc credatur. Assumere ergo aliquem pro San-
cto canonizando, & venerando, cuius fama nō sem-
per fuerit laudabilis, sequeretur eius contemptus, &
populi perturbatio. Vnde fama bona potissimè requi-
ritur ad canonizationem Sancti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ in fama
alicuius non solum est credendum populo, & turbæ:
verum etiam requirendum est testimonium maio-
rum, qui, & si pauciores sunt numero: sunt tamen sa-
nioris consilij, & verioris iudicij, ut dicit glo. super
dicto verbo.

AD secundum est dicendum, q̄ ex bona fama nō
acquiritur fauor, vel amicitia mundi in malum proxi-
mi, sed in bonum, & deuotionem. quia dilectus Deo,
diligit etiam ab hominibus: etsi non per operis imi-
tationem, saltem per diuinę gloriæ manifestationem.
Vnde de illo Sancto Loth scribitur secunda Petri. 2.
q̄ aspectu, & auditu Sanctus erat, habitans tamen
apud eos, qui de die in diem animam iustam iniquis
operibus cruciabant.

AD tertium est dicendum, q̄ per Sanctos bona
extrinseca, & intrinseca procuranda sunt. quia (dicen-
te Apostolo) prouidenda sunt bona non solum corā
Deo; sed etiam coram omnibus hominibus.

2. Cor. 8.

ARTICVLVS IIII.
UTRUM PAPA DEBEAT
*aliquem canonizare propter miracu-
lorum euidentiam.*

S. Tho. 2. 2. q. 178. ar. 2. An mali possint miracula facere.

AD quartū sic proceditur. Vide-
tur enim, q̄ Papa non debeat ali-
quem canonizare propter mira-
culorum euidentiam. Quia mira-
cula, cum sint super virtutem na-
turæ, non fiunt nisi Dei virtute.
Non ergo per Sanctos, nec per ali-
quam creaturam fieri possunt.

2 Præterea: Mali, & iniqui homines possunt facere
miracula. Dicit enim August. in Epistola ad Volusia-
num: q̄ quamuis legamus Magos ægyptiorum illarū
artium peritissimos à Moyse famulo Dei fuisse supe-
ratos; tamen illi quædam miracula nefandis * acti-
bus egerunt. Non ergo propter euidentiam miraculorū
debet aliquis in Sanctum canonizari.

Epist. 3.
Tomo 2.

* al. artibus.

3 Præterea: Miracula facere pertinet ad fidem. scri-
bitur enim Matth. 17. si habueritis fidem, sicut granū
sinapis; dicetis huic mōti: Trāsi hinc, & trāsbibit. vnde
Christus in propria Patria miracula nō fecit pp incre-
dularitatem eorū. Non ergo pp sancti tatē aliquorū mira-
cula fiūt: cum fidē possint habere mali, sicut & boni.

IN CONTRARIUM est. quia miracula sunt quaedam signa testificationis sanctitatis, & veritatis alicuius. Vnde ad Hebraeos 2. scribitur, quod Christi veritas, & sanctitas confirmata est, contestante Deo, signis, & * potentiis, & varijs virtutibus: quamvis enim alij Sancti miracula fecerint, quae Christus fecit: quia Eliam, & Eliseum legimus mortuos suscitasse: quemadmodum Christus suscitavit: aliud tamen proprium Christus fecit, quod nullum alium legimus fecisse. ut nasci de Virgine: à mortuis resurgere: in caelum ascendere, sicut dicit Augustinus in epistola ad Volusianum.

RESOLVTIO.

Quamvis malis miraculum facere concedatur, aliqui tamen propter miraculorum euidenciam debent à Papa canonizari, cum sanctitatis, & doctrinae veritatis signa existant.

RESPONDEO, dicendum, quod quaestio est dubia propter malos, qui quandoque faciunt miracula. Possunt enim homines esse mali, quantum ad praesens spectat, tribus modis. Primo doctrinae cognitione. quia videntur mala doctrina, & prohibita ab Ecclesia. sicut illi, qui per necromanticas artes demones inuocant. Secundo vitae conuersatione. quia inuoluti sunt talibus peccatis, quod in seipsum sunt infecti: & alios eorum prauitate inficiunt, & corrumpunt. Tertio vanae gloriae intentione. quia quandoque aliqui sunt Sanctae vitae: tamen de aliquo bono opere vanam intentionem habent. secundum enim Chrysostomum. Cum caetera vitia in seruis Diaboli locum habeant, vana gloria etiam in seruis Dei locum tenet.

Istis autem tribus modis malis hominibus conceditur facere miracula, & facere aliquid praeter solitum cursum naturae.

Primo, illis, qui sunt malae doctrinae cognitione, per demonum inuocationem. Vnde dicit Augustinus in libro de sermone Domini in monte, cap. ultimo. Qui dicunt per iniquos homines visibilia miracula, & miraculorum signa fieri non posse, legant quanta fecerunt resistentes Moysi famulo Dei Magi in Aegypto per inuocationem demonum. possunt enim demones sensus hominum sic fantasare, & ludificare, ut quae non verè faciunt, videantur tamen facere: & quandoque vera faciunt: non per aliquarum rerum de nouo creationem, sed per rerum naturalium adinuenientiam, ex quarum coniunctione, nata sunt nobis aliqua produci insolita, & inuisa, qui virtutem huiusmodi rerum naturalium ignoramus. sicut dicit Augustinus tertio de Trinitate, cap. 2.

Secundo, illis, qui sunt malae vitae conuersatione, per Christi, & Sanctorum nominum inuocationem, & deuotionem. Contingit enim secundum Chrysostomum. quandoque homines sanctae vitae, & conuersationis honestae non tantam fidem habere, sicut habent prauae vitae homines. Vnde per hoc ineffabile donum ad inuocationem Christi nominis, & Sanctorum faciunt signa, & miracula propter utilitatem illorum, qui boni sunt, ut ipsi Deum honorent, & in fide, & doctrina eius per talia roborentur. Ideo dicit Hieronymus quod

facere miracula non est semper illius meriti, qui operatur: sed inuocatio nominis Christi, & Sanctorum hoc agit ad condemnationem eorum, qui inuocant, & utilitatem eorum, qui vident, & audiunt. Tertio conceditur illis, qui sunt mali, alicuius vanae gloriae intentione per eorum sanctitatis testificationem: Verum namque est, quod facere miracula virtute Dei in testimonium sanctitatis, & potestatis collatae à Deo non pertinet nisi ad Sanctos viros, & amicos Dei, vel in morte, vel in vita. Quandoque tamen Sancti homines cum tota sanctitate ipsorum de aliquo signo miraculoso facto, aliquam malam intentionem habent, & quamvis in hoc boni, & Sancti non sint, nihilominus tamen ad testificationem sanctitatis, & doctrinae veritatis ipsorum Deus multa signa, & miracula facit. Vnde dicit glossa Numeri 20. quod Moyses, & Aaron, quando per percussione virgae fecerunt effluere aquam de petra, habuerunt quandam vanam gloriam: ideo meruerunt audire: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel: ideo non inducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Et super illo verbo Lucae 10. Nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur; dicit glossa, quod Ieremia, quia dominus Discipulos letos videbat, inanem gloriam sapiebat. gaudebant enim, quod quasi sublimes terribiles hominibus, & demonibus erant effecti. ideo Dominus in cordibus eorum talem elationem reprehendit: iudicium ruinae primi Angeli referens, quando dixit: Videbam Satanam sicut fulgur de caelo cadentem. Propter euidenciam ergo miraculorum, cum sint signa testificationis, sanctitatis, & doctrinae veritatis Sanctorum, Papa debet aliquos canonizare.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod miracula principaliter non fiunt nisi virtute Dei: ministerialiter tamen quandoque fiunt vel Angelis ministrantibus, vel Sanctis orantibus, & deprecantibus, ut dicit Augustinus 22. de ciuitate Dei, cap. 9.

AD secundum est dicendum, quod licet mali homines possint facere miracula ad Christi, & Sanctorum nominum inuocationem: non ipsi tamen dicuntur facere miracula: sed magis illi: cuius, vel quorum sanctitate fiunt. Possunt enim mali milites, quos iustitia imperialis condemnat, signis, & vexillis eorum Imperatoris quaedam extorquere, & tollere ab alijs, non iubente Domino: sed Sancti, & iusti viri possunt hoc facere per publicam iustitiam Imperatoris. ut dicit Augustinus in libro 83. quaestionum, quaest. 79.

AD tertium est dicendum, quod miracula facta ad confirmationem doctrinae veritatis innituntur fidei: sed quae fiunt ad testificationem sanctitatis, requirunt fidem formatam charitate, cuiusmodi est fides Sanctorum.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DEBEAT aliquem canonizare in Sanctum propter donum Prophetiae.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 172. art. 4. Et q. 12. de veritate ar. 5.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa propter donum Prophetiae debeat aliquem in Sanctum canonizare. Scribitur enim Sap. 7. Spiritus sanctus in animas Sanctorum se transfert, amicos Dei & Prophetas constituendo: sed amici Dei non sunt nisi Sancti viri. Propter donum ergo Prophetiae Papa debet aliquem in Sanctum canonizare.

2. Praeterea: Scribitur 2. Petri. 1. quod non voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines. Doctum ergo Prophetiae non reuelatur nisi Sanctis viris.

3. Praeterea: Secreta Dei non panduntur nisi amicis Dei. Iuxta illud Io. 15. Vos autem dixi amicos. quia omnia quaecumque audiui à Patre meo, nota feci vobis: sed Prophetia est quoddam secretum Dei: Ergo non panditur nisi uiris Sanctis.

IN CONTRARIUM est. quia Apostolus dicit 1. Cor. 13. Si habuerit Prophetiam, & nouerit mysteria omnia, charitatem autem non habeam, nihil sum. propter donum ergo solum Prophetiae non est aliquis canonizandus.

RESOLVTIO.

Prophetia donum absque sanctitate ipsa canonizationem alicuius non admittit.

RESPONDEO, dicendum, quod Prophetare idem dicit, quod longe, & procul aliqua distantia à naturali hominum cognitione pronuntiare, quod mali homines facere possunt tribus modis. Primo diuina inspiratione: nam secundum Augustinum in Enchiridion. Deus bonam voluntatem suam per malas hominum voluntates plerumque implet: sicut bonam voluntatem suam de Passione sui Filij per malas Iudaeorum voluntates impleuit. Vnde quandoque multa uera futura per malos homines pronuntiat, sicut per Balaam, & Sybillam multa uera de Christo Filio suo praedixit. potest enim Deus tangere intellectum hominis aliquorum occultorum cognitione, seu reuelatione non tangendo eius affectum charitativa dilectione. quae sola diuidit inter Filios regni aeterni, & Filios perditionis aeternae secundum Augustinum. Secundo mali homines hoc possunt bonorum Angelorum reuelatione. nam ut dicit Augustinus 2. super Gen. Multa occulta praedicunt demones, non solum eorum naturae subtilitate, & experientia longi tē

Tomò 3. cap. 101.

Num. 22.

Tom. 3. de Tri. lib. 13. cap. 18. Tomo 3. cap. 17.

Aporis, verum etiam reuelatione bonorum Angelorum. Et si demones possunt futura, & occulta prophetare mediantibus bonis Angelis, multo fortius mali homines hoc possunt. quia demones sic sunt mali, quod boni fieri non possunt. mali vero homines boni fieri possunt. Tertio, mali homines possunt prophetare demonum inuocatione: concessum est namque Diabolo secundum Chrysostomum multa uera dicere, ut suum mendacium rara ueritate confirmet. Mali ergo homines demones consulentes multa uera, & occulta dicere possunt. unde tales Prophetae demonum appellantur. dicente Augustinus 2. super Gen. cap. 19. Cum malignus spiritus arripuerit homines, aut demoniacos eos facit, aut arripitios, aut falsos Prophetas, non quod multa uera non pronuncient, sed quia semper talia dicunt intentione fallendi. quia ergo donum Prophetiae conuenit malis hominibus: interdum magis, quam bonis, propter aliquam dispositionem, quam requirit prophetica reuelatio: ideo propter tale donum praecise non debet aliquis pro Sancto uenerari, vel canonizari: nisi sint alia signa testificantia eius sanctitatem, & bonitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod quandoque donum Prophetiae datur propter propriam mentis illustrationem: & quando sic datur Spiritus sanctus per gratiam gratum facientem, transfert se in animas illorum, quibus datur, amicos Dei eos constituendo, tangendo affectum eorum per charitatem, sicut tangit intellectum per Propheticae ueritatem. Quandoque uero datur solum propter aliorum instructionem, & informationem: & tunc Spiritus sanctus sic tangit eorum, quibus datur, intellectum per Propheticae ueritatem, quod non tangit eorum affectum per charitatem. de quibus dicitur Matt. 7. Domine nomen in nomine tuo prophetauimus & demonia eiecimus? quibus tamen dicitur: Nescio uos.

AD secundum est dicendum, quod secundum Christum aliter sancti homines loquuntur, spiritu Dei inspirati: & aliter mali homines. Verum namque est, quod omnis ueritatis auctor est ipse Spiritus sanctus, ut uerum sit dictum Ambrosio. In Epistola ad Cor. cap. 12. Omne uerum à quocumque dicatur, à Spiritu sancto est. Sancti tamen homines loquuntur uera in Spiritu sancto, sed mali homines loquuntur uera uirtute nominis Christi, & uirtute Spiritus sancti: non tamen in Spiritu sancto. Vnde dicit, signanter esse dictum: Domine in nomine tuo prophetauimus, non in spiritu tuo. quia mali homines prophetant in uirtute nominis Christi: sed non in Spiritu Dei: immo in Spiritu Diaboli.

AD tertium est dicendum, quod amantibus secreta caelestia panduntur, & reuelantur, secundum quem modum fuerunt reuelata Apostolis, & isto modo secreta Dei non panduntur malis Prophetis: quia & si sunt ab eis aliquantulum cognita per intellectus cognitionem: non tamen sunt ab eis amata per effectus dilectionem.

† Id habet Chryso. sup. Matth. Hom. mil. 19. in opere imperfecto. & refert S. Tho. 2. 2. q. 172. ar. 5. * al. Prophetiae.

QVAESTIO XVI. DE MODO CANONIZATIONIS SANCTORVM.

MATERIVS considerandum est de modo canonizationis Sanctorum. Circa quod quaeruntur quatuor. Primo, Utrum Papa debeat in canonizatione Sancti seruare ordinem iudicarium.

Secundo, Utrum Papa statim debeat canonizare aliquem sanctum sibi denunciatum.

Tertio, Utrum Papa eundem modum debeat seruare in canonizatione Martyrum, & Confessorum.

Quarto, Utrum Papa possit aliquem canonizare ad ordinem Apostolorum: sicut Martyrum, & Confessorum, seu Virginum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA IN CANONIZATIONE SANCTI DEBEAT ORDINEM IUDICIARIUM SERUARE.

De ordine, & modo canonizationis Sanctorum latissime agunt Doctores post Hostiensem, quem hic citat Augustinus, in cap. 1. de reliq. & vener. Sanctorum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in canonizatione Sancti non debeat ordinem iudicarium seruare. quia quod expectatur fiendum in futuro iudicio, non est nunc fiendum in praesenti: sed examinatio operum misericordiae, de quibus potissime debet fieri examinatio illius, qui pro Sancto debet venerari, & canonizari, expectatur fienda in futuro iudicio: sicut patet Matth. 15. Non est ergo fida in praesenti iudicio.

2. Praeterea: Super illo verbo 1. Petri. 4. Si iustus vix saluabitur: impius, & peccator vbi parebunt? Dicit Augustinus: Quare iustus vix saluabitur: nisi quia Dei iustitiam tantam esse, certum est, ut quae videntur in humano iudicio esse iusta, iudicio Dei inueniantur iniusta: sed qui debet pro Sancto venerari Dei iudicio debet esse iustus. Frustra ergo fit talis examinatio iustitiae: ex quo sciri non potest.

3. Praeterea: Scribitur 1. ad Corinth. 2. quod Spiritus uero non intelligit, quae spiritus sunt, quia spiritualiter examinatur. Sed ille, qui debet pro Sancto venerari, spiritualis esse praesupponitur. Non debet ergo examinari nisi ab aliquo, qui sit spiritualior ipso.

IN CONTRARIUM est glossa super illo verbo Psal. 16. Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.

RESOLVTIO.

Papa in alicuius Sancti canonizatione ordinem iudicarium seruare debet.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Augustinum in lib. de penitentiae medicina. Ecclesia non profert iudicium de aliquo, nisi sit informata publicis testibus, & publicis documentis. Et ideo, ut ponit Ost. c. 1. extra de reliq. & vener. Sancto. In canonizatione Sancti secundum morem, quem nunc tenet Ecclesia 12. per ordinem seruanda sunt. Primum est frequens denunciatio, ut non solum semel, sed pluries Papae denunciatur, qui pro Sancto debet venerari; ut sic, multiplicatis intercessoribus, largiatur quod petitur. Secundum est commissio. Tertium est commissionis inquisitio. Quartum est inquisitionis factae relatio. Quintum est relationis factae diligens examinatio. Sextum est examinationis factae per consiliorum discussio. Septimum est secreta definitio, & terminatio. Octauum est manifesta publicatio. Nonum est diei canonizationis assignatio. Decimum est ipsius Papae, & omnium assistentium genuflexio, & orationis deuotio, ne Deus permittat suam Ecclesiam decipi vel errare. Undecimum est fermocinatio, & miraculorum, ac operum misericordiae recitatio: necnon ipsius Sancti in Catalogo Sanctorum conscriptio. Duodecimum est Missae in honore Sancti celebratio, & Cantici spiritualis personatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod aliter fit examinatio operum misericordiae de illis, qui pro Sanctis debent venerari nunc: & aliter in futuro iudicio: quia nunc fit secundum praesentem iustitiam: in futuro vero iudicio fiet secundum determinatam sententiam.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Augustinus in lib. 1. de libe. arb. cap. 5. verum est, quod iustitia humana multa concedit, & multa impunita relinquit: quae per diuinam iustitiam iudicantur. non tamen (ut dicit) quia non omnia facit: ideo, quae facit, improbanda sunt. sic eodem modo, dato quod non possit iudicare omnia recte secundum anteriorem euidenciam, secundum quam iudicat Deus: non propter hoc debet ommittere, quin iudicet multa secundum anteriorem euidenciam, secundum quam iudicat homo.

AD tertium est dicendum, quod Augustinus in lib. de vera Religione exponens illud verbum Apostoli cap. 31. Spiritus uero non intelligit, quae spiritus sunt, quia spiritualiter examinatur. Sed ille, qui debet pro Sancto venerari, spiritualis esse praesupponitur. Non debet ergo examinari nisi ab aliquo, qui sit spiritualior ipso. **I**DEO

Tomo 9. cap. 3.

Tomo 1. 2. Gor. 5.

ideo ad ipsum spectat iudicare de sanctitate alicuius Sancti secundum, quod exponitur venerandus à toto populo christiano.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA DEBEAT CANONIZARE STATIM SANCTUM SIBI DENUNCIATUM.

Vide Troillum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 4.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa statim debeat canonizare aliquem Sanctum sibi denunciatum. Quia Papa statim debet promouere quae faciunt ad augmentationem cultus diuini. Sed veneratio, & canonizatio Sanctorum potissime pertinet ad augmentationem, seu ampliationem cultus diuini, cum per hoc excitetur, & firmetur deuotio populi christiani. Non est ergo talis canonizatio differenda.

2. Praeterea: Illa, quae sunt fidei, statim credenda sunt, non visa. Iuxta illud Ioan. 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Sed veneratio Sanctorum per attestationem miraculorum potissime spectat ad fidem. Ergo statim credenda sunt non visa.

3. Praeterea: Reprehensi sunt Iudaei, qui non crediderunt, Christum esse Sanctum Sanctorum per attestationem miraculorum, & bonorum operum: quibus dictum est: Si mihi non vultis credere, saltem operibus credite. Audita ergo fama sanctitatis alicuius, cum attestatione miraculorum, statim Papa debet ipsum canonizare.

IN CONTRARIUM est. quia super illo uerbo Ioan. 4. Nolite omni spiritui credere, sed probate, spiritus an ex Deo sint; dicit glossa, quod primis temporibus nascentis Ecclesiae cadebat Spiritus sanctus super credentes, & loquebantur linguis, & faciebant miracula. sed nunc non eget Ecclesia his omnibus signis, sed qui habet charitatem testatur Spiritum sanctum in se habere.

RESOLVTIO.

Canonizatio maxima cum maturitate fieri debet tum ob miraculorum raritatem, quae sanctitatem praesentant: tum etiam ob operis arduum, & fideique firmitatem.

RESPONDEO, dicendum, quod propter tria non debet statim Papa aliquem Sanctum sibi denunciatum canonizare.

Primo, propter miraculorum raritatem, quae sunt signa attestationis sanctitatis alicuius. Dicit enim Augustinus in libro de vera Religione, quod cum nunc Ecclesia catholica per totum orbem diffusa, atque fundata sit; ideo miracula in nostra tempora durare per-

missa non sunt: ne anima semper visibilia quaereret, & eorum consuetudine frigeret genus humanum, quorum nouitate flagrauit. Quia igitur vera miracula nunc raro fiunt, ne ficta narrentur turpis lucra gratia, vel humanae laudis appetitus gloria. Tunc bene videndum est (ut Augustinus ibi dicit) quibus credendum sit de diuinis miraculis, & inuisibilibus rebus.

Secundo propter operis arduum. Nam quanto opus est magis arduum, tanto cum maiori maturitate, & tarditate fiendum est. Unde nec Christus statim Lazarum suscitauit, nec filiam Cananae statim sanauit: sed quanto magis mulier illa multiplicauit supplicationem, tanto ipse Christus magis multiplicabat negationem, ut dicit Chryso. Matth. 15. Cum igitur canonizatio Sanctorum sit opus summe arduum; non statim, sed per menses, & annos est differenda, antequam fiat.

Tertio propter fidei firmitatem. Dicit enim Chryso. super Matth. quod ideo Christus mulierem illam Cananaeam clamantem statim non exaudiuit, quia nolebat fidem illius occultari: sciebat enim eam dicturam: Miserere mei Domine fili David. ubi & Christi diuinitatem, & humanitatem confessa est. Propter quod meruit audire: O mulier magna est fides tua. Expectanda est ergo frequens operatio miraculorum, & diuulgatio fame operum misericordiae alicuius ante, quam canonizetur, ut fides de eius sanctitate in cordibus Christiani populi firmetur, & roboretur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod quae sunt ad ampliationem cultus diuini, Papa debet promouere firmiter, & stabiliter, iustitia mediante. & quia humana iustitia hoc requirit, ut non credatur omni spiritui statim, sed per euidenciam exteriorum operum modo, quo Christus docuit Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos: Ideo secundum hunc modum talia sunt promouenda.

AD secundum est dicendum, quod illa, quae immediate faciunt ad nostram salutem, credenda sunt non visa, nec probata; sicut omnes articuli fidei: quamuis etiam illa multis miraculis, atque signis attestantibus probata sint. Credere tamen sanctitatem aliquorum non tenemur, nisi per ostensa opera: cum fides sine operibus mortua sit. unde super illo uerbo, quod dicitur Iac. 2. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam; dicit glossa, hoc esse dictum, quasi impropere: quia habens fidem sine operibus se fidelem esse monstrare non potest.

AD tertium est dicendum, quod Iudaei merito reprehensi sunt: quia nec euidencia, nec continuatio miraculorum eos ad deuotionem induxit, sed potius ad obstinationem, & emulationem. talem autem tarditatem in canonizatione Sanctorum Papa non seruat propter emulationem, & obstinationem: sed magis propter rationes superiores dictas.

Ioan. 11. Matth. 15.

Hom. 53. In Matth.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA EUNDEM modum seruare debeat in canonizatione Martyrum, & Confessorum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa eundem modum debeat seruare in canonizatione Martyrum, & Confessorum. Quia dona utrorumque sunt communia bonis, & malis. Dicit enim Apo. de donis Martyrum 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum, ita, ut ardeam, quemadmodum fecit Laurentius, ut glossa dicit, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest; De donis vero Confessorum dicitur ibi. Si nouerim mysteria omnia, & habuero omnem fidem, ita, ut motes transferam: charitatem autem non habuero, nihil sum. Idem ergo modus canonizationis seruandus est in utriusque.

2 Præterea: Signa sanctitatis requiruntur in Martyre, sicut in Confessore. sed miracula sunt signa attestationis sanctitatis; Ergo operatio miraculorum requiritur in canonizatione utriusque.

3 Præterea: Nullus debet pro Sancto venerari, nisi qui firmiter creditur esse in vita æterna. Sed sine operibus misericordie nullus à sinistra transfertur ad dextram, ut uia æternæ possit esse particeps, sicut patet Matth. 25. Ergo examinatio operum misericordie requiritur in canonizatione Martyris, sicut Confessoris.

IN CONTRARIUM est, quia manente causa, debet manere effectus. Sed causa martyrii secundum Augustinum non est nisi pati, & mori pro Christo, et defensione fidei. Ergo permanente sola tali causa, potest aliquis pro Martyre canonizari, & venerari.

RESOLVTIO.

Papa eundem modum in canonizatione seruare debet, quantum ad ordinem causæ discussionis, & inquisitionis: Quantum uero ad causæ canonizationis motum, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod Papam seruare eundem modum in canonizatione Martyris, sicut Confessoris; dupliciter potest intelligi. Primo, quantum ad ordinem causæ discussionis, & inquisitionis. Secundo, quantum ad motum causæ canonizationis, & uenerationis. Primo modo dicendum est, quod sic, quia ordinem iudicium supra positum debet seruare Papa in canonizatione Martyris, sicut Confessoris, quantum est ad inquisitionem causæ. cum enim Martyrem non faciat pœna, sed causa, secundum Aug. quando aliquis denunciatur Papæ canonizandus pro Martyre; causam, quare passus est, debet diligenter inquirere: & non solum causam patiendi, verum etiam modum passionis. quia multi hæretici passi sunt, & patiuntur pro Christo: qui doctrinæ eius, & præceptis eius aduersantur: De quibus dicit Apostolus ad Rom. 10.

EZelum quidem Dei habent, sed non secundum scientiam. super quo uerbo dicit glossa. quod stultum est Dominum legis uenerari, & legem eius, & doctrinam persequi, & falsificare. Modus ergo patiendi, & causa passionis diligenter est inquirenda, nisi adeo esset nota, quod non posset tergiuersatione celari.

Secundo modo dicendum est, quod non: quia causa Martyrii finaliter, & terminatiue est defensio, & confessio ueritatis fidei Christianæ, & eorum, quæ annexuntur fidei. Et dico, quæ annexuntur. quia secundum Augustinum, Ioannes Baptista Martyr Christi fuit, non quod cogere negare Christum, vel fidem Christi directè: sed cogebatur negare ueritatem, & iustitiã: Volebat enim Herodes, ut diceret: Licet tibi habere uxorem fratris tui: Et quia pro tali ueritate passus est, Martyr Christi factus est. Talis Ergo causa debet esse motiua canonizationis illius, qui debet pro Martyre uenerari: qua existente, absque alia discussione, debet pro Martyre uenerari, & canonizari.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod licet Martyrium sit commune bonis, & malis: causa tamen Martyrii non est communis omnibus. Nam confessio fidei christianæ, & mori pro defensione ueritatis fidei, (quod est causa Martyrii extrinseca, finaliter terminatiue) non est communis omnibus. similiter charitas, quæ est causa Martyrii meritoria intrinseca efficienter imperatiue: (quia ipsa imperat opus martyrii meritorie) non est omnibus communis. Dicit enim Hieronymus: & ponitur 1. quæst. 1. cap. Vide. Vide, quantum bonum est charitas: si ita Martyrium fecerimus, ut nostras uelimus ab hominibus reliquias uenerari, & si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus, & substantiam nostram usque ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium, quam pœna debetur: & perfidia magis tormenta lunt, quam corona uictoriae.

AD secundum est dicendum, quod plus est inquirere per causam, quam per signa. quamuis ergo miracula sint signa attestationis sanctitatis, non tamen sunt per se causa, cum possit conuenire malis, miracula facere, ut supra dictum est. Sed pati pro Christo, & pro confessione fidei, est per se causa sanctitatis. Vnde, ista existente, absque omni signo miraculoso debet aliquis pro Martyre canonizari.

AD tertium est dicendum, quod nullum opus misericordie sic requiritur ad habendam uitam æternam, sicut baptisimus. cum scriptum sit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum: & tamen si aliquis non baptizatus interficiatur nolens Christum negare, tanquam uerus Martyr uenerandus est. dicit enim Augustinus Epi. ad Seleucianam: Quoscunque legimus in corpore Christi, quod est Ecclesia: pertinere ad Regnum cœlorum non nisi baptizatos; intelligere debemus: nisi forte quos angustia passionis inuenit, & nolentes Christum negare, antequam baptizarentur, occisi sunt: quibus ipsa passio pro baptisimo deputata est.

Psal. 140.
Tomo 2.

Tomo 2.
Ep. 108.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT canonizare aliquem ad ordinem Apostolorum, sicut Martyrum, vel Confessorum.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit aliquem canonizare ad ordinem Apostolorum, sicut Martyrum, vel Confessorum. quia Barnabas Apostolus non fuit, & tamen ad ordinem Apostolorum per Ecclesiam est canonizatus, & officium Apostoli pro ipso cantatur.

2 Præterea: Apostoli (secundum quod dicit Maximus in quodam sermone) latine dicuntur missi. sed omnes Doctores, & Prædicatores Euangelij mittuntur. Iuxta illud ad Rom. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Ergo omnes tales ad ordinem Apostolorum possunt canonizari.

2 Præterea: Omnes Apostoli fuerunt Episcopi. Ergo omnes Episcopi, qui canonizantur, possunt in ordine Apostolorum numerari.

IN CONTRARIUM est, quia positum, & comparatum non debent numerari cum superlatiuo. sed secundum Apostolum ad Ephe. 1. Gratia Christi superabundauit in eo, & in omnibus Apostolis in omni sapientia, & prudentia.

RESOLVTIO.

Papa ad ordinem Apostolorum potest aliquem canonizare, quantum ad sanctitatis meritum: Quantum uero ad officium dignitatis, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui Sancti admittuntur ad ordinem Apostolorum. & hoc dupliciter. Primo, quantum ad dignitatis officium. Secundo, quantum ad sanctitatis meritum.

Primo modo dicendum est, quod non. fuerunt enim Apostoli quatuor dignitates immediate à Christo consecuti. Primo, quia in doctrina fuerunt immediate ab ipso illustrati. nobis enim reuelauit Deus per suum spiritum, ut dicit Apost. 1. ad Corin. 2. Et Petrus dixit in Act. Dedit eum Deus manifestum fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo, nobis, qui manducauimus, & bibimus cum eo. Et Saluator dixit Ioan. 15. Vos autem dixi amicos: quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci uo-

Act. 10.

Abis. Secundo fuerunt ad Apostolorum immediate per ipsum uocati, & Apostoli appellati. sicut patet Matth. 4. Tertio, fuerunt in certo numero per ipsum collocati. quia solum duodecim elegit, quos Apostolos nominauit. quorum nomina per ordinem ponuntur Matth. 10. Quarto, fuerunt per ipsum super orbem Iudices, & Principes ordinati. Quantum ergo ad istas quatuor dignitates nullus debet ad ordinem ipsorum canonizari, nec officium, nec solennitas pro eis debita pro ipso cantari.

Sed secundo modo dicendum est, quod sic. dicit enim Augustinus 2. lib. de baptismo: & ponitur 2. quæst. 7. cap. Puto. Puto, quod sine ulla sui contumelia Cyprianus Episcopus Apostolo Petro comparatur, quantum attinet ad martyrii coronam. Cæterum magis uereri debeo, ne in Petrum contumeliosus existam: quis enim nescit, illum Apostolatus Principatum cuilibet Episcopatu præferendum? sed si distat cathedrarum gratia, una est tamen Martyrum gloria.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Barnabas fuit socius Apostolorum: potissime Pauli prædicatione, & uocatione. Prædicatione quidem. dicitur enim ad Gal. 2. Iacobus, & Cephas, & Ioannes qui uidebantur columnæ esse: dexteræ dederunt mihi, & Barnabæ societatis, ut nos inter gentes: ipsi autem in Circuncisione: uocatione quidem. quia non uocatione humana, sed diuina datus est Paulo in socium Apostolatus. Vnde scribitur Act. 13. quod ministrantibus Apostolis domino, & ieiunantibus dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Barnabam, & Paulum in opus, ad quod assumpsi eos. Propter hanc ergo societatem diuino glutino copulatam impendit sibi Ecclesia honorem, quem tribuit alijs Apostolis.

AD secundum est dicendum, quod illi mittuntur ad prædicandum communiter à Deo, quos mittit unitas, & communitas Ecclesiæ: Sed Apostoli sic fuerunt missi immediate à Deo: quod fuerunt Ecclesiæ, & ciuitatis Dei fundamentum. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 2. Estis ciues Sanctorum super ædificati supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum.

AD tertium est dicendum, quod licet Apostoli fuerint Episcopi, fuerunt tamen immediate Vicarij Christi, & expositores, & testificatores doctrinæ eius. Vnde Apostolus ad Ephe. 4. distinguit Apostolos ab alijs Episcopis, & Prælatibus, quos Doctores, & Pastores uocat, dicens: Ipse Christus dedit quosdam Apostolos: quosdam autem Prophetas: alios uero Euangelistas: alios uero Doctores, & Pastores ad consummationem Sanctorum.

Tomo 7. c.
1 cõtra Do
naristas.

Q V AE.

QVAESTIO XVII. DE SANCTIS

CANONIZANDIS.

DEINDE considerandum est de Sanctis canonizandis. Circa quod queruntur sex.

Primo, Utrum Papa debeat canonizare omnes, quos, constat Ecclesia, esse in vita aeterna.

Secundo, Utrum Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti.

Tertio, Utrum praeter Papam informationem corpus vnius Sancti venerari in pluribus Ecclesiis, sit peccatum.

Quarto, Utrum omnes canonizati per Papam sint in vita aeterna.

Quinto, Utrum sine auctoritate Papae possint Sanctorum reliquia furtiue subtrahi de loco, vbi sunt.

Sexto, Utrum sine auctoritate Papae possint Reliquia Sanctorum emptioni, & venditioni exponi.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT canonizare omnes, quos, constat, esse in vita aeterna.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd Papa debeat canonizare omnes, quos, constat Ecclesiam, esse in vita aeterna: quia illi sunt pro Sanctis venerandi, quorum orationibus iuamur. sed omnes, qui sunt in vita aeterna, cum sint in charitate, pro nobis orant. Ergo omnes tales sunt canonizandi.

2 Praeterea: Papa debet voluntatem suam conformare voluntati diuinae: sed Deus omnes existentes in vita aeterna honorat pro sanctis. Ergo omnes tales Papa debet pro sanctis venerari.

3 Praeterea: Maius est scribi in libro vitae Ecclesiae triumphalis, quam scribi in catalogo Sanctorum Ecclesiae militantis: Sed omnes, qui sunt in vita aeterna, scripti sunt in libro vitae Ecclesiae triumphalis. Iuxta illud Lucae 10. Nomina vestra scripta sunt in caelis. Ergo omnes tales canonizandi sunt, & scribendi in catalogo Sanctorum.

IN CONTRARIUM est. Quia omnes pueros baptizatos statim decedentes, constat Ecclesiae, volare ad vitam aeternam. Ergo omnes tales Papa tenetur canonizare pro Sanctis.

RESOLVTIO.

Omnes, qui sunt in vita aeterna, ad canonizationem non sunt admittendi: sed illi, quorum vita, & doctrina Ecclesiae fuit informata.

RESPONDEO, dicendum, qd Papa est caput totius Ecclesiae. Iuxta illud ad Ephe. 1. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus eius. Illos ergo debet canonizare, & venerari pro Sanctis, quorum vita, & doctrina Ecclesia fuit promoti, & moribus, & exemplis informata, dum viuerent: Vnde dicitur Eccl. 44. Laudemus viros gloriosos in generationibus suis. & post mortem fuit eorum orationibus beneficia, & vtilitates consecuta in languidorum curatione, mortuorum suscitatione: & aliorum miraculorum coruscatione. Vnde de Paulo dicitur Act. 19. quod posito sudario suo super languidos, statim curabantur. propter quod ista duo carat Ecclesia, & confitetur in laude cuiuslibet Confessoris. Nam quantum ad primum dicit: Qui pius, prudens, humilis, pudicus, sobrius, castus, fuit & quietus, vita dum praesens vegetauit eius corporis artus. Quantum vero ad secundum, statim subdit: Ad sacrum cuius tumulum frequenter, &c.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Ecclesia commendat se orationibus omnium illorum, qui sunt in vita aeterna: Illorum tamen dumtaxat festiuitatem solennizat, & canonizat, quorum doctrina moribus, & exemplis fuit informata: & quorum beneficia fuit consecuta eorum miraculis coruscantibus.

AD secundum est dicendum, quod Deus omnes, qui sunt in vita aeterna, honore essentiali vult honorare. quia omnes suae fruitionis, & visionis facit participes: in quo consistit essentialis honor Sanctorum. Sed honore accidentali, qui consistit in laudibus, & venerationibus hominum, non omnes honorat: sed solum illos, quorum sanctitatem a fidelibus Ecclesiae imitandam exponit per miraculorum attestacionem.

AD tertium est dicendum, quod aliqui sunt scripti solum in libro vitae Ecclesiae triumphalis per determinatiuam Dei sententiam. & sic scripti sunt omnes praedestinati: Aliqui vero sunt scripti in libro vitae per praesentem iustitiam. & sic scribuntur illi, per quorum opera, documenta, & exempla Ecclesia iuuatur, informatur, & promouetur. de quibus dicit Apostolus ad Philip. 4. Adiuua illas, quae mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemete, & ceteris coadiutoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitae: & tales Ecclesia canonizat, & solennizat.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA DEBEAT canonizare Patres veteris testamenti.

Vide Turrecrem. in c. 1. de consecr. dist. 3. in 3. qona.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti. Quia illos Papa tenetur canonizare pro

repro Sanctis, quorum doctrina, vita, & exemplum proponitur toti Ecclesiae imitandum; sed tales sunt Prophetae, & Patriarchae. scribitur enim Ia. 5. Exemplum accipite fratres exitus mali, & longanimitatis laboris, & patientiae Prophetarum, qui locuti sunt in nomine domini. ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt.

2 Praeterea: Illos Ecclesia debet pro Sanctis venerari: quos sacra Scriptura Sanctos appellat: sed de Thobia scribitur Thobiae 4. quod ideo illam tentationem Deus permisit sibi euenire: vt daretur posteris exemplum patientiae: sicut & Sancti Iob.

3 Praeterea: Ecclesia illos pro Sanctis debet venerari, quos elegit oratores & rogatores pro ipsa apud Deum. sed scribitur 2. Mach. vii. Hic est fratrum amator, & populi Israel: hic est qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hierusalem: Hieremias Propheta. tales ergo sunt per Ecclesiam canonizandi.

IN CONTRARIUM est. Quia causa semper praecedit suum effectum, & non sequitur. Sed causa, & fundamentum omnium Sanctorum fuit Christus. ipse enim fuit sanctus Sanctorum, vt scribitur Danielis 9. Nullus ergo debet pro Sancto canonizari, qui fuit ante Christi natiuitatem.

RESOLVTIO.

Patres veteris testamenti Papa canonizare non debet, cum fuerint ante proprolatam Sanctorum uiam, & ante tempus plenitudinis gratiae, quam Sanctorum canonizatio requirit.

RESPONDEO dicendum, qd canonizatio Sanctorum requirit tempus plenitudinis gratiae. gratia autem, & veritas per Iesum Christum facta est. vt scribitur Ioannis 1. Sancti autem Patres veteris testamenti quantumcunque sanctitate polleuerunt: non fuerunt in tempore plenitudinis gratiae. immo talis plenitudo gratiae in lege illa quasi tenebatur inclusa figuratiue, & aenigmaticè: Iuxta illud 1. ad Corinth. 10. Omnia in figura contingebant illis, nec praesentia-liter intuebantur eam. sed, sicut dicit Apostolus ad Hebraeos 10. Omnes defuncti sunt, non acceptis reprobationibus: sed a longe eas aspicientes, & saluantes, & confitentes. quia peregrini, & hospites sunt super terram.

Est similiter alia ratio, quare Ecclesia sanctitatem illorum non solennizat. quia quantumcunque personaliter essent Sancti: claritas tamen diuinae visionis eis fuit clausa, nondum soluto pretio humanae naturae per mortem Christi, in cuius figura dicit Apostolus ad Hebraeos 9. quod in secundo tabernaculo solus Pontifex semel in anno, non sine sanguine introibat, hoc significante Spiritu sancto, nondum proprolatam esse Sanctorum uiam.

Ad Argumenta.

PER hoc patet responsio ad rationes in contrarium. quia Ecclesia Patres veteris testamenti sanctos appellat: & eorum sanctitatem exemplariter proponit suis filiis imitandam: necnon eorum

orationibus se commendat, eorum tamen sanctitatem non solennizat, vel canonizat propter rationes dictas. Vnde dicit Augustinus in libro de Symbolo pertractans illud verbum: Domum tuam decet sanctitudo domine; quia nullius sanctitatem Ecclesia solennizat, priusquam domus sanctitatis fundaretur. Et ideo in tempore plenitudinis gratiae prius sanctitatem Virginis Mariae, & Ioannis Baptistae Ecclesia solennizat, quam alicuius alterius. quia illa Sanctum Sanctorum generauit, & ille digito demonstrauit, & baptizauit.

Psal. 91.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRAETER PAPAE informatione corpus alicuius Sancti venerari in pluribus locis sit peccatum.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod pro Papae informationem corpus alicuius Sancti venerari in pluribus Ecclesiis non sit peccatum. Quia in illo corpore aliquis debet pro Sancto venerari, in quo Christi fidelibus beneficium impartitur. sed legitur in legenda Sanctae Agathae, quod Beatus Petrus sibi corporaliter in ciuitate Cathanenfi apparuit, & curauit eam a tortura mamillarum suarum. Ergo ibi, & Romae potest eius corpus, scilicet Sancti Petri in ciuitate Cathanenfi venerari: non obstante informatione Ecclesiae, quae asserit, Romae esse, & non alibi.

2 Praeterea: Sancti nobis beneficia impetrant eorum orationibus: sed solum animae eorum, cum sint a corporibus separatae, pro nobis orant. Veneratio ergo corporum Sanctorum, cum sint inanimata, nihil facit ad hoc, vbiunque credantur esse.

3 Praeterea: Si corpus alicuius Sancti debet venerari solum in vno loco; Ergo solum ibi ad tumulum eius deberent miracula fieri, sed hoc est falsum. Dicit enim Augustinus 2. de Ciuita. Dei. Si miracula sanctorum (vt alia taceam) ea tantummodo velim scribere, quae per gloriosum martyrem Stephanum facta sunt in Colonia Calamenfi, & in nostra Hypponenfi Ciuitate, quamuis solum ante Biennium apud nos ceperit eius esse memoria, plurimi libri conficiendi essent: nec tamen omnia colligi possent. sed tantum de quibus libelli dati sunt, quae recitantur in populis. quia libellorum dandorum de miraculis factis, apud nos consuetudo non est, nec fuit, sed nunc incipit esse.

IN CONTRARIUM est. quia Spiritus sanctus fictionem non patitur in Ecclesia, sed fictio est venerari corpus Sancti, vbi non est. Ergo sine peccato esse non potest.

RESOLVTIO.

Corpus alicuius Sancti pluribus in locis venerari, si

Tomo 5. cap. 8.

Stephani Protomartyris miraculorum multitudinis.

ne peccato non potest; modo de eius residentia vno in loco ab Ecclesia statutum sit.

RESPONDEO, dicendum, q̄ dubitatio, & incertitudo confurgit in Ecclesia de corporibus Sanctorum, & maxime Sanctorum Ecclesie primitiua; quorum corpora fideles propter rabiem Tyrannorum non poterant publice sepelire. fide autem Christiana iam per orbem diffusa, & persecutoribus, & tyrannis Ecclesie iam demersis, vel conuersis: Sanctorum corpora de locis, in quibus erant, indecenter sepulta, per fideles ad loca honorifica, & decencia translata sunt. In dubijs autem, quae sunt in Religione christiana, talis modus seruandus est secundum Augustinum in de vera Relig. quia vera semper tenenda sunt, & falsa respuenda: dubia vero absque peccato credi possunt, donec aut respuenda esse vel ratio doceat, aut sanctae matris Ecclesiae persuadeat auctoritas. Si ergo Ecclesia, quae minime errare potest, & potissime Romana, quae nullis haeresibus vnquam succubuit, vt scribitur 24. quae. 1. cap. In sede; nullam informationem habet de residentia corporis alicuius Sancti: puto q̄ sine peccato pie venerari potest a fidelibus vbicūque credatur probabiliter esse: Sed si libris, vel legendis tradat Ecclesia fidelibus corpus Sancti venerari in aliqua Ecclesia, temerarium esset, nec posset sine peccato alibi venerari: potissime quando per aliquos assereretur pertinaciter ibi esse, ubi Ecclesia contrariam informationem tradit fidelibus. quia vt dicitur 23. quae. 1. cap. Rogamus. Aliud, quam Ecclesia Romana doceat, neque sentire, neque velle alicui permittitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Sancti non semper apparent in corporibus proprijs: sed vel de aere, vel de subtilissimis elementis formati: sicut Angeli non apparent in corporibus proprijs, quibus carent, cum videntur. dato tamen, quod in corporibus proprijs apparent; possent ea deponere in locis, vnde recepta sunt, Deo faciente, & iubente.

AD secundū est dicendum, quod Sancti viuentes meruerunt, vt pro nobis orarent, & nobis beneficia impetrarent. & ideo illis nominibus inuocamus, quibus, dum viuerent, per nos inuocabantur. quia dicimus: Sancte Petre ora pro nobis. Et eorum corpora veneramur, quia fuerunt instrumenta, quibus, dum viueret, meruerunt eis, & nobis.

AD tertium est dicendum, quod Deus principaliter facit miracula: instrumentaliter tamen facit miracula, mediante Sanctorum oratione. quandoque manifesta, sicut scribitur Act. 15. q̄ Petrus praecedente oratione, Tabitam mortuam suscitauit, quandoque solo interiori nutu, sicut Petrus cap. 5. Ananiam, & Saphiram morti, increpando, tradidit. Quandoque autem mediante exteriori voce, sicut scribitur Iolue. 10. q̄ obediēte Deo voci hominis stetit sol contra Gabonitas. Et quandoque mediante contactu corporum ipsorum Sanctorum: scribitur enim 4. Regum. 13. q̄ quidam proiecerunt cadaver mortui in sepulcrum Elisei: & statim cum tetigit ossa Elisei reuixit homo,

& stetit super pedes suos. Non tamen arcatur diuina virtus, quin sine tali tactu corporis Sancti possit miracula facere.

ARTICVLVS III.

UTRUM OMNES CANONIZATI PER PAPAM SINT IN VITA AETERNA.

De dubio huius articuli. vide omnino S. Thom. quodlib. 9. q. 7. ar. 16. & Antoninum par. 3. tit. 12. cap. 8. §. 2. & Melchiorem Canum lib. 5. cap. 5. de locis theolog.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod omnes canonizati per Papam sint in vita aeterna: quia Ecclesia non potest errare; Sed Ecclesia veneratur pro Sanctis omnes, quos canonizat. Ergo omnes sunt in vita aeterna, aliter Sancti non essent.

2. Praeterea: Sanctis orantibus, & impetrantibus, miracula fiunt, vt dicit Aug. 22. de Ciui. Dei. cap. 9. Sed mali, & peccatores non exaudiuntur apud Deum. Dicit enim Ioan. 9. Scimus quia peccatores Deus non exaudit. Necessario ergo canonizati sunt in vita aeterna.

3. Praeterea: Si per miracula, & alia signa non possemus scire canonizatos pro Sanctis esse in vita aeterna. pari ratione Apostolos, & Martyres non possemus scire esse in vita aeterna. quod est absurdum.

IN CONTRARIUM est illa vulgata auctoritas Gregorij. Multorum corpora venerantur in terris, quorum animae cruciantur in tormentis.

RESOLVTIO.

Ecclesia scire certitudinaliter non potest, omnes canonizatos esse in vita aeterna, ad quam nullus absque charitate valet admitti: Nec errat, cum secundum praesentem iustitiam, & iudicio canonizet humano.

RESPONDEO, dicendum, quod nullus admittitur ad vitam aeternam sine charitate: iuxta illud August. 15. de Trin. c. 18. nisi alicui tantum donum impartiat Spiritus sanctus, vt eum Dei, & proximi faciat amatorem: a sinistra non trasfertur ad dexteram. sed charitatem habere nullus scit per certitudinem causae: cum causaliter ipsam dare immediate effectiue pertineat ad ipsam Dei voluntatem. de qua certitudine scriptum est Ecclesiastes 9. Nullus scit, an amore, vel odio dignus sit. & Apostolus dicebat 1. ad Corinth. 4. Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Signa autem, per quae sanctitas aliquorum potest Ecclesiae patefieri, sunt communia bonis, & malis: Ideo per certitudinem causae non potest Ecclesia scire omnes, quos pro Sanctis canonizat, & solennizat, esse in vita aeterna. propter quod dicit Hieron. & ponitur 1. quae. 1. c. Vide. Si sine charitate martyrium recipitur, & corpora eorum ab hominibus venerentur; per fidem magis sunt talia, quam corona victoriae: & tali operi magis pena, quam praemium debetur.

Tomo 4

† Alij B. Augustino tribuunt, de qua vide omnino Conuarru. lib. 1. varia. resolut. cap. 10. nu. 13.

Tomo 3

† Cōc. Trid. sess. 6. in decreto de iustificatione cap. 7.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod aliter iudicat Deus, & aliter homo. quia Deus iudicat iudicij interioris habens pro teste ipsam hominis conscientiam: iuxta illud ad Roma. 2. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut defendentium: Ideo Deus in suo iudicio non fallit, neque fallitur. sed homo iudicat iudicio exteriori; habens pro teste operum exteriorum euidentiam. ideo potest falli, & fallere. Ecclesia ergo non errat canonizando aliquos Sanctos, quia non canonizat eos esse Sanctos iudicio Diuino secundum determinatam sententiam: sed iudicio humano secundum praesentem iustitiam. secundum quem modum Sancti sunt hominum reputatione, & ueneratione.

AD secundum est dicendum, quod mali, & peccatores possunt impetrare per eorum orationem miracula fieri, nec tamen ipsi in quantum peccatores sunt, miracula faciunt: sed magis ipse Christus, quem inuocant, vel ipsi Sancti, quorum suffragia postulant. quibus secundum Augustinum illud dictum Ioannis 9. Scimus quia peccatores Deus non audit, non fit ratio. Quia fuit dictum illius caeci nondum illuminati a Christo; peccatores enim petentes aliqua ex cordis pietate bene exaudiuntur a Deo: Exaudiuit enim Deus illum publicanum, quando dixit: Deus propitius esto mihi peccatori, quia iustificatus in domum suam descendit. Et quando petunt aliqua ex Diuina voluntate conformitate: quia peccatores petentes conformia voluntati Diuinae exaudiuntur.

AD tertium est dicendum, quod de Apostolis, & de multis alijs Sanctis alia ratio reformat pactum, cum de eorum saluatione manifesta reuelatio in sacra Scriptura habeatur. ipse enim Saluator Apostolos praedicat secum iudices iudicatuos omnes gentes: & Ierosolymis super sedes duodecim: & nomina eorum scripta esse in caelis. Petrus similiter dicit in 2. canonica sua, cap. 1. Scio quod velox est depositio tabernaculi mei: secundum quod Dominus reuelauit mihi. Et Paulus ait: Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem 2. Tim. 1. Multos etiam Sanctos, & Sanctas veneramur in Ecclesia, quos constat in vita aeterna esse, diuina reuelatione facta: aut ipsis Sanctis apparentibus: aut Angelis praedicentibus.

ARTICVLVS V.

UTRUM CORPORA SANCTORUM POSSINT SUBTRAHI SINE PECCATO DE LOCO, VBI SUNT, SINE AUCTORITATE PAPE.

Turrecrem. in c. Corpora. de consecrat. dist. 1. vbi per omnia sequitur August. Anconit. hic.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papae corpora Sanctorum possint subtrahi sine peccato de loco, vbi sunt. Quia sancta, & sacra virtute diuina, humana iniuria violari non possunt: sed corpora San-

ctorum diuina uirtute sacra sunt: Ergo nulla uirtute possunt violari: & per consequens sine peccato sacrilegij possunt subtrahi, & asportari.

2. Praeterea: Corpora Sanctorum quandoque indecenter sepulta sunt. quia forte in terris infidelium recondita sunt. licet ergo in tali casu sine peccato sacrilegij ipsa subtrahere, & asportare.

3. Praeterea: Quod fit causa deuotionis, non videtur esse sacrilegij peccatum: sed talis subtractio corporum, & Reliquiarum Sanctorum quandoque fit deuotionis causa. Ergo non incurritur peccatum sacrilegij.

IN CONTRARIUM est, quia maior iniuria fit corporibus Sanctorum, subtrahere ipsa de loco, ubi sepulture tradita sunt, quam Papae, si disputeretur de iudicio suo: vel Principi, si disputeretur de potestate eius. sed utroque modo incurritur peccatum sacrilegij, vt scribitur 17. quae. 4. cap. Si quis.

RESOLVTIO.

Corpora Sanctorum de loco ad locum absque licentia transferri sine peccato non possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod corpora Sanctorum canonizata sunt, & sacra per Papam, qui est caput Ecclesiae. immo ex contactu corporum, & Reliquiarum Sanctorum altaria consecrantur. scribitur enim de consecr. dist. 1. c. Placuit. Euertantur altaria, quae sine Sanctorum Reliquijs eriguntur: Vnde absque iniuria corporum Sanctorum, & ipsius Papae fieri non potest talis furtiua subtractio: propter quod utroque modo sacrilegium incurritur: Nam peccatum sacrilegij committitur auferendo sacrum de sacro: vel non sacrum de sacro: siue sacrum de non sacro, vt dicitur 17. quae. 4. c. Quis quis. Caput Ecclesiae similiter laeditur, quia eius preceptum contemnitur. scribitur enim de consec. dist. 1. c. Corpora. Corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre praesumat, sine consilio Principis [id est Papae] vel Episcopi, & sanctaeque synodali licentia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ille, qui irreuerenter pertractat tres sacras; quamuis non noceat ipsis rebus sacris: quia irreuerentia non est in recipiente, sed in faciente. quemadmodum secundum Philosophum in Eth. Reuerentia, vel honor non est in honorato, sed in honorante: nocet tamen facienti: quia ipse, quantum est in se, rem sacram violat, licet illa non violetur.

AD secundum dicitur, quod sicut scribitur de consecr. dist. 1. c. Tribus. Tribus ex causis loca Sanctorum transmutanda sunt. Primo, cum necessitas persecutorum loca eorum grauauerit. Sunt enim infideles indigni possessores Sanctorum corporum. vnde licite possunt de terris eorum deportari, & ipsa de eorum dominio subtrahi. Secunda, cum difficultas locorum fuerit. Tertia, cum malorum societate grauantur.

AD tertium est dicendum, quod deuotio exercenda est sine iniuria alterius: Talis autem furtiua subtractio Reliquiarum Sanctorum non potest fieri sine iniuria

To. 1. c. 10.

Ecclesia errare non potest. Vide infra in ar. 4.

† S. Tho. p. 1. q. 51. art. 2. Vide Concil. Nicenū. 2. Et Aug. 1. Ench. c. 59. & De Eccl. dogm. c. 11. & 12. Vide Aegid. Ro. 2. sent. d. 3. q. 1. ar. 1. & 2. & Scholium, & Tabul. ibidem.

S. Tho. 2. 2. q. 178. art. 1. ad 1. arg.

Art. 1. Eth. cap. 5.

2. ad 2. 2. cor. 1. 1.

iniuria Papæ, cuius auctoritate debet fieri: Nec sine iniuria Sanctorum. quia ex quo corpus sacrum traditum est perpetuæ sepulture, sine eius iniuria inde transferri non potest. Si vero perpetuæ sepulture traditum non est, tunc absque alicuius licentia ad locum alium transferri potest, vbi cumque maiori reuerentia ransferentium possit venerari.

ARTICVLVS VI.

UTRUM SINE AUCTORITATE PAPÆ CORPORA, VEL RELIQUIÆ SANCTORUM POSSINT EMPIONI, VEL VENDITIONI EXPONI.

Vide Concilium Trident. sess. 25. tit. de inuocatione, ueneratione, & reliq. Sanctorum, & l. nemo. la 2. C. de sacrosanct. Eccles. vbi latè Doctores. Et Syluest. in Summa, verbo: Reliquiæ. q. 1.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papæ corpora, vel Reliquiæ Sanctorum possint emptioni, vel venditioni exponi. Quia magis est quid spirituale Sacramentum Eucharistiæ quàm corpus, vel Reliquiæ Sanctorum: sed pro missis canendis, in quibus Sacramentum Eucharistiæ conficitur, multi accipiunt pecuniam. Ergo multo fortius Reliquiæ Sanctorum possunt emptioni vel, venditioni exponi.

2 Præterea: Absolutio ab excommunicatione est quid spirituale magis, quàm Reliquiæ Sanctorum, cum pertineat ad Sacramentum penitentiae. sed multi pro tali, absolute pecuniam accipiunt. Eodem ergo modo de Reliquiis Sanctorum potest pecunia accipi.

3 Præterea: Vasa Sacra Ecclesiastica spiritualibus sunt coniuncta, & tamen licet ea uendere pro redemptione captiuorum, ut dicit Ambros. 2. lib. off. c. 28.

IN CONTRARIUM est Innocen. extra de Reliq. & venera. Sanct. c. Cum ex eo.

RESOLVTIO.

Sanctorum Reliquiæ, qui rei spirituali annectuntur, absque simonia peccato nec emi, nec vendi possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod si Simonia est studiosa uoluntas emendi, vel uendendi aliquid

E spirituale, vel spirituali annexum. Potest autem annecti rei spirituali aliquid dupliciter. Primo causaliter. & sic beneficium Ecclesiasticum annectitur clericali officio, quod est spirituale. non enim competit habere beneficium, nisi habenti spirituale officium. Vnde simonia est Ecclesiasticum beneficium vendere: quia sicut non potest dari effectus sine causa, ita non potest vendi Ecclesiasticum beneficium sine spirituali officio, quod est causa eius. Secundo potest annecti rei spirituali aliquid instrumentaliter. & sic corpus annectitur animæ, mediante quo anima Sancti uiri in vita operatur opera virtuosa, & spiritualia: & in morte, ipsa orante & impetrante, diuina uirtute ad contactum, & reuerentiam eius miracula fiunt. Vnde sicut corpus non uiuit sine anima: nec anima sine corpore corporaliter uiuit: sic Reliquiæ Sanctorum absque re spirituali, cui annectuntur; nec vendi, nec emi possunt. scribitur enim I. quæst. 9. Si quis obiecerit. Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum relinquit. Puto ergo, quod absque peccato simoniæ Reliquiæ Sanctorum nec vendi, nec emi possint: Est similiter hoc expressè contra Decret. Innocen. extra de Reli. & vener. Sanct. cap. Cum ex eo.

atti. 1. 1. & 4.

Simonia quid sit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod pecunia non accipitur pro Missa, tanquam ipsius Missæ, vel consecrationis Eucharistiæ pretium: sed tanquam sustentationis stipendium: Dicit enim Apostolus 1. ad Corinth. 9. Nescitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt: & qui altari deseruiunt cum altari participant?

AD secundum est dicendum, quod pecunia non accipitur ab illo, qui absoluitur ab excommunicatione, tanquam ipsius absolutionis præmium: sed sicut culpe præcedentis, pro qua excommunicatus fuit, pœna, & supplicium.

AD tertium dicitur, quod consecratio vasorum Sacrorum non potest vendi. tamen pro necessitate pauperum materia eorum vendi potest, si præmissa oratione uasa prius frangantur. quia post contractionem non sunt Sacra uasa, sed purum metallum. Vnde si ex eadem materia, & similia uasa reintegrantur, indigent iterum consecratione. Corpora autem, & Reliquiæ Sanctorum absque deuotione, & miraculorum operatione, quæ sunt quædam spiritualia, quæ interdum fiunt ad eorum uenerationem, & sanctitatis manifestationem; vendi, & emi non possunt. unde non est similis ratio.

† B. Ambros. lib. 2. de officiis. c. 28. referunt in c. Aurum. 12. q. 2. adde l. Sacimus. & ibi Doctores. C. de sacrosanct. Eccl.

QVAES. XVIII. DE ANGELORVM ADMINISTRATIONE.

OST QVAM visum est de Sanctorum canonizatione: Nunc uidentur de Angelorum administratione. Circa quod queruntur quinque.

- Primo, Utrum Papa sit maior Angelo in iurisdictione.
Secundo, Utrum Papa sit maior Angelo in Sacramentorum administratione.
Tertio, Utrum Papa sit maior Angelo in dominatione.
Quarto, Utrum Papa sit maior Angelo in cognitione.
Quinto, Utrum Papa sit maior Angelo in pramiatione.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA SIT MAIOR B Angelo in iurisdictione.

Pro hoc art. Vide S. Anton. 3. par. Tit. 22. cap. 5. §. 1. 2. 3. & 4. qui sequitur Augustinum Triumphum.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non sit maior Angelo in iurisdictione. quia natura spiritualis habet iurisdictionem super naturam corporalem ex suæ naturæ conditione: sed Angelus est naturæ spiritualis, habet ergo iurisdictionem supra Papam, qui est naturæ corporalis.

2 Præterea: Illius iurisdictioni homo subiicitur, cuius curæ exponitur. sed homo supponitur curæ ipsius Angeli: scribitur enim Act. 12. quod pulsante Petro ad ianuam dicebant, qui intus stabant: Non est ipse, sed Angelus eius. Super quo uerbo dicit Gregorius. quod unusquisque Angelum habeat, eius curam gerentem, Scriptura testatur.

3 Præterea: Ille est sub iurisdictione alterius: à quo illuminatur, & docetur. sed homo docetur, & illuminatur per Angelum: scribitur enim Dan. 9. quod Angelus, qui apparuit Danieli, dixit ei: Noli timere. quia uir desideriorum es: ideo ego ueni, ut docerem te, & indicarem tibi, quæ uentura sunt, & intelligas uisionem.

IN CONTRARIUM est, quia dicit Apostolus ad Hebræ. 1. in persona Christi, cuius Papa Vicarius existit: Non enim Angelis subiicit Deus orbem terræ futurum, de quo loquimur.

RESOLVTIO.

Papa, cui commissum est uniuersum regimen, in iurisdictione quemcumque Angelum excellit.

RESPONDEO, dicendum, quod maior est iurisdictione Papa, quàm cuiuslibet Angeli. Est enim triplex regimen secundum Philosophum. Primum est politicum, & morale. Secundum est sociale, & paternalet. Tertium est politicum, & regale. Primum respicit curam uniuscuiusque hominis in

† Arist. 1. Polit. 3. Et Aegid. Rom. d. Regim. Pri. lib. 2. p. 1. c.

se per uirtutum regulationem. Secundum respicit regimen domus, & familiae per paternalem monitionem. Sed tertium respicit regimen Prouinciarum, & Regnorum per pœnarum cõminationem. Primum regimen commissum est Angelis. ut de hoc intelligatur dictum Hieron. quod uitaque anima ab ortu natiuitatis hominis habet Angelum ad sui custodiam, & exercitiu uirtutum deputatum. Secundum uero commissum est Archangelis: quorum est familia, & ciuitates dirigere, & gubernare: Vnde requisitus Raphael Archangelus à Tobia, an sciret uiam eundi in ciuitatem Medorum, dixit, se omnia itinera illius frequenter ambulasse. Sed tertium conuenit Principibus: quorum est Prouincias, & regna miro modo disponere. unde dixit Angelus qui loquebatur Danieli: Princeps Regni Persarum restitit mihi 21. diebus. Nulli ergo Angelo commissa est iurisdictione, & cura totius orbis. sed Papæ totius mundi iurisdictione, & cura commissa est, non solum ut nomine mundi importetur terra: sed etiam, ut nomine mundi importetur cœlum. quia super cœlum, & terram iurisdictionem accipit. Vnde Chryso. in libello de laudibus Pauli præfert Paulum cuiuslibet Angelo in iurisdictione, dicens, quod Angelis quidem sæpe diuersarum gentium cura commissa est, sed nullus illorum ita populū sibi creditum gubernauit, ut Paulus uniuersum gubernauit orbem. Nam Michaeli commissa est gens Iudeorum: Paulo uero terra, maris, atque uniuersus orbis habitatio, ipsumque desertū. Si igitur iurisdictione Pauli maior fuit iurisdictione omnium Angelorum, multo fortius intelligendum est hoc de Petro, cuius personam Papa repræsentat. Vnde idem Chryso. dicit super Ioan. quod Iacobum localiter in loco determinat: Petrum autem totius orbis ordinat Magistrum, & Doctorem: cui potestatem dedit, non, ut Moyse in Gente uia: sed in uniuerso orbe.

14. 2. p. c. 3. diuidit Regimen in Regale, Politicum, & Despoticum. & idem dicit in 2. sen. dist. 18. dub. 6. litterali. & d. 27. q. 2. ar. 3. † Lib. 3. cõment. in Mat. c. 18. Tob. 5.

Dan. 9.

Hom. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod licet secundum gradum naturæ Angelus superior sit homine ex ipsius nature conditione: diuina tamen auctoritate, & commissione potest ad plura se extendere iurisdictione hominis, quàm Angeli.

AD secundum est dicendum, quod Angelo custodiendi committitur cura custoditi singulariter. sed Papæ committitur cura, & custodia omnium uniuersaliter: & hoc non solum dum uiuit, sicut committitur Angelis: sed etiam post mortem per cõmunicationem suffragiorum Ecclesiæ.

AD tertium est dicendum, quod licet in doctrina, & in his, quæ se tenent ex parte intellectus, homo reducatur aliquando in Deum per Angelos: quia apparitiones, & illuminationes factæ Patribus ueteris testamenti per Angelos factæ sunt, secundum quod dicit Augustinus 21. de Trinitate in charitate, & in his, quæ se tenent ex parte affectus, homo reducitur immediatè in Deum per ipsum met principaliter effectiue, & ministerialiter per Papam, & alios Ministros Ecclesiæ: qui sunt administratores sacramentorum, in quibus gratia conferuntur.

Tomo 3. cap. 7.

ARTICVLVS II.

UTRUM ANGELUS SIT maior, quam Papa in Sacramento- rum administratione.

Vide S. Thom. 3. p. q. 64. art. 7. & ibi Caietanum. Vide Barth. Sybillam in peregrinis quaestionibus Decade 2. c. 7. q. 2. & 3. vbi probat Angelos nec malos, nec bonos consecrare, nec baptizare posse: & declarat, cur Christus hac facultatem Angelis non concefferit. Vide ibidem Alex. de Ales, & Turrecrematam.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Angelus sit maior Papa in Sacramentorum administratione. Quia maioris efficaciae sunt Angeli, quam mali ministri Ecclesiae. sed mali ministri possunt Sacramenta administrare. Ergo multo magis Angeli.

2 Præterea: Quanto ministri sunt propinquiores agenti: tanto agens per eos immediatius agit. sed Deo, qui est primum agens Sacramentorum, propinquiores sunt Angeli, quam homines. Ergo per eos immediatius agit.

3 Præterea: Homines inducuntur ad salutem, mediantibus Sacramentis. sed scribitur ad Hebræos 1. quod omnes Angeli sunt administratorij spiritus in ministerio missi propter eos, qui hereditatem capient salutis.

IN CONTRARIUM est. quia quod non potest malus Angelus, non potest bonus, potissime in actione Sacramentali: cum Sacramenta non habeant efficaciam à bonis, vel malis ministris. sed Angelus malus non potest. ergo nec bonus.

RESOLVTIO.

Papa est maior Angelis in Sacramentorum administratione, quae eis concessa non fuit, propter eorumdem carentiam idoneitatis, quae praesertim requiritur in Sacramentorum administratione.

RESPONDEO, dicendum, quod administratio Sacramentorum non est commissæ Angelis de lege communi ex commisso officio. cuius rationem Chrysost. assignat duplicem in libello de laudibus Pauli, quarum prima est: Ut nullum colorem excusationis homo inuenire possit. sic enim ait ibi: Cuius autem rei gratia non Angelis potius, quam hominibus cura praedicationis, & administrationis Sacramentorum commissæ est? Ut nullum excusationis colorem de se inueniret anima negligens, dum tu ad diuersam naturam confugeret, dormiendo. Secunda, ut crede- ret esse possibile Angelis homines posse copulari, quâdo videtur, quod ex terrena lingua mors fugatur, peccatum dissoluitur, & tenebra illuminatur, & mirificatio- nis terra in colum conuertitur. Sed si loquimur de singulari Dei mandato, posset Angelus bo-

nus Sacramentum administrare. Vnde si baptizaret, vel Ecclesiam consecraret, ponitur communiter, & non deberet iterum baptizari, nec iterum Ecclesia consecrari. Et datur exemplum de Ecclesia beati Michaelis. dummodo credatur esse Angelus bonus. quia si sciretur esse Angelus malus, & baptizaret, rebaptizandus esset: cum non posset aestimari, ipsum facere nisi intentione fallendi. Puto tamē tutius esse, quod si per quoscunque siue bonos, siue malos Angelos Sacramentum baptismi, quod est Sacramentum necessitatis, administraretur, reiterandum esset. quia Angelus Sathanæ transfigurare se potest in Angelum lucis. & quia malitia, vel bonitas ministri non facit ad ministrationem Sacramenti: dummodo seruetur forma Ecclesiae: sed potius ministri idoneitas, quae non repetitur in Angelis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod mali ministri possunt accipi dupliciter. Primo priuatione potestatis, & sic excommunicati, & haeretici sunt mali ministri: quia priuati sunt potestate administrationis Sacramentorum: à quibus si recipitur ali- quod Sacramentum, peccatum incurritur, nisi in necessitatis articulo. Secundo in priuatione sanctitatis. & à talibus licite sine peccato recipitur Sacramentum. In Angelis autem bonis, licet non sit defectus admini- strationis Sacramentorum, quantum ad sanctitatem: tamen est defectus, quantum ad potestatem.

AD secundum est dicendum, quod non solum in ministris requiritur propinquitas respectu agentis: sed magis conformitas respectu patientis, cum actus actiuorum sint in patiente praedispósito. quae conformitas deficit in Angelis, respectu administrationis Sacramentorum.

AD tertium est dicendum, quod administratio Angelorum, de qua loquitur Apostolus, non intelligitur de administratione Sacramentorum, sed vel singu- lariter intelligitur de administratione Christi. ut glo- videtur exponere, quia accesserunt Angeli, & ministra- bant ei: ut scribitur Matth. 4. Vel uniuersaliter de ad- ministratione nostrae: nos ab impugnationibus demo- num prohibendo: & de supernis illuminando.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SIT MAIOR Angelo in dominatione.

Ad tertium sic proceditur. Vide- tur enim, quod Papa non sit maior Angelo in dominatione. quia Christus, cuius Papa Vicarius exi- stit, minoratus est paulominus ab Angelis. ut scribitur ad He- bræos 2.

2 Præterea: Qui est superior aliquo, maior est illo in dominatione. sed Angelus est superior Papa. Est ergo maior illo.

Præ-

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SIT MINOR Angelo in cognitione.

Vide S. Thomam par. 1. quaest. 57. art. 5.

Ad quartum sic proceditur. Vide- tur enim, quod Papa sit minor Ange- lo in cognitione. quia intellectus hominis nascitur nudus, sicut ta- bula rasa, ut scribitur 3. de anima: sed intellectus Angeli nascitur plenus: scribitur enim 11. propo- sitione de causis, quod omnis intelligentia est plena for- mis. Minor est ergo Papa quolibet Angelo in co- gnitione.

2 Præterea: Maximum secretorum Dei est myste- rium incarnationis. sed hoc fuit nunciatum per Ange- lum naturae humanae, Lucae 1. Ergo in secretorum Dei reuelatione Papa minor est Angelo.

3 Præterea: Hierarchiae sunt ordinatae secundum Dionys. tali ordine. quia prima illuminat secundam: & secunda tertiam: & tertia illuminat omnes homi- nes. tali ergo ordine seruato, oportet Papam, & omnes homines illuminari per Angelos.

IN CONTRARIUM est, quia super illo ver- bo Matth. 16. Beatus es Simo Bariona: quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus, qui est in caelis: dicit glo. Vere beatus: quia tale quid reuelatum est Petro, cuius Papa successor existit: quod nec Ange- lus, nec homo scire potuit.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad cognitionem naturalem, minor est Angelis: sed quantum ad cognitionem gratuitam reuelatam est maior. ipsi enim multa per Apostolorum praedicationem fuerunt edocti.

RESPONDEO, dicendum, quod tam de mysterio incarnationis, quâ de mysterio passionis. Chri- sti accreuit aliqua cognitio Angelis per praedicationem Apostolorum, quorum caput fuit Petrus: cuius Papa est successor. Dicit enim Dionys. quod licet non latuerit Angelos incarnationis mysterium, quod sciendum esset: quia sciuerunt sciendum esse. modum tamen sciendi, ut qualiter Dei filius in utero virginali esset concipien- dus, non plene cognouerunt: & dato, quod scirent, vel scire possent virginem non esse corruptam, cum vi- debant eam esse grauidam, modum tamen concipien- di, & grauidationis eius latuit tam Angelos bonos, quam malos: sed praedicantibus Apostolis, multa cog- nouerunt circa tale mysterium, quae ante ignorabatur. Vnde super illo verbo ad Ephes. 3. Mihi omnium San- ctorum minimo data est gratia haec in Gentibus Eu- angelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quae sit dispensatio sacramenti absconditi à se- culis:

† Id habet B. Ambrosius lib. 1. d. sive ad Gratianum cap. 1. vide Magistrum sent. lib. 1. dist. 2. 5. proponamus.

3 Præterea: Secundum Ambrosium nomen Do- mini, est nomen potestatis. sed Angelus superior est Papa, naturae potestate. Ergo maior illo.

IN CONTRARIUM est, quia minor non excommunicat maiorem: sed Paulus excommunica- uit Angelum bonum, vel malum, quando dixit ad Gal. 1. Sed licet nos, aut Angelus de caelo bonus, vel malus, ut dicit glossa. euangelizet vobis preterquam quod euangelizauimus vobis: anathema sit.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad dominium, maior est Angelo, non uirtute propria, sed Dei auctoritate. Hic enim su- perior est illo conditione naturae.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut secundum Apost. ad Hebræos 7. absque ulla contradictione verum est, quod minor à maiori benedicitur: ita absque ulla contradictione verum est, quod minor à maiori ma- ledicitur. loquendo saltem de maledictione, quae est excommunicatio, & priuatio à communionem fidelium. Ex quo ergo Paulus, & multo fortius Petrus, qui fuit caput Ecclesiae, potuit Angelum bonum, vel malum excommunicare: recte concluditur, quod Papa maior sit Angelo in dominatione. Sciendum est tamen, quod non est inconueniens, aliquem esse simpliciter minore alio in dominio, & tamen in aliquo casu esse maiore illo. Duobus ergo modis Papa posset Angelum ex- communicare: & sic esset maior illo in dominio, quàm- uis simpliciter esset minor. Primo, conditionaliter pro- pter Euangelij firmam veritatem. Dicit enim Augu- stinus, quod sic Paulus erat firmus, & certus de veritate Euangelica sibi reuelata: ut si possibile fuisset, Ange- lum bonum contrarium asserere, in tali casu fuisset factus superior eo: & eum excommunicare potuisset: sicut, si Papa, qui est superior in tota Ecclesia, la- beretur in haeresim, quilibet catholicus in tali casu ef- ficeretur maior ipso. & contra eum sententiarum posset.

Secundo, ministerialiter propter diuinam auctori- tatem. licet enim inferior non possit agere in superio- rem uirtute propria: potest tamen agere in ipsum uir- tute alterius. Quantumcunque ergo Paulus, vel Pe- trus fuisset inferior Angelo, uirtute: tamen auctori- tate Dei poterat effici maior Angelo bono, vel malo. Vn- de super illo verbo 1. ad Corinth. 5. Iam iudicauit eum, qui sic operatus est, tradendum esse Sathanæ ad interitum carnis. dicit glossa, Paulum hanc potestatem à Deo habuisse. ut quando cunque videbat aliquem fi- dem catholicam euertentem, & impugnantem: statim ad praecipium eius Angelus malus inuadebat ipsum, & vexabat eum corporaliter.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa minoratio Christi intelligenda est, quantum ad naturam assumptam passibilitatem: non quantum ad do- minij potestatem.

AD secundum, & tertium dicitur, quod Angelus est superior Papa, naturae conditione, Diuinæ tamen po-

testatis administratione, & in casu aliquo potest effi- ci superior ipso, ut dictum est.

Tex. c. 14.

De cel. Hie- rar. c. 3. & 4.

De cel. Hie- rar. cap. 7.

* al. capiunt.

Hom. 2.

omo 7. 7. q. 6.

† Vide S. Thomam 3. par. q. 64. ar. 9. & q. 82. ar. 7. 8. & 9.

* Arist. 2. de anima text. com. 24.

† Intellige hoc dictum obiter hic prolatum iuxta tradita ab auctore supra quaest. 5. ar. 5. & 6.

In Epist. ad Eph. cap. 3. culis: vt innotescat Principibus, & Potestatibus in celestibus. Dicit Hierony. Angelicas virtutes mysterium incarnationis ad plenum non intellexisse, donec passio Christi per Apostolos predicata fuisset: tunc enim innotuit eis per Ecclesiam multiformis gratia Dei.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd illa plenitudo formarum tantum intelligenda est de cognitione naturali: secundum quam planum est, homines Angelis non æquari. non autem de cognitione gratuita, quæ est immediate per Dei reuelationem.

AD secundum est dicendum, qd tale secretum nunciatum est humanæ naturæ per Angelum, quantum ad substantiam facti: sed quantum ad multas circumstantias edocti fuerunt per Apostolorum prædicationem.

AD tertium est dicendum, qd non arctatur Spiritus sanctus per ordinationem Hierarchiarum, quod non possit actus hierarchicos exercere, scilicet docere, illuminare, & perficere homines absque tali ordine: Planum est enim, qd Apostoli in multis immediate fuerunt edocti ab ipso Spiritu sancto: Scribitur enim Act. 2. qd repleti sunt omnes Spiritu sancto. Et Ioan. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA SIT MINOR ANGELO IN PRAEMIATIONE.

Vide S. Thom. 2. senten. dist. 11. artic. 4. ad secundum argumentum.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa sit minor Angelo in præmiatione. Quia ille plus præmiatur, qui plus honoratur à Deo: sed Angelus plus honoratur à Deo, quam homo: quia vult hominem Angelo reuerentiam exhiberi, non autem Angelum homini. scribitur enim Genes. 18. qd cum Angelus apparuit Abrahe, cecidit pronus in terram dicēs: Loquar ad dominum meum, cum sim puluis, & cinis.

2. Præterea: In præmiatione, quæ consistit in fruitione diuinitatis, requiritur assimilatio, & transformatio in Deum. sed talis transformatio, & assimilatio magis reperitur in natura Angelica, quam humana: quia Deus spiritus est. Ioan. 4. Et Angeli spiritus sunt iuxta illud Psal. 103. Qui facit Angelos suos spiritus. Maioris ergo beatitudinis est capax Angelus, quam homo. 3. Præterea: Præmium responderet merito: Sed Angeli vberiores sunt in lumine diuine gratiæ, quam homines. vnde semper apparent cum lumine, quando videtur vberiores ergo sunt in præmiatione.

IN CONTRARIVM est. quia super illo verbo Matth. 22. Erunt sicut Angeli Dei in celis. Dicitur ergo quod non minores in præmiatione, quam ipsi.

RESOLVTIO.

Papa in præmiatione quibusdam Angelis potest esse maior, cum aliqui Sancti in supremam Angelorum Hierarchiam ascendunt, & præsertim Apostoli, quorum caput fuit Petrus, cuius Papa successor existit.

RESPONDEO, dicendum, qd cogimur ponere aliquos Sanctos esse maiores in præmiatione quibusdam Angelis: Nam super isto verbo Deuter. 32. Posuit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. vel iuxta numerum Angelorum Dei. vt dicit alia translatio, expresse dicit Gregorius 1. qd ciuitas Dei constat ex Angelis, & hominibus: ad quam tantum ascendunt hominum, quanti illic remanserunt Angelorum: quia textus dicit: Statuit numerum gentium secundum numerum Angelorum Dei. tot ergo erunt Sancti in ordine Cherubin, quot ibi Angeli sunt de tali ordine. & quot in ordine Seraphin, vel Thronorum Angeli continentur, tot homines saluandi, & præmiandi, ibi locabuntur æquali præmiatione cum ipsis. & quia Angeli superioris hierarchiæ maiores sunt in præmiatione Angelis secundæ, vel terciæ; sequitur, qd aliqui Sancti maiores sunt in præmiatione quibusdam Angelis: & si aliqui Sancti ascendunt in supremam hierarchiam Angelorum, rationabiliter credendum est de Apostolis, quorum caput fuit Petrus, cuius Papa successor existit.

† Hom. 34. in Euang. † Vide S. Tho par. 1. qd. 23. ar. 7. & ibi Caietanum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod antequam natura humana assumpta esset à Dei filio in unitate personæ; natura Angelica excedebat humanam naturam, maxime in tribus. Primo, in dignitate. Secundo, in Dei familiaritate. Tertio, in gratiæ vbertate: propter quæ tolerabat se à natura humana adorari, & reuerentiam exhiberi. Sed postmodum factum est aliud in natura humana, quo in his tribus superior ipsa facta est: Vnde deinceps non permisit se amplius adorari: sed dixit Ioanni volenti adorare eum Apoc. vlti. Vide ne feceris, conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum.

AD secundum est dicendum, qd quamuis assimilatio, & transformatio, quæ fit per dona naturæ, maior sit in natura Angelica respectu Dei, quam in natura humana: illa tamen, quæ fit per dona gratuita: quibus debetur æternæ vitæ præmium, maior potest inueniri in natura humana, quam Angelica: Et per hoc patet responso ad tertium.

IN CONTRARIVM est. quia super illo verbo Matth. 22. Erunt sicut Angeli Dei in celis. Dicitur ergo quod non minores in præmiatione, quam ipsi.

QVAESTIO XIX. DE PAPAE PRAESIDENTIA.

UNC considerandum est de potentia Papæ, respectu Ecclesiæ viatorum, vt est supra terram. Circa quod quinque consideranda occurrunt.

- Primo, de ipsius Papæ præsidetia. Secundo, de modi præsidendi efficacia. Tertio, de eius residentia. Quarto, de eius obedientia. Quinto, de eius resistentia.

Circa primum quærentur quinque.

- PRIMO, Utrum solus Papa sit sponsus Ecclesiæ. Secundo, Utrum solus Papa sit caput totius Ecclesiæ. Tertio, Utrum Papa sit Episcopus cuiuslibet Ecclesiæ immediate. Quarto, Utrum Papa sit specialius Episcopus Romanus, quam alterius Ecclesiæ. Quinto, Utrum Papa possit immediate in qualibet diocesi, & parochia, quod potest Episcopus, vel Sacerdos.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUS PAPA SIT SPONSUS ECCLESIAE.

Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 27. & 28.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd solus Papa non sit sponsus Ecclesiæ. Quia ille est sponsus Ecclesiæ, qui potest spirituales filios generare. sed simplex laicus, cum possit baptizare, potest spirituales filios generare. sim plex ergo laicus potest esse sponsus Ecclesiæ.

2. Præterea: Quilibet Episcopus est sponsus suæ diocesis: & quilibet Sacerdos suæ parochiæ. plures ergo, præter Papam, sunt sponsi Ecclesiæ.

3. Præterea: Plurium sponzarum debent esse plures sponsi: sed plures sunt particulares Ecclesiæ. Ergo plures sponsi.

IN CONTRARIVM est. quia sibi soli Christus desponsauit Ecclesiam, non habentem rugam, neque maculam, vt scribitur ad Eph. 5. sed solus Papa est Vicarius Christi. Solus ergo Papa est sponsus Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Papa solus Ecclesiæ sponsus vniuersaliter dici debet: Episcopi vero, & Presbyteri Ministri ipsius sponsi dicuntur.

RESPONDEO, dicendum, qd carnale matrimonium non transfertur ad spirituale coniugium, vt est in remedium peccati, sed vt est in officium naturæ. fuisse enim secundum Augustinum super Gen. ad litteram, Matrimonium, & thorus immaculatus in Paradiso ante peccatum: non quidem in remedium peccati propter concupiscentiæ vitiationem, quæ nulla erat: Sed vt erat in officium naturæ: propter proles generatione ad cultum Dei dedicandæ: secundum quem modum transferendo carnale matrimonium ad spirituale coniugium; possumus dicere, qd quatuor conueniunt matrimonio carnali, vt est in officium naturæ. Primo, quia proles generatur, vt habeat esse naturale. Secundo, roboratur, vt possit nocius aqualiter obuiare. Tertio, vigoratur, vt possit stare, sedere, & ambulare. Quarto, perficitur, vt possit sibi simile generare. Ista igitur quatuor in coniugio spirituali repertiuntur: quia proles generationi correspondet baptismus: roborationi vero correspondet confirmatio: vigorationi vero correspondet Sacramentum ordinis, per quod potest homo spirituales actiones exercere. sed perfectioni correspondet ordo Episcopatus. quæuis ergo aliqua istorum possint facere alij ministri Ecclesiæ: vt Sacerdotes, qui ex officio possunt baptizare, omnia tamen ista complete* possunt soli Episcopi. Ideo ipsi soli dicuntur sponsi Ecclesiæ dumtaxat in eorum deputatis diocesisibus. sed complete, & vniuersaliter Papa potest ista in toto orbe. & ideo ipse solus est vniuersaliter sponsus Ecclesiæ.

Lib. 9. c. 3. & 7. Tomo 3.

* al. complete

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod laicus non potest baptizare ex officio, sed solum in necessitatis articulo. Vnde sicut nihil facit ex officio ad generationem proles spiritualis: sic in nullo ex officio censetur sponsus Ecclesiæ.

AD secundum est dicendum, qd proprie sponsus Ecclesiæ non est nisi Christus: de quo dicitur Ioan. 3. Qui habet sponsam sponsus est. ipse enim de Ecclesia suo nomine filios generat. Alij autem, qui sponsi dicuntur, vt Episcopi, & presbyteri ministri sponsi dicuntur solum exterius cooperantes ad generationem spiritualium filiorum, quos non sibi, sed Christo generant. qui quidem ministri in tantum sponsi dicuntur, in quantum vicem sponsi retinent. Et ideo Papa, qui obtinet vicem Christi in tota Ecclesia, vniuersalis Ecclesiæ sponsus dicitur. Episcopus vero dicitur sponsus suæ diocesis. presbyter autem suæ parochiæ. nec tamen propter hoc sequitur, quod sint plures sponsi vnius Ecclesiæ. quia Sacerdos sicut minister cooperatur Episcopo tanquam principali; & similiter omnes Episcopi cooperantur Papæ: & Papa Christo. Vnde Christus, Papa, Episcopus, & Sacerdos non dicuntur nisi vnus sponsus Ecclesiæ: quia omnes isti non com-

* al. simul

*al. Vn^o Spi- ritus San- ctus. computantur nisi * vnus Spiritus sancti, cuius anulo consignata est Ecclesia.

Ad tertium dicitur, qd sicut sunt plures Ecclesie particulariter, sic ministerialiter sunt plures sponsi: quia cooperatur Papae, qui est vniuersalis sponus. & omnes simul cooperantur Christo: cuius virtute filios spirituales generant. Vnde 1. ad Cor. 3. contra illos, qui volebant nomine Apostolorum filios spirituales generare, dicit Paulus: Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? quid vero Cephas? ministri eius, cui credidistis, & vnique sicut Deus dedit.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA SIT CAPUT totius Ecclesie.

Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 20. 21. & seq. & Roffensem contra Lutherum art. 25. vbi plene, & luculenter.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non sit caput totius Ecclesie. Quia Papa est principium vitale motus, & sensus totius Ecclesie: Sed esse principium vitale magis conuenit cordi, quam capiti. Magis ergo debet dici Papa cor Ecclesie, quam caput.

2 Præterea: Capitis Ecclesie est influere spiritualis motum, & sensum in membra Ecclesie. Sed aliqua sunt membra in Ecclesia corporalia, & temporalia, quæ ad recipiendam huiusmodi influxum spiritualis gratie ordinem non habent. Ergo membrorum corporaliu Ecclesie Papa non est caput.

3 Præterea: Scribitur ad Colo. 2. Repleti estis in illo, qui est caput omnis principatus, & potestatis: in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei. Sed isto modo esse caput Ecclesie non conuenit nisi soli * Deo.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 22. dist. c. Sacrosancta. quod Apostolica sedes est caput, & cardo omnium Ecclesiarum, à domino, & non ab alio constituta.

RESOLVTIO.

Papa vniuersalis Ecclesie caput instrumentaliter: Christus verò principaliter dici debet.

RESPONDEO, dicendum, qd caput respectu membrorum quatuor conditiones habet. Nam primo, in situ habet eminentiam. Secundo, in effectu habet influentiam: Tertio, in natura habet conuenientiam. Quarto, in perfectione habet abundantiam. Propter istas igitur quatuor conditiones Christo principaliter, & Papæ, qui est Vicarius eius, instrumentaliter conuenit esse caput Ecclesie.

Primo quidem, quia in situ habet eminentiam: Te-

net enim supremum gradum: non solum super homines: sed etiam super Angelos. Vnde ad Ephes. 1. statim cum dixit Apostolus: Omnia subiecit sub pedibus eius; subiunxit: Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius.

Secundo, in effectu habet influentiam. Quia de plenitudine gratie ipsius omnes accepimus gratiam pro gratia: vt scribitur Ioannis 1.

Tertio, in natura habet conuenientiam: dicit enim Augustinus super illo verbo Ioannis 15. Ego sum vitis, & vos palmites: quod in hoc Christus dicit se esse caput Ecclesie, eo qd vnus nature sunt vitis, & palmites: Propter quod, cum ipse esset Deus, cuius nature non sumus: factus est homo, vt in illo esset vitis humana natura: cuius & nos homines palmites esse possemus.

Quarto, in perfectione habet abundantiam: quia in ipso complacuit omnem plenitudinem deitatis inhabitare. Sūt enim in ipso omnes thesauri sapientie, & scientie absconditi, vt scribitur ad Colo. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd in Metaphoricis locutionibus non est inconueniens vnum, & idē diuersis nominibus appellari secundum diuersam similitudinem: Papa igitur est caput Ecclesie, propter similitudines superius dictas. potest tamen cor appellari propter alias conditiones. Ponit enim Philosophus 3. libro de partibus animalium quatuor conuenire principaliter ipsi cordi. Primo, qd est communium vitæ à natura bene custoditum. Secundo, qd corrupto eo, nō est aliud, ex quo fiat auxiliu alijs membris. Tertio, quod est principium omnium venarum, & neruorum. Quarto, qd est primum principium sensitiuum, ex quo discernitur viuum à non viuo. Verum quia has conditiones cor habet respectu membrorum secundum quandam occultam influentiam; caput vero secundum quandam manifestam eminentiam; ideo licet cordi possit comparari Christus principaliter, vel Papa instrumentaliter, secundum qd inuisibiliter viuificat Ecclesiam: magis tamen comparatur capiti secundum visibilem naturam, qua homo homini præfertur.

AD secundum est dicendum, quod sicut corpus Christi fuit vnitum personaliter diuinitati, mediante anima, ita, qd tota humanitas Christi coniuncta diuinitati est caput Ecclesie, & influit in ipsam: sic membra Ecclesie spiritualia principaliter recipiunt huiusmodi capitis influxum: corporalia vero quasi secundario; in quantum membra corporalia existunt arma iustitie Deo in præsentia Ecclesia militante: vt dicitur Roma. 6. Et in quantum gloria anime deriuabitur ad corpora in Ecclesia triumphali, quando viuificabitur corpora nostra propter inhabitantem spiritum eius in nobis, vt scribitur ad Roma. 8.

AD tertium est dicendum, qd in capite sunt aliqui sensus interiores, & aliqui exteriores: Esse ergo caput Ecclesie secundum interiorē influentiam non conuenit nisi soli Christo: quia interior fluxus gratie non est nisi ab ipso: sed esse caput Ecclesie secundum

Tract. 8. in Ioan.

Cap. 4.

exte-

exteriorē presidentiam vniuersaliter conuenit Papæ: particulariter autē potest conuenire alijs Prælati.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT esse Episcopus cuiuslibet Ecclesie immediate.

Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 65. & 66. & Blasium Nauar. lib. 2. de sacro Ecclesie principatu cap. 25. 26. & 27.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit esse Episcopus cuiuslibet Ecclesie immediate. Quia Moyses præfuit immediate toti populo Iudeorum. Ergo Papa immediate potest præesse toti populo christiano.

2 Præterea: Plus potest Papa in quolibet Episcopatu, quam Episcopus in qualibet parochia. sed Episcopus pleno iure præest in qualibet parochia. Ergo Papa pleno iure præesse potest in quolibet Episcopatu.

3 Præterea: Vnus Episcopus non potest administrare in diocesi alterius sine eius auctoritate. Si ergo Papa non præesset immediate in quolibet Episcopatu, non posset sine auctoritate eorum ibi administrare, quod est falsum.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa prohibet se nominare episcopum vniuersalem totius Ecclesie, sicut patet 99. dist. cap. Ecce. non ergo est Episcopus cuiuslibet Ecclesie immediate.

RESOLVTIO.

Papa cuiuslibet Ecclesie Episcopus dici potest, quantum ad immediatam iurisdictionem: sed quantum ad immediatam administrationem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod immediatum potest accipi dupliciter: vel quantum ad iurisdictionem, vel quantum ad administrationem.

Primo modo Papa est Episcopus cuiuslibet Ecclesie immediate, quia iuridictio omnium Episcoporum, & Prælatoru Ecclesie deriuatur à Papa immediate: non autem econuerso. Dicit autem Nicolaus Papa 1. quæst. 1. cap. Per principalem. Per principalem beatorum Petri, & Pauli potestatem ius habemus non solum in monachos, verum etiam in quoslibet clericos de quacunq; diocesi, cum necesse fuerit ad nos conuocare, atque Ecclesiasticis opportunitatibus exigentibus inuitare. Sed secundo modo non est Episcopus immediate cuiuslibet Ecclesie: quia sic cessarent omnium aliorum Pontificum potestates: & superuacue essent alie Ecclesiasticæ prælationes: debet enim Papa in gubernanda Ecclesia, Dei prouidentiam imitari, qui quamuis possit totum orbem immediate per seipsum gubernare, non tamen facit. Vnde dicitur Sap. 14. Tua, pater, omnia gubernat sapientia: & po-

tens es, vt sine rate quis adeat mare: sed vt non essent, superuacua opera sapientie tue, exiguu ligno credunt, homines animas suas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod licet Moyses in principio regiminis sui immediate præesset toti populo Iudeorum: postmodum tamen ex consilio Iethro cognati sui dicentis sibi: stulto labore cōsumeris: supra vires tuas est hoc negotium. solum illud non poteris sustinere. constituti sunt ad regendum populum Principes Tribuni, & Decani, vt scribitur Exo. 18.

Alia vero duo argumenta arguunt de immediata iurisdictione.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SIT SPECIALIUS Episcopus Romanus, quam alterius Ecclesie.

Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 36.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa non sit specialius Romanus Episcopus, quam alterius Ecclesie. quia qua ratione Papa singulariter est Episcopus Romanus: pari ratione posset esse singulariter Episcopus alterius Ecclesie: & sic cessarent aliorum Episcoporum prælationes. quod supra negatum est.

2 Præterea: Papa est Vicarius Christi, sed Christus fuit Episcopus singulariter Hierosolymitanus, non Romanus: quia ibi tanquam verus Sacerdos, & Episcopus se obtulit pro nobis in ara crucis: ex qua oblatione conuersi sumus ad eum, sicut ad Pastorem, & Episcopum animarum nostrarum, vt scribitur 1. Petri 2. Eodem ergo modo Papa Episcopus Hierosolymitanus singulariter deberet nominari.

3 Præterea: Vnus sponus non potest habere duas sponas: sed Papa habet sponam, scilicet vniuersalem Ecclesiam; Ergo non est sponus singulariter Romanæ Ecclesie.

IN CONTRARIUM est, quia in capitulis Ephesini Concilij Zepherinus, Calixtus, Fabianus, & multi alij Papæ singulariter Episcopos vrbis Romæ se nominant.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad vniuersalem iurisdictionem vniuersalis Ecclesie Episcopus dici debet: sed quantum ad personalem administrationem, Episcopus Romanus debet appellari.

RESPONDEO, dicendum, qd Papa succedit Petro in personali administratione: Christo autē succedit in officio, & vniuersali iurisdictione. Petrus autem, quamuis administrationē primo habuerit in Antio-

† In capitulis, hoc est in titulis siue inscriptionibus epistolaru Decretalium, ipso rum.

Antiochia: ubi primo cathedram Episcopalem suscepit. Postmodum tamen vno tempore, & vno die simul cum Beato Paulo in vrbe Romana gloriosa morte sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est: & pariter Romanam Ecclesiam Christo domino consecrarunt: eaque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua presentia, atque venerando triumpho prætulert. Vnde singulariter prima Apostoli Petri sedes est Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, vt scribitur 21. dist. cap. Quamuis. Quia vero Papa succedit Christo in officio, & vniuersali iurisdictione: quia Petrus in persona omnium summorum Pontificum recepit vniuersalem iurisdictionem à Christo: nõ in vno loco, nec in vna gente singulariter: sed vniuersaliter in toto orbe. Iuxta illud Matth. 16. Tibi dabo claves Regni cælorum. & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunq; solueris super terram erit solutum & in cælis. Ideo Papa non solum habet iurisdictionem Romæ: sed vniuersaliter in omnibus Ecclesijs, vnde dicit di. supra dicta. & cap. Quod sancta Romana Ecclesia, catholica, & Apostolica nullis synodicalis institutis cæteris Ecclesijs prælata est: Sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri primatum obtinuit: Tu es (inquiens) Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quantum ergo ad officium, & vniuersalem iurisdictionem Papa est Episcopus vniuersalis Ecclesie. sed quantum ad personalem administrationem singulariter est Episcopus vrbis Romæ, propter rationem iam dictam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non quælibet Ecclesia tali prærogatiua honorata est presentia Beati Petri, cuius successor Papa est in vita, & in morte: sicut Romana Ecclesia. & ideo nec Papa quælibet Ecclesiam debet presentia administratione in curam assumere, sicut ciuitatem Romam.

AD secundum est dicendum, quod Papa iurisdictionem vniuersalem recepit à Christo in persona Petri. quia sicut Christus passus est pro omnibus, ita Papa vice Christi in omnes Christianos iurisdictionem Episcopalem habet. quia tamen personaliter succedit Petro: ideo illius Ecclesie singularem administrationem habet, quæ sui venerabilis corporis presentia veneratur.

AD tertium est dicendum, quod vnus sponfus non habet duas sponfas eodem modo, & sub eadem ratione. sed bene Episcopus potest plures sponfas habere secundum diuersum gradum. sic Papa est sponfus totius Ecclesie quantum ad vniuersalem iurisdictionem, & singulariter Romanæ Ecclesie, quantum ad administrationem.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT IMMEDIATE IN QUALIBET DIOECESI, VEL PAROCHIA, QUOD POTEST EPISCOPUS, VEL SACERDOS.

Turrecrem. de Eccle. lib. 2. cap. 65.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit immediate in qualibet diocesi, vel parochia, quod potest Episcopus, vel Sacerdos. quia quando Episcopus committit curam Presbytero alicuius Parochie, exonerat se tunc à cura illius parochie, vt nihil ulterius se habeat ibi intromittere: Aliter graue onus remaneret super eum nisi periculum remaneret super Sacerdotem, cui cura est commissa. Vnde scribitur 3. Reg. 20. Custodi virum istum, quod si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Ergo similiter quando Papa committit Episcopatum alteri, exonerat se à cura illius Episcopatus, vt nihil ulterius se habeat intromittere: aliter magnum periculum, & importabile onus acciperet totius multitudinis curam assumens.

2. Præterea: Sicut subditur Episcopus Archiepiscopo: sic Presbyter subditur Episcopo: sed Archiepiscopus nihil potest supra illos, qui subduntur Episcopis. Vnde scribitur 9. quæst. 3. cap. Archiepiscopus. Archiepiscopi nihil de Episcoporum causis, aut alijs communibus assumant, sine eorum consensu. Ergo similiter Episcopi non possunt aliud de his, quæ pertinent ad Presbyteros. & per consequens nec Papa potest de his, quæ pertinent ad Archiepiscopos, vel Episcopos, vel Presbyteros.

3. Præterea: Scribitur Act. 15. quod Iacobus Episcopus Hierosolimitanus, presente Petro, dedit sententiam in sua diocesi de obseruatione legalium dicendo: Visum est Spiritui sancto, & nobis nihil imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, vt abstinere vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine suffocato, & fornicatione. quod non fecisset, si Petrus potuisset in sua diocesi, quod ipse poterat.

IN CONTRARIUM est, quia ordo, qui seruatur in potestatibus temporalibus, multo fortius seruandus est in potestatibus spiritualibus. sed glosa super illo verbo Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. sic dicit, quod maiori potestati magis est obediendum, quam minori. sicut Proconsuli magis, quam Procuratori: & Imperatori magis, quam Proconsuli. similiter magis obediendum est, Papæ, quam Episcopo, & Episcopo magis, quam Presbytero.

RESOLVTIO.

Papa immediate potest in qualibet Diocesi, vel Parochia quidquid potest Episcopus, vel Sacerdos. ipse enim locum Petri tenet: Episcopi vero loco Apostolorum Presbyteri autem Discipulorum.

RE-

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit glosa Lucæ 10. Papa tenet locum Petri in Ecclesia: Episcopi vero locum Apostolorum. Presbyteri vero locum. 72. Discipulorum: Absurdum autem videtur, quod Petrus non potuisset soluere, & ligare sine auctoritate Apostolorum, vel Discipulorum, etiam in prouincijs, & parochijs eis deputatis: cum singulariter Petro fuerit dictum: Dabo tibi claves, & ipsi non nisi per vsu clauium potestatem ligandi, & soluendi habent: eodem modo absurdum est dicere, quod Papa non possit soluere, & ligare in Diocesi cuiuslibet Episcopi, & Parochia cuiuslibet presbyteri: vel absolutionem, & ligationem committere, quibus placet. Potest etiam in prouincijs, & Parochijs eis deputatis omnia facere per seipsum, vel per commissionem, quæ ipsi Episcopi, vel Presbyteri facere possunt: & adhuc amplius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod falsum assumitur, eo quod commissa parochia presbytero adhuc totius plebis cura remanet in potestate Episcopi. scribitur enim 10. quæst. 1. c. Quæcunque res. Quæcunque res ecclesiasticæ sunt, conuenit cum omni diligentia, & bona fide quæ Deo debetur sub iudicio, & potestate Episcopi gubernari, & dispensari: cui totius plebis animæ videntur esse commissæ. & Apostolus 2. ad Corint. xi. Postquam curam Corinthiorum com-

Amiserat Apollo, dixit: Præter illa, quæ extrinsecus sunt instantia mea, quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Nec tamen Episcopus assumit graue periculum, & importabile onus: quia presbyteros tanquam inferioris ordinis assumit coadiutores. unde quando eos ordinat dicit: Quanto fragiliores sumus, tanto his magis omnibus indigemus: per quorum auxilium exiit à periculo, & oneratione: sed non à potestate & iurisdictione.

AD secundum est dicendum, quod non est simile. quia presbyterum subijci Episcopo de iure naturali est, & diuino: cum naturaliter omne imperfectum subdatur perfecto: vnde naturaliter Episcopus immediate iurisdictionem habet in parochia presbyteri: cum possit ipsum coram se vocare, & excommunicare: Similiter Papa in quolibet Episcopatu, & in qualibet parochia. sed Episcopum subdi Archiepiscopo est de iure positiuo ex institutione Ecclesie. Vnde nõ habet immediatam iurisdictionem Archiepiscopus in Episcopos suffraganeos suos, & in subditos eorum, nisi in illis, in quibus Ecclesia statuit.

AD tertium est dicendum quod Iacobus protulit sententiam auctoritate Petri. Quia, vt ibi dicit glosa. conuentus faciendus est Episcoporum ad discernendum ea, quæ sunt fidei. hoc tamen non est nisi auctoritate Papæ: sicut tunc conuentus Apostolorum est factus super obseruatione legalium auctoritate Petri.

QUESTIO XX. DE MODI PRÆSIDENDI EFFICACIA.

DEinde videndum est de modi presidenti efficacia. Circa quod quaruntur sex.

Primo, Vtrum Papa præsit Ecclesie per potestatem clauium.

Secundo, Vtrum Papa per potestatem clauium præsit spiritualibus, & temporalibus.

Tertio, Vtrum solus Papa habeat potestatem clauium.

Quarto, Vtrum in Papa potestas clauium sit vna, vel plures.

Quinto, Vtrum in Papa potestas clauium sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Sexto, Vtrum Papa in potestate clauium possit excedere, vel errare.

CLAudere: Sed cæli ostium apertum est: iuxta illud Apocal. 3. Vidi, & ecce ostium apertum erat in cælo. Ergo Papa non præest ecclesie per clauium potestatem.

2. Præterea: Papa præest Ecclesie per solutionem, & ligationem peccatorum: iuxta illud Matth. 16. Quodcunq; ligaueris super terram erit ligatum & in cælis: Sed ligare, & soluere à peccatis, est solius Dei. Non ergo hoc pertinet ad Papam.

3. Præterea: Potestas clauium, vel est character, vel sequitur characterem: Sed Christus non fuit Sacerdos per impressionem characteris. Ergo non habuit potestatem clauium: & per consequens nec Papa: quia, quod non habet principale agens, non habet instrumentale.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa est successor Petri: sed Petrus præfuit Ecclesie per potestatem clauium: iuxta illud Matth. 16. Tibi dabo claves. Ergo similiter Papa.

RESOLVTIO.

Papa successor Petri, cui vita æternæ clauigero, terreni, & cælestisque Imperij iura demandata sunt, Ecclesie per potestatem clauium præest.

RE-

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA PRÆSIT ECCLESIE PER POTESTATEM CLAUUM.

Turrecremata in Summa de Ecclesia, lib. 1. cap. 93. & lib. 2. cap. 77. & Sotus lib. 4. sent. dist. 20. q. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non præsit Ecclesie per potestatem clauium. Quia clavis est ostium aperire, vel

RESPONDEO, dicendum, q Saluator huma ni generis in hunc mundum veniens primūm credentibus in eum regnum cęlorum promisit per suum præconem. Matth. 3. Pænitentiam agite, appropinquabit enim regnum cęlorum: & per seipsum Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius. & hæc omnia adjicientur vobis. Ad introitum autem regni cęlorum seipsum posuit ostium. Iuxta illud Ioan. 10. Ego sum ostiū, si quis per me introierit, saluabitur. Clauigerum autem Petrum, & omnes successores eius ordinavit. Iuxta illud, quod scribitur 22. di. cap. Omnes ubi dicitur, q Ecclesiam solus ipse Christus fundavit, & supra petram fidei mox nascentis erexit: qui beato Petro æternæ vitæ clauigero terre ni simul, & cęlestis imperij iura commisit. Præst ergo Papa Ecclesiæ per potestatem clauium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q sicut dicit glo. Apoc. 4. Ostium visum apertum in cęlo Christus est: cuius mysteria ante eius incarnationem clausa erant: postmodum vero aperta sunt illis, qui fide, & opere credunt in eum. Quamvis ergo tale ostium semper de se sit apertum omnibus, quia per suam passionem pro peccato primorum parentum, quod erat obstaculum claudens cęlum, vniuersaliter satisfecit: clauditur tamen quotidie alicui, vel per peccati originalis contractionem: vel per peccati actualis perpetrationem: à quibus homo non soluitur, nisi potestate clauium incorporetur sacramentis Ecclesię.

AD secundum est dicendum, q per modum principij efficientis solus Deus soluit à peccato. per modū vero principij formaliter merentis Christus peccata soluit: ipse. n. claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit: vt dicitur Apoc. 3. Vnde ponit in eo potestas excellentiæ: quia potest effectum Sacramenti sine Sacramento conferre. sed per modum ministri instrumentaliter exequentis Papa, & alij ministri Ecclesię possunt soluere à peccatis.

AD tertium est dicendum, q potestas clauium deriuata est in Papa ab ipso Christo. vnde Christus potestatem clauium habuit, super excellenter tamen. Qualiter tamen differat à caractere, inferius dicitur.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA PER POTESTATEM CLAVIUM PRÆST SPIRITUALIBUS, & TEMPORALIBUS.

Turrecremata in Summa de Ecclesiā. lib. 2. cap. 13. & seq. & Aluar. de Planctu Eccl. lib. 1. cap. 13. & 37.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, q Papa per potestatem clauium non præst spiritualibus, & temporalibus: Quia potestate clauium non aperitur nisi regnum cęlorum. potestas vero temporalis aperit regnum terrenum. Non ergo Papa præst temporalibus potestate clauium.

PRÆTEREA: De potestate clauium nõ iudicatur homo pœna mortis temporalis. Immo efficitur irregularis homo iudicans tali iudicio. Ergo potestate clauium Papa non præst nisi spiritualibus.

PRÆTEREA: Claues Ecclesię non corporales, seu temporales, sed spirituales sunt, vt dicitur 4. Sententiarum dist. 18. nullum ergo posse super temporalia potestate clauium recipit Papa.

IN CONTRARIVM est. Quia vnum corpus vnus capitis potentia regitur. Sed sicut dicit Vgo lib. 2. de Sacramentis par. 2. cap. 3. Vnius corporis mystici Ecclesię duo latera sunt: quia ad dexteram sunt Clerici, & ad sinistram Laici. Non ad sinistram illorum, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternū: sed ad illam sinistram, de qua dicitur Prouerb. 3. Longitudo dierum in dextera eius: & in sinistra eius diuitiæ, & gloria.

Marth. 27.

RESOLVTIO.

Papam spiritualibus, & temporalibus per potestatem clauium præst, quis ibit inficias? Duplex enim est vita: temporalis videlicet, & æterna. Hinc duplex regimen dari, necesse est.

RESPONDEO, dicendum, q sicut duplex est vita: temporalis, & æterna; ita duplex regimen animæ, & spiritualis naturæ deriuatur in corpora. Primo quidem in præsentī vita temporalī per virtuosam operationem: quia deseruiunt ipsa corporalia, & temporalia animæ, & spirituali naturæ ad virtuosam opera, tanquàm organa, & instrumenta: vnde dicitur 1. Politicorum: Sicut homo virtutibus perfectus, est optimum animalium: sic separatus à lege, et iustitia, est pessimum omnium. Et Apostolus ad Romanos 6. dicit: Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo tanquàm ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Regimen igitur spiritualis naturæ in præsentī vita temporalī deriuatur in corpora per virtuosam operationem: In vita vero æterna deriuabitur in corpora per glorificationem: quia gloria animæ deriuabitur in corpora. Secundum quem modum loquitur Apostolus 1. ad Corinth. 15. quando dicit: Seminatur nunc corpus animale, surgit corpus spirituale, seminatur in ignobilitate, surgit in gloria. Per potestatem ergo clauium, quæ spiritualis est, Papa præst spiritualibus, & temporalibus membris ecclesiæ.

Arif. 1. Polit. c. 2. sub finem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quod potestate clauium aperitur regnum cęlorum, & regnum terrenum, per eius institutionem, & confirmationem, si rite, & iuste administratur: & per eius depositionem, & condemnationem, si ab aliquo iniuste usurpetur, vel malè administratur.

AD secundum est dicendum, quod potestate clauium nõ iudicatur aliquis iudicio temporalis mortis immediatæ executione propter reuerentiām Sacramentorum, quæ virtute clauium fidelibus Ecclesię administrantur: sed immediatæ iurisdictionis omne rectum

rectum iudicium, quod fit in Ecclesia, datur clauium potestate.

AD tertium est dicendum, q claues in Ecclesia sunt spirituales, quantum ad suos principales, & immediatos actus. Sed quantum ad secundarios, omnia corporalia, & spiritualia sub potestate clauium includuntur.

ARTICVLVS III.

UTRUM SOLUS PAPA HABEAT POTESTATEM CLAVIUM.

Vide Blasium Nauar. lib. 2. de sacro Ecclesię Principatu cap. 6.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q solus Papa non habeat potestatem clauium. Quia potestas clauium est ligare, & soluere à peccatis. sed talis potestas data est omnibus Apostolis, quorum personam repræsentant Episcopi, quando Ioan. 20. dictum est eis: Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, &c. Nõ ergo solus Papa habet potestatem clauium.

PRÆTEREA: Quod conuenit soli Christo, non conuenit Papæ: sed solus Christus habet potestatem clauium. Scribitur enim Apoca. 3. Hæc dicit, qui habet clauem David sanctus, & verus: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Non ergo conuenit soli Papæ potestatem clauium habere.

PRÆTEREA: Papa non dicitur habere claues inferni. Ergo nec conuenit ei habere claues Regni Cęlorū. IN CONTRARIVM est, quia soli Petro dictū est Matth. 16. Tibi dabo claues Regni Cęlorum.

RESOLVTIO.

Papa solus per immediatam commissionem, deriuatam, administrationemq; clauium habet potestatem.

RESPONDEO, dicendum, q singulariter solus Petrus dicitur habere claues. Per immediatam commissionem. Per immediatam deriuationem. Per vniuersalem administrationem. Per immediatam quidem commissionem. Quia soli Petro, cuius successor Papa existit, claues sunt commissę. Vnde dicit gl. Matth. 16. sup illo verbo: Tibi dabo claues, q quia Regē cęlorum maiori præ cæteris confessione confusus est Petrus: merito præ cæteris ipsi collatis clauibus Regni Cęlestis, ipse dotatus est ab eo. Per immediatam vero deriuationem. quia potestas clauium ab eo tanquàm à capite in omnes Prælatos Ecclesię deriuari debet. Vnde dicit Chrysof. super Matth. quod quamuis soluendi, & ligandi potestas soli Petro à domino data videatur: omnibus tamen Apostolis data est. & annu datur omnibus Episcopis, & presbyteris. Ideo tamen Petrus claues principaliter Regni Cęlorum, & principatum iudicialiæ potestatis accepit: vt omnes per orbem credentes intelligant, q quicumque

Triu Blasii Nauar. lib. 2. de sacro Ecclesię principatu, cap. 15. & 16.

Ab vnitate fidei, vel societate Petri quolibet modo semetipfos segregarent: tales nec à vinculis peccatorum absolui, nec ianuam possunt Regni cęlestis ingredi.

Per vniuersalem autem administrationem. Quia solus ipse in tota Ecclesia vniuersaliter Christi Vicarius existit. Vnde dicit glossa super illo verbo Matth. 16. Tibi dabo claues; q ideo Petrum Christus Principem Apostolorum constituit: vt Ecclesia vnum principalem, & vniuersalem suum Vicarium haberet, ad quem diuersa membra recurrerent, si forte ab inuicē dissentirent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q Apostolis data est potestas ligandi, & soluendi per deriuationem capitis: Caput autem Apostolorum fuit Petrus, & omnium Prælatorum Ecclesię caput est Papa. Ideo à Papa potestas clauium debet deriuari in omnes Episcopos, & presbyteros Ecclesię.

AD secundum est dicendum, q soli Christo conuenit claues habere quadam potestate excellentiæ: Illud tamen dictum Apoca. 3. quod ipse claudit, & nemo aperit. glossa exponit de clausione, qua Limbū Sanctorum Patrum ipse clausit, ne ultra illuc aliquis descendat: & de apertione, qua Paradisum aperuit, remoto obstaculo humanę naturę per suam passionem. tali namque modo claudere, & aperire non conuenit nisi sibi.

AD tertium est dicendum, q secundum Augustinum 12. super Genes. cap. 33. Nusquam legitur in sacra Scriptura Infernus accipi in bonum. econuerso Paradisus potest dici omnis regio, vbi animę benè est. Quamuis ergo eadem sit clavis, qua alicui aperitur Cœlum, & clauditur Infernus: vel qua Infernus aperitur, & Cœlum clauditur: nominantur tamen claues Ecclesię potius claues Regni æterni, quàm Inferni: quia denominatio debet fieri à bono, non à malo: maxime cum bonum fortius sit ad agendum, quàm malum. propter quod Christus loquens de potestate clauium dixit: Portę inferi non præualebunt aduersus eā. Matth. 16.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM IN PAPA POTESTAS CLAVIUM SIT VNA, VEL PLURES.

Turrecremata in Summa de Ecclesia lib. 1. cap. 93. & Sotus lib. 4. sent. dist. 20.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa potestas clauium non sit vna, sed plures. Quia Saluator Matth. 16. cum potestatem clauium dedit Petro, cuius successor est Papa, plurali uerbo usus est dicens: Tibi dabo claues: & sententia sacre Scripturę debet esse sententia nostra, & sibi nostra sententia debet conformari: nec econuerso. vt dicit Augustinus super Genes. ad litteram lib. 1. cap. 18.

2 Præterea: In omni negotio requiritur scire, posse, & velle. Tres ergo clauces debent esse in Ecclesia secundum ista tria.

3 Præterea: Clauis ordinis differt à clauis iurisdictionis: quia una potest esse sine alia. Potestas ergo clauium in Papa non est vna: cum in eo sit potestas ordinis, & iurisdictionis.

IN CONTRARIUM est. Quia potestas capituli una est, qua præest uni corpori: Sed Ecclesia una est, cui Papa præest, qui est caput Ecclesiæ. Ergo potestas clauium Papæ non est nisi una.

RESOLVTIO.

Potestas clauium quantum ad ordinis potestatem, quamuis vna sit, diffiniri tamen potest per plures actus, ad quos ordinatur: Ad actum videlicet absoluedi, & ligandi: cognoscendi, & discernendi, nec non exequendi.

RESPONDEO, dicendum, quod loquendo de potestate ordinis, quia Papa præest Ecclesiæ, mediante administratione Sacramentorum: puta quod in Papa, & in Episcopo, & in presbytero non est nisi una. Verum quia potentia non cognoscitur nisi per actum, ut dicitur 2. de Anima. cum ab una potentia possint progredi plures actus ordine quodam; potestas clauium potest per plures actus diffiniri: sicut ad plures actus talis potentia potest ordinari. ordinatur autem prædicta potentia ad tres actus. Primo ad actum absoluedi, & ligandi. Secundo ad actum cognoscendi, & discernendi inter dignos, & indignos. Tertio ad actum exequendi in tali, uel in tanta materia. Et isti tres actus ponuntur in diffinitione clauis. Quæ ponitur 4. sententiarum distin. 18. ubi dicitur, quod clauis Ecclesiæ est potestas soluendi, & ligandi: & scientia, qua dignos debet recipere, & indignos excludere à regno Ecclesiasticus Iudex.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Saluator uerbo plurali usus est in collatione clauium; uel propter pluralitatem actuum concurrentium (ut dictum est) uel quia ibi locutus est de potestate iurisdictionis, quam singulariter, & actualiter Petro dedit: & de potestate ordinis, quam se daturum promisit Ioan. 20. quando dixit sibi, & alijs Apostolis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata. &c.

AD secundum est dicendum, quod illa tria non arguunt pluralitatem in potentia, sed in actibus. & concessum est, ad plures actus potentiam clauium ordinari.

Tertium vero argumentum soluetur ex quaestione sequenti.

ARTICVLVS V.

UTRUM POTESTAS CLA-

uium in Papa sit potestas ordinis,

uel iurisdictionis.

Vide Iacobatum tract. de Concilio lib. 10. art. 7. vers. Ex præmissis igitur. & seq.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod potestas clauium in Papa sit potestas ordinis, & non iurisdictionis. Quia potestas clauium est potestas spiritualis. sed omnis potestas spiritualis datur in consecratione ordinum. Ergo omnis potestas clauium in Papa est potestas ordinis.

2 Præterea: Eadem potentia est in igne, qua calefacit, & dissoluit. Ergo eodem modo eadem potentia clauium erit in Papa ordinis, & iurisdictionis.

3 Præterea: Potentia perfecta statim exequitur actum: sed potestas ordinis non differt à potestate iurisdictionis, nisi per executionem actus. Videtur ergo, quod potestas clauium in Papa solum sit potestas ordinis non differens à potestate iurisdictionis, nisi quantum ad executionem.

IN CONTRARIUM est, quia corpus Christi verum, & mysticum non est idem: Sed potestas ordinis respicit corpus Christi verum, quæ habet esse in Papa, ut Sacerdos, vel Episcopus est. Potestas vero iurisdictionis respicit corpus Christi mysticum, quæ habet esse in Papa, ut Papa est. Ergo potestas clauium in Papa, ut Papa, est magis iurisdictionis, quam ordinis.

RESOLVTIO.

Potestas clauium in Papa, ut Papa, est iurisdictionis magis, quam ordinis dicit potestatem: sed in Papa, ut Sacerdos, uel Episcopus, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod si verum esset dictum quorundam dicentium: potestatem clauium, vel importare Sacramentorum consecrationem, vel ipsorum Sacramentorum administrationem in tanta, uel in tali materia: & quantum ad primum actum dicere, vel importare potestatem ordinis: quantum vero ad secundum, potestatem iurisdictionis; Tunc plena esset responsio. quia tunc omnis potestas clauium in Papa esset potestas ordinis. Nec in tali potestate clauium Papa differret à quolibet Episcopo, vel Sacerdote, nisi solum quantum ad usum, & administrationem: quia Papa posset uti administratione Sacramentorum vniuersaliter in tota Ecclesia: Episcopi vero, vel Sacerdotes non nisi in diocesis, & parochijs per Papam deputatis. sed planum est quod multa pertinent ad potestatem Papæ præter admini-

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA IN POTESTATE CLAUUM POSSIT EXCEDERE, uel errare.

Vide Doctores citatos in præcedentibus articulis huius quaestionis.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in potestate clauium non possit excedere, uel errare. Quia in eo, quod est infinitum, non potest esse excessus: sed potestas clauium in Papa est infinita. Ergo in ea potest esse excessus.

2 Præterea: Excessus est usurpando potestatem alterius: sed Papa non potest alterius potestatem usurpare, cum sit Dominus omnium. Ergo non potest in potestate excedere.

3 Præterea: Ecclesia non potest errare, ut patet 24. quaest. 1. cap. A recta. sed Papa est caput Ecclesiæ. Ergo non potest errare in clauis scientiæ.

IN CONTRARIUM est commune dictum Doctorum, quod Papa omnia potest, clauis potentia non excedente: clauis scientiæ non errante.

RESOLVTIO.

Papa in clauis potentia, & scientia, cuius usus à Deo dependet, non nisi per accidens errare potest: sicut per accidens, et naturaliter uirtutibus abuti potest: formaliter uero non item.

RESPONDEO, dicendum, quod sic est loquendum de potestate clauium, sicut loquimur de uirtutibus. secundum autem Augustinum circa finem libri secundi de libero arbitrio cap. 19. In uirtutibus non potest fieri excessus; nec eis homo potest male uti. quod est uerum per se, & formaliter: per se quidem omnis usus uirtutis est bonus: formaliter uero quia cum ipsa uirtus sit quædam qualitas formaliter bona, iuxta illud Augustini eodem loco: Virtus est bona qualitas mentis, qua rectè uiuitur, qua nemo malè utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur. sicut à forma caloris non procedit nisi calor formaliter: sic à forma uirtutis non procedit nisi bonum formaliter, & opus uirtuosum: secundum quæ modum loquitur Philosophus 2. Eth. quando dicit: Virtus est, quæ habentem perficit, & opus eius bonum reddit. Per accidens tamen, & materialiter uirtutibus homo potest male uti: Per accidens quidem, quia sicut, si aqua calefacta ponatur ad uentum, citius congelatur, quam si ponatur ibi aqua frigida: eo quod aqua calefacta est magis rarefacta, & aperta in poris, & eo magis subintrat frigus per aperturas illas ad congelandam ipsam: sic, si uirtutes exponantur uento, ut homo uelit de eis uanā gloriā habere, male utitur eis. secundum quæ modum loquitur Gregorius de fatuis uirginibus.

L 3 nibus

ministrationem Sacramentorum: ut negotia fidei determinare, sicut patet 24. quaest. 1. cap. Quotiens: & quaestioibus, & litibus insurgentibus in Ecclesia finem imponere. ut patet 21. dist. cap. Decretales. beneficia Ecclesiastica dispensare, omnium Ecclesiasticarum dignitatum ordines ordinare, & communicare, ut patet 22. di. cap. Omnes. & multa alia facere, quæ non spectant ad usum, & administrationem Sacramentorum. Ideo puto esse dicendum, quod potestas clauium in Papa, ut Papa est: magis dicit potestatem iurisdictionis, quam ordinis. quod multipliciter patet.

Primo quidem (sicut supra dictum est) si aliquis eligatur in Papam, nullum ordinem habens, erit uerus Papa: non quidem per potestatem clauium importantem potestatem ordinis: sed solum per potestatem clauium importantem potestatem iurisdictionis.

Secundo, quia potestatem ordinis recipit Papa in consecratione per characteris impressionem, quando fit Presbyter: uel per characteris perfectionem, quando fit Episcopus. sed potestatem iurisdictionis recipit per electionem, quando duabus partibus Cardinalium concorditer eligitur: Unde Christus eligendo Petrum Pastorem Ecclesiæ, dedit sibi singularem potestatem clauium, ut dicit iurisdictionem: quando dixit: Tibi dabo clauces. Sed potestatem clauium, ut importat ordinis consecrationem, tradidit sibi simul cum alijs: quando dixit: Accipite Spiritum sanctum, &c. Ioan. 20.

Tertio, quia potestas ordinis data est Sacramento: ita ut tantum Papa posset mediante sacramento, quantum potestatem Christus dedit sacramento: Potestas uero iurisdictionis data est officio: ita ut tantum Papa possit mediante Papali officio, quantum potestatem Christus dedit officio. Puto ergo, quod potestas clauium in Papa, ut Papa: magis dicit potestatem iurisdictionis, quam ordinis: licet ista ordinetur ad illam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non omnis potestas clauium datur in consecratione. quia iurisdictionis ad clauium potestatem pertinet, & tamen non datur in consecratione: sed potius in electione.

AD secundum est dicendum, quod potestas ordinis, & iurisdictionis uel importat diuersas potestates, uel saltem diuersos actus, quorum vnus potest esse sine alio.

AD tertium est dicendum, quod iurisdictionis in Papa aliud importat, quam executionem potestatis ordinis. & ideo importat alium actum, uel aliam potestatem.

Mat. 16.

Tomo 1.

Arist. lib. 2. Eth. c. 6.

Aqua calefacta cur citius ad uentum posita congelatur, quam frigida. Virtutibus quoque abuti possit homo.

nibus quando ait Hom. 12. Quod dum virginitate sua gloriam foris expetunt, in vasis suis oleum habere noluerunt. Materialiter vero: Vt, si quis polleat magnitudine virtutum, & exinde accipiat materiam superbiendi, & violentiam contra iustitiam faciendi, virtutibus talis male vitur materialiter. Sicut ergo dictum est de virtutibus: ita quoque dicendum est de potestate clauium respectu Papae. Quia cum talis potestas sit sibi à Deo collata, non potest in ipsa excedere, vel errare, vel ea male vti per se, & formaliter: quia omnis usus clauis potentiae rectus, & iustus est, cum ab illo sit deriuata, qui iustus est, & rectum iudicium eius. Similiter omnis usus clauis scientiae verus, & rationalis est, cum sit deriuata ab illo, qui est via, veritas & vita: Sed per accidens, & materialiter Papa, & in clauis potentiae potest excedere: & in clauis scientiae potest errare modo, quo dictum est supra de virtutibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in potentia Papae, quae est infinita, non potest esse excessus, quantum ad rectum usum iustitiae: quia nunquam talis potentia exhauritur vtendo ipsa secundum rectum usum iustitiae, & aequitatis. Similiter clauis scientiae nunquam obliquatur vtendo ipsa secundum rationabilem usum veritatis.

AD secundum est dicendum, quod Papa non potest usurpare potestatem alterius per suae potestatis usum; cum eius potentia ad omnia se extendat: Sed potest usurpare potestatem alterius per suae potestatis abusum.

AD tertium est dicendum, quod Ecclesia non potest errare, quia si vnus solus catholicus remaneret, ille esset Ecclesia. Vel Ecclesia non potest errare vtendo clauis scientiae secundum rationabilem usum, & secundum intellectum, quo inspirata est.

† Vide Blasium Nauar. lib. 1. cap. 2. de facto Ecclesiae principatu.

QVAESTIO XXI. DE PAPAЕ RESIDENTIA.

Uterius considerandum est de Papae residentia. Circa quod quaeruntur quatuor.

Primo, Utrum Papa debeat semper Romae residere.

Secundo, Utrum Papa debeat in patria residere, vnde est oriundus.

Tertio, Utrum Papa debeat magis discurrere per mundum, quam in vno loco residentiam facere.

Quarto, Utrum Papae tempore persecutionis Antichristi, solum Romana Sedes sit relinquenda.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT semper Romae residere cum sua curia.

De quaestione huius articuli luculenter agit Turrecre. in cap. Rogamus. 24. q. 1. Vide Aluarum de Planctu Ecclesiae lib. 1. cap. 32.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat semper Romae residere cum sua curia: quia Papa omnia potest. Ergo vbi placet, ibi potest residentiam facere.

2 Præterea: Papa est Episcopus vniuersalis Ecclesiae (vt supra dictum est.) Ergo in qua libet Ecclesia potest residere.

3 Præterea: Papa non arctatur tempore, vt magis possit vno tempore, quam alio. Ergo non debet arctari loco, vt magis teneatur in vno loco residere, quam in alio.

IN CONTRARIVM est. Quia Papa singulariter est Romanus Episcopus: sed sicut vir non debet adulterare suam uxorem: ita nec Episcopus Ecclesiam suam, vt illam dimittat, vt habentur 7. quaestione 1. cap. Sicut uir.

RESOLVTIO.

Papa non necessario, sed congrue Romae residere debet ob triplicem prerogatiuam, cum ipse sit Vicarius illius, cuius sedes caelum, & terram implet.

RESPONDEO, dicendum, quod, vel quaeritur de necessario, vel de congruo. Si de necessario; Papa non necessatur residere in aliquo determinato loco, quia Vicarius est illius, cuius sedes caelum est, & terra scabellum pedum eius, vt scribitur Isaia. 66. Implet enim caelum, & terram sua potestate, & iurisdictione: vt scribitur Hiere. 23. Sed si quaeritur de congruo: multum conueniens est, vt Romae Papa communiter suam residentiam faciat. Habet enim Romana Sedes super alias Ecclesias triplicem prerogatiuam.

Primo, Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum corporalem praesentiam. Vnde scribitur in capitulis Ephe fini Concilij: & ponitur 2. quaest. 7. c. Beati, quod in urbe Romana Petrus, & Paulus martyrium pertulerunt, quae principatum, & caput obtinebat nationum: vt vbi erat caput superstitionis, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarentur.

Secundo, habet singularem excellentiam. Vnde dicitur in eisdem capitulis quod non sine causa factum esse putamus, quod Sancti Apostoli passi sunt vna die, & in vno loco, atque sub vno persecutore: quia dies datus est eis pro merito: locus pro gloria, & persecutor decretus est eis pro uirtute: & super illo verbo ad Roma. 1.

† cap. Beati sumptu ex B. Ambrosio sermone 66. de Natali Petri, & Pauli. * al. more arrentur. † In dicto c. Beati. 2. q. 7.

Rom. 1. Omnibus qui sunt Romae salutem, dicit glossa, quod Paulus singulariter Romam nominat: quia licet quondam fuerit magistra erroris: per praedicationem tamen Apostolorum facta fuit Discipula veritatis.

* al. discipula.

Tertio, habet singularem conuenientiam. in nulla enim patria Papa potest vti tanta libertate, & tanta iurisdictionis potestate, nec tantam pro populo Christiano facere utilitatem, sicut Romae: & in patrimonio Beati Petri: Residendo enim in alia patria supponit se sub dominio Regum, & Principum: & sic vel timore, vel amore non liberè potest vti iustitia, & aequitate: sed cogitur ab ipsa deuiare. Sed cum praesit Romae Papa, & in partibus Italiae per immediatam administrationem temporalibus, & spiritualibus, in nulla patria potest vti suo dominio vniuersaliter, sicut ibi, nec tantam utilitatem pro populo Christiano facere, cum sit patria maioris affluentiae, & maioris conuenientiae pro conuenientibus ad eius curiam, quam aliqua alia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod licet Papa omnia possit: hoc tamen debet velle, & posse quod iustitia requirit, & laudabilis consuetudo: Non enim possumus aliquid contra ueritatem, sed pro ueritate: vt dicebat Apostolus 2. ad Cor. 13. & Augustinus in de ieiunio diei sabbati ait: In his rebus, de quibus nihil certum statuit Scriptura diuina, mos populi Dei, vel instituta maiorum pro lege tenenda sunt; de quibus si disputare uouerimus, & ex consuetudine aliorum alios improbare, oriretur indeterminata luctatio in Ecclesia Dei.

Tomo 2. Epist. 86. Vide cap. illa autem. & cap. omnia. dist. 12.

AD secundum est dicendum, quod Papa est Episcopus vniuersalis Ecclesiae per vniuersalem iurisdictionem: sed Episcopus Romanus est per spiritualium, & temporalium immediatam administrationem. Ideo magis indiget praesentia sua, quam aliqua alia Ecclesia. AD tertium est dicendum, quod Papa non arctatur loco per necessitatem, sed arctatur per congruitatem. & etiam quantum ad necessitatem ex parte subditorum: quia subditi eius non habentes alium Dominum in temporalibus, nisi eum multis periculis, & multis rebellionibus, atque multis bellicis discriminibus exponuntur per ipsius Papae praesentiae carentiam: sicut experientia docet.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA IN PATRIA, vbi est oriundus, debeat residere.

Huc spectant tradita per Turrecrematam, & alios in c. Rogamus 24. q. 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in Patria, vnde est oriundus, debeat residere. Quia Papa debet esse imitator Christi, cuius Vicarius existit: sed Christus residentiam fecit in Iudaea, vnde oriundus erat. Ergo Papa in hoc debet ipsum imitari.

2 Præterea: Papae debet potius esse cura de domesticis, quam de alijs: quia qui suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior: vt scribitur 1. ad Timotheum. 5. Magis ergo Papa deberet residere cum domesticis, & notis in propria patria, quam in aliena.

2 Præterea: Gratia non destruit naturam, sed perficit. Vnde Paulus postquam vocatus est ad Apostolatam, dixit ad Roma. 1. 1. Quamdiu sum Apostolus gentium, ministerium meum honorificabo: si quo modo ad aemulandum prouocem carnem meam, & saluos faciam aliquos ex illis. Magis ergo Papa in patria propria, quam in aliena debet residere.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur ad Gala. 1. de Paulo. quod postquam vocatus est ad Apostolatam, continuo non acquieuit carni, & sanguini, vt veller inter notos conuersari, sicut exponit glossa: sed abiit in Arabiam, & iterum reuersus fuit Damascum.

RESOLVTIO.

Papa in Patria, vbi oriundus est, residere non debet, ob contemptum, qui ex nimia familiaritate, eius generis cognitione, ac inuidiae emulatione nasci solet.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur Ioan. 4. Ipse Saluator humani generis testimonium perhibuit, quod Propheta in sua Patria honorem non habet: duobus enim diebus stetit in Samaria, & multa miracula fecit, & multo tempore conuersatus est in Galilaea, vnde ortus erat, & pauca miracula ibi fecit propter incredulitatem eorum. Quare autem Propheta, seu Praelatus habeatur in contemptu, & despectu in propria Patria, quantum ad praesens spectat, triplex ratio potest assignari. Prima, propter familiarem conuersationem. Nimiam enim familiaritas contemptum facit, seu parit. Vnde dicit glossa Lucae. 4. super illo verbo: Nemo Propheta acceptus est in Patria sua; quod contemnuntur quodam modo semper etiam optima quaeque; quando non raro contingunt alicui, sed suppetunt ad velle. Et sic etiam contingit in hominibus: quia familiaritas, quae semper praesto est, debita reuerentia priuatur à notis eius. Secunda, propter generis eius, & parentelae cognitionem. Vnde super illo verbo Matth. 13. Vnde huic sapientia, & virtutes? nonne hic est fabri filius: nonne mater eius dicitur Maria: fratres eius Iacobus, & Ioseph? Dicit glossa Hieronymi: Non considerabant Iudaei praesentia opera: sed fragilem recordabantur infantiam. Contemnebatur etiam ab eis vilitas originis, quae saepe consuevit contemni: iuxta illud: Quis est filius Isai? sed humilia respicit Dominus, & alta à longe cognoscit. Tertia, propter inuidiae emulationem: quia vt dicit glossa Marci. 6. Naturale est, ciues semper ciuibus inuidere. Vnde Hieremias, caeterique Prophetae, minores semper in Patria sua habiti sunt, quam in caeteris ciuitatibus. Cui consonum est quod dicit Philosophus in Rhet. vbi ait, quod propinquus tempore, loco, & aetate magis inuidemus, quam alijs. Ex qua causa scribitur Gen. 37. quod somnium Ioseph inuidiae, & odij inter eum, & fratres suos fomitem ministravit.

1. Reg. 25. Pal. 137.

Arist. 2. Rhet. cap. de Inuidia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Christus in Iudæa habitauit: quia primo Iudæis prædicare venerat: iuxta illud Matthæi 15. Nō sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt, domus Israel. Super gentes autem potestatem accepit per crucis uictoriam. Iuxta illud Apoca. 2. Qui uicerit, dabo ei potestatem super gentes, sicut & ego accepi a patre meo. Nec tamen in Iudæa communitè conuersatus est in patria, unde erat oriundus; sed in alijs locis *circumiacentibus.

*al. circum adiacentibus.

AD secundum est dicendum, q̄ Apostolus ibi loquitur de cura domestica, quantum ad subuentionē parentum in opportunis necessarijs: quā homo propter prælationis officium prætermittere non debet.

AD tertium est dicendum, q̄ gratia non destruit naturam: sed operatur supra naturā: quia licet dilectioni naturali sacra eloquia non contra dicant: Aliud tamen est, quod sponte impenditur nature, & aliud est, quod ex charitate debetur obedientiæ: Vnde Paulus non prouocabat ad æmulandum carnem suam ex familiari conuersatione: sed magis ex charitatiua dilectione, & uirtuosa operatione.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA MAGIS

debeat discurre per mundum, quam in vno loco residentiam facere.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa magis debeat discurre per mundū, quā in vno loco residentiam facere: quia scribitur Matth. 4. quod circumibat Iesus totam Galileā docens in Synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni. Exemplo ergo Christi Papa debet discurre per mundum, & non in vno loco residere.

2 Præterea: Papa est sponus vniuersalis ecclesiæ, sicut Episcopus est sponus suæ diocesis. Sed scribitur 10. q. 1. c. Decreuimus. Annis vicibus ab Episcopis ecclesiæ visitentur. Ergo similiter Papa tenetur singulis annis per mundum discurre ad visitandum.

3 Præterea: Papa debet esse imitator Christi. sed Christus Turbis uolentibus eum detinere, dixit Lucæ 4. Alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei: quia ad hoc missus sum.

IN CONTRARIUM est. quia vita contemplatiua melior est actiua. Papa ergo potius in loco vno debet residere contemplationi insistens, quā discurre, actiones subditorum perscrutando.

RESOLVTIO.

Papa non per se ipsum, sed per suos Ministros uniuersum Mundum debet uisitare, exemplo Christi, qui Apostolos, & Discipulos ad hoc faciendum destinauit.

RESPONDEO dicendum, q̄ Papam per Mundum discurre, potest intelligi dupliciter. Primo per seipsum præsentia corporali. Secundo per suos Ministros, sua potentia virtuali.

Primo modo non: sed potius Romæ, ubi caput ecclesiæ Christus statuit quiescendum, ipse debet corporalem residentiam facere. quamuis enim ipse Christus personaliter ipsam Romam nō elegerit, ut illam sua præsentia per eius prædicationem, & passionem honoraret: uoluit tamen illam sublimare præsentia beati Petri, cui clauis ecclesiæ tradidit, & omnium successorum suorum. Vnde scribitur in sermone Ephesini concilij, quod si Christus maximam Romam elegerit ciuitatem, propter potentiam ciuium mutationem orbis terrarum homines putarent: Si uero filius Imperatoris fuisset, utilitatem ecclesiæ potestati ascriberent. sed ut diuinitus cognosceretur, orbem transformasse terrarum, pauperulam elegit matrem, & pauperiorem patriā, deiectos autem ministros. Ut tamen suam potestatem magis ostenderet in ipsa Roma, quæ caput erat orbis terrarum, caput ecclesiæ suæ statuit in signum perfectæ uictoriæ, ut exinde fides deriuaretur ad uniuersum mundum. Et sic impletum est illud Esaiæ 26. Ciuitatem sublimem humiliabit, & conculcabit eam pes pauperis (puta Christi) & gressus egenorum, id est Apostolorum Petri, & Pauli.

Sed secundo modo sic: quia per suos ministros sua potentia virtuali uniuersum mundum debet uisitare, exemplo Christi, qui primo Apostolos, & postmodum 72. ad eruditionem plebis destinauit. & exēplo Moysi, qui plures coadiutores ad terminanda facilia negotia populi ordinauit: difficilia uero ad suam præsentiam deferenda ordinauit. Ut patet Exodi 18.

Et sic patet responsio ad rationes in contrarium.

ARTICVLVS III.

UTRUM TEMPORE PERSECUTIONIS ANTICHRISTI SOLVM ROMANA SEDES SIT PAPAE RELINQUENDA.

Vide Dominicum Sotum lib. 4. sent. dist. 47. quæst. 1. art. 1. & 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod tempore persecutionis Antichristi, Papæ non solū sedes Romana sit relinquenda. Quia Antichristus non prædicabit nisi in patria, ubi Christus prædicauit. Nascetur enim in Babylone ex fornicatione, ut Damascē dicit. Propter persecutionem ergo Antichristi alia ecclesia non desolabitur.

Lib. 4. de fi. ort. c. 27.

Præterea: Secundum Chrysostr. super illo uerbo Portæ inferi non præualebunt aduersus eam; ecclesia numquam deficiet. unde non dixit: non appropriabūt ei, sed nō præualebunt. Quia impugnetur ecclesia, sed uinci, nō poterit. tēpestates suscipiet, sed nō demergetur: iacula mittēt in ipsam, sed nō perforabitur.

Matth. 16. To. 3. In ser. de Pentec.

Præ

Tomo 3.

3 Præterea: Secundum eundem Chrysostr. in Homilia de Pentec. ecclesia, de qua cura est Deo, & cuius Pastor Papa est, non est muris circumdata: sed fide circumsepta. sed talis ecclesia deficere non potest: quia dictum est Petro Lucæ 22. cuius Papa successor est: Ego pro te rogavi Petre, ne deficiat fides tua.

IN CONTRARIUM est glo. 2. Thessa. 2.

RESOLVTIO.

Antichristi tempore ecclesia expugnabitur, sed non desolabitur. hinc Papæ tunc temporis Romana Sedes relinquetur.

RESPONDEO, dicendū, q̄ super illo uerbo 2. Thes. 2. Nisi uenerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati: dicit glo. q̄ ante Antichristi aduentum erit triplex in mundo discessio. quia primo erit omnium hominum separatio à Romano Imperio. Secundo erit multorum christianorum discessio à fide catholica. Tertio erit separatio multarū ecclesiarum à Romano Pontifice. De prima discessione dicit glo. super illo uerbo Daniel. 7. Bestia quarta regnum quartum erit in terra: quod est maius omnibus regnis, & deuorabit uniuersam terram. Porro cornua decem in capite bestię, decem Reges erūt. q̄ regnum maius est omnibus, regnum Romanorum. Per decem uero cornua intelliguntur decem regna, in quæ diuidetur Romanum imperium tempore Antichristi: quia tēpore diuisionis prædicti regni, & de ipsis regnis, in quæ diuidetur, orietur Antichristus.

De secūda uero * diuisione à fide catholica. habetur 1. ad Timo. 4. ubi Apostolus ait: Spiritus autē manifeste dicit, q̄ in nouissimis temporibus discedent quidam à fide attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dēmoniorum loquentium mendacium. Super quo uerbo dicit glo. q̄ signantes dicit, quidam: Quia notabiles, & magni uiri erunt, qui tunc discedent à fide catholica.

* al. disensione.

De tertia uero discessione à Romano Pontifice habetur 1. Ioan. 2. ubi loquens Ioannes in persona Romanę ecclesiæ iam derelictę à suis membris dicit: Ex nobis prodierunt, sed ex nobis non erant. quia si fuissent ex nobis, permāsisset utique nobiscū: Illo enim tempore, ut glossa dicit, particulares ecclesiæ undique per orbem diffusæ subtrahent se ab obedientia Romani Pontificis: ita ut pauci ei obediant, & Papa tunc temporis circa partes Romanas se recludet cum paucis, alijs ab eius obedientia subtrahentibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Antichristus per dæmonum ministerium, & suos ministros procurabit ecclesiæ desolationem ubique terrarum: Vnde scribitur Danielis 8. Ipse robustos, & populos Sanctorum interficiet.

AD secundum, & tertium est dicendum, quod ecclesia non deficiet uniuersaliter. Expugnabitur quidem, sed non desolabitur. multa etiam membra ecclesiæ, quæ ex persecutione Antichristi recedent à fide, ipso interfecto, ad fidem conuertentur.

QVAESTIO XXII. DE PAPAE OBEDIENTIA.

ARTICVLVS I.

UTRUM CHRISTIANI teneantur obedire Papæ in omnibus.

Einde considerandū est de Papæ obedientia. Circa quam triplex occurrit consideratio.

Primo de obedientia Christianorum. Secundo de obedientia Paganorum. Tertio de obedientia Iudæorum.

Circa primum quærentur septem.

PRIMO, Utrum Christiani Papæ in omnibus teneantur obedire.

Secundo, Utrum Papæ teneantur obedire Laici Christiani, sicut Clerici.

Tertio, Utrum Papæ Christiani Laici magis teneantur obedire, quā Imperatori, uel Regi.

Quarto, Utrum Papæ serui Christianorum magis teneantur obedire, quā proprijs dominis.

Quinto, Utrum Papæ seruos Christianorum possit à seruitute eximere, & libertati reddere.

Sexto, Utrum Papæ Christianos liberos possit ad seruitutem damnare.

Septimo, Utrum Papæ Christianos existentes sub dominio infidelium debeat ab eorū dominio subtrahere.

D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. Et quodl. 10. ar. 10. Et 2. sent. d. 34. ar. 6. D. Bonau. d. 44. ar. 3. q. vlt. Ric. d. 44. q. vlt. Aegid. column. Rom. 2. sent. d. 44. q. 2. art. 3. Dur. d. 44. q. 4. Aluarus de Planctu Eccl. lib. 1. cap. 7.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papæ Christiani in omnibus teneantur obedire. Scribitur enim ad Colosenses. 3. Filij obedite parētibus uestris per omnia. Multo ergo magis in omnibus tenemur obedire Papæ, quia, ut scribitur ad Hebr. 1. 2. Si patres quidem carnis nostræ

stræ habuimus eruditores, & reuerbamur eos: multo magis obtēperabimus patri spirituū, & viuemus.

2 Præterea: Inferior nõ debet de superiori iudicari: quia maiores a minoribus iudicari non possunt: Vt scribitur 21. distin.c. submittitur. Non spectat ergo ad subditos christianos iudicare, vel discernere, in quibus debeant obedire Papæ, vel non.

3 Præterea: Papa est prælatus omnium christianorum. sed beatus Benedictus dicit in regula sua: quod si prælatus præcipiat impossibile, subditus debet tenere implere.

IN CONTRARIUM est. Quia, vt scribitur Act. 5. obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Si ergo Papa mandaret aliquid contra Deum fieri, sibi non esset obediendum.

RESOLVTIO.

Papa in ijs, qua ad ius posituum spectant, semper est obediendum; in ijs vero, qua contra ius diuinum, & naturale præcipiuntur, non item.

RESPONDEO, dicendum, q̄ illa, quæ Papa præcipit: vel clauduntur sub iure naturali, vel sub iure diuino, vel sub iure positio: Si clauduntur sub iure diuino, non est obediendum Papæ, si mandaret aliquid contra illa: puta si præciperet quod creatura aliqua honore patriæ adoraretur, vel q̄ nomen Dei in vanum assumeretur: aut q̄ tempus deditum in cultū Dei sibi subtraheret; sibi nõ esset obediendum: immo fortiter resistendum. Si aut clauduntur sub iure naturali: & Papa mādaret aliquid contra illa fieri, vt fornicari, furari, vel innocentem occidere, vel quod homo non comederet, vel quod matrimoniū non contraheret, similiter in talibus sibi obediendum nõ est. Sed si illa, quæ præcipit, claudūtur sub iure positio; cum omne ius posituum ab ipso dependeat, vel per immediatam editionem: vt ius canonicum: vel per confirmationem, & approbationem: vt ius ciuile: tūc sicut eius est omnia præcepta iuris positui condere, & confirmare, seu interpretari: ita eius est omnia tollere in toto orbe, vel in parte. Vnde in talibus si aliquid mandat contra ipsa, vel aliter interpretaretur, quàm scripta sunt; sibi obediendum est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ nec patri carnali, nec patri spirituali absolute, & simpliciter est in omnibus obediendum: sed in illis dumtaxat, quæ pertinent ad patris carnalis subiectionem, & patris spiritualis reuerentiam, & honorem.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ subditus non debet iudicare, vel discernere, an debeat obedire Papæ, si præcipiat illa, quæ sunt secundum Deum, & secundum illa, quæ consueta sunt obseruari in religione christiana. consona iuri diuino, & iuri naturali. sed si notabiliter præciperentur inconsumeta, & dissona a præceptis Dei, & præceptis legis naturæ; cum Papa sic præcipiendo esset infidelis, seipsum iudicaret. quia qui non recte credit, iam iudicatus est. Ioan. 3.

E AD tertium est dicendum, quod beatus Benedictus loquitur de obedientia perfecta. vt cadit sub cõsilio, & respectu prælati inferioris: secundum quã obediendum est prælato in omnibus, quæ possunt fieri sine peccato. Planum est enim, quod si Abbas præciperet, vt Monachus iaceret super nudam terram, licite posset reclamare ab illa obedientia. quia non est consuetum in regulari obseruantia fieri. Respectu tamen vniuersalis obedientiæ prælati, sicut est Papa, nulla reclamatio admittitur: dummodo non præcipiat dissona a præceptis Dei, & legis naturæ.

Obedientia perfecta.

ARTICVLVS II.

UTRUM CLERICI, ET LAICI eodem modo teneantur obedire Papæ.

Vide Gratianum, & ibidem Turrecrã. & alios. 93. distin. in Summa.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Clerici, & Laici eodem modo teneantur obedire Papæ. quia filij eodem modo tenentur parere mandatis patris. sed tam laici, quàm clerici eodem modo sunt Dei filij, cuius Papa vicarius existit. Iuxta illud Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Eodem ergo modo tenentur Papæ obedire.

2 Præterea: Nullus est exemptus a dominio Dei. Sed Papa est vicarius Dei in terris. Non ergo magis est exemptus a Dominio Papæ Laicus, quàm Clericus. 3 Præterea: Illi tenentur magis obedire Papæ, in quibus est maior seruitus. sed maior seruitus est in Laicis, quàm in Clericis: quia Clericis intelligitur esse dictum, quod scribitur 1. Pet. 2. Quasi liberi, & nõ quasi velamen habentes malitiæ libertatem: sed sicut serui Dei.

IN CONTRARIUM est Chryso. super Matthæum.

RESOLVTIO.

H Obedientia Clericorum est principalior, vniuersalior, & immediatior, quàm Laicorum.

RESPONDEO, dicendum, q̄ si comparetur Obedientia Laicorum, & Clericorum ad Papam: obedientia clericorum intelligitur esse principalior, vniuersalior, & immediatior. Principalior quidem est. Quia principatus Papæ, & omnis principatus ecclesiasticus est principaliter propter bonum spirituale: per redundantiam autem, & ex consequenti habet esse circa corporalia. quia vicarius illius existit, qui dixit Matth. 6. Primum querite regnum Dei: & hæc omnia adijciuntur vobis. Principatus vero Laicorum, vel secularium principaliter est introductus propter bona corporalia. & ideo Clerici principaliter intelliguntur

ARTICVLVS III.

UTRUM LAICI CHRISTIANI teneantur obedire magis Papæ, quàm Imperatori, vel Regi.

Vide Doctores in præcedenti articulo citatos, & S. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. & ceteros. ar. 1. supra citatos.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papæ Laici Christiani non teneantur magis obedire, quàm Imperatori, vel Regi. Quia dato, q̄ Archiepiscopus sit maior Episcopo, & Episcopus maior Abate: magis tamen tenetur subditus obedire Episcopo, quàm Archiepiscopo: & monachus magis tenetur obedire Abati, quàm Episcopo. A simili ergo: dato, quod Papæ sit maior Imperatore, vel Rege: magis tenentur Laici subditi obedire Imperatori, vel Regi, quàm Papæ.

2 Præterea. Vnicuique est obediendum secundum leges receptas ab ipso: sed omnes, qui subduntur sub Imperio, recipiunt leges ab Imperatore. Ergo omnes tenentur sibi parere secundum tales leges.

3 Præterea: Debitum iustitiæ est, q̄ reddatur vnicuique quod suum est: iuxta illud Apostoli ad Roma. 13. Reddite omnibus debita. cui tributum tributum: cui vectigal, vectigal: sed Imperator est Dominus temporalium. Ergo debitum iustitiæ est, quod Laici obediant in temporalibus, magis quàm Papæ.

IN CONTRARIUM est. quia domino vniuersorum vniuersaliter est obediendum: sed Papa Vicarius est illius, qui est dominus vniuersorum. Iuxta illud. Hester 13. Domine in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit resistere voluntati tuæ, dominus vniuersorum tu es. Ergo sibi vniuersaliter obediendum est.

RESOLVTIO.

Papæ vniuersaliter est magis obediendum, quàm alijs, cum a Deo ipso, cuius vicarius est Papa, sit omnis potestas.

RESPONDEO, dicendum, quod tota machina mundialis non est nisi vnus Principatus: ideo non debet esse nisi vnus Princeps. Iuxta illud Philosophi. 1. 2. Meta. q̄ entia nolunt male disponi: ideo vnus Princeps, & vnus principatus: Princeps autem totius mundi principatus est ipse Christus, cuius Papa Vicarius existit: iuxta illud Danielis 7. Aspiciebam, & ecce quasi in nubibus cœli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad antiquum dierum peruēnit, & dedit ei potestatem, & honorem, & regnum: & omnes Populi, Tribus, & linguæ seruient ipsi. Vbiunque autem est fons, & origo, ad quem omnia reducuntur, in talibus per præceptum inferioris non tollitur obedientia superioris: Vnde in prædictis locum habet glossa illa, quæ ponitur ad Roma. 13. Si aliquid mandat Procurator, & aliud Proconsul, obediendum est Proconsuli non

Lib. 4. Decretalium. c. 17.

guntur subijci principatui Ecclesiastico, quàm seculari Laici. Vniuersaliter vero: quia Papa præest Clericis potestate ordinis, & potestate iurisdictionis: quia vtraque potestas deriuatur ab eo in Clericos: sed Laicis non præest nisi potestate iurisdictionis. quia eo ipso, quod Laici sunt, ad potestatem ordinis recipiendã idoneitatem non habent. Similiter est obedientia Clericorum immediatior. quia licet potestas Papæ se extendat ad Clericos, & Laicos per immediatam iurisdictionem; non tamen se extendit ad ipsos Laicos per immediatam executionem. sed regimen ipsorum Laicorum exequitur Papa mediatis Principibus, & Iudicibus secularibus, in quinque casibus, qui notantur extra. Qui si sint legi. cap. Per venerabilem. Primus est, quando aliquid temporale conceditur Ecclesiæ a Principe, vel Rege. & tunc vel solum concedit vsus, dominium sibi retinendo: vel cõcedit vt vnq̄. & tunc Ecclesia dominium iustitiæ exercet per Laicos, non vero per Ecclesiasticas personas, sicut dicit Vgo secundo libro de Sacramentis. par. 2. cap. 7. Secundus est quando occurrit aliquando negotium difficile, & ambiguum: tunc est immediate ad Papam recurrendum. Tertius est ratione delicti secularis Principis. vt si Princeps secularis inueniatur hæreticus, & a fide deuiare. Quartus si inueniatur defectus in iudicio dato a seculari Principe, vel Iudice. quia Papa habet potestatem secularem rectificare, & corrigere, si bona non est: instituire, & confirmare, si bona est, vt dicit Vgo libro supra dicto.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit Chryso. super Matth. 21. pertractans illa verba Saluatoris: Homo quidam habuit duos filios, & primus dicit nolle facere voluntatem Patris, & postea fecit: secundus vero dixit velle facere, & postea non fecit. Per illos duos filios intelliguntur Laici, & Clerici: quia Laici eo ipso, q̄ vitam secularem eligunt, & habitum secularem assumunt, obedientiam Christi, & Vicarij eius respuere videntur. Clerici vero, eo ipso quod Ecclesiasticam vitam, & habitum clericalem assumunt, ipso facto obedientiam Christi, & Vicarij sui profiteri intelliguntur: quam si implere negligant, subditur de eis eodem capitulo: Amen dico vobis: Publicani, & meretrices præcedent vos in Regno Dei.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ nullus est exemptus a dominio Papæ mediata, vel immediata: nam Clerici immediate subduntur principatui Ecclesiastico: Laici vero subduntur ei mediante Principatu Laicali, qui in obsequium, & ministerium est, datus præsulatui spirituali, ut supra dictum est.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ Laici est maior seruitus: ideo pluribus modis tenentur obedire, quia tenentur parere Principatui Laicali, & Principatui Ecclesiastico: Clerici vero a principatu Laicali sunt exempti: quia coram Iudice seculari conueniri non possunt.

AD QUARTVM est dicendum, q̄ debita sunt ei, qui est dominus temporalium, non debita sunt ei, qui est dominus spiritualium: sed debita sunt ei, qui est dominus spiritualium, non debita sunt ei, qui est dominus temporalium: ideo debita sunt ei, qui est dominus spiritualium, non debita sunt ei, qui est dominus temporalium.

Tex. c. vii.

non Procuratori : Et si aliquid mandat Proconsul, & aliud Imperator, obediendum est Imperatori, & non Proconsuli. Eodem modo, si aliud mandat Papa, & aliud Imperator, obediendum est Papæ, & non Imperatori. Verum quia iustitia per fidem Christi est confirmata, non extirpata: dicente Apostolo Roma. 3. Iustitia Dei per fidem est Iesu Christi; cum omnis principatus procedat ex ordinatione Diuinæ iustitiæ: iuxta illud Rom. 13. Omnis potestas est à Deo : & quæ à Deo sunt, ordinata: Ideo sicut sūt Papa debet esse omnis iustitiæ obseruator, & omnium principatum institutor, & ordinator; sine quibus iustitia minime seruari possit; sic debet omnem debitam subiectionem, & obedientiam subditorum ad Principes, & Reges sæculi manu tenere, & gubernare, non tollere, vel subtrahere. Vnde Petrus, cuius Papa successor existit, dicit prima canonica sua, capitulo secundo: Subiecti estote omni humanæ creature propter Deum, siue Regi, quasi præcellenti: siue Ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile: quia omnes subijciuntur Papæ de iure diuino: vnde respectu eius non habet locum aliqua exceptio: presbyter vero subijcitur Episcopo de iure naturali: vnde plus tenetur Episcopo, quam Archiepiscopo, cui non subijcitur nisi in illis, in quibus Ecclesia statuit, & ordinauit. Similiter Monachus plus tenetur obedire Abbati, quam Episcopo, potissime si est exemptus, & secundum illa, quæ in regula, & constitutionibus confirmatis per Papam, continentur.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Augustinus ad Bonifacium. Et ponitur. 9. dist. cap. Imperatores: Quicumque legibus Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grâ de supplicium. Quicumque legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Si ergo Imperator mandat aliquid contra præcepta Papæ, & contra libertatem Ecclesiæ: sibi obtemperandum non est.

AD tertium est dicendum, quod Principibus sæculi obedientia non est subtrahenda, nisi seipso reddant indignos, & nisi principatum iniuste administrant: quia tunc non solum subditorum subiectione: verum etiâ principandi iurisdictione per Papam priuari possunt.

ARTICVLVS III.

UTRUM SERUI CHRISTIANORUM MAGIS TENEANTUR OBEDIRE PROPRIIS DOMINIS, QUAM PAPA.

S. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 6. & ceteri Doct. ar. 1. sup. citati.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod serui christianorum magis teneantur obedire propriis Dominis, quam Papæ. quia non potest homo duobus Dominis seruire contraria iubentibus, vt scribitur Matth.

E 6. Si ergo contingat Papam, & Dominos proprios contraria præcipere: magis tenentur serui proprijs dominis parere, quam Papæ. aliter essent transgressores præcepti Apostoli mandantis ad Ephe. 6. Serui obedite dominis carnalibus cum omni timore.

2 Præterea: Si quis præstat iuramentum duobus dominis, vtrique tenetur obedire: & illi primo, cui primò iuramentum præstat: sed serui præstant primò iuramentum dominis carnalibus, quam Papæ; Ergo eis primò tenentur obedire.

3 Præterea: Papa est successor Beati Petri. sed Beatus Petrus mandat prima canonica c. 2. Vt serui subditi sint in omni timore dominis: non tantum bonis, & modestis: sed etiam discolis, & indisciplinatis.

IN CONTRARIVM est, quia communi domino magis obediendum est, quam proprio: sicut commune bonum præponendum est particulari bono: sed Papa est dominus communis omnium. Ergo serui magis tenentur sibi obedire, quam proprio Domino.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad Religionis conuersationem, magis, quam proprijs Dominis christianorum serui obedire debent: Quantum ad interioris voluntatis motionem soli Deo: Quantum ad insnaturale superiorem non habet homo. Quantum verò ad exteriorem corporis administrationem magis quandoque alijs, quam Papæ obediendum est.

RESPONDEO, dicendum, quod homo quantum ad præsens spectat, quatuor modis considerari potest. Primo, quantum ad interioris voluntatis motionem. Secundo, quantum ad totius Religionis christianæ conuersationem. Tertio, quantum ad corporis naturalem operationem. Quarto quantum ad corporis exteriorem administrationem.

Secundum autem ista quatuor diuersis diuersimode homo tenetur obedire: quia quantum ad interioris voluntatis motionem tenetur obedire soli Deo: Nam (vt dicit glo. August. super illo verbo ad Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.) In quantum superiores potestates sunt, eis obedientia præstat: Planum est, autem, quod in motibus voluntatis homo nullum superiorem habet, nisi Deus. Ideo instinctibus instigatis à Deo humanæ voluntati homo statim obedire debet, & non resistere, modo quo dicebat Propheta: Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus. Quantum vero ad Religionis christianæ conuersationem tenetur omnis christianus Papæ obedire. quia ad ordinandum qualiter in Religione christiana viuendum est, nullus est superior ipso, potissime cum ipse sit sequester, & medius inter Deum, & hominem, seu totum populum christianum. vnde sicut dixerunt filij Israel Moyse Exodi 24. Omnia, quæ locutus est nobis Dominus per te, faciemus, & erimus obedientes: Sic omnes viuentes in Religione christiana debent dicere ipsi Papæ tam Domini, quam Serui: & Laici, & Clerici. Quantum autem ad corporis naturalem operationem, vt est corporis sustentatio, & prolis generatio; homo nullum habet superiorem: sed

Monachus plus tenetur obedire Abbati, quam Episcopo.

Tomo 2. Epist. 50.

Psal. 84.

rem: sed in talibus omnes homines sunt æquales: Ideo seruus nulli domino tenetur obedire præcipienti, quod non comedat, vel quod matrimonium non contrahat. Sed quantum ad corporis exteriorem administrationem tenetur homo diuersis obedire, secundum quod per exteriorem corporis administrationem diuersos superiores habere potest: magis enim tenetur Nauta obedire Gubernatori nauis in nauali regimine, quam Papæ, etiam præsentem Papam: quia in tali arte subijcitur illi, & non Papæ. Similiter miles in his, quæ spectarent ad bellum, plus tenetur exercitus Ducis, quam Papæ: & sic de alijs.

† Cap. 1. de coniugio seruorum. & licet contrahere possit, inuito domino, non tamen liberatur à seruitute domino debitis.

3 Præterea: Ad Papam spectat quod iniustum est ad iustitiam inducere: sed multi per usurpationem tyrannicam, & per violentiam accipiunt dominium. Ad Papam ergo spectat christianos à seruitute talium eximere, & libertati reddere.

IN CONTRARIVM est. Quia Apostolus Paulus Onesimum seruum Philemonis baptizauit: et per consequens à peccato mundauit: & tamen ipsum ad dominium suum Philemonem remisit, nec eum à seruitute exemit: sed potius in seruitute sui Domini confirmauit. Eodem ergo modo Papa debet facere.

RESOLVTIO.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod si Papa mandaret aliud, quam Dominus proprius, in illis, in quibus subijcitur sibi seruus, tenetur obedire Papæ, & non domino proprio.

AD secundum est dicendum, quod si quis præstat iuramentum duobus Episcopis, tenetur vtrique obedire, si potest. si vero non tenetur obedire ei, cui primo præstitit iuramentum: maxime si intitulatus est per beneficium in diocesi eius. Si vero explicita dispensatione translatus est ad diocesim alterius per maius beneficium: dicunt aliqui, quod tenetur obedire secundo, & non primo. Nec verum est, quod homo præstet alicui iuramentum prius, quam Papæ: quia Papæ præstat iuramentum in baptismo, quando promittit viuere secundum fidem, & ritum christianæ religionis.

AD tertium est dicendum, quod beatus Patrus mandat, quod serui obediant Dominis in his, quæ eis tenentur: non excipiendo eos ab obedientia, qua tenentur sibi, & successoribus eius in militia christiana.

B Seruitus corporea, & id genus alia, in hominibus remanserunt, cum ex peccato ipso pœnalitates homini sint inflictæ.

RESPONDEO, dicendum, quod per peccatum primi Parentis tanta fuit macula peccati in anima, quod poterat seruitus animæ appellari. quia, qui facit peccatum, seruus est peccati: Similiter tanta fuit pœnalitas in corpore, vt mortalitas, infirmitas & exterior seruitus. Per Christum autem, cuius Papa Vicarius existit, liberati sumus à seruitute peccati, & à seruitute animæ: iuxta illud Apostoli ad Roma. 6. Nunc vero liberati à peccato: serui autem facti Deo: sed à seruitute corporis liberati non sumus, sicut nec ab alijs pœnalitatibus. quia moritur, & infirmatur baptizatus, sicut non baptizatus, & obligatur homo ad seruitutem exteriorem post baptismum, sicut ante. Et si dicatur, vt Seneca dicit lib. 3. de beneficijs, quod errat, si quis existimat seruitutem in totum hominem descendere, pars eius melior excepta est: corpora vero tantum obnoxia sunt, & adscripta Dominis: mens quidem est sui iuris. Hoc intelligendum est de seruitute coactionis: quia planum est, quod anima non potest cogi ad seruendum peccato, immo si cogeretur, & inuoluntariè peccaret, iam non esset peccatum: non autem intelligitur, quod seruitus peccati non descenderet in animam, ipsa volente, & consentiente: à qua seruitute non nisi per Christum homo liberari potuit. quia per se ipsum homo potuit cadere, sed per seipsum non potuit resurgere. Quare autem à seruitute corporis Christus non liberauit nos, sicut à seruitute animæ, triplex ratio communiter assignatur.

Vna ex parte iustitiæ naturalis: quia ordo naturæ hoc requirit: vt sicut in rebus naturalibus superiora mouent inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis diuinitus eis collatæ: sic in rebus humanis superiora imperant inferioribus per suam voluntatem ex ordine iustitiæ diuinitus ordinatæ.

Secunda ex parte iustitiæ legalis, sine qua humanarum rerum status conseruari non posset. quia secundum Aug. 4. de ciui. Dei. cap. 4. Remota tali iustitia, re gna non sunt nisi quedam magna latrocinia. per Christum vero ordo prædictæ iustitiæ in nobis non fuit sublatus, sed firmatus. quia qui nos iustificauit, à debito nullius iustitiæ nos priuauit.

Tertia ex parte præsentis status mundialis.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT SERUOS CHRISTIANORUM À SERUITUTE EXIMERE, & LIBERTATI REDDERE.

Turrecremata in cap. ius gentium. dist. 1. q. 4. Simancas catho. inst. tit. 61. de seruis.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit seruos christianorum à seruitute eximere, & libertati reddere. Quia qui liberat à seruitute maiori, potest liberari à minori. sed beatus Petrus, cuius Papa successor existit, liberauit omnes christianos à seruitute legali: ens Act. 15. Vt quid tentatis imponere iugum super ceruices Discipulorum. quod neque vos, neque Patres nostri portare potuerunt. Papa ergo potest ab omni alia seruitute liberare.

2 Præterea: Seruitus inducta est per peccatum: sed Papa potest à peccato absoluere per administrationem Sacramentorum. Ergo potest omnem seruitutem tollere.

*al. causata:

† Tom. 8. *al. causata

Tomo 9:

M Quis

Quia præsens status hoc requirit, ut quamdiu homo vivit ista vita animali, & sensibili, mente seruiat legi Dei: corpore autem seruiat legi peccati: Iuxta illud: Apostolo ad Roma. 7. Ego ipse mente serui legi Dei carne autem legi peccati. solum autem in futuro statu creatura liberabitur à seruitute corruptionis. & assumitur in libertatem gloriæ filiorum Dei. Eodem ergo modo Papa debet conari credentes in Christum liberare à seruitute animæ, quæ est seruitus peccati: non autem à seruitute corporali, qua temporalibus Dominis tenentur alstricti. Immo, tenendo Christi doctrinam, & Apostolorum, tali in seruitute debet eos firmare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod Petrus liberavit à seruitute legali. quia veritas euangelij non compatiebatur secum umbram legis, cum adueniente veritate, cesset umbra. Sed libertas animæ, quam quis consequitur in baptismo, compatitur secum vinculum seruitutis corporalis. ideo non est simile.

AD SECUNDVM est dicendum, quod per administrationem sacramenti liberatur homo à seruitute animæ: non autem à seruitute, & penalitatibus corporis.

AD TERTIVM est dicendum, quod à dominio iniusto, & tyrannico, manente iniusto, & manente tyrannico, Papa debet Christi fideles subtrahere. Sed si fiat iustum, vel per suam confirmationem, vel per subditorum adhesionem, non debet eos eximere, sed potius confirmare.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA CHRISTIANOS LIBEROS POSSIT IUSTE AD SERUITUTEM DAMNARE.

Vide citatos in præcedentibus articulis. Adde Dominicum Sotum lib. 4. sent. dist. 3. q. 1. art. 1. 2. 3. & 4.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa Christianos liberos non possit iuste ad seruitutem damnare. quia veri liberi non possunt esse veri serui: sed scribitur Ioannis 8. cap. Si filius vos liberabit, verè liberi erit is. Christiani ergo liberati à filio Dei verè, & iuste ad seruitutem damnati non possunt.

Præterea: Scribitur Matth. 17. quod filij Regis liberi sunt à tributo: sed omnes christiani filij sunt regis æterni: iuxta illud Ioannis 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Non ergo possunt iuste ad seruitutem damnari.

Præterea: Quod non est causa causæ, non potest esse causa causati. Cum ergo causa seruitutis sit peccatum: sicut Papa non debet esse causa peccati subditorum: sic non debet esse causa seruitutis eorum.

IN CONTRARIVM est, quia in sententia Papali lata contra rebelles Ecclesiæ inter alias pœnalitates, ponitur, quod fiant capientium serui.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad seruitutem accidentalem, suos rebelles iuste punire debet: quantum verò ad naturalem, & conditionalem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod triplex est seruitus, naturalis, conditionalis, & accidentalis. Seruitus naturalis importat gradum naturæ distinctionem. quia secundum Philosophum hoc est formale in dominio, & seruitute, quod domini vigeant naturaliter intellectu, & serui intellectu deficiant, & polleant virtutibus corporalibus. fuisse autem ista seruitus in statu innocentiae: quia ante peccatum aliqui viguissent magis intellectu, & aliqui minus. Seruitus verò conditionalis importat vitiorum corruptionem: quia sicut homo dominatur bestiis, ne ineffrenatè sequantur appetitum sensitivum: sic cum vnus homo vitam pecudum eligit, & totum iudicium rationis sensualitati submittit, merito subiicitur illi, qui secundum regulam rationis viuunt. vnde dicit Grego. in pastorali, lib. 2. c. 6. quod cum Prælati vitia subditorum corrigunt non hominibus, sed quasi bestiis dominatur. quia ex ea parte, qua bestiales sunt subditi, ex ea debent fortitudini subiacere substracti. Talis autem seruitus conditionaliter inducta est propter peccatum: Conditionaliter quidem, quia sicut homo poterat non peccare, ita si non peccasset, talem seruitutem non incurrisset. Sed seruitus accidentaliter importat quandam violentam debellationem: nam secundum Aug. 19. de Ciui. Dei. cap. 15. Serui à seruando appellati sunt: quia, ab antiquo, illi, qui iure belli à victoribus occidi poterant, ab eis seruabantur: & in perpetuum serui eorum efficiuntur. sic dicti à seruando seruati. Vocatur autem talis seruitus accidentaliter inducta est. Papa ergo christianos liberos non debet damnare ad seruitutem naturalem: quia nulli debet vigor rationis subtrahere: nec ad seruitutem conditionalem, quia nulli debet esse causa peccati. Sed ad seruitutem accidentalem iuste potest rebelles damnare: quia sicut contra personas, vel contra ciuitatem aliquam iustum bellum inducitur secundum Augustinum quæst. super Iosue cap. 10. quando vel negligit corrigere, quod improbe à suis factum est: vel negligit reddere quod per iniuriam ablatum est: Sic iuste Papa potest rebelles tali pœna punire.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa auctoritas loquitur de libertate gratiæ, & de libertate spirituali, quam per Christum consecuti sumus: non autem loquitur de libertate carnali, quam per eum

eam non consequimur in præsentia vita: sed solum in futura.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Christus per illam auctoritatem ostendit se esse liberum à seruitute tributi: quia filius erat Regis naturalis. nos autem sumus filij regis per adoptionem, per quam filiationem non liberamur à seruitute tributi. Vel loquitur de Christo, & discipulis eius, quibus erant omnia communia, & nihil habebant proprium: ideo liberi erant à tributo, ut aliqui exponunt.

AD TERTIVM est dicendum, quod Papa non debet esse causa peccandi alicui: & per consequens nec seruitutis, quæ ex suo peccato oriatur. sed si seruitus, ad quam eorum auctoritas damnatur, oriatur ex peccato illius, sibi non est imputandum.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA CHRISTIANOS EXISTENTES SUB DOMINIO INFIDELIVM DEBEAT AB EORUM DOMINIO SUBTRAHERE.

S. Thom. 2. 2. quæst. 10. art. 10.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa christianos existentes sub dominio infidelium debeat ab eorum dominio subtrahere. Quia Apostolus mandat 1. ad Corinth. 6. fideles coram infidelibus iudicibus non esse conueniendos, dicens: Audet aliquis vestrum habens negotium aduersus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos: & postea concludit: Auferte hoc malum ex vobis. Ergo eodem modo fideles sub dominio infidelium existere non debent.

Præterea: Peccator non habet iustum dominium supra iustum. sed glo. dicit ad Roma. 15. quod omnis vita infidelium peccatum est. Ergo infideles fidelibus christianis iuste dominari non possunt.

Præterea: Fidelis non debet contrahere matrimonium cum infideli: quia dispar cultus impedit contrahendum, & dirimit contractum. Ergo similiter fidelis non est supponendus sub dominio infidelis.

IN CONTRARIVM est Apostolus 1. ad Timotheum. 6. vbi ait: Quicumque sunt sub iugo, serui dominos suos [infideles] omni honore dignos arbitrentur: ne nomen domini, & doctrina [Christi] blasphemetur.

RESOLVTIO.

Papa propter iniustam dominij adaptionem, iniustum usum, & indecentem statum christianos à dominio infidelium subtrahere debet.

RESPONDEO, dicendum, quod istam dubitationem expresse determinat Apostolus 1. ad Timotheum. cap. supra dicto. Vbi illos pseudo Doctores, qui

docebant christianos à dominio infidelium esse subtrahendos, eo quod per Christum ab eorum dominio liberati erant, dicit non acquiescere sanis sermonibus Domini Nostri Iesu Christi: & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ: & appellat eos superbos nihil scientes: sed languentes circa quæstiones, & pugnas verborum, eo quod doctrina Christi blasphemabatur per eos: appellabatur enim doctrina Christi ab infidelibus iniqua, & iniusta: ex quo mandabat seruos à dominio suorum dominorum esse subtrahendos: vnde scandalum ex hoc oriebatur.

Sciendum est tamen: quod propter tria Papa potest christianos à domino infidelium iuste subtrahere.

Primo, propter iniustam dominij adaptionem. quamuis enim Aug. dicat. 19. de Ciuitate Dei, c. 20. Romanos dixisse se iuste imperare Prouincijs, quas violenter occupauerant: quia vtile erat eis sic seruire. eo quod improbis per dominium Romanorum auferebatur licentia nocendi subditis. Puto tamen, hanc sufficientem causam non esse iustæ dominationis: ut possit aliquis iuste dominari alicui iniusto: quantumcunque suum dominium illi vtile esse cognoscatur. Vnde si infideles violenter acceperunt dominium supra fideles, iuste Papa potest fideles à dominio illorum subtrahere.

Secundo, propter iniustum usum: ut si non iuste vterentur eorum dominio: præcipiendo eis illicita contra mandata Dei, & virtuosos mores; vel insolita, imponendo onera grauis, & importabilia.

Tertio, propter indecentem statum. Nam in Ecclesia primitiua: quia totus mundus erat plenus gentibus infidelibus, potestas, & dominium infidelium erat ad utilitatem christianorum, qui ad fidem conuersi erant. aliter oportuisset eos de toto mundo exiuisse, si ab eorum dominio voluissent se subtrahere. sicut dicit Apostolus 1. ad Corinth. 5. Sed nunc: quia multitudo gentium iam intrauit Ecclesiam: non careret mala suspitione, si christiani potentes stare sub dominio infideli proprio opere procurarent sub infideli dominio permanere. Vnde puto, quod in præsentia statu Papa potest, & debet hoc prohibere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ideo Apostolus prohibuit fidelis ab infideli iudicari: quia in iudicij contentiones, & pugnae oriuntur: & seruus Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. sed in seruitute non incurritur peccatum. dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 7. Seruus vocatus es? non sit tibi cura: sed si potes liber fieri, magis vtere [seruitute] quia, quanto quis propter Deum despectior est in hoc seculo: tanto magis exaltabitur in futuro, ut glo. exponit.

AD SECUNDVM est dicendum, quod peccator non potest habere iustum dominium supra iustum in his, quæ sunt animæ: & in his, quæ pertinent ad voluntatem, per quam peccatum incurritur, vel vitatur. In talibus enim non est acceptus seruus, neque liber: non masculus, neque femina: non Iudæus, neque Græcus. Omnes enim vnum sunt in Christo Iesu, ut dicit

Apostolus ad Gal. 3. Sed in his, quae sunt corporis, peccator supra iustum dominium habere potest. Vnde Saluator monuit non esse timendos illos, qui occidunt corpus: quia animam laedere non possunt. Math. 10.

AD tertium est dicendum, qd prohibetur ut fidelis contrahat cum infideli propter periculum prolis dedicandae ad cultum Dei. tamen non * prohibetur, vt

Forre legē dū iubetur.

QVAEST. XXIII. DE OBEDIENTIA P A G A N O R V M.

S. Anton. 3. par. titu. 22. cap. 5. S. 8. in vniuersa hac q. sequitur Augustini Triumphum.

Ost hoc considerandum est de obedientia Paganorum. Circa quod quaruntur sex.

Primo, Vtrum Pagani de iure sint sub Papae obedientia.

Secundo, Vtrum praeter Papam Pagani sint Imperatori immediatē subiecti.

Tertio, Vtrum Papa iuste possit dominia, & iurisdictiones à Paganis auferre.

Quarto, Vtrum Papa iuste possit punire Paganos agentes contra legem naturae.

Quinto, Vtrum Papa possit Paganos cogere viuere lege imperiali.

Sexto, Vtrum Papa ritum Paganorum debeat tolerare.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAGANI DE IURE sint sub obedientia Papa.

Extrauagantes Bonifacij Octaui incip. Vnam sanctam. Tit. de maior. & obedient. Et Aluar. de Planctu Ecclesiae, lib. 1. cap. 37.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, qd Pagani de iure non sint sub Papae obedientia. Quia Papa praestit omnibus potestate clauium, ligando, & soluendo. sed Pagani non ligantur, nec soluntur: cum nunquam receperint fidem Christi. Potestas ergo clauium non se extendit ad eos.

2 Praeterea: Papa praestit ouibus Christi. sed Pagani: & aliae Barbarae nationes non sunt ex ouibus Christi: quia vt ipse dicit Ioan. 10. Oues meae vocem meam audiunt. Pagani autem, & infideles non audiunt vocem Christi. Ergo non sunt ex ouibus eius.

3 Praeterea: Papa praestit in tota Ecclesia. sed Pagani, & infideles non sunt de Ecclesia. Ergo de iure non subijciuntur sibi.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa praestit vice Christi, sed Christus plenam iurisdictionem habet

fidelis discedat ab infideli; si ante fidelitatem contraxit. quia sanctificatur infidelis propter mulierem. fidelem, vt dicit Apostolus 1. ad Corinth. 7. Tale autem periculum vitatur in seruitute. & tamen in praesenti statu, si ante conuersionem ad fidem non fuit quis sub dominio infideli, non debet postmodum dominio infideli se supponere, sicut dictum est de matrimonio.

F super omnem creaturam, cum in nomine eius omnem genu flectatur, caelestium, terrestrium, & inferorum. vt dicitur ad Phil. 2.

RESOLVTIO.

Christus per suam passionem meruit iudiciariam potestatem super omnem creaturam, quam Petro eiusque successoribus commisit.

RESPONDEO, dicendum, qd Christus per passionem suam meruit iudiciariam potestatem super omnem creaturam, iuxta illud Matth. ultimo: Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra. Vnde glossa dicit super illo verbo: Dominabitur à mari vsque ad mare; Vide, quàm latum sit Regnum Christi, quia à mari vsque ad mare. i. à quolibet sine terra vsque ad quemlibet finem terrae diffunderetur, tam late dilatabitur Ecclesia. Vicarius autem Christi est Papa: vnde nullus potest se subtrahere ab eius obedientia de iure: sicut nullus potest de iure se subtrahere ab obedientia Dei. Sed sicut Christus recepit à patre ducatum, & sceptrum Ecclesiae gentium ex Israel, egregie diens super omnem Principatum, & potestatem, & super omne quodcunque est. vt ei genua cuncta curuentur, sic ipsi Petro, & eius Successoribus plenissimam potestatem commisit, vt dicit Cirillus Patriarcha Alexandrinus in libro thesaurorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Pagani, & infideles potestate clauium ligati sunt, & iudicati, quia, qui non credunt, iam iudicati sunt. sic potestate clauium si vellent euigilare, & fidem Christi recipere, possunt absolui.

AD secundum est dicendum, qd omnes creaturae rationales sunt oues Christi iure creationis, & sufficienter iure redemptionis, quia ipse pro omnibus sufficienter passus est. Sed Pagani, & infideles non sunt ex ouibus Christi, fidei adhesionem. Vnde dicit glossa super dicto verbo: qd post qd Christus dixerat, Ioan. 10. Non estis ex ouibus meis: consequente inducit eos, vt eius oues efficiantur. secundum enim Augu. de nullo est diffidendum, quia qui hodie sunt Iudaei, vel Pagani, cras poterunt esse Christiani: omnes enim possunt esse

† S. Thom. par. 3. q. 59. per totam quest. Pal. 71.

De verbis Domini. sermo. 11. cap. 10.

esse oues Christi ex parte ecclesiae per eius charitatem: quia pro omnibus orat, vt conuertantur. & per eorum potestatem: quia omnibus datum est velle, & liberum arbitrium, quo conuerti possunt.

AD tertium est dicendum, qd esse de Ecclesia potest intelligi tripliciter. Primo iudiciaria potestate. & sic omnes sunt de ecclesia boni, & mali: fideles & infideles. Quia sicut omnes habent vnum Deum, sic omnes de iure debent habere vnum pastorem, qui vice eius gerat. Secundo imitatione, & uoluntate. & sic solus fideles & boni sunt de Ecclesia. Tertio occasionaliter fructuosa utilitate. & sic omnes pagani infideles potest esse de Ecclesia possunt. Dicit enim Aug. in de vera Religione: Catholica Ecclesia per totum orbem longe laetate diffusa omnibus vitur ad profectus suos. Nam vitur Paganis, & gentilibus ad materiam operationis suae: Hereticis ad probationem doctrinae suae: Schismaticis ad documentum stabilitatis suae: Iudaeis ad comparationem pulchritudinis suae: Omnibus tamen, gratiae Dei participandae dat potestatem: siue illi formadi sint sicut Pagani: siue reformadi, sicut Heretici: siue recoligendi sicut Schismatici: siue admittendi, sicut Iudaei.

Tom. 1. 6. 7.

ARTICVLVS II.

UTRUM PRAETER PAPAM PAGANI IMMEDIATÉ SINT Imperatori subiecti.

Glossa & Doctores in c. conuenior. 23. q. 8.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, qd praeter Papam omnes Pagani immediatē sint Imperatori subiecti. Quia illius dominio pagani sunt immediatē subiecti, qui praestit omnibus nationibus: sed Imperator praestit omnibus nationibus, vt scribitur 11. quest. 1. cap. Hac si quis. † ergo sibi omnes pagani immediatē subdunt.

† est c. Volu m. 36. post 5. Hac si quis. 11. q. 1.

2 Praeterea: Illi immediatē subduntur pagani, sub cuius potestate omnia regna continentur. sed sub potestate imperiali omnia subduntur, vt dicitur 23. questione 8. cap. Conuenior. Ergo Imperatori immediatē subijciuntur pagani.

3 Praeterea: Pagani aliquam prouinciam occupat, sed Imperator praestit omnibus prouincijs, vt scribitur 63. dist. cap. Adrianus. sub dominio ergo Imperatoris pagani immediatē subduntur.

IN CONTRARIUM est. Quia Imperator non praestit nisi subiectis sibi. sed ecclesia orat, vt sibi faciat subiectas omnes barbaras nationes. Non ergo pagani, & aliae barbarae nationes subduntur Imperatori.

RESOLVTIO.

Pagani subduntur illis, sub quorum potestate, & regimine consistunt.

RESPONDEO, dicendum, quod si Pagani subduntur per successionem aliquibus Regibus christi-

stianis: sicut euidenter apparet de Regibus Hispaniae & Aragoniae, qui multos habent sub se subiectos Saracenos † & Iudaeos. Et sicut fuit tempore quodam in regno Siciliae de Saracenis Noceris: constat qd tales pagani sunt sub iurisdictione, & potestate illius Regis, cui subduntur. Et si aliqui essent in Italia, & in partibus illis, in quibus Imperator dominatur, sub eius iurisdictione subduntur, obtento per Ecclesiam confirmationis beneficio. Si vero dicti Pagani, vel barbari non subsunt Regibus, vel Principibus christianis, sed reguntur per Reges, vel Soldanos eorum: tunc probabiliter videtur dicendum, qd illis subduntur; quorum sub potestate consistunt. quia omnis potestas à Deo est, vt dicit Apostolus ad Rom. 13. & † Aug. dicit contra Faustum Manich. & ponitur. 23. quaestione. 1. cap. Quid culpatur. Quia non est potestas nisi à Deo, vel eo iubente, vel eo permittente. Ordo namque naturalis regiminis mortalium paci accommodatus est. Vnde si uir iustus forte etiam sub Rege, & homine saecrilego militet, recte potest eo iubente, bellare: si vice pacis ordinem seruans, quod sibi iubet vel non esse contra Dei praecipit, certum est: vel vtrum sit, certum non est, sicut Aug. ibi dicit.

† Hodie expulsi sunt iudaei ab Hispania, & baptizati Saraceni tempore Ferdinandi Quinti Regis catholici: & rectius Agareni, quam Saraceni dicendi sunt. Vide rationem in scholio super Aegid. Roma. 1. 2. sent. d. 1. quest. 2. art. 6. pag. 30. col. 1. d. † Tomo. 6. c. 75.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd illud Decretum non dicit, Imperatorem praestit omnibus nationibus, sed potius contrarium. Dicit enim: Volumus, qd omnes naturae iurisdictioni subiecti, Romani, Franci, & alij diuersarum prouinciarum, qui specialiter nominantur, & hoc decretum seruent. Vnde illud statutum non se extendit nisi ad subiectos suo imperio.

AD secundum est dicendum, qd omnia regna sunt sub potestate Imperatoris, quantum ad protectionem, & illorum dumtaxat, qui eius iurisdictioni subduntur. Quandoque enim in generali sermone quaedam tacite excipiuntur.

AD tertium est dicendum, qd Imperator praestit omnibus prouincijs suae iurisdictioni subiectis. Vel potest dici, omnibus prouincijs praestit: quia specialiter praestit Italiae, quae propter praeminentiam potestatis, & dignitatis potest dici Domina prouinciarum: ratione cuius Imperator Dominus mundi esse describitur: eo quod Romanorum Rex nuncupatur, & Roma caput mundi appellatur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA IUSTE POSSIT dominia, & iurisdictiones à Paganis auferre.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 10.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa iuste possit dominia, & iurisdictiones à paganis auferre: Quia iniustum est, quod serui dominantur. sed pagani cum sint infideles, serui sunt peccati infidelitatis: Omnis enim

† 2. 2. q. 10. art. 10.

Ioan. 8.

qui facit peccatū, seruus est peccati. Iuste ergo dominari non possunt.

2 Præterea: Infideles merentur ratione infidelitatis potestatem, & libertatem amittere iuxta illud 73. dist. cap. Vbi ista. Priuilegium merentur amittere, qui permessa sibi abutuntur potestate. iuste ergo Papa potest dominium, & iurisdictionem ab eis auferre.

3 Præterea: Ecclesia non potest errare. Sed Ecclesia persequitur ipsos infideles, & impugnat eos. Iuste ergo Papa ab eis dominium auferre potest.

IN CONTRARIUM est, quia beneficium naturæ, non subtrahitur alicui propter peccatum. sed dominium, & iurisdictionem vnus supra alterum est beneficium naturæ. Non ergo subtrahendum est tale beneficium ab infidelibus propter infidelitatem.

RESOLVTIO.

Dominandi ordo, cum sit Natura beneficium; nec per Papam, nec per Christianorum Reges ab infidelibus iure subtrahi potest.

Tabiena ver. Infidelitas. 5. 1. 1.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Philosophum. I. Politi. cap. 3. Dominium vnus supra alterum inter beneficia naturalia computatur: Sunt enim (vt ait) illi naturaliter domini, qui intellectu vigent, & mente providere possunt: illi vero sunt naturaliter serui, qui viribus corporalibus pollent, & intellectu deficiunt. vnde ibi concludit, quod idem expedit domino, & seruo: Nam domino expedit, vt sibi seruiatur: cum deficiat viribus: & seruo expedit, vt alijs seruiat, & ab alio dirigatur: cum deficiat intellectu. Beneficia vero naturalia non solum à fidelibus, verum etiam à dæmonibus subtracta non sunt: nam vt dicit glo. super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 15. Cum tradiderit regnum Deo, & Patri, & cū euacuaerit oem principatum, & potestatem, & virtutem: tunc finis. Dum durat mundus, Angeli Angelis, & Dæmones Dæmonibus, & Homines hominibus præfunt. Ordo ergo principandi, cum sit beneficium naturæ, omni humanæ creaturæ concessum, nec per Papam, nec per alios Reges Christianorū ab infidelibus subtrahendum est: cum Deus, cuius iudicium Ecclesia imitatur, talia beneficia naturæ omnibus bonis, & malis largiatur. Quia solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. vt dicitur Matth. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod infideles sunt serui seruitute peccati, & ideo amittunt potestatem, & libertatem gratiæ, cuius priuatio est peccatum: Et si dicatur, quod omnis vita, & actio infidelium est peccatum, vt dicit glo. Aug. Rom. 14. verum est de his, quæ fiunt ab ipsis infidelibus ex ipsa infidelitate: vt si infideles vestiant nudum, & pascant esurientem in honore idoli, quod adorant: talis intentio, quia infidelis est, & à radice infidelitatis, procedit, illa bona facit esse mala, & peccata. Sed si infideles, pascant esurientem, & vestiant nudum ex quadam naturali pietate, ta-

† S. Thom. 2. 2. q. 6. 10. art. 4.

lia sunt bona ex genere, & sunt benefacta: quia bona intentione: quamuis non sint meritoria æternæ vitæ, quia fiunt sine charitate. Vnde multa possunt possidere infideles sine peccato, & multa agere sine peccato.

AD secundum est dicendum, quod infideles merentur amittere potestatem, & libertatem gratiæ; non autem potestatem naturæ. Ideo ordo naturalis regiminis, qui est de lege naturæ, ab eis non subtrahitur.

AD tertium est dicendum, quod Ecclesia persequitur infideles christianos impugnantem, vel iura ecclesiastica, & iura nostra, tyrannica rabie occupantes, & multa turbulenta contra christianos attentantes: In talibus enim casibus iuste Papa potest ab eis dominia, & iurisdictiones auferre, & licitum bellum eis indicare. Sed si ipsi Saraceni, & infideles, christianos non persequantur, nec aliud turbulentum contra christianam fidem attentare præsumant: & cum christianis velint pacifice conuersari, non debent ab eis tolli illa, quæ sine peccato possunt possidere. sicut videtur notare glo. 23. questione 8. capitulo. Dispar nimirum est.

† Vide Ioh. né Roffen. sem contra Lutherum. art. 34.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT IUSTE PUNIRE AGENTES CONTRA LEGEM NATURÆ.

S. Thom. 2. 2. q. 40. ar. 1. & Alphonsus Castr. lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 14. & plene Couarruias in regulam peccatum. de regu. iur. lib. vj. par. 2. relect. §. 10.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa iuste punire non possit Paganos agentes contra legem naturæ. scribitur enim ad Ro. 11. Quicumque. n. sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Paganus ergo non fuit per Papam puniendi tanquam transgressores alicuius legis.

2 Præterea: Papa non potest iudicare nisi subiectos sibi: sed pagani non sunt sibi subiecti. Ergo per Papam iudicari non possunt.

3 Præterea: Lex naturæ est lex conscientiæ, iuxta illud Apostoli Rom. 11. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, vel defendentium per opus legis scriptum in cordibus suis. Sed iudicare secundum conscientiam interdicitur Papæ, & cuilibet homini in præfenti vita: iuxta illud Apostoli prima ad Cor. 4. Itaque nolite ante tempus iudicare.

IN CONTRARIUM est, quia Papa Vicarius Christi est in terra: sed Deus iudicauit Sodomitas agentes contra legem naturæ: Gene. 18. Ergo ad Papam spectat punire Paganos, & alios Barbaros agentes contra legem naturæ.

RESOLVTIO.

Paganus iuste contra Naturæ legem agentes puniri possunt, quam profiteri coguntur. Vnusquisque enim per legem, quam recipit, iure puniri potest.

RE.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT COGERE PAGANOS, VT VIuant LEGE IMPERIALI.

Vide I. Iudæi. la. r. C. de Iudæis. & ibi Doctores, & Marquardum tract. de Iudæis par. 2. cap. 1. & sequen.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit cogere Paganos, quod viuant lege Imperiali. quia illius lege vnusquisque debet viuere, cuius potestati subditur: sed non omnes Pagani subduntur potestati Imperatoris, vt supradictum est. Non ergo cogendi sunt per Papam, vt viuant secundum Imperialem legem.

2 Præterea: Pōit Iurisconsultus, quod Imperator statuit, quod Pagani, & Barbari in contrahendis nuptijs non tenentur facere nuptialia instrumenta. Ergo non tenentur viuere secundum legem Imperialem.

3 Præterea: Pagani, & Barbari non possunt puniri pena spiritali, qua puniuntur Christiani; cum sint extra Ecclesiam. non ergo eodem modo debent puniri pena temporalis taxata in legibus, qua puniuntur Christiani.

IN CONTRARIUM est, quia Pagani, & infideles non debent esse magis exempti, quam Christiani: tunc enim eorū infidelitas præstaret eis patrocinium, non supplicium. Cum ergo lex propter transgressores sit posita: conueniens est, quod illa lege regantur, quæ sua virtute coactiua transgressores punit.

RESOLVTIO.

Paganus, vt lege Imperiali uiuant, cogi possunt, eorū tamen ritibus, aut superstitionibus seruatis. Congruum enim est, vt illa lege regantur, quæ omnibus est communis, ne ipsi magis, quam Christiani, exempti dicantur.

RESPONDEO, dicendum, quod cum dicente Apostolo ad Rom. 13. Omnis anima potestati sublimioribus subdita sit; conueniens est, vt qui subduntur potestati alicuius, subdantur legi, quæ per potestatem illius fertur: vnde si Pagani, vel Barbari sint subiecti aliquibus Regibus, seu Principibus christianis, dignum est, quod debeant viuere iure, & legibus, quibus viuunt subiecti eisdem Regibus, atque Principibus: seruatis tamen eorū ritibus, & obseruantijs secundum morem superstitionis eorum: non enim tenentur ipsi Pagani, vel Barbari aliquid facere, quod eorum lædit superstitionem. quia sicut nec compellendi sunt, vt credant: sic nec cogendi sunt, vt seruent, quæ fides catholica mandat seruari. ne tamen aliquid possint facere eorum superstitione damnabili, quod vergat in confusionem, & irreuerentiam fidei christianæ: congruum est, vt lege illa regantur, quæ omnibus communiter imponitur.

† S. Thom. 2. 2. q. 6. 10. art. 11.

Ad

al. ipsa.

Tomo 1.

De penitentia medicina cap. 3. to mo 9.

RESPONDEO, dicendum, quod quantum ad præsens spectat, triplex est lex: Aeterna, Naturalis, & Positiua. Lex æterna non ponitur, nec deponitur: Lex vero naturalis ponitur, sed non deponitur. Sed lex, positiua ponitur, & deponitur. Legis igitur æternæ, & diuinæ Papa debet esse imitator: quia ab ipso omnis lex & omnis iustitia deriuatur. Vnde dicit Augustinus 1. de libero arbitrio: Lex æterna est ipsa summa diuina ratio, quia iustum est, vt omnia sint rectissima, & ordinatissima: cui semper obtemperandum est: secundum quam omnis lex recte fertur, recteque mutatur. de qua lege scribitur Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Legis vero naturalis Papa debet esse obseruator. non enim potest ipsam mutare: quia sicut ab ipso non ponitur, ita ab eo non deponitur. sed immediate talis lex à Deo menti rationali imprimitur, nec sibi per legem, nec Prophetas contradicitur, sed potius assentitur. iuxta illud Matth. 7. Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis: hæc est enim lex, & Prophetæ. Sed legis positiuæ Papa debet esse actor, & immutator pro temporum congruentia. quia sicut ab ipso ponitur, ita ab ipso deponi potest. Quia igitur legis naturalis Papa debet esse obseruator: omnes Paganos, & transgressores talis legis iuste potest punire. Nam vnusquisque iuste potest puniri pro transgressione illius legis, quam recipit, & quam proficitur obseruare: aliter secundum Augustinum contra quemquam sententia ferri non potest, nisi sit conuictus, vel sponte confessus. Pagani vero, & omnes barbaræ nationes per legem diuinam veteris, vel noui testamenti conuinci non possunt: Nec per legem positiuam, cum neutram recipiant. Vnde sicut per solam legem naturæ, qua coguntur profiteri, conuinci possunt: ita per ipsam possunt iuste puniri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Apostolus non vult Paganos esse puniendos pro transgressione legis naturæ. sed vult, quod sicut peccauerunt sine lege scripta, quam non receperunt; sic iudicabuntur, non pro transgressione legis scriptæ, sed pro transgressione legis naturæ.

AD secundum est dicendum, quod Pagani non sunt subiecti Papæ de facto, sed de iure. quia de iure nulla rationalis creatura potest se ab eius dominio subtrahere, sicut nec à dominio Dei. Vnde cum transgressores legis naturæ deuoluuntur ad iudicium Papæ: iuste potest eos punire.

AD tertium est dicendum, quod Papa non iudicat de interiori conscientia: sed de exteriori operum euidencia, contra quæ si lex naturalis reclamet, ipso facto conuincuntur esse puniendi: quia euidencia patratu sceleris non indiget clamore accusatoris: Vnde super illo verbo Gen. 18. Clamor Sodomorum venit ad me. dicit glo. Grego. Mala proximorum nostrorum non prius iudicemus, quam videamus.

AVVO

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut variantur potestates, sic variatur leges: Existentes enim in vna Ciuitate, vel Regno: subduntur legibus illius ciuitatis, vel illius regni, non alterius: nisi vnus Rex, vel Princeps esset sub dominio alterius: vnde pagani, qui essent sub potestate imperij, lege imperiali debent viuere. & subiecti aliorum Principum, illis legibus debent viuere, quibus viuunt alij eorum vasalli.

AD secundum est dicendum, q̄ illa solennitas instrumentorum in nuptijs contrahendis, requiritur tantum in fidelibus, qui non possunt contrahere matrimonium, nisi cum vna. Pagani vero, & barbari possunt plures accipere secundum ritum, & superstitionem ipsorum, vnde ad ipsam solennitatem instrumentorum dotalium non tenentur: quia sicut non subduntur Principibus christianis in ritibus, & superstitionibus eorum: ita non subduntur in nuptijs contrahendis, & in solennitatibus in matrimonijs faciendis.

AD Tertium est dicendum, q̄ pagani, & barbari non possunt puniri pena spiritali. † eo q̄ si paganus percuteret clericum, non incideret in canonem late sententia, cum sit extra Ecclesiam, possent tamen puniri pena spiritali principes christiani, sub quorum dominio ipsi pagani existunt, quia possent excommunicari, si eos non punirent pena pecuniaria, vel alia pena condigna taxata ab Ecclesia: Si uero dicti pagani existant sub Soldano, vel sub aliquo alio Principe in fidelis: debent viuere secundum ritum, & obseruantias, ac statuta illorum.

† Vide Zan chinu tract. de hæret. c. 36. nu. 4. & Syluestrum in sum. verbo: Iudæus, s. 10. & Marquardu tract. de Iudæis par. 2. c. 3.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA RITUM Paganorum tolerare debeat.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 11. & Ioannes Roias tract. de hæret. par. 1. num. 568. & seq.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa ritum Paganorum tolerare non debeat. Quia qui potest prohibere peccatum, & non prohibet, consentire videtur. sicut dicit glo. super illo verbo ad Ro. 1. non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus digni sunt morte. Pagani ergo in ritu eorum infidelitatis tolerandi non sunt.

2. Præterea: Papa ab omni specie infidelitatis potissime debet cauere: cum pro sola hæresi ipse sit deponendus. Sed ut scribitur 83. distin. capit. Error. Non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinorosi desinit obuiare. Ritus ergo Paganorum Papa tolerare non debet, cum possit eis obuiare.

modi 21 or. op. 1. c. 11. 2.

hupils usam... houp, illidam... nistudo ishd... andinno vng...

3. Præterea: Peccatum idololatriæ, & peccatum commissum contra legem Dei fortius est, quam peccatum commissum contra legem naturæ: Sed peccata commissum contra legem naturæ deducta in publicum statim per Papam puniendæ sunt, ut supra dictum est. Ergo similiter peccatum idololatriæ: & alias superstitiones Paganorum Papa non debet tolerare, sed statim punire.

IN CONTRARIUM est, quia Papa est vicarius Dei. sed Deus multa mala tolerat in presenti, quæ in futuro per eius iustitiam punientur, ut dicit Augustinus. ergo eodem modo Papa debet tolerare.

In Psal. 91. Tomo 8.

RESOLVTIO.

Ecclesia cum iudicium imitetur Dei, qui multa tolerat in presenti vita: in futura vero, puniendæ; ritum Paganorum tolerare debet.

RESPONDEO, dicendum, q̄ secundum Grego. in pasto. Ecclesia quasi quinque modis debet se habere in correctione vitiorum. Primo per dissimulationem. Secundo per maturam tolerationem. Tertio per subtilem inuestigationem. Quarto per duram increpationem. Quinto per omnimodam exterminationem. Imitatur enim ecclesia iudicium Dei, qui multa mala in presenti dissimulat: multa mature tolerat. multa subtili inuestigatione ad lucem deducit: multa vero duris flagellis fortiter increpat: multa vero omnimode exterminat. vnde si Papa videat conuersationem Paganorum prodesse fidelibus, vel per ipsorum conuersationem, vel ipsorum christianorum dissidij & aliorum malorum vitiationem; potest, & debet eorum ritum, & superstitionem tolerare, alias debet omnino vitare: potissime nunc iam, fidelibus multiplicatis non expedit ritum Paganorum, & aliorum infidelium cum fide christiana admisceri.

2. par. c. 10.

al. proptet

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ superstitioni Paganorum non est consentiendum, sed est aliquando dissimulandum, vel sapienter tolerandum. quia aliqua forte maiora mala fierent per eorum exterminationem. & aliqua forte maiora bona impediuntur. propter quæ duo mala.

Deus permittit in Vniuerso fieri, quæ prohibere possent. Et per hoc patet solutio ad Secundum, & Tertium.

QVAE-

QVAEST. XXIII. DE OBEDIENTIA

IUDAEORVM.

Inde considerandum est de obedientia Iudeorum. Circa quod queruntur decem.

Primo, Vtrum Papa debet iudeos cogere ad suscipiendam fidem.

Secundo, Vtrum Papa debeat iudeos cogere ad dimittendum iudaismum.

Tertio, Vtrum Papa iudeorum filios, eis inuitis, debeat facere baptizari.

Quarto, Vtrum Papa debeat iudeos cogere ad laborandum manibus.

Quinto, Vtrum Papa debeat iudeos priuare omni administratione officiorum super christianos.

Sexto, Vtrum Papa debeat iudeos priuare, vt nullum dominium super christianos habeant.

Septimo, Vtrum Papa debeat permittere christianos cum iudeis conuersari.

Octauo, Vtrum Papa debeat iudeos punire pena spiritali, qua christianos punit.

Nono, Vtrum Papa debeat permittere Iudeorum oblationes, & eleemosynas recipi a fidelibus.

Decimo, Vtrum Papa debeat permittere per christianos principes aliquas exactiones in iudeos fieri.

14. Exi cito in vias, & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. ad implendam ergo Ecclesiam, quæ est domus Dei. ad quam per fidem intratur, compellendi sunt homines, & cogendi.

RESOLVTIO.

Qui quandoque sponte, aut uolentia mixta fidem christianam susceperunt, ad eam seruandam compellendi sunt. si vero absolute fuerint coacti, non item. Nam si Infidelium per terrores conuersio speretur, compellendi sunt: non ad fidem suscipiendam, quam solius Dei est infundere: sed ad consentiendum, & obicem non præbendum.

RESPONDEO, dicendum, q̄ aliqui respondent ad istum articulū tali distinctione præmissa: Infidelium quidam sunt, qui numquam susceperunt fidem: sicut Gentiles, & Iudæi, & tales (vt dicunt) nullo modo sunt ad fidem compellendi, vt credant, quia credere voluntatis est. Alij vero sunt infideles, qui quandoque fidem susceperunt, & eam profitentur, & tales sunt corporaliter compellendi, vt impleat quod promiserunt, & teneant quod semel susceperunt, ne nomen Domini blasphemetur, & Christi fides vilis, ac contemptibilis habeatur. Ista autem responsio satis potest colligi ex decreto supra allegato 45. dist. c. De Iudæis. Verum quia Paulus, qui omnibus plus laborauit, pena corporis ad credendum Euangelium coactus intravit: quod numquam crediderat, sed fortiter impugnaverat, sicut expresse dicit Augustinus ad Bonifacium Comitem; & ponitur 23. quæst. 6. c. Schismatici, vbi ait: Schismatici, qui dicunt: Cui Christus vnquam vim intulit? quem coegit? Ecce habent apostolum Paulum, in quo agnoscat Christum prius cogentem, postea docentem: prius ferientem, postea consolantem. Ideo puto absque præiudicio dicendum q̄ vel queritur de facto, vel de modo fiendi. Si queritur de facto, ita q̄ aliqui ad fidem suscipiendam uolentia compulsi sunt; si talis uolentia fuit absoluta, non sunt cogendi ipsam tenere: Si uero fuit mixta, & conditionalis; fidem susceptam tenere compellendi sunt. quia secundum Aug. uoluntas coacta uoluntas est. Et philosophus hoc probat. 3. Ethicorum. Sed si queritur de modo fiendi; puto, q̄ si speretur aliquorum infidelium conuersio per terrores, & flagella, compellendi sunt: non quidem ad fidem suscipiendam; cum fidem infundere sit solius Dei: sed ad consentiendum, & obicem non præbendum per obstinatam uoluntatem. Nam in conuersione infidelium Ecclesia debet Dei iudicium imitari. sed Deus Paulum Ecclesie suæ ante fidem uasatorem: postea uero magnū edifi-

Epist. 50. Tomo 2.

Paulus quomodo coactus.

Cap. 8.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT cogere Iudeos ad fidem suscipiendam.

Pro hoc, & seq. art. Vide. S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 8. & Turrecrem. In dist. 45. c. De Iudæis. q. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non debeat cogere Iudeos ad fidem suscipiendam. Quia nemo cogendus est ad illud, ad quod inutiliter cogitur. Sed ad fidem suscipiendam nemo utiliter cogitur cum Deus aspernetur coacta seruitia, vt Grego. dicit. Ad fidem ergo suscipiendam Iudæi cogendi non sunt.

2. Præterea: Secundum Augustinum cætera potest homo nolens: credere autem non nisi uolens: sed uoluntas cogi non potest. non ergo Iudæi sunt ad credendum cogendi.

3. Præterea: Scribitur 45. dist. cap. De Iudæis. Præcipit sancta synodus nemini deinceps vim ad credendum inferre. non ergo uolentia: sed liberi arbitrij uoluntate, vt conuertantur iudæi, suadendi sunt.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Lucæ

Tracta. 26. in Ioan. c. 6.

edificatorem; non solum voce compescuit: verum etiam potestate prostravit: atque infidelitatis tenebris fervientem ad desiderandum lumen cordis, ut surgeret, prius cecitate corporis percussit, sicut dicit Augustinus ad Bonifacium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non cogitur inutiliter: immo valde utiliter. coacta enim servitia non ex coactione procedentia, sed per coactionem voluntarie subsequentem Deus non spernit, sed diligit. Vnde dicit Grego. Si bonum, ad quod mali coguntur, semper inuiti tolerarent, & numquam voluntarie seruirent; inutiliter cogentur ad illud: sed quia flagellis tribulationum mali coguntur a malo discedere, & ad bonum prouocantur: Ideo utiliter coguntur, quia timor seruilis recedit, & timor castus, & filialis succedit.

AD secundum dicendum est, quod voluntas ad credendum non cogitur; sed quandoque: ut consensus ad credendum adueniat, per pœnas, & flagella inducitur. Vnde dicit Augustinus ad Vincentium Donatistam: Si neminem æstimas cogendum ad bonum: attende quid dixit Apostolus: Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: & tamen tam multi, ut episcopatum suscipiant, tenentur inuiti, producuntur, includuntur: patiuntur quæ uolunt mala tanta, donec eis adsit voluntas suscipiendi onus boni operis.

AD tertium est dicendum, quod illud decretum intelligitur nulli esse inferendam vim coactione absoluta: non autem actione mixta, vel conditionali. sicut cum quis projicit merces in mari tempore tempestatis. Vel potest dici, quod nemini faciendâ est violentia, ut coacte credat. sed potest fieri violentia, ut consensus conueniat, quatenus voluntarie credat.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA DEBEAT cogere Iudæos ad dimittendum iudaismum.

Ioannes Roias tract. de heret. par. 1. num. 568. & seq.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat Iudæos cogere ad dimittendum iudaismum. Quia quod fuit reprehensum in Petro, reprehendendum est in Papa, qui est successor eius: sed iudaizare fuit reprehensum in Petro, ad Gal. 2. Cum uenisset enim Cephas Antiochiam: in facie eius restitit Paulus. quia reprehensibilis erat. Non ergo Papa debet Iudæos permittere iudaizare.

* al. ei:

Hom. 25. In Marth.

Præterea: Super illo verbo. Mat. 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisei, qui circuitis mare, & aridam, ut faciatis uobis unum Profelitum, dicit Origenes: Quicumque post Saluatoris aduentum iudaizant: docentur

imitari effectum eorum, qui dixerunt illo tempore: Crucifige, crucifige eum. Sed Papa non debet esse Christum crucifigentium imitator, sed potius extirpator. Ergo non debet permittere Iudæos iudaizare.

Luc. 23.

Præterea: Quicumque dat causam peccandi, ipsum peccatum committere videtur: sed peccatum est iudaizare: scribitur enim ad Gal. 5. Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam si circumcidimini, Christus uobis nihil proderit. Papa ergo non debet dare causam Iudæis iudaizandi.

Lib. 5. tit. 6. Iudæi.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de Iudæis. ubi dicitur, quod sicut legalis diffinitio Iudæos non paritur nouas erigere Synagogas: ita eos sine iniquitudine ueteres habere permittit.

RESOLVTIO.

Iudæi ad iudaismum dimittendum non sunt cogendi, nec inter eorum festiuitates celebrandas ad seruitia præstanda sunt ullo modo cogendi.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Augustinus in libro de vera Religione: Fides catholica uirtus Iudæis ad comparisonem pulchritudinis suæ. quia ex hoc, quod Iudæi ritus suos obseruant: in quibus præfigurabatur ueritas fidei, quam tenemus: istud bonum peruenit, quod testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, & quasi in figura nobis representatur quod credimus, ut sint ipsi fallaces pro se, & ueraces pro nobis, & contra se, ut dicit Augustinus. Et ideo præcipit Ecclesia extra de Iudæis, quod nullus Christianus eorum quemlibet sine iudicio terrenæ potestatis vel occidere, vel vulnerare, vel suas pecunias auferre præsumat, aut bonas, quas hæcenus habuerunt, consuetudines immutare, præsertim in festiuitatum suarum celebratione quiscquam sustibus, vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta seruitia exigat, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueuerunt. Synagogæ uero ipsorum si destruantur, possunt absque contradictione ipsas reparare in eadē qualitate, & mensura, in qua prius fuisse noscuntur.

c. 6. Tom. 1.

* al. pronuntiat.

Ser. 6. de corpore. cap. 6. Iudæi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Petrus non fuit reprehensus à Paulo iudaizando coram Iudæis, quibus licitum erat iudaizare, nondum euangelio diulgato: sed ideo reprehensus fuit, quia coram Gentibus iudaizat, quibus licitum non erat legalia seruare, & ideo incaute agebat, quia suo exemplo inducebantur ad iudaizandum.

Vide Condiliu Pauli.

* al. Genitilibus.

AD secundum est dicendum, quod Papa non imitatur Iudæos in iudaismo, sed tolerat eorum ritum per rationem dictam.

* al. proprie.

Et eodem modo respondendum est ad tertium, quia non dat eis causam peccandi, sed permittit solum, sequens in hoc Dei iudicium, qui multa mala permittit propter aliqua bona, quæ ex illis sua mirabili prouidentia eliciuntur.

ARTI.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA DEBEAT facere baptizari Iudæorum Filios, inuitis Parentibus.

S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 3. 2. & Turrecrem. dist. 45. cap. De Iudæis. q. 3.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa, inuitis Parentibus, debeat Iudæorum filios facere baptizari. quia pueri non saluantur, nec regenerantur uoluntate Parentum. Ergo eorum uoluntas nihil facit, ut eorum filii debeant baptizari, vel non.

Præterea: In articulo mortis nulli beneficium salutis est denegandum: nec hæretico, nec schismatico, nec excommunicato, nec præciso ab Ecclesia. Ergo saltem in articulo mortis pueris Iudæorum per fideles personas baptismi beneficium est conferendum.

Præterea: Pueri obligantur ad pœnam culpæ ex opere aliorum. Ergo aliorum operatione possunt saluari, & baptizari.

Præterea: Magis est de iure naturali matrimoniū, quam cura paternalis erga filios. Sed ibi dispensat Ecclesia ratione infidelitatis. Ergo similiter debet dispensare in hoc.

Tomo 6. c. 5. & est contra ep. Manich.

IN CONTRARIVM est. quia ut dicit Augustinus contra epistolam fundamenti: Ego non crederem euangelio, si non crederem Ecclesiæ. Sed Ecclesia non legitur talem consuetudinem habuisse, ut Iudæorum filios baptizaret, inuitis parentibus. Ergo istud faciendum non est.

RESOLVTIO.

Filij Iudæorum, inuitis Parentibus, baptizari non debent. Papa enim legem Scripturæ sacræ, aut Ecclesiæ contrariam statuere non potest: nec Natura legem condere, nec eam deponere ualet. cuiusmodi filiorum educatio dici debet.

RESPONDEO, dicendum, quod (sicut dictum est supra) in his, quæ per Scripturam sacram non inuenitur aliquid certum, consuetudo Ecclesiæ, & Maiorum pro lege seruanda est. Ecclesia autem nusquam legitur talem consuetudinem habuisse, ut Iudæorum, vel aliorum infidelium filios inuitis parentibus faceret baptizari, etiam tempore Imperatorum christianissimorum, ut Constantini, & aliorum: quorum fauore summi Pontifices, & Episcopi, qui pro illo tempore fuerunt, potuissent talem consuetudinem in Ecclesia uniuersaliter inducere. Sed in nunc Papa possit inducere contrariam consuetudinem, & contra talem communem obseruantiam Ecclesiæ dispensare: puto quod non: quia hoc uidetur repugnare præceptis legis naturæ. De lege autem naturali non est solum si-

liorum procreatio, uerum etiam nutritio, & educatio usquequo ad usum rationis perueniant: iuxta illud ad Galat. 4. Quanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit dominus omnium: sed sub tutoribus, & actoribus est usque ad præfinitum tempus à Patre. Ad Papam autem non spectat legem naturæ instituire, vel ponere. Ergo ad ipsum non spectat ipsam destituere, vel deponere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod pueri non saluantur, vel regenerantur uoluntate parentum, postquam sunt sui iuris, & suæ libertatis: sed antequam ad usum rationis perueniant per rationem, & uoluntatem parentum eorum salutem consequuntur: ut sicut eorum curæ naturaliter subiacent; sic secundum eorum dispensationem sunt eis diuina ministranda.

AD secundum est dicendum, quod aliqui dicunt pueros infidelium esse baptizandos in clanculo in articulo mortis per nutrices ipsorum, & non aliter, ne sacramento fieret iniuria per reiterationem, si postmodum adulti facti conuerterent ad fidem. Et ne postmodum baptizati remaneret in conuersatione infidelium, quibus baptizatis conuersatio infidelium per Ecclesiam interdicitur. Sed istud nihil est dicere, quia non negatur quin Iudæus, vel infidelis possit sacramentum baptismi conferre administrando ipsum in forma Ecclesiæ. sed si in articulo mortis, vel alio modo baptizentur pueri Iudæorum per nutrices, & obstetrices Christianas sit hoc inuitis parentibus, quod supra negatum est fieri posse, & sit contra prohibitionem Ecclesiæ. quia prohibetur extra de Iudæis: Ne ipsi obstetrices, vel nutrices habeant Christianas.

† cap. Etsi Iudæos.

AD tertium est dicendum, quod uoluntate, & opere aliorum similiter saluantur pueri usu rationis carentes: quia uoluntate, & opere solum parentum, quorum dispensatione (ut dictum est) sunt eis sacramenta salutis ministranda.

AD quartum est dicendum, quod matrimoniū non contrahitur nisi a personis, quæ habent usum rationis. Vnde alter potest conuerti ad fidem, altero non conuerso. & eodem modo pueri postquam perueniunt ad usum rationis, possunt conuerti ad fidem, parentibus non conuersis.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA DEBEAT cogere Iudæos ad laborandum manibus.

Extrauagan. Pauli III. incip. cum nimis absurdum. & Extrauagan. Pij V. incip. Romanus Pontifex.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat cogere Iudæos ad laborandum manibus. Quia Iudæi non debent cogi nisi ad illa, quæ alii communiter laici subiecti principibus Christianis coguntur. sed non omnes laici Chri-

stiani

stiani coguntur manibus laborare. Ergo nec ipsi iudaei ad hoc sunt cogendi.

2 Præterea: Dicit Iurifconsultus l. Nulla viris ratio. ff. de legibus, q nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ salubriter pro vtilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum perducamus ad seueritatem. sed interdum hoc facit ad utilitatem Reipublicæ: vt iudaei magis intendant alijs lucris, quàm laboribus manuum. Ergo non sunt ad hoc cogendi.

3 Præterea: Scribitur extra de iudæ. cap. sicut. Nullus exigit a Iudæis coacta seruitia, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueuerunt. Sed non semper fuerunt alio tempore coacti manibus laborare. Ergo nec isto tempore ad hoc cogendi sunt.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Apostolus 2. ad Thessal. Ultimo: Qui nõ laborat, non manducet. Sed Iudæi non possunt alium lucrum habere licitum sine labore manuum. Ergo ad hoc sunt cogendi, vt possint licite eorum panem manducare.

RESOLVTIO.

Iudæi à Papa, vel à Principibus christianis, quibus subduntur, ad laborandum manibus cogendi sunt, ne absurda multa sequantur.

RESPONDEO, dicendum, q loquimur nunc de Iudæis, qui subduntur dominio christianæ fidei. nisi autem per Papam, & alios Principes christianos, quibus ipsi subduntur, cogantur manibus laborare; sequitur, q ipsi sunt participes eorum peccati, & turpis luci sectatores: vel q ipsi fraudentur eorum redditibus debitis eis ex collectis, & condemnationibus ipsorum: cum enim ipsi iudæi, vt statim dicitur, non possint publicis officijs deputari, de quorum stipendijs possit eis licitum lucrum acquiri: relinquitur q si non cogantur manibus laborare, solum lucrum vsurarum ad eos potest peruenire. Propter quod si contingat prædictos Iudæos forefacere, cum eorum culpa non debeat transire impunita, multo fortius, quàm culpa christianorum: necessarium erit, vt puniantur pæna pecuniaria: nisi forefacerent tali culpa, quæ esset digna pæna mortis. vel priuatione alicuius membri. quæ quidem pecunia nomine penæ ab eis ablata, tamquã vsuraria per iudices, christianos Principes retineri non potest: Sed vel reddenda est illis personis, à quibus Iudæi extorserunt, vel secundum consilium dyocesani in pios vsus debet erogari. Hoc idem intelligendũ est de collectis eis impositis: quæ si ad manus Iudæis, & Principũ christianorũ perueniunt, licite ab eis retineri non possunt. Ne ergo ipsi sic damnificentur: non sint negligentes eos compellere manibus laborare ad proprium victum lucrandum, vt non ociose viuentes de solis vsuris ditentur. & sic eorum Domini sui redditibus fraudentur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q non est simili. quia laici christiani pnt publicis officijs deputari, & aliqui militiæ ad custodiam Reipublicæ. Ali-

E qui uero saluti animarum possunt intendere: qui licite de stipendijs, subditorum possunt viuere absque eo, quod manibus laborent.

AD secundum est dicendum, q lucrum vsurariũ probatur esse contra naturam per Philosophum. Vnde numquam per aliquam legem possum potest ordinari esse licitum, quantumcumque interdum aliqua vtilitas Reipublice proueniret. nec aliqua lex civilis tale lucrum approbat, sed potius condemnat.

AD tertium est dicendum, q coacta seruitia in eorum incommodum, & detrimentum non sunt ab eis exigenda. lucrum autem vsurarium numquam fuit eis commodum, & licitum: licet quandoq pro eorum auaritia permillum. Vnde cogere eos manibus laborare, vt licite possint manducare, & eorum victum lucrari, non est cogere ad coacta seruitia.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DEBEAT priuare Iudæos officiorũ super Christianos à administratione.

Concilium Lateranens. sub Innocentio 3. cap. 69. referatur in c. cum sit nimis. extra de Iudæis. vbi latè doctores. adde S. Thomam 2. 2. q. 10. art. 10. & Marquardum tract. de iudæis par. 2. cap. 6. vbi latissimè.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q Papa non debeat Iudæos priuare officiorum administratione super Christianos. quia Gentiles tamquam rami ex radice iudæorum traxerunt originem fidei. iuxta illud Apostoli ad Roma. 11. Si tu ex naturali excisus oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam: noli alte sapere, se time. quia non tu radicem portas, sed radix te. Propter reuerentiã ergo Apostolorum, & Patriarcharum. qui fuerunt radix nostræ salutis, non sunt priuandi omni honore.

2 Præterea: Contingit quandoque aliquos ex iudæis fieri christianos. Tales ergo saltem licet ad publica officia deputari in spiritualibus, & temporalibus.

3 Præterea: Licet uendere Iudæis annuos redditus, sicut patet extra de Iudæis. cap. Ex speciali. Sed tales, quibus annui redditus venduntur, coguntur aliquod officium habere super illos, à quibus pecuniã exigunt.

IN CONTRARIUM est, quia scribitur 54. dist. cap. Nulla. vbi dicitur: Nulla officia publica Iudæis iniungantur.

RESOLVTIO.

Iudæi à Papa publicis officijs super christianos priuari debent fungentes huiusmodi officijs, nec non eadem ijs iniungentes puniendi sunt.

RESPON.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA DEBEAT priuare Iudæos, vt dominium non habeant supra christianos.

Turrecramata, & Doctores in c. Mancipia christiana. 54. dist. doctores in cap. Iudæi, siue Saraceni. extra de iudæis. Et S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 10.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat Iudæos priuare, vt dominium non habeant supra christianos. quia ius naturale per Papam tolli non potest (vt supra dictum est.) Sed Dominium vnus super alterum est ex naturali lege. Ergo per Papam auferri non potest.

2 Præterea: Christiani possunt esse coloni, & operari infidelium. Ergo eorum serui.

3 Præterea: Libertas gratiæ æqualis est apud omnes: sed pagani, vel iudei si sint serui christianorũ; & baptizentur; non propter hoc liberantur à seruitute suorum dominorum. Ergo eodem modo serui iudæorum si fiant christiani, non liberabuntur ab eorum seruitute.

IN CONTRARIUM est, quia Iudæi nõ possunt habere dominium super micipia christianorũ, sicut habetur 54. dist. cap. Mancipia christiana. Ergo multo fortius non possunt habere dominium supra christianos liberos.

RESOLVTIO.

Iudæis, qui Christianæ fidei subduntur, seruos christianos habere nullo modo licet.

RESPONDEO, dicendum, quod sermo est de Iudæis, qui subduntur dño christianæ fidei: An liceat eis seruos christianos habere. Ad quod sic respondetur, q seruus iudæi, uel est vernaculus: puta in seruitute natus: & sic statim cum factus est christianus, à seruitute liberatur, nullo pretio dato. Si uero sit emptus, distinguendum est, quia aut est emptus causa seruitij, & sic eodẽ modo absque aliquo pretio factus christianus in libertatem assumitur. Si uero emptus sit causa mercimonij, & infra tres menses per Dominum eius non sit repositus venditioni: factus christianus liberatus est à seruitute sine pretio. Si uero sit infra tres menses uenditioni expositus; tunc si ipse infra tale spatium, vel postea velit fieri christianus: solutus 12. solidis vsualis monetæ ibi currentis, liber efficitur. nec ille, qui pretium soluit, si per se non habuit, dominium acquirit supra eum, maxime si causa pietatis eum redemit. Si uero causa mutui tale pretium sit solutum; aliquã tẽpore sibi seruiat, donec sibi sit satisfactũ secundũ arbitriũ boni uiri. Sed quare Iudæus magis fraudetur de seruo empto causa seruitij, quàm

Vide cap. 1. & 2. extra de iudæ hodie hæc Augustini doctrina cessat per cõstitutiones Apostolicas citas supra art. 4. huius questionis. Vide tã Tit. Iudæus.

Turrecramata in c. nulla. 54. dist. fin.

Polici. 1. 67.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q tunc illi, qui contrahunt honore ex radice sunt honorandi, quando sunt ipsius radice imitatores: non extirpatores, & destructores: Iudæi autem, qui fuerunt tempore passionis Christi, nõ fuerunt Patriarcharum, & Prophetarum imitatores: sed potius occisores. Vnde eis dixit veritas Matth. 23. Væ vobis Scribæ, & Phari sei, qui dicitis: Si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non fuissetis socij eorum in sanguine Prophetarum. itaque testimonium estis vobismetipsis, quia filij estis eorũ, qui Prophetas occiderunt. Iudæi uero, qui nunc sunt: non sunt similiter imitatores Apostolorum. Ideo non sunt * per talem radicem honorandi, sed potius sub seruitute tenendi.

AD secundum est dicendum, q sicut notat Hug. 17. quæst. 4. c. Constituit sacrum concilium. Illi qui ex iudæis ad fidem christianam sunt conuersi: non consueuerunt ad publica officia deputari: quia suspecti ¶ habentur: scribitur enim de cõse. dist. 4. c. Plerique. ¶ Plerique ex iudæis, qui dudum ad christianam fidẽ promoti sunt, nunc blasphemantes Christum: non solum iudæica ritus perpetrasse noscuntur: sed etiam abominandas circumcisiones exercere.

AD tertium est dicendum, quod quamuis liceat redditus iudæis vendere vel paganis; christianus tamen est deputandus non suspectus super grauaminibus imponendis clericis, vel laicis christianis: per quem Iudæi siue Saraceni sine christianorũ iniuria regalia iura consequantur.

¶ Vide Ioanem Roia in singularibus fidei singul. 104. ¶ Sumitur ex concilio Toletano. 4. cap. 58.

Forefacio est uerbum vsurpatum ad Aeg. Ro. 2. sent non raro. Et super epist. ad Ro. cap. 1. sub finem frequenter, pro peccare.

causa mercimonij? Puto hoc ideo esse, quia praesumitur, seruum emptum causa seruitij, eum voluisse ad ritum suae infidelitatis conuertere absque aliqua spe ad christianam fidem perueniendi. non sic autem praesumitur de seruo empto causa mercimonij.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non tollit ius naturae, sed loco Dei, transgressores iuris naturalis punit. planum est autem, quod omnes infideles, & merito eorum infidelitatis meretur potestatem amittere supra illos, qui in filios Dei adoptantur. Vnde Papa omnes infideles tali prae merito potest [eos] priuare, licet quandoque in primitiua Ecclesia hoc fuerit praetermissum propter scandalum uitandam, & propter multiplicationem ipsorum infidelium.

AD secundum est dicendum, quod non habet hominum tantam potestatem supra colonos, & operarios, sicut Dominus supra seruum, nec tanta mora contrahitur: ut possit esse dubium, ut cogantur iudaizare, & ritum iudeorum tenere sicut serui.

AD tertium est dicendum, quod non est simile, quia serui christianorum non possunt seduci, cum eundem ritum teneant Domini, & serui. sed serui iudeorum, & infidelium seduci possunt. & ideo prouide statutum est, ut nec mancipia christiana iudei, & infideles possint habere.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA DEBEAT permittere christianos cum iudeis conuersari.

S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 9. Et Armill. Tit. Iudaeus.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat permittere christianos cum iudeis conuersari. scribitur enim Deute. 7. Cum ingredieris, & deleuerit Dominus septem gentes maioris numeri quam tu es, & robustiores te: non inibis cum eis foedus, nec miseraberis earum, nec sociabis cum eis coniugia, neque filiam illius accipies filio tuo: quia seducet filium tuum, ne sequatur me. Eodem ergo modo non est conuersandum cum eis: ne ipsi christiani seducantur ab eis.

2. Praeterea: Christiani cum illis non debent conuersari, qui per Ecclesiam non possunt iudicari: sed iudei, & alij infideles non possunt iudicari per Ecclesiam. Dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 5. Quid mihi de his, qui foris sunt, iudicare? Na eos, qui foris sunt, iudicabit Deus. Non est ergo cum iudeis conuersandum.

3. Praeterea: Magis separati sunt ab Ecclesia infideles, & iudei, quam haeretici. sed cum cum haeticis non est communicandum. scribitur enim secunda canonica Ioan. Si quis venit ad uos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, neque aue

Ei dixeritis. Et loquitur de haeticis. Multo ergo magis non est conuersandum cum iudeis, & Paganis.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Chrysol. & ponitur 11. quaest. 3. c. Ad mensam. Ad mensam paganorum si uolueris ire, sine ulla prohibitione permittimus. Planum est autem, quod pagani in multis iudaizant, sicut iudei. Vnde si licitum est conuersari cum Paganis, licitum est similiter cum iudeis.

RESOLVTIO.

Christianis cum iudeis conuersari per Papam licet, praecipue uero, cum de eorum conuersione speratur: & seductio istorum non timetur. Conuiuia tamen prohibentur, sed non Pradicatoribus, modo Idolis non sint immolata: cohabitatio, balneatio, medicina ipsorum non bis negantur: testimoniumque contra christianum prohibetur: Haereditaria eis facultas a christianis non est relinquenda: Habitus eorum ab alijs debet esse distinctus: & in die lamentationum ostia, fenestrasque aperire, & in publico apparere prohibentur.

RESPONDEO dicendum, quod Ecclesia omnibus salutem optat. & ideo nec iudeorum, nec aliorum infidelium suis filiis uniuersaliter interdicat conuersationem, maxime quando sperat de illorum conuersione, & non formidat de suorum filiorum seductione. & quia diuturna conuersatio familiaris in aliquibus actibus posset esse causa seductionis ipsorum fidelium; ideo primo praecipitur Christianis, ut iudeorum, & aliorum infidelium conuiuia uitent, nec eos ad eorum conuiuia recipiant: ne eorum participatione subuertantur, ut scribitur 28. quaest. 1. c. Nullus, & c. Omnes. Illud uero, quod dicitur de mensa Paganorum, non intelligitur in casu praedicationis: quia licitum est Praedicatoribus uti eorum cibus & cum modestia, dummodo non essent idolis immolati: Secundo, ne simul cohabitent cum eis, nec se balneent in eodem balneo. Tertio ne in eorum infirmitate eos uocent, vel eorum medicinas recipiant. Quarto, ut ne in testamento eis aliquid relinquunt. Quinto, ut ne in die lamentationum fenestras, & ostia aperta teneant, vel ipsi in publico appareant. Sexto: ut utriusque sexus in omni christianorum Prouincia omni tempore habitus in qualitate publice ab alijs distinguantur. Septimo ut in diebus sabbatis non trahantur ad iudicia, nec testimonium ipsorum contra aliquem christianum sit recipiendum

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illud praecipuum dedit Deus iudeis tunc ad idololatriam pronitatem habentibus: Et ideo timendum erat, ne ipsi per conuersationem illarum gentium consentient idola, quae terram eis promissam occupatam tenebant, seducerentur. & eodem modo nunc, si sint aliqui simplices, & infirmi adhuc in fide: de quorum conuersione probabiliter timeri possit. prohibendi sunt a iudeorum, & aliorum infidelium conuersatione, & praecipue, ne magnam familiaritatem habeant cum eis.

Homil. 25. ad c. 11. Epistolae ad Hebraeos.

Vide extrauagante Alexadri. 4. incip. cum hora. Habetur inter litteras Apostolicas post Directorium inquisitorum. Extra de iudeis cap. Postulasti.

AD

AD secundum est dicendum, quod Ecclesia non potest iudicare iudeos, & alios infideles: infligendo eis poenam spiritualem. sed poena temporali potest eos iudicare: & ideo in mercimonij, & in alijs temporalibus negocijs potest eorum conuersationem tolerare.

AD tertium est dicendum, quod non est simile, quia haeretici iam fidem receperunt. & ideo Ecclesia potest eos cogere, ut rectam fidem teneant. Iudeos uero, & alios infideles non cogit, nec punit eos illa poena, qua punit haeticos.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA DEBEAT punire Iudeos poena spiritali.

Marquardus tract. de iudeis par. 2. cap. 8. Zanchinus tract. de haeret. cap. 36. num. 4.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat punire iudeos poena spiritali, qua punit christianos. quia excommunicatio maior, quae est poena spiritalis, est priuatio a communionem fidelium. sed communicatio fidelium denegatur iudeo recipienti aliquod officium publicum super christianos, sicut patet extra de iudeis. cap. Cum sit nimis absurdum. puniuntur ergo iudei spiritali poena.

2. Praeterea: Papa non punit aliquos temporali poena: quia mucro Papae, & episcopi est ipsa excommunicatio. Arma enim militiae clericorum non sunt carnalia, sed spiritalia, ut dicit Apostolus 2. ad Corin. 10. Poena ergo spiritali per Papam debet puniri iudei. 3. Praeterea: Poena debet esse proportionata culpa: sed culpa iudeorum quandoque est spiritalis, potissimum quando in contumeliam, & blasphemiam Creatoris insurgunt. Ergo spiritalis poena eis debetur.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de iudeis cap. Postulasti. ubi dicitur, quod cum quidam iudeus manus uolentas in clericum iniecerit, Papa mandauit praedictum iudeum poena pecuniaria puniri: & clerico laeso temporaliter satisfieri usque ad condignam satisfactionem.

RESOLVTIO.

Papa iudeos punire potest poena temporali directe, uidelicet flagellationibus, et pecunia: Indirecte uero quantum ad mutilationem alicuius membri, uel mortem eos brachio seculari puniendos tradit: Poena uero spiritali non nisi in directe, excommunicando christianos, si cum eis participent.

RESPONDEO, dicendum, quod Papa potest punire iudeos, & alios infideles poena temporali, & spiritali tamquam supra eos plenam iurisdictionem habens: temporali quidem poena directe, & indirecte.

AD Directe quia per se mandat eos puniri (cum forefaciunt) poena pecuniaria: & per se praecipit, ut illi iudei, qui eos, qui de infidelibus ad baptismum uenerunt, subuertere nituntur per fideles publicis cedibus, & flagellationibus deputentur, sicut patet 28. quaest. 1. cap. Sepe. Indirecte autem quando sic forefaciunt: ut sint digni morte, uel priuatione alicuius membri: cuius praenam statuit reliquendam esse brachio seculari: sed poena spiritali directe eos punire non potest: quia non potest eos punire priuatione sacramentorum, quae est excommunicatio minor. Qui enim non participant sacramenta non possunt priuari participatione sacramentorum. Nec potest eos separare a communionem Ecclesiae, quae est excommunicatio maior: Qui enim non sunt in Ecclesia ab Ecclesia separari non possunt, sicut dicit Augustinus, & ponitur 11. quaest. 3. cap. Omnis Christianus. Indirecte tamen potest eos punire poena spiritali excommunicando christianos, ne cum eis participent: excommunicando christianos Principes, quibus ipsi iudei subduntur, si negligunt eos punire temporali poena: quando ipsi in christianos forefaciunt.

Forefacio, est uerbum usurpatum ab Aegid. Rom. 2. sen ten. frequenter: sup Ep. d. Pauli c. 1. non raro, & ponit pro peccare. Videtur legitimum, uulsumodi poenam &c.

Forefaciunt. i. peccant.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum quod illa denegatio communionis fidelium refertur ad christianos, ne ipsi communicent cum iudeis in commercijs, & in alijs negotijs: donec per eos fiat satisfactio condigna.

AD secundum est dicendum, quod Papa potest punire poena temporali, & spiritali tamquam in utrisque plenam iurisdictionem habens, sed aliquam poenam temporalem, quando extenditur ad sanguinis effusionem, non exequitur immediate per se, sed mediante brachio seculari.

AD tertium est dicendum, quod lex, quae data est iudeis, magis fuit timoris: & bona promissa eis magis fuerunt temporalia, quam spiritalia, iuxta illud Isa. 1. Si uolueritis, & audieritis me, bona terrae comedetis. Congruere ergo iudeis circumcisis carne, non spiritu magis inducitur poena temporalis, quam spiritalis.

ARTICVLVS IX.

UTRUM PAPA DEBEAT permittere Iudeorum oblationes, & elemosynas recipi a fidelibus.

S. Thomas 2. 2. q. 86. art. 3. & q. 87. art. 2. ad 2. argum.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat permittere iudeorum oblationes, & elemosynas recipi a fidelibus. quia beneficium non potest recipi iuste, nisi ministratur officium. sed iudeis non ministratur officium Ecclesiasticum, nec sacramenta.

Ergo iuste non possunt ab eis recipi beneficia oblationum, & eleemosynarum.

2 Præterea: Dicit Aug. & ponitur 14. quæst. 5. cap. Nolite. Nolite uelle facere eleemosynas de fænore, & usuris: quia immolans ex iniquo oblatio est maculata, nec dona iniquorum altissimus approbat: sed iudæi non noscuntur aliud habere nisi de usuris. Ergo eorum oblationes, & eleemosynæ recipiendæ non sunt.

3 Præterea: Scribitur Prouerbiorum 15. Victimæ impiorum abominabiles Domino, vota iustorum placabilia. sed constat, iudæos impios esse, & non iustos. Nō ergo sunt eorum eleemosynæ, vel oblationes recipiendæ.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de deci. & primitiis c. De terris, ubi dicitur: De terris, quas Iudæi colunt: Tuæ prudentiæ respondemus, ut eos ad decimas persoluendas omni cum districtio ne compellas, ne forte occasione illa Ecclesiæ valeant suo iure fraudari.

RESOLVTIO.

Decima, oblationes, & eleemosynæ Iudæorum prædiales, vel personales absque usuraria prauitate acquisite à fidelibus recipi possunt: usuraria non item: sunt enim restituendæ iis, à quibus ex tortâ sunt, uel in usus pauperum, uel Reipublicæ utilitatem sunt exponendæ non autem in proprium usum conuertendæ.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui absolute respondent iuste à Iudæis posse recipi oblationes, & eleemosynas, quamuis constet, eos non nisi pecuniam usurariam habere propter tria. Primo quidem quia de Iudæis non est aliqua spes, ut per eos restituatur usura, nec in morte, nec in vita. Unde eorum conditio non fit deterior ad reddendum, ex quo de eis non est spes restitutionis sicut de christianis: quorum restitutio saltem in morte speratur. Propter quod iuste potest talis pecunia ab eis recipi hac intentione: ut illis personis restituatur, à quibus extorta est, si inueniuntur: vel si non inueniuntur, Principes terrarum pro utilitate Reipublicæ, & pauperes Christi, & Rectores, & administratores sacramentorum iuste efficiuntur illius pecuniæ possessores. Secundo, quia probabiliter præsumitur, quod christiani, quorum bona habent iudæi per usurariam prauitatem, potius uelint christianos pauperes habere bona illa, vel Rectores ciuitatum, quam quod remaneant apud Iudæos, à quibus nullam restitutionem sperent, nec beneficium spirituale, nec temporale. Tertio quia uerisimile est, ut Iudæi terram non colentes, nec manibus laborantes multa lucra licita habere possint ex sola permutatione pecuniæ, & mercantijs, & alijs contractibus, emendo, vel vendendo. Nec est talis præsumptio violenta, cum lex ponat, quod si diues, vel pupillus habuerit tutorem pauperem, qui postea diues apparuerit tempore redditiæ rationis (cum tamen non acquisiuisset ex arte, vel successione) non potest pupillus res causare esse suas, quia non constat unde uenerint: Fortuna enim multis modis lucrandi hominibus prouidit.

Puto tamen distinguendum esse, quod decime, vel obla-

tionem, vel eleemosynæ receptæ à iudæis, vel sunt prædiales, vel personales. De prædijs uero, & terris, quas colunt iudæi, licite possunt recipi oblationes, & decimæ. Si uero sunt personales, & constat, eos aliquid habere de laboribus eorum, & de industria lucrandi absque usuraria prauitate: adhuc licite possunt ab eis recipi oblationes, & eleemosynæ. Sed si constat, eos nihil habere nisi usuram: tutius est non recipere, quam recipere. quia planum, est quod retineri non potest nisi restituatur personis, à quibus est extorta. magno autem periculo homo exponit se recipere pecuniam, quæ uel alijs est restituenda: uel in usus pauperum, & utilitatem Reipublicæ exponenda, & non in proprium commodum conuertenda.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non accipiuntur à Iudæis decimæ, & oblationes pro administratione sacramentorum, sed pro prædijs, & possessionibus positis in territorio Ecclesiæ. Unde extra, capitulo supradictō dicitur, quod vel cogantur possessiones renunciare, vel decimas, & oblationes persolvere.

Ap secundum, & Tertium dicitur, quod si constat, eos nihil habere nisi usuram, tutius est non recipere, quam recipere, quantumcumque; reciperetur causa reddendi illis, à quibus est extorta propter rationem superius dictam.

ARTICVLVS X.

UTRUM PAPA DEBEAT permittere aliquas exactiones fieri in Iudæos.

Marquardus tract. de Iudæis par. 1. cap. 7. ubi plene de materia huius articuli.

Ad decimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat permittere aliquas exactiones fieri in Iudæos. quia res seruorum, dominorum sunt. sed iudæi serui sunt, quia eorum propria culpa submissi sunt eos perpetuæ seruituti, ut scribitur extra de Iudæis.

2 Præterea: Iuste potest auferri, quod iniuste detinetur: sed pecunia à iudæis possessa (cum sit usuraria) iuste non detinetur. Ergo iuste potest ab eis auferri.

3 Præterea: Si non possent aliqua dona, & xenia à iudæis recipi, melioris conditionis essent ipsi, quam christiani, & culpa ipsorum, eis patrocinium præstaret, non incommodum: quod est inconueniens.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de Iudæ. cap. sicut. Vbi dicitur, quod coacta seruitia à iudæis exigenda non sunt.

RESOLVTIO.

Exactiones nouæ, itemque seruitia coacta à Iudæis erigi non debent. propter Ecclesiæ prohibitionem, nec non scandali, & periculi uitiationem.

RESPON-

RESPONDEO, dicendum, quod planum est Iudæos perpetuæ seruituti Ecclesiæ, eorum culpa esse suppositos: & eorum res sub dominio christianorum existere. Res, dico, iusto titulo per eos acquisite: quibus terrarum Principes uti possunt tamquam proprijs: tali tamen seruato moderamine, ut necessaria uitæ, & subsidia eis, & eorum familijs opportuna, eis nullatenus subtrahantur. Verum quia, dicente Apostolo, 1. ad Thessal. 4. Honestè oportet ambulare ad eos, qui foris sunt: ut nullius aliquid desideretur [& loquitur de Iudæis & infidelibus] ne nomen Domini blasphemetur in nobis. Ideo prouide statuit Ecclesia, ut nouæ exactiones in Iudæos non fiant, nec coacta seruitia ab eis exigantur propter tria. Primo propter scandali uitiationem. scribitur enim 1. ad Corin. 10. Sine offensione estote Iudæis, & Gentibus, & Ecclesiæ Dei: sicut ego non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salui fiant. Secundo propter Ecclesiæ prohibitionem: ex quo enim per Ecclesiam prohibitum est, non debet fieri. Tertio propter periculi uitiationem, cum enim eorum pecunia, ut in pluribus, sit usuraria, & talis homo non possit in proprium commodum conuertere: periculo homo se exponit, aliquid ab eis recipiendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod res seruorum sunt dominorum, quantum ad tuitionem, & quantum ad Reipu. conseruationem: Pro cuius utilitate possunt Principes terrarum rebus Iudæorum uti, si sunt iusto titulo acquisite: aliàs tenentur eas restituere illis, à quibus sunt extortæ, ut supra dictum est.

AD secundum est dicendum, quod iuste potest auferri a Iudæis illud, quod iniuste detinetur, utpote lucrū usurariū nō propria arte, & proprijs laboribus acquisite. & hoc, non ut in proprium commodum conuertatur: sed ut restituatur illi, à quo extortum est.

AD tertium est dicendum, quod non est inconueniens, quod Iudæi sint melioris conditionis, quam christiani secundum quid: quantum ad conseruationem aliquorum temporalium: simpliciter tamē sunt peioris conditionis: quia habere aliquid de suo, ut possit iuste dare, & alius possit iuste recipere, melioris conditionis est: quam nihil habere de suo, sed solum de alieno. si tamen probabiliter præsumitur Iudæos lucrari titulo iusto: vendendo, & emendo, vel commutando in mercantijs: esto quod terras non colant, nec manibus laborēt: satis potest concedi, quod absque peccato possunt recipi ab eis xenia, & dona, secundum opinionem supra positam.

QVAEST. XXV. DE SCHISMATICORVM RESISTENTIA.

De materia huius quæstionis latè Turrecremata in sum. de Ecclesia lib. 4. c. 1. & multis sequentibus: & Iacobatius tract. de concil. lib. 7. art. 1.

Nunc considerandum est de Papæ resistantia. Circa quam quatuor consideranda occurrunt.

Primo, de resistantia Schismaticorum. Secundo, de resistantia tyrannorum. Tertio, De resistantia excommunicatorum.

Quarto de resistantia hereticorum.

Circa primum quæruntur sex.

PRIMO, Utrum omnes resistentes Papæ sint schismatici.

Secundo, Utrum omnes schismatici resistentes Papæ sint heretici.

Tertio, Utrum Papa omnes schismaticos possit omni potestate priuare.

Quarto, Utrum Papa debeat punire schismaticos grauius, quam hereticos.

Quinto, Utrum Papa reputet Gracos schismaticos, vel hereticos.

Sexto, Utrum Papa teneat Gracos esse Paganos, vel christianos.

ARTICVLVS I.

UTRUM OMNES RESISTENTES Papæ sint schismatici.

S. Thomas 2. 2. q. 39. art. 1. & Nicolaus Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 2. q. 48.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quod non oēs resistentes Papæ sint schismatici. quia illud, quod scindi nō pot, ibi schisma non habet locū: sed Ecclesia, cuius Papa est caput, scindi non potest, quia tunica Christi, quæ significabat Ecclesiam, inconsutilis erat desuper contexta per totum, ut dicitur Io. 19. unde non fuit scissa, sed sorte data. Ergo schisma in Ecclesia locum non habet.

2 Præterea: Si omnes resistentes Papæ dicunt schismatici: tunc omnis peccator resistens præceptis Ecclesiæ erit schismaticus. quia secundū Amb. De paradiso cap. 8. peccatum est præuaticatio legis diuinæ, & castitiam obedientia mandatorum.

N 3 Pra-

3 Præterea: Schisma diuisionē importat: Nomen enim schismatis à scissura animorum vocatum est, vt dicit Isido. in libro Etym. lib. 8. c. 3. sed omnia peccata diuidunt homines à Deo. & per consequens à Papa, qui est eius Vicarius. iuxta illud Esa. 59. Iniquitates vestrae diuiserunt inter vos, & Deum uestrum. Omnes ergo peccatores erunt schismatici.

IN CONTRARIUM est Aug. in libro de quæstionibus Euangeliorum, & extra de schismaticis.

RESOLVTIO.

Qui Papa tamquam capiti: & membris Ecclesie subiectis subesse renuunt; schismatici appellandi sunt. Qui vero non ex animo per manifestam rebellionem se subtrahunt; sed propter temporale commodum tantum consequendum: & propter in commodum vitandum, non item.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Ecclesia est vna vnitate fidei, & charitatis. ad quam vnitatem Apostolus hortatur ad Ephe. 4. dicens: Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: quia estis vnū corpus, & vnus spiritus; sicut uocati estis in vna spe vocationis vestrae. Est autem in Ecclesia, quæ corpus Christi mysticum est, duplex unitas. Vna membrorum ad caput. Et secunda membrorum ad inuicem. De qua duplici vnione Apostolus loquitur ad Ephe. 4. quando dicit: Veritatem autē facientes in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus [quantum ad vnitatem primam] ex quo totū corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem [quantum ad vnitatem secundam] Illi ergo, qui ex animo, & secundum intentionem se ab ista duplici unitate diuidunt, schismatici appellantur. Vnde qui summo Pontifici, tamquam capiti subesse renuunt, & qui membris subiectis ipsi ecclesie communicare recusant: schismatici esse censendi sunt. De qua duplici diuisione loquitur Apostolus ad Colo. 2. quando dicit: Nemo vos seducat in humilitate, & religione Angelorum quæ non fuit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput: [quantum ad diuisionem primam:] ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum creuit in augmentum Dei: cuius corporis diuisio facit diuisionem secundam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ non dicitur tunica Christi inconfutilis: quod ab ipsa Ecclesia vel charitate, significata per illam tunicam, multi non possint se diuidere: sed quia in quibuscūque est charitas Ecclesie, in illis incissa & in diuisibilis permanet. Vnde merito describitur esse contexta per totū: quia nemo eius expers est, qui pertinere videtur. ad totum, à quo tota catholica vocatur Ecclesia. Si enim vnus solus fidelis remaneret. in illo, tota inueniretur Ecclesia. vt dicit Augustinus.

AD secundum est dicendum, q̄ resistere præ-

† Q. 11. in Matth. Tom. 4.

Ecclesie vnitas duplex.

* al. ab illis.

* al. inuenitur.

ptis Dei, vel Papæ potest esse dupliciter. Primo per spontaneam, & uoluntariam intentionem, ac manifestam rebellionē, & eius iudicialis sententiæ recusatōnem. & talis resistentia propria inducit crimen schismatis. Secundo per alicuius commodi temporalis consecutionem, & periculi vitatōnem. Multi enim resistunt præceptis Dei, & vicarij eius, vel ex amore male inflammante, vt aliquod temporale commodū consequantur: vel ex timore male humiliante: ne super eos aliqua pericula, & incommoda inducantur: qui tamen schismatici non dicuntur, quia nec ab vnitatem membrorum Ecclesie, nec ab unitate capitis se diuidere ex animo intendunt. Et ista diuisio satis habetur per Aug. in libro de quæstione Euang.

AD tertium est dicendum, quod peccatum potest considerari dupliciter. vel quantum ad illud, quod est formale, & sic diuisio, & separatio à bono incommutabili, est formale in omni peccato mortali. vel quantum ad illud, quod est materiale, & sic conuersio ad bonū commutabile vtile, vel delectabile, est quid materiale. vnde distinguuntur multa peccata secundū illa, ad quæ homo se conuertit. Peccator ergo, quando peccat, principaliter intendit boni commutabilis adaptionem: præter intentionem autem eius sequitur diuisio, & separatio à bono diuino, & a præceptis Ecclesie. vnde talis diuisio non proprie inducit crimen schismatis, ex quo est præter intentionem peccantis: nam schismaticus proprie non est nisi, qui sponte, & ex animo per manifestam rebellionē se subtrahit ab unitate Ecclesie, tam capitis, quam membrorum.

ARTICVLVS II. UTRUM OMNES SCHISMATICI RESISTENTES PAPÆ SINT HÆRETICI.

Præter citatos in superiori articulo vide Simancam in insti. cath. tit. 58. de schismaticis. Et Armill. Tit. Schisma.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod omnes Schismatici resistentes Papæ sint hæretici. quia diuisi ab unitate Ecclesie sunt diuisi à fide, a qua diuisi sunt hæretici. Dicit enim Aug. contra epistolam fundamenti: Ego non crederem euangelio, si non crederem Ecclesie. sed omnes schismatici sunt diuisi ab unitate ecclesie. Ergo sunt diuisi ab unitate fidei, & per consequens sunt hæretici.

2 Præterea: Semper maius includit minus, sed Schismatici sunt diuisi à tota Ecclesia, quia subtrahunt se ab obedientia capitis Ecclesie; Ergo talis diuisio includit diuisionem à fide, cuius vnitas est particularis.

3 Præterea: Qui diuidit se ab unitate Dei, diuidit se ab unitate fidei, quæ est unitas primi veri. sed schismaticus diuidit se ab unitate Dei, ex quo diuidit se ab unitate Ecclesie. Ergo similiter est diuisus ab unitate fidei.

Quest. 11. euang. et Matth. Tom. 4.

Tomo 6. 4. 5. contra Epist. Manic.

IN CONTRARIUM est Aug. in libro de A quæstionibus Euang. vbi ait: q̄ Schismaticos non fides diuersa facit, sed communis disrupta societas.

RESOLVTIO.

Schismatici, quos communis disrupta facit societas, hæretici non sunt, quos diuersa facit fides. Malus autē catholicus veram habet fidem, sed secundum ea, quæ credit, non operatur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ istam quæstionē determinat Aug. in libro supradicto, vbi talem differentiā ponit inter Malum catholicum, Schismaticum, & Hæreticum; quia malus catholicus veram fidem habet, & vera credit, tamen non viuunt secundum illa quæ credit. Hæreticus vero est, qui falsa de Deo credit, vel de aliqua parte scripturæ eius, quæ ad fidei ædificationem pertinet non contentus interrogatione inconcussæ credentis, sed suo errore à vera opinione pertinaciter discordans. talis enim (vt ait) & si non corpore, saltem animo extra Ecclesiam est. Sed schismaticus est ille, qui sua crimina, & peccata sic paratus est ex animo defendere, si fuerint obiecta vel probata: vt cogitet sponte conuenticulorum segregationes, & perturbationes Ecclesie facere. Igitur secundum Augustinum, malum catholicum facit morum, & vitæ prauitas: Hæreticum facit fidei diuersitas: Sed schismaticum facit disrupta societas. Et inter istos (vt dicit) soli hæretici debent dici zizania, quæ cum frumento non habent communem radicem: Sic hæretici communem fidem non habent cum veris catholicis. debent tamen mali catholici vera credentes, & non vt credunt viuentes dici palea. Et schismatici debent dici arista: quia arista, & palea communem radicem habent cum frumento.

Mal' catholicus veram fidem habet. Hæreticus quis nā sit.

Schismaticus quis nā sit.

Notandum q̄ pulchrū.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendū est, q̄ in Ecclesia est duplex vnitas. Vna in fidei veritate. Alia in amoris charitate. Potest autem esse prima vnitas in aliquo sine secunda. Schismatici ergo diuisi sunt ab Ecclesia quantum ad illam vnitatem, quam facit charitas, sed non sunt diuisi ab Ecclesia, quantum ad illam vnitatem, quam facit fidei ueritas.

AD secundum est dicendum, q̄ in plus se habet Schismaticus, quam hæreticus, sicut in plus se habet animal, quam homo. sicut enim omnis homo est animal, & non econuerso: sic omnis hæreticus est schismaticus, nō econuerso. propter quod schismaticus non assumebatur: quia esse hæreticum includit esse schismaticum, & non econuerso.

Et per hoc patet resposio ad Tertium.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT punire Schismaticos omni potestate.

S. Thomas 2. 2. quæst. 39. art. 3. & Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 4. par. 1. cap. 7.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit priuare Schismaticos omni potestate. quia potest eos priuare potestate consecrationis. Ergo multo fortius potest eos priuare potestate iurisdictionis. consequentia patet. probatur antecedes per illud, quod habetur 23. quæstione 1. capitulo, Pudenda, vbi dicitur, q̄ Episcopus ab ecclesie visceribus diuisus, & ab Apostolicis sedibus separatus, execrat ipse potius, quam consecratur.

2 Præterea: In consecratione datur Spiritus sanctus: sed Schismaticis non datur Spiritus sanctus, quia extra vnitatem Ecclesie Spiritus sanctus non accipitur. non enim potest peccatis solui, nec cæleste regnum ingredi, qui ab vnitatem Ecclesie diuisus est. vt dicit Beda, & ponitur 23. quæstione. 1. capitulo, Quicumque.

3 Præterea: Dicit Cyprianus in quadam Epistola, & ponitur 7. quæstione 1. capitulo, Nouatianus: Quicumque nec communionem pacis, nec vnitatem spiritus obseruat, & se ab Ecclesia vinculo, atque Sacerdotum collegio separat, nec Episcopi potestatem potest habere, nec honorem, qui nec Episcopatus vnitatem voluit habere, nec pacem.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de Schismaticis.

RESOLVTIO.

Potestas ordinis, quæ indelebiter in Sacerdote, vel Episcopo permanet, à Schismaticis auferri non potest. qui si consecrarent, vel ordinarent in forma Ecclesie, vere id præstarent.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sicut supradictū est, duplex potestas dignoscitur esse in Ecclesia. Vna ordinis, & consecrationis.

Alia iurisdictionis & executionis. Prima datur in consecratione ordinis Sacramenti, vel in perfectione ordinis: quæ quidem tāta est, quāta potestas data est Sacramento. vnde in tali potestate Papa non excedit alios Sacerdotes, nec alios Episcopos.

Secunda vero datur magis in electione: quæ tanta est, quanta potestas datur officio.

Et prima indelebiter permanet in quolibet Sacerdote, vel Episcopo: nec per Papam potest conferri, vt est Papa: nec tolli, quia si Papa non esset Sacerdos, vel Episcopus, non posset aliquem in Sacerdotem consecrare, nec in Episcopum ordinare.

Secunda vero sicut per Papam confertur, sic per Papam potest tolli, & auferri. ergo Papa non potest Schis-

† Cyprianus epist. 2. lib. 4. ad Antonianum, circa finem.

Schismaticos priuare potestate ordinis, vel consecrationis: sed bene potest eos priuare, & sunt ipso facto, quando ab unitate Ecclesie se diuidunt, priuati potestate iurisdictionis, & executionis.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd illud Decretum intelligitur, si consecratio non sit facta in forma Ecclesie. Verè enim schismaticus consecrat, si in forma Ecclesie consecrat: & verè ordinat, si aliquem ad Sacerdotiū ordinat. quia si tales postmodū redeū, reordinandi non sunt. Vel istud intelligitur esse dictū in odium, & detestationem criminis, vt magis talis consecratio dicatur execratio, quàm consecratio. sic Ecclesia, quæ ex pacto pecunie est consecrata, magis execrata, quàm consecrata dicenda est.

AD SECUNDUM est dicendum, qd extra unitatem Ecclesie non datur Spiritus sanctus, vt gratū faciat Deo ipsum recipientem: quia magis ad damnationem, qd ad suam saluationem recipit Sacramentum Ecclesie schismaticus ab Ecclesia præcisus: sed bene recipitur Spiritus sanctus, quantum ad hunc effectum, qui est susceptio characteris, vel perfectio, si ipsum Sacramentum ordinis, vel ordinis perfectio recipiatur secundū formam Ecclesie. Et per hunc modum intelligitur illud decretum positum in Epistola Cypriani.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA GRAVIUS DEBEAT PUNIRE HÆRETICOS, QUAM SCHISMATICOS.

Optatus Episcopus Mileuitanus, lib. 1. contra Parmenianum. S. Thomas. 2. 2. q. 39. art. 2. & Conradus Brunus, lib. 5. de hæret. cap. 18. & seq.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa grauius debeat punire Hæreticos, quàm Schismaticos. quia grauius peccatum grauius puniendum est. sed peccatū infidelitatis est grauius omnium peccatorum. Ergo est grauius puniendum.

2 Præterea: Omnis Hæreticus est Schismaticus. Ergo est puniendus tanquam Hæreticus, & tanquam Schismaticus.

3 Præterea: Infidelis post abiuratum hæresim, si relapsus fuerit, non est amplius recipiendus, sed est tradendus brachio seculari, vt habetur extra de hæret. cap. Ad abolendam. Schismaticus autem semper est recipiendus. grauius ergo punitur hæreticus, quàm Schismaticus.

IN CONTRARIUM est quod scribitur Numeri 16. vbi habetur, qd Dathan, & Abiron inasuetæ pœna fuerunt puniti, eo qd terra aperta fuit: & descenderunt viuentes in infernum, pro eo, quod resisterunt Moyfi.

RESOLVTIO.

Schismatici & si propter pronitatem peccantis pœna inasuetæ puniti sunt: Homicidaque propter nocentem pronitatem magis, quàm periurus punitur; Insuper delitatis tamen peccatum maius est, grauiusque puniendum. Nam secundum Diuinum iudicium maior pœna maiori culpæ debetur: secundum autem præsentem iustitiam minori culpæ maior pœna quâdoque debetur.

RESPONDEO, dicendum, qd pœna grauior, & magis inasuetæ debetur magis vni peccato, qd alteri propter tria. Primo propter peccati maioritatem. Et sic peccatum infidelitatis magis, seu grauius debet puniri, quàm aliquod aliud: cum nullum peccatum sit grauius ipso: considerando ipsum genus peccati: Opponitur enim immediatè ipsi bono Diuino. Vnde Exodi vigesimo, statim cum Deus dixit: Nō habebis Deos alienos coram me, nec adorabis idola, neque coles ipsa; subiunxit immediatè pœnam, dicens: Ego sum Deus fortis, & zelotes.

Secundo propter peccantis pronitatem, & sic peccatum schismatis multum grauius, & modo inasuetæ legitur esse punitum. quia enim Iudei proni erant ad contentiones, & schismata excitanda, iuxta illud, quod dixit Moyles Deutero. 31. Ego enim scio contentionem vestram, & ceruicem vestram durissimam. adhuc viuentem me, & ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra Dominum: quanto magis cum mortuus fuero. Et 1. Esdræ 4. cap. Scribitur inuētum fuisse in libris historiarum antiquorum Patrum, qd ciuitas illa, puta, Ierusalem, vbi Iudæi habitabant, a diebus antiquis aduersus Reges rebellabat, & seditiones, & prælia concitabantur in ea. Vnde propter hanc pronitatem Core, & Dathan, & Abiron concitantes schisma aduersus Moysem, pœna inasuetæ puniti sunt, vt dictum est supra.

Tertio propter nocentem grauitatem. Secundū enim presentem iustitiam quâdoque pro minori culpa grauis quis punitur. quia grauius nocentum imminet hominibus quandoque ex leuiori culpa, quàm ex maiori. sicut aliquis grauius punitur pro homicidio, quàm pro periurio, nō obstante, qd longe maius peccatum est periurium, qd quàm homicidium.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd secundū diuinum iudicium semper maiori culpæ maior pœna taxatur. sed secundum presentem iustitiam maiori culpæ quandoque debetur minor pœna, vt dictum est de homicidio, & periurio, quamuis distingui possit de maiori culpæ. Quia quandoque est maior maiori peccati. Quandoque vero peccantis pronitate. Et, quolibet modo maioritatis, pœna potest respondere culpæ.

AD SECUNDUM est dicendum, qd hæreticus est schismaticus: loquendo generaliter de schismate, eo quod hæreticus errans in fide diuisus est à Deo. Sed quandoque hæreticus est schismaticus sub propria ratione schismatis; quia diuidit se à Deo per eius scripturæ corrup-

† Vide Syluestrū in Summa, verbo: Periurium, quæst. 2.

corruptione, & quia diuidit se ab unitate Ecclesie per manifestam rebellionem. Vnde dicit glossa Numeri 16. qd per Datam, & Abiron, & Core significabantur hæretici, & schismatici: qui multos secū trahendo decipiunt contemnescentes Sacerdotes Christi: & se à Clero, plebisque societate segregantes: constituere audent Ecclesias, & aliud altare.

AD tertium est dicendum, qd tunc Schismatici sunt recipiendi, quando nullum falsum dogma nutriunt, vel pertinaciter defendunt. Hæretici vero ideo postquam relapsi sunt traduntur brachio seculari, quia timet Ecclesia de corruptione fidelium, quam præsumit de eis, ex quo relapsi sunt.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA REPUTET GRÆCOS HÆRETICOS, VEL SOLUM SCHISMATICOS.

Eymericus in Directorio Inquisitorū par. 2. quæst. 18. Et Prateolus lib. 7. de sectis hæreticorū cap. 15. in verbo. Græci.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non reputet Græcos hæreticos, sed solū schismaticos. quia Damas. Græcus fuit, non Hæreticus, & tamen primo suo libro cap. 10. dicit: Credimus in vnum Spiritum sanctū ex Patre procedentem, & in filio requiescentem cum Patre, & filio simul coadorandum, & cōglorificandū. vbi non facit mentionem de processione Spiritus sancti, & filio. Græci ergo negantes Spiritum sanctum ex filio procedere, non sunt hæretici reputandi.

2 Præterea 15. dist. cap. 1. dicitur, qd Papa dicit: Sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor: Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense. Sed in illis quatuor concilijs non fuit aliqua mentio de processione Spiritus sancti ex filio. Propter talem ergo articulum non sunt Græci hæretici reputandi.

3 Præterea: Illi, qui integre sapiunt, & rectam viā sectantur, non sunt Hæretici. Sed Hieronymus dicit in Prologo super Epistolis canonicis: Græci integre sapiunt, & rectam viam sectantur: non ergo sunt reputandi Hæretici.

IN CONTRARIUM est, quia Spiritus sanctus ex filio procedere, est articulus fidei. Sed Græci hoc negant. Ergo Hæretici sunt habendi.

RESOLVTIO.

Græci ab initio, quo ab Ecclesia Romana unitate se deuierunt, Schismatici solum sunt appellati: nunc autem ab Ecclesia sua opinioni pertinaciter adherentes, Hæretici reputantur: sed solum Schismatici nominantur. quia à schismate eorum peccatum est inchoatum.

RESPONDEO, dicendum, quod ista duo crimina, schismatis, & hæresis magnam affinitatē habet. Scribitur enim 1. Reg. 15. quod quasi peccatū ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Et super illo verbo Hieronymi scripto 14. quæstione tertia. inter schisma, & hæresim hoc interesse arbitror, qd hæresis peruersum dogma habet. Schisma vero post corporalem discessionem ab Ecclesia pariter separat. & notat glossa talem differentiam esse inter schisma, & hæresim, qualis est inter habitum, & dispositionem. sicut enim dispositio potest fieri habitus: sic cum aliquis scinditur, & diuiditur ab Ecclesia, dicitur schismaticus. cum postmodum pertinaciter adhæret suæ sectæ, & dogma aliquod nouum fingendo, vel pertinaciter asserendo contra prohibitionem Ecclesie nutrit, efficitur hæreticus. Quāuis ergo Græci à principio, quo se ab unitate Ecclesie Romanæ diuiserunt, fuerint solum schismatici: postmodum vero pertinaciter adherentes eorum ritui, et non tenendo Articulos per Ecclesiam determinatos: planum, qd in hæresim lapsi sunt. vnde Ecclesia reputat eos schismaticos, & hæreticos, quamuis nominentur solum schismatici. quia à schismate eorum peccatū inchoatum est.

In Epistola ad Titum, cap. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM est dicendum, qd aliqui dicunt auctoritatem Damas. non esse recipiendam propter duo. Primo quia eius liber in omnibus non tenetur ab Ecclesia, potissime quando dicit 2. libro cap. 3. se adherere illi opinioni, qd ponit Angelos genitos esse post creationem omnium rerum. Secundo quia liberum suum composuit tempore, quo incipiebat controuersia inter Græcos, & Latinos de processione Spiritus sancti. Ideo noluit determinare pro aliqua parte. Sed melius dicitur, qd Doctores Græcorum non negant Spiritum sanctum à filio procedere, nisi propter principalitatem Patris. quia enim procedere ab aliquo, Græco sermone, principalitatem importat: ne Spiritus sanctus credatur procedere sic principaliter à Filio, sicut à Patre, negant ipsi talem processionem quantum ad principalitatem, & non quantum ad realitatem.

Vide locum citatum.

AD SECUNDUM est dicendum, qd tempore illorū Conciliorum non pullulabat aliqua hæresis contra Spiritum sanctum. sed postmodum tempore Athanasij, & aliorum Doctorum Græcorum positum est sub articulo tanquam necessarium ad credendum Spiritum sanctum ex Filio procedere. Vnde dicit Athanasius ad Serapionem, iuxta quod mandat Apostolus; Hæreticum hominem post primam correctionem, & secūdam deuota: etiam si quos videtis cum Elia volantes per aerem, & cū Petro, & Moyse sicco pede calcantes maria, nisi Spiritum sanctum profiteantur esse naturaliter ex Deo, & filio existentem, sicut & filium naturaliter æternaliter genitum à Deo patre, ut nos profitemur, eum non recipiatis, & blasphemantibus, & negantibus Spiritum sanctum Deum esse de natura Dei filij non cōmunicetis.

Tit. 3.

AD tertium est dicendum, qd Græci integre sapiunt

† De hoc articulo vide Auctorem, & ibi citatos supra q. 12. art. 3.

piunt, & fidem rectam sectantur quantum ad numerum librorum contentorum in sacro Canone, non autem quantum ad numerum articulorum positorem in Symbolo. nec quatum ad ritum Sacramentorum, & aliorum, que communiter obseruantur in Ecclesia.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA TENEAT Græcos Paganos esse, et non Christianos.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa teneat Græcos esse Paganos, non christianos. quia solus baptisimus facit hominē christianum. Sed Græci non baptizant in forma Ecclesie. Ergo non sunt christiani, sed potius pagani.

2 Præterea: Diuersus ritus, & dispar cultus diuidit christianum à pagano. sed Græci nō seruant ritum, & cultum, quem seruat Ecclesia: Conficiunt enim in fermentato pane, & non in azimo. Ergo non sunt christiani, sed potius pagani.

3 Præterea: Scribitur 23. quæst. 5. c. De Liguribus. Si qua persona Ecclesiastici officij, cui subiecta est, restiterit, vel seorsum collegium fecerit, aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit: iste excommunicetur, & damnetur. sed omnia ista habent Græci. Ergo damnantur, & per consequens sunt pagani, & non christiani.

IN CONTRARIUM est. Quia Ecclesia non appellat eos paganos, sed schismaticos, vel hæreticos.

RESOLVTIO.

Græci quamuis baptizandi forma, quæ conuenientior est, non utantur: verum tamen baptismum conferunt. vera enim, & essentialis baptizandi forma in sola actus baptizandi expressione cum inuocatione Trinitatis consistit. Hinc Ecclesia eos paganos non appellat.

RESPONDEO, dicendum, qd per baptismū homo incorporatur Christo, & a Christo christiani appellatur. Vnde dicit Apost. ad Ro. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus. si ergo Græci verum baptismum non conferunt: planum est, qd christiani non sunt. Certum est autem Græcos non uti forma, qua vitur Ecclesia baptizando, quia non exprimunt personam baptizantem: sed solum personam, que baptizatur. Dicunt t̄ enim: Baptizetur seruus Christi. N. in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vnde multi dicunt eos verum

Græcorum Baptizandi forma.

† S. Thom. par. 3. q. 66. ar. 5. & Ma-

E baptismum non conferre, asserentes personam baptizantem pertinere ad essentiā formæ baptismi ex ipsa institutione Christi, quando dixit: Euntes baptizate omnes gentes. Aliqui vero dicunt contrarium, ponentes Græcos verum baptismum conferre, quia non mutant aliquid, quod sit de essentiā formæ, eo qd sola expressio actus baptizandi cum inuocatione Trinitatis est de essentiā formæ baptismi. Modus vero exprimendi in persona prima, vel secunda, & in quo casu: nominatiuo, vel alio, est ex institutione Ecclesie. Ideo licet ipsi peccent, ritum, & formam Ecclesie non seruando: verum tamen baptismum conferunt. immo si Latini sub forma illa baptizarent, grauius peccarent. baptizati tamen iterum rebaptizari non deberent. Et hanc opinionem puto esse veriore, quia secundum Augu. De vera Relig. cap. 10. Falsa sunt semper respuenda, & vera tenenda. dubia vero tandiu credenda sunt, quandiu ipsa esse respuenda, vel doceat ratio, vel præcipiat Ecclesie auctoritas. Planum est autem, quod Ecclesia venientes Græcos ad obedientiā fidei non cogit rebaptizari. Vnde ipso facto creditur magis eorum baptismum approbare, quam reprobare, & per consequens Papa reputat Græcos christianos, & non paganos.

gister, & Doctores, li. 4. sent. dist. 3. Matth. vii.

Baptismi forma essentialis.

Tomo 1.

* al. videtur

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Græci vtuntur illa forma ad euitandum errorē: qui fuit in primitiua Ecclesia. Multi nāque attribuebant virtutē baptismi dignitati, & auctoritati ministrorum baptizantium: In quorum persona dicit Apostolus prima ad Cor. 1. Ego quidem sum Pauli: ego vero Apollo: ego autem Cephæ. Ad euitandum ergo hunc errorem non exprimunt ministrum baptizantem, sed solum personam, que baptizatur. Forma tamen Ecclesie longē conuenientior est, & magis conformis verbis Christi, quibus dixit: Euntes baptizate omnes gentes Matth. ultimo.

AD SECUNDUM t̄ est dicendum, qd sicut dicit Ansel. in epistola de sacrificio azimi, & fermentati, Græci in multis nos arguunt de ritu, & cultu sacrificiorū, & sacramentorum, dicentes nos iudaizare, & figuras iudaicas obseruare. siue tamen conficiatur in azimo, siue in fermentato verum corpus Christi conficitur. vnde, quantum ad hoc, nec ipsi, nec nos de infidelitate reprehensibiles sumus.

AD TERTIUM est dicendum, quod si Græci damnantur, non damnantur pro infidelitate, sed pro schismate, in quo diu permanserunt, & pro hēresi, in quam postmodum relapsi sunt.

† Theologi scholastici lib. 4. sent. dist. 11. & S. Thom. par. 3. q. 74. art. 4.

QVAEST. XXVI. DE RESISTENTIA TYRANNORVM.

Einde considerandum est de resistentia tyrannorum, circa quod quaruntur sex.

Primo, Vtrum tyranni resistentes Papa sint schismatici.

Secundo, Vtrum tyranni resistentes Papa sint hæretici.

Tertio, Vtrum ad Papam spectet punire tyrannos.

Quarto, Vtrum Papa debeat tyrannos punire pœna temporali, vel spirituali solum.

Quinto, Vtrum Papa contra tyrannos sibi resistentes debeat cruce signatos destinare.

Sexto, Vtrum Papa in puniendo tyrannos debeat magis declinare ad misericordiam, quam ad iustitiam.

ARTICVLVS I.

UTRUM OMNES TYRANNI resistentes Papa sint Schismatici.

D primum sic proceditur. Videtur enim, qd non omnes tyranni resistentes Papæ sint schismatici. quia illi sunt schismatici, qui intendunt se ab vnitatē Ecclesie diuidere, sed hoc tyranni non intendunt, immo interdum zelatores Ecclesie se simulāt. nō ergo tyranni sunt schismatici.

2 Præterea: Obseruatores iustitiæ non sunt schismatici: sed quandoque tyranni obseruatores sunt iustitiæ, magis quā alij. Nō ergo tales sunt schismatici.

3 Præterea: Schismatici sunt qui rebellant Ecclesie. sed tyranni quandoque procurant facere congregationes, & colligationes in Ecclesia, non ergo tales sunt schismatici.

IN CONTRARIUM est, quia, vt dicit Damas. libro 4. c. 28. Antichristus in primordijs quidē regni sui tyrannidem iustitiam dissimulabit. Cum autem dominator factus fuerit, persequetur Ecclesiam Dei. Tyranni ergo, nō obstante obseruatione iustitiæ, schismatici, & persecutores ecclesie cenferi debent.

RESOLVTIO.

Tyranni resistentes Papa vel sunt Schismatici intentione, vel operatione: vel intentione, & operatione simul, quos Ecclesia domat, & corrigit: Schismaticos vero primo modo dictos sustinet: sed secundo modo dictos reuocare studet.

RESPONDEO, dicendum, qd secundum Aug. in libro de quæstionibus Euangeliorum, Tria possunt distingui genera schismaticorum. nam aliqui sunt schismatici intentione, non operatione: quicumque enim ita inuidet bonis, vt querant occasionem excludendi eos; vel crimina sua sic defendere parati sunt, si obiecta fuerint, vel probata: vt etiam conuentulorum segregationes, vel Ecclesie perturbationes facere cogitent, iam schismatici sunt, & ab unitate Ecclesie corde decisi, etiam si nō inuentis occasionibus, aut occultatis factis suis Sacramento Ecclesie corporali conuersione socientur. Aliqui vero sunt schismatici operatione, sed non intentione, quia per se nō intendunt se ab vnitatē Ecclesie diuidere: propter tamen aliquod commodum temporale consequendū, vel periculum euitandū, conuentulorum segregationes faciunt, ac per hoc schisma incurunt, & schismatici cenferi debent: quia sicut voluntas coacta, vel mixta voluntas est secundū Aug. vel voluntas mixta voluntas est secundū Philosophū: sic effectus sequens ex causa per accidens effectus est. Sed aliqui sunt schismatici intentione, & operatione. Tyrannos ergo, qui sunt schismatici primo modo, Ecclesia portat, quia tandiu sustinet peccatum, aut errorē alicuius, donec aut accusatorem inueniat, aut prauam opinionem pertinaci animositate defendat, vt dicit August. in libro de vera Religione. Tyrannos vero, qui sunt schismatici secundo modo, Ecclesia reuocat. imitatur enim Dei iudicium, qui respicit intentionem magis, quā operationem. Dicit enim Augu. ad Comitem Bonifaciū: Charitas, quæ colligit, & uiuificat omnia membra Ecclesie, si nos videat de alterius ruina gaudere: statim nos præscindit à corpore. Si ergo ministri Ecclesie nō dolent de ruina suorum subditorum, iam ipsi præcisi sunt à corpore Ecclesie. quia si in corpore Ecclesie essent: sine dubio dolerent, & eos reuocare procurarent. Sed tyrannos, qui sunt schismatici tertio modo, domat, & corrigit, donec aut penitendo, aut in nequitia male liberi defluant, vt Aug. dicit In de uera Rel. cap. 6.

Quest. ex D. Matth. c. 10. Tomo 4. † Iacobus Simanca in catholicis inst. tit. 58. de schismaticis.

Ethic. 3. c. 1.

Tomo 1.

* al. Christi.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendū, qd illi, qui sunt schismatici sola intentione, sustinentur ab Ecclesia. In area enim Ecclesie quilibet pro libito potest esse frumentum, vel palea, vel arista, eo qd in quemquam sententiam non profert, nisi sponte confessum, & conuictum, sicut dicit Aug. in libro de penitentia medicina. cap. 3. & 2. quæst. 1. cap. Multū.

AD SECUNDUM est dicendum, quod dominium tyrannicum potest effici naturale, & naturale dominium

nium potest effici tyrannicum. Si enim Rex iustitiam faciat, ut violenter dominetur: & ut bonum publicum conuertat in bonum priuatum; iam tale dominium regium, & naturale fit tyrannicum. Eodem modo si aliquis est adeptus dominium tyrannicum, & postmodum uolentibus subditis dominetur, & bonum priuatum conuertat in bonum publicum: seruando alias conditiones naturalis dominij, iam tale tyrannicum dominium fit naturale.

Ad tertium est dicendum, quod non sufficit in Ecclesia seruare congregationem, vel unitatem membrorum sine unitate capituli, immo ex hoc ipso quod tyranni uniunt eis membra Ecclesie: & diuidunt ipsa ab unitate, & ab obedientia capituli, cui simul cum eis debent subijci, schismatici censendi sunt.

ARTICVLVS II.

UTRUM TYRANNI RESISTENTES PAPA SINT HÆRETICI.

Ad secundum sic proceditur. Vide tur enim, quod tyranni resistunt Papae sint heretici. Dicit enim Hier. in Epistola ad Titum. c. 3. Nullum schisma est, quod sibi non aliquam heresim constringat, ut recedat ab Ecclesia recessisse uideat.

Sed tyranni sunt schismatici, ut supra dictum, ergo similiter heretici.

Præterea: Quicumque non credunt aliquem articulum positum in Symbolo, sunt heretici: Sed tyranni offendunt contra illum articulum. Et in uera sanctam Ecclesiam catholicam. Ergo sunt heretici.

Præterea: Sola pertinacia resistendi facit hominem hereticum. Sed tyranni pertinaciter resistunt capiti Ecclesie. Ergo sunt heretici.

In contrarium est, quia non nutriunt nouas, uel falsas opiniones in Ecclesia, Ergo non sunt heretici.

RESOLVTIO.

Tyranni resistentes Papae, si eorum sit credibilis difformitas, dogmatis nouitas, defendendique pertinacitas, heretici sunt dicendi: si secus, non item.

Respondendo dicendum, quod aliud est dicere falsum: aliud erroneum: & aliud hereticum. Quamdocunque enim non est conformitas rei intelligibilis ad intellectum, dicitur falsum. quia sicut dicit Isaac in libro de diffinitionibus: Veritas est adæquatio rei intelligibilis ad intellectum. Per contrarium ergo inadæquatio rei ad intellectum est falsitas: Quamdocunque uero non est conformitas rei credibilis ad intellectum, sine proposito tamen pertinaciter defendendi, tunc dicitur esse erroneum. Sed quando non est conformitas rei credibilis ad intellectum, cum proposito pertinaciter defendendi: tunc est esse hereticum. Triam itaque concurrunt ad propriam rationem heresis.

Primum est rei credibilis difformitas: Vnde dicit Augustinus 23. q. 3. c. heresis. Quicumque aliter scripturam intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, a quo scripta est, licet ab Ecclesia non discesserit, hereticus tamen appellari potest. Secundum est dogmatis nouitas. Vnde dicit Augustinus, quod hereticus est, qui alicuius temporalis commodi, & maxime glorie principatus, falsas, ac nouas opiniones vel gignit: vel sequitur in Ecclesia. Tertium est defendendi pertinacitas. Vnde dicit Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 5. quod qui in Ecclesia Christi morbidum aliquod prauum sapiunt: si correcti ut sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaeque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, nec defendere desistunt, heretici sunt. Ista ergo tria: Credibilis difformitas, dogmatis nouitas, & defendendi pertinacitas, integraliter faciunt hominem hereticum: quæ si simul inueniantur in tyrannis resistentibus ecclesie, heretici habendi sunt.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod Hieronymus loquitur de schismaticis iam in eorum schismate induratis, qui ut recedat ab Ecclesia recessisse uideantur, fingunt aliquid nouum dogma, & illud pertinaciter defendunt. sicut Græci faciunt, & omnes Schismatici tales heretici sunt censendi.

Ad secundum est dicendum, quod unam sanctam Ecclesiam catholicam facit unitas fidei. iuxta illud ad Ephesios. 4. Vna fides, unum baptisma, & similiter unitas charitatis. Sola autem diuisio ab unitate prima, est contra articulum. quia si omnes diuisi ab ecclesia per charitatem facerent contra illum articulum, & unam sanctam Ecclesiam catholicam, tunc omnes existentes in peccato mortali essent heretici.

Ad tertium est dicendum, quod pertinacia defendendi nouum dogma difforme illis, quæ credit Ecclesia, facit hominem hereticum. & si talis pertinacia conuincitur esse in resistentia tyrannorum, heretici iudicandi sunt.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PAPA M SPECTET TYRANNOS PUNIRE.

Ioannes Rossensis contra Lutherum art. 4.

Ad tertium sic proceditur. Vide tur enim, quod ad Papam non spectat tyrannos punire. quia Papa non debet punire instrumenta diuinæ iustitiæ. sed tyranni sunt quandoque instrumenta diuinæ iustitiæ, iuxta illud Iob 34. Facit regnare hypocritam propter peccata populi. Ergo ad Papam non spectat ipsos punire.

Præterea: Super illo uerbo ad Philip. cap. 1. Dummodo Christus annunciet, siue per occasionem, siue per ueritatem, in hoc gaudebo, dicit glossa, quod quidam prædica-

rio Inquit torum par. 2. q. 3. 2. & Albertinus tracta. de agnos. assert. q. 2. De uil. cre. dendi. c. 1.

* al. Sed de. fenare peccant.

prædicabant Christum ex odio Pauli, & ex odio ueritatis. ut persecutores eos audientes vincularent Paulum credentes illos tyrannos per eum esse seductos. Ex quo ergo tyranni per occasionem possunt esse uiles Ecclesie per Papam, non sunt puniendi.

Præterea: Papa non debet iniustitiam facere alicui. sed multi uoluntarie se subijciunt domino tyrannorum. Ergo iniustitia est, eos puniri per subtractiones ipsorum.

In contrarium est quod scribitur Abac. 1. In persona Christi, & Vicarij eius, scilicet Papæ, ipse de Regibus triumphabit: & tyranni ridiculi eius erunt.

RESOLVTIO.

Tyranni a Papa sunt puniendi, cum ipsi destruant scientiam studium, pacem, & iustitiam: Ad Papam uero spectet punire peccantes contra iustitiam naturalem, regalem, & legalem.

Respondendo, dicendum: quod tyrannicum dominium est contra iustitiam naturalem. Vnde quodque autem naturaliter regitur, quando sic regitur, ut est aptum natum regi. homo autem cum sit liberi arbitrij: est aptum natum regi uoluntarie: ut uoluntarie seruiat, & uoluntarie obediatur: non uolenter. unde cum dominium tyrannicum sit coactiuum, & uolentium; contra naturalem iustitiam censetur esse. Secundo est contra iustitiam regalem. appellatur autem iustitia regalis lex diuina, & iustitia diuina, iuxta illud Iaco. 2. Si in legem perficitis regalem, benefacitis. Contra talem autem iustitiam, & tyrannicum dominium scribitur Iob. 34. quod Deus non accipit personas Principum, nec cognouit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem. Tertio tale dominium est contra iustitiam legalem: Est autem iustitia legalis, ut dicit Philo. omnis uirtus, quæ præcipit omnes actus uirtuosos. præcipit enim doctrinam ueritatem, pacis unitatem, & iustitiæ æquitatem. Dominium autem tyrannicum destruit studium scientiæ, destruit pacem, & destruit iustitiam. tanto ergo magis ad Papam spectat tyrannos punire: quanto magis spectat ad ipsum punire forefacies contra iustitiam naturalem, regalem, & legalem.

† Forefacio non raro ab Aegidio usurpatum, & ab Auctore supra, & sumitur pro peccare.

† 5. Thom. 2. 2. q. 10. art. 10. & 11.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod instrumenta diuinæ iustitiæ punienda sunt iudicio humano, & diuino. non quidem propter iustitiam diuinam, quæ præter eorum intentionem exercetur: sed propter tyrannicam uiolentiam, quæ secundum eorum intentionem prauam intenditur.

Ad secundum est dicendum, quod secundum Augustinum, tyranni, qui sunt mercenarij, tolerandi sunt, quia fideles per tales in ueritate fidei non peruertuntur. Sed tyranni, qui sunt fures, puniendi sunt. quia ad hoc intendunt, ut oues Christi macent, & perdant.

Ad tertium est dicendum, quod illi, qui semel se subijciunt dominio Ecclesie, non possunt se ulterius dominio aliorum supponere. nec licet tyrannis tales sub eorum dominio recipere, quantumcunque uoluntarie se offerant.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA DEBEAT PUNIRE TYRANNOS PENA TEMPORALI, UEL SOLUM SPIRITUALI.

Huc spectant tradita per Alphonsum Castr. lib. 2. de iusta hæret. punit. c. 3. & seq. & per Conradum Brunum, lib. 5. de hæret. cap. 13. & cap. 18.

Ad quartum sic proceditur. Vide tur enim, quod Papa non debet tyrannos punire pena temporalis, sed spirituali solum. Scribitur enim Numer. 16. de pena Dathan, & Abiron, qui tyrannico modo uoluerunt rebellare Moyse.

Recedite a tabernaculis impiorum, & nolite tangere quæ ad ipsos pertinent, ne inuoluamini peccatis eorum. Sed recedere a communione fidelium, est pena spiritualis, non temporalis: Tyranni ergo pena spirituali, non temporalis puniendi sunt.

Præterea: Dicit Gregorius, & ponitur 23. quæst. 8. cap. Si in morte. Si in morte Longobardorum me immiscere uoluissim: hodie Longobardorum gens nec regem, nec ducem haberet: sed quia Deum timeo, in morte cuiuslibet me miscere formido. Papa ergo tyrannos non debet punire pena temporalis, sed spirituali.

Præterea: Papa est successor Petri, sed Petro dictum est Matth. 26. Conuerte gladium tuum in uaginam. ad punitionem ergo tyrannorum Papa non debet uti gladio corporali, sed spirituali.

In contrarium est, quod scribitur 23. quæstione 5. c. Quali. Diuinæ, & humanæ leges statuerunt, ut ab Ecclesie unitate diuisi, & eius pacem nequissime perturbantes, sæcularibus potestatibus comprimantur.

RESOLVTIO.

Tyranni pena spirituali sunt puniendi turbantes unitatem membrorum ad inuicem: turbantes uero unitatem membrorum ad caput, temporali.

Respondendo dicendum, quod ordo Diuinæ iustitiæ requirit, ut secundum multiplicationem culparum fiat multiplicatio poenarum iuxta illud Apoc. 18. Quantum glorificauit se in delicijs, tantum date tormentum, & iuctum. Est autem in Ecclesia duplex unitas. Vna membrorum ad inuicem, alia membrorum ad caput, ut supra dictum est. Si ergo tyranni inueniantur turbare primam unitatem per eorum tyrannicam uolentiam, puniendi sunt pena spirituali. Sed si in tantum progressi fuerint malum, ut uelint perturbare unitatem secundam per eorum manifestam resistentiam, puniendi sunt pena temporalis. Dicit enim Augustinus in libro de uera religione c. 15. quanto homines dulcedine bonorum inferiorum magis decipiuntur, tanto magis amaritudine poenarum debent erudiri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod Dathan, & Abiron tyrannice Moyſi reſiſtentes poena ſpiritu- ali fuerunt puniti, quando dictum eſt: Recedite a taberna- culis impiorum, ne inuoluamini peccatis eorum: & poena temporalis, quando aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan, & operuit ſuper congregationem Abiron.

AD ſecundum eſt dicendum, quod Papa, & alij Prae- lati non debent ſe immiſcere in morte hominis per immediatam executionem, ut propria manu pugnet, vel interficiant. quia arma eorum militiae principali- ter ſunt ſpiritalia, non carnalia: ſed mediante poteſta- te ſaeculari poſſunt, & debent de tyrannis, & de turbu- lantibus pacem eccleſiae iuſtitiam exercere. Dicit enim Augu. in Epistoſta ad Vincen. In tali primitus ſententia eram, neminem ad unitatem Chriſti eſſe cogendum: verbo eſſe agendum: diſputatione pugnandum, rone vincendum, ne ſictos catholicos haberem, quos apertos haereticos noueram. Sed haec opinio mea non contradicentium verbis tantum, ſed demonſtrantium ſuper- rabatur exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, quae cum tota eſſet in partem Donati, ad unitatem catholicam legum imperialium timore conuerſa eſt, quam nunc videmus. ita illius animoſitatis perniciem deteſtari; ut in ea nunquam fuiſſe credatur. Item aliae multae, quae mihi commemorabantur nominatim, ut in ipsis rebus cognoscere, & in hac cauſa recte intelli- gi poſſe quod dictum eſt: Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit. Et per hoc patet Reſpon. ad Tertium.

Epist. 48. Tomo 2.

Proner. 9.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DEBEAT contra Tyrannos ſibi reſiſtentes cruce ſignatos deſtinare.

Expediſio pro recuperanda terra ſancta, habetur poſt Concilium Lateranen. ſub Innocentio III. Adde textum, & ibi Doctores in c. Ex multa. de voto. & cap. Excomuni- camus. 1. §. catholici, de haeret.

AD quintum ſic proceditur. Vide- tur enim, quod Papa contra tyran- nos ſibi reſiſtentes non debeat cruce ſignatos deſtinare. Quia cruce ſignatus non eiicitur cruce. ſcribi- tur enim Matth. 12. Si Satanas Sa- tanam eiicit, quomodo ſtabit regnum eius: ſed tyranni cum ſint Chriſtiani, ſunt cruce ſignati. non ergo debent expugnari per cruce ſignatos.

2 Praeterea: Papa, quantum poteſt, debet multa ſuſtine- re, & multa pati ad euitandum ſcandalum in firmo- rum, iuxta illud Apoſto. 1. Cor. 9. Omnia ſuſtinemus, ne aliquod offendiculum demus Euangelio Chriſti. Sed de hoc, quod Chriſtiani cruce ſignati ad expugnandum Chriſtianos deſtinantur, multi populares, & infe- riores de Eccleſia ſcandalizantur. Tale ergo ſcandalum per Papam eſt vitandum.

E 3 Praeterea: Dicit Auguſtinus in de vera Religione: Nullum peccatum committi poteſt, niſi dum appetuntur, quae Dei Filius contempſit: aut fugiuntur quae ille ſuſtinuit: quia tota vita eius in terris per hominem, quem ſuſcipere dignatus eſt, nobis diſciplina morum fuit. Sed Chriſtus per crucem non exercuit poteſtatem. & ſeueritatem iuſtitiae, ſed magis humilitatem. Exemplo ergo Chriſti Papa non debet uti cruce ad ſeueritatem iuſtitiae, ſed ad humilitatem miſericordiae.

Tom. 1. cap. 17.

IN CONTRARIVM eſt glo. ſuper illo verbo Plal. 85. Fac mecum ſignum in bonum, ut videant, qui oderunt me, & confundantur: ubi dicit, quod crucis ſigno inimici Chriſti effugandi ſunt.

Plal. 85.

RESOLVTIO.

Tyranni ſi ſint Chriſtiani reſiſtentes Papa per cruce Chriſti magis, quam Iudaei, vel Pagani ſunt compeſcendi.

RESPONDEO, dicendum, quod Chriſtiani cum peccant, grauius puniendi ſunt, quam Pagani, vel Iudaei: promittunt enim, in baptiſmo, Diabolo, & pompis eius renunciare, & ipſi Chriſto per fidem, & charitatem incorporari. Si ergo contingat, aliquos Chriſtianos Diabolicis intigationibus ſic ſuperari, & implicari, ut tunicam Chriſti inconſutilem velint ſcin- dere, & a capite Eccleſiae tyrannica violentia ſe ſubtra- here, tanquam mendaces effecti promiſſionis factae in baptiſmo, per crucem Chriſti compeſcendi ſunt magis, quam Pagani, vel Iudaei. quia, ut dicitur 2. Pet. 2. Melius erat eis viam veritatis non cognoscere, quam poſt agnitionem. retrorſum reuerti ab eo ſan- cto mandato, quod traditum eſt eis. & ſignate dicit: Melius, quia minus malum eſt pati iniuriam ab extraneis, quam a familiaribus amicis, ut glo. dicit. In eo tamen caſu puto tale auxilium per Papam eſſe inuo- candum. quando graue ſcelus, & inauditum malum per tyrannos committeretur, cum propoſito duntaxat non emendandi, nec corrigendi. Exemplum habetur Iudic. 20. ubi dicitur, quod cum aliqui de filiis Benjamin grande piaculum, & inauditum nefas commiſiſſent, nec corrigere parati eſſent, tunc congregati ſunt omnes alij filij Iſrael de alijs tribubus in Sylo: vnoque co- ſilio, & ex praeepto Domini vindictam fecerunt de filiis Benjamin, ita ut interficerent 25. millia pugna- torum. nec remaſerunt de illa tribu niſi ſexcenti viri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quod non eiicitur cruce ſignatus cruce, in quantum eſt crucis Chriſti imitator: ſed ut eſt Vicarij Chriſti contemp- tor, & membrorum Chriſti perſecutor. Dicit enim Chriſt. in homilia de laude crucis: quod crux Chriſti eſt coſolatio pauperum, refrenatio diuitum, deſtruſtio ſuperborum, tyrannorum poena, triumphus contra Demones, obſeſ- ſorum murus, Pater orphanorum, deſenſor viduarum. AD ſecundum eſt dicendum, quod ad euitandum ſcandalum infirmorum Papa, quantum poteſt, debet ſuſtinere, ne auxilium crucis ſuper aliquos Chriſtianos faciat

Tom. 1.

1. Thom. 2. 2. q. 43. art. 7.

faciat inuocari. Quando tamen ſic inauditum nefas, & grande piaculum inſurgit: quod euidenter appa- ret non eſſe tolerandum: propter tale ſcandalum non eſt dimittendum, quia propter ſcandalum paſſiuum, nec veritas doctri- nae, nec ſanctitas vitae, nec aequitas iuſtitiae eſt omittenda, ut dicit Hieronymus.

AD tertium eſt dicendum, quod ſicut Chriſtus pau- per eſſe voluit, ut nos diuites faceret; & mori voluit, ut nos a morte liberaret; ſic humilis eſſe voluit uſque ad crucis patibulum: ut nos de ſuperbia tyrannorum eri- peret, per ipſam crucem voluit daemones, & omnes tyrannos debellari. vnde ſcribitur Sap. 14. Benedic- tum lignum, per quod fit iuſtitia. Quod de ligno Crucis intelligendum eſt.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA IN PUNIEN- dis Tyrannis potius debeat declina- re ad iuſtitiam, quam ad mi- ſericordiam.

Huc ſpectant, quae tradit Palacius Ruuius in allega- tione de haeret. §. 11.

AD ſextum ſic proceditur. Vide- tur enim, quod Papa in punien- do Tyrannos potius debeat decli- nare ad iuſtitiam, quam ad miſericor- diam. Scribitur enim Iaco. 2. Iudici- um ſine miſericordia fiet ei, qui non facit miſericordiam. ſed ty- ranni nulli faciunt miſericordiam. Ergo eis miſericor- dia ſeruanda non eſt.

2 Praeterea: Inſperſona Papae dicit Iob. 29. Contete- bam molas iniqui, & de dentibus illius aufereram praedam: ſed hoc non poteſt fieri ſine iuſtitia rigoro- ſa. Ergo magis Papa in puniendo eos debet declinare ad iuſtitiam, quam ad miſericordiam.

3 Praeterea: Papa debet eſſe legis obſeruator: ſed cum tyranni, & malefactores interficiuntur, non ipſe Papa interficit eos, ſed lex, ut dicit Auguſt. in qua- ſtionibus ſuper Leuiticum. iuſtitia ergo magis eſt obſer- uanda Tyrannis, quam miſericordia.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſuper illo ver- bo Iacob. 2. Miſericordia ſuperexaltat iudiciu, dicit gloſa: Qui potuit, & non fecit miſericordiam ante- quam iudicaretur, ſine miſericordia iudicabitur.

RESOLVTIO.

Ad miſericordiam magis, quam ad iuſtitiam decli- nandum eſt, cum in iudicio humano errari poſſit. Adde etiam Dei condecentiam bonitatis.

RESPONDEO, dicendum, quod ſicut dicit Gregorius 20. Mor. c. 11. & ponitur 45. diſt. cap. Diſciplina. Multum deſtituitur, ſi teneatur miſericor- dia ſine iuſtitia: vel iuſtitia, ſine miſericordia: Facien-

AD eum eſt enim ex utroque vnum temperamentum, ut neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi: neque nimia benignitate ſoluantur. In omnem tamen euen- tum, tutius eſt declinare ad miſericordiam magis, quam ad iuſtitiam: potiffime in humano iudicio, in quo ne ſcitur liquidum quid iuſtum, & quid iniuſtum. Frequen- ter enim homo in iudicio humano fallitur, aut per iudices, ſi non ſint electi: aut per teſtes, ſi non ſint legiti- mi: aut per accuſatores, ſi non ſint congrui: aut per deſenſores, ſi non ſint idonei. Iſta enim quatuor gene- ra perſonarum concurrere debent in quolibet iudicio, ut ſcribitur 4. quaest. 4. cap. Nullus. Dato tamen, quod omnia iſta concurrant, ad huc, dubium eſt, utrum tale iudicium diuinae iuſtitiae conforme ſit. Vnde ſuper illo verbo 1. Petri 4. Si iuſtus vix ſaluabitur im- pius, & peccator ubi parebit? Dicit Auguſtinus: quare iuſtus vix ſaluabitur? niſi quia iuſtitiam Dei tanta eſt, certum eſt, ut interdum, quae videntur in homini- bus noſtro iudicio eſſe iuſta iudicio Dei inuenian- tur iniuſta, ſecundum illud: Homo videt in facie, Deus autem in corde: Et ſecundum illud Iſaie 64. Iuſtitiae noſtrae pannus menſtruat in manu tua ſunt. exemplum habemus de Moyſe Rectore populi Iſra- elitici: qui cum omnes, quos eduxerat de Aegypto, comiſiſſent peccatum Idololatriae: qui fuerunt ſexcenta millia, exceptis paruulis, & mulieribus, ſcribitur Exo- di 12. Omnibus miſericordiam impetrauit. ſolum de- viginti tribus millibus exercuit iuſtitiam: ſicut patet Exodi 32.

1. Reg. 16.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM eſt dicendum, quod miſeri- cordia non eſt facienda ipsis tyrannis propter exigen- tiam ipſorum meritorum, ſed propter condecentiam Dei bonitatis: cuius Papa Vicarius exiſtit.

Dupliciter autem accipitur miſericordia. Primo ut eſt redditio ſecundum exigentiam meritorum. Se- cundo, ut eſt redditio Dei promiſſi, ipſe enim ſemper promittit miſericordiam facere, ſecundum quem mo- dum loquitur Anſelmus de miſericordia. Prologio c. 9. & 10. ubi dicit: iuſtum eſt domine, ſic te eſſe co- num, ut parcendo malis ſis bonus: quatenus de iuſti- tia tua naſcatur miſericordia tua.

AD ſecundum eſt dicendum, quod ſic de man- bus Tyrannorum Papa debet eripere praedam pauperum, & viduarum, & aliorum fidelium, ut ſemper miſeri- cordia ſupponatur iudicio: quod tunc eſt, quando ip- ſum iudicium per ipſam miſericordiam illuminatur, & commedatur, & magis placet, ut dicit Auguſtinus.

AD tertium eſt dicendum, quod Papa non peccat iu- ſtitiam faciendo de tyrannis. ſi tamen in tali iudicio inuentum fuerit opus miſericordiae per talem modum, ut iudicio eius ſit ſuperpoſita miſericordia, tunc ſi ipſe habuerit aliquid in iudicio, quo puniatur, tanquam vnda miſericordiae, peccati ignis extinguitur, ut dicit Auguſt. ſuper illo uerbo: Superexaltat autem miſericor- dia iudi- cium.

2. Reg. 141.

QVAEST. XXVII. DE RESISTENTIA EXCOMMUNICATORVM.

ALTERIVS considerandum est de resistentia excommunicatorum. Circa quod quaruntur decem. Primo, Vtrum Papa solum debeat excommunicare.

- Secundo, Vtrum Papa pro quolibet peccato mortali excommunicare debeat. Tertio, Vtrum Papalis excommunicatio iniuste lata sit timenda. Quarto, Vtrum omnes excommunicati per Papam damnentur. Quinto, Vtrum solus Papa debeat absolvere excommunicatos a iure, & a iudice inferiori. Sexto, Vtrum Papa debeat excommunicare pro peccato fiendo, sicut pro peccato iam facto. Septimo, Vtrum Papa vnam totam vniuersitatem resistentem sibi excommunicare debeat. Octauo, Vtrum per Papam sint excommunicati portantes pecuniam in Alexandriam. Nono, Vtrum Papa debeat aliquem excommunicare nisi semel tantum. Decimo, Vtrum per Papam excommunicatis scienter communicantes sint excommunicati.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUS PAPA debeat excommunicare.

S. Thomas in quaestionibus additis ad 3. par. quaest. 22. artic. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum Papa excommunicare debeat. Quia Episcopi solenniter excommunicare possunt. Scribitur enim 11. q. 3. cap. Debent, quod debent 12. Sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentis in manibus tenere, quas in conclusionem anathematis, vel excommunicationis proijcere debent in terram, & conculcare pedibus. 2. Praeterea: Excommunicatio est actus clauium, sed quilibet Sacerdos habet clauis: Ergo quilibet Sacerdos potest excommunicare. 3. Praeterea: Qui potest remouere causam, potest remouere effectum: sed quilibet Sacerdos potest remouere culpam mortalis peccati, quae est causa excommunicationis. Quilibet ergo potest ipsam inducere. IN CONTRARIUM est, quia excommunicatio est separatio a communione fidelium: sed solus Papa est pater omnium fidelium, ergo solus ipse potest excommunicare.

RESOLVTIO.

Solus Papa per immediatam iurisdictionem, & vniuersalem ligationem excommunicare potest: Alij vero per deriuatam, & minus vniuersalem.

RESPONDEO, dicendum, quod excommunicatio est pena, quae infligitur homini in foro exterioris iudicij: in quo agitur causa inter hominem, & hominem: ideo requirit iurisdictionem: quia nullus potest iuste puniri, nisi ab eo, qui super eum iurisdictionem habet. Iurisdicatio autem Papae respectu omnium fidelium Ecclesiae in duobus differt (quantum ad praesens) a iurisdictione aliorum Praelatorum. Primo quia est immediatior. Nam in ipso iurisdictione supra omnes fideles est immediata. In alijs autem Praelatis est ab eo deriuata sicut riuuli deriuantur a fonte. Secundo, quia vniuersalior. extendit enim se eius iurisdicatio supra omnes Praelatos Ecclesiae, & supra subditos ipsorum praelatorum. Solus ergo Papa potest excommunicare per immediatam iurisdictionem. Alij autem non nisi per iurisdictionem taxatam, & deriuatam ab ipso. Solus ipse similiter potest excommunicare per vniuersalem ligationem, quia vinculo anathematis ligati per ipsum, a nullo superiori possunt absolui secundum praesentem iustitiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum: quod illa forma excommunicandi praescribitur Episcopis ab ipso Papa, a quo, sicut conditio omne ius Ecclesiasticum: (quia ipse est conditor iuris, & legis) sic praescribitur ab eo sententia excommunicationis ferenda. Vnde ex hoc non arguitur, quod Episcopi possunt excommunicare per iurisdictionem immediatam: sed solum per iurisdictionem ab ipso Papa deriuatam, & taxatam. AD SECUNDUM est dicendum, quod distinguitur clauis, potestatis ordinis & potestatis iurisdictionis. Excommunicatio autem est actus potestatis iurisdictionis, non ordinis: Ideo ad Sacerdotes, qui solam habent potestatem ordinis, non spectat excommunicare, nisi forte ex approbata consuetudine: vel ex commissione per Superiorem eis facta, vel forte in notorijs, & manifestis criminibus, ut aliqui dicunt. AD TERTIUM dicendum est, quod sicut Sacerdos potest tollere maculam peccati mortalis in foro poenitentiae: ita potest infligere poenam in tali foro poenitentiae, in quo agitur causa inter Deum, & hominem: In foro autem exterioris iudicij, in quo agitur causa inter hominem, & hominem: sicut non potest tollere culpam: ita non potest indicere poenam.

ARTI.

ARTICVLVS II.

UTRUM PRO QUOLIBET peccato mortali Papa debeat aliquem excommunicare.

Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 22. quaest. 1. art. 2. Et Turrecremata in, Nemo Episcoporum 11. q. 3.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod pro quolibet peccato mortali Papa debeat aliquem excommunicare. Quia iudicium Ecclesiae debet imitari iudicium Dei: sed pro quolibet peccato mortali homo separatur a communione diuina. Ergo pro quolibet peccato mortali Papa debet separare hominem a communione fidelium. 2. Praeterea: Excommunicatio est priuatio boni spiritualis: Sed nullus potest perdere bonum spirituale, nisi ipso volente per peccatum mortale commissum. Ergo pro quolibet peccato mortali excommunicatio debet fieri. 3. Praeterea: Nullus traditur Satanae, nisi pro peccato mortali: sed Apostolus illum publicum fornicarium mandauit tradendum esse Satanae per excommunicationem, sicut patet 1. ad Cor. 5. & 11. quaest. 3. cap. Omnis scribitur, quod Satanae traditur, qui ab Ecclesia excommunicatur. Pro quolibet ergo peccato mortali est excommunicatio fienda. IN CONTRARIUM est. Quia si pro quolibet peccato mortali fieret excommunicatio: tunc omnes peccantes mortaliter essent excommunicati.

RESOLVTIO.

Papa non pro quolibet peccato mortali, per quod quandoque minor, quandoque maior, excommunicatio incurritur: excommunicare debet: sed solum pro crimine accusatione digno, contumacia, & pertinacia existente.

RESPONDEO, dicendum: quod per quodlibet peccatum mortale incurritur excommunicatio minor, quae est priuatio sacramentorum. quia si existens in peccato mortali sacramenta accipiat, secundum Apostoli sententiam non ad saluationem: sed ad damnationem recipit. Incurritur autem excommunicatio minor secundum Deum, & secundum Ecclesiam in multis casibus. Primo, cum quis communicat excommunicato. Secundo, cum quis sacrilegium committit. Tertio, cum quis est notorius fornicator. Quarto, cum quis est simoniacus. Quinto cum quis recipit Ecclesiam a manu laici sine consensu Episcopi, nisi forte tali laico per Papam esset indultum. Sexto, cum quis exercet in bello iniusto artem armorum contra christianos. Septimo, cum aliqui negatur sepultura Ecclesiastica. Octauo, cum quis est notorius peccator. Sed excommunicatio maior, quamuis non nisi pro

peccato mortali sit ferenda: non tamen pro quolibet peccato mortali ferenda est, sed solum pro tali crimine, quod sit accusatione dignum. & hoc non est, nisi sit incorrigibilis, vel contumax. vel non veniendo ad iudicium, peremptoria citatione recepta, iudicium superioris contemnendo, seu citationem sibi factam occultando: aut ne ad ipsum perueniat, impediendo, vel ad iudicium veniens, iuri tamen non vult stare, nec sententiae iudicis parere. vel ante finitam causae examinationem contumaciter, & sine licentia recedendo.

Quam forte sit ferenda excommunicatio, vide Concilium Tridense. sessio. 25. de reformatione. cap. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Ecclesia imitatur Dei iudicium veritate. sed in modo iudicandi de veritate, non potest iudicium Dei imitari: eo quod veritas nota est Deo secundum interiorem conscientiam: nobis autem solum secundum exteriorem euidenciam, iuxta illud 1. Re. 16. Homo videt quae foris parent: Deus autem intuetur cor. Ideo cum peccatum alicuius peruenit ad notitiam Praelati, vel per incusationem, vel per manifestam nominationem: debet pro tali peccato excommunicari, si per iudicium iudicis corrigi contemnit. AD SECUNDUM est dicendum, quod per peccatum mortale amittit homo charitatem, ipso volente: quia per excommunicationem, charitas per se non tollitur: quae fertur homini inuito. sed bene per excommunicationem tolluntur illa auxilia, quibus homo vel in charitate conseruatur, & augmentatur: vel ad charitatem recuperandam inducitur, & disponitur. AD TERTIUM est dicendum, quod sicut dicit Ambrosius, homo duobus modis traditur Satanae. Primo cum homo a Deo sibi ipsi relinquitur, & sic semper in peccata labitur. quae quidem peccata licet sint nota Deo, non tamen quandoque: sunt nota hominibus. Alio modo cum a corpore mystico ecclesiae per subtractionem suffragiorum separatur per aliquod notorium peccatum: Et isto secundo modo Ecclesia per excommunicationem tradit hominem Satanae: non autem primo modo.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPALIS EXCOMMUNICATIO iniuste lata sit timenda.

Late Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 22. q. 1. art. 3. Et Armill. Tit. Excommunicatio.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod papalis excommunicatio iniuste lata non sit timenda. Dicit enim Apostolus ad Ro. 13. Vis non timere potestatem; bonum fac, & habebis laudem ex illa. Si ergo aliquis bonum facit, & iniuste excommunicetur, papale sententiam timere non debet. 2. Praeterea: Qui excommunicatur, eicitur ab Ecclesia. Sed dicit Origenes super Leuitico, quod vita, non sententia

O 3 sententia

sententia ab Ecclesia aliquem eiicit, vel ad eam reducit. Sententia ergo Papalis iniuste lata timenda non est.

3 Præterea: Secundum Augustinum 1. de libero arbitrio. Bona virtuosæ, & spiritualia nobis subtrahi non possunt, nobis inuitis. Per excommunicationem ergo iniuste latam, diuinam protectionem, & gratiam perdere non possumus: quæ sunt quædam bona spiritualia.

IN CONTRARIUM est Gregorius, & ponitur 9. quæst. 3. cap. Sententia, Sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda est.

RESOLVTIO.

Excommunicatio siue iusta, siue iniusta timenda est, & seruanda. contemptus enim causam iniustam faceret iustam: in septem autem casibus tenenda non est. A Papa vero lata timenda est, & seruanda semper, modo peccatum mortale, vel aliquid contra fidem non contineat.

RESPONDEO, dicendum, quod in 7. casibus sententia excommunicationis nec est timenda, nec tenenda. Primus est: Si talis sententia non feratur à suo iudice. Secundus est: Si à suo Iudice feratur excommunicato tamen, quia excommunicatus excommunicare non valet. Tertius: Si quis excommunicetur à legato contra intentionem delegantis. Quartus est: Si lata sit sententia post pronunciatam appellationem. Quintus est: Si feratur à suspensio à potestate iurisdictionis. Sextus est: Si feratur nulla admonitione præmissa, & nullo iuris ordine seruato. Septimus est: Si sententia contineat intellegibilem errorem: puta contineat peccatum mortale, vel aliquod, quod sit contra fidem. Planum est autem, quod nullo istorum modorum, excepto vltimo, excommunicatio Papalis est contemnenda. Nullus enim potest causare Papam suum non esse iudicem: vel sententia excommunicationis eum esse ligatum: nec eius sententiam esse contra intentionem delegantis: vel ab eius sententia appellare: nec à iurisdictione per aliquem superiorem esse suspensum; vel iuris ordine non seruato: cum ipse nullo positio iure ligetur. Solum autem si deprehenderetur sententiam ferre, ponendo errorem, vel aliquod, quod esset peccatum mortale: tunc eius sententia nec timenda, nec tenenda esset.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut glossa dicit super illo verbo Apostoli: Bonus bonum faciens, potestatem non debet timere: quia si princeps bonus est, bene operantem non punit, sed diligit. Si vero malus est, non nocet bono, sed purgat eum. Si ergo iniuste excommunicans ex animo iniusto, quia forte liuore vindictæ, non amore iustitiæ facit, timenda est, & seruanda est excommunicatio: quia licet ille iniuste agat: iste tamen iuste patitur. Si vero sit iniusta ex iniusta causa, adhuc est timenda, & seruanda, quia ipse contemptus causam iniustam faceret iustam.

AD SECUNDVM est dicendum, quod nullus eiicitur extra Ecclesiam iniuste per sententiam, quantum ad

culpam excommunicati: sed quantum ad pœnam, quam infligit ille, qui excommunicat, potest eiici extra Ecclesiam per sententiam iniustam, eo quod pœnæ à Prælati Ecclesiæ possunt infligi iniuste.

AD TERTIUM est dicendum, quod gratiam, & charitatem infundit ipse Deus: quæ non possunt tolli ab homine, inuito ipso: sed communicatio fidelium, & suffragia Ecclesiæ: quæ sunt ex parte hominum, per Prælatos Ecclesiæ subtrahi possunt homini inuito.

ARTICVLVS III.

UTRUM EXCOMMUNICATI per Papam omnes iniuste dānentur.

Magister sent. lib. 4. dist. 18. §. Ligant quoque Sacerdotes. Et Syluest. in summa, verbo: Excommunicatio. 3. §. 1.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur enim, quod excommunicati per Papam omnes dānentur. Dicit enim Augustinus, & ponitur 2. quæst. 1. c. Quodcumque: quod cum Ecclesia excommunicat aliquem, excommunicatus ligatur in cælo: & cum Ecclesia reconciliat ipsum, reconciliatus soluitur in cælo. Ergo omnes excommunicati per Papam dānantur, ex quo in cælo ligantur.

2 Præterea: Scribitur Matth. 18. quod qui non vult audire Ecclesiam, habendus est sicut Ethnicus, & Publicanus. Sed excommunicati per Papam non audiunt Ecclesiam. dānantur ergo, sicut Ethnicus, & Publicanus dānantur.

3 Præterea: Quicumque traditur Diabolo est dānatus. Quia dānati Diabolo traduntur, iuxta illud Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis Diabolo, & Angelis eius. Excommunicati vero per Papam similiter Diabolo traduntur, sicut patet per Apostolum 1. ad Cor. 5. Ergo excommunicati per Papam dānantur.

IN CONTRARIUM est illud, quod dicit Origenes super Leuitico Hom. 15. & ponitur 2. quæst. 3. Vita, non sententia ab Ecclesia aliquem eiicit, vel ad eam reducit: Interdum enim (vt dicit) Qui foras mittitur, intus est: & qui foras est, intus videtur retineri.

RESOLVTIO.

Excommunicati à Papa iniuste, non dānantur. Iudicium enim militantis Ecclesiæ fallere, fallique potest.

RESPONDEO, dicendum, quod excommunicatio est pœna infligta homini in foro exterioris iudicij, in quo agitur causa inter hominem, & hominem secundum allegata, & probata. Cum igitur tale iudicium possit esse rectum, & non rectum, iustum & non iustum; quantumcumque aliquis extra Ecclesiam ponatur per excommunicationem, si non recto iudicio foras mittitur, nec meruit expelli, non læditur.

tur. unde dicit Augustinus de vera Religione c. 6. quod sæpe diuina prouidentia finit etiam bonos viros per nonnullas turbulentas carnalium hominum seditio-nes expelli de congregatione christiana: quam contumeliam, vel iniuriam suam, cum patientissime pro Ecclesiæ pace tulerint, neque ulla nouitates, vel schismatis, vel hæresis moliti fuerint: & fidem, quam in Ecclesia catholica prædicari, sciunt, vsque ad mortem iuuant, & testimonio defendunt; hos coronat pius Pater in occulto uidens.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod iuste excommunicatus in Ecclesia ligatur in cælo: sed si iniuste excommunicatus sit, non ligatur in cælo, quia iudicium Ecclesiæ militantis falli potest, & fallere. Iudicium vero Dei nec fallere, nec falli potest.

AD SECUNDVM dicitur, quod qui non audiunt Ecclesiam per contumaciam, & manifestam rebellionem sicut Ethnicus, & Publicanus habendi sunt. sed qui non audiunt Ecclesiam per sacramentorum communionem, vel per eorum cum infidelibus cōuersationem; dummodo à communione fidelium, & perceptione Sacramentorum iniuste sint priuati; quamuis vt Ethnicus, & Publicanus ab Ecclesia habeantur secundum præsentem iustitiā: non tam en secundum Dei rectam sententiam.

AD TERTIUM dicitur, quod excommunicati traduntur diabolo secundum præsentem iustitiā per subtractionem suffragiorum, & priuationem sacramentorum: sed extra potestatem diaboli accipiuntur, si iniuste traditi sunt per Dei inflexibilem sententiam.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POS- sit, & debeat excommunicatos à iure, & ab inferiori iudice absolueri.

S. Thomas in additionibus ad 3. par. q. 24. art. 1.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit, & debeat excommunicatos à iure, & ab inferiori iudice absolueri. Quia, qui totum dat, nihil excipit: sed Papa, vel eius vicem gerens quandoque concedit, quod aliquis eligat sibi discretum confessorem, qui eius auctoritate ab omnibus peccatis absoluat eos. Talis ergo confessor potest, & debet ab omni excommunicatione lata in iure, & à iudice ipsum absolueri. quia qui totum dat, nihil excipit.

2 Præterea: Ligatus ab inferiori potest a superiori absolui: sed tam ius, quam iudex quicumque, est quid inferioris respectu Papæ, potissime in potestate iurisdictionis. Ergo absolutus à Papa intelligitur absolutus esse à sententia lata in iure, vel à quocumque iudice.

3 Præterea: Qui non est minori uinculo ligatus, nec maiori. Per illam regulam: Cui minus videtur inesse, & non inest, nec maius: sed Papa quandoque restituit aliquem ad perceptionem sacramentorum, cum concedit, quod eius auctoritate possit confiteri discreti sacerdoti. Ergo talis intelligitur esse restitutus ad communionem fidelium.

IN CONTRARIUM est, quia excommunicatio est pœna debita culpæ: sed Papa non potest, nec debet pœnam tollere, remanente culpâ. non potest ergo, nec debet excommunicatos à iure, vel à iudicibus inferioribus absolueri, nisi constiterit ei de emendatione à culpa commissa.

RESOLVTIO.

Excommunicati à iure, & ab inferiori iudice, si eorum emendatio constiterit, à Papa immediate: ab alijs vero potestate deriuata absolui possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod excommunicatio care aliquem pertinet ad præterem iurisdictionis: iurisdicatio autem vniuersaliter super totam Ecclesiam: & omnes fideles residet solum in Papa: unde sicut ad eum spectat vniuersaliter ligare: sic ad eum spectat vniuersaliter absolueri. Ad alios autem non spectat soluere, vel ligare à quocumque uinculo, nisi auctoritate deriuata ab ipso. Ab omni ergo sententia excommunicationis lata in iure, vel à quocumque iudice, solus Papa potest absolueri potestate immediata: sed potestate deriuata ab eo alij iudices possunt absolueri in casibus eis concessis ab eo, vel in iure determinatis. reseruat. n. Papa sibi principaliter sex tres casus.

Primus quando aliquis iniicit manum in clericum, vel in religiosum. Secundo est de illo: qui incendit Ecclesiam, & est denunciatus. Tertius est de illo, qui in diuinis scienter communicat cum excommunicato per Papam. Quartus est de illo: qui desert prohibita ad terram Saracenorum. Quintus est de illo: qui falsat litteras Apostolicæ sedis. Sextus est de illo, qui excommunicatis in crimine communicat. Istorum enim absolutio pertinet ad Papam: nisi quod à primo casu excipiuntur octo.

Primus est, si aliquis sit in articulo mortis. Secundus, si percussus sit ostiarius alicuius Domini. Tertius est, si percussus sit mulier. Quartus est, si sit seruus, & Dominus lædatur de eius absentia. Quintus, si regularis sit percussus regularem, & non sit enormis excessus. Sextus est, si percussus sit pauper. Septimus, si sit puer, vel senex, vel valitudinarius. Octauus est, si habet inimicitiam capitalem. Contingit tamen quandoque, quod percussus clericum non incurrit excommunicationem.

Primo, si hoc fiat causa disciplinæ. Secundo, si fiat iocosa leuitate. Tertio, si inueniatur male agens cum matre, vel uxore. Quarto si repellatur statim per vim, uolens vim inferre. Quinto, si ignoretur, quod sit clericus. Sexto, si inueniatur in apostasia post trinam admonitionem. Septimo, si inueniatur translatus ad uarios, seu contrarios actus, puta quod ad militiam, vel bigamiam se transtulit.

† Idem ait B. Thomas loco paulo ante citato. hodie vero per processum, qui legitur in cetera Domini, plures casus sibi reseruat Papa: te qui b' uide omnino dicitur lib. 4. sententia dist. 2. q. 1. art. 3. † In articulo enim mortis nulla est casuum reseruat: atque ideo oēs sacerdotes quoslibet penitentes, a quibus vis peccatis, & censuris absolueri possunt. C. cil. Trident. sess. 14. c. 7. de casu reseruatione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q in tali ca su non intelligitur, q confessor possit talem absolue re ab excommunicatione: licet enim excommunica tio feratur p peccato, fertur tn pro tali peccato, cuius emendatio, vel correctio fit in exteriori iudicio: quo vertitur causa inter hominē & hominē. Vnde sicut li gatio fit in scriptis: ita apparere debet absolutio in scriptis. sed illa cōfessio solū intelligitur de peccatis, quorum absolutio solum spectat ad forum conscien tiæ: quo vertitur causa inter Deum, & hominem.

AD secundum est dicendum, q ligatus ab infe riori potest à superiori absolui, quando illud ligamen ductum est ad iudicium superioris iudicis; vel quan do in vniuersali absoluteione particulariter absoluteio nem illius legaminis exprimit. Aliter vniuersalis abso lutio non intelligitur nisi de illis, quæ spectant ad fo rum conscientia.

AD tertium est dicendum, q cum excommuni catus sit priuatus perceptione sacramentorum, quan do sit commissio alicui, vt aliquem audiat in foro pæ nitentiæ: si sciat eum excommunicatum esse, non de bet ipsum audire, nisi prius constet sibi de absoluteio ne, quia nec aliter illa concessio intelligenda fuit.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA DEBEAT, aut possit excommunicare pro peccato fiendo.

Textus & ibi Doctores in cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. & Couarruias in cap. Alma mater. de sent. excom. lib. 6. par. 1. §. 10. in principio.

AD sextū sic proceditur. Videtur enim, q Papa nō debeat, nec pos sit excommunicare pro peccato fiē do, sicut pro peccato iam facto: quia vinculu matrimonij nō cō trahitur per verba de futuro. Er go nec uinculu excommunicationis per culpā committendā in futuro cōtrahi potest.

2 Præterea: Si quis consentit homicidio se igno rante facto homicidia apud Deum reputatur. sed si quis consentit in homicidium fiendum in futuro; si postmodum pæniteat, non habetur homicida. Pro culpa ergo fienda excommunicatio fieri non potest.

3 Præterea: Excommunicatio est pæna pro culpa inferenda: sed nullus punitur pro culpa fienda, sed pro culpa iam facta. Ergo excommunicatio pro pec cato fiendo fieri non potest.

IN CONTRARIVM est, quia talem excom municationem fecit Apostolus ad Gala. 1. quando dixit: Quicumque euangelizauerit vobis præter id, quod accepistis, anathema sit.

RESOLVTIO.

Papam pro peccato perpetrando excommunicare posse, quis inficias ibit?

RESPONDEO, dicendum, q in Ecclesia est du plex potestas, & duplex gladius: iuxta illud Lu ca 22. Ec e duo gla tij hic: unus est corporalis, & ma terialis: quo utuntur Principes, & sæculares Rectores ad separationem animæ à corpore proprio, & natu rali. Alius est spiritalis, quo vtuntur Prælati, & Eccle siæ Pastores ad separationem animæ à corpore my stico Ecclesiæ. Vnde sicut potestas Principum sæcu larium potest educere gladium materiale, & cum eo percutere, siue ferendo sententiam condemnato riam, & pœnalem contra maleficia præterita: siue prohibitoriam contra futura: sic potestas spiritalis prælatorum gladium spirituale, qui est excommu nicatio mucro Episcopi appellata, potest educere, & cum ipso percutere: siue ferendo sententiam cōdem natoriam per excommunicationem contra delicta præterita: vt dicat: Excommunico omnes, qui hoc fece runt: siue contra futura: vt dicat: Excommunico om nes, qui hoc fecerint. Et sicut in primo casu ille, qui iam fecerat maleficia, ligatur ex culpa præcedente, & sententia sequente; sic in secundo casu ille, qui fe cerit, ligabitur ex sententia præcedente, & maleficio sequente: quia incidit in factum iam damnatum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q non est simile. quia in matrimonio contrahendo de futuro exprimitur consensus contrahentis per verba de fu turo. hic autem exprimitur uoluntas excommuni cantis per uerba de præfenti. cum dicit: Excommuni co. secus autem esset si diceret: Excommunicabo. Vel potest dici, q sicut non contrahitur vinculum matri monij ex solo consensu de futuro sine copula sequen tis: sic nec in isto casu ligatur aliquis vinculo excom municationis ex præcedenti sententia, sine sequen ti maleficio.

AD secundum est dicendum, q rati habitio secun dum iura humana, & diuina, retro traditur, & man dato comparatur: Vnde qui consentit in homicidiū factum, se ignorante, nihilominus homicida reputa tur. sed sententia excommunicationis hoc habet spe ciale, quia secum trahit executionem retro, & ante.

AD tertium est dicendum, q nullus punitur pro culpa fienda, si non fiat. sed pro culpa iam damnata, fiat, merito quis puniri potest.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA TOTAM vnā Communitatem sibi resistentē possit, et debeat excommunicare.

Doctores in c. Romana. de sent. excom. lib. 6. Cuius etiam paulo post meminit auctor. Et S. Thomas in quaest. tionibus additis ad 3. par. q. 22. art. 5.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, q Papa totam vnā Communitatem resistē tem sibi possit, & debeat excommunicare. Quia excommunicatio fertur pro contumacia: sed tota

tota Communitas quandoque inuenitur contumax, & rebellis Papæ. Ergo tota excommunicari potest.

2 Præterea: Vna tota Communitas interdicitur, & perceptione sacramentorum priuatur: quæ est maxi ma pœna. Ergo similiter tota potest excommunicari.

3 Præterea: Pueri Sodomitarum puniti fuerunt pro peccato Patrum suorum: quia tota Communi tas fuit exterminata: non obstante, quod ibi essent aliqui innocentes.

IN CONTRARIVM est quod scribitur 24. quæst. 3. cap. Si habes. Nulla ratione vtuntur, qui pro peccato unius in totam familiam, & in totam Com munitatem sententiā excommunicationis proferunt.

RESOLVTIO.

Excommunicatio non nisi in culpabiles de Collegio, vel de Vniuersitate ferenda est. Id quod miseria diuina, Ecclesiæ prohibitio, periculi euitatio, & ratio ipsa naturalis persuadent.

RESPONDEO dicendum, q quatuor sunt, propter quæ in totam vnā Communitatē ex communicatio non est ferenda. Primum est diuina miseria: Scribitur enim Genesis 18. Abraham dixit se domino: Numquid perdes iustum cum impio? non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram: vt occidas iustum cum impio: fiatque iustus sicut impius. in Communitate autem non est verisimile, quin ali qui iusti, & non consentientes culpæ inueniantur. Se cundum est Ecclesiæ prohibitio. Scribitur enim extra de sent. excom. 7 in vniuersitatem, vel collegium pro ferri sententiam excommunicationis penitus prohibe mus: volentes animarum periculum euitare. Sed in illos dumtaxat de collegio, vel vniuersitate, quos culpabiles esse confiterit, promulgetur. Tertium est periculi euitatio. Dicit enim Augustinus lib. 3. contra Epistolam Parmeniani super illo verbo: Ne forte colligentes zizania, eradicetis simul & triticum; Cum quis christianorum intus in Ecclesia constitutus in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, vt anathemate dignus habeatur: fiat hoc, vbi periculū schif matis non timetur, cum dilectione: non ad eradicand um, sed ad corrigendum. Timendum autem esset de schismate: vbi Principes, vel Communitas tota excommunicaretur. Ideo, vt tale periculum euitetur, Au gustinus prohibet Communitatem excommunicari. Quartum est naturalis ratio. excommunicatio enim, cum sit maxima pœna, non debetur nisi mortali cul pæ: culpa autem, cum consistat in actu, est singula rium personarum. ideo singulares personæ sunt ex communicandæ, & non Communitas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q omnes personæ singulares de Communitate excommunica ri possunt: non tamen ipsa Cōmunitas. Nec est tamē probabile, q omnes de communitate in contumaciā consentiant, nisi forte propter timorem, & tali ti more, qui potest cadere in constantem virum.

AD secundum est dicendum, q maior est excom municatio, quàm interdictum, vel suspensio sacramē torum. quia excommunicati priuantur communi bus suffragijs Ecclesiæ. Vnde non est simile.

AD tertium dicitur, q pœna tēporali, & corpo rali bene potest puniri filius pro patre: quia ipse Deus * visitat peccatum patrum in filius vsque ad ter tiam, & quartam generationem: Sed pœna spiritali, qualis est excommunicatio, anima, quæ peccat, ipsa debet puniri. vnde dicit Augustinus, & ponitur 24. q. 3. cap. Si habes. Iustam rationem reddere non pos sum Deo, vel hominibus, si animas innocentes pro scelere alieno: quod non trahunt ex Adam, in quo omnes peccauerunt, spiritali supplicio puniamus.

† Alphōsus Cast. lib. 2. de iusta hæc. puni. c. 10. & 11. * al. puni.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM SINT EXCOMMUNICATI portantes pecuniam in Alexandriam.

Processus Bullæ in cæna Domini §. 7. siue casu. 7. & Doctores in c. ad liberandam. extra de Iudæis, & Sarace. & Syluest. in summa, verbo: Excommunicatio. 7. ver. vi. cesima prima est. nu. 58. & seq.

AD octauum sic proceditur. Vide tur enim, q portantes pecuniam in Alexandriam Florenos, & Tu ronenses grossos nō sunt excommu nicati, Quia quod non est prohibitū, intelligitur esse concessum: sed non sunt prohibita nisi arma ferrea, & lignea. sicut patet extra de iudæ. & Sar. c. Ad liberandā terram san ctam. Portantes ergo alia non incurrunt sententiam.

2 Præterea: Excommunicatio est quædam pœna. sed pœnæ, sunt restringendæ, non ampliandæ. Ex quo ergo in tali sententia non fit mentio de alijs, nisi de supradictis: omnia alia licet portare.

3 Præterea: Illud, quo emuntur mercimonia, non sunt mercimonia: sed pecunia emuntur mercimonia. cum ergo non sit prohibitum portare in Alexan driam nisi mercimonia. videtur q per portare pecu niam, non incurratur sententia.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur ex tra de iudæ. & Sar. c. Quod olim: vbi dicitur: Nos om nes illos excommunicationi supponimus, qui am plius cum Saracenis mercimonium habuerint per se, vel per alios, nauibus, vel quocumque alio modo, vel ingenio eis aliqua rerum subsidia, seu consilia, quamdiu inter nos, & illos guerra durauerit, duxe rint impendenda.

RESOLVTIO.

Qui Paganis pecuniam asportant, excommunicatio nem incurrunt. Pecunia enim omnis res est.

RESPONDEO dicendum, q aliqui Iuristæ di cunt, q portantes pecuniam in Alexandriam nō incur-

† Lib. 6. c. Romana.

Tomo 7. cap. 2. † Match. 13.

incurrunt sententiam latam: ex quo non portant prohibita, quæ prohibentur in dicta sententia: sed puto, quod ex vigore illius sententiæ omnes excommunicationi subduntur, qui ad Saracenos aliquid deferunt: ex quo potest eis auxilium, vel consilium præstari ad impugandum Christianos. hoc autem potissimum est pecunia, vel illa, quæ possunt numismate mensurari. Nam secundum Philo. 1. Polit. Si non esset nisi communitas domus, quæ constat ex viro, & uxore, pecunia necessaria non esset: quia nullus emit, vel vendit aliquid sibi ipsi. sed in communitate ciuitatis, & regni, & potissime vnius regni cum alio regno in conuersione pacifica, vel in bellicosa impugnatione ad inuicem, potissime est auxiliatrix, & necessaria pecunia. portantes ergo talia auxilia Saracenis, guerris durantibus cum christianis, credo quod principaliter incurrunt sententiam. Confirmatur istud, quia Papa, prohibendo portari Saracenis ferrum, ligna, & arma, prohibet illud, quod causaliter est omnia ista. sed secundum Philo. 1. Polit. Numisma est omnis res; & est quidam fideiusor hominis ipse denarius ad habendum omnem rem, siue de propinquo, siue de remoto. prohibendo ergo prædicta, prohibet pecuniam, & omnia numismata ad eos deferri. Confirmatur etiam hoc, quia cum excommunicatio sit quædam pœna sicut indulgentia, quæ pœnam tollit, tantum valet quantum sonat: sic excommunicatio tantum ligat quantum sonat. sed in sententia dicitur expresse. Quicumque dederit eis auxilium, consilium, vel fauorem, quocumque modo, vel ingenio. Ergo, cum pecunia sit quædam res artificialis, ingenio hominis inuenta in auxilium sibi, & aliorum; negari non debet (puto) quod tales non incurrant sententiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod tunc non prohibetur esse concessum intelligitur: quando non est prohibitum nec in se, nec in sua causa: nec implicite, nec explicitè. sed in prohibitione illorum causaliter prohibita est etiam pecunia implicite; quando dicitur, auxilium, vel consilium quocumque modo, vel ingenio.

AD secundum dicitur: licet excommunicatio sit pœna, & in hoc esset restringenda: non datur tamen talis pœna nisi pro culpa mortali. Vnde propter periculum culpæ mortalis, quod homo incurrere posset, euitandum: talis culpa non sic restringenda est, quod veritas prætermittatur.

AD tertium dicitur, quod pecunia est causaliter omnis mercimonia. quia omnes mercimoniarum pecunia emuntur, & venduntur. Vnde prohibendo omnia mercimonia ad Saracenos portari, prohibentur pecuniæ, & omnia numismata: quibus illa possunt emi, vel uendi.

ARTICVLVS IX.

UTRUM PAPA DEBEAT, & possit aliquem excommunicare nisi semel tantum.

S. Thomas in questionibus additis ad 3. par. q. 2. 2. ar. 6.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat, nec possit aliquem excommunicare, nisi semel tantum: quia Papa non potest excommunicare illos, super quos iurisdictionem non habet: sed semel excommunicari sunt extra iurisdictionem Papæ, cum sint extra Ecclesiam. Dicit enim Apostolus 1. ad Corin. De his, qui foris sunt, iudicabit Deus. non ergo per Papam possunt amplius excommunicari.

2. Præterea: Excommunicatio habet effectum suum ex potestate clauium: sed potestas clauium, cum sit à Deo, non reiteratur super suum effectum: sicut patet in omnibus sacramentis. Ergo excommunicatio reiterari non potest.

3. Præterea: Excommunicatio est quædam priuatio, & quædam ligatio: sed semel priuatus non potest amplius priuari, & ligatus semel non potest amplius ligari. Ergo semel excommunicatus amplius excommunicari non potest.

IN CONTRARIVM est. Quia excommunicatio est quædam pœna: sed pœna potest pluries reiterari, sicut potest aggravari culpa, pro qua datur: sicut patet 12. quæst. 2. cap. de viro nefando.

RESOLVTIO.

Sicut quis pluribus culpis potest irretiri; ita pluribus excommunicationibus excommunicari. Excommunicatio item respectu eiusdem effectus licet iterari non queat, respectu tamen alterius potest.

RESPONDEO, dicendum, quod cum excommunicatio sit maior, & minor; non est dubium, quod excommunicatus minori excommunicatione, potest excommunicari maiori. Amplius cum excommunicatio feratur in iure, & à iudice, dubium non est, quod excommunicatus sententia lata in iure, potest iterum excommunicari à iudice: & cum vnus homo possit habere plures iudices, excommunicatus ab vno, potest excommunicari ab alio. Vltimus, cum excommunicatio non sit ferenda nisi pro contumacia, & culpa mortali causaliter, sicut quis potest pluribus culpis irretiri, ita potest pluribus excommunicationibus excommunicari. Sed vtrum ab vno iudice, & respectu eiusdem causæ eadem excommunicatione possit aliquis pluries excommunicari ab alijs puto quod sic. quamuis aliqui dixerint contrarium. quia licet primæ excommunicationis effectus sit à corpore mystico Ecclesiæ separare: Secundæ tamen excommunicationis

tionis effectus erit, ab Ecclesia elongare, vel in illa separatione detinere. Vnde licet vna, & eadem excommunicatio respectu eiusdem effectus non possit reiterari: respectu tamen alterius potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod si in excommunicato non remaneret aliquid indelebile, quo adnumeraretur cum populo christiano, sicut in iudeis, & paganis: De quibus dicit Apostolus, quod de eis iudicabit Deus, Papa non posset semel excommunicatos amplius excommunicare: sicut non potest excommunicare paganos, & iudeos: sed remanet in excommunicatis aliquid indelebile: puta character baptismalis, ratione cuius Papa super eos semper iurisdictionem habet.

AD secundum est dicendum, quod potestas clauium respectu eiusdem effectus non reiteratur. sed respectu alterius effectus reiterari potest, & eodem modo excommunicatio.

AD tertium est dicendum, quod sicut quælibet culpa mortalis, pro qua fertur excommunicatio, auertit à Deo, & à bono incommutabili; quia qui offendit in uno factus est omnium reus, ut scribitur Iaco. 2. pluribus tamen modis auersus est à Deo, qui pluribus culpis est irretitus, quam per vnam tantum: licet quælibet excommunicatio maior, quæ est quædam pœna, liget hominem, & priuet eum communionem fidelium: pluribus tamen modis ligatur, & priuatur pluribus excommunicationibus, quæ per vnam tantum.

ARTICVLVS X.

UTRUM SCIENTER COMMUNICANTES CUM EXCOMMUNICATIS PER PAPAM, SINT EXCOMMUNICATI.

S. Thomas in questionibus additis ad 3. par. quæst. 23. Sotus lib. 4. sent. dist. 22. q. 1. art. 4. & Syluester in summa verbo: Excommunicatio. 5.

AD decimum sic proceditur. Videtur enim, quod scienter communicantes cum excommunicatis per Papam, sint excommunicati. Quia non obseruantes præcepta Ecclesiæ excommunicati sunt: quia eo ipso sunt contumaces, sed 11. quæst. 3. cap. Præcipue, scribitur: Excommunicationis mereretur sententiam: qui excommunicatis communicat. Ergo tales excommunicati sunt.

2. Præterea: Scribitur eadem causa, & questione cap. Quicumque. Quicumque communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, si laicus est, excommunicatur: si clericus est, deponatur. Et ibidem subditur: Quicumque scienter in domo simul locutus fuerit, vel orauerit cum excommunicato: communicatione priuetur.

3. Præterea: Nullus debet excommunicari maiori excommunicatione nisi pro peccato mortali: sed participantes scienter cum excommunicatis peccant mortaliter: ut patet eadem causa, & quæst. Ergo tales excommunicari possunt maiori excommunicatione.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Greg. & ponitur 11. q. 3. c. Quoniam multos. Quoniam multos, peccatis nostris exigentibus, pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate deuicti nimia, anathematis sententiam ad tempus, pro ut possumus, temperamus.

RESOLVTIO.

Participantes cum excommunicatis (admonitione præmissa, & contempta) eandem sententiam incurrunt: Vxor, filijs, peregrinis, et id genus alijs exceptis. Participantes ex contemptu, aut negligentia (nulla admonitione præmissa) non item, sed mortaliter peccant. Participantes vero timore, aut rubore mortaliter fortasse non peccant.

RESPONDEO, dicendum, quod duplex est excommunicationis species: vna maior, quæ separat à participatione sacramentorum, & consortio fidelium: & ista non infligitur nisi pro grauioribus culpis: sicut pro contumacia, & rebellionem. Altera minor, quæ solum separat à participatione sacramentorum: quæ incurritur pro leuioribus causis. Puto ergo, quod modus communicandi cum excommunicato, aut talis est quod participans incidit in eandem excommunicationis speciem, puta in maiorem: ut si participat in crimine, pro quo lata est sententia: vel si participat post legitimam admonitionem præmissam, & post sententiam in participantem aggravatam: ita quod personæ participantes nominaliter fuerint expressæ, & casus participationis. Et talis sit participans sponte, & scienter; puto, quod eadem sententiam incurrit. Aut talis est, quod participans incidit in alteram excommunicationis speciem puta in minorem: & tunc iterum distinguo, quia aut participat ex contemptu, aut negligentia crassa, & supina: quæ æquanda sit contemptui. & tunc licet non incurrant sententiam maiorem, mortaliter tamen peccant. quia mortale peccatum est, clauis Ecclesiæ, & sacramenta contemnere. Aut non sic: sed vel ex subreptione, vel rubore, seu timore aliquo, & tunc non credo, quod peccent mortaliter. quia non est intentio Ecclesiæ in tam leui casu ad mortem suos filios obligare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod in casu leui suprascripto participans cum excommunicato non facit contra præcepti Ecclesiæ intentionem. quamuis contra litteram facere videatur: nam, ut dicit Iurisconsultus I. scire leges. ff. de legibus. Scire leges non est scire verba, aut litteram: sed vim, ac potestatem.

AD secundum dicitur, quod participans cum excommu-

† In dicto c. Quoniam multos; ita scriptum est: Partim etiam ex necessitate deuicti misericordia, anathematis, &c.

comunicatis scienter, & ex contemptu in casibus supradictis post aggravatam sententiam, personaliter sententiam incurrit. Subtrahuntur tamen quedam persone, sicut pater 11. q. 3. c. Quoniam multos videlicet, Vxor, filij, ancilla, & alij seruitutes, peregrini: qui cum ad terram excommunicatorum venerint, possunt ab eis emere necessaria. In necessitatis enim articulo po

test homo aliquid excommunicatis conferre in sustentationem.

Ad tertium est dicendum, qd participantes cum excommunicatis, si post admonitionem contumaces sunt, magis pro illa contumacia, qua pro ipsa participatione excommunicatur. na, vt dicitur 11. q. 3. excomunicatis no communicat qui eis non animo consentit,

QVAEST. XXVIII. DE RESISTENTIA HAERETICORVM.

Inde considerandum est de resistentia hereticorum. Circa quod quaruntur octo.

Primo, Vtrum omnes dubij in fide per Papam habendi sint heretici.

Secundo, Vtrum sequentes opinionem erroneam alicuius Magistri, per Papam sint heretici reputandi.

Tertio, Vtrum baptizantes imagines, & uiolatores sacramentorum per Papam pro hereticis sint iudicandi.

Quarto, Vtrum incidentes in abiuratam haeresim per Papam sint censendi relapsi.

Quinto, Vtrum relapsi statim per Papam tradendi sint seculari iudicio.

Sexto, Vtrum heretici puniendi sint per Papam temporali poena.

Septimo, Vtrum heretici in aliquo casu per Papam sint tolerandi.

Octauo, Vtrum heretici reuertentes ad fidem, per Papam sint recipiendi.

F tales autem heretici sunt, quia non constanter credunt, & firmiter.

3 Præterea: Sicut uoluntas se habet in obseruatione præceptorum; sic intellectus se habet in credulitate fidei articulo. sed sic se habet uoluntas in obseruatione præceptorum: quod qui totam legem seruat, offendit autem in uno, efficitur omnium reus, vt scribitur Iaco. 2. Ergo similiter, qui omnes articulos credit, & dubitat in vno, efficitur hereticus.

IN CONTRARIUM est, Quia Thomas fuit dubius in fide: & tamen non ponitur, qd fuit hereticus.

RESOLVTIO.

Heretici sunt ij, qui contraria fidei, aut ijs, que in concussu tenet Ecclesia, pertinaci defensione tuentur. Dubij vero in fide, subreptitia testatione, aut diabolica illusione: veritatis elucidatione: imperfecta adhesionem, non item. Voluntaria adhasitatione est incredulus, & infidelis.

RESPONDEO, dicendum, quod aliquem esse dubium in fide, quinque modis potest contingere. Primo subreptitia tentatione. Secundo veritatis elucidatione. Tertio imperfecta adhesionem. Quarto voluntaria adhasitatione. Quinto pertinaci defensione.

Primo modo hominem dubitare in fide non facit esse hereticum, quia est humanae tentationis: non est enim in potestate hominis quod superuenit homini ad cogitandum: Vnde si subito subreptitia, vel diabolica illusione quis incipit dubitare de aliquo articulo, vel de his, que sunt fidei: si statim captiuat intellectum suum in obsequium Christi, vt hoc de liberet credere, quod Ecclesia credit, non cedit sibi talis dubitatio ad defectum, sed ad profectum. vnde Apostoli ppter huius tetationis impulsu petebat: Domine adauge nobis fidem. semper enim debemus rogare Deum, qd iuuet incredulitatem nostram.

Secundo modo non facit hominem hereticum, sed est christianæ perfectionis. Ponunt enim Doctores christianæ fidei illa, que sunt magis determinata in fide sub dubitatione questionum, rationes pro, & contra ad illa adducendo: no, qd de illa conclusione

ARTICVLVS I.

UTRUM OMNES DUBII in fide sint heretici.

Præter doctores in cap. 1. de hæret. adde Palacium Ruuium in allegatione de hæresi §. 5. & Melchiorem Canu lib. 12. de locis theologicis c. 9. vers. ia quod caput illud.

Primum sic proceditur. Videtur enim, qd omnes dubij in fide sint heretici per Papam habendi. Scribitur enim extra de hære. cap. Dubius, qd dubius in fide, infidelis est, nec ei omnino credendum est, qui uiam veritatis ignorat.

2 Præterea: Scribitur Iaco. 1. Postulet autem in fide nihil hæsitans: quia qui in fide hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento mouetur, & circumfertur. & subditur ibi causa, quia dubitans, vel hæsitans in fide duplex est, & inconstans in omnibus uis suis.

fione dubitetur, sed vt veritas dictæ conclusionis magis elucidetur. Secundum quæ modum dicit Philosophus: † Dubitare de singulis no est inutile: per tales enim dubitationes pro, & contra rationes ad illa, que sunt fidei, adducendo, veritas fidei pijs opitulatur, & contra impios defenditur, vt dicit Augustinus. Tertio modo non facit hominem hereticum, sed peccatorem, & malum christianum: omnes enim peccantes, secundum Chryl. imperfecte credunt eo ipso, qd non viuunt secundum illa, que credunt: nam si perfecte adhereret his, que credunt, sic viuerent quasi post modicum transitori de hoc mundo, non quasi in æternum mansuri. Quarto vero modo facit hominem errantem, & incredulum: eo enim ipso qd aliquis eligit voluntarie credere quod vult, & discredere, quod non vult, non est paratus sequi in omnibus doctrinam Ecclesiæ; ac per consequens errans, & infidelis reputandus est. Sed quinto modo recte facit hominem hereticum: quia non credere illa, que sunt fidei, & que inconcussè Ecclesia tenet, cum pertinaci defensione; directe ad hereticos spectat.

† In prædicamentis c. de Relat. in calce.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, qd dubius in fide voluntaria electione, vt quis credat que vult, & discredat, que non vult: infidelis est, non tamen hereticus: nisi pertinaciter defendat falsa, que de Deo credit: vel de tota, vel de parte sacræ Scripturæ à Deo inspiratæ.

AD secundum dicitur, qd Iaco. loquitur de fide imperfecta peccatorum. Vnde dicit glo. super illo verbo, qd conscientia peccati pressus dubitat de præmijs celestibus, & superueniente vento tentationis, facile deserit fidei statum, & secundum tentatoris voluntatem distrahitur ad errorem, & fit alienus à fide.

AD tertium dicitur, qd discredens † vnum articulum, incredulus est, & errans, non tamen hereticus; nisi sit paratus ab eo, quod Ecclesia integraliter credit, recedere, & errorem suum pertinaciter defendere.

† S. Tho. 2. 2. q. 9. ar. 3.

ARTICVLVS II.

UTRUM SEQUENTES ERROREAM alicuius Magistri doctrinam sint reputandi heretici.

Præter Turrecr. paulopost citatū. Vide Albertin. tract. de agnos. assert. catho. & hæret. q. 21. nu. 35. & 36.

Secundum sic proceditur. Videtur enim, qd sequentes erroneam doctrinam alicuius Magistri, per Papam heretici reputandi sunt. Scribitur enim Matth. 8. Si cæcus cæco ducatur præstet, ambo in foueam cadunt. sed quicumque errat, cæcus est, in quantum errat. Ergo quicumque sequitur opinionem erratam alicuius Magistri in foueam erroris cadit.

2 Præterea: De falsis, & errantibus Magistris Scribitur Matth. 23. Vobis, qui circuitis mare, & arida, vt faciatis vobis vnum Proselytum; & cum fuerit factus, faciatis eum esse Filium Gehennæ duplo, quam vos. Discipuli ergo sequentes erroneam doctrinam alicuius Magistri, heretici reputandi sunt, sicut ipse.

3 Præterea: Quicumque contemnit præceptum Christi pertinaciter, errat multo magis pertinaciter, quam contemnens præceptum Papæ: Sed Christus mandauit Matthæi 16. Fermentum Phariseorum, & Saduceorum esse vitandum: per quod intelligitur doctrina hereticorum, ut dicit Augustinus. Contemnere ergo hoc pertinaciter, facit hominem hereticum.

IN CONTRARIUM est quod mandauit Christus Matthæi 23. seruandam esse doctrinam Scribarum, & Phariseorum: quando dixit: Super cathedram Moy si sederunt Scribæ, & Pharisei. omnia ergo, que dixerint vobis, seruare, & facite: secundum vero operarum nolite facere.

RESOLVTIO.

Nullus doctrinam Magistri sui falsam sequens excusatur in ijs, que ad fidem spectant. Hinc errantes ex ignorantia, aut simplicitate à peccato non sunt immunes. In dubijs enim fidei regula consulenda est.

RESPONDEO, † dicendum, quod diuersæ opinionem Doctorum sacræ Scripturæ si non pertineat ad fidem, & bonos mores, absque periculo auditorum vtramque opinionem sequi possunt: in tali enim casu locum habet quod Apostolus dicit ad Ro. 14. Vnusquisque in suo sensu abundet. In illis vero, que pertinent ad fidem, & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur opinionem erroneam alicuius Magistri: non quidem propter ignorantiam, quia tunc immunes haberentur à peccato qui secuti sunt opinionem Arrij, Nestorij, & aliorum errantium in fide: Nec potest aliquis excusari propter simplicitatem, & innocentiam, quia in rebus dubijs, potissime in his, que sunt fidei, non est de facili præstandus assensus: immo (vt dicit Aug. 3. de doctrina christiana) consulere debet aliquis regulam fidei, quam de scripturarum planioribus locis Ecclesiæ auctoritate percipit. Et idem Augustinus in libro de ve. Relig. dicit, qd nunc bene videndum est, cui sit credendum de his, que sunt fidei. Similiter Richar. † super illo verbo: Ecce apparuerunt illis Moyses, & Elyas. dicit qd quicquid homo audit in monte sacræ Scripturæ, non facilliter credendum est, quia suspecta debet haberi veritas, quam non confirmat Legis, vel Prophetæ auctoritas. Qui ergo assentit opinioni alicuius Magistri contra manifestum scripturæ testimonium, & contra illud, quod publice tenetur secundum Ecclesiæ auctoritatem, puto qd ab erroris vitio non potest excusari. Rationes ergo, que pro ista parte introducuntur, concedendæ sunt: quia si tales auditores Magistrorum cecitatem imitantur, eorum errores sequentes, & mores imitantes ambo in eandem foueam erroris cadunt. & si pertinaciter contra Ecclesiæ mandatum defendunt, non solum errantes, verum etiam

De verb. Do mini. ser. 45 Tomo 10.

† Turrecr. † sim. de Ecclesia, lib. 4. par. 2. c. 172 qui assert hanc eandem doctrinam.

Tomo 3. cap. 2.

Tomo 1. cap. 25.

De contēpl. 1. par. c. 81. Matth. 17.

Tomo 6. lib. 16. c. 29.

hæretici reputandi sunt. Vnde dicit Aug. contra Fau- E stū: Si profelyti iudæorū dicebantur facti filij Gehennę duplo, quā ipsi non quia circumcidebantur, & legem seruabant, sed quia eorum erroneam doctrinam sequebātur, & prauos mores imitabantur.

Ad Argumenta.

AD illud vero, quod in contrarium inducebatur, dicitur, q̄ signanter præmittitur: Super cathedram, ut intelligatur q̄ illa, quæ solum ad cathedram pertinent, veritatis, & iustitię seruanda sunt, & facienda per auditores. Illa vero, quę sunt contra fidem, & contra bonos mores, non spectant ad cathedram veritatis, & iustitię, sed magis ad cathedrā falsitatis, & pestilentię.

ARTICVLVS III.

UTRUM BAPTIZANTES imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hæreticis iudicandi.

Jacobus Simanca de cathol. instit. tit. 30. de hæresi. Et Alphon. Cast. lib. 1. de iusta hæret. punit. cap. 15.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod baptizantes imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hæreticis iudicandi: quia magis esse violatorem, & peruersorem sacramentorum, quā esse diuisum à perceptione eorum: sed diuisi à communione sacramentorum hæretici dicuntur. Iuxta illud, quod ponitur 4. q. 1. cap. Quid autem. Hæreticos autem, inquit, dicimus tam eos, qui olim ab Ecclesia prociecti sunt, & communione sacramentorum, quā, qui post hæc à nobis anathematizati sunt.

2. Præterea: Plus est abuti sacramento ad actus prohibitos ab Ecclesia, quā ad actus, ad quos ipsa sacramenta ordinantur: sed simoniaci, qui vtuntur sacramentis ad actus non prohibitos per Ecclesiam, solū propter emptionem, & venditionē ipsorum, hæretici dicuntur, vt patet 1. quæst. 1. cap. Quisquis. Ergo multo fortius violatores, & peruersores sacramentorum, qui abutuntur sacramentis ad actus prohibitos, per Ecclesiam pro hæreticis iudicandi sunt.

3. Præterea: Magis est sacramentum Christi violare, quā priuilegium sedis Apostolicę auferre, vel impugnare: sed auferentes, vel impugnantes priuilegiū Sedis Apostolicę pro hæreticis nominantur, sicut patet 2. dist. c. Omnes. Ergo similiter, & multo fortius violatores sacramentorum.

IN CONTRARIUM est, quia secundum Augustinum in libro de quæstionibus Euangeliorum: Quicumque facinorose, ac flagitiose viuunt, contra fidem, secundum quam viuendum esse credunt, mali catholici, non tamen hæretici deputantur. sed tales videntur esse violatores sacramentorum. Ergo tales non sunt reputandi hæretici.

Q in Matt. cap. 11. Tomo 4.

RESOLVTIO.

Baptizantes imagines, sacramentorumque violatores, vt faciunt, credentes, errantes, & infideles dici possunt: si autem huiusmodi pestifera dogmata emendare nollent, sed ea pertinaciter tuerentur, hæretici sunt iudicandi.

RESPONDEO, dicendum, q̄ (sicut supra dictum est) aliud est esse infidelem, & in fide errantem: & aliud est esse hæreticum. Si quis enim falsa de Deo credit, vel de aliqua parte doctrinę, quæ ad fidei ædificationem pertinet, hæreticus est: quia infidelis est, & errans in fide, & iam foris est extra Ecclesiā animo: quāuis intus corporaliter videatur. quia multos tales portat Ecclesia, vt dicit Augustinus in libro de quæstionibus Euangeliorum: sed illi proprie secundum Augustinum sunt hæretici, † qui cum aliquid prauum sapiunt, si correctio vt sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, & sua mortifera, & pestifera dogmata emendare nollunt, sed defendere persistunt. Si ergo baptizantes imagines, & violatores sacramentorum credunt illa, quę faciunt, puta baptismum, & alia sacramenta ad maleficia, & ad facinorosos actus ordinari: & per ipsa sacramenta talibus maleficijs, & facinorosis actibus patrociniū præstari: planum est, q̄ falsa de Deo credunt: quia Deus ad tales actus sacramenta non ordinauit: nescit enim diuina iustitia patrociniū dare criminibus, vt dicit Chryf. falsa similiter credunt de doctrina, quæ ad fidei ædificationem pertinet, quia secundum doctrinam fidei nos confitemur vnū baptismum in remissionem peccatorum, non autem in perpetrationem scelerum, & maleficiorum. Vnde tales non solum indirectè, verum etiam directè infideles, & errantes in fide deputari debent, si sic credunt, vt operantur: sed tunc pro hæreticis essent iudicandi, quando pestifera talia dogmata emendare nollent, & defendere pertinaciter essent parati.

† Referunt cap. qui in Ecclesia 24. q. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, q̄ tunc excommunicati, & separati à perceptione sacramentorum, & communione fidelium pro hæreticis sunt iudicandi: quando eorum crimina sic parati essent defendere, si obiecta, vel probata fuerint, vt etiam cõuentulorum congregationes, & schismata cogitent in Ecclesia facere, & hoc patet inferius per textum illius decreti.

AD secundum dicitur, q̄ si simoniacus interius credit, quod exterius protestatur, directè hæreticus habendus est. protestatur enim exterius, se esse dominū spiritualis doni, & spirituale donum posse sub emptione, & venditione cadere. quorum vtrunque si interius credit, vt exterius protestatur, directè est hæreticus: & sic dicendum est de violatoribus sacramentorum: quia si illa credunt interius, quæ exterius protestantur, directè hæretici habendi sunt.

AD tertium dicitur, quod auferentes, & impugnantes priuilegium Apostolicę Sedis, ab unitate Ecclesię se diuidunt: diuidentes se ab unitate Ecclesię, doctrinam

† Licet quo ad laberem in non abiuratum ab eo

doctrinam, & fidem, quam Ecclesia tenet, negant, & per consequens hæretici non immerito appellantur. A dica, & leuis prius fuerit habita, non debet tunc, vt relapsus iudicari.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM INCIDENTES IN abiuratum hæresim sint per Papam reputandi relapsi.

Præter doctores in cap. Accusatus de hæret. lib. 6. Vide Eymericum in Directorio Inquisitorum par. 2. q. 58. Zanchinum tract. de hæret. cap. 16. & Simancam de cathol. instit. tit. 57.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ incidentes in abiuratum hæresim non sint per Papam reputandi relapsi. scribitur enim ad Titum 111. Hæreticum hominem post primam, & secundam correctionem deuita. Nisi enim aliquis fuerit bis monitus, vel correptus de aliqua damnata hæresi, nõ debet haberi relapsus.

2. Præterea: Cum excommunicatis non est participandum. Sed omnes hæretici sunt excommunicati in iure, vt patet extra de hære. † & 24. quæstione 1. cap. Quæ dignior. Non ergo poterunt moneri, vt post admonitionem, vel abiurationem dicantur relapsi.

3. Præterea: Qui in damnatam hæresim labitur, eiusdem damnationis se participem facit, vt dicitur 24. quæst. 1. cap. Achatius. Ergo absque eo, q̄ abiuret, relapsus debetur haberi.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de hæret. c. Accusatus. Vbi subditur: Si quis hæresim in iudicio abiurauit, & postea in ea commisit, vel cõmittit, censeri debet quadā iuris fictione relapsus.

RESOLVTIO.

Incidentes in eandem hæresim, qua fuit conuictus, relapsi dicuntur: si vero aliam in speciem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod in damnatā hæresim aliquis potest incidere, vel labi dupliciter: vel in eandem, de qua primo fuit incusatus, & vehemens suspicio de eo orta erat; vel in aliam. Primo modo, si in illam eandem, de qua primo fuit incusatus, & fama publica præcesserat, ex quo in iudicio illam abiurauit, si post abiurationem inuenitur deliquisse per se, vel per alios, puta, q̄ post illam abiurationem hæreticos recepit, visitauit, & associauit, seu auxiliū, & fauorem eis præstitit: meritò relapsus debet haberi. in tali enim casu verum est, quod Apostolus dicit ad Rom. 1. Qui talia agūt digni sunt morte, non solum qui illa faciunt, sed etiam, qui consentiunt facientibus. Si vero † labitur in aliam hæresim speciem, aut in aliam sectam, vel deliquerit in alio articulo, seu sacramento Ecclesię: vel præsumptio mo-

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, q̄ Apostolus dicit hæreticum esse deuitandum post primam, & secundā correptionem: vt prima correptio intelligatur illa, de qua fama publica præcedit, vel in iudicio accusatur, in quo cogendus est, vt illam hæresim debeat abiurare. Secunda vero correptio intelligatur illa, qua post abiurationem proprio se condemnat iudicio: eo ipso, q̄ iterum labitur in eam, quam prius abiurauit: tunc enim, quia errorem laudat, & veritatem vituperat, ab Ecclesia pellendus est, vt glossa ibi dicit.

AD secundum dicitur, q̄ participare cum hæreticis, vt se corrigant: & hæresim, in qua noscuntur incidisse per inculpationem, vel per famę publicam suspitionē abiuret, nõ incurritur sententiā excoicationis: quia hoc fit in eorum salutem, & Ecclesię vtilitatem.

AD tertium dicitur, q̄ tunc qui in damnatam labitur hæresim, eiusdem damnationis se participem facit, quando in illam damnatam hæresim labitur post abiurationem factam: si vero aliquis labitur in hæresim damnatam, & post abiurationem amplius in illa non labitur, non debet puniri, vt relapsus.

ARTICVLVS V.

UTRUM RELAPSI STATIM per Papam tradendi sint in iudicio seculari.

Vide citatos in articulo præcedenti, & Eymericum in Directorio Inquisitorum par. 3. in nono, & decimo modo processum fidei terminandi.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q̄ relapsi statim per Papam non sint tradendi iudicio seculari. quia peccatum blasphemię, cum sit confessio infidelitatis, est maximum peccatorū: sed blasphemus non statim traditur

seculari iudicio. Ergo nec relapsi. 2. Præterea: Similia peccata simili pœna puniri debent. sed sicut hæresis, vel infidelitas est contra primū mandatum primę tabulę: sic periurium est contra mandatum secundum, iuxta illud Leui. 19. Nõ periurabis in nomine Dei tui. cum igitur periuri post periurium non statim tradantur brachio seculari; Ergo nec relapsi tradi debent.

3. Præterea: Infidelitas, & hæresis est offensa commissa in Deum, vt est primum verum. sed potest esse, q̄ relapsi per pœnitentiam Deo satisfaciunt: non sunt ergo tradendi iudicio seculari: quia si creditor reputat sibi esse satisfactum, non est cogendus debitor ad satisfaciendum.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de hære: Nos itaque inquisitioni tuę de fratru no. cap. super eod. strorum

articulū, gl. etiam in c. accusatus. s. eum vero. i. verbo: simpliciter. de hæz. lib. 6. vi deatur cum auctoris doctrina consentire: hodie tamē casus aliter feruat. Vide Simanc. de cathol. instit. tit. 1. nu. 12. & tit. 57. nu. me. 7.

cap. super eod.

strorum consilio respondemus, q̄ qui post abiurationem deprehensi fuerint in hæresim recidisse, sine vlla penitus audientia relinquendi sunt iudicio sæculari.

RESOLVTIO.

Relapsi in hæresim propter periculum euitandum, sunt statim brachio sæculari tradendi.

Ambrosius de Vignate tractatu de heresi i principio.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sicut fides est fundamentum totius spiritualis vitæ, eo quod sine fide impossibile est placere Deo, vt dicit Aposto. ad Heb. 11. Sic hæresis, quæ est fidei corruptio totam spirituales vitam habet surripere, eo q̄ modicum fermentum totam massam corrumpit, vt dicit Apo. 1. ad Cor. 5. & auctoritate Hierony. scribitur 24. q̄. 3. cap. Resecandæ. Quod secandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda est, ne tota domus, massa, & corpus, & pecora; ardeat, corrumpatur, putrescat; & intereat. Arrius enim in Alexandria vna scintilla fuit: sed quoniam non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. Vnde ad huiusmodi periculum euitandum, cum hæretici deprehenduntur relapsi: vel per facti euidentiã, vel per propriam confessionem, seu per testes, absque mora tradendi sunt sæculari iudicio.

Ad Argumenta.

Eymeric. in Direct. Inquisitorum par. 2. q. 41. cū notatis ibidem.

AD PRIMVM dicitur, quod si blasphemia noscatur procedere ex infidelitate, & hæresi: sic essent tradendi blasphemii post abiuratum blasphemiam, sicut hæretici tradendi sunt sæculari iudicio post abiuratum hæresim: nam Iudæi Stephanū lapidauerunt: quia submiserunt viros, qui dixerunt, se audiuisset eū dicentem verba blasphemie in Deum, & Moysen, sicut scribitur Act. 6. Et si sic fuisset secundum veritatem, secundum legem debebat lapidari, vt Naboth propter verba blasphemie sibi imposta dixisse in Deum lapidatus est.

Reg. 21.

al. quia.

AD secundum dicitur, quod vel periurium incurritur in his, quæ pertinent ad fidem, & ad Deum: & tunc tales periuri tradendi sunt iudicio sæculari sicut hæretici: * qui post abiuratum hæresim hæretici tãquam periuri sæculari iudicio traduntur. vel incurritur in his, quæ pertinent ad proximum; & tunc, quia non semper tantum nocuumentum infertur proximo per periurium, sicut per homicidium, vel per furtũ: ideo non semper tantum puniuntur. non enim per humanas leges maiora peccata semper magis puniuntur: sed illa grauius puniuntur, per quæ maius nocuumentum proximo infertur, & Respublica magis perturbatur. †

† Commen. tar. 12. lib. 3. in Direct. Inquisitor.

AD tertium dicitur, q̄ si hæretici etiam post abiuratum hæresim occultè pœniteant, & non deprehendantur relapsi per facti euidentiã, vel per propriam confessionem, seu per testium inculacione, non traduntur sæculari iudicio: quia Ecclesia iudicat de his, quæ foris patent, Deus autem solus inuetur cor.

ARTICVLVS VI.

UTRUM HÆRETICI PER Papam puniendi sint pœna temporali.

Doctores in cap. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 3. q. 109. & seq. & Zanchinus tract. de hæret. cap. 25.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, q̄ hæretici per Papam non sint puniendi temporali pœna: quia spirituale crimen spirituali pœna puniri debet. Sed hæresis est spirituale crimen. Ergo spirituali pœna puniri debet.

2 Præterea: Temporalia bona etiam inimicis sunt communicanda, iuxta illud Aposto. ad Roman. 12. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit: potum da illi. Non ergo hæretici post relapsum bonis temporalibus sunt expoliandi.

3 Præterea: Deus non punit bis in idipsum. sed omnes hæretici sunt excommunicati. Ergo, cum excommunicatio sit quædam pœna, non sunt alia pœna puniendi.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de hæreti. † vbi dicitur: De fratrum nostrorum consilio decernimus bona hæreticorum esse confiscata: cuius confiscationis executio, & bonorum ipsorum occupatio non debet fieri per Principes, aut per alios dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam sententia fuerit super eos promulgata.

† Cap. cum secundum leges. de heret. lib. 6.

RESOLVTIO.

Hæretici non modo spirituali, sed etiam temporali pœna sunt puniendi.

RESPONDEO, dicendum, quod Ecclesia punit hæreticos quatuor modis. Primo, excommunicatione, quia nunc sententia lata in iure omnis hæreticus excommunicatus est; siue occultus, siue manifestus. Secundo depositione: quia siue sit clericus, siue laicus, cuiuscunque dignitatis existat: siue Papa, siue Imperator ab omni dignitate * deponatur. imò ipso facto est depositus. Tertio, rerum temporalium ablatione: puta sicut iam dictũ est: omnia eorum bona debent confiscari Ecclesiæ, cui deseruiant, si erant clerici, vel laici, si in temporali iurisdictione sunt Ecclesiæ subiecti: aliorum vero laicorum bona Principibus sæcularibus. Quarto, militari persecutione. si enim propter malos puniendos oportuit regiam † maiestatem non solum legibus esse decoratam, sed armis armatam: multo fortius propter hæreticos exterminandos. vnde dicit glo. 1. Ad Cor. 5. de Paulo: qui cum videbat aliquos proteruos, & corruptentes fidem, Sathanæ tradebat corporaliter vendandos.

Extra de hæret. c. excommunicam. 1. & 2.

* al. debet de poni.

Extra de hæret. c. vergentis.

† In institutionibus iuris ciuilibus in principio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod corporalia, & temporalia ad spiritualia ordinantur: vnde conuenienter crimina spiritualia per subtractionem bonorum temporalium, & corporalium puniuntur: quia sicut ipsa sunt quædam organa & instrumenta, per quæ virtutes, & spiritualia bona acquiruntur: ita per eorũ subtractionem organicè & instrumentaliter crimina spiritualia corriguntur, & puniuntur.

AD secundum dicitur, quod Aposto. loquitur in casu necessitatis, in quo nulli bona temporalia sunt neganda. sed si aliqui sunt inimici fidei, nullo iure possunt bona temporalia possidere, vt dicit Augustinus cap. 40. De doct. Christ. q̄ iuste Iudæi colentes unum Deum expoliauerunt ægyptios bonis temporalibus, adorantes Idola, quibus male vtebantur. Vnde populus Dei exiens de ægypto ornamenta eorum de auro, & argento sibi penitus tanquam ad vsum meliorem claculo vendicauit, non auctoritate propria: sed præcepto Dei.

Tomo 3.

† Alphons. Cast. lib. 2. de iusta hæret. punit.

AD tertium dicitur, q̄ pro † peccato vna pœna quis punitur. Sed si ad vnum peccatum plura concurrunt, vel q̄ sint multa peccata, vel propter relapsum eiusdem: potest homo iniuste multiplici pœna puniri. Si quis ergo labatur in damnatam hæresim: punitur pœna excommunicationis: quia (vt dictum est) omnis hæreticus ipso iure excommunicatus est. sed si post abiuratum hæresim iterum labatur: debet alia pœna corporali, vel temporali puniri.

ARTICVLVS VII.

UTRUM HÆRETICI IN aliquo casu per Papam sint tolerandi.

S. Thom. 2. 2. q̄. 11. art. 3. Ioannes Rossensis aduersus Lutherum art. 33. & Alphonsus Castr. lib. 2. de iusta hæret. punitio cap. 1. 2. & seq.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, q̄ hæretici in aliquo casu per Papam sint tolerandi. scribitur enim ex verbis Augu. 23. quæst. 4. cap. Tolerandi, quod tolerandi sunt mali, nō corporali, sed spirituali vindicta puniendi. Vnde cum Discipuli non recepti sunt à Samaritanis, ignem cælesti super eos deducere voluerunt dicentes Magistro: Vis dicamus, ut descendat ignis de cælo, & cõsumat eos; adierunt: Nescitis cuius spiritus estis. 2 Præterea: Dominus mandauit Matth. 13. vt serui permitterent crescere zizaniam simul cum tritico vsque ad messem: ne forte eradicantes zizaniam simul & triticum eradicarent. Planum est enim, quod per zizaniam hæretici intelliguntur. secundum expositionem Aug. 2. de tract. cap. 28.

Luc. 9.

3 Præterea: Quod est vile Ecclesiæ tolerandum est. Sed secundum Apostolum. 1. ad Corin. 11. vile est, hæreses esse in Ecclesia: vt viri, qui probati sunt, ma-

nifesti fiant. Super quo verbo dicit Augu. quod innumerabiles in sancta Ecclesia sunt probati viri: sed tũc manifesti fiunt, quando per hæreticos à somno excitantur.

IN CONTRARIVM est, qd̄ scribitur auctoritate Aug. 23. q. 4. c. Displicet Merito hæretici affliguntur in corpore: quia occidunt animas, & si ipsi sempiternas mortes faciunt, temporales se perpeti non conuerantur.

RESOLVTIO.

Hæretici, si criminis grauitas, & fidelium utilitas perpendantur, quàm primum sunt exterminandi: sed si Ecclesiæ charitas consideretur, non nisi monitione præmissa, & fraternæ correctionis ordine seruato: relapsi exterminio sunt tradendi.

RESPONDEO, dicendum, quod in peccato hæresis tria possumus considerare. Primo ipsius criminis grauitatem. Secundo ipsius Ecclesiæ corrigentis charitatem. Tertio ipsorum fidelium vtilitatem. Considerando ergo criminis grauitatem, statim cum ipsi hæretici deprehensi sunt, essent interficiendi, multo fortius, quàm incendiarij, vel falsarij; vt de Exo. 32. Statim cum Moyses descendit de monte; mandauit, q̄ frater interficeret fratrem, & proximus proximum pro peccato idololatriæ. Et Deute. 7. mandatum est populo Israelitico, vt aras hæreticorum subuertere, & sculptilia combureret. Et 4. Reg. 23. scribitur q̄ Rex Iosias vidit sepulchra hæreticorum, quæ erant in montibus: misitq; & tulit ossa eorum de sepulchris, & combussit ea super altari si vero consideramus in tali crimine Ecclesiæ charitatem, tunc non statim hæretici traduntur exterminio: sed seruatur erga eos ordo correctionis fraternæ †: quia monentur primo, & secundo, & si postmodum deprehendantur relapsi, non amplius Ecclesia eos tolerat: quia nec amplius de eorum correctione sperat. Sed considerando fidelium vtilitatem: si aliqui sint hæretici, qui sic defendant falsitatem sententiæ suæ, vt intentam multitudinem faciant, & conuentulorum segregationes, & Ecclesiæ perturbationes cogitent, tunc absque alia monitione, vel inquisitione exterminandi sunt: quia cum bonum publicum sit præferendum priuato; magis est prouidendum salutis spirituali totius corporis Ecclesiæ, quàm salutis corporali alicuius, vel aliquorũ.

† Alphons. Castr. lib. 2. c. 25. de iusta hæret. punit. Et Simã cõ de catho. infir. tit. 19.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit Ambrosius, Apostoli non zelo iustitiæ, sed amaritudinis odio ob iniuriam suæ expulsionis vindicandã Samaritanos voluerunt igne consumere: Vnde dominus volens, eos iniuriam propriam personæ cum patientia, & gaudio tolerare: iniuriam vero diuinæ seruitutis non inultam relinquere, dixit: Nescitis cuius spiritus estis.

Lib. 7. Luc. cap. 9.

Luc. 9.

AD secundum est dicendum, q̄ tunc tolerandi essent hæretici, quando non possent exterminari sine exterminio fidelium: Vnde dicit Augustinus, q̄

Lib. 3. cõtra Epist. Parm. c. 2. To. 1.

quādo cuiusquā crimen notū, & omnibus execrabile apparet, vt vel nullos prorsus, vel non tales habeat de sensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat tunc seueritas disciplinæ. Ex quo datur intelligi, q̄ tunc zinaniam simul cum tritico crescere permittere debet, quando vnum sine altero eradicari non potest.

Tomo 1.

Ad tertium est dicendum, q̄ secundum Aug. in lib. de vera Religione cap. 8. Hæretici multum profunt Ecclesiæ. non verum dicendo, quod nesciunt, sed ad verum quærendum carnales, & ad verum aperendum spirituales catholicos excitando. vti namque (vt dicit) debemus hæreticis, non vt eorum approbemus errores, sed vt catholicam disciplinam aduersus eorū insidias asserentes: vigilantiores, & cautiores simus; etiam si eos ad salutem reuocare non possimus.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM HÆRETICI REVERTENTES AD FIDEM PER PAPAM SEMPER RECIPIENDI.

S. Tho. 2. 2. q. 11. art. 4. & Simanca de catho. instit. tit. 47. de poenitentibus, & conuersis.

Ad octauum sic proceditur. Videtur enim, q̄ hæretici reuertentes ad fidem per Papam semper sint recipiendi: scribitur enim Matth. 18. q̄ ad interrogationem Petri quærentis: Quoties peccauerit in me frater meus, dimittam ei, vsque septies; responsum est: Non dico tibi septies: sed vsque septuagies septies. Ergo semper peccantes sunt recipiendi.

Tomo 3.

2 Præterea: Dicit Augustinus de Trini. cap. 3. In Sacra scriptura, & in fide catholica, vbi quis pariter certus est, vt ego: pergat mecum: vbi pariter hæsitat, quærat mecum: vbi errorem suum cognoscit: redeat ad me: vbi meum videt, reuocet me. ita ingrediamur simul charitatis viam: tendentes ad eum, de quo dictum est: Quærite faciem eius semper: quia hoc placitum, & pium est coram domino Iesu.

Psal. 104.

3 Præterea: Infideles semper sunt recipiendi. Ergo similiter hæretici: cum ipsi fuerint aliquando de gremio Ecclesiæ.

In contrarium est quod scribitur Exo. 21. Maleficos non patieris viuere. Super quo verbo dicit Glo. q̄ per maleficos intelliguntur peccantes peccato hæresis: & peccato contra naturam: qui statim sunt vita corporali priuandi, ne alios inficiant.

RESOLVTIO.

Hæretici ad fidem reuertentes recipiendi sunt semper, quantum ad sacramentorum perceptionem: sed quantum ad honorum temporalium, vitæ corporeæ conseruationem, non item.

RESPONDEO dicendum, q̄ hæreticos esse recipiendos potissimè relapsos potest intelligi tripliciter. Primo ad sacramentorum perceptionem. Secundo ad bonorum temporalium restitutionem. Tertio ad uitæ corporalis conseruationem. Prima reuersio nunquam negatur hæreticis. quia salus animæ ex ordine charitatis omnibus est appetenda, etiā inimicis: iuxta illud Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Propter quod hæretici semper reuertentes quantuncunque, & quotiescunque relapsi fuerint: ab Ecclesiâ recipiuntur ad poenitentiam, & ad Eucharistiæ perceptionem. Vnde scribitur extra de hære. q̄ si post relapsum hæretici poenituerint, & poenitentia signa in eis apparuerint manifesta; sacramenta poenitentia, & Eucharistiæ humiliter petita nequaquam sunt eis deneganda. Sed secundo, & tertio modo negatur eis reuersio: quia si ipsi cōseruarentur in vita post relapsum, & ad dignitates, & ad bona temporalia restituarentur, & in vita corporali conseruarentur incolumes: posset hoc venire in præiudicium aliorum fidelium: eo q̄ si iterum relaberentur, posset alios inficere, & alij citius in hæresim laberentur, si ipsi sine poena transirent. Interdum tamen Ecclesiâ hæreticos ad uitæ conseruationem, & ad bonorum temporalium restitutionem recipit, vel propter bonum pacis nutriendum: vel propter schisma euitandum. Dicit enim Augustinus in Epi. ad Vincentium: Nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non possumus: neque propter paleam relinquimus aream domini: neque propter hædos in sine segregandos deserimus gregem domini, neque propter pisces malos rumpimus retia domini, nec per vala facta in contumeliam migramus de domo Dei.

Lib. 6. cap. super eod.

Epist. 48. Tomo 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod illa indulgentia peccatorum, vel intelligitur de peccatis, quæ cōmittuntur in nobis: vel quantum ad forum conscientia, non autem quantum ad forum exterioris iudicij. Dicit enim Gregorius, quod peccata, quæ in Deum, vel in proximum committuntur à nobis, punienda sunt. Illa vero, quibus in nos delinquitur, patienter toleranda, uel potius dissimulanda sunt.

Ad secundum est dicendum, q̄ Augustinus loquitur de errore proueniente subreptiæ, vel ex ignorantia: non autem de errore hæreticorum, qui post abiuratum hæresim iterum labuntur: quia tales statim extra Ecclesiam pellendi sunt. vt dicit idem Aug. in quæstionibus Euangeliorum.

Ad tertium dicitur, q̄ cum infidelibus non prohibemur communicare, sicut cum hæreticis: quia ipsi per verba fidei fidem impugnant. Vnde multum ipsi inficiunt, & proficiunt ad impietatem: quia sermo eorum vt cancer sapit, & subuertit corda multorum, vt dicit Apostolus 2. ad Timothe. 2. Ideo non est similis ratio de infidelibus, & hæreticis.

Q. ex Matt. cap. 11. Tomo 4.

QVAEST. XXIX. DE FACIENTE INDVLGENTIAS.

Einde considerandum est de potentia Papæ, vt est infra terram. Tria autem genera hominum infra terram ponuntur esse: quia aliqui fuerunt, & sunt de Ecclesiâ. Et isti ponuntur esse in Purgatorio: Alii qui autem nec fuerunt, nec sunt de Ecclesiâ: Et isti ponuntur esse in Limbo puerorum. Sed aliqui fuerunt de Ecclesiâ, nec tamen sunt: Et isti ponuntur esse in Inferno damnatorum. Illi autem, qui ponuntur esse in Purgatorio, ex quo fuerunt, & sunt de Ecclesiâ, debent iuari per indulgentiam, & suffragia Ecclesiæ. Circa quam quatuor consideranda occurrunt.

Primo, de faciente Indulgentiam.

Secundo, de causa Indulgentia.

Tertio, de Indulgentiam recipiente.

Quarto, de effectu Indulgentia.

Circa primum quærentur decem.

PRIMO, Vtrum solus Papa possit dare vniuersalem Indulgentiam.

Secundo, Vtrum Papa possit dare Indulgentiam sibi ipsi.

Tertio, Vtrum Papa existens in mortali peccato possit dare Indulgentiam.

Quarto, vtrum Papa possit dare Indulgentiam illis, qui sunt in Purgatorio.

Quinto, Vtrum Episcopus sine auctoritate Papæ possit dare Indulgentiam.

Sexto, Vtrum Episcopus omnes Indulgentias, quas dat in consecrationibus diuersarum Ecclesiarum, transferre possit in consecrationem vnius.

Septimo, Vtrum simplex Sacerdos possit dare Indulgentias.

Octauo, Vtrum Legatus Papæ possit dare Indulgentiam, si non sit Sacerdos.

Nono, Vtrum quilibet electus sine auctoritate Papæ possit dare Indulgentiam.

Decimo, Vtrum Sancti viri possint dare Indulgentiam.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUS PAPA POSSIT VNIERSALEM INDVLGENTIAM DARE.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 3. Canonista in cap. Quod autem. Et in cap. Cum ex eo. de poenit. & reuif. Armilla Tit. Indulgentia.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, q̄ solus Papa non possit vniuersalem Indulgentiam dare: quia quod Dei ordinatio taxatum est, Papa non potest tollere. Sed scribitur

Deuteronom. 25. Iuxta mēsuram delicti erit & plagarum modus: Secundum ergo quod peccator deliquit, debet puniri: & talis modus per Papam non potest immutari.

2 Præterea: Ad remissionem peccatorum tria requiruntur: scilicet contritio: confessio, & satisfactio. Sed Papa non potest facere quod per Indulgentiam alicui dimittatur peccatum sine propria confessione, & contritione. Ergo non potest facere per Indulgentiam, q̄ alicui peccatum dimittatur sine propria satisfactione.

3 Præterea: Ille, qui non est vniuersalis Pontifex non potest vniuersalem facere indulgentiam: sed Papa prohibet vniuersalem Pontificem se nominari 99. dist. cap. Ecce. Ergo non potest vniuersalem Indulgentiam facere.

In contrarium est. Quia Christus potest vniuersalem Indulgentiam in Ecclesiâ facere: sed Papa est Christi Vicarius in tota Ecclesiâ. Dicit enim Christost. quod homini mortali omnium, quæ in terra, & in cælo sunt, potestatem commisit Deus, & validiorem cælo Ecclesiam esse monstrauit.

RESOLVTIO.

Papa solus vniuersalem Indulgentiam dare potest, in quo solo thesauri, iurisdictionis, & causa vniuersalitates reperitur: quæ quidem tria ad vniuersalem Indulgentiam dandam requiruntur.

RESPONDEO dicendum, quod ad dandam vniuersalem Indulgentiam tria requiruntur.

Primum, vniuersalitas thesauri, quo stipendiatur milites Ecclesiæ fideles Christi. talis autem thesaurus vniuersalis est: quia meritum passionis Christi vniuersaliter, & infinitate habuit ratione subiecti infiniti. Vnde dicit Glo. super illo verbo Marci 7. Caput Ioannis datum est puellæ. q̄ Ecclesiæ ex Gentibus congregatæ datum est caput gratiæ Christus.

Secundum est vniuersalitas iurisdictionis, & dispensationis: quia sicut dispensare thesaurum corporale totius communitatis non pertinet nisi ad illum, qui præest toti communitati: sic dispensare thesaurum spiritalium Ecclesiæ pertinet ad illum, qui præest toti Ecclesiæ.

Tertium est vniuersalitas causæ, pro qua Indulgentia fit: quia vniuersalis Indulgentia solum pro vilitate vniuersalis Ecclesiæ fieri debet. Ista autem tria solum in Papa reperiuntur: & ideo solus ipse potest vniuersalem Indulgentiam dare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ ut aliquis

quis portet pœnam secundum mensuram culpæ, potest intelligi dupliciter: uel in se: uel in altero. Ille ergo, cui fit indulgentia: quamuis non puniatur tantum in se, quantum peccauit, ut est membrum quoddam singulare: punitur tamen tantum, & amplius in capite suo Christo, cuius pœna maior fuit in ualore, quã tota pœna, ad quam obligantur omnia eius membra.

Ad secundum est dicendum, quod non est simile de contritione, & satisfactione: quia per contritionem homo reconciliatur Deo: & per confessionem homo reconciliatur Ecclesie. Ita quod per ista duo homo efficitur de Ecclesia, numero, & merito. & tunc cum iam homo factus est de Ecclesia potest, & debet ab ipsa Ecclesia iuari: & onus eius ab Ecclesia debet supportari. Et ideo ad contritionem, & confessionem requiritur personalis contritio, & confessio, & interior satisfactio. Sed satisfactio exterior, quæ est relaxatio pœnæ, potest fieri per meritum alterius.

Ad tertium est dicendum, quod Papa prohibet uniuersalem Pontificem se nominari ad uitandam notã superbiam: unde dicitur superbiam appellationis uerbum uniuersalem me Papam dicens: imprimere curastis: quod (peto) mihi dulcissima sanctitas uestra ultra nõ faciat: quia uitanda sunt uerba, quæ ueritatem inflant, & charitatem uulnerant.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dare Indulgentiam sibi ipsi.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 27. art. 4. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sibi ipsi non possit dare indulgentiam: quia ad dandam indulgentiam requiritur auctoritas iurisdictionis. sed nullus habet iurisdictionem super seipsum: ergo nullus potest sibi ipsi dare indulgentiam.

2 Præterea: Papa nõ potest se* absoluere à culpa in foro pœnitentiæ. Ergo non potest seipsum absoluere à pœna per communicationem indulgentiæ.

3 Præterea: Excommunicatio est quædam obligatio ad pœnam. & absolutio est quædam relaxatio pœnæ. sed nullus potest seipsum excommunicare. Ergo nullus potest sibi ipsi indulgentiam dare: quæ est quædam pœnæ relaxatio.

IN CONTRARIUM est, quia potest, & debet Papa pro seipso offerre sacrificium, iuxta illud ad Hebræ. 5. Quoniam ipse circumdatus est infirmitate, debet quemadmodum pro populo, ita & pro se ipso offerre sacrificium pro peccatis. Ergo potest sibi ipsi pro peccatis indulgentiam facere.

RESOLVTIO.

Papa sibi ipsi dare potest indulgentiam, quam ut Ecclesia membrum recipit: ut autem caput, concedit.

RESPONDEO, dicendum, quod aliud est indulgentiam dare, & aliud est indulgentiam participare. Dicunt autem aliqui, quod Papa non potest sibi ipsi indulgentiam dare propter duo. Primo, quia actus iurisdictionis, qui ad indulgentiam dandam requiritur: nullus potest in seipsum exercere. Secundo, quia indulgentia datur, ut aliquis prouocetur ad aliquem actum, qui uergat in honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ. & ad hoc prouocatus est Papa ex suo officio, cui sit pastor uniuersalis Ecclesiæ. sed ad indulgentiam pro alijs datam potest bene participare, dummodo faciat illa, quæ requiruntur ad hoc, quod indulgentia valeat: puta quod sit in charitate, & quod det de bonis suis secundum iustam æstimationem.

Sed ista ratio non multum ponderat: quia Papa non dat indulgentiam sibi ipsi, ut est caput habens iurisdictionem uniuersalis Ecclesiæ, sed ut est membrum Ecclesiæ recipit, & ut est caput, dat. Sicut enim in foro pœnitentiæ potest dare auctoritatem alicui ipsum absoluendi, & potest ab illo absolui, & se inferiorem illo facere, ut est membrum: sic potest indulgentiam sibi dare, ut caput, & recipere ut membrum: dummodo reperiantur in eo illa, quæ requiruntur ad hoc, quod indulgentia valeat.

AD PRIMUM ergo dicitur, quod indulgentia non datur per modum sententiæ promulgationis sed per modum debite solutionis, & communicationis: Et ideo quamuis sit actus iurisdictionis, non est inconueniens, quod talem actum in seipsum homo exerceat secundum diuersum modum considerandi.

AD secundum est dicendum, quod in foro pœnitentiæ requiritur exterior confessio. Sicut ergo nullus confitetur sibi ipsi: quia Iacobus dicit: Confitemini alterutrum peccata uestra; ita nullus in foro pœnitentiæ potest seipsum absoluere.

AD tertium dicitur, quod non est simile: quia excommunicatio datur per modum sententiæ. Sicut ergo nullus supra seipsum profert sententiam: ita nullus potest seipsum excommunicare iudicialiter, sed solù causaliter, committendo culpam, pro qua fertur excommunicatio. non sic autem est de indulgentia, quæ simpliciter communicatur illi, qui hoc fecerit pro utilitate Ecclesiæ.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA EXISTENS in peccato mortali possit dare Indulgentiam.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 4. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4. ad 3. argum.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa existens in culpa mortali non possit dare indulgentiam: quia nullus potest dare quod nõ habet: sed qui est in culpa mortali non habet indulgentiam culpæ, ergo nõ potest ipsam alijs dare.

2 Præterea: Riulus, cui fons non influit, non potest

test alijs ipse influere, sed Papa existens in culpa mortali, fons gratiæ Christi non influit. Ergo non potest ipse alijs indulgentiam influere.

3 Præterea: Quilibet actus magis dependet ab agente, quàm à recipiente: sed nullus existens in culpa mortali, potest indulgentiam recipere: ergo Papa existens in peccato mortali, seu culpa, non potest indulgentiam dare.

IN CONTRARIUM est, quia indulgentiæ dantur per potestatem iurisdictionis: sed Papa pro culpa mortali non amittit potestatem iurisdictionis, nisi talis culpa hæresim haberet annexam. Ergo Papa existens in peccato mortali indulgentiam dare potest.

RESOLVTIO.

Papa existens in peccato mortali, pro quo non amittit iurisdictionem, indulgentiam dare potest, sicut gratia sacramentalis per malum, & per bonum ministrum confertur.

RESPONDEO, dicendum, quod Papa in dando indulgentiam habet se in ratione instrumenti, quo relaxatio pœnæ fit: non in ratione subiecti per quod gratia sacramentalis tribuatur, vel ipsa gratia indulgentiæ. & ideo sicut gratia sacramentalis ita datur per malum ministrum, sicut per bonum: sic gratia indulgentiæ equè bene tribuitur per malum ministrum, sicut per bonum. secus autem est de recipiente: quia recipiens gratiam indulgentiæ, vel sacramentalem, se habet ad ipsam in ratione subiecti. & ideo cum talis gratia nõ compatiatur secum culpam mortalem: quia non tollitur pœna, nisi prius tollatur culpa; existens in mortali non recipit gratiam ipsam. Sed sicut Papa existens in mortali potest gratiam sacramentalem conferre administrando sacramentum: ita potest dare gratiam indulgentiæ administrando officium.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo dicitur, quod Papa existens in mortali, non habet gratiam indulgentiæ ad propriam salutem: sed habet eam ad ministerium salutis aliorum.

AD secundum dicitur, quod fons gratiæ non influit sibi existenti in culpa ad propriam fecunditatem: sed ad fecunditatem aliorum: sicut canale, per quod fluit aqua ad hortum, non habet ipsam aquam ad propriam fecunditatem: sed ad fecunditatem horti. Et sicut cymbalum non habet sonum ad delectandum proprium auditum, quo caret: sed ad delectandum illorum auditum, qui habent.

AD tertium dicitur, quod recipere indulgentiam minus est, quàm dare quoad auctoritatem. Sed recipere maius est quoad propriam utilitatem.

malitia autem, seu mortalis culpa bene tollit propriam utilitatem: sed nõ tollit iurisdictionem, vel auctoritatem.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dare Indulgentiam illis, qui sunt in Purgatorio.

Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 3. vers. de Indulgentiis autem. & dist. 45. q. 2. art. 1. & 2.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dare indulgentiam illis, qui in Purgatorio sunt: quia Papa nõ potest dare indulgentiam illis, qui non sunt de foro eius: sed illi, qui sunt in Purgatorio, non sunt de foro Papæ, cū non sint uiatores amplius. Ergo non potest Papa eis dare indulgentiam.

2 Præterea: Indulgentiæ fiunt pro operibus bonis exterioribus, quæ possunt uergere in honorem Dei, & utilitatem Ecclesiæ: sed illi, qui sunt in Purgatorio, nõ possunt huiusmodi opera operari. Ergo non sunt susceptibiles indulgentiæ.

3 Præterea: Papa non potest ligare eos, qui sunt in Purgatorio. Ergo nõ potest eos à pœna absoluere per communicationem indulgentiæ.

IN CONTRARIUM est, quia indulgentia fit de thesauro Ecclesiæ: puta de merito Christi, & Martyrum: sed illi, qui sunt in Purgatorio, participes sunt talis thesauri, cum decesserint in charitate. Ergo Papa potest, & debet talem thesaurum eis communicare.

RESOLVTIO.

Papa existens in Purgatorio indulgentiam dare potest, non merito eorum absoluto, quo iam per radicem suæ charitatis uitam meruerunt æternam: sed merito conditionali, ab opere alterius pendente, quo pœna accelerationem mereri possunt. Viatores enim adhuc sunt, & de foro Papæ quantum ad meritum conditionale.

RESPONDEO, dicendum, quod tria uidentur obuiare, ut illis, qui sunt in Purgatorio, Papa indulgentiam non possit dare.

Primum, quia ipsi non sunt in statu merendi. Secundum, quia non sunt de foro Ecclesiæ militantis. Tertium est, quia non sunt uiatores, & non uiuunt ita uiatores.

Sed ista non obstant; quia duplex est meritum. Unum est essenziale absolutum, quo quis meretur uitam æternam propria operatione per radicem charitatis: & de tali merito uerum est, quod illi, qui sunt in Purgatorio, non sunt in statu merendi, quia iam meruerunt uitam æternam per charitatem, cum qua decesserunt: Tale namque meritum non dependet ab opere alterius, sed ab opere proprio. Aliud est meritum conditionale, quo quis meretur pœnæ remissionem, vel accelerationem, dummodo alij pro eis faciãt illa, quæ instituta sunt ab Ecclesia ad pœnæ remissionem consequendam: tali autem merito conditionali, quod dependet

dependet ab opere alterius; illi, qui sunt in purgatorio mereri possunt: & quantum ad tale meritum, cum nondum sint comprehensores, ad huc sunt viatores, & de foro Papæ: quia possunt stipendiari thesauro Ecclesiæ per communicationem indulgentiæ: ex quo alij faciunt pro eis illa, propter quæ indulgentiæ sunt ordinatæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod illi, qui sunt in purgatorio, sunt de foro Papæ, quantum ad meritum conditionale supra dictum, ut ipsi percipiant indulgentias, si amici eorum faciunt pro eis illud, quod Ecclesiæ iniungit ad habendam indulgentiam.

AD secundum dicitur, quod non possunt operari operatione personali: quia tali operatione iam meruerunt sibi vitam æternam, dum vixerat. sed operatione conditionali (ex quo alij operantur illa, propter quæ communicatur eis thesaurus Ecclesiæ ad relaxationem pœnæ) operari possunt: quæ enim per amicos facimus, nos ipsi facere dicimur.

AD tertium dicitur, quod non est simile: quia nullus ligatur nisi personali culpa: unde illi, qui sunt in Purgatorio, non merentur ligari noua ligatione, sed possunt absolui à pœna, operatione aliorum, modo, quo supra dictum est.

ARTICVLVS V.

UTRUM EPISCOPUS POSSIT Indulgentiam dare absque auctoritate Papæ.

Concilium Lateranen. sub Innocentio III. cap. 62. refertur in cap. cum ex eo. de pœnit. & remis. Adde omnino textum, & ibi Canonistas in cap. 1. & 3. de pœnit. & remis. lib. 6. & Sotum lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4. Vide Barth. Sybillam in peregr. q. Decade 1. cap. 3. Questione 3. quæstiuncula 13. & q. 4. quæstiuncula 12. & alios ibi citatos.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopus absque auctoritate Papæ possit indulgentiam dare: quia Episcopi sunt spēs si Ecclesiæ, quod patet, quia generant filios, & filias ipsi sponso Christo. Ergo defuncto tali sponso debent de iure succedere in bonis eius, ut thesaurum eius possint auctoritate propria dispensare, & de ipso indulgentiam dare.

2 Præterea: Episcopi habent ordinariam iurisdictionem. Ergo in eorum diocesi, propria iurisdictione possunt indulgentiam dare.

3 Præterea: Episcopi succedunt loco Apostolorum: sed Apostoli auctoritate immediata recepta à Christo indulgentiam potuerunt dare. unde dixit Apo. 2. ad Cor. 2. Quod donavi vobis, si quid donavi, in persona Christi donavi vobis. glossa. ac si ipse Christus donasset.

IN CONTRARIUM est: quia non potest quis remittere pœnas taxatas in iure, nisi ille, qui est conditor iuris. sed solus Papa est conditor iuris. Ergo solus ipse Papa propria auctoritate potest indulgentiam dare.

RESOLVTIO.

Episcopi non nisi particulariter, & per auctoritatem deriuatam dare indulgentiam possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod in quibuscunque est auctoritas deriuata, non immediata, taxatur iurisdictione ab illo, qui potestatem immediatam habet: in Episcopi autem (ut supra dictum fuit) non est potestas iurisdictionis immediata, sed solum deriuata ab ipso Papa: sicut ergo eis taxatur ab eo qualitas, & quantitas indulgentiæ; secundum hoc possunt ipsam dare. & non aliter. & istud patet iuxta illud, quod scribitur extra de pœnit. & re. c. Cum ex eo, ubi postquam Papa determinauit modum, & formam, in qua indulgentia debeat dari, statim taxat quantam dare possunt, dicens: Quia per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Prelati facere non verentur, & clauis Ecclesiæ contemnuntur, & spiritalis satisfactio eneruatur; decernimus, ut cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia ultra annum, siue ab uno, siue à pluribus Episcopis dedicerit. ac deinde in anniuersario dedicationis tempore 40. dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio non excedat, & hunc dierum numerum indulgentiarum illis litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet *causis aliquotiens conceduntur; cum etiã Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Episcopi sunt spēs si Ecclesiæ particulares, quia cooperantur principali, & vniuersali sponso Ecclesiæ: puta Papæ: & Papa, & Episcopi omnes cooperantur Christo. unde Papa, qui in tota Ecclesia obtinet vniuersalis sponsi auctoritatem, potest dare indulgentiam vniuersaliter propria auctoritate: Episcopi vero particulariter, & per auctoritatem deriuatam ab ipso.

AD secundum est dicendum, quod Episcopi dicuntur iurisdictionem ordinariã habere: quia habent ipsam per iuris taxationem, non per particularem dispensationem. unde dicuntur ordinarij, iuris taxatione, non particulari concessione.

AD tertium dicitur quod Episcopi loco Apostolorum succedunt. & ideo sicut Apostoli indulgentiam auctoritate Christi dabat: sic Episcopi auctoritate Papæ, qui loco eius successit post Christi Resurrectionem, & Ascensionem in officio.

ARTICVLVS VI.

UTRUM EPISCOPUS OMNES Indulgentias, quas dat in consecrationibus diuersarum Ecclesiarum, possit transferre ad consecrationem vnius.

Panormitanus in c. Quod autem. de pœnit. & remis. & Doctores in c. fin. de pœnit. & remis. lib. 6.

AD sextum sic proceditur. videtur enim, quod Episcopus omnes indulgentias, quas dat in consecrationibus diuersarum Ecclesiarum, possit transferre ad consecrationem vnius: quia qui potest multas

ARTICVLVS VII.

UTRUM QUILIBET SACERDOS possit Indulgentiam dare.

S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 26. ar. 1. Et Geminianus in cap. fin. de pœnit. & remis. lib. 6. Et Syluester in Summa, verbo: Indulgentia nu. 12. Armilla Tit. Indulgentia, concedit in foro conscientiæ.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod quilibet sacerdos possit indulgentiam dare: quia indulgentiæ sunt virtute clauium, sed quilibet sacerdos habet clauis. Ergo quilibet potest indulgentiam dare.

2 Præterea: Quilibet Sacerdos est sponso suæ parochiæ: ergo quilibet in sua parochia potest indulgentiam dare.

3 Præterea: Indulgentia fit de thesauro Ecclesiæ, sed quilibet sacerdos habet aliquem thesaurum in sua parochia. ergo quilibet potest dare.

IN CONTRARIUM est: quia qui non potest ligare, non potest soluere: sed simplex Sacerdos non potest excommunicare, ergo non potest indulgentiam dare.

RESOLVTIO.

Sacerdotes simplices, nisi eis specialiter sit concessum, indulgentiam dare non possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt, quod omnes clauis, & earum executionem possunt indulgentiam facere, quantum se extendit potestas eis commissa. Unde dicunt, quod quilibet sacerdos parochialis potest indulgentiam dare in parochia sua, sicut quilibet episcopus in diocesi sua. Sed puto, quod non possit simplex sacerdos indulgentiam dare. quia indulgentia datur de thesauro communi Ecclesiæ: qui est meritum passionis Christi, & Martyrum, cuius dispensator immediata auctoritate est ipse Papa. Alij autem non nisi auctoritate ab eo deriuata, & taxata. Cum ergo sacerdotibus non inueniatur in iure concessum, prohibitum est eis, ut possint indulgentiam dare, & rationabiliter: quia multi propter eorum ruditatem nescirent æstimare pro quanta necessitate Ecclesiæ deberent facere: & indulgentiæ ipsæ vilescerent. ideo credo, quod simplices Sacerdotes non possunt dare indulgentiam, nisi eis specialiter esset concessum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod dare indulgentiam non respicit clauis ordinis. proprie: sed magis iurisdictionis cum speciali auctoritate dispensandi thesaurum Ecclesiæ, quam non habet simplex Sacerdos.

AD

multas indulgentias particulares dare, potest omnes illas simul dare: sicut, qui posset facere, quod quilibet cæcus videret particulariter: posset facere, quod omnes cæci simul viderent.

2 Præterea: Gratia sunt ampliandæ, & pœnæ restringendæ. Si ergo episcopus potest multas indulgentias facere: potest omnes simul dare.

3 Præterea: Qui potest maius, potest minus: sed Episcopus potest ligare sententia excommunicationis subditum non suum, delinquentem in eius episcopatu. Ergo potest transferre indulgentiam datam ab eo in diocesim alterius.

IN CONTRARIUM est: quia tunc Episcopus posset ultra formam sibi taxatam superius.

RESOLVTIO.

Indulgentias omnes simul dare, & particulares transferre non potest nisi Papa.

RESPONDEO, dicendum, quod Episcopi non sunt vocati in vniuersalem dispensationem thesauri Ecclesiæ: sed solum in particularem sollicitudinem, & particulariter thesaurum Ecclesiæ dispensare possunt secundum, quod eis taxatum est per vniuersalem sponsum Ecclesiæ: ideo puto, quod solum subditis suis in sua propria diocesi indulgentiam facere possunt: & in diocesi alterius, dummodo ibi celebrent, de licentia episcopi, in cuius diocesi stant. Et si contingat indulgentias aliquas inueniri multorum Episcoporum, quorum quilibet dat 40. dies de indulgentia euntiibus ad talem Ecclesiam, oportet illam indulgentiam vel esse probatam per Papam, qui subditos vnius potest in tali casu facere subditos alterius: vel omnes illos Episcopos oportet ad inuicem consentire, ut vnus supponat subditos suos iurisdictioni alterius: nec credo, quod Episcopus indulgentiam datam per eum secundum formam sibi taxatam, possit transferre ad consecrationem alterius, nisi sibi esset per formam prius legij particulariter concessum: quia particulares indulgentias transferre, & simul omnes dare, subterfugit episcoporum potestatem. pertinet enim hoc solum ad Papam. Et per hoc patet solutio ad primum.

AD secundum dicitur, quod gratia sunt ampliandæ, ubi causa iusta pensatur, & ubi clauis Ecclesiæ non contemnuntur, & satisfactio pro culpa commissa non spernatur.

AD tertium dicitur, quod episcopus non potest dare indulgentiam subdito alterius sine illius consensu, potest tamen eum ligare, vel excommunicare sine consensu eius, quia ratione delicti efficitur subditus eius, & de foro suo: sed non ratione boni operis: cum illud instituerit Ecclesia ad malorum deprecationem.

AD secundum dicitur, quod simplex Sacerdos non est proprie sponsus suae parochiae, cum non possit filios generare: eo ipso, quod non potest alios sacerdotes ordinare. sed est coadiutor sponsi. ideo sine licentia Episcopi, vel Papae non potest dare indulgentiam.

AD tertium dicitur, quod thesaurus cuiuslibet congregationis, vel parochiae non superabundat, ut de ipso possit fieri indulgentia: cum vix sufficiat cuiuslibet propria merita: thesaurum autem superabundantem, puta meritum Christi, & Apostolorum, & Martyrum, de quo fiunt indulgentiae, dispensare est Papae, & Episcoporum, qui Christo sponso, & eius Apostolis succedunt.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM LEGATUS PAPAE,
si non sit Sacerdos, possit dare
Indulgentiam.

S. Thom. in quaestionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 2. Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4. Et Syluester in Summa verbo: Indulgentia. nu. 13.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod legatus Papae, si non sit sacerdos, non possit dare indulgentiam: Quia qui non est sponsus Ecclesiae, non potest dare indulgentiam: sed legatus non est sponsus. Ergo non potest indulgentiam dare.

2 Præterea: Remissio peccatorum fit virtute indulgentiae: sed qui non est sacerdos, non potest remittere peccata. Ergo indulgentiam dare non potest.

3 Præterea: Qui non potest minus, nec potest maius; sed legatus non sacerdos non potest absolueret aliquem in foro poenitentiae. Ergo non potest indulgentiam dare, cum maior remissio peccatorum fiat in ipsa indulgentia, quam in foro poenitentiae.

IN CONTRARIUM est: quia ille potest dispensare thesaurum Ecclesie, cui committitur regimen Ecclesiae. sed Diacono Cardinali, & vniuersaliter legato Papae, qui non est sacerdos, potest committi regimen Ecclesiae. Ergo sibi intelligitur esse concessum posse thesaurum Ecclesiae dispensare.

RESOLVTIO.

Indulgentia, cum detur mediante officio, non Sacramento; à Legato Papae, non Sacerdote dari potest.

RESPONDEO, dicendum, quod indulgentiae valent ad remissionem peccatorum: Iuxta illud, quod habetur in forma generalis Concilij: † Omnibus, qui laborem propriis personis, & expensis subierint pro transitu vltimario, plenam suorum peccaminum, de quibus fuerint veraciter corde contriti, & ore confessi, veniam indulgemus. Remissio autem peccatorum dupliciter fieri potest. Primo, mediante sa-

cramento, sicut mediante instrumento quodam secundo mediante officio. In primo casu, tantum potest homo, quantam potestatem Deus dedit sacramento: quia non melius datur sacramento à maiori, quam à minori. In secundo vero casu, tantum homo potest, quantam potestatem Deus dedit officio. Cum igitur officium, & regimen Ecclesiae possit habere non sacerdos: quia potest eligi in Papam, & in legatum Papae, dato quod non sit sacerdos (ut supra dictum fuit) eo ipso, quod remissio peccatorum, quae fit per indulgentiam, datur mediante officio, non mediante sacramento: ita potest dare indulgentiam officialis Papae, vel Legatus, si non est sacerdos, sicut si esset sacerdos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod esse sponsum Ecclesiae, potest dupliciter intelligi: vel iurisdictione: vel sacramentali administratione. Nam sponsus Ecclesiae est ille, qui filios spirituales generat sponso Christo. huiusmodi autem filios generare, quamuis Legatus, qui non est sacerdos, per sacramentalem administrationem non possit; potest tamen per sibi commissam iurisdictionem: quia potest committere Sacerdoti sacramenta administrare: Episcopo sacerdotes ordinare, & virgines consecrare in tota iurisdictione sibi commissa.

AD secundum dicitur, quod licet non possit peccata remittere, mediante sacramento, cuius ipse sit personaliter administrator: potest tamen mediante officio, cuius ipse est immediatè executor per communicationem indulgentiae.

AD tertium dicitur, quod non est mirum, si plus potest facere legatus ad remissionem peccatorum mediante officio, quam mediante sacramento: sicut plus potest manus per se, quam mediante sigillo, vel aliquo instrumento determinato.

ARTICVLVS IX.

UTRUM ELECTUS POSSIT
Indulgentiam dare.

Syluester in summa verbo: Indulgentia. nu. 13. vers. Tertium, electus, & confirmatus.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, quod electus non potest indulgentiam dare: quia indulgentiam facere pertinet ad vsum clauium: sed electus non habet vsum clauium ante, quam consecratur.

2 Præterea: Indulgentiam dare pertinet ad executionem, non ad electionem: antequam ergo consecratur, non potest indulgentiam dare.

3 Præterea: Nullus electus potest dispensare thesaurum Ecclesiae, nisi Summus Pontifex. sine ergo eius auctoritate electus non potest indulgentiam dare.

IN

IN CONTRARIUM est, quia electus in Episcopum statim, ut est confirmatus, habet iurisdictionem: Ergo statim potest indulgentiam dare secundum formam sibi taxatam, absque alterius requisitione.

RESOLVTIO.

Episcopus, ut Episcopus, nondum sacerdos, sed in Episcopum electus, statim confirmatus, dare potest indulgentiam in iure taxatam, quae ad iurisdictionis pertinet potestatem.

RESPONDEO, dicendum, quod indulgentiam dare pertinet ad potestatem iurisdictionis: potest autem quis habere iurisdictionem dupliciter: vel iuris taxatione, & ista dicitur ordinaria: vel speciali commissione; & ista dicitur delegata. Cum igitur electi statim post obtentum confirmationis beneficium habeant iurisdictionem in eorum diocesi: statim possunt indulgentiam dare secundum formam eis taxatam in iure, absque aliqua alia speciali commissione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod duplex est clavis: ordinis, & iurisdictionis. electus ergo confirmatus quamuis non habeat clauem ordinis antequam sit consecratus: habet tamen clauem iurisdictionis, quam recipit in ipsa eius electione, & confirmatione. & ad vsum talis clavis pertinet indulgentiam dare.

AD secundum est dicendum, quod electus habet executionem clavis iurisdictionis quamuis non clavis ordinis: & per executionem illius clavis dat indulgentiam.

AD tertium est dicendum, quod nullus potest dispensare thesaurum Ecclesiae nisi auctoritate Papae, vel specialiter delegata: vel in iure taxata. primo modo possunt dispensare legati: secundo modo electi, & confirmati, etiam nondum consecrati.

ARTICVLVS X.

UTRUM VIRI SANCTI POSSINT
Indulgentiam dare.

Turrecremata de poenit. dist. 1. §. Item in Leuitico q. 5. ad 1. & 2. argumentum.

AD decimum sic proceditur. Videtur enim, quod sancti viri possunt indulgentiam dare. Quia quilibet habens aliqua bona, quorum est dominus, potest illa communi care quibus placet: sed sancti viri multa bona spiritualia habent,

quorum sunt domini. Ergo possunt illa dispensare quibus volunt.

2 Præterea: Bona spiritualia, per quorum dispensationem dantur indulgentiae, sunt magis comunicabilia, quam bona temporalia: sed sancti viri possunt bona temporalia communicare: & per consequens indulgentiam dare per communicationem spiritualium.

3 Præterea: Quanto magis aliqui sunt propinqui Domino, tanto magis sunt digni eius thesaurum dispensare. sed sancti viri magis sunt propinqui Christo, de cuius thesauro fiunt indulgentiae, quam forte Papa, & multi episcopi. Ergo magis sunt idonei eius thesaurum dispensare.

IN CONTRARIUM est. quia dare indulgentiam pertinet ad potestatem iurisdictionis: quae non est in sanctis viris, si non sint in praelaturam ecclesiasticam assumpti.

RESOLVTIO.

Indulgentiam ad potestatem iurisdictionis pertinentem viri Sancti ad praelaturam non assumpti dare non possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod in Ecclesia duo sunt. Primo communio charitatis, & dilectionis: secundo auctoritas iurisdictionis. Quaedam igitur impendit per communionem charitatis, & dilectionis, ut suffragia orationum, elemosynarum, sacrificiorum, & aliorum bonorum. Quaedam vero impendit per auctoritatem iurisdictionis, ut indulgentias, dispensando thesaurum ipsius Ecclesiae. Sancti ergo viri possunt eorum spiritualia bona impendere aliis per communionem charitatis, & dilectionis: sed non possunt indulgentiam dare: quia non habent auctoritatem iurisdictionis dispensandi thesaurum Ecclesiae, de quo fiunt indulgentiae. Et per hoc patet responsio ad primum, & secundum.

AD tertium est dicendum, quod licet sancti viri sint magis propinqui Christo per charitatem, non sunt tamen magis propinqui per iurisdictionis auctoritatem: & ideo quamuis possint communicare bona spiritualia per charitatem: quorum communicatio dicitur communicatio suffragiorum, non possunt tamen communicare thesaurum Ecclesiae per iurisdictionis auctoritatem, cuius communicatio dicitur communicatio indulgentiarum.

† Scilicet Latheranen. sub Innoc. III. Expeditione pro recuperanda terra sancta.

QVAEST. XXX. DE CAUSA INDVLGENTIAE.

DEINDE considerandum est de causa indulgentiae. Circa quod quaeruntur sex.

Primo, Vtrum Papa solum pro actibus exterioribus debeat indulgentiam dare.

Secundo, Vtrum Papa solum pro temporalibus bonis debeat indulgentiam facere.

Tertio, Vtrum Papa debeat indulgentiam dare solū habentibus voluntatem dandi aliquid temporale, sicut dantibus.

Quarto, Vtrum non existente iusta causa, indulgentia data per Papam valeat.

Quinto, Vtrum sola potestas Papae, possit esse iusta causa faciendi indulgentiam.

Sexto, Vtrum in litteris Papalibus, quas deferunt Quæstiones cōtineatur iusta causa indulgentiæ faciēdi.

ARTICVLVS I:

UTRUM PAPA DEBEAT INDVLGENTIAM DARE PRO ACTIBUS EXTERIORIBUS.

Concilium Trident. sessio. 25. in decreto de Indulgentiis. Turrecremata de pœnit. distin. 1. §. item in Leuitico. q. 3. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 2. Et Armil. Titu. Indulgentia 16.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod pro actibus exterioribus Papa non debeat facere indulgentiam: Quia maius est corripere delinquentem, & cōsulere nescientem, quàm Ecclesiam materiale reparare, vel peregrinari. Si ergo Papa pro actibus exterioribus facit indulgentiam: multo magis debet facere pro illis.

2 Præterea: Pro maiori bono magis debet fieri indulgentia, quàm pro minori: sed maius bonum est intrare Religionem, quàm ire ultra mare. Ergo magis Papa debet facere indulgentiam pro introitu Religionis, quàm pro transitu ultramarino.

3 Præterea: Expositio sacrae scripturae, & exhortatio in fide catholica maius bonum est, quàm ædificare partes Ecclesiae materialis, vel pontem reficere. Si ergo Papa facit indulgentiam pro istis actibus, multo magis pro illis.

IN CONTRARIUM est cōsuetudo Ecclesiae.

RESOLVTIO.

Indulgentia tribus rationibus pro actibus exterioribus per Papam dari potest.

RESPONDEO, dicendum, quod tribus rationibus potest probari, congruum esse, ut indulgentiae fiant pro actibus exterioribus. Primo quidem ex parte indulgentiae: nam indulgentiae sacramentales sunt, cum fiant virtute clauium. In omni autem eo, quod est quid sacramentale, debet esse aliquid exterius actum, vel gestum. quia secundum Aug. 10. de Ciuit. Dei. cap. 5. Sacramentum est inuisibilis gratiae interioris visibilis forma exterior, in quo sub tegumēto diuina virtus secretius operatur salutem. Secundo ex parte ipsius pœnæ, pro qua tollenda, fit indulgentia: nam indulgentiae sunt relaxatiuae pœnæ, non culpæ: sed pœnæ sunt exteriores, sicut ieiunium: peregrinatio: sanctorum Terræ defensio: vnde pro talibus exterioribus actibus indulgentia debet fieri, non tamen pro quibuscunque, sed pro illis dumtaxat, per quos Deus honoratur. ut est visitatio reliquiarum Sanctorum. quia Deus honorificatur in Sanctis suis: auditio verbi Dei: reparatio parietum Ecclesiae, vel pontis. Tertio ex parte thesauri, de quo fit indulgentia: nā sicut thesaurus alicuius ciuitatis, vel communitatis nō debet expendi nisi vel propter dominij Ciuitatis honorem, & reuerentiam; vel propter ipsius Ciuitatis necessitatem, & indigentiam: sic thesaurus Ecclesiae, de quo fiunt indulgentiae, non debet dispensari nisi pro talibus exterioribus actibus, in quibus vel Deus honoratur, vel necessitas Ecclesiae releuatur, vel fides Christiana promouetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod quilibet tenetur ex præcepto corripere delinquentem, & consilium dare erranti. Non autem tenetur ad Ecclesiae releuationem, seu parietum, vel pontis reparationem. Ideo pro istis actibus fiunt indulgentiae, non pro illis.

AD secundū est dicendum, quod ingredi Religionem est status, in quo sufficienter soluit pro se, cum sit in statu perfectionis. Ideo non indiget, quod fiat ei indulgentia: secularis autē, cum sit adhuc in statu imperfectionis, indiget. Vel potest dici, quod licet intrare Religionem, sit maius bonum, quā ire ultra mare, non est tñ Ecclesiae ita necessariū, quē ibi a fidelibus impugnatur.

AD tertium est dicendum, quod ubi fides periclitaretur, & sacra scriptura praeue intelligeretur, danda esset indulgentia prædicantibus fidem, & exponentibus Scripturam sacram. vnde prædicantibus crucē, & docentibus fidem, quandoque indulgentiae dantur.

ARTI-

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA DEBEAT INDVLGENTIAS FACERE PRO BONIS TEMPORALIBUS.

Doctores citati in artic. proximè pcedenti. Et S. Tho. in qōnib. additis ad 3. p. q. 25. ar. 3. Et Armil. tit. Indulg. 16.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod pro bonis temporalibus Papa non debet facere indulgentiam: quia remissio peccatorum, quae fit per indulgentiam, est quid spirituale: sed dare spirituale pro temporali est simonia: ut dicitur 1. quæst. 1. cap. Gratia. Ergo pro temporalibus bonis non debet fieri indulgentia.

2 Præterea: Bona temporalia nec sunt sic meritoria, nec sic necessaria, sicut spiritualia. Si ergo pro spiritualibus bonis non fit indulgentia: multo fortius pro bonis temporalibus.

3 Præterea: In veteri lege promittebantur temporalia iuxta illud Isa. 1. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ commedetis. in noua vero lege promittuntur spiritualia. Iuxta illud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei. Ergo magis indulgentia debet fieri pro spiritualibus, quàm pro temporalibus bonis.

IN CONTRARIUM est, quia bona spiritualia sunt communia membris Ecclesiae per charitatē: quia sunt omnia communia iuxta illud Psal. 118. Par ticeps ego sum omnium timentium te. nō igitur pro talibus debent fieri indulgentiae, ut communicentur. sed temporalia bona, cum non sint communia, nisi in necessitate: necessarium est fieri indulgentiam, ut communicentur.

RESOLVTIO.

Indulgentia per Papam pro bonis temporalibus ad spiritualia ordinatis dari potest.

RESPONDEO dicendum, quod temporalia, quantum ad præsens, tripliciter ordinantur ad ipsa spiritualia.

Primo, quantum ad ipsorum bonorum spiritualium acquisitionem: acquiruntur enim ipsa spiritualia per ipsa temporalia: iuxta illud Thobiae 12. Eleemosyna à morte liberat, & non patitur animam ire ad tenebras, & ipsa sola facit inuenire vitam æternā.

Secundo, quantum ad ipsorum satisfactionem: quia delentur peccata, quae animam inficiunt, per temporalium largitionem: iuxta illud Danielis 4. Consilium meum audi Rex: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Tertio quantum ad ministrorum Ecclesiae spiritualibus deseruientium sustentationem: sustentantur enim ministri Ecclesiae de bonis temporalibus oblati à Populo: Vnde dicit Apostolus 1. ad Cor. 9. Si nos vobis spiritualia seminamus, non magnum est, si vestra temporalia metamus. Pro temporalibus ergo, ut per ipsa, spiritualia bona acquiruntur, vel ipsa peccata per satisfactionem delentur, vel ministri Ecclesiae sustentantur, licite potest fieri indulgentia.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM est dicendum, quod pro temporalibus bonis non fit indulgentia finaliter, & terminatiue: sed solum instrumentaliter, & ordinatiue. & ideo non committitur simonia.

AD secundum est dicendum, quod temporalia possent esse meritoria, in quantum procedunt ex voluntate informata charitate. potest tamen fieri indulgentia pro pure spiritualibus bonis: dummodo ex illis insurgat aliqua necessitas, vel utilitas Reipublicae, sicut pro illis, qui orāt pro Rege, & pro illis, qui sunt in sublimitate constituti, quandoque datur indulgentia.

AD tertium est dicendum, quod in noua lege promittuntur spiritualia principaliter, & ex consequenti ipsa temporalia: iuxta illud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijciētur vobis. & sic indulgentia principaliter pro spiritualibus fit, & pro temporalibus, ut ad ipsa spiritualia ordinantur.

ARTICVLVS III.

UTRUM HABENTIBUS VOLUNTATEM DANDI ALIQUID TEMPORALE PAPA DEBEAT INDVLGENTIAM DARE, SICUT DANTIBUS.

Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 1.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa habentibus voluntatem dandi aliquid temporale debeat dare indulgentiam, sicut dantibus: quia maius est vita æterna, quàm indulgentia: sed bona voluntate informata charitate meretur quis vitam æternam; ergo multo fortius meretur indulgentiam.

2 Præterea: Si ex sola voluntate dandi quis non cōsequeretur indulgentiam, pauperes, qui non habent quid dent, essent peioris conditionis, quàm diuites. & ita papertas esset vituperabilis, quod est absurdum.

3 Præterea: Dare est corporale, velle autem dare est spirituale. Sed magis dari indulgentia debet pro spirituali, quàm pro temporali. Ergo magis debet dari indulgentia pro voluntate dandi, quàm pro dato.

IN CONTRARIUM est, quia indulgentiæ fiūt ad releuandam indigentiam Ecclesiae: sed indigentia Ecclesiae non releuatur per solam voluntatem dandi, sed per datum.

RESOLVTIO.

Quamuis bona voluntas vitam mereatur æternam, & si sit uehemens, et feruens dimissionem pœnæ: Indulgentiam tamen concessam cum conditione dandi eleemosinam non consequitur qui nihil dat. indulgentia enim tantum valent, quantum sonant.

RESPONDEO, dicendum, quod cōmuniter ponitur, indulgentias tantū valere, quantum sonant. si ergo Papa faciat indulgentias sub hac forma:

Qui-

Quicumque dederit de bonis suis ad fabricam talis Ecclesie, habeat tantum de indulgentia: puto, q̄ qui nihil dat, indulgentiam non consequatur: quamuis enim bona uoluntate mereatur quis vitam æternam: & si est uehemens, & feruens meretur quis dimissionem pœnæ: tamen, quantum est de ratione indulgentiæ, ex quo fit pro releuanda indulgentia loci, vel Ecclesie, non ualet homini sola uoluntas dandi: potissimè cum uirtute indulgentiæ non soluatur pœna, nisi per pœnam. uelle autem dare, & uelle ire ad talem Ecclesiam, non est opus pœnale: sed dare, & ire. & ideo puto, q̄ sola uoluntate non acquiritur indulgentia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd non sequitur: si aliquis meretur quod est maius. ergo quod est minus, nisi eodem modo ordinetur ad merendum utrumque: quod non est in proposito. quia charitas ordinatur ad meritum uitæ æternæ: opus uero pœnale ordinatur ad dimissionem pœnæ. Vnde nō est eiusdem rationis utrumque meritum.

AD secundū est dicendum, q̄ simpliciter melioris conditionis est pauper, quàm diues. quantum tamen ad remissionem pœnæ, quæ acquiritur per indulgentiam: in tali casu non est inconueniens, quòd diues sit melioris conditionis, quàm pauper.

AD tertium est dicendum, q̄ corporale in quantum est pœnale, solutorium est pœnæ, vel commutabile in pœnam: unde est ibi commutatio pœnæ maioris in minorem. & ideo indulgentia, quæ est quædam relaxatio pœnæ, magis fit pro ipso dato, quàm pro uoluntate dandi.

ARTICVLVS III.

UTRUM ULLA CAUSA possit esse, ut Indulgentia data per Papam ualeat.

Citati in præcedentibus articulis, & præ aliis S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 25. art. 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ nulla causa iusta possit esse, ut indulgentia data per Papam ualeat. Quia merita Sanctorum non possunt esse iusta causa. Scribitur enim in persona electorum Matth. 25. Ne fortè non sufficiat nobis, & uobis. Multo ergo magis nulla alia causa potest esse iusta dandi indulgentiam.

2 Præterea: Iusta causa est, ut quantum datur, tantum recipiatur: sed quandoque minus datur. Ergo talis non erit sufficiens ad dimittendam pœnam.

3 Præterea: Diues dat unum denarium, & pauper dat tantum. sed non est iustum, q̄ diues habeat tantū de indulgentia, quantum habet pauper. Ergo iusta causa non erit in faciendo indulgentiam.

IN CONTRARIVM est, quia Deus iustus

est, & seipsum in iustitia negare non potest, ut scribitur 2 ad Timo. 2. Non existente ergo iusta causa, indulgentia data per Papam non ualebit.

RESOLVTIO.

Iusta æstimatio ex parte facientis indulgentiam requiritur pro iusta Indulgentia causa, qua non existente, indulgentia non ualet.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui dicunt iustam causam indulgentiæ pensandam esse ex parte illius, cui indulgentia datur. Dicunt enim, q̄ iusto iudicio rationis debet attendere pro quanto uellet exonerari à pœna præsentis, si uellet eam perficere: vel pro quanto uellet exonerari à pœna Purgatorij, ad quam est obligatus per culpam, si nollet eam perficere in præsentis: & pro quanto uellet à prædicta pœna exonerari iusto iudicio rationis, tantum debet dare: aliter, ut dicunt, indulgentiæ sibi non ualent, non existente tali causa. sed tunc indulgentia non esset relaxatio, vel commutatio pœnæ maioris in minorem: sed magis solutio: quamuis enim ex parte meriti Christi, & Sanctorum indulgentia possit dici solutio: quia ipse sufficienter soluit pro omnibus: ratione tamen dati, & ratione pœnæ, quæ per datum dimittitur, propriè debet dici relaxatio, vel commutatio maioris pœnæ in minorem: quia datum longè est minus, quàm ipsa pœna, quæ debetur, vel deletur.

Sed puto, q̄ iusta æstimatio non debet attendi ex parte eius, quod datur ad tollendam pœnam debitam pro peccato, siue ad pœnam iniunctam pro peccato. Sed debet æstimari necessitas loci, vel Ecclesie: quia licet datum per se nō uideatur sufficiens respectu tantæ pœnæ ad tollendam ipsam. Ipsa tamen necessitas Ecclesie cum auctoritate dantis facit, q̄ datum sufficiat ad pœnam relaxandam, quod alias non ualeret, nisi ad hoc iuaret necessitas Ecclesie. Et ideo iusta æstimatio ex parte facientis indulgentiam requiritur pro iusta causa indulgentiæ, qua non existente, puto q̄ indulgentia non ualet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quòd merita ipsorum membrorum quantumcūque perfectorum, puto q̄ non sufficerent ad faciendas relaxationes tales: sed merita membrorum cū merito capitis sufficiunt ad faciendā relaxationem cuiuscūque pœnæ.

AD secundum est dicendum, q̄ licet ex parte dati semper minus detur, quàm recipiatur ex parte personæ dantis: ex parte tamen personæ satisfaciens, semper plus datur, quàm recipiatur. quia meritum passionis Christi, quod Papa accipit per se ad soluendum pro quacumque pœna, in valore excedit nedum unum mundum, sed infinitos.

AD tertium est dicendū, q̄ si indulgentia fiat sub ista forma: Quicumque dederit de bonis suis ad fabricam talis Ecclesie, remittimus tertiam partem pœnitentiæ iniunctæ: si diues ita parum dat, ut pauper: puto, q̄ non tantum habeat de indulgentia diues, sicut

sicut pauper: quia tunc oportet recurrere ad iustam æstimationem facientis indulgentiam, quæ pensanda est ualere secundum facultatem dantis. Sed si sic dicatur: Quicumque dabit unum denarium, vel aliud terminatum, relaxamus tertiam partem pœnitentiæ iniunctæ. & diues illud daret, sicut pauper; puto, quòd tantum haberet diues, sicut pauper: quamuis tamen in hoc essent pares, in multis alijs melioris conditionis esset pauper, quàm diues.

Articulus hic quintus & sextus in aliquot manuscriptoris non habentur.

ARTICVLVS V.

UTRUM SOLA UOLUNTAS Papæ sit causa iusta ad faciendam Indulgentiam.

Syluester in Summa, uerbo: Indulgentia, & uer. Papa. q. 4. §. 6. Et Sorus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 2. Armilla Tit. Papa. §. 11. & Tit. Indulgentia. §. 22.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q̄ sola uoluntas Papæ sit causa iusta ad faciendam indulgentiam: quia sola uoluntas Papæ, mediante sacramento, sufficit ad remissionem. Ergo sola uoluntas eius, mediante officio, & iurisdictione dandi, sufficit ad relaxandam pœnā.

2 Præterea: Si sola uoluntas Papæ non sufficit, hoc est quia deficit rationabilis causa; sed hoc non potest deficere: quia thesaurus Ecclesie est causa sufficiens ad satisfaciendum pro omnibus.

3 Præterea: Quanto aliquid datum est magis liberum, tanto est magis gratum: sed magis est gratū, si detur sine aliqua receptione. Ergo sola uoluntas Papæ libera sufficit.

IN CONTRARIVM est, quia misericordia Papæ in faciendo indulgentiā debet esse cū iustitia. sicut enim uniuersæ uia domini sunt iustitia, & misericordia: sic uoluntas Papæ debet esse sic misericors, q̄ non careat iustitia.

RESOLVTIO.

Indulgentia ualet, modo in huiusmodi thesauro dispensando rectus usus clauis discretionis, & scientia seruetur.

RESPONDEO, dicendum, quòd indulgentia datur, mediante usu clauis: quarū uirtute remittitur culpa, & soluitur pœna: de quibus clauibus scribitur Matth. 16. Tibi dabo clauis regni cælorum. per has enim clauis thesaurus Ecclesie, de quo stipendiantur milites Christi, aperitur filijs Ecclesie: Vnde sicut ad dispensationem talis thesauri requiritur in Papa rectus usus clauis potentia: ne talem thesaurum dispenseret, quibus nō potest: ita ad dispensationem dicti thesauri requiritur rectus usus clauis discretionis, & scientia: ne sic careat ratione, & discretionem, ut pro sola uoluntate sine rationabili causa indulgentiam faciat: nō enim potest Papa aduersus ueritatem, sed pro ueritate:

ut dicit Apostolus 2. ad Cor. ult. Vnde pro sola uoluntate si subest probabilis ratio, vel generalis Ecclesie, vel specialis alicuius personæ; potest indulgentiā facere, aliter non.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ non est simile, quia mediante sacramento tantum Papa potest, quantum vnus alius minister Ecclesie: Tantum enim potest, quantum potestatem Deus dedit sacramento. Sed mediante officio Papa tamen potest, quanta potestas data est officio: & ideo si excedit in potestate, ut thesaurus Ecclesie dispenseret quibus non potest: vel excedit in iustitiæ æquitate: ut dispenseret quibus non debet: non debet tunc dici dispensatio, sed dissipatio.

AD secundum est dicendum, quòd in faciendo indulgentiam nunquam deficit, vel deficere potest causa effectiua: eo q̄ thesaurus Ecclesie, de quo fit indulgentia, infinitus est, & exhauriri nō potest. Sed causa finaliter terminatiua deficere potest: quia pro tali causa finaliter Papa debet facere indulgentiam, per quā Ecclesia releuetur in aliqua necessitate. vel promouetur in aliqua utilitate.

AD tertium est dicendum, q̄ thesaurus Ecclesie liberè dispensatur: eo q̄ Christus sponte, & liberè tradebat se iudicanti iniuste, qui peccata nostra pertulit in corpore suo: sed finaliter Christus gratis non est mortuus. Vnde sicut ipse pro necessitate totius Ecclesie passus est: sic pro utilitate Ecclesie generalis, vel personæ specialis indulgentia fienda est.

ARTICVLVS VI.

UTRUM IN LITTERIS Papalibus, quas deferunt Quæstores, contineatur iusta causa faciendi Indulgentiam.

Quæstorum nomen, & uisum poenitus sustulit Concilium Trident. sessio. 5. de reformatione. cap. 2. §. Quæstores. & sess. 21. de reformatione. cap. 9.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, q̄ in litteris Papalibus, quas Quæstores deferunt, iusta causa contineatur faciendi indulgentiam. Quia iusta causa est indulgentiam faciendi, ubi fit mentio de elemosynarum largitione.

Sed in talibus litteris fit mentio de elemosynis faciendis, iuxta illud, quod habetur extra de pœn. & remis. cap. Cum ex eo. Vniuersitatem uestram monemus, & hortamur in domino, atque in remissionē uobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis à Deo uobis collatis pias, & gratas elemosynas faciatis.

2 Præterea: scribitur Matth. 10. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ: mercedem Prophetæ accipiet: Sed tales quæstores recipiuntur cū litteris Papalibus nomine Papæ, vel Episcopi. Ergo iuste indulgentiam datam per Papam, vel Episcopum recipiunt.

3 Præterea : Iusta causa indulgentiæ est utilitas loci, vel Ecclesiæ : sed per tales quæstores allegatur utilitas loci, vel Ecclesiæ. Iusta ergo causa indulgentiæ per eos proponitur.

IN CONTRARIUM est, quia, ut dicit Gregorius, & ponitur I I. quæst. 3. c. Priuilegium. Priuilegiū amittit, qui concessa sibi abutitur potestate : sed tales quæstores, ut in pluribus, inueniuntur abuti potestate eis concessa à Papa. Ergo priuilegium concessum in nullo eis suffragatur.

RESOLVTIO.

Quæstores admittendi sunt, sex conditionibus seruatis, ut infra patebit.

Armillæ Tit. Indulgentiæ s. 7. ait quatuor requiri ad ualorē Indulgentiæ. † Vid. Armillæ Tit. Quæstores

RESPONDEO, dicendum, quod ut indulgentia valeat, requiritur auctoritas dantis: Ille autem, qui potest uniuersaliter indulgentiam dare, est Papa, ad quem pertinet tradere formam, & modum quantum, & qualiter uult indulgentiam ualere. † Specificatur autem sex conditiones, quas debent habere quæstores prædicantes indulgentiam.

Prima est, ut nihil populo proponere permittantur præter illud, quod in eorum litteris continetur. Unde si alias abusiones prædicant, admittendi non sunt. Secunda est, ut formam eis taxatam non excedant. Quæ quidem forma exprimitur extra de pœni. & remis. Quoniam, ut ait Apostolus, cap. Cum ex eo. Tertia est, ut illi, qui destinantur ad tales elemosynas colligendas, sint modesti, & discreti viri. Quarta est, ut in

tabernis, & alijs locis incongruis non hospitentur. Quinta est, ut inutiles, & sumptuosas expensas non faciant. Sexta est, ut falso modo alicuius Religionis habitum non ferant. Omnes istæ conditiones ponuntur extra de pœni. & remis. † Unde cum tales quæstores prædictas conditiones non seruent, modica uel nulla fides est eis adhibenda: maxime cum omnia priuilegia personis, locis, uel ordinibus prædictorū quæstorum quocumque modo per Sedem Apostolicam fuerint concessa, reuocata sint per cle. extra de pœni. & remis. † & prædictos quæstores per locorum ordinarios mandat esse puniendos.

† In dicto cap. Cum ex eo.

† Cap. Abus. s. 14.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod elemosyna est causa iusta faciendi indulgentiam: interueniente tamen auctoritate dantis: qua cum ipsi abutuntur, merentur illam amittere.

AD SECUNDVM est dicendum, quod illi, qui recipiunt Prophetam in nomine Prophetæ; debent videre, quos Prophetas ipsi recipiunt, & Papa specificat formas, per quas possunt cognosci, si mittuntur ab eo, uel non.

AD TERTIUM est dicendum, quod utilitas Ecclesiæ, uel loci est iusta causa faciendi indulgentiam, quam pensare non spectat nisi ad Summum Pontificem: cuius auctoritate cum tales quæstores, qui pro modica re dicunt se absolueri à pœna, & à culpa, abutantur, fides eis adhibenda non est, eo quod indulgentiam ipsam, & dantem nimis uilificant.

QVAEST. XXXI. DE RECIPIENTE

INDVLGENTIAM.

Uterius considerandū est de recipiente indulgentiam. Circa quod quærentur quatuor.

Primo, Vtrum indulgentiā datam per Papam recipiāt existentes in peccato mortali.

Secundo, Vtrum indulgentiam datam per Papam recipiant Cruce signati morientes cum firmo proposito transfretandi.

Tertio, Vtrum indulgentiam datam per Papam recipiant clerici, & religiosi, sicut alij.

Quarto, Vtrum indulgentiam datam per Papam possit quis recipere pro Patre, & Matre, sicut pro se ipso.

ARTICVLVS I.

UTRUM INDVLGENTIAM datam per Papam recipiant existentes in peccato mortali.

Turrecremata de pœnit. dist. 1. §. item in Leuitico. nu. 88. vers. Nona quæstio est. Et Sorus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 3. Armilla Tit. Indulgentia §. 14.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur enim, quod indulgentiam datam per Papam possit recipere existēs in peccato mortali. Quia existēs in mortali peccato potest indulgentiam dare. Ergo multo fortius existens in mortali peccato potest indulgentiam recipere.

2 Præterea: Dicit Augustinus, quod si aliquis in peccato

tato mortali patitur propter fidem, ualet sibi ad remissionem pœnæ: quia minus punitur in Inferno, quam si fidem negaret. Ergo eodem modo, si aliquis dat elemosynam ad fabricam Ecclesiæ, ualet sibi ad remissionem pœnæ.

3 Præterea: Scribitur Eccle. 9. quod homo nescit, utrum amore, uel odio dignus sit. si homo ergo nesciat, utrum habeat charitatem, ex quo indulgentia non ualeat nisi habenti charitatem: nesciet similiter, utrum indulgentia sibi ualeat. Frustra ergo homo sustinet labores, & expensas pro acquirenda indulgentia.

IN CONTRARIUM est, quia indulgentia fit pro elemosynis, & alijs exterioribus bonis. sed de talibus dicit Apostolus I. ad Corinth. 13. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.

RESOLVTIO.

Indulgentia existentibus in peccato mortali non prodest. Hinc elemosyna facta in peccato non ualet per modum satisfactionis, sed per modum supplicationis.

RESPONDEO, dicendum, quod quatuor rationibus probari potest, indulgentiam non prodesse illis, qui sunt in mortali peccato.

Primo quidem ex parte formæ indulgentiæ. Datur enim indulgentia sub ista forma: Omnibus uerè contritis, & confessis. non existente ergo uera contritione, & confessione: indulgentia non sibi ualebit.

Secundo ex parte conditionis indulgentiæ: Planū enim est, quod nulli post hanc uitam sit remissio pœnæ, nisi deceaserit cum charitate. Ergo similiter in hac uita nulli potest remitti pœna nisi sit in charitate.

Tertio ex parte ipsius pœnæ, cuius relaxatio, & satisfactio ponuntur in indulgentia: sicut enim pœnitentia facta in mortali peccato non est satisfactio dimissionis pœnæ: licet ualeat homini ad quædam alia bona: sic indulgentia, existenti in mortali peccato non ualet per modum indulgentiæ, puta per modum satisfactionis, uel relaxationis pœnæ. cum indulgentia non sit aliud, quam pœnæ commutatio, uel relaxatio.

Quarto ex parte culpæ. Nam cum pœna culpæ corresponsdeat, non potest tolli pœna, nisi prius tollatur culpa. Existens ergo in mortali culpa, per communicationem indulgentiæ non potest expoliari pœna, nisi prius expolietur culpa.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile. quia dans indulgentiam habet se per modum ministri instrumentaliter solum, iuxta illud Apostoli I. ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi: Ideo gratia sacramentalis, & gratia indulgentiæ dantur per malum ministrum, sicut per bonum: recipiens uero habet se per modum subiecti materialiter. & quia in eodem subiecto non potest esse gratia cum mortali culpa: ideo sicut gratia sacramē

talis remittens culpam non datur homini sine contritione culpæ: sic gratia indulgentiæ relaxans pœnā non datur homini sine contritione prædicta.

AD SECUNDVM respondetur, quod Augustinus non loquitur de pœna respectu peccati, in quo est homo, sed respectu peccati, quod faceret negando Deum, nisi pro fide pateretur, & sic in inferno grauius puniretur.

AD TERTIUM est dicendum, quod homo potest scire se esse in charitate scientia coniecturali, non certitudinali: puta si est contritus, & confessus de omnibus peccatis suis. sic scientia coniecturali potest scire indulgentiam sibi ualere, ex quo non cognoscit aliquid esse in eo remordens conscientiam, quod effectum indulgentiæ impediatur.

ARTICVLVS II.

UTRUM INDVLGENTIAM datam per Papam consequantur Cruce signati, morientes cum solo proposito transfretandi.

Vide expeditionē pro recuperanda terra sancta in Concilio Lateranen. sub Innocentio III. S. Thom. quodlibet 2. q. 8. art. 16. & Turrecremata de pœnit. distin. 1. §. item in Leuitico. nu. 63.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, quod indulgentiam datam per Papam cruce signati morientes cum solo proposito transfretandi non consequantur. quia efficacior est baptisimus ad remissionem peccatorum, quam indulgentia Papæ. sed propositum baptisimi non facit plenā remissionem sine baptisimi susceptione. Ergo nec propositum transfretandi sine transfretatione.

2 Præterea: indulgentia datur pro subuentione Terræ sanctæ: sed per tale propositum in nullo subuenitur Terræ sanctæ: frustraretur enim Ecclesia sine suo, si tale propositum dicatur ualere ad indulgentiam consequendam.

3 Præterea: Si solum per crucis assumptionem plena habetur indulgentia omnium peccatorum; Ergo, qui hora prima accepit crucis signum, & postea hora tertia peccat mortaliter: si statim moriatur, non punietur in inferno, nisi pro uno peccato. quod uidetur absurdum.

IN CONTRARIUM est, quia potentius est bonum, quam malum: sed malum propositum sufficit ut cum eo homo decedens, ad infernum descendat. Ergo bonum propositum magis sufficere debet, ut homo cum ipso decedens statim ad cælum ascendat.

RESOLVTIO.

Morientes contriti, & confessi, cruce signati, nullo deinde supraddito peccato mortali, cum proposito firmo satisfaciendi, si daretur facultas indulgentiam datam per Papam plenè consequitur.

RESPONDEO, dicendum, q̄ tale firmum propositum transfretandi quatuor modis potest intelligi valere ad plenam indulgentiam consequendam.

Primo, q̄ tale propositum intelligitur valere de uoto, corde per deliberationem concepto, & firmato. & sic non potest intelligi: quia tunc non oporteret recipere crucis signaculum.

Secundo, quod intelligatur valere per crucis assumptionem ex voto emisso. & sic similiter non potest intelligi: quia, qui post assumptionem crucis in crastinum poeniteret de voto, & proponeret non implere, nihilominus haberet plenam indulgentiam peccatorum præcedentium.

Tertio, ut intelligatur valere de voto per itineris perfectionem inchoato: & nec sic intelligi potest. quia tunc, quando rediret de portu: haberet remissionem omnium peccatorum.

* al. cōsummato.

Quarto, q̄ intelligatur solum de voto per completionem itineris * confirmato, & nec sic conuenienter intelligitur. quia secundum Apostolum 2. ad Cor. 8. Si voluntas prompta est secundum illud, quod habet, & quod potest, accepta est, non autem secundum illud, quod non habet, & secundum illud, quod non potest. Puto ergo esse dicendum, q̄ cū plena causa producat plenū effectū: ex quo firmum propositum, & votum est causa remissionis poenæ. huius plena remissio requirit plenum propositum, & plenum votum. unde credo, q̄ non sufficiat ad habendam plenam remissionem votum corde cōceptum, seu exteriori signo emissum: vel per partem itineris inchoatum. sed requiritur, q̄ sit verè, & interpretatiuè impletum. & intelligo votū impleri: siue quādo hoc fecit, qd̄ poterat, & debebat de uoto implendo, & iusta impotentia totaliter perdidit effectum, præcipue impotentia mortis. Puto ergo, q̄ si aliquis, assumpta cruce, cū proposito firmo transfretandi, faciendū totum, quod in se est de implendo propositum: si sit contritus, & confessus de omnibus peccatis mortalibus præcedentibus: & moritur nullo super addito, post crucis assumptionem, mortali peccato, plenam indulgentiam omnium peccatorum cōsequitur. Compleuit enim votum, iuris interpretatione, licet non operis executione, eo ipso q̄ fecit, quod potuit, & debuit. nec tenetur ad plus faciendum, & præcipue si talis fuit intentio indulgentiam dantis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ non est simile de baptismo, & indulgentia. quia ibi solū opus operatum uirtutem remissionis habet. hic vero non, immo opus operans. in baptismo enim indulgentia habetur per modum sacramenti. sed per indulgentiam datur remissio per modum meriti operantis: Unde in indulgentia reputatur voluntas pro facto. ex quo * pura est secundum illud, quod potest, & quod habet.

* al. p̄p̄ra.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ non per solam crucis assumptionem habetur indulgentia, nisi hoc faciat quod in se est de adimpletione voti. sed faciendo totū, quod in se est, habetur indulgentia; licet non subueniatur Terræ sanctæ: Principalis enim intentio Papæ est salus filiorum Ecclesiæ: & ad hunc ordinat finem,

qui est subuentio Terræ sanctæ. ad cuius subuentionem sufficit; q̄ faciat quantum in se est, ut indulgentiam consequatur.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ talis (ut puto) non consequitur indulgentiam: quando non fecit totum, quod in se erat, eo ipso, q̄ ante horam, qua indulgentia valere debebat, posuit obstaculum indulgentiæ per contractionem mortalis culpæ.

ARTICVLVS III.

UTRUM INDULGENTIAM datam per Papam consequatur Clerici, et Religiosi.

S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 27. art. 2. Et Armilla Tit. Indulgentia §. 19.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur enim, q̄ indulgentiam datam per Papam Clerici, & Religiosi non cōsequantur: quia indulgentia non valet nisi indigentibus: sed Clerici, & Religiosi propter votū castitatis emissum, & propter statum perfectionis, in quo sunt, habent abundantiam meritorum. Non ergo indigent indulgentia propter abundantiam meritorum aliorum.

2 Præterea: Illud non debet applicari Religiosis, quod facit ad detractionem regularis obseruatiæ, qua ipsi uoto sunt astricti. sed discursus potissimè facit ad dissolutionem regularis obseruatiæ. unde hac de causa omnis discursus prohibetur Monachis, & Religiosis. Ergo indulgentia, quæ sine discursu acquiri nō potest, Religiosis applicari non debet.

3 Præterea: Indulgentia quandoque datur pro belantibus cōtra rebelles, & inimicos Ecclesiæ: sed bellare interdicitur Clericis, & Religiosis. ergo eis indulgentia applicari non debet.

IN CONTRARIVM est. quia actus actiuorum sunt in patiente prædisposito: sed Religiosi magis sunt dispositi, quàm alij existentes in seculo. Ergo eis maximè applicanda est.

Aristot. 2. de anima text. com. 24.

H

RESOLVTIO.

Clerici, & Religiosi indulgentiam datam per Papam consequuntur, modo in ijs reperiantur, quæ requiruntur.

RESPONDEO, dicendum, quod ut indulgentia valeat alicui; ex parte dantis requiritur auctoritas, & causa pro qua fit iustitiæ æquitas. ex parte vero recipientis requiritur, q̄ habeat fidem in intellectu, quia non nisi homini christiano indulgentia potest dari, qui firmiter credat, Papam posse dare, & se posse recipere, & habeat charitatem in affectu: ut sit verè contritus, & confessus. Cum ergo Religiosi ista duo habeant: dummodo ipsi impleant causam, pro qua facta est indulgentia, plenius consequuntur ipsam indulgentiam, quàm aliqui alij.

Ad

VI Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ quicumque Religiosi sint in statu perfectionis propter tria vota emissa: sine peccatis tamen transire non possunt: propter quorum remissionem indigent recipere indulgentiam: Et si non de abundantia meritorum aliorum membrorum Ecclesiæ: saltem de abundantia meriti capitis Christi, qui pro omnibus, tam pro perfectis, quàm imperfectis passus est.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ non est dubium, Religiosos plus mereri merito essentiali ad acquirendam vitam æternam solitariè stando, & regulares obseruantias tenendo, quàm discurrendo, acquirendo indulgentias: Sed merito accidentali, acquirendo dimissionem poenæ plus meretur accipiendo indulgentias: dantur tamen indulgentiæ quandoque sic de propinquo, ad quas accedere possunt sine magna distractione obseruatiæ regularis.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ sicut ponitur 23. q. 8. cap. Quicumque. Quauis Clerici, & Religiosi propria manu arma accipere non debeant; licet tamen eis alios hortari ad accipiendum arma propter opprobrium offensionem, & Dei inimicorum expugnationem: unde ipsi consequuntur indulgentiam, sicut alij.

ARTICVLVS III.

UTRUM INDULGENTIAM datam per Papam consequatur aliquis pro Patre, & Matre.

S. Tho. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 27. art. 3. Et Armilla Tit. Indulgentia §. 19.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur enim, q̄ indulgentiam datam per Papam recipiat aliquis pro Patre, & Matre. Quia vnus potest alteri impetrare primam gratiam. Ergo multo fortius potest ei impetrare peccatorum indulgentiam.

2 Præterea: Quicumque impleuit causam indulgentiæ, consequitur indulgentiam. sed potest filius pro Patre, & Matre implere causam indulgentiæ. Ergo pro eis consequitur indulgentiam.

3 Præterea: In forma Concilij generaliter datur in-

A indulgentia accipientibus crucem pro se, & pro Patre, & Matre mortuis. Potest ergo indulgentiam pro patre, & matre homo recipere.

IN CONTRARIVM est: quia ille, cui thesaurus Ecclesiæ dispensatur, non potest ipsum dispensare: sed cuilibet fidei dispensatur thesaurus Ecclesiæ per communicationem indulgentiæ. Ergo non est in potestate eius alteri dispensare.

RESOLVTIO.

Vnus pro alio indulgentiam datam per Papam, ut pro Patre, & Matre mortuis, aut uiuis consequi potest, si huiusmodi applicatio à Papa in Bulla sit expressa: et, quod præcipitur, seruetur.

RESPONDEO, dicendum, quod ad recipiendam indulgentiam præcipue duo requiruntur. Primo applicatio illius, qui habet iurisdictionem dispensandi thesaurū Ecclesiæ: ideo ipse sic applicat, ut nomine Patris, & Matris quis possit recipere indulgentiam eundo ultra mare: vel ad sanctum Iacobum: puto q̄ talis applicatio valeat: ex quo interuenit auctoritas applicantis.

Secundo requiritur impletio causæ, pro qua facta est indulgentia simul cum auctoritate applicantis. si ergo ista duo interueniant, puto q̄ homo pro Patre, et Matre mortuis, vel uiuis potest recipere indulgentiam, secundum quod in forma dantis indulgentiam exprimitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile. quia gratiam potest homo alteri impetrare per suffragia, & alia opera meritoria, quæ potest communicare alteri per radicem charitatis: sed indulgentia non communicatur alicui per charitatem, sed magis per iurisdictionis potestatem.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ non sufficit impletio causæ indulgentiæ, nisi adsit auctoritas applicantis: nam impletio causæ est causa indulgentiæ finalis, & terminatiua: auctoritas vero applicantis est causa indulgentiæ agens, & effectiua. finis autem non acquiritur sine agente, & ideo illa non valet sine ista.

AD TERTIUM patet solutio. quia dummodo in forma indulgentiæ exprimat, q̄ valeat pro Patre, & Matre implendo causam indulgentiæ, ita valet sicut exprimitur.

QVAEST. XXXII. DE EFFECTV INDVLTIAE.

INDE considerandum est de effectu Indulgentia. Circa quod quaeruntur quatuor.

- Primo, Vtrum Papa possit facere, quod duorum existentium in Purgatorio in aequali poena vnus citius liberetur, quam alius.
Secundo, Vtrum Papa possit facere: q bona facta ab existente in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.
Tertio, Vtrum Papa per communicationem indulgentia possit totum locum Purgatorij expoliare.
Quarto, Vtrum Papa per communicationem indulgentia contritos, & confessos sic a tota poena, & a culpa possit absolvere, vt non transeant per ignem Purgatorij.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT facere, quod duorum existentium in Purgatorio in aequali poena, vnus citius liberetur, quam alius.

Magister sent. & cum eo Doctores Scholastici, lib. 4. sent. dist. 45. Et ibidem Sotus q. 2. ar. 4. & S. Thom. quodlibeto 2. q. 7. art. 14. Bart. Syb. Dec. 1. cap. 3. quaest. 4. quaestiuicula 15.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q Papa non possit facere, quod duorum existentium in aequali poena in Purgatorio vnus citius liberetur, qua alius. quia, qui sunt aequaliter capaces ad recipienda suffragia, & bona Ecclesiae, aequaliter liberantur a poena: sed tales, qui sunt in aequali poena in Purgatorio, aequaliter sunt capaces. Ergo vnus no potest citius liberari, q alius per communicationem indulgentie, & suffragiorum Ecclesie.
2 Praeterea: Iudicium non est hominis post mortem, sed Dei, qui secundum veritatem iudicat (vt scribitur ad Roma. 2.) Sed contra mentem iusti iudicis debet esse, vt duorum, qui sunt in aequali poena, vnus retardetur a gloria, & alius admittatur. Ergo non potest fieri potentia Papae, quae inferior est, vt vnus citius liberetur, quam alius.

3 Praeterea: Indulgentiae, & suffragia valent homini ex virtute passionis Christi, qui aequaliter passus est pro illis, qui sunt in aequali charitate. Cu ergo illi, qui sunt in aequali poena in Purgatorio supponantur decessisse cum aequali charitate, no potest vnus citius liberari, quam alius.

IN CONTRARIUM est. quia tunc frustra

erent in Ecclesia suffragia plura pro vno, quam pro alio, ex quo aequaliter valent pro omnibus.

RESOLVTIO.

Quamuis omnibus existentibus in Purgatorio suffragia facta, vel indulgentiae pro aliquo acquisite pro sint quantum ad charitatis communicationem: tamen quantum ad debiti solutionem, & satisfactionem non item, sed solum illi, pro quo fiunt, vel acquiruntur. Hinc vnus citius, quam alius liberatur.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quaestio fundatur supra virtute suffragiorum, & indulgentiarum: vtrum praedicta facta pro aliquo valeant solum illi, pro quo fiunt, ad liberationem poenae: vel valeant etiam illis aliis. Ad quod aliqui dixerunt, q no magis valent illi, pro quo fiunt, quam aliis: immo forte magis aliis, si sunt melius dispositi ad recipiendum suffragiorum, ac indulgentiarum virtutem, & ponunt exemplum: Si enim accendatur cereus in domo pro aliquo diuitem, illuminat omnes existentes in domo: & forte alios magis illuminat, quam diuitem, pro quo accensus est, si habent limpidiorem visum. secundum ergo hanc opinionem dicendum est, q duorum, qui propter aequales culpas retinentur in Purgatorio in aequali poena, non citius liberatur vnus, quam alius: ex quo indulgentiae, & suffragia profunt aequaliter illis, qui sunt aequaliter dispositi. Sed Magister in 4. senten. 45. dist. expresse dicit, q illi, pro quibus fiunt plura suffragia, & plures indulgentiae acquiruntur, citius a poenis Purgatorij liberantur. Confirmat hoc similiter consuetudo Ecclesiae, quae per communicationem indulgentiarum, & suffragiorum ponit illos a toto, vel a parte poenae liberari, pro quibus fiunt, & quibus specialiter applicantur, & non alios.

Puto ergo, esse dicendum, q siue suffragia, quae specialiter applicantur alicui per charitatis communicationem: siue indulgentiae, quae applicatur per potestatis iurisdictionem: dupliciter possunt valere alicui. Vno modo propter vnitatem charitatis, & dilectionis. & quia isto modo omnes, qui sunt in charitate, sunt quasi vnum corpus: & per consequens bonum vnus reducat in omnes, sicut manus deferuit toti corpori purgando oculos: & similiter cuilibet corporis membro. isto modo quodcunq; bonum factum ab aliquo valet cuilibet in charitate existenti. Iuxta illud Psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Alio modo possunt praedicta valere alicui propter intentionem debite solutionis, & satisfactionis: quia si talia specialiter fiunt pro aliquo, & illi specialiter applicantur ad satisfaciendum debitum, quod ipse tenetur, sic est solum, & satisfactum ac si personaliter soluisset, vel satis fecisset.

Dicen-

Dicendum est ergo, vt puto, q siue suffragia pro aliquo fiant specialiter, siue indulgentiae pro aliquo specialiter acquirantur, omnibus profunt, qui sunt in Purgatorio, ex quo decesserunt in charitate, quantum ad charitatis communicationem. Omnes enim, qui sciunt, gaudent ex charitate de bonis, quae fiunt in Ecclesia. Sed quantum ad debiti solutionem, & satisfactionem solum illis profunt, pro quibus specialiter fiunt, & pro quibus acquiruntur. Vnde Papa per communicationem suffragiorum, & indulgentiarum potest facere, q duorum existentium in aequali poena in purgatorio, vnus citius liberetur, quam alius. Et per hoc patet solutio ad rationes in oppositum.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT facere, quod bona facta ab existentibus in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.

Magister lib. 4. sent. dist. 45. & omnino S. Thom. in quaestionibus additis ad 3. par. q. 71. art. 3.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, q Papa non possit facere, q bona facta ab existentibus in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio: quia nullum agens potest habere actionem ad illa, quae suae actioni non subiunguntur: Sed illi, qui sunt in Purgatorio, non subiunguntur iurisdictioni Papae: ergo non potest facere, vt bona Ecclesiae sint eis meritoria.

2 Praeterea: Papa non potest ligare illos, qui sunt in Purgatorio noua ligatione per subtractionem bonorum, quae fiunt in Ecclesia. Ergo non potest eos absolueri noua absolutione per communicationem praedictorum bonorum.

3 Praeterea: Qui non potest facere opus meritorium pro se, non potest facere pro alio: sed ille, qui est in mortali peccato non potest facere pro se opus meritorium. Ergo non potest facere pro alio.

4 Praeterea: Scribitur Isa. 1. in persona existentium in mortali: Cum multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam. Ergo videtur, q bona facta ab eis non sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.

IN CONTRARIUM est, quia Papa est communis dispensator thesauri Ecclesiae, & omnium bonorum, quae fiunt in Ecclesia. Sed illi, qui sunt in Purgatorio, aliquo modo sunt de corpore Ecclesiae, cum communicent in charitate nobiscum. Ergo potest eis bona Ecclesiae communicare, a quibuscunq; fiant.

RESOLVTIO.

Bona facta ab existentibus in peccato mortali profunt ijs, qui sunt in Purgatorio, ad velociorem liberationem consequendam merito eorum, non absoluto, sed conditionali, quibus applicantur. meruerunt. n. dum viueret, vt sibi prodesent, quae pro eis post mortem facta essent.

RESPONDEO, dicendum, q quaestio videtur dubia pro tanto: quia si bona facta ab existentibus in peccato mortali possunt applicari illis, qui sunt in Purgatorio per modum meriti; vel hoc esset ex parte facientis: vel ex parte Papae applicantis: vel ex parte illius, cui applicantur. Non primo modo ex parte facientis: quia supponitur esse in peccato mortali. bona autem, quae fiunt in peccato mortali, meritoria no possunt esse. Et si dicatur, q sint meritoria alicuius boni temporalis: quia ponitur communiter, q valeat ad acquisitionem gratiae dispositiue, & ad augmentum bonorum temporalium: hoc non est, quod sint meritoria ex parte facientis: quia existens in peccato mortali, pane non est dignus, quo vescitur secundum Aug. Vnde quantum ex se: nec de congruo, nec de co digno per bona, quae facit existens in mortali, meretur aliquod bonum temporale, vel aeternum. Sed verum est, quod decet Deum bona quaecunq; remunerare. Vnde dicit Anselmus Prologion cap. 10. Cum vero Domine parcis malis, & peccatoribus, iustum est, non quia eorum meritis: sed quia tuae bonitati conde cens est. Possunt ergo bona facta ab existentibus in mortali esse meritoria alicuius boni temporalis: non propter facientem, sed propter Deum remunerantem. Dato tamen, q ex parte facientis essent meritoria alicuius boni temporalis, non tamen, vt videtur, possunt esse meritoria illis, qui sunt in Purgatorio: quia illi no communicant nobiscum aliqua naturali, & ciuili communicatione, ratione cuius bona facta a peccatoribus possint prodesse illis, qui cum eis communicant tali ciuili communicatione, dummodo sint de genere bonorum: vel ad alleuiationem poenae, vel absolutionem culpa: non enim communicant illi nobiscum nisi in charitate. & ideo bona, quae ab existentibus in mortali fiunt, non videtur q sint eis meritoria, cum careant charitate. Ex parte vero Papae applicantis similiter quaestio est dubia: quia Papa aliqua applicat fidelibus per potestatis iurisdictionem: sicut indulgentiam, quae habet efficaciam ex thesauro recondito in Ecclesia ex passione Christi, & Martyrum: cuius est vniuersalis dispensator per iurisdictionem vniuersalem, quam habet. Aliqua vero communicat per charitatis communicationem: sicut orationes, elemosynas, & alia suffragia fidelium: Nunc autem ita est, q non videtur quod illis, qui sunt in Purgatorio, possit communicare indulgentias, cum super illis no habeat iurisdictionis potestatem, eo q non uiuunt super terram. Nec videtur, quod possit communicare alia suffragia fidelium, dummodo non fiant in charitate: quia ex quo non est ibi radix communicandi, non potest esse meritoria ipsa communicatio praedictorum bonorum. Eodem modo, vt videtur, non possunt esse meritoria talia bona ex parte illius, cui applicantur: quia ille, qui est in Purgatorio, est in termino, nec est in statu merendi. Dicit enim Apostolus: Omnes stabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum. Ille autem, qui est in Purgatorio, non potest aliquid operari in corpore: quia ipso caret. ergo non potest mereri, vel demereri. Puto ergo, quod ex dictis beati Aug. potest pie, & rationaliter dici, quod bona, quae fiunt in Ecclesia,

2. Cor. 5.

Alphonf. Cast. lib. 1. aduersus hereses, verbo: Purgatorij. h. 2.

fia, possunt esse meritoria illis, qui sunt in Purgatorio: vel per modum suffragiorum, vel per modum indulgentiarum ad relaxationem pœnæ. vel ad totalem liberationem, quantuncunque fiant ab existentibus in peccato mortali. Distinguendum est tamen de merito: quia duplex est meritum: essentiale, & conditionale. Meritum essentiale est illud, quo quis meretur præmium essentiale, ut visionem diuinam, sua propria operatione procedente ex charitate. Meritum vero conditionale est illud, quo quis meretur pœnæ dimissionem, vel liberationem, si alius faciat pro eo post mortem illa, quæ ordinata sunt ad pœnæ dimissionem: puta, & pro eo, & nomine eius recipiat indulgentias: & pro eo, & nomine eius faciat eleemosynas, & alia bona, quæ fiunt in Ecclesia, quæ ordinata sunt ad pœnæ liberationem, vel dimissionem. Illud autem meritum conditionale vocatur: quia non meretur quis tali merito sua propria operatione: sed cum merebatur merito absoluto, & merito essentiali vitam æternam, & præmium essentiale per suam propriam operationem, tunc meruit quæcunque bona fierent in Ecclesia per deuotos, & amicos suos post mortem suam nomine suo sibi essent meritoria ad pœnæ dimissionem, & velociorem liberationem. Et ista videtur expressè sententia Aug. 3. Ench. licet magis clare loquatur de hac quæstione ad Dulcitium in libro de octo quæstionibus quæst. 2. vbi sic ait: Si dicantur bona facta per viuos prodesse defunctis: quomodo huic opinioni non sit contrarium quod ait Apostolus: Omnes astabimus ante tribunal Christi, ut referat vnusquisque prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum? Admonet ergo hoc Apostolica sententia ante mortem fieri, quod possit prodesse post mortem: non tunc quando iam recipiendum est prout vnusquisque gessit ante mortem: Et tunc subditur: Verum hæc quæstio ita soluitur. quoniam quodam vitæ genere acquiritur dum in hoc corpore viuunt, ut aliquid adiuuent ista defunctos: ac per hoc secundum ea, quæ per corpus gesserint, eis, quæ post mortem religiosè pro illis facta fuerint, adiuuantur. Nā meritum, per quod ista proficiunt, si nullum comparatum est in hac vita: frustra post hanc vitam queritur: & tunc concludit: Nō est igitur negandum, Defunctorum animas pietate suorum viuientium releuari, cum pro illis sacrificium Mediatoris offertur, & alia bona fiunt. sed eis hæc profunt, qui cum uiuerent, ut hæc sibi postea possent prodesse, meruerunt.

Tomo 3. Tomo 4.

2. Cor. 5.

al quod

Quæst. 2. ad Dulcitium.

Puto ergo tenendum esse de quæstione, quæ secundum intentionem B. Aug. bona facta ab existentibus in peccato mortali meritoria sunt existentibus in Purgatorio ad pœnæ dimissionem, vel velociorem liberationem: non propter meritum facientium, quia illi mereri nō possunt, cum supponantur esse in peccato mortali: sed propter illos, qui sunt in Purgatorio, qui iam meruerunt per ea, quæ iam gesserunt in corpore, dum adhuc uiuerent, ut si qua bona pro eis fierent, valerent eis post mortem. Vnde Augustinus non dicit, quod propter hoc eis valeant, si facta sunt ex charitate, vel quæ meruerunt illi, qui faciunt; sed dicit, quod eis profunt, qui dum uiuerent, sibi meruerunt, ut postea possint prodesse post mortem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illi, qui sunt in Purgatorio, subiiciuntur Papæ quantum ad meritum conditionale: licet non quantum ad meritum essentiale.

AD secundum est dicendum, quod non est simile, quia illi, qui sunt in Purgatorio meruerunt per illa, quæ gesserunt in corpore, absolui noua absolutione, non tamen meruerunt ligari noua ligatione.

AD tertium patet solutio. quia talia bona non sunt meritoria illis, qui sunt in Purgatorio ex parte facientis, dummodo sit in mortali culpa: sed ex parte eorum, propter illa, quæ gesserunt in corpore, per quæ meruerunt, ut sibi valerent post mortem: si fieret eis aliqua bona, & per hoc patet solutio ad quartum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PER COMMUNICATIONEM INDULGENTIÆ POSSIT TOTUM LOCUM PURGATORII EXPOLIARE.

Turrecremata de pœnit. dist. 1. §. Item in Leuitico. q. 6. num. 73. Siluest. in uer. Papa. q. 4. §. 6. Et Armill. Tit. Papa. §. 1. Et Indulgentia q. 7. Et Barth. Syb. Dec. 1. cap. 3. q. 4. quæstiuncula 14.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa per communicationem indulgentiæ non possit totum locum Purgatorij expoliare. quia nulla potest inferior potest absoluere ab eo, quod superior obligauit, quacunque indulgentia. sed Deus absoluendo homines à culpa, & æterna pœna, ligat eos in Purgatorio ad temporalem pœnam. Papa ergo, qui est inferior, absoluere non poterit per communicationem indulgentiæ, & per consequens, nec locum expoliare.

2 Præterea: Ut communicatio indulgentiæ valeat, requiruntur tria. Puta dantis auctoritas, recipientis charitas, & causa, pro qua fit, scilicet iustitiæ æquitas, vel Ecclesiæ utilitas. sed si Papa expoliaret totum locum Purgatorij per communicationem indulgentiæ, non esset in tali indulgentia æquitas iustitiæ. & sic per talem communicationem Purgatorium non expoliaretur.

3 Præterea: Papa non potest Purgatorium expoliare nisi in virtute passionis Christi: sed Christus in sua passione, & morte, quando descendit ad inferos, non expoliavit purgatorium. Ergo multo minus Papa per communicationem indulgentiæ potest ipsum spoliare.

4 Præterea: si Papa potest spoliare Purgatorium; ponamus quod talis potentia reducat ad actum. quia frustra est potentia, quæ non reducitur ad actum. & si reduceretur ad actum: tolleretur ordo diuinæ iustitiæ, quæ statuit purgatorium esse vsque ad diem iudicij.

IN

† De hac historia vir de Melchior rem Canū lib. xi. de locis Theologicis c. 2. & Notum lib. 4. sent. dist. 45. q. 2. art. 2. & Nauarum in Manuali de oratione cap. 22. Hæc historia recipit Damascenus in quodam sermone pro mortuis: Et Ant. in Summa p. 2. Alexander verò de Alef ait Traianū resurrexisse oratione B. Gregorii, egressis pœnitentiis, & baptizati. B. Gregorius autē motus est ad orandum pro eo, et audiisset Traianū dicit filium suum, & hæc reditatem videtur eundem pro filio videtur interfecto à filio ipsius Traiani. Vide Aegid. Roma. Quol. 1. q. 2.

† De hoc articulo aduersus Lutherū grauius disputat Rosenfeldis artic. 37. & seq. & Alphonsus Cast. lib. 12. aduersus hæc res, verbo: Purgatorij. Et Armilla tit. Purgatorium.

† To 10. sermo c. 5. artic. 41.

IN CONTRARIUM est: quia maius est absoluere per orationem ab aliqua pœna infinita, quæ per communicationem indulgentiæ absoluere à pœna finita. sed ponitur, quod beatus Gregorius Papa per suam orationem absoluit Traianū à pœna inferni, quæ est infinita. Ergo multo fortius Papa per communicationem indulgentiæ potest absoluere omnes, qui sunt in Purgatorio à pœna illa, quæ est finita.

Præterea, Omne infinitum potest exhaurire omnem finitum sibi subiectum. sed Papa est dispensator meriti Christi, quod est infinitum. Ergo potest exhaurire omnem pœnam Purgatorij, quæ est finita.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad absolutam eius iurisdictionem totum Purgatorium euacuare potest, quantum ad illos, qui sunt de foro eius: quantum verò ad eius ordinatam executionem, non potest, nec debet.

RESPONDEO dicendum, quod quæstio ista vnū præsupponit & aliud querit. Nam præsupponit Purgatorium esse: sed querit, an Papa per communicationem indulgentiæ possit Purgatorium expoliare. Rationabiliter autē præsupponitur esse Purgatorij: quia illud confirmat auctoritas Apostoli, & ratio Augustini, & consuetudo Ecclesiæ. Nam Apostolus 1. ad Corinth. 3. expresse dicit: quod vnusquisque opus quale sit, ignis probabit. quia si cuius opus permanferit, ita quod non sit in eo aliquid cremabile, quod supra ædificauit, mercedem accipiet: Si vero opus arserit, detrimentum patietur, ipse tamen saluus erit quasi per ignem. Ratio vero Augustini in sermone de igne Purgatorij est talis. Scribitur enim Sap. 7. quod diuina sapientia, in cuius fruitione nostra beatitudo consistit, est emanatio quædam claritatis Dei, & nihil inquinatum in ipsam intrat. quia nō transibit per eam pollutus, & immundus, ut scribitur Isa. 52. Sed peccatis venialibus, cum quibus multi transeunt de vita ista, licet anima non occidatur; tamen quibusdam puluis horrenda, & maculata, fit ut ad amplexum cœlesti. Sponsi admitti non valeat: nisi igne purgetur, ut ibi Augustinus dicit: Ergo necessarium est ignem purgatorium dare. Confirmat hoc similiter consuetudo Ecclesiæ, quæ orat pro defunctis: quæ quidem orationes frustra essent, si non esset aliqua pœna purgatorij: cum prædictæ orationes non proliant illis, qui sunt in inferno; nec illis, qui sunt in Paradiso. Vnde manifestum est illos errasse, qui volentes vitare errorem Origenis ponent omnes pœnas post mortem esse purgatorias, & terminabiles; in contrarium errorem prolapsi sunt, ponentes nullam pœnam post mortem esse purgatoriam. Sed sancta mater Ecclesia natus in medio. quia ponit post mortem pœnas aliquas purgatorias esse, eorum duntaxat, qui absque peccato mortali decedunt de hac vita: non tamen cum Origene confitetur omnes pœnas esse purgatorias. immo eos, qui cum peccato mortali decedunt, confitetur cum Diabolo, & Angelis eius esse æternaliter cruciandos. Quantum vero ad illud, quod quæstio querit: Vtrum Papa possit per communicationem indulgentiæ spoliare Purgatorium: videtur esse dicendum, quod Papam posse spo-

liare Purgatorium tripliciter potest: intelligi. Primo quantum ad absolutam eius iurisdictionem. Secundo, quantum ad eius ordinatam executionem. Tertio, quantum ad diuinam acceptionem, ita ut si faceret, quod Deus acceptaret. Primo modo puto, quod potest expoliare Purgatorium quantum ad omnes illos, qui subiiciuntur iurisdictioni suæ secundum meritum conditionale, ut quod sint aliqui, qui faciunt pro illis illa, propter quæ ordinatæ sunt indulgentiæ, & suffragia Ecclesiæ valere. Nam secundum Augustinum præsumunt indulgentiæ, & suffragia Ecclesiæ, qui dum uiuerent, meruerunt sibi per charitatem, ut prodesse eis post mortem, si qua bona pro eis fierent per amicos, & deuotos. Existentes ergo in Purgatorio carètes talibus, qui pro eis faciunt illa, propter quæ ordinatæ sunt indulgentiæ valere, effectum indulgentiæ consequi nō valent. quia etiam possunt eis indulgentiæ applicari per intentionem dantis, non tamen possunt eis applicari, quantum ad causam, propter quam ordinatæ sunt indulgentiæ valere. Similiter quantum ad illos, qui subiiciuntur iurisdictioni suæ secundum meritum sacramentale. nam solū illi sunt de foro Papæ, qui saluantur, & qui decedunt cum charitate ad Purgatorium, qui de lege cōi fuerunt de foro Ecclesiæ militantis per gratiam sacramentorum. Vnde super illo verbo Apostoli 1. ad Corinth. 5. Quid mihi de his, qui foris sunt, iudicare? nonne de his, qui sunt intus, iudicamus: nā eos qui foris sunt, iudicabit Deus. Dicit glossa, quod iudicare de his, qui sunt extra Ecclesiā Prelatis Ecclesiæ nō est concessum. Quia ergo multi possunt esse in Purgatorio, & forte sunt, qui non fuerunt de foro Ecclesiæ militantis, dum uiuerent: sed immediate Deus eos saluos fecit per suam gratiam, quam sacramentis Ecclesiæ non alligauit: Vult tamen Deus eos punire in purgatorio secundum taxationem suæ iustitiæ. Quantum ad tales, qui non subiiciuntur iurisdictioni Papæ secundum meritum sacramentale, communicatio indulgentiæ non habet locum, ita quod puto duo genera personarum esse in Purgatorio, vel saltem posse esse, quæ proprie non subiiciuntur iurisdictioni Papæ, & quibus indulgentiæ applicari non possunt per Papam, quantum ad satisfactionem pœnæ. Primo illi, qui carent merito conditionali, ut qui carent illis, qui pro eis faciunt illa, propter quæ ordinatæ sunt indulgentiæ valere. Secundo illi, qui carent merito sacramentali: ut qui saluati sunt præter communem legem, & gratiam sacramentorum. tales enim immediate saluantur per gratiam Dei sacramentis non alligatam: ita ut immediate à Deo puniantur, & à pœna Purgatorij relaxentur secundum taxationem suæ iustitiæ. Præter istos ergo duos gradus personarum, quantum ad omnes alios puto, quod Papa possit Purgatorium expoliare. Et illud probatur tali ratione: Papa potest omnium illorum pœnam tollere per satisfactionem, & communicationem indulgentiæ, in quibus potest uti clauibus Ecclesiæ: & dico per communicationem indulgentiæ. quia Papa potest uti clauibus ad remissionem peccatorum dupliciter. Primo mediante sacramento, ut baptizando, vel confessiones audiendo. Secundo sine sacramento, indulgentias faciendo, & suffragia Ecclesiæ communicando.

ars. 3. di. I. c. 1. c. 1.

Q6. 2. ad Dulcitium.

Qui nō sūt de foro Papæ in Purgatorio.

R In pri.

Lib. 3. contra
Cresc. Grā.
c. 6.

lib. 5. de
multis

In primo casu tantum potest Papa, quantam potestatem Deus dedit sacramento, ita q non melius datur sacramentum à meliori, & deterius à peiori, vel à minori. quia secundum Augusti. per diuersos ministros Dei munus æquale est. In secundo vero casu Papa tantum potest, quantam potestatem Deus dedit officio: De qua potestate scribitur Matth. 16. Tibi dabo clauis regni cælorum. Isto nanque modo Papa potest per cõicationem indulgentiæ omnium illorum pœnã tollere, in quibus potest uti prædictis clauibus Ecclesiæ: sed Papa potest uti clauibus Ecclesiæ in omnibus, qui sunt in Purgatorio, subiectis iurisdictioni suæ quantum ad meritum conditionale: quia omnes tales habent pro eis post mortẽ illa, propter quæ indulgentia ordinata est valere: & quantum ad meritũ sacramentale: quia omnes tales fuerunt Ecclesiæ milites: & saluati sunt secundum communem gratiã sacramentalẽ: Ideo omnes possunt stipendiari thesauro Ecclesiæ. Sequitur ergo quantum ad omnes prædictos, q Papa possit Purgatorium spoliare. Loquendo ergo de potestate Papæ primo modo quantum ad absolutam eius iurisdictionem, videtur esse dicendum q Papa possit Purgatorium spoliare, quantũ ad omnes istos, qui subijciuntur iurisdictioni suæ.

Loquẽdo vero secũdo modo de tali potestate, quãtũ adeius ordinatã executionẽ: puto, q Papa non possit, nec debet, & istud probatur tribus rationibus. Prima est talis: Potentia Papæ iusta, & rationalis non reducitur, nec debet reduci ad actum per voluntariã affectionem; sed per rationabilem rationem: sed si talem potentiam Papa reduceret ad actum, sic, q totũ Purgatoriũ spoliaret, non esset ibi legitima ratio: sed potius voluntaria affectio: Ergo tali legitima potestate Papa non potest, nec debet. Secunda ratio est talis, Papa illud potest recto vsu clauium ordinaria, & legitima potestate, quod facit potestate non excedente, & clauis scientiæ non errante. sed si totum Purgatorium spoliaret, esset excessus potestatis, & error scientiæ. quia non esset iusta, & rationabilis causa, ut dictum est. ergo legitima, & rationabili potestate illud nõ potest, nec debet. Tertia ratio est talis: legitima, & rationabili potestate thesaurus Ecclesiæ non est aperiendus, nisi militibus Ecclesiæ, & illud duntaxat pro vtilitate Reipublicæ. quia sicut videmus, q thesaurus corporalis non dispensatur nisi militibus pro Republica laborantibus; sic thesaurus spiritualis aperiiri non debet, nisi pro vtilitate Ecclesiæ. sed multi sunt in Purgatorio, qui non fuerunt milites Ecclesiæ militantis secundum vniuersalem legem, & secundũ gratiã communem sacramentalem. Multi sunt similiter, qui carent illis, qui faciunt pro eis pertinentia ad vtilitatem Ecclesiæ, pro qua ordinatum est, indulgentias valere. Ergo potestate legitima, & ordinaria talibus, thesaurus Ecclesiæ aperiendus non est. Sed loquendo tertio modo quantum ad diuinam acceptionem. vt si Papa illud faceret, quod applicaret intentionem suam indulgentiam communicando omnibus, qui sunt in Purgatorio, volendo prædictum locum expoliare, an Deus haberet acceptum; Dico, q ignotum est mihi, & puto, q ignotum sit cuilibet creaturæ, & ipsimet Papæ. Nec credo, q Papa possit scire totum, quod potest

* Al. necessitate.

facere per potentiam suam, & potissime quod potest facere per cõicationem thesauri Ecclesiæ; & istud similiter probatur tribus rationibus: quarum Prima est talis: Illa potentia est homini ignota, quæ est in virtute voluntatis, & æquitatis sibi ignota: sed Papa agit in virtute, & æquitate Dei, quæ sibi est ignota. Ergo similiter posse Papæ est sibi ignotum. Secunda est talis: Quando aliqua duo sunt relatiua ad inuicem: si vnũ relatiuorum est ignotum, & reliquum: sed potentia, & actus sunt relatiua: Ergo cum potentia Papæ sit infinita; quia est respectu thesauri infiniti; & omne infinitum sit ignotum: erit similiter actio eiusdem potentia sibi ignota. Tertia est talis. nam dupliciter potest homo satisfacere pro delicto. Primo satisfactione exigentiæ. & sic quilibet satisfacit pro seipso. Secundo satisfactione condecientiæ. Et sic vnus potest satisfacere pro alio. sed in communicatione indulgentiæ attenditur satisfactio condecientiæ: quia thesauro passionis Christi satisfit pro pœna illorum, qui sunt in Purgatorio. Cum ergo talis satisfactio consistat in Dei acceptione, sicut acceptatio Dei est ignota Papæ, & cuilibet creaturæ; ita & talis satisfactio, quæ fit per communicationem indulgentiæ, ignota est sibi.

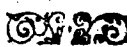
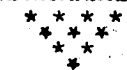
Ad Argumenta.

AD PRIMAM ergo rationem in contrarium est dicendum, q potentia inferior potest absoluere ad quod potentia superior obligauit: secundum tamen ordinationem potentia superioris. Sed Christus ordinauit absolutos à culpa absolui à pœna Purgatorij per satisfactionem passionis suæ, & sic Papa absoluit secundum talem ordinem.

AD secundum est dicendum. q bona Ecclesiæ, vt communicatio suffragiorum, & indulgentiarum dupliciter possunt valere fidelibus. Primo per modum meriti: & sic valent omnibus, qui sunt in charitate, siue sint in Purgatorio, siue in præsentis vita, quia omnes gaudent de bonis, quæ sunt in radice charitatis. Alio modo per modum satisfactionis pœnæ, & isto modo valent illis, qui faciunt, vel pro quibus fiunt illa, propter quæ ordinatum est, indulgentias valere. vnde concedo, quod si pro eis talia non fiãt: non valent eis indulgentiæ ad satisfactionem pœnæ.

AD tertium est dicendum, q Christus principaliter passus est pro satisfactione peccati originalis: & ideo cum descendit ad inferos non spoliavit Purgatorium, sed spoliavit Lymbum sanctorum Patrum: qui ibi detinebantur pro dicto peccato.

AD quartum est dicendum, quod potentia Papæ est potentia rationalis: & ideo legitima causa, & ratione existente; debet reduci ad actum istum, qui est communicatio indulgentiæ; & si sic reducitur, ordo diuinæ iustitiæ non destruitur; sed includitur.

ARTI.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PER communicationem indulgentiæ possit contritos, & confessos sic à tota pœna, & culpa absoluere, vt non transeant per ignem Purgatorij.

Syluester in summa, verbo: indulgentia. in fine, Auctore hunc & citat, & doctrinã eius sequitur in hoc articulo.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q Papa per communicationem indulgentiæ non possit contritos, & confessos sic à pœna, & à culpa absoluere, vt non transeant per ignem Purgatorij. Quia Papa non potest contra ordinem diuinæ iustitiæ. Sed sic absoluendo, tolleretur ordo diuinæ iustitiæ, qua taxatum est, quod pro tanta culpa debeat pati tantam pœnam.

2 Præterea: Vnum infinitum non potest tollere, nisi vnũ infinitum; sed cuilibet peccato mortali debetur pœna infinita. Ergo thesaurus Ecclesiæ, qui est infinitus, nõ poterit tollere nisi pœnã vnus peccati mortalis.

3 Præterea: Si contriti, & confessi per communicationem indulgentiæ absolui possent ab omni culpa, & pœna, statim euolarent absque pœna Purgatorij: sed hoc est falsum, quia multa peccata possunt haberi, de quibus confessi non sunt, aut propter ignorantiam, aut propter obliuionem, ex quibus nihil deperit diuinæ iustitiæ, quin puniantur in Purgatorio.

4 Præterea: Si contriti, & confessi statim euolarent per talem indulgentiam, periret æquitas iustitiæ, & perfectio charitatis: quia vnus illorum, qui consecuti sunt indulgentiam, potest esse in maiori charitate, quàm alius, & plura fecisse pro vtilitate Reipublicæ, quàm alius, citius ergo debet euolare.

IN CONTRARIUM est, quia Papa potest totum Purgatorium spoliare per communicationem indulgentiæ, vt in alia quæstione dictum est: saltem quantum ad illos, qui subijciuntur iurisdictioni Papæ. Ergo potest per talem communicationem contritos, & confessos à tota * culpa absoluere.

* Al. pœna.

RESOLVTIO.

Papa fideles suos per communicationem indulgentiæ sic à tota culpa, & pœna, liberare potest, vt per ignem Purgatorij non transeant, seruata voluntatis applicantis determinata intentione, clauisque scientiæ determinata discretionem, cum clauis potentie recto vsu, determinataque iurisdictione: modo in recipiente sit fides in intellectu, charitas in affectu per contritionem, & confessionem, ac tota impletio in effectu illius, pro quo facta est indulgentia: quatuor tamẽ retardatiuis ablatiis: indulgentiæ videlicet taxatione, peccati ignorantia, vel obliuione: peccati mortalis sequentis indulgentiam perperatione, culpaq; venialis expurgatione.

RESPONDEO, dicendum, quod vt communicatione indulgentiæ habeat completum, & vniuersalem effectum, quantum ad totam remissionem peccatorum in contritos, & confessos, ita vt decedentes statim euolent, & per Purgatorium non transeant: aliqua requiruntur ex parte indulgentiam facientis: aliqua ex parte recipientis: & aliqua ex parte retardationis pœnæ, quibus talem indulgentiam consecuti retardantur, vt non statim euolent.

Propter primum est intelligendũ, q Papa, qui est vniuersalis dispensator thesauri Ecclesiæ, non potest prædictũ thesaurum aperire, nisi quibus ipsum applicat per clauis Ecclesiæ. Aliquid ergo requiritur ex parte ipsius applicationis vt totalis, vel partialis intentio, vt videlicet, applicet intentionem suam vel ad partem, vel ad totam remissionem peccatorum. Ex parte vero clauis potentia requiritur recta, & determinata iurisdictione, vt ita sit rectus vsus talis clauis scientiæ: q terminum suæ iurisdictionis non excedat: vt pote quod faciat indulgentias, quibus non potest, & de quibus non potest. Sed ex parte clauis scientiæ requiritur cognitio, & iusta discretio: vt sic sit rectus vsus talis clauis scientiæ, quatenus indulgentiam faciat non pro libera voluntate, & affectione: sed secundum iustam causam vtilem, & rationabilem. Tria itaque requiruntur ex parte facientis indulgentiam.

Primo, eius voluntatis applicantis determinata intentio. Secundo, clauis potentia rectus vsus, & determinata iurisdictione. Tertio, clauis scientiæ rectus vsus, & determinata discretio. Et quodcunq; istorũ triũ ex parte facientis indulgentiã deficit: puto q ipsa indulgentia non cõsequatur effectũ suũ, saltẽ totũ, & cõplete.

Propter secundũ est intelligendum, q ex parte recipientis indulgentiã tria similiter requiruntur. Primo, q talis, qui consequitur indulgentiam, habeat fidem in intellectu, qua credat, Ecclesiã talem indulgentiam posse facere: quia si illud non crederet, nihil reciperet. Secundo, q habeat charitatem in affectu, vt q sit vere contritus, & confessus: Nam per contritionem homo recõciliatur Deo: per confessionem recõciliatur et Ecclesiæ: & tunc numero, & merito est de numero militũ Ecclesiæ, quibus thesaurus debeat aperiiri pro satisfactione pœne. Tertio, q habeat impletionem causæ, pro qua fit indulgentia in effectu: & q cõpleuerit voto, & effectu illud, pro quo facta est indulgentia. Et ista tria tangit Papa ¶ in forma concilij generalis dicens: Omnibus, qui labore proprijs personis, & expensis subierint, plenã suorum peccaminũ, de quibus veraciter fuerunt cõtriti corde, & ore confessi, veniã indulgemus: Eis autẽ, qui proprijs expensis iuxta facultatẽ alios destinauerint: vel alienis expensis in proprijs personis accesserint, similiter plenã indulgentiã concedimus suorum peccatorum. Ex parte ergo recipientis indulgentiam requiritur, q habeat fidem in intellectu, & charitatẽ in affectu, saltem quantum ad coniecturã veræ confessionis, & contritionis: & tertio q habeat completionem causæ, pro qua facta est indulgentia in effectu. Et quodcunq; istorum trium deficit ex parte recipientis indulgentiam, puto quod effectum eius non consequitur completum.

Propter tertium autem est sciendum, quod quantum

† Scilicet Innocentius. 3. in Concilio Lateran. pro expeditione pro recuperanda Terra Sancta.

tuor possunt retardare consecuturos talem indulgentiam secundum modum supradictum, ut non statim euolent. Primum est formæ indulgentiæ taxatio, ut si dicatur: Indulgentiam sibi plenam omnium peccatorum suorum de pœnitentia sibi iniuncta indulget; tunc si moreretur, nõ statim euolaret: quia maior pœnitentia debuit sibi iniungi, quæ sibi fuerit iniuncta, & pro illa, quæ debuit sibi iniungi, puniri in purgatorio. Secundum est, alicuius peccati ignorantia, vel obliuio: quia non nisi de confessis consecutus est indulgentiam. Tertium est peccati mortalis sequentis indulgentiam perpetratio, de quo licet postmodum confiteatur, pro satisfactione tamen eius non consecutus est indulgentiam.

Notandum.

Serm. 41. de Sanctis. Tomo 10.

Quartum est culpæ venialis expurgatio, cum qua contriti, & confessi possunt decedere: quia simul statim cum gratia: à qua secundum Augustinum: nisi anima expurgetur, ad amplexum cœlestis Sponsi admitti non potest. Si ergo ista quatuor contritos, & confessos non impediunt, & concurrant illa, quæ dicta sunt ex parte facientis indulgentiam, & ex parte recipientis, puto quod Papa sic potest à tota pœna, & culpa absolvere, ut per ignem purgatorium non transeant; & istud ad præsens probatur tribus rationibus.

Prima talis est: Christus potest totam pœnam tollere. Ergo & Papa; ista cõsequetia probatur per glo. super illo verbo 2. ad Corinth. 2. Si quid vobis condonauit propter vos, donauit in persona Christi. vbi dicitur: ac si Christus condonasset, ne irrita videatur conatio, quæ propter amicos fit.

Secunda est talis: vnus potest pro alio satisfacere

secundum intentionem facientis; sed Christus meritum suæ passionis applicauit pro satisfactione omnium de Ecclesia. Ergo applicatum eis per communicationem indulgentiæ modo supradicto pro omnibus est satisfactum.

† Forst legendum satisfactum.

Tertia est talis: Quod est valoris infiniti, debitum quodcunque potest soluere; sed meritum passionis Christi fuit valoris infiniti. Iuxta illud Sap. 7. Infinitus est thesaurus datus hominibus, quo qui vsi sunt, facti sunt participes amicitie Dei. Debitum ergo quodcunque potuit, & potest soluere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ordo diuinae iustitiæ non tollitur. quia culpæ correspondet pœna, vel sua, vel alterius pro ipso, & in communicatione indulgentiæ tollitur pœna pro culpa, ratione pœnæ Christi patientis pro suis membris.

AD SECUNDVM est dicendum, quod culpæ mortali debetur infinita pœna ratione Dei offensis, qui est infinitus: & ideo ex virtute eius poterit relaxari omnis pœna debita culpæ in eum commissa.

AD TERTIVM est dicendum, quod retardatur in purgatorio pro peccato non confessio: sicut supra dictum est.

AD QUARTVM est dicendum, quod dummodo impleat causam indulgentiæ, existens in maiori charitate, vel minori, vel faciens plus pro utilitate Ecclesiæ, vel minus, secundum formam datam, quilibet pariter euolat. Sed vnus de præmio essentiali plus consequitur de gloria, quam alius.

QVAEST. XXXIII. DE ILLIS, QUI SVNT INFRA TERRAM, QUI NEC sunt, nec fuerunt de Ecclesia.

DEINDE considerandum est de illis, qui sunt infra terram: Qui nec sunt, nec fuerunt de Ecclesia. Circa quod queruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit absolvere pueros non baptizatos.

Secundo, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit absolvere pueros non circumcisos.

Tertio, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit Lymbum puerorum expoliare.

Quarto, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit pueris in Lybo existentibus ianuam Paradisi aperire.

ARTICVLVS I. UTRUM PAPA PER communicationem indulgentiæ possit liberare pueros non baptizatos.

S. Thomas par. 3. quæst. 52. art. 7. & opusculo. 3. c. 243.

PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa per communicationem indulgentiæ possit pueros non baptizatos liberare. quia impotentia maxime meretur indulgentiam recipere: sed pueri non potuerunt peccatum originale vitare. Ergo indulgentiam maxime eis debetur.

PRÆTEREA: Indulgentiæ fiunt virtute passionis Christi; sed pueri sunt potissime capaces meriti passionis Christi: cum non contraxerint nisi originale peccatum, ad quod tollendum Christus principaliter passus est.

Præterea:

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA PER communicationem indulgentiæ possit liberare pueros non circumcisos.

S. Thomas 3. par. quæst. 70. art. 4.

SECUNDUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa per communicationem indulgentiæ possit absolvere pueros non circumcisos: Quia post aduentum Christi circumcisio nihil operatur ad salutem: vnde dicit Apostolus ad Galat. 5.

quod in Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium. Propter priuationem ergo circumcissionis pueri non debent priuari indulgentia Christi. 2. Præterea: Sancti Patres per passionem Christi fuerunt liberati: multo ergo magis per indulgentiam Christi eorum filij debent liberari.

3. Præterea: Circumcisio non conferebat gratiam ex opere operato, sed ex opere operantis: quia sicut lex vetus nihil ad perfectum deduxit, ut dicitur ad Hebr. 7. sic circumcisio, quæ erat sacramentum illius legis, nihil ad perfectum deducere potuit. Pueri ergo non habentes usum rationis: ex quo per fidem propriam, gratiam recipere non potuerunt, per priuationem circumcissionis fructu passionis Christi priuari non debent.

IN CONTRARIVM est. Quia nulli potest communicari indulgentia, nisi sit numeratus in populo Dei, & membrum Christi factus. Sed scribitur Gen. 17. Ille, cuius præputij caro circumcisit non fuerit, peribit de populo meo: quia pactum meum irritum fecit. Pueris ergo non circumcisis indulgentia non potest communicari.

RESOLVTIO.

Pueri non circumcisi in lege veteri, membra Christi non facti carentia circumcissionis indulgentiam recipere non possunt, sicut pueri non baptizati in lege noua.

RESPONDEO dicendum, quod siue in circumcissione conferretur gratia ex ipsius circumcissionis efficacia, siue ex ipsius Dei pactione, & inseparabili concomitantia: quia Deus sic pepigit cum populo illo, quod quicumque reciperet illam circumcissionem, gratiam reciperet, & à peccato originali mundaretur, ut aliqui dicunt. Idem tamen auxilium salutiferæ curationis contra originalis peccati vulnus agebat circumcisio in veteri lege, quod nunc agere baptismus consuevit tempore reuelatæ gratiæ: excepto hoc solum, quod regni cœlestis ianuam nunquam intrare poterant, tantum in sinu Abraham post mortem beata requie consociati supernæ pacis ingressum fœlici spe expectabant: ut expresse dicit Beda super Lucam. Sicut ergo pueri non facti membra Christi in lege noua per baptismum, indulgentiam

R 3 Christi

PRÆTEREA: Qui per alium peccauerunt, iustum est, per alium liberari. sed pueri per alium peccauerunt: quia per Adam: iustum ergo est per Iesum Christum liberari. Dicit enim Apostolus ad Roman. 5. quia sicut vnus hominis delicto multi mortui sunt: ita vnus hominis gratia (domini Dei) in plures abundauit.

IN CONTRARIVM est: quia indulgentia non communicatur, nisi habenti gratiam: sed pueri non habuerunt gratiam personalem, quia non habuerunt usum liberi arbitrij, nec gratiam sacramentalem: quia non fuerunt baptizati. Ergo eis indulgentia communicari non potest.

RESOLVTIO.

Indulgentia, cum ex merito passionis Christi & Martyrum virtute habeat; non nisi Christi militibus per baptismum saltem effectis dari potest.

RESPONDEO dicendum, quod indulgentiæ fiunt de thesauro ecclesiæ collecto ex merito passionis Christi, & Apostolorum, & Martyrum. Illi ergo possunt stipendiari tali thesauro, qui fuerunt Christi milites. Christi autem militiam homo profiteretur in baptismo: quia tunc conspeditur morti Christi, per quam ipse de Diabolo triumphauit. Iuxta illud ad Roma. 6. Consuepti enim sumus cum Christo per baptismum in morte, ut quomodo surrexit Christus à mortuis per gloriam Patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Pueri ergo non baptizati, quia non fuerunt consignati militia Christi per baptismum, thesauro passionis Christi stipendiari non possunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod peccatum puerorum remissibile est Christi passione. Sed quod non remittatur, prouenit ex eorum indispotione: sicut peccatum veniale, quantum est de se, non meretur æternam pœnam: sed quod æternaliter puniatur in damnatis, hoc est ratione adiuncti, quia coniunctum est mortali peccato, cum quo ipsi damnati decesserunt.

AD SECUNDVM est dicendum, quod pueri non baptizati capaces essent meriti passionis Christi, si destitissent esse membra Adæ, per cuius peccatum originale peccatum contraxerunt: & effecti essent membra Christi, cuius morte tale peccatum deletum est. sed per carentiam baptismi carent tali translatione, ut destitissent esse membra Adæ, & efficerentur membra Christi: & per consequens carent fructu indulgentiæ passionis Christi.

AD TERTIVM est dicendum, quod sicut pueri peccauerunt per alium, ita per alium ab illo peccato liberari potuissent, si illi per quem poterant liberari fuissent incorporati per gratiam personalem, vel per gratiam sacramentalem; & quia neutrum habuerunt, liberari non potuerunt.

Christi recipere non valent: ita pueri non facti membra Christi in veteri lege per circumfisionem, recipere non possunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod circumficio nihil operatur ad salutem illis, qui per baptismum tenentur effici membra Christi, post eius aduentum in noua lege: sed in veteri lege, non tenebantur effici per baptismum membra Christi, ipso nondum instituto: immo per circumfisionem pro illo statu locum baptismi tenentem. Ideo eadem ratio est de priuatione utriusque.

AD secundum est dicendum, quod non est simile: quia in Sanctis patribus erat gratia personalis, & sacramentalis, per quam membra Christi sunt effecti: & effectum passionis eius perceperunt, quod non fuit de eorum filiis.

AD tertium est dicendum, quod si non conferebatur gratia ex vi sacramenti, aut ex ipsius circumfisionis efficacia: propter ipsius tamen Dei passionem & ordinationem, conferebatur ex quadam inseparabili concomitantia.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PER communicationem Indulgentiae possit Lymbum puerorum expoliare.

Ricardus lib. 4. sent. dist. 45. art. 1. q. 2. & ibidem Sotus q. 1. art. 2.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa per communicationem indulgentiae possit Lymbum puerorum expoliare. Quia maior est poena sensus, quam poena damni: cum poena damni minima dicatur esse. Sed locus purgatorij, in quo existentes puniuntur poena sensus, expoliari potest per communicationem indulgentiae, & finaliter locus ille ex merito passionis Christi totaliter destrueretur. Ergo multo fortius Lymbus puerorum potest expoliari per communicationem indulgentiae, in quo existentes puniuntur solum poena damni.

2. Praeterea: In Lymbo ponuntur illi, qui sunt pro peccato originali. Sed per passionem Christi fuit spoliatus Lymbus Sanctorum Patrum, qui pro tali peccato ibidem tenebantur. Ergo multo magis per indulgentiam passionis Christi Lymbus puerorum potest expoliari.

3. Praeterea. Lymbus puerorum ponitur esse in centro terrae, cum ponatur esse quaedam pars inferni. si ergo non expoliaretur, intentio naturae frustraretur. quia tunc grauius ad centrum ferri non possent.

IN CONTRARIUM est. quia locus non potest expoliari, permanente locato: sed pueri non bap-

tizati, & non circumfisi, perpetuo ibi remanebunt. Ergo praedictus locus expoliari non potest.

RESOLVTIO.

Locus Puerorum non baptizatorum, & incircumfisorum intactus aeternaliter permanebit, sicut & ille damnatorum.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dicit Gregorius 29. moralium cap. 7. Occulta inferni nullo nobis naturali sensu penetrantur: Augustinus tamen vnum de istis occultis conatus est penetrare: Alterum vero sub dubio, & impenetratum reliquit. Hoc enim asserit certum de inferno, quod nunquam infernus in bonum accipitur: Vnde dicit 12. super Gen. Nondum inueni, & adhuc quaero. neque mihi occurrit, inferos alicubi in bonam partem posuisse Scripturam dumtaxat canonicam. Vbi autem sit, & in quo loco terrae, vel mundi in lib. de Ciuit. Dei sub dubio & impenetratum relinquit. 12. tamen super Gen. asserit videtur loqui, quod infernus sit infra terram propter tria.

Primo propter nominis interpretationem. Quia inferi eo, quod in terra sint, latine appellantur. sicut enim secundum spiritum inferiora sunt omnia terrestria, ita secundum corpus (ut ait) inferiora sunt omnia grauiora, cuiusmodi terra est.

Secundo propter congruam significationem: Nam quia defunctorum animae amore inferioris carnis peccauerunt, digne mortuae carni hoc exhibetur, ut sub terra recondatur.

Tertio propter Christi visitationem. Quia Christus visitaturus infernum ad inferiores partes terrae dicitur descendisse. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 4. Quod autem ascendit quid est, nisi quia & descendit primum ad inferiores partes terrae. in quibus quatuor loca erant ante eius mortem. Vnus inferior: puta infernus damnatorum. Alius superior, ut Lymbus puerorum. Tertius adhuc illo superior, ut locus Purgatorij. Quartus adhuc illo superior, ut Lymbus Sanctorum Patrum: quem Christus expoliavit. Iuxta illud Zacha. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vincos de lacu, in quo non erat aqua. Locus vero Purgatorij non spoliabitur vsque ad finem mundi. Alia vero duo intacta aeternaliter permanebunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non semper quando tollitur minus, potest tolli maius: gratia enim potest tollere peccatum mortale, & non tollit peccatum veniale. Non enim valet talis propositio, nisi quando minus ordinatur ad maius, & e conuerso. Vel potest dici, quod licet poena damni sit minima respectu poenae sensus, quantum ad doloris perceptionem: non tamen est minima, quantum ad perpetuam durationem.

AD secundum est dicendum, quod non est simile: quia Sancti Patres non detinebantur in Lymbo pro peccato originali, ut erat infectio persone, quia sic a tali peccato purgati erant per gratiam sacramentalem, & per-

Tom. 3. c. 33.

Tom. 5.

Hanc materiam tractat fuffine Barth. Syb. Decade 1. c. 3. q. 3. quaestiuicula 1. 2. 3. & 4.

RESOLVTIO.

& personalem: detinebantur ergo ibi solum pro tali peccato, ut erat infectio naturae, donec per Christi passionem pro tota humana natura pretium solutum est, sic autem non est de pueris.

AD tertium est dicendum, quod non est inconueniens, quod virtute diuina impediatur grauius, ne ad centrum terrae descendant, sicut in terra sunt multae caernae, ad quas grauius non descendunt.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PER communicationem Indulgentiae possit pueris in Lymbo existentibus ianuam Paradisi aperire.

Citati in praecedenti articulo.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa per communicationem indulgentiae possit pueris existentibus in Lymbo ianuam Paradisi aperire. Quia potest aperire damnatis: ergo multo magis pueris. Scribitur Luca 15. quod diues ille existens in tormentis damnatorum vidit Lazarum in sinu Abrahae: quia sinus Abrahae secundum Augustinum 12. super Gen. c. xxxiiij. cum non accipitur nisi in bono, non potest inferni nomine comprehendi.

2. Praeterea: videre Christum est Paradisus; iuxta illud Ioan. 17. Haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum: Sed pueri, & omnes alij videbunt Christum, quia videbit eum omnis oculus, etiam qui eum pupugerunt. ut scribitur Apoc. 1.

3. Praeterea: Pueri priuati sunt luce spirituali, non corporali. Ergo saltem Paradisus corporalis potest eis aperiri.

IN CONTRARIUM est: quia dolor, & poena non compatiuntur secum gaudio Paradisi; sed pueri sunt in doloribus poenarum multo magis, quam sancti Patres liberati per Christum: De quibus tamen dicitur Act. 2. Deus suscitauit Christum a mortuis, solutis doloribus inferni. iuxta quod impossibile erat illum teneri ab eo.

Tom. 3.

Pueris existentibus in Lymbo eodem peccato Adae adstrictis Paradisus terrestris aperiri non potest, ex quo ipse expulsus est: nec Paradisus Beatorum: nec ille spiritualis, cum carentia visionis diuinae perpetuo illis insit.

RESPONDEO, quod secundum Augustinum 12. super Gen. cap. 34. Quamuis omnis regio, ubi animae bene est, possit merito Paradisus appellari; tripliciter tamen Paradisus accipitur. Primo, pro loco corporali, ubi primus homo creatus est. Secundo, pro loco caelestiali: ut pro caelo ipso Empyreo, ubi animae Beatorum diuina beatitudine fruuntur.

Tertio pro visione intellectuali, vel spirituali, quae diuina essentia intuitiue conspicitur. Et iste Paradisus est omnibus melior, & Paradisus Paradisorum nominandus. Primus ergo Paradisus pueris aperiri non potest, quia peccato illo sunt astricti, propter quod primus homo expulsus est. Nec secundus, quia ille solum Beatis, & Sanctis Angelis debetur. Nec tertius, quia carentia visionis diuinae perpetuo in eis remanebit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod si sinus Abrahae accipitur pro quiete, quae erat in Lymbo sanctorum Patrum, qui priuati erant poena sensibili: sic poena inferni eis conuenire non potest, ut aliqui dicunt. Sed isto modo nec conuenire posset nominem inferni Lymbo puerorum. Vnde dicendum est, sicut dicit glossa Bedae, quod licet sancti Patres in sinu Abrahae, puta in consolatione quietis essent per fidem Mediatoris, & per gratiam: a doloribus tamen mortis, siue inferni non erant soluti ex toto: quia non meruerunt gaudia caeli intrare; donec impleretur illud Zacha. 9. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vincos de lacu. Vnde nomine inferni non meretur sinus Abrahae appellari, secundum Augustinum, propter fidem, & gratiam ipsius Abrahae.

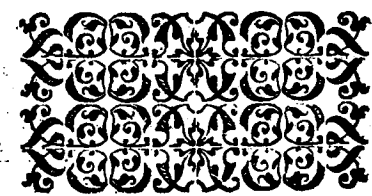
AD secundum est dicendum, quod pueri videbunt Christi humanitatem: diuinitatem tamen non poterunt videre, eius membra non effecti per fidem, & gratiam personalem, vel sacramentalem.

AD tertium est dicendum, quod lux corporalis ordinatur ad spirituales, propter quod priuatis luce spirituali lux corporalis communicari non debet.

Hunc locum late declarat Bart. Syb. Decade 1. cap. 3. q. 7. quaestiuicula 1. 2. & 3.

Idest peccato originali, quod ex Ada contraxerunt, id tamen peccatum in Ada actuale fuit.

12. super Gen. c. 33.

QVAEST. XXXIII. DE ILLIS,

QUI SVNT INFRA TERRAM, QUI

quandoque fuerunt de Ecclesia, modo autem non sunt.

NUNC videndum est de illis, qui sunt infra terram, qui quandoque fuerunt de Ecclesia, quamvis nunc non sint. Circa quod quaruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit mandare, ut quis teneatur potius velle ad pœnam inferni damnari, quàm peccare mortaliter.

Secundo, Vtrum Papa possit facere, quòd damnati non gaudeant de penis eorum inimicorum.

Tertio, Vtrum Papa iuste possit aliquos ad pœnam inferni damnare.

Quarto, Vtrum Papa possit facere, quòd indulgentia, & suffragia ecclesie meritoria sint illis, qui sunt in inferno.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT
præcipere, quòd homo teneatur eligere
potius damnari ad infernum, quàm
peccare mortaliter.

S. Thomas quodlibeto 1. quæst. 5. art. 9.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit præcipere, ut homo teneatur potius præeligere damnari ad infernum, quàm peccare mortaliter. Quia pœna inferni est æterna, & irremediabilis: de peccato autem mortali potest quis liberari per penitentiam. Ergo potius tenetur homo velle peccare mortaliter.

2 Præterea: Pœna inferni includit culpam. vna enim de penis inferni est vermis, & remorsus conscientia: de culpa commissa: sed culpa mortalis non includit pœnam inferni. Ergo magis est eligenda culpa mortalis, quàm pœna inferni.

3 Præterea: Illud Papa non potest mandare, quòd est de iure naturali: Sed refugere æternaliter mori, & æternam pœnam est de iure naturali: quilibet enim naturaliter fugit mortem, potissime æternam. Peccare ergo mortaliter præeligendum est ante, quàm æternaliter damnari.

IN CONTRARIUM est, quòd dicit Anselmus in libro de similitudinibus, cap. 199. vbi ait, quòd aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa, quàm in Paradiso cum culpa: quia innocens in infer-

Eno non sentiret pœnam, & peccator in Paradiso non gauderet de gloria. Hoc idem videtur dicere Chrysostomus in libello de laudibus Pauli exponens illud ad Romanos 9. Oprobria ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, quia potius Paulus voluisset esse in inferno cum charitate, quàm extra sine charitate.

RESOLVTIO.

Homo ex charitate plus Deum, quàm seipsum tenetur diligere: & pati magis quamcunque pœnam, quàm mortaliter peccare. Id enim est de necessitate salutis, & sub præcepto cadit.

RESPONDEO, dicendum, quòd illud cadit sub præcepto, quòd est de necessitate salutis: Est autem de necessitate salutis, ut homo contritus in via salutis existens, in generali magis velit pati quamcunque pœnam, quàm peccare mortaliter. Et hoc ideo, quia contritio est salus hominis, & non potest esse sine charitate, per quam omnia peccata dimittuntur. Ex charitate autem plus tenetur homo Deum diligere, quàm seipsum. Constat autem, quòd peccare mortaliter est facere contra Deum, puniri autem quacunque pœna est pati aliquid contra seipsum: Vnde charitas hoc requirit, ut potius, quàm peccet mortaliter, quamlibet pœnam homo contritus existens in via salutis in generali præeligat culpam mortali. Et dico in generali, quia in speciali descendere ad hanc pœnam, vel aliam homo non tenetur: immo non sapienter ageret Papa, vel quilibet superior seipsum, vel alium mouendo, vel inducendo ad particulares pœnas. Cuius ratio est, quia sicut delectabilia plus mouent in particulari considerata, quàm in communi: ita terribilia plus terrent si in particulari considerentur: Et aliqui sunt, qui in maiori tentatione non cadunt: qui forte in minori caderent, sicut aliquis audiens adulterium, non incitatur ad libidinem: sed si per considerationem descendit ad singulas illecebras carnis, magis promoueretur. Et similiter aliquis non refugeret pati mortem pro Christo: Sed si descendere ad considerandum singulas pœnas, magis retraheretur: Et ideo descendere in talibus ad singularia, est inducere hominem ad tentationem, & præbere occasionem peccandi: quòd Papa, & quilibet superior maxime vitare debet.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quòd culpa mor-

RESOLVTIO.

Apa mortalis quantum est de se, perpetua est, sicut pœna inferni: si autem remedium habet, hoc est ex sola misericordia Dei. Vel dicendum est, quòd plus præponderat bonum diuinum, contra quòd agit mortalis culpa, bono naturæ creatæ, cui opponitur pœna, quàm perpetuitas pœnæ temporali culpæ.

AD secundum est dicendum, quòd remorsus conscientia non semper est culpa: quamuis ad culpam quandoque consequatur: potest enim esse sine culpa, ut in eo, qui habet conscientiam errantem de præterito commisso. Sicut si aliquis credat aliquid a se prius commissum esse illicitum, quòd tamen licitum erat, & ipse dum faceret, illicitum reputabat.

AD tertium est dicendum, quòd refugere mortem æternam est de iure naturali, secundum appetitum sensituum: sed refugere, vel præeligere ipsam potius, quàm quòd Deus offendatur, est de iure naturali secundum appetitum, per rationem deliberatam, & per charitatem ordinatam.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT
facere, quòd damnati non gaudeant
de penis inimicorum suorum.

S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 98. art. 4. & Sotus lib. 4. sent. dist. 50. q. unica. art. 5.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit facere, quòd damnati non gaudeant de penis inimicorum suorum. Quia super illo verbo Isaie 14. Surrexerunt Principes terræ de solijs suis; dicit Glossa Hieronymi, quòd solatium est malis inimicos suos socios habere pœnarum. Tale ergo gaudium Papa impedire non potest.

2 Præterea: Omne gaudium diminuit dolorem, ut patet per Philosophum septimo Ethicorum. Cum ergo dolor damnatorum sit finitus intensius, si Papa posset gaudium damnatorum impedire: posset facere, quòd inimici damnatorum non damnarentur, & sic tolleretur liberum arbitrium hominis.

3 Præterea: Dicit Gregorius, quòd culpa est, tota culpam exigere. sed Deus non potest culpam committere. ergo non potest totam culpam prosequi puniendo damnatos secundum condignum. Remanet ergo in eis aliquod gaudium de eo, quòd non puniuntur tantum, quantum deberent puniri.

IN CONTRARIUM est, quia Papa per communicationem indulgentia, & suffragiorum retrahit multos à peccatis, ut non damnentur: potest ergo impedire gaudium damnatorum, sicut potest impedire damnationem peccatorum, de quorum societate damnati gaudent.

A Gaudium damnatorum, in quibus dolor est essentialis, accidentale potest esse, ex damnatione aliquorum, quòd per indulgentiam à Papa impediri potest. Ij enim, qui poterant damnari, per indulgentiam datam à Papa, saluari possunt. quòd damnatis non placet.

RESPONDEO dicendum, quòd tristitia, & dolor in damnatis est totalis, & essentialis: ad mixtum tamen potest esse eorum tristitia aliquod gaudium partiale, & accidentale. Est quidem eorum tristitia totalis, & essentialis propter tria.

Primo quidem propter diuinam iustitiam impletionem: Tristantur enim, quando vident diuinam impleri iustitiam in pœna damnationis inimicorum ipsorum, quam Dei iustitiam damnati odiunt, & blasphemant in inferno. Iuxta illud Apoc. 16. Estuauerunt homines æstu magno, & blasphemauerunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas.

Secundo propter eorum conscientiam inflectionem: remanet enim in damnatis effectioes prauæ remordenes, & torquentes eorum conscientiam: quia vermis eorum nunquam moritur. De quibus prauis affectionibus dolent, & penitent, iuxta illud Sap. 5. Penitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes. Vnde sicut penitentes in hac vita dolent, & de dolore gaudent: ita damnati in inferno gaudent de penis inimicorum suorum, & de ipso tamen gaudio magis dolent.

Tertio propter causam administrationis. Si enim damnati in inferno præstiterunt causam damnationis eorum inimicis, penitent, & tristantur: non quidem propter diuinam offensionem: sed propter eorum punitionem: vnde talis penitentia non est in eis meritoria. tali ergo tristitia damnatorum totali, & essentiali aliquod gaudium accidentale est annexum: quia descendunt damnati ad infernum, cum armis suis, & cum affectibus prauis ipsorum, ut scribitur Ezech. 32. Quia ergo vident damnati, prauas eorum voluntates, quas in hoc mundo habuerunt contra eorum inimicos impletas esse per damnationem, & malum ipsorum, gaudent: Quòd quidem gaudium potest per Papam impediri eo, quòd per communicationem indulgentia, & suffragiorum damnatorum, inimici in presenti vita possunt conuerti, & non damnari: Et ex hoc tollitur illud gaudium, quòd damnati de eorum damnatione habuissent.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quòd Papa non impedit gaudium damnatorum per se, sed per accidens subtrahendo inimicos eorum à damnatione per communicationem indulgentia, & suffragiorum Ecclesie, de quorum damnatione gaudium habuissent.

AD secundum est dicendum, quòd liberum arbitrium non tollitur: sed iuuatur per auxilia Ecclesie: quibus peccatores de culpa resurgunt ad gratiam.

AD tertium est dicendum, quòd damnatus puniatur tali pœna, qua debet puniri, secundum exigentiam

tiam culpæ, semper tamen punitur citra condignum, quàm deberet puniri, propter condecensiam diuine bonitatis, de qua damnatis nullum est gaudium, sed potius tristitia.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA ALIQUOS iuste condemnare possit ad pœnam inferni.

S. Thomas 1. 2. quæst. 87. art. 3. & seq. & Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 15. q. 1. art. 4. item S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 99. art. 1.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit aliquos iuste ad pœnam inferni condemnare: Quia iustus, & pius iudex nõ debet punire, nisi ad correctionem: sed Papa debet esse iustus, & pius iudex. Ergo non debet punire, nisi ad correctionem. Corrigitur autem non est punire æternaliter, sed solum temporaliter.

2 Præterea: Temporale non potest esse causa æterni. Pro culpa ergo quacunque temporali Papa æternam pœnam infligere iuste non debet.

3 Præterea: Scribitur Deutero. 25. Secundum mœsuram delicti erit & plagarum modus. secundum ergo mœsuram temporalis culpæ, debet Papa imponere mœsuram temporalis pœnæ.

IN CONTRARIUM est, quia scribitur. 2. 3. dist. cap. In nomine domini. De illis, qui seditione nõ ponunt in Ecclesia, & potissime in electione Summi Pontificis: Quicumque contra hoc decretum ire tentauerit, perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnetur, & cum impijs, qui non resurgunt in iudicio, reputetur.

RESOLVTIO.

Culpa mortali, modo peccans sit contumax, a Papa æterna pœna iuste potest infligi. Idque quatuor rationibus patet.

RESPONDEO dicendum, quod iuste culpæ mortali temporaliter commissæ (dumodo qui tali culpa peccat sit contumax) per Papam æterna pœna infligitur.

Primo quidem ratione boni, quod per ipsam culpam perimitur. Tollitur enim per culpam mortalem charitas, quæ secundum Apostolum 1. ad Corinti 13. nunquam excidit. vnde sicut charitas, quæ perimitur per mortalem culpam, est perpetua, & æterna potest esse: ita iustum est, quod culpæ, per quam tollitur, æterna pœna correspondeat.

Secundo, ratione voluntatis, quæ infligitur voluntati subiectæ culpæ mortali æterna est: quia ex quo homo non imponit finem culpæ in presenti, &

cum illa decedit: iam culpa æterna est, ratione voluntatis peccandi. Non debet ergo iudex imponere finem pœnæ, ex quo peccans non imposuit finem culpæ.

Tertio, ratione temporis, quod præfigitur: præfigit enim Papa tanquam vicarius Dei tempus, in quo dimittitur culpa, & in quo non: quia in presenti est tempus dimittendi culpam, in futuro vero non. quatumcunque ergo actio peccantis sit momentanea, & temporalis; ipsa tamen culpa æterna est, ex quo per contumaciam non dimittitur sibi in presenti, vbi est tempus dimittendi. Iuste ergo Papa tali pœnæ æternæ æternam pœnam infligit.

Quarto ratione boni, quod offenditur: Nam per culpam mortalem bonum æternum offenditur. Ergo iuste pœna æterna sibi debetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod pius, & iustus iudex punit ad correctionem, quando est tempus corrigendi: sed quando non est tempus correctionis, non punit ad correctionem: sed magis ad vindictam ex iustitiæ obseruatione.

Ad secundum est dicendum, quod temporale bene potest esse causa perpetui, quamuis non proprie æterni, quod caret principio, & fine, cuiusmodi æternitas soli Deo conuenit: Nam emptio domus momentanea est, & temporalis: sed ius possidendi est æternum: Similiter vulnus inflictum est momentaneum, & mors quæ sequitur est æterna. Eodem modo crimen læsæ maiestatis est momentaneum, & pœna sibi debita est æterna.

Ad tertium est dicendum, quod in peccato tria sunt. delectatio, actio, & uoluntatis deformatio. Pœna ergo secundum mœsuram debet correspondere peccato: non quantum ad delectationem, & actionem, quæ temporalia, & momentanea sunt: Sed quantum ad uoluntatis deformationem, quæ æterna est, ex quo in presenti non remouetur per contritionem, & penitentiam. Ideo iuste sibi debetur æterna pœna.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT facere, vt Indulgentia, & suffragia Ecclesie meritoria sine illis, qui sunt in Inferno.

Magister lib. 4. sentent. dist. 45. §. neque negandum est, & dist. 46. §. 1. & seq. & omnino Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 45. q. 2. art. 2. & Turrecremata in cap. tempus. 13. quæst. 2.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit facere, vt indulgentiæ, & suffragia Ecclesie meritoria sint illis, qui sunt in inferno. Quia quando aliqua sunt eiusede rationis, agens, quod potest in vnũ, potest in aliud. sed

sed pœna inferni, & pœna Purgatorij, sunt eiusede rationis, cum non differant, nisi sicut magis durabile, & minus durabile, & magis & minus non diuersificant speciem. Ergo cum Papa potest communicare suffragia illis, qui sunt in Purgatorio, poterit similiter illis, qui sunt in inferno.

2 Præterea: Aliqui sunt in inferno, qui fecerunt aliqua bona, dum vixerunt in corpore, & bona meritoria per charitatem, quam habuerunt. Ergo per ea, quæ gesserunt in corpore, meruerunt sibi, vt prodesse eis, si nomine eorum fierent post mortem.

3 Præterea: Ecclesia orat pro defunctis, vt liberetur de ore leonis, & de profundo lacu. Sed frustra oraret pro eis, nisi sciret suffragia eis prodesse. Ergo videtur, quod possint.

4 Præterea: Homo potest iuste soluere debitum pro se, & pro alio, quod tenetur soluere. Si ergo illi, qui sunt in inferno, soluant debitum, quod soluere tenentur per suffragia viuorum, videtur, quod iuste persolutum sit.

IN CONTRARIUM est: quia in inferno nulla est redemptio.

5 Præterea: Si suffragia Ecclesie prodesse eis, vel hoc esset ex parte Papæ applicantis: vel ex parte illorum, quibus applicantur. Non ex parte Papæ applicantis, quia illi qui sunt in inferno, non subiunguntur iurisdictioni suæ. nec ex parte illorum, quibus applicantur: quia sunt in termino, & non sunt habiles ad recipiendum:

RESOLVTIO.

Existentibus in Inferno prosunt suffragia, vel Indulgentia, non quantum ad pœnam essentialem, id est quantum ad pœnam damni, & conscientia vermem; sed quantum ad pœnam accidentalem, cum eorum socij in vita per mala exempla, & opera non damnantur: vel quantum ad pœnæ sensus mitigationem, & praesertim, si, dum vixerunt in corpore, bona Ecclesie sibi applicari meruerunt.

RESPONDEO, dicendum, quod de hac quæstione est duplex modus dicendi. Vnus est communis: Alius specialis: qui ortum videtur habere ex dictis beati Augustini. Modus communis talis est. Quia cum in damnatis sit duplex pœna: essentialis, & accidentalis: bona, quæ fiunt in Ecclesia, non possunt eis valere ad dimissionem pœnæ essentialis: quia manente culpa, pœna non potest remoueri: in damnatis autem semper culpa remanebit, cum decesserint in mortali peccato. Ergo de pœna essentiali nihil potest tolli. & Chrysol. super illo verbo Matt. 18. dicit: Tradidit eum tortoribus, donec vnuersum debitum redderet. quod lydonec non dicit determinatum tempus, sed indeterminatum: quia semper soluetur danati, & nunquam satisfaciunt, eo quod satisfactio non est grata Deo, nisi per charitatem: & quia ipsi decesserunt in mortali: & sunt in termino danationis ipsorum, ideo semper soluitur, & tamẽ Deo nunquam satisfaciunt. Pœna uero accidentalis est in danatis ratione sociorum, quos per exemplum prauum, & prauam doctrinam corrupeunt. Merentur. n. danati puniri ex societate illorum, qui per prauum eorum exemplum, & prauam doctrinam corrupti sunt: & ideo quando

Arist. lib. 13. cœli. c. com. 72.

Notandum.

Damnatorum pœna accidentalis quæna sit.

tales non danantur: sed potius conuertuntur, & saluantur, eorum pœna accidentalis dicitur minui: Cũ vero non saluantur, sed danantur, eorum pœna dicitur augeri: Vnde talis pœna accidentalis potest in eis augeri, & minui secundum quod plures, aut pauciores socios possint habere in prædicta pœna.

Cũ ergo suffragia Ecclesie multũ valeant, vt corrupti propter malã doctrinã & mala exẽpla danatorũ non danentur, sed magis conuertantur, & saluetur: Ideo prædicta suffragia dicuntur eis valere ad releuationem pœnæ accidentalis, sicut sana doctrina, & bona exempla dicuntur valere Apostolis, & Beatis ad augmentũ accidentalis gloriæ: quia ex societate eorum, qui per doctrinã, & bona exẽpla illorum saluantur, eorum gloria augmentat.

Alius est modus dicendi magis specialis, qui talis est: Distinguitur. n. triplex pœna, quæ debetur danatis: Nã in peccato mortali, in quo decedunt danati, tria considerantur. Primũ est à bono incommutabili auersio; quia oẽ peccatũ mortale in tantũ est mortale, in quantum auerit à Deo, bono incommutabili. secundum quẽ modũ dicit beatus Iacobus: Qui offendit in vno factus est omnium reus. Quia oĩa peccata vnũ peccatum sunt, in quantum auerit ab incommutabili bono. Secundũ est interioris conscientia, & interioris imaginis deformatio: quia causa conscientia interior semper remurmurat de peccato: ex ipsa perpetratiõne peccati deformatur imago, & deformatur conscientia. Terriũ est in bonis comutabilibus inordinata delectatio, Propter priuam ergo, vt propter boni incommutabilis auersionem, debetur peccato mortali pœna damni, vt est perpetua priuatio visionis diuinæ. Propter secundũ vero, vt propter conscientia deformationem: debet peccato mortali pœna vermis conscientia. Sed propter tertium, vt propter inordinatã delectationem, quæ in bono creato percipitur, debetur peccato mortali pœna ignis, & pœna sensus, & proportionaliter: quia promerita delicti debet plagarũ modus, loquẽdo de pœna tali. Ponitur ergo, quod pœna dani, vt priuatio diuinæ visionis, & pœna vermis conscientia essentialiter correspondent peccato mortali, quia manente culpa manet semper pœna dani, vt priuatio diuinæ visionis: & manente culpa, manet semper pœna vermis conscientia: quia dicente beato Augustino: Omnis inordinatus animus sibi ipsi semper est pœna. Sed sensus, & pœna ignis accidentaliter debet culpæ mortali: quia ad sensum videmus, quod multi sunt in peccato mortali, & nõ habent pœnã sensus annexã. Dicitur ergo ab istis, quod suffragia Ecclesie nõ valent danatis ad illius pœnæ diminutionem, quæ essentialiter debet peccato, quia remanente culpa remanet essentialiter illa duplex pœna, quæ sibi debet, vt pœna dani, & vermis conscientia. Sed bene dicunt, quod valent eis ad pœnæ sensus diminutionem, cũ illa essentialiter nõ respondeant mortali culpæ. non quidẽ ad totalem dictæ pœnæ liberationem: sed ad aliquam mitigationem. Et ponunt quod ista mitigatio tribus modis habet fieri in danatis. Primo, per sociorum subtractionem: quia saluantur multi, vt dicebat in primo modo dicendi, per suffragia Ecclesie, qui fuerunt eorum exemplo, & doctrina corrupti: qui si non saluantur, augetur eorum pœna. Secundo, per eorum suffragiorum fortificationem, & confortationem: quia per prædicta suffragia

Beatorum gloria accidentalis

Jacobi auctoritas c. 2. declarat.

ut in bonis delectatio quædam sit & delectatio

gia fortificatur & confortantur damnati, ut tolerabilius possint penam illam ignis sustinere, Tertio, per ipsius penae aliqualem relaxationem: quia cum ignis infernalis sit instrumentum diuinae iustitiae taxatum a Deo, quod tantum debeat affligere, & non plus. Et ideo non sequitur, quod si suffragia Ecclesiae valeant ad dictae penae relaxationem, quod tantum possent multiplicari suffragia Ecclesiae, ut totaliter relaxetur. quia taxatum est a Deo, quod tantum debeat diminui de illa pena, & non amplius.

Iste autem modus ponendi videtur satis habere fulcimentum ex dictis beati Augustini: Nam quod talis mitigatio penae fiat in damnatis, & suffragijs Ecclesiae per subtractionem sociorum expresse dicit Augustinus, quod quod pena Arrii nondum determinata est: quia nondum determinati sunt illi, qui eius praua doctrina, & exemplo prauo corrupti fuerunt. Quod vero talis mitigatio possit fieri per damnatorum fortificationem, & sustentationem. patet per illud, quod dicit Augustinus in Enchyridion, & in libro supradicto ad Dulcitium de octo quaestionibus: ubi loquens de mediocriter bonis: ut de illis, qui sunt in Purgatorio, & de mediocriter malis, ut de illis, qui sunt damnati, fuerunt tamen fideles Christi, & multa bona fecerunt existentes in gratia, dicit: Quibus autem profuit suffragia Ecclesiae: aut ad hoc profuit ut sit plena eorum remissio, quantum ad illos, qui sunt in Purgatorio: aut certe ut tolerabilior sit eorum damnatio quantum ad illos, qui sunt in inferno. Et planum est, quod loquitur de illis, qui sunt in inferno, quia si loqueretur de illis, qui sunt in Purgatorio, non diceret ut tolerabilior sit eorum damnatio, sed magis ut tollerabilior sit eorum purgatio. Sed quod talia bona profunt damnatis ad penae relaxationem, patet per August. similiter in libro praedicto, ubi ait: Eis talia profunt, qui cum viuerent, sibi meruerunt, ut prodesent eis post mortem, si pro eis fierent. Planum est autem, quod multi sunt in inferno, qui cum viuerent, multa opera meritoria existentes in gratia fecerunt, per quae meruerunt sibi prodesse suffragia Ecclesiae, si pro eis fierent post mortem non per charitatem, cum qua non decesserunt: sed per charitatem, quam prius habuerunt. Iste autem modus ponendi, quod suffragia Ecclesiae profunt damnatis ad penae sensus mitigationem, expresse tangitur in glossa super verbo: Hic Augustinus, quem Gratianus allegat 13. quaest. vlti. cap. Tempus, ubi dicit Glossator. Hic August. distinguit quatuor genera hominum valde bonos, & valde malos: & mediocriter bonos, & mediocriter malos. Et subdit: pro valde bonis non est orandum: quia iniuria fa-

Arrii pena nodum determinata.

Tomo 3.

Quaest. 2 ad Dulcitium Tomo 4. Et vide declarationem in Barth. Syb. 1. Dec. cap. 3. q. 3. quaest. articulo 13.

† De hoc Glossatoris dicto, vide omnino Doctores initio huius articuli citatos.

Finis Primae Considerationis de Potestate Papae secundum se.

cit Martyri, qui orat pro Martyre. nec provalde malis, sed pro mediocriter bonis profunt suffragia Ecclesiae, ut citius liberentur ab igne Purgatorij, & pro mediocriter malis profunt ad hoc, ut mitius puniantur, nunquam tamen liberantur. Sustinendo ergo, sine praedicio, hunc modum, potest probabiliter responderi ad rationes pro, & contra.

Ad Argumenta.

NAM cum primo dicitur, quod pena Purgatorij, & inferni sint eiusdem rationis: Dicendum, quod non est verum: quia illi, qui sunt in inferno, sunt in termino damnationis: illi vero, qui sunt in Purgatorio, non sunt in termino saluationis: Ideo ratione status pena utrorumque non est eiusdem rationis: Et dato quod illi, & isti possint iuuari per suffragia Ecclesiae, non tamen eodem modo: sed illi, qui sunt in Purgatorio, iuuantur, ut ex toto liberentur: illi vero, qui sunt in inferno, ut mitius puniantur.

AD secundum est dicendum, quod sicut dictum est, illa bona profunt eis quantum ad penae sensus mitigationem, sed non quantum ad totalem liberationem: quia sunt in termino damnationis ipsorum. AD tertium est dicendum, quod Ecclesia nescit, qui sunt damnati, & qui non. Ideo non decipitur, dato: quod oret pro illis, qui sunt in inferno: quia nescit eos esse in inferno per certitudinem. Dato tamen, quod oret ut liberentur de ore leonis, Ecclesia intendit conformare orationem suam voluntati diuinae, secundum quam licet non possint ex toto liberari, potest tamen eorum pena mitigari, ut dictum est. Vel potest dici, ut aliqui dicunt, quod illa oratio non est pro liberatione eorum, qui damnati sunt: sed gratiarum actio pro illis, qui liberati sunt ab illa pena.

AD quartum est dicendum, quod damnati semper solunt, & semper patiuntur: nunquam tamen satisfaciunt debito: eo quod illa satisfactio non est Deo grata, cum non procedat ex radice charitatis.

AD quintum, cum arguebatur in contrarium, est dicendum, quod licet in inferno non sit redemptio ex toto liberans, est tamen redemptio aliquantulum mitigans, & relaxans. Similiter dicendum ad aliud, quod licet illi, qui sunt in inferno, non sunt sub iurisdictione Papae quantum ad penae totalem liberationem: sunt tamen sub iurisdictione sua, quantum ad illius penae aliqualem mitigationem, saltem ad illos, qui meruerunt bona Ecclesiae sibi applicari per bona, quae fecerunt, dum uixerunt existentes in gratia: dato quod finaliter cum culpa decesserint.

*al. intendem.

SVMMAE AVGVSTINI TRIVMPHI ANCONITANI

PARS SECVNDA

De Potestate Papae, ut comparatur ad effectum.

POST QVAM visum est de Ecclesiastica Potestate secundum se: nunc considerandum est de ipsa per comparisonem ad actum, ad quem ordinatur. Et primo de actu electionis, quantum ad dominium temporale. Secundo de actu electionis quantum ad dominium spirituale. Circa primum Duodecim occurrunt consideranda. Primo de Imperatoris electione. Secundo de ipsius Imperij deriuatione. Tertio de eius translatione. Quarto de eius confirmatione. Quinto de eius administratione. Sexto de eius depositione. Septimo de eius examinatione. Octauo de eius duratione. Nono de eius successione, & de eius concessione. Decimo de eius legum institutione. Vndecimo de aliorum Regum subiectione. Duodecimo de aliorum Regum correctione.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA DE IMPERATORIS ELECTIONE.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT per seipsum eligere Imperatorem.

CIRCA primum queruntur octo. Primo, Utrum Papa per seipsum possit Imperatorem eligere. Secundo, Utrum, electores per quos Papa Imperatorem eligit, debeant esse de Alemania.

Tertio, Utrum Papa praedictos electores possit mutare.

Quarto, Utrum Papa possit praedictos electores de alia natione ordinare, quam de Alemania.

Quinto, Utrum Papa in electione Imperatoris possit alteri parti eligentium fauere.

Sexto, Utrum Papa possit Imperatorem facere per hereditariam successionem, sicut per electionem.

Septimo, Utrum Papa melius faceret ordinando Imperium per hereditariam successionem, quam per electionem.

Octauo, Utrum Papa melius faceret ordinando plures Imperatores, quam unum.

Vide cap. Venerabilem: & ibi Doctores extra de elect. & Syluestrum verbo: Papa. quaest. 10. Et Aluar. de Planctu Eccle. lib. 1. cap. 21. & 37.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa, per seipsum, Imperatorem non possit eligere: Dicit enim Hierony. ad Rusticum Narbonensem Episcopum: Sicut qui visibiliter in hoc mundo ius inuadit alienum, accusatur a paupere, damnatur a iudice: ita in Ecclesia Dei quando quis stipendia perdit, clamet ad Dominum, & a Christo exauditur. Papa ergo non potest, per seipsum, Imperatorem eligere, sicut non potest alienum ius inuadere.

2. Praeterea: Ab illo Imperator immediate non potest eligi, a quo gladium temporalem non accepit. Sed dicit Innocentius, & ponitur 23. quaest. 4. capit. Quis ius. Meminerant enim a Deo potestates has fuisse

Epist. xiii. de septem gradibus Ecclesiae 10. xi.

*al. clamat.

fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permiffum. Si ergo Imperator gladium recepit à Deo, & non à Papa, ab ipfo nō poterit eligi.

3 Præterea: Dicit Augustinus, & ponitur 11. diff. cap. In his rebus. In his rebus, de quibus nil certi statuit diuina Scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege tenenda sunt. sed ista est consuetudo in populo christiano: vt Imperator eligatur, vel à populo, vel ab electoribus deputatis. Ergo Papa per se ipsum non poterit ipsum eligere.

IN CONTRARIUM est, quia propositio vulgata Philosophi est: Propter quod vnumquodque tale, & illud magis: sed electores auctoritate Papæ eligunt Imperatorem. Ergo per se ipsum potest eligere, ex quo eius auctoritate alij eligunt.

RESOLVTIO.

Papa, si iusta, & rationabilis ad sit causa, per se ipsum eligere potest Imperatorem, vt infra probatur.

RESPONDEO, dicendum, quod Imperator est minister Papæ eo ipso quod est minister Dei. dicit Apostolus ad Roman. 13. quod non sine causa gladium portat, quia Dei minister est, iudex in iram ei, qui malum agit. deputauit enim Deus Imperatorem tanquam ministrum summi Sacerdotis: quia eius est Ecclesias contritas, & concussas restaurare: nouas ædificare: & Dei Sacerdotes honorare: atque contra hæreticos, & rebelles tueri. Est autem principaliter agentis eligere Ministros, & instrumenta ad suum finem: sicut ars militaris, cuius finis est victoria, habet eligere equestrem, & frænefactiuam, secundum quod videt expediri si ni intento, sicut dicitur 1. Ethicorum. Vnde puto, quod Papa, qui vniuersos fideles in præfenti vita ad pacem habet ordinare, & ad supernaturalem finem consequendum dirigere, & destinare: iusta, & rationabili causa existente, per se ipsum possit Imperatorem eligere: vt, propter eligentium negligentiam, vel discordiam, aut propter electi bonitatem, & condecenciam, vel propter populi christiani pacis prouidentiam: seu propter coercendi Hæreticorum, Paganorum, & Schismaticorum potentiam, & audaciam. Possit enim Papæ fulcritum debet esse veritate, iustitia, & æquitate: Non enim potest aduersus veritatem: sed pro veritate, vt dicit Apostolus ad Corinth. vlt. Et ideo cum subest causa rationabilis, & iusta; puto, quod potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod ius eligendi Imperatorem non est concessum aliquibus in fauorem ipsorum: sed in fauorem Ecclesiæ, & populi christiani, cuius caput est ipse Papa. Vnde quando sibi videretur hoc esse in fauorem Ecclesiæ, & pacem christiani populi, potest tale ius eis subtrahere, sicut propter talem causam eis concessit.

AD secundum est dicendum, verum esse, Imperatorem gladium recipere à Deo, eo quod à Papa nō recipit, nisi vt est Vicarius Dei: Non enim Papa potest eligere Imperatorem, ut singularis persona quædam: sed vt est successor Petri, qui immediatè à Christo caput Ecclesiæ ordinatus est.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Augustinus,

in libro de vnico baptismo, contra Donatistas c. 127. Tomo 7. veritati, & rationi consuetudo est postponenda: Non enim dixit Christus: Ego sum consuetudo, sed Ego sum veritas: Et ideo Papa quando conspiceret hoc esse consonum veritati, & iustitiæ, talem consuetudinem rationabiliter potest postponere.

ARTICVLVS II.

UTRUM ELECTORES, PER quos Papa eligit Imperatorem, debeant esse de Alemania.

Gloss. & Doctores in cap. Ad Apostolicam. de sent. & re iud. Et Syluest. verbo: Electio 3. §. 4. vbi sequitur Auctorem hic.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Electores, per quos Papa Imperatorem eligit, non debeant esse de Alemania: Quia illius Regionis debent esse electores cuius ipse electus Imperator nominatur. sed nominatur Imperator Romanorum. Ergo Romani, vel de partibus Italiæ debent esse Electores.

2 Præterea: Ad eligendam personam publicam publici, & vniuersales debent esse Electores. sed Imperator est persona publica, & vniuersalis. Ergo vniuersales, & de qualibet Regione debet habere electores.

3 Præterea: In electione prælaturæ spiritualis non conceditur aliquod ius ipsis laicis, vt supradictum fuit. Ergo eodem modo in electione prælaturæ temporalis non debet acquiri aliquod ius eligendi ipsis clericis. Cū tamen in electione Imperatoris tres Episcopi ponantur ius habere.

IN CONTRARIUM est antiqua consuetudo Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Electores, per quos Papa eligit Imperatorem, debent esse Alemanni, qui Ecclesiam de seruitute liberarunt. Id quod eorum etiam deuotio, & Gregory Quinti voluntas effecerunt.

RESPONDEO, dicendum, quod Gregor. V. tempore Otthonis Imperatoris, conuocatis, & requisitis Principibus Alemanni, septem Electores instituit officiales ipsius Curie Imperialis: quatuor Laicos, vt Regem Bohæmiæ: Ducem Saxonie: Comitē Palatinū: & Marchionem Brandeburgensē: Et tres clericos: Archiepiscopum Maguntinensē: Colonien. & Treueren. Causa autem, quare solum de Alemania prædicti Electores sunt assumpti, communiter triplex ratio assignatur.

Vna fuit, quia de Alemania fuerunt illi Principes, qui liberauerunt Ecclesiam de seruitute Longobardorum, & impiorum Romanorum.

Secunda fuit, deuotio illius Populi ad sanctū Petrū, & Paulū, quod apparet in eorum continua peregrinatione ad visitandū Ecclesias dictorum Apostolorum.

Tertia fuit, voluntas Papæ, puta Gregor. V. qui de Theutonia fuit natus, & consanguineus Otthonis Imperatoris.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit Augustinus 5. de Ciui. Dei cap. 12. Quales tunc fuerunt Romani, & quales nunc sunt ex sententiâ Catonis videri potest: Nolite (inquit Cato) existimare maiores nostros armis Republicam ex parua magnam fecisse: quia si ita esset, multo pulchriorem, & maiorem nos haberemus: cum sociorum, atque ciuitum, armorum, & equorum maior nobis copia sit, quam illis. Sed alia fuere, quæ illos viros magnos fecerunt: quæ in nobis nulla sunt: pro virtutibus namque illorum, habemus luxuriam, atque auaritiam; Reipublicæ egestatem: priuati boni opulentiam. Laudamus diuitias: sequimur inertiam: inter bonos, & malos discrimen nullum: omnia virtutis præmia ambitio possidet. Quia ergo Romani ante Christi Aduentum fuerunt Patriæ zelatores, Reipublicæ amatores, & legis, & iustitiæ obseruatores; Ideo Imperium in toto orbe obtinere meruerunt: sed postmodum obsecratum est aurum: mutatus est color optimus, atque lapides sanctuarij fuerunt dispersi: & armis contrarijs ad virtutes fuerunt armati: merito, tam Imperium, quam ius eligendi Imperatorem, perdidit.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Philosophus 1. Meta. Actiones sunt suppositorum particularium. Ideo ius eligendi Imperatorem aliquibus personis particularibus committi oportuit. quare autem specialius de Alemania, quam de alia Regione, superius causa est assignata.

AD tertium est dicendum, quod quamuis Imperium sit dominium temporale: ordinatum est tamen in ministerium, & in obsequium dominij spiritualis. Est autem contra naturam rei temporalis in rem spiritualem agere sua propria virtute: sed spirituale supra temporale sua propria virtute actionem, & iurisdictionem habere potest: quia spiritualis homo iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur, vt dicit Apost. 1. ad Corinth. 2.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA ELECTORES Imperij possit mutare.

Textus, & Doctores in c. Venerabilem, extra de sent. & re iud. Aluar. lib. 1. cap. 37.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa dictos Electores non possit mutare: dicit enim Gregor. & ponitur 2 §. q. 2 c. Ecclesiasticæ. Ecclesiasticæ moderationi omnino conueniens est, vt quæ ordinata fuerunt, vel de cisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari. Ex quo ergo Electores ordinati sunt per Papam, mutari non possunt.

Præterea; Scribitur extra de elec. cap. Venerabili-

lem. Illis Principibus ius, & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum recognoscimus, vt debemus, ad quos de iure antiqua consuetudine noscitur pertinere. sed ex antiqua consuetudine prædicti electores ius eligendi Imperatorem habuerunt. Ergo per Papam mutari non possunt. 3 Præterea: Quod potest esse materia scandali, & schismatis in Ecclesia, per Papam non debet fieri. sed mutando prædictos electores potest esse materia scandali, & schismatis. Ergo per Papam fieri non potest.

IN CONTRARIUM est, quia par in pare non habet Imperium. sed tales electores ordinati sunt per Papam. Ergo per Papam possunt mutari, & in loco eorum alij institui.

RESOLVTIO.

Electores Imperij à Papa mutari possunt, si euident, & manifesta vtilitas Reipublicæ christiana requirit.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dicit Philosophus 5. Eth. Actus humani sic sunt variabiles, propter particulares circumstantias occurrentes, & propter eorum mutabilitatem, vt non possint mensurari, & regulari sub regula inflexibili, puta ferrea: sed oportet, quod regulentur, & mensurentur sub regula flexibili, & plumbæ: Quamuis ergo nouitates sint timendæ. Vbi tamen euident, & manifesta apparet vtilitas, potestati Papæ subesse dignoscitur mutare, & innouare omnes, quod expedit Reipublicæ vtilitati. nec mutationes Canonum, & statutorum prædecessorum, vel suorum attribuendum est eius animi leuitati, quædo videtur esse expediens Reipublicæ vtilitati, & pacis Populi christiani vnitati. Scribitur enim Hester 16. quod quia multi bonitate, & honore, qui in eos collatus est, abutuntur in superbiam, & non solum subiectos nituntur opprimere: sed datam sibi gloriam non ferentes, in ipsos, qui dederunt, moluntur insidias: nec contenti sunt gratiam non agere beneficijs, sed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam: vnde prouidendum est paci omnium Prouinciarum. nec putare debetis, si diuersa iubemus, ex animi nostri venire leuitate. sed pro qualitate, & necessitate temporum, vt Reipublicæ possit vtilitas, ferre sententiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illa, quæ sunt decisa, & ordinata, causa ordinationis, & decisionis non mutata, mutari, & perturbari non debent. sed mutata causa in bonum, vel in malum, possunt sic ordinata, & decisa aliter mutari, & aliter ordinari.

AD secundum est dicendum, quod argumentum soluitur in eadem Decretum allegatum. quia ibi dicitur, ius, & potestas eligendi Imperatorem ad Sedem Apostolicam pertinere. Sicut ergo à Sede Apostolica potestas eligendi Imperatorem Electoribus est concessa; ita à prædicta Sede potest eis auferri.

AD tertium est dicendum, quod scandalum actuum semper est vitandum. sed scandalum passiuum quædoque potius est permittendum, quam veritas doctrinæ, vel æquitas iustitiæ omittatur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT electores Imperij facere de alia Regione, quam de Alemania.

Syluefter in summa verbo: Electio. 3. §. 4. ubi sequitur Auctoris doctrinam. Et Aluar. lib. 1. cap. 37.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa predictos electores non possit de alia Regione facere, quam de Alemania. Dicit enim Gregor. & ponitur 25. quaest. 2. cap. Quod vero Absit a me, ut statuta maiorum cum Sacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam: quia mihi iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo. Sed perturbatio iuris illarum Ecclesiarum, esset Maguntinensium, Coloniaensium, & Treuerensium. si de alia regione ordinarentur electores. Papa ergo non potest hoc facere.

2 Præterea: Idem Gregor. dicit causa, & quaestione supradicta: Sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesijs sua iura seruamus. Iura ergo illarum Ecclesiarum super electione Imperatoris Papa non potest auferre.

3 Præterea: Quod ordinatum est pro pace, & unitate Ecclesiarum, Papa immutare non potest. Dicit enim Iuriconsultus: Nulla ratio iuris patitur, ut, quæ salubriter pro utilitate hominum introducuntur, nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum producamus: sed tales electores pro pace Ecclesiarum videntur esse ordinati. Ergo Papa hoc immutare non potest.

IN CONTRARIUM est. quia mutata causa, mutari debet effectus: sed causa, quare de Theutonia predicti electores fuerunt ordinati, fuit defensio, protectio, & liberatio Ecclesiarum, de potestate Tyrannorum: Mutata ergo tali causa, posset mutari iuste dignitas talis eis concessa.

RESOLVTIO.

Electores Imperij ex alia Regione, quam de Alemania à Papa institui possunt, si id iusta causa requirat.

RESPONDEO, dicendum, quod Papæ est in omnibus Regnis mutare, & translationem facere, tam in electo, quam in electoribus propter duo: Primo, quia vicarius est illius, qui Regnum à gente in gentem transfert propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos, ut scribitur Eccl. 10. Secundo, quia ipse solus habet considerare finem totius Ecclesiarum, & ad dictum finem omnes ordinare per debita media. Dicit enim Isydo. in de summo bono, lib. 3. cap. 53. quod potestates seculares intra Ecclesiam necessarias non essent, nisi, quod non præualeret Sacerdos efficere per doctrinam sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem: quia sæpe cœleste Regnum per Regnum terrestre proficit: ut quando aliqui intra Ecclesiam positi contra fidem, & disciplinam

A Ecclesiarum agunt, rigore Principum conterantur. Quamdo ergo Summus Pontifex hoc videret ad talem finem magis valere personas alicuius Regni, vel Regionis, quam alterius, posset iuste huiusmodi translationem facere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa iura non sunt concessa illis Ecclesijs propter singularem ipsarum utilitatem, vel propter totius Ecclesiarum vniuersalem, & populi Christiani pacificam unitatem: & ideo quando propter talem causam subtraherentur eis illa iura, absque perturbatione iuris proprii fieri posset.

AD secundum est dicendum, quod summus Pontifex est Pastor communis totius Ecclesiarum, & ideo ius cuiuslibet Ecclesiarum particularis sic debet defendere, quod non derogetur iuri communis boni, quod est præferendum cuiuslibet bono priuato.

AD tertium est dicendum, quod pax Ecclesiarum consistit in obseruatione diuinæ iustitiæ: quia iustitia, & pax osculatæ sunt, plerumque vero talis pax magis aliquando habetur per mutationem, & diuisionem aliquorum, quam per eorum coniunctionem. Vnde Saluator Math. 10. dicit: Nolite arbitrari, quod uenim pacem mittere in terram: quia non ueni pacem mittere, sed gladium.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA IN ELECTIONE Imperatoris possit alteri parti eligentium fauere.

Textus, & ibi Doctores in c. Venerabilem extra. de elect.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit alteri parti eligentium fauere. Quia Papa non debet esse acceptor personarum. scribitur enim ad Roma. 2. Non est personarum acceptio apud Deum. Sed Papa est vicarius Dei.

non ergo debet vni parti magis, quam alteri fauere. 2 Præterea: Papæ, & omnibus Iudicibus dicitur Isa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis ad dexteram, neque ad sinistram. Non ergo debet Papa magis ad vnam partem electorum declinare, quam ad aliam.

3 Præterea: Dicit Isydo. in lib. de summo bono cap. 54. Omnis qui recte iudicat, stateram in manu sua portat: ut iusto libramine quædam per æquitatem corrigat: quædam vero per miserationem indulgeat. Non debet ergo Papa vni parti maiorem fauorem prebere, quam alteri.

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de electione cap. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Papa in electione Imperij, illi parti, quam magis idoneam pro defensione Ecclesiarum, & pro recta vita, ac iustitia seruanda cognoscit, iuste fauere potest.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Damascenus 2. lib. cap. 21. Electio est duorum existentium vnum præ altero eligere. Si ergo contingat electores Imperatores duos eligere, ad Papam pertinet alteri parti in hoc fauere, ut vnum illorum præ altero eligat, quem magis cognoscit esse idoneum pro aduocatione, & defensione Ecclesiarum: & cui fama, vita, & iustitia magis suffragatur. vel quando altera pars vocata, & expectata nollet eligere, vel ad eligendum conuenire. Vnde scribitur extra de elect. cap. Assignato: Quod autem, cum in electione Imperatoris vota Principum diuiduntur, post admonitionem, & expectationem, alteri partium fauere possimus, maxime postquam à nobis unctio, coronatio, & consecratio postulat; iure patet, pariter & exemplo: Iure quidem. quia si Principes vocati, & expectati noluerint conuenire, sedes Apostolica aduocato, & defensore carere non debet. Exemplo vero: quia cum Lotarius, & Conradus in discordia fuissent electi, Romanus Pontifex Lotarium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus.

† Idem, in dicto cap. Venerabilem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod acceptio personarum contra veritatem doctrinæ, vel æquitatem iustitiæ, seu bonitatem vitæ, peccatum est. sed præferri vnam personam alteri non ratione personarum, sed propter ista tria, non est acceptio personarum.

AD secundum est dicendum, quod sicut scribitur Prouerb. 4. Vias, quæ à dextris sunt, nouit dominus: peruersæ vero sunt, quæ à sinistris sunt. Fauere ergo personæ propter bonitatem vitæ, & æquitatem iustitiæ non est declinare à dextris: sed est dexteram viam custodire.

AD tertium est dicendum, quod stateram in manu tenere, est iustitiæ fauere: unde cum Papa alteri partium eligentium fauorem præbet propter æquitatem iustitiæ, non ratione personarum, non desinit propter hoc stateram in manu portare.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA POSSIT Imperatorem facere per hereditariam successionem, sicut per electionem.

Turrecremata in cap. 1. dist. 23.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit Imperatorem facere per hereditariam successionem, sicut per electionem: Quia dominium Imperiale Papa non debet exponere casui, & fortunæ. Sed si Imperator fieret per successionem, exponeretur dominium Imperiale casui, & fortunæ. quia nesciretur cuius ze-

li, & discretionis esset filius regnaturus post eum. Ergo non per hereditariam successionem debet fieri, sed per electionem solum.

2 Præterea: Scribitur extra de elect. cap. Venerabilem, quod Ecclesia non debet carere aduocato, & defensore. Sed magno tempore careret huiusmodi aduocato, & defensore, si huiusmodi dominium per successionem hereditariam filiorum transferretur. Ergo, &c.

3 Præterea: Talis debet in Imperatorem eligi, qui alios excedat in liberalitate, & potestate, & Reipublicæ communitate: sed talia magis apparent, si eligatur persona, quam si remittitur dominium ad hereditariam filiorum. Magis ergo tale dominium debet currere per electionem, quam per hereditariam successionem.

IN CONTRARIUM est. quia Imperiale dominium spectat ad Ecclesiam de iure positum: sicut ergo Ecclesia ordinauit huiusmodi dominium fiendum per electionem, ita potest ordinare, quod uadat per hereditariam successionem.

RESOLVTIO.

Papa Imperatorem per hereditariam successionem facere potest, si id pacis conseruatio postulet. Sicut enim electionem instituit, ita hereditariam successionem condere possit.

RESPONDEO dicendum, quod Ecclesia indiget Imperatore tanquam aduocato, & defensore pro statu pacifico presentis vitæ. Scribitur enim 10. dist. cap. Quoniam idem. & 96. dist. cap. Cum ad verum, quod christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigent. Pontifices vero tantummodo pro cursu rerum temporalium Imperialibus legibus utantur, quatenus spiritualis homo non implicet se negocijs secularibus. hac de causa Apostolus 1. ad Tim. 2. præcipit orationes, & obsecrationes fieri pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitatibus sunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate: & pro tali fine Hierem. etiam pro Regibus infidelibus mandauit orationes fieri. Scribitur enim Baruch. 1. Orate pro vita Nabuchodonosor Regis Babylonis, & pro vita filij eius, scilicet Balthasar, ut sint dies eorum, sicut dies cœli super terram, & uiuamus sub umbra ipsorum, & inueniamus gratiam in conspectu eorum. Quando ergo Papa videret populo christiano magis pacem dari per hereditariam successionem Imperij, quam per electionem; puto, quod sic possit ordinare istud, sicut ordinauit illud.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non exponeretur casui, & fortunæ dominium Imperiale. eo quod filio nato possunt associari boni consiliarij, & sapientes viri, quorum consilio, & prudentia Reipublica possit bene tractari, & Ecclesia iuuari in eius opportunitatibus.

AD secundum est dicendum, quod non careret aduocato, & defensore magno tempore Ecclesia: eo

quod per sapientes sibi datos posset huiusmodi aduocatio, & defensio fieri, quod si spreto consilio sapientum, & dimissa societate bonorum, vellet priuatum bonum, & proprium appetitum sequi, iam non esset Rex, sed Tyrannus.

AD tertium est dicendum, quod filij nobilium debent instrui, & nutrir in bonis moribus, & sic habituari in liberalitate, & ut sint Dei Ecclesie, & iustitie amatores, quod talia reperiantur in eis actualiter cum ad dominium perueniunt, sicut inueniretur in persona, quae eligeretur.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA MELIUS faceret ordinando Imperium per hereditariam successionem, quam per electionem.

Vide citatos in precedentibus articulis.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa melius facit ordinando Imperium per electionem, quam si per hereditariam successionem Imperium transfret. quia non posset Papa tale dominium auferre, quando placeret. ergo, &c.

In Psal. 79.

2 Præterea: Super illo verbo: Incensa igni, & suffossa: Dicit August. quod omnia mala procedunt ex amore male inflammante, & ex timore male humiliante. Ex amore ergo priuati boni, vel ex timore perdendi huiusmodi priuatum bonum Imperator dominium non recognosceret ab Ecclesia. Ex quo ex hereditaria successione, & ex antiqua consuetudine esset sibi quasi in naturam conuersum.

3 Præterea: Si Imperator sit per electionem, semper recognoscuntur illi, qui sunt de parte Ecclesie. quod non contingeret si tale dominium ordinaretur transfret per successum hereditatem.

IN CONTRARIUM est. quia magna sollicitudo debet esse Papæ, Populum christianum in pace seruare. Sibi enim & alijs Prælati dicitur ad Ephes. 4. Solliciti seruate unitatem spiritus in vinculo pacis. Sed magis seruarentur in pace fideles Ecclesie, si Imperium ordinaretur per hereditariam successionem, quam per electionem: sicut experimentaliter videmus in Regnis, quæ hereditario, & perpetuo Dño regunt.

RESOLVTIO.

Papa si Imperium institueret per hereditariam successionem, multa incommoda vitarentur, & paci magis consuleretur.

RESPONDEO dicendum, quod consideratis generis, & conditionibus hominum, quas experimentaliter nunc videmus: satis videtur magis exper-

diens Ecclesie pro pacifico statu suorum fidelium ordinare Imperiale dominium per hereditariam successionem, quam per electionem. Possunt enim in domino Imperiali tria considerari. Primum est ipsius Imperatoris imperantis affectio. Naturale nanque est (vt dicit Philosophus 2 Politicorum) vt quilibet afficiatur ad bonum proprium: sicut naturale est, quod homo ad seipsum amicitiam habeat. Ex quo ergo Imperator sciret, Imperium sibi deberi, non solum ad vitam, sed per hereditariam successionem in proprijs filijs, magis conaretur ad iustitie obseruationem, & Ecclesie defensionem, & protectionem, ex quo sciret se ad hunc finem Imperium pro se, & suis filijs ab Ecclesia recepisse. Secundum est populi obedientis naturalis subiectio: consuetudo nanque est quasi altera natura: Ex quo igitur fideles Ecclesie per diuturnam consuetudinem essent assuefacti Imperio obedire, & Ecclesie famulari, cuius ipse Imperator minister est: non facilliter rebellarent: quia considerarent semper durum esse contra stimulum recalcitrare. Tertium est Ecclesie Imperium ordinantis impugatio: quia enim Ecclesia ex morte Imperatoris, & quandoque ex discordia electorum, magno tempore caret Imperatore, aduocato, & defensore; plura bella, & prælia, & litigia percipit insurgere in suis fidelibus: & plerumque ipsamet Ecclesia à suis vasallis paruipenditur, & impugatur, sicut experimentaliter omni die videmus. Ad adiuuandum ergo supradictis, & alijs superuenientibus impedimentis, quæ occurrunt ex carentia Rectorum in partibus Italiae, satis puto, quod Ecclesia melius faceret si Imperium ordinaret per hereditariam successionem, quam per electionem.

Arist. 2. Polit. cap. 2. cit. ca. finem. altera pars propositio. nis circa me. dium. 3. ca.

Consuetudo quasi altera natura.

Al. part.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod non sequitur, quia regnum Apulie, & Siciliae concedit Ecclesia per hereditariam successionem: & tamen potest auferre, quando placet, si contingat Regem, & successores eius transgredi iuramentum, & pacta inter ipsum, & Ecclesiam ordinata: sic recepto iuramento, Ecclesia ab Imperatore, & ordinatis pactis, ex transgressione ipsorum posset Ecclesia auferre Imperium ab eo, & à successoribus eius.

AD secundum est dicendum, quod sermones morales quandoque sicut affirmatiue ligant, sic negatiue soluuntur. Ex amore nanque bene inflammate, & ex timore bene humiliante procedunt omnia bona: magis autem secundum rectam rationem arbitrandum est, quod Imperator deberet bene inflammari ex bono suo, ex quo videret ipsum perpetuari in suis filijs, quam male, & quod magis deberet bene humiliari ex timore, ne priuaretur in se, & in suis filijs tali bono, quam si priuaretur in se tantum.

AD tertium est dicendum, quod Ecclesia non debet habere partem, sed totum. Sponsa enim est illius, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos: vnde nullam partem dabet recognoscere in iustitie obseruatione; sed in beneficiorum largitione illis plura debet impendere, quos magis dignos, & virtuosos recognoscit.

Math. 9.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA MELIUS faceret eligendo plures Imperatores, quam vnum.

Glos. in cap. Nunc autem. 21. dist. & textus, glos. & Doctores in cap. In apibus 7. quæst. 1.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa melius faceret eligendo plures Imperatores, quam vnum. quia plures cognoscunt plures homines, quam vnus: sicut plura vident plures oculi, quam vnus oculus. Sed ad regendum fideles Ecclesie, & obuiandum malitijs hominum, maxima visio requiritur. Melius est ergo esse plures Imperatores, quam vnum.

2 Præterea: Ad coercendum malorum prauitates, maximum posse requiritur. Sed plura possunt plures Principes, quam vnus Princeps: sicut plura possunt plures manus, quam vna manus. Melius est ergo esse plures Imperatores, quam vnum.

3 Præterea: Ad rectum regimen Imperiale requiritur maxime, vt non peruertatur per passiones, & concupiscentias, nec corrumpatur pretio, vel precibus. Sed facilius peruenitur, vel corrumpitur vnus, quam plures. Melius est ergo, plures Imperatores esse, quam vnum.

IN CONTRARIUM est. quia Ecclesia non debet obligare suos fideles ad impossibilia seruitia. Sed scribitur Matth. 6. Homo non potest duobus dominis seruire. aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum sustinebit, & alterum contemnet, vt ibi subditur.

RESOLVTIO.

Si plures essent Imperatores, multa incommoda sequerentur. quod à Papa, nec fieri, nec permitti debet.

Aristoteles lib. 12. Metaphysicæ.

RESPONDEO dicendum, quod loquendo de regimine recto, & naturali, & non tyrannico, me-

lius est simpliciter quamlibet multitudinem regi vno Principe, quam pluribus Principibus. Cuius ratio est. quia plures Principes, vel dominantur, vt plures, & vt discordiam habent ad inuicem, vel vt sunt vnum, & vt habent concordiam. Si vt plures, & vt discordes sunt, tunc tale dominium perpetuari non potest. dicente Salvatore Lucae xj. Omne regnum in se diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si vero dominantur, vt vnum, & ad inuicem habent concordiam, & unitatem (cum propter quod vnusquodque, & illud magis;) ex quo dominari plures intantum est bonum regimen, in quantum tenet locum vnus, melius est secundum rectum dominium dominari vnum, quam plures. Vnde Philosoph. in 12. Meta. dicit, quod quia entia nolunt male disponi, nec bona est pluralitas Principum, & principatum; ideo concludit: vnus ergo Princeps, & vnus principatus.

vti. in fine & ibi interpretes.

Arist. 1. post 2. 5. sub finem.

Arist. 12. Metaph. t. com. 55. in fine.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod & si plures Imperatores essent, per seipso non possent omnia videre, & cognoscere, nisi haberent eis adiunctos multos sapientes, & multos videntes. Debet ergo Imperator, & quilibet alius Princeps multos sapientes sibi adiungere, de quorum consilio videat, & deliberet quæ agenda sunt; etiam cum eum irasci, & perturbari contingit, sapientum consilio vti debet. vnde scribitur Hester. 1. quod iratus Assuerus, & nimio furore succensus interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio scientium leges, ac iura maiorum.

AD secundum est dicendum, quod virtus unita potentior, & fortior est seipsa dispersa. fortius est Imperium per dominium vnus, quam per dominium plurium, potissime quando plures Principes reguntur dominio vnus.

AD tertium est dicendum, quod recte dominantem non contingit peruertere, seu corrumpi, nisi velit spernere consilium bonorum, & adherere consilio malorum, modo, quo facit Hieroboam filius Salomonis, qui, spreto consilio senum, adhesit consilio iuuenum, sed tunc magis cæsendus est tyrannizare, quam recto regimine imperare.

1. Reg. 12.

QVAE

QVAEST. XXXVI. DE IMPERII DERIVATIONE.

UNC considerandum est de Imperij derivatione. Circa quod queruntur septem.

Primo, Vtrum Papatus fuerit ante Imperium.

Secundo, Vtrum Papatus derivatus sit ab Imperio.

Tertio, Vtrum Papa saltem temporale dominium ab Imperio recognoscat.

Quarto, Vtrum Imperator in dominio temporalium sit maior Papa.

Quinto, Vtrum Imperator sit maior Papa in dignitate.

Sexto, Vtrum Imperator sit maior Papa in causalitate.

Septimo, Vtrum Imperator sit maior Papa in auctoritate.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPATUS FUERIT ANTE IMPERIUM.

Tur. Crem. in Summa de Ecclesia. lib. 1. Et Aluar. de Planctu Ecclesie lib. 1. cap. 68.

Primum sic proceditur. Videtur enim, quod ante fuerit Imperium, quam Papatus. Quia in primo statu, ante peccatum fuisset dominium: secundum enim Philosophum vigentes intellectu sunt apti dominari, & alijs imperare: pollentes vero viribus corporalibus debent alijs seruire, & ministrare: planum est enim, quod in primo statu ante peccatum aliqui viguissent magis in intellectu, & aliqui minus.

Præterea: In secundo statu post peccatum, tempore legis naturæ fuit dominium regale: scribitur enim Gen. 14. quod quatuor Reges pugnaverunt adversus quinque in Valle syluestri, nec dum erat dominium Papale.

Præterea: Tempore legis scriptæ Saul fuit Rex primus in Israel, nondum instituto Papatu.

Præterea: Papatus incœpit in Petro, sed ante multi fuerunt Imperatores, sicut de Tyberio, & Iulio Cesare, & de multis alijs.

IN CONTRARIUM est, quia idem est dominium Papæ, & dominium Christi: sicut idem est dominium delegantis, & delegati. Petrus autem, & alij Apostoli Christi legati fuerunt. Iuxta illud 2. ad Corinth. 5. pro Christo enim legatione fungimur. Sed de dominio Christi scribitur Prouer. 7. Per me

Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.

RESOLVTIO.

Imperium tyrannicum (hoc est Cain) fuit ante sacerdotium, quod fuit institutum in persona Melchisedech, qui figurabat summum Sacerdotem, qui nunc est. Politicum autem, rectum, & iustum secutum est sacerdotium, & à summis Sacerdotibus institutum, & confirmatum.

RESPONDEO dicendum, quod de dominio Regali, seu Imperiali dupliciter possumus loqui. Primo, ut est usurpatum, & Tyrannicum. Secundo, ut est Naturale, & Politicum.

Primum est permissum in pœnam dominantium, & in pœnam peccantium, atque in correctionem malorum.

Secundum est concessum in remediū peccati propter pacem iustorum. Primum ergo dominiū usurpatum, & tyrannicum fuit ante sacerdotium. Dicit enim Aug. 17. de Ciuit. Dei: Primus Regum terræ fuit ipse Cain. Secundus eius filius Enoch, in cuius nomine, ubi regnaretur, condita est Ciuitas. vnde scribitur Gen. 4. quod cognouit Cain uxorem suam, & concœpit, & peperit Enoch, & ædificauit Ciuitatem, quam nominauit ex nomine filij Enoch: postmodū omnes geniti ex maledicto semine Cain, usurpatiuè, & tyrannicè dominium sibi acquisuerunt. Sed dominium Naturale, & Politicum, & recto, & iusto titulo acquisitum secutum est sacerdotium: quia tale dominium in ministerium sacerdotij, & in tuitione, & defensionem Ecclesie concessum est. Vnde dicit Isy. in lib. 3. c. 53. de sum. bono. Cognoscant Principes sæculi Deo debere rationem reddere propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt: Nam siue augeatur pax Ecclesie per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit. Planum est autem, quod sacerdotium statim post diluuium institutum fuit in persona Melchisedech, qui summum Sacerdotem, qui nunc est, significabat. Sicut expresse dicit Glossa Gen. 14. vnde super illo verbo: Hic est enim Melchisedech Sacerdos Dei summus: dicit Hierony. Melchisedech, & aiunt Hebræi, fuisse secundum filium Noe, & computatione annorum ostendunt eum vsque ad Isaac vixisse, & omnes primogenitos à Noe vsque ad Aaron Summos Pontifices fuisse: ita ut omnes, qui iusto titulo dominio naturali, & politico sumpserunt dominium ad Reipublicæ defensionem, & Ecclesie

S. Anto. p. tit. 22. f. 1. in omni. sequitur Auctorem.

Tomo. 5. cap. 20.

De triplici dominio videtur de Arist. 1. Pol. 3. & Egid. Rom. de regimine Principum lib. 1. parte 1. c. 14. & 2. p. c. 3. & 2. lib. cap. 14. idem 2. sen. d. 18. dub. 6. litt. & d. 27. q. 1. artic. 3. sub alius verbis.

Epist. 126.

Vide Alph. lib. 10. aduersus ne reses, verbo: Melchisedech.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPATUS DERIVATUS SIT AB IMPERIO.

Canonistæ in cap. Solitæ de maior. & obedientia. Et Aluar. ut supra.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod dominium, ut dicit naturæ gradus distinctionem, fuisset ante peccatum. sed ut dicit vitiorum correctionem, & seruitutis subiectionem, (Quia qui facit peccatum seruus est peccati) ante peccatum non fuisset.

AD secundum est dicendum, quod tempore legis naturæ Dominium regale, ut fuit usurpatum, & tyrannicum, fuisset permissum in punitionem peccatorum, quia Deus Hypocritam facit regnare propter peccata populi. sed Dominium naturale, & politicū, ut fuit concessum in remedium peccati ad Reipublicæ defensionem, & Ecclesie tuitionem, secutum est sacerdotium. quia sacerdotium est ordinatum in remedium peccati principaliter, & effectiuè. Dominiū vero regale seu imperiale est ordinatū in remedium peccati ministerialiter, & adminiculiatiuè. Vnde dicit glo. Gregorij, Nume. 35. quod post mortem Summi Pontificis homicida iubetur reuerti, & ire in terram suam: quia humanum genus peccando mortem sibi intulit, sed post mortem veri sacerdotis Christi, absolutionem sui reatus accepit.

AD tertium est dicendum, quod Saul constitutus est Rex ex clamore populi quasi in cōtemptum Samuelis pro isto statu locum summi Sacerdotis tenentis. Vnde ex hoc à Deo reprobatus est, & tamen non nisi per Samuelem in Regem ordinatus est. vnde scribitur 1. Regum 8. quia displicuit sermo populi petentis Regem in oculis Samuelis; Dominus dixit ad eum: Audi vocem Populi in omnibus, quæ loquuntur tibi. quia te non abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.

AD quartum est dicendum, quod Dominium Papale possumus considerare tripliciter. Vel quantum ad figuram: Vel quantum ad personam: Vel quantum ad officium. Quantum ergo ad figuram: officium Papale præcessit omnes Imperatores, & omnes Reges, qui iusto titulo naturaliter, & politice dominium sumpserunt. Quia summum sacerdotium in Melchisedech figuratum est, ut dictum est supra Per glof. Hieronymi.

Quantum vero ad personam verum est, quod Dominium Papale in B. Petro incœpit, qui fuit primus Papa, quem planum est plures Imperatores, & Reges præcessisse in temporalium administratione, non autem quantum ad ipsius dominiū iurisdictionem, quæ nec ante, nec post, nullus Rex, vel Imperator habere potest nisi à Christo, & per consequens nisi à Papa: quia potestas Christi æterna est, quæ non auferetur, & Regnum eius, quod non corrumpetur, ut scribitur Danielis 7. Sed quantum ad officium secundum immediatam administrationem aliorum temporalium, & secundum liberam executionem omnium spiritualium in toto orbe terrarum, officium Papale post Constantinum Imperatorem incœpit.

secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papatus derivatus sit ab Imperio: Scribitur enim 1. Macha. 4. quod Iudas Machabæus, qui fuit Dux Populi Iudæorum, elegit Sacerdotes sine macula: ut mundaret sancta, & sic sacerdotium (ut videtur) derivatum est à Iudicibus, & Regibus, & per consequens Papatus ab Imperio.

Præterea: Electi ab electoribus derivantur. Scribitur in gestis beati Greg. quod cum electus esset in Papam, & ipse conaretur Pontificalem dignitatem refugere, scripsit Mauritio Imperatori, ut suæ electioni non præberet assensum. Hoc idem habetur expresse 23. dist. c. In nomine domini, quod Imperatorum consensus requirebatur in electione Summi Pontificis.

Præterea: Præesse alijs proprium est Gentilium: dicit enim glo. super illo verbo Lucæ 22. Scitis, quia Principes Gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super illos benefici vocantur, quia primatū habere super alios, Gentile esse Saluator ostendit. Et ideo mentem Discipulorum æstuantem comparatione Gentilium extinxit. cum ergo Papale, & sacerdotale dominium præfidentiam quandam super alios importet; ab Imperatoribus Gentilium tale dominium videtur esse derivatum.

IN CONTRARIUM est, quia sicut materia est propter formam; ita corporale, & temporale videtur esse propter spirituale. Dominium ergo Imperiale derivatur, & est propter ipsum dominium Papale; non autem econuerso.

RESOLVTIO.

Dominium Imperiale, vel Regale à Papali, vel sacerdotali derivatur quantum ad formationem dignitatis, auctoritatisque receptionem.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quæstio soluitur per illud, quod habetur extra de maior. & obe. c. Solitæ. ubi Papa respondens Imperatori sic dicit: Nosse debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cœli. Luminare maius, ut præfesset diei: & luminare minus, ut præfesset nocti: vtrumque magnum, sed alterum maius. Ad firmamentum ergo cœli, hoc est vniuersalis Ecclesie fecit Deus duo luminaria; quia duas instituit dignitates: quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas. sed illa, quæ præest diebus, puta spiritualibus, maior est: quæ vero carnalibus minus est. Vt, quanta est inter Lunam, & Solem; tanta inter Pontifices, & Reges

A. ist. 1. Poli. ti. orū. ca. 3.

Reges differentia cognoscatur. Planum est autem, q...

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Iudas Machabeus non elegit Sacerdotes, quantum ad officium, sed quantum ad personas. quia de deputatis ad officium sacerdotale, illos elegit, quos ex sanctitate vitæ, & ex fama populi magis cognouit habere voluntatem in lege Domini.

AD secundum est dicendum, q quandoque Papa in Ecclesia primitiua propter pullulationem hæreticorum concessit aliquod ius Imperatoribus, & Regibus, tam in Summi Pontificis electione, quam in Ecclesiæ gubernatione. Ideo pro illo tempore tunc ad depressionem inimicorum indigebat Regum, & Imperatorum auxilio; sed postmodum reuoluit sibi gladii correctionis eorum, & recepit * eis ius Ecclesiasticum, quod eis ex conditione ipsorum non conueniebat.

AD tertium est dicendum, q iusto dominio non includitur fastus, vel ambitio superbiæ. hoc enim sine dubio gentile est. scribitur enim Eccle. 32. Re-ctorem te posuerunt, noli extolli: esto in eis sicut vnus ex illis: sed quantum ad benignitatem consulendi, & regendi, quæ iusto dominio importatur, Sacerdotale, & Papale dominium non deriuatur ab Imperio, & dominio Gentilium: sed magis e conuerso.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SALTEM Dominium temporale recognoscat ab Imperatore.

Couarruias lib. 4. variar. resolut. cap. 15. & Alcia. ibi per eum citati. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. & 37. & cap. 56.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa saltem Dominium temporale ab Imperatore recognoscat. Scribitur enim 96. di. c. Constantinus, q dicitur Imperator Constantinus, coronam, & omnem regiam potestatem, vel dignitatem in Vrbe Romana, & in Italia, & in partibus Occidentalibus Apostolico concessit.

Præterea: Scribitur eodem c. Beato Siluestro, &

omnibus successoribus eiusdem; in præsentis tradimus Palatiū nostri Imperij Lateranense; deinde dyadema, videlicet coronam capitis nostri, simul & frigidum, simulque clamidem purpuream, atque tunicam coccineam; necnon omnia Imperialia indumenta, & diuersa ornamenta, & omnem processione Imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ.

3 Præterea: Additur in dicto c. Decernimus itaque, & hoc ut ipse Beatus Siluester, & successores eius dyademate, videlicet & corona, quam ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis preciosis vi debeant pro honore beati Petri.

IN CONTRARIVM est, quia dominium spirituale Papa à nullo recognoscit nisi à Deo. Ergo dominium temporale non nisi à Deo recognoscere debet: aliàs Papa per euidentiā facti duo principia esse fateretur, vnum spirituale, & aliud temporale: quod fuit error Manicheorum, ut dicit Augustinus.

RESOLVTIO.

Papa quantum ad restitutionem tyrannicè ablatorum, & quantum ad immediatam temporalium administrationem, temporale dominium ab Imperatoribus, vel Regibus recognoscere potest: quantum vero ad vniuersalem iurisdictionem non item, sed à solo Deo.

RESPONDEO dicendum, quod dominium temporale quantum ad præsens, tripliciter possumus considerare.

Primo, quantum ad ipsorum temporalium tyrannicè, & vsurpatiuè ablatorum restitutionem: Possunt enim aliqui tyrannicè, & vsurpatiuè dominium temporale habere: vel quantum ad acquisitionem: quia iniusto, titulo, & tyrannicè huiusmodi dominium acceperunt: vel quantum ad vsum, & executionem, quia non vtuntur ad perfectionem, & defensionem Ecclesiæ, sicut ministerialiter vi debent: multi namque Imperatores ante Christi aduentum dominium temporalium fortè iusto titulo acceperunt, ut si per electionem populi, vel eorum, ad quos pertinebat, domini effecti sunt: Quia tamen tali dominio non ministerialiter vtentur in obsequium Ecclesiæ, & in defensionem Ecclesiasticæ disciplinæ: sed potius ad eius impugnationem, tale dominium tyrannicum, & vsurpatum censendum erat. Dicit enim Ilydor. in lib. de summo bono, cap. 53. quod Principes sæculi non aliter intra Ecclesiam potestatis adepti culmina iuste tenent, nisi ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant, & defendant.

Secundo, temporalium dominium possumus considerare quantum ad immediatam administrationem, quam Imperatores, & Reges, & alij Principes sæculi habent, & habuerunt: aliter domini temporales non appellarentur, nisi temporalium immediatam administrationem haberent.

Tertio, tale dominium possumus considerare quantum ad vniuersalem, & totalem iurisdictionem. Totalis enim, & vniuersalis dominus spirituale, & temporale est ipse Christus, & Vicarius eius Summus Pontifex.

Demotibus Eccl. cath. Tom. 1. cap. 10.

Iob dictum c. 26. & intelligitur de Angelis, quorum ad timorem filialem, vel reuerentiam. Vide hanc questionem: An Angeli cadere timeant, in Barth. Syb. Dec. 2. cap. 6. question. 3.

Pontifex: Columnæ enim cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius, & sub eo curuantur qui portant orbem, ut scribitur in Iob. Primis ergo duobus modis Papa bene potest recognoscere dominium temporale ab Imperatoribus, & Regibus: Quia quantum ad eorum tyrannicè, & vsurpatè ablatorum restitutionem: & quantum ad eorum immediatam administrationem, Ecclesia ab Imperatoribus recepit, & recipit temporalia. Sed quantum ad vniuersalem iurisdictionem, dominium temporale à nullo recognoscit, nisi à Deo. huius signum est, quia si Papa iniuste temporalia reciperet, vel q iniuste vteretur, coram nullo Principe posset conueniri, & à nullo posset iudicari, nisi à Deo solo.

Ad Argumenta.

ET PER hunc modum potest responderi ad omnes rationes superius adductas. Quia beatus Siluester non recepit illa temporalia à Constantino, quantum ad dominij recognitionem, sed quantum ad immediatam aliquorum temporalium administrationem; quorum Ecclesia ante non habebat, & quantum ad ipsius Ecclesiæ, & fidei catholicæ defensionem: Quia sicut dicitur Constantinus ante receptionem baptismi vtentur dominio temporalium tyrannicè, & vsurpatiuè ad Ecclesiæ impugnationem, & Christianorum persecutionem: ita postmodum sicut Dei minister vsum est tali dominio ad Ecclesiæ exaltationem, & Christianæ fidei defensionem: nam multa priuilegia concessit Ecclesiæ in fauorem Christianæ fidei; sicut in legenda Beati Syluestri habetur.

ARTICVLVS III.

UTRUM IMPERATOR sit maior Papa in dominio temporalium.

Turrecremata in cap. Cum ad verum. 96. dist.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q Imperator sit maior Papa in dominio temporalium. Dicit enim Nicolaus Papa, & ponitur 96. di. c. Cum ad verum, q ultra nec Imperator sibi iura Pontificatus arripit, nec Pontifex iura Imperatorum vsurpet: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit. Sed si Papa diceretur maior Imperatore in temporalibus, vsurparet ius eius. Ergo nec debet dici maior ipso in tali dominio.

Præterea: Iuramentum fidelitatis præstatur ab Episcopis, Regibus, & Imperatoribus, cum accipiunt administrationem temporalium, non autem tale iuramentum præstatur Papæ. Ergo in dominio tempo-

ralium Papa non est maior Imperatore, vel quocunque alio Rege.

3 Præterea: Beatus Ambrosius dicit, & ponitur 23. q. viij capite: Conuenior; Temporalia Imperatorum sunt: ad Imperatorè palacia pertinent, ad Sacerdotem vero ecclesiæ. In temporalibus ergo imperator est maior Papa.

IN CONTRARIVM est, quia in eo, cuius merum dominium homo habet, homo non potest conueniri coram alio, si delinquat. sed quicunque christianus Rex, vel Imperator, si delinquat, potest conueniri coram Papa. ut patet 1. l. q. 1. Quicumque litem habens. Ergo nullius rei temporalis, vel spiritualis merum, & supremum dominium habet, nisi Papa.

RESOLVTIO.

Papa maior est quocunque Imperatore, vel Regem tam in temporalibus, quam in spiritualibus, cum sit Vicarius Dei, qui temporalium, & spiritualium Dominus est vniuersorum. Sed quantum ad immediatam vsum, & immediatam executionem Imperator est maior.

RESPONDEO, dicendum, q Hugo in decre. supra allegato. Cum ad verum: tria videtur dicere de dño * Imperiali, & Papali contraria supradictis.

Primo namque dicit, quod Imperator potestatem gladij, & dignitatem imperialem non recepit ab Apostolico, sed à Principibus, & populo per electionem, cuius contrarium supra determinatum est. Quicquid enim fuerit de Imperatoribus præteritis, modernorum tamen Imperatorum electio planum est, quod pertinet ad Summum Pontificem: vel immediate per seipsum, vel per Electores, quos ipse Summus Pontifex ordinauit.

Secundo dicit, q ante fuit Imperator, quam Papa, & quod dictæ potestates Imperiales, & Apostolicæ sunt discretæ, & diuersæ. Quorum vtrunque indiget distinctione. verum est nãque, Imperatorem fuisse ante Papam quantum ad personam: sed non quantum ad officium, & figuram: successit enim Papatus, & Sacerdotiū Christi Sacerdotio Leuitico: & Sacerdotium Leuiticum successit Sacerdotio legis naturæ, sicut dicit Apo. ad Hebræ. 7. Vnde vniuersaliter Sacerdotium fuit ante Imperium, sicut supra dictum est: nec dictæ potestates sic sunt discretæ, & diuersæ: quod vna non reducat ad aliam: vtrique enim est à Deo Imperialis, & Apostolica: sed Apostolica, & Sacerdotalis immediate: Imperialis vero, mediante Apostolica, & Sacerdotali.

Tertio dicit, quod Papa est maior Imperatore in spiritualibus: sed Imperator maior Papa in temporalibus. sed si sic esset, pari ratione Imperator posset dici maior Christo in temporalibus: non enim est Imperator maior Papa in temporalibus, nisi propter immediatum vsum, & immediatam executionem, secundum quem modum Imperator maior Deo dicitur, quia Deus non habet immediatum vsum, & immediatam executionem temporalium. non enim ipse manducat carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potat, nec equitat equos, præcedente turba famulorum, & armatorum; & tamen ipse dicit in Psal. ubi le-

† Epistola 33. ad Marc. cellinam fororè. To. 2.

* Al. temporalis.

Aluar. lib. 1. c. 37. Idem supra apud Doct. q. 35. arti. 1. 2. 3. & ceter.

* Al. distincta.

Pfal. 49. ista leguntur: Meus est orbis terræ, & plenitudo eius, & Dominum vniuersorum se nominat. Nec, quia cælos sibi reseruauit, terram autem ad vsum concessit filijs hominum, iuxta illud Psal. Cælum cæli domino, terram autem dedit filijs hominum. Propter hoc dicendum est, qd filij hominum sint maiores Deo in terrenis, & Deus sit maior homine in cælestibus. quod enim simpliciter dicitur, sine additamento dicitur. Et ideo sicut Deus dominus vniuersorum est temporalium, & spiritualium, quantum ad vniuersalem iurisdictionem; sic Papa vicarius eius in spiritualibus, & temporalibus est maior quocunque alio Rege, vel Imperatore.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non debet sibi vsurpare immediatam executionem, vel administrationem temporalium: ne propter talē immediatam executionem implicet se negotijs secularibus; sicut nec Imperator immediatam executionem spiritualium debet habere. tunc enim illa abusus sequeretur, quod carnalis homo in rebus diuinis presidere videretur, & spiritualis homo carnalibus negotijs implicaretur. sed ex hoc non subtrahitur dominium temporalium ipsi Papæ, quin in delictis, & violentijs non possit Imperatores, & Reges corrigere, & eos dominio temporalium priuare, si contingat eos fore facere.

† Id est, peccare. † Vide notata in cap. indignum. extra de re. gu. iur. * al. Executionem.

AD secundū est dicendum, quod iuramentum fidelitatis ab Episcopis non debet præstari Regibus, vel Imperatoribus, quod ab eis recognoscant temporalium immediatam iurisdictionem. Tale enim iuramentum solum præstandum est Papæ, qui super temporalia, & spiritualia huiusmodi iurisdictionem vniuersalem habet in toto orbe. Sed bene potest præstari eis iuramentum, vt ab eis recognoscant immediatam temporalium executionem, vel administrationē, potissime in terris, & in regnis, vbi Ecclesia immediatam administrationem temporalium non habet.

AD tertium est dicendum, quod Ambrosius intelligit temporalia esse Imperatorum, quantum ad vsum, & executionem, non quantum ad vniuersalem dominationem, & transmutationem. Dei enim solius, & vicarij Iesu Christi est tale dominium: quia ad eum spectat temporalia, & regna terrarum transmutare, ordinare. Vnde dicitur Danielis 4. Tempora mutabuntur super te, donec scias, quod dominetur excelsus super regnum hominum, & cuiuscunque voluerit, dabit illud.

ARTICVLVS V. UTRUM IMPERATOR sit maior Papa in dignitate.

S. Ant. p. 1. tit. 4. c. 10. §. 4. & p. 3. tit. 22. c. 5. §. 15. Tur. recem. in summa de Ecclesia lib. 1. c. 90.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Imperator sit maior Papa in dignitate. Scribitur enim 96. dist. c. Constantinus, quod sicut Imperialis existit decorata militia: ita Clerum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ adornari decreuimus, & Patronos, & Con-

fules effici: necnon in terris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Videtur ergo Imperatorem excedere Papam in dignitate, ex quo eius dignitas ex dignitate Imperiali videtur esse deriuata.

2 Præterea: Illud, quod inest causæ, & causato, dignius est in causâ, quàm in causato: sed scribitur eadem dist. & c. Sicut nostra est terrena imperialis potestas: ita Sacrosanctam Romanam Ecclesiam decreuimus veneratè honorare, & amplius, quàm nostrum imperium, terrenumque thronum, Sedem sacratissimam Beati Petri gloriose exaltare, tribuentes ei potestatem, gloriam, & dignitatem, atque vigorem, & honorificentiam imperialem.

3 Præterea: Papa est vicarius Christi: sed maior, & dignior fuit Christus in eo, quod Imperator, & Rex, quàm in eo qd Sacerdos: nam in eo, quod Sacerdos passus est, & mortuus: in eo quod Rex à mortuis resurrexit. Ergo maior est dignitas Imperialis, quàm Papalis.

IN CONTRARIVM est quod Scribitur 96. dist. c. Duo quippe, vbi ex auctoritate Beati Ambrosij dicitur, quod non tam aurum preciosius est plumbo, qd Regia potestate dignior sit ordo Sacerdotalis.

RESOLVTIO.

Papæ dignitas, cum sit Vicarius Dei, omnem terrenam dignitatem, Imperialem videlicet, ac Regalem excellit.

RESPONDEO, dicendū qd ad presens non sit nobis curæ per auctoritatem Noui, vel Veteris Testamenti, seu per aliam rationem ostendere, dignitatem Papalem excedere Imperialem: sed solum per exempla Imperatorum Gentilium. Scribitur enim de Alexandro Imperatore, quod cum veniret in Iudæam cum proposito destruendi, & exterminandi ipsam, in visione habuit, quod Ioadæ summo Sacerdoti sibi obuiam venienti honorem deberet impendere, tanquam superiori, & digniori se. Quod sic fecit, quia statim, vt eum vidit Pontificalibus vestibus ornatum, & laminam, vbi erat nomen Domini scriptum secundum legem antiquam in fronte Pontificis, de equo descendit, dignissimèque eum veneratus est: De quo cum admirarentur Principes eius comitatum

Alexandri Magni historia.

tatum sequentes: respondit, qd non ipsum adorasset, sed Deū, cuius principatum, & vicē gerebat in terris: vnde veniens cum eo Hierusalē, templum dñi cum maximis donis honorauit, atque barbaram cōtra Iudæos ferocitatem deponens: ipsos ab omni tributo exemi, & libertate donauit. In libello similiter Sibyllæ Thyburinæ scribitur, qd cum in die Natalis Domini templum ædificatum à primordio vrbs Romæ corruisset, Cæsar Augustus intelligens maiore dñm ipso esse in terra natum: prohibuit ex tunc, ne quis eum dñm vocaret, & cum diligenter perquireret à Thyburina Sibylla, quis esset verus Deus in hoc mundo: & cum illa oraculo se dedisset, apparuit circa Solē circumlūsus, & in medio circuli virgo pulcherrima puerū gestans in gremio. Tunc Sibylla respice (inquit) Imperator. Cum autē Cæsar stuperet ad visionē prædictā, audiuit vocē de cælo dicentē: Hęc est Ara cæli. Et Imperatori dixit Sibylla: Hic puer maior est te, ideo ipsum adora. quod fecit. Ex tunc præcepit, ne aliquis eum dñm vocaret. propter quod ille locus vocatur adhuc Sancta Maria de Ara cæli. Quicumque ergo non dubitat, Papam verum esse Christi vicarium; dubitare non debet eius dignitatē excellere omnem terrenam dignitatem, Imperialem, & Regalem.

Sibyllæ Thyburinæ Historia.

Santa maria de Ara cæli vnde nomen daretur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd non est dubium, qd militia Clericalis maioribus, & melioribus ornamentis debet ornari, qd militia imperialis, quæ à Sacerdotali militia deriuata est. Scribitur enim Sap. 18. qd in veste poderis, quā habebat Aaron, totus erat orbis terrarum, & parentum magnalia in quatuor lapidum ordinibus erant sculpta, & magnificentia Dei in dyademate capitis illius erat scripta.

AD secundum est dicendum, qd causaliter nominaliter nomina dignitatis Ecclesiasticæ, verum est qd deriuata sunt à Gentilibus magis, qd à Iudæis. Et potius imitatur Gentiles in talibus dignitatibus, qd imitentur Iudæos, non obstante qd in sacerdotio Iudæorum sit figuratum sacerdotiū Christi. Quantum ad dignitatem, & causaliter effectualiter dignitas Imperialis, & Regalis magis sit deriuata à dignitate Sacerdotali, quàm econuerso. Quia lex illa iudaica, vbi dignitas Sacerdotalis describitur, particularis erat respectu ritus Gentilium, qui dispersi erant vniuersaliter per vniuersum orbem: Vnde Ecclesia nostra, quæ catholica est, & vniuersalis: magis in dignitate imitatur ritum Gentilium Imperatorum, quàm Sacerdotium Iudæorum.

AD tertium est dicendum, qd Christus vnus, & idē fuit Rex, & Sacerdos: dignior tamen fuit (vt liceat sic loqui) in quantum Sacerdos, quàm in eo qd Rex. Quia dignius fuit sua oblatione in cruce mortē vincere, & cælestem ianuam fidelibus aperire, quàm à mortuis resurgere. Vel potest dici, qd dignitas Christi, in quantum Rex, accipitur quantum ad præmium gloriæ resurrectionis. sed dignitas Christi, in quantum Sacerdos, sumitur quantum ad meritum fructuosæ passionis. Vnde non est inconueniens, quod alio, & alio respectu vna dignitas sit maior alia.

ARTICVLVS VI. UTRUM IMPERATOR sit maior Papa in causalitate.

Ad sextū sic procedit. Videtur. n. qd Imperator sit maior Papa in causalitate, quia causa primaria plus influit in suum causatum, qd secundaria: vt dicitur in libro de causis. sed plus potest Imperator, quàm Papa, cuius signum est quia cum in auxilium suum vocat ad defensionem Ecclesiæ.

2 Præterea: Principium, & causa idē sunt. Sed Imperator est primum mouens in corporalibus. Ergo excedit in causalitate. 3 Præterea: Oscula pedum, & prostrationes prius exhibita sunt Imperatoribus, quàm Papæ. Ergo maior ipso in causalitate.

IN CONTRARIVM est, quia causa est influere motum, & sensum in suum causatum: sed motum directionis, & sensum cognitionis. Papa influit in omnia membra Ecclesiæ. In ipso enim uiuimus, mouemur, & sumus. Excedit ergo omnes in causalitate.

RESOLVTIO.

Papa cum sit causa omnium credentium ministerialiter, in causalitate maior est quocunque, sicut Deus in genere causæ finalis, efficientis, & formalis.

RESPONDEO, dicendum qd sicut Deus altissimus est causa omnium in triplici genere causæ, finalis, efficientis, & formalis, vt dicit Commentator 12. Metaph. sic Papa vicarius eius causa est omnium credentium ministerialiter. Primo, finalis, & supernaturalis finis demonstratione. non enim potest quis credere, nisi audiendo: nec audire sine prædicante, nec prædicare, nisi mittatur. Oportet ergo deuenire ad vñ, à quo mittantur illi, qui fideles ad finē supernaturalē vocant. & ista est deductio Apostoli ad Romanos 10.

Secundo, efficiens in omnium credentium gubernatione, & motione. Non est enim abire in infinitum, & in mouentibus, & motis, & in rectoribus, & rectoribus, vnde dicit Aug. 3. de Trinit. qd quemadmodū corpora crassiora, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora per spiritum vitæ: & spiritus vitæ irrationalis per spiritum vitæ rationalem. Et spiritus vitæ rationalis desertor, atque peccator, per spiritum vitæ rationalem piū, & iustum: & ille per ipsum Deū, ac sic vniuersa creatura per Creatorem suum, ex quo, & per quē, & in quo condita, atque instituta est. ac per hoc voluntas Dei, & per consequens, Papæ, qui est eius Vicarius, est prima, & summa causa omnium corporalium, & spiritualium motionum: quia nihil sit visibiliter, & sensibilibiter, quod non de interiori, inuisibili, & in-

Propositio ne prima.

De Causis 12.

Tomo 3. cap. 4.

insensibili, & intelligibili aula Summi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur. Tertio, est causa formalis in omni donorum, & gratiarum diffusionem, & distributionem. Est enim vniversalis dispensator illius infiniti thesauri: puta meriti Christi, Martyrum, & Apostolorum, quo Ecclesia est dotata, & ditata, & Christi milites stipendiantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd hoc ipsum qd Papa vocat Imperatorem in suum auxilium, & Ecclesie defensionem, a Papa habet casualiter effectiue, & finaliter terminatiue, cum gladium imperiale solum in ministerium Dei consistit sibi esse datum, vt dicitur 23. q. 4. c. Questum.

AD secundum est dicendum, qd sicut contingit esse, multos fines, vnus tamen reducitur in alium, quousq; deueniatur ad vltimum, ad que omnes reducuntur, cum non sit in talibus abire in infinitum; Sic contingit esse, multos mouentes: vnus tamen reducitur ad aliud, quousq; deueniatur ad primum mouens, a quo cuncta mouentur. iste est Deus, post Deum est Papa Vicarius eius.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Augustinus multa de diuinis honoribus subtrahuntur, quae defuerunt humanis, vel subiectione mortifera, vel adulatione pestifera: Papae tamen vicario Christi non est dubium, quod plures, & maiores honores deferri debent, quam cuiuscunque alteri Imperatori, vel Regi.

ARTICVLVS VII.

UTRUM IMPERATOR sit maior Papa in auctoritate.

Tunc recemata in Sum. de Eccles. lib. 1. cap. 90. & seq.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, qd Imperator sit maior Papa in auctoritate. Scribitur enim 1. Petri 2. Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, siue Regi quasi praecellenti: siue Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.

2. Praeterea: Scribitur Iudithae 6. ex persona Holofernis: Ut ostendam tibi, quoniam non est Deus nisi Nabuchodonosor, & quod ipse sit Dominus vniuersae terrae, tunc probabis, quando gladius militiae meae transibit per latera tua.

3. Praeterea: Scribitur 96. dist. c. Constantinus, qd in primo privilegio dato per ipsum Ecclesiae constitutum est, vt in toto orbe Romani Pontifices, vel Sacerdotes ita caput habeant Romanum Pontificem, sicut iudices Regem. Auctoritatem ergo accepit Papa a Constantino, & sic fuit maior ipso.

IN CONTRARIUM est. Quia auctoritas Papae est in caelo, & in terra. est autem Vicarius illius, de quo scribitur Sap. 18. Gladius acutus insimulatum Imperium tuum portans, stans in terra, tangit caelum.

Potestas autem imperialis solum est in terra. Ergo minor illa.

RESOLVTIO.

Papa, cuius auctoritas est in caelo, & in terra, maior est Imperatore, cuius auctoritas est solum in terra.

RESPONDEO, dicendum, qd ista questio determinatur per illud, quod habetur extra de maioribus. & obediencia. c. Solitae benignitatis affectu. vbi Papa respondens Imperatori ex eo, quod iratus fuerat, qd in litteris suis visus fuit eum increpare sic dicit: Potuisses autem praerogatiuum Sacerdotij ex eo intelligere potius, quia dictum est non a quolibet, sed a Deo: non Regi, sed Sacerdoti: non de Regia stirpe: sed de sacerdotali prosapia descendenti: de Sacerdotibus videlicet qui erant in Anathoth: Ecce constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipas, aedifices, & plantes. Soluitur similiter per illud, quod habetur 96. dist. c. Constantinus. vbi sic dicit: Vtile iudicauimus vna cum omnibus Satrapis nostris: vt sicut B. Petrus in terris vicarius filij Dei videtur esse constitutus: ita principatus eius potestatem, & auctoritatem amplius, quam terrenae imperialis nostrae serenitatis mansuetudo habere videtur: Vnde & tenentes fratrum equi ipsius pro reuerentia B. Petri, stratoris officium illi exhibuimus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd B. Petrus scribebat subditis suis prouocans eos ad humilitatis meritum, nec imponens eis Regalis, vel Imperialis subiectionis iugum: quia si hoc intendisset supposuisset eos nedum seruituti Imperatorum, verum etiam seruituti seruorum: cum dicat: Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum. Planum est autem, quod serui inter creaturas Dei nominantur.

AD secundum est dicendum, quod Holofernes, qui illa verba dixit labijs charitatis vnus mulieris Hebraeae interfectus est. & Nabuchodonosor, qui se Deum vniuersae terrae nominabat, ab hominibus eiectus est, & cum bestijs fuit habitatio sua, quam diu non recognouit Deum caeli esse Dominum vniuersorum, vt dicitur Danielis 4.

AD tertium est dicendum, qd Constantinus non dixit se esse caput omnium: sed solum illorum, qui erant suae iurisdictioni subiecti: Non enim Imperator, vel Rex accipit potestatem gladij super bonos, & malos vniuersaliter, sed solum super eos, qui sunt eorum potestati commissi. nec Constantinus Papam constituit esse caput omnium Sacerdotum principaliter effectiue. quia sic constitutus est caput ab ipso Christo, quando dixit Petro: Tu vocaberis Cephas. sed solum instrumentaliter administratiue. Exhibuit enim sua imperiali potentia ministerium, quo omnes beatum Syluestrum Summum Pontificem recognoscerent.

QVAEST. XXXVII. DE IMPERII TRANSLATIONE.

De materia huius questionis praeter alios vide Castaldum Perusinum in tractatu de Imperatore quest. 7. Et Aluar. lib. 1. cap. 18. & 37.

UTRUM considerandum est de Imperij translatione. Circa quod quaeruntur sex:

- Primo, Vtrum auctoritate Papae facta sit translatio omnium regnorum.
Secundo, Vtrum auctoritate Papae specialiter Imperium translatum sit ad Romanos.
Tertio, Vtrum auctoritate Papae Imperium translatum sit a Romanis, ad Graecos.
Quarto, Vtrum auctoritate Papae Imperium translatum sit a Graecis ad Germanos.
Quinto, Vtrum auctoritate Papae Imperium possit transferri a Germanis ad alios.
Sexto, Vtrum auctoritate Papae ordinandum sit, studium semper sequi imperium, & regalem militiam.

ARTICVLVS I.

UTRUM AUCTORITATE Papae facta fuerit translatio omnium Regnorum.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd auctoritate Papae non sit facta translatio omnium Regnorum. Scribitur enim Daniel. 2. qd Deus ipse mutat tempora, & aetates: transfert regnum, & constituit. Non ergo hoc fit auctoritate Papae.

- 2. Praeterea: Scribitur Eccl. 10. qd Deus regnum a gente in gentem transfert propter iniustitias, & contumelias, & diuersos dolos. Peccatorum ergo abundantia magis, qm Papae potentia, facta est translatio ipsorum regnorum.
3. Praeterea: Scribitur 1. Paralip. 10. qd Deus interfecit Saulem, & transfudit regnum eius ad Dauid filium Isai.

IN CONTRARIUM est, quia mediante Sacerdotali, vel Prophetali pronuntiatione, qui pro illo tempore, loco Papae vicem Dei gerebant, facta est regnorum translatio.

RESOLVTIO.

Regnorum omnium translatio auctoritate Papae facta fuit, vel alicuius, qui ipsum figurabat.

RESPONDEO, dicendum, qd vel loquimur de translatione Regni Iudeorum: vel de translatione Regni Gentilium, & Paganorum: utroque autem

modo auctoritate Papae, vel eius, qui gerebat vicem Papae secundum conditiones status illius temporis, facta est translatio regnorum. Nam primus Rex in Populo Iudeorum fuit Saul: qui sicut per Samuelem, qui pro illo tempore personam summi Sacerdotis gerebat, fuit a Deo electus, & vnctus: ita per eundem Samuelem, a Deo fuit reprobatus: & eius regnum ad Dauid filium Isai est translatum: Vnde dictum est Samueli 1. Reg. 16. Vsq; quod tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet super Israel: imple cornu tuum oleo: & veni, & mittam te ad Isai Bethlehemitam, cuius filium prouidi mihi in Regem: Si vero loquamur de translatione Regni Gentilium, & Paganorum: Planum est etiam, quod facta est translatio eius, mediante Dei auctoritate, & prophetica veritate Danielis, qui pro illo tempore personam Papae repraesentabat: Scribitur enim Danielis 2. qd Nabuchodonosor vidit statuam vniam, cuius caput erat ex auro optimo, pedes vero, & brachia de argento, venter vero, & femora ex aere, tibiae vero, & pedes de ferro: Quam visionem interpretans Daniel sic dicit: Caput statuae ex auro significabat regnum Assyriorum. Pedes vero de argento significabat Regnum Graecorum propter sonorosam sapientiam. Femora vero ex aere, regnum Medorum: Pedes vero, & tibiae de ferro, regnum Romanorum: quia sicut ferrum comminuit, & domat omnia metalla, sic Romani comminuerunt, & domauerunt omnia regna terrae. Ab Assyrijs ergo regnum translatum est ad Graecos: A Graecis ad Medos, vel ad Medos translatum est primo: & postmodum a Medis ad Graecos: & a Graecis ad Romanos. Et tunc Romanis imperantibus in vniuerso orbe, abscissus est de monte lapis sine manibus: tunc natus est Christus de vtero Virginali, sine virili semine: qui percussit statuam, & redacta fuit quasi in fauillam. Ex tunc enim Reges terrae, qui idola destruxerunt: & Roma specialiter, quae erat Magistra erroris, fuit facta discipula veritatis.

Saul primus Rex Iudeorum.

Nabuchodonosor statuae significatio.

Roma erroris magistra est facta discipula veritatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Deus per seipsum posset Imperare: & regere vniuersum orbem, qui potens est, vt & sine rate quis adeat mare: sed vt non sint superuacua opera sapientiae suae: exiguu ligno credunt homines animas suas, vt dicitur Sap. 14. Potuit ergo sine Sacerdotibus, & Prophetis, qui pro conditione illius status vicem Papae gerebant, ordinare, & pronuntiare translationem omnium regnorum supradictorum. hoc tamen non fecit, sed fecit mediantibus eis.

AD secundum est dicendum, quod sicut formaliter

liter quis efficitur dignus Principatu, & imperio, virtutibus, & gratijs: ita peccatis, & vitijs formaliter quis meretur imperio, & regno priuari: effectiue tamen, & auctoritatiue fit hoc a Deo, ministerialiter vero a Summo Pontifice, qui est vicarius eius.

Ad tertium est dicendum, qd Saul merito priuatus est Regno: & translatus est eius regnum ad Dauid, propter eius superbiam: propter eius inobedientiam, & propter eius idololatriam, quia consuluit Pythonissam: nec sperauit in domino: vt dicitur 1. Paral. 10. non est tamen regnum eius translatum nisi auctoritate Samuelis, vt supra dictum est.

ARTICVLVS II.

UTRUM AUCTORITATE Papa specialiter Imperium sit translatum ad Romanos.

Videto Castaldum supra, initio questionis citatum.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, qd auctoritate Papae specialiter imperium non sit translatum ad Romanos. Quia ante fuit imperium ad Romanos translatum, quam Papa esset. Ergo non eius auctoritate hoc factum est.

Præterea: Quod non sit auctoritate Dei, non sit auctoritate Papae. Sed imperium non est translatum ad Romanos auctoritate Dei. Quia Romani Deum verum Hebræotum nunquam colere voluerunt, sicut dicit August. de consensu Euangelistarum 1. cap. 12. Non ergo ad eos translatum est auctoritate Papae.

Præterea: Natura fecit vigentes intellectu naturaliter dominos, & deficientes intellectu naturaliter seruos, vt dicit Philosophus 1. Poli. Sed Romani potissime vigeabant prudentia, & intellectu. Ergo naturaliter dominium Imperij translatum est ad eos abque Papae auctoritate.

IN CONTRARIUM est, quia Papae summo Sacerdoti dicitur Hier. 1. Ecce constitui te super Gentes, & Regna, vt euellas, & destruias, & dissipas, & plantes. Dissipatio ergo, & translatio regnorum ad summum Sacerdotem spectant.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papae Imperium ad Romanos fuit translatum.

RESPONDEO, dicendum, qd sicut dicit Aug. 5. de Ciuit. Dei; Valde supra vires hominum est occulta discutere, & liquido examine merita iudicare Regnorum: istud tamen indubitanter tenendum est, qd ille vnus verus Deus, qui nec iudicio, nec adiutorio deserit genus humanum, qui dedit regnum Assyrijs, vel etiam Persis, seu Græcis; ille idem, quando voluit, & quantum voluit, Romanis regnum dedit.

Possumus tamen quinque colligere specialiter: ex dictis

Aug. in diuersis locis supradicti libri de Ciuitate Dei, propter quæ imperium translatum est ad Romanos. Primum fuit reuerentia Deorum. Cum enim Marcus Marcellus Syracusanus urbem ornatissimam dellasset, euerfa illa, more bellorum, tan. casto, & tam clementi animo ab eo præceptum est, vt quicumque ad hoc, vel ad illud templum refugisset, haberetur illæsus. Ipse idem Imperator cum videret Ciuitatem ruituram, prius fleuit, & prius illi lacrymas effudit, quam Ciuitas esset euerfa. prius etiam, quam Ciuitatem iussisset inuadi, præceptum fecit, ne quis corpus liberum violaret. vt refert Aug. 1. de Ciui. Dei.

Secundum fuit clementia, & virtus animorum. vnde dicit Aug. eodem lib. quod de eorum præcipua laude dictum est: quod parcere subiectis, & debellare superbos, & quod accepta iniuria, ignoscere potius, quam persequi malebant.

Tertium fuit fides promissorum: recitat enim Aug. 1. de Ciuit. Dei; qd Marcus Atilius regulus causa promissi, iurisque iurandi ad hostes sine vlla dubitatione remeavit. Cum enim a Carthaginensibus in carcere detineretur, Romani pro impetranda pace missus fuit, quam cum non impetrasset, propter iuramentum, quod de reuertendo fecerat, ad eos reuersus est, & ab eis occisus.

Quartum fuit iustitia discussionum. non enim iudicabant aliqua absque matura discussione: quod potissime apparuit in accusatione Pauli Act. 25. de quo dixit Festus Regi Agrippæ: Audierunt me Principes Sacerdotum, & seniores Iudæorum postulantes aduersus Paulum damnationem mortis: ad quos respondi: quia non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, prius, quam ille, qui accusatur, præsentem habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obijciuntur.

Quintum fuit carentia propriorum. Dicit enim Augustinus super illo verbo 2. ad Thimo. 4. Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum veniens, affer tecum; Romanos hanc consuetudinem habuisse, vt Gentes, quæ cum pace eos recipiebant, ex tunc fratres eorum appellarentur: & Ciues Romani abique aliquo tributo dicerentur. Propter quod penula vestis consularis erat data patri Pauli in signum, quod Cuius Romanus erat. Vnde ex hac causa Iudas Machabæus audiens virtutem Romanorum quod curiam sibi fecerant, & quod quotidie consulebant trecentos, & viginti viros, de quorum consilio gerebant quæ digna erant: & quod per singulos annos magistratum eorum vni committebant dominari vniuersæ terræ: & quod omnes obediebant vni, & quod non erat inuidia, neque zelus inter eos. & quod propter victoriam obtentam de vniuersis Gentibus nullus eorum portabat dyadema, nec induebatur purpura: vt magnificentaretur in ea missis Legatis constituit cum illis amicitiam, & societatem, vt scribitur 1. Macha. 8.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd illud, quod fit auctoritate Summi Pontificis, sit auctoritate Christi, cuius Sacerdotium æternum fuit, & in æternum durabit vnde

Tom. 5. c. 6.

Vergilius lib. 6. Æneid.

Tomo 5. cap. 15.

† Valerius Maximus li. 2. cap. 4. & in dolo eius vis pleno dicitur die suu obijle.

Pauli Patet Cuius Romanus.

vnde quod factum est de translatione regnorum Christi auctoritate permissiue, vel effectiue, auctoritate Summi Sacerdotis dicitur esse factum

Ad secundum est dicendum, qd causam, quare Romani Deum Hebræorum noluerunt colere, assignat Aug. in lib. supradicto. quia Socratis Philosophi sententiam firmam tenebant: quæ talis erat: Vniquenque Deum sic coli oportere, quomodo se colendum ipse præciperet. Cui ergo sciret per dicta Hebræorum, qd eorum Deus solus volebat coli, exterminatis dijs omnium Gentium, non luerunt sibi sacrificia offerre: ex quo sibi simul cum alijs Dijs seruire non poterant. vnde respuerunt vnus Dei veri cultum, ne multos falsos offenderent: arbitranter magis sibi obfuturam illorum deorum iracundiam, quam veri Dei profuturam benevolentiam.

Ad tertium est dicendum, qd accipiendo naturaliter affirmatiue, nulli homini conuenit naturaliter Dominium, saltem secundum qd dominium opponitur seruituti. Cum enim omnes homines ex vno viro, & vna femina originem traxerint, non est datum vni magis dominari, quam alteri. Nec bona mundi alia sunt magis vni, quam alteri appropriata. Sed accipiendo naturaliter negatiue, sicut dicimus, quod homo nascitur naturaliter nudus: quia non oritur cum aliquo vestimento: per artem tamen potest sibi omne vestimentum fabricare: sic homo naturaliter efficitur Dns: quia per virtutes, quas sibi acquirit, meretur principari illis, qd sunt prudentia, & virtutibus denudati.

ARTICVLVS III.

UTRUM AUCTORITATE Papa Imperium translatum fuerit a Romanis ad Græcos.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, qd auctoritate Papae imperium non sit a Romanis ad Græcos translatum. quia Constantinus Imperator fecit huiusmodi translationem. Non ergo hoc factum est auctoritate Papae.

Præterea: Quatuor consilia facta in Græcia, præcipientibus Imperatoribus ibi existentibus, confirmata sunt per summos Pontifices existentes Romæ. Non ergo auctoritate Papae Græci Imperium habuerunt.

Præterea: Tempore Alexandri, imperium fuit apud Græcos, & postmodum translatum est ad Romanos. Non ergo a Romano Pontifice translatum est Imperium a Romanis ad Græcos.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 96. dist. c. Constantinus.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papae imperium a Romanis ad Græcos fuit translatum.

RESPONDEO, dicendum, qd postquam Imperator Constantinus baptizatus est per B. Siluestrum Imperio Occidentali cessit, & urbem sibi in Grecia elegit,

† Vide Coarctationem lib. 4. variar. resolut. cap. 16.

quæ Bizantiu vocabatur. quæ Romæ potentia, & meritis cœquauit. ibidem que sedem imperialem constituit, & ex tunc imperium a Romanis ad Græcos translatum est. ita vt Imperator de partibus Occidentalibus non debeat se intromittere, nisi expresse auctoritate, & mandato summi Pontificis, & hoc est quod Decretum dicitur. c. supradicto. Vbi sic dicitur: Ecce tamen palatium nostrum, quod Romanam Urbem, & omnes Italiae, siue Occidentaliu Regionu, Prouincias, Loca, Ciuitates, beatissimo Pontifici vniuersali concedimus, atque relinquimus: & ab eo, & a successoribus eius per constitutum Imperatoru decretum disponenda: vnde congruum prospeximus nostrum Imperium, & Regni potestatem Orientalibus transferre Regionibus, & in Bizantiæ Prouinciæ optimo loco nomine nostro Ciuitatem ædificare, & nostrum Imperium illic constitui. quoniam vbi Principatus Sacerdotum, & Christianæ Religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, ius non est; vt illic Imperator terrenus habeat potestatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd Constantinus huiusmodi translationem fecit auctoritate summi Pontificis, quæ quæ Vicarius Dei filij cœlestis Imperatoris iurisdictionem hæt vniuersalem sup oia regna, & imperia.

Ad secundum est dicendum, qd propter imperium ad Græcos post tempus Constantini translatum: Ecclesia ibi potestate, & dignitate multum vigeat: & ideo quatuor Concilia fuerunt ibi celebrata, quibus Imperatores sic eis se subiecerunt, quatenus per summum Pontificem approbarentur.

Ad tertium est dicendum, verum esse, qd ante Christi aduentum imperium translatum est a Græcis ad Romanos: sed post aduentum Christi tempore Constantini, ex quo cessit Occidentali Imperio, translatum est ad Græcos.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM AUCTORITATE Papa imperium translatum sit a Græcis ad Germanos.

Vide glossam, & Doctor. in cap. Venerabilem. extra de elect. & elect. potestate.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, qd auctoritate Papae Imperium non sit translatum a Græcis ad Germanos: quia Carolus Magnus, qd fuit primus Imperator, postquam a Græcis translatum est imperium, fuit Rex Francorum, non Germanorum, vel Theutonicorum. Non ergo a Græcis translatum est imperium ad Germanos.

Præterea: Adhuc dominus Græcorum vocatur Imperator Constantinopolitanus. Non ergo ab eis translatum est imperium ad alios.

Præterea: Postquam Imperator est electus, non nominatur Imperator Germanorum, seu Theutonicorum, sed Romanorum; & sic non est translatum imperium ad Germanos

IN CONTRARIUM est quod scribitur extra de elec. c. venerabilem. ubi dicitur, qd a sede Apostolica potestas eligendi Imperatorem in ipsos Electores peruenit, quae Romanum Imperium in persona Magnifici Caroli a Graecis transfuit in Germanos.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papae Imperium a Graecis ad Germanos fuit translatum.

RESPONDEO, dicendum, quod imperium concessum est Ecclesiae in eius oppressionis subleuationem, & protectionem: unde cum tam imperium Constantinopolitanum penes deficeret, & Romana Ecclesia per Longobardos nequiter opprimeretur, tempore Adriani Papae, & Leonis successoris eius, cui per Longobardos, & Romanos iniquos eruti fuerunt oculi, & lingua abscissa; diuina tamen virtute postmodum sibi restituta fuit; aduocatus fuit Carolus Magnus Rex Francorum, qui cum magno exercitu Papiam venit, & ipsam obsedit: & capto Desiderio Rege, ac Longobardis prostratis: de seruitute ipsorum Ecclesiam liberauit. unde propter tale beneficium collatum Ecclesiae, Papa Adrianus Carolo imperium contulit cum inuestitura Episcoporum, sicut patet 63. dist. c. Adrianus. postmodum tempore Leonis successoris eius iam imperio de genere Caroli deficiente, & scisso in multas partes; cum quidam Berengarius tyrannice Italia inuasisset; Ecclesia vocauit Otthonem, primum Regem Saxoniae: qui dictum Berengarium eiecit de Regno, & cum assensu Ecclesiae totam Italiam sibi subiugauit. Ex quo beneficio collato Ecclesiae, praedictus Rex a Leone summo Imperatore est constitutus forma, & modo, quo Carolus Magnus per Adrianum constitutus fuerat: sicut patet 63. di. c. In Synodo, & ex tunc imperium a Graecis dicitur ad Germanos esse translatum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod tempore Caroli Magni imperium non erat diuisum: sed ipse imperabat Germanis, & Francis. Sed postmodum deficiente genere Caroli: Hugo Dux Aurelianensis regnum Franciae sibi usurpauit, occisis illis, & extirpatis, qui erant de genere regio, & de genere imperiali; unde de dicto Hugone, ut ponitur, descenderunt omnes Reges Franciae, usque ad ista tempora, non de Carolo Magno.

AD SECUNDUM est dicendum, quod sicut dicit glossa ordinaria extra de elec. venerabilem, postquam imperium Constantinopolitanum sic defecit, ut Ecclesiam iuuare non posset, imperium proprie appellari non debuit. Sed ille verus Imperator dicitur, quem Ecclesia assumit in suum auxilium, & adiutorium.

AD TERTIUM est dicendum, quod Imperator dicitur Rex Romanorum, non ratione electionis, vel nationis, sed propter dignitatem, ratione deriuationis: quae inde deriuatum est imperium: & ratione confirmationis, & coronationis: quia ibi debet confirmari, & coronari.

ARTICVLVS V.

UTRUM AUCTORITATE PAPAE, IMPERIUM TRANSFERRI POSSIT A GERMANIS AD ALIOS.

Castaldus in tractatu de Imperatore quest. 7. nu. 10. & citati ibi per eum.

Quintum sic proceditur. Videtur enim, quod auctoritate Papae imperium non posset a Germanis transferri ad alios: quia Papa non potest contra auctoritatem Sacrae Scripturae. Sed scribitur Prouer. 22. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui. Papa ergo statuta antiquorum Patrum mutare non potest. Praeterea: Scribitur 25. q. 1. c. Iustitiae, ac rationis ordo suadet, ut qui a successoribus suis desiderat sua mandata seruari, Praedecessoribus suis proculdubio voluntatem, & statuta custodiant.

3 Praeterea: A Graecis translatum est imperium ad Germanos pro defectu potentiae Graecorum, non potentium iuuare Ecclesiam: sed in Germanis non est defectus potentiae; ergo a Germanis non potest transferri ad alios.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 22. q. 4. c. Displicet. ubi auctoritate Aug. dicitur, quod Ecclesia per incrementa temporum semper maiori potestate utitur. si ergo Ecclesia quandoque fecit huiusmodi translationem, multo fortius nunc potest facere.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papae imperium a Germanis ad alios transferri potest.

RESPONDEO, dicendum, quod difficultas oritur super electione imperij plerumque. quia conditio Imperatoris a tempore Constantini multipliciter variata est. Nam tempore dicti Constantini Imperatores eligebantur more antiquo, siue a Populo, siue a Senatu; siue ab Exercitu; & quandoque de genere, quandoque vero non. Qui modus seruatus est usque ad tempora Michaelis Imperatoris, & Caroli Magni. Postea institutio imperij processit per successionem usque ad tertium Otthonem, qui fuit nepos primi, & filius filij. De istis enim non inuenitur facta electio, sed sola prouisio per summum Pontificem: quia Ottho ueniens Romam, Ecclesiam multipliciter vexatam per quendam Crescentium Patrium ab illa vexatione ipsam liberauit tempore Ioan. xj. quo mortuo ad petitionem eius electus est quidam consanguineus eius, Brunus nomine: qui postea vocatus est Gregorius V. qui, conuocatis Principibus Alemaniae, ordinauit Electores Imperatoris officiales ipsius imperialis curiae, qualitercunque tamen institutio Imperij sit variata, nulli tamen dubium esse debet, quin summus Pontifex, quem Constantinus vicarium esse Dei filij firmiter confessus est, Imperatorem possit eligere quemcumque, & vnde

cumque sibi placet, in auxiliu, & defensionem Ecclesiae. A

RESOLVTIO.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod termini antiquorum Patrum non transgrediuntur, quod eorum intentiones obseruantur super utilitate, & protectione Ecclesiae, quam intendentes sicut Imperatorem elegerunt de vna Regione, ita reliquerunt posterioribus posse de alia eligere, eadem causa persata.

AD SECUNDUM est dicendum, quod Papa ita Canonibus auctoritatem praestat, ut seipsum non subijciat eis: sicut Christus, qui sic legem, quam dedit, carnaliter impleuit: ut cum se dominum legis ostenderet, quando contra litteram legis leprosum tangendo curauit.

AD TERTIUM est dicendum, quod ad protectionem, & defensionem Ecclesiae non sufficit solum posse defensionis, nisi ad sit velle debitae subiectionis, & scire ordinatae cognitionis.

ARTICVLVS VI.

UTRUM AUCTORITATE PAPAE ORDINANDUM SIT, STUDIUM SEQUI SEMPER IMPERIALEM, & REGALEM MILITIAM.

Vide prooemium Institutionum Iuris Ciuilis in principio, & ibi Doctores.

SEXTUM sic proceditur. Videtur enim, quod auctoritate Papae non sit ordinandum, studium sequi semper Imperialem, & Regalem militiam. Quia anima sedendo, & quiescendo fit sciens, & prudens: ut scribitur 7. Physicorum. sed militia Imperialis, siue Regalis consistit in quodam motu. Non ergo ipsam debet concomitari studium.

2 Praeterea: Curiam Imperialem, vel Regalem sequitur tumultus quaestionum generantium litem, & discordiam. Sed seruum Dei volentem studere non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes, ut scribitur 2. ad Timoth. 2. Non ergo militiam Imperialem, seu Regalem debet sequi, seu concomitari studium.

3 Praeterea: Quae studium impediunt, studium concomitari non debent: sed leges Imperiales impediunt studium, unde ordinatum est, ut Parisijs non legantur, nisi ubi studium est ordinatum.

IN CONTRARIUM est, quia Regalis, & Imperialis militia primo fuit in Aegypto: cum Regnum Assyriorum fuerit primum, ut supradictum est: sed circa Aegyptum mathematicae artes primo inuentae sunt; quia ibi gens Sacerdotum primo vacare dimissa est studio, & doctrinae: ut dicit Philosophus 1. Metaphysices.

§. Tho. 1. 2. q. 96. art. 5. ad 3. argu.

Arist. 7. Eth. t. com. 20.

Arist. 1. Metaph. sub. f. ac Prologi.

Studium Theologiae praesertim, & aliarum scientiarum ei adminiculantiu, debet sequi militiam Imperialem, & Regalem propter iustitiam defendendam, & multa bona conseruanda.

RESPONDEO, dicendum, quod Imperialem seu Regalem militiam quatuor per ordinem consequuntur. & dico Imperialem, vel Regalem militiam, iustitiam seruantem, & defendentem. quia remota iustitia, Imperia, & Regna, non sunt nisi quaedam latrocinia, ut dicit Augustinus 4. de Ciuit. Dei c. 4. Primum est pacis unitas: quia finis Imperialis militiae par est. Non enim bellatur, ut belleatur, sed ut pax habeatur, secundum Philosophum. Absque enim Regali, vel Imperiali prouidentia impossibile est rebus pacem dare, ut scribitur 2. Macha. 3. Secundum est diuini cultus reuerentia, & sanctitas. Unde post Carolum magnu militaris iustitia viguit in Francia. Ideo cultus Dei miro modo exiit ampliatu. Tertium est rerum temporalium vbertas. Quia mercantiae curre re non possunt, nisi ubi Regalis militia, & iustitia seruatur. Quartum est studij, & doctrinae veritas: reuoluendo enim tam libros Theologorum, quam Philosophorum, semper inuenimus studium concomitatum esse Regalem militiam, & Imperialem iustitiam. Fuit enim studium primo in Aegypto vigente militia Assyriorum tempore Ioseph, qui omnem terram Aegypti, & cunctos populos subiecit Pharaoni, praeter terram Sacerdotum, quae a Rege tradita fuit eis ad studium necessaria. ut scribitur 47. Genesis. Secundo fuit in Graecia, vigente militia Graecorum, tempore Alexandri: cuius tempore philosophati sunt Socrates, Plato, & alij, qui fuerunt iudices Philosophorum, ut dicit August. super illo verbo Psalmi 140. Absorpti sunt iuncti petrae iudices eorum. Tertio fuit Romae vigente Imperio Romanorum: Quando tanta fuit pax ut de gladijs fierent falces, & de lanceis vomeres, & atrata. Quarto fuit in Britannia tempore Regis Arturij, vigente militia Anglicorum. Vltimo fuit in Francia, tempore Caroli Magni, vigente militia Gallicorum, ubi stetit, & stat usque ad ista tempora. Sicut tamen insurgente cupiditate, tepuit, & tepescit ibi iustitiae equitas: ita ibi multum est debilitatum studium, & doctrinae veritas.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod secundum diuersitatem actuum distinguuntur actiones: unde ideo militia Regalis, vel Imperialis est necessaria studio, & doctrinae, quia ex illius motione necesse compellente fortificatur actio studij, & doctrinae, quae magis consistit in quiete, quam in motu.

AD SECUNDUM est dicendum, quod studium non sequitur Regalem militiam propter tumultum quaestionum generantium litem, & discordiam, sed propter vigorem iustitiae generantis pacem: Quia finis iustitiae pax. fructus enim iustitiae in pace seruatur, ut dicitur 1sa. 32.

AD

Tomo 5.

Aristot. 10. Eth. c. 7. & 7. Polit. ca. 15.

Studiū primū fuit in Aegypto.

Studiū secundū fuit in Graecia.

Studiū tertium fuit Romae.

Studiū quartū fuit in Britannia. Studiū postremū fuit in Francia.

Ad tertium est dicendum, quod non loquimur de studio cuiuscunque doctrinae humanitas acquisita: sed de studio Theologiae, quae est finis, & domina omnium scientiarum: & de illis scientijs, quae ipsi Theologiae adminiculantur: tales enim scientiae & si per leges Imperiales propter tumultum questionum impediuntur, tamen propter observationem iustitiae iuuantur, & promouentur.

QVAESTIO XXXVIII. DE IMPERATORIS CONFIRMATIONE.

Deinde considerandum est de Imperatoris confirmatione. Circa quod quaeruntur quatuor. Primo, Vtrum Imperator per Papam electus debeat confirmari. Secundo, Vtrum Imperator per Papam electus debeat inungi, & consecrari. Tertio, Vtrum per Papam Imperator electus debeat coronari. Quarto, Vtrum Papa Imperator electus debeat fidelitatem iurare.

ARTICVLVS I.

UTRUM IMPERATOR ELECTUS, PER PAPAM DEBEAT CONFIRMARI.

S. Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 5. §. 15.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod per Papam Imperator electus non debeat confirmari. Quia Imperator est caput in temporalibus, sicut Papa in spiritualibus. sed Papa beneficium confirmationis non recognoscit ab aliquo in spiritualibus. Ergo Imperator beneficium confirmationis in temporalibus non debet ab aliquo superiori recognoscere.

2. Praererea: Multis Praelatis conceditur, quod ipsa eorum electio sit confirmatio. Multo ergo magis tale beneficium intelligitur esse concessum Imperatori.

3. Praeterea Papa gerit vicem beati Petri: sed potestas data Petro per illa, quae scribuntur Matth. 16. Tibi dabo claves regni caelorum; intelligitur solum super spiritualia, non temporalia. In temporalibus ergo beneficium confirmationis non debet recognoscere Imperator ab ipso.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. cap. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Ad Papam spectat Imperatoris confirmatio, sicut ad ipsum pertinet Imperij iurisdictio vniuersalis.

RESPONDEO, dicendum, quod ad illum pertinet immediate Imperatoris confirmatio, ad quem pertinet Imperij immediata iurisdictio. Sed ad Papam pertinet immediatè Imperij plena iurisdictio. Postquam enim Constantinus cessit Imperio occidentali, nulla sibi reseruatione facta in Ciuitate Romana, in partibus Italiae, & in omnibus occidentalibus regionibus, plenum ius totius Imperij est acquisitum Summis Pontificibus, non solum superioris dominationis, verum etiam immediatè administrationis, ut ex ipsis tota dependeat Imperialis iurisdictio, quantum ad electionem, & quantum ad confirmationem: ita, ut ex tunc nullus de iure potuerit se intromittere de regimine occidentalis Imperij absque expressa auctoritate, & mandato Sedis Apostolicae: nisi usurpatiuè, & tyrannicè: sicut fecit Iulianus apostata, & multi alij. Igitur, sicut ad Summum Pontificem pertinet Imperij vniuersalis iurisdictio, sic ad ipsum spectat Imperatoris confirmatio, & approbatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod non est simile: nam Imperator sic est caput in temporalibus, quod non est caput simpliciter in tota Ecclesia. habet enim superiorem Summum Pontificem. quauis enim Dominum temporalem superiorem se non recognoscat: recognoscit tamen superiorem Vicariū Iesu Christi. quod ipse Imperator Valentinianus confitetur 63. dist. cap. Valentinianus. Talem, inquit, in Pontificali Sede constituite, cui & nos, qui gubernamus Imperium, sincere nostra capita submittamus. sed Papa superiorem non habet simpliciter. ideo in ipsa sua electione canonica statim est confirmatus, & statim plena, & libera gaudet iurisditione Pontificali.

AD SECUNDUM est dicendum, quod sicut scribitur 25. quaest. 1. cap. Ideo. Sacrosancta Romana Ecclesia, ius, & auctoritatem sacris Canonibus impertit, sed non eis alligatur. Posset ergo Papa ius concedere, quo Imperatoris electio canonicè celebrata, esset confirmatio, sicut de multis alijs electis, quorum confirmatio noscitur ad eum pertinere, iure scripto, vel priuilegio gratiosè ordinat. huiusmodi tamen beneficium confirmationis ab ipso Summo Pontifice esset deriuatum.

AD

Ad tertium est dicendum, quod auctoritas data Petro per illa verba, super spiritualia, & temporalia, intelligitur esse concessa. Sicut ergo Christus non posset seipsum negare Dominum spirituum, & temporalium: sic non posset se negare esse Deum. ita ex quo totum, quod suum erat, Petro concessit, tam Dominum spirituum, quam temporalium ipsum constituit. vnde scribitur 22. dist. cap. Omnes. quod solus Christus fundauit Ecclesiam, qui beato Petro aeternae vitae clauigero terreni simul, & caelestis Imperij iura commisit.

ARTICVLVS II.

UTRUM IMPERATOR PER PAPAM ELECTUS DEBEAT INUNGI, & CONSECRARI.

Latissime Castaldus tract. de Imperatore. q. 21. & alioquot sequentes. Et Aluar. lib. 1. cap. 21.

Ad secundum sic proceditur. Vt enim, quod per Papam Imperator electus non debeat inungi, & consecrari. quia inunguntur infirmi, & inualidi. sed Imperator non assumitur ut infirmus, & inualidus: sed magis, ut fortis, & sanus ad defensionem Ecclesiae. Ergo non debet inungi.

2. Praeterea: Inunctio fit ad instructionem doctrinae. iuxta illud 1. Io. 2. Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos: sed unctio eius docet vos de omnibus. & talis instructio, doctrinae non est necessaria Imperatori, cum non teneatur Ecclesiam defendere gladio spiritus, quod est verbum Dei: sed potius gladio corporali; Non est ergo necessarium, quod Imperator electus inungatur.

3. Praeterea: Non consecratur, nisi qui Sacramenta administrat. sed Imperator non administrat Sacramenta. Ergo non debet consecrari.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. cap. Venerabilem. & extra de sacra unct. cap. Cum venisset.

RESOLVTIO.

Imperatores, & Reges, propter inimicorum fidei expugnationem unguuntur: Prophetæ propter mentis illustrationem: Pontifices, & Sacerdotes propter Sacramentorum administrationem.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut missio exterior Spiritus sancti in signo visibili significabat inuisibilem missionem Spiritus sancti interioris, ut dicit Augustinus 15. de Trinit. cap. 26. sic unctio exterior unctioem interiorem significabat. qua quis Spiritus sancti gratia inungitur, & consecratur ad multiplices effectus.

Quandoque quidem ad mentis illustrationem, ut

quae sunt futura, & contingentia, pronuntiare valeat. vnde Saul postquam in Regem unctus est, in cuneo Prophetarum inuentus est, sicut scribitur 1. Reg. 19.

Quandoque vero ad inimicorum fidei expugnationem. Dicit enim Augustinus super illo verbo Psalmi 90. Super aspidem, & basiliscum ambulabis: & conculcabis Leonem, & Draconem, quod Ecclesia Spiritus sancti gratia roborata, tunc calcat super aspidem, & basiliscum: quando nocuenta aperta significata per Leonem, & nocuenta occulta significata per Draconem, deijcit, & prostermit.

Quandoque autem ad Sacramentorum administrationem, propter quorum sanctitatem non solum ministri, immo vasa, & vestes inungi, & sacri debent. Ergo propter mentis illustrationem inunguntur, & consecrantur. Prophetæ propter inimicorum fidei expugnationem inunguntur Imperatores, & Reges: De quorum unctioe dictum est Heliae 3. Reg. 19. Vade, & reuere in terram tuam per desertum in Damascum: Cumque perueneris illuc, unget te Hazeel Regem super Syriam. Heliseum autem filium Saphat unget prophetam pro te, & eris, quicunque que fugerit gladium Hazael interficiet tu Heliseus.

ut intelligatur, quod quicumque contemnit, & proteruit contra Sanctam matrem Ecclesiam, & fidem christianam impugnat, dato, quod fugiat gladium corporalem Regis, vel Imperatoris, gladium tamen spirituale Ecclesiae subterfugere non valet. Sed propter sacramentorum administrationem inunguntur Pontifices, & Sacerdotes. de quorum unctioe scribitur Exodi 29. ut Aaron, & filij eius in sacerdotium mihi consecrentur: pones Tyram in capite Aaron: & laminam sanctam super Tyram, & oleum unctiois fundes super caput eius, atque ex hoc ritu consecrabitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit Hugo 2. lib. de sacra. tria sunt genera olei sancti. Primum est, quod dicitur oleum infirmorum, Secundum est oleum unctiois, quod catechumini, & neophyti unguuntur in pectore, inter scapulas, ad Sacramentum baptismi percipiendum. Tertium est oleum principalis chrismatis, quo inunguntur capita Regum, & Pontificum. Hac ergo unctioe Imperator debet ungi, & consecrari.

AD SECUNDUM est dicendum, quod quamuis Imperatori necessaria sit mentis illustratio: non tamen principaliter inungitur ad hunc effectum: sed magis ad inimicorum fidei expugnationem, ut dictum est.

AD TERTIUM est dicendum, quod consecrari quis dicitur, qui sacra administrat, & qui sacra recipit. Imperator ergo, quamuis immediate sacra non administrat: recipit tamen sacram unctioem, ex cuius receptione consecratur.

ARTI

Tomo 3.

Hic variatur Lectio.

totusque...

inter...

ARTICVLVS III.

UTRUM IMPERATOR electus debeat per Papam coronari.

De materia articuli latissime Castaldus tract. de Imperatore quaest. 30. & seq. Et Aluar. lib. 1. cap. 21.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod per Papam Imperator electus non debeat coronari. Scribitur enim 96. dist. c. Constantinus: Frigium vero candido nitore splendidam resurrectione Domini significans, atque coronam sacratissimam vertici Papae Siluestri manibus nostris imposuimus, & tenentes frenum equi ipsius, stratoris officium illi exhibuimus. Si ergo Imperator coronatur Papam, non videtur, quod debeat ab ipso coronari. Præterea Imperator coronatur a quibusdam, & Mediolani non ergo debet Roma per Papam coronari. Præterea non debet coronari, nisi qui prius legitime certauerit, ut dicit Apostolus ad Timotheum 11. Ante ergo, quam Imperator probatus sit in certamine, coronari non debet.

In CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. cap. Venerabilem.

Imperator non nisi a Papa, quo minor est, coronari debet.

Imperator non nisi a Papa, quo minor est, coronari debet.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Apostolus ad Hebraeos 7. Absque ulla contradictione semper quod minus est a maiori benedicitur. eo ergo ipso, quod Papa superior, & maior est Imperatore, per eum debet benedici, & inungi, consecrari, & coronari: In cuius coronatione sex per ordinem debent seruari, quarum in illa auctoritate scripta. Cantici 3. intelliguntur: Egredimini filiae Syon, & videte Regem Salomonem in dyademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ eius. Primum est populi debita reuerentia, & subiectio. Secundum est ipsius Imperatoris inunctio, & consecratio. Tertium est coronæ impositio. Quartum est ipsius Papæ, & eius auctoritatis interuentio. Quintum est annuli subactio. Sextum est lætitiæ demonstratio, & populi acclamatio. Scribitur enim de Carolo Magno, quod cum per Adrianum, & per Leonem successorem eius fuit coronatus, ab vniuerso populo Romano acclamatum est: Carolo Magno, Augusto, a Deo coronato, pacifico Imperatori Romano, vita, & victoria.

Acclamatio in coronatione Caroli Magni.

Primum ergo istorum habetur cum præmittitur: Egredimini filiae Syon. Secundum, cum adiungitur: Et videte Regem Salomonem. Non enim debet dici Rex, nisi prius inungatur, & consecratur. Tertium,

cum additur: In dyademate. Quartum, cum anneditur: Quo coronauit eum mater sua. mater enim Imperatoris Ecclesia est. Quintum, cum subinfertur: In die desponsationis illius. Sextum, cum postponitur: In die lætitiæ eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Constantinus coronam imposuit Papæ, sicut minister obsequens, non sicut dominum, & auctoritatem præbens, cuius signum est: quia tenens equum eius, stratoris officium sibi exhibuit.

AD SECUNDUM est dicendum, quod sicut in naturalibus vltima forma est completiua: alia vero debent dici quædam dispositiones. sic in moralibus vltima perfectio dicitur illa, quæ introducitur per principale agens. Imperator ergo non debet dici esse coronatus, quamdiu per Summum Pontificem, vel eius auctoritate, corona sibi non imponitur.

AD TERTIUM est dicendum, quod legitime certare, potest intelligi dupliciter: vel animi præparatione, vel operis executione. Imperator ergo, quando coronatur, licet nondum sit probatus legitime certare operis executione, probatus tamen iam est animi præparatione.

ARTICVLVS III.

UTRUM IMPERATOR electus debeat iurare fidem Papæ.

In recrementa in cap. Tibi domino. 63. dist. vbi sequitur hunc Auctorem.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ Imperator electus non debeat fidem iurare. Quia Papa non debet cogere aliquem ad illud, quod est perniciosum, vel periculosum. Sed super illo verbo Mat. 5. Ante omnia nolite iurare. Dicit Augustinus, quod omnis iuratio falsa, est perniciosa: vera vero est periculosa: nulla vero est secura.

De verb. Apost. post. ser. 10. Tomo 10.

Præterea Scribitur ad Hebr. 6. quod omnis controuersie finis est iuramentum. sed inter Papam, & Imperatorem non debet esse aliqua controuersia: cum vnus sit minister alterius. Ergo non debet sibi iuramentum præstare.

Præterea: Eadem epi. & cap. dicit Apostolus, quod homines per maiores suos iurant. Sed Imperator in temporalibus non recognoscit maiorem se. Ergo non debet alicui de temporalitate iuramentum præstare.

IN CONTRARIUM est quod scribitur 63. cap. Tibi domino.

RESOLVTIO.

Imperator ad Ecclesiam defensionem assumptus Papæ fidem iurare debet.

RESPON

RESPONDEO, dicendum, quod Imperator assumitur in defensorem, & protectorem Ecclesie, potissime in partibus Italiae, & in Occidentibus Regionibus, in quibus Ecclesia non solum habet temporalium iurisdictionem vniversalem, sicut in toto orbe noscitur habere; verum etiam habet, mediante Ministro, quem elegit, immediatam administrationem. Talis ergo minister in tribus tenetur Ecclesie fidelitatem seruare. Primo, in ipsius Ecclesie exaltatione, ut per rebelles, & infideles Ecclesia non deprimat: sed potius illis expugnatis, iuxta posse suum supra candelabrum ponatur. Secundo, in Ecclesie Pastoris, & Rectoris defensione: ut nec vita, nec honor sibi debitus per eum auferatur: sed magis volentibus auferre per ipsum viribus resistatur. Tertio, in temporalium, per Constantinum concessorum Ecclesie conseruatione: ut in talibus non prætendat aliquam immediatam iurisdictionem, sed solum immediatam administrationem. & ista tria po-

nuntur in iuramento fidelitatis, quod ipse Imperator Summo Pontifici præstare tenetur: sicut expressè patet cap. supra dicto, Tibi domino.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod quæuis iuratio sit periculosa, ex causa tamen necessaria, cum debita cautela est faciendâ, habet utilitatem.

AD SECUNDUM est dicendum, quod propter controuersiam terminandam, vel non incurrendam, iuramentum est sciendum, quamuis ergo cum Imperator iuramentum præstat, inter eum, & summum Pontificem controuersia non habeatur: præstandum tamen est iuramentum ad confirmationem, ne controuersia incuratur.

AD TERTIUM est dicendum, quod Imperator nulum superiorem se recognoscit Dominum temporalem: & qui fungatur auctoritate puri hominis: sed bene debet recognoscere superiorem se vicarium illius, qui est verus Deus, & verus homo.

QVAESTIO XXXIX. DE IMPERATORIS ADMINISTRATIONE.

Uterius considerandum est de Imperatoris administratione. Circa quod queruntur tria.

Primo, Vtrum Imperator statim electus, absque eo, quod sit per Papam confirmatus possit administrare.

Secundo, Vtrum Imperator per Papam electus, & confirmatus absque aliqua alia solemnitate possit administrare.

Tertio, Vtrum Imperator statim electus absque Papæ auctoritate possit administrare, saltem in Regno Alemannie.

Imperator, quam Rex, & alij Principes mundi, sed Rex, & alij Principes statim post mortem prædecessorū possunt administrare. Ergo Imperator eodem modo statim post mortem prædecessoris eius post canonicam electionem potest administrare.

Præterea: Per electionem aliquod ius acquiritur Imperatori, sed non acquiritur sibi ius super administratione spiritualium. Acquisitum est ergo sibi ius super administrationem temporalium.

IN CONTRARIUM est, quia nullus electus, cuius confirmatio ad Papam spectat, potest administrare, non obtento beneficio confirmationis, sicut dicitur extra de elec. c. Nosti. planum autem est, quod Imperatoris electio Papæ relinquatur confirmada.

ARTICVLVS I.

UTRUM IMPERATOR STATIM electus possit administrare.

Vide Baldum in l. ult. C. de quadriennij prescriptione.

Ad primū ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Imperator statim electus possit administrare. Quia temporalium administrationem Imperator cōfert Papæ, & Ecclesie. Vnde & sibi tributum de talibus Papa mandat dari, sicut patet 23. q. 8. c. Tributum. non ergo administrationem temporalium Imperator à Papa debet recognoscere.

Præterea: Non est inferioris conditionis Impe-

RESOLVTIO.

Imperator electus ante confirmationem administrare non potest. Papa autem electus intelligitur confirmatus, quia superiorem non habet.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut in naturalibus actio præsupponit virtutem: & virtus præsupponit substantiam: eo quod à nulla substantia creata potest egredi actio, nisi mediante virtute, ut probat Commentator 7. Metaph. Est enim hoc proprium folius Dei, quod immediate agat per suam substantiam: quia virtus eius substantia est. Sic in moralibus ista tria se ad inuicem præsupponunt: electio, confirmatio, & administratio: ita quod electio tenet locum substantiæ: confirmatio locum virtutis: & admi-

2. 190. 11. A. 2. 190. 11. A. 2. 190. 11. A.

& administratio locū operationis. Per electionē. n. Imperator generatur, & acquirit esse: per confirmationem vero acquirit virtutem, per quam agat. Sed per administrationem exequitur ipsum agere, & ipsum operari, mediante substantia, & mediante virtute sibi per electionem, & confirmationem acquisita: vnde sicut nulla creatura potest agere immediate, sine virtute superaddita: quia tunc sua substantia esset sua virtus; quod soli Deo conuenit: sic Imperator per solam electionem non potest administrare; nisi beneficium confirmationis recipiat: quia tunc sequeretur, quod sua electio esset eius confirmatio, quod solum veritatem habet de Summo Pontifice, qui sui periorum non habet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod post donationem factam Ecclesie à Constantino in toto Imperio Occidentalium Regionum Ecclesia habet temporalium non solum vniuersalem iurisdictionē, verum etiam vniuersalem administrationem, quam exequitur, mediante Imperatore, quem elegit, ne ipse Papa implicet se negotijs secularibus. & ideo virtutem, & potestatem administrandi Imperator recipit, quando eius electio per Papam confirmatur, & approbatur.

AD SECUNDVM est dicendum, quod non est simile de Imperatore, & alijs Principibus mundi propter tria. Primo, quia Papa confert Imperatori immediatam administrationem, & est minister Ecclesie in administratione temporalium, quam non confert alijs. Secundo, quia constitutio aliorum Regū, vel Principum vadit per successionem: non autem sic institutio Imperatoris. Tertio, quia quicquid agitur circa Imperium, tam eius electio, quam eius confirmatio, totum est ex institutione Ecclesie, quod non contingit de alijs.

AD TERTIVM est dicendum, quod nullum ius administrandi acquiritur Imperatori per eius electionem, sed bene acquiritur sibi ius, quod possit confirmationem suam procurare, & se purgare, si aliqua obijcerentur, quæ haberent vitare electionem factam de se ipso.

ARTICVLVS II.

UTRUM IMPERATOR
statim electus, & confirmatus
possit administrare.

Panormitanus in c. Venerabilem. de elect. Et Castaldus tract. de Imperatore quest. 46.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, quod Imperator statim electus, & confirmatus possit administrare: quia agente appropinquante passo disposito, statim sequitur actio. Sicut dicit Philosophus in Meta. Papa ergo appropinquante Imperatori disposito per canonicā

Aristotel. 9.
metaph. t.
com. 10.

ELECTIONEM, confirmando ipsum, statim poterit sequi executio, & administratio.

2 Præterea: Vbi est maius periculum, ibi citius succurrendum est. Sed Imperator assumitur ad subueniendum Ecclesie oppressæ, & molestatæ per Tyrannos. Ergo post confirmationem non est differenda eius administratio.

3 Præterea: Non in alio dependet Imperator ab Ecclesia, nisi in eius electione, & confirmatione: statim ergo electus, & confirmatus poterit administrare.

IN CONTRARIVM est, quia præter confirmationem, & electionem multa requiruntur ad Imperialem solennitatem: vt vnctio, consecratio, & coronatio, sicut supra dictum est.

RESOLVTIO.

Imperator, quamuis sit confirmatus, administrare non potest, nisi sit vnctus, consecratus, & coronatus.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqua requiruntur ad rei quidditatem, & substantiam: Aliqua vero ad rei solennitatem, & euidenciam. Illa ergo, quæ pertinent ad Imperatoris quidditatem, & substantiam, solum est eius confirmatio, & electio: sed illa, quæ pertinent ad solennitatem eius, & euidenciam, est eius inunctio, consecratio, & coronatio. vnde conuenienter ante eius officij executionē omnia ista circa eum expleri debent. habemus enim de hoc magnum documentum in veteri lege. Primo de Moyse, qui fuit Dux, & Imperator populi Israelitici, de quo scribitur Exodi 17. quod ante executione sui officij, puta antequam pugnaret contra Amalech, ascendit in montem, vt prius precibus, quam armis pugnaret.

De Salomone vero habetur 3. Reg. 1. quod ante administrationem sui officij multæ solennitates factæ sunt erga eum. vnde ibi dicitur ex mandato Regis David: Toli te vobiscum seruos Domini vestri, & imponite Salomonem filiū meum super mulam meā, & ducite eum in Gyon, & inūgat eum ibi Sadoch Sacerdos, & Nathan Propheta in Regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Viuat Rex Salomon.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in agentibus ex necessitate naturæ sufficit, vt actio naturalis sequatur ex appropinquatione agentis cum passo disposito: Sed in agentibus à proposito, & per electionem, requiritur debita consiliatio, matura deliberatio, & diuini auxilij impetratio: ac omnia alia, quæ faciunt ad consecutionem finis supernaturalis: ad cuius faciliorem consecutionem, & impedimentorum remotionem Ecclesia principaliter Imperatorem in suum aduocatum, & defensorem assumit.

AD SECUNDVM est dicendum, quod vbi periculum Ecclesie immineret ex vexatione & perturbatione Tyrannorum Imperator vocatus * ad Papam ante eius confirmationem, vel electionem possit administrare

* al. per

de

de mandato Papæ illa, quæ spectarent ad subleuationem Ecclesie: vnde de Carolo Magno scribitur 63. dist. cap. Adrianus, quod vocatus per Papam, prius Regē Desiderium captiuauit, & Longobardos expugnauit, & postmodum per eum in Imperatorem fuit confirmatus, & coronatus.

AD TERTIVM est dicendum, quod sine diuina influenza Imperator non posset populum sibi commissum regere. Nam quauis Imperator immediate ab Ecclesia non recipiat nisi electionem, & confirmationem: tamen diuinam influentiam, & cordis prudentiam recipit, mediante sacra vnctione, & consecratione. propter quod de Salomone scribitur 3. Reg. 3. quod statim recepta sacra vnctione, Dominus apparuit sibi per somnium dicens: Postula à me quod uis. qui cum postulasset sapientiam, & prudentiam, dictum est sibi: Cor sapiens, & intelligens datum est tibi in tantum, quod nullus ante tibi similis fuerit, nec post te resurrecturus sit.

ARTICVLVS III.

UTRUM IMPERATOR
electus possit ante eius confirmationē
in Regno Alemania ad-
ministrare.

Vide citatos in præcedentibus articulis.

Arist. 3. Phys.
sc. rez. com.
48.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur enim, quod Imperator electus non possit ante eius confirmationem in regno Alemania administrare: quia eadem est ratio totius, & partis. totius terræ, & vnus glebæ: & totius ignis, & vnus scintillæ, vt dicitur 3. Physicorū. Sed regnum Alemania est aliqua pars Imperij. Si ergo non potest administrare sine confirmatione in toto: non poterit administrare in illa parte.

2 Præterea: Constantinus totum occidentale Imperium sub dominio Romani Pontificis mandauit gubernari immediate. cum ergo regnum Alemania in occidentali Imperio existat; non poterit ibi administrare, nisi per confirmationem Papæ.

3 Præterea: Si potest administrare in regno Alemania, statim electus; vel hoc est ratione, qua Rex: aut ratione, qua Imperator: non ratione qua Rex, quia non est electus in Regem, sed in Imperatorem: nec ratione, qua Imperator, quia sic vbique posset administrare.

IN CONTRARIVM est consuetudo diuina, quæ æquipollet legi. secundum quod Ili. dicit. lib. 6. Etymol. cap. 10.

RESOLVTIO.

Imperator electus ante confirmationem in Regno

A Alemania potest administrare. Quæ enim dissimulantur, & non prohibentur, dicuntur concessa.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt ius acquisitum esse Imperatori per solam electionem administrandi in Regno Alemania, propter duo: Primo, ex diuturna, & longa consuetudine: de qua si disputare volumus, vt ex consuetudine aliorum alios improbemus; oritur interminata luctatio, propter quam vitandam, summè cauendum est, ne tempestas contentionis serenitatem charitatis obnubilet, vt dicit August. in de ieiun. diei sabbati. Epistola 119.

Secundo, ex ordinatione illius regni, & consuetudine illius populi, cui se tanquam in re propria possunt se sibi subijcere. quod de alijs partibus eis non conuenit ordinare, & istud puto esse verum, si Papa dissimulat, & contrarium sibi non mandat: quia in talibus, quæ ex ordinatione Ecclesie pendent, eo ipso quod dissimulantur, & non prohibentur, intelliguntur esse concessa.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod licet in partibus homogeneis, de quibus loquitur Philosophus, eadem ratio sit totius, & partis, quantum ad prædicationem, eo quod quælibet pars ignis est ignis. quælibet pars terræ est terra. non tamen est eadem ratio quantum ad actionem vel passionem. posset enim aliqua pars ignis in aquam conuerti, tamen non totus ignis. & aliqua pars terræ posset sursum eleuari per calorem Solis, non tamen tota terra. Sic in aliqua parte Imperij permittitur Imperatori administrare, quod tamen non permittitur sibi in toto Imperio, nisi sit per Papam confirmatus.

AD SECUNDVM est dicendum, quod tempore Constantini Romanum Imperium erat totum integrum, sed postmodum tyrannicè & vsurpauit tam Imperium Orientale, quam Occidentale fuit, & est multipliciter diuisum. Et ideo Ecclesia propter pacem seruandam solum circa partes Italiae temporalium administrationem committit Imperatori, cum solennitate confirmationis, & coronationis. In alijs autem partibus non exequitur quam habet iurisdictionē: sed prudenter dissimulat suorum fidelium Principū dominationem.

AD TERTIVM est dicendum, quod administrat in Regno Alemania magis, vt Rex, quam vt Imperator, & quamuis non eligatur in Regem, sed in Imperatorem, ad eum tamen spectat regnum Alemania committere. & ibi, & in alijs partibus Rectorem instituire. cum ipse omnibus partibus præsentialiter adesse non possit.

V QVAL

QVAEST. XL. DE IMPERATORIS DEPOSITIONE.

INDE considerandum est de Imperatoris depositione. Circa quod quaruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit Imperatorem deponere.

Secundo, Vtrum Papa propter contumaciam Imperatorem deponat.

Tertio, Vtrum Papa possit Imperatorem excoicare.

Quarto, Vtrum Papa possit Imperatoris subditos a iuramento fidelitatis absoluer.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT IMPERATOREM DEPONERE.

Materiam huius quaestionis vide cap. Ad Apostolicæ, & ibi Canonistas, de senten. & re iud. lib. 6. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. 21. & 37.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit Imperatorem deponere. Quia minister inferiori superiori deponere non potest. Sed Christus Luca 22. quaestione Discipulorum quaeritum inter se, quis eorum videretur esse maior: determinauit per hunc modum, quod maior inter eos deberet esse omnium minister. Papa ergo, ex quo est minister omnium, non potest Imperatorem deponere.

Præterea: Papa non potest auferre, nisi illud, quod dat Imperatori. Sed non dat Imperatori temporalitatem: immo potius ab eo recipit. Ergo hanc non potest ab eo auferre.

Præterea: Papa non potest tollere ordinem, & regimen vniuersi mundi à Deo institutum. Sed duo sunt, quibus vniuersus mundus regitur: Pontificum auctoritas, & regalis potestas, ut scribitur 96. dist. c. Duo sunt quippe. Ergo neutrum istorum Papa potest tollere.

IN CONTRARIUM est, quia Imperator celestis potest Imperatorem terrenum deponere: cum non sit potestas nisi ab ipso. Sed Papa fungitur auctoritate celestis Imperatoris. Potest ergo terrenum Imperatorem deponere.

RESOLVTIO.

Imperatorē à Papa deponi posse, quis ibi inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundem constituere. id quod exempla ipsa, aut gesta declarat.

RESPONDEO, dicendum, quod duo præcipue declarant, Papam Imperatorem posse deponere. Primum est rationis efficacia. Planum est autem,

eadem sunt principia generationis rei, & corruptionis eiusdem. Per illa enim eadem principia, per quæ res generatur, corrumpitur contrario modo sumpta. Ut si per coniunctionem elementorum, & eorum amicitiam mixtum generatur: per eorundem elementorum disunctionem, & inimicitiam mixtum corrumpitur, & dissoluitur. Propter quod litem, & amicitiam principia omnium rerum aliqui Philosophi esse posuerunt, sicut Philosophus dicit 1. Physicor. Cui concordat illud, quod scribitur extra de Reg. iuris auctoritate Chryso. Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur. principium autem ipsius generationis Imperatoris planum est, quod est ipse Papa, quantum ad eius electionem, coronationem, &

confirmationem, ut supra ostensum est. Ergo principium eius depositionis, & corruptionis ipse Papa existit. Secundum est exempli, & facti euidetia. Legitur enim Innocentium III. Othonem Imperatorem deposuisse. quia fidelitatem iuramenti, quod Ecclesie fecerat, non seruauit. Et Fredericus post depositionem eius electus est, quem Honorius, qui dicto Innocentio in Pontificatu successit, coronauit in Basilica Sancti Petri: quem post modum simili modo à iuramento resiliens, & contra Ecclesiam hostiliter insurgentem, quam protegere tenebatur, Innocentius III. natione Ianuensis in Concilio generali Lugduni celebrato publice deposuit, & Imperio priuauit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Christus voluit caput Apostolorum esse ministrum omnium charitatis obsequio. non autem potestatis dominio. vtrumque enim secundum Aug. ille, qui præest, tenetur implere. Primo ut se non existimet præte dominante, sed charitate seruiente felicem, quantum ad charitatis obsequium. secundo, ut si videt se excedere in rigidi tate discipline, non ab eo requirit, ut ab ipsis subditis venia postuletur, ne dum nimium seruat humilitas, regendi frangatur auctoritas, quantum ad præte dominium.

AD secundum est dicendum, quod in partibus occidentalis Imperij, saltè prius donationem factam à Constantino, Papa confert Imperatori temporalitatem, & administrandi potestatem: cuius signum est, quod vacante imperio, immediata temporalium administratio, & plena iurisdictio Apostolicæ Sedi reseruatur.

AD tertium est dicendum, quod Papa non tollit ordinem à Deo institutum, quantum ad ista duo regimina, tollendo dominationem: sed bene tollit potestatis abusionem, ut si potestate, quam confert Imperatori, ipse abutatur; Ecclesiam, cuius mandatis tenetur parere, inuadendo, & contemnendo, potest ipsam ab eo tollere, & alteri conferre: & sic patet quaestio.

ARTI-

Lib. 1. Physicor. c. 48. Id habetur homil. 32. Matt. in opere imperfecto referunt luo in decreto. par. 8. cap. 233. & Gratianus huc palca 27. q. 2. c. omnis res.

D.P. Augustinus in prima Regula. Tomo 1.

Tomo 5.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA IMPERATOREM PROPTER CONTUMACIAM DEPONERE DEBEAT.

Canonista in c. Ad Apostolicæ. de sent. & re iud. lib. 6.

Secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa Imperatori propter contumaciam non debeat deponere. Quia Papa non potest deponi nisi pro hæresi. Ergo & Imperator, ut videtur, non nisi pro hæresi est deponendus.

Præterea: Contumacia incurritur, quando non parer quis mandato superioris. sed superior quandoque multa mandat ex liuore. interdum multa in mandatis superioris inconuenientia, & difficilia continentur. Ergo non propter contumaciam Imperator est deponendus.

Præterea: Magis est esse contumacem contra Deum, quam contra Papam. sed per quodlibet peccatum mortale homo efficitur contumax contra Deum. Ergo per quodlibet peccatum mortale Imperator esset deponendus.

IN CONTRARIUM est, quia Imperator debet deponi si contra præstitum iuramentum facit.

RESOLVTIO.

Imperator propter contumaciam sibi annexam, irreuerentiam, impænitentiam, inobedientiam: aut idololatriam, siue hæresis completiuam sententiam, à Papa est deponendus.

RESPONDEO, dicendum, quod contumacia, quantum ad præsens, quatuor mala habet annexa. Nam primo habet annexam idololatriam. scribitur enim 1. Reg. 15. quod quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Secundo hæresis habet annexam completiuam sententiam. dicit enim Aug. lib. 18. de Ciui. Dei. cap. 51. Si aliquid prae aliqui sapiunt, & correpti, vel moniti contumaciter resistunt, nec ad mandatum superioris emendare volunt, hæretici sunt. Tertio habet annexam impænitentiam. ut si quis in contumacia sic sit obstinatus, quod nullo modo velit penitere, vel obedire; talis contumacia ratione impænitentiæ, & obstinationis includit peccatum in Spiritum sanctum. Quarto habet annexam præcipientis irreuerentiam. quia tales, ut plurimum, in contumacia persistentes, sicut nec Deum timent, ita nec hominem reuerentur. Propter contumaciam ergo habentem annexam ista quatuor, merito Imperator est deponendus.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Papa solum propter hæresim desinit esse Papa, quia sola fides, cui infidelitas opponitur, desponsat sibi Ecclesiam Christi non habentem maculam, neque rugam.

sed Imperator ad multa alia tenetur, quæ in suo iuramento ponuntur, in quibus si negligens fuerit, & contumax extiterit, deponendus est.

AD secundum est dicendum, quod Imperator tenetur parere mandatis Papæ rationabilibus, & possibilibus: & illis dumtaxat, ad quæ se per iuramentum obligauit. liuor autem mandantis, & si redundat in malum præcipientis: non tamen absoluit subditum ab impletione præcepti.

AD tertium est dicendum, quod licet per quodlibet peccatum mortale homo efficiatur contumax contra Deum, & sic priuatur celesti imperio in foro interioris conscientie: in foro tamen exterioris iudicij non est homo priuandus imperio, vel dominio temporalium propter contumaciam cuiuslibet peccati mortalis, nisi quando in tali contumacia pertinaciter est obstinatus contra superioris mandatum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT IMPERATOREM EXCOMMUNICARE.

Martinus Laudensis tract. de Principibus not. 61. & Castaldus tract. de Imperatore. q. 50. nu. 24.

Tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa Imperatorem excommunicare non possit, quia Communitas non potest excommunicari: ut habetur. Extra de sent. excom. sed Imperator est persona communis, & publica. Ergo excommunicari non potest.

Præterea: Matth. 13. dicit Aug. quod Princeps non potest excommunicari. sed Imperator est maior Princeps, qui est in Ecclesia, Ergo excoicari non potest.

Præterea: Excoicatio est quedam maledictio. sed scribitur ad Rom. 12. Benedicite persecutibus vos, benedicite, & nolite maledicere. Papa ergo Imperatorem quantumcunque persecutorem non debet excommunicare.

IN CONTRARIUM est, quia excoicatio est quedam correctio, & quedam pœna: sed Papa Imperatoris censetur esse Pater, & Magister, ut scribitur 96. dist. c. Quis dubitet. Potest ergo Imperatorem tanquam filium, & discipulum tali pœna corrigere.

RESOLVTIO.

Imperator, cum subsit Papa, subiectione filiali, & ministeriali; ab ipso excommunicatione corrigi potest.

RESPONDEO, dicendum, quod Imperator subest Papæ duplici subiectione. Primo subiectione filiali in spiritualium deriuatione. deriuantur enim dona spiritualia ab eo, tanquam à fonte in Imperatorem, & in omnes filios Ecclesie. Vnde super illo verbo Psal. Sicut vnguentum in capite, quod descendit in barbam: barbam Aaron: dicit Aug. Vnctio Spiritus sancti primo descendit in barbam Aaron: puta in Apostolos, & in Christi Sacerdotes, qui tanquam barbati, & forres, primos impetus seculi sustinuerunt, sed vinci non poterunt.

cap. Roma na 5. in vni ueritate. de sent. excom. lib. 6. lib. 3. contra Epistolam Parmeniani. cap. 2. Tomo 7.

In Psal. e. 32. To. 8.

uerunt : & ab illis descendit in oram vestimenti eius: eo q̄ ab eis deriuata est in omnes filios Ecclesie. Secundo subest Imperator Papæ subiectione ministeriali in temporalium administratione. Est enim ipse Imperator minister eius, mediante quo administrat temporalia per Constantinum Ecclesie concessa ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. & secundum istam duplicem subiectionem duplici gladio Papa potest Imperatorē corrigere, & percutere. Primo gladio spirituali ipsum excommunicando, & à communionem fidelium ipsum separando, ac bonorum spiritualium, quæ sunt in Ecclesia, ipsum priuando, causa legitima subsistente. Secundo gladio corporali: quia si administrationem temporalium, quam ab Ecclesia recipit, nollet dimittere, sed tyrannicè, & vsurpauit tenere; bellum corporale contra ipsum posset conuocare, & manu armata expellere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod excommunicatio importat quendam actum: actus autem sunt suppositorum: & ideo in communitate non potest fieri excommunicatio: quia Communitati non conuenit agere, nec pati: sed ad personas singulares, quibus conuenit agere, & pati.

AD secundum est dicendum, quod Augustinus non dicit Principem non posse excommunicari simpliciter. sed solum quando timetur periculum schismatis: tunc enim quando timetur de schismate, tolerandum est minus peccatum, ne tota multitudo eius malitia inuoluatur.

AD tertium est dicendum, quod maledicere intentione persistendi, & ad malum inducendi, prohibendum est: & à Papa, & à quolibet alio Prælato vitandum est. Sed maledicere intentione corrigendi, & à malo retrahendi, licitum, & obseruandum est.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT IMPERATORIS SUBDITOS à IURAMENTO FIDELITATIS ABSOLUERE.

Vide cap. Ad Apostolicæ. circa finem de senten. & re iud. lib. 6.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit Imperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluere, quia iuramentum pertinet ad mandatum primæ tabulæ. sed in talibus non potest dispensare nec Deus, nec homo, ut dicit Bernardus.

- 2 Præterea: Si quis iurat alicui soluere pecuniam, & si ille postmodum excommunicetur, nihilominus tenetur illi pecuniam soluere, & iuramentum seruare.
3 Præterea: Non plus tenetur obedire Deo, quam Papæ. Sed Deus mandat Num. 30. Si quis se con-

strinxerit iuramento, non faciat irritum verbum suum: sed omne, quod promissit, implebit. Papa ergo non potest à tali iuramento absoluere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 13. q. 6. cap. Nos. ubi dicitur. Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta sequentes; eos, qui excommunicatis fidelitate, aut sacramento constructi sunt, Apostolica auctoritate à sacramento absoluiimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, modis omnibus prohibemus.

RESOLVTIO.

Imperatoris subditi à iuramento absoluuntur, cum primum Imperator fidem Ecclesie præstitam recusat seruare.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur extra de regu. iur. frustra tibi fide quis postulat ab alio seruari, qui fidem præstitam à se seruare recusat. Planum est autem quod in iuramento fidelitatis, quod Imperator Ecclesie præstat, continetur, quod ipse iurare faciat omnes illos, quibus regnum Italicum, seu alia ad Ecclesiam pertinentia committet, ut ipsi Ecclesie adiutores existant. Si ergo fidelitatem, quam iurat, recusat obseruare, ipso facto eius subditi sunt à iuramento eius fidelitatis absolui.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non absoluit à iuramento, quantum ad præceptum diuinum, quod in iuramento continetur, in quo tria clauduntur, ut dicit Hieronymus: Veritatis cognitio, Iudicij discretio, & iustitiæ obseruatio. Absoluit ergo à iuramento quantum ad illicitam iurationem, ut si iuramentum est illicitum, vel incautum, vel quod sit factum in superioris præiudicium. Scribitur enim Num. 30. Si puella, dum fuerit in domo patris: vel uxor in domo viri, iuramento se constrinxerit, & pater, vel uir contradixerit, non tenebitur promissionis rea. His omnibus tribus modis iuramentum soluitur. Primo si est illicitum. Secundo si est incautum. Tertio si repugnat superioris mandato, ut scribitur 22. q. 4. cap. Tribus modis.

AD secundum est dicendum, quod pecunia sic promissa, vel est deponenda, quousque ille, cui debetur extra excommunicationem ponitur, vel sibi soluenda est: quia excommunicatio licet obligationem tollat, quo ad fidelitatem, non tamen tollit quo ad alios contractus, ut aliqui dicunt.

AD tertium patet solutio. quia licet iuramentum includat in se diuinum mandatum, & sit insolubile, quantum ad iustitiæ obseruationem, vel veritatis cognitionem, seu iudicij discretionem; non tamen includit mandatum Dei. nec est insolubile, quantum ad illicitam, & incautam iurationem, vel superioris contradictionem. immo si cum talibus conditionibus impleretur, non esset iuratio: sed periuratio.

QVAE

QVAEST. XLI. DE IMPERATORIS EXAMINATIONE.

ULTERIVS considerandum est de Imperatoris examinatione. Circa quod queruntur tria. Primo, Vtrum examinatio electionis sit de iure naturali, & diuino. Secundo, Vtrum ad Papam spectet Imperatoris electionem examinare. Tertio, Vtrum ad Papam spectet examinare personam electam.

ARTICVLVS I. UTRUM EXAMINATIO electionis sit de iure naturali, & diuino.

De materia huius questionis vide cap. Venerabilem, & ibi Canonistas extra de elect. & electi potestate.

AD primū ergo sic proceditur. Videtur enim, quod examinatio electionis sit de iure diuino. Dicit enim Apосто. 1. ad Tim. 5. Sine præiudicio nihil faciens, in aliam partem declinando. & manum cito nemini imposueris: Quod verbum exponens Aug. dicit: Sine examinatione non est aliquis in prælaturam ordinandus, nec in aliquam partem declinandus prius, quam examinatio præcedens probatum, quem inueniat, & post examinationem non statim manus est imponenda per confirmationem: sed sæpe est probanda, & examinanda. probatio ergo electionis est de iure diuino.

2 Præterea: Secundum Philosophum: Nemo eligit iuuenes in Duces, eo, quod non constat eos esse prudentes. Examinatio ergo, & probatio debet præcedere naturaliter confirmationem illius, qui debet in Ducem confirmari.

3 Præterea: Electionem præcedit consilium secundum Philosophum. 3. Ethic. Consilium autem examinatio quedam est de his, quæ possunt contingenter evenire: Videtur ergo, quod examinatio sit de iure naturali.

IN CONTRARIUM est, quia ius diuinum, & naturale est immutabile, & vniuersale, sed examinatio electionis non est vniuersalis, & multipliciter variatur. Non est ergo de iure diuino, vel naturali.

RESOLVTIO. Examinatio electionis, quantum ad aliquam solennitatem, est de iure positiuo: sed simpliciter sumpta est de iure naturali, & diuino.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut accusatio simpliciter sumpta est de iure diuino, & naturali: eo quod consuetudo Romanorum erat non iudicare aliquem nisi præsentem haberet accusatores, ut scribitur Act. 25. qui solo iure naturali regebantur, & Aug. dicit quod Christus Iudam non condemnauit, eo, quod præsentem accusatorem non habuit: accusatio tamen quantum ad aliquam solennitatem, & secundum aliquas conditiones temporum, & locorum, & inscriptionum, est de iure positiuo: Sic possumus dicere, quod examinatio electionis simpliciter sumpta est de iure naturali, & diuino. Vnde dictum est Moyse Exodi 18. ex consilio Ietro cognati eius, qui iure naturali regebantur, prouide de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum; in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constituas eos Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui iudicent Populum omni tempore. Et Moyses ex præcepto Dei dixit Populo Israelitico Deutero. 1. Date vobis viros sapientes, quorum conuersatio sit probata, & examinata in Tribubus vestris, & ponam eos vobis Principes: sed verum est, quod examinatio electionis quantum ad aliquam solennitatem locorum, & temporum; ut quando & ubi debeat fieri, & quantum ad certas conditiones, quæ possunt, & habent illam electionem vitare; ut sic, est de iure positiuo.

Et per hoc patet responsio ad rationes pro, & contra.

ARTICVLVS II.

UTRUM AD PAPA M spectet Imperatoris electionem examinare.

Vide Castaldum in tra. de Imperatore quaest. 17.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet Imperatoris electionem examinare. quia electio, quæ fit à Papa, non debet examinari: quia ad superiorem non potest ipsam examinandam remittere, cum superiorem non habeat: Sed electio Imperatoris fit à Papa. Ergo examinari non debet.

2 Præterea: Scribitur 1. Ethic. Quod unusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & horum est bonus iudex. Sed magis electores cognoscunt, vtrum electio sit vitiosa, quam aliqui alij. Ergo ad eos spectat examinatio. 3 Præterea: Electio aliorum Regum, & Principum non examinatur per Papam. Ergo nec Imperatoris electio per eum debet examinari, cum dominium aliorum à dominio Imperiali dependeat.

Ius Romanum tripertitum est. collectum est enim ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut ciuilibus. S. iuris præcepta. instit. de inst. & iurc.

Arist. 1. Eth. cap. 3. circa medium.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. c. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Imperatoris electio spectat ad Papam, cuius est conferre ius eligendi, electionemq. confirmare.

RESPONDEO, dicendum, quod ad eum pertinet electionem aliquam examinare, ad quem pertinet ius eligendi conferre, & ordinare, ac manus imponere, & electionem confirmare. sed planum est, quod ad summum Pontificem spectat immediate ius eligendi Imperatorem conferre, & ordinare Imperium. quia cum sit minister eius in Ecclesie defensione, & temporalium administratione: potestas eligendi ipsum ab Apostolica Sede in ipsos Electores est deriuata. Sequitur ergo, quod ad Papam immediate pertinet ipsius electionis probatio, & examinatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod quando Electores admoniti, & expectati nollent Imperatorem eligere, cum congruum non sit, Ecclesiam carere aduocato, & defensore: tunc Papa immediate eligeret, & in tali casu sua electio esset examinatio, & confirmatio: sed quando Papa eligit, mediantibus electoribus, quia per eos potest fieri in concordia, & discordia, & iuris ordine non seruato, tunc electio Papae relinquatur examinanda, & confirmanda.

AD secundum est dicendum, quod nullus in causa propria ponendus est iudex. Electores ergo non habent iudicare, nec cognoscere de ipsa electione per eos facta: sed Papae relinquatur examinanda, utrum per eos fuerit vitata, vel utrum aliqua obijciatur, quae talem electionem habeant vitare.

AD tertium est dicendum, quod non est simile, quia modus eligendi, & examinandi, & quicquid pertinet ad iurisdictionem imperialis domini, dependet ex ordinatione Ecclesiae, quod non contingit de alijs.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PAPAM spectet personam electam examinare.

Castaldus loco citato in articulo praecedenti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet examinare personam electam, quia Imperator assumitur ut corporali gladio defendat Ecclesiam: sed probare personam idoneam ad hunc actum magis spectat ad militem, quam ad Papam.

Præterea: Papa debet imitari vestigia Dei. sed Exo. 3. Deus immediate elegit Moysen in ducem Popi.

li Israelitici, & Dauid elegit Regem super Israel 1. Regu 16. nulla examinatione de eis facta.

Præterea: Examinatio, quae fit per Papam, pertinet, vel ad scientiam, vel ad vitam. sicut patet 2. 3. distinct. c. de examinatione Prælatorum. Sed de neutro persona Imperatoris examinari debet. ergo, & cetera.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. c. Venerabile. ubi Papa loquens in persona sua sic dicit: Ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouere ad Imperium, ad nos spectat, qui eum inungimus, & consecramus.

RESOLVTIO.

Persona ad Imperium assumpta est per Papam immediate probanda, & examinanda.

RESPONDEO, dicendum, quod animalis, & temporalis, seu carnalis homo per spiritualem examinatur, & probatur: vnde super illo verbo 1. ad Corinth. 2. Animalis homo spiritualiter examinatur. Dicit Aug. In de vera Religione, quod semper animalia, & corporalia per spiritualia debent probari, & examinari: quia non propter aliud spiritualia eis proponuntur, nisi ut examinentur, & probentur, an spiritualia ament, & diligant, vel non. Planum est autem, quod Imperator suum Imperium recipit principaliter super regimen animalium, & corporalium hominum, propter quorum correctionem, eius maiestatem decet non solum legibus esse armatam, sed etiam armis esse decoratam. Papa vero suum imperium principaliter recipit super regimen hominum intellectualium, & spiritualium, qui (dicente Apostolo eodem. c.) iudicant omnia, & ipsi a nemine iudicantur. Sequitur ergo, quod persona ad imperium electa est per Papam immediate probanda, & examinanda.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod fama, & testimonio aliorum potest Papa examinare, utrum persona electa sit idonea corporali gladio Ecclesiam defendere, vel utrum sit effeminatus, & inutilis ad talem actum.

AD secundum est dicendum, quod aliter examinatur Deus, quam homo: nam Deus examinatur secundum interiorem euidenciam, homo vero secundum exteriorem famam, & secundum exteriorem apparitionem. vnde dicitur est Samueli 1. Reg. 16. Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturae eius, quoniam abiecti eum. homo enim videt quae foris patet, Deus autem intuetur cor.

AD tertium est dicendum, quod de multis alijs debet examinari persona electa praeter vitam, & scientiam. possent enim Electores eligere hominem sacrilegum, vel Excommunicatum, Haeticum, Schismaticum, vel Paganum, Tyrannum, vel Fatuum, vel talem, cuius Progenitores fuissent persecutores Ecclesiae, & in omnibus istis persona electa esset repellenda.

Tomo 1. Cap. 31.

QVAESTIO XLII. DE IMPERII DURATIONE.

RESOLVTIO.

Romanum Imperium ad finem vsque Mundi duraturum iudicamus.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quaestio est dubia propter illud, quod scribitur Apoc. 20. ubi sic dicitur: Cum consummati fuerint mille anni, soluetur Sathanas de carcere suo. quia prioris potestatem recipiet, & exibit, & seducet gentes, quae sunt super quatuor Angulos terrae Gog, & Magog. & congregabit eos in praedium, quorum numerus est sicut arena maris. Super quibus verbis dicit Glossa, quod ad litteram has duas Gentes testas, & abscondas Diabolus primo decipiet, & per eas procedet ad seductionem, & persecutionem fidelium, ita quod Antichristus per has duas Gentes testas, & abscondas in angulis terrae: quorum numerus est sicut arena maris, persequetur Ecclesiam Dei. Nam Gog, & Magog, id est, quod testum de testis: Ut sit sensus, quod testis, & abscondas Gentes debeant exire de testis, & abscondis locis ex Imperio Antichristi ad persecutionem Ecclesiae: & si sic, erit quod Imperium ad tales gentes sit transferendum: cum clarum sit huiusmodi Gentes nunquam fuisse, nec esse sub Romano Imperio, sequitur quod Romanum Imperium vsque in finem saeculi duraturum non sit. Sed Augustinus 20. de Ciuitat. Dei cap. 9. Exponens ista verba scripta in Apocal. dicit, quod Gentes istae, quas Euangelista appellat Gog, & Magog, non sic accipiendae sunt, ut sint aliquae Gentes in aliqua parte terrarum constitutae tanquam barbarae, & commixtae alijs Nationibus, vel quasi seiunctae, & semotae a Romano Imperio: sed Nationes in toto orbe terrarum simul cum alijs existentibus intelligere debemus: In quibus Diabolus tanquam in abyso intelligitur esse inclusus, & testus. Sed tunc, tempore Antichristi exibit tanquam testus de testis: quia de testis, & occulta exibit in manifestam, & apertam persecutionem: qui iam ante per multa mala, & varia seducet multos. sed tunc imminente iudicio finali, vniuersa Ciuitas Christi in toto orbe terrarum ab vniuersa Ciuitate Diaboli, quantumque erit vtraque super terram, apertam, & manifestam persecutionem patietur. Vnde secundum hoc dicendum est, Romanum Imperium vsque ad finem Mundi esse duraturum.

Gog, & Magog, quid sonent.

Tomo 5.

Inde considerandum est de Imperij duratione. Circa quod duo quaeruntur.

Primo, Vtrum Romanum Imperium auctoritate Papae confirmatum debeat durare vsque ad finem saeculi.

Secundo, Vtrum Romanum Imperium nunc diuisum, auctoritate Papae ante finem saeculi debeat reintegrari.

ARTICVLVS I.

UTRUM ROMANUM IMPERIUM AUCTORITATE PAE CONFIRMATUM VSQUE AD FINEM SAECULI SIT DURATURUM.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Romanum Imperium auctoritate Papae confirmatum vsque ad finem saeculi sit duraturum. Scribitur enim Matthei 24. Quod cum praedicatum fuerit Euangelium in toto orbe in testimonium omnibus Gentibus: tunc veniet consummatio. sed non poterit praedicari Euangelium vsque ad finem saeculi in toto orbe, nisi Romanum Imperium duraret. quia illis, qui Romano Imperio non subiiciuntur, Euangelium non est praedicandum.

Præterea: Scribitur Matthei 13. quod in fine saeculi filius hominis mittet Angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala. Sed secundum Augustinum, Regnum ibi accipitur pro Regno praesentis Ecclesiae. quia in Regno caelestis patriae non erunt scandala, quae colligi debeant. Regnum ergo praesentis Ecclesiae, quod est Romanum Imperium, vsque ad finem saeculi est duraturum.

† Id habet B. Gregorius Hom. 12. in Euangelia.

Præterea: Romanum Imperium est, quod concessit Constantinus Ecclesiae. sed talem concessionem ipse confirmauit vsque ad finem saeculi illibatam, & inconcussam permanere, ut scribitur 96. dist. cap. Constantinus.

IN CONTRARIUM est, quia in fine saeculi aedificabitur Hierusalem, & templum Domini per Iudaeos ex Imperio Antichristi, ut in tali templo colatur ab eis tanquam Deus: & ostendat se eis tanquam sit Deus, ut dicit Apostolus 2. ad Thessal. 2. Non ergo tunc erit Romanum Imperium.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod secundum Chrysostr. praedicatio Euangelij Regni fuit completa in quadraginta annis post Christi resurrectione.

Hom. 96. in Math.

tionē: Et tunc fuit consummatio, non mundi vniuersalitē: sed solum Iudæorum, & Civitatis Hierusalem facta per Titum, & Vespasianū Romanos Principes. Sed secundum August. Epist. 80: talis prædicatio Evangelij Regni non complebitur vsque ad finem sæculi. quia tempore suo in Africa, vbi ipse erat, multæ barbaræ nationes erant, in quibus nondum prædicatum Euangelium esse, compertum est per illos, qui inde captiui ducebantur. Sed Origenes dicit vtrunque esse verum: ait enim, quod prædicatio Evangelij Regni completa fuit tempore Apostolorū quantum ad famam, & prædicationis auditum: sed quantum ad prædicationis fructum: vt in omnibus gentibus Ecclesia credentium in Christum sit fundata, ante finem sæculi talis prædicatio non complebitur.

Ad secundum est dicendum, quod in fine sæculi scandala colligentur de Regno Ecclesiæ, eo quod in omnibus Nationibus pertinentibus ad Romanum Imperium vsque ad finem sæculi simul erit zizania, cum tritico: puta fideles cum infidelibus, & boni cum malis. Sed in fine sæculi tunc zizania ligabuntur in fasciculos ad comburendum: triticum autem separabitur, & congregabitur in horreum Christi, secundum expositionem Augustini.

Ad tertium est dicendum, quod Romanum Imperium concessum Ecclesiæ per Constantinum vsque ad finem sæculi, durabit quantum ad iurisdictionem, sed non quantum ad integrationem, & actuale administrationem, vel quantum ad ipsorum subditorum subiectionem: Quia Antichristi tempore multum subtrahent se ante illud tempus à Romano Imperio, & ab Ecclesiastico dominio. Iuxta illud Apost. r. ad Timoth. 4. In nouissimis temporibus descendent quidam à fide attendentes spiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum.

ARTICVLVS II.

UTRUM ROMANUM IMPERIUM diuisum ante finem sæculi auctoritate Papæ debeat reintegrari.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Romanum Imperium diuisum ante finem sæculi auctoritate Papæ debeat reintegrari. Dicit enim glossa super illo verbo 2. ad Thessal. 2. Nisi venerit discessio primū, & ante finem sæculi, in mundo erit triplex discessio. Vna erit multorum fidelium à fide catholica: Secunda erit multorum regnorum à Romano Imperio: Tertia erit multarum Ecclesiarum à Romano Pontifice. Si ergo tunc erit ante finem sæculi ista triplex discessio, erit Romanum Imperium reintegratum ante.

Præterea: Scribitur Danielis 7. quod in bestia erant cornua decem, quæ decem Reges erunt. Super quibus verbis dicit glossa, quod decem cornua erunt

decem Regna, in quæ diuidetur Romanum Imperium tempore Antichristi. Si ergo tunc diuidetur Romanum Imperium, ante reintegratum erit.

Præterea: Scribitur Apocal. 11. quod videbunt de Populis, & Tribubus, & Linguis, & Gentibus corpora Prophetarum iacere in plateis Hierusalem tribus diebus cum dimidio: & corpora eorum non sument poni in monumentis, & inhabitantes in terra gaudebunt super istos, & iocundabuntur: quoniam hi duo Prophetæ cruciauerunt eos, qui habitabant super terram. Si ergo tunc erit vnitas, & pax vniuersis Gentibus, reintegratum erit Romanum Imperium.

IN CONTRARIUM est, quia secundum sententiam Saluatoris: Omne Regnum in seipsum diuisum desolabitur. Cum ergo iam Romanum Imperium in multas partes sit diuisum: magis est speranda eius desolatio, quam eius reintegratio.

RESOLVTIO.

Romani Imperij diuisio potius timenda, quam eiusdem reintegratio speranda est.

RESPONDEO, dicendum, quod manente causa, effectus remoueri non potest: Causa autem diuisionis in membris Ecclesiæ est diuina voluntatis repugnatio. & quia ista causa manebit vsque ad finem sæculi, superabundante semper magis, ac magis cupiditate, & refrigerente charitate: ideo vsque ad finem sæculi non est speranda Romani Imperij reintegratio: sed potius amplior diuisio. Quæritur enim istam quæstionem, Victorius presbyter ab Augustino: Cur genus humanum post Christi aduentum tribulationibus, ac persecutionibus Tyrannorum, ac barbarorum opprimatur; cum ante eius aduentum, & aequa doctrina Evangelica per mundum prædicaretur, humanum genus non tanta mala patiebatur, immo summa pace fruebatur: ut totus orbis sub Cæsare Augusto, vt describebatur vniuersus orbis.

Ad quam quæstionem sic respondit Augustinus: Seruus, qui nescit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit paucis: Sed seruus, qui scit voluntatem domini sui, & non facit, vapulabit plagis multis. Quid ergo mirum, si nunc Christiani, nisi plene scientes voluntatem domini, & non facientes: diuersis plagis affliguntur: Attendunt enim, quanta celeritate Euangelium prædicatur: sed non attendunt quanta peruersitate contemnitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quia ante aduentum Antichristi illa triplex discessio erit: non tamen sic aperta, & manifesta ad Ecclesiæ impugnationem, sicut tunc erit, scilicet tempore Antichristi, multi enim sunt nunc secundum Augustinum, sub dominio Ecclesiæ, & sub Romano Imperio, corpora, non tamen animo, & voluntate.

AD secundum similiter est dicendum, quod Romanum imperium ante erit diuisum in multa Regna: sed

sed tunc diuisio illa manifestabitur quantum ad impugnationem Ecclesiæ: eo quod Antichristus multos seducet, & per illos seductos robustos Israel interficiet. Et persequetur manifeste Ecclesiam Dei.

AD tertium est dicendum, quia illa iocunditas,

& pacis vnitas super interfectionem Prophetarum erit in Iudæis. quia qui Christum venientem in nomine Patris sui non receperunt, immittet eis dominus spiritum erroris, vt recipiant Antichristum venientem in nomine suo, vt scribitur Ioannis 5.

QVAESTIO XLIII. DE IMPERII CONCESSIO, VEL CONCESSIONE.

UTRUM videndum est de imperij concessione, vel concessione. Circa quod queruntur tria.

Primo, Vtrum Constantinus potuerit Papæ potestatem imperij concedere, & partem sibi reseruare. Secundo, Vtrum Constantinus potuerit Papæ immediatam administrationem Imperij concedere. Tertio, Vtrum concessione factam Papæ per Constantinum sequentes Imperatores possint reuocare.

ARTICVLVS I.

UTRUM CONSTANTINUS potuerit Papæ partem Imperij concedere, & partem sibi reseruare.

Couarruias lib. 4. variar. resolut. cap. 16. Iacobatus tract. de Concilio lib. 10. art. 8. & Castaldus tract. de imperatore quest. 51.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Constantinus non potuerit Papæ partem Imperij concedere, & partem sibi reseruare. Quia bona communia, & bona Reipublice non possunt alienari, vendi, vel commutari: sed bona Imperij sunt bona Reipublice. Ergo talem concessione Constantinus non potuit facere.

Præterea: Quæ sunt personæ concessa non possunt transferri ad posteros: sed bona imperij fuerunt Constantino personaliter concessa: cum in Imperatorē illo tempore Imperator eligeretur per personalem electionem, non autem per hæreditariam successionem. Non ergo iure sui regiminis posteros ad istam concessione obligare poterat.

Præterea: Sicut est in regimine spiritali: sic videtur esse in regimine temporalis. Sed clerici non possunt bona Ecclesiæ commutare, vendere, vel donare, nec alienare, vt scribitur 1. 2. q. 2. cap. Diaconi. Ergo nec Imperator potuit bona Imperij Papæ concedere, vel donare.

IN CONTRARIUM est, quia non est peior

ris conditionis Imperator, quam alij homines: sed cuiuslibet homini dicitur Prouerb. 3. Honora dominum de tua substantia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate.

RESOLVTIO.

Ecclesia bona diuidi debent in Ministrorum sustentationem, in Ecclesiæ reparationem, & in Pauperum erogationem.

RESPONDEO, dicendum, quod illo iure Constantinus potuit concedere partem bonorum temporalium imperij Ecclesiæ, & partem sibi reseruare, quo iure homo in lege naturæ, & in lege scripta partem bonorum temporalium dabit Deo, & partem sibi reseruabat. Tenebatur autem homo iure naturæ aliquam partem bonorum temporalium Deo dare ad ministrorum eius sustentationem. Vnde dicitur Numeri 18. Aaron summo Sacerdoti, & filijs eius, in terra filiorum Israel nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos. quia ego pars, & hæreditas tua sum in medio filiorum Israel. Et dico iure naturæ: Quia ratio naturalis dicit, vt qui altari seruit, de altari debet viuere. & qui pascit gregem, de lacte eius debet comedere. Sicut Apostolus dicit 1. Corinth. 9. Aliquam vero partem dare tenebatur ad sacrificiorum oblationem, & aliquam partem dare tenebatur ad pauperum erogationem, & hospitium receptionem, vt ponitur Deuter. 14. & ex hoc assumptum est, quod de bonis Ecclesiarum partes tres fieri debeant.

Vna pro ministrorum sustentatione. Alia pro Ecclesiæ reparatione. Et tertia pro pauperum erogatione, & hospitium receptione, sicut Grego. scribit Augustino Episcopo Anglorum. Et ponitur 12. quest. 2. cap. Mos est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod bona Reipublice non possunt alienari: sed bene possunt in meliorem usum commutari, & Deo dicari, à quo recipiuntur.

AD secundum est dicendum, quod bona imperij Con-

Luc. xi. * al Timotheo: da: vel abusu: sperare potuerit. Virg. i. Aeneidos: At sperare Deos memores fandi: aque ne fandi: & c. Hanc ego si potui tantum sperare dolorem. Proprie enim speram bona, & timemus mala.

Epist. 122. Luc. 12.

De ciui. del. to. 5. lib. 20. c. 19. & alibi.

d. d. T. 7

Gregorius in responsione ad primam interrogationem Augustini.

Q. 12. in math. to. 4.

Epist. 122. Luc. 12.

2. omio T

ai. de. ma. d. d. d.

rij Constantino personaliter concessa non potuisset transferre in dominium alicuius, qui esset purus temporalis homo, nec posteros ad talem translationem potuisset obligare iure naturali, & diuino: sed bene potuit transferre in dominium illius, qui est Deus, & homo: puta Christi, cuius Vicarius est ipse Papa, & posteros potuit ad talem translationem obligare iure naturali, & diuino, cui omnes presentes, & futuri subiacerent dignoscuntur.

Ad tertium est dicendum, quod secus est de bonis temporalibus laicorum, & de bonis Ecclesiarum. quia bona temporalia laicorum ad vsum Ecclesiarum venire licet: sed bona Ecclesiarum postquam Deo sacra sunt, & rei sacrae deputata, ulterius ad alium vsu venire prohibentur.

ARTICVLVS II.

UTRUM CONSTANTINUS potuerit Papa immediatam administrationem Imperij concedere.

Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. & seq. & in cap. Cum ad verum.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Constantinus non potuerit Papae immediatam administrationem Imperij concedere: Quia illud, quod non potest recipi, non potest dari: sed Papa, & alij Ecclesiastici viri non possunt recipere immediatam administrationem temporalium. Dicit enim Petrus Actuum 6. Non est equum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis.

2 Præterea: Temporalia non possunt administrari sine seculari iudicio: Sed secularia iudicia exercere interdicitur Papae, & Ecclesiasticis personis. Iuxta illud 1. Corint. 6. Secularia iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.

3 Præterea: Illud, quod est radix omnium malorum, potissime est vitandum à Papa, vel ab Ecclesiasticis viris. Sed cupiditas est radix omnium malorum, que maxime augetur in administratione temporalium.

In contrarium est, quod scribitur 12. quæst. 1. cap. Videntes.

RESOLVTIO.

Imperator Constantinus Papæ, eiusque successoribus iure temporalium dedit administrationem, quam Papa Imperatori concessit pro Ecclesia defendenda.

Respondendo, dicendum, quod ista quæstio determinatur 1. Paralip. cap. ultimo, ubi Propheta David sic ait: In manu tua domine virtus, & potentia: in manu tua magnitudo, & Imperium omnium: Tuæ diuitiæ sunt, & tua est gloria: tu dominaris

omnium: Ego autem, & populus meus quid sumus: ut possimus aliqua tibi promittere, vel dare, cum tua sint omnia? peregrini enim sumus coram te, & aduenæ: Sed hæc ipsa, que de manu tua accepimus: dedimus tibi. Planum est autem, quod Papa est verus Vicarius Christi in terra. Illo ergo iure temporalium administratio conceditur Papæ ab Imperatore, & recipitur ab ipso: quo iure prædictorum bonorum administratio recipitur à Deo, & datur Deo.

Recipitur autem temporalium administratio à Deo per ipsum Imperatorem, quantum ad vsum, & quantum ad sui officij stipendiationem. non enim aliter Imperatores, & Reges tributa recipere possunt: nisi quia stipendiarij, & ministri Dei sunt, dicente Apostolo Rom. 13. Ideo tributa præstatis eis. quia ministri, & stipendiarij Dei sunt in hoc ipsum seruientes. Sed datur Deo temporalium administratio ab ipso Imperatore quantum ad honoris venerationem, & dominij recognitionem, ac suorum ministrorum sustentationem. Dicendum est ergo, quod Constantinus Imperator dedit Papæ, & suis successoribus Imperij temporalium administrationem: in honoris venerationem, & dominij recognitionem: & Papa hanc eandem immediatam administrationem concedit Imperatori, quem eligit in vsum, & in sui officij stipendiationem pro defensione, & pacifica gubernatione Ecclesiarum.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod Papa, & alij ecclesiastici viri non recipiunt immediatam temporalium administrationem, quantum ad personalem executionem, quam ipsi personaliter exequuntur: eo, quod officium ipsorum proprium est vacare diuinis, & spiritualibus actibus, & saluti animarum subditorum: sed solum quantum ad ministerialem commissionem, Committitur enim temporalium administratio ministris, & æconomis, quos quilibet Ecclesia habere tenetur.

Ad secundum est dicendum, quod signanter (ut exponit Gregorius.) Apostolus dixit: Contemptibiles de Ecclesia eligatis, & illos constituite ad iudicandum. Quia per Laicos, & per illos, qui sunt minoris meriti in Ecclesia, iudicia sunt exercenda, & temporalia negotia tractanda: non autem per ipsos Clericos immediate.

Ad tertium est dicendum, quod temporalium administratio non auget cupiditatem, nisi propter inordinatam affectionem, & à spiritualibus bonis retractionem. Nam Abraham multorum bonorum temporalium administrationem habuit. Et tamen primo ipse de salute humani generis promissionem receperat.

ARTICVLVS III. UTRUM CONCESSIONEM factam Papæ per Constantinum sequentes Imperatores reuocare possint.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod concessionem factam Papæ per Constantinum sequentes Imperatores reuocare possint. Dicit enim Iurisperitus, quod si Princeps concedit alicui, quod liceat ei ædificare in loco publico: talis concessio debet intelligi, ut fiat sine præiudicio alterius. concessio ergo facta Papæ Siluestro, & suis Successoribus per Constantinum intelligenda est esse facta sine præiudicio aliorum Imperatorum sequentium.

2 Præterea: Par in parem non habet Imperium. Sicut ergo Imperator Constantinus concessit, ita alius Imperator potest reuocare.

3 Præterea: Dicit Iurisperitus, quod Princeps legibus solutus est. Non obstante ergo, quod de tali concessione condita fuerit aliqua lex, Imperator non obligatur illam seruare.

In contrarium est, quod scribitur 12 dist. cap. Ridiculum. ubi dicitur. Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, ut traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur.

RESOLVTIO.

Imperatoris concessio facta Papæ perpetuo duratura, irreuocabilis est. Quod enim Deo semel est dicatum, ab homine reuocari non potest.

Respondendo, dicendum, quod dupliciter potest ostendi, quantum ad præsens, concessionem prædictam per Constantinum factam irreuocabilem esse.

Primo sic: Quod semel Deo dedicatum est, humano iudicio reuocari non potest. unde scribitur 12. dist. 2. cap. De rebus: De rebus, quæ semel Deo contributæ, atque dedicatæ sunt, & postea sub occasione concessionis Principum à quibusdam inuaduntur: sancimus, ut prius consularis Principem ad rescandam, tam præsumptiuam factionem, & cognoscendum, utrum illius sit concessio, an inuasoris præsumptio. Quod si Principis inordinata fuerit largi-

atio: ipse sit Princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur præsumptio, ut que ad emendationem excommunicationis, sit vindicta coercendus.

Secundo sic: Non alio iure temporalium administrationem Constantinus recepit, nisi consensu Populi, & Principum, ac vniuersi Senatus Urbis Romæ. Sed cum consensu omnium istorum talem concessionem ipse fecit Ecclesiarum. Scribitur enim 96. dist. c. Constantinus: Utile iudicamus vna cum omnibus Satrapis nostris, & vniuerso Senatu, Optimatibus etiam, & cum cuncto Populo Romanæ Ecclesiarum subiacenti: ut sicut beatus Petrus in terris Vicarius filij Dei videtur esse constitutus: ita & Pontifices ipsius Principis Apostolorum potestatem amplius, quam terrenæ Imperialis nostræ serenitatis habere videtur, concessam à nobis, nostroque Imperio obtineant: & vsque in finem mundi illibatam, & incöcussam permanere decreuimus.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod præiudicium fit successoribus, quando subtrahitur ei, quod sibi debetur: non autem quando redditur alteri, quod sibi est subtractum: Constantinus autem reddidit Ecclesiarum, & Vicario Christi illa, quæ ab ipso receperat: cum dictum sit supra: omnia esse Dei, & per consequens Papæ Vicarij eius, quantum ad honoris venerationem, & dominij recognitionem.

Ad secundum est dicendum, quod quantum ad illa, quæ sunt iuris positivi, par in parem non habet Imperium. Sed illa, quæ sunt iuris naturalis, & diuini omnes obligant presentes, & sequentes. quo iure Constantinus talem obligationem fecit. unde scribitur cap. suprascripto, quod Constantinus talem obligationem fecit dicens: Coram Deo vivo, qui nos regnare præcepit: & coram terribili eius iudicio obtestamur, omnes nostros successores Imperatores, & cunctos Optimates, amplissimumque Senatum, & vniuersum Populum in toto orbe terrarum nunc, & in posterum: nulli eorum quoquo modo hoc concessa infringere, vel aliquo modo conuelli. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit: æternis condemnationibus subiaceat innodatus.

Et per hoc patet solutio ad tertium: quia lege naturali, & diuina Princeps non est solutus: sed plus, quam alij, existit ligatus.

S. Thomas 2. 2. quæst. 96. art. 5.

Augustini Triumphus De QVAEST. XLIII. DE LEGVM IMPERIALIVM INSTITVTIONE.

Nsuper considerandum est de legum Imperialium institutione. Circa quod queruntur octo.

Primo, Vtrum Imperator absque Papae auctoritate possit leges condere. Secundo, Vtrum leges Imperiales ex precepto Papae omnes teneamur obseruare.

Tertio, Vtrum leges Imperiales ex precepto Papae habeant homines in foro conscientiae ligare.

Quarto, Vtrum Papa leges Imperiales sua auctoritate possit corrigere.

Quinto, Vtrum leges Imperiales Papa sua auctoritate possit mutare.

Sexto, Vtrum Papa sua auctoritate possit reum impunitum dimittere: quae leges Imperiales condemnant.

Septimo, Vtrum Papa absque peccato legibus Imperialibus possit vii.

Octauo, Vtrum Papa legibus Imperialibus sit solutus.

ARTICVLVS I.

UTRUM IMPERATOR Absque Papae auctoritate possit leges condere.

Castaldus tract. de Imperatore quaest. 105.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod absque Papae auctoritate Imperator possit leges condere. Quia quilibet persona publica ex suo officio potest leges condere ad regendam multitudinem sibi commissam. Sed Imperator est persona publica. Ergo ex suo officio potest leges condere.

2 Præterea: Quod sit Dei auctoritate non requiritur quod fiat auctoritate Papae. sed dicit Iuriconsultus quod leges sunt diuinitus per ora Principum promulgatae. Ergo non requiritur Papae auctoritas.

3 Præterea: Dicit Philosophus 2. Ethicorum: Intentio Legislatoris semper est, ut homines ad virtutem inducat. Nullum enim agens ad malum aspiciens agit quod agit, secundum Dionysium. Sed quilibet homo potest alium inducere ad virtutem. Ergo quilibet homo potest absque superioris auctoritate leges condere.

IN CONTRARIUM est, quia ille, qui tenetur alterum sequi, & alteri subijcitur, non potest absque

que illius auctoritate statuta condere. Sed Imperator subijcitur Papae, sicut minister eius. Ergo tenetur imitari eum. Vnde Gregorius dicit, & ponitur 2. q. 3. cap. Euthemium. quod leges saeculi non dedignantur sacros sequi Canones. Et extra de iudicijs c. Clerici. scribitur, quod leges Imperiales non dedignantur sacros Canones imitari.

RESOLVTIO.

Lex omnis, modo sit iusta, à Dei est lege, hoc est, effectiue, & deriuatiue: materialiter, & subiectiue.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Augustinum 1. lib. de libero arbitrio c. 6. Lex æterna est summa diuina ratio, qua iustum est, ut omnia sint ordinatissima, cui semper obtemperandum est: secundum quam omnis lex recte fertur; recteque imitatur. Omnis ergo lex, dummodo iusta sit (quia secundum Augustinum libro supradicto cap. 6. mihi lex non videtur esse dicenda, quae iusta non est) dependet à lege diuina dupliciter.

Primo effectiue, & deriuatiue: eo ipso quod iusta est, cum non aliter discernatur, quid sit iustum, & quid iniustum, nisi lege diuina mediante. iuxta illud Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.

Secundo materialiter, & subiectiue. quia ex diuinis sermonibus primæ leges Imperiales materialiter constitutæ sunt. Nam Numæ Pompilius, qui Romulo successit in regno per decem viros leges ex libris Salomonis transcribere decreuit; & in latinum sermonem translatis in 12. tabulas exposuit. ut dicit Isidorus in lib. Ethymol. lib. 5. c. 1. Et Iuriconsultus post ponit, quod cum aliquid addimus, vel detrahimus iuri diuino, & naturali tunc ius ciuile efficitur. Illo ergo iure lex Imperialis dependet ab auctoritate Papae quo iure dependet a lege diuina, cuius ipse Papa est Vicarius, & minister, potissime cum secundum Dionysium lex diuinitatis hoc habeat, ut eius influentia non trahatur ad inferiora nisi per media. Medius autem inter Deum, & populum christianum est ipse Papa. Vnde nulla lex populo christiano est danda, nisi ipsius Patris auctoritate, sicut nec aliqua lex fuit data populo Israelitico, nisi mediante Moyse, ipso attestante Deuter. 5. Ego sequester, & medius fui inter Deum, & vos, ut annuntiarem vobis verba eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod persona

na publica potest leges condere, illius auctoritate tamen, cuius auctoritate Respublica sibi commissa est. Sicut ergo Imperator recipit à Papa Imperij temporalium administrationem: sic ab eo recipit legum, & statutorum eius approbationem.

*al. promulgandæ.

AD secundum est dicendum, quod diuinitus leges per ora Principum sunt promulgatae: mediante tamen ore Papae: qui medius est inter Deum, & Imperatorē. quemadmodum Imperator medius est, & sequester inter sibi subditos, vel populum, & Papam quantum ad curam temporalem. Vnde sicut eius electio, & confirmatio, à Papa dependet; sic legum, & statutorum approbatio.

AD tertium est dicendum, quod quilibet potest alium ad virtutem inducere monitione morali, & sociali, vel œconomica, & paternali: sed monitione politica, & regali non inducitur, nisi per legem, quae cum habeat vim coactiuam (ut Philosophus dicit.) poenarum terrore, & cōminatione habet homines ad virtutem inducere, & à malo retrahere, quam legem & condere, & executioni tradere, non pertinet, nisi ad personam publicam, cuius potestati alij subijciuntur.

ARTICVLVS II.

UTRUM LEGES IMPERIALES ex precepto Papae omnes teneantur seruare.

S. Thomas 1. 2. quaest. 96. ar. 5. & Sotus lib. 1. de iust. & iur. quaest. 6. art. 7.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod leges Imperiales ex precepto Papae, non omnes teneantur seruare. Quia multi sunt, qui Imperatoris dominio non subduntur. Tales ergo leges Imperiales non tenentur seruare.

2 Præterea: Scribitur 1. ad Tim. 1. quod iusto non est imposita lex, propter transgressores solum lex est data, ut idem Apostolus dicit ad Galat. 3. Iusti ergo, & boni viri non tenentur Imperatorum leges seruare.

3 Præterea: Scribitur 19. q. 2. cap. Duæ sunt leges. quod qui lege priuata ducitur: nulla ratio exigit, ut à publica lege constingatur. dicitur autem lex priuata lex Spiritus sancti. Sed multi aguntur, & ducuntur tali lege. Ergo tales non tenentur leges Imperiales seruare.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 10. dist. c. Certum est. vbi Papa mandat, quod leges Romanorum Principum ab omnibus seruentur.

RESOLVTIO.

Leges Imperiales ab omnibus seruari debent, quantum ad actuum humanorum directionem: quantum vero ad violentam coactionem, non item: sed solum illi, qui dominio Principis subduntur.

RESPONDEO, dicendum, quod lex Imperialis includit multas condiciones, quas non oportet ab omnibus seruari, quia nec ista fuit intentio Legislatoris: ut lex eius secundum omnes condiciones illas ab omnibus seruaretur. Includit namque lex primo omnium actuum humanorum directionem: eo, quod omnis intentio Legislatoris ad hoc tendit: ut per legem datam actus humani dirigantur ad virtutem: & ad bonum inducantur. Vnde secundum Isidorum lib. 2. Etymologiarum: Lex dicta est à legendo. quia quilibet potest in ipsa legere qualiter se debeat dirigere in agendis. Secundo includit consuetudinis loco, & tempore cōuenientis obseruationem. Dicit enim Iuriconsultus, quod quæ longa consuetudine comprobata sunt, ac per annos plurimos obseruata, velut tacita ciuiliu conuentio, non minus, quam iura scripta seruantur. Tertio includit superioris, & inferioris ordinationem. Secundum enim Augustinum, Si Procōsul mandat vni aliquid obseruandum, & in illo dispensatum sit cum eo per Imperatorem, vel superiorem, non stringitur ad illud seruandum, dispensatione superioris facta. Quarto includit violentam coactionem. Ad hoc enim factæ sunt leges, sicut dicit Isidorus lib. 2. cap. 10. ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidata supplicio refrænetur nocendi facultas. Quantum ergo ad actuum humanorum directionem, & quantum ad superioris, & inferioris ordinationem omnes seruare debent leges imperiales. Sed quantum ad consuetudinis obseruationem, vel violentam coactionem, non omnes leges prædictas seruant: sed solum illi, qui consuetudine illa approbata stringuntur, & qui dominio potestatis alicuius Regis, vel Principis subduntur.

† Isidorus lib. 2. Etymolog. c. 10

† 1. sed & ca. ff. de legib.

† Sermone 6. de verbis Domini. & refertur in cap. qui refertur sit. xi. q. 3.

Et per hoc patet responsio ad rationes factas in contrarium.

ARTICVLVS III.

UTRUM LEGES IMPERIALES ex precepto Papae habeant hominem in foro conscientiae ligare.

De difficultate huius articuli. Vide S. Thomam 1. 2. q. 96. art. 4. Dominicum Sotum lib. 1. de iust. & iure q. 6. art. 5. & 6. & Alphōsum Castrum lib. 1. de potestate legis pœnalis cap. 8. & sequenti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod leges imperiales ex precepto Papae non habeant hominem in foro conscientiae ligare. Quia leges humanæ frequenter ingerunt calumpniam, & iniuriam hominibus iuxta illud Isaiæ 10. Væ, qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitias scripserunt, ut opprimerent in iudicio pauperes.

† Vide 1. 1. sed neq; C. de vet. iur. enuclean. Cap. 1. circa medium. De Diu. gomin. c. 4.

Tome 1.

B. Thom. 1. 2. q. 97. ar. 2. & Dominicus Sotus lib. 1. de iust. & iure. q. 3. art. 3.

† Legedum Solonis, ut apud Isidorum.

† L. Ius ciuile. ff. de iust. & iure.

De celest. Hier. cap. 4.

Sed tales leges quilibet iure naturæ tenetur non seruare, sicut quilibet tali iure tenetur oppressionem, & violentiam euitare.

2 Præterea: In foro conscientie homo tenetur parere soli Deo: cum ipse solus intueatur cor: & homo videat, quæ foris parent. Vt scribitur 1. Regum 16. Nullius ergo puri hominis lege potest homo in foro conscientie ligari.

3 Præterea: Lex conscientie ex obseruatione diuinorum mandatorum dependet. Sed diuina mandata interdum irritantur per leges humanas: iuxta illud Matth. 16. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras. Nulla ergo lege humana potest ligari quis in foro conscientie.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 1. Petri 2. Hæc est enim gratia, si propter conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniuste.

RESOLVTIO

Leges Imperiales, modo sint iustæ, non contra Dei mandata, sed sint ordinatæ ad bonum commune, ex præcepto Papæ obligare possunt hominem in conscientia foro.

RESPONDEO, dicendum, quod in foro conscientie homo subijcitur soli Deo. Illa ergo ligant hominem in foro conscientie: quæ & iure diuino, & naturali à Deo homini impresso, habent vim obligandi, quæ sunt omnia iusta.

Possunt autem quatuor modis aliqua leges iustitiam continere. Primo, effectiue, & potestatiue: ut quando sic feruntur, quod non excedunt potestatem ferentis. Secundo, formaliter, & quiditatiue: Vt quando secundum æqualitatem proportionis imponuntur subditis onera, & diuiduntur inter eos honores in ordine ad bonum commune, sine personarum acceptione: & cum virtutum consideratione. Tertio, materialiter, & subiectiue: ut quando non continent aliqua contra Dei mandata, & contra bonos mores: Sicut lex, quæ edidit Nabuchodonosor, quæ mandabat, ut omnes adorarent statuam auream, quam erexerat. Quarto, finaliter, & terminatiue: ut ordinentur ad bonum commune, & ad promotionem Reipublice, sine propria cupiditate, & gloria, nullo priuato bono considerato. Si ergo istis quatuor modis oppositis leges iniustæ sint, in foro conscientie homines non ligant.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit Apostolus ad Romanos 13. Princeps Dei minister est tibi in bonum, non in malum. Ideo cum Princeps contra iustitiam, grauamina infert subditis per violentias, & leges iniquas, in talibus homo non obligatur, ut obediatur talibus legibus, si sine scandalo, vel maiori detrimento, resistere possit.

AD secundum est dicendum, quod ex ipsa ordinatione diuina in foro conscientie homo tenetur parere legi sui superioris: dummodo iusta sit: dicen-

te Apostolo: Qui potestati resistit, diuinæ ordinationi resistit.

AD tertium est dicendum, quod obedire oportet Deo magis, quam hominibus: Ideo nulli legi contra mandata Dei est parendum, sed pro viribus resistendum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SUA auctoritate possit leges Imperiales corrigere.

Turrecremata in cap. Constitutiones. dist. 10.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sua auctoritate non possit leges Imperiales corrigere: Quia illa, quæ innituntur iuri diuino, & naturali, non subijciuntur correctioni humane: Sed leges Imperiales ex iure naturali, & diuino confectæ sunt, ut supra allegatum est. Non ergo possunt per hominem corrigi.

2 Præterea: Legis correctio seruat conditori eius, sicut interpretatio. sed Imperator est conditor legum suarum, non Papa. Ergo sibi seruat correctio, & interpretatio.

3 Præterea: Quod est bonum, & bona intentione operatum, non supponitur correctioni, sed magis remunerationi. Sed secundum Philosophum secundo Ethicorum: Voluntas omnis Legislatoris est inducere homines ad bonum. talia ergo non subijciuntur correctioni.

IN CONTRARIUM est glosa super illo verbo Psalmi: Lex domini immaculata conuertens animas.

RESOLVTIO.

Papa sua auctoritate leges Imperiales corrigere potest, sicut lex diuina humanam.

RESPONDEO, dicendum, quod Papa est principaliter executor legis diuinæ, sicut Imperator est executor legis humane. Eo ergo modo Papa potest corrigere Imperatoris legem: quomodo lex diuina habet corrigere legem humanam. Habet autem lex diuina quatuor modis legem humanam corrigere, & eius defectum supplere, ut potest haberi per Augustinum lib. 1. cap. 5. de libero arbitrio.

Primo, per omnium malorum punitionem: Non enim lex humana omnia mala punit, sed illa dumtaxat, quæ pacem publicam possunt perturbare, & in graue hominum nocumentum possunt redundare: lex autem diuina nihil impunitum relinquit. Vnde dicit August. libro supradicto, de lib. arbit. cap. 5. Videtur mihi lex ista, quæ regendis ciuitatibus fertur, multa concedere: atque multa impunita relinquere, quæ per diuinam legem iudicantur.

Secundo,

Secundo, per interiorum animorum cohibitionem, vel sententiationem: quia lege humana non sententia- tur homo per illa, quæ in animo geruntur, sed per illa, quæ exterius manifestantur: Dicente Augustino: Nos in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi sponte conuictum, vel confessum. Sed per legem diuinam cogitata iudicantur, testimonium reddente illi conscientia hominum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut defendentium. Sicut dicit Apostolus ad Romanos. 2.

Tertio, per iudiciorum rectificationem: Contingit enim humane legis iudicium multipliciter falli, & multipliciter obliquari. quod non contingit de iudicio diuinæ legis. Vnde dicit Augustinus super illo verbo 1. Petri 4. Si iustus vix saluabitur, impius, & peccator vbi parebunt? Quare iustus vix saluabitur, nisi quia iustitiam Dei tantam esse constat, ut ad examen diuine iustitiæ deducta iniustitia appareant.

Quarto, per finis supernaturalis consecutionem. Dicit enim Augustinus eodem libro c. 15. quod lex humana litteris promulgata, solum hominibus secundum animalem hanc vitam viuentibus opitulatur: Sed lex diuina ad consecutionem supernaturalis boni nos inducit, & inuat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa, quæ innituntur iuri diuino, & naturali non corriguntur secundum suam vniuersalem considerationem, sed bene corriguntur secundum eorum particularem explicationem: secundum quam multa concedunt non concedenda, & multa impunita relinquunt puniendi.

AD secundum est dicendum, quod sicut per Papam Imperator, & omnis potestas instituitur, si bona est, & corrigitur si non bona est: ita omnis lex à quocunque feratur, per eum est comprobanda, si bona sit: & per eum est corrigenda, si non bona sit.

AD tertium est dicendum, quod voluntas Legislatoris habet inducere homines ad bonum secundum conditionem, & possibilitatem ipsorum, secundum quam considerationem multa dissimulat non facienda, & multa impunita relinquit puniendi, propter euitationem maioris mali. Scribitur enim Prouerb. 30. Qui nimis emungit, elicit sanguinem.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA SUA auctoritate leges Imperiales mutare possit.

Turrecremata superiori articulo citatus, & omnino glo. 1. in c. Possessor. de reg. iur. lib. 6. & ibi Doct.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim quod Papa sua auctoritate leges Imperiales mutare non possit. Quia lex Imperialis à lege diuina, & æterna deriuatur: Sed lex æterna

est immutabilis eo ipso, quod æterna est: Ergo mutari non potest.

2 Præterea: Lex Imperialis si iusta est, ligat hominem in foro conscientie, ut supradictum est: Sed lex conscientie mutari non potest. Ergo nec ipsa lex humana est mutabilis.

3 Præterea: Dicit Iuriscunsultus, quod iustitia est perpetua, & constans voluntas ius suum vnicuique tribuens. sed lex humana, si lex est, semper est iusta. Ergo semper perpetua, & immutabilis.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Augustinus primo libro de libero arbitrio cap. 6. ubi ait, quod lex temporalis, quamuis iusta sit, iuste tamen per tempora mutari potest.

RESOLVTIO.

Papa leges Imperiales mutare potest, pro temporum diuersitate, si euident inde vtilitas oriri videatur.

RESPONDEO, dicendum, quod triplex potest distingui regula agendorum. Vna temporanea, quæ ponitur, & deponitur, puta lex humana positua. Altera, quæ ponitur, sed non deponitur: ut lex naturalis menti rationali concreata. Tertia est æterna, quæ nec ponitur, nec deponitur: & ista est lex diuina. Ad primam legem inspicit solus homo, & hoc dumtaxat, quandiu ista animali vita viuatur. Ad secundam regulam inspicit homo, & Angelus. Sed ad tertiam inspicit homo, Angelus, & ipse Deus. Rationabiliter autem prima lex humana ponitur, & deponitur, & mutari potest pro temporum diuersitate propter duo. Primo, propter humanorum actuum variationem: Contingit enim humanos actus multipliciter variari, & per consequens multipliciter regulari, ut aliqua lege regulentur vno tempore: & aliqua alio tempore, secundum variam conditionem illorum, qui lege reguntur. Secundo, propter ipsius legis perfectam inuentionem. semper enim posteriores habent se per additionem ad priores, ut inuentiones musicæ artis pauca primo inuenerunt: posteriores vero plura illis de arte melodiæ scripserunt, ut Philosophus dicit 2. Metaph. sic primo inuentiones legum propter defectum experientie quædam imperfecta in multis deficientia statuerunt: quæ posteriores mutauerunt, instituentes aliqua, quæ in paucioribus deficere possent. Papa ergo, & Imperator, vel alij inferiores sua auctoritate possunt humanam legem ponere, & deponere pro temporum diuersitate. maxime quando euident apparet vtilitas: Nam in rebus nouis constituendis euident debet esse vtilitas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod lex æterna tribus modis accipitur. Primo modo stricte, respectu bonorum rationalis creaturæ, ut est regula agendorum à creatura rationali. Secundo large, respectu bonorum totius creaturæ, secundum quod modum dicit Augustinus lex æterna est: Lex omnium artium.

X 2 Tertio

De penitentiæ medici- na cap. 3. Tomo 9.

Ast. 5.

Arist. 2. Eth. cap. 1. circa medium.

Psal. 12.

Tomo 1.

Tomo 1.

In l. iustitia ff. de iust. & iure.

Tomo 1. cap. 6.

Vide c. Non debet de cõ- sang. & affi.

Arist. 2. Metaph. t. com. 2.

De vera Relig. cap. 31. Tomo 1.

Dan. 3.

Tertio modo largissime, respectu omnium tam bonorum, quam malorum. Omnis ergo lex deriuatur ab ista lege aeterna, siue ponatur, siue deponatur, sicut lex humana: siue ponatur, & non deponatur, sicut lex naturalis.

Ad secundum est dicendum, quod in foro conscientiae duplex est lex. Vna immobilis, quae certificat de rebus operandorum vniuersalibus: & ista dicitur lex naturalis. Altera mobilis, quae certificat de casibus operandorum particularibus, quae appellatur conscientia. Primam ergo regulam homo non potest ponere, nec deponere. quia impressa est sibi a Deo. Sed secundam potest homo deponere, & ponere: Potest enim homo de aliquo agibili occurrente facere sibi conscientiam, & non facere.

Ad tertium est dicendum, quod iustitia consistit in ordine ad alterum per respectum ad bonum Reipublicae. ideo sicut ex sua applicatione ad particularia negotia potest mutari: sic potest mutari lex.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA POSSIT dimittere impunitum reum, quem leges Imperiales codemnant.

S. Thom. 2. 2. qd. 67. art. 4. & Turrecremata in cap. Omnis, qui iudicat. 45. dist.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit reum impunitum dimittere, quem leges Imperiales codemnant. Quia Papa non potest contra auctoritatem sacrae Scripturae. Sed scribitur 3. Reg. 20. Quia dimisisti virum dignum morte, erit anima tua pro anima eius.

2 Praeterea: Dicit Augustinus in libro de vera Religione c. 32. Quamquam de temporalibus legibus homines iudicent, cum eas instituunt: postquam tamen institutae fuerint, atque firmatae, non licebit iudici de ipsis iudicare: sed secundum eas. Cum ergo lex non solum humana, sed diuina mandet Exodi 22. Malefices non patieris viuere: videtur, quod Papa reum impunitum dimittere non possit.

3 Praeterea: Sicut lex praecipit innocentem absolui, ita praecipit reum condemnari. Sed in nullo casu licet innocentem probatum damnari. Ergo in nullo casu licet reum probatum absolui.

IN CONTRARIUM est Evangelica auctoritas. Quia Christus adulteram impunitam dimisit, Ioannis 8. & Apostolica veritas. Quia misericordia superexaltat iudicium, Iacob. 3. Similiter Ecclesiastica pietas, 23. quaest. 5. cap. Poena.

RESOLVTIO

Papa impunitum reum legibus Imperialibus condemnatum dimittere potest: salua tamen iustitia, publica videlicet, ac priuata.

Tomo 1.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Gregorius: Et ponitur 45. dist. cap. Disciplina. Disciplina, vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Ex vtroque enim iudex debet quoddam temperamentum facere: vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Non licet ergo Papae, reo, vel malefico misericordiam sine iustitia exhibere, sed salua iustitia licet ei misericordiam facere. Est autem duplex iustitia, quam Papa tenetur saluare. Vna priuata, qua tenetur tueri iura priuata singulorum. Altera publica, qua tenetur tueri vniuersitatis iura publica: puta vtilitate Reipublicae tenetur respicere, cui ipse praest. Salua ergo vtraque iustitia, & non aliter, Papa potest malefico misericordiam facere, ipsum impunitum dimittendo, & aliter non. Vnde distinguendum est, quod aut est maleficio priuatum in personam priuata: aut publicum in Reipublica.

Si ergo est maleficio priuatum: licet Papae, taluo iure priuato personae, cui actio ex maleficio competit, reum sibi praesentatum dimittere. Quod contingit in duobus casibus. Primo, quando personae satisfactum est in re. Secundo, quando est satisfactum sibi in sua reputatione.

Exemplum primi casus habetur de Absalon, cui pater remisit poenam, cum iam tribus annis exul fuisset, vt habetur 2. Reg. 14.

Exemplum vero secundi casus habetur de filio Viduae: Pro quo ipsa mater vocabat Regem Dauid, vt parceret ei, vt habetur 2. Reg. c. supradicto.

Si vero maleficio sit publicum, tunc, salua vtilitate Reipublicae, licet Papae reum impunitum dimittere. Quod similiter contingit in duobus casibus.

Primo, cum ex punitione euidenter damnabile Reipublicae timetur. Secundo, cum ex dimissione euidentis vtilitas aliqua speratur. Exemplum primi casus habetur 2. Reg. 19. de Semei, quem Rex Dauid impunitum dimisit, ne pax noui Regni turbaretur. Exemplum vero secundi casus habetur de Ioab, qui interfecerat Abner, quem Rex similiter impunitum dimisit vsq; ad tempus Salomonis, ne vtilitas resistendi inimicis impediretur. quia vir bellator, & Princeps militiae erat 3. Reg. 20.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Rex Achab merito fuit corrigendus: Quia dimisit Regem Syriae contra diuinam iustitiam, cum esset publicus hostis populi a Deo electi. nec hoc fecit, salua vtilitate Reipublicae: sed magis hoc erat ad Reipublicae subuersionem.

Ad secundum est dicendum, quod non est simile de innocentis absolutione, & malefici punitione: Quia innocentis absolutio est opus iustitiae merum, & spontaneum. Sed malefici punio est opus iustitiae quasi coactum. Vnde iura proniora sunt ad absoluendum, quam ad condemnandum, satius est enim vt dicit Iuriconsultus innocenter propter nocentem absolueret, quam innocentem propter nocentem condemnare.

Ad

Gregorius c. 6. lib. 20. ad cap. 29. Iob.

† I. inciuile est. ff. de legibus.

c. Legimus. 37. dist.

† I. absentes. ff. de poenis.

Ad tertium est dicendum, quod iudex debet iudicare secundum leges, puta secundum legum aequitatem ex diuersis legibus collectam: non autem secundum vnius legis rigorem, & saeuertatem. Vnde dicit Iuriconsultus: quod inciuile est, nisi tota lege perspecta, in aliqua particula eius iudicare, vel respondere.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA SINE peccato legibus imperialibus vi possit.

Turrecremata in cap. Si in adiutorium. 10. dist. Auctorem sequitur per omnia in hoc articulo.

Ad septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato legibus imperialibus vi non possit. quia quod non est licitum legere, non est licitum illo vi: Lex enim a legendo dicta est.

Sed scribitur auctoritate Hieronymi 37. dist. cap. Nonne. Quod in vanitate, & obscuritate sensus ambulant, qui in secularibus disciplinis occupantur. Vnde ipse Hieronymus, qui libros Ciceronis legebat, ab Angelo correctus est, sicut ibi dicitur.

2 Praeterea: Leges non sunt necessariae nisi in iudiciis: Sed iudicia interduntur Papae, & alijs Ecclesiasticis personis: iuxta illud Matth. 5. Si quis voluerit tecum in iudicio contendere, & tollere tunicam, dimitte ei & pallium.

3 Praeterea: Legibus homo vitur ad repellendam iniuriam, & fraudem. Sed hoc non est licitum Papae, vel alicui Ecclesiastico viro: cum eis dicat Apostolus 1. Corin. 6. Quare non magis iniuriam accipitis, & fraudem patimini?

IN CONTRARIUM est quod scribitur 10. dist. Auctoritate Augustini cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium vestrum terreni Imperij leges assumendas putatis: non reprehendimus: nam fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos Romanum ciuem se esse testatur.

RESOLVTIO.

Papa sine peccato legibus Imperialibus vi potest, non quantum ad coactionis Imperium, sed quantum ad obsequium veritatis.

RESPONDEO, dicendum, quod eo modo licet uti legibus Imperatorum, quo modo licet uti doctrinis Philosophorum. nam ipsi Philosophi legum traditores fuerunt. de vltu autem doctrinae Philosophorum, dicit August. 2. de doctrina christiana, cap. 40. Philosophi, qui vocantur: Si qua forte vera, & fidei nostrae accommodata dixerunt, maxime Platonicum; non solum formidanda non sunt, sed ab eis, etiam tanquam iniustis possessoribus in vltum nostrum vendicanda sunt. Sicut Aegyptii non solum idola habebant, & onera graua, quae populus Dei detestabatur; sed habebant vasa, atque ornamenta de auro, & argenteo.

Tomo 3.

to, quae populus ille exiens de Aegypto sibi potius tantquam ad vltum meliorem clanculo vendicauit.

Ad quaestionem ergo propositam est dicendum, quod Papae licere vt Imperialibus legibus, potest intelligi dupliciter. Primo, quantum ad coactionis dominium: Secundo, quantum ad veritatis obsequium.

Primo modo non licet, quia sicut indignum est, vt verba caelestis oraculi sub regulis Prisciani cogantur, vt dicit Gregorius in Prologo Moralium: sic indignum est, vt sanctorum Patrum canones legibus Imperatorum aliqua coactione stringantur. Vnde nulli laico Imperatori, vel Regi licet aliqua statuta in Ecclesia ponere praeter auctoritatem Romani Pontificis, nec in negotijs ecclesiasticis aliquam potestatem habere. manet enim in eis necessitas obsequendi: non autem auctoritas imperandi, vt scribitur 96. dist. in cap. Bene.

Sed secundo modo in veritatis obsequium licet eis vt: & dico in veritatis obsequium. quia, vt scribitur 10. dist. in cap. Lege. Legibus Imperatorum in omnibus Ecclesiasticis controuersis vtendum non est: praesertim cum inueniantur Euangelicae, & Canonicae sanctioni aliquoties obuiare. Nam in vlturis, in decimis, in primitiis, & in Sacramentis Ecclesiasticis, ac in omnibus alijs, in quibus obuiant canonicae veritati, vtendum non est.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut licitum est Doctoribus sacrae Scripturae scientias physicas discere, & eas interdum pertractare, non vt in eis sistat eorum finalis intentio: sed vt de sacra Scriptura per eos clarior habeatur cognitio: sic clericis licitum est legibus imperialibus vt: vt clarius Canones per eas intelligantur.

Ad secundum est dicendum, quod illa verba intelligenda sunt in praeparatione animi: non quod clericis prohibitum sit in iudicio repetere, quae eis iuste debentur cum charitatis amore, non autem cum litis, & discordiae clamore.

Ad tertium est dicendum, quod Apostolus loquitur de illis, qui alijs iniuriam faciebant, & fraudem, dum iudices corrumpebant eorum iustitiam peruertedo: contra quos sic loquitur, quod magis ipsi debebant iniuriam pati, & fraudem recipere, quam alijs irrogare.

ARTICVLVS VIII. UTRUM PAPA LEGIBUS Imperialibus sit solutus.

S. Thomas 1. 2. quaest. 96. art. 5. Burchardus lib. 11. Decretorum cap. 42. & Sotus lib. 1. de iust. & iure, quaestione 6. art. 7.

Ad octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa legibus Imperialibus sit solutus: quia magis est solutus legibus Papae, quam Imperator. Sed Iuriconsultus l. Princeps. ff. de legibus, dicit, quod Augustus legibus solutus est. Augustus autem licet legibus solutus

non sit: eadem tamen priuilegia sibi tribuit, quæ ipse habet.

2 Præterea: Dicit Apostolus 1. ad Corin. 2. quod spiritualis homo omnia iudicat. Papa ergo, sicut nulla lege potest iudicari, ita nulla lege potest ligari.

3 Præterea: Papa est Vicarius Christi. Sed Christus probauit se esse liberum à lege, & ab imperiali tributo, Matthæi 17.

IN CONTRARIUM est, quia Matth. 23. Reprehensi sunt Principes Sacerdotum, qui onera grauiora, & importabilia imponebant super humeros hominum, & digito eorum nolebant ea mouere.

RESOLVTIO.

Papa omni lege humana solutus est, quantum ad condemnationis iudicium: sed quantum ad operationis exemplum, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod super illo verbo Matth. 3. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam; Dicit Hila. quod omnis iustitia implenda est per Prælatum tam legis, quam naturæ. Papam ergo solutum esse lege quacunque iusta, & iuste posita, dupliciter potest intelligi.

Primo, quantum ad condemnationis iudicium: & sic Papa omni lege humana posita per eum, vel per alium solutus est: Quia à nulla lege potest iudicari iudicio condemnationis: sed à sola lege æterna, secundum quam verissime dictum est per Apostolum 2. Cor. 5. Oportet nos omnes presentari ante tribunal Christi.

QVAEST. XLV. DE ALIORVM REGVM SVBIECTIONE.

ARTICVLVS I.

UTRUM OMNES REGES subijciantur Papæ, quantum ad eius mandati obseruationem.

ULTERIVS considerandum est de aliorum Regum subiectione. Circa quod queruntur tria.

Primo, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quantum ad eius mandati obseruationem.

Secundo, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quantum ad temporalium recognitionem.

Tertio, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quantum ad sententiæ appellationem.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod non omnes Reges Papæ subijciantur, quantum ad eius mandati obseruationem. Quia Papæ non est obediendum, nisi præcipiat secundum diuinam legem. Sic enim scribitur Iosue 1. filios Israel dixit sibi: Sicut obedimus in cunctis Moyse, ita obedimus tibi. Qui contradixerit ori tuo, morte morietur.

Secundo, quantum ad operationis exemplum. & sic ipse tanto verius ligatus est omni lege iusta, quanto verius ipse vicem illius gerit, qui exemplo impleuit quod verbis docuit. Vnde dicit Isidorus in de summo bono, libro 3. cap. 52. quod iustum est Principem legibus suis obtemperare: Quia tunc iura sua ab omnibus custodienda existimet: quando & ipse illis reuerentiam præbet.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Imperator, vel Augusta legibus solutus est, quantum ad iustitiam directiuam: immo quantum ad hoc voluntarius ipse tenetur talem iustitiam implere. Est autem solutus à lege, quantum ad violentiam coactiuam, quia non cogitur ab aliquo. Et quantum ad virtutem potestatiuam, quia potest legem mutare pro loco, & tempore, quod non possunt alij. Et secundum hoc eodem modo Papa solutus est à lege multo fortius, quam ipse.

AD secundum est dicendum, quod spiritualis homo non iudicatur ab aliquo homine, sed bene iudicatur per legem diuinam, à quo iudicio nec ipse Papa, nec aliqua creatura excluditur.

AD tertium est dicendum, quod non obstante, Christum liberum esse à lege tributali: soluit tamen tributum ad vitandum scandalum infirmorum. Sic ipse Papa vicarius eius, legem per eum positam, vel confirmatam seruare tenetur, ne alij exemplo eius scandalizentur.

ita tamen, quod Dominus Deus tuus tecum sit, sicut fuit cum Moyse. sed quandoque Deus non est cum Papa, nec præcepta, quæ facit, sunt secundum diuinam legem. Ergo non semper Papæ est obediendum.

2 Præterea: Quis nullius præceptum tenetur seruare, nisi sui superioris. Sed quilibet Rex in suo Regno non recognoscit superiorem. Ergo nullius præceptum seruare tenetur.

3 Præterea: Illius præceptum Rex quilibet tenetur seruare in suo regno, à quo potestatem Regni habet. Sed quilibet Rex potestatem habet à Deo, non à Papa: cum non sit potestas, nisi à Deo, ut scribitur Roman. 13.

IN CONTRARIUM est, quia super illo verbo Lucæ 10. Qui vos spernit, me spernit, & qui me spernit, spernit eum, qui misit me; dicit glossa: Dicit quisque in audiendo, vel spernendo Ecclesiæ Pastores: non viles quasque personas, sed dominum Saluatorem: immo ipsum Patrem spernere: vel audire: quia in discipulo Magister auditur, & in filio Pater honoratur.

RESOLVTIO.

Iure, quisquis ille sit, damnationis sustinet sententiam, qui Summi Pontificis obedientiam contemnit.

RESPONDEO, dicendum, quod conuenientia est inter Sacerdotium Leuiticum, & Sacerdotium Christi, quantum ad hoc: quia sicut summus Sacerdos Leuitici generis omnes Iudæi obedire tenebantur, cuiuscumque status, & conditionis existent: sic omnes christiani maiores, & minores Papæ locum Sacerdotis Christi gerenti, parere tenentur. De obedientia vero, & pœna non obedientium Summo Sacerdoti leuitici generis, scribitur Deuter. 17. Vbi sic dicitur: Si difficile, & ambiguum apud te iudicium prospexeris: inter sanguinem, & sanguinem: causam, & causam; & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes leuitici generis, sequerisque sententiam eorum, & non declinabis ad dexteram, vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdoti Imperio, qui eo tempore ministrat domino: morietur homo ille. Super quo verbo dicit glossa, quod Christus, qui est Sacerdos in æternum, Vicarios sibi substituit Apostolos, quibus ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. & subdit: Iure ergo damnationis sustinet sententiam, qui contemnit Summi Pontificis obedientiam: tanquam si contemneret diuinæ voluntatis potentiam. Vnde & Saul Rex, qui inobediens fuit Samueli, vice Domini sibi præcipienti, ut percuteret Amalech, & non dimitteret paruulum, neque lactantem, bouem, ouem, & camelum, & asinum, eiectus est de Regno, & alius in loco eius institutus est, sicut scribitur 1. Regum 15.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod præ-

cepta Papæ non esse secundum diuinam legem, & Deum non esse cum eo, potest intelligi dupliciter. Vel quantum ad veritatem. Vel quantum ad vitæ sanctitatem. Sufficit autem præcepta Papæ non esse contraria diuinæ legi, quantum ad veritatem ad hoc, quod nullus ab eius obedientia excludatur. Vnde Lucæ 9. Cum Discipuli dixissent Christo: Vidimus quendam in nomine tuo eijcientem Dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nos: Respondit Christus: Nolite prohibere: quia qui non est aduersum vos, pro vobis est.

AD secundum est dicendum, quod Rex non recognoscit superiorem in suo regno quo ad dominium temporale, seu non habet in Regno suo Dominum temporalem maiorem ipso. Sed sicut nullus sanctus mentis potest dicere, se non habere Deum supra se; ita nullus potest dicere, Vicarium eius, qui eius auctoritate dominatur, supra se dominium non habere.

AD tertium est dicendum, quod potestas Regibus temporalibus concessa est à Deo cum ordine quodam: puta mediante Summis Pontificibus: quia quæ à Deo sunt, ordinata sunt: quorum mandata spernendo, spernitur ille, à quo instituta sunt. Vnde Augustinus in persona Apostolorum loquens super dicto verbo: Qui vos spernit, me spernit: dicit, quod si sermo Dei ad nos quoque peruenit: & vocauit nos, & in eorum loco nos constituit; videte, ne spernatis nos, ne ad illud perueniat iniuria, quæ nobis feceritis.

Tomo 10. De ver. Domini c. 24. Luc. 10.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPAE SUBIICIANTUR OMNES REGES, quantum ad temporalium recognitionem.

Vide extrauagantem: Vnam sanctam de maior. & obedient. Et Turrecrematam in cap. Ad verum. 96. dist. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. & 68.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ non subijciantur omnes Reges quantum ad temporalium recognitionem. Quia ab eo non debent, Reges cognoscere temporalia, à quo non recipiunt: Sed Reges temporalia à Papa non recipiunt, immo magis e conuerso.

2 Præterea: Super illo verbo ad Titum 3. Admone illos Principibus, & potestatibus subditos esse, dicit Augustinus: Si Episcopi, & alij Ecclesiastici viri imperium spirituale habent, in temporalibus tamen Regibus, & Ducibus subijci debent.

3 Præterea: Nullus potest dici dominus rei, nisi eam iusto titulo acquisuerit: vel per emptionem, vel per hæreditariam successionem: seu per concessionem. sed nullo iusto titulo Papa acquisiuit in omni Regno dominium temporalium: Ergo nullus Rex temporalia ab eo recognoscere tenetur.

IN CONTRARIUM est, quia idem est domi-

dominium Dei, & Papæ: sicut eadem est iurisdictio delegantis, & delegati: & maxime quando delegatio est plena, & totalis, nulla reservatione facta. sed de dominio Dei scribitur Hester 13. Tu enim fecisti cælum, & terram: & quicquid cæli ambitu continetur. Dominus enim vniuersorum tu es.

RESOLVTIO.

Papa in vniuerso mundo tam temporalium, quam spiritualium iurisditionem habet. Sed temporalium immediata administratione non vitur in omnibus locis propter pacem seruandam.

RESPONDEO, dicendum, quod dicentes Papam Vicariū Christi in toto orbe dominū habere solum super spiritualia, non autem super temporalia, similes sunt Consiliarijs Regis Syriæ, qui dixerūt 3. Reg. 20. Dij montium sunt Dij eorum: ideo superauerunt nos. sed pugnemus contra eos in campestribus, & in vallibus, in quibus Dij eorum dominium non habent, & obtinebimus contra eos. Ad litteram sic hodie mali Consiliarij adulatione pestifera seducunt Reges, & Principes terræ dicentes: Dij montium, puta spiritualium Dominorum, sunt Summi Pontifices: sed non sunt Dij conuallium: quia temporalium bonorum nullum habent dominium: ideo in campestribus, quasi in potentia bonorum temporalium pugnemus contra eos, & obtinebimus. sed quid dicat eis diuina sententia, audiamus. quia dixerunt (inquit) Syri: Deus montium est dominus, & non Deus conuallium: dabo omnem multitudinem hanc in manu vestra: & scietis, quia ego sum Dominus.

Ad quætionem ergo puto, pro veritate, esse dicendum: quod Papa Vicarius Iesu Christi, vice Dei viuētis, in toto orbe terrarum spiritualium, & temporalium habet vniuersalem iurisditionem: sed ipsorum temporalium immediatam administrationem non recipit, nisi in Regionibus Occidentalibus imperij, per concessionem factam Ecclesiæ à Constantino. Quare autem Ecclesia non vitur temporalium administratione, nisi in partibus Italiæ, mediante Imperatore, quem elegit, & non in alijs Regnis, quæ sunt in Occidentali Imperio, hoc non est propter caritiam auctoritatis: sed propter nutriendum in suis filijs vinculum pacis, & vnitatis: quia ex quo Imperium fuit diuisum, & à diuersis partibus diuersimodè, & tyrannicè vsurpatum; Ecclesia propter vitandum scandalum, & schisma, temporalium administrationē in regnis illis dimisit: propter cuius scandali vitationē Saluator humani generis etiam se tributarium fecit Matthæi 17.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sic ista temporalia recipiuntur à Deo: sicut elementa, & alia mobilia, mouentur ab ipso. Planum est autem, quod ista mobilia non mouentur à Deo immediatè, sed mediantibus cælis: quorum motu cessante, cessabit

omnis motus istorum inferiorum. sic ista temporalia recipiuntur à Deo, mediante iurisditione, & dispositione ipsorum cælorum, puta Summorum Pontificum: qui cæli, verbo domini firmati sunt: de quibus scribitur, in Psal. 18. Cæli enarrat gloriā Dei.

AD secundum est dicendum, quod Apostolus loquitur de Laicis subiectis Episcopis, quos præcipit monere: vt Regibus, & Principibus obediant in soluendo tributa, & stipendia, quæ tenentur eis: vnde Reges, & Principes magis debent dici ministri, & stipendiarij Ecclesiæ in administratione temporalium, quam domini.

AD tertium est dicendum, quod Papa non acquirit iurisditionem in aliquo Regno hæreditaria successione, sed immediata diuina traditione, quando dictum est Petro: Quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus, qui in cælis est: ideo dico tibi, quia tu es Petrus, & tibi dabo clauas regni cælorum. vnde non vice sua: sed vice Dei vniuersalem iurisditionem habet in toto orbe.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA SUBIICIANTUR OMNES REGES QUANTUM AD SENTENTIAE APPELLATIONEM.

Doctores in cap. Si quis vestrum. & in cap. Ad Romanam 2. quæst. 6.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ omnes Reges non subijciantur, quantum ad sententiæ appellationem. Quia scribitur extra de appell. cap. Si duobus, quod non est appellandum à seculari iudice ad Papam, nisi in terris, vbi Ecclesia, seu Papa habet immediatam temporalium administrationem.

2 Præterea: Appellatio fit ad releuandum grauen illatum: sed temporalis homo non releuatur à grauamine, nisi per temporalem dominum. Non ergo per Papam.

3 Præterea: Non licet transire de extremo ad extremum sine medio. sed Imperator est quasi quoddam medium inter alios Reges, & Papam. non ergo appellatio aliorum Regum potest deferri ad Papam, nisi mediante Imperatore.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 2. quæst. 6. cap. Si quis. Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter ad hanc sanctam Sedem Apostolicam appellet: & ad ipsam, tanquam ad caput, refugium habeat.

RESOLVTIO.

A quocumque homine, Rege, vel Imperatore, ad Summum Pontificem appellari potest, si quis iniuste in foro exterioris iudicij sit oppressus.

RESPON

li. ff. de ap pel.

RESPONDEO, dicendum, quod appellatio est remedium iuris, quo subuenitur oppresso in ordine iudiciario, quo quis oppressus ab inferiori iudice, licet sibi postularis Apostolis, & litteris dimissorijs ad superiorem recurrere. Iste autem ordo iudiciarius, quo per appellationem subuenitur oppresso, solum locum habet in foro exterioris iudicij: vbi agitur causa inter hominem, & hominem. & quia in toto isto ordine iudiciario iudicij exterioris, in quo agitur causa inter hominem, & hominem, supremum gradum tenet ipse Papa: ideo à quocumque homine, Rege, vel Imperatore, quis iniuste grauetur, potest licite ad Summum Pontificem appellare. propter quod scribitur 2. quæst. 6. cap. Ad Romanam. Ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maxime tamē ab oppressis, est appellandum, & concurrendum, quasi ad mortem eius, vt vberibus nutriantur, auctoritate defendantur: à suis oppressionibus releuentur, quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum. hoc idem patet xi. quæst. 1. cap. Quicumque litem habens.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod verū est à iudice seculari non esse appellandum immediatè ad Papam indifferenter, & in paruis negotijs: sed bene in negotijs arduis, & necessitate vrgete, à quocumque iudice homo grauetur, ad Papam potest habere recursum tanquam ad vniuersalem dominum.

AD secundum est dicendum, quod appellatio est prouocatio de minori iudice ad maiorem continens querelam iniquæ sententiæ. Si ergo quis grauetur à domino temporalis, & ille dominum superiorem temporalem non habet, ad Papam iuste potest recurrere: quia & si temporalium omnium administrationem non habet: habet tamen omnium vniuersalem iurisditionem, vt dictum est.

AD tertium est dicendum, quod illa ratio non habet locum in Papa, qui habet plenitudinem potestatis: vnde sicut ab eo possunt exire prouisiones sine medio: quia si ad Capitulum istius Ecclesiæ spectat Prælatum eligere, potest sine electione Capituli illi Ecclesiæ de Prælato prouidere: sic possunt appellationes reduci in ipsum, remoto omni medio.

QVAESTIO XLVI. DE ALIORVM REGVM CORRECTIONE.

DEINDE considerandum est de aliorum Regum correctione. Circa quod quaeruntur tria.

Primo, Vtrum Papa possit omnes Reges, cum forefaciunt, publice corrigere.

Secundo, Vtrum Papa possit omnes Reges, cum subest causa, deponere.

Tertio, Vtrum Papa possit in quolibet Regno Regē istituere

2 Præterea: Dictum est Petro, & cuilibet ecclesiastico viro, Math. 5. Si quis percusserit te in vna maxilla: præbe sibi alteram: Non ergo ad Papam spectat correctione iniuriam repellere: Sed potius sustinere.

3 Præterea: Quædam correctio fit per incusationem: quædam vero per pœnæ illationem. sed neutro modo pertinet correctio Regum ad Papam: quia nec potest eos incusare, nec pœnam corporalem infligere.

IN CONTRARIVM est illud, quod scribitur Eccl. 7. Noli quaerere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates. cum ergo Papa sit iudex, vice Christi, viuorum, & mortuorum; ad eum spectat omnium hominum, cum forefaciunt, vniuersalis correctio.

RESOLVTIO.

Ad Papam, qui vice Christi & viuorum, & mortuorum iudex est, Reges etiam peccantes corrigere spectat.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Hugo 2. lib. de sacramentis parte 2. cap. 4. Spiritualis potestas terrenam potestatem habet institutè, & vt sic iudicare, atque corrigere, si bona non fuerit:

† Forefacio pro peccare ponitur, vt supra nō semel ē dictū. Quod verbum nō raro est vsurpatū ab Ægid. rom. 2. sent. & ad Rom. cap. 1. sub finem.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet Reges terræ, cum forefaciunt, publice corrigere. Quia dictū est Petro Math. 18. Si peccauerit in te frater tuus: vade, & corrige eū inter te, & ipsū. solū: Ad Papam ergo non spectat publica correctio.

1. Cor. 2.

fuerit: ipsa vero à Deo primo instituta est, & cum deuata à solo Deo corrigi, & iudicari potest. Sicut scriptum est per Apostolum: Spiritualis homo iudicat omnia; & ipse à nemine iudicatur. Vnde Prophe- ta in veteri lege, in quibus erat spiritualis potestas: Reges, cum foresciebant, corrigebant, & fortiter increpabant, sicut patet de Helia 3. Reg. 18. quòd cū audiisset ab Achab Rege: Tu ne es ille, qui conturbas Israel? Respondit: Ego non conturbavi Israel: sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim. Hoc idem patet de Natham propheta qui 2. Reg. 12. fortiter correxit Dauid Regem dicens: Vriam Ethæum percussisti gladio, & illius vxorem accepisti tibi vxorem: quam obrem non recedet gladius de domo tua vsque in sempiternum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd duplex est culpa: vna occulta, in te, & te solo sciente commissa. alia publica per inculpationem ad iudicem deuoluta: vtramque autem corrigere spectat ad Papam. Nam primam potest corrigere, vt Sacerdos in foro interioris conscientie: aliam in quantum est Papa in foro exterioris iudicij.

AD secundum est dicendum, quòd sicut dicit Gregorius, peccata, quæ in deum: vel in proximum committuntur a Prælo, puniendi sunt, & corrigenda. Illa vero, quæ committuntur in eum, patienter tolleranda, vel potius dissimulanda sunt: quamuis illa verba magis in animi præparatione, quam in operis executione intelligenda sint, vt super expositum fuit.

AD tertium est dicendum, quòd Papa potest corrigere per inculpationem, cum ad eum culpa deferretur, & per condemnationem, cum coram eo reus conuincitur, & sic per condemnationem potest secundo corrigere per pœnæ illationem spiritualis, vel temporalis.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT omnes Reges, cum subest causa, deponere.

Canonista in cap. Alius. 15. q. 6. & in cap. Ad Apostolicam, de sent. & re iud. lib. 6. Et Aluar. lib. 1. cap. 13.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit omnes Reges, cum subest causa, deponere: quia ad illum solum spectat Regis depositio, ad quem spectat electio, & confirmatio regum: sed ad Papam non spectat electio, & confirmatio Regum, potissime illorum, qui hæreditaria successione regnant.

2. Præterea: Maior sufficientia requiritur in regimine spirituali, quam in regimine temporali: sed cum prælatus est insufficientis in regimine spirituali, non deponitur: sed coadiutor sibi datur. ergo multo fortius in regimine temporali, cum Rex inuenitur insufficientis non est deponendus, sed coadiutor sibi dandus.

3. Præterea: Papa deponit Imperatorem. quia in toto Imperio habet immediatam temporalium administrationem: ergo in Regnis illis, in quibus administrationem temporalium non habet, Reges deponere non potest.

IN CONTRARIVM est quod scribitur 15. quæst. 6. cap. Alius.

RESOLVTIO.

Papa iusta de causa Reges omnes deponere potest, vt iustitiæ vniuersali, necnon particulari provideat.

RESPONDEO, dicendum, quòd secundum Augustinum 4. de Ciuitate Dei cap. 4. Remota iustitia, regna non sunt nisi quædam magna latrocinia: quia latrocinia non sunt aliud, nisi quædam parua Regna. Tenetur autem Papa, vice Christi, in toto orbe duplicem iustitiam seruare: vnam particularem singulorum hominum, vt vnicique reddatur, quod iuste sibi debetur, & releuetur a grauamine, quod iuste sibi infertur: ac vt nocendi improbis, facultas tollatur: Aliam vniuersalem, vt Respublica promoveatur, ac bonum Reipublicæ non perturbetur: & maxime, quòd totus Christianus Populus Ecclesiæ Christi sponsæ subijciatur, nulla namque iustitia hominis esse potest, quæ ipsum hominem Deo vero tollit. vnde qui seipsum offert dominanti Deo, à quo factus est, & a dominio Ecclesiæ se subtrahit, iniustus est, vt dicit August. 19. de Ciuitate Dei cap. 21. Propter istum ergo duplicem defectum iustitiæ Papa potest Reges deponere.

Primo, propter defectum iustitiæ particularis: qua iustitia singulorum perditur, & improbis facultas nocendi præbetur: & propter defectum talis iustitiæ Zacharias Romanus Pontifex Regem Francorum, non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo, quòd tantæ potestati erat inutilis, à Regno deposuit, & Pipinum patrem Caroli Imperatoris in eius loco substituit, vt scribitur 15. q. 6. cap. Alius. Propter defectum vero iustitiæ vniuersalis Innocentius 4. deposuit Imperatorem Federicum in Concilio Lugdunensi: qui bonum Ecclesiasticum, & bonum Reipublicæ, quod promouere tenebatur, per eius ad Romanam Ecclesiam inobedientiam perturbabat, & impediabat, per eius attentatam superbiam. Vnde dubium non est, quin Papa possit omnes Reges, cum subest causa rationabilis, deponere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd non est simile de electione, & depositione, quia non potest aliquis deponi, nisi conuictus, vel sponte confessus

Tomo 4.

Innocentius scilicet quartus, & refertur in cap. Ad Apostolicam, de sent. & re iud. lib. 6.

essus coram iudice. Vnde ad deponendum Regem requiritur iudicialis sententia, quam ferre in Regem non conuenit Electoribus, cum ipse sit eis superior, ipso facto Rege: pertinet autem solum ad Papam, cui omnia subijciuntur.

AD secundum est dicendum, quòd tunc datur Prælo coadiutor, quando innocens inuenitur: in sufficiens tamen comprobatur in administratione, & sciendum esset de Rege in administratione temporali. Sic autem non fuit de Rege Francorum, cum fuit depositus. quia non innocens, immo lubricus, & examinatus erat. unde Regnum in singulis partibus Regni patiebatur iacturam.

AD tertium est dicendum, quòd ad Papam spectat correctio Regum, & aliorum, non propter immediatam temporalium administrationem, sed propter vniuersalem iurisdictionem, quam vice Christi habet in toto orbe super Reges, & super oes alios Principes.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT in quolibet Regno Regem instituere.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit in quolibet Regno Regem instituere, quia Saul constitutus est Rex super Israel, non tamen sine consensu Populi, immo populo clamante ad Samuelem: Constitue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut vniuersæ habent Nationes, ut scribitur 1. Reg. 8.

2. Præterea: Nullus potest institui dominus alterius, ipso inuito. Papa ergo non potest, inuitis illis, qui sunt in Regno, aliquem Regem constituere.

3. Præterea: Eius est constituere, cuius est destituere: sed Zacharias summus Pontifex non deposuit Regem Franciæ sine consensu Baronum, & Comitum regni, vt dicit Hugutio, causa, 7. & cap. supradicto. Ergo, eodem modo Papa non potest in quolibet Regno Regem instituere absque consensu aliorum.

IN CONTRARIVM est. quia Papa potest in qualibet Ecclesia Prælatum ponere, & deponere absque aliorum requisitione, & consensu. Ergo potest in quolibet regno hoc facere, cum maius sit dominium spirituale, quam temporale.

RESOLVTIO.

Papa iusta de causa in quolibet Regno Regem instituere potest. est enim vice Dei omnium Regnorum prouisor, sicut Deus omnium Regnorum prouisor, & factor.

RESPONDEO, dicendum, quòd secundum Damasc. 2. lib. 39. Necesse est eundem factorem esse eorum, quæ sunt in mundo, & prouisorem. Sicut ergo Deus est factor omnium Regnorum, & prouisor: sic Papa vice Dei est omnium regnorum prouisor. Vnde, cum causa rationabilis subest, in quo-

libet Regno potest Regem instituere, siue sit causa ipsius Regis nequitia, vt dictum est supra de Rege Francorum: siue ipsius populi fraudulenta malitia, vt si in Regis mortem conspirarent, vel eum eijcerent, ac per hoc se ipsos iurisdictione habendi Regem, priuerent, vel quocumque alio modo causa iusta, & rationabilis subest, ad Papam spectaret illi Regno de Rege providere.

* Eligendi videntur legendum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Rex bene fuit datus populo Israelitico ad voluntatem, & consensum populi: non tamen de persona determinata fuit eis de Rege prouisum de consensu populi. Sed immediate per ipsum Samuelem summum Sacerdotem de persona fuit eis prouisum, quando tulit lenticulam olei, & effudit super caput Saul, & vnxit eum in Regem super Israel, vt scribitur 1. Reg. xi.

AD secundum est dicendum, quòd sicut dicit August. 19. de Ciuitate Dei cap. 21. Cum obijceretur Romanis, Rempublicam non posse cum iustitia Prouincijs imperare, aperte responsum est per eos, quòd iuste imperabant, & alij iuste seruebant. quia vile erat eis sic seruire, cum improbis per dominium Romanorum tolleretur licentia nocendi subditis. quod dictum licet non credamus sufficere ad iustæ damnationis initiu, eo, quòd quantumcumque homini sit vile dominium: iuste tamen aliquis sibi dominari non potest, ipso inuito. potest tamen sufficere quantum ad dominationis progressum: quia cum homo videt Dominum sibi datum iuste regere, incipit voluntariu seruitium sibi exhibere, quod ante exhibebat inuitus: potest similiter quandoque inuitis subditis Rex vel Dominus dari, per Papam, si eorum culpa exigat. non enim Papa faciendo iustitiam, debet patrociniu dare criminosis, vel criminibus: sed potius suppliciu.

AD tertium est dicendum, quòd consensum Baronum, & Comitum, seu populi requiri in Papa ad depositionem Regis, potest intelligi dupliciter.

Primo, quantum ad ipsius Regis inculpationem: & sic planum est, quòd sicut Deus non condemnat aliquem in foro exteriori nisi per inculpationem conuictum: vnde nec meretricem condemnat: ex quo inculpata non fuit: sic nec Papa vicarius eius condemnaret, vel deponeret aliquem Regem, nisi conuictu per inculpationem Comitum, Baronum, & aliorum de regno.

Secundo, quantum ad causæ cognitionem: & sic in cognitione causæ, & probatione sententiæ Papa non requirit consensum alicuius. quia sicut superior est omnibus, ita de causa criminali omnium potest cognoscere, & sententiam proferre, absque alicuius requisitionis consensu.

* al. vocem

Tomo 5.

† Ioan. 8.

QVAE

QVAESTIO XLVII. DE ACTV ELECTIONIS QVANTVM AD DOMINIVM SPIRITVALE.

ISO de potestate Papa respectu actus electionis, quantum ad Dominium temporale: Restat videre de dicta potestate respectu actus electionis, quantum ad Dominium spirituale: & deinde respectu actus dispensationis, & de his, quae dispensationi annectuntur. Circa primum queruntur octo.

Primo, Vtrum Papa absque persona acceptione possit aliquem suum consanguineum ad praelaturam Ecclesiasticam eligere, ratione, qua consanguineus est. Secundo, Vtrum Papa sine acceptione persona possit ad praelaturam Ecclesiasticam eligere bonum, dimisso meliori. Tertio, Vtrum Papa sine acceptione persona possit ad praelaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere.

Quarto, Vtrum Papa sine acceptione persona possit ad praelaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, & nobilem, ratione, qua potens, & nobilis est.

Quinto, Vtrum Papa sine acceptione persona possit ad petitionem Regum, & Principum aliquem eligere ad praelaturam Ecclesiasticam.

Sexto, Vtrum Papa semper peccet mortaliter, cum acceperit personam in eligendo aliquem in praelaturam Ecclesiasticam.

Septimo, Vtrum Papa sine peccato possit conferre praelaturam Ecclesiasticam petenti, & procuranti ipsam.

Octavo, Vtrum Papa sine peccato possit conferre Magistratum petenti, & procuranti licentia magistrandi.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA ABSQUE ACCEPTIONE PERSONAE POSSIT ALIQUEM SUUM CONSANGVINEVM AD PRAELATURAM ECCLESIASTICAM ELIGERE, RATIONE, QVA CONSANGVINEVS EST.

S. Thom. quodlibeto 4. art. 15. 2. 2. q. 63. art. 2. Turrecremata in c. Decenter 89. dist. & in cap. Peruenit. 1. q. 3.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa absque acceptione personae possit consanguineum eligere ad praelaturam Ecclesiasticam, ratione, qua consanguineus est. Quia magis est beneficium spirituale docere, & instruere aliquem in fide, quam Ecclesiastica praelatura. Sed citius deberem beneficium tale impendere

Patri, vel fratri meo, si esset infidelis, quam alteri extraneo. Ergo eodem modo Ecclesiasticam praelaturam. 2 Præterea: Ordo charitatis, quem assignat Ambrosius, fundatur super legem naturæ. quia dicit, quod magis ex ordine charitatis debemus diligere consanguineum, & domesticum, quam extraneum: Ergo præferendo consanguineum extraneo, eligendo ipsum prius ad Ecclesiasticum beneficium, non est acceptio personæ.

3 Præterea: Scribitur actuum 10. In veritate comperij, quoniam non est personarum acceptor Deus: Sed Matth. 4. legitur, quod Christus ad Apostolorum elegit consanguineos; scilicet, Iacobum, & Ioannem. Ergo sine acceptione personæ potest consanguineus ad praelaturam Ecclesiasticam eligi.

IN CONTRARIVM est, quia Propheta imprecatur malum his, qui edificant Syon in sanguinibus. Sicut scribitur Micheæ 3. & exponit glossa de his, qui edificant Ecclesiam in consanguineis, & Nepotibus.

RESOLVTIO.

Si veritas doctrinae, sanctitas vite, & iustitia equitatis aequae in consanguineo, ac in extraneo reperiantur, absque acceptione personarum consanguineus ad praelaturam assumi potest: Si autem consanguineus ipsæ conditionibus careret, extraneus verò easdem haberet, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quaestio est dubia propter exemplum Christi, & propter exemplum Summorum Pontificum, qui sunt eius Vicarij. Nam Christus elegit populum Israeliticum, non gentilem ad legem Dei recipiendam: sicut patet Deuter. 7. Elegit Dauid in Regem, ex cuius semine erat secundum carnem nasciturus, & Saul reprobauit: ut patet 1. Reg. 1. Similiter elegit Iacob, & Esau reprobauit: ut patet Malachiae 1. Similiter ad Apostolatum consanguinitate sibi coniunctos elegit: Summi autem Pontifices eius Vicarij (ut in pluribus videmus) ad praelaturam Ecclesiasticam eliguntur consanguineos, & compatriotas, quam extraneos: & graue esset dicere, quod omnes tales peccarent, & essent acceptores personarum.

Ideo sciendum est, quod beneficia Ecclesiastica conferenda sunt propter officia: puta propter veritatem doctrinae, sanctitatem vite: & aequitatem iustitiae: haec enim personam faciunt dignam Ecclesiastica praelatura. Quando ergo tales conditiones sunt pares

pares in consanguineo, & extraneo: puto, quod non sit acceptio personae si consanguineus eligatur ad praelaturam Ecclesiasticam: & non extraneus: quia non preferitur persona personae, ex causa indebita: maxime quia in tali electione consanguinitas non est causa principalis, sed annexa: si vero conditiones praedictae non essent pares: puta, quod consanguinitas esset causa principalis, & non veritas doctrinae, vel sanctitas vitae, seu aequitas iustitiae: ita, quod consanguineus praefertur extraneo: quantumcunque extraneus praedictas conditiones haberet, & consanguineus eis careret, absque acceptione personae esse non posset.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in tali casu, prius debemus praedicare patri, vel fratri, vel consanguineo, quam extraneo: quia hoc est de necessitate vitae. sine fide enim spiritualis vita haberi non potest. promouere autem aliquem ad praelaturam Ecclesiasticam est supererogationis, ideo non est simile.

AD secundum est dicendum, quod in beneficijs temporalibus, quae debentur alicui secundum legem naturae, attenditur ille ordo, quem ponit Ambrosius: talia enim beneficia temporalia, quae ex lege naturae debentur alicui haereditaria successione, vel Reipublicae administratione, absque peccato consanguineis citius, quam alijs debent conferri: scilicet autem est de beneficijs spiritualibus, vel de his, quae sunt spiritualibus annexa.

AD tertium est dicendum, quod Christo nota erant corda munda, & opera bona illorum, quos vocauit, tam in veteri lege, quam in noua, ad ecclesiasticam dignitatem. nec sibi reuelabat Caro, & Sanguis illa, quae agebat, sed Pater caelestis. Vnde exempla eius velle ad humanam fragilitatem conuertere non est imitationis, sed praesumptionis.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT SINE ACCEPTIONE PERSONAE AD PRAELATURAM ECCLESIASTICAM ELIGERE BONVM, DIMISSO MELIORI.

Præter citatos in superiori articulo Couarr. in regula peccatum. de reg. iur. lib. 6. par. 2 ar. 7. & Sotus lib. 3. de iust. & iur. quæst. 6. art. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa ad praelaturam Ecclesiasticam sine acceptione personae non possit eligere bonum, dimisso meliori: quia Papa tenetur sequi conscientiam rectam: sed conscientia recta dicitur cuilibet, quod minori bono maius bonum praeligendum est: Ergo semper tenetur meliorem eligere.

2 Præterea: scribitur Deuter. 1. Non accipietis cuiuscunque personam, quia Dei iudicium est. super quo verbo dicit glossa, quod in iudicando, Summi Pontifices Vicarij Dei sunt, qui personam hominis non accipiunt. sed si Papa bonum praefert meliori, non est sine acceptione personae.

3 Præterea: Scribitur 8. quæst. 1. cap. Licet. quod ad Praelaturam Ecclesiasticam non eligitur, nisi qui cæteris doctior, & sanctior habetur.

IN CONTRARIVM est, quia sufficit ad Ecclesiasticam praelaturam personam bonam, & idoneam eligere: sicut patet extra de electione.

RESOLVTIO.

Papa in foro exterioris iudicij sine acceptione personae ad praelaturam potest assumere bonum, & sufficientem, eumque meliori preferre. Sed in foro conscientiae, aqua facilitate posita, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod aliter est loquendum in foro conscientiae, & aliter in foro exterioris iudicij. planum est autem, quod in foro exterioris iudicij secundum iura scripta sufficit ad praelaturam Ecclesiasticam eligere bonum, & sufficientem: sed in foro interioris conscientiae puta, quod si Papa æqua facilitate potest habere meliorem, nulla alia causa considerata, & scienter praefert bonum meliori, non potest esse sine acceptione personae: multum enim ipse haberet grossam conscientiam, quando absque consideratione debite causae scienter praeferreret bonum meliori: ex quo vtrumque æqua facilitate posset haberi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod quando conscientia aliquid dicitur faciendum ex debito; tenetur homo illam sequi: sed quando dicitur aliquid faciendum ex expediendi, vel ex consilio solum, non tenetur illam sequi: quia non æqua facilitate potest implere consilium, sicut debitum, vel præceptum.

AD secundum est dicendum, quod acceptio personae potest esse ex intentione facientis: Quia si Papa mouetur ad dandum beneficium Ecclesiasticum bono potius, quam meliori ex aliqua causa non licita, & indebita, puta propter consanguinitatem, vel diuitias, est acceptio personae: sed si hoc facit ex aliqua causa debita: ut puta propter eius paupertatis subsidium, & honestatis obsequium, non est acceptio personae.

AD tertium est dicendum, quod illa verba Hieronymi. intelligenda sunt consultiue, non autem præceptiue: vel si præceptiue intelliguntur, oportet, quod non æqua facilitate, ex debita causa bonus praefertur meliori: tunc enim conscientia Papam debet arctare, ut bono praeferat meliorem.

Sumptum ex Origene Hom. 6. ad c. 8. Leuitici.

Extra de elect. multis locis significatur, quod sufficit eligere dignum.

† Vide omnino Concilium Trid. sess. 24. de refor. c. 18.

† Id habet Origenes Hom. 6. ad c. 8. Leuitici.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT sine acceptione personae ad Praelaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere.

Conferunt tradita per Doctores citatos in praecedentibus articulis. Et glossa in cap. Constitutis. verbo: Im potentiam. extra de appel. & ibidem Canonista.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine acceptione personae possit ad praelaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere. quia non est acceptio personae honorare hominem propter illud, quod a Deo recipitur. Sed diuitiae sunt bona, quae a Deo recipiuntur. Ergo non est acceptio personae, diuitem, dimisso paupere, ad Ecclesiasticam dignitatem assumere.

2. Praeterea: Secundum Augustinum: Accipere personam est exhibitio honoris seruatogradu dignitatis, & officij: nec isto modo est peccatum personam accipere, ut dicit. Sed planum est quod diues est in alio gradu dignitatis, & officij, quam pauper. Ergo absque acceptione personae potest diues ad praelaturam Ecclesiasticam assumi, dimisso paupere.

3. Praeterea: Vbi nulla est iniustitia, nulla est acceptio personae: sed si Papa praefert diuitem pauperi in honorem Ecclesiasticae dignitatis, non facit iniustitiam pauperi.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Iacobi 2. capite.

RESOLVTIO.

Diues pauperi a Papa, in Praelatura Ecclesiastica concedenda, praeferripotest quantum ad exterius obsequium: sed quantum ad interius iudicium, quo Diues melior iudicetur, non item.

Epist. 29. Tomo 2.

RESPONDEO dicendum, quod Aug. expressè determinat istam quaestionem super illis verbis, quae ponuntur Iacobi 2. de introitu diuitis, & pauperis: & de sessione vtriusque: quod diues ponatur in sede, & pauper in stabulo. ait enim quod si hanc distantiam sedendi, & stadi ad honores Ecclesiasticos referamus; non est putandum, leue esse peccatum in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Iesu Christi.

Sciendum est tamen, quod praefere diuitem pauperi in honore Ecclesiasticae praelaturae, dupliciter potest intelligi. Primo, diuitiarum iudicio: ut tanto quis iudicetur dignior, Ecclesiasticam praelaturam suscipere, quanto ditior. Secundo, in aliquo exteriori obsequio: ut aliquod signum exterioris reuerentiae exhibeat diuiti, & non pauperi. Primo modo est peccatum: secundo non. Et ista est expressa sententia Augustini in glossa supra allegata. Subdit enim: Non

peccat quis honorando diuitem magis, quam pauperem: nisi cum apud semetipsum intus ita iudicat, ut ei tanto melior, quanto ditior ille videtur. quod videtur significasse Apostolus subdendo: Nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum?

Diues qui magis, qui pauper honorari potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est acceptio personae: si honoretur diues illo honore, qui sibi debetur propter diuitias. sed praelatura Ecclesiastica non debetur diuiti propter diuitias, sed magis propter alias conditiones virtuosas superius dictas. In quibus si diues ratione, qua diues, praefertur pauperi, est acceptio personae.

AD SECUNDVM est dicendum, quod acceptio personae aliquando accipitur in bono: aliquando in malo. secundum enim, quod in bono accipitur, sic est honorare vnumquemque secundum gradum dignitatis suae, & officij. & hoc modo non est peccatum: quia talis acceptio personae est ex causa debita. sed quando accipitur in malo, sic est, cum praefertur persona personae ex causa aliqua indebita. Secundum primum modum loquitur Augustinus.

AD TERTIVM est dicendum, quod non est acceptio personae praefere diuitem pauperi in honore exterioris reuerentiae: non autem in honore praelaturae Ecclesiasticae.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA SINE acceptione personae possit diuitem, & nobilem eligere ad Praelaturam Ecclesiasticam ratione, qua potens, & nobilis.

Glossa in cap. Constitutis. de appellat. in verbo: Impotentiam. Et glossa in capit. Conquerente. in verbo: Sufficientia, de cleri. non residen. & vtrobiq. Doctores.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine acceptione personae non possit diuitem, & nobilem eligere ad praelaturam Ecclesiasticam, ratione, qua potens, & nobilis. quia Papa est Vicarius Christi. sed de vocatione Christi scribitur I. ad Cor. I. Videte vocationem vestram fratres. quia non multi potentes, & non multi nobiles, sed quae infirma sunt, elegit Deus, ut fortia confunderet.

2. Praeterea: In veteri lege Pastores vocati sunt ad Ecclesiastica beneficia: sicut patet de Moyse, & Aaron. ut scribitur Exodi 3. Tales ergo vocandi sunt per Papam.

3. Praeterea: Scribitur Leuitici 19. Non honores vultum potentis: honor ergo Ecclesiasticus non est exhibendus potenti, ratione, qua potens est.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Eccl. 7.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA SINE acceptione personae possit ad petitionem Regum, & Principum aliquem ad Praelaturam Ecclesiasticam eligere.

Conferunt tradita per Canonistas in cap. Porro 63. dist. & in cap. Siquis. r. q. 6.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine acceptione personae ad petitionem Regum, & Principum possit aliquem ad Praelaturam Ecclesiasticam eligere. Quia quod fecit Christus, licitum est facere Papae: sed Christus ad petitionem Apostolorum sanauit Socrum Simonis; stans enim super illa imperauit febre, & dimisit illa, ut scribitur Luca 4. Praeterea: Luca 7. habetur quod seniores Iudaeorum cum venissent ad Iesum rogauerunt illum, ut sanaret seruum Centurionis: dicentes: Dignus est, ut hoc illi praestes. diligit enim gentem nostram, & Synagogam ipse aedificauit nobis. planum est autem, quod donum sanitatis est donum Spiritus sancti, & aliquid spirituale: licet ergo Papae ad petitionem Regum beneficium spirituale alicui conferre absque acceptione personae.

3. Praeterea: Papa est dominus messis, & ipsius Ecclesiae saltem ministerialiter. sed Christus mandauit Luca 10. ut discipuli rogarent dominum messis, ut mitteret operarios in messem suam: licet ergo operarios in Ecclesia ponere ad rogamina aliorum absque acceptione personae.

IN CONTRARIUM est quod habetur I. q. 6. c. Si quis. Nec timore, nec praemij, nec potentum suffragio Episcopi confirmatur electio 63. dist. cap. Porro, Scribitur, quod Apostolica auctoritate, non regio fauore Episcopus est eligendus.

RESOLVTIO.

Papa sine acceptione personae ad petitionem Regum, & Principum aliquem ad Praelaturam Ecclesiasticam assumere potest: modo indebita non est.

RESPONDEO dicendum, quod Papa sine acceptione personae potest ad Praelaturam Ecclesiasticam aliquem eligere, quando ad Praelaturam Ecclesiasticam una persona praefertur alteri ex indebita causa. autem preces Regum, & Principum esse indebitam causam, quod quis promoueatur ad Praelaturam Ecclesiasticam tribus modis. Primo ex parte eius, pro quo preces fiunt: ut si ipse pro indigno postulet, & expressè omittitur iustitia. Iniustitia est enim, quod indignus praefertur digno. Secundo ex parte ipsius Papae, qui rogatur. qui si sua intentione non intendat ad dignitatem personae, sed ad fauorem humanum, quem principaliter intendit, & quando precibus rogantium manifesta est acceptio personae.

Eccl. 7. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute A irrumpere iniquitates.

RESOLVTIO.

Nobilis, & potens in Praelatura concedenda, si praefertur virtuoso, minus nobili, minusq. potenti, in ordine ad vtilitatem Ecclesiae, acceptio personae non est: sed aliter est. maius enim bonum, ceteris paribus, minori bono semper est praefendum.

Tomo 1.

RESPONDEO, dicendum, quod Augustinus circa finem secundi libri de libero arbitrio cap. 18. distinguit tria genera bonorum: Infima: ut bona corporalia, & temporalia: Media: ut intellectus, & voluntas, & aliae potentiae animae: Et suprema: ut virtutes acquisite, vel infusae. Cum ergo semper maius bonum minori bono sit praefendum, ceteris paribus, magis est eligendus ad beneficium ecclesiasticum bonus, & virtuosus bonitate intrinseca acquisita vel infusa, quam potens, vel nobilis, & hoc est intelligendum, ut potentia vel nobilitas consideratur secundum se. quia isto modo praefere potentem, vel nobilem virtuoso minus potenti, & minus nobili, ratione potentiae, vel nobilitatis in se consideratae, esset conditio indebita, & acceptio personae. Sed considerare nobilem, vel potentem in ordine ad vtilitatem Ecclesiae: posset tunc praeferrī alteri absque acceptione personae.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut glossa dicit super illo verbo Apostoli: Non multi potentes &c. ideo posuit Apostolus: Non multi potentes. quia inter Apostolos secularium litterarum fuit peritus, terrenarum opum diues: ratione dignitatis, parentela fuit perspicuus: vnde quamuis Christus potentes, & nobiles non elegerit in primitiua Ecclesia, ut non gloriaretur omnis caro, in conspectu eius, & hoc pro vtilitate Ecclesiae, quatenus per Piscatores lucrarentur Imperatores: nunc tum pro eiusdem vtilitate Ecclesiae possunt nobiles, & potentes ad Ecclesiastica beneficia vocari.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Pastores in veteri lege vocati sunt: & in noua lege Piscatores in signum, quod illi, qui ad Ecclesiasticam Praelaturam assumuntur, & pascere subditos tenentur, & custodire: ne rebus peccatorum diabolica fraude capiantur.

AD TERTIVM est dicendum, quod potestas, & nobilitas non est honoranda in Praelatura Ecclesiastica secundum se, & animi iudicio, sed in ordine ad vtilitatem Ecclesiae, ipsius promotionis beneficio.

Tertio ex parte illorum, qui rogant: Si enim credatur, rogantes promotionem alicuius procurare, ut ei sit fauorabilis in eorum causis, & petitionibus siue iustis, siue iniuste dirigantur ad Pastorem Ecclesie, in debita causa est, & per consequens acceptio personarum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit Hierony. quandoq; Saluator rogatus, quandoq; non rogatus curauit egrotos, ostendens per hoc qd ipse superannuit precibus fidelium in dando illa, quae ipsi minime intelligunt, siue intelligenda sint, dare: siue non intelligenda dimittere. Vnde si ipse rogatus tribuat, siue non, semper facit ex debita causa.

AD SECUNDVM est dicendum, quod sicut dicit Eusebius: Seniores quidem Iudaeorum pro modicis sumptibus ad opus Sinagoga datis gratia poscunt: sed dominus non propter hoc, sed pro fide Centurionis augenda, & manifestanda cunctis mortalibus semet ipsum sibi exhibuit: unde non fuit acceptio personarum: quia hoc fecit ex causa debita.

AD TERTIVM est dicendum, quod sicut dicit Chrysostomus non est intellectus verbi, ut Praelati precibus quotumcumque principaliter debeant operarios mittere in messem Christi: sed quod inducendi sint subditi, ut pro eorum Pastoribus rogent, quatenus digna in eis valeant operari: est enim magnum donum, operarios mitti in messem diuinam: ideo Christus mandauit dominum messis super hoc esse rogandum, ut digne, & iuste hoc fiat.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA SEMPER mortaliter peccet, cum acceptat personam in eligendo aliquem ad praelaturam Ecclesiasticam.

S. Thom. 2. 2. quae. 53. art. 1. & 2. & Dominic. Sot. lib. 3. de iust. & iur. quae. 6. art. 2.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non semper peccet mortaliter, cum acceptat personam in eligendo aliquem ad praelaturam Ecclesiasticam. Quia tunc peccaret Deus mortaliter, si acceptando personam, cum dat gratiam vni, & non alteri. Quod si diceretur liberum arbitrium melius esse preparatum in vno, quam in alio, querendum esset de illa preparatione, quae cum sit a Deo, sequitur, & quod Deus sit acceptor personarum.

Præterea Gregor. dicit 34. Moral. quod accipere personam est hominem non ex eo quod homo est: sed propter illud, quod circa ipsum est, esse honorabilem: sed omnes honorant alios propter aliqua, quae circa ipsos sunt: Ergo omnes peccant mortaliter,

taliter, cum sint acceptores personarum. Præterea: Acceptio personarum potest fieri male, & bene. Ergo non semper est peccatum mortale.

IN CONTRARIVM est, quia quod opponitur præcepto diuino, & diuinæ legi, peccatum mortale est. Sed quando honor debitus vni, datur alteri, & personae vna præfertur alteri ex indebita causa: recte opponitur illi præcepto: Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, in quo omnis honor debitus proximo præcipitur. Similiter quando in datione Elemosinae minus indigens præfertur magis indigenti, & existenti in extrema necessitate, opponitur illi præcepto: Non furtum facies. quia in extrema necessitate omnia sunt communia.

RESOLVTIO.

Acceptio personae ex indebita causa in Papa semper est mortale peccatum.

RESPONDEO, dicendum, quod mortale peccatum est, quod tollit nobis Christum, qui est vita nostra: iuxta illud Colo. 3. Cum autem Christus apparuerit vita nostra. Christus autem tribus modis in nobis existit: Primo per iustitiam æquitatem: Secundo per doctrinae veritatem: Tertio per vitam sanctitatem. ipso attestante Io. 14. Ego sum via iustitiae, veritas doctrinae, & vita. Quando ergo acceptio personae repugnat iustitiae æquitati, ut quando Papa teneretur reddere iustitiam, uel iudicium alicui, & non redderet; puto, quod esset peccatum mortale, siue esset pauper, siue diues. Vnde scribitur Exo. 23. Pauperis non misereberis in iudicio. Vel quando acceptio personae repugnet doctrinae veritati: ut quando Papa doceret aliquid contra bonos mores, & contra illa, quae in Sacra Scriptura continentur, amore alicuius personae, peccatum mortale esset: similiter quando acceptio personae repugnet vitae sanctitati: ut quando Papa præferret vitiosum virtuosum ex indebita causa, ut quia consanguineus, vel quia potens, & diues; puto, quod esset peccatum mortale.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Deus quare dat gratiam vni, & non alteri, non est aliud nisi quia vult: voluntatis autem eius non est querenda causa effectiua, sed bene potest esse causa terminatiua: quia ipse Deus scit istum bene vsurum gratia: illum autem scit non bene vsurum, & quia ipse preparat se ad gratiam, ille autem non. A quo autem sit ipsa preparatio gratiae August. expresse dicit, quod ab homine. ait enim in libro de correctione, & gratia, quod desiderare auxilium gratiae, initium gratiae est. de quo ait Propheta: Et dixi, nunc capi hæc mutatio dextrae excelsi. ita, quod petere auxilium gratiae preparatio gratiae, & initium gratiae est, secundum Augustinum.

Ad formam argumenti est dicendum, quod Deus non est acceptor personarum, cum confert gratiam vni, &

RESOLVTIO.

Praelatura, quae sine peccato, superbia, vel iniustitia, procurari non potest, sine peccato procuranti conferri non valet.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum aliquos praelatura Ecclesiastica, vel est sine animarum cura, vel cum cura. Si ergo sit sine cura, dicunt, quod licitum est, talem praelaturam per se, vel per alios petere, & procurare: dummodo homo sit dignus, & sufficiens in tali officio, seu beneficio administrare. Si autem sit cum cura, non est licitum: sed quod homo dignum se reputet administrare in aliquo beneficio Ecclesiastico, quantumcumque paruo; superbia, & presumptionis esse videtur. Dicit enim Augustinus in Epistola supradicta ad Valerium: Putas me idoneum, cum ego melius me nouerim: qui tamen nec ipse me nossem, nisi experiendo didicissem.

Sed dicit fortasse Sanctitas Tua: vellem scire quid desit instructioni tuae? Ad quod respondeo, quod tam multa sunt, ut facilius possim enumerare, quam habere, quam quae non habere considero. Et ideo puto esse dicendum, quod procurans per se, vel per alium praelaturam Ecclesiasticam, vel est iniustus, vel superbus. Iniustus quidem: quia iniustitia est, quod aliquis sibi plus velit de honore accipere, aut de potestate, vel de alijs bonis, cum non sciat utrum minoribus dignus sit. Superbus vero: quia sine superbia non est, quod aliquis existimet se magis dignum praelatione omnibus illis, super quos praelationem recipit. Sicut ergo sine peccato superbiae, vel iniustitiae praelatura non procuratur; sic puto, quod sine peccato procuranti non conferatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod multa in nomine Episcopatus includuntur, quorum aliqua sunt bona, & appetenda; aliqua vero respicienda: neutra tamen procuranda: sed si quis vocatur a Deo tanquam Aaron: humiliter pro salute aliorum suscipienda suscipit.

AD SECUNDVM est dicendum, quod laudabile est, quod aliquis periculis corporalibus se exponat propter bona spiritualia consequenda: Sed quod quis periculis spiritualibus se exponat propter bona temporalia, sicut uidetur se exponere ille, qui Ecclesiastica beneficia procuraret, vituperosum est.

AD TERTIVM est dicendum, quod August. vult nihil officio Episcopi, aut Presbyteri apud Deum esse beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator iubet. quod sequentia manifestant: ait enim nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius, Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio. Et subdit: sed si perfunctorie, atque adulatorie res agatur, nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnable.

non alteri. quia ipse nulli tenetur, quod enim istum saluet, est liberalitas: quod autem illum non saluet, non facit sibi iniuriam. quia omnes in prima massa perditii sunt.

AD SECUNDVM est dicendum, quod quatuor modis contingit honorem homini exhibere propter aliquod, quod circa ipsum est: ut propter diuitias, & potentiam. Primo, in collatione spiritualis beneficii. Secundo in subuentione temporalis subsidij. Tertio in executione secularis iudicij. Quarto, in exhibitione exterioris reuerentiae. Primis tribus modis est acceptio personae ex causa indebita: sed quarto modo non.

AD TERTIVM est dicendum, quod cum acceptio personae sit bene, concurret ibi debita causa: quando vero sit male, concurret ibi causa indebita. Vnde non semper est peccatum mortale, sed quandoque veniale: quandoque mortale: quandoque vtrumque: quandoque neutrum.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA POSSIT sine peccato conferre Praelaturam ecclesiasticam petenti, et procuranti ipsam.

Vide glossam Archidia. Praepositum Turrecre. & Doctores in cap. Ordinationes 1. q. 1. & eosdem in c. Moyses & in c. Scriptoris 8. q. 1. Sanct. Thom. & Petrum de palud. in 4. lib. sentent. & Host. In summa in tit. de Simonia.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato possit conferre Praelaturam Ecclesiasticam petenti, & procuranti ipsam. Quia quod iuste appetitur, iuste procuratur, & iuste conceditur. Sed Apostolus dicit 1. Timot. 3. Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Si ergo iuste desideratur: iuste procuratur, & iuste conceditur.

Præterea: Status Praelaturae est periculosus, quia secundum Augustinum, quanto quis in statu superiori: tanto in periculo maiori versatur. Sed quod periculis homo se exponat, perfectionis est, & laudabile. Absque peccato ergo Ecclesiastica praelatura procuranti ipsam potest conferri.

Præterea: Sine peccato confertur homini illud, per quod ad beatitudinem tendit. Sed secundum Augustinum in Epistola ad Valerium: Nihil est in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius Episcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius.

IN CONTRARIVM est, quod dicit August. 19. de Ciuitate Dei cap. 19. ubi ait, quod locus superior, sine quo populus regi non potest, & si administraretur, ut decet: non tamen decenter appetitur: multo ergo magis non decenter procuratur. ac per hoc sine peccato procuranti non confertur.

In Regula Tomo 1.

Epist. 148. Tomo 2.

Tomo 5.

Intelligat Ab homine consentiente, sed a Deo in primis citante. Psal. 76.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA POSSIT sine peccato conferre Magisterium petenti licentiam magistrandi.

S. Thom. quolib. 3. q. 4. art. 2.

A octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato possit conferre Magisterium petenti licentiam magistrandi. quia Apostolus 1. Timo. 2. dicit se positum esse in Euangelio Christi Magistrum, & Doctorem. Et 2. Corin. xi. commendat se de scientia dicens: Quia si imperitus lingua, non tamen doctrina.

Præterea: Quod iuste concupiscitur, iuste procuratur, & confertur. Sed scribitur Sapientiae 6. Quia concupiscentia scientiae deducit ad regnum perpetuum.

Præterea: In Magisterio accipitur opportunitas, seu potestas communicandi scientiam: Sed hoc licitum est procurare, & alii conferre. Scribitur enim Sapientiae 7. Quam sine fictione didici, sine inuidia communico, & honestatem illius abscondo.

In contrarium est, quod scribitur Matth. 23. ubi Saluator prohibuit, ut nullus vocaretur Magister. quia vnus est Magister, qui est in caelis Christus.

RESOLVTIO.

Magisterium, quod sicut Prælatum sine iisdem peccatis procurari non potest, sine peccato procuranti conferri non valet.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt licitum esse Magisterium procurare, sed non prælatum Ecclesiasticum, propter tria. Primo, quia ille, qui recipit cathedram magistralem, non accipit aliquam eminentiam super alios, quam prius non habuerat: sed qui recipit cathedram Episcopalem, recipit eminentiam super alios, quam prius non habebat: Secundo, quia eminentia scientiae, quæ requiritur in Magistrali cathedra, est perfectio hominis secundum se. Eminentia vero potestatis, quæ pertinet ad cathedram Pontificalem, non est perfectio secundum se: sed requirit perfectionem respectu aliorum. Tertio quia quis potest scire se habere scientiam, quam requirit cathedra magistralis: charitatem vero excellentiam, quam requirit cathedra Pontificalis, nullus potest se scire habere.

Sed istæ rationes propositum non concludunt. quamuis enim in Cathedra magistrali non recipiatur eminentia potestatis, recipitur tamen eminentia honoris. Non enim dicit Apostolus: Nemo assumat sibi potestatem, sed ait: Nullus sibi assumat honorem: sed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron. Dicit

Enim Augustinus in Epistola ad Florentinam: Quoniam necesse est, ut Doctor habeat superiorem locum, ubi laboriosum est obtinere, ne subrepat elatio. Vnde videns sanctus Propheta in audiendo facillime seruari humilitatem, quæ difficilis est in docendo, cum dixit: Auditui meo dabis gaudium, & lætitiā: continuo subiecit. Exultabunt ossa humiliata. Nec est verum, quod scientia non sit perfectio respectu aliorum: Quamuis enim Doctor non perficiat alios per modum coactionis, vel punitionis: perficit tamen alios per modum doctrinæ communicationis. Et quauis homo possit se scire habere scientiam pertinentem ad salutem suam, & aliorum; qualiter tamen ad salutem aliorum possit administrare, nullus potest perfecte scire. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Valerium: Audeo enim dicere, scire me, & plena fide retinere, quid pertineat ad salutem nostram: sed hoc ipsum quomodo ministrem ad salutem aliorum, non quaerens, quod mihi vtile est, sed quod multis, ut salui fiant, ignoro. Puto ergo esse dicendum, quod sicut Prælatum Ecclesiasticum indecenter procuratur, sic & Magisterium propter illa, quæ vtrique annectuntur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Apostolus non recepit Magisterium ab homine, sed per reuelationem Iesu Christi, sicut ipse dicit ad Gal. 1.

AD secundum est dicendum, quod scientia iuste concupiscitur, sed cum periculo docetur. Dicit enim Augustinus in Ioan. quod doctrina quælibet tutius auditur, quam doceatur: & ideo propter periculum, quod in ea incurritur, seu recipitur, & propter honorem, qui sibi annectitur, & propter gloriam, quæ in ipsa quandoque appetitur, Magisterium indecenter procuratur.

AD tertium est dicendum, quod quamuis facultas communicandi scientiam, quæ in Magisterio confertur, sit res licita; tamen, quia (ut dicit August.) qualiter communicetur ad salutem aliorum, ut salui fiant, ignoratur: nec homo ad hoc idoneum se debet reputare, aliter incurreret notam superbiam. Ideo per se non debet petere, nec procurare.

QV AE

QVAEST. XLVIII. DE DISPENSATIONE PRIMI PRAECEPTI.

POST hac considerandum est, de Potestate Papa respectu actus dispensationis. Et primo de dispensatione preceptorum. Secundo de dispensatione Sacramentorum.

Tertio de dispensatione articulorum.

Quarto de dispensatione legum, & canonum Sanctorum. Circa primum Decem sunt consideranda, secundum quod decem sunt precepta.

Quantum ergo ad dispensationem primi precepti quaeruntur quatuor.

PRIMO, Utrum Papa possit dispensare cum Demonum consultoribus, qui plures Deos colunt. Secundo, Utrum Papa possit dispensare cum Astrologis, & Planetariis, qui plures Deos colunt. Tertio, Utrum Papa possit dispensare cum Sortilegis & maleficis: qui vnum Deum non adorant. Quarto, Utrum Papa possit dispensare cum Idolatris, qui vnum Deum non colunt.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare cum Daemonum consultoribus.

S. Thomas 2. 2. quæst. 95. art. 4. Alfonso Castus lib. 1. cap. 14. de iusta hæret. punit. Ambrosius de Vignate tract. de hæret. quæst. 7. Et quatenus in primo argumento agit Auctor de suscitacione animæ Samuelis per Phythoniissam vide S. Augustinum lib. 2. de mirabilibus Sacrae scripturae cap. 11. Tomo 3. & in quæstionibus ad Simplicianum lib. 2. quæst. 3. Tomo 4. & cap. nec mirum. 5. præterea quidam 26. quæst. 5. & doctores theologos super 46. cap. Ecclesiastici. Adde Philastrium in catalogo hæreseon, ubi agens de hæresi de Phythoniissa non obscure videtur reserere inter hæreses eorum assertionem, qui dicebant piam sanctamque Samuelis animam ab impia anima Phythoniissæ fuisse excitatam. vide etiam Doctor ipsum Triumphum in suo Contra Diuinos, & Somniores tractatu.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare cum demonum consultoribus: quia Papa dispensare potest in illis, quæ Sancti Prophetæ fecerunt, sed scribitur 1. Reg. 28. Quia Samuel Propheta ad inuocationem Phythoniissæ cō-

fulentis eum, apparuit Sauli dicens: Cras tu, & filij tui mecum eritis.

2. Præterea: Scribitur in legenda sancti Iacobi, quod ad preces Apostoli demones ligauerunt Hermogonem, & ligatum posuerunt eum ante ipsum. Si ergo licitum fuit Apostolis vni auxilio demonum, potest Papa in hoc dispensare.

3. Præterea: In his, quæ acta sunt per Christum, Papa non solum potest dispensare, immo tenetur ipse imitari: sed Marci 5. scribitur, quod Christus interrogauit à Demone: Quod tibi nomen est? Qui respondit: Legio: multi enim sumus. Si ergo licitum est de aliquo occulto Demone interrogare, & consulere, potest Papa in hoc dispensare.

In contrarium est, quia Papa non potest dispensare contra preceptum legis. Sed scribitur Deuter. 18. Non inueniatur in te, qui consulat Phythones, & diuinos, & qui quaerat à mortuis veritatem.

RESOLVTIO.

Sicut dispensari non potest, quod homo colat plures Deos, sic Papa dispensandi potestatem non habet cum Demonum consultoribus, & inuocatoribus, quia illis magica arte per inuocationem, passionem, & confederationem vtantur.

RESPONDEO, dicendum, quod Demonum inuocatores, & consultores faciunt contra primum preceptum: Non habebis Deos alienos; propter duo. Primo, quia quilibet fidelis in baptismo fidelitatem promittit Deo, renunciando diabolo, & omnibus pompis eius. Si ergo post præstitum iuramentum fidelitatis, Demone in suum auxiliū, & fauorem inuocat: ipso facto inuenitur proditor, & fidei promissæ fractor. Secundo, quia consiliū est pars prouidentiae, ut dicit Philosophus 3. Ethic. cum ergo idem sit rei productor, & prouisor, ut dicit Damasc. 2. lib. cap. 29. Eo ipso, quod quis demones consulit, faciendo eos sui, & suorum actuum prouisores: quodam pacto tacito, vel expresso manifeste proficitur eos esse sui, & suorum actuum productores, & creatores. Et per hunc modum determinat istam quæstionem August. in lib. de 10. Cordis, cap. 3. Vbi sic ait: Dicit tibi diuina lex: vnus est Deus tuus: vnum Deum cole: & tu vis, dimisso vno Deo, tamquam legitimo animæ viro, fornicari per multa demonia: & quod grauius est, non quasi aperte deserens,

deferens, sicut apostata faciunt, sed tamquam manens in domo viri tui, admittis adulteros, cum confulis Mathematicos, aut Aruspices, aut Augures, aut Maleficos.

Ad Argumenta.

Lib. 2.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit August. in questionibus ad Simplicianum q̄o. 3. faciliter soluitur argumentum si credamus non spiritum Samuelis à sua requie fuisse excitatum, sed aliquod phantasma per imaginariam diaboli illusionem Sauli, & Phytionissæ fuisse presentatum: nominatus est tamen Samuel, quia imagines rerum nominibus rerum consueuimus appellare. Aliam tamen solutionem dat ibi Aug. dicens, nullum esse inconueniens, si dicamus realiter sanctum Prophetam ad inuocationem Phytionissæ apparuisse Sauli, eum diuina sententia percussurum: quia filius Dei permisit se à diabolo tentari, & absque diminutione potestatis suæ à Iudæis tamquam à membris diaboli illudi, capi, crucifigi, & interfici.

AD secundum est dicendum, q̄ consulere diabolum super aliquo occulto, dupliciter potest intelligi. Primo, per diuinæ potestatis coactionem: & sic Christus, & alij Sancti viri virtute eius possunt à dæmone, imperando, aliqua perquirere, & rebelles fidei per eos, tãquam per inimicos Reipublicæ corrigere: secundum quem modum Christum dæmonem interrogauit: & Apostolus Hermogenem Philosophum ad fidem reuocauit. Secundo, per ipsorum dæmonum Magica arte inuocationem, & per eorū pactioem, & per confederationem, secundum quem modum non potest cadere dispensatio super dæmonum consultoribus, & inuocatoribus: sicut non potest cadere dispensatio, quod homo colat plures Deos.

AD tertium patet responsio per ea, quæ dicta sunt ad secundum argumentum.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare cum Astrologis, & Planetarijs, qui plures Deos ponunt.

S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 5. & Hostiensis in c. 2. extra de Sortilegis.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare cum Astrologis, & Planetarijs, qui plures Deos adorant. Quia quod deseruit utilitati humanæ, dispensabile est: sed Astrologia maximè deseruit humanæ utilitati: unde super illo verbo Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli: & sint in signa, & tempora, & dies, & annos: dicit glossa, q̄ per luminaria cœli astrorum iudicio discernuntur dies artifi-

ciales, & naturales: & anni Solares, & Lunares.

Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod est vile ad intelligendam sacram Scripturam: sed ut dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana cap. 16. Omnes Mathematicæ scientiæ viles sunt ad intelligendam sacram Scripturam: inter quas Astrologia numeratur.

Præterea: Astrologia ponitur inter artes liberales: sed tales absq; peccato possunt sciri. Ergo in eis Papa potest dispensare.

IN CONTRARIVM est. Quia quod est dampnatum per Ecclesiam, non est dispensabile. Sed Aug. dicit 4. lib. confess. c. 3. Illos Planetarios, quos Mathematicos uocant, planè consulere non delitebam: quod tamen Christiana, & vera pietas consequenter repellit, & damnat.

RESOLVTIO.

Cum vnus Deus sit colendus Super Astrologis, & planetarijs, contra illud præceptum facientes alium quam verum Deum rectorem animarum nostrarum constituendo, nostram operationem à Dei seruitio subtrahendo, & quod proprium Dei est creaturis tribuendo, Papa dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod Astrologi, & omnes diuinatores tripliciter faciunt contra istud præceptum: Non habebis Deos alienos coram me.

Primo. Quia ipsi aliud, quàm verum Deū Rectorem animarum nostrarum constituunt. Si enim corpora cœlestia (ut dicunt) habent necessariam influentiã in animæ nostræ operatione, oportet quod habeant necessariam influentiam in eius productione, cum operatio sequatur substantiam, & naturam rei: & sic ipsis stellis, & corporibus supercœlestibus honorem diuinum tenemur exhibere, quod fuit error antiquorum Gentilium, qui Solem, & Lunam, & alias Stellas pro Dijs adorabant. Vnde Moyses prohibuit Iudæis, ne oculos eorum in cœlum leuant: ne Solem, & Lunam, & alia corpora cœlestia inducerentur ad adorandum.

Secundo. Quia nostra opera à grato Dei seruitio, & magnificentia subtrahunt. Si namque orti, & nati sub diuersis constellationibus coguntur necessaria talia opera exercere, ut dicunt, nostra opera tamquam coacta, & violenta Deo grata, & accepta non essent: nec digna laude, nec vituperio, sicut nec opera animalium brutorum. Vnde dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 21. Tantum malum incurrit, qui Astrologos super suis agendis consulit, quia ad ipsos ingreditur liber, & data pecunia ab eis reuertitur seruus: cum eum ponunt seruum esse Veneris, Mercurij, seu alterius Stellæ, sub cuius influentia, & dominio ponunt eum natum: quod tamen falsum conuincitur. quia Iacob, & Esau gemini in vtero matris sub vna constellatione orti sunt, & tamen vni prospera, & alteri diuersa euenerunt. Fornicatores etiam animarum hominum constituuntur: quia opera eorū à Dei reuerentia, & magnificentia subtrahunt.

Tertio.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare cum Sacrilegis, & Maleficis, qui vnū Deum non colunt.

S. Thom. 2. 2. q. 95. ar. 8. Gratianus 26. q. 5. per totam questionem, & ibidem Canonizat.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispensare cū Sacrilegis, & Maleficis, qui vnū Deum non colunt. quia quod concessum est Apostolis uti, Papa potest in eo dispensare. Sed Apostoli vsi sunt fortibus, sicut pater Actuum 1. & Danielis 14. scribitur, q̄ ipse interfecit Draconē ponendo in os eius escas confectas ex adipe, & pice, & pilis: & sic maleficio fuit vsus (ut videtur) ad interfectionem Draconis.

Præterea: In eo, quod est vile scire, & bonum, Papa potest dispensare: Sed vile est scire occultam veritatem quocunq; modo. Ergo Papa cum talibus potest dispensare.

Præterea: Per eadem vnumquodque generatur, & corrumpitur: Sed per Sortiarios, & Maleficos multa mala fiunt. Ergo Papa potest dispensare, ut per illa, maleficia remoueantur.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 26. q. 5. cap. Sortes. Vbi Leo Papa scribens Episcopis Britaniæ ita dicit: Sortes, quibus cuncta vos vestris discriminatis Prouincijs: quas Patres damnauerunt, nihil aliud, quàm diuinationes, & maleficia esse discernimus.

RESOLVTIO.

Dispensatio cum Sacrilegis, & Maleficis vnū Deum non colentibus dispensari à Papa non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod August. 2. lib. cap. 20. de Doctrina Christiana, hanc dubitationem diligenter pertractat; ostēdens Sacrilegos, Fascinatores, & vniuersaliter Maleficos directè facere contra primum præceptum: Vnum Deum adorabis, & non habebis plures Deos coram me: quod idem est: quia in negatione intelligitur affirmatio propter duo. Primo quidem: quia omnes tales honorem latræ debitum Deo, creaturæ impendunt: omnia enim sortilegia, & maleficia quasi fiunt per quasdam oblationes, & per sacrificia quædam: Vnde aliqui super prædicta faciunt dici Missas: aliqui vero Euangelium, vel Pater noster, aut aliquod tale. & planum est, q̄ oblationes, & sacrificia non debent offerri nisi soli Deo. Quamuis enim secundum Aug. 20. de Ciuit. Dei. cap. 4. De diuinis honoribus multa subtrahenda sint: sacrificium tamen nunquã aliquis censuit esse offerendum, nisi soli Deo. q̄ ergo talibus superstitionibus humana, & diabolica procuracione

Tertio. Quia quod Dei proprium est, creaturis tribuunt. Nam scire futura, & futurorum euentus presentialiter cognoscere proprium est ei, cui omnia nuda sunt & aperta. Vnde scribitur Isa. 41. Nunciate quæ futura sunt nobis in futurum, & sciemus, quia Dii estis vos. Pronunciare ergo, quid futurum eueniat homini secundum illa, quæ subiacent libero arbitrio, & aliquorum corporum impressione est subripere quod Dei propriū est, & creaturæ tribuere. Sicut ergo non cadit dispensatio, q̄ alius Deus colatur nisi vnus, qui est Creator, & Gubernator animarum hominum: ita non cadit dispensatio cum Astrologis, & Planetarijs.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Astrologia deseruiens humanæ vilitati non est prohibita, & verum est q̄ glo. illa dicit per luminaria cœli cognosci signa tempora, & annos. Ponunt enim Astrologi, quod circulus ille, quem Sol describit proprio motu, potest diuidi tripliciter. Primo in 12. partes: secundo in 4. partes: tertio ut consideratur secundū se totus. Primo modo Sol facit 12. menses, & peragit 12. signa Zodiaci: quia in Martio dicitur esse Sol in signo Arietis: in Aprili in signo Tauri: & sic de alijs. Secundo modo Sol facit 4. tempora, ut Ver, quod est calidum, & humidum: Estatem, quæ est calida & sicca: & Autumnum, qui est frigidus, & siccus: & hyemem, quæ est frigida, & humida: Sed tertio modo, ut circulatio consideratur secundum se tota, facit annum, & tot annos facit, quot circulationes complet.

AD secundum est dicendum, q̄ verum est scientias Mathematicas facere ad intellectiōem sacræ Scripturæ, pro tanto q̄ homines circa effectus corporales vtuntur motu cœlestium corporum: sicut agricolæ ꝑ seminant, & metunt ordinato tempore, & nauarū navigationem vitant in plenilunio, vel in Lunæ defectu. Medici similiter circa ægritudines certos dies obseruant, qui secundum cursum Solis, & Lunæ determinantur, ut ipsi dicunt: Astrologiam ergo secundum prædictas obseruantias sacra Scriptura nō damnat. Sed illa, quæ ex voluntate hominis dependent: qualia sunt omnia humana opera, ex necessitate Astris subduntur, sacra Scriptura condemnat, & prohibet.

AD tertium est dicendum, quod Astrologia inter artes liberales computatur: eo quod Filij Gentilium liberorum, & nobiliū talibus scientijs imbuebantur, eo quod Gentiles nimis erant curiosi in aspectu cœli, ut nunquam inciperent aliqua opera, nisi considerato, & numerato gradu siderum: sed exempla Gentilium nō sunt conuertenda ad Religionem Christianorum.

Tomo 3.

Deut. 4.

Tomo 3.

Notandū.

Tomo 2.

lib. 2. q. 95. ar. 8.

Tomo 3.

Tomo 4.

Tomo 3.

Vide e. Nec mirum 26. qd. 5. al. notis.

Notandum Catonis dictum.

tionem inuentis exhibeatur, sine peccato esse non potest. Secundo: quia tales colunt demones, quos colendo, non colunt vnum Deum verum, Nam, ut dicit apostolus 1 Cor. 10. Non potestis mensam domini participare esse: & mensam demoniorum. Quod autem omnes tales Malefici, & Sortilegi, & Fascinatores, & signorum quorundam obseruatores demones colat expresse, dicit August. supradicto libro de Doctrina Christiana, cap. 22. vbi ait, quod omnes tales pagana quaedam cum demonibus placita, atque foederata faciunt. Ad hoc genus pertinent libri Magiearum artium: libri Aruspicum, & Augurum, cap. 20. Omnes ligaturae, atque remedia quibusdam praecantationibus, ac quibusdam * nodis, vel characteribus praesignata, siue in quibusdam rebus collo suspendendis, vel aligandis, seu saltandis, ad istud genus similiter (ut ait) pertinent omnes obseruationes signorum: ut si oculorum, vel membrorum aliquod saliat, si cum homo se calciat, sternuauerit: si cum domum exijt, limen calcauerit: si cum caligas a Soricibus corollas inuenerit: in omnibus enim talibus homines diabolica fraude decepti consueuerunt timere signum futuri mali plus, quam praesens damnum. Vnde commendat ibi dictum Catonis, qui cum esset consultus a quodam quod arduum significaret, quod caligae eius a Soricibus essent corrosae; Respondit: ego nullum arduum signum puto, quod caligae sint corrosae a Soricibus: sed si caligae corrosissint Sorices, hoc magnum signum reputarem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod cum sit triplex fors: diuinatoria, consultoria, & diuisoria; quamuis diuinatoria sit prohibita propter idolatriam, quae ibi committitur; non est tamen dispensandum in sorte consultoria, vel diuisoria propter peccatum, quod ibi quandoque incutitur multis modis. Primo, si absque aliqua necessitate homo putet per sortem ad diuinum auxilium esse recurrendum. Secundo, si absque debita deuotione, & reuerentia quis putaret per sortes diuinum auxilium esse implorandum: Tertio, si diuinum miraculum ad humana & secularia negocia quis crederet per sortes esse conuertendum. Quarto, si aliquod, quod est per diuinam inspirationem faciendum quis crederet, sortis esse committendum: Daniel vero non interfecit Draconem magice artis maleficio, sed Dei * potentis auxilio.

al. potius.

AD secundum est dicendum, quod licet scire occultam veritatem possit esse utile, & bonum: modus tamen sciendi, ex quo malus est, non potest inde actus bonus, & virtuosus produci: maxime quia valitas temporalis non potest comparari detrimento spiritualis salutis, quam homo incurrit ex indebito modo sciendi illud, quod occultum est.

AD tertium est dicendum, quod scribitur 3. quaestione 1. c. Si per sortiaras. Si per sortiaras, & maleficas artes, occulto Dei iudicio permittente, maleficia subsequuntur: hortandi sunt illi, in quibus ista eueniunt, ut per exorcismos, ac cetera Ecclesiastica

medicinae munera curentur: aliter non est dispensandum super curatione ipsorum. quia non sunt facienda mala, ut eueniant bona: ut dicit Apostolus. Rom. 3.

ARTICVLVS III. UTRUM PAPA POSSIT dispensare cum Idolatris, qui vnum Deum non colunt.

S. Thomas 2. 2. quaest. 94. per totum.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare cum idolatris, qui vnum Deum non colunt: quia idolatria est adorare imagines, sculptilia, & omnem similitudinem. prohibetur enim adoratio talium in primo praeccepto: sicut patet Exo. 20. Sed Papa dispensat in adoratione imaginum Christi, & Sanctorum. Ergo potest cum idolatris dispensare.

2. Praeterea: Aug. dicit in lib. de vera religione, quod Deus colitur Fide, Spe, & Charitate: sed quoad quod aliquis exhibet honorem debitum Deo ipsi creaturae solo verbo: Dicit enim Aug. 14. de Ciuitate Dei, c. xj. non esse credendum, quod Salomon, qui diuina sapientia erat praeditus, aliquid diuinitatis crederet esse in illis idolis, quae adorabat ad petitionem mulierum: sed solo signo exteriori agebat, quod in eius mente non credebat esse faciendum. Ergo Papa in tali idolatria potest dispensare.

3. Praeterea: Scribitur 1. Reg. 15. quod idolatria est, superiori non obedire: cum igitur vnus homo, & vnus Angelus sit superior alio; & Papa dispensare possit quod honori, & reuerentia per aliquem inferiorem superiori non exhibeatur, sequitur propositum, quod Papa potest dispensare super idolatria.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa non potest dispensare in eo, quod Apostolus mandat esse fugiendum: sed scribitur 1. Corin. 10. Fugite ab idolorum cultura, neque idolatras efficiamini, sicut quidam ex ipsis.

RESOLVTIO.

Dispensatio cum Idolatris vnum Deum non colentibus a Papa dari non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod idolatria est cum bonum creatum adoratur, vel colitur, ut Deus. Sunt autem tria genera bonorum creatorum: scilicet delectabilia, seu carnalia: vilia: & honorabilia. Circa quae triplex idolatria committi potest: Nam nimium diligentes carnalia, ut filios, vel uxores colentes talia pro Dijs, & cetera faciunt contra primum praecceptum, quo praecipitur, vnum solum Deum coli. Vnde Sap. 14. scribitur: Acerbo luctu dolens

Hec sententia est vera, & omnino tenenda de qua doctores li. 4. sen. distin. 74. & Syluester in summa verbo Maleficium. q. 8.

Tomo 1.

Tomo 5.

dolens pater cito sibi rapti filij fecit imaginem, & eum, qui quasi homo mortuus fuerat, tamquam Deum colere cepit. quod quidem fuit principium totius idolatriae, ut ibidem subditur. Nimium vero diligentes bonum utile, ut aurum, vel pecuniam colentes talia pro Dijs, recte faciunt contra primum praecceptum, quo praecipitur vnum solum Deum adorari. Vnde Apostolus de auaritia loquens ad Ephes. 5. dicit, quod est idolorum seruitus. Sed nimium diligentes bonum honorabile volentes se pro Dijs coli, & adorari, similiter faciunt contra primum praecceptum. Similiter Pharaon, & Nabuchodonosor praecerunt se pro Dijs adorari, & coli. Vnde in persona Regis Tyri scribitur Ezechielis 28. Eleuatum est cor tuum, & dixisti: Ego, sum Deus, & in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, & non Deus. cum talibus ergo idolatris Papa dispensare non potest. sicut non potest dispensare contra primum praecceptum, quo praecipitur, quod vnus Deus adoretur, & colatur.

AD quem, sed ut terminus a quo. AD secundum est dicendum, quod differentia est inter idolatriam, & infidelitatem. Si enim aliquis honorem debitum Deo impendat creaturis, credendo in eis esse aliquid diuinitatis, infidelis est: Et peccatum idolatriae committit. Si vero in eo aliquid diuinitatis esse non credat, non censetur infidelis: non tamen excusatur a peccato idolatriae, nec a transgressione primi praeccepti: quia sicut Deus praecipit se interius coli, & exterius adorari: ita praecipit nihil aliud praeter se interius esse colendum, ut Deus, & exterius adorandum. Vnde super illo verbo Exo. 20. Non adorabis ea, neque coles: dicit glossa, quod aliud est colere, & aliud adorare. Nam potest quis inuitus adorare, vel amore adulationis, vel timore tormentorum: cum sciat, & verè credat corde, quod idolum nihil est. Sed colere est toto affectu, & studio idolis se emancipare. nec ergo affectu interiori colere, nec exterius signo aliquo adorare praecipitur, nisi vnum Deum.

AD tertium est dicendum, quod superiori creaturae debetur reuerentia: non tamen illa, quae est latræ per oblationem sacrificij: quia talis debetur soli Deo, corde credendo, & opere exterius exhibendo: vtrumque enim clauditur in primo praeccepto.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod imaginum adoratio prohibetur in primo praeccepto, ut res quaedam creata est, non ut sunt signa rerum adorabilium. non enim adoratur imagines, ut terminus

Conradus Brunus de imaginibus c. 18. 19. & 20.

QVAEST. XLIX. DE DISPENSATIONE SECUNDI PRAECEPTI.

DEINDE videndum est de dispensatione secundi praeccepti. Circa quod quaeruntur quatuor. Primo, Vtrum Papa possit in iuramento dispensare. Secundo, Vtrum praeter Papam aliquis possit in iuramento dispensare. Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in voto continentia, iuramento solemnizato. Quarto, Vtrum Papa possit dispensare cum iuramentis per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT in iuramento dispensare.

S. Thom. 2. 2. quaest. 89. art. 9. & ibidem Caietanus.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in iuramento dispensare non potest. dicit enim August. in lib. de x. Chordis cap. 3. Quod ille nomen Dei in vanum accipit, qui existimat Christum esse creatu-

Tomo 9.

ram, cum ipse sit aequalis Patri, & vnus cum Patre. Sed Papa non potest in hoc dispensare, quod Christus credatur esse creatura. Ergo non potest dispensare in iuramento.

2. Praeterea: Papa non potest dispensare in iuramento assertorio de praesenti, vel praeterito: sicut non potest dispensare cum aliquo, quod de praesenti, vel de praeterito iuret contra veritatem. Non ergo potest dispensare in iuramento promissorio de futuro, ut quod quis non faciat esse verum illud, quod iuramento in futurum promissit.

3. Praeterea: In iuramento dispensatur, quando illud, quod iuratur, non impletur. Sed in hoc nomine Dei in vanum assumitur, in quo Papa dispensare non potest.

IN CONTRARIUM est illud, quod scribitur extra de elect. c. Venerabilem. Vbi habetur, quod vtrum iuramentum licitum sit, aut illicitum: & vtrum seruandum, aut non seruandum; nemo sanae mentis ignorat ad iudicium nostrum pertinere.

RESOLVTIO.

Iuramentum materialiter sumptum, ut illud, quod iuratur, in iuramento non includatur, a Papa dispensari

Sari potest: si vero formaliter sumatur, quo sex modis nomen Dei in vanum assumi potest, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod Papam in iuramento posse dispensare, dupliciter potest intelligi. Primo formaliter, ut quod nomen Dei in vanum assumatur. Secundo materialiter, ut quod iuratur, in iuramento non includatur. primo modo non potest dispensare, quod nomen Dei in vanum assumatur: quod sic patet. Assumitur autem ad praesens nomen Dei in vanum sex modis. Primo, cum ad laudem Dei non pronunciat. unde hypocrite, & simulators in vanum nomen Dei assumunt. Secundo, cum aduersarius nominis Christi inuocatur: Ideo daemones inuocatores assumunt nomen Dei in vanum. Tertio, cum nomen Dei blasphematur: Blasphematores ergo nomen Dei in vanum assumunt. Quarto, cum quis falsum testificatur: unde falsitatis assertores in vanum assumunt nomen Dei. Quinto, cum inutile, & non necessarium iuratur: Ideo sine causa iurantes, nomen Dei in vanum assumunt. Sexto, cum iustitia, vel iudicium, vel iuramentum non seruatur. Omnibus istis sex modis iuramentum est indispensabile: quia dispensari non potest, ut aliquo istorum modorum nomen Dei in vanum assumatur. Sed secundo modo materialiter, ut illud, quod iuratur, sub iuramento non includatur, Papa potest dispensare. Potest enim homo tale quid iurare, quod repugnat iustitiae aequitati, ut si quis iurat male agere: Puta hominem velle occidere, vel adulterari: Vel quod est boni impedimentum, & contra Charitatem, ut Religionem non intrare. Quandoque vero repugnat iudicio discretionis, & deliberationis maturitati. & sic omnia iuramenta, quae dubia sunt, an sint licita, vel illicita, & an expedientia, vel non expedientia: quae incauta vocantur; sunt dispensabilia. Quandoque vero repugnat testificandae veritati, ad cuius assertionem iuramentum inducitur: & sic falsum iuramentum est dispensabile. Quandoque etiam repugnat superioris potestati: & sic, cum puella sit sub potestate patris; & vxor sub potestate viri; iuramentum factum sine eorum consensu dispensabile est. Sed quandoque repugnat Reipublicae utilitati: & sic cum Papa totius Reipublicae utilitatem, & communitatem habeat videre, considerare, & dispensare; ideo omnia iuramenta contraria Reipublicae utilitati per eum dispensabilia sunt. Et per hoc patet solutio ad rationes in oppositum factas.

ARTICVLVS II.

UTR. ALIQUIS PRAETER Papam possit in iuramento dispensare.

S. Thom. in praecedenti articulo citatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod praeter Papam aliquis possit in iuramento dispensare. quia iuramentum aliquod potest esse assertorium, & aliquod promissorium;

sed quilibet, cui sit promissio, potest in iuramento promissorio dispensare. Ergo pari ratione in quolibet iuramento.

2 Praeterea: Episcopus potest in omni voto dispensare exceptis quibusdam, quorum dispensationem Papa sibi seruat. Ergo eodem modo potest dispensare in omni iuramento.

3 Praeterea: Iuramentum continetur sub praecipis primae tabulae, in quibus non potest dispensare, nec Deus, nec homo secundum Bernardum. Si ergo Papa potest dispensare in iuramento, pari forma potest quilibet alius.

IN CONTRARIUM est. Quia si Episcopus potest dispensare in iuramento, multo magis potest dispensare in homicidio. sed dispensare in homicidio, interdicitur Episcopis sicut patet 50. dist. cap. Miror. Ergo intelligitur sibi esse interdicta dispensatio iuramenti.

RESOLVTIO

Iuramenti dispensatio secundum Reipublicae utilitatem, subditorum vniuersalitatem, & ius restringendi, ampliandi, potestatem, soli Papae reseruatur.

RESPONDEO, dicendum, quod administratio Papalis tria includit. Primo, totius Reipublicae utilitatem. habet enim providere utilitati non solum vnius hominis, vel vnius populi, immo totius mundi. Est enim Vicarius Christi, qui secundum Augustinum in de vera Religione, non solum vni homini, sed etiam toti humano generi consulit, quid agendum. Secundo, includit subditorum vniuersalitatem: quia non est, qui se possit abscondere a iurisdictione eius: sicut enim extra Ecclesiam non est salus: sic omnes volentes consequi vitam aeternam tenentur eius mandato parere. Tertio includit ius ampliandi, & restringendi potestatem. potest enim restringere ius, vel ampliare, vel relaxare, vel dispensare secundum varietatem negotiorum occurrentium. Secundum ergo ista tria vniuersalis dispensatio, vel relaxatio iuramenti soli Papae reseruatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod aliquis potest accipere promissionem aliquam iuramento firmatam dupliciter.

Primo, in persona sui, & pro sua utilitate: ut si quis promittat alicui pecuniam daturum usque ad tale tempus, & iuramento firmat, potest ille, cui facta est talis promissio in tali iuramento, dispensare, & iuramentum absoluere: quia promissum intelligitur implere: ex quo facit secundum voluntatem eius.

Secundo, in persona alterius: & hoc, vel pro Dei honore, & reuerentia, ut cum quis per iuramentum promittit Religionem intrare. Vel pro Reipublicae utilitatis diligentia, sicut executores Reipublicae faciunt iurare eorum ministros, ut iniuncta eis officia fideliter exequantur. Vel pro legis, & statutorum factorum per Communitatem, obseruationis euidencia: ut statuta

* al. Conditionibus, sed videtur legitimum ita: & aliis conditionibus requisitis &c.

tuta facta, & scripta debeant obseruare: & sic recipiunt iuramenta in persona aliorum, ut puto, non possunt iurantes absoluere, nec cum eis dispensare.

AD secundum est dicendum, quod aliqua sunt iuramenta, quae nulla indigent dispensatione, ut quae repugnant iustitiae, & aliis omnibus requisitis in iuramento: ut si quis iuret, quod debeat aliquem occidere. Aliqua vero indigent dispensatione particulari: ut si aliquid promittatur sub iuramento, & dubium sit, utrum sit licitum, vel illicitum: proficuum, vel non proficuum, dispensatio talis iuramenti permittitur Diocesano. Sed aliquod iuramentum indiget vniuersali dispensatione: ut si aliquid promittatur sub iuramento, utile, & proficuum, nec occurrat dubitatio, quin sit licitum: dispensatio in tali iuramento non habet locum nisi aliquid occurrat ad dictam utilitatem pertinens. quod considerare solum ad Papam pertinet. ideo vniuersalis dispensatio iuramenti, & voti Papae relinquatur.

AD tertium est dicendum, quod Papam dispensare in praecipis primae tabulae potest intelligi dupliciter. Primo, per ipsorum praecipitorum transgressionem. Secundo, per ipsorum transgressorum absolutionem. Primo modo Papa non potest dispensare in praecipis Dei: ut quod alicui liceat Dei mandata transgredi, & contra ipsa aliquid agere: Sed secundo modo potest. quia absolutionem, & poenae relaxationem transgressorum praecipitorum Dei in aliquibus casibus Papa sibi reseruatur, in aliquibus vero alijs committit.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in voto continentiae, iuramento solemnizato.

S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. 11. & 12. Et Syluester in summa verbo: Votum 4.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non potest dispensare in voto continentiae, iuramento solemnizato. Scribitur enim extra de statu Mon. cap. Cum ad monasterium: Abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo regulae monachali est annexa, ut summus Pontifex in ea dispensare non possit.

2 Praeterea: In praecipis Dei Papa dispensare non potest: sed votum continetur sub diuino praecipito: Dicit enim glossa super illud Psal. Vouete, & reddite domino Deo vestros, quod vouere est voluntatis, sed votum reddere est praecipiti, & necessitatis. Ergo votum continentiae non est dispensabile per Papam.

3 Praeterea: In voto fit obligatio, super fidem, qua quis Deo tenetur: sed in hoc nullus potest dispensare.

Psal. 75.

fare, quod fidem, qua quis Deo tenetur, non seruet. Ergo Papa in voto continentiae dispensare non potest.

IN CONTRARIUM est. Quia Papa potest dispensare in voto paupertatis, & obedientiae, solemnizato per iuramentum. Ergo potest dispensare in voto continentiae.

RESOLVTIO.

Papa in voto continentiae per iuramentum solemnizato, pro Reipublicae utilitate dispensare potest. Hoc enim nec iuri diuino, nec naturali aduersatur.

RESPONDEO, dicendum, quod in voto continentiae est tria considerare. Primo voti commutationem. Secundo voti obligationem. Et tertio voti relaxationem. Et secundum hoc tres opiniones sunt de dispensatione voti continentiae, iuramento solemnizato. Nam aliqui attendentes ad voti commutationem, dicunt, Summum Pontificem in voto continentiae dispensare non posse: quia non inuenitur aequale bonum, quo talis commutatio fieri possit: iuxta illud Ecclesiastici 26. Omnis ponderatio non est condigna animae continentis. Ista autem opinio communiter non tenetur: quia multa sunt alia bona, & multae aliae virtutes digniores continentia, potissimum obedientia, sine qua secundum Augustinum in sermone de obedientia: Omnes aliae virtutes nihil valent. Potest autem fieri recompensatio, vel per bonum Reipublicae; ut cum virgo solemniter professae daretur filio Regis, ex quo tota Respublica pace gauderet. Vel propter bonum priuatae personae, ut cum virgo professae daretur Regi infideli, ut ipse, & populus eius ad fidem conuerterentur. Nam ipsa magis mereretur ex tali copula, quam ex continentia.

Aliqui vero attendentes ad voti Religionem: (quia per votum obligatur homo, & sanctificatur Deo: & quod semel sanctificatum est, & consecratum, suam sanctificationem, & consecrationem dimittere non potest) dicunt, quod in voto continentiae, quod quidem in quadam consecratione consistit, quae anima Deo sanctificatur, Papa dispensare non potest: potissimum quando talis sanctificatio, & obligatio est annexa essentialiter voto continentiae: ut patet in voto Religionis. Si vero sit talis obligatio accidentaliter annexa, sicut patet in ordinibus sacris, quibus solum ex statuto Ecclesiae continentia est annexa, Papa potest dispensare. Sed nec ista opinio communiter tenetur, quia qualitercumque quis obliget se iuramento, vel voto: semper intelligitur, excepta auctoritate Superioris: ut patet de iureiurando, cap. Venientes. Quod autem semel sanctificatum est, non potest mutari in alios vsus contrarios, per dispensationem. Potest tamen mutari in vsus, magis proficuum, in quo si non actualiter, saltem virtualiter includitur. Aliqui vero attendentes ad voti relaxationem, dicunt, quod Papa in omni voto dispensare potest: quia vivere in matrimonio, vel extra habere temporalia, vel non habere, non contrariatur iuri diuino, vel naturali. Unde Papa in talibus

Tom. 9.

* al. obligationem.

8. 5. 20. 1

1. 1. 10. 1

Z

bus potest dispensare, cum videt hoc esse expediens pro Reipublice utilitate, & hanc opinionem puto esse veriolem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa decretalis condita est per Papam, qui sibi ipsi vel alteri necessitatem non potest imponere. ibi enim non potest dispensare, non dicit impossibilitatem, sed raritatem, & difficultatem. Raro enim occurrit casus, in quo Papa dispenset in voto continentie iuramento solennizato.

AD SECUNDUM est dicendum, quod precepta Dei inducunt creaturam ad subiectionem sui Creatoris: unde quod creatura suo Creatori non subijciatur, nec Deus, nec homo dispensare potest: verum quia ista subiectio potest fieri per copulam coniugalem, & per continentiam regularem, quamvis securiori, & tutiori modo per unum, quam per aliud: Papa loco Christi, qui habet toti humano generi consulere, quid expediat ad salutem, potest vni membro aliquod detrimentum facere pro salute totius corporis Ecclesie.

Et per hoc patet responsio ad tertium.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA DISPENSARE POSSIT CUM IURANTIBUS PER IDOLA, QUI NOMEN DEI IN VANUM ASSUMUNT.

Cap. Et iurabunt. Et cap. Mouet te. 22. q. 1. Et ibi Canonista, & Syluester in summa verbo: Iuramentum 4. quest. 4.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare cum iurantibus per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt. Dicit enim Gratianus 22. q. 1. §. Sed obijciatur. Quod qui iurat per creaturas mendaciter, dupliciter peccat. Primo, quia iurat per quod non licet. Secundo, quia dolo proximum caput. Multo ergo fortius non licet iurare per idola.

1. Cor. c. 8. Tomo 1.

2. Præterea: Super illo verbo Matth. 5. Nolite iurare per cælum, neque per terram, dicitur glo. quod paruulis concessum est iurare per Deum, ne iurarent per creaturas. Cum igitur idolum, per Apostolum, nihil sit, non licebit aliquo modo iurare per idola.

3. Præterea: Secundum Aug. Epist. 154. Quanto enim per quod iuratur est magis sanctum: tanto magis obligat iuramentum. sed in idolis non est aliqua sanctitas. ergo nulla obligatio.

4. Præterea: Dicit Iuriconsultus in l. non erit ratum. ver. Sed si quis. ff. de iure iuram. Quod non valet iuramentum, quod fit per falsos Deos.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 22. q. 1. cap. Mouet te.

RESOLVTIO.

Papa cum iurantibus per idola, Dei nomen in vanum assumptibus dispensare potest: quantum ad finem iuramenti: sed formaliter, non item. Veritas enim non firmatur, nisi per Deum verum: aut per creaturam non reprobam: vel per scripturam à Deo reuelatam.

RESPONDEO, dicendum, quod Augustinus determinat hanc questionem in quadam Epistola ad Publicolam, ubi ait: In veteri testamento inueniuntur iuramenta facta per falsos Deos, & per idola à Sanctis Patribus esse recepta: Sicut Iacob recepit iuramentum Laban, qui iurauit sibi per Deum suum: ut patet Genesis 31. Et cum Romani firmauerunt pacem cum Machabæis per idola, quæ colebant, & per falsos Deos, intelligendum est eos iurasse, sicut iudæi iurabant per Deum verum.

Sciendum est ergo, quod in iuramento duo sunt consideranda. Primum est forma iurandi: puta illud, per quod iuratur. Non enim iuratur nisi ad confirmandam veritatem, quam non potest confirmare, nisi Deus, qui nec fallit, nec fallitur. Unde in iuramento vel nominatur sola creatura ab ipso Deo creata, & scriptura ab ipso inspirata: vel nominatur Creator, vel simul Creator, & creatura. In primo modo Deus confirmat veritatem, mediante creatura. In secundo modo immediatè, per seipsum. Sed in tertio modo, mediatè, & immediatè. Secundum, quod considerandum est in iuramento, est finis ipsius iuramenti: puta assertio veritatis, quantum ad iuramentum assertorium: vel obseruatio promissionis: quantum ad iuramentum promissorium. Cum ergo queritur, an Papa possit dispensare cum iurantibus per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt: Dicendum est, quod quantum ad formam iuramenti Papa dispensare non potest, quod per idola iuret: vel per falsos Deos: quia non potest dispensare, quod veritas non firmetur nisi per Deum verum, vel per eius creaturam non reprobam, & per eius scripturam ab eo inspiratam. idolum autem non est aliquid: diabolus autem licet in veritate fuerit creatus: in ea tamen non stetit, sed in ea mendax effectus est, sed bene potest Papa dispensare cum iurantibus per idola, quantum ad finem iuramenti, ut ad veritatis assertionem, & promissionis obseruationem: quis utatur fide illius, qui per idola iurat, vel per falsos Deos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Gratianus loquitur de illo, qui iurat per creaturas, eas nimis venerando, vel nimis contemnendo. Tale enim iuramentum per creaturas factum, reprobatum.

AD SECUNDUM est dicendum, quod testem esse veritatis dubie confirmandæ, proprium est Dei: Si quis ergo iuraret per creaturas, tribuendo eis in se consideratis hoc, quod debetur Deo, peccatum esset idolatriæ. Sed iurare per creaturas, ut diuina bonitas est in eis representata: sicut cum iuramus per Sanctos: vel ut diuina

Epist. 154. Tomo 1.

al. statim.

diuina veritas est in ea inspirata, sicut cum iuramus per Euangelia, vel cum creatura nobis dilecta est ipsi Deo quasi subpignorata: isto modo per creaturam iurare, licitum est.

AD TERTIUM est dicendum, quod non vitimur iuramento facto per idola, vel per falsos Deos in eorum sanctitatis venerationem, sed in veritatis assertionem.

vel promissionis obseruationem.

AD quartum est dicendum, quod Iuriconsultus loquitur de hominibus, qui sunt eiusdem fidei: inter quos planum est, quod non valet iuramentum factum per idola, & per falsos Deos. sed inter homines, qui sunt disparis cultus, tenet iuramentum: quia idem finis est vtrorumque, licet forma iurandi sit differens.

QVAEST. L. DE DISPENSATIONE TERTII PRÆCEPTI.

UNC considerandum est de dispensatione tertij præcepti. Circa quod queruntur sex.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quod dies sabbati seruetur secundum sensum spiritualem, non litteralem.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quod dies sabbati in diem Dominicam sit mutata.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod in die Dominica fiant seruilia opera.

Quarto, Vtrum Papa debeat prohibere strictius opera seruilia fieri in die Dominica, quam fuerint prohibita in die sabbati.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare, quod in die Dominica fiat forum rerum emptionis, & venditionis.

Sexto, Vtrum Papa possit dispensare, quod in die Dominica committatur bellum.

Præterea: Sensus spiritualis in obseruatione sabbati erat quid figurale ceremoniale. sed omnia figuralia cessauerunt post aduentum Christi. Ergo Papa non potest dispensare, quod sabbatum seruetur secundum sensum spiritualem.

IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. in lib. de 10. Chordis, cap. 3. Vbi ait: Dicitur tibi, ut spiritualiter obserues sabbatum, non quomodo Iudæi obseruabant carnali ocio.

Tomo 9.

RESOLVTIO

Dies sabbati obseruatio secundum sensum litteralem, temporisq. determinationem à Papa dispensata est: sed quantum ad sensum spiritualem dispensari non potest. obseruatio vero predicti diei, quantum ad cuiuslibet operis vacationem, seruanda est: ita autem vniuersaliter, ac ita rigide, non item.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE, QUOD DIES SABBATI SERUETUR SECUNDUM SENSUM SPIRITUALEM, NON LITTERALEM.

S. Thom. 1. 2. q. 100. art. 5. ad 2. argumentum, & q. 102. art. 4. ad 10. argumentum.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, quod dies sabbati seruetur secundum sensum spiritualem, nec litteralem. quia præcepta moralia secundum litteralem seruanda sunt: sed sabbati obseruatio inter præcepta moralia continetur. Ergo in hoc Papa dispensare non potest.

Præterea: Litteraliter in sabbati obseruatione ponitur sanctificatio, & dedicatio ad cultum Dei. Sed in hoc non cadit dispensatio, quod dies sabbati diuino cultui non sit dedicata.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum sensum litteralem tria includebantur in obseruatione sabbati. Primo eius sanctificatio, & ad cultum Dei deputatio. unde scribitur Exo. 20. Memento, ut diem sabbati sanctifices. Secundo, ab omni opere vacatio: unde scribitur Exodi 31. Diem sabbati custodiat; quicumque fecerit in eo aliquid opus, morietur, & anima eius peribit de medio populi mei. Tertio, temporis determinatio: quia tale sabbatum die septimo hebdomadæ statutum fuit custodiendum: unde dicitur Exodi 31. Sex diebus fecit Deus cælum, & terram: & die septimo cessauit ab opere: sic vos facietis die septima.

Primum ergo istorum habuit rationem naturalem: Nam ratio naturalis hoc persuadet, ut homo, quandoque dimissis alijs curis, vacet Dei seruitio, & intus sit vitæ contemplatiuæ, præsertim cum homo sit magis intellectus, quam sensus, secundum Philosophum 9. Ethicorum.

Secundum habuit rationem iudicialem, & consuetudinalem: Nam Populus Iudæorum totus erat carnalis: & ideo pro consuetudine illius status per iudicialia præcepta, & penas cominatorias reuocandus erat à carnalibus operibus, & cultui diuino applicandus.

*al. literaliter.

Sed tertium habuit purè figuralem rationē: quia diuino, sicut alia: quamuis secundum figurā vna dies posset esse conuenientior alia. Ergo obseruare diem Sabbati secundum sensum spiritualem, quantum ad eius sanctificationem, & cultui diuino deputationē, semper, & vniuersaliter est faciendum, nec in hoc per Papam est dispensandum. Obseruare vero prædictā diem, quantum ad cuiuslibet operis vacationem, seruandum est, licet non sic vniuersaliter, nec sic rigidè, sicut tunc fiebat. Sed quantum ad temporis determinationem seruandum non est: quia figuralia, Christo adueniente, cessauerunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit glossa Exodi 31. Quamuis præceptum de Sabba to esset de numero præceptorū moralium, non tamen erat de eis: quia non erat purè morale secundum se totum. vnde quantum ad illud, quod morale non erat, dispensationem recipit.

AD SECUNDUM est dicendum, q̄ Augustinus assignat duplicem rationem, quare Deus mandauit diē Sabbati esse sanctificandam, & suo seruitio deputandam. Primo, propter erroris Gentilium improbationem: Voluerunt enim Philosophi Gentiles probare mundum fuisse ab æterno: ad cuius erroris exterminationem mādauit Deus diem Sabbati, seu septimā, in qua facta est consummatio vniuersi, semper in memoria haberi. Secundo, propter humanæ cupiditatis repressiōem: præuidit enim Deus tantam esse humanam cupiditatē, vt nisi aliqua dies quietis animæ, & corpori esset deputata, homo nec sibi, nec alijs quietē daret. Ergo non est dispensatum in die Sabbati sanctificatione, sed solū in tēporis determinatione.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ dies Sabbati secundum sensum spirituale est semper seruanda. Intelligebatur autem spiritualiter per requiem die Sabbati. Primo, requies Christi in Sepulchro semper credenda. Secundo, intelligebatur requies animarum, in hac septima ætate, in qua sumus, speranda. Tertio, intelligebatur requies à vitijs, & peccatis custodienda. Spiritualiter ergo secundum ista tria dies Sabbati semper est seruanda. sed in terminatione diei, quod erat quid figurale dispensatum est, &c.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quòd dies Sabbati in diem Dominicā sit mutata.

S. Thom. 1. 2. q. 100. art. 8. late Albertinus in Rubr. de hæret. lib. 6. q. 12. §. 5. de quinto errore Iudæorum.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, quòd dies Sabbati in diem Dominicam sit mutata. Quia præcepta primæ tabulæ sunt indispensabilia, & immutabilia; Sed obseruatio

E diei Sabbati inter præcepta primæ tabulæ numeratur. Ergo nulla auctoritate mutari potest.

2 Præterea: Dicit Augustinus in lib. de 10. Chordis. cap. 9. Qui obseruat Sabbatum interficit bestiā cupiditatis: sed nunc in tempore gratiæ maxime occidenda est bestia cupiditatis. Ergo semper Sabbatū est seruandum.

3 Præterea: Quod est sempiternum, mutari non potest. sed scribitur Exodi 31. Custodite Sabbatum meum, pactum enim sempiternum erit inter me, & Filios vestros, in generationibus suis.

4 Præterea: Dicit August. † quòd si Proconsul mā dat vnum, & imperator aliud; Imperatori non Proconsuli est obediendum. Sed obseruatio diei Sabbati est ex mandato Dei: obseruatio vero diei Dominicæ est ex mandato hominis. Magis ergo Sabbatum, quàm dies Dominica, est seruandum.

IN CONTRARIVM est glossa super illo verbo Exodi 31. Videte, vt Sabbatum meum custodiat: quia signum est inter me, & vos in cunctis generationibus vestris: dicens, quòd frustra gloriantur Iudæi de legali obseruatione Sabbati. aperte enim dicitur, q̄ signum est futuræ quietis. vede adueniente signato, cessare debebat signum, seu umbra.

RESOLVTIO.

Dies Sabbati, in Diem Dominicam iure à Papa mutata est, propter significatorum præminentiam, factorum excellentiam, temporumque conuenientiam.

RESPONDEO, dicendum, quòd secundum Augustinum conuenienter loco diei Sabbati, instituta est dies Dominica fidelibus celebranda propter tria. Primo, propter significatorum præminentiam. Secundo, propter signorum factorum excellentiam. Tertio, propter temporum conuenientiam: nam longe melior est, & perfectior requies animarū, & corporum futura in octaua ætate, quam significat dies Dominica, quæ est octaua dies hebdomadæ, quàm sit requies animarum solum in futura septima ætate, in qua nunc sumus. quam significat dies Sabbati, quæ est septima dies. Similiter opera recreationis, & Christi resurrectionis, quæ fuerunt die Dominica facta excellentiora fuerunt, quàm opera cessationis à creādo, & quietis Christi in Sepulchro, quæ fuerunt facta die Sabbati. Eodem modo habere aliquid iam in re, longè melius est, quàm sperare in futuro in spe: sed Sabbatum significat requiem animarum, vt adhuc futuram: dies vero Dominica significat requiem animarum in nostro capite Christo inchoatam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd in obseruatione præcepti celebrationis Sabbati aliquid fuit morale, & reale: & per consequens perpetuale non recipiens dispensationem: puta, vt aliqua dies deputeretur ad laudem Dei. Aliquid vero fuit ceremoniale, & dispensabile, vt determinatio talis diei, vel talis

Tomo 9.

† Id habet B. Augustinus Sermo. ne 6 de rebus domini, & refertur in cap. Qui refertur. 21. quæst. 3.

al. Christi

talis temporis. Primum ergo semper manet: sed secundum est mutatum. sicut enim illi diem Sabbati celebrabant, quia Deus tunc perfecit opus creationis; sic nos celebramus diem dominicam, quia tali die Deus perfecit opus recreationis per gloriam suæ resurrectionis.

AD SECUNDUM est dicendum, quòd bestia cupiditatis interficitur per obseruationem diei Sabbati spiritualiter acceptam, non autem per obseruationē diei litteraliter intellectam, vt exponit Aug. eodem libro.

AD TERTIUM est dicendum, quòd obseruatio diei Sabbati sit pactum sempiternum, potest intelligi dupliciter. Primo, quòd omni tempore sit seruandū quantum ad determinationem talis diei, & sic negatur. Secundo, quòd non exprimat temporis vsquequo sit obseruandum, & sic sumitur Exo. 31.

AD QUARTUM est dicendum, quòd mutatio diei Sabbati in diem Dominicam non est facta humana auctoritate: sed diuina. quia Christus sua resurrectione diem Dominicam sanctificauit, & Ecclesia tā Apostolorū obseruatione, quàm spiritus Sancti reuelatione postmodum loco diei Sabbati statuit esse celebrandam.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quòd in Die Dominica fiant opera seruilia.

S. Thomas 2. 2. q. 122. art. 4. & Albertinus in præcedenti articulo citatus.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, quòd in die Dominica fiant seruilia opera: quia seruilia opera magis sunt dissona liberis, quàm seruis: sed nos sumus filij liberæ, non ancillæ, vt dicitur ad Gal. 4. ergo magis prohibenda sunt opera seruilia die Dominica, quàm fuerint prohibita die Sabbati.

2 Præterea: Scribitur Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quàm Scribarū, & Phariseorum non intrabitis in regnum cælorum. ergo magis tenemur seruare diem Dominicam, quàm Scribæ, & Pharisei diem Sabbati.

3 Præterea: Prohibita fuerunt opera seruilia die Sabbati, vt diuinis laudibus homo insisteret: sed magis hoc est obseruandum nunc die Dominica, quàm tunc die Sabbati. Ergo Papa non potest in hoc dispensare.

IN CONTRARIVM est Aug. in lib. de 10. Chordis c. 3. dicens: Quàm melius esset, quòd iudæus faceret aliquid in agro suo vile, quàm in teatro seditionibus intentus existeret: & melius esset, vt femina eorum in die Sabbati lanam facerent, quàm vt

Tomo 9.

A tota die impudicè saltarent. Tibi autem christiano dicitur, vt obserues spiritualiter sabbatum in spe futuræ quietis. Et subditur: Quis enim propter illam quietem futuram agit quicquid potest: quamquam laboriosum videatur quod agit, tamen, si ad finem promissæ quietis illud refert, nondum quidem sabbatum habet in re, sed habet iam in spe.

RESOLVTIO.

In operibus seruilibus a seruitute culpa dictis a Papa dispensari non potest: in seruilibus a seruitute Fortuna dictis, quandoque: sed in seruilibus, a seruitute nature, omnino dispensatum est.

RESPONDEO, dicendum, quòd seruilia opera tripliciter possunt accipi.

Primo, vt dicantur seruilia a seruitute culpæ: nam qui facit peccatum, seruus est peccati.

Secundo a seruitute Fortune: Secundum enim Augustinum 19. de Ciui. Dei cap. 15. Seruus vno modo dictus est a seruando, quia antiquitus † qui capiebantur in prælio, serui capientium efficiebantur. & quia dubius est euentus belli, ideo isto modo seruitutem facit fortuna.

Tertio a seruitute nature: nam humana natura, vt dicitur 1. Meta. multipliciter serua est: quia multis indiget ad sui præseruationem. In operibus ergo seruilibus primo modo dictis Papa nō potest dispensare: quia mala, & pernicioſa opera quamuis omnitempore fieri, sit prohibitum: magis est tamen nunc prohibitū fieri die dominico, quàm tūc die Sabbati. In operibus vero seruilibus secundo modo acceptis: tempore illo, quo mentem hominis a Dei seruitio non distrahunt, Papa in casu dispensare potest. Sed in operibus seruilibus tertio modo sumptis ex toto dispensatum est: nam cibum coquere, & preparare, concessum est fieri die dominico, quòd tamen die Sabbati in lege veteri fuit prohibitum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut tempore gratiæ, homines liberiores sunt libertate spirituali, non autem corporali: ita magis debent cessare ab operibus seruilibus seruitute spirituali, puta a vitijs, & peccatis: non tamen ab operibus seruilibus seruitute corporali.

AD SECUNDUM est dicendum, q̄ Christus non requisit in nobis maiorem abundantiam iustitiæ, quàm in Scribis, & Phariseis quo ad rigorem operum exteriorum corporalium: sed quo ad perfectionem operum interiorum spiritualium.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ perfectius vacatur in noua lege diuino cultui, quàm in veteri, non quo ad illas ceremonias, a quibus Iudæi abstinebant die Sabbati, sed quo ad opera spiritualia, quibus nunc vacatur. Et si interdū corporalibus laboribus interdū, ex quo ad spem futuræ quietis illud refertur, vere sabbatum obseruatur. vt Augustinus dicit.

Ioan. 8.

Tomo 5. §. 1. instit. de iure personarum. verf. serui autem.

*al. vitiosa.

De decem Chor. c. 3. Tomo 9.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA STRICTIUS
debeat prohibere opera seruilia fieri in
die dominico, quam fuerint pro-
hibita in die sabbati.

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ Papa strictius
debeat prohibere opera seruilia
fieri in die dominico, quam fue-
rint prohibita in die sabbati. Di-
cit enim Augustinus in lib. de
decem Chordis c. 9. Tāgis enim
primā chordam, cecidit bestia superstitionis: Tangis
secundam, cecidit bestia erroris: Tangis tertiam, ce-
cidit bestia mundanæ affectionis. Sed strictius est
nunc prohibenda humana affectio circa temporalia,
quam fuerit in veteri lege. Ergo strictius sunt prohi-
benda opera seruilia fieri in die dominico, quam fue-
rint prohibita in die sabbati.

2 Præterea: Maiorem sollicitudinem requirit ci-
borum coctio, & præparatio, quam temporalium af-
fectio, vel cogitatio: sed cibos coquere, & præpara-
re, fuit prohibitum Exodi 16. Et temporalium affe-
ctionem Christus prohibuit. Matth. 6. Ergo opera
corporalia, & seruilia fieri die dominico omnino sūt
prohibenda.

3 Præterea: Quanto lex est arctior, tanto arctiora
præcepta ponit: sed lex Euangelica arctior est lege
veteri, iuxta illud Matthæi 7. Arcta est via, quæ du-
cit ad vitam, & pauci intrant per eam. strictius ergo
prohibenda sunt opera seruilia fieri die dominico, q̄
fuerint prohibita fieri die sabbati.

IN CONTRARIUM est. Quia iugum Chri-
sti suauis est, & onus eius leue, vt scribitur Matth. xj.

RESOLVTIO.

*In operibus seruilibus, quæ sui natura peccata non
sunt, die Dominico dispensari potest à Papa, corporis
necessitate, proximi sanitate, Ecclesiæ vtilitate, & su-
perioris potestate: in his uerò, quæ sui natura sunt pec-
cata, nullo modo dispensari potest.*

RESPONDEO, dicendum, quòd opera serui-
lia, & corporalia, quæ de sui natura sunt pecca-
ta, vt fornicari, inebriari, & alia huiusmodi immundi-
ciam, ac dissolutionem includentia, vel animorum di-
stractionem importantia, strictius in noua lege prohi-
bentur fieri in Dominica, quam fuerint prohibi-
ta in lege veteri die sabbati: sed alia opera corporalia,
vel seruilia, quæ de sui natura peccata non sunt, non
sic strictè prohibenda sunt hic, sicut ibi: maxime
quia inuenimus Christum in quatuor casibus talia
concessisse fieri in die sabbati.

Primo, in corporis necessitate. Vnde Matth. 12.
excusauit Discipulos vellentes spicas die sabbati indu-

Ecens exemplum Dauid: qui panes propositionis
comedit, quos non licebat comedere nisi Sacerdo-
tibus.

Secundo, in proximi sanitate. Vnde Matth. 12.
Curauit hominem habentem manum aridam die
sabbati: & increpauit Phariseos tale opus factum in
die sabbati calumniantes: inducens exemplum ip-
sorum contra eos, quia bouem, vel asinum cadentem
in puteum extrahebant die sabbati.

Tertio, in Ecclesiæ vtilitate: vnde Matthæi 12.
Christus exemplum posuit de Sacerdotibus, qui fa-
ciebant omnia, quæ necessaria erant in templo die
sabbati, & tunc sine crimine erant apud eos.

Quarto, superioris potestate: vnde Ioannis 7.
Christus mandauit circumcisionem die sabbati fie-
ri: nec propter hoc soluebatur lex Moyfi, cum ipse
esset dominus etiam diei sabbati. puto ergo, q̄ illis
quatuor casibus opera seruilia, vel corporalia, quæ de
sui natura peccata non sunt, die dominica sine pecca-
to fieri possint.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd mun-
dana affectio circa temporalia, vel potest esse tam-
quam finis intentæ, vel tamquam conditio annexa, &
necessaria ad sustentationem vitæ. Primo modo est
bestia crudelior ceteris. Secundo modo non. vnde
dicit Aug. eodem libro, quòd propter amorem sæ-
culi huius laborant homines in omnibus negocijs
suis, quantum ad illos qui amorem sæculi tam-
quam finem sibi proponunt. Sed tu in omnibus ope-
ribus tuis labora: non propter amorem sæculi, sed
propter sempiternam requiem, quantum ad illos,
qui amorem sæculi non vt finem proponunt, sed vt
illud, quod est ad finem.

AD secundum est dicendum, quòd Saluator so-
licitudinem temporalium prohibuit non prouiden-
tiam: posset enim homo die dominico abstinere à la-
bore corporali, & seruili opere: & sic sollicitari erga
temporalia, & bona mundialia, vel habenda, seu occu-
panda, quod maius peccatum incurreret ex tali soli-
citudine, quam ex seruili opere, vel labore.

AD tertium est dicendum, quòd lex Euangeli-
ca arcta est labore: quia (dicente Apostolo) per mul-
tos labores oportet ad Regnum peruenire: lata tamè
est, & facilis amore. lex tamen Moyfi erat arcta labo-
re in multitudine præceptorum, & terrore in
multitudine comminationum: quia Abs-
que vlla cōtradictione irritam quis
faciens legem Moyfi, duobus,
vel tribus testibus mo-
riebatur.

ARTICVLVS V.

**UTRUM PAPA DISPEN-
SARE POSSIT, vt in die Dominica fiat fo-
rum emptionis, & venditionis.**

Vide citatos in præcedenti art. Et textum, & Doctores
in cap. Omnes, extra de ferijs.

AD quintum sic proceditur. Vi-
detur enim, quòd Papa dispen-
sare non possit, quòd die domi-
nico fiat forum emptionis, & vē-
ditionis. Scribitur enim de con-
secra. dist. 3. q̄ die dominico ni-
hil aliud agendū est, nisi Deo vā-
candum. Et subditur: Nulla ope-
ratio in die illa sancta agatur, nisi solum in hymnis,
& canticis spiritualibus dies illa transigatur.

2 Præterea: Scribitur extra de ferijs cap. Omnes.
Omnes dies dominicos à vespera in vesperam præci-
pinus obseruari cum omni veneratione, vt mercatū
in eis non fiat, nec placitum.

3 Præterea: Præceptum negatiuum obligat sem-
per, & ad semper. Sed quòd opus seruile non fieret
die sabbati, fuit præceptum negatiuum, vt patet Exo-
di 31.

IN CONTRARIUM est Augustinus de de-
cē Chordis, cap. 3. Vbi opus aliquod corporali fieri
die sabbati non prohibet, dūmodo fiat propter sem-
piternam requiem.

RESOLVTIO.

*In foro emptionis, & venditionis à Papa in die
Dominica dispensari potest, causa inenitabilis necessi-
tatis, ac naturalis, corporalisq. necessitatis: causa
cupiditatis, non item.*

RESPONDEO, dicendum, q̄ tenere forum diebus
dominicis, & festiuis, tripliciter contingit fieri.

Primo, causa cupiditatis. Scribitur enim Eccl. 2.
Quòd peccatori dedit Deus superfluam curam, & af-
flictionem animi, vt per noctem non requiescat: &
cuncti dies eius doloribus pleni sunt. cum tali enim
cupiditate charitas stare non potest. quia, dicente
Augustino de tempore: Cum augetur cupiditas, di-
minuitur charitas. Emere ergo, vel vendere die do-
minico sola cupiditate, directè est contra tertium
præceptum, quo præcipitur sabbatum sanctificari.
vnde dicit Augustinus cap. 9. tāgis tertiā chordam,
& interficis bestiam cupiditatis: Secundo, hoc po-
test fieri causa inenitabilis necessitatis: Contingit. n.
quandoque, consideratis conditionibus temporum,
personarum, & negociorum, ac Regionum, q̄ nisi fie-
ret forum die dominica, vel festiua in emendo, vel
vendendo res aliquas, megnum detrimentum perso-
næ prædictæ reportarent, quia fortè sunt artifices.
Vnde alijs diebus eorum artificijs eos oportet intē-
dere, vt sic victū, & vestitum pro se, & pro illis, quo-

Arum curam habet, possint procurare. Et tales ex quo
Missam audiunt, & horam aliquam deputant ad vā-
candum cultui diuino, possunt excusari à peccato,
potissimè si in talibus operibus eorum mens nō mul-
tum à diuino seruitio distrahatur. Tertio, hoc po-
test fieri causa naturalis, & corporalis vtilitatis. Cō-
ponitur enim homo ex natura corporali, & spiritua-
li. Sicut ergo aliqua sunt deseruientia vtilitati nature
spiritualis: vt diuino seruitio vacare, aliqua hora ora-
re, prædicationes audire; Item aliqua sunt deseruien-
tia vtilitati nature corporalis: vt vendere, & emere,
quæ sunt necessaria ad victum, & vestitum humanæ
nature, cibos coquere, & præparare: sine quibus vi-
ta corporalis transire non potest.

Ad Argumenta.

AD rationes in oppositum est dicendum: q̄ illa
intelliguntur de clericis, & alijs diuino seruitio mā-
cipatis: de quibus vniuersaliter verum est, quòd die
dominico nihil aliud debent agere, nisi vacare diui-
no cultui. Vel est dicendum, quòd illa opera prohi-
bentur, quæ mentem hominis ex toto distrahunt, &
à Dei seruitio separant: præsertim quando sūt præ-
cisè causa cupiditatis.

ARTICVLVS VI.

**UTRUM PAPA POSSIT
DISPENSARE, vt in die Dominica bel-
lum committatur.**

S. Thom. 2. 2. q. 40. art. 4. Et ibidem Caietanus.

AD sextum sic proceditur. Vide-
tur enim, quòd Papa non possit
dispensare, vt die Dominica bel-
lum cōmittatur. Nullum enim
opus culpabile die dominica fie-
ri debet, quacūque dispensatio-
ne: sed bellare est opus culpabi-
le, cuius probatio est: quia bellanti indicitur pœna
à domino, Matth. 26. Omnis, qui accipit gladium
gladio peribit. Ergo tale opus non est dispensabile
die dominica.

2 Præterea: Dies dominica loco diei sabbati est
diuino cultui mancipata: sed bellum habet hominē
à diuino cultu, & mentem hominis multum distra-
here. Ergo Papa non potest in hoc dispensare die do-
minica.

3 Præterea: Actio spiritualis non est omittenda
pro salute corporali: Sed actio, ad quam ordinatur
dies dominica, est spiritualis. Ergo pro quacunque
commoditate corporali omittenda non est.

IN CONTRARIUM est, quòd scribitur
23. quæst. 8. cap. Si nulla. Si virgens necessitas est
pro defensione Patriæ, vel legum paternarum, nullo
tempore est bellorum præparationi parcendum.

RESOLVTIO.

Bellum Diebus Dominicis, & festiuis committi non debet, nisi iusta causa, & necessitate imminente, in hostibus expugnandis: in piscibus quibusdam capiendis raro apparentibus, necessitate pauperum praesertim urgente: in electione Praelatorum: in litibus audiendis, aut dissoluendis, non item, nisi in questionibus matrimonialibus.

RESPONDEO, dicendum, quod bellum committi die Dominica, potest intelligi tripliciter. Primo, in questionibus, & litibus dissoluendis: de quo bello dicitur Iacobi 4. Litigatis, & belligeratis, & non habetis, propter quod non postulastis. Secundo, in hostibus expugnandis. Tertio, in brutis animalibus capiendis. Diebus ergo Dominicis, & festiuis bella in questionibus audiendis, & dissoluendis fieri non debent, sicut patet extra de Ferijs. & 15. q. 4. nisi forte questiones matrimoniales propter periculum morae, quia infra tres menses fieri debent. Bella vero in hostibus expugnandis, diebus Dominicis committi possunt, imminente necessitate: Legimus enim 1. Machabaeorum c. 2. Quod illi sancti Machabaei, quorum aliqui permiserunt se interfici antequam vellent bellare diebus sabbatis: postmodum alij plena deliberatione praehabita di-

Exerunt: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus aduersus eum, & non moriemur, sicut mortui sunt fratres nostri. Sed bella in piscibus, & animalibus capiendis, si necessitas fuerit, possunt permitti. Vnde extra de ferijs. cap. Licet. Alexander tertius concedit alicui piscari Dominicis diebus pro sustentatione eorum, & pauperum habentium necessitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod bellanti tunc indicitur poena, quando in sanguinem alicuius armatur, nulla superioris potestate concedente, vel praecipiente, ut dicit Aug. lib. 22. contra Faustum cap. 74. Sed bellanti pro Republica salus promittitur: venientibus enim militibus ad Ioannem Lucae 3. dictum est: Neminem concurtiatis, nemini calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris, & salui eritis.

AD secundum, & Tertium est dicendum, quod imminente necessitate interponenda est actio spiritualis pro salute corporali. tentare enim esset Deum, cum adest auxilium humanum, diuinum quaerere. sed cum deficit humanum, hoc solum nobis est refugium, ut oculos nostros dirigamus ad Deum, ut scribitur 2. Paralip. cap. 20.

Tomo 6.

QVAEST. LI. DE DISPENSATIONE QVARTI PRAECEPTI.

ALTERIVS considerandum est: de dispensatione quarti praeccepti. Circa quod quaeruntur quinque. Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quod a subuentione Parentum absoluat homo propter introitum Religionis.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo introitum Religionis dimittat propter subuentionem Parentum.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo peregrinationem, vel oblationem voto promissam dimittat propter subuentionem Parentum.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare: quod homo praeter honorem nullam aliam subuentionem Parentibus teneatur impendere.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare: ut homo vigore praeccepti nullum alium teneatur honorare, praeter carnales Parentes.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod homo a subuentione Parentum absoluat propter introitum Religionis.

S. Thom. 2. 2. q. 101. ar. 4. Et quodlib. 3. q. 6. art. 16. Aegid. Columnius Rom. Quodlib. 2. q. 25. Et Martinus Nauar. in Man. confess. cap. 14. num. 14.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, quod homo a subuentione Parentum absoluat propter introitum Religionis. Quia ad impossibile nemo tenetur. Sed existens in Religione, cum sit pauper, non potest Parentes sustentare: ergo non tenetur. Praeterea: Mortuus non tenetur ad opera viuorum, sed per introitum Religionis homo moritur mundo:

mundo: ergo non tenetur ad sustentationem viuorum. Praeterea: Per ingressum Religionis homo absoluitur a redditione debiti, quo tenebatur uxori. Ergo eodem modo filius absoluitur a subuentione, qua tenebatur Patri, vel Matri.

IN CONTRARIVM est. Quia solus ille, qui dedit praecceptum, potest dispensare. Sed Deus solus dedit praecceptum de subuentione Parentum. Ergo nec Papa, nec aliquis alius in hoc potest dispensare.

RESOLVTIO.

Parentum subuentione, cum sit de iure naturae secundum omnem statum: quantum ad praeccepti obligationem ab ea Religiosus professus absolui non potest, si eius Parentes sint in necessitate constituti. in quo casu, Religionis potest exire claustrum, etiamsi ei licentia negetur.

RESPONDEO, dicendum, quod filios teneri ad subuentionem Parentum, potest intelligi dupliciter. Primo vniuersaliter, secundum omne tempus, & secundum omnem statum. Alio modo particulariter, secundum aliquod tempus, & aliquem statum. Dicunt ergo aliqui, quod de lege naturae subuentione Parentum intelligitur secundum omne tempus, & secundum omnem statum. Quia siue homo sit iuuenis, siue senex, quantum ad variationem temporis; siue secularis, siue Religiosus, quantum ad variationem status; semper homo tenetur Parentibus subuenire, eo quod cum sit praecceptum legis naturae, manente natura, semper manet obligatio praeccepti. Alij vero dicunt, subuentionem Parentum esse de iure legis naturae particulariter secundum determinatum tempus, & secundum determinatum statum: manente ergo tali statu, quod homo ciuilitate, & seculariter uiuat in mundo, tenetur ad sustentationem Parentum. Sed quando non uiuit cum eis seculariter, amplius non tenetur. Volunt enim, quod viuere in mundo, tripliciter potest intelligi. Primo naturaliter, ut de cibo, & potu: & alijs necessarijs, & sic Religiosi uiuunt in mundo. Secundo bestialiter, & sic peccatores uiuunt in mundo. Tertio ciuilitate, & seculariter: & sic Religiosi mortui sunt mundo. Vnde per professionem Religionis mortui sunt, & soluti a subuentione Parentum.

Aegi. Q. lib. 2. q. 25.

Quamuis ergo quaelibet istarum opinionum contineat aliquid veritatis, mediam tamen reputo viam esse tenendam, ut dicatur, quod subuentione Parentum est de iure naturae secundum omnem statum, quantum ad praeccepti obligationem: non tamen quantum ad ipsius praeccepti executionem. Planum est enim, quod per impotentiam exequenti praecceptum, homo excusat ab executione: & potissime quando impotentia exequenti est temporalis, quandoque ad actum reducibilis: quia si esset perpetua, non remaneret obligatio praeccepti, ex quo numquam posset impleri. Nunc autem est ita, quod status Religionis non impedit semper hominem a subuentione Parentum, quia multi casus possunt occurrere, in quibus potest Parentibus subuenire, vel per licentiam Superioris de pro-

prio suo labore, vel per administrationem communium rerum. Puto ergo, quod Religiosus propter statum religionis non absoluitur ab obligatione praeccepti dari de subuentione Parentum, sed ab executione potest excusari, donec ad sit sibi possibilitas subueniendi per licentiam superioris. Sed si peteret licentiam in casu, in quo Patri posset subuenire de labore suo, vel alio modo, & Praelatus non concederet; puto, quod in hoc casu sibi non teneretur obedire: Religiosus enim tenetur obedire Praelato in his, quae spectant ad obseruantiam regulae: & eorum, quae in regulari obseruantia continentur: praesupposita tamen obedientia praecceptorum Dei, tam primae tabulae, quam secundae, in quibus per hominem dispensari non potest.

D. P. August. serm. 6. ad Erem. Tomo 10. S. Thom. Quol. 3. ar. 16. & Aegi. Quol. 2. q. 25. negant egressum Religionis absque Superioris licentia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod duplex est impossibilitas: quaedam perpetua, & ista absoluit a praeccepti obligatione, & impletione. Quaedam vero temporalis, & ista licet absoluat a praeccepti impletione, existente impossibilitate exequenti: non tamen absoluit a praeccepti obligatione: ex quo talis potentia quandoque est reducibilis ad actum.

AD secundum est dicendum, quod duplex est mors: vna naturalis, quae est mors simplex: cum separatur anima a corpore: & ista absoluit totaliter ab actibus viuentium. Alia spiritualis, quae non absoluit ab actibus viuentium simpliciter: sed solum a repugnantibus. non enim absoluit ab actibus praecceptorum Dei, sed negotiorum secularium.

AD tertium est dicendum, quod Religioso per ingressum religionis tollitur potentia perpetua debiti reddendi uxori, sed non tollitur sibi potentia perpetua subuentionem reddendi Patri, vel Matri. ideo non est simile.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, ut homo introitum Religionis dimittat propter subuentionem Parentum.

S. Thom. 2. 2. q. 189. art. 6.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, ut homo introitum Religionis dimittat propter subuentionem Parentum. Dicit enim August. super illo verbo 1. Pet. 4. Christus passus est pro nobis; quod Christus quantumcunque angustiam, vel indigentiam Matris conspiceret, non dimisit crucem ascendere. Ergo nec homo propter subuentionem Parentum debet introitum Religionis dimittere. Praeterea: Super illo verbo Math. 10. Qui amat

amat Patrē, aut Matrem plusquam me; dicit glossa, E quod malefacit, qui carnalem affectum præfert spiri- tuali. Propter carnalem ergo affectum Parentum homo non debet dimittere introitum Religionis.

3 Præterea: Plus homo tenetur honorare Deū, quàm Parentes: sed per introitum Religionis maxi- me honoratur Deus. Propter subuentionem ergo Pa- rentum non est dimittendus introitus Religionis.

IN CONTRARIUM est, Quia nulla obliga- tio potest fieri contra ius naturale. sed subuentio Pa- rentum est de iure naturali. ergo nulla obligatio te- net, contra hoc.

RESOLVTIO.

Religionis introitus, si alicuius Parentes sint in neces- sate constitui, nec habent unde illo modo ex se, per alios possint sibi subuenire; ab eo dimitti debet: aliter vero, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod in præceptis est iustitia sufficiens, & necessaria. In consilijs ve- ro iustitia abundans, & expediens. Est enim præceptū magis necessarium, quàm consilium. consilium vero magis bonum, licet minus necessarium. Quidam au- tem attendentes ad bonitatem consilij maiorem di- cunt, quod propter necessitatem Parentum non de- bet homo Religionis ingressum dimittere: quia ma- iora bona minoribus sunt præferenda. Alij vero respi- cientes ad præcepti necessitatem maiorem: dicunt, q̄ propter necessitatem sustentandorum Parentum de- bet homo Religionis ingressum dimittere. Verum quia consilium sapientis, & potissime Dei, cuius sa- pientiæ non est numerus numquā est præcepto eius contrarium, nec econuerso: Ideo puto, q̄ in casu, in quo obligat præceptum Dei de honore Parentum, vt quando aliter impleri non posset eorum subuentio, quàm manendo in sæculo, tunc non habet locum cō- silium de intrando Religionem: sed potius esset pec- catum: eo quod in tali casu consilium esset contrariū præcepto Dei. Sed quia subuentio Parentum est præ- ceptum affirmatiuum; ideo licet obliget semper ra- tione, qua præceptum: non tamen ad semper ratione, qua est affirmatiuum. Vnde quando consilium de in- troitu Religionis non contrariatur præcepto de sub- uentione Parentum; in tali casu ingressus Religionis dimittendus non est propter subuentionem Parentū. Et hoc potest contingere in tribus casibus: Primo, quando Parentes ex se habent, unde possint sibi sub- uenire. Secundo, quando faciliter per seipsos possunt acquirere: Tertio, quando per alios eorum subuentio potest impleri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile de ministerio Christi, & priuatæ personæ Religionem intrare volentis: quia illud erat vniuersa- lis necessitas, & ideo præferendum est omni affectio- ni Parentum: istud autem non est necessitatis, sed su- pererogationis.

AD secundum est dicendum, quod duplex est affectus spiritualis: quidam necessitatis, & quidam supererogantis bonitatis. Qui ergo carnalem affectū præfert affectui spirituali, peccat. vnde qui amorem Parentum præferret amori Dei, peccaret: sed qui amorem Parentum præfert amori intrandi Religio- nem, non peccat.

AD tertium est dicendum, quod in casu illo, in quo homo tenetur præceptum Dei implere de sub- uentione Parentum, cum implet, Deus honoratur multo magis, quàm per ingressum Religionis: quia non implendo quando tenetur implere, non honora- retur Deus, sed contemneretur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt homo oblationem, vel peregrinationem voto præmissam dimittat propter subuentionem Parentum.

Citatos præiudicantibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Vide- tur enim, q̄ Papa non possit dis- pensare, vt homo oblationem, vel peregrinationem voto præmissam, dimittat propter subu- tionem Parentum, & maius vin- culum soluit minus: sed votum est vinculum ligans homines quo ad Deum: subuentio vero Parentum ligat quo ad ho- minem. Non potest ergo tolli tale vinculum propter subuentionem Parentum.

2 Præterea: Ex ordine charitatis plus homo tene- tur procurare salutem suam, quàm aliorum. Magis ergo tenetur homo per votum peregrinationis, & suorum bonorum, erogationis procurare salutem suam, quàm Parentibus subuenire.

3 Præterea: Bona corporalia & temporalia magis homo recipit a Deo, quàm à Parentibus. Si ergo quis obligat voto bona sua Deo, non tenetur ipse amplius Parentibus impendere.

IN CONTRARIUM est Augustinus super illo uerbo Matth. 23. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.

RESOLVTIO.

Propter subuentionem Parentum in necessarijs po- test a Papa dispensari super voto peregrinationis, & eorum oblatione, per qua quis Parentibus in necessita- te constitutis tenetur subuenire.

RESPONDEO, dicendum, quod Augustinus in lib. de quæstionibus Euangeliorum determi- nat hanc quæstionem dicens: Superstitionem Phari- sæorum fuisse, vt quando filij Iudæorum ad talem ætatem perueniebāt, vt voto possent se astringere ad offerendum aliquid Deo, vel ad peregrinationem, &

Tomo 4. cap. 16.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod homo, præter honorem, nullā aliam subuentionem Paren- tibus teneatur impendere.

S. Thomas. 2. 2. q. 101. art. 2.

AD quartum sic proceditur: vide- tur enim, q̄ Papa possit dispen- sare, quod homo præter hono- rem nullam aliam subuentionē Parentibus teneatur impendere. Nam scribitur 2. ad Corinth. 12: quod filij non debent Paren- tibus thesaurizare, sed parentes filijs. ergo præter ho- norem, aliam subuentionem non debent filij Paren- tibus impendere: sed potius recipere ab eis.

2 Præterea: Propter esse nutritionis, & generatio- nis, filij tenentur honorare Parentes. ergo non tenen- tur aliam subuentionem eis exhibere.

3 Præterea: Super illo uerbo ad Eph. 6: Honora Patrem tuum, & Matrem tuam; dicit glo. Sicut Deus Principaliter est principium hominis: sic Pater est secundarium principium. sed Deo non debet homo nisi honorem: Ergo nec Patri.

IN CONTRARIUM est glo. super illo uer- bo Exo. 20. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam: quæ dicit, quod omnis subuentio in honore Paren- tum intelligitur.

RESOLVTIO.

Parentibus honor, obedientia, & necessarium in victu, & uestitu sufficientia à Filijs debentur, super quibus Papa dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, q̄ Filij tria reci- piunt à Parentibus: Primo esse, & generationē: Secundo doctrinam, & exhortationem: Tertio, sus- tentionem, & nutritionem. quia nudi nascuntur, nihil nutrimenti portantes, vel uestimenti. Propter ista tria ergo tenentur eis filij tria rependere, quæ in honore Parentum includuntur secundum Augusti- num. Primo namque pro esse, & generatione debent Parentibus honoris reuerentiā maiorem, quàm Do- minis terrenis. à quibus recipiunt forte bona tem- poralia: Secundo, pro doctrina, & exhortatione de- bent eis subiectionis obedientiam: præter illa, quæ essent contra Deum in omnibus alijs consilijs: tenentur filij Parentibus obedire Tertio, pro sustenta- mento, & nutritione, quàm recipiunt in iuuentute, debent eis in senectute necessarium in victu, & ve- stitu sufficientiam. Quod autem ista tria claudantur in hoc præcepto; Honora Patrem tuum, & Matrem tuam; patet illud, quod scribitur Eccl. 3. ubi dicitur: Honora Patrem, & Matrem tuam, vt uenia tibi be- nedictio. & statim subditur, in quibus consistat istæ honor.

ad alia opera pietatis extunc absoluti erant a subuen- tione Parentum, & amplius Parentibus subuenire nō tenebantur. Sed hæc superstitio, vt dicit, damnanda est: quia in ætate perfecta plus tenetur homo diuina mandata obseruare, quàm in non perfecta. Si quis ergo uoueret Deo offerre illa, per quæ tenetur Paren- tibus in necessarijs subuenire: non teneretur tale vo- tum implere. quia Deus nō uult sibi promitti, & mul- to minus obseruari illud, per quod subtrahitur vita nostris Parentibus, quorum vitam mandauit per fi- lios esse seruandam. verum quia de subuentione Pa- rentum est præceptum affirmatiuum, quod non obli- gat ad semper: ideo si aliquo tempore quis potest la- borare ad subuentionem Parentum, & alio tempore votum peregrinationis implere, non absoluitur tunc a voto propter subuentionem Parentum. Sed si Pa- rentibus non possit subuenire implendo peregrina- tionis votum propter longam uiam, aut aliquod tale; puto, quod ad votum peregrinationis implendum non tenetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ votum est maius vinculum, quàm subuentio Parentum, cum reducatur ad mandatum primæ tabulæ. dummodo illud ponatur sub voto, quod non contrariatur diui- nis præceptis: tunc enim licet votum esset implendū ratione, qua votum: ratione tamen qua transgreditur diuinum mandatum, non ligat. Scribitur enim 1. Re- gū 15. Quod Deus nō uult holocausta, vel uictimæ, sed magis vt obediatur uoci eius, & vt seruetur man- datum eius.

AD secundum est dicendum, q̄ quando per vo- tum peregrinationis, aut elemosynæ, vel cuiuscum- que alterius operis pietatis subtrahitur illud per qd subtrahitur subuentio Parentum, non est tunc secun- dū ordinē charitatis pfectus salutis: sed detrimentū.

AD tertium est dicendum, q̄ homo recipit bo- na corporalia, & temporalia à Deo cum obseruatione præceptorum eius. Vnde quando oblatio, vel peregrina- tio voto promissa non potest stare cum obserua- tione diuini præcepti, tunc votum non est implen- dum. Planum est enim, q̄ si quis uoueret iugulare pa- trem, non teneretur obseruare promissum. Sic cum vita Parentum aufertur per subtractionem rerum temporalium, per debilitationem uirium cor- poralium, non tenetur homo illa Deo of- ferre, per quæ uita parentum con- seruatur. Dicitur enim 22. q.

4. c. Si publicis; q̄ tolerabi- lius est uota stultis, quam iniquis reij- cere, quàm cri- men committere, quod ad peccatum mittit. re.

honori Quonia in opere, & sermone, & omni potentia: quod autem filij in his tribus non teneatur subuenire. Parentibus, Papa dispensare non potest, nec contrarium mandare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q sicut Parentes tenentur filijs thesaurizare, & diuitias congregare in iuuentute: sic in senectute tenentur filij Parentes sustentare etiam de proprijs laboribus: unde scribitur Eccl. 3. Fili suscipe senectutem Patris tui, & ne contristes eum in vita sua: & si defecerit sensu, veniam da illi, & ne spernas eu in tua virtute.

AD secundum est dicendum, quod natura ad hoc inclinatur, vt bona, quae homo alteri facit, fieri sibi velit. unde sicut filij recipiunt a Parentibus esse nutritionis in iuuentute; ita ratio naturalis dicitur, vt in senectute debeant eis rependere. dicit enim Basilijus: Ciconiae naturali instinctu, cum vident Parentes confectos senectute, in volatu supportant, plumis calefaciunt, & alimenta eis procurant.

AD tertium est dicendum, quod non omnibus aequipollenter secundum Philosophum tenetur homo ad beneficiorum recompensationem: Deo enim, cum non participet in animali vita nobiscum, sufficit recompensatio honoris, & reuerentiae: ac etiam superioribus Dominis temporalibus, qui ipsorum inferiorum subuentione non indigent: sed Parentibus in vita animali nobiscum participantibus, cum necesse fuerit, tenemur eis necessaria ministrare.

Exam. ho. 8.

ARTICVLVS V.

UTR. PAPA DISPENSARE possit, vt homo vigore praeccepti nullum alium teneatur honorare, praeter carnales Parentes.

S. Thomas in praecedentibus articulis citatus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, q Papa dispensare possit, vt homo vigore praeccepti nullum alium teneatur honorare praeter carnales Parentes. Quia enim honore Parentum, eorum subuentione intelligitur, sed hanc honorem non tenentur omnibus impendere: dicit enim Augustinus de Doctrina christiana, cum omnibus prodesse non possis, his potissime consulendum est, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte iunguntur.

Tomo 3. cap. 28.

Præterea: Parentes debemus honorare propter esse generationis, & nutritionis, quod ab eis recipimus; sed non nisi ab eis tale esse habemus. ergo vigore praeccepti, solum eos tenemur honorare. Præterea: Honorantibus Parentes promittitur longitudo dierum: Eo vero, sed tale praemium non promittitur honorantibus alios. Ergo vigore praeccepti

Et patet honorē Parentum nō tenemur alijs impendere. IN CONTRARIVM est, qd dicitur ad Hebre. 12. Si patris quidem carnis nostrae habuimus eruditores: & reuerbamur eos, nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus.

RESOLVTIO.

Apostolis, Doctoribus, Praelatis, Pastoribus, Regibus, Rectoribus, Promotoribus, Benefactoribus, & Senibus honor paternus est exhibendus.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum praeccepta sacrae Scripturae quinque generibus personarum honorem paternum tenemur exhibere:

Primo, Apostolis & Doctoribus, quorum doctrina illuminamur. Dicit enim Apostolus 1. ad Co. 4. Si decem millia Pedagogorum habeatis in Christo, non tamen multos Patres: In Christo enim Iesu per Euangelium ego vos genui.

Secundo, Praelatis, & Pastoribus, quorum regimine in moribus regulamur, & vita spirituali regeneramur. Ideo eis paternum honorem debemus impendere: magnum enim bonum est subditis habere tales patres bonos, non minus quam habere patres bonos carnales. Scribitur enim Proverb. 17: quod gloria filiorum sunt Parentes eorum.

Tertio, Regibus, & Rectoribus, quorum potentia protegemur: & de rabie tyrannorum liberamur: Unde serui Naaman principis Regis Syriae dixerunt ei: Pater & si rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debuisses.

Quarto, nostris Promotoribus, & benefactoribus quorum beneficio viuimus, & sustentamur: tales enim, vt patres honorare debemus, vt dicitur Eccl. 4. In iudicando esto pupillis misericors, vt pater: & pro viro, Matri illorum.

Quinto Senibus, & nostris antiquioribus, quorum narrationes audimus, & gestis informamur. Interrogat, inquit Moyses, patres tuos, & annuntiabunt tibi. unde, praecceptum fuit Leui. 19. Coram cano capite consurge, & honora personam tenis. Omnibus istis modis ex vigore praeccepti honor paternus est exhibendus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo, & secundum est dicendum, quod Augustinus intelligit de subuentione temporalis substantiae, quae non est omnibus exhibenda, nisi in necessitate articulo: sed subuentione honoris, reuerentiae, subiectionis, & obedientiae, debetur personis superioribus, sicut patribus carnalibus.

AD tertium est dicendum, q pro longitudine dierum oportet accipere non vitam longam annorum, vel dierum multiplicationem, sed virtuosam operationem. Tunc enim vita hominis est longa, quando est plena virtute, & virtuosa operatione. Si quis enim uiuit 20. annis virtuose, & bene operado; plus uiuit, quam uiuens 60. sine operatione, virtuosa: Unde scribitur Sap. 4. Consummatus, in breui compleuit tempora multa. talis autē longitudo dierum debetur honoratibus personas supradictas, sicut carnales Parentes.

QVAE-

QVAEST. LII. DE DISPENSATIONE QVINTI PRAECEPTI.

Einde considerandum est de dispensatione quinti praeccepti. Circa quod quaerunt quinque.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo occidatur absque transgressione diuini praeccepti.

Secundo, Vtrum praeter Papam aliquis possit in homicidio dispensare.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo occidens alium, ne occidatur ab eo, excusetur ab homicidio.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo interficiens seipsum non incurrat culpam * homicidij.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare, quod homo interficiens filiam in adulterio deprehensam, non incurrat culpam parricidij.

* al. homicidij.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, Quod homo occidatur absque transgressione diuini praeccepti.

S. Thomas 2. 2. q. 64. art. 2. & Dominicus Sotus lib. 5. de iustitia, & iure quaest. 1. art. 2.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q Papa non possit dispensare, q homo occidatur absque transgressione diuini praeccepti. Quia praecceptum negatiuum obligat sepe, ratione, qua praecceptum affirmatiuum: & pro semper ratione, qua negatiuum. Sed, Non occides, est praecceptum negatiuum. Ergo in nullo casu cadit dispensatio, vt homo occidatur.

2. Praeterea: sicut mandatum est: Non occides, ita mandatum est: Non furaberis. sed in nullo casu cadit dispensatio in furto per purum hominem. ergo eodem modo non cadit dispensatio, q homo occidatur.

3. Praeterea: Triplex est vnio animae cum Deo: vxoris cum viro; & animae cum corpore proprio. Sed non potest dispensari per hominem, q anima separetur a Deo: nec quod vxor separetur a viro. scribitur enim Matthaei 19. Quod Deus coniunxit, homo non separet. ergo eodem modo Papa non potest dispensare, q anima separetur a proprio corpore.

IN CONTRARIVM est, quod dictum est

Moysi gerenti vicem Papae pro illo statu, Exodi 22. Maleficos non patieris viuere. Cadit ergo dispensatio, vt homo maleficus occidatur absque transgressione diuini praeccepti.

RESOLVTIO.

Dispensatio de homicidio datur in bello iusto, ex iussu Dei expresso, ex occulta Spiritus sancti inspiratione, & ex iusta Iudicij sententia.

RESPONDEO, dicendum, q secundum Augustinum, Manichaei putauerunt illud praecceptum: Non occides; intelligendum esse de omni re habente animam: Unde dicebant homines plantas incidentes, & animalia irrationabilia occidentes, homicidij crimine incurrere: in quorum errorem etiam ipse Augustinus, quandoq; lapsus est: quia sicum plorare dicebat, quando folium euellabatur: sicut ipse recitat in lib. Confessionum. Sed, vt idem Augustinus ait, Error est hoc credere: quia iustissima ordinatione Creatoris, vita, & mors omnium animalium irrationabilium vsum hominum subditur. Ideo restat, vt solum de homine intelligatur praecceptum, cum dicitur: Non occides; ita vt subaudiatur: nec te, nec alium.

Lib. 1. de morib. Manich. c. 16. Tomo 1.

Lib. 3. c. 10. Tomo 1.

† Lib. 1. de ciuit. Dei c. 17. & sequ. Tomo 5.

Gen. 22.

Lud. 16.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod lex prohibet hominem occidi praecise: nisi enim causa addatur, quare sit occidendus: puta maleficium, vel iussu Dei, homo occidendus non est: nam hominem maleficum lex non prohibet occidi: immo in alio loco

Al loco

loco lex præcipit, vt occidatur. homo enim nominaturam: maleficium vero nominatur culpam. Et quia mors est pœna debita, non naturæ, vt sic, sed culpæ: Ideo quamuis non liceat occidere hominem: occidere tamen hominem maleficum licet.

AD secundum est dicendum, quod non est simile. quia furari est malum de se in suo genere: & secundum se includens circumstantiam malam: quia importat fraudem: Ideo in nullo casu potest cadere dispensatio per hominem, vt bene fiat. Sed occidere hominem, quamuis sit malum in se; non tamen secundum se, quia adueniente sibi debita circumstantia, non erit malum, sed bonum: Bonum namque est hominem maleficum occidere.

AD tertium est dicendum, quod anima non separatur à Deo, nisi per peccatum: & vxor non separatur a viro nisi propter fornicationem. Sed anima potest separari a corpore non per peccatum, sed per pœnam peccati, puta si occidatur: Vnde ibi non cadit dispensatio: sicut non cadit dispensatio, vt peccatum committatur: sed hic sic.

ARTICVLVS II.

UTR. PRAETER PAPAM aliquis possit in homicidio dispensare.

Concilium Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod præter Papam aliquis non possit in homicidio dispensare: quia si aliquis alius hoc possit, ille esset Episcopus: sed inter casus, quorum dispensatio interdicitur Episcopo, ponitur homicidium: Ergo præter Papam nullus potest in homicidio dispensare.

2 Præterea: Per homicidium separatur homo à tota Ecclesia militante. Ergo solus ille, qui præest toti Ecclesie, dispensare potest super homicidio.

3 Præterea: Scribitur 50. d. cap. Miror, quod post quantamcumque pœnitentiam non est dispensandum cum homicida, cum hoc sit canonicæ disciplinæ contrarium.

IN CONTRARIUM est, quia cui conceditur dispensatio maiorum, conceditur dispensatio minorum. Sed Episcopus potest dispensare in periuorio, quod grauius peccatum est, quam homicidium.

RESOLVTIO.

Episcopus, qui dispensare potest in omnibus casibus, quorum dispensatio in iure canonico non prohibetur: in simplici homicidio dispensare consuevit: nunc vero propter enormitatem delicti, aliorum terrorem, maioremque pœnam, Homicida ad sedem Apostolicam mitti solent.

RESPONDEO, dicendum, quod differentia est inter iudicium iuris, & iudicium iudicis: Nā iudicium iuris est inuariabile, cum sit de vniuersalibus

casibus: vniuersalia vero inuariabilia sunt. Iudicium vero iudicis, cum sit circa conditiones particulares, oportet variari secundum variationem circumstantiarum: unum occurrentium. & sicut dictum est de iudicio, ita dicendum est de dispensatione: quia super his, quæ conceduntur in iure, vel prohibentur, non cadit dispensatio nisi per illum, qui est conditor iuris. In omnibus ergo casibus, quorum dispensatio Episcopo non interdicitur, vel non prohibetur in iure canonico, Episcopus dispensare potest. Sed quando illa, quæ non prohibentur secundum aliquas circumstantias variantur, Episcopus tanquam iudex ordinarius potest in eis dispensare & non dispensare secundum variationem circumstantiarum occurrentium. Vnde in simplici homicidio consuevit Episcopus dispensare. Consuetum est similiter, vt homicidæ ad sedem Apostolicam mittantur, aut propter enormitatem delicti: aut propter terrorem aliorum: aut propter maiorem pœnam ipsorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod homicidium ponitur inter casus, quorum dispensatio interdicitur Episcopo, non vniuersaliter: sed homicidium enorme, vel homicidium clericorum, cuius dispensatio Papæ relinquatur propter causam dictam.

AD secundum est dicendum, quod quamuis per quodlibet homicidium homo separatur à tota ecclesia militante: ista tamen separatio potest fieri, vel ex causa aggrauante peccatum, vel alleuiante. Vnde quando occurrit circumstantia aggrauans, dispensatio relinquatur Papæ: quando vero non, potest Episcopus dispensare.

AD tertium est dicendum, quod illud Decretum intelligitur de homicidio clericorum. Cum enim sacerdotes, & vniuersaliter in sacris constituti homicidium committunt: quia ipso facto irregularitatem incurunt, cum talibus non solum Episcopus, verum etiam ipse Papa consuevit cum difficultate dispensare. Et quia dispensatio talis in iure prohibetur: soli Papæ, qui est iuris conditor, talis dispensatio relinquatur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt homo occidens alium, ne ipse occidatur ab eo, excusetur ab homicidio.

S. Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. & Sotus lib. 5. de iust. questione. 1. art. 8.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, vt homo occidens alium, ne occidatur ab eo, excusetur ab homicidio: quia ius naturale numquam potest esse iniustum. Sed de iure naturali est vim per vim repellere, vt dicit Iud. & ponitur 1. d. c. Ius naturale.

Præterea:

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod gl' ad Ro. 12. exponit illud verbū: Licet vim per vim repellere: quia inferenda est vis motui * nostro. cum mouetur ad illatas iniurias repellendas: Hoc enim est de iure naturali talem vim inferre animo nostro, vt non moueatur contra ordinem charitatis, illatas iniurias repellere, non secundum naturam sensitiuam, in qua communicamus in brutis: secundum enim illam verum est, quod inclinamur per vim repellere vim: sed secundum naturam intellectuam diuina iustitia, & charitate formatam, secundum quam inclinamur plus diligere animam proximi, quam corpus proprium, quod inuite possumus perdere.

AD secundum est dicendum, quod quicquid homo iuste potest, iustitia suadente, & præcipiente, debet facere pro vita sua conseruanda: sed non quicquid potest, iustitia permittente. Latronem vero à viatore occidi lex permittit, non autem iubet. vnde dicit Augustinus in libro supradicto, legem quidem satis video esse inimicam contra huiusmodi accusationem: quæ in eo populo, quem regit in minoribus malefactoris, ne maiora committerentur, dedit licentiam: multo enim minus malum est occidi eum, qui alienæ vitæ insidiatur, quam eum, qui suam tuetur vitæ. AD tertium est dicendum, quod licet prius homo teneatur diligere animam suam, quam proximi: plus tamen tenetur diligere animam proximi, quam proprium corpus. Planum est autem, quod occisio volentis me iniuste occidere: non est sine periculo damnationis animæ proximi. Ideo non solum perfectio uiro, verum etiam cuiuslibet priuatæ persone magis expedit permitttere se occidi, quam occidere.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt homo interficiens seipsum, non incurrat homicidij reatum.

S. thomas 2. 2. q. 64. art. 5. & Dominicus Sotus lib. 5. de iustitia, & iure quest. 1. ar. 5. & Alphonsus Casirus lib. 10. aduersus hereses, verbo: Martyrium.

AD quartum sic proceditur. videtur enim, quod Papa possit dispensare, vt homo interficiens seipsum non incurrat reatum homicidij. Dicit enim Apostolus 1. Cor. 9. Melius est mihi mori, quam vt gloriam meam quis euacuet. Melius ergo est, vt homo seipsum occidat, quam quod perdat gloriam suam innocentiam.

2 Præterea: Dicit Hieronymus & ponitur 23. q. 5. c. Non est nostrum arripere mortem, sed oblatam libenter suscipere; vnde in persecutionibus non licet propria perire manu absque eo, vbi castitas periclitatur. Ante igitur homo deberet seipsum interficere, quam castitatem perdere.

Aa 2 3 Præte-

Tomo 1.

2 Præterea: Quicquid homo iuste potest pro vita sua conseruanda, iuste potest facere, & iuste facit, si facit. Sed Augustinus 1. de lib. arbi. cap. 5. dicit: Iusta est lex, quæ dat, potestatem viatori, vt latronem occidat, ne ab eo occidatur. Si ergo in tali casu latro iuste occidatur, non committitur homicidium.

3 Præterea: Prius homo tenetur diligere se ex charitate, quam proximum. supposito ergo, quod quis non possit saluare vitam proximi cum sua vita, potius debet perimere vitam proximi, quam suam.

IN CONTRARIUM est Apostolus ad Rom. 12. dicens: Nulli malū pro malo reddentes. & Petrus dicit in canonica sua: Melius est, si velit voluntas Dei, nos pati benefaciendo, quam malefaciendo.

1. Pet. 3.

RESOLVTIO.

Papa super hoc homicidio dispensare non potest, ut homo ab eo excusari queat: etiam si quacumque necessitate inuitabili fiat.

RESPONDEO, dicendum, quod homo aliquando occiditur nocendi, vel vlticendi cupiditate: & talis occisio vniuersaliter prohibetur. Exodi. 20. cū dicitur: Non occides. Aliquando vero iustitiæ æquitate, & talis occisio præcipitur vniuersaliter Exo. 22. Maleficos ne patiaris viuere. Aliquando autem inuitabili necessitate, & ista permittitur Exo. 22. Vbi latronem nocturnum lex permittit interfici, & non diurnum: quia secundum Augustinū ibidem, de nocturno probabiliter nescitur, an venerit ad rapiendū solum, vel ad occidendum. Cum ergo permissio fiat de minori malo propter euitationem maioris mali, vt dicit Augustin. 1. de lib. arb. Ideo puto, quod culpa sit hominem occidere, ne ipse occidatur: quacumque inuitabili necessitate hoc fiat. quia animam proximi plus teneor diligere; quam corpus propriū, quod, me inuito, possum perdere. Planum est autem, quod anima proximi perditur ex quo in actu iniuste me occidentis per me occiditur. Ad hoc est auctoritas Augustini in pluribus locis. Primo de lib. arbit. dicentis: Lege inculcata illi homines, qui alios occidit, ne ipsi occidantur, quomodo inculpati esse queant, non uideo, & assignat rationem prædictam dicens: Quicquid erepturus erat ille, qui occiditur, totum in potestate nostra non est. quia uita animæ nullo pacto aufert, dū hoc corpus interimitur. Qua propter legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici: sed quo pacto illos defendam, qui interficiunt, non inuenio. Idem Augustinus † ad Publicolam in quadam epistola. Et ponitur 23. q. 5. cap. De occidendis, vbi dicit sic: De occidendis hominibus, ne ab eis quisque occidatur: non mihi placet consilium. Nec valet dictum quorundam dicentium, quod Augustinus loquitur in casu, quo quis interficit volentem enim interficere ex euidendi inuitabili necessitate, & ex vitæ potestatis inordinato amore occisurus eum, etiam si non crederet licere. quia August. vniuersaliter dicit, quod qualiter inculpati esse queant occidenter alios, ne ipsi occidantur, non uideo: & qualiter excusari possint a culpa, non inuenio.

Quest. in Exo. c. 84.

S. Tho. loco præcitato & alii aliter sentiunt.

Tomo 1.

† Epistola 154. Tomo 2.

* al. motui animi nostri.

† Id habes s. Hieronymus in comment. ad finem cap. 1. long.

3 Præterea: Nullus homicida inter Sanctos numeratur. sed multi, qui seipfos interfecerunt, numerantur inter Sanctos: licet ergo, quod homo seipsum interficiat absque eo, quod homicidium incurrat.

IN CONTRARIUM est glo. super illo verbo Exodi 20. Non occides, te, nec alium.

RESOLVTIO.

Papa dispensare non potest, ut quis se occidat, absque homicidij culpa: Samson enim non nisi iussu Spiritus sancti se interfecit.

Tomo 5. cap. 21.

Iud. 11.

cap. 19. Valer. max. lib. 6. cap. 1.

S. Augustinus ita habet: Deinde facti in se commissi sceleris ægra, atque impatiens se peremit. † Val. max. lib. 3. cap. 2. * al. haberi.

† Hic videtur desiderari hęc verba. Neminem spontaneam mortem sibi inferre debere sicut colligit ex S. Augustino lib. 1. c. 26. de ciuitate Dei. Tomo 5.

RESPONDEO, dicendum, quod istam questionem mouet August. 1. de Ciui. Dei: ubi ait aliquos sensisse non licere hominem occidere, sed seipsum licebat, quod probabant per multa exempla.

Primo, quia Samson seipsum interfecit: Quædam similiter faminæ volentes fugere eos, qui volebant earum pudicitiam violare in rapturam, & necaturum fluuium se proiecerunt. Narrat etiã ibi de Lucretia Romana quæ cum violenter esset oppressa à Filio Regi, hoc eius viro, & cuidam consobrino suo viris fortissimis primo indicauit, & constrinxit iuramento, ut vindictam facerent: postmodum tamen tamquam fæderis promissi transgressa seipsum occidit. Similiter tamen Cato seipsum occidit. Et omnes istæ personæ in venerabili habentur honore ab Ecclesia.

Ad quod respondet Augustinus, quod Samson, & septe nõ aliter excusantur, nisi quia iussu Spiritus sancti hoc fecerunt, & si personæ aliæ supra nominatæ tali iussu Spiritus sancti se occiderunt, in memoria debent celebrari, aliter non. Vnde concludit ibi Augustinus, quod nec propter malorum, & persecutorum vitiationem sicut Samson: nec propter aliorum peccatorum vitiationem, sicut Virgines timètes deslorari, nec propter peccatorum præteritorum desperationem, sicut Iuda: nec propter melioris vitæ acquisitionem, sicut multi hæretici faciunt; tamen omnibus istis modis non potest dispensari per hominem, ut homo seipsum occidens culpam homicidij non incurrat. Nam homo tenetur semper seruare salutem animæ, ne auferatur siue ab alio, siue à se: Salutem vero corporis tenetur homo seruare, ne auferatur à se, sed nõ tenetur seruare eam, ne auferatur ab alio, dummodo expediat pro salute animæ, salutem corporis morti exponere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod melius est homini mori, quam gloriam suæ innocentie perdere. non tamen ideo debet se occidere, sed permittere se prius occidi ab alio.

AD SECUNDVM est dicendum, quod dictum Hieronymi sic exponit glo. causa, & quæstio supradicta dicens: quod ly, absque eo, intelligitur inclusiue: ac si diceret: nec in istis, in quibus magis videtur, puta in perditione castitatis, vel Virginitatis licet aliquid se occidere. secundum quem modum exponitur Cant. 4. Pulchra sunt geneta, absque eo, quod intrinsecus latet.

AD TERTIUM patet solutio per ea, quæ dicta sunt in corpore quæstionis.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DISPENSARE POSSIT, QUOD PATER OCCIDENS FILIAM IN ADULTERIO DEPREHENSAM, NON INCURRAT CULPAM PARRICIDII.

L. Patri cum duabus seq. ff. ad leg. Iul. de adulter.

Quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa dispensare possit, quod pater occidens filiam in adulterio deprehensam, non incurrat culpam parricidij. Quia quod iusta lege conceditur, fieri potest absque culpa: sed lex concedit patri, ut filiam in adulterio deprehensam possit occidere, iusta est: aliter enim lex dicenda nõ esset, nisi iusta esset, ut dicit Augustinus primo de libe. arbi. c. 5.

Præterea: Lex diuina lex sancta est, & mandatum sanctum. ad Ro. 7. sed Deuter. 21. pro inobedientia, & adulterio Parentes poterant prolem suam morti tradere. Ergo dispensabile est, quod pater filiam occidat in adulterio deprehensam absque culpa parricidij.

Præterea: Iurisconsultus dicit tamen quod ideo Patri non marito mulierem, & omnem adulterum permissum est occidere, quia plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. Mariti vero calor, & impetus facile decernentis restrenandus fuit. indultum est ergo Patri, non marito, quod mulier in adulterio deprehensa interficiatur.

IN CONTRARIUM est. Quia quicumque non dimittit minus malum propter euitationem maioris mali, non excusatur à culpa, nec à pœna debita illi culpe. secundum enim Gregorium, & ponitur. 23. d. cap. Nerui testiculorum. semper minus malum dimittendum est propter euitationem maioris mali. sed maius malum est homicidium, quam adulterium. quod patet: quia propter vitandum homicidium Deus permisit tamen repudium. Non ergo Pater interficiens filiam in adulterio excusatur à pœna parricidij.

RESOLVTIO.

Lex quamuis Patri permittat filiam adulteram occidere cum adultero in ipso actu adulterij in domo Patris, vel Mariti, non alibi: sed in actu acerbi doloris. Ipse tamen Pater Parricidij culpam per dispensationem euitare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Augustinus 1. de libe. art. c. 5. Lex in malefactis minoribus, ne maiora committeretur, dedit licentiam: Planum est autem, quod minus malum est adulterium, quam quod mulier in adulterio deprehensa sic per Patrem interficiatur. Nam melius est, quod tale quid impunitum dimittatur, quam post interfecionem Patris eius interficiens pœna parricidij puniatur, præsertim cum paterna pietas, quæ

Tomo 1.

† In l. Nec in cad. ff. ad legem Iuliam de adulterijs.

† prius minus emendate legebatur: Vxoridicium.

Tomo 1.

* al. &

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit August. lex humana iusta est, multa tamen permittit, & multa impunita relinquit, quæ per diuinam legem puniuntur, quæ in criminibus quantum ad culpam immunitatem, vel grauitatem, humanæ legi subiecta non est.

AD SECUNDVM est dicendum, quod sicut dicitur 10. Ethic. Pater non habet potestatem coactiuam super liberos: sed monitiuam tantum. Vnde licet lex mandauerit filium proteruum pro rebellionem patris esse lapidandum, & filiam similiter fornicariam in domo patris: non tamen illud debebat fieri proprio iudicio paterno: sed debebant ipsi parentes apprehendere filiam, vel filium, & ducere ad seniores ciuitatis, & ad portam iudicij, ut per iudices, qui illo tempore erant, tale iudicium fieret, non dolore illarum iniuriarum, sed zelo iustitiarum. Nec contra illud lex humana potest aliquid statuere præcipiendo. sed solum permittendo, non taxando pœnam.

AD TERTIUM dicitur, quod prima pietas consilium capit pro liberis extra passionem, cessante dolore: sed inconsulto dolore dum in actu adulterij filiam cum adultero occidit, secundum quem modum sibi à lege permittitur, consilium capere non potest. Vnde licet propter magnum incitatum pœna sibi à lege non taxetur, in foro tamen Ecclesiastici iudicij puniendus est. Viro tamen permittitur adulterum uxoris occidere, non tamen omnem sicut patri, sed talē, qui sit ferulis, & humilis conditionis, quia motiuum videtur maioris contemptus. vel talem, qui per legem Iuliam impunè possit occidi, ut Iurisconsultus dicit.

† l. marito. ff. ad legem Iul. de adul.

quæ semper consilium capit pro liberis liberandis, potius, quam interficiendis, non sine inconsulto dolore, & magno incitatio ad interfectionem adulteræ filiarum moueatur. quamuis tamen lex pœnam non apponat, à culpa tota parricidij excusari non potest propter duo.

Primo quia lex diuina, quæ vniuersaliter præcipit: Non occides; humanis legibus astricta non est. Ideo talis tamquam transgressor legis diuinæ, pœnæ Ecclesiasticæ est subijciendus tamquam parricida: licet eius culpa posset excusari, seu alleuari, & aggruari secundum conditionem circumstantiarum occurrentis. Secundo, quia secundum promissionem legis: magis ostenditur, quod pater interficiens filiam adulteram ex dolore, & ira vindictæ, & iniuriarum in eam irrogatarum, quam ex zelo iustitiarum fecerit, secundum quem modum non solum priuata persona, verum etiam minister legis interficiens maleficum, à culpa homicidij non excusatur. non enim lex permittit Patri filiam adulteram occidere, nisi quatuor conditionibus appositis.

Primo, quod in ipso actu, & operatione adulterij eam occidat. Secundo, quod simul interficiat adulterum cum adultera. Tertio, quod non ubique, sed solum in domo, quam inhabitat, vel in domo mariti ipsam occidat. Maiorem enim iniuriam putauit Legislator, quod in domo Patris, aut mariti aula fuit filia adulterium committere. Quarto, quod in continenti inconsulto dolore, & dum est in actu acerbi doloris filiam adulteram occidat. Planum est autem, quod omnes istæ conditiones, secundum quas permittitur Patri adulteram filiam occidere, ostendunt, quod talis occisio non sit zelo iustitiarum, sed magis dolore illarum iniuriarum, ac per consequens culpa Parricidij carere non potest.

† nec ea supra citata & l. qd ait ff. ad legem Iul. de adult.

QVAEST. LIII. DE DISPENSATIONE SEXTI PRAECEPTI.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE, QUOD VNUS HOMO HABEAT PLURES VXORES.

Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 33. q. 1. ar. 1. & 2.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE, QUOD VNUS HOMO HABEAT PLURES VXORES.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quod vnus homo habeat plures uxores. Secundo, Vtrum fuerit aliquando humana auctoritate dispensatum, plures uxores habere. Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod vna mulier possit esse vxor plurium virorum. Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, quod simplex fornicatio non sit peccatum mortale. Quinto, Vtrum Papa possit dispensare in omni gradu consanguinitatis.

AD PRIMVM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, quod vnus homo habeat plures uxores. In eo enim, quod non est contra ius naturale, Papa potest dispensare: sed Isidorus dicit ius naturale esse, quod est commune omni nationi. cum ergo homines multum

† Ethymol. lib. 5. cap. 4.

rum nationum vxorum pluralitate vtantur, non erit. E

2 Præterea: Papa potest dispensare, q̄ vnus homo vtatur pluribus cibis. Ergo potest dispensare, q̄ vnus homo copuletur pluribus vxoribus. Quod enim facit cibis ad salutem hominis conseruatiuè: Idem facit concubitus ad salutem generis multiplicatiuè.

3 Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod potest assuefieri, & consuetum fieri: nam quod est contra naturam, numquam assuefieri potest. si enim milies projicitur lapis sursum numquam assuefiet sursum ascendere, vt dicit Philosophus 8. Phisicorum, sed habere plures vxores, potest assuefieri, & aliquando fuit consuetum. Cadit ergo in eo dispensatio.

IN CONTRARIUM est. quia Apostolus dicit ad Ephes. 5. vt viri diligant vxores suas: sicut corpora sua propria. Sed contra naturam est, q̄ vnus homo habeat duo corpora. Ergo etiam, q̄ habeat duas vxores.

RESOLVTIO.

Dispensatio à Papa super habentibus plures simul vxores dari non potest, cum sit contra diuinam institutionem, contra naturæ ordinationem, & contra diuini præcepti obligationem.

RESPONDEO, dicendum, quod Papa non potest dispensare in his, quæ sunt contra diuinam institutionem, contra naturæ ordinationem, & contra diuini præcepti obligationem. Habere autem plures vxores simul, est contra omnia ista.

Primo quidem contra diuinam institutionem: Sic enim institutum est matrimonium, vt vir, & vxor debeant esse vna caro, iuxta illud Gen. 2. Adhærebit homo vxori suæ, & erunt duo in carne vna. qui enim plures vxores habet, cum pluribus diuidit carnem suam: & facit directè contra matrimonij à Deo primam institutionem.

Secundo est contra naturæ ordinationem. Ordo namque naturæ non includit impossibilitatem: cum igitur natura matrimonij talis sit, vt vnus coniugum alteri potestatem sui corporis tradat. sicut impossibile est, vnum hominem vna hora pluribus vxoribus debitum petentibus reddere: sic impossibile est vnū hominem secundum naturæ ordinem plures vxores habere.

Tertio est contra diuini præcepti obligationem. Nam præceptum legis naturæ datū homini Matth. 7. sic ligat, vt nemo faciat alteri, quod sibi nolit fieri. Planum est autem, quod homo diuidens carnem suam cum pluribus vxoribus, facit vxori suæ quod sibi nollet fieri: nullus enim vellet, quod sua vxor cum pluribus viris carnem suam diuideret. vnde plures vxores habere, est directè contra dictamen rationis naturalis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ius naturale esse commune omnium nationum, potest

intelligi dupliciter: loquendo etiam de iure naturali non communitè sumpto, secundum quem modum dicimus, q̄ ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit: sed de iure specialiter accepto, & singulariter, naturaliter omni homini indito: secundum quem modum dicit Isidorus. Quod ius naturale est, quod in lege, & Euangelio continetur. Primo, quantum ad obligationem: & sic tale ius commune est omnium nationum habentium rationalem animam: Secundo, quantum ad obseruationem: Habere ergo plures vxores, est contra ius naturale, vt est commune omni nationi: quia omnes nationes ligat, non tamen sic est commune, quod ab omnibus obseruetur.

Ad secundum est dicendum, quod non est simile, quia per vsum secundi cibi nullum fit præiudiciū primo: sed per vsum secundæ vxoris fit præiudiciū primæ: hominis namque ad cibum, quem cõsumit, nulla contrahitur obligatio: sed hominis ad uxore perpetua obligatio contrahitur.

Ad tertium est dicendum, q̄ esse aliquid naturale, potest intelligi dupliciter: Vel à natura sola sine actu animæ: vt motus lapidis: & tale nõ potest assuefieri in contrarium: vel à natura cum actu animæ: & tale potest assuefieri in contrarium. Vnde aues docentur hominum voces articulatas formare.

ARTICVLVS II.

UTRUM FUERIT ALIQUANDO HUMANIA AUCTORITATE DISPENSATUM, PLURES VXORES HABERE.

Turrecremata in cap. Dixit Sara. 3. 2. questio. 4. & Sotus supra citatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ aliquando auctoritate humana fuit dispensatum, plures vxores habere: quia in illis, quæ non sunt contra naturam, nec contra mores, nec contra Dei præcepta, auctoritate humana dispensari potest. sed dicit glossa Aug. Gen. 29. quod pluralitas vxorū Iacob non fuit contra naturam, nec contra mores, nec contra Dei præcepta. Ergo in hoc auctoritate humana dispensatum fuit. 2 Præterea: Ambros. lib. 1. de Abraham, cap. 4. dicit, q̄ Abraham habendo plures vxores, non commisit aliquid contra legem: sed præuenit legem. In omni autem eo, quod non est contra legem diuinam, dispensari potest auctoritate humana. 3 Præterea: Dispensatio cadit super eo, quod non est contra legem naturæ: sed conseruatio speciei humanæ, quam natura omnium animalium dicitur, in suo genere securius, & certius potest fieri per pluralitatem vxorum, quam aliter. solum ergo auctoritate humana in hoc cadit dispensatio.

IN CONTRARIUM est. quia humana auctoritas

intelligi dupliciter: loquendo etiam de iure naturali non communitè sumpto, secundum quem modum dicimus, q̄ ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit: sed de iure specialiter accepto, & singulariter, naturaliter omni homini indito: secundum quem modum dicit Isidorus. Quod ius naturale est, quod in lege, & Euangelio continetur. Primo, quantum ad obligationem: & sic tale ius commune est omnium nationum habentium rationalem animam: Secundo, quantum ad obseruationem: Habere ergo plures vxores, est contra ius naturale, vt est commune omni nationi: quia omnes nationes ligat, non tamen sic est commune, quod ab omnibus obseruetur.

† s. r. insti. de iure nat. gent. & ciuil. † Id habet Gratianus i decreto distinct. 1. in principio.

Adulter prius.

Tomo 5.

De bono cõ iug. c. 21. Tomo 6.

Tomo 5. 16. De Ciuit. Dei. c. 38.

Auctoritas non se extendit dispensare in eo, quod est contra naturam: & contra mores. Sed glo. Gen. 4. dicit q̄ primus contra naturam, & mores committens adulterium fuit Lamech, qui accepit duas vxores.

RESOLVTIO.

Auctoritate humana in habentibus plures vxores dispensatum numquam fuit: sed diuina, propter cultus diuini ampliacionem, sanctorumq. Patrum deuotionem. Hinc Abraham, & Ioannis continentia meritum impar non extitit: sicut Petro, qui passus fuit, Ioannes, qui passus non est, in merito patientie impar non fuit.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Aug. duo præcipue ostendunt, solum Dei auctoritate dispensatum esse in pluralitate vxorum.

Primum est diuini cultus ampliatio. Secundum est sanctorum Patrum deuotio. In successione namque sanguinis, sicut dicit Aug. lib. 16. de Ciuit. Dei. c. 25. Erat successio religionis, in qua colebatur Deus. vnde quia gentis fidelium distincta ab infidelibus, primus pater fuit Abraham: ideo in eo primo factum est priuilegium sanctæ dispensationis de pluribus habendis vxoribus. Et sic successiue omnibus posteris eius, in quibus fuit eadem causa propagationis fidelis populi. Secundo hoc ostendit sanctorum Patrum deuotio. Contrahebant enim secundum Aug. sancti Patres cum pluribus vxoribus, non ducti libidine, sed ducti pietate, quia vtebantur coniugibus pluribus castius, quam nunc vna quilibet istorum: in quibus videmus, quod secundum veniam concedit Apostolus, qui attestatur eorum meritum. ait enim, quod sicut non fuit impar meritum patientie in Petro, qui passus est, & in Ioanne, qui passus non est; sic non fuit impar meritum continentie in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias: & in Abraham, qui filios generauit: nam illius cœlibatus, & istius connubium pro temporum distributione Christo militauerunt. quamuis enim castitas cœlibum melior sit, quam castitas nuptiarum: Abraham tamen ambas habuit in habitu, & vnam solam in vfu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ plures vxores habere, non fuit contra naturam in antiquis Patribus: quia non fuit propter affectum libidinosum, sed officiosum. vnde non erat contra legem naturæ: ex quo sciebant interna inspiratione, & Angelica reuelatione ipsum Deum hoc velle: quauis enim ratio naturalis absolutè dicit, non esse accipiendam rem alienam, domino rei inuito: conditionaliter tamen potest dicitare contrarium, puta domino volente. Ex quo ergo sancti Patres sciebant, Deum velle, nõ erat contra dictamen legis naturæ sic conditionaliter sumptum: nec contra morem: quia illo tempore sic fiebat: nec contra præceptum: quia nulla lege scripta adhuc istud erat prohibitum.

Et per hoc patet responsio ad Secundum. quia Abra-

ham præuenit legem Mosaicam scriptam: nõ autem præuenit legem naturæ, quæ licet absolutè dicitaret, pluribus uxoribus non esse commiscendum: volente tamen Deo, & inspirante, dicitaret contrarium.

Ad tertium est dicendum, q̄ ratio naturalis in homine dicitat conseruationem speciei secundum rationem possibilem: pluralitas autem vxorum talem possibilitatem rationabilem excludit. vnde non recipit dispensationem nisi in casu, & diuina auctoritate, &c.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE, QUOD VNA MULIER POSSIT ESSE VXOR PLURIUM VIRORUM.

Turrecremata supra citatus, & plenè Sotus lib. 4. sent. dist. 33. q. 1. art. 3.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispensare, quod vna mulier possit esse vxor plurium virorū. Dicit enim Augustinus in li. de x. Chordis. cap. 3. Quod plus peccat homo quam mulier adulterans. Magis ergo est dispensabile, q̄ vna mulier habeat plures viros, quam quod vnus homo habeat plures uxores.

2 Præterea: Aliquando de facto dispensatum est, quod homo plures vxores habeat: Ergo de facto dispensabile est, q̄ vna mulier habeat plures viros.

3 Præterea: Philosophus dicit 1. Phisicorum, q̄ sic scemina appetit masculum, sicut materia formam: sed materia potest pluribus formis informari. Ergo mulier potest pluribus viris copulari.

IN CONTRARIUM est. Quia illud non est dispensabile, quod in nulla lege legitur esse factū, vel dispensatum: sed nusquam legitur lege diuina fuisse dispensatum, nec in aliqua natione, quantumcunque barbara, legitur esse cõsuetum, quod vna mulier habeat plures viros. Non est ergo hoc dispensabile.

RESOLVTIO.

Indispensabile est, quod mulier sit plurium virorū vxor, ne naturalis subiectio, amicitia copulatio, prolis affectio, educatioq. e medio tollantur.

RESPONDEO, dicendum, quod in copulatione viri, & vxoris quatuor includuntur. Primo naturalis subiectio: Sic enim dictum est vxori Gen. 2. Sub viri potestate eris: & ipse dominabitur tui. Secundo, perfecta amicitia copulatio. Est enim naturalis amicitia perfecta, & primaria inter virum, & vxorem. Tertio, prolis generandæ affectio. quia propter hoc facta est in adiutorium viri, ut dicit Augustinus lib. de Genesi ad litteram. Quarto eius nutritio

adulterium

Tome 9. al. v. 114

Arist. 1. Phisic. text. cõ. 81.

adulterium

Tomo 3. lib. 9. c. 3.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare; quod simplex fornicatio non sit peccatum mortale.

S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. Et Turrecremata in c. Meretrices 3 2. q. 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa possit dispensare, qd simplex fornicatio no sit peccatum mortale. Quia ille, qui facit quod est de iure naturæ, no peccat mortaliter: sed Isidorus dicit, de iure naturali esse, maris, & fœminæ coniunctionem. Non est ergo peccatum mortale simplex fornicatio.

2 Præterea: Abraham cognouit ancillam suam de consensu vxoris, & cū ibi fuerit fornicatio simplex, non tamen ei imponitur, qd peccauerit mortaliter.

3 Præterea: Vbi possunt assignari bona matrimonij, sine peccato fieri potest: sed in concubitu fornicario possunt assignari perpetuitas fidei, generatio prolis, & sacramentum. Ergo sine peccato mortali fieri potest.

IN CONTRARIVM est. Quia nullus excluditur, à Regno cœlesti, nisi pro peccato mortali. sed Apostolus dicit ad Ephesios 5. Omnis fornicator, aut immundus, non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei.

RESOLVTIO.

Fornicatio simplex cum sit cōtra ius naturale, id est contra præceptum legis naturæ, à Papa super ea dispensari non potest.

RESPONDEO, dicendum, qd quibusdam visum est, fornicationem simplicem non esse peccatū mortale. Quia Gen. 1. Indifferēter omnibus dicitur: Crescite, & multiplicabimini, & replete terram. Similiter lex † ciuilibis dicit: Quod in nullius bonis est, conceditur occupanti: vt insula † nata in mari, quia in nullius bonis est, conceditur occupanti. sed mulier soluta carens viro in nullius bonis est, occupanti ergo licitè conceditur. Vti etiam re ad vsum, ad quem facta est, nullum videtur esse peccatum: & maxime vti re sua. Ergo quod quis vtatur ancilla sua ad actū generationis, cum ad hoc mulier facta sit, non videtur esse peccatum mortale. Ad hoc ergo respondet Aug. in lib. de x. Chordis, cap. 10. Dicens simplicem fornicationem esse contra ius naturale. quia est contra istud præceptum legis naturæ: Quod tibi nō vis fieri, alteri ne facias. quod quidem præceptum (vt ait) extendit se ad dilectionem Dei, & dilectionem proximi. nō enim homo debet facere proximo quod sibi nollit fieri; & multo magis non debet facere Deo, quod sibi nollit fieri. aliter (vt ait) charior esset homini proximus, quàm Deus. Sed ideo adulterium

Lib. 5. Ety. cap. 4.

Gen. c. 16.

† l. quod n. ff. de acqui. rerū domi. † l. Adeo q. dem. §. præterea. ff. de acqui. rerū domi.

Tomo 9.

terium est peccatum mortale. quia homo facit proximo, quod sibi nollit fieri. corrumpit enim vxorē eius: & tamē suam nollit ab aliquo corrumpi. Ergo eodem modo fornicatio simplex est peccatum mortale: quia facit homo Deo, quod nollit sibi fieri. Nā corrumpit domum, & templum Dei: & tamen domum, & templum suum nollit ab aliquo corrumpi, & deturpari. quod vero dicitur: Crescite, & multiplicamini, &c. dictum est hoc post formationem Euz, & institutionem matrimonij: & si ante dictū est, fuit propter operum sex dierum continuationē: non propter præcepti executionem. Quod autem subditur: Occupanti conceditur, quod non est in bonis alicuius; intelligitur de illis, quorum dominium fuit datum homini, non de mulieribus vel hominibus: similiter re sua vti cuiilibet licet, non tamen abti. Ancilla autem non est deputata homini ad vsum fornicationis, sed ad alia obsequia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd vsus viri cum fœmina quacunq; naturalis dicitur, à natura generali, non autem speciali, quæ est cum ratione, & discretionis vsu. Vnde postquam Isidorus dixit de iure naturali esse coniunctionem maris, & fœminæ; addidit: quam nos matrimonium appellamus.

AD secundum est dicendum, qd Abraham non fuit fornicatus cum ancilla sua: quia, vt scribitur Gen. 16. Ancilla fuit sibi vxor, & pro uxore assignata: non enim diceretur Abraham habuisse duas vxores: si ancilla non fuisset sibi matrimonialiter copulata.

AD tertium est dicendum, quod perpetuitas fidei non seruetur in concubitu fornicario, eo quod de consensu alterius, vel vniuscuiusque perpetuitas illa diuidi potest: nec bonum prolis, cum non sit ad prolem affectus matrimonialis: & multo minus, nec est hoc bonum sacramenti, propter quod error est dicere, fornicationem simplicem non esse peccatum mortale.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in quolibet consanguinitatis gradu.

Concil. Trid. sess. 24. de reformatione matrimonij, cap. 5. Armill. Tit. Dispensatio. §. 9. & Matrimonij §. 25.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa non possit dispensare in quolibet consanguinitatis gradu: quia ius positum, cuius Papa est conditor, non potest tollere ea, quæ sunt de iure naturæ. Sed vinculum consanguinitatis, quod est aptum natum, impedire matrimonium, est vinculum naturale, ergo, nullo sit

tuto Ecclesiæ hoc potest tolli.

2 Præterea: Manente causa, semper manet effectus: Sed causa, quare consanguinitas impedit matrimonium, est bonum prolis, repressio concupiscētiæ, & multiplicatio amicitia. manente ergo tali causa, semper manebit effectus, vt quod non dispensetur in gradibus consanguinitatis.

3 Præterea: Papa non potest facere, qd vna, & eadem actio sit in genere peccati incestus, & in genere Sacramenti. Sed si aliqui contraherent in tertio gradu consanguinitatis absque Papæ auctoritate, talis contractio esset peccatum incestus: si vero talis contractio approbatur per Papam, esset verum matrimonium. Et sic vna, & eadem actio esset peccatum, & sacramentum.

IN CONTRARIVM est. Quia non minoris auctoritatis est Papa, quàm Imperator, qui est conditor iuris ciuilibis. Sed quandoque ius ciuile determinabat gradus consanguinitatis matrimonij impediētes, & non impediētes. Ergo multo fortius in talibus potest dispensare Papa.

RESOLVTIO.

In quolibet consanguinitatis gradu à Papa dispensari potest, primo gradu excepto, id est, inter Patrē, & filiam: vel inter Matrem, & filium. Has enim personas prima Matrimonij institutio excepit, vt filialis subiectio remaneret.

RESPONDEO, dicendum, quod in matrimonio tria possumus considerare. Primo, æqualem æquipollentiam. Vir enim, & vxor non ad imparia iudicantur: sunt enim æquales in actu matrimoniali. Secundo, carnalis copulæ inerubescētiā. Tertio, ipsius prolis diligentiam. Propter carentiā igitur æqualis æquipollentiæ semper Pater, & Mater fuerunt à matrimonio exclusi in omni lege. si enim filia copularetur Patri, assumeret eam in sociam, & non remaneret in ea filialis subiectio. & eodem modo si filius copularetur Matri. Vnde statim in primordio productionis hominis Pater, & Mater à matrimonio fuerunt exclusi. iuxta illud Gen. 2. Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, quorum derelictio non potest intelligi quantum ad habitationem, vel necessariorum subuentionem, quia tunc esset contrarium illi præcepto: Honora Patrem tuū, & Matrem tuā. Intelligitur ergo talis derelictio quantum ad matrimonialem coniunctionem. In hoc igitur nulla dispensatio cadit: quia prima institutio matrimonij has duas personas excepit. In cæteris autem nullam nulli ad coniugij sacramentum fœderandum prohibuit vt dicit Vgo 2. lib. de Sacramentis p. xj. cap. 4. Propter carentiam vero honestatis pudicitia exclusæ fuerunt in lege Moyfi à matrimonio ille personæ, quæ in vna domo adinuicem consueuerunt habitare, quorum vnus alterius honestatem, & pudicitiam seruare tenetur. Sed propter carentiam prolis diligentia, quam parentes tenentur naturaliter habere, exclusi sunt à contractione matrimonij quandoque per Ecclesiā vsque ad sextum, & septimum gradum:

Meretrices cur steriles.

Adulterium vxoris cur maius, qd viri.

Adulterium viri cur maius, qd mulieris.

Conciliatio dictorum.

omo T. 3. q. 2. d. 11.

gradum : nunc vero excluduntur solū usque ad quartum ex vna parte , & quintum in alia: in aliis vero inferioribus gradibus sine dispensatione Ecclesie, contractio matrimonialis fieri non potest. Sic enim respondet Grego. requisitus ab Aug. Anglorum Episcopo quærenti in quota generatione fideles debeant copulari: Dispensatorie (inquit) quædam lex Romana in Rep. permittit, vt siue frater, siue soror, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororū filius, & filia misceantur: sicut experimento didicimus in tali coniugio sobolē non posse succrescere. vnde necesse est, vt iam in quarta, vel in quinta generatione fideles licenter sibi iungantur.

3. q. 2. & c. Queda.

Tūc licebat nunc vero quartus cōsanguinitatis gradus copulā con iugalē non admittit sine dispensatione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod licet

consanguinitas sit naturale vinculum, non tamē tollit matrimonium impediendo carnalem copulam: nisi secundum determinatum gradum, quem determinare spectat ad Ecclesiam: in quo gradu copulæ carnalis sit licita, & in quo illicita.

De consanguini. & aff. cap. Nō debet.

AD secundum est dicendum, quod non semper manet eadem causa, quod enim in vno tempore prohibetur matrimonium in gradibus consanguinitatis propter causas superius dictas: alio tempore propter alias causas occurrentes salubriter conceditur.

AD tertium est dicendum, quod si fieret contractio matrimonialis in gradu cōsanguinitatis prohibita ab Ecclesia: secundum quem modum esset in genere peccati incestus, non fieret sacramentalis illa actio ratione illius primæ contractionis, sed habita dispensatione, noua contractio esset sacramentalis, & matrimonialis.

QVAEST. LIII. DE DISPENSATIONE SEPTIMI PRÆCEPTI.

UNC considerandum est de dispensatione septimi præcepti. Circa quæ queruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare in furto, quod non sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu propriæ necessitatis.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu paupertatis alienæ.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, vt res furtiue sublata non restituatur.

2 Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod nō est ius naturæ, nec de iure diuino. Sed appropriatio rerum non est de iure naturæ: dicit enim Aug. tractatu 6. ad cap. 1. Ioannis. Et ponitur 8. dist. cap. Quo iure. Tolle iura Imperatoris, & quis audeat dicere: hæc villa est mea: & ista domus est mea. Nullum ergo furtum committi potest, ex quo nulla res magis est propria vni, quàm alteri.

3 Præterea: Papa est Vicarius Dei, sed Deus est dominus omnium rerum: iure namque diuino, Domini est terra, & plenitudo eius. Potest ergo Papa dispensare, vt nulla res, vel possessio attribuatür vni magis, quàm alteri.

Psal. 23.

IN CONTRARIVM est. Quia Papa non potest dispensare in diuinis præceptis, sed non furari numeratur inter diuina præcepta. Exodi 20.

RESOLVTIO.

H Papa in furto dispensare non potest; cum ipsum sit contra diuinum præceptum.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut gratia est quædam lux, ita peccatum mortale, quod gratiam tollit, quædam tenebra est. per fructus autem lucis, & tenebræ potest cognosci peccatū, quod luci gratiæ opponitur: iuxta illud Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos. Fructus autem lucis est triplex, vt dicit Apostolus ad Gal. 5. Primus est charitatis bonitas. Secundus iustitiæ æquitas. Tertius est manifestatio veritatis. Opponitur autem furtum charitatis bonitati per subtractā a proximo indigentiam: Opponitur iustitiæ æquitati per violentiam eius substantiam, per furtum enim non

* al. manifestatio veritatis.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in furto, quod non sit peccatum mortale.

S. Thom. 2. 2. q. 66. art. 6. & Sotus lib. 5. de iustitia, & iure q. 3. art. 3.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in furto, quod non sit peccatum mortale. quia nullū peccatum cadit sub diuino præcepto. Deus enim nulli mandat impie agere, vt scribitur Eccle. 15. Sed Deus inuenit præcepisse furtum. Sicut enim scribitur Exo. 12. Fecerunt filij Israel, sicut præceperat dominus Moysi, & expolauerunt Aegyptios.

non

non redditur vnicuique, quod suum est: sed violenter, inuito domino, eius substantia retinetur, & opponitur manifestationi veritatis, per occultam fraudulentiam. vnde furtum ex his tribus habet, quod sit peccatum mortale, nec in eo auctoritate humana dispensari potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit Aug. in lib. 83. quōnum. Nullum decipere, summa virtus est. quemlibet vero decipere, summum vitium est. hostem autem decipere propria voluntate, malum est. sed diuina auctoritate est bonum. Filij ergo Israel non expolauerunt Aegyptios propria voluntate, sed diuina auctoritate: nec Deus hoc præcipiens fuit deceptor, quod credere nefarium est: sed fuit meritorum, & personarum iustissimus distributor. nec filij Israel furtum commiserunt, sed magis quod debitum erat eis acceperunt. Vnde scribitur Sapient. 10. quod iusti tulerunt spolia impiorum.

Q. 3. To. mo 4.

L. Ius ciuile. ff. de iust. & iur.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Iuriconsultus, cum aliquid iuri diuino, vel naturali additur, vel subtrahitur, ius ciuile efficitur. Communitas ergo rerum pro tanto attribuitur iuri naturali, non quod ius naturale dicat omnia esse possidenda communiter: immo dicat contrarium: vnde Philosophus naturali ratione reprobatur opinionem illorū, qui dixerunt vxores, & omnia alia communiter esse habenda: sed quia secundum ius naturale non est facta distinctio, vel appropriatio rerum: sed magis hoc factum est secundum ius positiuū, ideo appropriatio rerum non dicitur esse de iure naturali, sed de iure ciuili, quod non est iuri naturali contrarium, sed superadditum.

AD tertium est dicendum, quod sicut Deus, qui habet principale omnium rerum dominium, secundum suam prouidentiam ordinauit temporales res ad corporalem hominum sustentationem: eisque naturale omnium rerum dominium, quantum ad potestatem vtendi, concessit: sic Papa eius Vicarius hūc ordinem diuinæ prouidentie obseruare tenetur, nō immutare.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in furto, in casu propriæ necessitatis.

S. Thom. 2. 2. qō. 66. ar. 7. Et Canonistæ in cap. Siquis propter necessitatem. extra de furtis.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in furto, in casu propriæ necessitatis: quia magis consonum esse videtur naturæ fornicari, quàm furari: sed nūquàm pro seruanda propria vita Papa potest dispensare, quod liceret homini fornicari.

carum. Ergo multo minus potest dispensare, quod liceat homini furari.

2 Præterea: Maius bonum est conseruatio speciei, quàm indiuidui: & maius malum est furari, quàm fornicari: sed non licet committere minus malum, puta fornicari pro maiori bono, vt pro conseruatione speciei. Ergo multo minus licet facere maius malum, scilicet furari, pro minori bono, vt pro conseruatione indiuidui.

3 Præterea: Sicut fit approbatio mulierum per matrimonium; ita fit approbatio rerum per dominium. sed numquam licet rapere mulierem iam alteri appropriatam per matrimonium. Ergo numquam licet rapere rem iam alteri appropriatam per dominium.

IN CONTRARIVM est. quia Papa potest dispensare, quod homo absoluitur à restitutione rei alienæ in casu necessitatis. Ergo similiter potest dispensare in casu necessitatis, quod rem alienā possit homo capere.

RESOLVTIO.

In casu necessitatis, omnia fieri communia quis ibi inficias? Hinc in huiusmodi furto dispensari potest. ius enim positiuum, quo fit rei appropriatio, iuri cedit naturali.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. 1. & ponitur 8. dist. Aduersum naturale ius nulli quicquàm agere licet. Est enim ius naturale idē, & immobile apud omnes. Ius vero positiuū est multiplex, & multipliciter mutabile. quia quando consonat iuri naturali seruandum est. quando vero discordat, seruandum non est. Planum est autē quod conseruatio vitæ est de iure naturali, appropriatio vero, & distinctio rerum (vt dictum est) facta est per ius positiuū. Quando ergo appropriatio rei um conseruationi vitæ non obuiat, seruanda est: vbi vero obuiat, cessat. ita quod si necessitas vitæ conseruanda est aliter releuabilis, quàm per accptionem rei alteri appropriatæ, non est dispensabile, vt rem alteri appropriatam pro conseruanda vita sua homo accipiat: quia ius positiuū in tali casu non obuiat naturali. Si vero non est releuabilis, dispensabile est, vt homo rem alteri appropriatam pro conseruanda vita sua accipiat. quia in tali casu ius positiuum opponitur naturali, cessat enim ex necessitate rerū appropriatio, & fiunt omnia communia.

† id habet Aug. lib. 3. Cofess. c. 8. refert. Gratianus in c. Quæ cōtra. d. 8. & iuo in Decreto par. 4. cap. 178.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum. Verū est, quod actus fornicationis magis est consonus naturæ, quàm furti: materia tamen, circa quam est furtum, in casu necessitatis aliter se habet, quàm materia, circa quam est fornicatio. quia in casu necessitatis materia furti fit idonea ad accipiendam eam: eo quod de propria fit communis. sed materia, circa quam est fornicatio, numquam fit idonea ad coeundum cū ea. semper enim manet fornicatio in sua ratione: quia numquam fit communis.

AD

Ad secundum est dicendum. Quod licet maius bonum sit conseruatio speciei, quam indiuidui, homo tamen magis tenetur ad conseruationem indiuidui, quam speciei. Et ideo illud, per quod conseruatur indiuiduum, fit licitum vt proprium fiat commune in casu necessitatis: sed illud, per quod conseruatur species, non facit licitum, quia non facit mulierem communem.

Ad tertium est dicendum, quod non est simile. quia appropriatio mulierum perpetua est eisdem personis manentibus. non autem sic est appropriatio rerum: quia quod est proprium, fit commune in casu necessitatis, sicut dictum est.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in furto in causa aliena paupertatis.

Citati in articulo praecedenti.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in furto, in casu alienae paupertatis. Quia maius peccatum est furari, quam mentiri. sed Papa non potest dispensare, quod pro vita alterius conseruanda liceat alicui in aliquo casu mentiri. Ergo multo minus furari.

2 Praeterea: Papa non potest dispensare, quod pro salute animae alterius liceat alicui furari. Ergo multo minus potest dispensare, quod liceat alicui furari pro salute corporis.

3 Praeterea: Apostolus dicit Rom. 3. quod iusta est illorum damnatio, qui dicunt: Faciamus mala, vt veniant bona. Non est ergo dispensabile, sed damnabile, quod quis furetur, vt subueniat pauperi indigenti in casu necessitatis.

1. Reg. 21.

In contrarium est. Quia Saluator excusauit Dauid, qui panes propositionis dedit pueris suis in casu necessitatis, quos non licebat comedere, nisi Sacerdotibus. Sicut habetur Luca 6. Super quo verbo dicit glossa, quod necessitas non licitum facit licitum. Ergo furari, & indigenti subuenire in necessitatis articulo, si homo non habet per se, quod sibi subueniat, licitum est.

RESOLVTIO

Quilibet de iure naturali tenetur conseruare vitam suam, & proximi. Hinc in casu necessitatis in huiusmodi furto, sicut in superiori, dispensari potest.

Respondendo, dicendum, quod aliqui dicunt, personam, a qua furtiue aliquid accipitur aut publicam esse, & de stipendijs Communitatis viue re; vel priuatam: & si est publica, dupliciter: quia vel habet dominium tyrannicum: vel iusto titulo acqui-

situm. Vtroque modo dicunt, quod licitum est furari a persona publica in casu necessitatis propriae, vel alienae. quia non est contra legem naturae tyrannum spoliare, quem honestum est necare, vt dicit Tullius in de offi. Similiter licitum est furari de bonis publicae personae habentis dominium iusto titulo acquisitum: quia bona eius stipendia Communitatis sunt. Sed de bonis priuatae personae non licet furari: immo potius, vt dicunt, debet se, vel alterum permittere mori, quam contra legem naturae facere furtum. Furtum autem lege naturae prohibetur, vt dicit Aug. lib. 2. Confess. c. 4. Omnia autem ista non videtur esse benedicta. Quauis enim hostem, vel tyrannum spoliare licitum sit, auctoritate superioris: non est tamen licitum propria voluntate, vt dicit Augustinus. Bona vero publicae personae habentis dominium iusto titulo acquisita, licet sint stipendia communia: sunt tamen sibi appropriata pro communi administratione, quam exercet. Vnde ea ratione non est licitum furari de bonis eius, quia ratione non est elicitum furari de bonis priuatae personae. Nec est contra legem naturae, rem alteri appropriatam accipere in necessitatis articulo, ad subueniendum sibi, vel alteri: quia hoc non est proprie furtum in lege naturae prohibendum: quamuis videatur esse simile furto, cum in casu necessitatis illud, quod proprium est, fiat commune. Puto ergo esse dicendum (sicut supradictum est) quod vel necessitas proximi potest aliter releuari, quam per acceptionem rei alteri appropriatae, & tunc non licet rem alienam accipere. Vel non est aliter releuabilis, & tunc licet. Nam secundum Aug. in lib. de vera Religione, cap. 46. Ista est regula charitatis Proximo optare bona: quae sibi homo optat. Sicut ergo de iure naturali quilibet tenetur conseruare vitam suam: ita & vitam proximi. In eo ergo casu, in quo dispensabile est, vt homo rem alienam accipiat pro conseruanda vita sua, in simili casu dispensabile est, vt homo accipiat rem alienam pro conseruanda vita proximi.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod quis furari maius peccatum sit, quam mentiri; tamen mendacium importat inseparabiliter prauam intentionem agentis, puta intentionem fallendi. Ideo nunquam potest bene fieri. Furtum autem non sic importat.

Ad secundum est dicendum, quod non est simile. Quia salus animae aliter potest conseruari, quam per subuentionem rei temporalis: salus autem corporis non. non enim res temporalis sic ordinatur ad salutem animae, sicut corporis.

Ad tertium est dicendum, quod rem prius alienam accipere, & pauperi tamquam suam dare in necessitatis articulo, non est malum, neque proprie furtum: quamuis videatur furto simile: nam furtum proprie dictum est, cum accipitur res aliena manens aliena, & inuito domino, manente domino, & intentione fraudulenta, puta animo celandi, & retinendi alienum. In tali vero casu non manet res aliena, eo quod necessitas facit communem: neque manet idem dominus

Tomo 2.

Supra ar. 1.

Tomo 1.

dominus rei, quia accipiendo, & vtendo in necessitate sua, efficitur communis, nec accipitur fraudulenter, sed simpliciter. vnde non fit malum, vt eueniat bonum, sicut supponebatur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt res furtiue sublata non restituatur.

Canonista, & praeter alios Couaruuas in cap. Peccatum. de regul. iur. lib. 6.

Tomo 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, vt res furtiue sublata non restituatur. quia Papa est dominus omnium. Ergo potest rem vnus alteri concedere, absque eo quod illi restituatur.

2 Praeterea: Papa est Vicarius Dei, sed Deus mandauit, vt filij Israel furarentur bona Aegyptiorum, non reddituri eis illa bona, quae furati eis fuerant, vt dicit August. in lib. 83. q. c. 53. Ergo similiter hoc Papa facere potest.

3 Praeterea: Scribitur extra de furtis c. Si quis. Si quis per necessitatem famis, vel nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecuniam: poeniteat per tres hebdomadas. Indulget ergo Papa, quod res furtiue sublata non restituatur.

4 Praeterea: Mitior debet esse lex diuina, quam lex humana: sed non taxatur poena mortis pro furto semper in lege humana: ergo lex diuina nec poenam damni taxare debet, ex quo mitior est.

In contrarium est. Quia non furari, cum sit praecipuum diuinum, indispensabile est.

RESOLVTIO.

In re ablata, in casu necessitatis, & impossibili exi- stente restitutione, rei administratione, fidei defensione, & bonorum confiscatione, dispensatio dari potest.

Furtum vnde dicitur.

Lib. 5. Ety- mol. c. 26.

Ecch. 22.

Tomo 5.

Sacrilegus vnde dicitur.

Respondendo, dicendum, quod res potest auferri, ab aliquo quinque modis, primum ad praesens: Primo, per illius, cuius est, ignorantiam: & sic proprie nominatur furtum, a furuo, vel a fusco: eo, quod noctis tpe accipitur, nesciente domino rei, vt dicit Isidorus. Secundo, per violentiam, & sic proprie vocatur rapina: sicut tyranni, & mali Principes violentiam inferentes rapiunt aliena. de quibus dicit scriptura: Omnes Principes tui quasi lupi, rapientes praedam. Tertio, per iniustitiam. & sic vocatur latrocinium. tales enim sunt Rectores, qui condunt iniustas leges ad extorquendum pecunias pauperum. remota enim iustitia, Regna, & Regimina non sunt nisi quaedam magna latrocinia, vt dicit Aug. 4. de Ciui. Dei. c. 4. Quarto, propter sacræ rei illatam irreuerentiam, & sic vocatur sacrilegium. Nam secundum Isidorum, Sacrilegus dicitur, eo quod legit, vel furatur rem sacræ. Quinto, per negle-

ctam malitiam. Et sic est retentio mercedis operariorum. qui non reddit mercedem suis mercenarijs, planum est, quod tenetur ad restitutionem. Omnia enim ista nomine furti prohibentur. & ideo in omnibus istis non cadit dispensatio, vt res his modis sublata non restituatur, nisi in casu necessitatis, & pro Reip. administratione, vel fidei defensione, seu pro illorum, a quibus accipitur, bonorum confiscatione, & pro illorum, qui accipiunt, indigentia releuatione, & in possibili restitutione.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod Papa est dominus omnium per tuitionem, & iustitiae obseruationem. Vnde non puto, quod ipse possit rem vnus concedere alteri, nisi forte in casibus supradictis. Sed nunc quid si aliquis recipiat de bonis alicuius confiscatis per Papam tenetur ad restitutionem; Puto, quod si iuste confiscata sunt, non tenetur. tam enim dicit Aug. in lib. 83. quaestio 1. Solus Deus nouit, vel certe longe excellentius, & sincerius, atque certius, quam homines noscant, qua quisque poena, vel praemio dignus sit; puto, quod tutius sit talia bona, quantumcumque confiscata, restituere, quam tenere.

Ad secundum est dicendum, quod Papa est Vicarius Christi, & minister eius: non quod mediante eo aliquis decipiatur, sed potius quod a deceptione liberetur. Dicit enim Aug. in lib. supradicto, q. 53. quod Deus expoliavit Aegyptios, & decepit: non quidem per seipsum, quia ipse per seipsum neminem decipit, cum sit Pater, & Spiritus veritatis: dignus tamen bona distribuens. Nec per Angelum bonum, cui non conueniebat persona fallaciae: nec per talem hominem, qui custodire, & obseruare intendit illud, quod scriptum est: Sit sermo uester est, est: non, non. Sed per talem Angelum, qui pro sua voluntate peruersitate infimis naturae gradibus ordinatus est ad vindictam malefactorum, & exercitum, atque purgationem iustorum: aut per tales homines, qui nondum huius mundi cupiditatibus se exuerunt: Iudei namque, per quos Aegyptij expoliati sunt, & decepti, non iam erant tales, quibus diceretur: Diligite inimicos vestros: sed tales, quibus dici oportebat: Dilige proximum tuum: & odio habebis inimicum tuum.

Ad tertium est dicendum, quod illa decretalis intelligitur in casu necessitatis propriae, vel alienae, in quo, rem alienam accipere, non committitur proprie furtum, licet videatur simile furto, vt dictum est: vel loquitur de furto paruorum rerum, quae non accipiuntur animo inferendi magni nocuentum proximo: Talia enim, quae minima sunt, intellectus accipit quasi nihil, vt dicit Philosophus 2. Physicorum.

Ad quartum est dicendum, quod pro quolibet furto non inferitur poena mortis, nisi aggrauaretur ex aliqua circumstantia, vel ex parte eius, quod furtiue auferitur: vt si quis furabatur hominem, mortis poena puniendus erat Exo. 21. Vel ex parte modi furandi: vt si quis furatur rem sacræ, vel rem communem, vel in loco communi: puta in balneo, vel in foro, ubi nulla est custodia maris, vel familiaris. In talibus enim, pro custodia Legislator dedit minas mortis.

Pro hac difficultate cõ- sũle Decre. Grego. De Hære. cap. Vergentis. Tomo 4. Quæst. 53.

Math. 5.

Math. 5.

Vel loquitur in casu, in quo non est vrgēs necessitas, ita S Thom. 2. 2 q. 66. art. 7. ad 1. argu- mentum. Tex. cõ. 56.

QVAEST. LV. DE DISPENSATIONE OCTAVI PRAECEPTI.

Inde considerandum est, de dispensatione octavi praeccepti. Circa quod quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, qd falsum testimonium non sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quod mendacium non sit peccatum.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod liceat mentiri mendacio officioso, vel iocoso.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, qd in ferendo testimonium: non interueniat iuramentum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod falsum testimonium non sit peccatum mortale.

S. Thom. 2. 2. q. 110. art. 4.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, qd falsum testimonium non sit peccatum mortale. Quia mendacium, quod vni nocet, & alteri prodest, peccatum non esse videtur. Sed quandoque aliquis falsum testimonium perhibet, vt aliquem a morte liberet, & a falsa sententia integritatem. Ergo tale testimonium falsum dispensabile est, qd non sit peccatum mortale.

Præterea: Aliquis fert testimonium de aliquo homine, qd sit castus, & castum eum credit: & tamen est adulter. falsum ergo testimonium profert, & nihilominus non peccat mortaliter secundum Aug. in Enchir. cap. 22.

Præterea: Veritas, quæ est virtus moralis, requirit veritatem secundum omnes circumstantias: sed difficile est secundum oēs circumstantias considerare factum, de quo fertur testimonium. graue est ergo dicere, qd oē falsum testimonium sit mortale peccatum.

In contrarium est, quia transgressio diuini præcepti peccatum mortale est: Sed Papa non potest dispensare in diuinis præceptis. Ergo non potest dispensare, vt falsum testimonium non sit peccatum mortale.

RESOLVTIO.

Papa dispensare non potest, quin falsum testimonium sit peccatum. Hoc enim vel contra fidei veritatem, vel contra iustitiam proximi, sine contra suammet iustitiam esse, necesse est.

RESPONDEO, dicendum, qd falsum testimonium ex hoc dicitur esse mortale peccatum, quia est contra Dei iustitiam, & contra iustum iudicium. scribitur enim Rom. 1. qd cum iustitiam Dei cognouissent non intelligentes ipsam, sed potius contra eam agentes, digni sunt morte. Istud autem contingit tripliciter. Primo, quando homo profert falsum testimonium contra iustitiam Dei in his, quæ sunt fidei: & in his, quæ spectant ad sacram Scripturam, sicut multi faciunt, vt videantur sapientes, contra quos scribitur Ioan. 13. Numquid Deus indiget nostro mendacio, vt pro illo loquamini dolos? Secundo, quando quis profert falsum testimonium contra iustitiam proximi, vt ex tali testimonio iustitia proximi perdat, & occultetur, quod prohibet Spiritus sanctus quando ait: Noli mentiri aduersus proximum tuum. Tertio, quando quis profert falsum testimonium contra iustitiam suammet. Et hoc, vel ex nimia humilitate: cum in confessione dicit se fecisse, quod non fecit. de quo dicit Aug. qd sicut summo opere cauendum est, ne homo taceat, quod homo fecit; sic cauendum est, ne dicat, quod non fecit: vel ex aliqua vtilitate, cum homo mentitur alicui, volendo aliquid consequi ab ipso. Omnibus istis modis falsum testimonium est peccatum mortale. nec in hoc cadit dispensatio.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, qd si alicui fieret iniustitia, & falso modo iudicaretur, posset quis sine peccato ad releuandam iustitiam eius, falsum testimonium dicere, quia licet diceret falsum, non tamen falsè, nec contra proximum, vt tolleret proximo iustitiam, immo vt seruaret ei. Tamen quia testis iuratus admittitur, vt dicat veritatem, puto qd in tali casu mentiri non deberet. quamuis enim mortaliter non peccaret, quia mendacium non diceret in nocentem proximi, peccaret tamen quia periurium incurreret.

Ad secundum est dicendum, qd secundum Aug. in Enchy. 22. c. Quatuor modis contingit hominem falli. Primo namq. magno malo quis fallitur: cum non credit illud, quod ad vitam ducit æternam. Secundo paruo malo aliquis fallitur, qui falsum pro vero approbando, aliquid patitur ab ipso: puta, cum quis bonum hominem putat, qui malus est, & ab eo aliquid mali patitur. Tertio, nullo malo quis fallitur: quando aliquis malum hominem ita bonum credit, vt nil mali patiat ab eo. non enim in tali cadit illa prophetica detestatio: Vae vobis, qui dicitis malum bonum, & bonum malum. quia de ipsis rebus, quibus homines mali sunt, non de ipsis hominibus intelligendum est, secundum qd ibi dicit August. in Enchy. cap. 19. Sed quarto, non nullo etiam bono quis fallitur, quando ipsum hominem dicit bonum, quem putat esse castum, nec scit ipsum adulterum. Dato, qd contrarium sit.

Ecl. 6.

† relicta hac doctrina sentias cum aliis doctoribus, & præsertim cum S. Tho. 2. 2. q. 110. art. 3.

Tomo 3.

Isa. 5.

Tomo 3.

fit. No enim fallitur in doctrina rerum bonarum, & a malarum, sed in occultis humanorum morum.

Ad tertium est dicendum, quod non oportet testimonium ferentes omnes circumstantias circumspicere, sed illas dumtaxat, quæ habent iudicem de veritate informare, puta de loco, & tempore. Dicit. n. Hugo super Isa. quod in teste debet esse scientia veri, memoria facti, & intentio boni. Et tunc secundum Aug. in lib. de Ciui. Dei. vbi par est numerus testium pro rei absolutione, & damnatione, reus absolendus est, & non condemnandus.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod mendacium non sit peccatum mortale.

S. Thomas superiori articulo citatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa dispensare possit, qd mendacium non sit peccatum mortale. Dicit enim Aug. de vera Relig. cap. 14. quod peccatum est voluntarium: sed mendacium consistit in ratione, non in voluntate. Ergo non est peccatum.

Tomo 1.

† In causa. 2. §. penult. ff. de minoribus. Lib. 4. Fp. Ro. 15.

Lib. 2. c. 30.

* al. peccati.

Præterea: Lex humana iniusta non est. sed talis lex concedit, vt contrahentes se possint decipere contra medietatem iusti prætij. Si ergo licet fallere, licet mentiri.

Præterea: Ambro. dicit, qd non solum in verbis, sed etiam in factis simulatis mendacium est: sed non omne mendacium in factis simulatis est peccatum: quia aliquando simulatio bona est. Simulauit enim David, se esse furiosum 1. Reg. 21. Non ergo omne mendacium est peccatum mortale.

In contrarium est, quia omne, quod non est à Deo, peccatum est. Sed Isido. dicit in lib. de summo bono, quod omne mendacium summo opere cauendum est. quia omne mendacium non est à Deo.

RESOLVTIO.

Mendacium omne cum sit iniustum, & peccatum, super eo Papa dispensare non potest.

Tomo 3.

RESPONDEO dicendum, qd secundum August. 15. de Trini. cap. xi. Verbum exterius sonans in auribus auditoris signum quoddam medium est verbi interius latentis, & ipsius rei exterius existens. Habet ergo verbum triplicem comparisonem: vnam ad rem significatam, aliam ad proferentem, & tertiam ad audientem. Nam ad rem significatam hanc comparisonem habet, vt rem, sicut vere est, sic vere significare valeamus. ad proferentem vero habet hanc comparisonem: vt affectum nostrum, vel conceptum vere, sicut est, alteri exprimamus. ad audientem sic

comparatur: vt eius mentem per signa ad veritatis cognitionem excitemus: Omnis autem metiens, isto triplici bono, & ista triplici vtilitate, verbum suum priuare intendit: nam intendit significare rem aliter, qd sit, & exprimere contrarium eius, quod non sentit, & ad falsum excitare animum eius, qui audit; sed non potest verbum hominis carere rei vera significatione, & loquentis vera expressione, & audientis vera informatione absque peccato: cum Apostolus dicat: Loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra. Omne igitur mendacium iniustum est, & peccatum: nec in hoc cadit dispensatio.

Eph. 4.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, qd mendacium est falsa vocis significatio cum intentione fallendi. Intentio vero non est rationis tantum, nec voluntatis tantum, sed rationis est, vt dirigentis: voluntatis vero, vt exequentis.

Ad secundum est dicendum, quod secundum legem humanam contrahentibus se mutuo permittitur decipere. quia per talem deceptionem, contractus non rescinditur, quasi factus contra legem, sed non permittitur secundum legem diuinam, quia peccatum est. Multa enim permittit lex humana, quæ per diuinam legem prohibentur, vt supradictum est per August. 1. lib. de lib. arb. c. 5.

Ad tertium est dicendum, quod omne mendacium in factis, & verbis simulatis est peccatum, non tamen conuertitur, qd omnis simulatio, &c. Est enim duplex simulatio. Vna caute, & prudentiæ, qua verum interdum prudenter celatur. Et ista est licita, & sine mendacio. Alia deceptionis, & fraudulentæ, quia falsum intenditur, & ista est illicita, cum mendacio.

† S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1.

Tomo 1.

Simulatio quæ nam sic hinc peccato.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, qd liceat mentiri officioso, vel iocoso mendacio.

S. Thom. Quodlibeto 8. art. 14. Et 2. 2. q. 110. art. 3.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, qd Papa possit dispensare, qd liceat mentiri mendacio officioso, vel iocoso. quia non vituperatur Abraham, qui uxorem suam Saram sororem suam esse dixit Gen. 30. propter euasione mortis. Nec Iehu, qui culturæ Dei ampliatione se vel le colere Baal simulauit, & omnes cultores eius interfecit 4. Reg. 10. Nec obstetrices, quæ officioso mendacio paruulos Hebræorum seruauerunt Exodi 1. 2. Præterea: Mendacium est falsa vocis signatio cum intentione decipiendi: sed iocose mentiens non intendit decipere. Licet ergo iocose mentiri.

† Hoc cum videre licet cap. 19.

Præterea: Maius malum est homicidiū, quàm mendacium: sed pro aliqua vtilitate, vel necessitate hominum homicidium licite potest fieri. Ergo multo magis mendacium.

IN CONTRARIUM est quod scribitur Eccl. 7. Noli velle mentiri omne mendacium.

RESOLVTIO.

Papa super mendacio, includente intentionem fallendi, dispensare non potest.

Tomo 3. cap. 26.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quæstionem pertractat Aug. in Ench. cap. 28. vbi dicitur, aliquos sensisse ad hominis iusti officium pertinere aliquando mentiri, maxime de rebus paruis, & de rebus ad Dei culturam pertinentibus. Mihi autem (vt ait) videtur peccatum esse omne mendaciū. Sed multum interest (vt dicit) quo animo, & de quibus rebus quisque mentiatur. quia non sic peccat ille, qui mentitur animo consulendi; sicut ille, qui mentitur voluntate nocendi: vt qui viatorem mentiendo in diuersum iter mittit, sicut qui vitæ viam mendacio fallente deprauat. Nec, vt ait, mentiens iudicandus est, qui dicit falsum, quod putat esse verum. Talis enim, non fallit, sed fallitur.

Sciendum est ergo secundum intentionem Augustini, quod quædam sunt mala opera ex genere operis propter indebitam materiam: vt occidere hominem. Quædam vero propter indebitam circumstantiam: vt celebrare Missam, sumpto prædio. Quædam vero propter indebitum finem: vt dare elemosinam propter vanam gloriam. Primum genus malorum potest aliquando sine peccato fieri: quia materiæ indebitæ potest addi debita circumstantia. vt homini potest addi maleficus. Secundum genus malorum potest fieri sine peccato: quia circumstantia mala potest remoueri. Sed tertium genus malorum quando importat actualem deordinationem, & prauam intentionem in finem: non potest sine peccato fieri eo, quod actuali intentioni, & deordinationi finis contrarij simul inesse non possunt. Cum igitur mendacium includat in sua diffinitione intentionem fallendi, numquam potest bene fieri, & numquam dispensandum est, quod fiat.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Abraham non fuit mentitus secundum intentionem suam, large enim loquendo, Sara soror eius erat. Erat enim soror Ioth filij Aram fratris Abraham, vt dicitur Gen. 20. Iehu vero ampliando cultum diuinum commendatus est de fine, quem intendebat: non de modo perueniendi ad finem. vnde commendatus est de vero, non de mendacio. Nec obstetrices remuneratæ sunt pro mendacio, sed pro beneficio benignitatis.

AD SECUNDUM est dicendum, quod mendacium est peccatum propter intentionem fallendi, vel falsum asserendi: iocose vero mentiens quamuis non habeat intentionem decipiendi, habet tamen intentionem falsum asserendi.

Mendacium dici noli, tunc enim propinqui dicebantur cognatione fratres & sorores. Natura, vt Iacob, & Esau. Genes. vt omnes iudici.

AD TERTIUM est dicendum, quod quamuis homicidium maius peccatum sit in genere, quàm mendacium; non tamen importat semper intentionem malam operantis: sicut mendacium. vnde quantitatiue maius est: sed qualitatiue non: nec pro aliqua vtilitate mentiendum est. Dicit enim Aug. 1. de doctrina Christiana. cap. 14. Quod nullus mentiens; in eo, quod mentitur, seruat fidem. Nam hoc vult, vt tui mentitur, fidem sibi adhibeat, quam tamen mentiendo ei non seruat. sed omnis fidei violator iniquus est. Omnis enim iniquitas est inutilis. Ergo omne mendacium inutile est.

Tomo 2.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod in ferendo testimonium non interueniat iuramentum.

Cap. Hortamur. 3. q. 9. & c. Nuper de testib. & l. ius iurandi. C. de testib.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, quod in ferendo testimonium non interueniat iuramentum. Quia quod est de se confirmatum non indiget confirmari, sed verum testimonium dicere est præceptum Dei per se confirmatum. Non ergo indiget alio confirmari.

Vide omnino Felinū l. c. cōstitutus de rescriptis nu. 16.

PRÆTEREA: Papa non debet inducere aliquem ad peccatum. Sed dicit Augustinus, quod ille, qui prouocat aliquem ad iuramentum, quamuis ille, qui iurat, si bene vtitur iuramento, non peccet, à malo tamen est illius, cuius infirmitate cogitur iurare.

Serm. de Sctis. cap. xi. Tomo 10.

PRÆTEREA: Quæ sunt idem, vnum non confirmatur per aliud: sed sicut periurium, & falsum testimonium idem esse videntur, sic testimonium verum, & iuramentum verum idem sunt.

IN CONTRARIUM est. Quia Iacob Gen. 31. testimonium, & promissionem Laban foci sui per iuramentum confirmatum habere uoluit.

RESOLVTIO.

Testimonium extra iudicium absque iuramento firmandum est: in iudicio vero non item, propter controuersiam tollendam.

RESPONDEO, dicendum, quod testimonium hominis vel inducitur in iudicio, vel extra iudicium: Si extra iudicium profertur, non est iuramento confirmandum, sed simpliciter proferendum. in simplici enim testimonio vitandum est iuramentum, ne incurrat periuriū: Sed si testimonium in iudicio inducitur, conuenienter interponitur iuramentum. Inducitur namque testimonium in iudicio, ad tollendam controuersiam inter hominem, & hominē. Sed secundum

Aposto-

apostolum ad Hebræ. 6. Homines per maiores suos iurant, & omnis controuersie eorum ad confirmationem [veritatis] finis est iuramentum. In omni ergo testimonio adducto in iudicio interuenire debet iuramentum, vt testes non admittantur in iudicio, nisi iurati.

esse falsum iuraturum, peccat iuramentum requirens tali pacto, vt vincat homicidam, vt dicit Aug. Et ponitur 2. q. 5. cap. Ille, qui. Sed si est persona publica, si sciat testem iuraturum falsum, dicunt aliqui, quod non peccat iuramentum requirens. quia non eum ipse cogit iurare, sed lex. Quia tamen ex falso testimonio iniusta, & falsa sententia subsequitur, & totum iudicium peruertitur; puto, quod potius deberet suo officio cedere, quàm tale iuramentum requirens: nisi forte propter scandalum vitandum.

*al. peccato, & vincit homicidam. † Sermone xj. d. sctis. Tomo 10.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod homines maxime timent peccata incurrere, quæ sunt contra Deum tamquam grauissima. non autem ita abhorrent peccata, quæ sunt contra proximum. Ideo ad maiorem certitudinem testimonij, requiritur testimonium iuramentum.

Notandum.

AD SECUNDUM est dicendum, quod si inducens aliquem ad iuramentum sit persona priuata, & sciat eum

AD TERTIUM dicitur, quod lex materialiter potest esse idem periurium, & falsum testimonium, eo, quod omne periurium est falsum testimonium, & mendacium: aliter iurans non peccaret, vel deieraret, nisi mentiret, & falsum diceret: non tamen omne falsum testimonium est periurium: quia non omne falsum testimonium, vel mendacium est iuramento firmatum.

et omne

QVAEST. LVI. DE DISPENSATIONE NONI PRAECEPTI.

ULTERIVS considerandum est de dispensatione noni præcepti. Circa quod queruntur quatuor. Primo, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis Mosaicæ. Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis Euangelicæ. Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis humanae. Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, quod concupiscentia rei alienæ non sit peccatum mortale.

IN HOC ponitur perfectior, quia cohibet animum, & manum: illa autem solum manum, sed non animum. Concupiscentia ergo non prohibetur auctoritate illius legis.

PRÆTEREA: Illa lex, quæ non iudicat hominem, nisi per auditum, & per facta exteriora non cohibet interiorem concupiscentiam: sed lex Moyfi solum iudicabat secundum auditum, & exteriora facta. Scribitur enim Ioan. 7. Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audiuerit ab ipso, & cognouerit quid faciat?

IN CONTRARIUM est Apostolus Rom. 7. Ego concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, auctoritate legis Mosaicæ, in concupiscentia rei alienæ.

S. Thom. 1. 2. q. 110. art. 5. & 8.

AD PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa potest dispensare auctoritate legis Mosaicæ in concupiscentia rei alienæ. Nam interior concupiscentia non cohibetur, nisi per auxilium gratiæ Dei: sed lex Mosaica non coferebat gratiam scribitur enim ad Hebræ. 7. quod nihil ad perfectum adduxit lex. Auctoritate ergo illius legis rei alienæ concupiscentia non prohibetur. PRÆTEREA: Lex noua perfectior est veteri lege: sed

RESOLVTIO.

Lex Mosaica, quantum ad Legislatoris intentionem, in concupiscentia rei alienæ, animum, & manum cohibuit: sed quantum ad pœnæ transgressorum taxationem, non item. id est, manum, non animum. Hinc Papa super ea dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod legem Mosaicam prohibuisse concupiscentiam rei alienæ dupliciter potest intelligi. Primo, quantum ad Legislatoris intentionem, & expressionem. Secundo, quantum ad pœnæ transgressorum taxationem, & impositionem. Primo modo planum est, quod lex Mosaica concupiscentiam prohibuit. quod tripliciter patet. Primo, quia lex illa à Deo data fuit, ut patet Exodi 20. Sed Deus plus diligit munditiam cordis, quàm operis. Ergo Deus in lege non solum alienæ

Tomo 9.

Tomo 9.

rei actualem acceptionem, verum etiam inordinatam cogitationem accipiendi, & concupiscendi, prohibuit. Vnde dicit Augustinus in lib. de 10. Chordis, cap. 9. Tangas nonam chordam, & interficitur bestia cupiditatis. Secundo, quia omnia precepta illius legis tam affirmatiua, quam negatiua inducebant hominem ad opera virtuosa, & maxime ad dilectionem Dei, & proximi, quae est forma omnium virtutum. Sed operatio virtuosa magis consistit in interiori cogitatione, quam in exteriori operatione. non enim, dicitur quis iustus ex hoc, quod opera iusta operatur: sed si iuste, & animo iusto intodat. Tertio, quia illud preceptum: Non concupisces domum, nec rem proximi tui: ita, vt nomine domus intelligatur prohibita concupiscentia boni vtilis, & boni honorabilis, inter alia precepta illius legis numeratur, & vult Aug. in lib. de 10. Chordis, quod non furari, & non concupiscere rem alienam, sint duo precepta legis. Sed secundo modo verum est, quod lex Moyfi non prohibuit concupiscentiam, nec cohibuit animum, sed manum. quia pro peccato interioris concupiscentiae poenam non taxauit, nec imposuit: sicut taxauit poenam pro peccato exterioris operis, oculo pro oculo: dente pro dente: quinque boues pro vno boue: quatuor oues pro vna. & sic intelligitur, quod lex Moyfi cohibebat manum, & non animum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod argumentum non arguit legem Moyfi concupiscentiam interiorem non prohibuisse: sed bene arguit, gratiam ad concupiscentiam vitandam non praestitisse, dum ex hac lege illa lex dicebatur occasionaliter occidere: quia concupiscentiam prohibendo notificabat, & gratiam adiutricem ad vitandum non conferebat.

AD SECUNDVM est dicendum, quod non dicitur Lex Evangelica perfectior veteri propter prohibitorum pluralitatem, quia sic prohibebatur manus, & animus ibi, sicut hic. sed propter adiutricem charitatem, quae hic confertur, & ibi non.

AD TERTIVM est dicendum, quod illud verbum intelligitur de iudicio exteriori, quantum ad poenam temporalem taxationem, secundum quem modum verum est, quod lex illa non iudicabat aliquem per interiorem cogitationem, sed per exteriori operatione.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienae, auctoritate legis Evangelicae.

S. Thomas in praecedenti articulo citatus.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in concupiscentia rei alienae possit dispensare, auctoritate legis euangelicae. Quia scribitur Matth. 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. quod de interiori intentione, vel cogitatione in-

tellegitur esse prohibitum. Non est ergo prohibita concupiscentia rei alienae in Euangelio: ex quo nullus per eam est iudicandus.

2 Praeterea: Super illo verbo I. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, dicit glo. quod hic nescitur, quis sit dignus laude, vel vituperio: sed in die iudicij laus erit bene agenti, vel cogitanti.

3 Praeterea: Dicit Aug. in lib. de penitentiae medicinali, quod nos in quemquam sententiam inferre non possumus, nisi conuictum, vel sponte confessum. Pro concupiscentia ergo interiori non taxatur poena in lege euangelica, sicut nec in lege moisaica.

IN CONTRARIVM est Aug. super illo verbo Matth. 5. Non veni soluere legem, sed adimplere. vbi ait, quod Christus legem perfecit, & impleuit, quia supra preceptum legis exterioris opus prohibentis additionem fecit de prohibitione actus interioris peccati.

RESOLVTIO.

Lex euangelica, pro concupiscentia rei alienae inordinata, poenam taxat aeternam: in lege autem Moyfi quantum ad actum interiorem non taxabatur: Hinc Papa super ea dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod concupiscentia prohibita in lege euangelica in duobus differt a prohibitione concupiscentiae in lege veteri. Primo, quia hic confertur gratia iuuans ad vitandam ipsam: ibi autem non. Secundo, quia hic taxatur poena, ibi autem non taxabatur. quod patet de homicidio, pro quo taxauit Lex Moyfi poenam talionis, vt occidens occideretur. Sed lex Christi Matth. 5. pro interiori ira, & rancore proximi taxat poenam aeternam dicens: Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, aeterno scilicet. vt sicut Christus gloria aeternam promittit in lege euangelica obseruantibus ipsam; sic transgressoribus eius aeternam poenam taxat. Lex autem Moyfi bona solum temporalia promittebat obseruatoribus eius. vnde solum poena temporalis transgressoribus imponebat, ac per hoc cogitata, & peccata interiora non poterat punire, quae humana, & temporali poena puniri non possunt, nisi cum in iudicio fuerint nota secundum allegata, & probata. Conuenienter autem lex Christi aeternam poenam taxat pro concupiscentia inordinata rei alienae, propter sex mala, quae ex ipsa cupiditate, & ex inordinata concupiscentia oriuntur. Primum est appetitus infatigabilis. Secundum est appetentis poenalitas. Tertium est rerum appetitarum inutilitas: Quartum est iustitiae peruersitas. Quintum est, quia ex ipsa suffocatur charitas. Sextum est omnis iniquitas, (quia dicente apostolo) est radix omnium malorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ibi prohibetur iudicium temerarium secundum Aug. De ser. Dom. in mo. c. 28 illa. n. facta, quae dubium est, quo animo fiat, non debemus temerarie iudicare, sed temper in meliorem partem interpretari: sed de his, quae non possunt

Tomo 1.

possunt, bono animo fieri: sicut sunt supra, & blasphemia; nobis permittitur iudicare, & aeternam poenam eis indicare.

AD SECUNDVM, & Tertium est dicendum, quod apostolus, & Aug. loquuntur de peccatis occultis, quae soli Christo iudicanda relinquuntur. quibus, etsi aeterna poena per legem euangelicam taxatur: temporaliter tamen humano iudicio puniri non possunt, nisi fuerint sponte confessi, vel conuicti.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienae, auctoritate legis humanae.

S. Thom. 2. 2. q. 96. ar. 2. & 3.

Aristot. 2. Eth. lib. 2. cap. 1.

Tomo 1.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in concupiscentia rei alienae, auctoritate legis humanae, quia secundum philosophum, intentio Legislatoris est inducere ad virtutem: sed virtus principaliter consistit in interiori animo, quam in exteriori opere. Ergo principaliter magis lex humana cohibet animum, quam manum.

2 Praeterea: Lex humana iusta est: aliter secundum Aug. de lib. arbitrii. cap. 5. Lex dicenda non esset. Sed iustitia est in voluntate interiori. dicit enim Iuriconsultus I. iustitia est. ff. de iustitia & iure. Quod iustitia est constans voluntas ius suum unicuique tribuens. Magis ergo lege humana cohibetur animus, quam manus.

3 Praeterea: Iuriconsultus. l. 1. §. Ius gentium. ff. de iustitia, & iure. Pone quod lex civilis ex naturali & diuina lege composita est: sed tam lex diuina, quam naturalis cohibet animum, & manum, vt supradictum est.

IN CONTRARIVM est. quia Lator legis humanae est homo. Sed scribitur 1. Reg. 16. Homo videt, quae foris parent: Deus autem intuetur cor. Non ergo spectat ad humanam legem cohibere animum, sed solum manum.

RESOLVTIO.

Lex humana in concupiscentia rei alienae inordinata actum interiorem non punit, nec prohibet. Lex autem Moyfi, quamuis hunc actum non puniat, prohibet tamen.

RESPONDEO, dicendum, quod lex humana in puniendo transgressores in tribus videtur differre a lege diuina.

Primo, quantum ad punitionem: quia lex diuina omnia mala vniuersaliter punit, & docet esse punienda: sed lex humana multa mala permittit, & multa impunita relinquit, quae per legem diuinam

puniuntur, vt dicit Aug. 1. de lib. arbitrii. cap. 5.

Secundo, quantum ad modi puniendi explicationem: quia lex humana solum punit dicta, & facta, non autem cogitata: In cogitationibus enim homo subijcitur soli legi diuinae. sed in cogitationibus, vt prorumpunt in facta, vel dicta, homo subijcitur legi humanae, vt ore duorum, vel trium testium possit conuinci, & competenti seueritate coerceri.

Tertio, quantum ad poenam impositionem: quia lex humana imponit poenam solum temporalem. Non enim plus potest esse duratura poena legis, quam ipsa lex. Planum est autem, quod humana lex aeterna non est: sed solum in hac vita animali, & sensibili est duratura, sicut dicit Aug. vbi supra. Diuina vero lex imponit poenam aeternam, sicut ipsa aeterna est. Humana ergo lex pro concupiscentijs, & interioribus peccatis transgressores non punit, nec prohibet. Et in hoc differt humana lex a lege Moyfi: quia licet illa non taxet poenam pro interioribus concupiscentijs, saltem prohibet, quando dicit: Non concupisces, quod non facit lex humana.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod lex humana bene intendit ad virtutem inducere per cohibitionem poenalem: non tamen per poenas cogit, vel punit animum, sed solum manum.

AD SECUNDVM est dicendum, quod licet iustitia sit in voluntate subiectiue: effectiue tamen per poenas non cohibet interiorem cogitationem, sed exteriori operationem.

AD TERTIVM est dicendum: quod quamuis fundamentaliter lex humana ex naturali lege, & diuina sit composita: eo quod nulla lex iusta potest esse, nisi supernaturali, & diuino iure fundetur: multa tamen addit, & multa subtrahit, vel relinquit, quae per diuinam legem corriguntur.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienae, quod non sit peccatum mortale.

Doctor citatus in praecedentibus articulis.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in concupiscentia rei alienae, quod non sit peccatum mortale. quia dicit Aug. 1. Re tract. cap. xj. Quod peccatum est appetere quod iustitia vetat: sed iustitia Dei Exo. 20. vetat concupiscere rem alienam. Ergo est peccatum mortale.

2 Praeterea: In quocumque non est charitas, ibi est peccatum mortale. cum ipsa solum diuidat inter filios Regni aeterni, & filios perditionis aeternae secundum Aug. tract. 5. in Ioan. Sed scribitur 1. Ioan. 2. Quicun-

Tomo 1.

Tomo 9.

Tomo 1.

Quicumque diligit mundum, & illud, quod est in mundo, quod est concupiscentia carnis, oculorum, & superbia vitæ, non est charitas patris in eo. Concupiscentia ergo rei alienæ est peccatum mortale.

Præterea: Glo. Ponit Exo. 20. Quod primum mandatum legis prohibet subreptionem. Secundum, errorem. Tertium, sæculi interficit amorem. Quartum, impietatem. Quintum, crudelitatem. Sextum, fornicationem. Septimum, rapacitatem. Octauum, perimmit falsitatem. Nonum, mundi cupiditatem. Decimum, adulterij cogitationem. Sed cupiditas est radix omnium malorum, ut dicit Apostolus I. ad Tim. 6. Concupiscentia ergo rei alienæ peccatum mortale est.

IN CONTRARIUM est, quia concupiscentia rerum visibilium quandoque insurgit in nobis ex necessitate, non ex voluntate. sed non est peccatum, si voluntarium non est, ut August. De vera Religione c. 14. dicit.

RESOLVTIO.

Concupiscentia, ut est nobis innata, & ut rationaliter ordinata potest esse peccatum veniale: sed in nocumentum proximi deliberata, & in opere consummata contra Dei præceptum, non nisi mortale esse potest.

RESPONDEO, dicendum, quod concupiscentia rei alienæ, quantum ad præsens, quatuor modis potest accipi. Primo: ut est nobis innata. Secundo, ut rationaliter ordinata. Tertio, ut est in

nocumentum proximi deliberata. Et quarto, ut est opere consummata.

Primo modo concupiscentia non est peccatum mortale, sed solum veniale: nobis namque nolentibus, concupiscit caro aduersus spiritum. quia enim sensibilia, & delectabilia audita, vel visa, aut imaginata semper se offerunt nobis ad cogitandum, & imaginandum de eis; & caro subito insurgit, ut talia delectabilia cogitata, & imaginata audita, seu visa concupiscat, nec expectato rationis iudicio, & deliberatione voluntatis. ideo talis concupiscentia non potest esse peccatum mortale, ex quo voluntaria non est.

Secundo concupiscentia potest esse rationaliter ordinata, ut si quis concupiscat rem aliquam visam, vtilem, vel delectabilem, seu honorabilem secundum Dei mandatum, & propter bonum, & virtuosum finem, & iusto titulo, non in nocumentum alterius: non est tunc peccatum mortale, sed fortè veniale. quia eo ipso, quod animus implicatur in cogitatione temporalium, retardatur à feruore spiritualium donorum.

Sed Tertio, & Quarto modo concupiscentia, si sit in detrimentum proximi deliberata, & si sit opere contra Dei mandatum, & contra charitatem proximi consummata; peccatum mortale est. Nam, ut dicit Iacob. 1. Peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem. Consummatum autem intelligitur esse peccatum non solum per operis executionem, verum etiam per interioris consensus deliberationem.

Rationes autem in oppositum solutæ sunt per distinctionem prædictam.

† Vide Concilium Tridense, sess. 5. in calice Decreti de peccato originali, ante primum caput. Vide Aegidium Rom. 2. lect. d. 30. q. 1. ar. 5. dub. 1. ad primum in fine. & vide ibidem Scholium.

† Vulgata edidit haec: Ecce in iniquitatibus, &c.

† Scilicet ordinaria. Et refertur in c. Nam concupiscentia extra de consecr.

nobis non insurgere, impossibile est. Ergo hoc est dispensabile.

Præterea: Illud, cum quo nascitur homo, & concipitur, non prohibetur aliqua lege: sed homo cum concupiscentia carnali nascitur, & concipitur, iuxta illud Psal. Ecce in concupiscentia conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea. Dispensabile ergo est qualibet lege, ne concupiscentia sit peccatum mortale.

Præterea: Quod sit contra prohibitionem legis, peccatum est mortale: sed primus motus carnalis concupiscentiæ non est peccatum. Ergo non prohibetur in lege diuina, ac per consequens est dispensabile.

IN CONTRARIUM est, quia super illo verbo ad Rom. 7. Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces: dicit glo. † Bona est lex, quæ dum concupiscentiam prohibet, omnia mala prohibet.

RESOLVTIO.

Concupiscentia carnalis, quæ præter nostram voluntatem in nobis insurgit, in lege prohibenda non est, sed cohibenda: per consensum verò deliberata, est prohibenda: sed in opere consummata est lege diuina, & humana punienda. Hinc super ea dispensari non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod concupiscentia carnalis in nobis tripliciter potest accipi. Primo: ut est inchoata. Secundo: ut est per consensum rationis deliberata. Tertio: ut est per corpus exterius consummata.

Primo modo: ut concupiscentia carnis est in nobis inchoata: non est in lege prohibenda: quia talis concupiscentia insurgit in nobis ex surreptione, & inchoatur in nobis absque nostra voluntate. nec est in nostra potestate, quod insurgat. vnde non potest lege aliqua prohiberi: quia lege prohibetur, quod per nostram voluntatem possumus vitare. Est tamen talis concupiscentia inchoata, vel initiata prohibenda, ne progressum faciat, & ne tantum insurgat, quod iudicium rationis peruertat. Secunda vero concupiscentia, quæ est per consensum rationis deliberata, bene est lege prohibenda. quia lex datur semper habenti rationis usum, & liberum consensum. Vnde, ex quo per rationis consensum concupiscentia, quæ insurgit in nobis potest approbari, & non approbari, & ei consentire; potest similiter talis concupiscentia lege prohiberi ne per rationem sibi consentiatur, & comprobetur. Secundum quem modum prohibetur, quando dicitur: Non concupisces uxorem proximi tui. Sed concupiscentia opere exteriori consummata, est lege punienda: quia tunc potest esse nota iudicio humano: quando per opus consummata est, & completa. Ergo concupiscentia carnalis in nobis inchoata est cohibenda: per consensum verò deliberata est lege prohibenda: sed opere consummata est lege diuina, & humana punienda.

Ad rationes ergo omnes in oppositum est dicendum, quod sicut in naturalibus quædam sunt in genere directe, & complete: quædam verò indirecte, & per reductionem: sic in moralibus, quædam sunt in genere

re prohibitorum complete, & directe: secundum quod modum concupiscentia carnalis per consensum deliberata, & opere consummata intelligitur esse prohibita, quando dicitur: Non concupisces. Quædam verò incomplete, & quasi inchoatiue: secundum quem modum primi motus concupiscentiæ intelliguntur esse prohibiti, cum dicitur: Non concupisces. Non quod tales motus proprie possint prohiberi: sed magis cohiberi, ne progressum faciant. Magis enim debet dici restrenatio primorum motuum cohibitio, quam prohibitio.

ARTICVLVS II.

UTRUM CUM ALIQUO Sancto vnquam dispensatum fuerit, ut esset sine peccato carnalis concupiscentia.

S. Thom. 1. p. q. 6. ar. 1. Et 2. senten. d. 23. q. 1. ar. 1. Aegid. Columnius Rom. 2. sent. dist. 23. q. 1. ar. 1. D. Bonau. d. 23. ar. 1. q. 1. Sco. d. 23. q. 1. Holkoth q. 2. ar. 5. Biel d. 23. q. 1. Tho. Arg. d. 23. q. 1. ar. 4. Ant. And. d. 23. q. 1. Dur. d. 23. q. 1. Bru. d. 23. q. 1. Capreol. d. 23. q. 1. Turrecrema. cap. Non ex quo. De consecr. dist. 4.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod cum aliquo Sanctorum dispensatum fuerit, ut esset sine peccato carnalis concupiscentia. In quocunque enim est Spiritus sanctus, ibi peccatum concupiscentiæ esse non potest. Sed de Ioane Baptista scribitur Luca 1. Quia Spiritu sancto replebitur adhuc in utero matris sue.

Præterea: Dicit Aug. 3. de lib. arb. cap. 18. Si laboriosum est, omnia commendare memoriæ, hoc breuissimum tene, quæcunque illa causa est voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur: si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur. Si ergo per aliquem Sanctorum peccatum concupiscentiæ vitari non potuit, non fuit in eo peccatum.

Præterea: In quocunque est peccatum, ibi est remorsus conscientiæ: Sed scribitur Iob 27. In persona eius. Iustificationem meam, quam cœpi tenere, non deferam: Nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

IN CONTRARIUM est Aug. in lib. de perfectione iustitiæ.

RESOLVTIO.

Nullus Sanctorum absque actuali peccato, saltem veniali, vixit, præter Christum, & Matrem eius, qui nullo modo peccare potuerunt. Sancti enim per gratiam specialem peccatum omne euadere poterant, libero arbitrio cooperante: sed propter diuinam gratiam conseruationem, humanæq. superbia repressiorem, hoc eis concessum non fuit.

RESPONDEO, dicendum, quod hanc dubitationem mouet Aug. in lib. de baptismo paruulorum Epist. 23.

QVAEST. LVII. DE DISPENSATIONE DECIMI PRÆCEPTI.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT auctoritate alicuius legis dispensare, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale.

DEINDE considerandum est de dispensatione decimi præcepti. Circa quod queruntur quinque. Primo, Vtrum Papa possit dispensare auctoritate alicuius legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum vnquam cum aliquo Sanctorum fuerit dispensatum, ut esset sine peccato carnalis concupiscentiæ.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quod consensus in carnalem concupiscentiam non sit mortale peccatum.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, ut morosa delectatio in carnali concupiscentia non sit peccatum mortale.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare: ut carnalis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare auctoritate alicuius legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale. Quia quod nulla lege prohibetur, diuina, vel humana, dispensabile est. sed concupiscentia non ponitur in genere prohibitorum alicuius legis. Nulla enim lex præcipit impossibile: concupiscentiam autem in nobis

* al. ita: legis diuinæ, & humanæ.

Quibus sit dauda lex.

Tomo 7. Ratiocin. 16.

Tomo 1. Epist. 23.

Epist. 23. dicens: Aliud est querere, an aliquis Sanctorum post peccatum primorum Parentum fuerit sine peccato concupiscentiarum: Aliud, an possit esse: Et aliud, an si possit esse, cur non est. Nam ad primum articulum: an fuerit: planum est, quod non, praeter Christum, & Matrem eius: quia vox Sanctorum est illa: Non intres in iudicium cum seruo tuo: non enim iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens: Vox similiter Sanctorum est illa: Dixi: confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. quod patet: quia statim subditur: Pro hac (puta iniustitia, vel remissione peccati) orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Vox etiam Sanctorum est illa: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Vnde dicit ibi Aug. De sancta virg. cap. 29. quod illa centum quadraginta quatuor millia Sanctorum, qui cum mulieribus non fuerunt coinquinati, & quia sine macula fuerunt ante thronum Dei; scriptum est de eis: In ore ipsorum non fuit inuentum mendacium: qui tamen si, se ipsos, dixissent, fuisse sine peccato, mendacium in ore eorum fuisset. Ad secundum vero articulum, si non fuerit, an possit esse; respondet, quod possit per gratiam Dei, cooperante vero libero arbitrio. quia nec mandatum eius sine eius gratia seruari potest. vnde cum Propheta dixisset: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis, statim adiunxit: Vtinam dirigantur vias meas ad custodiendas iustificationes tuas. Per hoc dedit intelligere, non esse in potestate eius custodire, vel obseruare mandata Dei sine directione gratiae diuinae. quia nemo optat obtinere quod est in sua potestate facere. Sed ad tertium articulum, si possit esse, cur non est, nec fuit; Respondet, quod hoc Deus permittit, vt non sit propter repressionem humanae superbiae, & propter conseruationem diuinae gratiae. quia, dicente Apostolo, virtus in infirmitate perficitur. Praeter Christum ergo, & Matrem eius, carnale concupiscentiam nullus Sanctorum euadere potuit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Aug. in lib. de perfectione iustitiae respondens primo articulo sic ait: Quisquis autem (dicit) post acceptam remissionem peccatorum, ita quemquam hominum iuste vixisse in hac carne, vel viuere, vt nullum omnino habeat peccatum, contradicit Apostolo Ioanni, qui ait: Si dixerimus, quia peccatum non habemus: nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Non enim ait: habuimus; sed habemus. Quod si hoc intelligitur esse dictum de peccato originali ex primis Parentibus contracto, cuius peccati desiderijs praecipit Apostolus, vt non obediamus, videat sic dicentes, quid agatur de Dominica oratione. vbi dicimus: Dimitte nobis debita nostra: quod, nisi fallor, non esset opus dicere, si numquam vel in lapsu linguae, vel oblectanda cogitatione eiusdem peccati desiderijs aliquantulum consentiremus: sed tantummodo dicendum esset: Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Nec Iacobus Apostolus diceret: In multis enim offendimus omnes: Quamuis ergo beatus Iohannes in utero matris fuerit repletus Spiritu sancto,

Psal. 142.

Psal. 31.

1. Ioan. 1.

Tomo 6.

Psal. 118.

1. Cor. 12. De hoc i de Aegid. Ro. 2. sent. d. 23. q. 1. artic. 1. & ibidem scholium. Prope finem. Tomo 7.

1. Ioan. 1.

Ratiocin. 6.

Math. 6.

Iac. 2.

Ecto, per cuius repletionem consecutus fuit peccati originalis remissionem: postmodum tamen sine peccato actuali ipse, & alij Sancti non uixerunt: ita vt sibi, & omnibus necessarium fuerit dicere: Dimitte nobis debita nostra. excepto enim vno Mediatore Dei, & hominum: quisquis vel fuisse, vel esse in hac vita aliquem hominem, vel aliquos homines putat, quibus non fuerit, vel non sit necessaria remissio peccatorum actualium, non solum originalis; contrarius est diuinae Scripturae, vt Augustinus expresse ibi dicit.

Ad secundum est dicendum, quod Augustinus soluit in Supradicto libro argumentum factum. Quarendum est (inquit) per quid efficitur homo cum peccato carnalis concupiscentiae, an per naturae necessitatem: an per arbitrij libertatem? si per naturae necessitatem, culpa caret. si vero per arbitrij libertatem, quarendum est a quo ipsam libertatem arbitrij accepit, & planum est quod a Deo, a quo nullum potest esse malum, vel peccatum. Ad quod responderet, quod per arbitrij libertatem factum est, vt esset homo cum peccato: quia iuncta voluntate vitio, in quod cecidit, caruit libertate: ita, vt iam poenalis vitiositas subsecuta ex libertate fecit necessitatem, vt homo necessario concupiscat: nec sibi imputatur, quod per seipsum carnalem concupiscentiam, ac alia peccata vincere non potest: sed imputatur sibi, quod Liberator de tali necessitate cum Propheta non inuocat dicendo: De necessitatibus meis educ me domine. Non enim, vt idem Aug. dicit. 3. de lib. arb. Imputatur nobis, quod vulnerata membra gestamus, sed quod volentem sanare contemnimus.

Ad tertium est dicendum, quod Aug. in supradicto libro exponit illud verbum, qualiter Iob non reprehendit cor suum in omni uita eius dicens: quod quia iustus ex fide uiuit: ideo fides beati Iob eius uita erat. non ergo eum reprehendit cor eius in tota uita eius, puta in tota fide, ex quo per fidem semper reprehendebat peccatum, quod habitabat in membris eius: sed pugnando semper contra praecipitum conuincitur ipsum habuisse peccatum. velle enim bonum agere, adiacebat sibi per fidem: sed perficere non poterat sine gratia Christi, vt Apostolus dicit ad Ro. 7.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt consensus in carnalem concupiscentiam non sit peccatum mortale.

S. Thomas 1. 2. q. 73. art. 6. ad 2. argumen.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, quod consensus in carnalem concupiscentiam non sit peccatum mortale. quia consensus in carnalem concupiscentiam finitus est. ergo non potest aggravare delectationem carnalem in infinitum: cum ergo prius carnalis

Hoc intel ligit de peccato veniali. quia mortali ter Ioannes peccare non potuit, vt ait Aegid. Ro. ma. d. 23. q. 1. art. 1. in corpore.

Matiocin. 9.

Psal. 24. cap. 19. Tomo 1.

De perfect. Iust. Resp. 17. Rom. 1.

Ad Argumenta.

A carnalis concupiscentia esset venialis ante consensum. postmodum consensus non potest facere mortalem.

2 Praeterea: Omne peccatum mortale est in lege diuina prohibitum. sed consentire in delectatione carnalem non inuenitur in lege diuina prohibitum. non enim prohibetur sub illo praecipito: Non machaberis. nec sub illo: Non concupisces. Ergo non est peccatum mortale.

3 Praeterea: Consensus Euae in delectationem comestionis pomi sine voluntate comedendi non fuisset damnabilis: quia non propter hoc fuisset eiecta de Paradiso. Ergo nec consensus delectationis carnalis in inferiori parte rationis est damnabilis, nec mortalis.

B **I**N CONTRARIUM est, quod scribitur Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est in corde suo.

RESOLVTIO.

Concupiscentia carnalis, quae ex suggestione aliqua, & ex incompleto consensu oritur, quamuis peccati initium sit; non tamen est peccatum mortale, sed ex completo consensu orta mortale est, super quo dispensari non potest.

De sermo. Domini in mon. c. 23. Tomo 4.

RESPONDEO, dicendum, quod hanc questionem determinat Aug. in lib. de sermone Domini, dicens, quod concupiscere potest tripliciter coringere.

Primo, ex suggestione: Statim enim ex memoria, vel ex visu, vel ex auditu aliquorum delectabilium secundum tactum, vel gustum suggeritur nobis aliqua concupiscentia.

Secundo, ex delectatione aliquantulum consentiendo: quia postmodum in concupiscentia illa suggesta per visum, vel per auditum, statim homo incipit percuti, & scintillari aliqua delectatione, optando illam habere quodam incompleto consensu, nondum de liberatione praehabita, vtum sint a Deo prohibita: vel non.

Tertio, completo consensu, vel completa deliberatione. quia sic consentitur, & deliberatur talis concupiscentia esse fienda. vt opportunitate data, quantumcunque a Deo prohibita, opere compleatur. Primis ergo duobus modis, secundum quod dicit August. concupiscentia non est peccatum mortale, quamuis sit initium peccati: Sed tertio modo est peccatum mortale. Vnde dicit Aug. notabiliter Christum dixisse: Non omnis, qui concupierit mulierem, sed qui viderit mulierem ad concupiscendum. puta, hoc fine, & hoc animo deliberato, vt eam concupiscat, quod non est iam scintillari delectatione carnis: sed deliberate consentire libidini, vt non refragetur illicitus appetitus, sed opportunitate data fatietur. Tunc enim (vt ait) consensus concupiscentiae est peccatum mortale in corde, etsi non in opere hominibus notum, quando res concupita, cui consentitur, & acceptatur est contra Deum, & contra prohibitionem eius.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod consensus completus quamuis in genere naturae finitus sit: in genere tamen morum infinitus est: quia mortalis. nec consensus talis est circumstantia solum aggravans: sed est causa delectationem prohibitam complens: & directe ponit eam in genere prohibitorum.

AD secundum est dicendum, quod in lege prohibetur aliquid dupliciter: vel implicite, vel explicitè. Sicut ergo per: Non occides, prohibetur explicitè homicidium operis: implicite vero homicidium voluntatis: sic explicitè per: Non concupisces, prohibetur consensus operis: implicite vero consensus voluntatis.

AD tertium dicunt aliqui: quod consensus Euae completus in delectatione comestionis pomi, non solum comestio fuisset damnabilis, quod ad poenam aeternam, sed etiam quo ad poenam temporalem eiectionis de Paradiso, quod non puto esse verum. Non enim Deus dixit: Quaecumque hora volueritis comedere, sed quaecumque hora comederitis, morte moriemini. Comestio enim illius pomi non erat mala, nisi quia prohibita: volitio tamen non fuit prohibita, sed operatio: ideo volitio tantumcunque completa, puto, quod non fuisset damnabilis. Dicendum est ergo ad argumentum, quod non est simile de delectabilibus sensus tactus, & gustus: quia delectabilia tactus cum pertineant ad luxuriam, ideo sunt prohibita, quia mala: sed delectabilia gustus non sunt mala, nisi sint prohibita.

S. Tho. 1. 2. q. 30. ar. 4.

Gen. 2.

† Confule Theologos scholasticos una cum Magistro lib. 2. sent. d. 22.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt morosa delectatio in carnali concupiscentia non sit peccatum mortale.

S. Thom. 1. 2. q. 31. per totam questionem.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, vt morosa delectatio in carnali concupiscentia non sit mortale peccatum. Sicut enim naturalia, secundum Philosophum, non possunt mutare speciem, sic nec moralia. sed delectatio non morosa potest fieri morosa eadem numero. Cum ergo non morosa sit venialis: morosa non erit mortalis.

2 Praeterea: Delectatio morosa est in ratione inferiori, quae non potest a Deo auerti, vel in Deum conuerti: cum auerti, vel conuerti in Deum sit solus rationis superioris: Sed peccatum mortale numquam est sine auersione a Deo. Ergo morosa delectatio non potest esse mortale peccatum.

3 Praeterea: Morosa delectatio in bono per nos operabili sine consensu faciendi illud, si adit facultas; non

non est meritoria vitæ æternæ . Ergo morosa delectatio in malo sine consensu faciendi non est meritoria æternæ pœnæ.

Tom. 4.

IN CONTRARIUM est August. qui dicit de serm. Dom. in monte. c. 28. Si diu peccatum cogitationis delectatione teneatur : etiã si voluntas perficiendi desit, mortale est : & pro eo totus homo dānabitur.

RESOLVTIO.

Morosa delectatio carnis ex cōsensu deliberatione peccatum mortale est : ex temporis vero duratione absque consensu, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod morosa concupiscentia, & complacentia insurgens in carne, vel potest dici morosa temporis duratione, vel consensus deliberatione. Primo modo non causat mortale peccatum. quia si duraret per vnam diem, & homo semper dissentiret: vel complacentiam illā non acceptaret per rationis iudicium, non esset tunc mortale peccatum. Isto modo Hierony. loquitur de mora insurgentis carnis concupiscentiæ in Epistola ad Eustachium, loquens de seipso dicit: Memini me clamantem diem crebro cum nocte iunxisse, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret in me, increpante domino, tranquillitas. Sed secundo modo, quod concupiscentia sit morosa consensus deliberatione, ita quod tandiu duret complacentia illa, donec sibi consentiatur plenè, & deliberatè per rationis iudicium, & voluntatis imperium: tunc puto, quod mortale peccatum sit, quia plenè completū est, quantum ad hominis deliberationem, & quantum ad diuinam reputationem, quæ velle terminatum, & delibatum hominis pro facto reputat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod delectatio morosa, & nō morosa quāuis materialiter eadem dici possit: formaliter tamen non est eadem. Verum est enim, quod mora temporis in bono non mutat speciem boni, tamen mora deliberatō mutat. quia deliberatio facit opus esse meritorium, quod sine deliberatione factum, non esset meritorium.

AD secundum est dicendum, quod ratio inferior quāuis non habeat Deum pro obiecto, habet tamen Deum pro fine. Vnde potest hominē ab ipso Deo auertere, & in eum conuertere tamquam in finem.

AD tertium est dicendum, quod non est simile de delectatione morosa bona, & de delectatione morosa mala. quia cum bonum consistat ex integra causa secundum Diony. De di. Nom. c. 4. Plura requiruntur ad bonum, quāquam ad malum.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

Epist. 22.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt carnis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur.

Totus hic articulus est multa eruditione refertus, & diligenter considerandus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, vt carnis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur. Sicut enim frēnum impositum equo tollit impetum eius: sic occupatio hominis circa diuinas laudes, & eius orationes est quoddā frēnum hominis, tollens malas concupiscentias ab eo. Sic enim scribitur Isa. 48. Laude mea infrenabo te, ne intereas. Ergo Dei laudatio est frēnum retrahens hominem ab interitu carnis concupiscentiæ.

2 Præterea: Dicit Hiero. in Epistola ad Rusticum monachum: Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis. Scripturarum ergo contemplatio est remedium contra concupiscentias carnales.

3 Præterea: Dicit Chriost. super Matthæum, quod abscissio membri non ita comprimit tentationes, nec sic tranquillitatem facit in animo, sicut cogitationū bonarum occupatio, dicente Apostolo ad Philip. 4.

Quæcunque pudica, quæcunque casta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hoc cogitate. Bonæ ergo cogitationis occupatio est remedium auferens carnalem concupiscentiam.

4 Præterea: Dicit Hiero. ad Rusticum monachū: Semper aliquid boni operis facito, vt te diabolus inueniat occupatum. quia multam malitiam docuit ociositas, vt scribitur Eccl. 33. Ocium etiam superbia, & saturitas panis fuit iniquitas Sodomorum, vt scribitur Ezech. 16. Ocium ergo remotio est remedium tollens carnalem concupiscentiam.

5 Præterea: Super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 6. Fugite fornicationem, dicit glo. quod de alijs vitijs potest expectari conflictus. sed hanc fugite, ne appropinquetis: quia aliter vinci non potest. Mulierum ergo remotio est remedium vincens carnalem concupiscentiam.

IN CONTRARIUM est Damasc. lib. 4. cap. 17. Vbi ait, quod impossibile est, hominem aliquem nequaquam carnaliter concupiscere. quāuis enim mitigari possit, auferri tamen non potest. Et Sap. 8. scribitur, quod aliter homo non potest esse continēs, nisi Deus det.

RESOLVTIO.

Concupiscentia carnis aliquibus remedijs mitigari potest, sed sine Dei auxilio speciali auferri non potest.

Epist. 4.

Hom. 63 in Matth.

Epist. 4.

RE.

RESPONDEO, dicendum, quod carnis concupiscentia tamquam hostis interius inclusus, & familiaris inimicus difficillimè vitatur: Ideo Sancti multa remedia conati sunt inuenire ad reprimendam ipsam: & præter remedia superius adducta Hiero. in Epistola ad Eustachium ponit quatuor remedia. Primum est: Particulariter in cogitationibus operationum carnalium animum non figere: Quia cum particularia desideria multum moueant, statim caro inflammatur, & sensualitas tota incenditur, quæ incensa trahit rationem, & voluntatem ad consensum sicut sphaera trahit sphaeram. Secundum est: Statim cum cogitationes carnis concupiscentiæ veniūt ad mentem: ipsas interficere. Vnde ait: Ille laudatur, & ille prædicatur beatus, qui statim cum incæperit cogitare, interficit cogitatus, & allidit eos ad petram. Petra autem erat Christus. Tertium est: praua collo-

Epist. 22.

Pal. 136.

1. Cor. 10.

quia, consortia, & conuiuia mulierum fugere. Vnde dicit: Mulierum colloquia, officia, consortia, salutationes, colloquutiones tamquam quædam catenas fugias uoluptatum. Quartum est: Discursus, & vagationes ex toto spernere. Vnde dicit: Caue ne domū exeas, & velis videre filias regionis alienæ: sicut fecit Dyna filia Iacob. quia quāuis fratres habeas Patriarchas, & Israel patre leteris, sicut Dyna letabatur: egressa tamen corrupta est, & violata. Et subdit: Nolo te quærere Christum sponsum per plateas, & angulos ciuitatis, ne fortè inueniant te vigiles, & percutiant te, & vulnerent, & tollant pallium tuum. Ista tamen remedia, & alia supraposita intelligenda sunt esse iuuantia, & ad mitigandam carnalem concupiscentiam, nō autem ad omnino vitandam. quia vitari non potest sine auxilio diuinæ gratiæ.

Gen. 34.

Et sic patet solutio rationum suprapositarum.

QVAEST. LVIII. DE DISPENSATIONE SACRAMENTI.

NON considerandum est, de dispensatione sacramentorum. Circa quod queruntur octo. Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quod aliquod sacramentum de nouo instituat.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quod effectus sacramenti alicui conferatur sine sacramento.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum forma.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum materia.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum ritu.

Sexto, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum numero.

Septimo, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum iteratione.

Octauo, Vtrum Papa possit dispensare in sacramentorum ordinatione.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt aliquod Sacramentum de nouo instituat.

Concil. Trid. sess. 7. de Sacramentis in genere Can. 1. Et S. Thom. 3. par. q. 64. art. 2.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, quod aliquod sacramentum de nouo instituat: quia maioris potestatis est Papa, quā aliquis Apostolorum,

præter Petrum. sed Iacobus Apostolus instituit sacramentum extremæ vnctionis, vt patet Iac. 5. Igitur multo fortius Papa successor Petri potest sacramentum aliquod de nouo instituire.

2 Præterea: Causa debet præcedere effectus: sed effectus sacramenti cōfirmationis est datus Spiritus sancti ad robur: & extremæ vnctionis participatio future resurrectionis. Ante ergo dationē visibile Spiritus sancti, & resurrectionem Christi prædicta sacramenta non fuerunt instituta, sed relicta fuerunt Apostolis instituenda, quorum caput fuit Petrus, cuius successor est Papa.

3 Præterea: Hugo lib. 2. de sacramentis par. 2. c. 15. Expresse dicit sacramentū extremæ vnctionis ab Apostolis fuisse institutum: & Beda dicit super illo verbo Marci 6: Eijcebant Apostoli demonia: & ungebant oleo multos ægros, & sanabantur. Et hunc morem sanctæ Ecclesiæ habent traditum esse ab ipsis Apostolis, vt ægrōti ungantur oleo, Pontificali benedictione consecrato.

4 Præterea: Institutio sacramentorum facta à Christo exprimitur in Euangelio: sed de institutione aliquorum sacramentorum nulla fit mentio in Euangelio. Ergo illorum institutores fuerunt Apostoli, quorum caput fuit Petrus prædecessor Papæ.

IN CONTRARIUM est illud. quod 1. ad Corin. 1. Paulus confutat errorem illorum, qui institutionem sacramentorum Petro, sibi, & alijs Apostolis attribuebant dicens: Nunquid Petrus, vel Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Petri, & Pauli baptizati estis?

RESOLVTIO: Solius Christi Sacramentum instituere minus est, quā quo sacramentorum virtus emanat.

1. no. 1

1. no. 1

1. no. 1

1. no. 1

1. no. 1

RE.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sacramenta nouæ legis, quantum ad præsens, quattuor modis considerare possumus. Primo quantum ad eorum diffinitionem. Secundo quantum ad sacramenti veteris legis comparationem. Tertio quantum ad eorum emanationem. Et quarto quantum ad sacerdotij translationem. Ex quibus omnibus patere potest, q̄ sacramentorum institutio non conuenit Papæ, nec alicui puro homini, sed soli Christo. Est enim diffinitio sacramenti, vt dicit Hugo 1. lib. parte. 9. cap. 2. corporale elementum ex similitudine repræsentans, ex institutione significans, & ex sanctificatione spiritua lem gratiam continens. ita q̄ ex ipsa institutione habet gratiam causare: quia efficit, quod signat. Et vt idem Hugo dicit: Repræsentatio indita est cuilibet sacramento per Creatorem: institutio vero facta est per Christum Saluatorem: sed administratio fit per ministrum dispensatorem. Sicut ergo per solum Christum fit gratiæ collatio: quia veritas per Iesum Christum facta est; sic per solum Christum facta est sacramentorum institutio. Secundo hoc patet per comparationem eorum ad sacramenta veteris legis: Nō enim minoris efficaciz sunt sacramenta nouæ legis, quam veteris, immo maioris. sed de illis sacramentis dicit Augustinus 6. de Ciui. Dei. cap. xi. Quod sacramenta Iudeorum cur, vel quando instituta sunt, auctoritate diuina factum est. Et postmodum à populo Dei, cui vitæ æternæ misterium reuelatum est, tempore, quo oportuit, eadem auctoritate sublata sunt. Tertio istud declaratur per eorum emanationem: Nam illius est sacramenta instituire, à quo virtus, & efficacia ipsorum emanat. Sed Aug. Tract. in Ioa. c. 20. exponens illud verbum Ioan. 19. Vnus militum lancea latus eius aperuit; dicit, q̄ vigilanti verbo Euangelista: vsus est, vt non diceret: latus eius percussit, aut vulnerauit, sed aperuit, vt illic quodammodo vitæ ostium panderetur, vnde sacramenta Ecclesiæ emanarunt: sine quibus ad uitam, quæ verè est vita, non intratur. Sicut ergo à solo Christo virtus, & efficacia sacramentorum emanauit: sic ab ipso Christo solum institutio sacramentorum facta est. Quarto istud patet per sacerdotij translationem. Nam, vt dicit Apostolus ad Hebræos, 8. Omnis sacerdos, & omnis Pontifex ad offerendas hostias, & munera constituitur. Illius ergo est sacramenta instituire, cuius est sacerdotium transferre. quia translato sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat. Sed solus Christus fuit translator noui sacerdotij, & nouæ legis. Ergo solus Christus nouæ legis sacramenta instituit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod nec Iacobus, nec aliquis Apostolorum aliquod sacramentum instituit: sed institutum à Christo promulgauit.

AD secundum est dicendum, q̄ quamuis missio visibilis Spiritus sancti non fuerit facta ante Christi ascensionem, vel resurrectionem; plena tamen missio Spiritus sancti ante fuit facta. Patribus veteris testamenti, vt dicit Augustinus, 2. de Trinit. Et planum

Ioan. 1.

Tomo 5.

Tomo 9.

Tomo 3. cap. 20. 21.

Est, q̄ in sacramento confirmationis, quamuis Spiritum sanctus detur ad robur; non tamen datur visibiliter, sed inuisibiliter.

AD tertium est dicendum, q̄ per Apostolos dicitur facta esse sacramentorum institutio, vel traditio: quia per eos facta est eorum promulgatio, & administrationis executio: Quia enim sacramenta aliqua non erant de necessitate salutis; ideo eorum expressio, & administrationis executionem non curauerunt enarrare Euangelistæ: sicut fecerunt de alijs. quamuis (vt communiter ponitur) de sacramento confirmationis fiat mentio Matth. 19. Vbi Christus pueris manus imposuit. & de sacramento extreme vnctionis, Marci. 6.

Et per hoc patet responsio ad quartum.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quod effectus sacramenti detur alicui sine sacramento.

S. Thomas. 3. par. q. 64. art. 3. & lib. 4. sent. dist. 5. q. 1. art. 1. & q. 2. ar. 2. q. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, q̄ effectus sacramenti detur alicui sine sacramento: Quia effectus sacramenti est remissio peccatorum; Sed Papa per communicationem indulgentiæ potest peccata remittere. Ergo potest conferre effectum sacramenti sine sacramento.

2. Præterea: Christus potest effectum sacramenti conferre sine sacramento: quia potestatem suam sacramentis non alligauit. sed (vt dicit Cyrillus Alexandrinus patriarcha) tantam Christum potestatem contulit Petro, quantam ipse habuit, nihil sibi retinendo. potest ergo Papa conferre effectum sacramenti sine sacramento.

3. Præterea: Eandem potestatem habet Papa, quā & Apostoli. sed de Apostolis scribitur Act. 8. quod per impositionem manuum dabant Spiritum sanctum. Eodem ergo modo potest Papa conferre effectum sacramenti sine sacramento.

IN CONTRARIVM est. quia conferre effectum sacramenti, sine sacramento. pertinet ad potestatem excellentiæ, quam Christus solus sibi retinuit, & nulli alteri concessit.

RESOLVTIO.

Virtus sacramenti non nisi à Christo sine ipso sacramento conferri potest. Hanc tamen facultatem Ecclesiæ Ministris conferre potuit, sed non congruit.

B. Thomæ 3. par. q. 64. art. 4.

Tomo 7.

* al. contempti.

Tomo 4.

Tomo 9.

Tomo 3. cap. 1.

* al. in celis credantur.

RESPONDEO, dicendum, quod planum est, Christum posse dare gratiam alicui sine sacramento. Dedit enim gratiam Cornelio nondum baptizato. Vnde dicit Aug. contra Donat. cap. 21. in lib. de baptismo cap. Non dubito: & ponitur de conse. di. 4. Merito Centurio, vel Cornelius nondum baptizatus Symoni baptizato antepositus. nam iste ante baptismum Spiritu sancto repletus fuit: Ille autē post baptismum inflatus est immundo spiritu. Verumtamen, si iam Spiritu sancto accepto, Cornelius baptizari nolisset * contemptu tanti sacramenti, reus fieret. Hanc autem potestatem Christus non concessit alicui homini puro, sed solum sibi retinuit. vnde Aug. in lib. de consensu Euangelistarum cap. 15. & super Ioannem Tract. 5. soluens illam controuersiam, qualiter Ioannes Baptista cognouit Christum, & ignorauit: nam antequam ipsum baptizaret, eum cognouit esse Dei filium, quando dixit: Ego à te debeo baptizari: & tu venis ad me, quando uenientibus ad se dicebat: Post me uenturus est, qui baptizabit vos Spiritu sancto, & igne. Postmodum Ioan. 1. Sacerdotibus, & Leuitis quærentibus testimonium de ipso dixit: Ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare, ille mihi dixit: Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto. Hanc igitur controuersiam soluens Augustinus dixit: Quod Ioannes antequam Christum baptizaret, cognouit, & ignorauit: Nam cognouit, q̄ baptizauit in Spiritu sancto. sed ignorauit potestatem sacramentorum solum sibi retenturum, vt non concederetur alicui puro homini potestas sacramenta instituendi, & effectus sacramenti sine ipsis sacramentis conferendi, ne seruus in seruum, & homo in hominem poneret suam spem. Potuit ergo hanc potestatem Christus (vt videtur dicere Augustinus) conferre ministris Ecclesiæ: sed non congruit. Absurdum enim videtur dici, aliquid fieri non posse, cuius deest exemplum. Nam, vt ait in libro de spiritu, & anima: Numquam esse factum creditur, vt per foramen acus camelus transierit, & tamen ipse hoc dixit, Deo esse possibile. Nec factum esse creditur: quod aliquis nunquam fuerit sine peccato, excepto vno mediatore: Dei, & hominis: nō tamen debemus negare fieri posse, vt homo sine peccato esse potuerit: sic non debemus negare Christum hanc potestatem conferre potuisse, quamuis collata non sit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ remissio peccatorum per communicationem indulgentiæ datur contritis, & confessis: vnde non datur remissio culpæ, nisi mediante sacramento. Sed remissionem pœnæ debet illi culpæ, vel in toto, vel in parte conferre Papa, mediante officio.

AD secundum est dicendum, q̄ tantam potestatem Christus contulit Petro, quantam potuit ministerialem, non principalem habere: Vt quicquid absolueret, vel ligaret, mediante sacramento, vel remitteret, mediante officio; vice * eius putetur esse ligatum, vel solutum.

AD tertium est dicendum, q̄ Apostoli dabant

A spiritum sanctum, vel mediante sacramento confirmationis: vel mediante oratione, & sacræ scripturæ expositione, secundum quem modum dicit Apostolus Gal. 3. se dedisse eis Spiritum sanctum, & operatum fuisse in eis virtutes.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in sacramentorum forma.

S. Thomas. 3. par. q. 60. art. 7. & 8. Aluar. lib. 2. de Planctu Eccl. cap. xi.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispensare in sacramentorum forma. Quia Græci non vtuntur forma baptismi, qua vtuntur Latini. Ergo cum tam illi, quam isti credantur verum baptismum conferre; videtur, quod auctoritate humana in forma sacramenti possit fieri dispensatio.

2. Præterea: In extrema vnctione non inuenitur aliqua forma data ab ipso Christo. Ergo auctoritate Papæ talis forma est ordinata.

3. Præterea: In sacramento pœnitentiæ forma eius ponitur esse: Absoluo te. Sed talis forma non inuenitur tradita à Christo: ergo auctoritate humana in tali forma dispensatum est.

IN CONTRARIVM est. quia forma est essentialis rei: sed Papa non potest dispensare circa essentialia sacramentorum. Ergo nec in sacramentorum forma.

RESOLVTIO.

Sacramentorum forma dispensationem non admittunt: sed eis vti debet Ecclesia, quibus ipse Christus immediate vsus est: vel Apostoli, qui eas ab ipso acceperunt.

RESPONDEO, dicendum, quod quorundam opinio non fuisse Ecclesiam posse mutare formam sacramentorum, & instituire, quod potissime de forma sacramenti pœnitentiæ ausi sunt asserere, dicentes hanc formam: Absoluo te, non esse conuenientem. quia tali forma debet Ecclesia vti in sanatione infirmitatis spiritualis, sicut Apostoli vtantur in sanatione infirmitatis corporalis: sed Apostoli in sanando ægrotos non dicebant: Sano, sed sanet te Deus. Ergo eodem modo ministri Ecclesiæ non debent dicere: Absoluo te: sed absoluat te Deus. Vterius dicunt, q̄ temerarium est dicere: Absoluo te: puta, ostendo te absolutum, cum ipse ignoret, vtrum absolutus sit, vel non: sicut ignorat Dei voluntatem, cuius gratia fit absolutio, & peccatorum remissio. Addunt similiter, q̄ nullus potest dicere: Ostendo te absolutum, nisi forte esset sibi reuelatum, sicut Ioanni euangelistæ, & Beatæ Virgini. Sed hanc opinionem erroneam puto esse.

esse. Quia sicut remissio peccatorum non fit, nisi Christi auctoritate, iuxta illud Apostoli 2. Cor. 1. Ego quod donavi vobis, siquid donavi propter vos, in persona Christi. Sic formam instituere in quolibet sacramento solum ad Christum pertinet, a quo sacramenta instituta sunt. Nec est simile de sanatione corporali, & de remissione peccatorum: quia gratia sanitatis inter dona gratis data computatur: unde verbum dicentis: Sanet te Deus, non sanabat, sed sanationem impetrabat. sed verba sacramentalia efficiunt, quod significant. Unde verbum dicentis: Absoluto te: veram absolutionem efficit principaliter virtute Christi; & ministerialiter virtute clauium concessarum ministris Ecclesie. Nec est temerarium dicere: Absoluo te, cum ignoret, vel non sit sibi reuelatum, quod sit absolutus. Sicut enim iudex absque temeritate, testibus auditis, potest pronuntiare aliquem esse innocentem, quamuis secundum veritatem ignoret, an sit innocens: ita non temerarie Sacerdos ostendit aliquem esse absolutum in foro poenitentiae, in quo creditur poenitenti pro se, & contra se. Dico ergo, quod in formis sacramentorum non cadit dispensatio, sed illis debet, ut Ecclesia, quibus ipse Christus immediate usus est, vel Apostoli, qui ab ipso acceperunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod multi dicunt personam baptizantem non esse de essentia formae baptismi: sed solum inuocationem Trinitatis: Et ideo Graeci, & Latini verum baptismum conferunt.

AD secundum est dicendum, quod forma extremae unctionis tradita est ex verbis beati Iacobi, qui sacramentum extremae unctionis a Christo institutum promulgauit: Unde; quia in tali sacramento expectatur aliquod corporale futurum: puta alleuatio infirmitatis, dicente beato Iacobo: Alleuiabit eum Dominus; ideo Ecclesia viuitur pro forma, oratione deprecatoria, quia Iacobus dixit: Oratio fidei saluabit infirmum. In alijs vero sacramentis, cum solus effectus spiritualis expectetur, statim efficitur, quod significatur, auctoritate Christi, & virtute clauium. Unde viuitur semper verbo indicatio pro forma: ut Baptizo te: Absoluo te: & Chrismo te.

AD tertium est dicendum, quod forma poenitentiae habetur ex verbis Christi, Matthaei 18. dicitis: Quodcumque solueritis super terram, erit solutum, & in caelis. Per quod datur intelligere, quod persona ministri exprimenda esset in absolutione, sicut in sacramentis.

Mat. ultimo: Euntes baptizate omnes gentes. Et in fine: Quae omnia uobis dico, non habent finem.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorum materia.

S. Thomas 3. par. quaest. 60. art. 5.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in sacramentorum materia. Quia materia poenitentiae est subditus: sed Papa potest hunc subditum facere non subditum, ergo potest dispensare in materia sacramenti.

2 Praeterea: Materia Eucharistiae est panis: sed Graeci conficiunt in fermentato, nos vero in azimo. Cadit ergo dispensatio in mutatione materiae sacramenti. 3 Praeterea: Personae legitima contrahentes sunt materia sacramenti matrimonij. sed Papa potest facere personas illegitimas ad contrahendum legitimas, & econuerso. Ergo Papa potest dispensare in materia sacramenti.

IN CONTRARIUM est, quia materia ponitur in diffinitione sacramenti. Ergo est de essentia eius: & per consequens non cadit in ea dispensatio.

RESOLVTIO.

Materia essentialiter ad formam sacramenti ordinata non admittit dispensationem. sed materia diuersificatio penes accidentia non mutantia materiae speciem dispensationem admittit.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut videmus in rebus naturalibus; sic suo modo est in signis sacramentalibus. In naturalibus autem sic est, quod in his, quae differunt specie, materia est diuersa propter diuersitatem formae. membra enim leonis, & cerui differunt, quia animae eorum differunt: ut dicit Commentator primo de anima. Sed in his, quae sunt eiusdem speciei, forma non est diuersa nisi propter diuersitatem materiae: ita quod manet unitas formae specificae cum diuersitate materiae diuersificatae per diuersa accidentia. sic in signis sacramentalibus oleum, & aqua, & panis differunt sacramentaliter, propter diuersitatem formarum sacramentorum. Sed unum, & idem sacramentum potest habere materiam diuersificatam per diuersa accidentia: ut quod sit aqua dulcis, & amara non diuersificat speciem sacramenti baptismi. & quod sit azimus panis, vel fermentatus non diuersificat materiam sacramenti eucharistiae. In materia ergo ordinata essentialiter ad formam sacramenti non cadit dispensatio: sed in diuersificatione materiae penes diuersa accidentia non mutantia ipsius materiae speciem, vel entitatem, dispensari potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod habens usum

Auct. 1. de animacomm. 53. & 2. de animacomm. 60.

Materia diuersificata per accidentia non diuersificat speciem sacramenti.

† Dominicus forus lib. 4. sent. dist. 14. q. 1. art. 2.

usum liberi arbitrij poenitens, & confessus, est materia sacramenti poenitentiae, nec Ecclesia in hoc dispensare potest. Sed, quod sit subditus istius, vel illius, accidentale est sacramento. & in hoc recipit dispensationem.

AD secundum est dicendum, quod azimum, & fermentatum non mutant substantiam panis: & per consequens non mutant essentialiter materiam sacramenti.

AD tertium est dicendum, quod masculus, & foemina sunt materia sacramenti matrimonij, quod tamen legitime contrahant, vel legitime potest Ecclesia statuere diuersos gradus. Unde si matrimonium sit celebratum in aliquo gradu prohibito ab Ecclesia; si illa prohibitio fuit latens, legitimum fuit matrimonium, & legitimi filij inde nati: quia legitime secundum iudicium Ecclesiae fuerunt copulati. sed postmodum si prohibito ad notitiam Ecclesiae veniat, tale matrimonium iudicat esse illegitimum, sine dispensatione legitime facta.

* al. Sed matrimonium iudicat legitime factum similiter dispensatione facta.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in sacramentorum ritu.

Concilium Trident. sessio. 7. de sacramentis in genere can. 13.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in sacramentorum ritu: Quia magis est obseruandus ritus in figurato, quam in figura. Sed Exodi 12. praecipitur fuit, specialem ritum seruare in comestione agni paschalis, qui figurabat sacramentum eucharistiae. Ergo multo fortius determinatus ritus seruandus est in figurato.

2 Praeterea: Papa non potest dispensare in ritu eorum, quae faciunt ad satisfactionem hominis. quae non nisi a Deo habentur. Sed scribitur Exodi 29. quod per asperionem sanguinis, & inunctionem olei consecrabantur sacerdotes, & uestes eorum. Et Leui. 16. scribitur, quod sacerdos per asperionem sanguinis vituli expiabat sanctuarium ab immundicijs filiorum Israel, & a peccatis eorum: quorum remotio cum magis sit necessaria in administratione sacramentorum nouae legis; videtur, quod in tali ritu non cadat dispensatio.

3 Praeterea: Papa non potest dispensare in praecipis Dei, ut supradictum est. Sed tam sacramenta veteris legis, quam ritus administrandi, Dei auctoritate instituta sunt, ut dicit Augustinus. Ergo multo magis in noua lege.

IN CONTRARIUM est, quia ut scribitur de Conse. di. 1. cap. Iacobus. Iacobus frater Domini: & Basilius caesariensis Episcopus addiderunt nobis Missae celebrationem. & August. 1. ad Cor. 11. Epistola 118. dicit: Quod licet Christus post cenam corpus

Tome 2. cap. 6.

suum dedit discipulis: quo tamen ritu, vel ordine postmodum sumeretur, Apostolis reliquit docendum, & ordinandum.

RESOLVTIO.

Ijs, quae ad sacramentorum substantiam faciunt, seruatis; ritus ipsorum dispensationem admittere potest.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Hugo 2. libro de sacramen. par. 2. c. 5. omnis Ecclesiastica administratio in tribus constat: scilicet in ordinibus diuersorum Praelatorum: In administrationibus sacramentorum, & in diuersis praecipis subditorum. In omnibus istis Papa dispensare potest, si potest diuersus gradus, & diuersos ordines Praelatorum ordinare, & ordinatos tollere pro rerum diuersitate, & temporum: secundum, quod uidet Ecclesiae utilitati conuenire. Ergo potest diuersum ritum in administratione sacramentorum instituere, seruatis semper illis, quae ad essentiam, vel substantiam sacramentorum faciunt. In subditis vero potest diuersa praecipia ponere, & posita auferre, secundum statum, & conditionem ipsorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod ritus ille in sumptione corporis Christi non est seruandus secundum litteram, sed spiritualiter solum: Quia dicitur Aug. in lib. 83. quaestionum: Sumentes corpus Christi figuratum per agnum pascalem debent esse accincti renibus propter castitatem: Baculum debent tenere in manibus, propter Spiritus sancti firmitatem. Fortis enim est, ut mors dilectio: sicut scribitur Cantico ult. Debent esse calciati pedes, propter sancti euangelij veritatem, iuxta illud ad Ephe. 6. Calciati pedes in praeparatione euangelij pacis. Debent esse stantes propter attentionis charitatem. Et festinanter comedere, propter caelestis patriae gaudij aueritatem.

AD secundum dicitur, quod ritus ille non faciebat ad remotionem peccatorum infipientium animam: vel ad remotionem culpae spiritualis, quae potissime requiritur in sumptione corporis Christi. sed solum ad remotionem immundiciae corporalis. Unde ipsum sanctuarium dicebatur expiari: quod tamen subiectum culpae esse non potest.

AD tertium dicitur, quod ritus ille non poterat hominem seruientem, vel administrantem illa sacramenta perfectum facere secundum conscientiam: quia solum erat in cibis, & potibus, & varijs baptismatibus, & iustitijs carnis, ut dicit Apostolus ad Hebraeos. 9. Sed ritus administrationis, & sumptionis sacramentorum nouae legis requirit munditiam, & perfectionem conscientiae. Et ideo secundum augmentum Ecclesiae, & deuotionem fidelium potest ritus talis augmentari, & ordinari.

† Ioannes Roffen. aduersus Lutherum art. 16. † Quaest. 2. Tomo 4.

ARTICVLVS VI.

E

Ad Argumenta.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorum numero.

Concil. Trident. sess. 7. de Sacramētis in genere can. Et S. Thomas q. 65. ar. 1.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispensare in Sacramētorum numero. Quia omnia sacramenta ordinātur ad Christum: Sed totus Christus continetur in sacramēto Eucharistiæ. Potest ergo Papa dispē

Præterea: Papa potest vnum sacramentum multiplicare per plura: quia in sacramento ordinis potest plures ordines instituire supra institutos. Non enim fuerunt in primitiua Ecclesia, nisi duo ordines. postmodum Ecclesia sibi alios instituit. Ergo potest eodem modo plura sacramenta ad vnum reducere.

Præterea: In sacramento datur remissio peccatorum, sed omnia peccata remittuntur in baptismo. Sufficit ergo solum sacramentum baptismi esse.

Præterea: Matrimonium est sacramentum datū contra intemperantiam tactus. Potest ergo Papa dispensare, vt ordinetur aliud sacramentum contra intemperantiam gustus.

IN CONTRARIUM est, quia sacramenta omnia instituta sunt à Christo. Non ergo auctoritate puri hominis possunt alia sacramenta institui.

RESOLVTIO.

Sacramenta alia ab homine puro institui non possunt, nec diminui: sacramentalia verò dispensationē admittunt.

RESPONDEO dicendum, q̄ tria sunt genera sacramentorum, ut ponit Hugo 1. lib. de sacramentis cap. 7. Quædam enim sacramenta sunt proprie dicta, quæ per se faciunt ad hominis saluationē; & sine quibus salus hominis haberi non potest. Quædam vero sunt, quæ faciunt ad hominis exercitationem, vt aqua asperisionis, & susceptio cineris, & similia, sine quibus quàmuis salus hominis haberi possit, occupata tamen in his humana mēs aliquam sanctificationem, & gratiam ampliolem per ea acquirere potest. Aliqua vero faciunt ad eorum, quæ sunt vera sacramenta deuotam præparationem, sicut omnia sacramentalia: vt consecratio vestium, altarium, & Ecclesiarum, ac Ministrorum. In numero ergo primorum sacramentorū Papa dispensare non potest, quia ab illo instituta sunt, qui omnia posuit in numero, pondere, & mensura. Sed in numero aliorum, quæ non sunt proprie sacramenta, sed magis quædam sacramentalia: Papa potest dispensare, multiplicando, vel diminuendo secundum quod videt Ecclesiæ utilitati, & deuotioni fidelium expedire.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sacramentum Christi corporis est cibus grādium (vt dicit Augustinus) & ideo requirit sumentium sanctificationem, & mundificationem factam per alia sacramenta.

Lib. 8. cōf. 10. Tomo.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Papa sacramentum vnum non multiplicat in plura, nec sacramentum ordinis est nisi vnum sacramentum. non tamen est vnū nisi vnitatem ordinis, quod ipsum nomen importat: Vnde paucitas, vel plurificatio ordinum non facit in dicto sacramento diuersitatem: sed finis, ad quem ordinatur, vtilitatem.

AD TERTIVM dicitur: Quod quàmuis in baptismo peccata omnia remittantur: propter reiterationem tamen peccatorum actualium, cum ipse baptisimus non reiteretur: oportuit alia sacramenta ordinari ad expiationem illorum peccatorum. Vnde penitentia dicitur secunda tabula post naufragium.

Tabula secunda post naufragium.

AD QUARTVM est dicendum, quod incontinentia tactus non solum causat infectionem personæ, imo etiam causat infectionem naturæ: quia virtus generatiua, per quam fit humanæ naturæ propagatio, à bono proli deordinatur: nisi per sacramentū matrimonij reguletur.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorū iteratione.

S. Thomas par. 3. q. 63. art. 6.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispē sare in sacramentorum iteratione. Quia perfectius est sacramentum Eucharistiæ, quàm baptismi. Sed sacramentum Eucharistiæ reiteratur. Ergo similiter potest reiterari sacramentum baptismi.

Præterea: Iterato morbo, iterari debet medicina: sed confirmatio datur contra infirmitatem, & debilitatem spirituale. Reiterata ergo tali infirmitate: potest reiterari confirmatio.

Præterea: Sacramentum, in quo nō imprimitur character, reiterari potest. sed in aliquibus ordinibus sacramēti ordinis non imprimitur character: cuius probatio est: quia constituti in minoribus possunt reuerti ad statum laicalem. Sacramentum ergo ordinis reiterari potest.

IN CONTRARIUM est Apostolus ad Hebræos 6. vbi ait, q̄ impossibile est eos, qui semel illi minati sunt per baptismum; & iterum prolapsi sunt in peccatum, ruitus renouari ad penitentiam, vt iterum baptizentur. quia tales sunt iterum crucifigentes sibi mer filium Dei.

* al. per

R E-

RESOLVTIO.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorum ordinatione.

S. Thom. par. 3. q. 65. ar. 2.

D octauum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispē sare in sacramentorum ordinatione. sicut enim character vnus ordinis non dependet ab alio, quia potest quis fieri sacerdos, vel diaconus per saltum, non assumpto ordine subdiaconatus, vel alijs inferioribus ordinibus: ita vnum sacramentum non videtur dependere ex alio, cum quodlibet sacramentū habeat suum effectum. Potest ergo Papa dispensare, vt non baptizatus recipiat alia sacramenta.

Præterea: Causa est prior suo effectu, loco, tempore, & dignitate, vt dicit Philosophus. Sed causa omnis sacramentalis gratiæ est ipse Christus realiter in sacramento Eucharistiæ contentus. Ergo sacramentum Eucharistiæ tempore debet præcedere sacramentum baptismi.

Præterea: Matrimonium est vnum sacramentū: sed hoc fuit in primo statu ante peccatum, alia vero sacramenta post peccatum instituta sunt. debet igitur matrimonium præcedere omnia alia sacramēta.

IN CONTRARIUM est, quia sacramentum baptismi ponitur ianua, & ostium omnium sacramentorum.

RESOLVTIO.

Sacramentorum ordo varius esse potest, si ipsa variè considerentur. hoc est, quantum ad necessitatem, dignitatem, diurnitatem, & administrandi potestatem.

RESPONDEO, dicendum, q̄ ordo in sacramentis quatuor modis considerari potest. Primo quantum ad necessitatem. Secundo quantum ad dignitatem. Tertio quantum ad temporis diurnitatem. Quarto quantum ad administrandi potestatem.

Primo modo sacramentum baptismi debet præcedere omnia alia: quàmuis enim Deus posset sine baptismo aliquem saluare: secundum ordinem tamen à Deo institutum homo saluari non potest sine baptismo. quia nisi homo renascatur aqua & Spiritu sancto non potest intrare in regnum Dei, vt dicitur Ioan. 3.

Secundo modo sacramentum Eucharistiæ præcedit omnia alia sacramēta. quia dignius est omni alio, cum ibi continetur Christus, non solum per gratiæ efficaciam, sicut in alijs: verum etiam per suam realem præsentiam.

Tertio modo matrimonium præcedit alia sacramenta.

In sacramentorum iteratione, quæ iterabilia non sunt, dispensari nullo modo potest.

RESPONDEO, dicendum, quod in rebus naturalibus, & corporalibus triplicem videmus potestatem. Vnam recipiendi: quæ à Philosopho appellatur potentia materiæ, secundum quam ipsa materia est in potentia recipiendi omnes formas, & omnes perfectiones naturales. Secunda est resistendi, sicut ferrum, & omnia dura habent potentiam resistendi, vt non faciliter recipiant peregrinas impressiones. Tertia est agendi: sicut ignis habet potentiam calefaciendi. Iti autem triplici potentiæ in corporalibus correspondet triplex potentia in sacramentalibus, quia in baptismo imprimitur potentia recipiendi. baptizatus enim potest omnes perfectiones spirituales, & sacramentales recipere. In confirmatione vero imprimitur potentia resistendi. vt non ibi faciliter recipiatur peregrina impressio contra nomen Christi. Sed in sacramento ordinis imprimitur potestas agendi, & administrandi cætera alia sacramenta. Cum ergo character, & potestas spiritualis in istis tribus sacramentis à Christo imprimatur indelebiter, à quo sacramenta sunt instituta. Sicut Papa non potest dispensare in characteris, & dictæ potestatis impressione, vel expulsionem, quia ex quo imprimitur animæ, numquam potest auferri per suspensionem, vel degradationem, quinimo in anima separata remanet. dicit enim August. 1. lib. de Symbolo, cap. 6. Quod si hæreticus correctus incipiat nouiter Christo militare: nullus tamen audeat ei characterem baptismi mutare: sic non potest dispensare in dictorum sacramentorum reiteratione.

Tomo 91

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ licet sacramentum Eucharistiæ sit perfectius in continetia, non tamen est perfectius in receptionis potetia, quia non imprimitur in eo character: sicut in baptismo, & in sacramentis supradictis.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ confirmatio datur contra spirituale infirmitatem consecutam ex originali peccato: quod quidem vnum fuit formaliter. Vnde sicut ille nō reiteratur, sic non debet reiterari confirmatio.

AD TERTIVM est dicendum, q̄ secundum communiorem opinionem in quolibet ordine imprimitur character: & quantumcūq; in minoribus ordinibus ordinati transferant se ad laicatum: semper tamen in eis remanet characteris impressio, quia si de laicatu ad clericatum reuertantur, non sunt iterum ordinandi.

In illis ordinibus ordinandi.

Lib. 2. de pecc. orig. cōtra Pelag. & Cēlest. cap. 34. Tom. 7. Gratiani institutū circa tractatū de sacramētis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, q̄ non est simile. quia characteres ordinum non præsūponūt se ad inuicem de necessitate, sed de congruitate, secundum ordinationem Ecclesiæ. Vnde mandatum Ecclesiæ transgredere, si aliquis faceret se ordinari per saltum: sed tam sacramentum ordinis, quàm

alia, de necessitate præsūponunt characterem baptismalem: Vnde si non baptizatus ordinaretur, esset iterum reordinandus: Nihil enim potest recipere qui caret potentia recipiendi.

AD secundum dicitur, q̄ Christus est causa efficiens omnis sacramentalis gratiæ. & quātum ad hoc verum est, q̄ sacramentum Eucharistiæ præcedit omnia alia sacramenta tempore, & dignitate: sed formaliter ipsa gratia baptismalis præcedit perceptionē sacramenti Eucharistiæ, quia non aliter homo efficitur dignus dictum sacramentum percipere, nisi fide informata charitate.

AD tertium dicitur, q̄ quamuis institutio sacramenti matrimonij tempore præcesserit institutionē omnium aliorum sacramentorum; tamen quia minus habet de spiritualitate, quàm alia: ideo non primo loco, sed vltimo inter sacramenta est numerandum, & ordinandum.

† Cap. 1. & 3. extra de presbytero non baptizato.

QVAEST. LIX. DE DISPENSATIONE ARTICVLORVM.

DEINDE considerandum est, de dispensatione articulorum. Circa quod queruntur quatuor. Primo, Vtrum Papa possit dispensare in noui Symboli editione. Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum additione. Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum diminutione. Quarto, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum coactione.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE IN NOVI SYMBOLI EDICTIONE.

S. Thom. 2. 2. q. 1. art. 10. Et Aluar. de Planctu Ecclesie lib. 2. cap. 11.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non possit dispensare in noui Symboli editione. Dicit enim Aug. 1. lib. de Symbolo, cap. 1. Quod Symbolum ad hoc fit, vt verba, quæ per diuinam Scripturam sparsa sunt ad vnum redacta tardotum hominum memoria non laberetur, vt omnis homo possit discere, & tenere quod credit. Sed si Papa posset semper nouū Symbolum condere, ex eorum multiplicatione me-

moria non iuaretur, sed potius confunderetur. 2. Præterea: In Symbolo explicantur illa, quæ sunt fidei: sed quamdiu fumus in ista vita non possumus explicare, quæ ad fidem pertinent. Vnde dicit August. 2. lib. de Symbolo cap. 2. Quod non debemus esse curiosi ad inuestigandum quod Apostoli minimè exprimere, & explicare potuerunt. Non est ergo nouum Symbolum condendum. 3. Præterea: Quæ ponuntur in Symbolo non debent ratione probari. Sed Aug. dicit libro supradicto cap. 1. Quod sancti Symboli suscepimus rationem exponendam. Ergo videtur, q̄ nouum Symbolum condere ad Papam non spectet.

IN CONTRARIVM est, quia Symbolum est regula fidei, vt idē Augustinus dicit 1. lib. de Symbolo. Sed quotiens fidei regula ventilatur, ad Petrum, & sui nominis honoris auctoritatem referendum est, vt dicitur 2. 4. q. 1. c. Quotiens.

RESOLVTIO.

Symbolum nouum condere ad Papam solum spectat.

RESPONDEO, dicendum, q̄ hanc quæstionem determinat Aug. 1. lib. de Symbolo: vbi vult, q̄ omnis Symboli condendi, & ordinandi in sancta Dei Ecclesia terminatur auctoritas. Habet enim fides christiana tria secundum eundem Augustinum. Primo, vniuersaliter, vnde dicitur catholica, quia non docetur in angulis, sicut doctrina hæreticorum, sed publice, & vniuersaliter diffusa est per vniuersum orbem. Secundo,

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE IN ARTICULORVM ADDITIONE.

S. Thomas 2. 2. q. 1. art. 7. & 9. & opusculo. 5. & 6. & Hostiensis in summa tit. de fide catholica Aluar. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. xi.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in articulorum additione. quia articuli ab aliquibus ponuntur duodecim secundum numerum 12. Apostolorum. sed Papa non potest numerum Apostolorum multiplicare: Ergo nec numerum articulorum.

2. Præterea: Fides est de his, quæ in sacra Scriptura continentur. sed contra illa non est aliquid addendum, vel diminuendum, vt scribitur Deuter. 4. & Apoc. vlt.

3. Præterea: Omnes articuli, vel sunt de Christi diuinitate, vel de eius humanitate. quia in hoc consistit tota hominis beatitudo. iuxta illud Io. 1. 7. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Sed articuli pertinentes ad Christi diuinitatem non ponuntur, nisi septem. Primus est de essentiæ vnitatem: Credo in Deum. Secundus est de persona patris: Patrem omnipotentem. Tertius est de persona Filij: Et in Iesum Christum filium eius. Quartus est de persona Spiritus sancti: Et in Spiritum sanctum Dominum. Quintus est de appropriato patris: Factorem cœli, & terræ. Sextus est de appropriato filij: Carnis resurrectionem. Septimus est de appropriato Spiritus sancti: Et vnam sanctam, catholicam Ecclesiam. Et septem ponuntur de vera Christi humanitate. Primus est eius conceptio. Secundus est eius incarnatio. Tertius est eius passio. Quartus est eius ad inferos descensio. Quintus est eius resurrectio. Sextus est eius in cœlum ascensio. Et Septimus est eius aduentus ad iudicium. Supra ista ergo non est aliquid plus addendum.

IN CONTRARIVM est, quia crescente fide, potest crescere articulorum fidei numerus. sed Greg. † dicit, quod secundum incrementa temporum creuit * fides sanctorum Patrum: & quanto viciniore fuerunt aduentui Saluatoris: tanto sacramenta salutis plenius perceperunt.

RESOLVTIO.

Papa in Articulorum additione dispensare potest, quantum ad ipsorum Articulorum multiplicationem: quantum ad eorum, quæ in articulis ponuntur, augmentationem.

† Hom. 16. super Ezechiel. * al. sciētia.

Tom. 6.

Secundo, vnitatem: quia vna fuit fides antiquorū, & modernorū, vt dicit Apostolus ad Eph. 4. Vnus dominus, vna fides, & vnum baptisma. Tertio, auctoritatem. Dicit enim Aug. contra Epistolam fundamenti c. 5. Ego non crederem euangelio, si non crederem Ecclesiæ. Ex his tribus patere potest, quod nouum Symbolum condere solum ad Papam spectat. Nam in Symbolo ponuntur illa, quæ vniuersaliter pertinent ad christianam fidem. Illi ergo incumbit auctoritas huiusmodi Symbolum condere, qui est caput fidei christianæ: & in quo tamquam in capite omnia membra Ecclesiæ vniuntur: & cuius auctoritate omnia, quæ ad fidem spectant, firmanur, & roborantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ semper Symbolum, quod de nouo conderetur, breuiter colligeret, quæ essent de salute credendi. & ideo semper memoria iuaretur, & nō cōfunderetur. Nec oportet omnes credēs omnia Symbola, & quæ in prædictis Symbolis continentur, actualiter in memoria retinere: sed illa dumtaxat, quæ essent ad necessitatē salutis: Alia autem minores tenerentur credere in fide maiorum, ad quos pertinet fidem defendere, & in symbolis ipsam explicare contra insurgentes errores. Aliud est enim scire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi æterna est: & aliud est scire quemadmodum hoc ipsum, & ipsius opituletur, & contra impios defendatur, vt dicit Aug. 1. 4. de Trini. cap. 1.

Nicolaus Eymericus Directorio Inquisitorū par. 1. q. 7. & 12.

Tom. 3.

AD secundum est dicendum, quod Aug. nō loquitur de explicatione aperte visionis, qui erit in patria: vbi illa, quæ nunc homo credit, aperte videbit: non autem loquitur de explicatione enigmatica cognitionis viæ, in qua tamen nisi homo explicite credat, quæ ad salutem pertinent, ibi aperte non videbit, dicente Propheta: nisi credideritis non intelligetis.

Itaq. 6.

Tom. 3.

AD tertium dicitur, quod Aug. loquitur de ratione demonstratiua, sed de ratione expositiua. Est enim triplex gradus cognoscendi illa, quæ sunt fidei. Vnus est, per solius voluntatis firmam adhesionem. Secundus est, per sacra Scripturæ expositionem, declarationem, & contrariorum solutionem, vnius textus per alium, vel vnius articuli per alium. Tertius est, philosophiæ, & scientiæ humanæ cum fidei admixtione. Primus gradus fuit, & est in omnibus fidelibus simpliciter credentibus: Secundus fuit in Doctoribus Ecclesiæ primitiua. Et tertius est in Doctoribus præsentis temporis.

Tom. 9.

* al. labo- tagt.

R 5.

RESPONDEO, dicendum, quod, Papam posse dispensare in articulo additione, potest tripliciter intelligi. Primo, quantum ad ipsorum articuloꝝ multiplicationem. Secundo, quantum ad eorum, quæ in articulis ponuntur, explicationem. Tertio, quantum ad eorum, quæ ad articulos possunt reduci, augmentationem. Omnibus istis modis Papa potest dispensare in articuloꝝ additione. quia sicut potest nouum Symbolum condere: ita potest nouos articulos supra alios multiplicare. Secundo potest articulos in Symbolis positos per plures articulos explicare. Tertio, quia ferè omnia credibilia ad articulos in Symbolis positos possunt reduci; potest articulos prædictos per talem reductionem augmentare, ut sub quolibet articulo ponantur plura credibilia, quam posita sint.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod eiusdem auctoritatis est Papa, & alij Episcopi, & Pastores Ecclesiæ: cuiusmodi fuerunt Petrus, & alij Apostoli. Vnde sicut ipsi per aliquos articulos necessaria ad salutem in Symbolo collegerunt, & postmodum Patres in Nyceno Concilio propter errores insurgentes supra illa, in alio Symbolo aliqua addiderunt: sic nunc propter eandem causam Ecclesia possit aliud Symbolum ordinare, vel per modum articuloꝝ additionis, vel per modum explicationis, seu reductionis, sicut dictum est.

AD secundum est dicendum, quod ad illa, quæ in sacra Scriptura ponuntur, non debet fieri aliqua additio erroris, vel falsitatis, vel diminutio veritatis: sed addere veritatem, quam continet, explicare, & declarare, semper licuit Ecclesiæ, & semper licet.

AD tertium est dicendum, quod quamuis in articulis numeratis substantialiter tota hominis salus consistat, & fundamentum fidei Christianæ in illis substantialiter contineatur: multa tamen ad illa possunt reduci, contra quæ si aliqui errores insurgerent, possit Ecclesia sub prædictis articulis ponere, vel de eis nouos articulos condere.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in articuloꝝ diminutione.

Citati in præcedentibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in articuloꝝ diminutione. quia eius est diminueri, cuius est addere. sed Papa potest dispensare in articuloꝝ additione, ut dictum est, ergo & in eorum diminutione.

Præterea: Vtile est, quod Papa dispenset in articuloꝝ additione explicando, & declarando, vel no-

Euiter condendo quandoque propter insurgentes hæreses. ergo eodem modo vtile est, ut quandoque dispenset, ut quæ sunt fidei occultentur, & non explicentur, ne simplices in errorem labantur. Vnde Paulus Gal. 2. seorsum dicit se contulisse de his, quæ erant fidei, ne forte in vacuum curreret, vel cucurrisset.

3 Præterea: Christus mandauit Matth. 18. scandalum pusillorum esse vitandum. sed quædoque aliqui infirmi in fide scandalizantur de his, quæ ponuntur in articulis: Vtile est ergo dispensare quandoque, ut talia in Symbolo non ponantur.

4 Præterea: Multi articuli ponuntur in cancellaria Parisiensi, in quibus planum est, quod Papa possit dispensare. Ergo eodem modo in articulis fidei.

IN CONTRARIVM est. quia in articulis continetur substantialiter fundamentum fidei: Sed sicut Papa non potest dictum fundamentum tollere: ita non potest ipsum diminueri: quia fundamentum nemo potest ponere præter illud, quod positum est, quod est Christus Iesus.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad modum credendi, explicandi illa, quæ creduntur, in articuloꝝ diminutione dispensare potest: sed quantum ad credibile substantiam, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod, Papam diminueri posse articulos fidei, dupliciter potest intelligi. Primo, quantum ad substantiam credibilem. Secundo, quantum ad modum credendi, & explicandi illa. Primo modo non potest illa, quæ sunt fidei, diminueri, nec destruere. Dicit enim Apostolus 2. Corin. 10. Gloriamur de potestate nostra, quam nobis dedit dominus in ædificationem, non in destructionem vestram. Tota enim gloriatio Ecclesiastica potestatis debet esse in ædificatione, & augmentatione fidei Christianæ: non in destructione, vel diminutione: quia in hoc nullum est posse. Non enim (ut ait Apostolus 2. Cor. 13.) possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate: Sed secundo modo, si in explicatione articuloꝝ nunc facta aliqui errores insurgerent, possit ad extirpationem illorum alium modum credendi explicare, & ordinare.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile. Non enim præcipitur Papæ lucernam, & fidem Christi sub modio ponere, & abscondere. sed bene mandatur sibi, ipsam super candelabrum exaltare. Extenditur ergo eius posse ad fidei augmentationem, & exaltationem, non ad diminutionem, vel destructionem.

AD secundum dicitur, quod Papa bene mandat, & dispensat, quod illa, quæ sunt fidei, non proponantur simplicibus disputanda, exponenda, seu declaranda: sed in hoc non consistit fidei articuloꝝ diminutio, vel destructio, sed magis eorum integra obseruatio.

AD tertium dicitur, quod fidei veritas, & iustitiæ

1. Cor. 3.

† id est, quod esse credendum id, circa quod erratur.

Marth. 5.

tiæ integritas, & vitæ sanctitas propter scandalum pusillorum dimittenda non sunt: Vnde & Apostolis dicentibus Christo: Scis, quia Pharisei, audito verbo tuo, scandalizari sunt; dictum est Matth. 15. Sinite eos, cæci sunt, & duces cæcorum.

AD quartum dicitur, quod illi articuli pertinent ad diuersas opiniones Magistrorum, nec proponuntur illa, quæ in illis articulis ponuntur omnibus fidelibus credenda, vel tenenda. Vnde Papa secundum pleniorum informationem veritatis possit illos approbare, vel improbare, sicut sibi placeret.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in articuloꝝ coactione.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 8. Conradus Brun. lib. 3. de heret. cap. 5. Et Gondissaluis tract. de heret. q. 25. Et Archidiaconus in cap. Quicunque, de heret. lib. 6.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in articuloꝝ coactione. Quia articuli sunt principia doctrine fidei; sicut de quolibet dicitur esse vel non esse, & cetera similia, sunt principia in scientia humana. sed assentire illis principiis inducti sunt homines ab ipsa veritate coacti: ut dicit Philosophus. Ergo multo fortius coguntur homines assentire articulis fidei: cum ista sint veriora illis.

2 Præterea: Articulus secundum Etymologiam nominis dicitur ab arctando: quia arctat ipsos credentes ad credendum. Non est ergo dispensabile, quod articuli credentes non cogant.

3 Præterea: Dicit Aug. in de vera Religione, c. 31. quod quamuis homines, cum instituunt legem, possint de ipsa iudicare; postquam tamen instituta est, necessarium est secundum ipsam viuere. Sic eodem modo antequam articuli explicentur in Symbolo; licet aliter sentire. postmodum vero necessarium est sic credere.

IN CONTRARIVM est August. tract. 26. in Ioan. cap. 6. Qui sic dicit: Cetera quis potest nolere: credere autem non nisi volens.

RESOLVTIO.

Articuli necessitate finis consecutionis cogunt omnes: necessitate obseruationis non nisi baptizatos: necessitate vero coactionis neminem cogunt.

RESPONDEO, dicendum, quod articulum arctare, vel cogere aliquem tripliciter potest intelligi. Primo necessitate finis consecutionis. Secundo necessitate coactionis. Tertio necessitate obseruationis. Primo modo articuli omnes cogunt, & omnes arctant iam credentes, quam non credentes: quia sicut sine fide impossibile est placere Deo, ut dicit Apo-

Astolus ad Hebræ. xj. Sic impossibile est, ut aliquis consequatur finem fidei, puta Deum, sine fide in articulis contenta. possit enim Deus saluare aliquem sine sacramentis Ecclesiæ: sed non possit ipsum saluare sine fide, vel per Ecclesiam sibi prædicata, vel à Deo immediatè inspirata. Non enim possit saluare aliquem non credentem ipsum esse Deum Saluatorem eius. quia dicit Apostolus Heb. xj. Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & sperantibus in se remunerator sit. Secundo vero modo nullos cogit: nec credentes, nec ipsos non credentes: quia nulli coguntur fidem recipere, & fidei articulis assentire necessitate coactionis, sed sola voluntate adhesionis. Credere enim secundum Aug. est cum assensu voluntatis iudicare. Sed tertio modo, cogit solum fidem recipientes. postquam enim homo in baptismo fidem christianam recipit, & ibi diabolo, & pompis eius vniuersaliter renunciat: ex tunc cogendus est per Ecclesiam dictam promissionem obseruare, & fidem promissam non violare. Si enim leges humanæ, ut dicit Aug. cogunt, ut promissa hominum ad inuicem facta integraliter seruentur, multo magis cogendi sunt homines, ut promissionem factam Deo non corrumpant. Necessitate ergo finis consecutionis articuli cogunt omnes: necessitate vero coactionis cogunt nullos: sed necessitate obseruationis cogunt solum baptizatos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in assensu principiorum scientiæ humanitatis inuentæ est coactio propter euidentiã speculationis. quia in eis intellectus euidenter conclusionem intuetur, & speculatur: sed in articulis non potest esse coactio propter euidentiã speculationis, cum talia sint supra intellectum. Est autem ibi coactio voluntatis adhesionis. quia voluntas, quæ liberè credit, cogit, & captiuat intellectum: secundum quem modum dicit Apostolus 2. Corin. 10. Cogentes, & captiuantes omnem intellectum in obsequium Christi. Vnde quamuis ista sint illis veriora: non tamen sunt humanæ cognitioni euidentiora.

AD secundum est dicendum, quod articulus arctat arctitudine finis consecutionis: quia aliter finis consequi non potest sine fide in articulis explicata: (ut dictum est) sed non arctat arctitudine agentis coactionis, cum ipsa voluntas liberè adhæreat his, quæ sunt fidei.

AD tertium est dicendum, quod illa coactio intelligitur quantum ad obseruationem articuloꝝ, respectu illorum, qui iam fidem liberè receperunt, qui postmodum per Ecclesiam coguntur fidem promissam integrã seruare.

† id est, exposuerunt, ut mox declarat Augustor.

† id est, exposuerunt, ut mox declarat Augustor.

QVAEST. LX. DE DISPENSATIONE LEGVM, ET CANONVM SANCTORVM.

LETIVS videndum est de dispensatione legum, & canonum Sanctorum. Circa quod queritur octo.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare in lege naturæ.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in lege Moisaica.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in lege Evangelica.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare in omni lege humana.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare in Epistolis Pauli.

Sexto, Vtrum Papa possit dispensare in dictis Doctorum, qui approbati sunt per Ecclesiam.

Septimo, Vtrum Papa possit dispensare in canone predecessorum Pontificum.

Octavo, Vtrum Papa possit dispensare in Canone Conciliorum sanctorum Patrum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in lege naturæ.

S. Tho. 1. 2. q. 94. art. 5.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in lege naturæ. Dicit enim Iuriconsultus: Ius naturale est quod omnia animalia docuit, & quod est commune omnibus, quæ sunt in mari, & in terra: ut omnium cõmunis possessio, maris, & fœminæ coniunctio, quam nos matrimonium appellamus. placuit enim, quod in omnibus istis Papa dispensat. Cedit ergo dispensatio in lege naturæ.

Præterea: Omne corruptibile, & mutabile est dispensabile: sed lex naturæ corruptibilis est & mutabilis. Corrupta enim erat lex naturæ in illis, de quibus dicit Apostolus ad Rom. 1. Fœminæ eorum mutauerunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam.

Præterea: Omne corrigibile est dispensabile: sed lex naturæ est corrigibilis. Dicit enim glo. super illo verbo Eccl. 17. Addidit ei disciplinam, & legem vitæ. quod legem vitæ appellat, quam ad correctionem naturalis legis scribit. Vnde dicitur: Et

IN CONTRARIUM est, quod scribitur in principio decretorum: Ius naturale est, quod in lege, & in Euangelio continetur: sed in hoc non cadit dispensatio. Non ergo potest Papa dispensare in lege naturæ.

RESOLVTIO.

Papa in lege naturæ, quantum ad eius additionem, & subtractionem dispensare potest: sed quantum ad eius vniuersalem inclinationem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod in anima nostra est duplex potentia: vna, qua verum cognoscitur: alia, qua bonum appetitur. In potentia ergo intellectiua, qua verum cognoscitur, impressa est quædam naturalis inclinatio ad cognitionem veri, aliter non inclinaremur ad addiscendam cognitionem veritatis. Vnde dicit Aug. 10. de Trinit. cap. 1. q. nisi impressam haberemus omnium disciplinarum rationem; ad nullam earum tanto discendi studio flagramus. In potentia vero volitiua, qua bonum appetitur, impressa est naturalis inclinatio ad affectionem boni: quia secundum eundem August. 8. de Tri. c. 3. Nisi haberemus impressam affectionem boni: nec ipsum bonum prosequeremur, & malum fugeremus: nec vnum bonum alteri præponeremus. Naturalis ergo inclinatio impressa intellectui practico, qua receptis speciebus principiorum agibulum, naturaliter intellectus iudicat vnum esse prosequendum, & alterum fugiendum, lex naturæ proprie appellatur, quæ duo habet.

Primo, quia est aptitudinalis, non actualis. Secundo, quia est vniuersalis, non particularis: quia vero est aptitudinalis, non reducitur ad actum nisi per nostram operationem, & extrinsecam impulsione. sed: quia est vniuersalis, non potest ad actum reduci nisi per aliquorum additionem, & aliquorum subtractionem. vniuersale enim non agit, nisi aliqua particulariter addantur. nam particularia indiuidua addunt super speciem conditiones indiuiduales: species vero addunt supra genus specificas differentias. Vnde dicit Philosophus 1. Metaph. q. non sanatur homo, sed iste homo: nec calefacit caliditas, sed ista caliditas. Ipsorum enim particularium proprium est agere, vel pati: nec sufficit aliquorum additio, nisi sit aliquorum subtractio. Continentur enim ipsa particularia potentialiter in vniuersali, quæ nisi actualiter subtrahantur, & explicentur, secundum illud vniuersale non conuenit agere, nec pati. Querit enim Porphyrius Vnde habet vniuersale, quod est genus, differentias.

Tomo 3.

Arist. 1. Metaph. i. Prologo.

Porphyr. 6. de Differen. Et

Et responderet, quod potestate quidem habet omnes: actu vero nullam. In nullo ergo genere continetur potentia, sed in materia formæ potentialiter includuntur. Vnde sicut materia non est principium agendi, nisi ab ipsa abstrahatur, vel subtrahatur forma: sic vniuersale nihil agit, vel patitur: nisi ab eo subtrahantur particulares differentie. ergo quia lex naturæ est aptitudinalis, & habitualis, ut reducatur ad actum, indiget nostra operatione, & ad talem actum reduci non potest per nostram operationem, nisi per aliquorum particularium additionem, & per aliquorum subtractionem, & explicationem, cum nostra operatio non nisi particularium sit. Vnde puto, quod signanter Iuriconsultus dixit, q. cum aliquid addimus, vel subtrahimus iuri diuino, vel naturali, ius civile, & iura particularia efficitur, secundum quæ in causis singulis agitur, & iudicatur. Cum ergo queritur an Papa possit dispensare in lege naturæ: Puto esse dicendum, q. in lege naturæ secundum eius inclinationem vniuersalem Papa dispensare non potest: quia illa vniuersalis inclinatio, quam legem naturæ appellamus, a superiori agente est cuiuslibet naturæ impressa: Sed in lege naturæ, quantum ad eius additionem, & quantum ad eius subtractionem Papa dispensare potest: quia suum est supra illam vniuersalem inclinationem aliqua particularia addere, & aliqua ibi potentialiter contenta subtrahere, & explicare, per quorum subtractionem, vel additionem contingat secundum illam aptitudinalem, vel habitualement inclinationem actualiter agere, vel pati.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Deus cuiuslibet rei impressit aliquam regulam, qua dirigitur in eius operatione. Sicut ergo sunt tria genera operationum; ita tripliciter potest accipi lex naturæ. Quædam enim operantur solo instinctu naturæ sine cognitione, & electione: ut insensibilia. Quædam vero cum cognitione: sed sine electione, & discretionem, ut irrationabilia: sicut omnes araneæ eodem modo faciunt telam. Quædam vero cum cognitione, & discretionem, ut rationabilia. Prima regula uocatur lex naturæ communiter, & large. Secunda vero magis proprie. Tertia maxime proprie. Quamuis ergo Papa non possit dispensare in lege naturæ communiter sumpta: dispensat tamen in lege naturæ secundum, quod restringitur ad humanam naturam agentem cum electione, & discretionem.

Ad secundum, & tertium est dicendum, q. sicut dictum est, lex naturæ, cum sit aptitudinalis, & habitualis, non reducitur ad actum, nisi per nostram operationem: vnde sicut per nostram bonam operationem, & principaliter per diuinæ gratiæ motionem talis naturalis lex illustratur, & fulgoratur, ut actualiter tendat in bona, iusta, vera, & recta, in quæ naturaliter inclinatur: sic per nostram prauam operationem, & diaboli illusionem obumbratur, & obtenebratur, ut sic remaneat prostrata: quatenus in illa, ad quæ natu-

raliter inclinatur, actualiter tendere non ualeat: ut dicit August. 9. de Tri. cap. 6. Quod iudicium legis naturalis semper est veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmum est.

Et dato, q. corporalium imaginum phantasmatum tegatur nubilo quodam, non inuoluitur, atque confunditur. Non igitur talis lex est per peccatum corrupta: sed bene est obnubilata, & obtenebrata: Ad cuius remotionem, & correctionem data fuit lex scripta: & ultimo ad perfectam eius curationem data fuit lex euangelica.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in lege Moisaica.

S. Thomas 1. 2. q. 100. art. 8.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in lege Moisaica: quia lex illa iusta, & sancta fuit iuxta illud Rom. 7. Lex sancta, & mandatum sanctum, iustum, sed iustitia perpetua est, & immortalis, ut scribitur Sapientia 7. nec

in ea cadit dispensatio. Præterea: Lex illa à Deo data fuit. iuxta illud Matth. 15. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram: & loquitur de mandato legis datæ Iudæis. sed nullus potest dispensare in lege, nisi ille, qui est conditor legis. Non pertinet ergo ad Papam dispensare in lege illa, cuius ipse lator non fuit. Præterea: Lex illa continebat præcepta moralia. sed in illis non cadit dispensatio, cum sint necessaria omnibus volentibus consequi salutem æternam: iuxta illud Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata.

IN CONTRARIUM est: quia lex illa onerosa fuit. sed Act. 15. Petrus, cuius successor Papa est, dixit: Vt quid tentatis onus imponere super ceruices Discipulorum, quod nec nos, nec Patres nostri portare potuerunt?

RESOLVTIO.

In lege Moisaica dispensatum fuit, quantum ad representationem figurati, illius legis explanationem, consiliorum additionem, modumque obseruationis.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur ad Hebræ. 7. Translato sacerdotio, necesse est, ut legis translato fiat. Planum est autem, q. sacerdotium Christi successit sacerdotio leuitico. sicut ergo per Christi sacerdotium est facta translatio sacerdotij Leuitici: ita per legem Euangelicam facta est translatio legis Moisaicæ. Est autem facta triplex dispensatio

Refertur in cap. translato. de constit.

Dispositio

1. 1. 5. ius naturale. ff. de iustit. & iur. & s. 1. instit. de iure nat. gēt. & ciuili.

tio per ipsum Christum in lege Moyſi. Vna, quantum ad præcepta cerimonialia, quia per ipsum fuerunt completa: cum ipse fuerit finis, & terminus omnium illorum, dicente Apostolo I. ad Cor. 10. Omnia in figura contingebant illis. scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum deuenerunt. Alia, quantum ad moralia, quæ per ipsum fuerunt impleta, ipſo dicente Matth. 5. Non ueni ſoluere legem, ſed adimplere. Tertia, quantum ad iudicialia, quæ per ipsum fuerunt mitigata. iuxta illud Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis: Oculum pro oculo, dentem pro dente: Ego autem dico uobis, nõ resistere malo. Dispensatum est ergo in lege Moyſi quatuor modis. Primo, figuratum, quod figurabat præſentialiter exhibendo. Secundo uerum intellectum illius legis aperiendo. Tertio, quædam perfectionis conſilia ſuperaddendo. Quarto modum obſervationis, & impletionis tradendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non dispensat in lege illa naturæ per iustitiæ amotionem: sed magis per eius completionem, & perfectionem.

AD secundum est dicendum, quod Papa non dispensat in lege Moyſi auctoritate propria, sed magis auctoritate Christi in Euangelio sibi data, & postmodum per Apostolos sibi explicata.

Et per hoc patet responsio ad Tertium. quia in præceptis moralibus non est facta dispensatio per eorum amotionem: sed magis per eorum impletionem, & ratificationem.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in lege euangelica.

Turrecrinata in summa de Ecclesia lib. 3. cap. 54. & in cap. Sicut sancti. 15. dist. & Melchior canus lib. 3. de locis Theologicis: cap. 5. Aluar. lib. 2. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. xi.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in lege Euangelica: Nam Christus prohibuit Matth. 6. sollicitudinem circa uictum, & uestitum, & circa alia temporalia: Papa autem talem sollicitudinem non prohibet. Immo imperat in

persona Pauli Apostoli ad Theſſa. 3. Siquis non uult operari, non manducet.

2 Præterea: Matth. 7. Christus prohibuit iudicium dicens: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Sed Papa præcipit iudicium fieri in persona Apostoli I. Cor. 5. Nonne de ijs, qui intus sunt, uos iudicatis? Nam eos, qui foris sunt, Deus iudicabit.

3 Præterea: Mat. 5. Christus mandauit malo non esse resistendum, omni petenti esse tribuendum, & omne sublatum non esse repetendum. Sed in omnibus istis dispensat Papa. Cadit ergo in lege euangelica dispensatio.

4 Præterea: Super illo uerbo Matth. 10. Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est me dignus; dicit Greg. quod Crucem Domini duobus modis baiulamus: Aut cum per abſtinentiam carnem maceramus: aut per compassionem, proximi necessitatem, nostram putamus. Sed cum non omnes teneantur ad ista, uidetur, quod in lege Euangelica cadat dispensatio.

IN CONTRARIUM est. quia non cadit dispensatio in eo, quod est enathematizatum, & damnatum per Apostolos auctoritate Christi. sed Apostolus Galat. 1. damnat, & anathematizat conuertentes Euangelium Christi in aliud Euangelium, cum non sit aliud.

RESOLVTIO.

Lex Moſaica propter suam imperfectionem dispensationem accipit: lex natura propter inexplicationem: Lex humana propter negotiorum occurrentium variationem: Lex autem Euangelica nullo modo dispensationem admittit.

RESPONDEO, dicendum, quod lex aliqua tripliciter potest recipere dispensationem. Primo propter eius imperfectionem. Secundo propter eius inexplicationem. Tertio propter negotiorum occurrentium variationem. Propter primum recipit dispensationem lex Moſaica, quia nihil ad profectum deduxit illa lex, sicut dicit Apostolus ad Hebræ. 7. Propter secundum recipit dispensationem lex naturæ: quæ cum sit, uniuersalis & habitualis, per additionem, & subtractionem fuit particulariter explicanda, ut supradictum est. Sed propter tertium recipit dispensationem lex humana, quæ cum sit regula humanorum actuum: ex variatione ipsorum contingit talem legem, & talem regulam quandoque mutari, & variari. Nullo autem istorum modorum lex euangelica dispensationem recipit: non quidem propter imperfectionem, cum ipsa perfecit & impleuerit legem imperfectam: quamuis enim Faustus dixerit: Christum non impleuisse illam legem, sed soluisse. aliter (ut ait) Iudæi suspicari non potuissent ipsum aliquid agere contra legem, si ipsam in nullo soluisset, cum tamen expresse dicerent Ioann. 9. Non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit. Ista tamen argumentatio friuola est: ut dicit August. contra Faustum. quia non negatur iudæis uerum sensum legis non intelligentibus uideri potuisse Christum esse legis, & Prophetarum destructorem, cum ipsi crederent secundum eorum superstitiosum intellectum à miraculis, & alijs saluberrimis operationibus esse abſtinentium die sabbati. quod erat directe contra intentionem legis. Nõ secundo propter eius inexplicationem, cum Mat. 7. aperte explicetur illud

præ-

22 in eua gel.

lib. 18. cap. 2. contra Faustum. Tomo 6.

lib. 18. c. 2. Tomo 6.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA IN OMNI lege humana dispensare possit.

S. Thomas. 1. 2. q. 97. art. 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in omni lege humana dispensare non possit. quia lex humana ex lege diuina, & naturali composita est, ut dicit Iuriconsultus. sed Papa non potest dispensare in lege diuina, & naturali (ut supra dictum est) ergo nec in lege humana.

2 Præterea: Lex humana regula est humanorum actuum. sed Papa non potest dispensare, quod homines regulandi sunt sine regula: ergo in lege humana dispensare non potest.

3 Præterea: Lex humana iusta est, aliter lex dicenda non est, secundum Aug. de lib. arb. lib. 1. cap. 5. sed Papa non potest dispensare in iustitia: cum posse eius non sit contra ueritatem: sed pro ueritate, ut dicit Apostolus 2. Cor. vi. Ergo nec in humana lege.

4 Præterea: Papa non potest dispensare in eo, quod est diuinitus pronuntiatum. sed humanæ leges sunt per ora Principum diuinitus promulgatæ. non cadit ergo in eis dispensatio aliqua.

IN CONTRARIUM est. quia quod Principi placet, uigor legis habet (ut dicit Iuriconsultus) Sed super remus Princeps uice Dei in toto orbe est ipse Papa. Omnes ergo humanæ leges ab eius uoluntate emanant.

RESOLVTIO.

Papa in omni lege humana dispensare potest propter Populi correctionem, propter questionum, negotiorumque solutionem: & propter Scripturæ sacræ, fideique defensionem.

RESPONDEO, dicendum, quod potestas Papæ tanquam capitis uniuersalis Ecclesiæ ad tria principaliter ordinatur. Primo, ad totius Populi christianiani correctionem, cum delinquit: & gubernationem, cum recte agit. Eius namque est omnem potestatem instituire, cum bona est, & auferre, vel corrigere, cum bona non est, ut dicit Hugo lib. 2. de sacramentis. Secundo, ad omnium questionum, & negotiorum solutionem, & determinationem. Unde dicit Augustinus super illo uerbo. Matth. 16. Tibi dabo clauis regni cælorum. quod Christus unum solum caput uoluit esse in tota Ecclesia: ad quod diuersa membra recurrerent, si forte abinuicem dissentirent. Tertio ad fidei, & sacræ Scripturæ apertam defensionem. Unde Petro, cuius ipse successor est, specialiter dictum est à Christo Lucæ 22. Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Propter ista:

Ad 2 ergo

præceptum legis naturæ. Omnia quæcumque uultis, ut faciât uobis homines, & uos facite illis: In quo (ut ibi subditur) lex pendet, & Prophetæ. præsertim tamen secundum Aug. Qui proximum diligit, sibi faciendū, quod uult sibi fieri, consequens est, ut ipsam præcipue dilectionem diligit. Diligendo autem dilectionem, sequitur, quod diligit Deum: quia Deus dilectio est, & sic in explicatione illius præcepti omnia alia mandata explicantur. Nec tertio propter eius variationem, uel mutationem, cum dicatur Matth. 24. Cælum, & terra transibunt: uerba autem mea non præteribunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Christus prohibuit sollicitudinem habentem in istis temporabilibus finalē intentionem, uel habentem diuini auxilij desperationem, uel habentem præsumptuosam cogitationem, quod homo ex sua sollicitudine, & sagacitate crederet posse quæcumque bona procurare, & mala uitare: Vel prohibuit sollicitudinem temporis habentem ordinatam præoccupationem; ut si quis sollicitudinem apponendam in futuro die, apponat in die præſenti, cum cuiuslibet diei sufficiat sua malitia, & præoccupatio. Non autem prohibuit sollicitudinem habentem necessarium prouisionem.

AD secundum est dicendum, quod per illa uerba non prohibetur iudicium iustitiæ, & æquitatis, quod persona publica exercere tenetur. sed prohibetur iudicium temerarium: ut illa, quæ nesciuntur, quo intellectu fiat: non interpretentur in malam partem. uel iudicium priuatæ personæ, cui non incumbit iudicium ferre, auctoritate in administratione Reipublicæ non recepta.

AD tertium est dicendum, quod omnia illa uerba, ut dicit Aug lib. 10. de sermone Domini in mon. cap. 36. intelligenda sunt in animi præparatione. ut sic quilibet sit paratus in animo: ut antequam charitatem erga Deum, & proximum amittat, quocumque bono temporali, uel corporali, sit paratus carere: non autem semper in operis executione. cum ipse Christus percutienti eum in maxilla, non præberit sibi alteram: sed dixerit: Si male locutus sum testimonium perhibe de malo: si autem bene, cur me cædis.

AD quartum est dicendum, quod in lege Euangelica quædam præcipiuntur, ut præcepta: quædam uero suadentur, ut consilia. In præceptis ergo non cadit dispensatio, nisi modo, quo dictum fuit super. Sed consilia dispensabilia sunt: eo, quod sine eis salus hominis haberi potest.

Ioan. 18.

omo T. d. q. 97.

L. 1. 5. Iugentium. ff. de iust. & iur. re.

Tomo. 1.

August. 4.

1. 1. ff. de const. prin.

1. 1. ff. de const. prin.

part. 2. c. 4.

Extrava-gaus Unâ sanctam. de maior. & obedientiæ.

Tomo 1. cap. 6.

ergo tria tribus modis potest Papa in omni humana lege dispensare. Primo propter populi, cui lex datur, correctionem. Dicit enim Aug. lib. 1. de lib. arb. quod si populus sit bene moderatus, & grauis, communifque utilitatis diligentissimus custos, merito tali lege honoratur: ut liceat sibi magistratus creare, per quos Respublica administratur. Si vero idem populus postmodum paulatim deprauetur, ut corruptus rem prauatam Reipublice praeferat, atque habeat venale suffragium, & ad flagitiosa, atque scelerata opera conuertatur, iuste tali lege priuatur, & alia lege flagellationis, & castigationis gubernatur. Secundo propter questionum, & negociorum solutionem. contingit enim humana negocia multipliciter variari, & propter diuersitatem humanorum actuum diuersas, quaestiones insurgere: ad quarum terminationem uile est quantum in lege dispensare. cum regula, quae uni tempore expedit ad determinandum unum negocium: illo variato alteri tempore non conueniat. Vnde dicit Augustinus libro supradicto, quod lex humana quamquam iusta sit: commutari tamen per tempora iuste potest. Tertio propter fidei, & sacrae Scripturae defensionem: Cum enim christiana fides, & lex diuina in sacra Scriptura explicata, humanae legi subiecta non sit: si in aliqua humana lege, vel consuetudine inueniantur aliqua sacrae Scripturae, aduersa, vel libertati ecclesiasticae, seu christianae fidei repugnantia, iuste potest Papa talem legem, vel talem consuetudinem tollere, & in ea uniuersaliter dispensare. Non enim, ut ait Gre. Christus dixit: Ego sum consuetudo: sed ego sum ueritas. Et August. dicit ad Bonifacium quod quicumque legibus Imperatorum, quae contra Dei uoluntatem feruntur, obtemperare non uult, acquirit magnum praemium.

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo est dicendum, quod lex naturalis est quaedam inclinatio humanae naturae impressa, quae cum sit aptitudinalis uniuersalis, non reducitur ad actum, nisi per aliquorum particularium subtractionem, & explicationem, & per aliquorum additionem, ex quibus particularibus additis, & subtractis: uel explicatis componitur omnis humana lex. Vnde sicut Papa potest dispensare in legis naturalis additione, subtractione, uel explicatione: ita potest dispensare in omni humana lege.

A D secundum est dicendum, quod Papa non dispensat, ut regulandi sint sine regula: sed dispensat, ut illi, qui regulantur aliqua regula, uel aliqua lege uno tempore, uel propter eorum prauitatem, seu propter alias causas supradictas, alio tempore regulentur alia regula, & alia lege.

A D tertium est dicendum, quod iustitia est uirtus importans respectum ad alterum: ut dicitur 5. Ethic. Vnde propter uariationem illorum, quorum respectum importat, uariationem recipit, & per consequens lex humana quamquam iusta sit, iuste tamen per tempora mutari potest, ut dicit Aug.

A D quartum est dicendum, quod eo modo leges humanae per ora Principum sunt diuinitus promul-

† August. lib. 4. de baptismo contra Donatistas c. 5. & 6. habetur in c. si consuetu dinem. dist. 8. † Epistolae. 30. Tomo 2.

Arist. 5. Ethic. cap. 1.

† Loco supradictato

E gatae: quo modo, omne uerum à quocumque dicitur à Spiritu sancto est, ut dicit Ambro. Vnde sicut Papa praestitit toti mundo auctoritate Dei, ita auctoritate Dei dispensat in omnibus.

In Epist. ad Co. c. 12.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in Epistolis. D. Pauli.

Citati in articulo tertio huius quaestionis.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare in Epistola Pauli. Dicit enim Richardus in lib. de contemplatione par. 1. cap. 81. quod suspecta debet haberi omnis ueritas, quam non confirmat Euangelica, uel Prophetica auctoritas.

sed de confirmatione Epistolarum Pauli, nec Prophetica, nec Euangelica auctoritas aliquid tractat. Cadit ergo in eis dispensatio.

2 Praeterea: Petrus fuit maior Paulo, & omnibus Apostolis, potestate iurisdictionis. sed dispensare in doctrina alicuius, quid tenendum, & quid non tenendum sit, pertinet ad iurisdictionis potestatem. Ergo in omnibus dictis, & factis Pauli, & aliorum Apostolorum Papa successor Petri potest dispensare.

3 Praeterea: Epistolae Pauli recipiuntur auctoritate Christi, quia ipse praetitulatur se in omnibus Apostolum Iesu Christi, praeter ad Hebraeos. quae à multis non recipiebatur, solum quia tali titulo praetitulata non erat. Sed Manichaeus sic praetitulauit se, ut dicit Augustinus contra Epistolam Fundamenti. Manichaeus Apostolus Iesu Christi providentia Dei Patris. haec sunt saluberrima uerba de perenni, ac uiuo fonte. Quae ratione ergo Ecclesia non credidit Epistolis illius: pari ratione posset non credere Epistolis istius.

4 Praeterea: August. dicit contra Epistolam Fundamenti c. 5. Ego non crederem euangelio, nisi me catholicae Ecclesiae commoueret auctoritas. Si ergo maior est auctoritas Ecclesiae, quam euangelij, multo fortius est maior, quam Epistolarum Pauli. ergo Papa, qui est caput Ecclesiae, potest in eis Epist. dispensare.

5 Praeterea: In epistolis Pauli continetur eius praedicatione. sed in tali praedicatione auctoritate Petri, & aliorum Apostolorum dispensatum est, ut esset primus in praedicatione Populi gentilis, sicut Petrus in praedicatione Populi iudaici. iuxta illud Gal. 2. Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui uidebantur columnae esse, dexteris dederunt mihi, & Barnabae societatis.

6 Praeterea: Scribitur 16. dist. cap. Canones. Canones, qui dicuntur Apostolorum, nec sedes Apostolica recipit, nec sancti Patres illis consensum praebuerunt. Si ergo Canones aliorum Apostolorum auctoritate Apostolica reiecti sunt: Eodem modo auctoritate Papae Epistolae Pauli reijci possunt.

I N C O N T R A R I V M est: quia in Epistolis Pauli

Cap. 5. Tomo 6.

Epist. 19. Tomo 2. Gal. 1.

Pauli principaliter tria continentur. Primo eius conuersatio. Secundo peccatorum condonatio. Tertio eius praedicatione. Sed omnia ista tria non nisi Christi auctoritate roborata sunt: Nam de eius conuersatione, uel exhortatione scriptum est ad Roma. 15. Non audeo aliquid loqui eorum, quae per me non efficit Christus. De peccatorum uero condonatione scriptum est 2. Co. 2. Ego quod donauimus, si quid donauimus propter uos, in persona Christi donauimus. Sed de eius praedicatione scriptum est 2. Co. ultimo: An experimentum quaeritis eius, qui in me loquitur, Christus. Sed planum est, quod Papa non potest dispensare in illis, quae Christi auctoritate roborata, & confirmata sunt. Non ergo in Epistolis Pauli. **2** Praeterea: Si Papa in Epistolis Pauli dispensaret, non faceret hoc nisi de Praelatorum, & Doctorum Ecclesiae disputatione, & inquisitione. Sed August. dicit in quadam Epistola ad Hieronymum, Magis credendum esse Apostolo Paulo in suis, & per suas litteras iuranti: Quae autem scribo uobis, ecce coram Deo, non mentior; quam cuicumque doctissimo doctore de alienis litteris disputanti.

R E S O L V T I O.

Papa sicut in Christi doctrina dispensare non potest: ita nec in Pauli doctrina, quam ipse per reuelationem Christi accepit.

R E S P O N D E O, dicendum, quod doctrina Epistolarum Pauli tria habet. Primo namque fuit à Christo immediate reuelata. Sic enim scribitur ad Gal. 1. Notum uobis facio fratres euangelium, quod euangelizatum est à me: quia non est secundum hominem: neque ego ab homine accepi illud: sed per reuelationem Iesu Christi. Secundo eius administratio fuit sibi immediate à Christo delegata. Sic enim ipse scribit 2. Cor. 5. Pro Christo enim legatione fungimur, tamquam ex eo exhortante per nos Ad Gal. 2. dicit: Illi, qui uidebantur esse aliquid, & columnae apud uos, nihil mihi contulerunt. Sicut enim Christus non ita alligauit uirtutem suam sacramentis, quod sine eis non posset aliquos saluare: ita non sic suppositum auctoritatem suam clauibus datis Petro, quod sine eis non posset aliquos ad euangelizandum destinare. Tertio fuit à Petro, cuius Papa successor est, immediate confirmata, & approbata. sic enim ipse scribit 2. sua Canonica c. ultimo: In ueritate, & in pace Domini nostri Iesu Christi salutem arbitramini, sicut charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit uobis. sicut in omnibus epistolis suis, loquens in eis, de quibus, & in quibus sunt quaedam difficultates intellectu, quae indocti, & instabiles deprauant: sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum damnationem. Propter ista ergo tria, praesumptuosum esse puro dicere, Papam in Epistolis Pauli posse dispensare, sicut praesumptuosum esset dicere, quod posset dispensare in doctrina Christi, nisi accipiat dispensatio pro aliquorum occultorum, uel dubiorum interpretatione, seu explicatione: quia Papae est, occulta in sacra Scriptura explicare, & dubia interpretari, modo, quo ipse Apostolus dicit ad Eph.

A 3. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec, in Gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias gratiae Christi: & illuminare omnes, quae sit dispensatio sacramenti absconditi à saeculis in Deo, qui omnia creauit.

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo est dicendum, quod istam obiectionem soluit Aug. contra Epistolam fundamenti c. 5. dicens, quod nec de uocatione Matthiae, qui successit in loco traditoris Christi. in Euangelio habetur aliud: sed solum in Actibus Apostolorum, cui libro necesse est nos credere, sicut credimus euangelio: quia utramque scripturam similiter nobis catholica commedit auctoritas. In eodem etiam libro de uocatione, atque Apostolatu Pauli uigilantissimam tenemus historiam.

A D secundum est dicendum, quod Petrus fuit maior Paulo in potestate iurisdictionis ab eo immediate ordinata: sed non in potestate iurisdictionis, immediate à Christo in Paulum, & in alios Apostolos deriuata, & delegata.

A D tertium est dicendum, quod Apostolatum Manichaei non inuenimus esse factum per diuinam reuelationem, sicut apostolatum Pauli. & ideo illum credimus esse mentitum scribentem se Apostolum Iesu Christi. Paulum autem credimus mentiri non potuisse. Dicit enim August. 20. de ciui. Dei cap. 1. Nihil ex ultimo esse mortalium, qui cum ea, quae fides tenet, sicut dicta sunt, intellexit: & à summo, ac uero Deo per animas sanctas dictas esse crediderit: non credat, atque consentiat.

A D quartum est dicendum, quod Ecclesiae auctoritas magna est: quia innitur reuelationi, & auctoritati diuinae: nec aliter Euangelium credimus esse uerum, nisi quia à Deo reuelatum, & per Christum praedicatum. unde dicit Aug. contra Epistolam fundamenti cap. 4. quod praecipue quinque clarissima uincula rationabiliter tenent hominem credentem in catholica Ecclesia. Primum est, reuelantis sapientiae ueritas. Secundum est, populorum unitas. Tertium est, Apostolorum auctoritas. Quartum est, summorum Pontificum à Petro usque in praesentem diem successorum continuitas. Quintum est, fidei uniuersalitas. nulla enim fides catholica uocatur, & uniuersalis, sicut fides christiana.

A D quintum est dicendum, quod illud uerbum non intelligitur quantum ad praedicationis iurisdictionem, quod Petri auctoritate Paulus praedicaret. Nam tribus annis praedicauit antequam uideret Petrum, ut ipse dicit Gal. 1. sed intelligitur, quantum ad subditorum diuisionem, ut Petrus, qui praepollebat miraculis, praedicaret Iudaeis: & Paulus Philosophis gentilibus, eo quod iudei signa petunt, & Graeci sapientiam quaerunt, ut dicitur 1. Cor. 1.

A D sextum est dicendum, quod illud uerbum, Canones Apostolorum non esse recipiendos, intelligitur de illis, qui ab haereticis, & pseudo Apostolis, sub nomine uerorum Apostolorum compositi erant: non autem de illis, qui à ueris Apostolis editi sunt.

Tomo 6.

Act. 1. Act. 8.

* al. form

Tomo 5.

* al. cedat

Tomo 6.

omni

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA DISPENSARE POSSIT IN DICIS DOCTORUM, QUI PER ECCLESIAM APPROBATI SUNT.

Turrecrem. in cap. Sicut sancti. 15. dist. & Albertinus tract. de agnos. assert. q. 30. nu. 47.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in dictis Doctorum, qui per Ecclesiam approbati sunt, dispensare non possit: quia in illis, quae sunt per Ecclesiam confirmata, non cadit dispensatio: sed opuscula Beatorum August. Grego. Ambro. & Hiero. & multorum aliorum Doctorum approbata sunt per Ecclesiam, sicut patet 15. dist. cap. Sancta Romana. Ergo in eis non cadit dispensatio.

2 Præterea: Scribitur extra de Reliq. & vene. Sanctorum: quod festa illorum quatuor Doctorum supra positurum eodem honore venerentur, sicut festa Apostolorum. Ergo eodem modo eorum dicta tenenda sunt, sicut dicta Apostolorum. Ergo non sunt dispensabilia.

3 Præterea: Inferiores non possunt dispensare super dicta maiorum. Sed Hiero. dicit in lib. de 12. lectoribus: quod Aug. Episcopus volauit super cacumina montium quasi aquila, & ea, quae in montium radicibus fiunt, non considerans, multa caelorum spacia, terrarumque situs, & aquarum circulum claro sermone pronunciauit: ascendens in fructuosum lignum, maiora, & superiora poma carpere festinauit: proximos autem ramos nobis paruulis reliquit.

IN CONTRARIUM est. quia eius est dispensare, cuius est approbare. Sed Ecclesiae auctoritate Doctorum dicta sunt approbata. Ergo eius auctoritate possunt esse dispensata.

RESOLVTIO.

Doctorum Scripturae sacrae dicta dispensabilia sunt, diuina lectione, ratione inconoussa, & Ecclesiae determinatione.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit August. in Prologo 3. lib. de Trin. tribus modis in dictis eius, & aliorum doctorum exponentium sacram Scripturam dispensatio, correctio, & emendatio est diligenda. Primo diuina lectione. Secundo inconoussa ratione. Tertio Ecclesiae determinatione: Cum enim sit maior sacrae Scripturae auctoritas, quam sit omnis humani ingenij perspicacitas: ut idem August. ait. Quando dicta aliquorum doctorum inueniuntur sacrae Scripturae auctoritate roborata, & aliquorum non merito illa praeponuntur istis: quia suspecta debet haberi omnino veritas, quam non confirmat sacrae Scripturae auctoritas, ut Ricardus de

Tomo 3.

Cap. 1. de re liq. & venerat Sanct. lib. 6.

E contempl. cap. 8. l. dicit. Et August. in quadam Epistola ad Hieronymum, hunc honorem, & hunc timorem dicit esse deferendum canonicae scripturae, ut nullum eorum, qui sacram Scripturam composuerunt, vel scripserunt, scribendo errasse, credendum sit. Sed si aliquid in ea inueniatur, quod veritati videatur esse contrarium, nihil aliud putandum est, quam mendosum esse codicem, vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: vel nos minimè intellexisse ambigamus. Alios autem scriptores, & expositores (ut ait) ita debemus legere, ut quantacumque auctoritate, vel sanctitate polleant, non ideo putemus verum esse, quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi per alios Auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non recesserint, persuadere poterunt.

Epistol. 19. Et refertur in cap. Ego folis. d. 9.

F De secundo vero modo dispensandi per inconoussam rationem sic loquitur Augustinus in Prologo 3. lib. de Trin. In omnibus litteris meis non solum pium lectorem, sed & liberum correctorem desidero. Veruntamen sicut lectorem meum nolo sic esse mihi deditum: ut amplius amet me, quam catholicam fidem: sic meum correctorem nolo sibi sic esse deditum, ut amplius amet se, & suam rationem, quam catholicam veritatem, & postea subditur illud, quod ponitur 9. dist. Noli meis litteris, quasi canonicis scripturis inferuire: sed in illis canonicis quaecumque non credebas, cum inuenis, incunctanter crede. In istis autem meis quod certum habebas, nisi certum intellexeris: noli firmè tenere.

Tomo 3.

G Sed de tertio modo dispensandi loquitur August. in lib. de vera Relig. cap. 10. Vbi ait: quod falsa semper sunt respuenda in omnibus Scriptoribus, vel expositoribus: vera semper tenenda, & catholicae Ecclesiae tribuenda: dubia tamdiu credenda, quamdiu aliud non praecipiat catholicae Ecclesiae auctoritas. Dispensabilia ergo sunt dicta Doctorum sacrae Scripturae diuina lectione, inconoussa ratione, & Ecclesiae determinatione.

Tomo 1.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in illis, quae sunt approbata per Ecclesiam, non cadit dispensatio auctoritate priuatae personae: unde nullus propria opinione debet Doctorum dicta impugnare, sed cum omni reuerentia exponere, & recitare: auctoritate tamen Papae, qui est caput Ecclesiae, potest in omnibus expositoribus sacrae Scripturae dispensatio fieri, quid tenendum sit de expositionibus eorum, & quid non.

AD SECUNDVM est dicendum, quod illi Doctores eodem honore sunt honorandi: sicut Apostoli in his, quae eodem spiritu scripserunt, & in his, quae ab Apostolorum dictis non discordauerunt. Sed si quaedam inuenta sunt, vel nunc inueniuntur in eorum libris aliqua difformia à dictis Apostolorum in catholicae fidei veritate, in talibus nec eorum dicta essent tenenda, nec quantum ad hoc, eodem honore honoranda.

AD TERTIVM est dicendum, quod propter volentem August.

In Prolo. 3. e Trin. 2mo 3.

Augustini super alios Doctores non plus firmitatis, & auctoritatis debemus tribuere suis, & aliorum doctorum dictis, quam ipsemet tribuat: unde cum ipse solum Scriptoribus canonicae Scripturae tribuat infallibilem auctoritatem: omnibus autem alijs, non nisi propter eius sacrae Scripturae firmitatem, & Ecclesiae approbationem, vel inconoussam rationem: ideo alia firmitas, vel auctoritas sibi tribuenda non est.

A rum, & hominum, & temporum, quibus diuersae scripturae factae sunt, diuersas causas, & argumenta originem habeant.

Secundo, quantum ad eorum additionem, vel multiplicationem. Sic enim scribitur 25. q. 1. c. Ideo. §. His ita responderetur, quod sicut Christus docebat tamquam potestatem habens, & tamquam dominus legis, addens moralibus ea, quae deerant ad perfectionem: umbras vero figurarum in lucem spiritualis intelligentiae commutans, sic sedis Apostolicae Pontifices canonibus à se, vel ab alijs sua auctoritate conditis, reuerentiam exhibent: nonnumquam tamen aliter diffiniendo, vel decernendo, seu aliter agendo, se decretorum dominos, & conditores ostendunt.

B Tertio, quantum ad eorum interpretationem, & explicationem. Sicut enim scribitur causa, & quaestio supra dicta: Sacri siquidem canones ita aliquid constituant, ut suae interpretationis auctoritatem sanctae Romanae Ecclesiae seruent: quia illi soli canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod lex seruanda est, quamdiu per legis conditorem non sit alia inuolutio, vel alia interpretatio. quauis enim antequam lex ponatur, unicuique liceret aliter sentire: postquam tamen posita est, secundum illam est agendum, & non aliter sentiendum, ut dicit Aug. de vera Relig. c. 21. Papa ergo per illa verba non imponit necessitatem sibi, quia sic ipse canonibus auctoritatem praestat, ut seipsum non subiciat eis, sed imponit necessitatem suis subditis: qui canones ab eo editos, vel per eum approbatos tenentur habere, & reuerenter obseruare.

Tomo 1.

§. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Ecclesia est congregata glutino amoris Spiritus sancti. Dicit enim Chrysostomus in libello de laudibus Pauli Hom. 1. quod non bitumine, & pice, sed Spiritu sancto tabulae Ecclesiae sunt perunctae. Unde articulus fidei ponitur: Credere in vnam sanctam catholicam, & Apostolicam Ecclesiam: resistere ergo ausu temerario canonibus summorum Pontificum, est Spiritum sanctum blasphemare. non tamen Papa propter hoc necessitatem sibi imponit: quia ita ipse auctoritate Spiritus sancti canonibus firmitatem impartitur, quod non eis alligatur.

Turrecrem. in sum. de Eccl. lib. 1. cap. 20.

D AD TERTIVM est dicendum, quod totus dicitur charta inuoluta, in qua scribuntur ea, quae ad fidem pertinent. talem ergo totum sui praedecessoris Papa profiteretur, se per omnia seruare: quia si in talibus, quae ad fidem pertinent, Papa dispensaret: non monstraret se esse fidei constructorem: sed destructorem. Sicut enim scribit Gregor. 25. q. 1. Felici Episcopo: Si illa destruerem, quae Antecessores nostri statuerunt, non constructores sed euerfor esse iustitiae comprobarem.

ARTICVLVS VII.

UTRUM PAPA IN CANONE PRAEDECESSORUM SUMMORUM PONTIFICUM DISPENSARE POSSIT.

S. Thom. quodlibeto 4. art. 13. Et Turrecremata in cap. Sicut sancti. 15. dist.

Ad septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa in Canone praedecessorum summorum Pontificum dispensare non potest. Quia in illis Papa non potest dispensare, quorum transgressores punit. Sed scribitur 20. dist. c. Si decreta, Auctoritate Papae Nicolai. Si decreta Romanorum Pontificum non habetis; de negligentia, atque incuria estis arguendi. Si vero habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi, & increpandi.

2 Præterea: Papa non potest dispensare in blasphemantibus Spiritum sanctum. Sed scribitur 25. q. 1. cap. Violatores. Quod violatores sacrorum canonum Spiritum Sanctum blasphemant. Non cadit ergo in talibus dispensatio.

3 Præterea: Papa non potest dispensare in eo, quod ipse profiteretur se per omnia seruare: Sed scribitur causa, & quaestio supra dicta cap. Satagendum; quod profiteretur Pelagius Papa totum sui praedecessoris se per omnia seruare: & anathemati supposuit non obseruantem.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Isido. & ponitur 29. dist. cap. Sciendum. Quod ex causa, tempore, loco, & persona regulae canonum intelliguntur seruandae.

RESOLVTIO.

Summorum Pontificum canones dispensationem admittunt, quantum ad eorum mutationem, temporumque diuersitatem: quantum ad eorum explicationem, atque additionem.

RESPONDEO, dicendum, quod canones summorum Pontificum tribus modis dispensationem recipiunt.

Primo, quantum ad eorum mutationem. quia pro locorum, temporum, & negociorum diuersitate per Papam mutari possunt. Sic enim scribitur 29. dist. cap. Neceffe. Neceffe est, ut iuxta diuersitatem loco-

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA IN CANONE CONCILIORUM SANCTORUM PATRUM DISPENSARE POSSIT.

Plenissime Turrecremata in cap. Sicut sancti. r. s. dist.

Octauum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa in Canone Conciliorum Sanctorum Patrum dispensare non possit: quia Papa non potest dispensare in illis, quorum auctoritate priuatus est. Sed scribitur 25. q. 1. c. Contra.

Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec huiusmodi quidem Sedis idest Apostolicę potest auctoritas.

2 Præterea: Papa non potest dispensare in statu communi totius Ecclesię. Sed scribitur causa, & quæstione supradicta, cap. Ideo. Si pro statu omnium Ecclesiarum necesse est impigro vigilare affectu, oportet primam sedem statuta Conciliorum præ omnibus seruare.

3 Præterea: Papa non potest dispensare in illis, quorum ignorantia excludit hominem à communionem altaris: sed Greg. 1. dicit, & ponitur causa, & quæstione supradicta c. Hac consona. Hac consona sanctis Patribus diffinitione sancimus, vt qui sacris obedire canonibus nescit: nec sacris ministrare altaris, nec communionem capere sit dignus.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 29. dist. cap. Regulę, auctoritate Greg. pro varietate rerum, locorum, & temporum regulę sanctorum Patrum temperantur.

RESOLVTIO.

Conciliorum Decreta quantum ad status fidelium ordinationem dispensabilia sunt: sed quantum ad fidei catholicę spectantia, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod solutio istius quæstionis ponitur 25. q. 1. cap. Sunt quidam. Vbi Urbanus Papa sic ait: Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici semper licuisse nouas condere leges. quod nos non solum non negamus, sed valde affirmamus. Sciendum tamen est (vt ibi subditur) quod inde nouas leges condere potest, vnde Euangelistę ali quid nequaquam dixerunt. vbi verò aperte Dominus, vel eius Apostoli, & sancti Patres eos sequentes sententialiter aliquid diffinierunt: ibi non nouam legem Romanus Pontifex dare: sed potius quod prædicatum est vsque ad animam, & sanguinem confirmare

debet. Et causa ibi subditur: Quia, si quod docuerunt Apostoli, & Prophetę, destruere niteretur: non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. Vnde cum quatuor Concilia, sicut quatuor Euangelia per Ecclesiam comprobata sint, vt patet 15. distinctione, cap. Sicut. Puto, quod in illis non cadit dispensatio, potissimè, quia in illis sancti Patres sententiauerunt de quatuor specialiter, quę ad fidei integritatem spectant. Primo, de veritate articulorum. Secundo, de veritate sacramentorum. Tertio, de extirpatione errorum. Et quarto, de obseruatione præceptorum. Determinata ergo in Concilij, possunt se habere in duplici genere: quia, vel pertinent ad fidei catholicę explicationem: vel ad status fidelium, pro illo tempore currentis ordinationem, & dispensationem. In primis non cadit dispensatio: sed in secundis sic.

Concilia 4. sicut 4. Euangelia.

Ad argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd illud decretum intelligitur de necessitate. Et sic verum est, qd Papa priuatur potestate dispensandi in his, quę ad fidei integritatem spectant. In talibus enim non se extendit eius posse: quia non potest contra veritatē, sed pro veritate. Vel intelligitur de humilitate, quia sicut Christus sacramenta, quę Ecclesię mandauit, sic seruanda primum suscepit, vt ea in seipso sanctificaret: sic Papa obseruare debet, quę decernendo alijs mandat: non necessitate obsequendi, sed auctoritate, & humilitate impartendi.

1. 2. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5.

AD secundum est dicendum, quod sicut scribitur in Canonica Iacobi cap. 4. In omnibus statutis, & humanis actibus tubinteligitur semper diuina voluntas, vt dicamus semper: Si dominus voluerit: & si domino placuerit, sic faciemus. Eodem modo, in statutis, & Concilij Patrum semper intelligitur, salua auctoritate, & voluntate Sedis Apostolicę. Vnde in nonnullis capitulis Conciliorum cum aliud obseruandum decernitur, statim subinfertur, nisi auctoritas Romanę Ecclesię aliter imperauerit, vel salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate.

AD tertium est dicendum, qd dictum Greg. intelligitur vel de ignorantia iuris: quę non excusat illos, qui canones scire tenentur, à culpa, vel à pœna: vel intelligitur de ignorantia contentus. tales enim scientes canones committendo tamen, scire se dissimulantes, digni sunt pœna, quę ibi ponitur.

QVAEST. LXI. DE DISPENSATIONE PER EXEMPTIONEM.

NON considerandum est de his, quę amittuntur dispensationi, quę sunt Quindecim. Primo dispensat quandoque Papa per exemptionem. Secundo per absolutionem.

- Tertio per ligationem. Quarto per prædicationem. Quinto per confessionem. Sexto per Priuilegiorum largitionem. Septimo per interpretationem, vel declarationem. Octauo per beneficiorum collationem. Nono per officij administrationem. Decimo per translationem. Undecimo per ordinationem. Duodecimo per prouisionem. Tertiodecimo per concessionem. Quartodecimo per commissionem. Quintodecimo per conseruationem.

Circa primum queruntur sex.

- PRIMO, Vtrum Papa possit in Ecclesia exemptionem facere. Secundo, Vtrum Papa possit aliquos à seipso eximere in spiritualibus. Tertio, Vtrum Papa possit aliquos à seipso eximere in temporalibus. Quarto, Vtrum Papa debeat in Ecclesia exemptionē facere, vel magis eam tollere. Quinto, Vtrum Papa debeat aliqua collegia eximere à iurisdictione Episcoporum. Sexto, Vtrum Papa debeat aliquos Religiosos eximere à iurisdictione omnium Prælatorum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT EXEMPTIONEM FACERE IN ECCLESIA.

Iacobatus in tract. de Conc. lib. 7. ar. 5. circa mediū vers. Ad idem. pag. 474. Panormitanus, & alij in c. Cum instantia de censibus.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit exemptionem facere in Ecclesia. Papa enim non potest immutare cursum naturalem rei: sed naturale est, secundum Philosophum, quod agente appropinquante passo disposito, vnum agat, & reliquum pa-

Arif. 9. Metaph. tex. c. 10.

tiatur. naturale est ergo, qd Diocelano existente in debita distantia ad præcipiendum, & subditis ad obediendum, qd ille præcipiat, & illi obediant. Talem ergo naturę cursum Papa immutare non potest.

2 Præterea: Papa debet in sua actione Deum imitari. sed Aug. 7. de Ciui. Dei. cap. 30. Dicit, quod Deus sic administrat omnia, quę creauit, vt etiam ipsa proprios exercere, & agere motus, sinat.

3 Præterea: Papa non potest facere, qd res propria virtute, & propria operatione priuetur, sicut Deus non facit, qd res ab eo creatę frustrentur propria virtute, & propria operatione. Sic enim scribitur Sap. 14. Tua (Pater) omnia gubernat prouidentia, & potes es, vt sine remo, vel naui quis adeat mare: sed vt non essent superuacua opera sapientię tuę, exiguo ligno credunt homines animas suas saluare. Papa ergo nõ poterit eximere subditos ab obedientia suorum Prælatorum: quia sic priuarentur eorum virtute, & operatione.

IN CONTRARIUM est: quia Moyses in veteri lege gessit figuram summi Pontificis. sed de eo scribitur Exodi 18. Quia minora senioribus Israel committebat: maiora vero suo iudicio reseruabat. sic Papa maiora collegia, & maiores personas de Ecclesia suę visitationi, & correctioni immediatē reseruare potest.

RESOLVTIO.

Papa cum sit Dei Vicarius, & totius Ecclesię caput, exemptionem in Ecclesia facere potest. Ecclesia enim assimilatur Hierarchie celesti, in qua supremi sunt exempti: cum illuminationes, mediantibus alijs, non recipiant, sed per se ipsos.

RESPONDEO, dicendum, qd in exemptione tria possumus considerare. Primo, ipsum Papam eximentem. Secundo personas exemptas. Tertio, ipsam exemptionem. Ex quorum quolibet patere potest, quod Papa in Ecclesia potest exemptionē facere, quam vult. Est enim ipse Papa Dei filij Vicarius. Sicut ergo quod Deus facit mediantibus creaturis, tamquam mediantibus secundis causis, totū potest facere immediatē per seipsum: ita Papa saltem quantum ad potestatem iurisdictionis, sicut omnes fideles regit, mediantibus ministris Ecclesię, ita potest omnes immediatē per seipsum regere. & si hoc non facit, non est ex defectu virtutis, & potentię (cum ministri non regant nisi ex virtute eius) sed magis hoc est ex communicatione eius bonitatis, & clementię. Secundo hoc patet ex parte ipsorum exemptorum. sic

Tomo 5.

Cap. 1.

fic enim debet esse (sicut Dionysius dicit) in Ecclesiastica hierarchia, sicut est in hierarchia cœlesti : sed in cœlesti hierarchia sic est, quod Angeli de suprema hierarchia exempti sunt: quia non recipiunt diuinas illuminationes, mediantibus alijs, sed immediate per seipso, & per eos ad omnes inferiores deriuantur. Sic in Ecclesiastica hierarchia aliqui debent esse exempti, immediate recipientes illuminationem, & correctionem à Summo Pontifice, & per eos ad alios inferiores prædicta sunt deriuanda. Tertio, istud patet ex parte ipsius exemptionis. Cum enim Papa sit caput totius Ecclesiæ, non debet ipse priuari operatione hierarchica, quæ est uisitatio, & correctio, ut ipse aliquos immediate supponat suæ correctioni, & suæ uisitationi. Et hoc proprie sonat exemptio, subtrahi à correctione, & uisitatione inferiorum Prælatorum, & supponi immediate correctioni, & uisitationi summi Pontificis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod agente appropinquante passo disposito, unum agit, & reliquum patitur, nisi passum subtrahatur agenti inferiori per actionem superioris agentis: & maxime quando nullum passum determinatur agenti inferiori, nisi per superioris prouidentiam. Planum est autem, quod omnibus inferioribus Prælati de Ecclesiâ, subditi diuiduntur, & determinantur per potestatem iurisdictionis Papæ. Vnde, sicut ad eum spectat subditorum assignatio, vel determinatio: ita ad eum pertinet eorum subtractio, vel exemptio.

AD secundum est dicendum, quod motus potest inesse rei dupliciter. Vel ex suæ proprietate nature: vel ex superioris agentis potestate. Deus ergo omnes res sinit agere, & exercere proprios motus conuenientes eis, ex eorum nature proprietate: sed in motibus conuenientibus eis, ex superiorum agentium potestate, in eorum arbitrio relinquit proprios motus ponere, & subtrahere. Cum igitur habere tot, vel tales subditos, non conueniat alicui Prælati de Ecclesiâ, nisi ex potestate clauium concessarum Petro: cuius Papa successor existit, in eius potestate est subditos ipsis Prælati assignare, & eos ab eorū potestate eximere. Et per hoc patet solutio ad Tertium.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT EXIMERE ALIQUOS A SEIPSO IN SPIRITUALIBUS.

Faciant tradita per Doctores in superiori articulo citatis, & per glof. in cap. Cum venerabilis, in verbo: causa de censibus. Et Aluar. lib. 1. de Planctu Eccles. cap. 68.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit eximere aliquos à seipso in spiritualibus: quia, quod est immediate à Deo concessum, à Papa non potest tolli: sed potestas spiritualis immediate est à Christo omnibus Episcopis, & Sacerdotibus concessa. In talibus

Ergo potestate sunt exempti, ut non subijciantur alicui nisi Christo.

2 Præterea: Papa non potest iniuriam facere alijs, sicut non potest facere iniustitiam. Ita enim scribitur 25. q. 2. c. De ecclesiasticis. Sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesijs sua iura seruamus. Sed iniustitia esset, quod quilibet immediate non exqueretur potestatem à Christo receptam, quod contingit fieri per exemptionem.

3 Præterea: Apostoli fuerunt exempti in potestate spirituali à Petro: sicut patet de Paulo, & alijs Apostolis. Nam Paulus prædicauit, & baptizauit ante, quàm uideret Petrum. Ergo eodem modo Episcopi, qui locum Apostolorum tenent in Ecclesiâ, sunt exempti à Papa.

IN CONTRARIUM est, quia omnis potestas spiritualis includitur in potestate clauium, quæ non nisi Petro est concessa. ut patet Matth. 16. In tali ergo potestate nullus potest esse exemptus à Papa.

RESOLVTIO.

Papa sicut negare non potest, se potestatem clauium non habere; ita Ecclesiæ membra à se ipso in spiritualibus eximere non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod potestas spiritualis est illa, qua peccata remittuntur, quorum remissio secundum præsentem iustitiam, & secundum ordinem à Christo institutum; tribus modis in Ecclesiâ fit. Primo, mediante capitis Ecclesiæ officio, per indulgentiarum, & suffragiorum communicationem. Secundo mediante sacramento, per eius administrationem, & dispensationem. Tertio mediante ministro, per eius doctrinæ illuminationem. Planum est autem, quod ista tria exerceri non possunt in Ecclesiâ, nisi auctoritate Papæ. Nam potestate clauium fit indulgentiarum, & suffragiorum communicatio. Fit sacramentorum administratio: & fit sacræ Scripturæ prædicatio, & illuminatio. Sicut ergo Papa non posset negare se non habere potestatem clauium super istis tribus, ex quo Papa est successor Petri: ita non posset aliqua membra de Ecclesiâ eximere à se ipso in potestate spirituali, quæ in istis tribus consistit.

† Confert glo. in Clem. 2. de relig. dom. verbo: Sedis Apostolicæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod potestas ordinis est immediate à Christo concessa, & in ea omnes exempti sunt, postquam eam recipiunt, ut non possit ab eis auferri: sed nec in eius receptione, nec in eius executione, aliquis potest esse exemptus, cum non nisi potestate clauium fiat eius receptio, & eius executio.

AD secundum est dicendum, quod executio potestatis spiritualis non conceditur alicui ad utilitatem eius, sed ad utilitatem subditorum, super quibus executio recipitur. Vnde nulla iniuria fit ei, nec iniustitia, si per exemptionem talis executio sibi subtrahatur.

AD

AD tertium est dicendum, quod Christo præsentem cum Apostolis, Petrus non debet exercere iurisdictionem suam: Principali namque agente præsentem, legati iurdictio cessat. Vnde in his, in quibus Apostoli fuerunt immediate edocti à Christo, & in his, quæ fuerunt immediate à Christo Apostolis commissa, non erat necessarium Petri iurisdictionem requirere. Sed iam Christo absente, & amplius non communicante vita animali cum Apostolis, nullus unquam fuit exemptus à potestate Petri in spiritualibus: nec aliquis esse potest exemptus à potestate Papæ, qui eius successor est, secundum ordinem à Christo institutum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT EXIMERE ALIQUOS A SEIPSO IN TEMPORALIBUS.

Præter citatos in præcedentibus articulis faciunt tradita per glof. vlt. in cap. Pastoralis, extra de donatione.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit aliquos eximere à seipso in temporalibus. quia consuetudo seruanda est, & longo tempore approbata pro lege tenenda est, ut dicit Iurisconsultus. I. diurna consuetudo. ff. de legib. Sed ab antiqua consuetudine fuit obseruatum in Ecclesiâ Gallicana, quod Prælati Franciæ non recognoscunt temporalia à Papa: sed à Rege, & ipse similiter Rex à nullo temporalia recognoscit. Ergo tam laici, quàm clerici possunt esse exempti à Papa in temporalibus.

2 Præterea: Papa eximit multos à se in temporalium administratione. Ergo multos potest eximere à se in temporalium iurisdictione, ut uniuersaliter sint exempti ab eo in temporalium administratione, & iurisdictione.

3 Præterea: Quilibet potest cedere iuri suo. Non obstante, ergo quod Papa est dominus omnium, potest cedere tali dominio, ut sint aliqui exempti ab eo in dominio temporalium.

IN CONTRARIUM est, quia Papa non potest facere, quod membrum sit membrum, & non habeat caput. Ergo non potest facere, quod omnes fideles tam laici, quàm clerici sint membra Ecclesiæ: & tamen non recognoscunt eum unum caput temporalium, & spiritualium.

RESOLVTIO.

Papa sicut se ipsum negare non potest, ita neminem à suo dominio temporalis eximere potest.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut Apostolus 2. ad Timot. 2. dicit: Deus fidelis est, & seipsum negare non potest. Negaret autem seipsum, si eximeret aliquos à suo dominio temporalis, vel spiritualis, quia tunc negaret se esse Dominum omnium tam

temporalium, quàm spiritualium. Cum igitur Papa uerus Vicarius Dei sit: si aliquos eximeret à seipso in iurisdictione temporalium, vel spiritualium negaret, quod non esset uerus Dei Vicarius: & talis negatio in errorem Manicheorum ipsum induceret, potentium ab alio principio spiritualia, & ab alio temporalia esse producta. Vnde non est dubium, quod si pro tali ueritate testificanda Papa pateretur, uerus Christi martyr esset censendus. Non enim, ut ait August. Herodes dicebat Ioanni: Nega Christum: sed solum quod liceret sibi habere uxorem fratris sui: & quia hoc negauit, passus est, & martyr effectus est. Sic Papa constanter negare debet aliquem laicum, vel clericum Regem, vel Imperatorem exemptum esse ab eo in iurisdictione temporalium, vel spiritualium: quia contrarium confitendo, confiteretur Deum, cuius ipse Vicarius existit, non esse uniuersorum dominum, & in ditione eius cuncta non esse posita. Nec est dicendum, quod ista professio sit fienda propter temporalium ipsorum cupiditatem: sed propter testificandam ipsius Dei, & Vicarij Iesu Christi uniuersalem potestatem.

* 21. corp. raliu.

In Psal. 140.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod consuetudo ueritati, & rationi contraria quanto diuturnior, tanto perniciosior, & periculosior: nec consuetudo: sed abusus dicenda est. Non enim dixit Christus, ut dicit Greg. † Ego sum consuetudo, sed ego sum ueritas. Et beatus Cypria. † dicit, quod consuetudo quantumcumque uerita, & quantumcumque uulgata ueritati est omnino postponenda. Si uero potentia regalis, uel imperialis allegatur: uideant (ut dicit Aug.) quid factum sit de Nabuchodonosor, * quando a regno deponitus est, & inter bestias connumeratus est, donec recognosceret Deum cœli esse dominum uniuersorum.

AD secundum est dicendum, quod non est simile: quia spiritualium, & temporalium administratio attestatur Dei, & Papæ sui Vicarij dignitatem. Sicut enim Deus temporalium administrationem exercet mediatis creaturis: iudicem autem omnium, & dominum omnium se esse fatetur: sic Papa Vicarius eius aliquos eximit à seipso, à temporalium administratione, sed nullos potest eximere à iurisdictione: quia exemptio à iurisdictione negaret Dei potestatem: sed exemptio ab administratione testatur Dei (cuius ipse Vicarius existit) excellentiam, & dignitatem.

AD tertium est dicendum, quod quilibet potest cedere iuri suo, quod sibi conceditur in fauorem suum, & in propriam utilitatem: sed non potest cedere iuri, quod sibi conceditur in fauorem alterius: puta in utilitatem Reip. & in concedentis testificandam potestatem. Dominium ergo spiritualium, & temporalium non est concessum Papæ in suum proprium fauorem, uel commodum: sed in totius Ecclesiæ utilitatem, & ipsius Christi concedentis testificandam potestatem. Vnde tali iuri, & tali dominio cedere non potest existens Papa: nec per consequens aliquos in temporalibus, & spiritualibus à suo dominio eximere.

† Aug. lib. 4. de baptismo contra Donatistas, c. 5. & 6. & referretur Dist. 8. c. Si consuetudine. † ad Quintum. * al. quomodo. Dan. 4.

ARTI

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POTIUS debeat in Ecclesia exemptionem ponere, quam tollere.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa potius debeat in Ecclesia exemptionem tollere, quam ponere. quia in primitiua Ecclesia non erat exemptio. Ergo nec nunc esse debet. Dicit enim Damasc. quod omnia, quae tradita sunt nobis per Apostolos, & antiquos Patres, obseruare, & tenere debemus, nihil ultra haec inquirentes.

De Ortho. 2. lib. 1. cap. 3.

Præterea: Papa non debet statum, & ordinem Ecclesiasticum perverttere, cum Apostolus dicat 1. Corin. 14. Omnia honeste, & secundum ordinem fiant in nobis. Cum ergo honestas sit honoris status, & per exemptionem tollatur honoris reuerentia subditorum ad Prælatos, & ordo Prælatorum ad subditos; videtur, quod per exemptionem totus ordo Ecclesiasticus peruertatur.

Præterea: Papa non debet in Ecclesia ponere turpitudinem, sed pulchritudinem, cum ipsa sit pulchra ut Luna, electa ut Sol: ut scribitur Cant. 6. Pulchritudo autem Ecclesiae consistit in ordinatione partium in toto, ut membra ordine quodam respondeant capiti. ita quod Summus Pontifex est supremum caput: alij vero Prælati sunt medij inter eum, & inferiores subditos, ut mediantibus eis ipsi supremo capiti subijciantur: sed per exemptionem, talis pulchritudo tollitur, & turpido inducitur. Dicit enim August. 3. Confess. cap. 8. quod turpis est pars, quae suo non congruit vniuerso.

IN CONTRARIUM est. quia Papa de specialibus membris Ecclesiae specialem curam debet habere, sicut capiti specialior cura est de oculis, quam de alijs membris. Sed specialior cura habetur per actionem immediatam, quam per mediatam: unde & oculi immediate situantur in capite. Expediit ergo quod Papa in Ecclesia aliquam exemptionem faciat.

RESOLVTIO.

Papa in Ecclesia exemptionem potius ponere, quam tollere debet. exemptio enim huiusmodi non nisi ordinem, & bonum parere potest.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. & ponitur 23. q. 4. cap. Displicet. Ecclesia per incrementa temporum maiori vsa est potestate in correctione delinquentium, & in promotione, & quiete bonorum vsa est maiori libertate. Fuit namque in primitiua Ecclesia Prælatorum paupertas: quia in fame, siti, frigore, & nuditate eorum subditos visitabant. Sic enim dicit Apostolus 2. Corin. 12. scribens: Quid enim minus habuistis præ cæteris Ecclesijs, ni-

si, quod ego ipse non grauavi vos: & ecce tertio paratus sum venire ad vos: & non ero vobis grauis. quia non quaero quae vestra sunt, sed vos. Nunc autem propter opulentiam diuitiarum, Prælati in eorum visitatione non solum subditos grauant, sed etiam exoliant: ascendentes cum turba equorum, & famulorum, per quorum visitationem quod infirmum est non consolidatur, quod ægrotum non sanatur: quod contractum est non alligatur: quod abiectum est non reducitur: & quod perditum est non requiritur. ut magis (quod dolendum est) debeat dici dissipatio, quam visitatio. propter quod expedit, ut Romana Ecclesia, quae omnium mater est, in Ecclesia aliquam exemptionem ponat, eximendo aliquas personas, & aliqua collegia, vel aliquas Religiones à visitatione Episcoporum, & subijciendo immediatè correctioni, & visitationi suae. Unde in persona Summi Pontificis vicarij Iesu Christi scribitur Ezech. 34. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant gregem meum: nec pascant amplius Pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit eis ultra in escam. quia hæc dicit dominus Deus. Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum.

Hæc de malis Prælati sunt accipienda. Et quatenus agit de visitatione. Vide Conc. Tri. sess. 24. de refor. c. 3.

Secundo in primitiua Ecclesia fuit subditorum paucitas, ut non solum vnus Prælati vnâ ciuitatem: immo prouinciam, & plures videre poterat: sicut patet de Paulo, qui nunc in Græciam: nunc in Hispaniam: tunc in Italiam ad visitandum pergebat. sed nunc sic est Dei populus multiplicatus, ut vix sufficiant plures Prælati mediam partem suorum subditorum corrigere, & instruere. Sic enim dicendum est nunc cuilibet Episcopo volenti habere magnam iurisdictionem, & nolenti aliquos esse exemptos à iurisdictione sua, quod dixit Iero. Moysi. Exo. 18. Stulto labore confumeris tu, & populus iste, qui tecum est, & ultra vires tuas est negocium, solus illud non poteris sustinere.

An B. Paulus pfectus fuerit in Hispania, vide plenè per Ioannem Valsæum in annualibus Hispaniae sub anno 67.

Et per hoc patet responsio ad primum. Ad secundum est dicendum, quod ordo ecclesiasticus non peruertitur per exemptionem, immo quod inordinatum est ad ordinem reducitur. Nam in corpore naturali non esset ordo, si omnia membra æqualiter distarent à capite. sic in corpore mystico ordo non seruetur, si omnia membra æqualiter distarent à summo Pontifice, qui est supremum caput in Ecclesia.

Ad tertium est dicendum, verum esse, Prælatos esse medios inter summum Pontificem, & inferiores subditos: non tamen debent esse medij respectu omnium subditorum: sed aliqua membra immediatè debent inhærere Summo Pontifici, sicut oculi immediatè inhærere capiti, non mediantes alio capite, nec mediante aliquo alio membro: & cætera.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA DEBEAT eximere aliqua Collegia à iurisdictione Episcoporum.

Circa monasteriorum visitationem vide quod nouissime statuit Concilium Trident. sess. 25. tit. de Regularibus & Monialibus cap. 8.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat eximere aliqua Collegia à iurisdictione Episcoporum. Papa enim non debet præbere alicui materiam superbiendi, & ocio vacandi: sed exemptio videtur præstare materiam Collegijs Monachorum superbiendi, & ocio vacandi. Cum enim non indigeant mendicare, ex quo studio non intendunt: vacat ocio: & ex abundantia diuitiarum propter exemptionem contra eorum Episcopos superbiunt. Sic enim scribitur Ezechielis 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, sauritas panis, abundantia, & ocium.

Ad Rusticum Monachum Epistol. 14.

Præterea: Hieronymus dicit: Ama studium, & carnis vitia non amabis. Qui ergo non sunt dediti studio, non debent esse exempti: quia sic datur eis occasio potius vitia amandi, quam à vitijs retrahendi.

Præterea: Scribitur 93. dist. cap. Nulla. Nulla ratione clerici, aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur. quia tales acephalos, & sine capite consuetudo prisca nuncupauit: sed Papa non debet velle aliqua sua membra esse sine capite. Ergo non debet aliqua collegia, vel monasteria à iurisdictione Episcoporum eximere.

IN CONTRARIUM est: quia, quod est vile, & proficuum in Ecclesia, Papa tenetur facere: sed multi sunt Pastores in Ecclesia, qui non pascunt greges, sed potius seipsos: De quibus scribitur Ezechie. 34. Væ pastoribus Israel, qui pascunt semetipsos. A iurisdictione ergo talium cõgruum est aliqua membra de Ecclesia eximi.

RESOLVTIO.

Collegiorum aliquorum exemptio à iurisdictione Episcoporum non nisi gubernationem tutiorem, melioremq. afferre potest.

RESPONDEO, dicendum, quod ordinatio subditorum sub Prælato facta est in commodum ipsorum subditorum, & eorum vtilitatem, potissime quantum ad tria.

Primo, quantum ad delinquentium correctionem. Secundo, quantum ad bonorum promotionem, & eorum quietam contemplationem.

Tertio, quantum ad Collegiorum, seu Monasteriorum, vel Ecclesiarum tutiorem gubernationem, quae quidem tria contingit quandoque impediri per immediatam iurisdictionem ipsorum Episcoporum. Et ideo per Papam, cui cura debet esse de omnibus, cõgruum est aliqua Collegia, & aliquas personas eximi: ut in his, quae dicta sunt, quietius, & securius possint promoueri. Nec in hoc debent Episcopi grauari, vel perturbari, si sine eorum culpa personae aliqua, vel Collegia subtrahantur à iurisdictione ipsorum: quia cum subditi non supponantur eis in eorum cõmodum, nullum præiudicium præstatur eis: immo magnum beneficium, cum tales subditi ab eorum iurisdictione subtrahuntur. Illis autem præstatur præiudicium, qui non quaerunt quae Iesu Christi, sed quae sua. sicut enim dicit Greg. 22. Moral. cap. 16. super illo verbo Num. cap. 31. Quid emularis pro me? quis tribuat, ut omnis populus prophetae Epia (inquit) mens Pastorum non propriam gloriam, sed auctoris quaerit, ab omnibus vult iuuari quod facit: nam fidelis prædicator optat, si fieri valeat, ut veritatem, quam solus loqui non sufficit, ora cunctorum sonent.

Philip. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod si Monachi non sint dediti studio: sunt tamen dediti orationibus, & diuinorum contemplationibus, quorum orationibus multum iuuatur Ecclesia, quae filios suos monet 1. Timot. 2. fieri pro omnibus orationes, ut quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate.

Ad secundum est dicendum, quod multa sunt alia retrahentia à vitijs carnis præter studium, & potissime exercitium orationis, & diuinæ contemplationis: quia aliter non potest homo esse continens, nisi Deus det: quibus quietius possunt vacare Monachi per exemptionem, si sunt exempti, quam si supponantur sub strepitu visitationis Episcoporum.

Sap. 8.

Ad tertium est dicendum, quod illud decretum loquitur de clericis vagabundis, & proteruis, quod patet per illud, quod sequitur. additur enim: Summum donum muneris à Deo consequuntur, qui suis Doctoribus, qui rectè Episcopi intelliguntur, libenter obediunt. Nec tamen Monachi, vel alij, qui eximuntur, sunt sine capite: quia supponuntur sub correctione, & visitatione Abbatum, & suorum Prælatorum intrinsecorum: & omnes finaliter sub vniuersali capite Ecclesiae.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA DEBEAT eximere Religiosos à iurisdictione omnium Prælatorum.

Exemptorū causæ qualiter, & per quos tractanda, vide Concilium Trident. sess. 7. de reformat. cap. 14. & sess. 24. de reformat. cap. xj.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat Religiosos eximere à iurisdictione omnium Prælatorum: quia Papa non debet facere in Ecclesia quod est materia multorum malorum: sed multa mala prouenerunt in Ecclesia, ratione exemptionis in ordine Templariorum, Monachorum, & Canonicorum. Non est ergo conueniens, aliquos Religiosos eximi à iurisdictione omnium Prælatorum.

2 Præterea: Si aliqui Religiosi ponantur exempti à iurisdictione omnium Prælatorum; Ergo erunt exempti à legato Papæ. quod videtur inconueniens, cum Papa non possit aliquos eximere à seipso.

3 Præterea: Innocentius dicit, quod exempti quātacumque gaudeant libertate: tamen ratione delicti, siue contractus, aut ratione rei, de qua contra ipsos agitur; ritè possunt coram locorum Ordinarijs conueniri. Cum igitur quasi omnia possint ad ista tria reduci; videtur quod in nullo talis exemptio valeat.

IN CONTRARIUM est. quia Papa subditos indomitos debet visitationi, & correctioni Prælatorum committere: quietos verò, & pacificos debet suæ correctioni referuare. Sic enim scribitur Zachariæ 10. in persona cuiuslibet Episcopi. Super hircos visitabo, quia dominus (papa) visitabit grem suum.

RESOLVTIO.

Religiosi diuinorum lectioni, Populorum exhortationi, doctrina Magistrorum Studentes, congruè ab omnium Prælatorum iurisdictione sunt exempti.

RESPONDEO; dicendum, quod tres actus in Ecclesia sunt maximè necessarii, ut multum vtilis Reipublicæ.

Primus est studium, & lectio diuinorum, propter ignorantie remotionem, quæ multum est periculosa, iuxta illud Ambrosij: Grauius, & periculosissimè peccas, si ignoras. multa enim mala sequuntur

Ex ipsa ignorantia. Secundus est exhortatio populorum, propter vitiorum manifestationem. Sic enim dicit Propheta: Annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Cum enim non vitetur malum nisi cognoscatur; magna utilitas insurgit in populo fidelium, si vitia, & peccata eis manifestentur.

Tertius est doctrina Magistrorum propter sacre Scripturæ expositionem. Tanta est enim profunditas sacre Scripturæ, ut à principio mundi vsque ad finem semper sit necessaria in Ecclesia eius expositio. Vnde August. super illo verbo: Quærite faciem eius semper: dicit; quod in sacra Scriptura semper Deus quæritur, & semper inuenitur. Nam quæritur, ut inueniatur dulcius: & inuenitur, ut quærat auidius. De istis verò tribus actibus loquitur Apostolus 1. Timo. 4. dicens: Esto exemplum fidelium in verbo, & in conuersatione, & charitate, & dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Ut ergo aliqui in Ecclesia istis tribus actibus quietius possint vacare pro utilitate populi Christiani, congruum est, ut aliqui Religiosi, & potissimè Religiosi pauperatis, à iurisdictione omnium Prælatorum sint exempti: qui specialiter debent vacare lectioni diuinorum: exhortationi Populorum, & doctrinæ Magistrorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod mala possunt prouenire in ordinibus sine exemptione, sicut cum exemptione. Non enim exemptio est causa malorum, nisi quantum ad illos, qui, exemptione, & libertate abutuntur. sicut enim aliqui Religiosi abutuntur libertate, & alijs donis receptis à Deo, & sunt ceteris peiores; ita aliqui vtuntur in bonum, & sunt ceteris meliores. Vnde dicit Aug. in Epistola ad plebem Hypponensem, quod sicut Ecclesia contristatur de suis purgamentis: ita debet letari, & gaudere de suis ornamentis.

AD secundum ergo est dicendum, quod aliqui dicunt, Legato quantumcūque à latere Sedis Apostolicæ misso exemptos non teneri obedire: puto tamen quod si in sua legatione expressio fiat de exemptis, & non exemptis, quod omnes tenentur sibi parere, cum à Sede Apostolica (ut supradictum est) nullus intelligatur exemptus.

AD tertium est dicendum, quod non de quolibet delicto, vel de quolibet contractu, vel de quacūque re, de qua contra Religiosum agitur, nec in quocūque loco possunt Religiosi exempti coram locorum Ordinarijs conueniri, nisi essent adeo grauia, & enormia, de quibus non corrigerentur, vel non possent corrigi per Prælatos ipsorum.

1sa. 58.

Intelligo seruato debito ordine, & debitum constantis.

Tomo 3. lib. 15. de Trin. cap. 2.

Tomo 2.

QVAEST. LXII. DE DISPENSATIONE PER ABSOLVTIONEM.

RESOLVTIO.

Papa quamuis vsuras relaxare possit: non tamen debet, ne multa absurda, aut scandala oriantur.

RESPONDEO, dicendum, quod ad quæstionem communiter sic respondetur: quod vsuræ vel sunt acceptæ, vel sumptæ de rebus, & de bonis clericorum, vel Ecclesiarum: & tunc absolutè dicitur, quod Papa potest tales vsuras relaxare, vel donare vsurario, & sic absoluere ipsum absque eo, quod eas restituat illis, à quibus accepit. Vel acceptæ sunt vsuræ de bonis laicorum, quæ immediatè subsunt iurisdictioni Ecclesiæ, & tunc similiter potest. Si vero acceptæ sunt de bonis laicorum, qui immediatè subsunt iurisdictioni secularium Principum: tunc dicitur, quod in casibus illis, in quibus Papa potest exercere iurisdictionem temporalem: similiter potest talem relaxationem facere, sicut Principes seculares possent de bonis subditorum suorum. Si vero nullus talis casus interueniat, & Papa consideret talem relaxationem esse vtilem Ecclesiæ: debet requirere huiusmodi Principes, sicut eos requireret pro defensione, & adiutorio Ecclesiæ, quod si renuat: sua auctoritate potest prædictas vsuras relaxare, & vsurarios absoluere, absque eo, quod ipsas vsuras restituat.

Sed ista responsio quamuis verum dicat de relaxatione: puto tamen, quod Papa talem relaxationem facere non potest: quia non debet propter quatuor inconuenientia, quæ sequuntur, si Papa talem relaxationem vsurarum faciat.

Primum est: quia scandalum in populo Dei committitur. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Macedonium: Illud fidentissimè dico: eum, qui pro homine ad hoc interuenit, ne malè ablata restituat, & ad restituendum non compellit, si compellere potest: socium se esse fraudis, & criminis exemplum præbet.

Secundum est, quia certum non tenetur. In dubijs namque absolutionis conscientia semper tenendum est certum, & dimittendum incertum. Fieri enim potest (ut dicit Augustinus) ut tu scias, quod ego nescio; & propterea putem pro aliquo interueniendum esse, ut sui sceleris poena relaxetur. Verum sæpe accidit, ut nos fallat, vel negando se abstulisse, vel affirmando se vnde restituat non habere. Sæpe similiter & uos fallimini putando, & nos non agere, ut reddat, vel ipsum habere vnde reddat. Tamen veraciter hoc dicit esse tenendum, ut cum de reo sententia non vna sit nostra de aliena re; neutri tamen

Ec 2 com.

DEINDE considerandum est de de Papæ absolutione. Circa quod quærentur Sex.

Primo, Vtrum Papa possit absoluere vsurarium absque eo, quod vsuram restituat.

Secundo, Vtrum Papa possit absoluere seruum vsurarij, quod non teneatur ad restitutionem, & absque eo, quod sibi faciat relaxationem.

Tertio, Vtrum Papa possit absoluere non ritè absolutum per ratihibitionem.

Quarto, Vtrum Papa possit absoluere habentem rem alienam post annos prescriptionis, absque eo, quod ipsam restituat.

Quinto, Vtrum Papa possit absoluere simoniacum, absque eo quod simoniam reddat.

Sexto, Vtrum Papa possit absoluere ludentem ad taxillos, absque eo, quod restituat lucrum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT absoluere vsurarium absque eo, quod vsuram restituat.

S. Thom. 2. 2. q. 78. ar. 3. Et quolib. 3. art. 19.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit absoluere vsurarium absque eo, quod vsuram restituat. Papa enim non potest contra ius naturale: sed vsura secundum Philosophum, est lucrum contra naturam. Non potest ergo absolui vsurarius, absque eo, quod vsura restituatur.

2 Præterea: Papa non potest absoluere furem, nisi restituatur furtum. sed nomine furis prohibetur vsura, ut patet per glo. Exo. 22.

3 Præterea: Secundum Aug. in Epistola ad Macedonium. Si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit non redditur, non agitur penitentia, sed fingitur; si autem veraciter agitur: non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum: Sed vsura est res aliena. Ergo numquam remittitur peccatum, nisi restituatur.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Matthæi 16. Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Si ergo Papa absoluat vsurarium, absque eo, quod vsuram restituat, absolutus erit.

Arist. 1. lib. Polit. c. 7.

Epist. 54. Tomo 2.

Epist. 54. Tomo 2.

Epist. 54. Tomo 2.

Epist. 54.
Tomo 2.

cōplacere debemus, quod res nō reddatur aliena. Nā de homine, ut homines diuersa sentimus: sed in ipsa iustitia simul sumus. Tertium est: quia commodū de peccato reportatur. Sic enim ait August. Apud. cor meum, cui testis est Deus, non audeo dicere, nec sentire, vel discernere interueniendum esse pro aliquo, ut quod scelere abstulit, sceleris impunitate possideat. Si autem usurario relaxetur usura: quod scelere abstulit, sceleris impunitate possidet. Quartum est: Quia iniustum in proximum committitur. Verum namque est, quod Papa potest pro utilitate Reipub. & Ecclesie suos subditos grauare. sed sicut utilitas communis intenditur per eum: ita & grauitas communiter per ipsum suis subditis est inferenda. Si autem non restituantur usurae illis personis, à quibus sunt extortae per usurarios: non inferuntur grauamina communiter: sed quibusdam singulariter. Vnde peccatur contra iustitiam distributiuam. Potest ergo. Papa talem relaxationem facere: sed puto, quod non debet, propter ista mala, quae sequuntur: quae per ordinē adducit Augustinus in Epistola ad Macedonium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non facit contra ius naturale: quia non iudicat usuram esse reddendam. sed utilitate Reipublicae accipit ab vno, quod sibi debebatur, & relaxat alteri illud, quod alteri tenebatur.

AD secundum est dicendum similiter, quod Papa non absoluit furem, iudicando, quod res furtiue sublata non sit restituenda: sed bene posset pro utilitate Ecclesiae rem furtiue sublata ab illo recipere, cui sublata est, & illi donare, qui ipsam restituere tenetur.

AD tertium est dicendum, quod peccatum non remittitur alicui absque restitutione, vel absque relaxatione per illum, qui de iure potest illam relaxationem facere.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT
absoluere seruum usurarij absque eo, quod
teneatur ad restitutionem, & absque
eo, quod sibi faciat relaxationem.

S. Thomas 2. 2. q. 62. art. 4.

† cap. qui
sentit de
regul. iur. lib.
6. & l. secun-
dum natu-
ram. ff. de
Regul. iuris.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit absoluere seruum usurarij, absque eo quod teneatur ad restitutionem, & absque eo, quod sibi faciat relaxationem. Quia secundum iura non debet sequi incommodum illum, quem non sequitur commodum. sed seruus usurarij de usura non sentit incommodum acquisitio-

nis: Ergo non debet sentire damnum restitutionis. 2 Præterea: Si seruus usurario tenetur ad restitutionem, vel indiget relaxatione: tunc quicumque usurariam pecuniam portat, vel numerat, vel debitum scribit; tenetur, quod uidetur esse periculosum, & absurdum.

3 Præterea: Magis videtur esse causa damni vel furti, qui consulit alteri furtum, vel damnum esse faciendum, quam seruus usurarij: sed dans consilium, damnum, vel furtum esse faciendum, non tenetur, (ut videtur) cum raptor non teneatur sequi eius consilium.

IN CONTRARIUM est. quia qui seruit furi in furto, tenetur ad restitutionem. Ergo qui seruit usurario in usuris, tenetur ad restitutionem, cum nomine furti prohibeatur usura.

RESOLVTIO.

Usurarij seruus, si rapina ad eum peruenit: vel causa, aut concausa rapinae fuit, contractus suo nomine vel Domini faciendo: vel usuras exigendo, ad restitutionem tenetur, si relaxatione donatus non sit. Si autem aliter usurario seruiat, non tenetur.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut patet 14. q. 6 c. Si res, auctoritate Augustini: Quando res aliena, quae reddi potest, non redditur, non agitur poenitentia, sed simulatur. Omnis ergo, qui conscientiam habet rei alienae, tenetur ad restitutionem: vel indiget relaxatione: aliter absoluendus non est.

ISTUD autem contingit triplici casu. quia aut quis tenetur ratione solius delicti, eo quod causa, vel concausa fuit rapinae: sed de re rapta nihil ad eum peruenit. Aut ratione solius rei: quia res rapta ad eum peruenit: sed causa rapinae non fuit. Aut ratione vtriusque: quia & causa rapinae fuit aliquo modo, & res ad eum peruenit. Si ergo seruus usurarij continetur in isto tertio casu, planum est, quod tenetur. Si vero continetur in secundo, similiter certum est, eum teneri. Sed si in primo casu: quia solum causa est, & concausa fuit usurae: tunc puto similiter eum teneri, si fecit contractus usurarios nomine suo, vel Domini: aut quod usuras exigit. Isto namque modo concausa est usurae: sed si in alijs conditionibus seruiat usurario, quae non sint concausae usurae, puto, quod non tenetur.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa regula iuris intelligitur in his, quae sunt bonae fidei, & non malae. Nam qui incendit domum, nullum sentit commodum acquisitionis: debet tamen sentire incommodum restitutionis.

AD secundum est dicendum, quod non quicumque seruit usurario in usuris tenetur, sed qui seruit in usuris faciendis: puta contractus usurarios faciendo, vel exigendo.

AD tertium est dicendum, quod secundum regulam iuris triplex est consilium. Quoddam non fraudu-

† cap. nul-
lus consilio
de regul. iur.
lib. 6. &
l. consil. ff.
de regul. iur.† Id habet
S. Augustin.
Epist. 54. ad
Macedonium,
Tomo 2.

dulentum. Quoddam fraudulentum inefficax tamen, quod datur alicui alias idem facturo. Quoddam fraudulentum efficax, quod datur alicui alias non facturo. In primo casu, qui dat consilium, non est causa damni, licet posset esse occasio. In secundo similiter non est causa damni: quia damnum non est secutum ex consilio suo. Sed in tertio est causa damni: quia damnum subsequutum est. Vnde in primo, & in secundo casu non oritur obligatio ad restitutionem: sed in tertio sic.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT
non rite absolutum absoluere per
ratihabitionem.

Videto notata per glossam, & Doctores in c. Cum nos. De his, quae sunt à Prælat. sine consen. Capituli.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa posset non rite absolutum absoluere per ratihabitionem. Scribitur enim extra de his, quae sunt à Prælat. sine consensu Capituli. cap. Cū nos. Certum est, de rigore iuris, concessionem illam non tenere: quam reclamante Capitulo, per prædecessorem tuum constat factam fuisse: nisi eam ratam postmodum habuissent. Ergo si aliquis est absolutus in casu, in quo absolui non potuit: si postmodum Papa ratam habeat, tenebit absolutio. 2 Præterea: Ita est in ligatione, sicut est in absolute. sed si quis ratum habeat homicidium per alium factum, ligatus est culpa, & poena homicidij. Ergo si Papa ratam habeat absoluteionem: absolutus erit.

3 Præterea: Siquis absolutus est in casu, in quo non potuit absolui, in tali absoluteione non est defectus nisi propter Superioris prohibitionem. Ergo per Superioris ratihabitionem tenebit absolutio.

IN CONTRARIUM est, quod tunc Papa posset effectum sacramenti sine sacramento conferre, quod supra negatum est.

RESOLVTIO.

Papa non rite absolutum per solam ratihabitionem absque sacramenti applicatione absoluere non potest. Id enim Christus nulli puro homini concessit.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quaestio pro tanto est dubia, quia tam secundum iura diuina, quam secundum humana, ratihabitione retrahitur, & mandato comparatur. Vnde qui consentit in homicidium, eo ignorante, factum, homicida apud Deum habetur. Si ergo aliquis sacerdos absoluat aliquem in casu prohibito sibi à Papa: si postmodum petat ipsius Papae ratihabitionem; videtur, quod ratihabitione obtenta sufficiat, ut illa prima absolutio perfecta sit.

Sciendum est ergo, quod ratihabitione non habet locum

† Cap. Rati-
habitione.
de regul. iur.
lib. 6. & l.
hoc iure. s.
deicit, &
l. temp. qui.
s. 1. ff. de re-
gul. iur.

AD absoluteionem sacramentali, ad quam requiruntur tria. Primo, potestas ordinis, ex ipsius ordine susceptione. Secundo, ordinis executio, ex superioris iurisdictione. Tertio, sacramenti administratio: ex ipsius verbi cum elemento applicatione, quia applicatur verbum ad elementum, & fit sacramentum secundum August. tract. 80. In Ioan. In casu ergo proposito si sacerdos aliquem absoluit in casu prohibito sibi per Papam: in tali absoluteione deficit, ex parte sacerdotis, ordinis executio. Si vero postmodum ex parte Papae interueniat ratihabitione, ex parte eius deficit sacramenti applicatio: & planum est, quod quodcumque istorum trium deficiat, absolutio non est sacramentalis. Si enim Papa ex sola ratihabitione absque sacramenti applicatione posset aliquem absoluere: posset effectum sacramenti sine sacramento conferre. quod Christus nulli puro homini concessit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile: quia alienatio, vel concessio rei, cum sit de iure positio; dependet ex sola voluntate habentis potestate alienandi. Vnde si dependet ex voluntate plurium; si vnus voluntas præcedit; sufficit ratihabitione subsequentium continuata cum voluntate prioris.

AD secundum est dicendum, quod non est simile eodem modo: quia homo potest seipsum ligare praua voluntate per diuini mandati transgressionem. Nam quamuis explicite per: Non occides, prohibeatur factum; implicite tamen prohibetur voluntas. Vnde si quis ratum habeat homicidium, eo ignorante, factum, ligatus est culpa, & poena homicidij: quia transgressor est diuini mandati: sed non potest homo seipsum absoluere, nisi per diuinæ gratiæ infusionem, & sacramentaliter per sacramenti receptionem.

AD tertium est dicendum, quod quamuis in absoluteione non fuerit defectus, nisi Superioris prohibitio: ex parte tamen Superioris non sufficit ratihabitione, nisi sit sacramenti applicatio, cum non possit effectum sacramenti sine sacramento conferre.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT
absoluere habentem rem alienam post
annos prescriptionis, absque eo,
quod ipsam restituat.

Hostien. in summa tit. de præscrip. rerum immobiliū
& quae exigantur.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit absoluere habentem rem alienam post annos prescriptionis, absque eo, quod ipsam restituat. Dicit enim Augustinus ad Macedonium; Certè alienum non est, quod iure possidetur, quia quod iure habetur, iure possidetur, re possidetur. quia quod iure habetur, iure possidetur, re possidetur.

Tomo 9.

Epist. 54.
Tomo 2.

Et quod iuste bene: & quod bene alienum iam non est. sed res prescripta iure possidetur. Non est ergo restituenda.

2. Præterea 16. q. 4. scribitur, quod repeti non possunt quæ 30. annis quiete possidentur. sed quod repeti non potest, homo non tenetur restituere. Ergo.

3. Præterea: Quod possidetur auctoritate illius, qui est Dominus rei, iuste possidetur: Sed scribitur C. 7. de prescri. q. Princeps Romanus omnium dominium habet quo ad proprietatem. cum ergo res prescripta auctoritate Principis teneatur: videtur, quod res prescripta non sit restituenda.

4. Præterea: Res non est restituenda nisi illi, cui competit repetitio, & actio in foro iudiciali. sed scribitur extra de Prescrip. cap. Ad aures nostras. Frater nitati tuæ innotescat, q. de iure melior est conditio possidentis: quia quadragenalis prescriptio omnem prorsus actionem excludit.

5. Præterea: In re illa, quam homo iuste amittit, non competit ei repetitio: & homo retinens illam, iuste retinet. sed si homo per totum tempus prescriptiois sit negligens in repetendo rem suam, iuste elapso tempore prescriptiois, priuatur repetitione, ut amplius non sit sua, sed transeat in dominium alterius: res ergo legitime prescripta non est restituenda.

IN CONTRARIUM est, quia omnis retentio rei alienæ prohibetur nomine furti. sed præceptum de furto Exo. 20. cum sit negatiuum, obligat semper, & ad semper. Ergo nulla temporis antiquitas, quæcumq; prescriptioe talè prohibitionè potest tollere.

RESOLVTIO.

Nulla absque bona fide prescriptio tenet. Qui enim possidet rem, quam alienam esse, vel iniusto titulo acquisitam, non ignorat; Dei lege ipsam homo restituere tenetur.

RESPONDEO, dicendum, q. aliqui simpliciter dicunt propter rationes superius assignatas, rem legitime prescriptam, & bona fide retentam usque ad tempus prescriptiois non esse restituendam, si infra tempus prescriptiois homo non habuit conscientiam de mala fide: puta, q. esset res aliena, & iniusto titulo acquisita. Si vero post tempus prescriptiois innotescat sibi de mala fide, q. res fuerit aliena, & iniusto titulo acquisita, dicunt, q. non debet sibi inde formare conscientiam, ut teneatur ipsam restituere, quia res illa iam facta est sua, & iam tranliuit in dominium eius, elapso tempore prescriptiois, auctoritate Principis legem prescriptiois facientis. Sed opinio contraria mihi p. obabilior videtur, ponens, q. omni tempore audiendus est homo super repetitionem rei suæ. Mouent autem me ad hoc specialiter tria. Primo auctoritas diuina. Nam præceptum de non furari, sub quo, ut dictum est, continetur omnis acceptio, & retentio rei alienæ, cū sit negatiuum obligat ad semp ratione qua negatiuum: & pro semp ratione qua præceptum. Vnde cū tale præceptum sit de iure naturæ, & de iure diuino, nulla lege humana potest tolli. Planum est autem, quod prescriptio lege humana

† l. bene à Zenone. vbi gloss & doctores C. de quadrien. prescript.

posita est, quæ licet pro statu Reipub. sit iusta; & seruanda: in nullo tamen potest præiudicare legi naturali, vel diuinæ. Secundo auctoritas Augustini ad Macedonium, vbi loquens de restitutione rei alienæ sic dicit: Si diuersa de homine, ut homines sentimus: in iustitia tamen simul sumus: quatenus si de re aliena diuersorum diuersa sit sententia, nulli tamen placeat, ut res non restituarit aliena, nec in hoc nostras suspiciones, quibus credibilibus reum signis mouemur, cognitiones certas æstimare debemus, cum credibilia nonnulla sint falsa, sicut incredibilia nonnulla verâ. Tertio auctoritas Ecclesiæ: Sic enim scribitur extra de prescrip. c. finali. Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est: ideo synodali iudicio diffinimus, ut nulla valeat absque bona fide prescriptio, tam canonica, quam ciuili: cum generaliter sit omni constitutioni, atque consuetudini derogandum, quæ absque peccato mortali non potest obseruari. Vnde oportet, quod qui prescribit, in nulla temporis parte habeat conscientiam rei alienæ.

Ep. 54. Tom. 1.

Ro. 14.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illud, quod possidetur iure diuino, vel naturali, iuste possidetur, & bene. Sed quod possidetur iure positivo, non semper iuste possidetur. Multa namque (ut dicit Augustinus) lex ciuili concedit, & multa puniendâ impunita relinquit, quæ per diuinam legem corriguntur. neque enim (ut ait) quia non omnia facit quæ faciendâ sunt ideo quæ facit improbandâ sunt. Planum est enim, q. Augustinus legem inculpatam dicit, quæ concedit, ut hominem volentem me occidere possim occidere: & tamen secundum legem diuinam hanc humanam legem seruantes ipse inculpatos non habet, sic lex, quæ concedit prescriptioem, iusta est secundum præsentem statum: secundum tamen legem diuinam seruantes legem prescriptiois inculpati esse nequeunt. Et ideo quocumque tempore homo habet conscientiam, q. res fuerit aliena, vel iniusto titulo acquisita: puto, quod secundum legem Dei homo tenetur ipsam restituere.

1. d. lib. arbi. c. 5. Tom. 1.

AD secundum est dicendum, q. in bonis ecclesiasticis Papa habet plenum dominium: Vnde absque omni statu prescriptiois potest ordinare, quod ille, qui est administrator in tali Ecclesia, tanto tempore non habeat amplius administrationem: vel, quod alius in administratione illa non possit habere aliquam iurisdictionem.

AD tertium est dicendum, quod Principes non sunt Domini rerum subditorum, nisi sint eorum serui. sed sunt tutores: propter quorum tuitionem dantur eis redditus, & stipendia, ultra quæ si accipiunt à subditis, tenentur ad restitutionem, sicut alij. pro utilitate autem Reipublicæ possunt bona subditorum quandoque accipere, & in communem, non in propriam utilitatem conuertere. In nullo tamen casu potest condere legem, quæ præiudicet legi diuinæ, vel naturali.

AD quartum est dicendum, quod illa decretalis loquitur de prescriptioe rei ecclesiasticæ: & si loquatur de prescriptioe rei secularis, intelligendum est

est, quando possidetur bona fide: ut quod in nullo tempore homo habeat conscientiam, quod res fuerit aliena, & iniusto titulo acquisita.

AD quintum est dicendum, quod dato, q. negligentia possit esse iusta causa ammissionis rei: non tamen potest esse iusta causa, quod iuste possideatur ab alio: ex quo cõsta sibi, quod aliena est, & iniusto titulo sibi acquisita: quamuis negligentia in repetendo rem infra tempus prescriptiois. possit esse sine peccato, puta propter ignorantiam, vel propter absentiam, vel propter pueritiã, aut propter habentis potestatem.

vel vendendi aliquod spirituale, vel spirituali annexum: obiectiue tamen sit iniuria Domino sacramentorum, & ipsorum spiritualium: quia illa venduntur, quæ ipse gratis danda esse mandauit. Iuxta illud Matthe. 10. Gratis accepistis, gratis date. Vnde pecunia simoniacè accepta cõtra voluntatem Domini, nullo modo retineri potest: Verum quia Papa ipse Christi, qui est Dominus sacramentorum, & ipsorum spiritualium vicarius est, & dispensator bonorum ecclesiasticorum, ea ratione, qua bona ecclesiastica potest recipere, & pro utilitate Ecclesiæ, vel pro causa rationabili conferre quibus vult, eadem ratione pecuniã simoniacè datam, vel receptam (quãuis reddenda sit Ecclesiæ, in cuius iniuriam data est, vel recepta) potest pro utilitate Ecclesiæ, vel pro aliã causa rationabili dare cui placet: non tamen debet dare illi, qui simoniam commisit. quia sicut diuina iustitia necit patrociniũ dare criminibus, ut dicit Chrysostomus, sic Papa: qui est executor diuinæ iustitiæ, non debet commodum, vel patrociniũ dare peccatis. quod fieret, si simoniacus absolueretur, & pecunia simoniacè recepta non redderetur.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT ABSOLUERE SIMONIACUM ABSQUE EO, QUOD SIMONIAM REDDAT.

S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 6.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q. Papa possit absolue- re Simoniacum, absque eo, quod simoniã reddat. Contingit enim quandoque, q. vnum totum Collegium simul cum Prælato recipit pecuniam pro aliquo beneficio ecclesiastico simoniacè collato. Talis autem pecunia non debet reddi Ecclesiæ, in cuius iniuriam datum fuit Ecclesiasticum beneficiũ: quia tunc illi reportarent commodum de peccato, quod commiserunt. nec dicta pecunia potest fieri elemosyna, vel in pios vsus conuerti: quia non potest fieri elemosyna de pecunia simoniacè acquisita. ut scribitur 1. q. 1. c. Non est putanda. Potest ergo absolui Simoniacus absque eo, quod ipsam restituat.

2. Præterea: Nullus potest cogi reddere rem illi, à quo recepta est, si ei non conueniat iusta repetitio. sed dans pecuniam pro re spirituali: non potest eam repetere. quia ex quo eam turpiter dedit: iuste seipsum priuat ei rei petitione. Potest ergo absolui Simoniacus absq; eo, q. pecunia simoniaca restituatur.

3. Præterea: De turpi lucro non debet fieri promotio Ecclesiæ. Sed si pecunia daretur Ecclesiæ, cuius beneficiũ simoniacè est acquisitum: promoueretur Ecclesia de turpi lucro. Non est ergo restituenda.

IN CONTRARIUM est. quia scribitur 1. q. 1. cap. Quos constiterit. Quod damnatio simoniæ dantem, & accipientem pariter inuoluit. Neuter ergo dans, vel accipiens simoniam, potest absolui, nisi reddatur.

RESOLVTIO.

Simoniacus, absolui non potest, nisi quod simoniacè acceptum est, reddatur.

† S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 1.

RESPONDEO, dicendum, quod quamuis simonia effectiue sit studiosa voluntas emendi,

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo sic communiter dicitur, q. pecunia, vel possessio vel fructus simoniacè accepti debet restitui Ecclesiæ, in cuius iniuriam data sunt: nõ obstante, quod Prælati, vel aliquis de collegio illius Ecclesiæ fuerit in culpa. quia eorum peccatum non debet alijs nocere, ita tamen, quod quantum fieri potest illi, qui peccauerunt, inde commodum non consequantur. Si vero Prælati, & totum collegium sunt in culpa: debet pauperibus, & alteri ecclesiæ erogari. Nam verum est, quod elemosyna non potest fieri de pecunia simoniacè accepta per dantem, vel recipientem. sed per, Papam, vel superiorem auctoritatem habentem super bona Ecclesiæ elemosina fieri potest.

AD secundum est dicendum, quod dans simoniam non potest ipsam repetere: quia eo ipso, quod turpiter dedit, seipsum priuat repetitione. Recipiens tamen, vel mediator iustè retinere non potest, cum recepta sit contra voluntatem Domini illius rei, quã ipse vendendam exposuit. Et ideo de mandato superioris habentis potestatem super ipsa bona Ecclesiæ est distribuenda secundum voluntatem eius.

AD tertium est dicendum, quod simonia est turpe lucrum ratione dantis, vel recipientis, qui vendunt, vel qui emunt quod gratis est tribuendum secundum præceptum Domini. ex parte tamen Ecclesiæ, cui reddenda est propter iniuriam sibi factã, non est turpe lucrum: quia sponta est illius, qui malis, & turpibus in bonum, & in pulchritudinem vult.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPA POSSIT
absoluere ludentem ad aleas, absque eo,
quod lucrum restituat.

S. Thom. 2. 2. q. 32. ar. 7. Et 4. sent. d. 15. q. 3. ar. 4. Do-
mi. Sor. lib. 4. de iust. & iur. q. 5. ar. 2. Armilla Tit. Ludus.
§. 5. 6. & c. Couar. plenissime in Regula, peccatum. De
Reg. iur. lib. 6. 2. parte reelectionis. §. 4.

Ad sextum sic proceditur. Vi-
detur enim, quod Papa possit
absoluere ludentem ad aleas, absque
eo, quod lucrum restituat, quia
Papa non ligatur iure aliquo posi-
tuo. sed ludus alearum inter-
dictus est iure positio. Ergo non
ligatur, quin cum tali dispensare possit.

2 Præterea. Magis est illicitus questus meretricius,
quàm aleæ lucrum. sed illud, quod acquiritur per me-
reticium, potest licet retineri. Ergo multo magis
quod acquiritur per aleæ lusum.

3 Præterea: Quod accipitur à voluntario, non cõ-
setur furtum, vel alienum, & per consequens non re-
stituendum. sed tale lucrum accipitur à voluntario.
quia ludentes pari voluntate conueniunt quandoque
ad ludum. Non est ergo tale lucrum restituendum.

IN CONTRARIUM est. quia quod iure
prohibetur, iuste non possidetur: Sed si aleæ lusus in
iure prohibetur sicut patet. C. de Episc. & cler. §. inter-
dicimus, & C. de relig. & sumpti. fune. in constitutio-
ne græca, quæ sic incipit: Alearum ludus. Quod ergo
sic contra ius acquiritur, iniuste retinetur.

RESOLVTIO.

Ludus alearum inhonestus, & prohibitus est. Hinc
lucrum huiusmodi restituendum esse, dicas licet.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Isido-
rus. & ponitur 1. dist. cap. ius naturale. De iu-

QVAEST. LXIII. DE DISPENSATIONE
PER LIGATIONEM.

VTERIVS videndum est
de Papæ ligatione: Circa quod
queruntur quatuor.
Primo, Vtrum præceptum Papæ
magis liget, quàm ligamen legis
naturæ.

Secundo, Vtrum præceptum Papæ magis liget, quàm

Ere naturali est, omnium communis possessio. de iure
vero positio, vel gentium est sedium occupatio, &
rerum acquisitio. Vnde acquisitio rerum, & modus
acquirendi ex iure humano determinatur. qui, quan-
tum ad præsens, triplex est. Nam quidam est hone-
stus, & de iure concessus, vt fiat per aliquem iustum
venditionis, vel donationis titulum. Quidam inho-
nestus, sed permissus à iure propter maius malum vi-
tandum, vt per meretricium, quod permittitur in
lege humana propter vitandum adulterium. Alius
inhonestus, & à iure prohibitus, vt per aleæ ludum.
In primo casu licet acquirere, & retinere, nec datur
repetitio. In secundo casu non licet sic acquirere, quia
permissio est de malo, sed licet retinere, nec compe-
tit repetitio. In tertio vero casu nec licet acquirere,
nec retinere, sed competit repetitio. quia ergo ludus
alearum est inhonestus, & prohibitus; qui sic lucratur,
non iuste acquirit, nec potest retinere: immo cõ-
petit repetitio infra 40. annos, vt dicit præmissa con-
stitutio græca. C. de reli. & sumpti. fune. I. Alearum
ludus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa non
ligatur iure positio, in quantum contradicit iuri na-
turali, vel diuino. Sed prout ius naturale, vel diuinum
iure positio iuuatur, & fauetur: tanto magis ipse
iure positio ligatur: quanto magis est iuris natura-
lis, & diuini fautor, & obseruator. Vnde dicit Augu-
stinus, & ponitur 9. dist. cap. Imperatores. Quod qui-
cunque legibus Imperatorum, quæ pro fidei volun-
tate feruntur, obtemperare non vult, acquirit gran-
de supplicium.

AD secundum est dicendum, quod quamuis quæ-
stus meretricius sit magis inhonestus, non tamé mag-
is, immo minus est humana lege prohibitus.

AD tertium est dicendum, quod quando luden-
tes pari voluntate conueniunt ad ludum, neuter
potest lucrum retinere: sed est pauperibus erogan-
dum. Si vero vnus trahitur ab alio (quia tunc præ-
sumitur fraus) illi restituendum est, qui tractus fuit
ad ludum.

ligamen conscientie erronee.
Tertio, Vtrum præceptum Papæ magis liget, quàm li-
gamen conscientie recte.
Quarto, Vtrum præceptum Papæ liget vniuersaliter in
omnibus.

ARTICVLVS I.

UTRUM PRÆCEPTUM
Papæ magis liget, quàm ligamen
legis naturæ.

S. Thomas 1. 2. q. 94. art. 5.

AD primum ergo sic proceditur.
Videtur enim, quod præceptum Pa-
pæ minus liget, quàm præceptum
legis naturæ. Quia minus ligat mu-
tabile, & fallibile, quàm ligamen
immutabile, & in fallibile. sed
ligamen legis naturæ est in falli-
bile, & immutabile: præceptum
vero Papæ est fallibile, & mutabile. Ergo minus ligat.
2 Præterea: Ligamen impressum à Deo magis li-
gat, quàm ligamen impressum ab homine: Sed præ-
ceptum legis naturæ est ligamen impressum à Deo (vt
dicit Augustinus in de vera Reli. præceptum vero Pa-
pæ est ligamen impressum ab homine. Magis ergo li-
gat ligamen legis naturæ, quàm præceptum Papæ.

Tomo 1.

3 Præterea: Ligamen illud, quo ligant præcepta
diuina, & humana, magis ligat, quàm illud ligamen,
quo ligant præcepta humana tantum. Sed ligamine
legis naturæ præcepta diuina, & humana ligant: præ-
cepto vero Papæ solum ligant humanæ leges. Magis
ergo ligat ligamen legis naturæ, quàm præceptum Pa-
pæ.
IN CONTRARIUM est. quia ligamen le-
gis naturæ per peccatum corrumpitur, sicut dicit
glo. Roma. 1. præceptum vero Papæ numquam tol-
litur: Nauticula enim Petri licet fluctuet: numquam
tamen demergitur.

RESOLVTIO.

Papæ ligamen magis ligat, quàm legis naturæ. Il-
lud enim potentialiter, & actualiter, respectu agibiliū,
& speculabilium, vniuersaliter, et particulariter ligat:
Hoc autem potentialiter, respectu agibilium, & vni-
uersaliter tantum ligat.

RESPONDEO, dicendum, quod lex naturæ tri-
pliciter potest considerari. Primo formaliter, & qui-
ditatiue, & sic formaliter est quidam habitus determi-
nans, & inclinas humanum intellectum, ne faciliter possit
deuiare, vel errare. Omne enim indeterminatum indi-
get aliquo determinate: potètia autem intellectiua inde-
terminata est: ideo indiget aliquo habitu inclinante, &
determinate ipsam ad actum eius. Secundo materialiter,
& subiectiue. Et sic talis habitus imprimitur intelle-
ctui practico, & est in intellectu practico tamquam in
subiecto. Est enim vnus intellectus practicus, & specu-
latiuus: sed differunt ratione finis. quia finis intellectus
speculatiui est veritas: practici vero opus, vt dicit Phi-
losophus. Vnde sicut intellectui speculatiuo inserta
est notio principiorum speculatiuorum, sicut: Om-
ne totum est maius sua parte: sic intellectui practi-

Arist. 2. Me-
taph. text.
com. 3.

Aco inserta est notio principiorum operatiuorum: vt,
Nemini faciendum esse illud, quod homo nollit sibi
fieri, & ista notio proprie lex naturæ appellatur. Ter-
tio, potest considerari finaliter, & obiectiue: & sic est
respectu vniuersalium principiorum agendorum, non
particularium. Vnde proprie lex naturæ est habitus
cognitiuus, quantum ad suam rationem formalem, &
naturaliter intellectui practico impressus, quantum
ad suam rationem materialem, & est respectu princi-
piorum agendorum vniuersalium, & non particu-
larium, quantum ad suam rationem obiectalem. Quia
ergo formaliter est habitus, est potentialium, non
actualium. quia vero materialiter est in intellectu pra-
ctico, est operabilium, non speculabilium. sed quia
obiectum eius est vniuersale: non est respectu particu-
larium, sed vniuersalium solum. Ergo magis ligat
præceptum Papæ, quàm ligamen legis naturæ. quia
præceptum Papæ ligat potentialiter, & actualiter: li-
gamen vero legis naturæ potentialiter solum. Simili-
ter præceptum Papæ ligat respectu agibilium, & spe-
culabilium: ligamen vero legis naturæ respectu agibi-
lium solum. Eodem modo præceptum Papæ ligat
vniuersaliter, & particulariter. ligamen vero legis na-
turæ vniuersaliter tantum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod præceptum
Papæ personaliter, & instrumentaliter mutabile est,
& fallibile. sed auctoritatiue, & principaliter immuta-
bile est, & infallibile. quia auctoritas diuina, cui inni-
titur, immutabilis, & infallibilis est.

AD secundum est dicendum, quod præceptum Pa-
pæ impressum est similiter à Deo: puta à Christo,
qui dixit Petro: Quodcumque ligaueris super terram,
ligatum erit, & in cœlis: & tanto impressio ista est in fal-
libilibus impressione legis naturæ, in quantum impres-
sio legis naturæ, quæ est habitualis, per actualem exer-
citationem potest deprauari in malum, & reformari
in bonum. sed ista impressio nusquam vniuersaliter
deprauari potest, sicut numquam vniuersaliter fides
Ecclesiæ potest deficere.

Math. 16.

AD tertium est dicendum, quod ligamine legis na-
turæ ligant præcepta diuina: & humana virtualiter
habitualiter, & vniuersaliter. Sed particulariter, &
actualiter talis ligatio explicata fuit in lege noua
per diuersa præcepta: postmodum in lege noua
per superadditas perfectiones, & particu-
lares declarationes. Planum est
enim, quod vtriusque legis Pa-
pæ est interpres, & de-
clarator, tamquam
Vicarius
Christi.

ARTICVLVS II.

UTRUM PRAECEPTUM

Papa magis liget, quam ligamen conscientia erronea.

S. Thomas 1, 2. q. 19. art. 5. Et 2. sent. d. 39. q. 3. art. 3. Aegid. Columna Rom. 2. sent. d. 39. q. 3. art. 3. Et alij Doctores in eadem Dist. Syluest. in summa, Verbo, conscientia. Et Armilla Tit. conscientia.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod praecipuum Papae non magis liget, quam ligamen conscientiae erroneae. Quia conscientia erronea ligat ad malum. Tenetur enim homo sequi conscientiam erroneam dictantem bonum esse, quod malum est. Dicit enim glosa super illo verbo Roma. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est: Et si bonum est, quod fit tamen, si fit contra conscientiam, malum est. Tenetur autem quilibet vitare malum, & per consequens quilibet tenetur sequi conscientiam erroneam. sed praecipuum Papae non ligat ad malum. Magis ergo ligat ligamen conscientiae erroneae, quam praecipuum Papae.

2 Praeterea: Scribitur Galath. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quod debitor est vniuersae legis implenda. sed impletio legalium post aduentum Christi non ligabat ex praecipuo diuino, ligabat ergo solum ex conscientia. & quia illud malum erat, quia seruare legalia post aduentum Christi, malum erat. Ligat ergo conscientia erronea ad malum, ad quod non ligat praecipuum Papae.

3 Praeterea: Agens contra conscientiam semper peccat, siue bonum, siue malum faciat. Ergo homo semper tenetur sequi ligamen conscientiae. sed praecipuum Papae non tenetur homo semper sequi. si enim praecipiat contra legem Dei: non est sibi obediendum. magis ergo ligat conscientia erronea, quam praecipuum Papae.

IN CONTRARIUM est, quia falsa sententia iudicis non ligat. quod dupliciter contingit. Primo si sententia feratur a non proprio iudice, sed alieno. Secundo, si manifestum errorem contineat. Vtroque enim modo non ligat. sed conscientia erronea est falsus iudex, & manifestum errorem continet: maxime si dicat faciendum esse contrarium legi naturae, vel diuinae. Minus ergo ligat, quam praecipuum Papae.

RESOLVTIO.

Papae praecipuum magis ligat, quam ligamen conscientiae erroneae, quae dum durat, ligat tam ad malum, quam ad bonum: sed ad praecipuum Superioris deponi debet. Illud enim magis virtualiter, & vniuersaliter: Hoc vero magis extensiuè ligat.

RESPONDEO, dicendum, quod conscientia erronea est erroneum iudicium de agendis. Agibilia autem quantum ad praesens in triplici genere sunt. Quaedam enim sunt, ad quorum obseruationem, vel uitationem tenemur ex lege diuina, ut quae continentur in praecipuis affirmatiuis, vel negatiuis. Quaedam vero sunt, ad quorum impletionem non tenemur, sed inducimur, ut quae continentur in consilijs, & admonitionibus. Quaedam vero sunt, ad quorum impletionem non tenemur nec inducimur, ut opera indifferentia, & actiones naturales, sicut leuare festucam, vel non leuare: comedere, vel non comedere. De primis ergo est dubium an teneamur sequi conscientiam erroneam: quia de consilijs, & operibus indifferentibus non videtur esse dubium. Planum est enim, quod si quis credat se ligari, & teneri ad intrandum religionem, peccat si non intrat. Si quis similiter credat se teneri leuare festucam: nisi leuet, peccat. sed de praecipuis diuinae legis est dubium. quia de eis est diuina obligatio in contrarium. Vnde dicunt aliqui, quod si quis credat secundum conscientiam se teneri ad fornicandum, vel ad furtum committendum. non tenetur tale ligamen conscientiae sequi. quia non tenetur homo facere illud, vel sequi conscientiam in eo, quod est legi diuinae contrarium. Vnde dicunt, quod conscientia erronea non ligat in malis, & ad sequendum illa, quae sunt diuina lege prohibita. Verum quia (ut Augustinus videtur dicere) Facere contra conscientiam, siue bonum, siue malum fiat: semper est peccatum. Ideo puto, quod conscientia erronea in malum obligat ad sequendum, non simpliciter, & per se: sed secundum quid, & per accidens. in quantum creditur recta, quamdiu manet erronea. Concurrit enim super eundem actum duplex vinculum contrarium. Vnum legis naturae, quod est vinculum ligans simpliciter, & per se. puta non esse furandum, nec fornicandum.

Aliud vinculum errantis conscientiae, quo creditur licere fornicari, & furari, quod quidem vinculum ligat secundum quid, & per accidens, in quantum conscientia creditur recta. Vnde quicquid facit homo, durante tali conscientia erronea, peccat. Nam si fornicatur, facit contra ligamen diuini praecipui. si vero non fornicatur facit contra ligamen conscientiae. Sed quomodo peccat vtroque modo, ex quo perplexus est, & quasi ad impossibile obligatus: Vniuersaliter enim secundum Augustinum, illud, cui resisti non potest, peccatum non est: talis autem non videtur posse resistere, quin alterum istorum incurrat. Ad quod dicitur, quod simpliciter non est perplexus, quia potest, & debet conscientiam erroneam deponere ad praecipuum Papae, vel Superioris. Et in hoc soluitur proposita questio. quia magis ligat praecipuum Papae, quam ligamen conscientiae erroneae. Verum enim est, quod secundum quid, & ut nunc magis ligat ligamen conscientiae erroneae, quam praecipuum Papae extensiuè. eo, quod conscientia erronea durante erronea: ligat ad malum, & ad bonum. Ad bonum quidem ex obligatione praecipui diuini. Ad malum vero, ex obligatione erroneae conscientiae, quae putatur recta; praecipuum vero Papae nun-

Conscientia explicatorem videtur in Aegidio Roma. 2. sent. pag. 14. col. 2. l. 1. tera d.

IN CONTRARIUM est, quia falsa sententia iudicis non ligat. quod dupliciter contingit. Primo si sententia feratur a non proprio iudice, sed alieno. Secundo, si manifestum errorem contineat. Vtroque enim modo non ligat. sed conscientia erronea est falsus iudex, & manifestum errorem continet: maxime si dicat faciendum esse contrarium legi naturae, vel diuinae. Minus ergo ligat, quam praecipuum Papae.

lib. 3. de lib. arb. cap. 18. Tom. 1.

numquam ligat nisi ad bonum. quia ad malum praecipuum Papae non esset tenendum. immo omnino spernendum; sed virtualiter, & vniuersaliter magis ligat praecipuum Papae: quia homo semper, & vniuersaliter in omnibus tenetur erroneam conscientiam dimittere ad praecipuum sui Superioris: & eius determinationi stare, ac eius perplexitatem in sua determinatione relinquere.

Et per hoc patet responsio ad rationes in oppositum factas.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRAECEPTUM

Papa magis liget, quam ligamen rectae conscientiae.

Doctores citati in praecedentibus articulis.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod praecipuum Papae magis liget, quam ligamen rectae conscientiae. quia semper ligat magis mandatum Superioris, quam inferioris. sed Papa est super animas omnium hominum. Iuxta illud Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Ergo Papa est super conscientias omnium. Praecipuum ergo eius magis ligat, quam praecipuum conscientiae propriae.

2 Praeterea: Magis ligatur quis eo, a quo se non potest absolueri, quam eo, a quo potest se absolueri: Sed a praecipuo Papae homo non potest se absolueri: potest autem se absolueri a ligamine conscientiae. Ergo magis ligat praecipuum Papae, quam ligamen conscientiae propriae.

3 Praeterea: Magis ligat quod certum est esse bonum, quam quod non est certum: sed certum est, quod praecipuum Praelati est bonum. Scribitur enim Proverb. 16. Diuinitio est in labijs Regis: in iudicio non errabit os eius. Fortius ergo est ligamen praecipui Praelati, quam ligamen conscientiae.

IN CONTRARIUM est, quia vinculum, quod absoluit a praecipuo Dei, tollit vinculum praecipui Papae: sed dictamen conscientiae absoluit a praecipuo Dei. Si enim alicui mulieri dicat conscientia, istum esse virum suum, qui tamen in rei veritate non est suus vir, & cognoscatur ab eo: nec peccat, nec transgreditur praecipuum Dei. quod tamen transgredere, nisi esset dictamen conscientiae. Multo magis ergo ligamen conscientiae absoluit a praecipuo Papae.

RESOLVTIO.

Papae praecipuum magis ligat intensiuè: Conscientia vero recta extensiuè. Haec enim in omnibus ligat: Illud vero non item.

RESPONDEO, dicendum, quod ligare magis, potest intelligi dupliciter: vel extensiuè: vel

intensiuè. Si ergo accipitur conscientia recta, quae recta esse creditur, extensiuè in pluribus ligat ligamen conscientiae sic rectae, quam praecipuum Papae. Cuius ratio est, quia cum sit duplex iudicium: diuinum, & humanum; Deus in suo iudicio magis pensat affectum, quam effectum, cum ipse intueatur cor: homo vero magis effectum, quam affectum, cum videat quae foris parent, ut scribitur 1. Regum 16. Vnde si quis contra conscientiam facit aliquod bonum, quod non bono affectu facit: quamuis non faciat contra legem, secundum humanum iudicium: facit tamen contra diuinum iudicium, & meretur poenam. E contrario si quis faciat aliquod malum humana lege prohibitum, quod secundum suam conscientiam credatur bonum: quia facit bono affectu, quamuis faciat contra legem secundum humanum iudicium: non tamen facit contra diuinum iudicium, nec in tali iudicio meretur poenam. Conscientia ergo recta, quae recta esse creditur, in omnibus ligat praecipuum vero Papae non ligat in omnibus. quia in malis, & in his, quae sunt contra Deum non ligat. Intensiuè tamen fortius ligat praecipuum Papae, quam ligamen conscientiae. quia ligat in foro exterioris iudicij: in quo non ligat ligamen conscientiae: cum solius cogitationis secundum iudicium humanum nemo mereatur poenam: & ligat in foro interioris conscientiae: eo, quod homo conscientiam suam rectam ad praecipuum Papae debet conformare. erroneam vero conscientiam ad praecipuum Papae debet deponere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa est super hominis conscientiam in foro exterioris iudicij: In foro vero interioris conscientiae homo subicitur soli Deo, qui secundum intentionem eius operi suo finem imponit. vnde in pluribus ligatur homo interiori conscientia, quam praecipuo Papae; eo, quod quicquid agit homo contra conscientiam, credens contra Deum agere, eius iudicio punitur: Sed non quicquid homo agit contra Papam, vel transgressor mandati Papae in omnibus est puniendus.

AD secundum est dicendum, quod a vinculo conscientiae non potest aliquis se absolueri, sicut nec a praecipuo Papae. Nam si ligamen conscientiae est rectum, tenetur illud sequi, & sic ab eo se non absoluit. si vero est erroneum, tenetur illud deponere: non suo iudicio, sed iudicio Superioris.

AD tertium est dicendum, quod argumentum arguit efficacius vinculum esse praecipuum Papae, quam ligamen conscientiae: Et quod in vinculo conscientiae tenetur stare praecipuo Papae, an sit rectum, vel erroneum. Sed quamdiu creditur esse rectum, in pluribus ligat, quam praecipuum Papae.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPAE PRAECEPTUM liget vniuersaliter in omnibus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, qd praecipuum Papae liget vniuersaliter in omnibus. quia, qui obligatur ad maius, obligatur ad minus. Sed illa, quae sunt de regula Christianae fidei, in quibus homo obligatur Papae obedire, maiora sunt, quam illa, quae sunt indifferetia. Ergo in istis praecipuum Papae ligat.

2 Praeterea: Praecipuum Dei ligat in omnibus: sed praecipuum Papae ligat virtute Dei. Iuxta illud Lucae 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Ergo praecipuum Papae ligat in omnibus similiter.

3 Praeterea: Bernardus dicit: Salutare credas quicquid Praelatus iniunxerit. quodcumque ergo mandatum Vicarius Christi tradiderit, exequendum est: vbi contraria diuinae legis non praecipiat.

In de dispē sat. & pcep. IN CONTRARIUM est. Dicit enim Bernardus: Non plus exigas à me, nisi illa, quae promisi; sed homo in Religione Christiana non promittit omnia indifferetia seruare. Non ergo in omnibus praecipuum Papae ligat.

RESOLVTIO.

Papae praecipuum in ijs, quae sunt de salutis necessitate, si sint explicita, virtute diuini praecipui: si sint implicita, virtute clauium ligat. In ijs vero, quae tantum sunt congrua, vel indifferetia, non item, nisi forte ratione contemptis.

QVAES. LXIII. DE DISPENSATIONE

PER PRAEDICATIONEM.

DEINDE videndum est de dispensatione praedicationis. Circa quod quaeruntur sex.

Primo, Vtrum dispensatio praedicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Secundo, Vtrum sine auctoritate Papae conueniat Episcopis praedicare.

Tertio, Vtrum Papa possit Religiosos ad officium praedicationis assumere.

Quarto, Vtrum Papa Religiosos petentibus, & procu-

RESPONDEO, dicendum, quod in Religione Christiana, cuius Papa monarchiam tenet, Aliqua praecipuntur, quae sunt de salutis necessitate. Aliqua vero suadentur, quae sunt de congruitate. Aliqua vero aguntur, quae sunt indifferetia. In primis, quantum ad illa, quae sunt explicita, praecipuum Papae ligat virtute diuini praecipui. Quantum vero ad illa, quae sunt implicita: ligat praecipuum Papae ex virtute clauium. Quia suum est determinare, & declarare, quae sunt illa, quae quilibet profiretur obseruare in Religione Christiana. In secundis vero, & tertijs, praecipuum Papae non ligat. Quia nec ligat praecipuum Dei, nisi forte ratione contemptus. Vel nisi illa, quae creduntur esse indifferetia, Papa mandaret intelligenda, esse seruanda in professione Christianae Religionis. Dicit enim glossa super illo verbo Matth. 23. Super cathedram Moysi sederunt Scribae, & Pharisei: quaecunque ergo dixerint vobis, seruare, & facite; qd praecipua Praelatorum retinenda sunt in his, quae pertinent ad Cathedram: vel in his, quae reducuntur ad Cathedram.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM dicitur, qd illa, quae in Christiana Religione continentur tamquam praecipua, maiora sunt necessitate, quam consilia, vel indifferetia: non tamen sunt maiora congruitate. Vnde praecipuum Papae in illis ligat ex necessitate. in istis autem non nisi quadam congruitate.

Ad secundum est dicendum, qd praecipuum Papae virtute praecipui Dei ligat. Et ideo illa, quae à Deo non praecipuntur, sed suadentur, vel indifferetia habentur; praecipuum Papae similiter ligare non debet.

Ad tertium est dicendum, qd illud verbum Bernardi intelligendum est de humilitate, & congruitate: non autem de necessitate.

rantibus debeat officium praedicationis conferre. Quinto, Vtrum sola auctoritate Papae, sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorum, Religiosi possint praedicare. Sexto, Vtrum Magistris in Theologia ex officio conueniat praedicare, sicut Episcopis.

ARTICVLVS I.

UTRUM DISPENSATIO praedicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Praeter cap. cum ex iniuncto de heret. vide cap. sicut in vno. eod. tit. & cap. Quicumque. §. inhibemus. de her. lib. 6. Concilium Trident. sessio. 5. de refor. cap. 2. §. Siqui vero. & seq. & sessione 24. de refor. cap. 4. & Franciscum Pegnam lib. 2. commet. in Directorium inquisitorum commentario. 8. vbi plene de materia huius articuli.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd dispensatio praedicationis in Papa non sit alicuius potestatis ordinis, vel iurisdictionis. Quia in praedicatione requiritur doctrina: Iuxta illud Eccle. 5. Si est tibi intellectus, responde proximo tuo; sin autē, sit manus tua super os tuum. Sed multi laici sunt litterati magis, quam clerici. Ergo nulla alia potestas requiritur ad praedicandum, nisi doctrinae veritas.

lib. 2. dial. c. 9. & cap. 4.

2 Praeterea: Ad praedicandum requiritur missio: Iuxta illud Roman. 10. Quomodo praedicabunt, nisi mittantur? sed aliqui interiorius diuinitus inspirati à Deo mittuntur ad praedicandum, sicut beatus Gregorius refert in dialogo de beato Benedicto, qui homines montis Cassini sua praedicatione ad fidem adduxit: & de quodam Equitio, cui Angelus in somnis apparuit, & eum ad praedicandum misit. Ergo sine potestate ordinis, vel iurisdictionis inspirati à Deo possunt praedicare.

3 Praeterea: Scribitur Eccle. 17. qd Deus vniciq; mandauit de proximo, vt eripiat eum ab omni iniquo. Ex solo ergo praecipuo diuino quilibet teneat proximo suo praedicare, & ipsum instruere absque aliqua alia potestate recepta à Papa, ordinis, vel iurisdictionis.

IN CONTRARIUM est. quod scribitur extra de hereticis cap. Cum ex iniuncto.

RESOLVTIO.

Dispensatio praedicationis ad iurisdictionis potestatem spectat: non autem ordinis. Papa enim non ordinatus praedicare potest, & officium praedicationis dispensare.

RESPONDEO, dicendum, quod à Christo capite deriuata est in membra eius gratia, affectum inflammans, & peccata remittens, & veritas intellectum illustrans, & vitam aeternae vitae ostendens. de quibus duobus scribitur Ioannis 1. Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. Primum istorum communicatur in Populo christiano per sacramentorum administrationem: Nam gratia sacramentalis per sacramenta nouae legis confertur. Vnde dicuntur esse vasa gratiae, sicut dicit Hugo 1. libro de sacramentis. Secundum vero per sacrae Scripturae praedi-

par. 9. c. 4.

cationem: Gratiae ergo Sacramentalis collatio, quae respicit corpus Christi verum, vel mysticum, pertinet ad potestatem ordinis. quia sacramentum Eucharistiae continens corpus Christi verum, ad quod omnia sacramenta ordinantur; non nisi Sacerdos, & habens potestatem ordinis potest conferre. sed sacrae Scripturae praedicationis, cum respiciat corpus Christi mysticum, pertinet ad potestatem iurisdictionis. Vnde praedicationis in Papa est potestatis iurisdictionis, non ordinis. quia non ordinatus electus in Papam posset praedicare, & officium praedicationis dispensare: non tamen posset facere illa, quae ad potestatem ordinis spectarent, nisi ordinaretur.

* al. confite- re.

Ad argumenta.

AD PRIMUM dicitur, quod laicis quantumcumque polleant doctrina, interdicitur praedicare. Vnde scribitur extra de heret. cap. Cum ex iniuncto, quod cum ordo Doctorum sit praecipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferetè praedicationis officium usurpare. Nam secundum Apostolum: Quomodo praedicabunt, nisi mittantur? & veritas ipsa praecipit Apostolis: Rogate Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Laicis ergo quantumcumque litteratis, quia officium praedicationis eis non est commissum, praedicare non licet.

Rom. 10. Luc. 10.

Ad secundum respondetur extra de heret. cap. cum ex iniuncto. vbi dicitur, quod si quis argumentatiue respondeat, quod multi inuisibiliter mittuntur à Deo, & si non visibiliter mittantur ab homine, cum inuisibilis missio sit dignior, quam visibilis, & diuina longe melior, quam humana; ideo istis conuenit praedicare: Talibus rationabiliter potest responderi, quod cum interior illa missio sit occulta, non sufficit alicui tantum asserere, quod ipse sit missus à Deo, cum hoc quilibet hereticus asseruerit. Nam Manichaeus scripsit, se Apostolum Iesum Christi missum à Deo. sed oportet, quod astruat illam inuisibilem missionem per operationem miraculi, vel sacrae Scripturae testimonium. sicut Moyse missio in Aegyptum ad filios Israel; datum est signum, vt conuerteret virgam in colubrum; & Ioannes baptista suae missionis speciale testimonium sumpsit de Scriptura dicens: Ego vox clamantis in deserto, sicut dixit: Isaia Propheta.

* al. asseruerit.

Exo. 4.

Ioan. 2.

Ad tertium est dicendum, quod monitione, & correctione fraterna cuiuslibet mandatum est de proximo, vt eripiat eum ab omni iniquo. sed (sicut dicit Augustinus in libro de nouo cantico) Christus per scripturas sanctas praedicatur: non in angulis: non occulte: sed palam, & publice. In sole enim posuit tabernaculum suum. quia in manifesto collocauit Ecclesiam suam: & vt subdit, si veritate sulcitur praedicationis tua: publica sit doctrina tua. Vnde extra de heret. cap. Cum ex iniuncto, scribitur, quod quidam laici merito sunt arguendi, qui occulta conuenticula celebrant, & officium praedicationis sibi usurpant. Deus enim, lux vera, tantum odit opera tenebrarum, vt Apostolos per vniuersum mundum praedicatorum Evangelium omni creaturae

Tomo 9.

Psal. 18.

creaturæ missurus eis præcepit. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicare super tecta.

ARTICVLVS II.

UTR. SINE AUCTORITATE
Papæ conueniat Episcopis prædicare.

Concilium Chartagen. 4. cap. 20. concilium Rhenen. cap. 14. Concilium Arelaten. cap. 10. concilium Lateranen. sub Innocentio. 3. cap. 10. concilium Maguntiacum cap. 25. concilium Tridentinum sessio. 24. de reformatione. cap. 4. cap. Episcopus nullam. 88. dist. cap. inter cætera. de offic. ordinar.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papæ Episcopis conueniat prædicare. quia non potest prædicare, nisi mittatur, dicente Apostolo Roman. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sed omnes Episcopi in persona Apostolorum missi sunt à Christo ad prædicandum: iuxta illud Matth. ultimo: Euntes in mundum vniuersum, prædicare Euangelium omni creaturæ. Non ergo indigent mitti à Papa.

2 Præterea: Archidiaconis, & Presbyteris conuenit ex officio ipsorum prædicare, ut scribitur 25. di. c. Perlectis. Multo ergo fortius ex officio conuenit prædicare Episcopis.

3 Præterea: Super illo verbo Matthæ. 16. cap. Tibi dabo clauis regni cælorum dicit glossa, quod potestatem soluendi, & ligandi, & scientiam discernendi clauis regni cælorum Christus appellauit. Sed ambæ istæ clauis includuntur in officio Episcopali: Ergo Episcopis conuenit ex officio prædicare, absque aliqua aliâ auctoritate.

IN CONTRARIUM est. quia prædicare est actus iurisdictionis. Sed potestas iurisdictionis deriuata est in Episcopis ab ipso Papa. ergo absque Papæ auctoritate prædicare non possunt.

RESOLVTIO.

Episcopis quamuis ex officio sibi commissio prædicare conueniat, tamen quantum ad officij executionem, sine Papæ auctoritate non item.

RESPONDEO, dicendum, quàm prædicare ex officio potest intelligi, quantum ad præsens, dupliciter. Primo, quantum ad ipsius officij commissionem. Secundo, quantum ad ipsius officij executionem. Primo modo prædicare posse conuenit omnibus, quibus animarum cura committitur. Vnde eo ipso, quod Episcopi, Archidiaconi, & Presbyteri ad curam animarum assumuntur, ex officio conuenit eis prædicare. quia in officio eis commissio auctoritas docendi, & instruendi animas eis commissas, includitur. Et dico auctoritas docendi quia in potestate ordinis, qua

quis efficitur Episcopus, vel Presbyter, recipitur potestas ligandi, & soluendi, quæ est vna clauis: scientiam vero, ut nominat habitum acquisitum, vel infusum, non recipit; nisi quantum ad auctoritatem. Potest enim ex tunc scientiam administrare. Non enim cum Papa facit aliquem Episcopum, vel Presbyterum, dat sibi scientiam ligandi, dando ei potestatem ligandi, & soluendi. Sed dando sibi primam potestatem, qua possit ligare, & soluere: dat sibi potestatem, & auctoritatem actum scientiæ exercendi. Ex officio ergo conuenit Episcopis, & Presbyteris prædicare: Episcopo in sua dioecesi, & Presbytero in sua Parochia. Cum enim potestas ligandi, & soluendi, & potestas prædicandi sit quedam potestas spiritualis, quæ semper datur cum aliqua consecratione; ideo Episcopus in consecratione Episcopali, & Sacerdos in consecratione sacerdotali utramque potestatem recipit. Vnde, quantum ad officij commissionem, vel receptionem Episcopis, & Presbyteris conuenit prædicare ex officio: Sed quantum ad officij executionem: quia hoc requirit iurisdictionem super determinatam dioecesim, & super determinatam Parochiam, sicut dioeceses, & Parochias determinare spectat immediate ad Papam: sic executio prædicationis, & sacramentorum administrationis ex officio recepto non conuenit Episcopo, vel Presbytero sine auctoritate Papæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut Apostoli missi sunt ad prædicandum non nisi præsupposita auctoritate Petri: cui iam dictum erat singulariter: Tibi dabo clauis regni cælorum. Sic Episcopi admittuntur, & assumuntur in partem sollicitudinis, non nisi præsupposita auctoritate Papæ, qui sicut dat eis auctoritatem exequendi officium receptum super tanta, vel tali materia, si bene vtantur: ita culpa exigente, si commissio officio abutuntur, potest eos dicta executione priuare.

AD secundum est dicendum, quod Archidiaconis, & Presbyteris conuenit ex officio prædicare, & multo fortius Episcopis, postquam cura animarum eis committitur. Sed sicut per Papam fit eis talis Prouincie, vel talis dioecesis, siue Parochiæ commissio: ita per eum potest fieri illarum subtractio. Vnde ex officio executionis non conuenit eis prædicatio, vel sacramentorum administratio sine auctoritate Papæ.

AD tertium est dicendum, quod Episcopus, vel Presbyter recipit utramque clauem, quantum ad auctoritatem exercendi actum, sed quantum ad executionem, cum hoc requirat debitam materiam subditorum, non conuenit eis vti clauibus, nisi Auctoritate Apostolica.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT
Religiosos ad officium prædicationis
assumere.

Concilium Lateranen. sub Innocentio 3. cap. 10. & extrauagans Benedicti 11. Incip. Inter cunctas. tit. de priuilegijs, inter communes, & plenissime S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 1.

AD tertium si proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit Religiosos ad officium prædicationis assumere. quia Papa non potest contra statuta Patrum aliquid condere, vel mutare, ut scribitur 25. q. 1. cap. Contra. Sed statutum Patrum est, ut præter Domini Sacerdotes, nullus audeat prædicare, siue Monachus, siue Laicus ille sit, ut dicitur. 16. q. 1. c. Adijcimus.

2 Præterea: Scribitur extra 25. q. 1. cap. Sunt quidam. Si quod docuerunt Apostoli, & Prophetæ destrueret (quod absit) niteretur Romanus Pontifex, non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. sed ordinatio est Apostoli 2. Corin. x. ut nullus gloriatur in alienis laboribus, & in alienis plebibus. Si ergo Papa hanc gloriam dat Religiosis, ut possint prædicare in Dioecesi Episcopi, & in Parochia Sacerdotis, conuincitur errare.

3 Præterea: Priuilegium indultum semper intelligitur sine præiudicio alterius esse concessum. sed hoc non potest intelligi esse factum sine præiudicio Episcoporum, & Sacerdotum, quod alij mittant falcem in messem eorum. Ergo hoc Papa facere non potest.

IN CONTRARIUM est. Quia, quod potest facere Episcopus in sua dioecesi, potest facere Papa in toto orbe. Sed Episcopus potest, & debet in sua dioecesi eligere personas idoneas ad prædicationis officium, ut scribitur extra de officio iur. ord. cap. Inter cetera. Ergo multo fortius hoc Papa facere potest. ut præter ordinarios, aliquos viros idoneos assumat ad prædicationis officium, qui vice sua sacram Scripturam prædicent Populo christiano in vniuerso orbe.

RESOLVTIO.

Ad officium prædicandi Religiosos assumi posse à Papa dicitur licet. Hi enim Apostolorum figuram præferunt.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui hæretici potestatem Ecclesiastici ministerij in vitæ sanctitate posuerunt. Ut qui sanctitate carerent, ordinis quoque potestatem amitterent: & qui sanctitate fulgerent, ordinis potestate potiebantur. quorum errorem professio quorundam Monachorum cum fuerit secuta, in tantum de eorum sanctitate præsumebant, ut ministeriorum Ecclesiæ officia proprio arbitrio usurparent:

Absoluendo, & prædicando absque Papæ, vel Episcopi, vel alicuius superioris auctoritate. contra quorum præsumptionem scribitur 16. q. 1. cap. Peruenit ad nos. Vnde valde miramur, quod quidam Monachi, & Abbates in Parochia vestra contra sanctorum Patrum decreta, Episcopalia iura, & officia sibi usurpantes vendicant absque proprii Episcopi licentia, vel Apostolicæ sedis auctoritate. Mandamus itaque dilectioni tuæ, ut eos conuenias, & ne talia deinceps præsumant, omnino prohibeas. Aliqui vero nimis incaute ab isto errore recedere volentes in contrarium errorem prolapsi sunt asserentes Monachos, & Religiosos quantumcumque idoneos, & priuilegio Papali, vel Episcopali fulcitos nullo modo posse prædicare, & alia officia Ecclesiastici ministerij exercere. quorum dogmata damnantur 16. q. 1. vbi sic dicitur: Sunt nonnulli nullo dogmate fulti * audacissimo zelo magis amaritudinis inflammanti, quàm dilectionis asserentes Monachos (quia mundo mortui sunt, & Deo viuunt) sacerdotalis officij potentia indignos. sed omnino in errorem labuntur, quia neque beatus Benedictus Monachorum præceptor istius rei aliquo modo fecit interdictum. Vnde præcipimus, ut ab huiusmodi ausibus reprimatur in posterum: quia quanto quis excelsior, tanto in illis erit potentior. Sed mater Ecclesiæ veritatis doctorix, & virtutis magistra mediam viam determinat esse tenendam, ut cum auctoritate sedis Apostolicæ Religiosi, & alij viri idonei ad officium prædicationis possint assumi, qui sint coadiutores Episcoporum, & presbyterorum in prædicationis *, & sacramentorum administratione in Populo christiano. Vnde scribitur. 16. q. 1. c. Moderamine, ex auctoritate huius decreti, quod Apostolico moderamine, & pietatis officio à nobis constitutum est, Sacerdotibus Monachis Apostolorum figuram tenentibus liceat prædicare, baptizare, communionem dare, pœnitentiam ponere, atque peccata soluere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illud Decretum intelligitur, Papam non posse mutare de iure diuino statuta Patrum, quantum ad illa, quæ decreuerunt de iure diuino. Sicut de articulis fidei, de præceptis diuinis, vel sacramentis Ecclesiæ. Sed quantum ad illa, quæ determinauerunt de iure positiuo, relicta sunt super dispensatione Papæ, ut possit ea mutare, vel dispensare secundum, quod opportunitates temporum, vel negotiorum occurrunt.

AD secundum est dicendum, quod Papa assumendo Religiosos ad prædicationis officium, non facit contra Apostolum, ut quod ipsi gloriantur in alienis plebibus, vel in alienis laboribus. quia quantum ad talem actum plebes sunt eis appropriate, & habent in eis iurisdictionem in prædicationis officio, sicut Presbyteri, vel Episcopi, non quidem ordinariam, sed ex commissione, & dispensatione Apostolicæ sedis. Nec valet, quod tunc possent procuraciones ab eis recipere, sicut Episcopi recipiunt. quia hoc non est eis concessum: prædicare autem est eis concessum. Si autem Papa concederet, posset recipere vnum, sicut reliquum.

AD tertium est dicendum, quod nullum præiudicium

dicium fit Episcopis, vel Presbyteris. quia talis iurisdictionis praedicationis administrationis sacramentorum non est eis concessa in fauorem proprium: sed in fauorem ipsorum subditorum. Ideo in utilitatem eorum potest Papa eis coadiutores dare, & ab eis subtrahere, & alijs imponere sine iniuria ipsorum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA RELIGIOSIS petentibus, & procurantibus debeat praedicationis officium conferre.

Videantur citati in articulis praecedentibus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa Religiosis petentibus, & procurantibus non debeat praedicationis officium conferre. Ordo namque praedicationis, & docendi est precipui honoris, & dignitatis in Ecclesia. Sed scribitur ad Hebre. v. Nemo assumat sibi honorem: sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. procuranti ergo officium praedicationis est negandum, non offerendum.

2 Praeterea: Ecclesiasticum officium procurare, est magnae ambitionis. Sic enim scribitur 8. q. 1. c. Scien dum. Cum locus superior Imperatur; ille, qui ad percipienda haec obedit, obedientiae sibi virtutem euacuat, si ad haec ex proprio anhelat.

3 Praeterea: Gregorius dicit in Pasto. & ponitur 8. q. 1. c. In scripturis. Locus regiminis sicut desiderantibus est denegandus: ita fugientibus est offerendus: Sed praedicare ad locum regiminis pertinet. Est enim ars artium regimen, & instructio animarum, ut dicit Gregorius. Ergo petenti praedicationis officium Papa non debet conferre.

IN CONTRARIUM est. quia Isaias sponte se obtulit ad praedicationis officium, dicens Isa. 6. Ecce ego, mitto me.

RESOLVTIO.

Papa in Ecclesia uniuersa absque Episcoporum, vel Presbyterorum requisitione Religiosos ad praedicandum munus potest assumere: sicut Episcopi in sua Dioecesi.

RESPONDEO, dicendum, quod praedicationis officium praedicare, vel recusare, potest procedere ex duplici radice bona: & ex duplici radice mala. Si namque procuraretur ex charitate, & auditorum utilitate, meritorium est, & laudabile. Si vero recusetur ex humilitate, proprium imperfectum considerando, similiter est laudabile. Exemplum primi Isai. 6. Ecce ego mitto me. Exemplum secundi Hier. 1. Ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Eodem modo ex duplici radice mala. Quia si procuraretur ex ambitione, & turpis lucri gratia, est vituperabile. Si vero recusetur ex quietis suauitate, & corporis pigrizia, simili-

* al. corporis

liter est damnabile. De primis dicit Petrus prima canonica sua cap. 5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei: non turpis lucri gratia, neque ut dominantes in cleris. De secundis dicit Isa. 56. Canes muti non valentes, (& non uolentes) latrare, ut dicit alia littera.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in praedicatione non solum est honor, sed labor. utrumque tamen potest appeti sine peccato. ut labor appetatur propter proximi utilitatem, & honor propter Dei laudem: ut ipse Deus laudetur in creatura sua.

AD secundum est dicendum, quod obedientia est semper conseruatiua virtutum, dummodo sibi annexatur humilitas. Si tamen quis obedit ex proprii honoris ambitione, non considerata proximi charitate, & sacrae Doctrinae manifestationis veritate, priuatur virtute obedientiae ratione superbiae, quae est annexa ambitioni: quae omnes virtutes deuorat: sicut vera humilitas omnes virtutes conseruat, & ista est intentio Grego. in illo decreto.

AD tertium est dicendum, quod Greg. loquitur ibi de loco regiminis praedicationis, non praedicationis. quae quidem praedatio quamuis quandoque viliter suscipiatur: semper tamen indecenter appetitur, & procuratur.

ARTICVLVS V.

UTRUM RELIGIOSI SOLA auctoritate Papae sine requisitione Episcoporum, et Presbyterorum praedicare possint.

Concilium Lateranense sub Innocentio 3. cap. 10. Concilium Tridentinum sess. 24. de reformatione cap. 4. & S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 1.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod sola auctoritate Papae Religiosi sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorum praedicare non possint. quia Episcopi maiorem auctoritatem habent praedicandi, quam Religiosi. sed Episcopi extra dioecesim suam non possunt praedicare sine requisitione Episcopi illius dioecesis. Ergo nec Religiosi possunt praedicare sine requisitione Episcoporum, vel Presbyterorum.

2 Praeterea: Nullus potest praedicare nisi mittatur. Sed non legimus, missos nisi duodecim Apostolos, quorum personas representant Episcopi. & 72. discipulos, quorum personas representant Presbyteri Parochiales. vbi dicit glo. Lucae 10. Ergo sine requisitione istorum nullus potest praedicare.

3 Praeterea: Nullus habet auctoritatem aedificare super fundamento alterius, nisi auctoritate illius, cuius est fundamentum: Ita enim dicit Apostolus Roman. 15. Sic autem praedicaui hoc Euangelium non vbi nominatus est Christus, ne super alienum funda-

1. Theff. 3. 2. Tim 4.

fundamentum aedificarem. Ergo sine requisitione Episcoporum, & praesbyterorum Religiosi non debent praedicare.

IN CONTRARIUM est. quia praedicare est potestatis iurisdictionis. sed aliqui religiosi sunt excepti a iurisdictione Episcoporum, ut supra determinatum est. ergo sine requisitione ipsorum possunt praedicare.

RESOLVTIO.

Papa in Ecclesia uniuersa absque Episcoporum, vel Presbyterorum requisitione Religiosos ad praedicandum munus potest assumere: sicut Episcopi in sua Dioecesi.

RESPONDEO, dicendum, quod non minoris auctoritatis est Papa in tota Ecclesia, quam quilibet Episcopus in sua propria dioecesi: immo maioris, cum in propria dioecesi Episcopus iurisdictionem non exerceat, nisi auctoritate Papae. Sed quilibet Episcopus in propria dioecesi potest, & debet Religiosos, & alios idoneos viros ad sanctae praedicationis officium assumere: qui vicem ipsorum plebes Christi eis commissas aedificent verbo, & exemplo: absque omni requisitione Presbyterorum, in quorum parochijs praedicant, quibus Episcopi tenentur necessaria ministrare, si indigent, tamquam cooperatoribus, & coadiutoribus ipsorum: Sicut scribitur extra de officio. iud. ord. cap. Inter caetera. Ergo similiter Papa potest, & debet in tota Ecclesia aliquos Religiosos, & idoneos viros ad sanctae praedicationis officium ordinare: cum pabulum verbi Dei permaxime noscatur esse necessarium in Populo christiano, qui in qualibet dioecesi, & in qualibet parochia possint, & debeant verbum Dei praedicare, & in eorum locis, in quibus habitant, absque omni requisitione Episcoporum, vel Presbyterorum possint praedicare, & alia spiritualia per sedem Apostolicam eis commissa administrare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Episcopi habent maiorem potestatem praedicandi, quam Religiosi: quia ipsi praedicant potestate ordinaria: Religiosi vero auctoritate Apostolica eis commissa. Et quantum ad hoc bene possunt extensius in pluribus locis praedicare, quam Episcopi: quia auctoritas Papae, ex qua Religiosi praedicant, ad plura loca se extendit, quam auctoritas Episcoporum.

AD secundum est dicendum, quod missi possunt alios mittere, sicut Paulus misit Timotheum, & Titum: & Petrus misit Prodocimum, & Marcum. Sic Episcopi missi possunt alios mittere ad Parochias ad praedicandum praeter ipsos presbyteros, & sine requisitione ipsorum: cum ipsi presbyteri in proprijs parochijs nihil possint agere, non baptizare, nec missas celebrare sine proprii Episcopi licentia, ut scribitur 15. q. 1. cap. Cunctis fidelibus. Eodem modo Papa potest aliquos mittere in tota Ecclesia ad praedicandum, praeter Episcopos, & Sacerdotes, & sine eorum requisitione.

AD tertium est dicendum, quod Paulus potuisset praedicare, vbi Christus nominatus erat: si fuisset necessarium, & sic aedificasset super alienum fundamentum: quia praedicaasset conuersis per alium: non tamen hoc erat expediens: quia (ut glo. dicit) Paulus sciebat pseudo Apostolos sub nomine Christi falsa docere: quod postea corrigere maxime erat laboris: ideo sollicitus erat praenire, & veritatem integre tradere, vbi nondum nunciatus erat Christus.

ARTICVLVS VI.

UTRUM MAGISTRIS IN Theologia ex officio conueniat praedicare, sicut Episcopis.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Magistris in Theologia ex officio non conueniat praedicare sicut Episcopis. quia Episcopis conuenit ex officio praedicare ex eo, quod cura animarum est eis commissa. sed Magistris in Theologia non est commissa cura animarum. Ergo ex officio non conuenit eis praedicare, sicut Episcopis.

2 Praeterea: Posterius non datur sine priori: sed potestas scientiae, & discernendi praesupponit potestatem ligandi, & soluendi. Cum ergo Magistri in theologia non possint soluere, & ligare, non poterunt ex officio praedicare, sicut Episcopi.

3 Praeterea: Officium Episcopale indecenter appetitur secundum Gregorium. Officium vero magistris, secundum aliquos decenter appetitur, & procuratur. Non ergo Magistro ex officio conuenit praedicare, sicut Episcopo.

IN CONTRARIUM est. quia Magistri in theologia auctoritate Papae possunt praedicare vbique. Episcopi vero solum in propria dioecesi. Magis ergo ex officio conuenit praedicare Magistris in Theologia, quam Episcopis.

RESOLVTIO.

Episcopis ex officio Episcopali praedicare contingit: Magistris vero ex munere magistrali praedicandi officium conuenire, dicitur licet.

RESPONDEO, dicendum, quod Episcopis conuenit praedicare ex officio Episcopali: Magistris vero ex officio magistrali. Sicut ergo differunt officia Magistralis, & Episcopalis: sic differenter conuenit praedicare ex officio Episcopis, & Magistris. Planum est autem, quod quicumque recipit cathedram Episcopalem, recipit eminentiam potentiae, quam prius non habebat: & per hanc potentiam recipit auctoritatem communicandi scientiam, quam prius habebat. Qui autem recipit cathedram magistralis, non recipit eminentiam scientiae: quam prius non habebat. Non enim qui licentiat aliquem ad Magisterium, dat sibi scientiam, quam prius non habebat.

non habebat) sed recipit auctoritatem docendi, & communicandi scientiam prius acquisitam. Sicut enim potest esse iuris peritus, & tamen caret potestate, & auctoritate iudicandi: & conuerso aliquis potest habere auctoritatem iudicandi: & tamen caret scientia iuris. Sic aliquis potest habere scientiam sacre Theologie: & tamen caret auctoritate docendi, & communicandi scientiam: & aliquis potest habere auctoritatem communicandi, & docendi, & tamen caret scientia. Sicut Episcopus eo ipso, qd Episcopus

habet auctoritatem in sua Diocesi docendi, & predicandi: si tamen caret scientia, non potest nec docere, nec predicare. Aliter ergo ex officio conuenit predicare Episcopis, & aliter Magistris in Theologia. Quia Episcopis conuenit predicare ex officio propter potestatem receptam in cathedra Episcopali; sed Magistris conuenit ex officio predicare per auctoritatem receptam in cathedra magistrali. Et per hoc patet responsio ad rationes in contrarium.

QVAEST. LXV. DE DISPENSATIONE PER CONFSSIONEM.

Non videndum est de dispensatione confessionis. Circa quod quaeruntur sex. Primo, Vtrum Papa possit facere, qd quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti.

Secundo, Vtrum auctoritate Papa Religiosi possint in qualibet Parochia, sicut proprii Sacerdotes confessiones audire.

Tertio, Vtrum Papa possit facere, qd peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri.

Quarto, Vtrum Papa possit facere: qd confessio eorundem peccatorum habeat efficaciam ultra semel.

Quinto, Vtrum Papa possit facere, qd quis differat confessionem usque ad Quadragesimam sine peccato.

Sexto, Vtrum ex praecepto Papae Sacerdos Parochialis teneatur credere soli verbo suo subdito dicenti se esse confessum Religioso habenti auctoritatem absoluenti.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT facere, quod quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti.

Præter Doctores in cap. Omnis vtriusque sexus, de penit. & remiss. vide extrauag. Ioann. 2. incip. Vas electionis. tit. de hæret. inter coc. S. Thom. in quaestionibus additis ad 3. par. q. 8. ar. 4. & Sotū lib. 4. sent. d. 18. q. 4. ar. 2.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit facere, quod quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti. Quia scribitur extra de pen. & remis. Omnis vtriusque sexus, saltem semel confiteatur in anno fideliter proprio Sacerdoti.

Stante ergo illa decretali in sua vigore, Papa non potest facere, qd confessio peccatorum cuiuslibet Parochiani non fiat semel in anno proprio Sacerdoti.

Præterea: Papa non potest contra ius naturale, quia nullus potest esse iuris dispensator, nisi illius sit ordinator: Ius autem naturale ordinatum est à Deo, non à Papa, sed de iure naturali est subiectum spirituale Patri spirituali, sicut filium carnalem patri carnali, ut dicit Apostolus ad Hebr. 1.2. Vnde sicut Papa non potest subtrahere filios Iudeorum, ut inuitis parentibus, faciat baptizari: ita non potest subtrahere filios spirituales ab ipsis Sacerdotibus.

Præterea: Ordo Ecclesie: scilicet hierarchiae imitatur ordinem celestis hierarchiae, quem Papa tollere non potest. Sed sicut Papae subiiciuntur Archiepiscopi, sic Episcopi Archiepiscopis, & Sacerdotes Episcopis. Sed Archiepiscopi non possunt se intromittere de his, quæ spectant ad Episcopos, ut dicitur 9. q. 3. cap. Nullus. Ergo nec Papa de Episcopis: nec Episcopi de sacerdotibus.

IN CONTRARIUM est, quia Episcopus potest in qualibet Parochia ordinare præter proprios Sacerdotes aliquos idoneos viros in confessionibus audiendis: & penitentibus iniungendis, ut dicitur extra de offi. iud. c. Inter cetera. Ergo multo fortius hoc potest facere Papa in tota Ecclesia.

RESOLVTIO.

Papa, cum in vniuersa Ecclesia sit vniuersalis Sacerdos, facere potest, ut quilibet Christianus semel in anno proprio Sacerdoti non confiteatur.

RESPONDEO, dicendum, quod distinguendum est primo de proprio. Nam quandoque proprium accipitur, ut diuiditur contra alienum: quandoque vero accipitur, ut diuiditur contra commune. Primo modo, ut proprium diuiditur contra alienum, accipitur Ioan. 10. Vbi dicitur: Oves proprium Pastorem sequuntur: alienum autem fugiunt, quia non nouerunt vocem alienorum. Secundo vero modo, ut proprium diuiditur contra commune, accipitur primo

Arist. 1. Topic. cap. 3. & Porph. c. 5. in Prædicabilibus.

primo Topicorum, vbi dicitur: Proprium est, quod conuenit uni, soli, & quod indicat, quid est esse rei, & conuersim predicatur de re. Primo modo ergo accipiendo proprium, ut diuiditur contra alienum, stante illa decretali: Omnis vtriusque sexus. Papa non potest facere, quod aliquis non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti sine eius licentia, vbi dicitur: Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua peccata confiteri, licentiam prius postulet, & obtineat à proprio Sacerdote, cum alienus eum non possit soluere, vel ligare. Sed secundo modo, stante illa decretali in suo vigore, potest: Quia sicut Episcopus est Sacerdos communis in tota diocesi, & si quis confitetur sibi: confitetur proprio Sacerdoti, ut proprium diuiditur contra alienum, non contra commune: Sic Papa in tota orbe est Sacerdos communis, & cum quis confitetur Papæ, vel alteri de suo mandato, confitetur proprio Sacerdoti: Cum nec curatus sit proprius Sacerdos, nisi de mandato suo. nullus enim Sacerdos nec secularis, nec Religiosus habet aliquam iurisdictionem super aliquos, nisi de iure politico Papæ, quia potestas iurisdictionis non fuit deriuata à Christo in Apostolos, nisi mediante Petro. Nec in Episcopos, & Presbyteros debet deriuari, nisi mediante Papa. Secus autem est de potestate ordinis. Vnde sicut ridiculum esset dicere, qd Petrus non potuisset soluere, nec ligare subditos cuiuslibet Apostoli, vel alius de mandato suo: & Apostoli subditos illorum 72. Discipulorum, sic ridiculum est dicere, qd Papa non possit, vel alij de mandato suo, soluere, & ligare subditos cuiuslibet Episcopi, & cuiuslibet Presbyteri. Et sic absoluti non tenentur proprio Episcopo, vel proprio Sacerdoti confiteri.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd illi, qui confitentur habentibus auctoritatem Papæ, confitentur proprijs Sacerdotibus, ut proprium diuiditur contra alienum. Illa autem decretalis intelligitur, qd quis confiteatur proprio Sacerdoti: ut proprium diuiditur contra commune: ita quod Sacerdos Parochialis est proprius Sacerdos: & Religiosus, vel alius, qui fungitur auctoritate Papæ, vel Episcopi est proprius Sacerdos, non tamen eodem modo, sed Sacerdos Parochialis est proprius Sacerdos, ut proprium diuiditur contra commune, quia non potest audire confessionem nisi in Parochia sua solum. Religiosus vero est proprius Sacerdos, ut proprium diuiditur contra alienum, quia eo ipso, qd habet licentiam superioris, non est alienus: sed quia in qualibet Parochia potest audire confessionem, est Sacerdos communis.

AD secundum est dicendum, quod Papa non subtrahit filios à patre spirituali, sed sicut Episcopo, qui est pater in tota diocesi, dantur coadiutores Presbyteri particulariter in qualibet Parochia. Vnde in ordinando eos, dicit: Quanto fragiliores sumus, tanto his magis omnibus indigemus: sic Religiosi in tota diocesi dantur sibi coadiutores ad gubernationem, & instructionem filiorum Ecclesie.

Ad tertium est dicendum, quod non est simile: quia potestas Sacerdotis naturaliter iure diuino subditur potestati Episcopi, cum sit imperfecta respectu eius. sed Episcopus subditur Archiepiscopo solum ex ordinatione Ecclesie. Ideo in quibus Ecclesia statuit Episcopum Archiepiscopo subijci, in illis tantum est subiectus. Papa autem in omnes Christianos immediatam iurisdictionem habet. Ideo præbere potestatem sacramentam administrandi paucis, vel multis semel, vel pluries, pertinet solum ad potestatem iurisdictionis Papæ vniuersaliter in tota Ecclesia.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT facere, ut Religiosi in qualibet Parochia audiant confessiones, sicut proprii Sacerdotes.

Extrauagans Ioannis 22. incip. Vas electionis. tit. de hæret. inter communes S. Thom. lib. 4. sent. distin. 17. & Domin. Sotus in lib. 4. d. 18. q. 4. art. 3.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa non possit facere, ut Religiosi in qualibet Parochia audiant confessiones, sicut proprii Sacerdotes. In Ecclesia namque vitanda sunt mala: & occasiones malorum: iuxta illud Apostoli 2. Cor. 11. Quod autem facio, & faciam, ut amputem occasionem eorum, qui volūt occasionem. Sed si Religiosi tamquam proprii Sacerdotes audirent confessiones in qualibet Parochia, possent multi dicere se esse confessos, & sic inconfessi ad sacramenta accedere: ex quo non possent arctari per proprium Sacerdotem. Nullo ergo modo est occidenda talis: ut sub prætextu confessionis Religiosis factæ latenter, inconfessi ad sacramenta homines accedant.

Præterea: Soli Sacerdotes Parochiales possunt Sacramentum Eucharistie administrare eorum Parochianis. Sed aliter ipsi non possunt scire dignos, & indignos perceptione dicti Sacramenti, nisi per eorum confessionem. Ergo necessarium est, eos arctari, ut confiteantur proprijs Sacerdotibus, & non alijs.

Præterea: Cum Papa committit aliquos sub cura Episcopi, & Episcopus aliquos sub cura Sacerdotis: ex tunc exonerat se à cura illorum, ut ex tunc sine sub custodia ipsorum, & non sub custodia sua, quatenus Sacerdoti imputetur subditorum lapsus. Iuxta illud 3. Reg. 20. Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius. Aliter Papa, & Episcopus in magno periculo essent, tollentes supra se onus importabile. Postquam ergo cura Parochianorum commissa est Sacerdoti, non habent amplius se Episcopus, vel Papa intromittere de eis, ut alij Religiosi præficiantur eis in Sacerdotes.

IN CONTRARIUM est, quia, cui non repugnat esse, non repugnat posse fieri, & posse esse. Sed hoc

hoc ponitur esse factum per Papam, q Religiosi in qualibet Parochia tamquam proprii Sacerdotes confessiones audiant. Potest ergo istud Papa facere.

RESOLVTIO.

Pape auctoritate Religiosi omnes in qualibet Parochia, sicut proprii Sacerdotes, confessiones audire possunt, vt rationibus, & experientia patet.

RESPONDEO, dicendum, quod Religiosos in qualibet Parochia confessiones audire tamquam proprios Sacerdotes, dupliciter potest intelligi. Primo potestate ordinaria. Secundo potestate dispensatoria. Primo modo sunt proprii Sacerdotes Presbyteri Parochiales per Episcopos ordinati. Secundo modo sunt proprii Sacerdotes in qualibet Parochia Religiosi per Papam priuilegiati. planum est enim, quod Apollo erat presbyter Corinthiorum, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 3. Ego plantavi, Apollo rigauit: & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionem exercebat. Iuxta illud, quod ipse dicit 1. Cor. 4. In virga veniam ad vos, aut in charitate: & illum publicum fornicarium Sathanæ per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorum Corinthiorum instructionem destinauit. Est autem non solum possibile, immo multum necessarium, Religiosos, & alios viros idoneos in qualibet Parochia, tamquam coadiutores Episcoporum in prædicationibus faciendis, & confessionibus audiendis præter ipsos presbyteros Parochiales ordinare. Et illa decretalis ponitur inter cætera specialiter propter tria. Primo, propter ipsorum Sacerdotum ruditatem. Qui enim vult confiteri peccata, vt inueniat gratiam sicut dicit August. de vera, & falsa pœnitentia, cap. 10. Debet querere Sacerdotem, qui sciat ligare, & soluere; nec cum negligens circa se extiterit, negligatur à Deo, qui misericorditer monet, vt cæcus cæco ducatum non præstet, ne ambo in foueam cadant. Planum est autem, quod magna incertitia, & magna ignorantia in Sacerdotibus Dei toleratur, vt dicit Volusianus in quadam Epistola ad Aug. Multum ergo detraheretur sacre Scripturæ, & saluti animarum, si Christi fideles ruditati Sacerdotum relinquerentur. Secundo, propter consentientium pluralitatem. Sicut enim Apostoli videntes, quod messis multa erat, & operarum pauci, rogauerunt dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam, Lucæ 10. ita nunc faciendum est per Papam, & Episcopos de Religiosis, & alijs idoneis viris. Tertio, propter Sacerdotum familiaritatem. Nam familiaritas Sacerdotum circa aliquos quandoque parit erubescenciam, quandoque vero circa aliquos parit contemptum, & paruipendenciam. quandoque autem circa aliquos, cum ipsi homines sint, parit rancorem, & maliuolenciam. Ex quibus omnibus Christi fideles retrahi possunt, ne eis confiteatur. Vnde prouide per Pastorem Ecclesie huic periculo prouidetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod nulla oc-

1. Cor. 3.

Tomo 4.

Math. 15.

Epist. 2. Tom. 2.

casio mali datur. quia si homo confiteretur proprio Sacerdoti: posset eum decipere, vt minor confiteretur, & maiora taceret. Dato tamen, quod daretur aliqua occasio mali: multa tamen bona ex hoc sequuntur (vt dictum est) & multis alijs maioribus periculis obuiatur.

AD secundum est dicendum, quod Sacerdos potest scire dignos, & indignos perceptione Sacramenti Eucharistie per sententiam Superioris. Eo enim ipso, quod ipse scit, Religiosos, quibus sui Parochiani dicunt se esse confessos, posse soluere, & ligare auctoritate superioris Papæ, vel Episcopi, debet stare sententia ipsorum: quia magis homo debet stare sententia sui Superioris, quam suæ.

AD tertium est dicendum, quod falsum est, quod Papa exoneret se à cura diocesis, quando committit eam Episcopo, & Episcopus curam Parochie, quando committit eam Sacerdoti. immo facta commissione, adhuc maior cura est Papæ de diocesi, Episcopo, & de Parochia, quam illis, quibus commissio facta est. Postquam enim Apostolus per Ecclesiam ordinauerat Episcopos, & Presbyteros: adhuc dicebat 2. ad Cor. xj. Præter illa, quæ extrinsecus sunt instantia mea, quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT facere, vt peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri.

Citati in præcedentibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit facere, vt peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri. Quia Papa non potest tollere ordinem institutum à Christo. sed Christus instituit duos ordines ad confessionem peccatorum audiendam, Episcopos, & Presbyteros. Si ergo quis auctoritate Papæ confiteatur Religiosis: tenebitur illa eadem peccata Episcopo, vel Presbytero iterum confiteri.

Præterea: Cum Papa concedit Christi fidelibus, vt possint confiteri Religiosis, non eximit eos à curarum Presbyterorum, cum ab eis Ecclesie Sacramenta teneantur recipere: sed eorum Presbyteris tenentur confiteri saltem semel in anno. Ergo qui confitentur Religiosis, illa eadem peccata tenentur iterum confiteri proprijs Sacerdotibus.

Præterea: Sacramentum semper consequitur suum effectum, si fiat super debita materia, & in forma Ecclesie, nisi fictio sit ex parte recipientis. sed cum quis confitetur bis suum peccatum Religioso, & proprio Sacerdoti, est ibi debita materia: puta, ipse confitens: & vterque absoluit in forma Ecclesie. Ergo semper confessio habet suum effectum.

IN CONTRARIVM est. quia Sacramentum

tum pœnitentiæ, sicut cætera alia sacramenta, habet efficaciam in cauendo ex virtute Dei. Non potest ergo per Papam immutari.

RESOLVTIO.

Papa facere non potest, vt quis peccata semel confessa iterum confiteri teneatur.

RESPONDEO, dicendum, quod Papa non potest facere, vt peccata semel confessa quis teneatur ex præcepto iterum confiteri. quod dupliciter probatur.

Primo ex parte ipsius sacramenti. Nam confessio peccatorum est quid sacramentale subiiciens immediate diuino mandato, non humano. Vnde sicut Papa non potest dispensare, quod homo peccator non teneatur confiteri: ita non potest dispensare, quod confessio eiusdem peccati reiteretur. Nam eiusdem auctoritatis est aliquem actum relaxare, & illum actum posse reiterare. Quia enim ratione prima confessio non haberet suum effectum: pari ratione nec secunda confessio haberet. Nec valet instantia quorundam dicentium, quod prima confessio habet effectum primum, & directum: puta absolutionem peccatorum, & remissionem pœnæ æternæ, vel commutationem temporalem. Secunda vero habet effectum secundarium, & indirectum, vt augmentationem gratiæ, & reconciliationem Ecclesie. Talis autem instantia nulla est. quia non negatur, quin per reiterationem confessionis, vel per confessionem publicam possit fieri remissio venialium, & augmentatio gratiæ in seruire charitatis. Sed confessio pœnitentialis, vel sacramentalis complete facta semel habet suum effectum primum, & secundarium.

Secundo hoc patet ex parte consentientium. Nullus namque potest compelli, vel cogi per Papam ad illud, quod est consilij, & supererogationis, vel perfectionis. Sed solum ad illud, quod est præcepti, sine quo homo non potest consequi salutem. quia si supra illud caderet coactio, vel præceptum, esset absolute necessarium. Sed confiteri ultra semel idem peccatum non est præcepti: sed consilij. Ergo Papa non potest aliquem ad hoc compellere. Nec valet instantia quorundam dicentium, quod licet consilium non cadat sub præcepto cogente directe: indirecte tamen cadit, vt si quis voluntarie eligat promoueri ad sacros ordines, tenetur ipso facto ex præcepto Ecclesie seruare continentiam. Sic si aliquis eligat confiteri voluntarie Religiosis, ipso facto ex statuto, & præcepto Ecclesie tenetur iterum confiteri proprio Sacerdoti, illo scilicet præcepto: Omnis vtriusque sexus. Talis instantia similiter nulla est. quia sumere ordines & ad continentiam se obligare, totum est liberæ voluntatis. Quicumque enim assumit ordines de Ecclesia Latinorum voluntarie in persona occidentalis Ecclesie emittit votum castitatis. Non enim quicumque assumit ordines ex ipsa ordinis assumptione tenetur ad continentiam, quia tunc sic tenetur Ecclesia Græcorum, sicut Latinorum: quod est contra decretum. Vnde Papa non cogit assumendum ordinem ad vouendum continentiam, sed post-

† S. Thom. 2. 2. q. 88. art. xj.

quàm sponte assumpsit ordinem, quem liberè assumendo, liberè emittit continentie votum: cogit ipsum ad obseruationem voti. quia vouere voluntatis est, sed obseruare est necessitatis. Sic voluntarie quilibet potest confiteri, vel Religioso, vel proprio Sacerdoti. & sicut cuilibet confitendo implet præceptum Ecclesie, cum vterque sit proprius Sacerdos. sic per Papam non potest cogi, quod ultra semel idem peccatum confiteatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illi duo ordines à Christo instituti audiunt confessionem potestate ordinaria: sed alij possunt institui, vt confessionem audiant potestate dispensatoria delicta Papæ, vel Episcoporum, seu Presbyterorum. Possent similiter Papa, qui potestatis plenitudinem in tota Ecclesia habet, tertium ordinem Confessorum instituire, qui auctoritate ordinaria confessiones audirent. sicut in Ecclesia primitiua fuerunt duo soli ordines facti: puta Presbyterorum, & Diaconorum: & tamen postea Ecclesia alios sibi ordines instituit, vt Magister sententiarum dicit. 4. sent. dist. 24.

AD secundum est dicendum, quod Papa non eximit fideles à cura Presbyterorum propriorum. sed si confitentur Religiosis: si nolunt proprijs Sacerdotibus confiteri: tenentur eis alia Sacramenta administrare, cum ipsi iam impleuerint illud præceptum: Omnis vtriusque sexus teneatur proprio Sacerdoti confiteri. Eo ipso, quod per Papam Religiosi, proprii Sacerdotes omnium fidelium sunt ordinati.

AD tertium est dicendum, quod semper confessio potest habere suum effectum. quia semper homo potest habere aliquod peccatum mortale, vel veniale, quod nondum confessum est. Vel de iam confessis semper maiorem contritionem, & propter erubescenciam, completiorem absolutionem.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT facere, vt confessio eorundem peccatorum habeat efficaciam ultra semel.

Hostien. in summa. tit. de pœnitentijs & remiss. nu. 55. & 56. Et Siluest. in verbo: Confessio. 1. q. 3.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit facere, vt confessio eorundem peccatorum habeat efficaciam ultra semel. quia plus potest Papa, mediante Sacramento, quam mediante officio. sed mediante officio, potest remittere tertiam, vel quartam partem peccatorum, alijs retentis, vt per communicationem Indulgentiarum. Ergo sic potest, mediante Sacramento.

Præterea: Actus includens multas deformitates potest

† Intellige hoc sano modo. i. isti duo fuerunt reputati sacri, vt ait gloss. in c. à multis. de æta. & qual. verbo. Solos. ordo. n. subdiaconorum semper fuit sacer. Vide S. Thom. in q. 6. ad 3. par. q. 37. art. 3.

potest tolli ab eo vna, remanente alia, sed peccatum includit triplicem deformitatem. Vnam a bono incommutabili auersionem. Aliam, conscientiae corrosionem. Et tertiam, in bono commutabili inordinatam delectationem. Poterit ergo per vnam confessionem tolli vna deformitas, & per aliam alia.

3 Præterea: Sacramentum poenitentiae potest reiterari, cum ibi non imprimatur character: sed non reiteratur respectu aliorum, & aliorum peccatorum. quia sic reiteratur baptismus, respectu alterius, & alterius hominis. Reiteratur ergo respectu eiusdem peccati, & sic confessio eorundem peccatorum habebit efficaciam ultra semel.

IN CONTRARIUM est. quia quod est plene solutum in terra, & in caelo non est amplius soluendum. sed per confessionem sacramentalē semel factam soluitur homo in caelo, & in terra ex virtute clauium. Secūda ergo solutio nihil inuenit soluendū.

RESOLVTIO.

Confessio eorundem peccatorum completa, & sacramentalis semel tantum præceptorie faciendā est: vltra enim semel est meritoria, & salutaris: sed non nisi consultorie: incompleta, & conditionalis, præceptorie vltra, quā semel.

RESPONDEO, dicendum, quod de confessione tripliciter possumus loqui. Primo, de confessione completa, & sacramentali. Secundo, de confessione incompleta, & conditionali. Tertio, de confessione meritoria, & salutaris. Confessio ergo eorundem peccatorum completa, & sacramentalis præceptorie est: fienda solum semel. nec Papa potest dispensare in plus, nec in minus. quia qui non potest relaxare actum, vel non potest super actus relaxationem, non potest super actus reiterationem, vel multiplicationem. Sed Papa non potest super actus confessionis relaxationem. quia tunc posset effectum sacramenti conferre, sine sacramento. Ergo non potest super actus sacramentalis confessionis reiterationem, vel multiplicationem. Confessio vero incompleta, & conditionalis eorundem peccatorum coactiue fienda est plus, quā semel. Potest enim, quantum ad praesens, in quinque casibus confessio esse incompleta. Primo, si quis dubitat peccata illa se fuisse confessum. Secūdo, si peccata confessā diuisit diuersis Sacerdotibus. Tertio, si poenitentiam iniunctam non fecit, nec impleuit. Quarto, si non fuit confessus proprio Sacerdoti, sed alieno. Quinto si talia peccata confiteri praesumat, sibi subtracta potestate Superioris. si enim in omnibus istis inueniatur, confessionem fuisse incompletam, cogendus est poenitens ad reiterationem confessionis eorundem peccatorum. Sed confessio meritoria, & salutaris consultorie horrida est, vt fiat quoties fieri potest. quia quanto plus homo confitetur turpitudinem criminis, tanto magis veniam peccatorum consequitur, vt scribitur in tractatu de poenit. 3. dist. † Ita, qd confessio completa sacramentalis eorundem peccatorum præceptorie fienda est solum semel in anno. Incompleta verò conditionalis præceptorie fienda est

vltra, quā semel. Sed meritoria salutaris consultorie fienda est, quotiens fieri potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd non est verum. Plus enim potest Papa, mediāte officio, quā mediante Sacramento. quia mediante Sacramento, tantum potest, quantum potestatem Deus contulit Sacramento. Vnde tantum potest, quantum vnus alius Sacerdos. sed mediante officio, tantum potest, quantum potestatem Deus contulit officio. Nec tamen est verum, qd per communicationem indulgentiae remittat tertiam partem peccatorum, cum indulgentia non communicetur nisi contritis, & confessis: sed remittitur tertia, vel quarta pars de iniuncta poenitentia pro peccatis, quorum absolutio iam facta est.

AD secundum est dicendum, qd peccatum importat multas deformitates materialiter: sed formaliter solum vnam importat, puta auersionem a bono incommutabili: qua remota per confessionem, & contritionem, remouentur omnes aliae, in quantum habent rationem culpae.

AD tertium dicitur, quod poenitentia reiteratur, quotiens contingit peccatum reiterari. Quia quoties homo peccat quocunque peccato, potest * confiteri, & per confessionem, absolutionem consequi. sic autem non reiteratur baptismus, quia voluntarie peccantibus post acceptam notitiam veritatis in baptismo, iam nō relinquitur pro peccatis hostia, vt dicit Apostol. ad Hebr. 10.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT facere, vt quis differat sine peccato confessionem vsque ad Quadragesimā.

Præter S. Thom. & alios Theologos lib. 4. sent. dist. 17. Vide Felinum in c. 1. nu. 36. extra de conat. & Turrecr. in tract. de Potest. Papæ. q. 36. Et Siluest. in uerbo: Confessio 2. qd. 6.

AD quintū sic proceditur. Videtur enim, qd Papa non possit facere, vt quis differat confessionem vsque ad Quadragesimam sine peccato. Quia est magis subueniendum morbo spirituali, quā morbo corporali. Sed aliquis subiectus morbo corporali periculo se committit, nisi statim remedium medicinae quaerat: & non statim quaerendo ex negligentia, peccat. Multo ergo magis peccat, qui differt remedium adhibere contra spirituales morbum peccati.

2 Præterea: Contemnens Sacramentum poenitentiae non est verè poenitens: sed habens Sacerdotem paratum, si statim non confiteretur, contemnit Sacramentum poenitentiae. Differendo ergo confessionem, semper est in peccato.

3 Præte-

3 Præterea: Maius bonum est statim confiteri, quā differre: sed negligere maius bonum, habita opportunitate operandi illud, est mortale peccatū. Differre ergo confessionem, sine peccato non potest esse.

4 Præterea: Bona facta in mortali peccato sunt mortua. si quis ergo committit aliquod peccatū mortale, statim post pascha differendo confessionē vsque ad quadragesimam, omnia bona facta in medio tempore erunt mortua.

IN CONTRARIUM est. Quia quicumque seruat præceptum Ecclesiae, non peccat. sed Ecclesia statuit semel in anno propria peccata esse confitenda. sicut patet extra. Omnis vtriusque sexus. † Ergo differendo confessionem vsque ad tempus ab Ecclesia institutum, non est peccatum.

† In Decretal. tit. de poenit. & remis.

RESOLVTIO.

Confessio peccatorum si quā primum fiat, tutius est, & magis laudabile est: si autem differatur, ad tempus ab Ecclesia institutum, peccatum non est.

RESPONDEO, dicendum. Quosdam dixisse, qd tenetur homo confiteri, quā cito oportunitas confitendi se offert, ita qd si amplius differat peccat: sed istud est contra rationem præcepti affirmatiui, quod licet obliget semper, non tamen ad semper: sed secūdum determinatum locum, & tempus. Tempus autem implendi præceptum de confessione videtur esse quando imminet aliquis casus, in quo necesse est homini, qd sit confessus. puta si imminet sibi mortis articulus, vel necessitas accipiendi Eucharistiam, aut sacrum ordinem, ad quæ oportet hominē per confessionem purgatum præparari. Vnde si aliquid istorum immineat, & aliquis confiteri prætermittat: peccat, dūmodo debita opportunitas adsit. Et quia ex præcepto omnes fideles tenentur semel in anno in festo paschatis præcipue, sacram communionem accipere; ideo Ecclesia ordinauit, vt semel in anno, quando imminet tempus accipiendi Eucharistiā, omnes fideles confiteantur.

Ad quaestionem ergo puto esse dicendum, qd laudabile est, & magis tutum, vt peccator quā citius potest commodè, peccatum suum confiteatur: quia in Sacramento poenitentiae gratia confertur, quæ hominem reddit magis firmum ad resistendum peccato, & in periculis superuenientibus reddit ipsum magis securum. Differendo tamen confessionem vsque ad tempus ab Ecclesia institutum, puto licitum esse, nec peccat (per se loquendo) sic differendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd non est simile. quia morbus corporalis nisi per remedium medicinae extinguitur, semper inualefcit in peius, nisi fortè virtute naturæ fuerit extinctus. morbus autem peccati extinguitur per contritionem, & confessionem habendo in voto, & in proposito obseruandi tempus ab Ecclesia institutum.

AD secundum est dicendum, qd habens Sacerdotem paratum, si non statim confiteretur, non ex hoc contemnit Sacramentum poenitentiae. Tunc enim contemneret, quando nec confiteretur, nec haberet propositum confitendi, tempore ab Ecclesia ordinato. quia si sic contemneret, planum est, qd peccaret.

AD tertium est dicendum, qd non semper negligens maius bonum peccat, etiam opportunitate existente implendi illud, nisi sit maius bonum tale, quod teneatur implere ex præcepto. Maius enim est bonum intrare Religionem, † quā matrimonium contrahere: & tamen non peccat quis illud omitendo, opportunitate etiam existente.

AD quartum est dicendum, qd bona facta in medio tempore non sunt mortua. ex quo enim homo de peccato mortali commissio contritus est, & habet propositum confitendi tempore ab Ecclesia ordinato, nec amplius proponit reciduiare, iā † absolutus est a peccato. Et si casus mortis adueniret, in quo Sacerdotis copiam habere non posset, puto qd nō perderetur, ex quo ex contemptu non omisit.

† Conc. Tri. sess. 24. de Sacrament. mar. cano. 10 cap. nu. 1. & c. commissum de sponsal. † in foro Dei.

ARTICVLVS VI.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ Sacerdos Parochialis teneatur credere solo verbo suo subdito dicenti, se esse confessum Religioso habenti auctoritatem absoluedi.

Doctores in cap. Omnis vtriusque sexus de poenit. & remis. Armill. Tit. Confessio. §. 36.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, qd ex præcepto Papæ Sacerdos Parochialis non teneatur credere solo verbo suo subdito dicenti se esse Religioso confessum habenti auctoritatem absoluedi. Quia frequenter in confessione aliqui conteruntur, qui prius contriti nō fuerunt. Sed Sacerdos debet suum subditum, quantum potest, ad bonum inducere. Ergo omnino debet ab eo expetere, vt sibi confiteatur.

2 Præterea: Reçtori dicitur Prouer. 27. Diligenter cognosce vultum pecoris tui: sed nullo modo melius potest, quā per confessionem cognoscere. ergo omnino debet ab eis exigere, vt sibi confiteatur.

3 Præterea: Illud, quod datur alicui, amplius non est in potestate dantis. Postquam ergo Parochia commissa est Sacerdoti, non remanet amplius in potestate Papæ, vel Episcopi. Semper ergo potest requirere, qd eius subditi sibi confiteantur.

IN CONTRARIUM est. quia si sibi confiteretur, posset dicere, quod velle, & teneretur ei credere. Ergo dicenti sibi esse confessum Religioso habenti auctoritatem credere tenetur.

RESO-

† c. 2. c. poenitentia & c. Si Apostol.

Quamuis in foro iudicali homini contra se, non pro se credatur: in foro tamen penitentia pro se, & contra se credi debet: modo impedimentum ad forum iudicale pertinens non adfit.

RESPONDEO, dicendum, qd in foro iudicali creditur homini contra se, sed non pro se: in foro autem penitentia creditur homini pro se, & contra se. si ergo aliquis petat a suo Sacerdote sacramentum Eucharistia, dicendo se esse confessum Religioso, vel habenti auctoritatem; si scit in eo esse impedimentum ad perceptionem Eucharistia pertinens ad forum iudicale, puta qd scit, vel credit eum esse excommunicatum, non tenetur sibi credere, nisi de absolutione sibi constet. Si vero scit in eo esse impedimentum pertinens ad forum penitentia, puta peccatum: tenetur sibi credere, & iniuste agit secum, si denegat sibi Eucharistia. Ex quo perhibet se esse confessum, & absolutum ab eo, qui absolueret potuit, vel auctoritate Apostolica, vel Episcopi.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd illud bonum, quod homines in confessione consequuntur, iam illud consecutus est qui confessum se dicit, si verum dicit: si autem falsum dicit, pari ratione poterat falsum dicere confitendo sibi. Nec potest alicuius hominis auctoritate quis compelli ad confitendum peccatum, quod alteri confessus est, qui absolueret potuit.

AD secundum est dicendum, qd Rector Ecclesie vultum sui pecoris diligenter debet agnoscere, considerando exterius vitam eius: sed per modum confessionis non potest aliter scrutari nisi, qd credat illa, quae ab eo dicuntur sibi.

AD tertium est dicendum, quod Parochia non datur Sacerdoti in suum commodum, sed in commodum subditorum. & ideo in commodum illorum possunt alij Sacerdotes ordinari ad eorum instructionem, & absolutionem per Superiorem Pastorem, qui de omnibus curam habet.

QVAEST. LXVI. DE DISPENSATIONE PER LARGITIONEM PRIVILEGIORVM.

DEINDE considerandum est de largitione Privilegiorum. Circa quod queruntur Quatuor. Primo, Vtrum Privilegium a Papa indultum Isidorus bene diffiniat. Secundo, Vtrum Papa lege Privilegiorum in Ecclesia vti debeat. Tertio, Vtrum solus Papa Privilegium concedere possit. Quarto, Vtrum Papa Privilegium per eius Successorem possit reuocari.

ARTICVLVS I.

UTRUM ISIDORUS BENE diffiniat Privilegium.

Vide Glossam, & Doctores in c. Privilegia. dist. 3. & Hostien. in sum. tit. de Privileg. s. 1. & Abb. Felinum, ac Decium in Rub. de rescrip. & Decium conf. 147.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Privilegium Isidorus Etym. lib. 5. cap. 19. Male diffiniat. Sic enim diffinit Privilegium Isidorus, & ponitur 3. dist. c. Privilegia. Privilegia sunt leges priuatorum, quasi priuatae leges. nam privilegium inde dictum est, quod in priuato feratur. In privilegio enim

quandoque non ponitur nisi ius commune. Male ergo dicitur, qd privilegia sunt quasi priuatae leges.

2 Præterea: Nihil diffinitur per suum oppositum: sed lex dicit aliquid positivum, priuatio vero importat negationem. Est enim negatio in subiecto, vt Philosophus dicit. Male ergo ponitur, qd privilegia sunt quasi leges priuatorum.

3 Præterea: Doctrina Ecclesiastica dicitur catholica, quia est vniuersalis. eo, qd non in angulis, vel in priuato, sed vniuersaliter est prædicanda, & docenda, vt Augustinus dicit in lib. de nouo cantico, cap. 5. Cum igitur privilegia vt in pluribus, dentur de his, quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam, male dicitur quod privilegium inde dictum est, quod in priuato feratur.

IN CONTRARIUM est auctoritas Ecclesie, quæ hanc diffinitionem approbat.

RESOLVTIO.

Privilegij diffinitio ab Isidoro data bona est. non enim quid superfluum continet, neque diminutum.

RESPONDEO, dicendum, qd privilegium potest tripliciter considerari. Primo ex parte eius, cui conceditur. Secundo ex parte communis iuris, quod relaxatur. Tertio ex parte ordinis iudicialij, qui in eius concessione non obseruatur. quantum ergo ad illos, quibus privilegia conceduntur, dicuntur priuatae

Tomo 9.

† Turrec. in c. Privilegia d. 3. vbi refert, & sequitur ad verbum hæc August. dist. ipsi allegat.

ARTICVLVS II.

UTR. PAPA IN ECCLESIA vti debeat lege priuilegiorum.

Gratianus in §. Si ergo & §. Ius ita. & ibi glossa Archidi. & Turrecremata 25. q. 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, qd Papa in Ecclesia lege priuilegiorum vti non debeat. Quia Papa non debet vti in Ecclesia quod ædificat ciuitatē Babiloniam. sed magis quod ædificat ciuitatē Hierosolymam. Isti autem duo amores, priuatus, & communis ædificat duas ciuitates (vt dicit Augustinus lib. 14. de ciuit. Dei cap. 28. Nam amor priuatus ædificat ciuitatem diaboli Babiloniam. amor vero communis ædificat ciuitatem Dei Hierusalem, cælestem. Cum ergo privilegium sit priuata lex, vt dictum est, videtur, quod Papa tali lege priuata in Ecclesia vti non debeat.

2 Præterea: Omne, quod derogat iustitiæ, non est in Ecclesia vtendum. sed privilegium derogat iustitiæ, scilicet legi communi, quæ iusta est. aliter non esset dicenda lex, vt dicit Aug. lib. 1. de lib. arb. c. 5. Non est ergo in Ecclesia privilegium indulgendum.

3 Præterea: Dispensatio includens dissipationem interdicitur Papæ. Sic enim scribit Bern. ad Eugenium: Quid inquis? prohibes me dispensare? non. sed dissipare. nam non sum tam rudis, vt ignorem positos nos esse dispensatores: sed in ædificationem: non in destructionem, iuxta illud Apostoli: Hic queritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Cum ergo in privilegio semper aliquid dispensetur contra ius commune, videtur, quod talis dispensatio sit dissipatio.

IN CONTRARIUM est illud, quod scribitur 25. q. 1. † Valet sancta Romana Ecclesia quolibet suis privilegijs munire, & extra specialia decreta, quædam speciali beneficio indulgere.

RESOLVTIO.

Papa Privilegiorum lege vti in Ecclesia potest, propter actuum humanorum variationem, communis iuris rememorationem, & causæ innovationem.

RESPONDEO, dicendum, quod necessitas vtendi lege Privilegiorum in Ecclesia, triplex, quantum ad præsens, esse videtur. Prima est actuum humanorum variatio. Secunda est communis iuris rememoratio. Tertia est causæ innovationis. Contingit enim actus humanos multipliciter variari. propter quorum variationem in bonum, vel in malum, necessarium est quibusdam, privilegia indulgere: & à quibusdam subtrahere propter

G g pter

† In expositione long.

† C. Ideo. in §. Gratiani incipe. his ita respondetur.

Tomo 5.

Tomo 1.

lib. 3. de consideratione.

1. Cor. 10.

† C. Ideo in §. magistri incipiente si ergo.

pter casus contingentes, qui per legem communem determinari non potuerunt, sicut Augu. ponit exemplū 1. de lib. arb. c. 6. de populo. qui si sit moderatus, & gratus, communisque utilitatis diligentissimus custos, recte tali privilegio inuestitur, liceat sibi magistratus creare per quos Resp. administraretur. si vero postmodum paulatim incipiat depravari, rem priuatā Reipub. preferēdo: recte tali privilegio priuatur. & quamuis (vt ibi Augustinus dicit) lex humana cōtraria videatur cōtinere, vt vna aliquando honorē tribuat aliquibus: aliqñ vero aliquib⁹ auferat: vtraq; tamen iusta est. Temporalis tamen est censenda, quia eo ipso, q̄ temporalis est, iuste per tempora mutari potest. Secunda causa est, ex communis iuris remembrance. Si enim lex naturalis in primordio creationis homini à Deo impressa, ex praua operatione in quibusdam inueniatur sic obtenebrata, & sic obscurata, vt contra dictamen legis naturæ multa operentur. multo fortius lex positua potest ex obliuione sic aboleri in subditis, vt tamquam ignorata non obseruetur. ideo necessarium est semper per priuilegia particulariter explicari, & ad memoriam hominum etiam illa, quæ communia sunt, particulariter reuocari. Tertia est ex causæ inuouatione. nam inuouata causa, inuouatur effectus. causa autem præstandi priuilegium est. Quandoq; christianæ religionis ampliatio. Quandoque vero insolentium, & malorum, vel volentium nocere obuiatio. Quandoque autem recepti beneficij recompensatio. Vnde talibus causis inuouatis, necessarium est priuilegia inuouare. Vnde scribitur 25. q. 1. c. Ideo, quod priuilegia quæ ob Religionis, vel necessitatis, vel exhibitio obsequij gratia conceduntur, neminem releuando ita diuitem faciant, & multorum detrimenta non circumspiciendo in paupertatis miseriam nonnullos deiciant.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ amor ille priuatus, damnatur, qui est semper recuruus ad seipsum. vt si qua bona propter Deum, vel propter proximum operatur, semper intendat suum propriū commodum, & propriam excellentiam. talis amor priuatus merito ædificat ciuitatem diaboli. quia diabolus pœniter, & pœnitentiam agit de malo: iuxta illud Sap. 1. c. Dicentes intra se pœnitentiā agentes. nō quidē propter Dei displicentiā, sed p̄pter suā perditā excellentiam. Amor ergo priuatus, quo bonum proprium semper intenditur, ædificat ciuitatem Babilonicam. Sed amor, quo bonum cuiuscumque proximi singulariter appetitur, ædificat ciuitatem Dei. Nam præcepto Dei iubemur habere priuatum amorem magis ad parentes domesticos, quàm ad extraneos secundum ordinem charitatis.

AD secundum est dicendū, quod sicut scribitur. 25. q. 1. † Cum aliqua priuilegia ab Apostolico aliquibus conceduntur, & si contra generalem legem aliquid sonare videantur, non tanem contra ipsam concedere intelliguntur, cum ipsius legis auctoritate priuilegia singulorum penes matrem omnium Ec-

† In c. ideo in s. Gratia ni subsequētem in vers. cum ergo.

clesiarum referentur. AD tertium est dicendum, q̄ Bern. intelligit dispensationem esse dissipationem, quando sit non cōsiderata rationis equitate, & Reipub. utilitate. Vnde subdit ibi statim: vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est. vbi utilitas prouocat, dispensatio laudabilis est. utilitas (dico) communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis est dissipatio.

ARTICVLVS III.

UTRUM SOLUS PAPA possit priuilegia concedere.

Hostiensis in sum. tit. de priuileg. §. quis possit priuilegium concedere. & notata per Canonistas in cap. cum olim. 2. de priuileg. & Felinus in cap. 1. de consti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod non solus Papa possit priuilegia concedere. quia Episcopus potest priuilegium dare in sua Diocesi. sicut patet. 16. q. 2. cap. Visis. Non ergo pertinet solum ad Papam priuilegium dare.

2 Præterea: Dare priuilegium spectat ad illum, qui est supra ius. sed dicit Iurisconsultus, quod Imperator non est subiectus legi. Potest ergo imperator priuilegium dare.

3 Præterea: Papa non potest aliquos eximere. Ergo non potest priuilegia concedere. Quod autem Papa non possit aliquos eximere, patet per Bern. ad Eugenium sic dicentem lib. 3. Non est paruipendendum quod & Deum habet auctorem, & de cælo ducit originem. qua propter si dicat Episcopus: nolo esse sub Archiepiscopo. & Abbas: nolo obedire Episcopo. hoc de cælo non est, nisi tu forte Angelorum quempiam dicentem audisti: nolo sub Archangelis esse, aut ex alio quolibet inferiorum ordinum aliquem non ferentem, subesse cuiquam nisi Deo.

IN CONTRARIVM est. quia ille potest priuilegia dare, qui potest omnia iura confirmare, condere, & relaxare. talis autem est Papa, ergo &c.

RESOLVTIO.

Papa solus Priuilegia concedere potest cum omni ligatione, causæque discussione, cum omni spiritualium, ac temporalium, & Clericorum, Laicorumque inclusione.

RESPONDEO, dicendum, q̄ potestas Papæ in conferendo priuilegia tripliciter differt, quantum ad præsens spectat, à potestate aliorum.

Primo in vniuersalitate. quia priuilegia sua omnes ligant, vel soluunt. suum autem priuilegium nullius potestate puri hominis soluitur, vel ligatur.

Secundo

ARTICVLVS III.

UTR. PRIVILEGIUM PAPA per Successorem possit reuocari.

5. Verum, & ibi glossa in verbo. destruantur. 63. dist. & cap. non debet de conf. & aff. & cap. alma de sent. ent. excomm. lib. 6. & ibi glossa, & Doctores, & Turrecre. in cap. sunt quidam. 25. q. 1.

AD quartū sic proceditur. Videtur enim, q̄ priuilegiū Papæ per Successorē non possit reuocari. scribitur enim 25. q. 2. Priuilegia Ecclesiarum, & Monasteriorū sanctorum Patrū auctoritate instituta: nulla possunt auctoritate cōuelli.

c. Priuilegia & 2.

2 Præterea: Grego. scribit Augustino Anglorum Episcopo: Si ea destruerē, quæ antecessores nostri statuerunt; non constructor, sed euerfor esse iustitiæ cōprobarer. sed Papa non debet comprobari destructor canonum, ne notetur de hæresi. Non potest ergo reuocare priuilegia suorum prædecessorum.

25. q. 2. cap. si ca.

3 Præterea: Idem Greg. scribens Dominico Carthagēsi Episcopo Ecclesiasticis priuilegijs, quod vestra Fraternalitas scribit, hoc, postposita dubitatione, teneat, quod sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesijs sua iura seruamus.

* a l. Carthagenens.

25. q. 2. cap. De Eccle.

cap. Postquam.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 25. q. 2. Sancta Romana Ecclesia sua auctoritate congregata valet distinguere, & disiuncta congregare: rationis tamen æquitate considerata. Vnde vel pietatis, vel necessitatis intuitu semel à se concessa valet, vel in totum, vel in partem commutare.

RESOLVTIO.

Priuilegium personale propter abusum tollendum, vel falso modo impetratum, vel Reipublice, aut Principi noxiū à Papa reuocari debet. Generale vero propter delinquentium correctionem, vel propter in melius commutationem, vel propter necessitatis subleuationem, reuocandum est.

RESPONDEO, dicendum, quod priuilegium, vel est personale, vel est generale. vtrumque autē per Papam indultum in toto, vel in parte per Successorem potest reuocari. Nam si sit priuilegium speciale, seu personale, potest reuocari propter abusum. quia priuilegiū omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, vt scribitur 21. q. 3. Secundo si subreptitiæ, & falso modo, vel falsis precibus fuit impetratum. Nam mendax precator imprecatoris carere debet, & quibus scripta diriguntur sunt puniendi, si precum mendacia vetuerint argui. vt scribitur 25. q. 2. cap. Dicenti. Tertio si Reipub. vel Principi nocuum præster. quia nec damnosa Fisco, nec iuri contraria postulari oportet. quia sic scribitur 25. q. 2.

cap. Priuilegium.

c. Nec damnosa.

Si vero sit priuilegium generale, reuocari potest, vel propter delinquentium correctionem; vt si ciues occidant suum Episcopum, priuilegio Episcopalis dignitatis

Secundo in auctoritate. quia ipse potest sua, & aliorum priuilegia confirmare: & de causa concessionis, vel subtractionis priuilegiorum omnium potest cognoscere, & discutere, atque sententiare. Eius autem priuilegia nullius sententiæ subiacent. Tertio, in dignitate. quia ipse potest concedere priuilegia in spiritualibus, & temporalibus, clericis, & laicis. aliorū autem priuilegia, saltem laicorum Principum non cōceduntur nisi de temporalibus, & laicalibus personis. Solus ergo Papa potest concedere priuilegia cum omni ligatione, & cum omni causæ discussione, & cum omni spiritualium, & temporalium, & clericorum, & laicorum inclusione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod Episcopus potest dare priuilegium in sua diocesi cum consensu tamen capituli: † hoc ipsum tamen non habet nisi iure, & auctoritate Papæ.

† c. pastoralis de iur. patron, † l. digna vox, & nota 2. ibi per Doctores C. de legib.

AD secundum dicitur, quod Imperator † potest concedere priuilegium in temporalibus propter administrationem temporalium sibi concessam. Quicumque etiā Rex, seu Princeps, vel communitas potest constitutionem aliquam facere quando, & in quibus potest, in illis indulgentiam, & priuilegium dare. immo maioritas, vel dignitas, & temporis prioritas priuilegium dant. Quandoque diuturna cōsuetudo priuatam legem inducit, nisi probetur abusus. sed hoc est loqui particulariter de priuilegio: non vniuersaliter, vt supradictum est.

AD tertium dicitur, quod verba ista Bern. intelligenda sunt, veritatem habuisse suo tempore, quando Episcopi attentati erant in rigida correctione, & bonorum suorum subditorum conseruatione. Vnde malum erat tunc ab eorum visitatione subditos subtrahere. quia subditi siebant dissoluti, & bona communia distrahebantur. Vnde dicit supradicto lib. non est bona arbor faciens fructus tales insolentias, dissolutiones, dilapidationes, simultates: scandala, odia, & (quod magis dolendum est) intra Ecclesias inimicitias, grauesque discordias. nunc autem regnante cupiditate ex visitatione Prælatorum illa omnia mala sequuntur, quæ Bern. narrat contigisse, si tunc fuissent uisitatione priuati. Dicit enim Greg. in pastor. Illud verbum Apostoli, qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat: illo tempore fuisse bonū, quo quisque ad Episcopatum perueniens secutus erat palmam martyrij obtinere.

pat. 1. cap. 8. 8. Tim. 3.

Vnde si verba Apostoli suo tempore intelligēda sunt; multo fortius verba Bernardi.

gnitatis perpetuo debent carere. Vel propter in melius commutationem. sicut res Ecclesiasticæ, quæ alienari non possunt, ex speciali priuilegio possunt in melius commutari. Episcopales similiter sedes, vel hospitalitatis, vel paupertatis necessitate quandoque mutantur, & in vnum rediguntur: vel propter pietatis, & necessitatis subuentionem, vt quæ ex priuilegio Religiosis, vel domibus Religiosorum cõceduntur. Iam eorum necessitate releuata, si postmodum cognoscatur esse in detrimentum Cathedralis, vel Parochialis Ecclesiæ, possunt subtrahi, cum bonum cõmune sit preferendum cuiilibet bono priuato.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod priuilegia

QVAEST. LXVII. DE DISPENSATIONE PER INTERPRETATIONEM.

ALTERIVS videndum est de interpretatione Ecclesiæ. Circa quod queruntur Quinque.

Primo, Vtrum solus Papa possit priuilegium Apostolicum interpretari.

Secundo, Vtrum solus Papa possit interpretari sacram Scripturam.

Tertio, Vtrum ad Papam spectet interpretari ius ciuile.

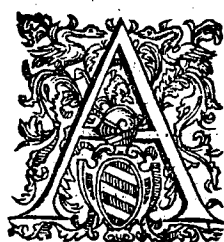
Quarto, Vtrum Papa possit interpretari ius naturæ.

Quinto, Vtrum Papa semper dubia in meliorem partem teneatur interpretari.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUS PAPA possit priuilegium interpretari.

Innocentius, Abb. & Doctores in cap. Cum venissent de iudicijs.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod non solus Papa possit priuilegium interpretari. Scribitur enim 2. Esdræ 8. Quod Scribæ, Leuitæ, & Sacerdotes erant interpretantes legem in populo: sed locum Scribarum nunc tenent Doctores, & Magistri. Ergo eorum magis est interpretatio, quam Papæ.

2 Præterea: Qui potest maius, potest minus, sed Magistri possunt sacram Scripturam interpretari. sicut patet 20. dist. c. Decretales. Ergo multo magis pos-

E Ecclesiarum & Monasteriorum cunctis temporibus inconcussa debet permanere, ne videlicet præter eius auctoritatem, à quo data sunt contra ipsam, liceat ire alicui. vnde cum per Papam dentur, per Papam reuocari possunt.

AD secundum dicitur, quod cum priuilegia cõcedantur, vel propter pauperum subuentionem, vel propter seruientium Ecclesiæ remunerationem, vel propter Reipublicæ promotionem, non euertitur iustitia, sed construitur, quantumcumque videatur talis concessio iuri communi obuiare. cum in Legislatoris intentione auctoritas in talibus semper intelligatur.

Et per hoc patet responsio ad tertium.

F sunt interpretari priuilegia Apostolica. Præterea: Grego. dicit 14. Mora. quod praua dicta bonorum consueuerunt malè interpretari: sed cum Papa sit homo potest deprauari, sicut alij. Ergo non est credendum semper suæ interpretationi.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 25. q. 1. Ipsi namque soli canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent.

RESOLVTIO.

Priuilegiorum interpretatio à Pontifice facta cogit iudices ad eam seruandam: Magistrorum verò, & Doctorum, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut notat Hugo 25. q. 1. Magistri, & Doctores valent Canones, & Apostolica priuilegia interpretari: sed interpretationes eorum nõ coguntur iudices obseruare in foro iudiciario, secus autem de interpretatione Romani Pontificis: cuius interpretationem iudices compelluntur obseruare, & Magistri coguntur in scholis docere, & prædicare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Magistri possunt interpretari canones per modum disputationis perquirendo sanum intellectum ipsorum, saluis verbis eorum, sine additione, vel diminutione: sed interpretatio Papæ est per modum determinationis: eo, quod sua determinatio ligat omnes ad tenendam ipsam: non autem ligat interpretatio Magistrorum. Similiter interpretatio Papæ potest esse cum additione, & diminutione sensus, vel sententiæ interpretatio

† Card. in Clem. 1. de concessio. pben. & Decius in l. 1. ambiguis. ff. de reg. iuris.

do verò Magistrorum ad hoc se non extendit.

AD secundum est dicendum, quod illa comparatio intelligitur ibi de Magistris respectu Prælatorum. quia in interpretationibus, & expositionibus scripturarum Magistri, & Doctores preferuntur eis: maximè illi, quorum dicta approbata sunt per Ecclesiam, sed in quæstionibus diffiniendis, & determinandis ipsi Prælati preferuntur Doctoribus.

AD tertium est dicendum, quod malè interpretari, potest esse dupliciter. Vno modo ex parte interpretantis, vt si fiat ex liuore, vel ex rancore in nocuum alterius, non considerata rationis æquitate. & sic prauè Papa interpretatur Priuilegia, peccat quidem, sed eius interpretatio seruanda est: quia sententia Pastoris iusta, vel iniusta semper ligat saltem secundum præsentem iustitiam. Alio modo potest dici praua ex parte eius, quod interpretatur: & tunc, si illa interpretatio esset contra fidem, vel contineret manifestam falsitatem, non esset tunc illi interpretationi credendum. non enim potest Papa contra veritatem, sed pro veritate, vt dicit Apostolus 2. Corinth. 13.

ARTICVLVS II.

UTRUM SOLUS PAPA possit sacram Scripturam interpretari.

Innocent. in c. Super eo. de bigam. Abb. in cap. Licet, de ferijs. Et Felin. in cap. Quæ in Ecclesiarum, de const. & in c. 2. & fin. de maior. & obedient.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod non solus Papa possit sacram Scripturam interpretari. Interpretatio namque sermonum est donum Spiritus sancti. Iuxta illud Apostoli 1. Cor. 12. Vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem: alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ: alij interpretatio sermonum. Sed tale donum quandoque alij magis, quam Papa habere possunt. Ergo non spectat solum ad Papam sacram Scripturam interpretari.

2 Præterea: In sacra Scriptura continetur doctrina prophetica. sed scribitur 2. Pet. 1. quod omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit. Nõ est ergo voluntatis humanæ sacram Scripturam interpretari. Vnde dixit Ioseph Gen. 40. Numquid non Dei est ista interpretatio: vnde Dan. 2. scribitur: Mihi non in sapientia, quæ fit in me plus, quam in cunctis viuentibus sacramentum hoc reuelatum est, sed vt interpretatio rei manifestè fieret.

3 Præterea: In causa fidei, Papa est æqualis conditionis cum alijs. quia potest, si à fide deuiat, cõuinci, & iudicari, sicut alij. sed sacra Scriptura est de his, quæ sunt fidei. Cuiilibet ergo licitum est sacram Scripturam sibi interpretari.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 24. q. 6. 1. c. Quotiens fidei ratio veniatur, arbitrator non nisi ad Petrum, puta ad sui nominis, vel honoris auctoritatem, referre debere, vel vt nunc retulit vestra dilectio.

RESOLVTIO.

Ad Papam loco Christi principaliter Scripturæ sacra interpretatio spectat.

RESPONDEO, dicendum, quod eius est interpretari, cuius est condere. Christi autem sacram Scripturam condere: quia de ipso est tota Scriptura subiectiuè, & fundamentaliter. Vnde dicit August. 13. de Trini. cap. 19. Quod scientia nostra Christus est. sapientia quoque nostra idem Christus est: quia ipse nobis fidem de rebus temporalibus inserit, ipse de sempiternis exhibet veritatem. Ad eum ergo pertinet auctoritatiuè sacram Scripturam interpretari. propter quod Lucæ 24. scribitur: Incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. Planum est autem, quod Christi Vicarius in tota Ecclesia est Papa, unde loco Christi ad eum principaliter pertinet sacram Scripturam exponere. In cuius signum, iam eius passione appropinquante, pro Petro, cuius successor est Papa, rogauit, vt non deficeret fides sua, sicut scribitur Lucæ 22.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod planum est in Ecclesia multos esse, & fuisse dono Spiritus sancti repletos super expositione, & interpretatione sacre Scripturæ: quia tamen Angelus Sathanæ potest se transfigurare in Angelum lucis. ideo quid tenendum, & quid non tenendum sit de illis interpretationibus, nõ nisi auctoritate Summi Pontificis terminari potest. Vnde qualiter interpretatio sententialiter sit tenenda in sacra Scriptura solum ad Papam spectat.

AD secundum dicitur, quod ibi interpretatio accipitur pro reuelatione sacre Scripturæ eo, quod prophetica doctrina, & vniuersaliter sacra Scriptura non est humana voluntate inuenta, sed à Deo inspirata. vnde subditur ibi, quod non voluntate humana allata est prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Isto ergo modo non spectat ad Papam sacram Scripturam interpretari, sicut nõ spectat ad ipsum sacram Scripturam inspirare. solus. n. Christus est subiectum in sacra Scriptura, vt spirator, & reuelator ipsius. Papa autem sicut Vicarius Scripturam ab eo inspiratam, & interpretatam tenetur pijs opitulari, & contra impios defensare, ac de expositionibus, & interpretationibus aliorum sententialiter determinare, quid tenendum sit, & quid non tenendum.

AD tertium dicitur, quod in causa fidei Papa est æqualis conditionis cum alijs, quantum ad illa, quæ credenda sunt. sed, vt dicit Aug. 14. de Trin. c. 1. Aliud est scire tantummodo, quid homo credere debeat pp

Gg 3 adipi.

† cap. Inter alia de sent. exc. 6. vt l. finali. C. de legibus.

1. Cor. 13.

2. Pet. 1.

Scripturæ sacre subiectum.

Tomo 3.

adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi æterna est, & aliud est scire, quemadmodum hoc ipsum & pijs opituletur, & contra impios defendatur. In hoc enim qualiter sacra Scriptura pijs opituletur, & contra impios defendatur, non est æqualis conditionis cum alijs. quia ad ipsum spectat sacram Scripturam interpretari, & aliorum interpretationem approbare, vel improbare. Vnde extra de hæreti. interdicitur laicis, in sacra Scriptura disputare, vel docere.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PAPAM spectet interpretari ius civile.

Glossa in cap. possessor, & ibi Ancha. de regul. iur. & glossa in cap. 2. de arbit. lib. 6. Abb. in cap. Ecclesia. & Imola, ac Felinus in cap. 1. nu. 29. de constitutionibus.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet interpretari ius civile. Quia ius civile iudicat in foro exterioris iudicij secundum faciem. Papa autem cum sit Vicarius Christi, & omnis Christi actio debeat esse eius instructio, debet iudicare secundum interiorem conscientiam. Vnde sibi, & alijs Pastoribus Ecclesie dicitur Ioan. 6. Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate.

2 Præterea: Ius civile præcipit ministrum obedire iudici & iudicem legi. sed si talem interpretationem exequitur Papa, condemnat quandoque innocentem pro nocente, cum secundum legis iudicium possit interdum innocens pro nocente conuinci, quod est contra diuinam legem.

3 Præterea: Papa non debet facere alicui iniuriã, sed iniuriam facit Imperatori, si interpretatur ius ab eo conditum.

IN CONTRARIUM est. Quia, ad quem pertinet iudicare Legislatorem, ad eum pertinet interpretari legem latam per eum: Sed ad Papam pertinet iudicare Imperatorem, si delinquit. Ergo ad ipsum pertinet interpretari legem latam per ipsum.

RESOLVTIO.

Ad Papam iuris civilis interpretatio spectat propter eius correctionem, obligationem, confirmationem, declarationem, & suppletionem.

RESPONDEO, dicendum. Quod quadruplex interpretatio legis civilis pertinet ad Papam. Prima est quantum ad eius correctionem. multa enim permittit, & multa impunita relinquit lex civilis, quæ per diuinam legem, cuius Papa minister est, corriguntur, vt dicit Aug. 1. de lib. arb. cap. 5. Secunda est, quantum ad eius obligationem. ad Papam namque spectat interpretari quas controuersias, & quæ Ecclesiastica negotia vult ligari, vel solui legibus Imperato-

Tomo 1.

rum, & quæ non. Vnde 10. d. cap. Lege. Scribitur, quod legibus Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtendum est. Tertia est, quantum ad eius confirmationem. non enim potest esse magis exempta lex, quam Legislator. vnde si examinatio, & confirmatio Imperatoris spectat ad Papam, oportet quod imperialium legum confirmatio, vel reprobatio similiter ad ipsum spectet. Quarta, quantum ad eius declarationem, & suppletionem. sicut enim omnis scientia humanitus inuenta est imperfecta, & quædam umbra respectu diuinæ scientiæ, sic Papa, qui est armariũ sacræ Scripturæ, debet Imperiales leges declarare, & supplere per notitiam, & sufficientiam diuinæ scientiæ, cuius minister est.

F

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod Christi actio debet esse Papæ, & cuiuslibet Christiani instructio ad cogitandum, quod ipse sit Deus iudex iustissimus. quia actio, qua Christus iudicat ex auditu interiori, nostra instructio est ad cognoscendum, quod ipse nec falli potest nec fallere. non tamen talis eius actio debet esse nostra instructio ad agendum, vt similiter nos debeamus iudicare secundum interiorem conscientiam, cum possimus falli, & fallere.

AD SECUNDVM dicitur, quod minister tenetur obedire iudici, & iudex legi secundum veritatem: distinguitur tamen duplex veritas. vna est rei factæ, & altera est rei faciendæ. Contra primum tenetur obedire subditus Prælato præcipienti, & iudex legi, sed non contra secundam. Vnde in casu, quo præcipitur, quod innocens occidatur probatus nocens, dicitur, quod quamuis in hoc obediatur contra veritatem rei factæ, non tamen obeditur contra veritatem rei faciendæ, eo, quod in foro iudicij, vbi inquisita est veritas, sic inuētum est.

AD TERTIVM dicitur, quod nulli facit iniuriam qui vtitur iure proprio. Eo ipso ergo, quod Papa est supra Imperatorem & ipse est minister eius: oportet, quod lex eius sit ministra legis eius. Vnde si vtatur iure suo, in hac parte non facit iniuriam sibi.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT interpretari ius naturæ.

Ioan. de Selua in tract. de iure iurando. par. 4. q. 5. & Decius, Felinus, & Doctores in cap. Quæ in Ecclesiastiarum, de constitutionibus.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit interpretari ius naturæ. quia nullus debet esse interpres legis, quæ ipse non ponit. Sed Papa non ponit legem naturæ. Ergo non debet eam interpretari.

2 Præterea: Illud, quod est omnibus notum, non indiget interpretatione. sed lex naturæ est omnibus nota,

nota, sicut dicit Glo. super illo verbo Roma. 1. Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt: Ergo non indiget interpretatione.

3 Præterea: Quod est omnibus commune, non datur auctoritas super eum magis vni, quam alteri. Sed ius naturale est commune omni nationi, vt dicit Isidorus. Ergo non datur auctoritas interpretandi ipsum magis Papæ, quam alteri.

IN CONTRARIUM est. Quia ius naturale est, quod in lege, & Euangelio continetur, vt ponitur 1. dist. cap. Humanum genus: Sed ad Papam pertinet interpretari legem, & Euangelia, vt supra dictum est. Ergo ad ipsum pertinet naturale ius interpretari.

RESOLVTIO.

Papa propter legis naturæ multiplicem variationem potest eam interpretari.

RESPONDEO, dicendum, quod illud conuenit interpretari, quod contingit variari. Est autem actio humanæ naturæ post peccatum quadruplè variata, vt dicit August. in lib. 83. quæstionum. q. 66. Nam in prima actione ante legem scriptam lex naturæ in homine (vt dicit) fuit sine pugna. quia sine cognitione distincta peccatorum: Concupiscentiã (inquit Apost. Roma. 7.) nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. In secunda vero actione sub lege scripta lex naturæ fuit cum pugna, tamen sine victoria. quia occasione accepta peccatum per mandatum legis operatum est omnem concupiscentiam. Notificabat enim lex peccata, quibus lex naturæ impugnabatur, non conferendo tamen gratiam adiutricem. Vnde dicebatur esse pugna sine victoria. In tertia autem actione sub lege gratiæ lex naturæ est in pugna, tamen cum victoria, eo quod per sacramenta, quæ sunt vasa gratiæ, confertur victoria per gratiam adiutricem. Sed in quarta actione, vt in patria, lex naturæ non habebit pugnam, sed pacem sempiternam. Sicut ergo lex naturæ est multipliciter variata: sic per Ecclesiasticam disciplinam, cuius Papa est minister, est multipliciter interpretata.

Lib. 5. Ety mologiarũ, & habetur in c. ius naturale dist. 1.

Tomo 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut in regimine exteriori est duplex lex necessaria. vna naturalis certificans de agendis in vniuersali. Alia positua, descendens ad causas speciales: sic in regimine interiori animæ ponitur duplex lex. Vna naturalis, quæ certificat de regulis operandorum vniuersalibus. Alia, quæ certificat de calibus operandorum particularibus, quæ appellatur conscientia. Vtriusque autem legis Papa interpres est: & vtraque subijcitur iudicio suo. quia legem naturæ quamuis non ponat in vniuersali, pertinet tamen ad ipsum ponere in particulari, particulares casus ex ipsa eliciendo, & specialiter explicando. Similiter conscientia quamuis ipse non ponat eã simpliciter: ponit eam tamen secundum quid. quia iudicio suo quis debet stare, si sit recta, vel non recta.

AD SECUNDVM est dicendum, quod lex naturæ est omnibus nota vniuersaliter: sed talis notitia modicè utilis est: quia cum actio sit suppositorum particularium: sermones vniuersales in materia morali modicum proficiunt ad agendum, vt dicit Philosophus 1. Ethicorum.

1. Meta c. 1. 1. Eth. cap. 3. & 7.

AD TERTIUM est dicendum, quod ius naturale quandoque accipitur sine cognitione, sine electione, & sine particulari actione, vel expressione. Quandoque vero cum cognitione, sine electione. Quandoque autem cum electione sine tamen particulari expressione. Primo modo conuenit omnibus rebus. Secundo omnibus animalibus. Tertio omnibus hominibus. Quarto hominibus sic viuentibus, & sic agentibus secundum talia, vel talia præcepta: & isto modo sic Papæ conuenit supra ius naturale auctoritatem interpretandi habere quod non conuenit alijs.

B

ARTICVLVS V.

UTR. PAPA TENEATUR dubia semper in meliorem partem interpretari.

B. Thom. Caietanus 2. 2. q. 60. art. 4. & Canonistæ in cap. Abbatem de verb. signifi. & Doctores in l. semper in dubijs. ff. de regul. iur.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non teneatur dubia semper in meliorem partem interpretari. Quia magis est sequendum iudicium interioris conscientiæ, quam exterioris iudicij; cum illud liget ex lege naturæ, istud autem ex lege positua. Si ergo conscientia dicat alicui dubia interpretanda esse in malam partem, est tale iudicium sequendum.

2 Præterea: Super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 10. Tentatio vos non apprehendat nisi humana; dicit Augustinus, quod tentationem accipit Apostolus pro dubitatione; vt sit sensus: quod dubitatio de homine debet nos apprehendere; sed non de Deo: quia sicut dubitare de Deo perniciosum est: sic dubitare de homine saluberrimum est.

Q. vet. & no. test. q. 99. To. 4.

3 Præterea: Dubitare de fide periculosum est. Si quis ergo est suspectus, aliquem esse dubium in fide: tutius est tale dubium in peiorè partem interpretari.

IN CONTRARIUM est, quod dicit glossa Rom. 14. Qui non manducat: manducantem non iudicet. Ambigua (inquit) debemus semper in meliorem partem vertere.

RESOLVTIO.

Papa in meliorem semper partem dubia interpretari debet, quatuor de causis, vt infra patebit.

RESPONDEO, dicendum, quod in interpretatione dubiorum fertur iudicium. Est ergo magis

magis tutum iudicium dubiorum vertere in meliore parte semper: propter quatuor. Primo, propter ipsum iudicatum. quia sine sufficienti causa nulli est facienda iniuria. Vbi ergo non apparent manifesta iudicia de malitia alicuius: iniuria fit sibi, si malum esse iudicetur, ex quo sine legitima causa illud, quod dubium est, in malum interpretatur. Secundo, propter ipsum iudicantem. quia habens bonam opinionem de aliquo malo homine licet fallatur, non tamen mentitur, quia contingentia particularia scire non tenetur. nec inficitur in affectu. quia de quolibet presumendum est bonum: nisi euidenter appareat contrarium. Tertio, propter ipsum iudiciu. Nam aliud est iudicare de re: aliud est iudicare de homine: quia male iudicare de re, est malum iudicantis. Sed male iudicare de homine, est malum ipsius iudicati, cum ex hoc condemnatur sine causa. Quarto, propter remedium, ut a iudicio distinguitur. Differt enim remedium a iudicio, quia in remedium apponendo, in dubijs semper est supponendum, & interpretandum, quod est deterius. Sed in iudicando dubia, est semper interpretandum, & supponendum quod est melius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in foro interioris conscientie agitur causa inter Deum, & hominem: ideo semper tale iudicium est sequendum, siue sit rectum, siue non rectum, dummodo rectum esse credatur. quia Deus magis respicit illud, quod interius in homine geritur, quam, quod exterius agitur. Sed in foro exterioris iudicij agitur causa inter hominem, & hominem. Ideo iniuria fit proxi-

mo, si illud, quod dubium est, sine legitima causa in malum interpretatur.

AD secundum est dicendum, quod Augustinus ibi loquitur de dubitatione finalis termini. De homine namque semper est dubitandum, ut spes finalis in eo non ponatur. Econtrario diffidentia finalis est de Deo perniciofa, si ipse Deus non prefigatur finis, propter quem omnia alia intenduntur. Vult ergo dicere Augustus. quod tentatio humana (ut ait Apostolus) nos debet apprehendere, ut dubitatio de homine, ne in eo spes nostra ponatur tamquam in fine, semper nos apprehendat, sed non diuina. Glossa tamen comunis aliter exponit, quod humana tentatio est aliter sapere, quam res se habeat: ut cum ex aliquibus iudicijs homo de bonitate alicuius incipit dubitare. Tunc autem non esset humana, quando iam ex illis leuibus signis temerarie certum iudicium daret. Si enim non est in nobis perfectio Angeli: non tamen debet in nobis esse presumptio diaboli.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Iacobus in canonica sua, c. 2. Tu fidem habes, & ego opera: ostende mihi fidem tuam sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Ex quo dicto clare ostenditur, quod per opera ostenditur fides, & infidelitas alicuius. Vnde si manifesta iudicia apparent, quod quis sit dubius in fide, est statim manifestandus, ut corrigatur: non ut confundatur. Iuxta illud Iacobi ultimo capitulo: Si quis autem ex vobis errauerit a veritate, & conuerterit quis eum: scire debet quoniam qui conuerterit peccatorem ab errore vite sue, saluabit animam eius a morte, & operit multitudinem peccatorum.

QVAEST. LXVIII. DE DISPENSATIONE PER BENEFICIORVM COLLATIONEM.

DEINDE considerandum est de beneficiorum collatione. Circa quod queruntur Quatuor. Primo, Vtrum solus Papa in pluralitate beneficiorum possit dispensare.

Secundo, Vtrum sine auctoritate Papae Episcopus possit plura beneficia vni conferre.

Tertio, Vtrum mortuo Papa, Collegium Cardinalium possit Ecclesiastica beneficia dispensare.

Quarto, Vtrum cum dispensatione Papae licitum sit plura beneficia retinere.

ARTICVLVS I. UTRUM PAPA POSSIT DISPENSARE IN PLURALITATE BENEFICIORVM.

Vide glossam, Innocentium, Abbatem, & Doctores in cap. de multa, de praeben. & Hostien. in summa, titu. de praebend. §. fin. & titu. de dispensation. §. quis possit dispensare.

PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare in pluralitate beneficiorum. Papa enim non potest dispensare in eo, quod est simpliciter malum, & iniustum. Est autem simpliciter malum, quod tollitur finis, ad quem res ordinata est. Finis autem, ad quem ordinatur, gratia be-

Asist 5. Eth. cap. 3.

neficiorum est, ut diuersi ministri in diuersis officijs seruiant Ecclesiae. qui tollitur, si plura beneficia vni conferantur.

2 Praeterea: Papa non potest dispensare contra ius naturale: Sed pluralitas beneficiorum est contra ius naturale, quia est contra iustitiam distributiua, quae in proportione arithmetica consistit. ut patet per Philosophum 5. Eth. Ut unicuique detur non secundum aequalem quantitatem, sed secundum proportionem: ut pro maiori seruitio maius beneficium, & pro minori minus conferatur. Talis autem iustitia tollitur, si plura beneficia conferantur vni.

3 Praeterea: Minister non potest contra voluntatem Domini rem suam dispensare. sed Papa est minister reum Ecclesiasticarum. Iuxta illud, quod scribitur 10. q. 2. c. Precarie. Sic tractare res Ecclesiae se arbitretur, ut alienarum rerum dispensatorem, non propriarum largitorem. Sed hoc est contra voluntatem Domini, quod plura beneficia vni conferantur. Dicitur enim dispensatio, quasi diuersorum pensatio.

4 Praeterea: Si quis habet plura beneficia, cogitur subesse pluribus Dominis, & eadem hora pluribus obedire Praelatis, & a pluribus iudicari, & ab vno ordinari, altero inuito. hoc autem habet annexam impossibilitatem, quia impossibile est, duobus Dominis seruire, ut scribitur Math. 6.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de concess. praeben. in cap. Proposuit. Dicit enim Papa: Secundum plenitudinem potestatis de iure possumus, & supra ius possumus dispensare.

RESOLVTIO.

Papa in beneficiorum pluralitate dispensare potest Ecclesiae utilitate, & iustitiae aequitate seruata.

RESPONDEO, dicendum, quod in collatione beneficiorum aliquid est de iure diuino, & naturali: & aliquid est de iure positivo. De iure naque naturali, & diuino est, ut beneficium detur propter administrationem officij. Sic enim mandatum est Num. 18. Filijs autem Leui dedi decimas Israel in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi in tabernaculo federis, ut nihil aliud possideant, decimarum oblatione contenti. Et Apostolus 1. Corin. 9. dicit: Sic Christus ordinauit, ut qui Euangelium annunciant, de euangelio viuant. Iuxta illud Lucae 10. Dignus est operarius mercede sua. De iure vero positivo est paucitas, vel pluralitas beneficiorum. Non enim possunt talia cadere sub vna regula. quia considerata quandoque Ecclesiae necessitate, vel personae dignitate, plura beneficia conferenda sunt vni, quam alteri. Cum igitur Papa non solum possit illa, quae sunt iuris positivi, verum etiam supra ipsum ius potest dispensare ut supra allegatum est. Ideo dicendum est, quod sicut de iure positio communi, cuius Papa est conditor, facta est talis restrictio, ut nulli liceat plura beneficia habere. sed quicumque recipit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, est eo ipso iure priuatus. sicut scribitur ex-

tra de praeben. & dig. c. De multa. Sic Papa, qui est supra ius, potest talem restitutionem relaxare. & in pluralitate beneficiorum vniuersaliter dispensare, considerata tamen Ecclesiae utilitate, & iustitiae aequitate. Aliter, ut dicit Bern. magis dicenda est dissipatio, quam dispensatio. In de confid. lib. 3.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est ibi priuatio finis. potest enim beneficiatus administrare officium vel per se, vel per alium, auctoritate superioris. Non enim Paulus administrabat officium personaliter in Ecclesia Philippensium, sed per suos ministros: & tamen residens ipse praesentialiter apud Ecclesiam Thessalonicam beneficium procuratoris a Philippensibus recepit, ut ipse testatur Philip. 4.

AD secundum est dicendum, quod Papa non potest dispensare supra ius naturale communiter sumpsum: sed bene potest dispensare in iure naturali, quantum ad illa, quae ex iure naturali eliciuntur, & explicantur. Nec tollitur iustitia distributiua in collatione beneficiorum, dummodo iusta causa fiat. quia si vnum beneficium detur vni, & plura dentur alteri pro eodem seruitio, possunt alia negotia occurrere, in quibus considerata Ecclesiae utilitate, vel personae dignitate, unus meretur plura recipere, quam alius.

AD tertium dicitur, Verum esse, quod Papa est rerum Ecclesiasticarum dispensator. In dispensatione tamen non solum requiritur fidelitas, sed etiam prudentia: quae cum sit recta ratio agibilium, fideliter dispensat Papa Ecclesiastica beneficia conferendo plura vni, quam alteri, considerata pro loco, & tempore Ecclesiae utilitate, vel personarum dignitate.

AD quartum est dicendum, quod Hugo sic soluit argumentum istud 2 r. q. 1. dicens, quod clericus potest habere plura beneficia in pluribus Ecclesijs tamquam laicus, non sicut clericus. Nam Ecclesiasticum beneficium laico potest in stipendium assignari, vel ad tempus, vel usque ad mortem. sed clericus esse non potest nisi vnius Ecclesiae, in qua potest habere vocem, & a Praelato illius potest ordinari, & iudicari. Dicendum est tamen, quod ille, cum quo dispensatum est de pluribus beneficijs per Papam, non est perplexus, vel ad impossibile constructus. quia talem perplexitatem superior tollit, ut ipse eligat cui uoluerit obedire, & a quo uoluerit ordinari. Vnde sicut Papa in pluribus Ecclesijs iurisdictionem sibi confert; ita & plurium Praelatorum eum subditum facit.

ARTICVLVS II.

UTR. EPISCOPUS ABSQUE
Papa auctoritate plura beneficia
possit vni conferre.

Vide doctores in cap. de multa. & Abbatem in cap. extirpanda §. qui vero. nu. 36. & 37. & glossam. in cap. Sanctorum. 70. Dist. & in cap. non potest. de præbend. lib. 6.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papæ Episcopus possit plura beneficia vni conferre. scribitur enim 70. dist. cap. Sanctorum, quod cum dispensatione Episcopi vnus diuersis potest præesse Ecclesijs.

2 Præterea: Episcopus in sua diocesi habet iurisdictionem: sed conferre beneficia, potestatis iurisdictionis est. Ergo collata Episcopo potestate iurisdictionis, intelligitur esse collata potestas conferendi beneficia.

3 Præterea: Causa dispensationis in pluralitate beneficiorum videtur esse personarum dignitas: vt quanto aliqui sunt in sanctitate, & scientia digniores; tanto sunt pluribus beneficijs promouendi, & honorandi. sed tales personæ possunt esse in qualibet diocesi. Ergo cum talibus potest Episcopus dispensare.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de præbend. & dig. cap. De multa prouidentia.

RESOLVTIO.

Episcopus in pluralitate beneficiorum dispensare non potest, nisi propter Ecclesiarum tenuitatem, et Clericorum raritatem: & vna si ab altera pendeat: si Ecclesia dignitati, vel præbendæ sit annexa: vel vnam habeat titulatam, alteram vero commendatam.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt, Episcopum posse dispensare cum aliquo, in pluralitate beneficiorum in eodem Episcopatu, sed non in diuersis. quia non potest eum facere subditum in diocesi, in qua iurisdictionem non habet. Vnde talis esset perplexus, quia ex quo dispensaret cum eo, vt plura beneficia posset recipere in diuersis Episcopatibus, cum omnibus illis teneretur obedire, obligaret eum ad impossibile. quam impossibilitatem, vel perplexitatem solus Papa tollere potest. Sed hoc nulla ratione fulcitur, quia vniuersaliter interdicitur extra. cap. supra dicto. De multa. vt nullus plura beneficia tenere valeat absque dispensatione Sedis Apostolicæ. vnde exceptis casibus, qui in iure exprimentur, puto, quod Episcopus in pluralitate beneficiorum non potest dispensare.

Ponuntur autem quinque casus in iure, vt patet 21. q. 1. & extra de elect. cap. Dudum. in quibus permittitur dispensatio in pluribus beneficijs. Primus est propter Ecclesiarum tenuitatem, vt quando neutra

per se sufficit ad sustentandum ministrum, potest ambabus præfici. Secundus est, si vna pendet ex altera. Tertius est, propter raritatem clericorum. Quartus est, si Ecclesia annexa est præbendæ, vel dignitati. Tunc enim in maiori Ecclesia potest residere, & in parochia idoneum ministrum tenere. Quintus est, si vnâ habet titulatam, & aliam commendatam.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illud decretum loquitur de beneficijs simplicibus non habentibus curam animarum, in quibus conceditur Episcopo dispensare. Vel loquitur de pluribus beneficijs, in quorum vno sit præbendatus, & in alio titularus.

AD secundum est dicendum, quod collatio beneficiorum est potestatis iurisdictionis deriuata à Papa in ipsos Episcopos. & ideo quanta iurisdictionis in iure à Papa exprimitur, tanta eis conuenit, & non plus.

AD tertium est dicendum, quod extra de præben. & dig. c. De multa. soluitur istud argumentum: vbi sic dicitur: Nullus plures dignitates, vel personas habere præsumat. circa sublimes tamen, & litteratas personas, quæ maioribus sunt beneficijs honorandæ, cum ratio postulerit, per Sedem apostolicam potest dispensari.

ARTICVLVS III.

UTRUM MORTUO PAPA,
Collegium Cardinalium possit Ecclesiastica beneficia dispensare.

Ioan. de selua in tract. de benefi. par. 2. q. 2. & glossa, & Doctores in cap. Vbi periculum in §. ijdem quoque de elect. & in cap. 1. de schismat. lib. 6. & in clemen. ne Romani de electione.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod mortuo Papa, Collegium Cardinalium possit Ecclesiastica beneficia dispensare. quia maioris potestatis est collegium Cardinalium, quam capitulum Ecclesiæ cathedralis. sed capitulum potest, mortuo Episcopo, dispensare ecclesiastica beneficia. Ergo multo fortius poterit Collegium Cardinalium, mortuo Papa.

2 Præterea: Beneficia conferre, est potestatis iurisdictionis: sed collegium, mortuo Papa, potest quicquid iurisdictionis est. quia potest excommunicare, & compescere rebelles Ecclesiæ. Ergo potest similiter Ecclesiastica beneficia dispensare.

3 Præterea: Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ potest, mortuo Archiepiscopo, electos suffraganeos confirmare, & eorum confirmationem committere. Ergo multo magis potest Collegium Cardinalium de

de Prælati, quorum confirmatio ad Sedem Apostolicam spectat.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de elect. cap. Vbi maius, §. ijdem quoque, lib. 6. Scribitur enim ibi, quod Cardinales, mortuo Papa, prouisioni successoris, sic attentius vacent, quatenus se nequaquam de alio negotio intromittant.

RESOLVTIO.

Cardinalium Collegio, mortuo Papa, Ecclesiastica beneficia dispensare, interdicitur.

RESPONDEO, dicendum, quod scribitur extra, ne se. va. aliquid. Innoc. lib. 6. Collatio beneficiorum, vel simul pertinet ad Capitulum, & Episcopum: vel ad Episcopum solum cum consilio, vel assensu Capituli: vel ad aliquem de Ecclesia, puta Archidiaconum, vel alium cum requisitione Episcopi. Si primo modo, communiter spectat ad Capitulum, & Episcopum, tunc mortuo Episcopo, vel à beneficiorum collatione per Papam suspenso, potest capitulum vacantes præbendas conferre, dato quod Episcopus in collatione illarum aliquid interesse habeat, vt Prælati, sicut ibi dicitur. Si vero secundo modo, collatio beneficiorum solum ad Episcopum spectat cum consilio, vel assensu sui Capituli: tunc, mortuo Episcopo, vel suspenso, Capitulum non potest de collatione talium præbendarum se intromittere. Sed si tertio modo collatio præbendarum pertinet ad aliquem de Ecclesia cum consilio Episcopi: tunc sublato Episcopo de medio per mortem, vel per remotam distantiam non est propter hoc collatio beneficij vacantis differenda: quia in petendo, vel expectando eius consiliū, posset vacanti beneficio periculum imminere: quia ergo iure permittitur collatio beneficiorum Capitulo cathedralis Ecclesiæ modo, quo dictum est: collegio verò Cardinalium interdicitur, sicut patet extra de elect. vbi maius periculum: Ergo conclusendum est, quod collegium Cardinalium, mortuo Papa, non potest Ecclesiastica beneficia dispensare.

† Cap. Illa, & ibi glossa & Docto. extra, ne Sede vacante.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod non semper: Quod potest maius, potest minus, nisi vnum per se ordinetur ad aliud. Potest enim homo generare hominem, & non canem. Collegium namque Cardinalium non habet per se ordinem ad alia Collegia Ecclesiarum cathedralium: quia alia Collegia tenentur regulari iure scripto, & posito per Papam: Sed illud Collegium est assistens illi, qui est iuris lator, & positor: Vnde habet alia Collegia regulare, & non ab eis regulari.

AD secundum est dicendum, quod iurisdictionis potestas tamquam in fonte residet in Papa, & ab eo tribuitur, & restringitur in alijs. Collegio ergo, quando immineret periculum defendendi terras Ecclesiæ, conceditur potestas excommunicandi, & compescendi rebelles: sed potestas Ecclesiastica beneficia dispensandi interdicitur.

AD tertium dicitur, quod Ecclesia tamquam mater omnium fidelium per sua statuta semper nititur animarum periculis obuiare. Quia ergo per Metropolitanorum mortem possunt suffraganeæ Ecclesiæ detrimentum sustinere, vt Christi greges diu carerent Pastoribus: ideo prouide statutum est, vt Metropolitana capitula possint canonicè electos confirmare, & eorum consecrationem committere. Vt autem Cardinales, Sede Apostolica vacante, electioni Apostolicæ attentius insistant, omnia alia negotia eis interdiciuntur.

ARTICVLVS III.

UTRUM CUM DISPENSATIONE PAPA SIT LICITUM PLURA BENEFICIA RETINERE.

Textus, & ibi Hostiensis Panormit. & alij in cap. Quæris, extra de atat. & qualit. & Conc. Trid.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod cum dispensatione Papæ non sit licitum plura beneficia retinere: quia quod est turpis lucri, non potest licitè teneri: sed tenere plura beneficia est turpis lucri, vt dicitur 21. q. 1. cap. Clericus. Ergo licitè non tenentur.

2 Præterea: Bigamia habet annexam irregularitatem, sed habens plura beneficia est bigamus: quia habet plures sponsas. Ergo non potest sine peccato ipsa retinere.

3 Præterea: Beneficium iuste non retinetur nisi per officium: sed homo non potest in pluribus Ecclesijs officium exercere. Ergo non potest plura beneficia iuste retinere.

IN CONTRARIUM est, quia vbi esset periculum animarum, Ecclesia non dispensaret. Dispensat autem in pluralitate beneficiorum: Absque periculo ergo animæ possunt retineri.

RESOLVTIO.

Plura beneficia retinere quamuis in casu licitum sit cum dispensatione: non tamen expedit.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqua sunt simpliciter bona. Aliqua vero simpliciter mala. Aliqua vero media. Pluralitas enim beneficiorum non potest contineri cum simpliciter malis, vel cum simpliciter bonis. Nam si esset de simpliciter bonis, nulla posset fieri de ipsa prohibitio. non enim potest prohiberi, quod quis non habeat Fidem, Spem, & Charitatem: quæ sunt simpliciter bona. Prohibetur autem pluralitas beneficiorum habentium curam, sicut patet extra de præben. cap. De multa. Non potest ergo contineri inter simpliciter bona. Nec potest contineri inter simpliciter mala: quia tunc nulla posset fieri in ea dispensatio, vel relaxatio. Non enim sunt

† Pet. de Ancha. in repetitione, c. 1. de constituit. & Abb. in c. de multa, num. 20. de præben.

sunt dispensabilia, furtum, adulterium, & sacrilegiū, & talia, quæ sunt simpliciter mala. Continentur ergo cū bonis medijs, quæ in casu aliquo possunt esse bona, vel mala secundum diuersas circumstantias occurrentes. Puto ergo, quod tenere plura beneficia cum Papæ dispensatione licitum est, dummodo ex parte dispensantis, & dispensationem recipientis sit vrgens necessitas, vel communis Ecclesiæ utilitas. Si verò ex parte dantis sit priuata carnalitas, & ex parte recipientis auaritiæ cupiditas, illicitum est tenere, quia tunc, vt Bernard. De consid. lib. 3. dicit: magis dicenda est crudelis dissipatio, quàm dispensatio. Verum quia secundum Apostolum 1. Corin. 6. Multa licent, quæ non expediunt. ideo quàmuis in casu licitum esse possit plura beneficia retinere cum dispensatione, non tamen expedit. Contrahitur enim in Ecclesiastico beneficio spirituale vinculum respectu Ecclesiæ, cui homo tenetur quando indiget prouidere, & respectu Prælati, cui in mandatis tenetur obedire. In pluralitate autem beneficiorum tale vinculum spirituale quodammodo dissoluit, quantum ad Ecclesiæ indigentiam: quia non potest vtrique Ecclesiæ deseruire simul indigenti, sicut si simul instet electio fienda in vtraque. & quantum ad Prælati obedientiam: quia non potest simul vtrique diuersa mandata obedire. Aliud vinculum incurritur in Ecclesiastico beneficio, quatum ad beneficium temporale, quod recipitur. quod quidem datur ad ministrorum sustentationem, & pauperum subuentionem. Planum est autē, quod ex pluralitate beneficiorum fit ministrorum diminutio: quia de beneficio duorum, & quadoque decem, vnus solus sustentatur. Fit similiter pauperum defraudatio: quia in Ecclesia, in qua præbendatus non facit residentiam, non subuenitur pauperibus. Vnde propter multa pericula, quæ pluralitas beneficiorum habet annexa, & propter scandalū,

quod in Ecclesia ex hoc seminatur; puto, quod quantumcūque in aliquo casu sit licitum, nullo tamen modo est expediens.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod tunc est turpis lucri pluralitas beneficiorum, quando ex cupiditate suscipitur, & priuata carnalitate impeditur. In casibus tamē illis, in quibus licet plures Ecclesias habere, puto quod licet habere plures præbendas simplices, vel plura beneficia in pluribus Ecclesijs absq; nota turpis lucri: quia in omnibus illis casibus rationabiliter exprimitur causa, quare pluralitas beneficiorum est permessa.

AD secundum est dicendum, quod non est sponus præbendatus, nisi vnus Ecclesiæ tantum de iure communi. Si verò in alia Ecclesia habeat beneficium, datur sibi magis in stipendium, sicut daretur laico. Vnde Urbanus Papa dicit 70. dist. cap. Sanctorum. Quod licet Episcopo disponere, vt vnus diuersis Ecclesijs præesse possit: canonicus tamen præbendarius esse non possit, nisi vnus, in qua conscriptus est. Ex dispensatione tamen Papæ potest conscribi in pluribus: & subditus plurium Prælatorum fieri. per quem tollitur bigamia, & irregularitas.

AD tertium est dicendum, quod illud, quod per ministros facimus, per nos ipsos facere dicimur. Vnde ex quo in aliquo casu per Papam dispensatur cum aliquo de pluralitate beneficiorum, intelligitur esse dispensatum. vt, vbi per se nō potest exercere officium, exerceat per idoneum suum ministrum: & per hoc differt spirituale coniugium à corporali. quia in spirituali per alium debitum homo potest reddere, quod non potest coniugio corporali.

QUEST. LXIX. DE DISPENSATIONE PER OFFICII ADMINISTRATIONEM.

NSUPER considerandum est de officij administratione. Circa quod quæruntur Septem.

Primo, Vtrum ex præcepto Papæ quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas.

Secundo, Vtrum ex præcepto Papæ beneficiatus totiens horas omnes teneatur dicere, quot beneficia habet.

Tertio, Vtrum ex præcepto Papæ beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ, vel illius Ecclesiæ, in qua beneficiatus est.

Quarto, Vtrum ex præcepto Papæ existens in sacris

teneatur horas canonicas dicere.

Quinto, Vtrum ex præcepto Papæ existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas.

Sexto, Vtrum ex præcepto Papæ omnis religiosus teneatur dicere horas.

Septimo, Vtrum ex præcepto Papæ omittenti horas iniungendum sit, quod dicat easdem horas, quas dimisit.

ARTICVLVS I.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas.

Cap. Quod à te. & cap. diuersis fallacijs de cler. coniu. & cap. fin. 92. dist. & ibi gloss. & Docto. & Sanct. Anto. part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 1. & glossa in cap. Clericus 19. dist. & Host. & Doctores. in cap. 1. de celebrat. missarum.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ quilibet beneficiatus non teneatur dicere horas canonicas. quia Ecclesia non debet dissimulare illud, quod vergit in periculum animarum, sed Ecclesia dissimulat non corrigendo transgressores, & non dicentes horas canonicas. Non est ergo dicendum, quod omnes beneficiati ex præcepto Papæ teneantur dicere horas canonicas.

2 Præerea: Consuetudo tenet vim legis: sed non est consuetudo, vt omnes beneficiati teneantur ad horas canonicas. quia multi laici sunt beneficiati, qui horas canonicas dicere non tenentur.

3 Præerea: Parcendum est multitudini, vt potest colligi 2. Reg. cap. 18. Vbi dicitur, quod Ioab retinuit populum, ne persequeretur Israel uolens parcere multitudini. sed multi beneficiati numquam dicunt canonicas horas, non solum minores: Immo Prælati, & maiores. vt patet extra de cele. miss. cap. dolentes. Parcendum est ergo tantæ multitudini.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de celebr. miss. c. supradicto. vbi Papa dicit: In virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus, vt diuinum officium, nocturnū, pariterq; diurnū, quantum Deus eis dederit, studiose pariter celebrēt, & deuote.

RESOLVTIO.

Quilibet beneficiatus ex præcepto Papæ horas canonicas recitare debet. Nam eas recitare contemnens mortaliter peccat, & excommunicari potest, admonitione præmissa, & neglecta.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut præcipit Apostolus 1. Corin. 7. Vir vxori debitum tenetur reddere, & vxor viro. Planum est autem, quod inter clericum beneficiatum, & inter Ecclesiam, in qua conscriptus est, & beneficiatus, est quoddam spirituale matrimonium contractum. quia minister est Christi, & Christi officium gerit, qui desponsauit, & copulauit sibi Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam, vt dicit Apostolus ad Eph. 5. Vnde sicut ab Ecclesia exigit debitum beneficium, sic Ecclesiæ tenetur reddere debitum officium. Nam secundū Hierony. beneficia propter officia data sunt. Si ergo sine excusatione rationabili clericus beneficiatus nō dicit debitum officium, sed scienter dicere negligit, vel contemnit; puto, quod peccat damnabiliter intantū

quod post admonitionem canonicam pro tali culpa excommunicari potest. Iuxta illud, quod ponit canon 91. dist. cap. Clericus. vbi dicitur, quod clericus, qui sine corporis inæqualitate vigilijs deest: stipendijs priuatus excommunicetur. Planum est autem, quod sine culpa mortali quis non meretur excommunicari. & infra subditur: Clerici, qui ad opus sanctum adesse contempserint, secundum arbitrium Episcopi Ecclesiasticam suscipiant disciplinam.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Ecclesia non debet sustinere quod vergit in commune periculum animarum, si illud in iudicium deducatur: alioquin Ecclesia multa per patientiam tolerat, quæ si deducta essent in iudicio, exigente iustitia, non toleraret. sicut patet extra de præben. & dign. cap. Cum iam dudum.

AD secundum dicitur, quod consuetudo non rationabilis, abusus dicenda est. nec tamen Ecclesia omnes abusiones de Ecclesia potest tollere propter difficultatē correptionis. Vnde extra de præben. c. cum nō ignores, in antiqua compilatione ita solet contineri. Mirabile gerimus, & indignum, quod tu in Ecclesia tua vis introducere consuetudinem Ecclesiæ gallicanæ, quæ cum vnum ad plura beneficia recipiat, contra sacrorum canonum instituta, non approbatur à nobis: licet non possit præ multitudinem delinquentium emendari.

AD tertium dicitur, quod multitudini est parcendum pœnitenti, sed non in delicto permanenti. Immo sicut bonum, quanto communius, tanto diuinius; sic peccatum quanto communius, tanto est magis periculosum, & magis corrigendum.

ARTICVLVS II. UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ beneficiatus totiens horas canonicas dicere teneatur, quot beneficia habet.

S. Tho. quolib. 1. art. 13. Ioan. de ligna. in tract. de hor. can. q. 9. Albertus de Ferarijs in lib. de horis Canonicis nu. 30. & Nauarr. tract. de horis can. c. 22. nu. 52.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ beneficiatus totiens horas canonicas dicere teneatur, quot beneficia habet. quia sicut se habet vnum beneficium ad vnum officium, sic multa beneficia ad multa officia. Ergo sicut ex vno beneficio tenetur dicere vnum officium: sic ex multis beneficijs tenetur multiplicare officia.

2 Præerea: Beneficiatus tenetur persolvere officium in illa Ecclesia, in qua recipit beneficium: sed recipit in pluribus Ecclesijs. Ergo in pluribus tenetur horas canonicas persolvere.

3 Præterea : Secundum Gregorium Cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Ex multiplicatione ergo beneficiorum multiplicatur ratio diuinorum obsequiorum.

IN CONTRARIUM est. quia præceptum non est nisi de possibili. sed si quis habens decem beneficia, teneretur decies horas canonicas dicere, esset quædam obligatio impossibilis. Non potest ergo cadere præceptum super hoc.

RESOLVTIO.

Plura beneficia habens, nisi statutum Ecclesiæ requirat, vt per se deseruiat, non tenetur per se plura officia recitare.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur auctoritate Aug. 11. di. Catholica Ecclesia per orbem diffusa tribus modis probatur existere. Nam quicquid in ea tenetur, aut est scripturarum auctoritas, aut traditio vniuersalis, aut certe propria, & particularis instructio. Scripturarum ergo auctoritate tota Ecclesia constringitur: vniuersali vero maiorum traditione similiter tota obligatur. Sed priuatis constitutionibus, & propriis informationibus, una quæque Ecclesiarum pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit, & regitur ita, quod Ecclesia partim regitur traditionibus diuinis, partim traditionibus generalibus, & partim traditionibus specialibus. Ad traditiones ergo diuinas ex præcepto omnes, & ubique tenentur. Similiter ad traditiones generales, sed ad traditiones speciales, non omnes, nec ubique tenentur. Quod ergo beneficiatus dicat officium diuinum, traditio est vniuersalis Ecclesiæ. Vnde ex præcepto, omnis habens beneficium tenetur dicere officium. Sed quod dicat officium illius Ecclesiæ, vel istius, est ex traditione particulari talis Ecclesiæ. Sicut ergo se habet eius traditio, sic tenetur. Vnde si traditio Ecclesiæ habet, quod per se seruiat, per se tenetur: si vero per vicarium, per vicarium tenetur. Ideo puto, quod habens plura beneficia, nisi consuetudo, vel statutum Ecclesiasticum requirat, vt per se deseruiat, non tenetur per se plura officia dicere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod similiter se habent plura beneficia ad plura officia, quantum ad proportionem. sed non quantum ad obligationem. quia officium dicere obligatur quis ex traditione vniuersali. plura vero ex traditione particulari. Vnde secundum traditionem illius particularis Ecclesiæ tenetur, & non aliter.

AD secundum est dicendum, quod beneficiatus tenetur persolvere officium, vbi recipit beneficium per se, vel per alium. Vnde vbi tenetur deseruire per se, tenetur per se: vbi per alium, tenetur per alium.

AD tertium dicitur, quod cum augentur dona: rationes etiam crescunt donorum intensiue. quia cum maiori promptitudine, & maiori conatu tenentur diuina obsequia exercere, quod sequens dictum Greg. manifestat, cum ait: Tanto ergo humilior, atque ad

seruiendum Deo promptior quisque debet esse ex munere, quanto se obligatiore se esse prospicit in reddenda ratione: & extensiuè non quidem in multiplicatione horarum. sed in elemosynis, & in alijs operibus pietatis.

ARTICVLVS III.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papa beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ.

Vide cap. de his: & ibi gloss. Archid. & Vide Panor. & doct. in c. 1. de celeb. miss. & Ioan. delign. gloss. & dd. in cle. 1. & 2. de celebr. miss. vide S. Thom. quolib. 1. ar. 13. S. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 5.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ. quia consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, est consuetudo Ecclesiæ Romanæ. sed scribitur 11. di. cap. Quis nesciat, quod à consuetudine Romanæ Ecclesiæ membris dissentire non licet. Tali ergo consuetudini beneficiatus quilibet tenetur se conformare.

2 Præterea: Secundum August. 3. confess. Turpis est pars suo non congruens vniuerso. Sed quilibet Ecclesia particularis est pars respectu Romanæ Ecclesiæ. Quilibet ergo Clericus in dicendis horis tenetur se Romanæ Ecclesiæ conformare.

3 Præterea: Si secundum consuetudinem Ecclesiæ, in qua Clericus est præbendatus, tenetur horas canonicas dicere, cum impossibile sit aliquem præbendari in multis Ecclesijs, tenetur dicere horas secundum consuetudinem omnium illarum Ecclesiarum. quod supra negatum est.

IN CONTRARIUM est. quia canonicus tenetur obseruare statuta, & consuetudinem suæ Ecclesiæ. Ergo similiter tenetur dicere horas secundum consuetudinem Ecclesiæ suæ.

RESOLVTIO.

Clericus beneficiatus alicuius Ecclesiæ, secundum illius consuetudinem horas canonicas recitare debet, si sit præsens. Si vero absens, dignioris Ecclesiæ: si ambæ equalis sint dignitatis: debet illis, in quibus versatur, se conformare.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur auctoritate Gre. 29. di. c. Regulæ. Regulæ sanctorum Patrum pro tempore, loco, persona, & pro negotio, instante Ecclesiæ necessitate, traditæ sunt. Planum est autem, quod dicere tales horas, vel tale officium est traditio istius particularis Ecclesiæ, non vniuersalis. Puto ergo, quod Clerici beneficiati illius Ecclesiæ in casu illo, in quo tenentur persona-

Tomo 1 cap. 8.

† Vide c. de his dist. 12. & Nauar. rum in tract. de horis canonicis cap. 19.

† Vide extrauag. Pii 5. incipientis quod à nobis editam ab ipso. anno Pontificatus sui 3. 6. idus Jul. & Nauar. in tract. de horis canonicis 11. nu. 26. cum seq.

personaliter Ecclesiam suam officiare; tenentur officium illius Ecclesiæ dicere. Vnde tenentur, quando sunt præsentis, legitimo impedimento cessante: aliam non tenentur. Sed possunt sibi eligere dicere officium secundum consuetudinem alicuius Ecclesiæ, in qua præbendati sunt. Si verò quærat de electione officij, cuius Ecclesiæ officium dicere eligere teneatur, rationabiliter videtur, quod debeat eligere dicere officium illius Ecclesiæ, in qua maiorem gradum habet. puta si in vna sit Decanus, & in alia simplex Canonicus, debet eligere dicere officium Ecclesiæ, in qua est Decanus. quod si in vtraque Ecclesia fuerit simplex Canonicus, debet eligere dicere officium dignioris Ecclesiæ, quàmuis forte in minori Ecclesia habeat pinguiorem præbendam. quia temporalia nullius momenti sunt spiritualibus comparata. Sed si ambæ Ecclesiæ sint æqualis dignitatis, potest sibi eligere officium, quodcumque voluerit, si fuerit ab vtraque absens. si autem fuerit in aliqua earum præsens, debet se conformare illis, cum quibus conuersatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod in traditionibus generalibus à consuetudine Romanæ Ecclesiæ membris dissentire non licet. sed in traditionibus particularibus regula seruanda est secundum consuetudinem loci, & temporis.

AD secundum dicitur, quod pars debet se conformare suo vniuerso, in his, quæ sunt vniuersalia. sed in his, quæ sunt specialia istius Ecclesiæ, vel illius, tenetur se conformare illi Ecclesiæ, in qua residetiam facit. Sicut enim consuetudo vniuersalis facit ius vniuersale: sic consuetudo localis inducit ius in loco, in quo consuetudo seruatur.

AD tertium patet solutio. quia non tenetur horas dicere secundum consuetudinem omnium Ecclesiarum, in quibus est præbendatus: sed illius, quæ est maioris dignitatis: vel illius, in qua maiorem dignitatem habet.

ARTICVLVS III.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ existens in sacris teneatur dicere horas canonicas.

S. Thom. Quolib. 6. & super 4. dist. 15. vide cap. 1. & c. dolentes, & ibi gloss. Abb. & Doct. extra de celeb. Missa. & Cardin. Zabarel. in clem. 1. de celebr. Missa. Armilla Tit. Horæ cano. §. 3. 6. & xj.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ existens in sacris non teneatur dicere horas canonicas. quia officium non dicitur nisi propter receptum beneficium, sicut dicit Hierony. sed contingit quandoque existens in sacris non habere beneficia. Ergo non tenentur.

2 Præterea: Præceptum de dicendis horis, extra de præben. solum extenditur, vt communiter in Ecclesijs dicantur horæ canonicæ. Si ergo existentes in sacris non habent intulatas Ecclesias, non tenentur tale præceptum seruare.

3 Præterea: Qui non tenentur dicere horas secundum consuetudinem alicuius Ecclesiæ, nullas horas tenentur dicere. Sed constituti in sacris, si non sint intulati in aliqua Ecclesia, non tenentur dicere horas secundum consuetudinem alicuius Ecclesiæ. Ergo nullas horas tenentur dicere.

IN CONTRARIUM est Innocen. extra de celebr. Missarum.

RESOLVTIO.

Existens in sacris à sacris horis recitandis absolui non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod duplex est beneficium: spirituale, & temporale. Primum datur in sacramentorum dispensationem. Secundum datur in vitæ præsentis sustentationem: & satis maius est primum, quàm secundum: & est primum causa secundi, dicente Apost. 1. ad Cor. 9. Si vobis spiritualia seminamus, magnum est si vltra carnalia metamus: per primum homo obligatur Deo, à quo ipsum beneficium spirituale suscipitur: per secundum verò obligatur Ecclesiæ, propter cuius obsequium temporale beneficium sibi impenditur. Constituti ergo in sacris, quantumcumque non sint conscripti in aliqua particulari Ecclesia, non sunt absoluti à debito dicendi horas. quia semper post receptum à Deo spirituale beneficium, ius est eis acquisitum percipiendi temporale beneficium. vnde semper tenentur dicere diuinum officium. Absoluuntur autem à debito dicendi horas in ista, vel in ista Ecclesia, ex quo non sunt in aliqua particulari Ecclesia conscripti, vel beneficiati.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo patet solutio. quia tenentur dicere officium propter receptum spirituale beneficium: & similiter propter receptum beneficium temporale. quia si Episcopus aliquis sine certo titulo in Presbyterum, vel Diaconum ordinat, de quo necessaria vitæ percipere valeat, tamdiu tenetur ei necessaria ministrare, donec in alia Ecclesia conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet, sicut patet extra de præben. cap. Episcopus.

AD secundum dicitur, quod in sacris constitutus non conscriptus in aliqua Ecclesia solutus est à debito dicendi horas cõter cum alijs clericis istius Ecclesiæ, vel illius: sed non est absolutus à debito dicendi diuinum officium propter receptum spirituale beneficium.

AD tertium dicitur, quod tenetur dicere horas secundum consuetudinem Ecclesiæ cathedralis, de cuius Episcopi licetia est ordinatus, qui necessaria tenentur sibi ministrare, donec sibi de conuenienti beneficio provideat, nisi ad titulum patrimonij sui fuisset promotus, & ordinatus.

ARTICVLVS V.

E

Ad Argumenta.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ Beneficiatus existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas.

Vide S. Thom. Quodlib. 5. ar. 28. Maior. super 4. dist. 5. 2. Inno. Ioan. Andr. Abb. antiq. Panor. & Doct. in c. 1. de celebr. Miss. gloss. in c. Licet. 2. q. 1. Gerardū in tract. de assiduit. cano. quæst. 6. & Nauarum in tract. de horis cano. cap. 3. & cap. 11. Armil. Tit. Horæ can. §. 2. 3.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ Beneficiatus existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas. quia extra de præben. & dignit. cap. Licet. Præcipitur, ut studenti permanenti in studio Ecclesiastici prouentus tribuantur, præter quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus conferuntur. Sicut ergo absoluitur studens à corporali residentia Ecclesiæ; ita absoluitur à debito dicendi horas.

2 Præterea: Infirmi excusantur ab horis. Ergo similiter studentes.

3 Præterea: Minus bonum dimittendum est propter maius bonum: sed studium est magis bonum, cum sit magis utile, quàm dicere horas. Ergo illud est dimittendum propter istud.

IN CONTRARIUM est, quia dicere horas est præceptum: studere uero non est præceptum. Ergo propter studium homo non absoluitur à dicendis horis.

RESOLVTIO.

Beneficiatus à debito persoluendi diuinas laudes propter studium absolui non potest.

RESPONDEO, dicendum, quod Beneficiatus in aliqua Ecclesia ad duo obligatur. Primo, ad diuinæ laudis persolutionem. quia omnibus clericis diuino seruitio ascriptis Ecclesia determinat septem horas ad Dei laudem persoluendas. Iuxta illud Psal. 108. Septies in die laudem dixi tibi. Quæ canonicè dicuntur: quia regulariter certis horis sunt dicendæ, sicut pater extra de celeb. Miss. Et ad Ecclesiæ subuentionem. ut Ecclesia, in qua beneficium recipit temporale, administret spirituale. Aliter non est rationabilis causa recipiendi temporale, nisi spirituale administretur, sicut dicit glo. super illo verbo Philipp. 4. Quando profectus sum ad Macedoniam, nulla mihi Ecclesia communicauit in ratione dati, & accepti, nisi uos soli. Beneficiatus ergo existens in studio, quantumcunque dispensetur cum eo ad tempus ne presentialiter teneatur in Ecclesia residere, ad eius subuentionem propter maius emolumentum, quod ex ipso speratur de fructu scientiæ, quam acquirit: numquam tamen absoluitur à debito persoluendi diuinas laudes, immo magis tali debito astringitur, pro quanto cum eo magis gratiose agitur, ut temporale beneficium recipiat, & doctrinæ studium impendat.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non dispensatur cum studente, ut non teneatur dicere horas in loco, ubi studet: sed solum, ut non teneatur ad tempus interesse cum alijs ad dicendum horas solemniter in Ecclesia, ubi præbendatus est.

AD secundum dicitur, quod dicere horas est præceptum affirmatiuum. unde licet obliget semper, non tamen ad semper: sed existente opportunitate, & debita ualitudine, propter quod infirmi excusantur à debito dicendi horas, & participes sunt horarum, quæ in Ecclesia dicuntur ex vinculo charitatis, quæ bona ualidorum membrorum comunicat infirmis, & illis, qui ualitudine carent.

AD tertium dicitur, quod studium non est maius bonum, quàm dicere horas, nisi forte quâdo immineret uel nimia prouisio, uel disputatio contra hæreticos: ne tamen studium impediatur propter horas dicendas, Inno. 1. ponit, quod occupati in negocijs publicis, sicut Prælati, & vacantes studio excusantur ne singulis horis teneantur singulas horas dicere, sed manè possunt dicere horas, quæ currunt usque ad uesperas: & deinde uesperas cum completorio, & ultimo in sero, uel in aliqua hora noctis, Matutinum.

† Vide Inno. Joann. Andr. & alios in c. 1. de cel. Miss. quos citat Nauar. cap. 3. nu. 56.

ARTICVLVS VI.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ Religiosi teneantur dicere horas canonicas.

Vide Palud. super 4. dist. 15. q. 5. B. Anton. 3. par. tit. 14. c. 4. §. 1. Imo. & alij in c. 1. de celeb. Miss. Turrecre. in §. 1. dist. 91. & Nauar. in tract. de horis cano. c. 7. & c. 20. Armil. Tit. Horæ can. §. 4.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ Religiosi non teneantur dicere horas canonicas. Quia Religiosis non est commissæ de communi iure cura animarum, nec eis sunt collata Ecclesiastica beneficia. Ergo officia non tenentur dicere.

2 Præterea: Religiosi non tenentur nisi ad illa, ad quæ se ex voto obligauerunt: sed dicere horas non continetur sub aliquo trium uotorum. Ergo ad dicendum horas Religiosi non tenentur.

3 Præterea: Religiosi constituti sunt sub obedientia. Si ergo hora, quæ tenentur horas dicere, præcipitur eis aliquid à Prælato eorum, excusantur à debito dicendi horas.

IN CONTRARIUM est, quia dicere horas includitur in diuino cultu: sed Religiosi potissimè sunt diuino cultui mancipati. Ergo ipsi maximè tenentur ad horas dicendas.

RESOLVTIO.

Religiosi propter beneficium spontanea uoluntate receptum, in uoluntaria paupertate de bonis uoluntariè collatis

ARTICVLVS VII.

UTRUM EX PRÆCEPTO Papæ omittenti horas sit iniungendū, ut dicat easdem horas, quas dimisit.

S. Tho. Quodlib. 3. ar. 29. Palud. super 4. dist. 15. B. Anton. 3. par. tit. 13. c. 4. §. 5. Siluest. in uerbo: Hora. q. 3. Armilla tit. Horæ can. §. 14. & Nauar. i tract. de hor. can. c. 10

Ad septimum sic proceditur. Videtur enim, quod ex præcepto Papæ omittenti horas non sit iniungendum, quod dicat easdem horas, quas dimisit. quia poenitentia sunt arbitraria. Ergo pro peccato omissionis horarum quantumcunque poena secundum arbitrium Sacerdotis potest imponi.

2 Præterea: Quicumque tenetur soluere aliquod debitum, prætereunte tempore solutionis, efficitur impotens soluere illud. Si ergo quis dimisit dicere Matutinum, uel primam; iam efficitur impotens soluere, cum illud tempus sit præteritum.

3 Præterea: In tempore determinato dicitur determinatum officium. Si ergo quis ex præcepto tenetur dicere illud idem officium, quod dimisit, tunc in tempore Paschali diceret officium Dominicæ Passionis. quod uideretur inconueniens.

IN CONTRARIUM est. Quia dicere officium est quoddam debitum, sed homo non absoluitur à debito, nisi restituatur debitum. Iuxta illud Aug. non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Tomo 2. Epist. 54.

RESOLVTIO.

Eadem hora sunt repetendæ, quæ ex negligentia, uel causa irrationabili, fuerunt omisse.

RESPONDEO, dicendum, aliquos Doctores sic huic quæstioni satisfacere. 1 Dicunt enim, quod in omni officio illud est cõe, quod pertinet ad laudem Dei, & ad suffragium fidelium: sed distinguitur unū officium ab alio secundum diuersitatem temporum, & locorum. & hoc multum rõnabiliter est institutum, ut diuersimode Deus laudetur secundum congruentiam temporum, & locorum, & personarum. Unde sicut in diuinis officijs exoluendis obseruanda est cõitas loci, ita similiter obseruanda est congruitas tps. quæ quidem obseruari non posset si oporteret iniungere omittenti, quod diceret horas, quas omisit. quia forte in cõpletorio diceret: iam lucis orto sidere. & in tpe Paschali diceret officium Dñicæ Passionis, quod esset absurdum. Ideo dicunt non esse iniungendū ei, qui dimisit diuinū officium, quod reperat easdem horas, sed aliquid ad laudem diuinā pertinens, puta quod dicat septem Psalmos, uel unū Psalterium, uel aliquid amplius secundum quantitatem delicti. Sed cum distinguatur duplex oratio. Vna cõmunis, quæ dicitur in persona Ecclesiæ secundum determinata uerba ab Ecclesia uniuersali, uel particulari instituta; Alia secreta, quæ fit à persona priuata, Hh 3 quam

† Doctor citat opinione S. Tho. Quodlib. 3. ar. 29. ad uerbum.

Doctores opinio, quæ superiori aucturatur.

collatis uiuētes à diuinis laudibus absolui nõ possunt: A sicut Beneficiati propter beneficium potestate ordinaria receptum.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dicunt Religiosos non obligari ad horas dicendas, in quantum Religiosi sunt. quia puri laici possunt esse Religiosi. sed si sint clerici, & promoti in sacris, & habent bona Ecclesiastica, tenentur horas dicere, sicut clerici beneficiati. non ratione, qua Religiosi, sed ratione beneficij, quod percipiunt. Sed absoluere Religiosos à debito dicendi horas, est detrahere perfectioni status ipsorum. Planum est enim, quod per Religionis ingressum Religiosi ipso facto mancipati sunt diuinis obsequijs. unde totus status ipsorum debet esse occupatus in diuinis laudibus. Teneri tamē ex præcepto dicere diuinum officium propter receptum beneficium, potest intelligi dupliciter.

Primo propter receptum beneficium ordinaria potestate, & sic tenentur horas dicere clerici beneficiati.

Secundo propter receptum beneficium spontanea uoluntate: & sic Religiosi tenentur dicere officium. quia uiuunt in uoluntaria paupertate de bonis uoluntariè collatis eis à populo Christiano. Laici 1 uero Religiosi similiter aliquid loco horarum tenentur dicere tot Pater noster, uel aliquid tale, secundum constitutiones ipsorum Religiosorum. quæ cum sint per Ecclesiam confirmatæ, loquendo de Religionibus approbatis, ex præcepto tenentur ipsi dicere, sicut alij.

† Vide Siluest. in uerbo: hora. q. 2. §. 6. allegas ad hoc propositum Augustinū Triumphū in §. 1. d. 91.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod multis Religiosis commissæ est cura animarum ex speciali priuilegio. quàmuis non potestate ordinaria. Ex qua cõmissione committitur eis potestas recipiendi à populo Christiano temporalia beneficia propter officia, quæ eis tenentur administrare in prædicationibus, uel cõfessionibus, in quorum officiorum administratione includitur dicere horas, & diuinum officium. Monachis autem, & alijs Religiosis, quibus cura animarum non est commissæ, ex speciali priuilegio conuenit horas dicere ex regula, & constitutionibus ipsorum, quæ eo modo, quo sunt per Papam confirmatæ: ex præcepto obligantur ad illa.

AD secundum dicitur, quod dicere horas, continentur sub uoto obedientiæ, & in uoto uoluntariæ paupertatis, quam sicut profitentur obseruare, sic profitentur dicere diuinum officium pro receptis à Deo, & populo Christiano beneficijs.

AD tertium est dicendum, quod religiosus subditus non tenetur parere Prælato in his, quæ sunt contra cultum Dei, & contra regulam. Unde si potest adimplere obedientiam cum persolutione debiti dicendi horas, tenetur obedire: aliter parere non tenetur.

RESOLVTIO. Religiosi propter beneficium spontanea uoluntate receptum, in uoluntaria paupertate de bonis uoluntariè collatis

quam cuilibet licitum est exprimere secundum illa verba, quae vult. Planum est autem, quod per solutio horarum non continetur sub oratione secreta, sed sub oratione communi, quae fit in persona Ecclesiae secundum determinata verba ab ipsa Ecclesia vniuersali, vel particulari instituta. Ideo puto, quod sicut quilibet tenetur ex praecipio horas canonicas dicere: sic tenetur ex praecipio illas horas dicere: & secundum illa verba, sicut Ecclesia ordinauit. Vnde si aliquis omisit dicere horas ex negligentia, vel ex occupatione irrationabili: credo iniungendum esse ei, quod illas eadem repetat, quando ei possibilitas adest.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM dicitur, quod poenitentiae sunt arbitrariae in aliorum peccatorum remissione: sed non in debitorum solutione. A debito enim numquam aliquis absoluitur, nisi persoluatur. Et si possibilitas adest; illud, quod est subactum, est restituendum.

QVAEST. LXX. DE DISPENSATIONE PER TRANSLATIONEM.

INDE considerandum est de translatione. Circa quod queruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, vt matrimonium nondum carnaliter consummatum dissoluatur per translationem ad statum Religionis.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus ab obseruatione regulae absoluaatur per translationem eius ad prelationis statum.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, vt Episcopus a voto solemniter emisso absoluaatur per translationem eius ad Religionis statum.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus absoluaatur a voto per translationem eius ad saecularem Ecclesiam.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus professus in arctiori regula absoluaatur a voto per translationem eius ad regulam laxiorem.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT dispēfare, vt matrimonium dissoluatur per translationem ad statum Religionis.

Gloss. Innocen. Panor. & alij. in cap. ex publico, de conuers. coniug.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, vt matrimonium dissoluatur per translationem ad statum Religionis. quia per Religionis ingressum

AD secundum dicitur, quod horae praeteritae non repetuntur propter illius temporis recuperationem: sed propter diuinam offensa satisfactionem, & negligentiae punitionem. Deus enim omni tempore adest, cum apud eum non sit transmutatio, nec vicissitudinis obubratio. Vnde si in completorio dicatur ab omittente horas: iam lucis orto fidere; quamuis non sit ibi temporis conuenientia pro illo tempore, quo dicitur: est tamen ibi conuenientia temporis in persolutione debiti pro illo tempore, quo dici debuit.

AD tertium dicitur, quod repetitio horarum quas quis dimisit, non debet fieri in loco publico, & tempore, quo omittens tenetur simul cum alijs diuino officio interesse. sic enim esset bene inconueniens, & scandalum tempore Paschali dicere officium Dominicae Passionis: sed talis repetitio fienda est in secreto, & tempore, quo omittens non est cum alijs in dicendis horis occupatus, secundum quem modum nullum est inconueniens officium vnus diei repetere in alio.

Jacob. 1.

matrimonium non dissoluitur, nisi propter continentiae votum. Sed votum continentiae fuit inter Mariam, & Ioseph, & tamen inter eos fuit verum matrimonium numquam dissolutum, vt dicit Aug. lib. 23. contra Faustum. c. 7. Non potest ergo matrimonium dissolui per introitum Religionis.

2 Præterea: In Religione emittitur votum solenne continentiae: sed in manu Episcopi, vel publicae personae sponsus, vel sponsa post contractum matrimonium potest solemniter vouere continentiam, & tamen matrimonium non dissoluitur.

3 Præterea: Si sponsa post contractum matrimonium emittit continentiae votum in manu Episcopi: non tenetur intrare Religionem, si vult in saeculo continentiam seruare: nec tenetur matrimonium consummare: ex quo emisit continentiae votum, & tamen verum matrimonium est.

IN CONTRARIUM est Quia si sponsa maneret in saeculo, sponso Religionem ingresso permittitur sibi nubere si vult: quod tamen non permitteretur, nisi solutum esset matrimonium.

RESOLVTIO.

Matrimonium nondum consummatum per copulam carnalem dissolui potest, per ingressum Religionis: consummatum vero non item. Hoc enim in possessionem ponit hominem, non illud.

RESPONDEO, quod dicendum, quod ex diuina institutione, & ex iuridica ratione Ecclesia tenet matrimonium nondum consummatum per copulam carnalem posse dissolui per introitum Religionis.

† Concilium Trident. sessio. 24. de sacramento matrimonii. can. 6.

& c. verum cap. cum his & vxorato de conuers. coniug.

† Traditio nibus C. de pact. s. per traditionem inst. de reru diuis.

lib. 2. cap. 1. Tomo 4.

Tomo 6.

his. Initium namque signorum, quod fecit Christus in nuptijs mutans aquam in vinum, Ioannem Euangelistam volentem nubere, post contractum matrimonium per verba de praesenti vocauit ad Apostolatam, vt veteribus imutatis noua omnia, quae a Christo instituuntur, apparerent, ut dicit Hierony. in prologo super Euangelium beati Ioannis. Inducitur similiter Ecclesia ad hoc tenendum iuridica ratione. Nam verum est, quod in sponsalibus fit quaedam promissio, & in voto per introitum Religionis quaedam promissio fit. sed est quaedam promissio nuda, & simplex sine rei traditione, vt promissio, qua tibi promitto dare equum. quae non mutat statum rei, quia non transfert dominium. Impedit enim, ne detur alteri: sed non impedit donationem, si data fuerit. Quaedam vero est promissio inuestita rei traditione. vt qua promitto tibi dare equum, & statim de qua mutat statum rei, eo quod transfert dominium. quia secundum leges traditionibus, & usurpationibus rerum dominia transferuntur. Talis autem promissio impedit ne res promissa detur alteri, & dirimit donationem, si data fuerit. Quia ergo ille, qui contrahit per verba de praesenti, dat se mulieri nuda promissione. sed non ponit eam in possessionem sui ante copulam carnalem. Ponit autem in possessionem sui per ingressum Religionis, & per professionem ipsam Religionem: per quam professionem transfertur persona in potestatem Praelati: Ideo conuenienter dispensatum est per Ecclesiam, vt per solum Religionis ingressum matrimonium non consummatum per copulam carnalem dissoluatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Maria, & Ioseph pari consensu continentiam ouerunt. Ideo semper inter eos fuit verum matrimonium. Dicit enim Augustin. in lib. de consensu Euangeliorum Exemplo Mariae, & Ioseph, magnifice insinuat fidelibus coniugatis etiam seruata, pari consensu, continentia, posse permanere, vocarique verum matrimonium, non permixto corporis lexi, sed custodito mentis affectu.

AD secundum dicitur, quod votum continentiae factum in manu Episcopi, vel alterius publicae personae: puto quod non sit solenne, nec dirimit matrimonium, etiam si tale votum praecedat matrimonium, non dirimit si contractum fuerit: & multo minus non dirimit ipsum, si matrimonium sequitur. Duobus namque modis puto votum posse solemnizari. Primo per religionis professionem tacitam, vel expressam, qua transfertur persona vouentis in potestatem Praelati, vel ministri Ecclesiae particularis, & obligatur ad cultum perpetuum religionis. Secundo per sacram ordinationem, qua transfertur persona ordinata in potestatem Praelati vel ministri Ecclesiae vniuersalis, & obligatur ad perpetuum ministerium altaris.

AD tertium est dicendum, quod sponsam teneri post votum ad Religionis ingressum potest intelligi dupliciter. Primo tentione absoluta, & sic puto, quod non tenetur: quia si sponsus suus consentit in continentiam, potest in saeculo continere. Secunda tentione

ne conditionali, & sic puto, quod tenetur. quia si sponsus vult omnino matrimonium consummare per copulam carnalem; cum, ipsa non possit consummare sine peccato mortali, ex quo votum fecit. cogetur autem consummare per Ecclesiam, nisi religionem intrauerit.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT dispēfare, vt Religiosus ab obseruantia regulae absoluaatur per translationem eius ad statum prelationis.

S. Thom. 2. 2. quaest. 185. art. 8. gloss. Turrecramata, & Doctores in cap. de monachis. 16. q. 1. & in cap. statutum 18. q. 1. & gloss. Inno. Abb. & Doctores in cap. quod Dei timorem: & in cap. cum ad monasterium. extra de statu monachorum.

secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit dispensare, vt Religiosus ab obseruatione regulae absoluaatur per translationem eius ad statum prelationis. quia Monachi possunt praefici Plebani, & Presbyteri, & in alijs Ecclesiasticis beneficijs sicut scribitur 16. q. 1. c. Si monachus. sed tales tenentur ad obseruantias regulares, vt patet extra de sta. mo. c. q. Dei timorem. 2 Præterea 16. q. 1. cap. De monachis scribitur: De Monachis, qui diu morantes in monasterijs, si postea ad clericatus ordinem peruenerint, statuimus non debere eos a priori proposito discedere. Tenentur ergo ad obseruantiam regularem. 3 Præterea: Illa, quae pertinent ad obseruantiam regularem, sunt perfectionis. cum sint super erogationis, & consilij. Ergo religiosi cum ad statum prelationis, & per consequens perfectionis assumuntur, non debent illa deserere, sed fortius ipsa tenere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 18. q. 1. c. Statutum: Statutum est, & a synodo confirmatum, vt Monachus, quem canonica electio a iugo regulae monasticae professionis absoluit, & sacra ordinatione Monacho Episcopum facit, velut legitimus haeres paternam sibi haereditatem iure vendicandi potestatem habeat.

RESOLVTIO.

Religiosi ad Praelaturam assumpti, votum paupertatis, & continentiae, & obedientiam Papa, vel suo Metropolitano seruare debent: annexa vero Regula, vt ieiunia, silentium, & id genus alia, non nisi quantum ualido per mittit: habitum autem Religionis dimittere non possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod iure scripto Papa cum Religiosis ad statum prelationis translationem

statis non dispensat in omnibus, quæ ad obseruantiam regularem pertinent, sed in aliquibus.

Ad cuius euidentiã est sciendum, q̄ in obseruatia regulari aliqua sunt communia, & essentialia. aliqua sunt annexa, & specialia. & aliqua sunt indicia personalia. Communia namque sunt, & essentialia, tria vota. quia votum continentie, & paupertatis communia sunt Religiosis, & Episcopis: Votum vero obedientie est similiter aliquo modo commune. quia licet religiosus factus Episcopus absolnatur ab obedientia prælatorum suæ Religionis, quibus ipse factus est superior; non tamen soluitur ab obedientia simpliciter. tenetur enim obedire Papæ, & suo Metropolitanò. Quæ vero in obseruantia regulari sunt annexa, & specialia: sicut vigilia, ieiunia, & silentium, & huiusmodi; Religiosi assumpti ad prælationem nõ tenentur obseruare, nisi quantum valitudo ipsorum permittit. Ipsi enim semper debent esse parati ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quæ est in nobis, fide, vt scribitur 2. Petr. 3. Vnde debent se præseruare in illa valitudine mentis, & corporis, per quam possint prælationis officium eis iniunctum ad aliorum utilitatem diligenter administrare. Scribitur enim de consecr. di. 5. c. Non mediocriter, quòd rationabiliter homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut uigilias præfert sensus integritati, vt propter indiscretam psalmorum, vel officiorum decantationem amentie, aut tristitie notam incurrat. quia de rapina Deo holocaustum offert, qui ciborum nimia egestate, vel somni, aut manducandi penuria immoderate corpus suum affligit. Sed illa, quæ sunt indicia, vel signa personalia: vt pote quæ monstrant Religiosos in prælaturam assumptos fuisse talis, vel talis Religionis, tenentur secum ferre. Vnde ¶ Religiosi omnes in prælaturam assumpti habitum suæ Religionis tenentur portare. Iuxta illud, quod scribitur extra de vita, & honest. cler. c. Clerici. Pontifices in publico, & in Ecclesia semper * indumentis lineis omnes utantur, nisi Monachi fuerint, quos oportet * habere habitum Monachalem.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd secus est de Religiosis, qui præficiuntur Ecclesiæ seculari. quia tales subijciuntur Episcopo, si Ecclesia ad iurisdictionem Episcopi pertinet, & tenentur si plures sunt ad obseruantiam regularem, sic vt prius in Monasterio tenebantur. vt patet extra de stat. mo. c. Quòd Dei timorem. Si vero socium non habet: tenetur se, cum quibus uiuit, conformare. quia Episcopus, cui subijcitur, factus est eius Abbas. Sed si Ecclesia pertinet ad iurisdictionem monasterij Abbatis: tenetur omnia Monachus seruare, quæ prius in Monasterio seruabat.

AD SECUNDVM est dicendum, quòd illud de ceterum loquitur de his, quæ sunt communia, & essentialia Religiosis, & Prælatis, à quibus non debent discedere Religiosi, cum ad prælationis statum assumuntur. Immo fortius in illis se firmare. Vel loquitur de illis, qui transferuntur ad Ecclesias seculares,

vt ibi ministrèt sacramenta populo christiano: quod est officium Clericorum. tales autem si commode possunt, & sine scandalo: tenentur regulares obseruantias tenere, vel omnes, vel magis essentialia. Et per hoc patet responsio ad tertium.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quòd Episcopus absolnatur à voto solemniter emisso, propter eius translationem ad statum Religionis.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 185. art. 4. gloss. & Panormi. in cap. ad supplicationem: & in cap. nisi cum seque. extra de renunc. & in cap. licet de regul. & in cap. quod Dei timorem cum seq. de statu Monachorum.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non possit dispensare, q̄ Episcopus absolnatur à voto solemniter emisso: propter eius translationem ad Religionis statum. Quia in Episcopali consecratione emittitur votum solemnem de cura habenda ipsorum subditorum. Perpetuo ergo tenetur tale votum seruare.

2. Præterea: In Episcopatu imprimatur character, vel perfectio characteris. sed talis perfectio est indebilis. Ergo numquam potest Episcopatum deserere.

3. Præterea: Si posset dispensari cum Episcopo, vt ad Religionem transeat, esset hoc propter defectum corporis, & senectutis. Sed hoc non fit. Scribit enim Alexander Papa cuidam Episcopo defectum senectutis allegati, extra de renun. cap. litteras. Monemus te, vt super hoc diebus istis nulla te facias in opportunitate molestum. quia indecens omnino probatur prius soluere militie cingulum, quam cadat aduersitas præliorum.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de renunc. cap. nisi cum pridem. Pro graui quoque scandalo euitando, cum aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare salutem.

RESOLVTIO.

Episcopus votum Episcopatus dimittere nõ potest, cum eius munus sit suorum subditorum saluti prouidere: nisi adsit legitimum impedimentum, propter quod studium suæ salutis prætermittere non debet.

RESPONDEO, dicendum, quòd Episcopus in sua consecratione suscipit curam ipsorum subditorum, vt ex tunc teneatur ex voto prouidere eorum salutem. Quantum ad eorum in fide christiana instructionem. Quantum ad temporalis subsidij, si necesse est, prouisionem. Quantum ad morum informationem; Et quantum ad delinquentium correctionem, quæ quidem quattuor per ordinem enumerat Glo.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, quòd Religiosus absolnatur à voto per eius translationem ad Ecclesiam secularem.

Vide glossam Panor. & alios in c. Quod Dei timorẽ. de statu monacho. & Turrecrem. in cap. Sic uiue. 16. q. 1.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non possit dispensare, q̄ Religiosus absolnatur à voto per eius translationem ad Ecclesiam secularem. Scribitur enim 2. ad Tim. 2. quòd Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus. Non potest ergo fieri, vt Religiosus in militia Christiana ascriptus transferat se ad secularem Ecclesiam.

2. Præterea: In voto solemnem non potest quis dispensare nisi Papa. Sed Religiosus per professionem solemnem uotum emittit. Ergo de iure scripto non intelligitur posse dispensari cum eo, nisi de speciali priuilegio.

3. Præterea: Si religiosus transit ad secularem Ecclesiam: oportet eum tenere consuetudinem illius Ecclesiæ. iuxta illud, quod scribitur auctoritate Aug. 1. di. cap. Illa. Ad quacumque forte Ecclesiam ueneris, eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalum. sed hoc esset contra statuta regulæ.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 16. q. 1. cap. Sic uiue. auctoritate Hierony. Sic uiue in monasterio, vt clericus esse merearis.

RESOLVTIO.

Religiosus à voto absolui potest per translationem ad Ecclesiam secularem.

RESPONDEO, dicendum, quòd de hoc fuerunt multi modi dicendi. Quidam enim dixerunt, q̄ olim poterat fieri, vt Monachus in seculari Ecclesia præficeretur ex dispensatione: sed postmodum exigente utilitate Ecclesiæ, concessum fuit, vt sine dispensatione fieri possit. Aliqui uero dixerunt, quòd numquam potuit fieri: nec potest sine dispensatione, nisi Ecclesia esset sub iurisdictione Monasterij, in qua possint plures Monachi comparari, ad hoc, quòd possint regularem obseruantiam tenere. Sed communiter prima opinio nunc tenetur.

AD CUIVS intellectum est sciendum, quòd secularis Ecclesia vel est absolute sub Episcopo, vel absolute sub Abbate, & iurisdictione Monasterij, vel simul sub utroque. Si ergo uniuersaliter est sub Episcopo: potest per Episcopum præfici Monachus, consentiente Abbate, & extunc Episcopus efficiunt Abbas eius. Si uero sit absolute sub Abbate, pleno iure sufficit sola auctoritas Abbatis, vt præficiatur illi Ecclesiæ. Si uero simul sit sub utroque, sicut ab utroque præfi-

Glo. Ioan. 21. super illo uerbo: Pasce oues meas, dicēs: A Pascere oues, est credentes in Christo, ne à fide deficient, confortare: terrena subsidia, si necesse est, subditis prouidere. exempla uirtutis cum uerbo prædicationis impendere: aduersarijs resistere, & errantes subditos corrigere. Nisi ergo occurrant casus, quibus Episcopus ad hæc exercenda impotens efficiatur: nõ licet sibi retropiscere. Ponuntur autem sex casus, quibus cessio licite est petenda, & eius renunciatio est admittenda.

Primus est conscientia criminis, per quam executio officij impeditur. puta si esset homicida, vel simoniacus. Secundus est debilitas corporis ex senectute, vel infirmitate proueniens. Tertius est defectus scientie. Quartus est malitia plebis. Quintus est graue scandalum, quod sedari non possit. Sextus est irregularitas personæ. Nam propter nullum impedimentum debet homo prætermittere studium suæ salutis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quòd in voto solemnem non dispensatur, nisi per Papam. Vnde nec Episcopus ad religionem se transferre potest sine Papæ licentia pp casus superius nominatos. Iuxta illud, qd scribitur extra de renun. c. Nisi pridẽ. §. monemus De licentia nostra cedas. alioquin cedendi licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam. Quantum si pennas habeas, quibus satagas in solitudine aduolare. ita tamen attritæ sunt nexibus præceptorum: vt non liberum habeas absque nostra permissione uolatum.

AD SECUNDVM est dicendum, q̄ perfectio characteris semper manet in Episcopo, nec illa potest unquam priuari. sed executio potest impedi propter aliqua impedimenta superuenientia, quibus cessantibus potest iterato ad Episcopatum promoueri sine noua consecratione. dummodo per culpam propriam non sit ab Episcopatu depositus, & in monasterium detrusus. Talis enim numquam potest ad Pontificatum resurgere, sicut scribitur 7. q. 1. c. Hoc nequaquam.

AD TERTIUM est dicendum, q̄ non pro quacumque infirmitate cessio est petenda, & licentia præbenda: & maxime quando cum infirmitate, vel senectute permanet antiqua populi deuotio, & suæ sanctitatis feruor. Vnde scribitur extra de renun. c. litteras. tuus est hoc tempore si comissa tibi Ecclesia sub umbra tui nominis gubernetur: quam si alteri nouæ, incognitæque personæ committatur. maxime quia in te uigor deuotionis, & fidei, corpore senescente, non deficit. sed uergente deorsum conditione corporea, feruor spiritus in sublimiora conscendit.

præficitur; ita utriusque tenetur respondere in iure suo, ut in spiritualibus Episcopo, & temporalibus Abbati.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quod implicatio secularis Ecclesie non est implicatio negotiorum secularium, cum ibi teneatur prædicare, & Sacramenta administrare: qui sunt proprie actus militie Christiane.

AD SECUNDVM dicitur, quod sicut dicit Hugutio, Alia sunt, ad quae Monachus tenetur ex voto: alia, ad quae tenetur propter votum. Nam ex voto tenetur non habere proprium, retinere habitum, conservare continentiam, obedire Abbati. Sed propter votum, & ex consequenti tenetur ad silentium, ad vigiliis, ieiunia, & orationes, & ad alia, quae in regula continentur, in quibus potest fieri dispensatio pro utilitate populi Christiani.

AD TERTIUM dicitur, quod consuetudinem Ecclesie tenetur servare quantum ad officium, quia tenetur officiare Ecclesiam secundum consuetudinem eius, maxime si Ecclesia subijcitur de iure cathedrali Ecclesie. Alias vero observantias vite monasticæ tenetur servare: quas commodè servare potest sine scandalo. Eius tamen carnis omnino sibi interdicitur per canonem, sicut patet de consec. dist. 5. cap. Carnem. Nisi in casu infirmitatis.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, ut Religiosus absolatur à Regula per translationem eius ad laxiorem Regulam.

Vide gloss. Abb. & Doctores in cap. Licet de regul. iur. Ioan. And. & Ioan. Mona. in cap. Cum singula de præb. & Abbat. Panorm. in cons. 96. nu. 3. vol. 1.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, ut Religiosus absolatur à Regula per translationem eius ad laxiorem regulam. Scribitur enim Luca 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Sed talis respicit transferendo se ad laxiorem regulam. Non dispensatur ergo convenienter cum tali.

2 Præterea: Scribitur extra de regula. & transf. ad Religionem c. Licet. Nulli denegetur licentia, qui eam cum humilitate, ac puritate duxerit postulandam, ut non fictè, sed verè ad frugè melioris vite valeat transmigrare, non obstante proterua & indiscreta contradictione Prælati. Dispensatur ergo in transitu ad arctiorem regulam, sed non econverso.

3 Præterea: Scribit Bernardus in quadam Epistola quibusdam Monachis conquerentibus, quod ipsorum Monachum receperat: Si quis de nostris ad vos maioris perfectionis gratia arctioris vite desiderio conuolauerit, non solum non curamus, si ei in tali studio consulitis; sed multum precamur, ut hoc faciatis,

Epist. 69.

nec offensos nos conqueremur, sed valde in hoc esse adiutos, fatebimur.

IN CONTRARIVM est. quia ad impossibile nemo tenetur. Sed quandoque abiecti, & fugiui Monachi non possunt impetrare recõciliationem secundum formam decre. extra de regul. cap. vlt. Nec possunt arctiorem inuenire regulam. Licet ergo eis ad laxiorem transire.

RESOLVTIO.

Religiosus, petita licentia, & non obstante contradictione Prælati, ad arctiorem Regulam transire potest: ad parem transire potest, petita licentia, & obtenta: ad laxiorem verò sine dispensatione non licet, nisi in duobus casibus.

RESPONDEO, dicendum, quod cum quis vult transire de regulari obseruantia ad regularem, tribus modis potest intelligi. Primo, ut transeat ad arctiorem. Secundo ad parem. Et tertio ad laxiorem. In primo casu de communi iure licitum est, petita licentia, non obstante contradictione proterua Prælati, nisi esset Abbas, vel Prælatus alicuius Religionis, qui immediatè subijceretur dominio Papæ, sine cuius specialis licentia petita, & obtenta etiam ad arctiorem regulam sibi transferre non licet. In secundo vero casu cum licentia petita, & obtenta licet. Sed in tertio absque dispensatione non licet, nisi in duobus casibus. Primus est, quando transiens ad arctiorem regulam protestatur, quod velit esse in probatione, an regulam illam possit seruare. Secundus est propter defectum obseruationis illius arctioris regulæ. tunc enim non solum ad laxiorem regulam liceret sibi transire: verum, si nulli Religiosi inuenirentur, cum secularibus posset commorari, honestè, & regulariter cum eis conuersando, cum per ralem defectum monasterium posset conuerti in Ecclesiam secularem, sicut patet extra de Religiosis domibus.

* al. transire.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod retro non respicit qui suæ salutis procurandæ curam habet. Unde si quis suæ salutis impedimentum in arctiori regula inueniret: posset se ad laxiorem regulam transferre, illo tamen impedimento cessante: Puto, Monasterio ad ordinem regularem reducto, tenetur illuc reuerti: nisi per Papam cum eo fuerit dispensatum. Nam Episcopus, si impedimentum alienæ salutis procurandæ interueniat, vel periculum animæ exercendi officium suboriatur ex aliqua causa, potest retroespiciere, & ad religionem transire laxiorem; cessante tamen illo impedimento, iterato potest ad Episcopatum assumi.

AD SECUNDVM verò, & tertium est dicendum, quod illæ auctoritates loquuntur de communi iure, quod Papa non est astrictus, quin possit cum aliquo dispensare, ut ad laxiorem regulam transferatur, casu rationabili superueniente.

QVAE.

QVAEST. LXXI. DE DISPENSATIONE PER ORDINATIONEM.

ULTERIVS considerandum est de ordinatione. Circa quod quaeruntur Quatuor.

Primo, Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio studiorum.

Secundo, Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio officiorum.

Tertio, Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio Religionum.

Quarto, Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio pralationum.

ARTICVLVS I.

UTRUM ORDINATIO STUDIORUM spectet solum ad Papam.

Vide cap. 1. cap. Quia nonnullis, & c. Super specula, & nota ibi per gloss. & Doctores ext. de Magistris.

AD PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod non solum spectat ad Papam ordinatio studiorum. Studium namque primo fuit ordinatum in Aegypto. Ibi namque Gens Sacerdotum primo vacare vita est ad inuentionem scientiarum, ut Philosophus dicit 1. Meta. Non ergo solum spectat ad Papam studia ordinare.

Arif. 1. Met. cap. 1. sub finem.

2 Præterea: Ad Papam non spectat ordinare illud, in quo committitur simonia: sed non potest ordinari studium per Papam, nisi Ecclesiasticum beneficium promittatur legentibus. Ergo committitur ibi simonia.

3 Præterea: Illa, quae proponuntur populo Christiano solum credibilia, non debent tradi sub studio scientiae, ex quo scientia de eis acquiri non potest: sed quae continentur in sacra Theologia proponuntur populo credibilia, non scibilia. Ergo non debent ordinari Magistri Theologi, qui ipsam doceant.

† Vide Concil. Trident. sess. 5. de reform. c. 5. & sess. 23. de refor. c. 18.

IN CONTRARIVM est. quod scribitur extra de Magistr. vbi mandatur, quod in qualibet cathedrali Ecclesia Magister vnus ordinet Theologus, qui Sacerdotes, & alios in sacra pagina doceat. & in c. Super Specula, strictè præcipitur, ut à Prælatibus Ecclesiarum, & capitulis aliqui dociles ad Theologiae perfectionis studium destinentur.

RESOLVTIO.

Studiorum ordinatio ad Papam spectat, propter

errorum vitiationem, eorundem curationem, iudiciorum terminationem, & populorum dominationem.

RESPONDEO, dicendum, quod fides Christiana, cuius Papa est caput, & director multis modis iuuatur, & promouetur per ordinationem studiorum. Primo quidem in errorum vitiatione. Non enim possunt errores vitari, & reprobari nisi cognoscantur. Unde ex defectu scientiae provenit error colendi multos Deos: ut non cognoscentes, quis esset omnium artifex: aut ignem, aut aerem, aut gyrum Stellarum, aut Aquam, aut Solem, aut Lunam rectores orbis terrarum Deos esse putauerunt, ut scribitur Sap. 13. Secundo, in vitiorum curatione. sicut enim vitiosi non curantur, nisi per virtuosos: sic stulti, quorum est infinitus numerus, non curantur nisi per sapientes. Unde scribitur Sap. 6. quod multitudo sapientium sanitas orbis terrarum est: & Rex sapiens populi stabilimentum est. Tertio, in iudiciorum terminatione. Non enim aliter iuste iudicia terminari possunt, nisi per sapientum discussionem. Unde Salomoni dictum est 3. Regum 3. Quia postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium; ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens, & intelligens. Quarto, in regnorum, & populorum dominatione. Non enim possunt, qui præsent, iuste dominari, & imperare subditis, nisi intellectu vigeant, & scientia. Unde scribitur Sap. 8. Per sapientiam habeo claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, & iuuenes. Disponam per ipsum populos, & nationes mihi erunt subiectæ. Propter ista ergo prouidè de ordinatione studiorum decretalis facta est in Concilio Lateranensi, & postmodum per Innoc. III. confirmata, quamuis malè seruatur: Modicum enim est vile bonos canones condere, & eos per negligentiam non seruare.

† De qua in c. 1. & c. quia nonnullis, ext. de Magistris.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa ordinatio studiorum in Aegypto fuit primo circa mathematicas scientias. quae, ut dicit August. 2. de doct. Christ. vtilis sunt ad sacram Theologiam intelligendam. & quamuis illi sacram Scripturam ignorarent: ipsam tamen figurabant propter duo.

Primo, propter scientiarum illarum inuentores, qui Sacerdotes fuerunt, stipendia à communitate recipientes, & liberi à censu iudiciali existentes. Unde super illo verbo Genes. 47. Subiecitque Pharaoni Ioseph omnem terram Aegypti, præter terram Sacer-

Tom. 3. cap. 18.

Sacerdotū, quæ à Rege tradita fuerat eis. dicit glossa, q̄ hoc significabat terram Ecclesiæ, in qua veri sunt Sacerdotes, liberam esse à censu iudiciali, quæ verò diuino indefinenter pascitur, nec dānum panis spiritalis sustinebat. Ex quo habetur, q̄ possessiones Ecclesiæ, postquam à Regibus Deo sunt mancipatæ, distrahī nō debēt, & in nullius bonis sunt cōputandę. Secundo, propter modum tradendi. quia tradiderunt scientiam per quasdam similitudines, & figuras, quod est proprium Theologiæ. Vnde Philosophus in Meta. dicit illos theologizasse, eo quod metaphoricè, & figuratiuè locuti sunt.

Arist. 3. Metaph. text. c. 15.

Ad secundum est dicendum, q̄ si alicui committitur spiritalis potestas, ex officio obligatur ad docendum. Si verò de redditibus Ecclesiasticis sua stipendia percipiat: similiter non debet aliquid de sua doctrina recipere. vtroque enim modo si ex pacto aliquid recipitur pro vsu spiritalis potestatis, cum ex debito suscepti beneficij debeat doctrinam impendere, non intelligeretur tunc sua opera locare, sed potius vsu spiritalis gratiæ vendere, quod sine nota simoniæ esse non potest. Ille vero, qui habet scientiam, & non suscipit officium, vel beneficium, ex quo obligetur ad docendum; licitè potest pretium suæ doctrinæ recipere; non quasi scientiam vendens, sed sicut sua opera locans. Vnde dicit Aug. in epistola ad Macedonium, quod non ideo debet iudex vendere iustum iudicium, nec testis verum testimonium: quia vendit aduocatus iustum patrocinium, & iuris peritus iustum consilium. quia illi ad vtrāque partem ad examen exhibentur: Illi vero ex vna parte consistunt.

Epist. 54. Tomo 2.

Ad tertium est dicendum, quod quæ in sacra Scriptura continentur, per humanam rationem inuestigabilia non proponuntur inferioribus de Ecclesia, tamquam per humanam rationem inuestigata: sed potius, vt credibilia, & à Deo reuelata. Per superiores tamen, per studium, & exercitium scientiæ credibilia explicantur, & declarantur. Scibilia vero docentur, & probantur.

ARTICVLVS II.

UTR. SOLVM AD PAPAM spectet ordinatio officiorum.

Vide cap. 1. dist. 22. & c. Perlectis 25. dist. & cap. Cum olim, & ibi glossa, & Doctores extra. de consuetudine.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ non solum ad Papam spectet ordinatio officiorū. quia terrena potestas multa officia habet: sed talia non ordinat Papa. Ergo non solum spectat ad eum ordinatio officiorum.

2 Præterea: Ordinare officia, spectat ad quæ pertinet conferre beneficia. Sed beneficia temporalia spectat conferre ad Imperatorem, vel Regem: ergo & ad eos spectat similiter ordinatio officiorum.

3 Præterea: Ille non est ordinator officiorum, con-

tra cuius ordinationem distribuuntur officia. Sed 89. dist. cap. Singula. Præcipitur, vt vni personæ duo officia non committantur, cum tamen multa officia committantur vni.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 25. dist. cap. Perlectis.

RESOLVTIO.

Officiorum Ecclesiasticorum ordinatio ad Papam solum spectat, qui Christi Vicarius, eiusdemque ordinationum executor est.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sicut Hugo 2. lib. de Sacramētis dicit, q̄ Ecclesia corpus Christi est, viuificata vno spiritu, & vna fide. Sicut ergo (dicente Apostolo) in corpore humano singula quęque membra propria, & discreta officia habent, & vnumquodque non sibi soli agit, quod solum agit. sic in corpore Ecclesiæ dona officiorum distributa sunt, & tamen unusquisque non sibi soli habet illud, quod solus habet. Istorum autem officiorum principalis distributor est ipse Christus, dicente Apostolo ad Eph. 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundū mensuram donationis Christi, qui dedit quosdā quidem Apostolos; quosdā autem Prophetas: alios vero Euangelistas; alios autem Pastores, & Doctores in ædificationem corporis Christi. Executor autem ordinationum istorum officiorum est ipse Papa, qui vice Christi aliquos ordinat loco Apostolorū, per quos Christi doctrina fit testificanda: aliquos loco Prophetarum, per quos fit exponenda: aliquos loco Euangelistarum, per quos fit scribenda, & declaranda: aliquos loco Doctorum, per quos fit prædicanda: & aliquos loco Pastorū, per quos fit executioni mandanda. Hunc ordinem officiorum Ecclesiæ Regina Sabba venit à finibus terræ videre. De qua dicitur 3. Regum 10. q̄ videns domum (puta Ecclesiam) quā Salomon Christus figurans ædificauerat, vt cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordinem ministrantium, vestesque eorum, & pincernas, & holocausta, quæ offerre bant in domo domini, non habebat vltra spiritum, sed dixit: Beati viri tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam.

1. Cor. 12.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod quæcunque officia ordinat terrena potestas, potest ordinare spiritalis potestas, sed non econuerso. Similiter spiritalis potestas potest officia terrenæ potestatis corrigere, & remouere: officia verò spiritalis potestatis per terrenam, nec corrigi, nec amoueri possunt.

Ad secundum est dicendum, quod sicut dicit Hugo secundo libro de Sacramētis: Omnia beneficia, quæ confert terrena potestas: potest conferre spiritalis. Habet enim terrena potestas sub se Duces, & Comites, Præfectus, & Magistratus, qui omnes à prima potestate spiritali auctoritatē sumunt, à qua ipsa prima terrena potestas deriuatur.

Ad tertium est dicendum, quod regulariter duo officia

officia non debent committi, nisi vni de communi iure. Papa tamen, qui est iuris conditor, huic legi nō tenetur. quia potest plura vni committere, vel propter personæ, cui committuntur idoneitatem: vel propter officialium paucitatem, seu propter Ecclesiæ necessitatem.

bet, vel modo, quo non debet, vt dicit Glo. super illo verbo Colossens. 2. Habent quidem rationem sapientiæ in superstitione. Propter ista ergo tria solius Papæ est Religionem ordinare, & ordinatas approbare. quia solus ipse habet considerare vniuersalē Ecclesiæ promotionem. Semper enim artifex supremum finem considerans habet omnes inferiores ad illum finem dirigere, & ordinare; vt dicit Philosophus 1. Ethic. Et cum ipse supremum perfectionis gradum in Ecclesia teneat: ipse solus habet alijs vias ad perfectionem tenendi ostendere. Similiter solus ipse habet illa, quæ ad diuinum cultum pertinent vniuersaliter ordinare.

ARTICVLVS III.

UTRUM SOLVM AD PAPAM spectet ordinatio Religionum.

Vide cap. fin. extra de Religios. domib. & c. 1. de Relig. domib. lib. 6. & extrauagantem Ioan. 22. incip. Sancta Romana de religiof. dom. & in his locis gloss. Abb. Ioan. And. Gemin. & alios.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ nō solum ad Papam spectet ordinatio Religionum. Incipit. n. Papatus post Petrum. Sed ante Petrum fuerunt multi Religiosi. Scribitur enim Actū 2. Quod erant in Hierusalem Iudei viri Religiosi ex omni natione, quæ sub cælo est. Non ergo spectat solum ad Papam Religionem ordinare.

2 Præterea: Religio ponitur esse quædam virtus moralis: Sed ordinare virtutes morales spectat ad Politicum, & ad Philosophum moralem. Non ergo spectat ad Papam.

3 Præterea: Religio nominatur ab ordinatione illius, à quo Religio fundatur. Sicut Religio beati Benedicti, Religio Beati Augustini, Sancti Francisci, Sancti Dominici. Non nominatur autem aliqua Religio à Papa. Ergo non solum ad ipsum spectat Religionū ordinatio.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de Religio. domi. capitulo: Ne nimia Religionū diuersitas.

RESOLVTIO.

Solius Papæ est Religionem ordinare, & ordinatas approbare. Ipse enim solus vniuersalem Ecclesiæ promotionem considerare debet.

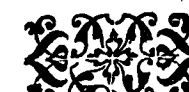
RESPONDEO, dicendum, q̄ in Religione tria considerantur. Primo, ex parte Ecclesiæ, promouo. nam quælibet Religio ordinari debet principaliter ad cultum Dei, & ad promotionem Ecclesiæ. Secundo ex parte Religionem intrantium: consideratur charitatis perfectio. quia quælibet Religio est quædam via tendendi in perfectionem charitatis. Tertio ex parte diuini cultus, ad quem Religio instituitur, consideratur debita ordinatio. Opponitur enim Religio superstitioni, quia superstitio non est aliud, nisi Religio supra modum seruata. quia cultū diuinum superstitiosus vult impendere, cui non de-

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ communiter omnes, qui Deum colunt, possunt Religiosi appellari. Vnde quia soli Iudei ad cultum vnius Dei dediti erant; Religiosi nominati sunt. proprie tamē Religiosi dicuntur, qui totam vitam eorum diuino cultui dedicant, & à mundanis negotijs se abstrahentes per professionem, & habitus protestationem, vel diuinæ contemplationi, vel animarum instructioni, vel alicui fructuoso operi ad eorum perfectionis executionem, & Ecclesiæ promotionem insistant.

Ad secundum est dicendum, q̄ sicut dicit August. 5. cap. de vera Relig. Quocunque modo se habeat Philosophorum iactantia loquentium de virtutibus; illud tamen intelligere facile ad Religionem Christianam ab eis non esse quærendam, quia ipsi eadem sacra suscipiunt cum populis nationum, & de suorum deorum natura, ac summo bono diuersas, contrariasque sententias in scholis suis teste eadem multitudine personabant, q̄ si hoc vnum tantum vitium Christiana Religio in eis sanatum videret: ineffabili laude prædicandam esse eorum doctrinam, neminem negare oportet.

Ad tertium est dicendum, quod tota Religio Christiana à Papa nominatur. quia nominatur à Christo, cuius Vicarius ipse existit. Religionem aliarum particularium quæcunq̄ ab eorum fundatoribus specialibus nominentur: Religionem tamen dici non debent, nisi quatenus sunt per ordinationem Ecclesiæ approbatæ, & confirmatæ. secundum enim Ambrosio superstitio, & non Religio est, quando traditioni humanæ nomen Religionis applicatur. Vnde quicquid Deo exhibet contra modum diuina auctoritate ab Ecclesia institutum, magis superstitiosus, quam Religiosus est dicendus.

ARTICVLVS III.

UTRUM SOLVM AD PAPAM spectet ordinatio praelationum.

Vide gloss. Atchidia. Præpositum, & Turrecrema. in c. Cleros 21. dist. & in c. 1. 22. dist.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum ad Papam spectet ordinatio Prælationum. quia antequam esset Pater, fuit prælatio. Semper enim Angeli Angelis: dæmones dæmonibus: homines hominibus præfuerunt, & præterit vsque ad finem mundi, ut dicit Glossa 1. Cor. 15.

2 Præterea: Apud Gentiles, qui non subijciuntur Papæ, fuerunt prælationes. quia quos nos dicimus Episcopos, & Archiepiscopos: ipsi dicunt flamines, & archiflamines. Non ergo solum ad Papam spectat ordinatio Prælatorum.

3 Præterea: Prælati dicuntur, quia præfunt. Sed multi præfunt in dominio seculari. Ergo non solum ad Papam spectat omnes Prælationes ordinare.

4 Præterea: Prælationem quis consequitur per electionem. Magis ergo Prælationes debent ordinari per Electores, quam per Papam.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 21. distinct. cap. Cleros. Vbi dicitur, quod Summus Pontifex Sacerdotes, & Leuitas efficit. ipse omnes ordines Ecclesiasticos disponit. ipse, quid vnusquisque facere debeat, in Ecclesia ostendit, præcipit, & mandat.

RESOLVTIO.

Solius Papæ munus est omnes Prælationes, & omnia Domina ordinare. ipse enim Vicarius Christi est, à quo omnis Prælatio de iure ordinatur.

Aristot. 12. Metaphys. c. 5.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Philosophus 12. Metaph. Entia nolunt malè disponi. ideo sicut in quolibet genere est dare vnum primum, à quo alia regulantur, sic in toto vniuerso oportet dare vnum Principem, in quem omnes principatus reducuntur. In toto autem humano genere supremum gradum tenet ipse Christus per humanita-

Etem assumptam, & in toto vniuerso ipse Deus. Unde, sicut omnis potestas ordinatur à Deo, quia omnis prælatio à Deo est, & quæ à Deo sunt ordinata sunt, siue sit in Angelis, siue sit in dæmonibus. sic in toto humano genere prælatio de iure ordinari non potest nisi à Christo. Vicarius autem Christi in tota præfenti vita est ipse Papa, ad quem de iure spectat omnes Prælationes, & omnia dominia in toto humano genere ordinare vice Christi, quantum ad multos casus.

Primo, quantum ad eorum translationem.

Secundo, quantum ad eorum depositionem.

Tertio, quantum ad ipsorum renunciationem.

Quarto, quantum ad eorum confirmationem.

Quinto, quantum ad exemptionem.

Sexto, quantum ad depositorum restitutionem.

Septimo, quantum ad nouorum constructionem.

Potest enim Episcopatum ordinare, vbi prius non erat, & reuocare vbi prius erat.

Octauo, quantum ad duorum in vnum unionem. quia potest plures in vnum vnire, & vnum per plures diuidere.

Nono, quantum ad dignitatum non vacantium collationem.

Decimo, quantum ad Imperatorum, & Regum omnium, & Principum institutionem, & destitutionem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod quamuis prælationes fuerint ante, quam esset Papa, in se non tamen fuerunt ante illum, cuius auctoritate Papa fungitur. qui sicut ex merito suæ passionis meruit super omnes Angelos exaltari; sic meruit omnes Angelos, & homines suo imperio subiugare.

AD secundum est dicendum, quod apud Gentiles sunt prælationes, quas licet non recognoscant à Papa de facto: recognoscere tamen tenentur de iure, illo scilicet iure, quo omnes tenentur subijci Christo.

AD tertium est dicendum, quod quamuis in seculari dominio multi præfunt; eorum tamen institutio, & destitutio, iusta causa superueniente, non nisi ad Papam spectat.

AD quartum est dicendum, quod sicut electores secundum ordinem à Papa institutum Prælatos eligunt: sic Prælatos confirmare, vel deponere non nisi ad Papam ordinationem spectat.

QVAE-

QVAEST. LXXII. DE DISPENSATIONE PER PROVISIONEM.

NUNC videndum est de provisione. Circa quod queruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Papa peccet providendo de beneficio Ecclesiastico bono, dimisso meliori.

Secundo, Vtrum Papa peccet providendo compatriotæ, & domestico magis, quam extraneo.

Tertio, Vtrum Papa peccet non providendo Theologiae Magistris religiosis, unde decenter possint viuere.

Quarto, Vtrum si Religioso per Papam sufficienter est prouisum, eleemosinam receptam iuste possit retinere.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA PECCET, PROVIDENDO BONO, DIMISSO MELIORI.

Vide Concil. Trident. sess. 24. de reformatione. cap. 18. Coaruiam in regula, peccatum, de regul. iur. lib. 6. par. 2. relect. 6. 7. & Sotum lib. 3. de iust. & iure. q. 6. art. 2.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa peccet providendo bono, dimisso meliori. Scribitur enim extra de præben. Graue nimis, & absurdum est, quod quidam Ecclesiarum Prælati, cum possint viros idoneos ad Ecclesiastica beneficia promouere, assumunt indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur.

2 Præterea: Præferre vnum bonum pluribus, est peccatum: sed melior tenet duos gradus bonitatis: puta boni, & melioris: bonum verò vnum solum. peccatum est ergo providere bono, dimisso meliori.

3 Præterea: Papa non tenetur de Ecclesiastico beneficio providere alicui nisi ratione scientiæ, vel sanctitatis, vel iustitiæ æquitatis. Si ergo Papa præfert bonum illi, qui est melior aliquo istorum trium, ve videtur, semper est peccatum.

IN CONTRARIVM est. quia qui est sufficiens, ut eligatur ad officium: sufficiens est, ut provideatur sibi de beneficio: Sed sufficit eligere bonum ad officium, sicut patet extra de elect. dimisso meliori. Sine peccato ergo per Papam provideatur bono, dimisso meliori.

RESOLVTIO.

Provisio boni, dimisso meliori, sine peccato esse non potest, si in provisione causa principalis est Ecclesia prouiso: si autem causa principalis sit Personæ prouiso; & causa annexa est Ecclesie prouiso, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod cum Papa provideat de Ecclesiastico beneficio alicui, vel intendit providere personæ, vel Ecclesie. Si igitur in provisione principalis causa est providere Ecclesie, & prouiso personæ est causa annexa; puto, quod supposita æquali facilitate, peccatum est providere bono, dimisso meliori. cum enim iura dicant, quod sufficit providere bono, & idoneo, (subintelligitur, nulla comparatione facta ad meliorem: sed comparatione facta, & æquali facilitate supposita, ex deliberatione providere bono, dimisso meliori, sine corruptione appetitus esse non potest. Si verò in provisione principalis intentio est providere personæ, & prouiso Ecclesie est causa annexa; puto, quod sine peccato potest providere bono, meliori dimisso. Nam supererogationis, & consilij est Ecclesie providere de meliori. præcepti vero est providere de bono, & idoneo. Si ergo Papa vult providere personæ principaliter: aut quia ipse, vel sui Ecclesie seruiert, aut propter supplendam eius indigentiam, ex quo non transgreditur præceptum de providendo Ecclesie, licite (ut puto) fieri potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in illa decretali non fit comparatio de bono ad meliorem, nec de provisione personæ, & Ecclesie: sed de bono ad indignum respectu Ecclesie solum: quod patet per illud, quod sequitur. Volentes ergo huic morbo mederi præcipimus, ut prætermittis indignis, idoneos assumant, qui Deo, & Ecclesie velint, & valeant impendere famulatum.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Aug. ad Macedonium: illum dicimus bonum, cuius bona prævalent; & illum optimum, qui minimè peccat. Potest autem esse, quod aliquis pauciores gradus bonitatis habeat, quam alius extensiuè: ex causa tamen rationabiliter intensiuè, vnus gradus bonitatis eius præferendus est pluribus alterius.

AD tertium est dicendum, quod cum est principalis intentio providere Ecclesie, non est sine corruptione appetitus providere bono, dimisso meliori, quantum ad illa tria superius dicta, cum in eis principaliter consistat promotio Ecclesie.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA PECCET,
prouidendo Compatriotæ, & domesti-
co magis, quàm extraneo.

D secundum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ Papa peccet prouidendo Compatriotæ, & domesti-
co magis, quàm extraneo: quia
bona communia sunt cõmuni-
ter dispensanda: sed bona Ecclē-
siæ sunt bona communia, vt scri-
bitur auctoritate Ambro. 23. q. 8. cap. Conuenior.

2 Præterea: In prouisione spiritualis beneficii cau-
sa spiritualis debet considerari: sed patria, vel fami-
liaritas est causa carnalis, non spiritualis.

3 Præterea: Scandalum multorum Papa debet ma-
ximè vitare: Sed multi scandalizantur, cum Compatriotis, & familiaribus Papæ, vel Prælati magis prouidetur, quàm alijs. Est ergo hoc maximè vitandum.

IN CONTRARIUM est Apost. 1. Tim. 5. Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit: & est infideli deterior. Et Aug. dicit 1. de doct. Christiana cap. 28. cum omnibus hominibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus quasi quadam sorte ubi iunguntur.

RESOLVTIO.

Temporale familiariori, & interiori est conferendū; spirituale verò sufficientiori, & digniori: causa licita, & honesta præmissa, locoq. considerato.

RESPONDEO, dicendum, quod in prouisione Ecclesiastici beneficii, vel potest attendi beneficium, quod confertur, vel intentio conferentis, vel locus, in quo confertur. Si consideretur beneficium, quod confertur, cum sit spirituale, nõ debet dari nisi pro officio: quanto ergo quis est sufficientior, & dignior in officij administratione, tanto citius meretur beneficii prouisionem, ita q̄ secus est de prouisione beneficii temporalis, & spiritualis. quia temporale quanto familiariori, proximiori, & intimiori: tanto citius ex ordine naturæ, & charitatis est prouidendū, vt loquuntur auctoritates Apost. & Aug. superius adductæ. Spirituale vero beneficium non quanto proximiori, vel propinquiori, sed quanto sufficientiori, & digniori, tanto citius est conferendum. Si vero consideretur intentio prouidentis, aut prouidet Compatriotæ, & domestico ex aliqua causa debita magis, q̄ extraneo, vt puta propter eius maiorem paupertatē, vel propter receptum honestum obsequium: puto, q̄ non peccat. Si verò faciat hoc ex causa illicita, & indebita, vt præcisè propter Patriæ affectionē, vel consanguinitatē, vel propter cumulandas eius diuitias, peccat. non caret talis prouisio. Considerandus est similiter locus, in quo prouisio fit, quia in tali loco

Tomo 3,

Vide Conc. Trid. superiorij articulo citatum.

E potest prouideri de beneficio alicui extraneo, vbi in administratione officij propter ignorantiam linguæ, & inconuetudinem Patriæ non esset idoneus deseruire domesticus, & econuerso in tali loco posset prouideri propinquus, & Compatriotæ in quo prouidere extraneo infructuosum, & damnosum esset Ecclesiæ.

Et per hoc patet responsio ad rationes in oppositum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PECCET,
Magistris, & Theologis non prouidendo, vnde deceter possint viuere.

Vide notata per Doctores in 1. & cap. Quia nonnullis de Magistris, & Conc. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. & Horat. Lutium tract. de priuilegijs scholarium, priuilegio 88.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non peccet, Magistris, & Religiosis non prouidendo, vnde deceter possint viuere. Quia Papa nõ debet præbere Magistris causam distrahendi animum à studio, & à contemplatione veritatis, ad quam principaliter sunt ordinati. Sed prouisio beneficiorum est causa distractionis animorum à studio. Vnde Plato peregrinatus est extra Græciam: & Socrates, & multi Philosophi temporalia dimiserunt, ut quietius possent contemplationi vacare.

2 Præterea: Religiosi sunt astricti voto paupertatis, à quo non aboluuntur per Magisterium. Non est ergo eis conferendum aliquod beneficium, ex quo tale votum relaxetur.

3 Præterea: Beneficium Ecclesiasticum non potest dari nisi propter officium. Sed Magistri Religiosi nõ possunt officia administrare in Ecclesia, vt sint Canonici, vel Archidiaconi. Non potest ergo eis de beneficio prouideri.

IN CONTRARIUM est, quia extra de Magistris, cap. Quia nonnullis. Scribitur, q̄ ad institutionem Sacerdotum, & aliorum Theologi Magistris institui debent, qui nihil exigat pro doctrina, sed eis de Ecclesiasticis prouentibus prouideatur. Planū est autem, q̄ Magistri Religiosi docent Sacerdotes, & alios volentes doceri sicut alij. Peccatum est ergo, prouisionē per canonem Magistris taxatam eis subtrahere.

RESOLVTIO.

Magistris Theologis pie, ac sanctum prouidendum est, vnde viuere deceter possint.

RESPONDEO, dicendū, q̄ sicut scribitur 24. q. 1. c. A recta. Sancta mater Ecclesia à tramite Apostolicę traditionis numquam recessisse probatur. fuit autem

ARTICVLVS IIII.

UTR. RELIGIOSUS, CUI PER
Papam est sufficienter prouisum, receptā
elemosinam iuste retinere possit.

Felinus in cap. Cum dilecta, de rescript. num. 18. Philippus Francus, & alij, in cap. 2. ne clerici, vel Monachi, lib. 6. Horatius Lutius tract. de priuileg. scholarium priuileg. 87.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod si per Papam Religioso sufficienter est prouisum, receptam elemosinam retinere iuste non possit, quia elemosina datur ad subleuandā indigentiam recipientis. Ille ergo, qui non indiget, tenetur ad restitutionem.

2 Præterea: Clericus acquirens beneficium ex peccato simulationis tenetur illud reddere: quia nõ intrat per ostium. Ergo similiter recipiens elemosinā sub prætextu paupertatis tenetur ad restitutionem.

3 Præterea: Defraudare pauperē est peccatū æquipollens homicidio. Iuxta illud Eccl. 34. Panis egenium vita hominis est. qui defraudat illum, homo est sanguinis. Non ergo potest licitè retineri.

IN CONTRARIUM est, quia quod datur pro benedictione, iuste retinetur: sed elemosina pro benedictione datur, sicut patet per Apostolum 2. Corinth. 9.

RESOLVTIO.

Religioso si sufficienter prouisum fuerit secundum vnā circumstantiam, & non secundum aliam, ab eo elemosina retineri potest: si autem secundum omnem statum, & personę conditionem, ipsa elemosina pauperibus dari potest.

RESPONDEO, dicendū, quod sicut patet per Philosophum 2. Ethic. Medium in virtute nõ accipitur secundum æqualem distantia ab extremis, sed secundum debitam proportionē circumstantiæ, quam facit recta ratio. vnde non oportet, q̄ mediū virtutis sit inter superfluum, & diminutum. Potest. n. esse, q̄ aliquis moderatus cibus, qui vni est sufficiens, alteri sit superfluum, vel diminutus. Si ergo alicui Religioso, vel alteri sufficienter est prouisum secundum vnā circumstantiam, & non secundum aliam, posset elemosinam receptam iuste retinere. Sed si secundum omnem conditionem status, & personę sufficienter prouisum est sibi, puto q̄ elemosinam receptam nõ potest in proprios vsus conuertere, sed teneretur pauperibus largiri. Dicit enim Hierony. super illo verbo Mat. 17. Staterem illum sumēs da illis pro mercede, vt non scandalizemus eos: Si quis obijcere voluerit: Er quo Iudas in loculis portabat pecuniā? quare de illa pecuniā tributum non est solutū? Rñdebimus. quia rem pauperum in vsus suos conuertere dominus nefas putauit, nobisq. idem tribuit exemplum.

Arist. 2. Eth. cap. 6. & 7.

In Math. lib. 3.

autem Apostolica traditio, vt scribitur Act. 2. vt de prouentibus communibus à Christi fidelibus oblati prouideretur vnique, sicut vnique opus erat. Cum tali ergo moderamine Ecclesiastica beneficia, & prouentus Ecclesiastici sunt dispensandi, vt neminem ita releuando diuitem faciant, q̄ multorum detrimētum, non circumspiciendo in paupertatis miseriam nonnullos deiciant illud Apostoli 2. Cor. 8. ad memoriam reuocantes: non enim volumus, vt alijs sit remissio, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate in presenti tempore vestra abundantia illorum inopiā suppleat. Vnde puto, quod pie, & sancte ageretur, quando illa decretalis, extra de Magistr. cõ omnibus, qui ad Magisterium assumuntur Theologie, tam secularibus, quàm Religiosis, obseruaretur. Nec dubito, q̄ ex inde magnum profectum Christi fideles consequerentur, ex quo eis daretur causa, vnde semper se studio præoccuparent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ bona temporalia sunt quædam instrumēta virtutis. Virtus autem consistit in medio. vnde tam abundantia temporalium, quàm eorum inopiā actum virtuosum speculationis, & studij impedit. Propter quod sicut Religiosi, qui ad magnas prælationes assumuntur, distrahuntur à studio scientiæ, sicut experimentaliter videmus: sic Magistri Religiosi, quibus nihil prouidetur, ex carentia necessariorum, coguntur se à studio distrahere, quia non potentibus viuere melius est necessaria vitæ procurare, quàm philosophari.

AD secundum est dicendum, q̄ propter prouisionem aliquorum prouentuum necessariorum ad vitam Religiosi Magistri non absoluerentur à voto paupertatis, maximè cum ipsi non solum eorum necessitati, verum etiam aliorum utilitati per eorum doctrinam teneantur intendere, cui intendere nõ possunt sine Scripturis, & chartis, & alijs, quę faciūt ad traditionem scientiæ. Dicit enim Volutianus in Epistola ad Aug. Parum est nobis sic à te instrui, vt tibi sit liberando satis. ingenium quippe, & eloquium tuū tam excellens, tamq. luculentum prodesse debet etiā ceteris.

AD tertium est dicendum, quod non esset necessarium, vt Religiosus Magister, cui assignarentur aliqui prouentus Ecclesiastici, efficeretur Canonicus, vel Archidiaconus, seu etiam Episcopus, sed seruaretur forma illius decretalis extra de Magistr. vbi sic dicitur: Assignetur autem cuilibet Magistrorum à capitulo prouentus vnus præbendæ, & pro Theologo à Metropolitanano tantundem: non q̄ propter hoc canonicus efficiatur, sed tam diu redditis ipsos percipiat, quādiu perstiterit in docendo: & si vna Ecclesia non posset sic prouidere, posset tota diocesis in hoc grauari pro utilitate fidei.

Ep. 2. To. 2

* al. si

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q in aliquo pot suppleri indigentia vnus, in quo non potest sup pleri indigentia alterius. Vnde ex quo liberaliter eleemosina tributa est, ex necessitate iuste retinetur, ex cupiditate vero damnabiliter.

AD secundum est dicendum, quod acquirens beneficium per simulationem bonitatis non tenetur illud reddere; tenetur tamen penitere de simulatione, per quam iniuste acquisiuit decipiens conferentem. non tamen fuit error personae, sed qualitat. Sic recipiens elemosinam sub praetextu paupertatis tenetur de cupiditate penitere, non tamen tenetur ipsam restituere, sed pauperibus largiri.

AD tertium est dicendum, quod non solum de elemosina recepta, sed de propria substantia, dummodo superfluum retineatur, defraudatur pauper. Vnde neutrum potest retineri sine peccato.

AD quartum est dicendum, quod si quis emit merces tempore, quo non nisi quinque libras valent, & promittit se illis, a quibus illas merces accipit, sex libras statuto termino soluturum, non facit contractum usurarium, quamuis peccatum incurrat. Dispensat ergo in casu Papa, quod usura fiat.

QVAEST. LXXII. DE DISPENSATIONE PER CONCESSIONEM.

DEINDE considerandum est de concessione. Circa quod queruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa sine peccato possit concedere in casu fieri vsuras. Secundo, Vtrum Papa sine peccato possit concedere fieri vsuras cum infidelibus, & publicis hostibus Ecclesie.

Tertio, Vtrum Papa sine peccato possit alicui concedere decimas laicorum.

Quarto, Vtrum Papa possit sine peccato Regi Francie, vel alteri Principi, concedere decimas clericorum.

Quinto, Vtrum Papa possit decimas Ecclesiarum sibi ipsi concedere in proprium usum.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT sine peccato concedere, fieri vsuras.

S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 1. Sotus lib. 8. de iust. & iure. q. 7. art. 1. Iason in l. 1. C. de sum. trinit. & fide catho. vbi communiter Legistae.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato possit concedere, fieri vsuras. Scribitur enim extra de vsu. cap. Salubriter, quod licet marito retinere fructus rerum obligatarum sibi pro dote a locero, & in sortem non computare, & ibidem. C. Conquestus, habetur, quod licet domino feudi res feudales in pignus accipere, nec tenetur fructus computare in sortem.

Præterea: Iuste exigitur ab homine illud, ad quod voluntarie se obligat. Cum ergo debitor voluntarie obliget se ad vsuram, iuste exigitur sine peccato.

Præterea: Licet in casu necessitatis furari. Ergo multo magis licet in casu necessitatis ad vsuram mutuum.

Præterea: Usura est quicquid ultra sortem recipitur, sicut scribitur 14. q. 3. quicquid forti accidit usura est. Sed scribitur extra de vsuris, cap. In ciuitate tua, quod si quis emit merces tempore, quo non nisi quinque libras valent, & promittit se illis, a quibus illas merces accipit, sex libras statuto termino soluturum, non facit contractum usurarium, quamuis peccatum incurrat. Dispensat ergo in casu Papa, quod usura fiat.

IN CONTRARIUM est, quia Papa non potest dispensare in eo, quod est diuina lege prohibitum. Sed scribitur Ezechie. 18. Qui ad vsuram non commodaerit, vita viuet, & non morietur.

RESOLVTIO.

Nullus usurarius contractus dispensationem admittere potest. Usura enim ex parte rei, qua datur: & ex parte vsus continet iniquitatem.

RESPONDEO, dicendum, quod in usura duo possumus intelligere. Primo, ipsam superabundantiam, quae requiritur ultra datum. Quicquid enim supra datur exigitur usura est, ut dicitur 14. q. 3. cap. Putant. Secundo causam, pro qua talis superabundantia datur. Nam datur pro vsu pecuniae mutuae, cum usura secundum etymologiam nominis dicatur quasi vsus aeris. Vtroque autem modo usura continet iniquitatem, ut in ipsa nullo modo possit fieri sine peccato dispensatio. Primo namque continet iniquitatem ex parte rei, quae datur, quia iniquum est, ut ad quem nullo modo pertinet rei periculum, ad ipsum pertineat lucrum. Secundo ex parte vsus, pro quo datur, continet iniquitatem: quia iniquum est, ut pro vsu rei meae exigatur a me pretium. Planum est autem, quod utrumque concurrat in contractu usurario. Nam usura consistit proprie circa mutuum. In mutuo vero plene transfertur dominium rei, quo ad proprietatem, & vsum. Dicitur enim mutuum eo, quod de meo fit tuum, quia ergo transfertur dominium quo ad rei proprietatem, totum periculum pertinet ad debitorem. Ad ipsum ergo debet pertinere

* al. Consi- derare.

* al. vsura.

vsura vnde dicitur.

Mutuum unde dicitur.

tere emolumentum. quia vero transfertur dominium quo ad vsum, ergo pro vsu rei suae non debet ab eo exigi pretium. omnis ergo contractus usurarius est peccatum, nec potest in eo fieri dispensatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in illo casu non est contractus usurarius, quamuis sit aliquid simile contractui usurario, quia non accipitur superabundantia pro vsu pecuniae, sed pro alia causa rationabili. Nam maritus accipit fructus rerum pro dote sibi obligatarum. Ideo non tenetur computare in sortem propter onera matrimonij, quae sustinet. Similiter Dominus feudi accipit fructus rerum feudaliu sibi obligatarum, nec tenetur in sortem computare, propter debita seruitia feudi, quae in eo tempore non percipit.

AD secundum est dicendum, quod non omne, ad quod quis voluntarie se obligat, iuste ab eo exigitur, nisi obligatio sit legitima. obligatio vero, qua debitor indigens se obligat creditori ad soluendas vsuras, quam quis sit legitima ex parte debitoris, non tamen est legitima ex parte creditoris, cum sit prohibita, & contra naturam rei.

AD tertium est dicendum, quod sicut in casu necessitatis licet mihi accipere rem alienam per actum, qui non est furto, sed est similis furto; sic puto, quod in casu necessitatis possem pecuniam mutare, ut pro superabundantia daretur mihi panis, si aliter habere non possem. nec tamen proprie dicenda esset usura, quamuis esset vsurae similis, quia illud, quod per superabundantiam acciperem, non esset alienum, sed mihi debitum in casu necessitatis.

AD quartum est dicendum, quod decretalis illa intelligit non esse contractum usurarium, si illud, quod superabundanter accipitur, referatur ad ipsius rei venditionem. Sed si referatur ad pretij soluendi expectationem, ut de pecunia soluenda tempore futuro, quo emptorem expectat pretium, recipiat, manifeste vsura committitur.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA SINE peccato vsuras fieri cum infidelibus concedere possit.

Præter citatos in articulo præcedenti vide Marquardum tract. de Iudaeis, & alijs infidelibus.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato possit concedere vsuras fieri cum infidelibus, & publicis hostibus Ecclesie. Scribitur enim 14. q. 4. auctoritate Ambro. c. Ab illo, quod ibi est ius vsurae, ubi est ius belli. quia cui iure inferuntur arma, illi legitime auferuntur vsurae. Sed contra infideles, & hostes publicos homo habet iustum bellum. Ergo iuste ab eis auferuntur vsurae.

Præterea: Papa potest concedere, ut ab hostibus, & rebellibus Ecclesie rapiantur bona temporalia. sed scribitur auctoritate Aug. 14. q. 4. c. Quid dicat. Non minus crudelis est, qui pauperem trucidat fenore, quam qui diuiti aliqua rapit. & ibidem subditur auctoritate Ambro. Rapinam facit qui vsuram accipit.

Præterea: Maius peccatum est occidere, quam ad vsuram accommodare. Sed licet occidere publicos hostes. Ergo licet ab eis vsuras exigere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de vsu cap. Super eo vero. Cum vsurarum crimen vtriusque testamenti pagina detestetur, super hoc aliquam dispensationem posse fieri, non videmus.

RESOLVTIO.

Usura cum infidelibus, aut Ecclesia hostibus per dispensationem admitti non debet, est enim contra naturam: & non nisi per familiaritatem, quae cum hostibus prohibetur, fieri potest.

RESPONDEO, dicendum, quod quaestio est dubia propter illud capitulum Ambro. quod ponitur 14. q. 4. c. Ab illo. quod quidem aliqui ad litteram dicunt esse intelligendum, puta, quod licitum sit laicis, quibus licitum est bellare, & arma portare ex præcepto superioris, ab hostibus vsuras exigere, non tamen ex cupiditate, sed zelo charitatis, ut sic macerentur vsuris, qui non possunt domari armis, quatenus desistant hostes, & persecutores esse. Vnde nec exigenda vsurae sunt ab eis, nisi quamdiu hostes sunt. Probant autem istud, quia ex quo indicitur contra eos iustum bellum auctoritate Papae, vel Imperatoris: iuste possumus eos occidere, & omnia bona eorum eis auferre, & nostra facere iure belli sicut scribitur 23. q. 2. c. Dominus noster. Nec refert si vel manifeste, vel occulte per insidias hostes deuincantur. quia nihil ad iustitiam interest, siue aperte, siue ex insidijs aliquis pugnet. iuste enim, ut dicit Aug. in bello insidijs homo vti potest. A simili ergo (ut dicunt) iuste ab hostibus possunt exigi vsurae, & quaecumque alia grauamina eis inferri. Sed istud communiter non tenetur, quia in vsura numquam inuenitur facta esse dispensatio in aliquo casu, & satis conuenienter. quia tale peccatum non solum est culpa propter nocumentum, quod infert, verum etiam quia est contra naturam rei, sicut dictum est supra. Similiter occisio, & rapina, & alia grauamina, quae inferuntur hostibus auctoritate Superioris, inferuntur eis iniuste non per contractionem amicitiae: Contractus autem usurarius sit voluntarie. Vnde sicut nunquam licitum est cum hostibus familiariter conuersari, & contractus cum eis facere, imo poena capitali secundum leges debet puniri qui hostem recipit: sic non est licitum cum eis contractus usurarios facere. Vnde puto, quod non cadit dispensatio, quod cum hostibus, vel infidelibus Papa concedat fieri vsuras.

cap. Siquis.

Q. x. Super Iosep.

Arist. 1. Polit. cap. 7.

3. 2. 209

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ad

Et Ambrosij tripliciter responderetur. Primo, q̄ ipse appellat vsuram quamcumque grauem extortionē, quæ possit fieri in nimia pensione domorum, vel in locatione prediorum, quibus grauaminibus infideles, & hæretici per fideles grauati quandoque conuertuntur. Secundo, q̄ illud capitulum non fuit Ambrosij, sed falso modo dictis eius est insertum. Tertio, q̄ Ambrosius non loquitur ibi assertiue, sed recitatiue. Recitat enim ibi permissionem factam iudicis, quibus fuit permittum cum illis posse scenerari ad euitationem maioris mali, contra quos iustum bellum habere poterant.

A d secundum est dicendum, q̄ quamuis vsura dicatur esse rapina interpretatiue. quia iustè retineri non potest, sicut nec rapina. non tamen est vere rapina, quia non auferitur, inuito Domino, sicut rapina.

A d tertium est dicendum, q̄ quamuis occidere maius peccatum sit in genere, quam scenerari, eo q̄ occidere importat nocentum in persona propria, vsura vero in rebus, quibus persona sustentatur, ita q̄ ratione effectus maius peccatum est. sed formaliter in se maius peccatum est vsura, cum importet deformitatem in natura rei. Vnde sic importat seculum semper suam malitiam, quod numquam potest bene fieri.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT sine peccato concedere alicui decimas Laicorum,

Syluester in summa verbo: Decima. q. 8. Abbas, & Felinus in cap. causam. de præscript. & glossa, & Doctores in cap. quamuis. de decimis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato alicui non possit concedere decimas laicorum. Quia laici sunt sub potestate Regum, & Principum secularium. Eis ergo iniuris Papa non potest concedere. Quia tunc esset furtum, in quo Papa dispensare non potest.

2 Præterea: Diuturna consuetudo obtinet vim legis. sed in aliquibus regnis raro, vel numquam fuit consuetudo, q̄ Papa concederet decimam laicorum alicui. Iam ergo præscriptio facta est, ut talis concessio de iure fieri non possit.

3 Præterea: Hugo dicit 2. libro de sacramentis, q̄ bona temporalia si qua sunt à Regibus, & laicis concessa Ecclesiæ, numquam sic elongantur à dominio terrenæ potestatis, q̄ si ratio postulauerit, pro eis non debeat patrociniū, & obsequium.

IN CONTRARIUM est. quia qui potest maius, potest minus. sed Papa potest compellere omnes laicos Reges, & Principes, & eorum subditos ad seruiendum Ecclesiæ in casu necessitatis. pro utilitate ergo Ecclesiæ potest decimas eorum concedere cui vult.

RESOLVTIO.

Papa omnium Laicorum decimas cui vult, dare potest: modo rationabilis adsit causa: & pro Ecclesiæ utilitate præsertim.

RESPONDEO, dicendum, q̄ ius naturale omnia facit communia in necessitate. ubi enim appropriatio rerum non fiat cum conseruatione naturæ; in tali casu, quod est proprium, fit commune. Ius vero diuinum facit omnia communia ex charitate, pro reuerentia diuini cultus. scribitur enim 1. Esdræ. 3. q̄ p̄ ædificatione templi Domini singuli dederunt pecunias latomis, & cæmentarijs, cibū quoq. potum, & oleum. Et 2. Esdræ. 4. scribitur, q̄ dederunt pecuniam lapidarijs, & fabris, & potum, & pabula cum gaudio: ac vnusquisque cum vna manu tenebat gladium, & cum alia faciebat opus. Sed ius ciuile facit omnia communia pro utilitate Reip. Vnde scribitur 1. Macha. 8. de Romanis, q̄ omnes obediebant vni, & non erat inuidia, neque zelus inter eos: ad Remp. promouendam. Ius ergo naturale propria facit communia in necessitate. Ius vero diuinum ex charitate, & ius ciuile ex Reip. utilitate. Planū est autem, quod Papa est omnis iuris interpres, & ordinator tamquā architector in tota Ecclesiastica Ierarchia vice Christi: Vnde quolibet iure potest, cū subest causa rationabilis, decimas omnium Laicorum, non solum subditorum, verum etiam Regum, & Principum, & dominorum recipere, & concedere pro Ecclesiæ utilitate, ac eos (si noluerint dare) compellere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod conueniens est, ut Papa, cum subest causa ad recipiendum decimas laicorum, & Reges, & Principes primo requirat, quatenus ab eorum subditis tales decimas exigat pro utilitate Ecclesiæ, qd̄ si urgente necessitate facere, contemnerent, iustè vtrosque possit sua auctoritate compellere, & pro tali contumacia bonos honorare, & proteruos deponere.

AD secundum est dicendum, q̄ ius Papæ numquam præscribitur. quamuis ergo non sit consuetudo dictas decimas à Laicis petere, quia nec sunt petendæ, nisi imminente Ecclesiæ necessitate, ius tamè petendi in casu semper residet penes Ecclesiam.

AD tertium est dicendum, quod Hugo vult patrociniū, & obsequium impendendum esse dantibus temporalia Ecclesiæ, non in dominij recognitione, sed in eorum subuentionem, & gratiarum actionem.

& sicut gratis sunt recipiendæ, ita gratis sunt erogandæ.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT sine peccato concedere Regi Franciæ, vel alteri Principi decimas Clericorum.

Præter citatos superiori articulo vide S. Thomam 2. 2. q. 87. art. 3.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine peccato non possit Regi Franciæ, vel alteri Principi concedere decimas clericorum, quia numquam minores recipiunt decimas à maioribus. Vnde Abrahā minor Melchisedech comprobatur. quia sibi dedit decimas, ut probat Apo. ad Heb. 7. sed Clerici, & Sacerdotes sunt maiores Regibus, & Principibus, ut scribitur 96. di. cap. Quis dubitet.

2 Præterea: Scribitur Nume. 18. quod filijs Leui concessæ sunt decimæ. sed loco illorū succedunt clerici. Cōuenit ergo eis decimas recipere, & non dare. 3 Præterea: Decimæ non sunt concessæ, nisi ministrorum sustentatione, & sacrificiorum oblatione. sed pro nulla istarū causarum Regibus, & Principibus conceduntur Ecclesiæ.

IN CONTRARIUM est Ecclesiæ consuetudo, quæ quasi semper decimas Ecclesiarum cōfert Regi Franciæ, & multis alijs Principibus.

RESOLVTIO.

Papa Clericorum decimas Regibus, & Principibus pro Ecclesiæ utilitate concedere potest.

RESPONDEO, dicendum, q̄ in concessione decimarum tria possunt considerari. Primo causa, quare conceduntur. Secundo auctoritas concedendi. Tertio res, quæ conceditur. Triplici autem causa inuenimus in lege Moyli decimas fuisse concessas. Primo propter ministrorum Ecclesiæ sustentationē, & isto modo præceptæ sunt decimæ Nume. 18. Secundo, propter sacrificiorum oblationem. Tertio propter pauperum, & hospitum receptionem, & isto modo decimæ præceptæ sunt Deuter. 14. Vnde ex hoc venit forte ordinatio Ecclesiæ, ut de stipendijs Ecclesiæ tres debeant fieri portiones, sicut patet 1. 2. q. 2. cap. Mos est. Vna pro ministris Ecclesiæ sustentandis. Alia pro Ecclesijs reparandis. Tertia pro pauperibus, & peregrinis recipiendis. Auctoritas vero concedendi decimas Ecclesiarum non residet nisi in Papa. quia ius accipiendi decimas spirituale quid est. Consequitur enim debitum, quo Ministri Ecclesiæ semper spirituales possunt temporalia recipere, secundum dictum Apo. 1. Cor. 9. Vnde sicut ius recipiendi decimas pertinet solum ad clericos, & ad habentes curam animarum, sic ius concedendi decimas non habet nisi ille, qui est clericorum, & Ecclesiarum

A Pastor, & Rector. Sed res, quæ nomine decimarū dantur, cū sint corporales, possunt cedere in usum quorumcumque Clericorum, & Laicorum. Potest ergo Papa decimas Ecclesiarum concedere Regibus, & Principibus. sed non nisi pro utilitate Ecclesiæ secundum aliquem trium modorum suprapositorum. nec ius petendi decimas vniuersaliter potest eis concedere. sicut non potest facere, quod auctoritas Pontificalis subijciatur potestati regali.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ laicis non conceduntur decimæ in recognitionem alicuius perfectionis, vel dominij recipiendi ab eis, secundum quem modum semper minor dat decimas maiori: sed conceduntur eis res temporales in administrando pro utilitate Ecclesiæ.

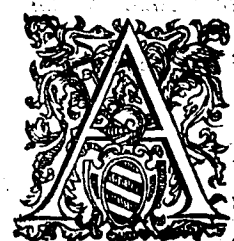
AD secundum est dicendum, quod Clericis cōuenit ius petendi decimas. sed causa, pro qua conceduntur, & res, quæ conceduntur, possunt competere Clericis, & laicis.

AD tertium est dicendum, quod sine peccato Papa non potest concedere Regi Franciæ, vel alicui Principi decimas Ecclesiarum, ut conuertant in proprios vsus: sed solum pro euidenti utilitate Ecclesiæ. Vnde non debet Papa faciliter semper petitionibus Regum annuere, cum sint quandoque magis abusiones, quā petitiones. Non enim est nouum, quod Papa, & alij Prælati Ecclesiæ sint iniustis petitionibus Regum, & Principum propulsati, & frequenter iniurijs, & contumelijs quassati. Dicit enim Bernardus de quodam Rege Franciæ, nomine Ludouicus, qui ex eius grauibus cōtumelijs, & iniurijs Parisiensis Episcopi innocencia fuit pulsata, sed non quassata. quia Dominus supposuit manū suam, & Senonēsis sui Metropolitani constantiam conatus est concutere, ut Metropolitano (quod absit) abiecto, facile, prout vellet, crassa retur. in suffraganeos, qui merito (uti dicit) erat alter Herodes, non iam Christum in cunabulis habens suspectum: sed in Ecclesijs inuidebat exaltatum.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA SIBI IPSI Ecclesiarum decimas in proprium usum concedere possit.

S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 4. & Canonistæ in cap. nouum genus extra de decimis.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa non possit decimas Ecclesiarū sibi ipsi concedere in proprium usum. Scribitur enim extra de deci. c. Nouū. Nouū genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant, cum nusquam in lege Domini hoc legamus. Papa autē est summus Clericorū. Non

Non debet ergo Clericorum decimas recipere. Præterea: Papa habet certos redditus de terris Ecclesiæ, in quibus habent immediatam administrationem. Non debet ergo Ecclesiarum decimas in usum proprium conuertere.

Præterea: Res communes nullus debet sibi appropriare. sed res Ecclesiæ communes sunt, ut scribitur 12. q. 1. c. Res. Non debet ergo Papa eas in proprios usus conuertere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Num. 18. ubi dicitur, quod Leuitæ summo Sacerdoti soluebant decimam decimæ ex mandato Domini. ergo eadem ratione de decima Ecclesiarum soluenda est decima Papæ, qui est summus Sacerdos.

RESOLVTIO.

Papa Ecclesiarum decimas sibi ipsi concedere potest, & in suum usum conuertere, indigentia existente.

83. questionum. q. 36. Tomo 4.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. Venenum charitatis est cupiditas, quæ quanto magis augetur, tanto magis charitas extinguitur. Unde Saluator humani generis videns, quod præsentis sæculi amatores diuitias pernitiose appetebant, pauper esse voluit. Tanto ergo Papa magis tenetur venenum cupiditatis, exemplariter in tota Ecclesia exterminare: quanto magis ipse præ cæteris alijs tenetur Christi vestigia imitari. de quo dicit Hierony. Matt. 14. quod de pecunia sibi à Christi fidelibus oblata noluit tributa soluere, quia nefas putauit res pauperum in proprios usus conuertere. Est enim Papa tamquam

In Matt. cap. 17.

QVAEST. LXXIII. DE DISPENSATIONE PER COMMISSIONEM.

Uterius considerandum est de commissione. Circa quod quaruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit committere totum officium Papale simplici clerico, vel laico.

Secundo, Vtrum Papa possit committere totum officium Episcopale simplici Sacerdoti.

Tertio, Vtrum Papa possit committere totum officium clericale simplici laico.

Quarto, Vtrum Papa possit committere synoniam.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA POSSIT COMMITTERE TOTUM OFFICIUM PAPALE SIMPLICI CLERICO, VEL LAICO.

Quæ sint Romano Pontifici reseruata, tradit Hostiensis in summa tit. de offic. legati. & Turrecremata in cap. Huic foli. 17. dist.

Ad primū ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit totum officium Papale committere simplici Clerico, vel laico. Quia quicquid est singulariter vni commissum, non potest committi pluribus. Sed officium Papale singulariter fuit commissum Petro in perso-

na omni-

na omnium summorum Pontificum Matt. 16. Tibi dabo claues. Non potest ergo pluribus committi.

Præterea: Quod est immediate à Christo non potest ab homine alteri committi. Sed officium Papale immediate fuit à Christo Petro collatum. Ergo non potest per Papam alteri committi.

Præterea: Papa figuratus est per Moysen, sicut supra dictū fuit. Sed Exodi 18. Scribitur, quod illi, quibus Moyses officium suum commisit, grauias, & maiora negotia ad ipsum Moysen semper refererent, faciliora tantummodo iudicantes. Negocium ergo si dei, quod est magis graue, & arduum negocium, quod in Ecclesia esse possit, Papa non posset committere, sed semper esset ad ipsum referendum.

IN CONTRARIUM est, quia officium Papale, in quantum Papa est, solum iurisdictionem importat. sed omnis potestas iurisdictionis, potest committi.

RESOLVTIO.

Papa totum officium Papale, ut importat commissam iurisdictionem, potest alteri committere; sed illud non per electionem, concedi potest: nec per immediatam administrationem exerceri valet.

RESPONDEO, dicendum, quod officium Papale tria importare videtur. Primo canonicam electionem. Papa enim, ut Papa est, non potest esse nisi per electionem. In quantum vero est Sacerdos, vel Episcopus, potest esse per consecrationem. Secundo vero immediatam administrationem. solus enim Papa, ut Papa est, loco Christi in toto orbe habet omnium temporalium, & spiritualium immediatam administrationem. Tertio commissam iurisdictionem. quia iurisdictionem, quam habet per electionem, vel per immediatam administrationem potest alteri committere. Primis ergo duobus modis officium Papale Papa non potest committere alicui. non enim potest committere, quod aliquis officium Papale habeat per electionem, ipso existente Papa, & non renunciante Papatui. Nec potest committere, quod aliquis habeat officium Papale per immediatam administrationem, sicut ipse habet. Sed tertio modo per commissam iurisdictionem, pnto, quod quicquid iurisdictionis est in Papa, ipse potest committere. Nam si Papa haberet Archidiaconum, cui committeret potestatem thesauros, & redditus Ecclesiæ recipiendi, & dispensandi, sicut Sixtus commisit beato Laurentio: & si haberet Cancellarium, cui committeret beneficia Ecclesiastica, & præbendas omnes Ecclesiæ conferendi, & distribuendi: Et haberet Auditorem, cui committeret potestatem, quæstiones omnes decidendi, & determinandi; planum est, quod totum officium Papale, ut importat commissam iurisdictionem, esset alteri commissum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod officium Papale singulariter vni committitur quantum ad ca-

nonicam electionem, quia non potest esse nisi vnus Papa canonicè electus. Sed per commissam delegationem plures possunt delegari, qui auctoritate Papali fungantur. Si enim aliquis Cardinalis ad aliquam Prouinciam per Papam generaliter destinetur, puto eum in illa, omnia posse, quæ ex iurisdictione proueniunt, si ex delegatione sint sibi commissa. Unde poterit Clericos suspendere, deponere, instituere, & degradare; beneficia conferre, ac omnia facere, quæ ipse Papa facere posset.

Ad secundum est dicendum, quod officium Papale est immediate à Christo per immediatam administrationem. sed per delegatam iurisdictionem potest esse in alijs. Posset enim Papa per suum Vicarium generale Concilium conuocare, & per eundem Vicarium illi Concilio interesse: & tamè quicquid ageretur ibi ratum, & firmum esset, ac si Papa personaliter interesset. In multis namque Concilijs illa, quæ præcipue ad fidem spectant fuerunt determinata, & Papa præsentialiter non interfuit, & tamen illa firma, & inconcussa tenet Ecclesia.

Ad tertium est dicendum, quod nec negocia ardua, & grauias Papa determinat nisi per aliorum consilium, quod sic facere tenetur. Dicit enim glo. super illo uerbo Exo. 18. Audito Moyses, quod dixerat Ietro cognatus eius fecit omnia, quæ ille suggererat, quod dixit: Moyses, mihi loquitur Deus facie ad faciem, & quicquid agere debemus, ipse mihi determinat. quomodo ergo ab homine consilium accipiam. Sed fecit quæcumque ille suggerit. Ex quo datur intelligi, quod sicut Moyses Deo familiaris, & sapientissimus non erubuit à minori, & gentili doceri; sic forma data est Papæ, & alijs Doctoribus, ne à quibuslibet erubescant erudiri. Unde puto, quod negocia fidei Papa potest committere: minora quidem aliquibus Doctoribus, & Magistris: maiora vero generali consilio examinanda, & determinanda, si ipse personaliter interesse non posset.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA POSSIT COMMITTERE TOTUM OFFICIUM EPISCOPALE SIMPLICI SACERDOTI.

Turrecremata, glossa, & alij in c. Peruenit. 95. d. & Doctores Theologi lib. 4. sent. dist. 7.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit committere totum officium Episcopale simplici Sacerdoti. Quia maius est officium Papale, quam Episcopale. Sed officium Papale potest esse in non Papa per commissionem, ut supra dictum est. Ergo similiter officium Episcopale potest committi illi, qui non est Episcopus.

Præterea: Supra ordinem Presbyterorum non est aliquis ordo. quia cum non sint nisi septem ordines

Accedente tamen Papæ conformata. videtur Turrecremata, & Blasii Pauli inferius citari. De hoc dicitur Philippum Fratrum Geminianum, & alios in cap. super eo. de hæret. lib. 6.

Videantur omnino Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 3. c. 34. & Blasius Nauarrus lib. 2. de sacro Ecclesiæ Principatu c. 18. & 19. ubi probat generalia concilia egere Papæ confirmatione. adde Melchiorum canonum lib. 5. cap. 5. De locis theologis.

nes, & ordo presbyterorum septimus ponatur, supra ipsum non est alius. Si ergo Episcopus nullum ordinem addit supra Sacerdotem, totum officium Episcopale poterit committi simplici Sacerdoti.

3. Præterea: Confirmare pertinet Principaliter ad Episcopale officium, sicut patet de conse. di. 4. c. Presbyteris. Sed cum confirmatio importet perfectionem respicientem corpus Christi mysticum, respectu cuius Papa habet plenam iurisdictionem, poterit per Papam simplici Sacerdoti confirmatio committi.

4. Præterea: Ad Episcopum Principaliter pertinet Presbyteros ordinare, & alios ordines conferre. sed istud (ut videtur) simplici Sacerdoti potest committi. quia cum Sacerdos habeat omnes ordines, poterit omnes ordines conferre, cum vnusquisque possit perfectionem, quam habet, alteri conferre.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Hugo 2. lib. de Sacramentis. vbi ait, quod auctoritas potestatis ne ab omnibus passim vendicata, inferiores erga supra se positos insolenter redderet, & soluto obedientiæ vinculo, scandalum generarent; ordinavit Dominus, ut aliqua summis Sacerdotibus Episcopis committerentur, quæ inferioribus nullatenus conuenirent.

RESOLVTIO.

Episcopale officium simplici Sacerdoti committi non potest, quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi mysticum: nec quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi verum. Vtraque enim sub potestate ordinis Episcopalis continetur: Et vtraque per consecrationem Episcopalem confertur.

RESPONDEO, dicendum, quod Hugo notat 95. di. cap. Peruenit, quod Papa potest committere simplici Sacerdoti, quod chrisma conficiat, quod omnes ordines conferat præter Episcopatum, quem non habet: nisi diceretur, quod ultra Sacerdotium Episcopatus non esset ordo. quia si sic dicitur, posset Papa committere Sacerdoti, quod Episcopatum conferret sicut Sacerdotium. Potest similiter (ut dicit) committere Diacono, quod conferat ordinem Subdiaconatus, & omnes minores ordines: & (ut sit ad vnum dicere) ex commissione Papæ quicumque habet aliquem ordinem, potest illum alteri conferre. Potest similiter per Papam committi simplici Sacerdoti altarium, & Virginum consecratio. quia in his tribus videtur consistere totum officium Episcopale, puta in ordinum collatione, confirmatione, & in Virginum consecratione: ex dictis eius videtur posse concludi, quod totum officium Episcopale per Papam possit committi simplici Sacerdoti. Sed ista determinatio repugnat dictis eius in præcedenti di. vbi dicit, quod illa, quæ proueniunt ex consecratione, non possunt committi per delegationem. Vnde non posset Papa committere, quod non Sacerdos ordinaret Sacerdotes. quia potestas Sacerdotalis per consecrationem confertur. Sed illa, quæ perueniunt ex sola iurisdictione, per delegationem committi possunt: Vnde ex commissione Papæ non Sacerdos posset Sacerdotem depone-

re, & degradare. Cum ergo officium Episcopale per consecrationem conferatur, sequitur ex dictis eius, quod per Papam non possit committi simplici Sacerdoti. Dicunt ergo alij, quod officium Episcopale, quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi mysticum, potest committi simplici Sacerdoti. quia respectu illius Papæ habet plenitudinem potestatis, & potest committere Sacerdoti, quod confirmet. Sed quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi verum, Episcopale officium non potest committi Sacerdoti simplici. Vnde non potest Papa committere, ut dicit, simplici Sacerdoti, quod Sacerdotes ordinet. quia Sacerdotium respicit corpus Christi verum, respectu cuius non est maior potestas Papæ, vel Episcopi, quam simplici Sacerdotis. Sed nec istud videtur quietare intellectum. Quia non est quæstio de his, quæ aguntur per potestatem: sed est quæstio de ipsa potestate respectu agentium. Planum est autem, quod potestas Episcopalis est potestas ordinis, & datur per consecrationem, sicut potestas sacerdotalis. & quamuis non sit alia potestas ordinis à Sacerdotio, quantum ad distinctionem, & characteris numerationem; est tamen alia potestas quantum ad perfectionem, quæ quidem perfectio per consecrationem confertur. Et quia in potestate ordinis Papa non est maior alijs, ex quo sub potestate ordinis continetur distincte characteris Sacerdotalis impressio, & dicti characteris perfectio; non video, quod officium Episcopale possit committi simplici Sacerdoti. nec quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi mysticum: nec quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi verum. quia vtraque perfectio continetur sub potestate ordinis Episcopalis, & vtraque per consecrationem Episcopalem confertur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod officium Papale est maius, quam Episcopale, quantum ad iurisdictionem, non autem quantum ad consecrationem. Si enim diaconus fiat Papa, iurisdictionem habebit maiorem, quam quicumque Episcopus. numquam tamen Episcopale officium poterit exercere nisi in Episcopum consecratur.

AD SECUNDUM est dicendum, quod officium Episcopale, quantum ad characteris impressionem, non importat aliam potestatem distinctam à Sacerdotio: sed quantum ad characteris perfectionem aliam potestatem dicit, & alium ordinem. potest enim in aliquo esse potestas, sed imperfecta. in puero namque est potestas generandi: sed sic est imperfecta, ut quæuis sufficiat tibi ad cibi sumptionem, non tamen tibi sufficit ad generationem, ut possit tibi simile generare. Per quamcumque ergo commissionem posset Papa perficere potestatem in Sacerdote. quia posset eum consecrare in Episcopum: sed ipso existente simplici Sacerdote, non video, quod tibi possint committi quæ ad perfectum Sacerdotem spectant, puta ad Episcopum. Sequeretur enim, quod absque omni consecratione per solam Papæ commissionem esset factus Episcopus, & Sacerdos magnus. quæuis enim Episcopatus

patus non sit ordo distinctus à presbytero, quantum ad corpus Christi verum. quantum tamen ad corpus mysticum est per se ordo alius ab ordine presbyterorum.

AD TERTIUM est dicendum, quod si simplici Sacerdoti potest committi, ut confirmet; non video, quod tibi non posset committi, quod ordines conferat. cum vtraque perfectio ad potestatem ordinis Episcopalis pertineat. ipsa tamē institutio Apostolorum nunquam habuit, ut manus impositio conueniret nisi Episcopis. Vnde dicit glo. A. 8. super illo verbo: Imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum; quod Philippus, qui erat vnus de septem diaconibus Samariæ, euangelizabat Christum, ad quam missi fuerunt Petrus, & Ioannes, potuisset manus imponere, ut illi acciperent Spiritum sanctum, si fuisset Episcopus. Sed quia non erat; Apostolorum aduentus fuit necessarius.

AD QUARTUM est dicendum, quod vnusquisque potest perfectionem, quam habet, in alterum transfundere, si illam perfectionem habet modo perfecto. Simplex autem Sacerdos non habet potestatem modo perfecto. quia tunc non esset necessarium, ut perficeretur per consecrationem Episcopalem.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT committere officium clericale simplici Laico.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur enim, quod officium clericale Papa non posset committere simplici laico. Dicit enim Hugo 2. lib. de sacramentis part. 2. cap. 4. quod duæ sunt potestates Clericorum, & Laicorum: spiritualis, & corporalis, & quamuis potestas spiritualis possit facere illa, quæ potest corporalis, non tamen econuerso. Officiū ergo clericale, cum sit spirituale, non poterit committi puro laico.

2. Præterea: Idem Hugo eodem libro cap. 3. dicit quod duo sunt parietes Ecclesiæ: vnus stans à dextris, puta Clerici, qui sortem nominant, eo quod sorte electi sunt, iuxta illud ad Ephe. 1. Sorte vocati sumus secundum propositum eius, qui omnia operatur. Alius à sinistris, ut laici, qui idem sonant, quod populi. sed dextrum, & sinistrum diuersa officia habent.

3. Præterea: Officiū clericale pertinet ad potestatem clauium. Sed potestas clauium non conuenit Laicis. ergo.

IN CONTRARIUM est. quia qui potest gaudere priuilegio clericali, officium clericale potest ei committi. Sed scribitur extra de cler. coniu. quod clerici, qui cum vnicijs, & Virginibus contraxerint: si tonsum, & vestem deferant clericales: nec criminaliter, nec ciuilitate ad iudicium seculare trahi possunt, nec pecunialiter condemnari: Sed eos in præmissis volumus gaudere priuilegio clericali.

† cap. 1. de Cleric. coniu. lib. 6.

RESOLVTIO.

Laico simplici potestas iurisdictionis. ut excommunicare, idque genus alia, potest à Papa committi. Potestas ordinis non item.

RESPONDEO, dicendum, quod ad officium clericale, vel potest pertinere potestas ordinis, vel iurisdictionis. Potestas ordinis, quia per consecrationem confertur, non potest Laico committi. Vnde non puto verum dicere illos, qui dicunt, quod Laico potest committi, ut consecret Virgines, si tamen talis consecratio posset fieri sine Missa. quamuis enim consecratio Virginum non sit sacramentum, vel non sit ordo; ad potestatem tamen ordinis pertinet, cum ibi significetur desponsatio Ecclesiæ cum Christo. Vnde si consecratio altarium, & benedictio vestium, & vaforum, quæ sunt quedam sacramentalia ad perfectam potestatem ordinis pertinent, puta ad Episcopum: multo fortius ad talem potestatem pertinet consecratio Virginum. Potestas vero iurisdictionis Laico potest committi, dummodo ad hoc idoneitatem habeat, & quod sit litteratus. Vnde ex commissione Papæ, puto quod Laicus potest excommunicare: beneficia Ecclesiastica conferre, & omnia facere, quæ ex iurisdictione proueniunt.

Sacramentalia.

Laicus quomodo possit excommunicare.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Laico non committitur potestas spiritualis, ut importat potestatem ordinis, quæ respicit corpus Christi verum: sed solum potestas iurisdictionis, quæ respicit corpus Christi mysticum. Vnde talis potestas potest conuenire Clericis, & Laicis sicut, in tali corpore simul conuivunt Clerici, & Laici.

AD SECUNDUM est dicendum, quod Clericus idem est, quod fors. quia sorte vocati sunt. Dupliciter tamen aliqui possunt vocari per Ecclesiam. Primo, electione ordinaria, & sic ad officium clericale vocantur soli Clerici ordinem habentes. quia in quolibet ordine imprimitur aliqua potestas, per quam distinguitur sic electus ab alijs. Alio modo, electione dispensatoria, & sic Laici possunt vocari, ut iurisdictionem clericalem habeant, & eorum priuilegio gaudeant. Non est enim bonum. canones summorum Pontificum inculpare. sub prætextu tamen illius decre. extra de cler. coniu. multa mala committuntur, quæ non puniuntur. quæ tamen puto, non fuit facta nisi in fauorem Clericorum coniugatorum existentium in studijs: In quo, ut liberius possint vacare, ut non molestarentur per seculare iudicium, priuilegio Clericorum Ecclesia eos gaudere voluit, præsertim cum ex eis multi postmodum ad ordinem Ecclesiasticum se transferant.

AD TERTIUM est dicendum, quod communiter distinguitur clauis ordinis, & iurisdictionis. Officiū ergo clericale, ut importat clauem potestatis iurisdictionis potest Laico committi. non autem, ut importat clauem potestatis ordinis.

Clericus quid

† Intellectus de Cler. coniu. lib. 6.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT committere simoniam.

S. Thom. 2. 2. q. 110. art. 1. ad ult. argumentum. Abbas in cap. Extirpanda. §. quia verò. de præben. Archidiaconus in cap. 1. dist. 12. Felin. in cap. ex parte. el. 1. de offic. deleg. Et Syluester in summa verbo: Simonia. q. 6. 4. Vide hunc Doctorem quæst. 5. art. 3. in corpore. Et Aluar. lib. 2. cap. 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit committere simoniam: quia simonia est voluntas vendendi, vel emendi aliquid spirituale per receptionem alicuius boni temporalis. Sed Papa non potest aliud emere, vel vendere cum omnia spiritualia, & temporalia sint sua.

2 Præterea: Simonia est iure positio prohibita. Sed Papa non ligatur aliquo iure positio. Ergo simoniam committere non potest.

3 Præterea: Si Papa posset committere simoniam; vel hoc esset cum clericis, vel cum laicis: sed cum neutris, ut videtur. Non cum clericis, quia clericorum bona sua sunt, quantum ad usum pro sua necessitate. nec cum laicis, quia eorum bona iuste potest accipere pro Ecclesie utilitate.

IN CONTRARIUM est, quia Papa est successor Petri. sed Petrus ne incurreret simoniam, primo damnationis sententiam contra ipsam protulit. Act. 8.

RESOLVTIO.

Papa simoniam à iure nature, vel diuino prohibita committere potest: sed à iure positio prohibita, non item. Papa enim est supra omne ius positio: immo ipsius iuris conditor, & interpret.

RESPONDEO, dicendum, quod simonia est contra ius diuinum, & contra ius naturale: repugnat enim uenditio spiritualium nature rei propter

tria. Primo, quia ex parte dantis bona spiritualia habent liberam condonationem. Dicuntur enim spiritualia dona gratuita, quia gratis dantur. Si ergo pretio vendantur: iam non dantur gratis. unde sequitur illud inconueniens ad quod deducit Apostolus, quod si gratia daretur ex meritis, gratia non esset gratia. Sic, si spirituale beneficium daretur pretio, gratum non esset gratum. Secundo, ex parte administrantis dona spiritualia habent dominij priuationem. ministri enim Ecclesie donorum spiritualium dominio sunt priuati. non enim sunt ipsorum Domini, sed dispensatores. Unde si accipiunt pretium de eis, accipiunt lucrum de re, quæ non est sua. sicut vsurarius qui accipit lucrum de pecunia, cuius dominium est vsus, & in alterum translaturum. Tertio ex parte sui habent iniquam æstimationem. quod enim spirituale re temporali emi possit, vel vendi, iniqua æstimatio est. unde dictum est Simoni per Petrum: Pecunia tua tecum sit in perditione: quia extimasti donum Dei pecunia possideri. Magis enim est æquiuoca comparatio inter spirituale, & temporale, quàm inter aurum, & plumbum. Est ergo simonia contra ius naturale, quia repugnat nature rei. Quod verò sit contra ius positio, planum est: quàmuis ergo Papa non possit ligari, vel vitari peccato simonia, ut est prohibita iure positio, cum ipse sit talis iuris conditor, & interpret potest tamen ligari, vel vitari vitio simonia, ut est contra ius naturale, vel diuinum.

Rom. xi.

Act. 8.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod bona Ecclesie sunt Papæ, sicut dispensatoris, non autem sicut domini, vel possessoris. Unde si pro spiritualibus recipit temporalia bona, dupliciter peccat. Primo, quia recipit lucrum de rebus, quarum non habet dominationem, sed solum administrationem. Secundo, quia non recipit illa bona propter licitum usum, sed propter abusum.

AD secundum est dicendum, quod quatenus Papa non ligetur iure positio, ligatur tamen iure diuino, & naturali, in quo nec secum, nec cum alijs Papa dispensare potest.

AD tertium est dicendum, quod cum vtrisque Papa potest simoniam committere, si hac intentione tribuat spiritualia, ut temporalia recipiat.

QVAEST. LXXV. DE DISPENSATIONE PER CONSERVATIONEM.

DEINDE videndum est de conseruatione. Circa quod queruntur Quatuor. Primo, Vtrum solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare. Etet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare. Tertio, Vtrum Conseruatores dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Prælati. Quarto, Vtrum Conseruatores dati per Papam non habeant iurisdictionem nisi super manifestis iniurijs.

ARTICVLVS I. UTRUM SOLVM AD PAPAM spectet oēs in suo iure conseruare.

De materia huius quæstionis, vide textum in cap. 1. 2. & ult. de officio, & potestat. iud. deleg. lib. 6. & ibi latissimè glossam, & Doctores Canonistas: Et Syluest. in summa verbo: Conseruator.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod non solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare. Ille enim est iuris conseruator, qui est iuris defensor. Sed defendere vnquemque in suo iure magis spectat ad Imperatorem, & ad Reges, quàm ad Papam. Iuxta illud Prouer. 20. Rex, qui sedet in folio suo, dissipat omne malum intuitu suo.

2 Præterea: Iustitiam conseruare pertinet ad iudices, quibus dicitur Sap. 1. Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Non ergo spectat solum ad Papam.

3 Præterea: Idem est rei conditor, & conseruator secundum Damascenum 2. de fid. Orth. c. 29. Sed Iurisconsultus dicit, quod omne ius, aut consensus populi fecit, sicut ius ciuile: aut necessitas constituit, sicut ius gentium, aut consuetudo firmavit, sicut ius naturale.

IN CONTRARIUM est, quia Papa dicitur sponus Ecclesie: sed ista despensatio consistit principaliter in tribus. Primo, in fidei firmitate. Secundo, in iustitie æquitate. Et tertio, in misericordie pietate. Iuxta illud Osee 2. Sponfabo te mihi in fide iustitia, & misericordia.

RESOLVTIO.

Papa solius munus est, oēs in suo iure conseruare. est enim in Terra Vicarius Dei, in quo solo est personarum acceptionis carentia, in quo solo est permanentia, virtutis efficacia, & iuris omnis notitia.

RESPONDEO, dicendum, quod ad conseruationem iustitie quatuor principaliter requiruntur. Primum, acceptionis personarum carentia. faciliter enim in iudicio delinquitur, si in causa respicitur homo, & non Deus. Secundum est fixio, & permanentia, ut non circumferatur homo omni vento doctrine. Tertium est virtutis efficacia. nullus namque debet querere fieri iudex, nisi valeat virtute irrumperè iniquitates, ut scribitur Eccle. 7. Quartum est iuris notitia: quia vnusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & eorum est bonus iudex. Ut dicitur 1. Ethic. Ista autem quatuor essentialiter, & supereminenter non reperiuntur nisi in Deo, in quo est. Primo personarum acceptionis carentia. Iuxta illud 1. Petri 1. Patrem inuocate eum, qui sine personarum acceptione iudicat secundum opus vnus cuiusque. Secundo, fixio, & permanentia: quia omnis intelligentie fixio, & permanentia est per bonitatem puram, quæ est prima causa, ut dicitur 9. propositione de causis. Tertio, virtutis efficacia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, ut scribitur Sap. 8. Quarto, omnis iuris notitia. ipse enim nouit decipientem, & eum, qui decipitur. quia omnia nuda, & aperta sunt oculis eius, ut dicitur ad Hebræ. 4. Vicarius autem Dei in terra est ipse Papa. Unde propter ista quatuor solum ad eum pertinet vnquemque in suo iure conseruare.

Aristot. 1. Eth. c. 3.

1. 2. dist. 12.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Imperator, vel Reges sunt conseruatores iuris ministerialiter: sed principaliter, & auctoritatiue solum est ipse Papa, ad cuius mandatum ipsi tenentur parere, & auxilium impendere. Sicut enim ad præceptum Dei omnis creatura armabitur contra insensatos Sap. 5. Sic omnis homo tenetur parere Papæ, ad repellendam iniuriam pro conseruatione iustitie.

AD secundum est dicendum, quod iudices sunt defensores iuris, quantum ad executionem, non quantum ad legis iurisdictionem. Unde Papa quidem proprie iuris conditor, ipse debet esse iuris conseruator: quia (ut dictum est per Damasc.) idem est rei factor, & conseruator.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit August. Omne verum est ab illo, qui dicit: Ego sum veritas. Sic omnis iustitia est ab illo, qui dicit: Ego iustitias iudicabo. Sicut ergo homines possunt esse cooperatores Dei, in veritatis cognitione: sic possunt esse cooperatores Dei, in iuris inuentione: vnus tamè fons, à quo omnes riuuli iuris deriuantur: puta ius diuinum, cuius Papa est interpret, & Conseruator.

Ioan. 14. Psal. 74.

ARTICVLVS II.

UTR. SOLVM AD PAPAM spectet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, q non solum ad Papam spectet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare. Religiosi enim sunt in statu perfectionis, sed perfectis non conuenit, iniurias illatas subterfugere: Immo potius patienter sustinere, sicut dicit glo. super illo verbo 1. Cor. 13. Charitas omnia suffert. Non ergo indigent Conseruatoribus ad repellendas eorum iniurias.

2 Præterea: Religiosis dicitur Roma. 12. Non vosmetipsos defendentes, sed date locum iræ. Scriptum est enim: mihi vindictam, & ego retribuam solum. ego diuinam vindictam non humanam debent Religiosi expectare.

3 Præterea 1. Cor. 6. dicit Apostolus: Iam quidem omnino delictum est in vobis, eo, q iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Propter repellendas ergo iniurias manifestas Religiosis non debent Conseruatores dari.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de offi. & po. iu. dele. Statuimus, vt Conseruatores, quos plerumque concedimus, à manifestis iniurijs, & violentijs defendere possint, quos eis committimus defendendos.

RESOLVTIO.

Conseruatores Religiosis, & Pauperibus ab Ecclesia, cui de suis filiis maxima est cura, iure quidè optimo dandi sunt.

Epist. 137. Tomo 2.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. in Epist. ad plebem Hipponensem: Nullus homo sufficiat enarrare, vel comprehendere diaboli captiones, & circumuentiones, ac maliuolas suspiciones, quas ipse suadere tentat per sua membra, prout per prauos homines de sanctis viris, & bonis Religiosis. Conatur enim primo eorum sanctitatem diffamare, vt quem non potest deuorare seductu ad nequitiam, famam ipsius inquinare conetur: vt sic (si fieri potest) opprobrijs hominum, & malarum linguarum detractioe deficiat: & sic in fauces eius ruat. Secundo conatur eorum potestatem Pharaoni subiugare, sicut fecit de filijs Israel, quos sub potestate Pharaonis subiugauit. Vnde vox prauorum hominum persequentium sanctos viros est illa Exo. 1. Ecce populus filiorum Israel multus, & fortior nobis est: venite, sapienter opprimamus eum. Tertio conatur impedire eorum doctrinam veritatem: quæ est consolatio, & armatura sanctorum virorum, in qua frequenter maliuoli conantur sanctos viros impedire, ne ex

E ipsa speculatione scientiæ consolationem recipiant. Vnde super illo verbo 1. Regum 13. Cauerant enim Philistinim, ne fortè facerent Hebræi gladium, aut lanceam. Dicit glossa, hoc esse exponendum de prohibitione studij litterarum, quod quidem studium quandoq; hæretici à sanctis viris conati sunt subtrahere. Sicut fecit Iulianus apostata, vt Ecclesiastica testat historia. Quarto conatur eorum vtilem societatem cum Christiano populo disperdere, ne ex hoc possint in Ecclesia Christi aliquem fructum facere. Iuxta illud, quod scribitur Hester 13. Volunt nos inimici nostri perdere, & tuam hæreditatem delere. De istis quatuor per ordinem loquitur Propheta in Psalmo, quando dicit: Ecce enim inimici tui sonuerunt: quantum ad Sanctorum diffamationem. Et qui oderunt te, extulerunt caput, quantum ad eorum subiugationem. Super populum tuum malignauerunt consiliu, & cogitauerunt aduersus sanctos tuos, quantum ad eorum studij, & doctrinæ dolosam subtractionem. Dixerunt: Venite, & disperdamus eos de gente, & nō memoretur nomen Israel ultra, quantum ad eorum, ne in populo Christiano fructum faciant, dispersionem. Conuenit ergo, vt sancta mater Ecclesia, cui de suis filiis maxima cura est, ne prauis homines membra diaboli, Religiosos, & alios Christi pauperes persequantur, & in operibus fructuosos impediunt eos, protegere, & ad eorum protectionem Conseruatores dare.

† Nicephorus lib. 10. Eccles. histor. cap. 16. & Theodor. ricus lib. 3. histor. Ecclesiast. c. 7.

Psal. 82.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non conuenit Religiosis, & alijs perfectis viris iniurias semper portare in operatione, sed solum in animi præparatione. Nullus enim Religiosus ad perfectionem Pauli attingere potest, qui raptus fuit ad tertiu cælum, & tamen aduersus iniuriosos Romanum ciuem se esse testatus est, & armatos in suo comitatu ad eius defensionem venire permisit.

AD secundum est dicendum, q Religiosi non debent se defendere propria vltione, & liuorosa vindicatione. Sed iustitiæ obseruatione, & superioris defensionem licitū est Religiosis eis illatas iniurias repellere.

AD tertium est dicendum, q Apost. loquitur de iudicio litigioso, in quo litigare non potest esse sine scandalo audiētium. vnde prohibetur Religiosis, & alijs Ecclesiasticis viris. Sed ex hoc magis concluditur, eos Conseruatoribus indigere.

1. Cor. 12. Act. 23.

ARTICVLVS III.

UTRUM CONSERUATORES dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Pralati.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q Conseruatores dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Pralati. Conseruatores enim debent habere virtutem cogentē. sed hanc magis

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q quandoque Conseruatores dantur contra raptos, & prædones, & ad hoc maiorem idoneitatem habent Principes seculares, quàm clerici. Quandoque vero dantur contra eos, qui Præuilegia à Sede Apostolica indulta infringunt, & generaliter vt illos defendant ab omnibus iniurijs, & offensis. & ad hoc maiore idoneitatem habent Clerici, quàm Laici: vel est dicendum, q cum Clerici ponuntur Conseruatores; si per seiplos non possent eis commissos à manifestis iniurijs defendere, brachium seculare super hoc possent inuocare, & eos per sententiam excommunicationis compellere ad præbendum auxilium. Vnde scribitur extra de offi. ord. cap. 1. Cum opus fuerit, publicum conuocent auxilium non ad præiudicandum, sed potius ad ea, quæ Deo sunt placita, persequendum.

AD secundum est dicendum, quod sicut scribitur in illa decretali Alexandri, diuersi sibi mutuo non possunt esse Conseruatores satis conuenienter. Quia secundum Philosophum amantibus, & odientibus non eadem apparent. peruertitur enim quandoque iustitia ex mutuo amore, vel fauore, sicut ex mutuo odio, vel rancore.

AD tertium est dicendum, quod in illa decretali extitit ordinatum, vt nulla persona secularis, vel Ecclesiastica Conseruatorem habeat, qui existat sub tua iurisdictione, vel sub suo dominio, & districtu Ecclesiastico, vel temporali.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM CONSERUATORES dati per Papam habeant iurisdictionem aliam, quàm super manifestis iniurijs.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q Conseruatores dati per Papam habeant iurisdictionem aliam, quàm super manifestis iniurijs. quia iniuria notoria quandoque negatur per malefactorem. Conseruatores ergo de hoc non possent cognoscere, si iudicalem indagine subterfugit iurisdictione ipsorum, vt decretalis ponit.

2 Præterea: Quandoque ille, qui iniuriam irrogat, & maleficium committit, confitetur se fecisse. sed dicit non esse notorium. Conseruatores ergo non possent agere contra eum, ex quo non possunt cognoscere de causa.

3 Præterea: Quandoque maleficium est notoriū, sed malefactor dicit hoc fecisse vtendo iure suo, & in defensionem sui iuris. In tali ergo notorio Conseruatores non poterunt procedere.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de offi. iud. deleg. ad illa, quæ iudicalem indagine exigunt suā non possunt extendere iurisdictionē.

† c. statum lib. 7.

magis habent seculares Principes, quibus licitum est arma deferre, quàm Ecclesiarum Prælati, & Ecclesiastica personæ.

2 Præterea: Contingit quandoque Ecclesiasticas personas ad inuicem se mutuo indigere in conseruatione. Ergo vnus Prælati, vel Abbas poterit dari in conseruatorem alteri.

3 Præterea: Quandoque Canonicus datur in conseruatorem iuris, & Priuilegij alicuius Prælati, qui habet iurisdictionem super eum, & sic vnus poterit exercere iurisdictionem super alterum.

IN CONTRARIVM est, quod Alexander 4. ordinauit in quadam decre. vbi dicit, q nullus Conseruator existat nisi Episcopus, vel Abbas, vel Canonici cathedralium Ecclesiarum, maxime si dignitatem, & personatum habent in illis.

† cap. 2. de offi. iud. delegat. lib. 6. ad d. c. vult. cod. tit.

RESOLVTIO.

Conseruatores dati per Papam non nisi Ecclesiarum Prælati esse debent. Eos enim ad Papam immediatam subiectionem habere necesse est, iuris executionem, & ordinariam iurisdictionem.

RESPONDEO, dicendum, q ad Conseruatores datos per Papam tria requiruntur de congruo. Primo, vt ad iurisdictionem puta ad Papam, habeant immediatam subiectionem. sic enim ordinata est Ecclesiastica hierarchia, vt cuncta à summo deueniant ad inferiores per media. Vnde dicit Aug. 1. de Doctr. christiana: Homo nolens discere, vel defendi ab homine, sed immediatè à Deo, vel ab Angelo incurrit. primo Dei tentationem. quia tentare Deū, est, cum adest auxilium humanum querere diuinum, vel angelicum. Secundo incurrit humanæ naturæ abiectionem. posset enim Deus homines per Angelos conseruare, & instruere. sed abiecta esset (vt ait) humana conditio, nec esset verum, quod Apostolus dicit 1. Cor. 3. Templum Dei sanctum est, quod vos estis. ex quo de humano templo Deus defensionem, & respōsionem non daret hominibus. Tertio incurrit charitatis priuationem. quia tunc (vt dicit) charitas, quæ sibi inuicem homines modo vnitatis astringit: non haberet aditum refundendorum, & quasi miscendorum sibi met animorum, si homines per homines nihil agerent. Secundo requiritur iuris executio. quæuis enim Papa sit omnis iuris positui conditor. non tamen decet, vt sit omnis iuris executor. sed aliqua iura exequentur, mediantibus Laicis, aliqua vero mediantibus Clericis, secundum diuersitatem status, & conditionis personarū. Tertio requiritur ordinaria iurisdictione. conuenit enim, vt iuris alterius Conseruator iurisdictionem ordinariam actu exercent. quia experientia facit artem: inexperientia vero casum. Ista autem tria habent Ecclesiarum Prælati, & alie personæ ecclesiasticæ dignitatem habentes. Quia primo habent ad Papam immediatam subiectionem. Secundo iuris executionem. Et tertio ordinariam executionem. posset tamen Papa quoscumque ordinare conseruatores sui iuris.

In prologo Tomo 3.

RESOLVTIO.

Conseruatores dati per Papam non nisi in notorijs iniurijs iurisdictionem habent.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Da masc. i. libro: Causa est, ad cuius esse sequitur aliud. Cuicumque ergo per Papam committitur aliqua causa, de iure intelliguntur sibi esse commissa omnia alia, quae sequuntur ad discussionem, & executionem illius causae. Planum est autem, quod Conseruatores non possunt aliquos punire de manifestis iniurijs, nisi illos citarent, & citatos, si contumaces essent, eos condemnarent in expensis: & dato, quod maleficium esset notorium alijs, sed non ipsis Conseruatoribus, necessarium esset, quod super hoc requirerent probationes, & compellerent super hoc testes ad eorum informationem, quibus partes interesse debent. Similiter qualiter excommunicare possent sine causae cognitione, cum fieri non possit excommunicatio sine contumacia, & culpa rationabili; & contumaciae probatio requirat indaginem, & cognitionem causae, & ordinem iudicarium, aliter iniuste fertur. Intelligitur ergo textus illius decre. quod Conseruatores non habeant iurisdictionem, nisi in notorijs, & manifestis iniurijs, a quibus tenentur defendere, quos Papa eis committit. In illis tamen ordinem iudicarium seruare debent, & plenam iurisdictionem habent.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum iniuria notoria negatur, Conseruatores possunt eum cogere, aliis inutile esset eorum officium.

AD SECUNDUM est dicendum, quod si malefactor non confitetur maleficium esse notorium, & confitetur se fecisse euidencia facti, notorium est per confessionem suam. Multis enim modis aliquid dicitur esse notorium. Primo malefactoris confessione. Secundo testium probatione. Tertio rei euidencia, quando nulla possunt tergiversatione celari.

AD TERTIUM est dicendum, quod nulli facit iniuriam, qui vitur iure suo. unde si maleficium committens dicit se fuisse usum iure suo, & offert se probaturum, Conseruatores vtriusque probationes admittent. Quia aliter non possent explere iurisdictionem eis commissam.

† Intellectus c. Statuum? de offic. de leg. lib. 6.

Finis Secundae Considerationis de Potestate Papae per comparisonem ad actum.

S V M M A E

AUGUSTINI TRIUMPHI ANCONITANI

PARS TERTIA

De Potestate Papae, ut comparatur ad statum, quem per talem potentiam homo consequitur.

POST haec considerandum est de status primitate, vel perfectione, quam homo ex potestate Ecclesiastica consequitur: & quia omnis status perfectio a Christi capite sumpsit originem; Ideo quadruplex consideratio de status perfectione occurrit. Primo, qualiter in Christo fuit exemplariter demonstrata. Secundo, ut fuit in eius Apostolos deriuata. Tertio, ut fuit in primitia Ecclesia obseruata. Quarto, ut nunc in Christi fidelibus est representata.

Qualiter autem omnis status perfectio in Christo est exemplariter demonstrata, consideranda sunt octo. Primo, de Christi status primitate. Secundo, de eius charitate. Tertio, de eius paupertate. Quarto, de eius proprietate. Quinto, de eius vitae communitate. Sexto, de eius carnalitate. Septimo, de eius obedientia. Octauo, de eius continentia.

QVAEST. LXXVI. DE STATUS PERFECTIONE.

ARTICVLVS. I.

UTRUM OMNIS STATUS perfectio a Christo sit effectiue inchoata.

IRCA primum quaruntur Quatuor. Primo, Utrum omnis status perfectio a Christo sit effectiue inchoata. Secundo, Utrum status perfectio inchoata a Christo praferenda sit perfectioni Patrum veteris testamenti. Tertio, Utrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata exemplo. Quarto, Utrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata verbo, & doctrina.

PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod omnis status perfectio a Christo non sit effectiue inchoata. Sacramentum enim matrimonij ponit hominem in aliquo statu, cum ibi sit perpetua obligatio viri, & vxoris iuxta illud 1. Corin. 7. Vir potestatem sui corporis non habet, sed vxor. Sed matrimonium fuit ante aduentum Christi. Non ergo omnis status perfectio a Christo est effectiue inchoata.

2 Praeterea: Status Praelatorum est perfectus, sed multi fuerunt Praelati ante aduentum Christi, sicut Moyses & Aaron, & alij Principes Sacerdotum.

3 Prae.

3 Præterea: Perfectio status habetur per dona gratiarum, iuxta illud Iaco. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, defursum est. Sed multa gratiarum dona ante Christi aduentum fuerunt humano generi collata.

IN CONTRARIUM est Apostolus Colos. 1. Ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu. super quo verbo dicit glossa, q̄ omnis perfectio status est à Christo Iesu, non à lege.

RESOLVTIO.

Perfectio cuiuslibet status effectiue fuit inchoata à Christo, qui omnem statum reificauit, aut specificauit.

RESPONDEO, dicendum, q̄ non intendimus hic loqui de statu secundum etymologiam nominis, nec secundum, q̄ ex diuersis ætatibus est natus: nec prout ex humana conditione, vel terrena potestate per prospera, & aduersa interdum variatur, sed magis secundum, q̄ ex potestate Ecclesiastica, vel ex aliquo Sacramento in vita spiritali homo constituitur, & ad cultum Dei ordinatur. Perfectum namq̄ proprie dicitur illud, quod potest attingere propriam virtuti, & proprio fini, ut dicitur 7. Physicorum. Finem autem nostre beatitudinis non attingimus nisi per Christum. Iuxta illud ad Hebræ. 10. Habentes itaque fratres fiduciam in introitum Sanctorum in sanguine Christi. Possumus ergo dicere, quod in vita spiritali aliquis acquirit statum cum perpetua obligatione: & iste est status coniugatorum. Aliquis vero acquirit statum cum diuini cultus administratione, & iste est status clericorum. Aliquis autem statum acquirit cum operum perfectione & supererogatione, & iste est status Religiosorum. Sed aliquis acquirit statum cum animarum perpetua instructione, & iste est status Prælatorum. Statum ergo coniugatorum Christus reificauit, Matth. 5. Quando dixit: dictum est: Quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudij. Ego autem dico vobis, q̄ omnis, qui dimiserit uxorem suam, facit eam mœchari. Statu vero clericorum cõpleuit Christus, & terminauit Matth. 5. quando ait: Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quam Scribarum, & Phariseorum, non intrabitis in Regnum Cælorum. Super quo verbo dicit glossa, q̄ discipulos suos Christus ostendit esse perfectiores Magistris veteris legis: quia illorum iustitia erat figurata: istorum vero erat completa, & terminata. Illorum similiter iustitia erat solum in verbo, & in exhortatione: Istorum autem debebat esse in verbo, & in opere. Statum autem Religiosorum Christus specificauit Matth. 19. Vbi adolescenti quærenti quid sibi deesset in vita spiritali, respondit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Sed statum Prælatorum charitatis trina confessione Christus firmavit. Vnde super illo verbo Ioan. ultimo: Simon Ioannis amas me? pascue oues meas. dicit glossa, q̄ trine negationi trina confessio redditur, ne minus amon lingua seruiat, quam timori. & ideo tertio interrogat, & ter-

tio iniungit sibi ouium curam, ostendens per hoc quantum ipse appreciatur Prælationem ouium. quoniam hoc est maxime eius amoris signum. Omnis ergo status perfectio, & reificatio à Christo est effectiue inchoata.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ matrimonium secundum quod habet spiritualem perfectionem annexam, consequitur ex eo, q̄ est Sacramentum Ecclesiæ. tale autem Sacramentum completum est in Christi incarnatione: quia tunc Christus humanitatem sibi copulando nuptiæ celebratæ sunt inter eum & Ecclesiam, ut dicit Aug. in libro de Symbolo Vnde non solum statum matrimonij Christus perfecit reificando, verum etiam sacramentaliter implendo.

AD secundum est dicendum, quod status Prælatorum præcedentium Christi aduentum magis fuit firmatus timore, quam amore. quod patet de principibus Sacerdotum in Christi aduentu, qui sibi ipsis consulebant, ne Romani venirent, & tollerent locum eorum, & gentem. Sed status Prælatorum, quos Christus instituit, firmavit amore, non timore. vnde dicit August. cap. vlt. Ioannis: Sic sit amoris officium paciscere Dominicum gregem, sicut fuit timoris indicium negare Pastorem.

AD tertium est dicendum, quod donis gratiarum perfectio status acquiritur formaliter, effectiue tamen in fide Christi ante eius aduentum, & post eius aduentum dona gratiarum ab ipso deriuata sunt. quia sicut Lex per Moysen data est, sic gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.

ARTICVLVS II.

UTRUM STATUS PERFECTIO inchoata à Christo sit præferenda personarum Patrum veteris testamenti.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ status perfectio inchoata à Christo non sit præferenda perfectioni Patrum veteris testamenti. Scribitur enim Gen. 6. Noe vir iustus, atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit, sequens vestigia eius, ut dicit glossa. Sed in hoc consistit perfectio inchoata à Christo, in sequendo vestigia eius, iuxta illud 1. Petri 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Præterea: Scribitur Gen. 17. de Abraam: Ambula coram me, & esto perfectus, ut non timore, sed amore seruias mihi, ut glossa exponit: sed perfectio inchoata à Christo præcisè in amore consistit. Non ergo ista perfectio præferenda est illi. Præterea: Scribitur 4. Regum 20. in persona Ezechiæ obsecro Domine memento quæso quomodo

Arist. 7. Ph7 sic. tex. com. 18.

Tract. 123. in Ioan. in cap. vlt. Tomo 9.

Ioannis 1.

do ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur de statu illorum ad Hebræ. 9. Munera, & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectam facere seruientem. Et de status perfectione inchoata per Christum scribitur ad Hebræ. 12. Accessistis ad montem Sion, ad ciuitatem Dei viuientis Hierusalém, & Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, & iudicem omnium Dominum, & spiritum iustorum perfectorum.

RESOLVTIO.

Perfectio status à Christo inchoata perfectioni Patrum veteris testamenti est præferenda, quantum ad statum, sicut amor timori, & figuratum figuræ præferuntur. Sed si vtriusque status personarum perfectio consideretur; se habent vt excedentia, & excessa.

RESPONDEO, dicendum, q̄ si comparatur perfectio status post aduentum Christi ad perfectionem status præcedentium eius aduentum, planum est, quod ista perfectio præferenda est illi. Cuius rationem Aug. assignat in libro de moribus Ecclesiæ cap. 28. vbi ait, q̄ in duobus testamentis, veteri, & nouo nobis Deus disciplinæ regulam dedit; vt timore, & amore sibi seruiatur. quia timore perficitur coertio. amore vero perficitur instructio. Quamquam tamen (vt ait) vtrumque in vtroque sit præceptum; præualet tamen in veteri lege timor: in noua vero præualet amor, quem libertatem, & timorem seruitutem Apostolus nominat, quando dicit: Non accepistis spiritum seruitutis in timore, sed spiritum libertatis filiorum, in quo clamamus: Abba pater. Quanto ergo amor præfertur timori, tantum perfectio istius status præfertur illi. Est autem alia ratio, quare perfectio istius status illi præferenda est, quam Apostolus assignat 1. Cor. 10. quia illis continebatur omnia in figura. nos autem respectu illorum, reuelata facie gloriæ Domini contemplantur. Sed si comparetur perfectio personæ istius status ad perfectionem personæ status illius, habent se tunc, sicut excedentia, & excessa. quia quædam personæ istius status in perfectione præferendæ sunt illis. & quædam illius status in perfectione præferendæ sunt istis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Noe fuit vir iustus, & perfectus secundum conditionem illius status. Vnde dicit glossa ibi notabiliter esse dictum: in generationibus suis, quasi non cõsummata, & impletæ iustitiæ, sed secundum generationem suam.

AD secundum est dicendum, quod perfectio Abrahæ præferenda est perfectioni istius status, nõ ratione status, sed ratione charitatis, quæ est vinculum perfectionis. Dicit enim August. De bono coniugali c. 21. quod sicut non fuit impar meritum patientiæ in Petro, qui passus est; & in Ioanne, qui passus non est; sic non fuit impar meritum in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias; & in Abraam, qui filios genera-

Tomo 1:

Rom. 8.

Tomo 6.

Auit. verum namque est, quod melior est castitas cælibum, quam castitas nuptiarum: Sed Abraam vnã habebat in vsu: ambas vero in habitu.

AD tertium est dicendum, quod illa perfectio Ezechiæ non erat ex sui status operatione, sed ex penitentia impetratione, quod sequens littera manifestat. Dicitur enim sibi: Audiui orationem tuam, & vidi lacrimam tuam, & ecce sanauit te, die tertio ascendens in templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos, puta ad penitendum.

ARTICVLVS III.

UTRUM OMNIS STATUS perfectio exemplo demonstrata fuerit in Christo.

Faciunt tradita per beatum Thomam par. 3. q. 40.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, qd̄ omnis status perfectio in Christo non fuit demonstrata exemplo. Non enim pertinet ad perfectionem cum peccatoribus cõuersari: sed magis eos reprehendere, & ad eos indignationem habere. In persona enim perfectorum dicit Propheta: Detrahentem secreto proximo suo hunc persequer, superbo oculo, & insatiabili corde cum hoc non edebam. Sed Christus cum peccatoribus manducabat, & bibeat Lucæ 15. de quo plerumque Pharisei scandalizati sunt Matth. 9. Quare cum publicanis, & peccatoribus manducat Magister vester? Non ergo omnis status perfectio in Christo exemplo Christi est demonstrata.

2 Præterea: Perfectione quis debet exemplo monstrare non solum in se, sed in illis, quorum curam habet. Sed Christus non monstrauit perfectionem Discipulorum, quorum curam habebat. Dicitur enim Matth. 9. quod discipuli Ioannis dixerunt Christo: Quare nos, & Pharisei ieiunamus frequenter? Discipuli autem tui non ieiunant? Non ergo monstratum est in Christo exemplum omnis status perfectionis. 3 Præterea: Maximum exemplum perfectionis est patientiæ opus, iuxta illud Iacobi 1. Patientia enim opus perfectum habet. Sed Christus nullam patientiam cum Principibus Sacerdotum seruauit. quinimmo frequenter eis mala imprecabatur Matthæi 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisei hypocritæ. Non ergo in eo fuit omnis perfectionis status exemplum monstratum.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Ioann. 13. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

RESOLVTIO.

Perfectio omnis status exemplo fuit à Christo demonstrata. tota enim vita eius morum disciplina fuit.

RESPONDEO, dicendum, quod duæ sunt partes perfectæ iustitiæ. Vna est declinare à malis, quæ sunt

Pgl. 100

sunt prohibita per mandata, & dissuasa per consilia. Alia est facere bona, quæ sunt præcepta per madata, & persuasa per consilia, iuxta illud psal. 36. Declina à malo, & fac bonum. Vtramque autem perfectionis partem Christus in carne assumpta exemplo demonstravit. fugit enim, & contempsit omnia, quæ ex amore male inflammante homines perniciose appetunt. Suscepit autem, & sustinuit omnia, quæ ex timore male humiliante homines damnabiliter accusant. & ista est deductio Augu. in libro de vera Religione c. 16. ubi dicit, quod quia satellites voluptatum diuitias populi perniciose appetebant, Christus pauper esse voluit, honoribus, & imperijs inhiabant, rex fieri noluit. carnales filios magnum bonum putabant. carnale coniugium, prolemque contempsit, & hoc quantum ad bona, quæ ipse vitauit. Contumelias superbissime homines horrebant: omne genus contumeliarum ipse sustinuit. Dolores corporis execrabantur: Flagellatus est, atque cruciatus. Mori metuebant, atque ignominiosissimum mortis genus Crucem putabant. Ipse autem crucifixus est, & hoc quantum ad mala, quæ ipse sustinuit. Tota itaque vita Christi in terris per hominem, quem suscipere dignatus est, nobis exemplariter morum disciplina fuit. nec aliquod peccatum committi potest, nisi dum appetuntur quæ ille contempsit, & fugiuntur quæ ipse sustinuit, sicut ibi concludit August.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut Gregorius dicit Hom. 34. in Euan. Vera iustitia compassione habet, falsa vero indignationem, quamuis, & iusti soleant rectè peccatoribus indignari: Sed aliud est, quod agitur typo superbiæ: & aliud, quod zelo disciplina. Christus autem venerat tamquam medicus languores animarum, & corporum curaturus. medicus autem, qui non fuerit cum infirmis infirmatus curare nescit, sicut dicit glo. super illo verbo ad Hebræ. 4. Non habemus Pontificem, qui non possit cõpati infirmitatibus nostris. Vnde in hoc maxima eius perfectio est ostensa, quod quia cum peccatoribus est conuersatus, peccatores iustificauit.

AD SECUNDVM est dicendum, quod sicut dicit Crisost. super Matthæ. c. 9. Ioannes, & sui discipuli ieiunabant. quia abstinentia meritum auget, quibus nulla est potentia nature, sed Christus, qui peccata poterat condonare, cur discipulos eius ad ieiunandum cogeret, quos abstinentibus poterat facere, iustiores, & fortiores?

AD TERTIVM est dicendum, quod patientia est habenda importando iniurias nobis personaliter illatas: sed offensas commissas in Deum, vel in proximum statim zelo iustitiæ vindicare debemus, nec usque ad auditum sustinere. Vnde dicit Grego. & ponitur 23. q. 4. cap. Inter querelas. quod peccata, quæ in Deum, vel in proximum committuntur à nobis, puniendi sunt. Illa vero, quibus in nobis delinquitur, patienter toleranda, vel potius sunt dissimulanda. Principes autem Sacerdotum transgressores diuinæ iustitiæ erant. Vnde iuste Christus imprecabatur eis mala: fecit enim hoc Elias, qui ad vindicandam

diuinam iniuriam per ignem de cælo impetratum, duos quinquagenarios interfecit, ut scribitur 4. Regum 1. capite.

ARTICVLVS III.

UTRUM OMNIS STATUS perfectio in Christo fuerit demonstrata verbo, & doctrina.

S. Thomas par. 3. q. 42. per totam quæstionem.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod omnis status perfectio in Christo non sit demonstrata verbo, & doctrina. Nam perfectionis opus est sacrificium Deo offerre, cum hoc pertineat ad cultum patriæ. sed ipse sacrificium docuit non esse acceptandum, iuxta illud Matthæi 9. Euntes autem discite, quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium.

2. Præterea: Mandatum differt à consilio, Christus autem docuit solum obseruari mandata. iuxta illud Matth. ultimo: Euntes docete omnes gentes, decentes eos seruare omnia, quæcumque mandauimus vobis. Cum ergo status perfectio consistat in supererogatione consiliorum, videtur, quod Christus status perfectionem non docuit verbo.

3. Præterea: Perfectio consistit in vita solitaria, & contemplatiua. quia sedendo, & quiescendo fit anima sciens, & prudens, ut dicitur 7. Physicorum. sed Christus non elegit solitariam vitam ad docendum, sed publicam hominum conuersationem. Non ergo verbo est omnis status perfectio in Christo demonstrata.

IN CONTRARIVM ¶ est. quia Christus incipit facere, & docere. Act. 1. sed omnis status perfectio in Christo fuit demonstrata in opere exemplariter, ut supra dictum est. Ergo similiter doctrina vocaliter, & verbaliter.

RESOLVTIO.

Perfectio omnis status in Christo, verbo, & doctrina fuit demonstrata, cum ipse docuerit cupiditatis, & auaritiæ, carnalis concupiscentiæ, & superbiæ detestationem, & remotionem. in quibus principaliter status perfectio consistit.

RESPONDEO, dicendum, quod status perfectio consistit principaliter in tribus. Primo in remotione cupiditatis auaritiæ, quantum ad votum paupertatis. Secundo in remotione carnalis concupiscentiæ, quantum ad votum castitatis. Tertio, in remotione elationis superbiæ, quantum ad votum obedientiæ, & humilitatis. Ista autem tria Christus verbo docuit, & in eis perfectionem, & felicitatis viam esse ostendit Matth. 5. In primordio enim suæ prædicationis statim paupertatem præ cæteris commendauit

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit glossa Matt. 9. Christus non despexit sacrificium, sed quia Pharisei sacrificia sine misericordia faciebant in templo coram populo, ut iusti apparerent, & non exercebant misericordie opera in quibus probatur esse vera iustitia ideo Christus signanter dixit: Misericordiam volo, & non sacrificium, subaudi sine misericordia.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Christus perfectionis opera non præcepit, sed suauit. Sic Apostolus præcepit, ut in docendo, mandata præciperent, & opera supererogationis suaderent. Vnde Apostolus 1. Cor. 7. dicit: De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.

AD TERTIVM est dicendum, quod Christus non elegit vitam contemplatiuam solitariam, secundum quam aliquis occupatur circa actus deseruientes suæ quieti, & suæ dulcedini tantum. sed elegit vitam, secundum quam aliquis prædicando, & docendo contemplata tradit alijs ad eorum instructionem, & salutem. Talis enim vita, quamuis sit aliquo modo actiua, præeminet tamen simplici contemplationi. quia præsupponit abundantiam contemplationis, & dilectionis, & per consequens maioris perfectionis, & cætera.

QVAEST. LXXVII. DE CHRISTI CHARITATE.

DEINDE videndum est de Christi charitate. Circa quæ quaruntur tria. Primo, Vtrum Christus solum in charitate posuerit perfectionis statum. Secundo, Vtrum perfectum modum diligendi Christi posuerit sub præcepto, vel sub perfectionis consilio. Tertio, Vtrum ad perfectum modum diligendi Christi aliquis perfectionis status possit attingere.

ARTICVLVS I.

UTRUM CHRISTUS SOLUM in charitate posuerit perfectionis statum.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Christus non solum in charitate posuerit perfectionis statum. quia scribitur super illud Lucæ 14. Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus; dicit glossa Bedæ, quod differentia est inter relinquere omnia, & renunciare. quia cū-

ctorum fidelium est renūciare omnibus, puta sic tenere quæ mundi sunt, ut tamen, per ea non teneantur. Sed relinquere omnia, hoc est, curas mundi omnino postponere, paucorum, & perfectorum est. In abdicatione ergo temporalium consistit status perfectionis, non in charitate.

2. Præterea: Perfecta charitas est in eo, qui non timet. quia, ut dicit Ioannes in canonica sua, perfecta charitas foras mittit timorem. Sed multi in statu coniugatorum existentes non timent, & habent perfectam charitatem, & tamen non sunt in perfectionis statu. Non ergo sola charitas facit ad statum perfectionis.

3. Præterea: Illud magis facit ad statum perfectionis, quod magis facit ad beatitudinem. Sed cognitio, vel visio, quæ est Domini intellectus, magis facit ad beatitudinem, quam charitas, quæ est perfectio voluntatis iuxta illud Matt. 5. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. super quo verbo dicit Augu. quod visio & contemplatio veritatis est tota merces fidei.

IN CONTRARIVM est. quia maximæ perfectionis opus est martyrium, & abdicatio temporalium. sed ista non perficiunt hominem sine charitate 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita, ut ardeam, charitate autem non habeam, nichil mihi prodest.

RESO-

Tomo 1.

¶ al. diuinitis.

In Mat. c. 19.

¶ al. ad pugnam.

Ari. 7. Phys. t. com. 20.

† cap. Exit, qui semina. 5. potro de verb. ligul. lib. 6.

In Psal. 90. Tomo 8.

RESOLVTIO.

Perfectio status, quantum ad causam formalem non nisi in Dei, & Proximi dilectione consistit, que vinculum perfectionis est: sed causa materialis, instrumentalis, & finalis non excluduntur.

RESPONDEO, dicendum, qd ad perfectionis statum quinque, quantum ad presens, requiruntur. Primo, perpetua voti obligatio. Secundo, Dei & proximi dilectio. Tertio, ad cultum Dei oblatio, & dedicatio. Quarto, habitus benedictio, vel personae consecratio. Quinto, omnium temporalium abdicatio. perpetua namque voti obligatio est causa efficiens perfectionis status. Dicit enim glossa sup illo verbo Leuit. 27. Animal, quod immolari potest Domino, si quis vouerit, sanctum erit, nec mutari poterit, quia aliud est sacrificari, & offerri: & aliud est sanctum esse, & Dei esse. nam quod sanctificatur, & offertur incipit Dei esse, quod non erat, & paulatim augmentatur. Quod autem sanctum est, & Dei est, non eget augmento. quia perfectum est, nec mutari potest. In obligatione enim voti duplex est obligatio. vna ipsius uoluntatis, & alia eius, quod voto offertur, ut ibi glossa dicit. Causa vero formalis perfectionis status est dilectio Dei, & proximi. Nullum enim opus ponit hominem in perfectionis statu formaliter in vita spirituali, nisi charitas. Vnde Coloss. 3. Enumeratis multis virtutibus, quae faciunt ad statum perfectionis, concludit Apostolus: Super omnia autem haec charitatem habere, quae est vinculum perfectionis. Causa vero finalis status perfectionis est dedicare se, & sua ad cultum Dei. dicit enim Aug. quod uirginitas, non quaelibet, sed quae est ad cultum Dei oblata, est praemianda. Vnde dedicatio personae ad cultum Dei secundum tria vota est causa finalis perfectionis status. Causa autem materialis est benedictio habitus, sicut fit in Religiosis, completo probationis termino, vel Episcopalis consecratio, in qua emittit votum de cura habenda suarum ouium. Sed causa instrumentalis est abdicatio ipsorum temporalium. Ita ergo quinque per ordinem requiruntur ad perfectionis statum. Et secundum, quod magis, & minus ista in aliquibus reperiuntur; sic magis, & minus in statu perfectionis esse dicuntur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod relinquere omnia temporalia, perfectiorum est. Non quia hoc faciat ad perfectionis statum effectiue, formaliter, finaliter, siue materialiter: Nam Socrates, & multi alij temporalia dimiserunt, qui non fuerunt in perfectionis statu. sed facit ad perfectionem instrumentally, pro tanto quia diuitiae sunt quaedam spinae semen diuinum suffocantes, ut dicitur Lucae 8. propter quod per ipsarum abdicacionem animus redditur magis liber ad diligendum Deum, & omnia propter ipsum.

AD secundum est dicendum, quod existentes in statu coniugali possunt quidem perfectionem habere, & perfectionis opera facere: non tamen sunt in

E statu perfectionis, quia obligatio, qua vnus coniugum obligatur alteri, non est ad perfectionis opera. non est enim ad operationem spiritualem, sed potius carnalem.

AD tertium est dicendum, quod cognitio facit ad beatitudinem, quasi inchoatiue, & ostensiuue. Sed formaliter completiue, & finaliter terminatiue sola dilectio facit ad beatitudinem. Vnde cognitio potest facere ad perfectionis statum secundum quid: Sed vniuersaliter per solam charitatem homo formaliter ponitur in perfectionis statu.

ARTICVLVS II.

UTRUM CHRISTUS PERFECTUM MODUM DILIGENDI POSUERIT SUB PRAECEPTO.

S. Thomas 2. 2. q. 25.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Christus perfectum modum diligendi posuerit sub praeecepto, non sub perfectionis consilio. quia perfecte Deum diligere est eum diligere ex toto corde. sed hoc ponitur sub praeecepto Lucae 10. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis.

2 Praeterea: Perfectus modus diligendi est diligere inimicos. Vnde Saluator Matthaei 5. cum dixisset: Diligite inimicos vestros. statim subdidit: Estote vos perfecti, sicut & pater vester caelestis perfectus est. Sed diligere inimicos ponitur sub praeecepto eodem capitulo: Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.

3 Praeterea: Non est perfectior modus diligendi, quam pro proximo animam ponere, iuxta illud Ioan. 15. Maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Sed talis modus diligendi ponitur sub praeecepto 1. Ioan. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere.

IN CONTRARIVM est glossa super illo verbo 2. Cor. 12. Ego autem libentissime impendam, & superimpendam ego ipse pro animabus vestris.

RESOLVTIO.

Modus diligendi Deum triplex est. primus positus est a Christo sub praeecepto. alter ponitur sub consilio: tertius vero, qui est comprehensorum, neutro duorum.

RESPONDEO, dicendum, quod aliquis est modus diligendi, qui proponitur homini in praesenti vita in praeecepto. Aliquis vero proponitur homini solum in consilio: Aliquis autem modus diligendi, qui nec

Deus quomodo diligendus.

nec in praeecepto, nec in consilio sibi proponitur, ut ad ipsum mediante modo diligendi viae perueniatur. Est enim diligendus Deus ex toto corde per intentionem: Ex tota mente, per cognitionem. Ex tota anima per affectionem. Et ex omnibus viribus per executionem. Talis autem modus diligendi tripliciter secundum perfectionem potest variari. Primo ut homo sic ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligat, ut nihil sibi desit ad diuinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referat, tamquam in finem. Et iste modus perfectus diligendi datur homini in praeecepto. ita quod nihil homo acceptet, quod sit diuinam dilectioni contrarium. Secundo, sic ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligat, ut etiam abijciat a se illa, quibus licite vti posset, quatenus liberius Deo vacet, & dilectionis feruorem in se ipso augmentet. Et talis perfectus modus diligendi proponitur homini in consilio. Tertio, ut sic ex toto corde, mente, & anima, & fortitudine homo Deum diligat, ut quicquid est in omnibus praedictis, totum actualiter conuertatur in Deum. Et talis modus diligendi, cum sit comprehensorum, & non viatorum, non proponitur homini sub praeecepto, vel in consilio per affectionem, sed solum per imitationem modo, quo dicebat Apostolus Phil. 3. non quod iam acceperim, aut quod iam perfectus sim: sed sequor si quo modo comprehendam in quo, & comprehensus sum a Christo Iesu: ut solum in ea claritate Christum videam, in qua apparuit mihi in via, quando me comprehendit, ut glossa exponit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in diligendo Deum (sicut dictum est) est multiplex gradus perfectionis. potest enim esse vnus gradus, ut sic Deus diligatur, quatenus omnia referantur in ipsum actualiter, vel habitualiter, & nihil acceptetur, quod sit eius dilectioni contrarium. Alius gradus est, ut abijciantur omnia illa, quae possunt hominem impedire a Dei dilectionis feruore. Et vterque modus diligendi proponitur homini in via, sed vnus in consilio, & alter in praeecepto.

AD secundum est dicendum, quod teneri ad dilectionem inimicorum, potest intelligi dupliciter. Primo tentioe communi, qua quis diligens proximos, inimicos a tali dilectione non excludat. Et talis modus diligendi inimicos est de necessitate praeepti. Secundo tentioe speciali, qua actualiter mens hominis feratur in dilectionem inimici praeter necessitatis casum. Et talis modus diligendi pertinet ad perfectionem consilij. Dico autem praeter necessitatis casum: quia in casu necessitatis homo in speciali actualiter tenetur inimicum diligere, benefaciendo sibi ex necessitate praeepti, puta si fame moretur, vel in aliquo alio necessitatis articulo.

AD tertium est dicendum, quod anima viuificatur a Deo spiritualiter per gratiae infusionem, & viuificat corpus vita naturali per eius informationem. Quantum ergo ad primam vitam non tenetur homo animam pro fratribus ponere. non enim tenetur

A homo peccando vitam animae, & se contemnere, ut proximum saluet, sed quantum ad secundam vitam tenetur homo pro fratribus animam ponere: quia plus tenetur diligere salutem animae proximi, quam corporalem vitam suam, etiam ex praeecepto, in necessitatis articulo. Puta si quis videret aliquem ab infidelibus seduci, teneretur se mortis periculo exponere, ut eum a seductione liberaret, sed extra casum necessitatis pro salute proximi animam ponere pertinet ad perfectionem consilij.

ARTICVLVS III.

UTRUM AD PERFECTUM MODUM DILIGENDI CHRISTI ALIQUIS PERFECTIOMIS STATUS POSSIT ATTINGERE.

S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 8.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod ad perfectum modum diligendi Christi aliquis perfectionis status possit attingere. quia status perfectionis vltimatus diligendi consistit in hoc, ut anima pro amicis ponatur, sicut scribitur Ioan. 15. Sed multi talem modum diligendi per effectum habuerunt, ut Apostoli, & Martyres.

2 Praeterea: Deus non potest amplius diligi, quam ex toto corde. sed multi sancti viri sic Deum diligunt corde pleno, & perfecto.

3 Praeterea: Non est perfectior modus diligendi Deum, quam ipsum Deum comprehendere. Sed Apostolus per dilectionem Deum comprehendere nitebatur, iuxta illud Philip. 3. Sequor autem, si quomodo comprehendam.

IN CONTRARIVM est. quia Christus fuit simul viator, & comprehensor. Sed modus diligendi viatorum numquam potest attingere ad modum diligendi comprehensorum. Ergo ad modum perfectum diligendi Christi nullus perfectionis status potest attingere.

RESOLVTIO.

Christi perfectum modum diligendi Deum nemo in hac vita attingere potest. singularis enim modus ille perfectorum Viatorum fuit.

RESPONDEO, dicendum, quod triplex est perfectus modus diligendi Deum. Vnus est diuinorum. Alius est beatorum. Tertius est viatorum. Cum enim Deus sit infinitum bonum, perfecte diligitur, quoniam infinita virtute, & infinita charitate amatur. & quia in nulla creatura est virtus infinita, vel charitas infinita: Deo talis perfectus modus diligendi est proprius personae diuinis solum, ut vna quaeque persona tantum diligat se, quantum diligibilis est. propter quod

Dei dilectio diuinis conueniens tantum.

quod dicit August. 15. de Trin. cap. 17. Spiritus sanctus non est Patris solius: nec Filii solius: sed est amorum. ideo communem, qua se ad inuicem diligunt, nobis insinuant charitatem. Modus autem perfectus diligendi beatorum consistit in actuali fruitione diuinitatis, vt totum cor ipsorum actualiter feratur in Deum per intentionem. & mens eorum actualiter ipsum cognoscat per intuitiuam visionem. Tota eorum anima diuina dilectione actualiter repletur per affectionem, & omnes vires eorum in Deum actualiter conuertantur per actualem executionem, vt ratio omnium exteriorum actuum non sit aliud, quam Dei dilectio. Sed modus perfectus diligendi viatorum consistit in abiectione illorum, quae possunt hominem a feruore diuinae dilectionis impedire, eo modo, quo dicebat Apostolus: Quae retro sunt, obliuiscatur, ad ea vero, quae priora sunt, te ipsum extendens, currat ad destinatum brauium supernae vocationis. Iste autem triplex modus perfectus diligendi fuit in Christo diuinorum, comprehensorum, & viatorum. Et ad nullum istorum modorum aliquis perfectionis status potest attingere. Non ad modum perfectum diuinorum: quia nullus potest esse Deus, sicut ipse fuit. Non ad modum perfectum comprehensorum: quia nullus potest esse viator simul, & comprehensor, sicut ipse fuit. Nec ad modum perfectum viatorum, quem ipse habuit: quia nulli potest dari gratia capitis, & non ad mensuram, sicut sibi data est, vt simul sit caput, & singularis homo, sicut ipse fuit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM est dicendum, quod hoc ipsum Martyres, & Apostoli non habuerunt ex se, & animam ponerent pro salute proximorum, sed per gratiam Christi capitis: de cuius plenitudine omnes receperunt gratiam pro gratia, vt dicitur Ioan. 1. Vnde Augustinus exponens illud verbum: Protexisti me domine a conuentu malignantium, dicit in Psal. 63. iam ipsum caput nostrum intueamur. Nam multi Martyres passi sunt talia, sed nihil sic elucet quomodo caput nostrum, ibi melius intuemur quod illi experti sunt.

AD SECUNDUM est dicendum, quod multi diligunt Deum ex toto corde: per dilectionem tamen deriuatam a Christo capite. Vnde in Christo fuit modus diligendi perfectus, quia charitatem in tota sua excellentia habuit: non secundum aliquam determinatam mensuram. Sed quilibet alius ex toto corde potest diligere Deum secundum modum perfectum

quantum ad aliquem terminum praefixum sibi a Christo, iuxta illud ad Ephesios 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

AD TERTIUM est dicendum, quod comprehendere Deum per dilectionem potest intelligi dupliciter. Vno modo per ipsius comprehensum inclusionem, vel terminationem. Et sic Deus incomprehensibilis est omni creaturae. Secundo, per ipsius visionis consecutionem, & sic potest conuenire creaturae. Secundum quem modum dicebat Apostolus: Sequor autem si quomodo comprehendam, exponendo, sicut expositum est supra.

Franciscus Pegna Lectori.

CVM Superioribus annis in Nicolai Eimerici Directorium Inquisitorum scriberem commentarios lib. 2. commentario 31. super quest. 15. de heresibus Beguardorum, & Beguinorum, dixi a Michaele de Casena tractum fuisse cum alijs in errore Fratellorum Augustinum de Ancona asserentem in libro de Potestate Papa quest. 78. & 79. Christum, & Apostolos nihil habuisse. Quam infamia notam tanto viro fuisse falso iniustam omnino comperi, cum loca eiusdem Augustini diligentius, & attentius perlegerem multis post diebus. id autem asserui secutus quoddam additamentum, quod praefixum est extraneanti Ioannis 22. incipienti: Cum inter nonnullos sit. de verborum signification. in aliquot voluminibus iuris canonici in breuiori forma cum glossis recenter impressis Eam additionem ab homine inuido, & in Augustinum Triumphum male affecto, eo forsitan quod ipse Pontificiam auctoritatem egregie tueatur, appositam esse, multum fit mihi verisimile: Hunc enim Doctorem a Fraticello rum errore procul abfuisse, exploratum nunc habeo: cum in his ipsis questionibus nusquam a veritate discedat, sed ea tradat (licet satis obscure quandoque loquatur, quod fortassis causam praebuit, vt male de ipso quis opinaretur) quae cum diuinis eloquijs, sanctorum Patrum dictis, & summorum Pontificum diffinitionibus vbiq. consentiant: quemadmodum facile intelligere poterit qui paulo diligentius Augustini doctrinam hic positam considerabit. Hoc te obiter admonuisse volui, benigne Lector, ne vel nostro, vel aliorum dicto, hac in re fallaris, & Auctorem hunc aliter, quam virum pium, & Catholicum, & omnium consensus eruditissimum putes. Vale. Roma in Bibliotheca nostra Kalend. Aprilis. An. 1582.

QVAEST. LXXVIII. DE CHRISTI PAUPER TATE.

ALTERIS considerandum est de Aritu. Et consilio firmavit. Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus.

ritu. Et consilio firmavit. Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus.

RESOLVTIO.

Statum paupertatis Christus assumere debuit. non enim simulatam paupertatem damnandam: nec coactam, non laudandam assumpsit: sed voluntariam, quae annexam habet temporalium voluntariam abiectionem, cordis humiliationem, & caelestium contemplationem.

Tertio, Vtrum Christus sic pauper fuerit, quod aliquando mendicaret. Quarto, Vtrum Christus sic fuerit pauper, quod manibus laborauerit.

ARTICVLVS I.

UTR. CHRISTUS DEBUERIT assumere statum paupertatis.

B. Hieronymus Epist. 22. ad Eustachium de custodia virginitatis. S. Thom. 3. par. quest. 40. art. 3. & lib. 4. contra Gentiles cap. 55. ad 2. rationem. Et Ioannes a Capistrano in tract. de Potestate Papae, & Concilij, siue Ecclesiae auctor. 2. primae. 2. part. princ. in argumento 6.

AD PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Christus non debuerit assumere statum paupertatis. Scribitur enim Eccl. 7. Vtilior est sapientia cum diuitijs, & magis prodest: quia sicut protegit sapientia, sic protegit pecunia. Sed Christus fuit sapientia

Dei patris 1. Cor. 1. Praedicamus Christum Dei virtute, & Dei sapientiam. Magis ergo debuit eligere statum diuitiarum, quam paupertatis.

2. Praeterea: Quod est materia delinquendi, Christus non debuit assumere. Sed scribitur Ecclesiast. 27. Quod propter inopiam multi deliquerunt. Ergo talem statum Christus non debuit assumere.

3. Praeterea: Statum, in quo homo constituitur in periculo animae, Christus assumere non debuit. Sed in statu paupertatis constituitur homo in periculo animae: quia paupertas hominem ad furtum inducit, sicut abundantia diuitiarum inducit hominem ad Dei contemptum. vnde Salomon a Deo inspiratus neutrum petiit Prouer. 30. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria.

IN CONTRARIUM est. quia statum illum Christus debuit assumere, quem primo verbo beatificauit, & eius consilio firmavit. Sed statum paupertatis primo beatificauit Matth. 5. Beati pauperes spi-

RESPONDEO, dicendum, quod Chryl. super Matthaei. triplicem distinguit paupertatem. Vna est simulata, & necessaria. Tertia spiritualis, & voluntaria. Illi autem sunt pauperes simulatorie, qui & si expoliant se bonis temporalibus, non tamen expoliant se superbia, & arrogantia: sed magis sunt superbi contemnendo temporalia, quam diuites in seculo diuitias possidendo, vt dicit August. in regula. Secunda vero paupertas coacta, & necessaria, quamuis in Scriptura non damnetur, non tamen laudatur, quod sit merito, vel premio digna. Quia sicut nullum inuoluntarium potest esse peccatum, & digni damnatione: sic nullum inuoluntarium potest esse meritorium, & dignum praemiatione. Sed tertia paupertas spiritualis, & voluntaria per Christum est beatificata, & laudata, & merito. Quia habet annexam temporalium voluntariam abiectionem, cordis humiliationem, & caelestium contemplationem. Hanc autem paupertatem Christus assumpsit, dicente Apostolo 2. Cor. 8. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est in mundo, cum esset diues in sua maiestate (sicut glossa exponit,) vt illius inopia vos diuites essetis. Et in hoc consilium do, vt ad imitationem illius pauperibus detis. quia plus est vtile facienti, quam cui sit, vt glossa dicit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illud verbum Salomonis verificatur secundum regulam positam a Philosopho in Topicis: Maximum bonum coniunctum minimo bonorum est eligibilibus, quam per se positum. Vnde si sapientia, quae numeratur inter maxima, bona est per se eligibilis, eligibilior est cum diuitijs, quae numerantur inter minima bona. Cum ergo paupertas, quae est de perfectione euangelica, excedat omnes diuitias, eligibilior erit sapientia cum diuitijs, quam cum paupertate.

† Cap. exiit q seminat. 5. porro. de uerb. signi. lib. 6. extra. uaga. Quia quorundam. de verbo. signifi. c. Gloria. 12. q. 2.

Arist. 3. Topic. c. 3.

paupertate tali, quam cum diuitijs, quæ sunt minima bona.

Ad secundum est dicendum, quod illud intelligitur de paupertate inuoluntaria, quæ habet de necessitate desiderium diuitiarum adiunctum. ideo statim subditur, quod qui querit locupletari, auertit oculum suum (subaudi interiorem) a timore Dei, (vt glossa exponit.) tales enim pauperes coactiue, non voluntaria electione, quamuis sint crucifixi mundo per temporalium carentiam. ipsi tamen mundo crucifixi non sunt per affectatam opulentiam.

Ad tertium est dicendum, quod status paupertatis non est periculosus illis, qui voluntarie assumunt carentiam temporalium. tales enim dummodo habeant alimenta, & quibus tegatur, contenti sunt, secundum doctrinam Apostoli. Illis autem est periculosus paupertatis status, qui cum egestate rerum temporalium cupiunt saturari cum quadam insatiabili auiditate diuitias appetendo. tales enim cupientes diuites fieri incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & desideria inutilia, vt dicit Apostolus I. Tim. 6. Quod videtur significare voluisse Salomon, quando dixit: Ne forte saturatus alliciar ad negandum, & dicam: Quis est dominus?

ARTICVLVS II.

UTR. PAUPERAS FECERIT in Christo perfectionis statum.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod paupertas fecerit in Christo perfectionis statum. Quia quod fecit ad perfectionem status Discipulorum, hoc fecit ad perfectionem Christi, a quo eorum perfectio deriuata est: Sed relinquere omnia, & dare pauperibus fecit ad perfectionem status Discipulorum: Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Ergo paupertas similiter fecit ad perfectionem status Christi.

Præterea: Christus perfectionem posuit in vita contemplatiua Luca 10. Optimam partem elegit Maria, quæ non auferetur ab ea. Sed Christus maximæ contemplationis fuit: Ergo paupertas, quæ vitæ contemplatiuæ deseruit, faciebat ad eius perfectionis statum.

Præterea: Electio non est nisi de perfectiori: Est enim electio duobus præexistentibus vni præ altero eligere, vt Damasc. lib. 2. c. 22. dicit. Sed Christus elegit pauperes magis, quam diuites, iuxta illud Iac. 2. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites autem in fide? Ergo paupertas fecit ad perfectionis eius statum.

IN CONTRARIUM est. quia quod non diminuit de perfectionis statu in Abraam, qui fuit purus viator, non poterat diminueri de perfectionis statu, vel augeri in Christo, qui fuit viator, & comprehensor. Sed abundantia diuitiarum non dimi-

nuit de perfectionis statu in Abraam, qui existens in opulentia diuitiarum perfectus fuit. iuxta illud Genes. 17. Ambula coram me, & esto perfectus. Ergo.

RESOLVTIO.

Christi paupertas fecit in ipso ad perfectionem statum, quantum ad nostræ imitationis exemplum: non quantum ad suæ perfectionis augmentum.

RESPONDEO, dicendum, quod paupertatem fecisse ad perfectionis statum in Christo dupliciter potest intelligi. Primo, quod fecisset ad suæ perfectionis augmentum. Secundo, quod faceret ad nostræ imitationis exemplum. Primo modo non poterat facere ad Christi perfectionis augmentum. Perfectum enim est, quod attingit terminum. Christi autem perfectio, siue loquamur de perfectione gratiæ vnionis; siue loquamur de perfectione gratiæ diuinæ fruitionis, ab instanti conceptionis in Christo fuit in termino. Vnde non potuit augeri per aliquid aliud, quod faceret ad perfectionis statum.

Sed secundo modo fecit ad perfectionem, quantum ad nostræ imitationis exemplum. Dicit enim Aug. in libro de catechizandis rudibus, lib. 2. c. 22. Quod terrena omnia bona contempsit homo factus dominus Iesus, vt contemnenda nobis monstraret, & omnia terrena mala sustinuit: quæ sustinenda præcipiebat, vt nec in illis quæreretur felicitas, nec in istis infelicitas timeretur. Nam natus est de matre: quæ quamuis à viro intacta permaneret, tamen fabro desponsata erat, in quo omnem typum carnalis nobilitatis extinxit. Natus est in Bethlehem ciuitate: quæ inter omnes ciuitates Iudææ erat exigua, ex quo noluit quemquam de terrenæ ciuitatis sublimitate gloriari. Pauper factus est, cuius sunt omnia. ne quisquam cum in eum crederet, de terrenis diuitijs audeat extolli. Noluit Rex ab hominibus fieri: quia humilitatis ostendebat viam. Esuriit qui omnes pascit: Sitiuit, per quem omnis potus causatur. Ab itinere fatigatus est, qui seipsum nobis viam fecit in cælum. Crucifixus est qui cruciatus nostros sustinuit: mortuus est, qui mortuos suscitauit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod paupertas faciebat ad perfectionem Discipulorum, eo quod diuitiæ habent hominem impedire à consecutione beatitudinis, & aliorum bonorum spiritualium propter tria. Primo, propter nimiam sollicitudinem, & attentionem. Secundo, propter insatiabilem affectionem. cum enim augetur cupiditas, diminuitur charitas secundum August. lib. 83. q. 36. Tertio, propter mentis elationem. Christus autem, sicut non poterat esse peccati capax, ita prædicta non poterant in eo facere ad perfectionis, vel imperfectionis statum.

Ad secundum est dicendum, quod sicut Christus ab instanti conceptionis fuit diuinæ fruitionis contemplator, & comprehensor: ita fuit in contemplationis statu perfectus, vt in se non indigeret aliquo

† S. Thom. 3. par. q. 9. art. 1. & 2. & q. 34. ar. 4. & Melchior Canus lib. 12. de locis Theol. c. 14.

Tomo 4.

Notanda.

Tomo 4.

retractiuo, vel adminiculo aliquo inductiuo ad suæ A contemplationis perfectionem.

Ad tertium est dicendum, quod Christus pauperes elegit, vt nemo ex sua paupertate se contemneret. securior est enim pauper in cella, quam diues in purpura, vt dicit Hiero. Pauperes ergo Christus elegit, diuites non reprobando, vt nec in diuitijs putaretur esse felicitas, nec in paupertate timeretur infelicitas, sicut dictum est per Aug. neutrum tamen fecit propter sui status perfectionis augmentum, sed propter nostræ imitationis exemplum.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS SIC pauper fuerit, quod mendicauerit.

Christum Dominum mendicasse docent S. Aug. super psal. 39. & psal. 146. S. Hieronymus super psal. 39. & 108. S. Basilius in quæstionibus compendio explicatis. q. 262. S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 5. & ibidem Caietanus. Alexander de Ales parte. 4. q. 31. memb. 1. art. 1. Turrecr. in c. Expedi 2. q. 1. alijq; complures. Et eum Ostiatim mendicasse tradit S. Bernar. in ferm. quodam super illud Luca c. 2. & c. 2. factus esset annorum duodecim, quæ referunt & sequuntur S. Bonauent. in opusculo de Christi paupertate q. 2. & in Apologia paupe. respons. 3. par. 1. art. 1. Alexander de Ales parte 4. quæst. 31. memb. 2. art. 2. S. Lauren. Iustitia. tit. de paupe. c. 4. Didacus Stella in 2. c. Luca, & alij ibidem per eum citati. Et quod Christus Ostiatim mendicauerit, intelligi potest sicut luculenter declarat Triumphus ipse infra q. 99. art. 3. in corpore articuli.

† Quamuis hic habeatur aduerbiū, Ostiatim, non tamen illud repetit Auditor, nec concludit in progressu dispositionis.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Christus non sic pauper fuerit, quod mendicauerit ostiatim. Quod enim fuit in lege prohibitum Christus facere non debebat, cum ipse non veniret legem soluere, sed adimplere Matth. 5. Sed Deut. 15. scribitur: Omnino indigēs, & mendicus non erit inter vos.

Præterea: Mendicans excluditur, vt non sit semen Christi iusti, iuxta illud Psalmi 36. Iunior fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem. Christus ergo, cuius semen panem non petit, mendicare non debuit.

Præterea: Quod sacra Scriptura imprecatur in vindictam iniustorum, Christus non debuit facere. sed mendicare, sacra Scriptura imprecatur in vindictam malorum, iuxta illud Psal. 108. Nutantes transferantur filij eius, & mendicent, & eijciantur de habitationibus suis.

Præterea: Quod habet verecundiam annexam, aliquid turpitudinis videtur habere: quia verecundia non est nisi de turpi, vt Philosophus dicit. Sed mendicare habet verecundiam annexam. Ergo tale quid Christum facere non decebat.

IN CONTRARIUM est: quia, qui nullum habet hospitium, necessarium est, vt sibi hospitium mendicando acquirat. sed Christus nullum hospitium habuit, vt patet Matth. 8. Vulpes foueas habent, &

volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet.

RESOLVTIO.

Christus mendicus dici poterat. Nam à Zachæo inuitatus non fuit: ab ipso tamen victum postulauit.

RESPONDEO, dicendum, quod Chrysostr. dicit su per illo verbo Ioan. 30. Multa fecit Iesus in conspectu Discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Multa Iesus fecit, quæ non solum Ioannes, immo nec alij Euangelistæ omnia dixerunt. Sed illa tradiderunt, quæ erant sufficientia attrahere audientes ad fidem; quamuis ergo in Euangelio expresse non habeatur, quod Christus mendicauerit sub vocabulo mendicantis, habetur tamen expresse, quod victum petebat. Luca 19. vbi scribitur, quod suspiciens Iesus dixit: Zachæe festinas descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. super quo verbo dicit glossa, quod, & si Christus non vocem inuitantis audierat, vidit tamen affectum. Planum est autem, quod victum petere ante inuitationem non est aliud, quam mendicare: glossæ tamen Sanctorum in diuersis locis libri Psalmorum expresse dicunt, quod Christus non solum pauper fuit, sed mendicus. nam super illo verbo: Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei; glossa exponit in persona Christi sic loquentis: De me hoc dico, quia mendicus sum secundum, quod homo. Nam mendicus erat; quia ab alio petebat: pauper vero, quia sibi non sufficiebat. Et super illud: Ego verò egenus, & pauper sum, Deus adiuua me: glossa exponit in persona Christi dicentis: Ego sum egenus, petens, & pauper insufficienti mihi: quia mundanas copias non habebat & intus vbi diues erat, ambibat, desiderabat, & accipiebat. Et super illud: Persecutus est hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare, glossa exponit de Christo, vt sit sensus: Persecutus est hominem inopem, & mendicum, puta Christum. Nam persequi pauperes, sola sæuitia est: Alij verò pro diuitijs, & honoribus interdum persecutiones huiusmodi patiuntur.

psal. 39.

psal. 69.

psal. 108.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non prohibetur ibi, quod aliquis non sit in statu mendicantis, & paupertatis, cum id eodem capitulo statim subdat: Pauperes in terra sua nunquam deerunt: sed prohibetur ne ita ab alijs homo derelinquatur, vt in talem statum inducatur, in quo eum oporteat ex necessitate mendicare. Vnde non prohibetur mendicari, sed præcipitur misericordia.

Ad secundum est dicendum, quod glossa exponit illud verbum de pane spirituali, vt sit sensus: Non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem spirituale. eo enim ipso, quod iustus est, verbum Dei, & spirituale cibum semper habet presentem. Si verò de pane naturali intelligitur, sensus est, quod iusti non quærunt talem panem, quasi à Deo derelicti: cum eis dicatur ad Hebr. ultimo: Sint mores vestri sine

auaritia contenti presentibus . ipse enim dixit : Non te deseram, neque derelinquam .

AD tertium est dicendum , q̄ nullum est inconueniens , vt illud , quod alicui in p̄nam infligitur , alteri in iustitiam vertatur . multi namque propter peccata , quæ committunt , rebus temporalibus spoliantur , & tamē temporalibus spoliari propter Christum ad perfectionem iustitiæ pertinet ; mendicitas ergo in p̄nam malefactoribus à Deo indicitur , & tamen voluntariè assumpta à Christo in nostrum exemplum ad perfectionem iustitiæ pertinebat .

AD quartum est dicendum , quod erubescencia , & verecundia semper est de turpi , vt pulchro opponitur . Est autem duplex pulchritudo . Vna spiritualis , quæ consistit in debita ordinatione , & affluentia bonorum spiritualium . Vnde omne , quod procedit ex defectu spiritualis boni , turpitudinem habet annexam . Alia est pulchritudo corporalis exterior , quæ consistit in debita ordinatione corporis ex affluentia rerum temporalium . Et quod procedit ex defectu talis pulchritudinis turpitudinem habet coniunctā . Vnde sicut quælibet pulchritudo desideratur , ita quælibet turpitudinis habet verecundiam , & erubescenciam annexam . veruntamen turpitudinis interior spiritualis boni est vituperanda : Sed turpitudinis exterior boni temporalis , vel corporalis propter Christum voluntariè assumpta est laudanda . Quantumcunque ergo mendicitas verecundiam habeat annexam , voluntariè tamen assumpta per Christum in nostrum exemplum , laudanda est , & prædicanda .

ARTICVLVS IIII.

UTRUM CHRISTUS SIC fuerit pauper , quod manibus laborauerit .

B. Basilius super 3. & 22. cap. Lucæ . Hilarius canone 14. Iustinus Martyr in dialogo cum Triphone . Beda super 6. c. Marci . Turrecrem. in c. Expedi. 12. q. 1 Caietanus 3. par. 9. 39. art. 8.

AD quartum sic proceditur . Videtur enim , quod Christus sic pauper fuerit , q̄ manibus laborauerit . Maioris enim perfectionis fuit Christus , quàm Paulus . sed perfectionis fuit in Paulo laborare manibus , cum tamen licet posset de stipendijs Ecclesiæ viuere : iuxta illud Theol. ultimo : Nocte , & die operantes , ne quem vestrum grauaremus : non quasi non habuerimus potestatem : sed vt nos metipfos formam daremus vobis ad imitandum nos .

2. Præterea : Christus assumpsit carnem ex semine Abraham descendentem , * quam nusquam Angelos apprehendit ad semen Abraham ad Hebræ. 2. Sed primo homini in persona omnium dictum est Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo .

3. Præterea : Præceptum legis naturæ Christus tenebatur obseruare . Sed præceptum legis naturæ

videtur esse manibus laborare : Si enim caderet sub cōsilio solū , Apostolus nō dixisset 1. ad Thess. 4. Ope remini manibus vestris , sicut præcepimus vobis .

IN CONTRARIUM est . quia super illo verbo : Mulieres multæ ministrabant Iesu de facultatibus suis ; dicit Hiero. q̄ consuetudinis Iudaicæ fuit , vt mulieres de substantia sua victum , atque vestitum Præceptoribus , vel Prædicatoribus ministrarent . Vnde de Domino de sua substantia ministrabant , vt metere earum carnalia : cuius illæ spiritualia metebant .

RESOLVTIO.

Christus manibus suis non laborabat , in exemplum aliorum , qui verbo prædicationis debebant insistere . Id enim eum non decebat , præsertim post prædicationis officium ab eo inceptum .

RESPONDEO , dicendum , quod Dei filius humanam naturam assumpsit , vt vitæ exemplo , & verbo doctrinæ homines ad cœlestia prouocaret . Vnde Lucæ 4. scribitur , q̄ cum turbæ eum vellent detinere , ne discederet ab eis , dixit eis : Quia & alijs ciuitatibus oportet me Euangelizare Regnum Dei , quoniā ideo missus sum . Super quo verbo dicit glossa , quod poterat Christus in eodem loco manendo omnes attrahere ad se : hoc tamen non fecit præbēs nobis exemplum , vt perambulādo requiramus pereuntes , sicut Pastor ouem perditam : & Medicus accedit ad infirmum . vna enim anima recuperata , poterit aliquis mille delicta abolere . Sic autem Euangelizare Regnum Dei Christus tenebatur vsque ad exitum mortis suæ , per seipsum : & per alios vsque ad finem mundi . Vnde super illo verbo Ioannis xj. Me oportet operari opera eius , qui misit me , donec dies est : dicit glossa , quod opera Patris , quæ Christus sua esse monstrauit , erant infirma saluare , debilia roborare , homines illuminare : quæ Christum oportebat operari , donec vita hæc consistit . Ad ista autem opera exequenda laborando manibus Christus non poterat iuuari : sed magis impediri : quia artes mechanicæ habent intellectum à sua operatione distrahere . Et quàmuis hoc in Christo non habuisset locum , eo quod simul ipse erat viator , & comprehensor , & non poterat ex aliquo in sua contemplatione retardari : in exemplum tamen aliorum , qui verbo prædicationis debebant insistere , non decuit eum manibus laborare , ad cibum , vel vestitum querendum , maxime post inceptum ab eo prædicationis officium . Vnde super illo verbo Ioann. 4. Quando discipulis dicentibus : Numquid aliquis attulit ei manducare ? Respondit : Meus cibus est , vt faciam voluntatem eius , qui misit me , vt perficiam opus eius ; dicit glossa : Considerandum est , quod cibos ab alijs oblatos Dominus suscipere solebat : non quod alieno ministerio indigeret , qui dat escā omni carni : sed vt deferentes , meritum consequerentur , simulque formam tradens non erubescere paupertatem , neq; graue putare ab alijs nutriri . proprium enim , & necessarium est Doctoribus alios habere procuratores ciborum , vt ipsi de nullo curantes , verbi ministracionem procurarent sollicitè .

In 28 cap. Matthæi.

Ad

Ad Argumenta .

AD PRIMUM ergo est dicendum , q̄ perfectionis opus est attingere finē . sicut ergo diuersimode finis potest attingi ; ita diuersimode potest variari perfectionis status : finis ergo , ad quem Christus venit , erat humani generis salus : quia melius poterat procurare prædicationis verbo , quàm laboris manualis exemplo . Paulus autem hunc eundem finem in casu , in quo fecit , magis procurauit manibus laborando , quàm sumptus ab alijs recipiendo .

AD secundum est dicendum , quod ibi labor accipitur communiter pro omni p̄na peccati . Secundum quem modum dicit Iob cap. 5. Quod homo ad laborem nascitur . Christus ergo non solum labores , sed p̄nas , immo vltimam p̄nam suscepit : quia assumpsit mortalitatem : & quamuis non laborem manuum tamquàm non cōuenientem fini , ad quem

A venerat : alios tamen labores suscepit . Vnde super illo verbo Ioan. 4. Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem ; dicit Chryso. Quod sedebat non in throno , aut in puluinari : sed simpliciter , vt contingebat , super terram . Nam sessio propter laborem facta est : & propter æstum , refrigerans corpus , sedebat apud fontem .

AD tertium est dicendum , quod laborare manibus est præceptū naturæ in casu naturali , & spirituali . Naturali quidem , vt si homo non haberet aliunde necessaria vitæ , teneretur sibi victum per suum laborem procurare . In casu vero spirituali tripliciter . Primo propter furta non committenda . Secundo propter aliena non concupiscenda . Tertio propter otia vitanda . Primo modo laborem manuum præcepit Apostolus ad Eph. 4. Secundo 1. Thessal. 4. Et tertio 2. Thessal. vltimo .

QVAEST. LXXIX. DE CHRISTI PROPRIETATE .

DEINDE videndum est de Christi proprietate . Circa quod queruntur Quatuor .

- Primo , Vtrum Christus habuerit aliquid proprium .
Secundo , Vtrum Christus aliquid habuerit in communi .
Tertio , Vtrum Christus res sibi oblatas posset conuertere in proprium vsu .
Quarto , Vtrum rerum sibi concessarum habuerit dominium , & non vsu tantum .

quæ Patris mei sunt , oportet me esse , sic in hæreditate materna succedebat Matri : sed mater aliquid proprium habebat , cum ex stirpe regali orta esset , Ergo similiter Christus .

3. Præterea : Antequam Christus inciperet prædicare , non poterat de eleemosynis viuere . quia ex quo spiritualia non seminabat , non poterat de iure carnalia metere . Ante ergo triginta annos Christus aliquid proprium habuit . Quia ante tale tempus prædicare non inceptit .

IN CONTRARIUM est . Quia Christus inceptit facere quod docuit . sed Matth. 10. Mādauit non esse possidendum aliquid proprium , non aurum , non argentum , non pecuniam in zonis .

RESOLVTIO.

Christus non habuit proprium , quod opponitur charitati fraternæ , & est auarorum : nec quod opponitur vitæ communitati , quod est laicorum .

ARTICVLVS I.

UTR. CHRISTUS HABUERIT aliquid proprium .

S. Antoninus 4. par. Summæ tit. 12. c. 4. §. 2. Et 3. par. Hist. Tit. 21. c. 5. §. 1. Turrecremata in c. Exempli : & in cap. Expedi. 12. q. 1. Caietanus super Ioannem cap. 4. Et Melchior Canus lib. 6. de locis Theologicis , cap. 8. Ambrosius Beltramus in tractatu De voto paupertatis .

AD primum ergo sic proceditur . Videtur enim , q̄ Christus habuerit aliquid proprium . Super illo enim verbo Lucæ 2. Reuersi sunt in Galilæam ciuitatem suā Nazareth ; dicit glossa , quod in Nazareth erat propriū habitaculū Christi , Mariæ , & Ioseph : habere autē propriā domū , est habere aliquid propriū .

Præterea : Sicut Christus in hæreditate paterna succedebat Patri ; iuxta illud Luc. 2. Nescitis , q̄ in his

RESPONDEO , dicendum , q̄ proprium potest , vt opponitur fraternæ charitati . Secundo , vt opponitur vitæ cōmunitati . Primo nāq; modo , habere aliquid propriū est auarorū . Secundo modo habere aliquid propriū est laicorū . Primo namq; modo accipit Augustiniū Lucæ 16. super illo verbo : Homo quidā erat diues , qui induebatur purpura , & bisso dicēs , q̄ diues ille non est damnatus , q̄ rapuerit aliena : sed quia sua propria Lazaro pauperi nō erogauit . Secundo modo accipitur proprium Act. 4. vbi dicit , q̄ nec quisquā eorū , quæ possidebat , propriū aliquid suū esse dicebat , sed erāt illis omnia cōia . Neutro autē modo Christus habuit aliquid propriū . quia paupertatē elegit in ei⁹ ingressu

De ver. Apostoli ser. 31. Tomo 10.

ARTICVLVS II.

UTRUM CHRISTUS HABUERIT aliquid in communi.

Vide textum, & ibi glossam, Turrecrem. & alios Doctores in cap. exemplum cap. expedit, & in cap. habebat, 12. q. 1. & in cap. quid ergo. 23. q. 4. & extrauagantem Ioannis. 22. Quia quorundam. §. Ex quibus verbis, & §. Adhuc licet, cum seq. tit. de verbo. signifi. Antoninum in summa par. 4. tit. 12. c. 4. §. 2. & 22. Turrecrem. in summa de Ecclesia cap. 112. Caietanum, & Melchiorem in præcedenti articulo citatos. & Ioannem à Capistrano tractat. de Papæ auctoritate par. 2. partis 2. princ. argum. 6. & tract. supracitatum De voto Paupertatis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Christus non habuerit aliquid in communi. dicit enim Chryso. Ioan. 13. super illo verbo: Loculos habebat Iudas, & nimirum nullus Discipulorum pecunias afferebat. sed per hoc, quod dicit: Loculos habebat Iudas, occulte insinuat, quod quædam mulieres eum de suis facultatibus nutriebant. Non ergo habuit aliquid in communi.

Præterea: Ille non habuit aliquid in communi, cui semper ministrabatur necessaria ab alijs. Sed Hieronymus dicit Lucæ 8. quod mulieres ministrabant Domino de sua substantia, & Discipulis eius in victu, & vestitu. Non erat ergo necessarium aliquid in communi seruare.

Præterea: Ille, qui ostiatim mendicat, non cogitur aliquid in communi seruare. Sed Christus mendicabat ab alijs petendo, ut supra dictum est. non ergo tenebatur aliquid habere in communi.

Præterea: Quod est maioris perfectionis, Christo attribuendum est. Sed maioris perfectionis est non habere proprium, & non habere aliquid in communi, quam habere. quia remotior sit homo ab omni sollicitudine temporalium. Ergo Christo attribuendum est.

Præterea: Qui præcipit nihil in crastinum seruari, non debet aliquid seruare ad communem provisionem. Sed Christus Matth. 6. præcipit nihil in crastinum seruari. Non ergo Christus aliquid habuit in communi.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Ioan. 13. Loculos habebat Iudas, super quo verbo dicit Augustinus. & ponitur 12. q. 1. c. Habebat. Habebat Dominus loculos, à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuebat.

RESOLVTIO.

Christus nihil habuit in communi, quantum ad diuitias naturales, ut sunt prædia, domus, armenta, idque genus reliqua: sed quantum ad diuitias artificiales, quæ possunt nummismate mensurari.

RESPONDEO dicendum, quod Philosophus Arist. 1. Polit. duo genera diuitiarum distinguit. naturales, & artificiales.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS RES sibi oblata possit conuertere in proprium vsum.

Vide Doctores supra citatos: & præsertim M. Ambrosium Ven. tractatu prædicto.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Christus res sibi oblata in proprium vsum non possit conuertere. Dicit enim Hieronymus Matth. 17. Si quis obijcere voluerit, quomodo Christus tributum soluere non poterat, cum Iudas in loculis pecuniam portaret. Respondemus, quod res pauperum in vsum suos conuertere nefas putauit, nobisque idem tribuit exemplum.

Præterea: Ioan. 13. dicit Chryso. quod Christus, qui non peram, non virgam, non aurum, non argentum iubet deferre, loculos ipse ferebat ad inopum ministerium. Non ergo in proprium vsum conuertere poterat.

Præterea: Quod non licet facere Episcopo propter perfectionis statum; multo fortius non licebat Christo. Sed scribitur 12. q. 1. cap. Nulli. Non licet Episcopo res Ecclesiarum in proprios vsum conuertere. Ergo multo magis non licebat Christo.

IN CONTRARIUM est: scribitur enim Ioan. 4. quod Discipuli abierant in ciuitatem, ut cibos emerent. pecuniam ergo à Christi fidelibus oblata in proprium vsum, & sui, & suorum Discipulorum conuertebat.

RESOLVTIO.

Christus, ut ordinem charitatis seruaret, res sibi oblata in suum vsum, ac Discipulorum conuertebat: deinde alia pauperibus erogabat.

RESPONDEO, dicendum, quod ordo charitatis requirit, ut rerum communium dispensatores hoc ordine dispensent. ut primo sibi, & suis seruientibus in necessarijs provideant, & postmodum pauperibus, & vltimis fidelium subministrant. Vnde scribitur

Vide Doctores supra citatos: & præsertim M. Ambrosium Ven. tractatu prædicto.

turales, & artificiales. Si ergo queritur: an Christus habuit aliquid in communi in diuitijs naturalibus, ut in possessionibus, domibus & armentis, planum est quod non. Dicit enim Hieronymus Matth. 17. super illo verbo: Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primo ascenderit, tolle, & staterem in ore eius inuentum da eis pro me, & te. hoc verbum simpliciter intellectum ædificat auditorem, dum audis Dominum tantæ fuisse paupertatis, ut vnde tributa pro se, & Apostolo redderet, non habuerit. Et idem Hieronymus dicit Matth. 21. super illo verbo: Relictis omnibus, abiit foras; Hic intelligendum est, quod Dominus tantæ fuit paupertatis, & ita nulli adulatus est, ut in vrbe maxima nullum hospitem, nullam inueniret mansionem. Congruum autem fuit, Christum, qui propter nos pauper factus est, etiam tales diuitias naturales in communi cum suis Discipulis maxime, non habere: eo quod possessiones tales maximam sollicitudinem mentis requirunt. ut nedum Ecclesiastici viri diuino cultui vacantes, immo Laici vitam secularem agentes ad executionem ipsarum vix sufficienter. Sed si queratur, an Christus aliquid habuerit in communi in diuitijs artificialibus, & in his, quæ possunt nummismate mensurari; Planum est, quod sic dicit glossa Ioan. 13. quod Christus, cui Angeli ministrabant loculos, habuit sumptus pauperum, condescendens in necessitati infirmorum. Qualiter enim Discipuli abiissent in ciuitatem, ut cibos emerent, nisi pecuniam habuissent, ut scribitur Ioan. 4. Vbi dicit Augustinus. quod iuerunt discipuli emere cibos, & emerunt, & Christo obtulerunt dicentes: Rabi manduca.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod glossa illa intelligenda est, Christum non repleuisse loculos, quos habebat, ex possessionibus, vel domorum pensionibus, seu ex alijs naturalibus diuitijs: sed magis ex his, quæ à sanctis mulieribus, & alijs Christi fidelibus sibi ministrabantur. Ex quo non infringitur terminatio superius facta, sed magis confirmatur.

Ad secundum est dicendum, quod mulieres non erant semper in comitatu Christi prouidentes sibi in victu, & vestitu. Vnde necessarium erat aliquid in communi seruare ad prouidendum eorum necessarijs, sicut patuit quando iuit in ciuitatem Samariæ, ubi necessarium fuit Discipulos mittere ad emendum cibos.

Ad tertium est dicendum, quod qui mendicat petendo ab alijs, ita potest petere pecuniam, sicut alia necessaria. Est enim ipse denarius fideiussor pro omnibus necessarijs habendis, ut Philosophus dicit. Vnde pecunia in loculis seruata poterat esse mendicando acquisita, & voluntarie à Christi fidelibus oblata: ex quo habita non erat de vineis, vel agris, seu de alijs redditibus.

Ad quartum est dicendum, quod Christus non solum personam perfectorum, verum etiam infirmorum assumpsit. in quorum persona dicebat: Tristis est anima mea usque ad mortem. Vnde, quia præiudicium infirmos futuros, & ista temporalia querituros; &

rum personam suscipiens loculos habere voluit. non tam ex possessionibus, & naturalibus diuitijs repletos, sed à Christi fidelibus replendos. in hoc sollicitudinem temporalium remouens, & eorum infirmitati condescendens.

Ad quintum est dicendum, quod Augustinus soluit argumentum Iob 13. dicens, quod tunc, quando Christus loculos habuit, primò Ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, ut intelligeremus quod præcepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecuniæ seruetur à Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur, & propter inopiæ timorem iustitia deferatur.

trū Chryso logū in Hom. 1. super 9. c. Matth. sermo. 150. Zabarella in clem. Exiui. §. proinde, de verb. sig. & qualiter hæc verba sint accipienda docet Auctores supra citati.

Homil. 2. in Mart. in op. imper.

cap. 2. de op. imper.

cap. 2. de op. imper.

Scribitur 12. q. 1. cap. Nulli. Si ergo, q licet res Ec-
clesiæ omnibus debeant esse communes; primum tam-
en sibi, subaudi Prælatus, & suæ Ecclesiæ deferu-
tibus, necessaria subministrat: & reliqua, quæ super-
sunt, fidelium vñibus dispenfet. Hunc autem ordinẽ
Christus de rebus sibi à fidelibus oblati seruabat:
quia primo de eis sibi, & suis Discipulis in necessa-
rijs prouidebat, deinde alia pauperibus erogabat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q Christus iam probauerat se non teneri ad tributum solu-
dum: cum ipse esset Rex, & filius Regis æterni. solũ
ergo propter scandalum passuum vitandum tribu-
tum soluit. nefas ergo putauit illud, quod debebatur
pauperibus, conuertere in vñum, ad quem ipse non
tenebatur. Sic etiam in hoc datur exemplum Præla-
tis Ecclesiæ, vt res distribuendas pauperibus nõ con-
uertant in alios vsus, in proprios, vel singularis vti-
litas: ad quos illæ res ordinatæ non sunt. non enim
res, quas à fidelibus Christus recipiebat, ordinauerat
ad tributi solutionem conuertendas, sed ad pauperũ
sustentationem.

AD secundum est dicendum, quod oculos ha-
bebat Christus propter sumptus pauperum: & ipse,
& Apostoli eius pauperes erant. Vnde sibi, & suorum
necessitatibus, & post modũ alijs indigentibus erãt
oblata distribuenda.

AD tertium est dicendum, quod illud decretum
intelligitur, ne Episcopi res mobiles, vel immobiles
accipiant de subiectis eorum Plebibus, & alijs pijs lo-
cis assumant in proprium vsum, & in propriam vti-
litate maioris Ecclesiæ: ne ex hoc maiores enor-
miter locupletentur, & minores ex tali facto paupe-
res inueniantur.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS RERUM
sibi concessarum habuerit dominũ,
vel vsum tantum.

Cap. Habebat. 12. q. 1. & ibi glossa Archidiacon. &
Turrecrem. Ioann. 22. in extrauag. cum inter. §. vlt. & in
extrauaganti. Quia quorundam. §. Et si quærat. titu. de
verb. signifi. B. Augustinus super Psal. 103. vers. producẽs
foenum. Adde M. Ambr. Ven. tract. supra citato in 1. art.

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, q Christus rerum
sibi concessarum habuerit domi-
nium, non vsum tantum. Christus
enim habebat pecuniam in com-
muni, quia oculos portabat Iu-
das, vt scribitur Ioan. 13. Sed in
pecunia transfertur dominũ rei cum vsu alijs vsu-
ra: non esset peccatum: si in pecunia vsus posset ha-
berẽ, retento dominio eius. Ergo Christus habuit do-
minium rerum sibi à fidelibus concessarum, non
vsu solum.

2. Præterea: In rebus consumptilibus dominium
non potest separari ab vsu. In talibus enim nec vsus
iuris, nec vsus facti separatur à rei proprietate. In
pane enim, vino, & carnibus, ac omnibus consumpti-
bilibus, qui habent vsu facti, & iuris, habent do-
minium. Sed Christus non nisi res consumptibiles
habebat sibi à fidelibus oblatas. Ergo habẽdo vsu,
habebat dominium.

3. Præterea: Concedere vsu rei non est concede-
re actum vtendi, sed ius vtendi. qui enim concedit
equum alicui, non concedit sibi actum equitadi: sed
quod actum illum in equo valeat exercere, & sic con-
cedit ius vtendi. quod quidem ius, vel dominium
in rebus consumptilibus non separatur ab vsu. Ha-
bendo ergo Christus in rebus sibi oblati vsu, ha-
bebat ius, & dominium.

4. Præterea: Prælatus Ecclesiarum non habent do-
minium, & proprietatem in rebus Ecclesiæ, vt om-
nes canones clamãt. Vnde nec eas possunt alienare
nec de eis testamentum condere. dominium ergo tẽ-
poralium rerum si aliquis debet habere non nisi Pa-
pa, qui est Vicarius Christi, Christus ergo principa-
liter habuit dominium bonorum Ecclesiæ præsen-
tium & futurorum, non solum vsu.

5. Præterea: Religiosi * pauperes non habent ali-
quod proprium, nec habent aliquas possessiones in
communi: & tamen comedunt, & bibunt de eleemo-
synis eis oblati à Christi fidelibus. Si ergo in talibus
non habent aliquod proprium dominium, nisi vsu
solum, apud quem residet dominium prædictorũ?
non nisi apud Papam, qui est Vicarius Christi. Chri-
stus ergo non solum vsu, immo dominium habuit
in rebus sibi concessis.

IN CONTRARIVM est. quia habere
dominium rei est habere possessionem rei: sed Chri-
stus prohibuit Matthæi 10. Non esse possidendum
aurum, non argentum, non pecuniam in zonis. Ergo
Christus rerum sibi cõcessarum solum vsu habuit,
non dominium.

RESOLVTIO.

Christus rerum sibi concessarum habuit vsu, &
dominium vsus, itemque effectiue principaliter do-
minium dispensandi. talium verò administratiue in-
strumentaliter dominium apud illos residebat, à quibus
sibi talia necessaria administrabantur.

RESPONDEO, dicendum, q possumus di-
stinguere, quantum ad præsens, triplex ¶ domi-
nium: vt dicamus, quod est dominium vsus rei: est
dominium rei: & dominium dispensandi, vel admi-
nistrandi rem. Dominium igitur vsus rei in rebus
consumptilibus, quarum vsus est ipsarum consum-
ptio, non separatur ab vsu eius. In rebus vero stabili-
bus, quarum vsus non est earum consumptio, domi-
nium potest separari ab vsu. Sed dominium dispen-
sandi, & distribuendi rem, potest separari ab vtriusque.
Nam qui habet dominium administrandi, vel dispen-
sandi res aliquas, eo modo dispensat, quo natura rei
dispensabilis, vel administrabilis requirit. Quando
ergo

† Cap. 2. ex-
tra de dona-
tio. c. Eps. c.
picipim. 12.
q. 1. glo. In-
noc. & Abb.
in c. Cũ su-
per, extra
de cau. pol.
& propriet.
* al. pauper-
tatis.

† S. Tho. 2.
2. q. 78. art.
1. cap. Cum
constat, &
ibi gl. & Do-
ctores, ex-
tra de pign.
Ioannes in
extrauagã.
Ad condito-
re. §. quod
autẽ. de ver-
bo. signifi.
Turrecrem-
in c. Exem-
plum 12. q.
1. in q. 3.

† Cap. Tua
nobis extra
de decim. Io-
annes Faber
in l. 1. c. de
suma Trinit.
Ioannes à
capitro no
in tract. de
auctoritate
Pape par. 2.
par. 2. prin.
ad 6. argu-
men.

† Per domi-
nium vsus,
intelligit
Auctor do-
minium ve-
rum, & rea-
le rerum
vsu cõsum-
ptibilem,
quas ha-
buit Chri-
stus, quarũ

ergo dispensat, vel administrat res consumptibiles, A
quarum vsus est earum consumptio administrando:
vel dispensando vsu, administrat dominium vsus il-
lis, cum quibus dispensat, vel administrat, retento si-
bi dominio semper dispensandi, vel administrandi. Sed
quando administrat, vel dispensat res stables, quarũ
vsus non est earum consumptio, potest administrate,
vel dispensare cũ aliquibus concedendo dominium,
& vsu: & potest sic dispensare, vt concedat vsu il-
larum rerum, retento sibi dominio ipsarum simul
cum dominio dispensandi, vel administrandi. Domi-
nium ergo dispensandi omnes res creatas effectiue
principaliter residet, & residet apud Christũ ¶ tam
consumptibiles, quam stables. Vnde illud verbum
Psal. 49. Non accipiam de domo tua vitulos, glossa
exponit in persona Christi sic dicentis: Non accipiã
de domo tua. quia non sunt tua, sed mea. cur ergo
quæram à te, quod meum est, qui creauit? Nam mea
sunt, quæ non possides, vt indomita. quia meæ sunt
omnes feræ siluarum, & domita, quæ tu nutris, & pos-
sides. quia mea sunt iumenta in montibus, & boues,
& hoc quantum ad res stables. Quantum vero ad
res consumptibiles subdit: Si esuriero, non dicã tibi.
quali dicat: nõ dicã tibi, vt pascas me. quia si aliqua da-
tis ad pascendũ, forsan me esurire putatis. quod est in-
fania. Non ergo quæras, quid mihi des, quia sine la-
bore habeo quod volo. Meus est enim orbis terræ, &
plenitudo eius. loco autem Christi in terra dispen-
sator est Papa. Vnde puto, q dominium dispensandi
omnes res tam stables, quam consumptibiles apud
Papam residet effectiue principaliter vice Christi.
Administratiue vero instrumentaliter dominium ta-
lium residet apud Christi fideles, qui si militer eo or-
dine administrant Ecclesiasticis viris Religiosis, vel
Clericis res temporales pro seminatione spiritaliũ,
quo ipsæ res sunt aptæ natæ administrari. Quia res
stables quandoque administrat concedendo vsu,
retinendo dominium. Res vero cõsumptibiles, qua-
rum vsus est earum consumptio, sic administrant vt
concedendo vsu, concedant dominium vsus retento
semper dominio administrandi. Christus ergo rerũ
sibi concessarum habuit vsu, & ¶ dominium vsus
simul cum dominio dispensandi effectiue principa-
liter, administratiue tamen instrumentaliter domi-
nium talium apud illos residebat, à quibus sibi talia
necessaria administrabantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, q quicumq;
administrat, vel dispensat pecuniam alicui, retento si-

bi dominio dispensandi, vel administrandi, non com-
mittit vsuram. quia cõcedit sibi vsu, & dominium
vsus. Dominium enim dispensandi, vel administran-
di non est super rem concessam, si res consumptibilis
est, & si est res, cum quã simul sit transferibile domi-
nium cum vsu ex natura rei. sed est super res aliã, à
quibus illæ res concessę consumptibiles, vel transferi-
biles originem sumpserunt quantum ad administrã-
tes, vel est super potestatem concedendi, vel recipien-
di quantum ad summos Pontifices dispensantes.

AD secundum est dicendum, q quicumque dis-
pensat, vel administrat rem consumptibilem, conce-
dendo vsu, concedit dominium vsus, quia natura
rei sic requirit.

AD tertium eodem modo, q concedendo ius vtẽ
di in re consumptibili concedit dominium vsus. Sec-
cus autem est in re stabili, cuius vsus non est consum-
ptio eius: In hoc enim, dominium potest separari
ab vsu, & natura rei.

AD quartũ est dicendũ, q Hugutio. notat 12. q.
1. cap. Expediit, duplicem modum dicendi de domi-
nio rerum Ecclesiarum. Vnus est, q dominium taliũ
rerum est ipsius Ecclesiæ, puta ipsius loci sacri cõ-
clusi in parietibus Ecclesiæ, qui in nullius bonis est:
Nam res sacræ, & Religiosę in multis bonis sunt.
Alius modus dicendi est, q dominium talium rerũ
sit ipsius Christi. eo q talia bona deputata sunt Gleri-
cis, & pauperibus ad vsu eorum. In quorum perso-
na dicitur fieri Christo, quod eis sit, & hoc verum pu-
to effectiue principaliter. Administratiue tamen mi-
sterialiter apud illos residet, à quibus Clericis, & pau-
peribus administrantur. Sicut enim in Prælatis Ecclẽ-
siæ residet ius petendi vsu necessariorum quantũ
ad dominium iuris, & quantum ad dominium facti,
iuxta illud Mar. 6. Præcepit eis, ne quid tollerent in
via, nisi virgam tantum. super quo verbo dicit Augu-
de consensu Euang. c. 30. q potestas recipiendi ne-
cessaria nomine virgæ significata est. sic apud Laicos
semper residet dominium administrandi. quia sicut
licet eis temporalia possidere quantum ad dominium,
& proprietatem. vnde possunt ipsa alienare, & de eis
testamentum condere, sic tali iure, & tali dominio
retento, tenentur Clericis necessaria ministrare in re-
bus stabilibus, vel consumptilibus cum conditione
ipsarum rerum.

AD quintum est dicendum, q res consumptibi-
les, quibus vtuntur Religiosi ad vsu necessitatis eo-
rum, non sunt eorum quantum ad dominium dispen-
sandi, vel administrandi. tale enim dominium est il-
lorum, à quibus eis dispensantur, vel administrantur.

S. Thom. 2.
2. q. 78. art. 1.

QVAEST. LXXX. DE CHRISTI VITAE COMMUNITATE.

UNC considerandum est de vita Christi communitate. Circa quod queruntur Tria.

Primo, Vtrum modus viuendi Christi seruando aliquid in coi dimi- nuerit de eius perfectionis statu.

Secundo, Vtrum modus viuendi Christi communis in conuersatione derogauerit eius perfectionis statui.

Tertio, Vtrum modus viuendi Christi communis in vi- tu, & vestitu statui perfectionis eius conueniret.

ARTICVLVS I.

UTRUM MODUS VIUENDI Christi, seruando aliquid in commu- ni, diminuerit de eius perfe- ctionis statu.

Vide Doctores citatos supra in quest. 78. ar. 2.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd modus viuendi Christi seruando aliquid in commu- ni, diminuerit de eius perfe- ctionis statu. quia quod impedit homine in iustitia seruanda, dimi- nuit de perfectionis eius statu.

Sed scribitur Deuter. 16. Non accipies personam, nec munera. quia munera excec- cant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Non ergo erat decens, vt Christus in iustoni pec- uniam seruaret.

2. Præterea: Pecunia in comuni seruata, per Chris- tum erat petendo acquisita. sed scribitur Act. 20. Memento verbi Domini Iesu. Beatius est enim ma- gis dare, quam accipere. Maioris ergo perfectionis fuisse in Christo de suo dare, quam ab alijs accipien- do conseruare.

3. Præterea: Esse diuitem, diminuit de perfectionis statu. quia difficile est diuitem regnum caelorum intrare, vt scribitur Matth. 19. Sed plus facit homi- nem diuitem pecunia, & diuitiarum artificiales, quam naturales. Non erat ergo perfectionis status pecunia in communi seruare.

IN CONTRARIUM est. quia ille, qui alijs ostendit perfectionis statum, non potest a perfeccio- ne deuiare. sed Christus alijs ostendit perfectionis statum Matth. 19. Si vis perfectus esse. Ergo non poterat, a perfectione deuiare.

RESOLVTIO.

Christi perfectio, ex eius videndi modo, nec auferri, nec diminui poterat, quatenus erat Deus. nec quatenus Ecclesia caput. suscepit enim perfectorum, & imperfe- ctorum personam.

RESPONDEO, dicendum, qd vel loquimur de perfectione status Christi inquam erat Deus, vel vt erat caput Ecclesiae. Primo modo, nihil poterat esse in Christo, quod eius perfectionis statum au- geret, vel diminueret. cum ipse esset ab instanti conce- ptionis in termino, & verus comprehensor. Illud au- tem potest augeti, & minui in perfectione, quod distat a fine, & a termino perfectionis. Sed t secundo modo, cum Christus esset caput Ecclesiae, iuxta illud ad Eph. 1. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius. Sicut capitis est singulis mem-bris suam perfectionem tribuere secundum capaci- tatem ipsorum: sic modus viuendi Christi talis esse debuit, vt conueniret statui perfectorum, & infirmo- rum. In persona igitur perfectorum mandauit Matt. 10. non esse possidendum aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis. Sed in persona infirmo- rum loculos recommendauit Iudæ Ioannis 12. super quo verbo dicit Chrysost. Quod qui non peram, non virgam iubet deferre, loculos ferebat ad inopum ministerium, personarum infirmorum suscipiens. multa enim (vt ait) Christus agebat dispensans ad nostram doctrinam. t perfectior ergo fuit modus viuendi in Chris- to, nihil in communi seruare, quam seruare. Non quidem respectu sui, sed respectu suorum membro- rum, quorum personam ipse tamquam caput susci- piebat propter tria, quæ Chrysostomus ponit Matt. 10. Primo, propter remouendam a prædicatoribus veritatis omnem malam suspensionem, quia si Apo- stoli habuissent pecuniam, vel aliqua seruassent, non videbantur causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare. Secundo, propter remouendam ab eis omnem sollicitam temporalium attentionem, vt re- moti ab omni temporalium sollicitudine vocatione omnem tribuerent verbo Dei. Tertio, vt in Deo po- nentem omnem eorum prouisionem contenti de præ- sentibus, & de futuris euentibus sperantes in illo, qui dixit ad Hebr. 13, Non te deseram, neque derelinquam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod pecu- nia duplici intentione potest seruari. Vno modo ad posses-

† Vide S. Thomam 3. par. q. 9. art. 1. & 2. & Melchiorē canum. lib. 12. de locis Theolog. c. 14. † c. Exiit. q. seminari. s. nec his q. quam. in c. egit. de ver. bor. signifi.

† Qualiter hæc verba sint intelli- genda vide omnino Au- ctorem in- fra. q. 105. art. 1. & q. 106. art. 1. & 2. B. Tho- ma 2. 2. q. 178. art. 1. & ibi Cate- tanū, & eun- dem Tho- mam opus. 19. Turre- crematā in cap. expedit 12. q. 1. & glossam in extrauag. c. inter. verbo. Declaram. de verb. si- gnifi.

Matth. 19.

possiones augendas, & congregandas, & talis re- ceptio munerum oculos cordis excecet, & a iustitia declinare facit, eo qd ex cupiditate procedit. Talibus enim dicitur Isa. 5. Vx, qui coniungitis domum ad domum: & agrum agro copulatis, vsque ad termi- num loci. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferitis ab eo. Alio modo potest seruari ad necessitatem victus. Et talis munerum accep- tio cupiditatem non habet annexam, neque excecet oculos sapientum, neque mutat verba iustitiæ. in per- sona quorum dicitur 1. Timo. ultimo: Habentes ali- menta, & quibus tegamur, his contenti simus.

AD secundum est dicendum, qd quamuis dare secundum se sit laudabilius, quam accipere, eo quod actus liberalitatis magis est in dando, quam in reci- piendo, non obstante qd liberalis det, & recipiat; Ra- tione tamen alicuius adiuncti, perfectius, & beatius est quandoque recipere, quam dare: Si namque in paupere nihil consideretur, nisi receptio eleemosinæ tantum, beator, & perfectior est diues, qui dat eleemo- sinas, quam pauper, qui recipit. Sed talis potest esse causa recipiendi, qd magis meretur recipiens, quam dans: utpote si se in tali statu constituat voluntarie, in quo non coactus, sed voluntarie pauper effectus sit propter Christum: beatius est sic recipere, quam dare. vnde dicit glo. super dicto verbo. Non illis, qui relictis omnibus secuti sunt dominum, diuites eleemo- sinarios præponit: sed illos maxime glorificat, qui cunctis, quæ possident, in semetipsis renunciantes, ni- hilominus laborant operando manibus, vt habeant, vnde tribuant necessitati patienti.

AD tertium est dicendum, qd seruare pecuniam ex possessionibus, & redditibus congregatam facit hominem diuitem sollicita attentione, superba elatione, & spiritualium suffocatione. Vnde adolescens, cui dictum est: Vende omnia, quæ habes, & da pau- peribus: abiit tristis. erat enim multas possessiones habens: sed seruare pecuniam ad necessarium su- stentationem, & sui, & pauperum prouisionem, nõ facit hominem diuitem habere annexam auaritiæ cu- piditatem, sed perfectionis charitatem.

ARTICVLVS II.

UTRUM MODUS VIUENDI Christi communis in conuersatione, dero- gauerit eius perfectionis statui.

AD secundum sic proceditur. Vi- detur enim, quod modus viuendi Christi, communis in con- uersatione, derogauerit eius perfe- ctionis statui. Quod enim erat causa blasphemandi Deum, di- minuebat de perfectionis statu in Christo: sed conuersatio eius cum hominibus erat causa blasphemandi Deum Ioan. 10. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: & quia tu ho- mo cum sis, facis te ipsum Deum.

2. Præterea: Illud diminuebat de perfectionis sta- tu in Christo, quo diminuebat de fide eius diuinita- tis: sed non est proprium Dei conuersari cum homi- nibus, iuxta illud Daniel 2. Sermo enim, quem tu quæris Rex, grauis est: nec reperietur quisquam, qui indicet illum, exceptis Dijs, quorum non est cum ho- minibus conuersatio: ergo conuersatio Christi cum hominibus diminuebat de fide diuinitatis eius, & per consequens de eius perfectione.

3. Præterea: In solitudine, non in conuersatione Ec- clesia pascitur a Christo, iuxta illud Apoc. 12. Mu- lier fugit in solitudinem, vbi habet locum paratum a Deo: vt ibi pascat illam diebus 1260. Magis ergo in solitudine, quam in conuersatione consistebat Chris- ti status perfectio.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Matth. 17. Conuersantibus autem eis in Galilæa, & Baruch 3. Post hæc in terris visus est, & cum homi- nibus conuersatus est.

RESOLVTIO.

Christi communis conuersatio peccatoribus salutem afferebat, eiusq. perfectionis statui non derogabat.

RESPONDEO, dicendum, qd quod Christus ve- nit in hunc mundum ad Sanctorum contem- plationem Ioan. 10. Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant. super quo verbo dicit Aug. quod Christus venit vt Sancti vitam habeant, ingre- dientes per fidem, quæ per dilectionem operatur: & abundantius habeant, egredientes: quando veri fi- deles moriuntur: acquirunt enim tunc vitam abun- dantius: vbi numquam deinde moriantur. Et ad pec- catorum conuersationem 1. Timot. 1. Venit enim Christus in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum: Ideo vitæ contemplatiue, qua viuunt Sancti: & vitæ actiue, qua communiter viuunt homines, exempla Christus monstrare debuit. Quod sic fecit: quia quandoque monstrauit exempla vitæ contemplatiue, eligens quandoque solitudinem ad orandum, ad quiescendum, ad humanum fauorem vitandum. Nam de oratione dicitur Lucæ 6. Factum est in illis diebus: exiit in montem orare: & erat pernoctans in oratione Dei. De quietatione vero dicitur Marci 6. Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Sed de fauoris mundi remotio- ne scribitur Matth. 5. Videns Iesus turbas, ascendit in montem; super quo verbo dicit Chrysost. quod non in ciuitate, non in foro, sed in solitudine sede- bat erudiens nos: per hoc nihil ad ostentationem fa- cere: sed potius a tumultibus discedere, cum de ne- cessarijs disputare oportet. Exempla vero vitæ actiue monstrauit Matth. 9. Quando factum est, discumben- te eo in domo; ecce multi Publicani, & peccatores venientes discumbebant cum eo, & discipulis eius. Quod verbum exponens Hieronymus dicit: Videat Publicanum a peccatis ad meliora conuersum, locum inuenisse penitentiarum: & ex hoc, ipsi salutem non desperet.

† Vide Tur- recrem. in c. Expedit 12. q. 1.

Tra. 4. in Ioan. Tomo 9.

* al. conuer- sionem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod conuersando cum hominibus non dabat Christus causam blasphemandi Deum: quia (vt glo. ibi dicit) quamuis sacramentum nati hominis intelligentiam diuinæ natiuitatis impediret: tamen quia diuina natiuitas omne opus sub ministerio assumpti hominis exequabatur: ideo faciens opera Dei Patris in assumpta humanitate operibus demonstrabat, quid de eius diuinitate esset credendum: propter quod dicebat: Si non facio opera Patris mei, nolite credere. Si autem facio, & si mihi non vultis credere: operibus tamen credite.

AD secundum est dicendum, quod sic dicit Damas. lib. 3. c. 19. Christus, quæ erant hominis, supra hominem operabatur. quamuis ergo conuersando cum hominibus monstraret solum humanitatem, agendo tamen supra humanitatem, quæ hominis erat, monstrabat diuinitatem. Vnde in conuersando cum hominibus non diminuebatur fides de eius diuinitate, sed potius augmentabatur.

AD tertium est dicendum, quod (sic ibi dicit glossa) toto tempore, quo subsistit præsens Ecclesia, prædicatione Christi tribus annis, & dimidio, facta pascitur, & nutritur. Prædicatione autem Christi non est facta in priuato, sed in publica conuersatione: luxta illud Io. 18. Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil.

ARTICVLVS III.

UTRUM MODUS VIUENDI Christi communis in victu, & vestitu statui perfectionis eius conueniret.

Vide Gloss. Arch. Turrecrem. & Doctores in c. Exemplum. cap. Habebat, & cap. Expedit 12. q. 1.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod modus viuendi Christi, communis in victu, & vestitu, statui perfectionis eius non conueniret. Quod enim fuit perfectionis in Ioanne baptista, perfectionis erat in Christo: sed modus viuendi Ioannis in cibo, & potu non erat communis cum alijs, ex quo Iudæi induci sunt (vt Chryso. dicit) nolle habere Christum in Doctore: sed magis Ioannem: non solum propter generis nobilitatem: quia Christus Filius fabri: Ioannes vero Filius Pontificis: immo propter vitæ sanctitatem, quia esca Ioannis erant locustæ, & mel siluestre. 2 Præterea: Vti superfluitate vestimentorum non erat perfectionis in Christo, maxime cum mandasset Lucæ 3, Qui habet duas tunicas det vnã non habenti. & in perfectione Ioannis dicitur, quod ha-

bebat vestimentum de pilis camelorum: sed Christus plura vestimenta habuit. quod patet Io. 19. quia omnes milites habuerunt tunicam vnã, excepta tunica, quæ vni forte aduenit.

3 Præterea: Illud opus perfectionis debuit Christus ostendere, per quod eius potestas monstrabatur in expulsionem dæmonum: Sed scribitur Matth. 17. Hoc genus dæmonum non eijcitur, nisi per orationem, & ieiunium. Ieiunium ergo maxime faciebat ad Christi perfectionis statum.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Matth. 11. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax, & potator vini: Publicanorum, & peccatorum amicus.

RESOLVTIO.

Vita communis Christi eius perfectioni non derogabat propter aliorum vtilitatem.

RESPONDEO, dicendum, quod status perfectionis consistit in attinctione finis. Sicut ergo vnus & idem finis potest attingi diuersis vijs: sic humani generis salutem, propter quam Dei filius carnem assumpsit, alia via per se, & alia per suum Præcursores Ioannem procurauit. Vnde dicit Chryso. Matth. 11. Per contrariam viam venimus, ego, & tu, Ioannes: & idem fecimus: sicut si venatores per duas contrarias vias aliquod animal insequantur, vt in alteram incidat. Quare autem contraria via incessit Christus, à via Ioannis, Chryso. assignat quattuor rationes. Prima propter Iudæorum inexcusationem. Erant autem Iudæi proni calumniare vtramque vitam: solitariam, & communem: Ideo vtramque per se, & per Ioannem voluit assumere ad eorum confutationem. Secunda propter solitariam conuersationem. sicut enim perfectionis erat in Ioanne, viuente vita solitaria, abstinentiam seruare: sic perfectionis fuit in Christo viuente in communi conuersatione hominum, se modo communi ipsorum conformare. Tertia propter miraculorum choruscationem: Christo namque testimonium per bibebat miraculorum coruscatio. Ioanni vero solum austeritas vitæ. Quarta propter Iudæorum admirationem: sicut enim in Ioanne Iudæi admirabantur vitæ austeritatem, & tantam parcitatem: sic in Christo admirabantur aliam perfectionem: puta sapientiam. Scribitur enim Lucæ 2. quod stupebant omnes super doctrina, & responsis eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod perfectio Christi, & Ioannis erat in attinctione finis (vt dictum est) qui quidem finis poterat attingi per vitam communem Christi: & per austeritatem, quam faciebat Ioannes. Vnde super illo verbo Matth. 11. Iustificata est sapientia à Filijs suis. Dicit August. quod sancti Apostoli intellexerunt regnum Dei non esse in esca, & potu, sed in æquanimitate tolerandis: quos nec copia subleuat, nec deprimit egestas. Vnde dicebat

† Vide S. Tho. 2. 2. q. 188. art. 1: & Turrecrem. in cap. expedit. 12. q. 1.

Philip. 4.

dicebat Paulus: Scio abundare, & penuriam pati. Christus ergo, qui est sapientia Dei patris, iustificatus est à suis filijs: puta ab Apostolis, qui erant eius filij per adoptionem.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Chryso. Consuetudo Palestine patriæ erat, vt duos pannos obnectentes subtexeret: vnde per hoc, quod Euangelista dixit: Erat tunica incólutilis: & deluper contexta per totum; occultè Euangelista insinuat vilitatem vestimentorum Christi, non pluralitatè: quia plures panni erant subtexti, & coniuncti ad inuicem,

ad indumentum vnum perficiendum.

AD tertium est dicendum, quod Christus demones expellebat potentia diuinitatis: cuius auxilium, quamuis ieiunio, magis tamè oratione impetratur. Dicit enim Chryso. Matth. 17. Quod nihil est homine decenter orante potentius: vnde, si tibi est infirmum corpus ad continuè ieiunandum, non sit tibi tamen infirmum ad orandum. Et si ieiunare non potes: potes tamen non lasciuire: non est hoc paruum, nec multum à ieiunio distans.

QVAEST. LXXXI. DE CHRISTI CARNALITATE.

ALTERIVS considerandū est de Christi carnalitate. Circa quod quaruntur Quatuor. Primo, Vtrum Christus seruando carnalitatē Parentum fuerit in perfectionis statu.

Secundo, Vtrum Christus seruando carnalitatē consanguineorum fuerit in statu perfectionis.

Tertio, Vtrum Christus seruando carnalitatē amicorum recesserit à perfectionis statu.

Quarto, Vtrum Christus seruando carnalitatē Benefactorum tenuerit statum perfectionis.

ADuersus matrem suam: & inimici hominis domestici eius: carnalitas ergo Parentum impedit perfectionis statum.

3 Præterea: In commendationem perfectionis status beati Ioannis Baptiste dicit Hieronymus in Epistola ad Rusticum Monachum: Ioannes Baptista sanctam matrem habuit, Pontificisq. filius erat: & tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur: vt in domo parentum cum periculo viueret castitatis: carnalitas igitur parentum non stat cū perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est. quia præceptum Christi non repugnat eius consilio: sed carnalitas parentum est præceptum: non ergo repugnat perfectionis statui, de quo est consilium.

ARTICVLVS I.

UTR. CHRISTUS SERUANDO carnalitatē Parentum fuerit in perfectionis statu.

Ad hanc quæstionem faciunt quæ docet S. Thomas 3. par. q. 40. de Christi conuersatione.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Christus seruando carnalitatē Parentum non fuerit in perfectionis statu. Omne enim peccatum impedit statum perfectionis: sed parètes eius quandam vanam gloriã habebant de Christo. Dicit enim

Homil. 45. & sup 10. 2. Homil. 20. † Huius di- cti maiorè difficultatè explicatã, vide sup 2. lib. sent. Ac- gidij recen- tet impres-

Chryso. super illo verbo Matth. 12. Ecce mater eius, & fratres stabant foris quærentes loqui ei; Manifestū est, quod solum † vana gloria hoc faciebant, cupientes ab hominibus laudari, ex carnalitate, & propinquitate, quam habebant ad Christum.

2 Præterea: Quod Christus docuit in alijs pertinere ad statum perfectionis, in se debuit seruare. Sed Matth. 10. loquens de statu perfectionis dicit: Veni separare hominem aduersus patrem suum: & filiam

Parentum carnalitas, à Christo seruata, quæ sub præcepto cadit, statui Christi perfecto non derogauit.

RESOLVTIO.

RESPONDEO, dicendum, quod Christus plenè impleuit illud præceptum: Honora patrem tuum, & matrem tuam. Nam quod patrem honorauerit, patet Ioan. 8. Cum enim Iudæi diceret ipsum demonium habere; Respondit: ego demoniū non habeo: sed honorifico patrem meum. Quod verò matrem honorauerit, in quatuor præcipue fuit manifestum. Primo in eius adolescentia. Nam super illo verbo Lucæ 2. Descendit cum illis, & erat subditus eis; Dicit glossa, quod in sustinendo labores, & sudores corporeos, quos Maria, & Ioseph continuè frequentabant, necessaria vitæ sibi quærentes, Christus subiectionem, & reuerentiam plenariam eis exhibebat. Secunda in aliorum præsentia. Dicit enim Augustinus in libro de Synbolo super illo verbo Ioã. 2. Vinum non habent: quod tentauit illa femina in primo miraculo posse se iubere filio, tamquam mater, & tamquam domina: quæ tamen prius se nominauerat ancillam. Ait enim vinum non habent: fac igitur

sum 12. par te, pagina 225. col. 1. & 2. in scho lio.

Exo. c. 20.

tur, ut aqua in vinum conuertantur. Ille autem, ut ostenderet, quod in hoc non tenebatur ei obedire: quia superabat humanae naturae facultatem, quam ab ea acceperat, dixit: Nondum venit hora mea: in qua conditio humanae naturae ostenditur, quae fuit hora passionis. Ne tamen in praesentia aliorum Matrem confunderet, & praecipuum eius contemnere videretur; ad mandatum matris dicentis ministris: Quodcumque dixeris vobis facite; & aqua in vinum conuerse sunt. Tertio in absentia: Nam Ioann. ultimo: Pendens in Cruce, & relicturus matrem praesentia corporali secundum Chrysoft. nullius alterius (cum multae aliae mulieres astarent) meminit, nisi matris: docens nos per hoc, suo exemplo, quod a pijs filijs parentibus cura est impendenda: ita ut illud lignum, ubi fixa erant membra morientis, factum fuerit cathedra Magistri docentis. Quarto in funerali diligentia. Consiueverunt enim deuoti filij, ut Hieronymus dicit, Funeraria honorabilia matri exhibere. quod nullo modo est credendum Dei filium in requie suae matris praetermississe, quinimmo sibi totus festinus occurrit.

Ad Argumenta.

Solutio difficultatis pulchra.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illa inanis gloria non est referenda ad Christi matrem: sed ad fratres eius, quos non oportet, nedum a peccato inanis gloriae: immo nec a peccato infidelitatis excusare, cum scriptum sit Ioan. 7. quod nec fratres eius credebant in eum. Quare ergo virgo quarebat sibi loqui, & non expectabat finem praedicationis; Respondit Chryso. quod hoc fuit propter aliorum importunam petitionem: vel propter Iudaeorum suspicionem: Suspecta enim fuit, ne insidiae ei poneretur a Iudaeis: & ita subito volebat eum ab eis reuocare: vel propter eius ardentem dilectionem. non enim ipsa poterat ad horam eius praesentia priuari.

AD secundum est dicendum, quod sicut dicit Chrysoft. Matth. 10. Si amor parentum Dei amori comparetur, & non possit utrumque saluari: odium, vel separatio Parentum est pietas in Deum. In illis ergo obediendum est Parentibus, quae non nocent pietati. si autem contra Deum aliquid expetierint, non oportet eis assentire: immo ex toto eos relinquere.

AD tertium est dicendum, quod Christus tamquam in termino positus non poterat a perfectionis statu cadere, pulsioue alicuius peccati. Ioannes autem Baptista, sicut peccator poterat: ideo necessarium erat sibi dimittere illa, quae poterant eum a perfectionis statu reuocare. Vnde dicit Gregor. super illo verbo Ioan. xj. Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitari? Arundinem quippe mox, ut aura contingit, in partem flectit: per quam carnalis animus delignatur, qui mox, ut fauore, vel detractio tangit in partem aliquam, declinatur. arundo ergo vento agitata Ioannes non fuit: quem in deserto positum a statu suae perfectionis nulla rerum varietas inflectebat.

ARTICVLVS II.

UTRUM CHRISTUS CARNALITATEM CONFANGUINEORUM CARNALITATEM SERUANDO FUERIT IN STATU PERFECTIIONIS.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Christus seruando carnalitate[m] confanguineorum non steterit in statu perfectionis: quia in perfectionem status Petri dictum est Matth. 16. Beatus es Simon Bariona: quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: ergo quod reuelatur, affectio carnis, & sanguinis non facit perfectionis statum.

2 Praeterea: Ex naturalibus homo non meretur, nec demeretur, nec ponitur in perfectionis statu: Iuxta illud Matth. 5. Si diligitis eos, qui uos diligunt, quam mercedem habetis? non ergo ex carnalitate confanguineorum Christus stabat in perfectionis statu. 3 Praeterea: Illud non facit perfectionis statum, cui sacra Scriptura imprecatur malum: sed habentibus carnalitate[m] ad confanguineos imprecatur malum sacra Scriptura Michea 3. Vae vobis, qui aedificatis Sion in sanguinibus.

IN CONTRARIUM est, quia qui vocat ad perfectionis statum: in statu perfectionis subsistit: sed Christus carnales confanguineos vocauit ad perfectionis statum: puta ad Apostolatium: Ergo.

RESOLVTIO.

Confanguineorum carnalitas seruata a Christo, eorum vitia non approbante, sed eorum obliquitate relictante, & conuitia tolerante, eorumdemque virtutes magnifice exaltante, statui Christi perfecto non derogauit.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Chryso. Christus in confanguineis carnalibus quandoque eorum conuitia humiliter tolerauit: quandoque vero eorum virtutes magnifice exaltauit, quandoque eorum obliquitates relictante: sed nunquam eorum vitia approbavit. Eorum namque conuitia humiliter tolerauit Ioan. 7. super illo verbo: Nemo quippe in occulto aliquid facit, & quaerit ipse in palam esse. Dicit Chryso. quod confanguinei Christi de formidine, & de amore inanis gloriae eum notabant: nam per hoc, quod dicebant: Nemo in occulto aliquid facit, notabant eum de formidine incusantes, & suspicantes simul: quod quae fiebant ab eo, non verum essent facta. Per hoc vero, quod dicunt: Et quaerit ipse in palam esse: amorem inanis gloriae in eo notat: vnde merito subditur: quod neque fratres eius credebant in eum. Confanguineum enim Christum habere poterant, sed credere in eum, ipsa propinquitate, & carnalitate fastidierunt, ut Chryso. dicit. Virtutes eorum magnifice exaltauit Marth. 4. Vbi relictis omnibus, Iacobus, & Ioannes secuti sunt Christum, ut dicit Chryso. quod quia ipsi

Homil. 47. in Ioan. c. 7.

Homil. 9. in Matth.

ipsi reliquerunt affectionem carnalem: quae intelligitur per retem, substantiam mundialem, quae intelligitur per nauem, & paternitatem sociale[m], quae intelligitur per patrem: ideo meruerunt sic magnificari, & exaltari a Christo: quia venientes ad ipsum ista tria debent relinquere. Eorum obliquitate[m] relictante Matth. 20. ubi petentibus fratribus eius, sedere a dextris, & a sinistris Christi, Respondit: Nescitis, quid petatis: Ac si diceret: ego vocaui vos de sinistra ad partem dextram: & vos, vestro consilio, & vestra petitione, curritis ad sinistram. Sed nunquam eorum vitia approbavit, & per hoc magnifice insinuat Praelatis Ecclesiae, ut sic in eorum consanguineis diligant naturam a Deo plantatam: ut minime eorum vitia sustineant.

Notandum.

Ioan. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod ante illam confessionem Petrus, & alij discipuli fuerunt in perfectionis statu: & tamen non cognouerunt eum esse Dei filium: sed solum esse Christum: puta vnum, vel esse Dei filium adoptiuum, modo, quo cognouerat Nathanael. Rabbi tu es filius Dei: sed illa cognitio, qua Petrus, & alij Apostoli cognouerunt tunc Christum esse Dei filium: non solum transcedebat carnis, & sanguinis affectionem: immo omnem humani status perfectionem. solum enim hoc scibile erat Patris reuelatione.

AD secundum est dicendum, quod naturalis affectio Christi erga confanguineos vestita erat charitate, & verbi incarnati diuinitate: ideo non poterat distrahere eum a perfectionis statu.

AD tertium est dicendum, quod illis imprecabatur malum per sacram Scripturam, qui aedificant in sanguinibus: qui habent oculum in praemotio[n]e, & exaltatione ipsorum solum ad eorum carnalem affectionem: non autem principaliter ad Ecclesiasticorum officiorum dignam executionem, vel administrationem.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS AMICORUM CARNALITATEM SERUANDO RECESSERIT A STATU PERFECTIIONIS.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Christus seruando carnalitate[m] amicorum recesserit a perfectionis statu. Scribitur enim Matth. 8. quod volenti sepelire Patrem suum, ut sequeretur eum, dixit: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos: Ioan. vero xj. dixit: Lazarus amicus noster dormit: sed vado, ut a somno excitem eum. Ex amicitia ergo ad mortuum accessit: a quo praecipit discedere illum, qui volebat statum perfectionis acquirere.

2 Praeterea: Ostendere signa carnalitate[m] ad amicos non sunt signa perfectorum. nam in persona per-

A fectorum dicit August. 4. de Trinit. cap. 20. Quod cum aliquod aeternum mente capimus, iam non conuersamur in hoc mundo: sed Christus de amico suo Lazaro lachrymatus est Ioan. xj. quod videntes Iudaei dixerunt: Ecce quomodo amabat eum: Ergo non erat perfectionis signum.

3 Praeterea: Amicitia fundata super vili, vel delectabili non pertinet ad perfectionis statum: sed amicitia Christi videbatur fundari super vili, vel delectabili. Nam scribitur Ioan. 12. quod post suscitationem Lazari venit Iesus Bethaniam, & ibi fecerunt sibi cenam, & Martha ministrabat: Non ergo talis amicitia pertinebat ad perfectionis statum.

IN CONTRARIUM est, quia non est maior perfectio, quam animam pro amicis ponere. sed Christus animam suam pro amicis suis posuit: Ergo amicitia, vel carnalitas amicorum non traxit Christum extra perfectionis statum.

RESOLVTIO.

Amicorum carnalitas a Christo seruata eius perfecto statui non derogauit, sed nobis, vtile[m] informationem praebuit.

RESPONDEO, dicendum, quod secundum Damasc. 3. lib. cap. 18. Christum confitemur Deum perfectum, & hominem perfectum. Suscepit enim verbum diuinum animam, & carnem: quia totius hominis naturam in personae diuinae unitate conpauit: & vnicuique naturae diuinae, & humanae permixtum est agere, quod suum erat: ex potentia tamen diuinitatis quandoque actus humanitatis suspendebatur: quandoque vero sibi ipsi relinquebatur. Vnde dicit August. De ue. Relig. cap. 16. Quod quando voluit, egerit: & quando voluit sic, vel sic affici erga amicos, vel non affici, in eius potestate erat. Quicquid tamen Dei filius per hominem, quem suscepit, dignatus est operari: nobis disciplina[m] morum fuit, & ad nostram informationem, non ad suam perfectionem demonstrauit.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod totum erat ad Christi gloriam: & mortuum relinquere, & ad mortuum accedere, modo, quo dicit Apostolus 1. Corin. 10. Siue manducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. Ad amicum ergo mortuum suscitandum accessit: quia per hoc Deus glorificabatur. Vnde dixit Marthae Ioan. xj. Nonne dixi tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei: sed a mortuo praecipit discedere: vel quia mortuus ille infidelis erat. & ideo per infideles erat sepeliendus, ut dicit Aug. vel quia per alios funera illius poterant expleri: & ille non impediri, vel retardari ad sequendum Christum, in quo sequebatur suae perfectionis statum, ut dicit Chryso.

AD secundum est dicendum, quod Christus lachrymatus est in suscitatione Lazari amici sui propter tria. Primo, ad monstrandam veram humanitatem.

Lib. 4. de Trinit. c. 3. Tomo 3.

Homil. 28. in Matth.

nitatem non enim aliquod signum resurrectionis adhuc monstrauerat: vnde ad hoc videbatur iuisse, vt lacrymaturus: non vt resuscitaturus. Secundo, ad ostendendam veram pietatem: quia enim fons pietatis erat: ideo flebat pro parte humanitatis: quem resuscitare poterat per potentiam diuinitatis. Tertio, ad firmandam in nobis fraternam charitatem. non enim recedit homo a perfectionis statu: si prospera, & aduersa suorum charorum, & amicorum sua putat: immo magis in perfecta charitate firmatur: modo, quo dicit Apostolus ad Rom. 12. Gaudete cum gaudentibus, & flete cum flentibus, id ipsum inuicem sentientes.

Ad tertium est dicendum, quod sic dicit Chrysostomus: Christus apud Lazarum, & sorores eius habitabat, vt ibi maneret corporaliter, vbi spiritualiter repausabat. Nam sanctorum virorum est (vt ait) q non gaudeant, vbi epulae largae sunt: sed vbi sanctitas floret. non ergo causa principalis amicitiae Christi cum Lazaro & sororibus eius erat caena, vel corporalis refectio: sed magis eorum sanctitas, & spiritualis deuotio.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS SERUANDO carnaliter Benefactorum tenuerit perfectionis statum.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, q Christus seruando carnaliter Benefactorum non tenuerit perfectionis statum: quia consentire blanditiis rogantium, pro retributione beneficiorum est dimittere perfectionis statum: sed Christus consentit Lucae 7. Iudaeis rogantibus eum pro Centurione: quia dixerunt: Diligit enim gentem nostram, & Synagogam ipse aedificauit nobis.

2 Praeterea: Lucae 22. super illo verbo: Qui potestatem habet super eos benefici vocatur: dicit glossa, q blandi sermones offeruntur a subditis illis, a quibus beneficia recipiuntur: sed hoc repugnat statui perfectionis: ergo carnalitas beneficiorum impedi- bat Christum in perfectionis statu.

3 Praeterea: Quod Christus imprecatus est in peccatum, non facit ad perfectionis statum: sed Christus Phariseos longas orationes facientes ad benefactrices viduas aeterno iudicio condemnauit. Matth. 23. Vae vobis Scribae, & Pharisei, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius iudicium accipietis.

In contrarium est. quia Eliseus Propheta in statu perfectionis erat: & tamen mulieri, apud quam hospitabatur, dixit 4. Reg. 4. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis: quid ergo vis, vt faciam tibi? Numquid ergo habes negocium, & uis vt loquar Regi, vel Principi militum pro te?

RESOLVTIO.

Benefactorum carnalitas a Christo seruata eius perfectionis statum non impediabat: quia ipsi meriti inde consequebantur.

RESPONDEO, dicendum, quod in Benefactoribus tria possumus considerare. Primo ipsorum meritum, quod principaliter intenditur. Secundo beneficium, quod recipitur. Tertio modum, per quem acquiritur. Planum est autem, q meritum ipsorum debet esse principaliter intentum: vt quis diligat recipere beneficia a Benefactoribus propter meritum, quod inde consequuntur. Vnde Chrysost. dicit Ioan. 4. super illo verbo: Numquid aliquis attulit ei manducare? cibos ab alijs oblatos dominus suscipere solebat: non quod alieno ministerio indigeret, qui dat escam omni carni: sed vt deferentes meritum consequerentur. In beneficio vero, quod recipitur, attendenda est gratiarum actio: vt illi primo referatur gratia, per quem propositum beneficia largiendi inspiratur: & illis, per quos instrumentaliter beneficia dispensantur. Vnde scribitur Esa. 51. Gratiarum actio inueniatur in te: & vox laudis semper sit in ore tuo. Vnde non sunt inculpaendae affectiones, & conuersationes pauperum cum diuitibus: nec reputandae adulationes: sed magis quaedam inductiones ad prestanda beneficia pauperibus, sicut debent: & quaedam gratiarum actione, congaudendo de eorum bonis operibus. Dicit enim Apostolus 1. Timoth. ultimo: Diuitibus huius seculi praecipere, non sublimem sapere: neque sperare in incerto diuitiarum: sed facile tribuere, atque communicare, & thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum: vt apprehendant vitam aeternam: quae fugitiua est ab eis: nisi hoc faciant, vt glossa dicit: Et signanter dicit praecipere: quia de superfluo, & superabundanti beneficia pauperibus dare, est praecipere. De necessario vero, est perfectionis, & consilij. Vnde dicit glossa super illo verbo 1. Cor. 8. Et consilium in hoc do, subaudi, vt pauperibus detis: quia hoc utile est plus facienti, quam illi, cui fit. Modus vero acquirendi, si fiat causa Religionis, & honestatis, pertinet ad sanctitatis perfectionem: si vero causa auaritia, & cupiditatis, pertinet ad superstitionem, & peruersitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q Iudaei (vt * Chrysost. dicit) pro modicis sumptibus ad opus Synagoga datis, gratiam pro Centurione postulabant a Christo. In modo similiter petendi dolositatem praetendebant: quia nolebant propter inuidiam fidei Centurionis detegere: vnde non permiserunt ipsum ad Christum venire: ne magnus aliquis esse putaretur, cui preces porrigebantur. Ideo Christus non respexit Iudaeorum rogamina: nec adsumptus ad opus Synagoga datus: sed ad fidem Centurionis in cunctis mortalibus manifestandam. Fidei ergo eius consentit: & per suam virtutem se ipsum praesentialiter exhibuit.

AD

AD secundum est dicendum, quod blandos sermones offerri Benefactoribus potest intelligi, tripliciter fieri. Primo, propter eorum deceptionem. Secundo, propter eorum peccatorum commendationem. Tertio, propter alicuius beuolentiae captationem: vel alicuius temporalis beneficij consecutionem: seu periculi vitationem. Primo modo puto, quod sit peccatum mortale, blandos sermones offerre: quia talibus iudicium aeternum promittitur: iuxta illud 2. Petri 2. Fictis verbis de vobis negociabuntur: quibus iudicium iam olim non cessat, & perditio eorum non dormitat. Secundo modo similiter puto, q sit mortale: quia sic laudatur peccator in desideriis animae suae: & iniquus benedicitur: Sed tertio modo Aug. serm. 41. de Sanctis. Dicit esse peccatum veniale. Sic enim ait in sermone de igne Purgatorij: Si amplius

A quis fuerit blanditus, quam expedit: si cuiusque maiori personae, aut ex voluntate, aut ex necessitate adulari voluerit: ad minuta peccata pertinere non est dubium.

AD tertium est dicendum, quod Phariseis Christus imprecatus est poenam propter tria, vt Chrysostomus dicit. Primo, quia iniqui erant, & cupidi. Secundo, quia eorum auaritiam Religionis colore depingebant: & quasi arma Dei diabolo praestabant iniquitas amabatur, quae pietas aestimabatur. Tertio, quia praedam faciebant in personis, quae de facili decipiuntur, puta in mulieribus viduis: quae eo ipso, quod viduae de facili decipiuntur: non habentes virorum consilium. De facili similiter bonis suis expoliantur: non habentes virorum dominium.

Psal. 9.

Tomo 10.

QVAEST. LXXXII. DE CHRISTI OBEDIENTIA.

DEINDE considerandum est de Christi obedientia. Circa quod quaeruntur Quatuor. Primo, Vtrum in Christo fuerit obedientia. Secundo, Vtrum Christus fuerit obediens homini, vel soli Deo. Tertio, Vtrum obedientia in Christo fecerit perfectionis statum. Quarto, Vtrum obedientia Christi fuerit voto promissa.

& ipse filius subiectus erit illi, qui omnia sibi subiecit: planum est autem, q nondum videmus oia sibi subiecta, vt dicit Apostolus ad Hebr. 2. 3 Praeterea: Obedientia importat seruitutem: sed Damasc. lib. 3. cap. 14. Negat in Christo fuisse seruitutem. Ergo in eo non fuit obedientia. IN CONTRARIUM est, quod scribitur Philip. 2. Humiliauit semetipsum pro nobis factus obediens.

RESOLVTIO.

Obedientia fuit in Christo propter primi peccati vitiationem, sacrificij acceptationem, & propter humanae naturae seruandam conditionem.

ARTICVLVS I. UTRUM IN CHRISTO fuerit obedientia.

Pro materia huius questionis vide S. Thomam, & ibid. Caietanum. 3. par. q. 20.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q in Christo non fuerit obedientia. Quia obedientia importat quendam famulatum: sed in Christo non fuit famulatus: dicit enim Apostolus ad Hebr. 3. quod Moyse fuit fidelis in tota domo Dei, sicut famulus. Christus autem non sicut famulus, sed sicut verus filius.

2 Praeterea: Vbi est obedientia, ibi est subiectio: sed in Christo non est subiectio ad patrem, donec fuerint sibi omnia subiecta: iuxta illud Apostoli 1. Corin. 5. Cum autem subiecta fuerint sibi omnia, tunc

RESPONDEO, dicendum, q necessarium est ponere in Christo fuisse obedientiam propter tria. Primo propter primi peccati vitiationem, & satisfactionem. Peccatum enim, quo totum humanum genus est damnatum, fuit primi Adae carnalis inobedientia: ergo virtus, qua tale peccatum vitatur, & satisficit pro ipso, debet esse secundi Adae spiritualis obedientia. Hanc rationem Apostolus assignat ad Rom. 5. dicens: Sicut per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi: ita per vnus obedientiam iusti constituuntur multi. Secundo propter sacrificij acceptationem. Christus enim vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos: quia semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata, vt scribitur ad Hebr. 9. Sed talis oblatio non fuit Deo grata, & accepta sine obedientia. Iuxta illud 1. Reg. 15. Nunquid vult dominus holocausta, aur victimas: & non potius, vt obediatur voci eius? melior est

est enim obedientia, quam victimæ. Tertio propter humanæ naturæ seruandam conditionem. Naturaliter enim humana natura, quæ partim est spiritualis, & partim corporalis, subijcitur naturæ diuinæ, quæ ex toto spiritualis est: quia Deus spiritus est. Ioan. 4. absque iure creationis, quo iure omnis creatura Deo, sicut suo Creatori, subijci debet. Vnde Apostolus Philip. 2. Statim cum dixit, quod Dei filius in similitudine hominum factus est, & habitu inuentus, ut homo, subdidit: Humiliauit semetipsum pro nobis, factus obediens vsque ad mortem. Igitur propter primi peccati satisfactionem: propter sacrificij acceptationem. & propter humanæ naturæ seruandam conditionem fatemur in Christo fuisse veram obedientiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in Christo fuit famulatus, & subiectio non ratione personæ, nec ratione diuinæ naturæ: sed solum ratione humanæ naturæ: ideo simpliciter non est concedendum, quod in Christo fuerit famulatus, vel subiectio, nisi cum ista additione, secundum quod homo, & secundum humanam naturam assumptam.

AD SECUNDUM est dicendum, quod illa subiectio, de qua Apostolus loquitur, intelligitur de subiectione capitis, & membrorum: tunc enim Christus (ut dicit Augustinus) tradet regnum Deo patri: quando iustos, in quibus nunc regnat per fidem, & producturus est ad apertam visionem diuinitatis, ut videat ipsam essentiam communem patri, & filio: & tunc ipse Christus subiectus erit Patri, non solum in se, sed etiam in suis membris per plenam participationem diuinæ bonitatis.

AD TERTIUM est dicendum, quod obedientia videtur differre à subiectione, & seruitute. nam subiectio importat superioritatem: iuxta illud Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: Seruitus vero quandam coactiuam potestatem, iuxta illud 2. Petri 2. A quo quis superatus est: eius & seruus est. Sed obedientia importat quandam placitam voluntatem: si ergo ista referantur in Christo ad personarum diuersitatem, neganda sunt. Non enim in Christo fuit alia persona, secundum quam conueniret sibi superioritas, vel dominium: hoc enim saperet errorem Arrii. Si vero referantur ad naturarum pluralitatem cum determinatione naturæ humanæ, vera sunt: & concessa in Scriptura sacra. Nam secundum, quod homo, quod fuerit subiectus Patri; Apostolus dicit 1. Cor. 15. Quod uero formam serui acceperit, dicit Apostolus Philip. 2. quod in placitata uoluntate semper fuerit sibi obediens, dicit Ioan. 8. Quæ placita sunt ei, facio semper.

ARTICVLVS II.

UTRUM CHRISTUS FUERIT Vmquam homini obediens.

AD SECUNDUM sic proceditur. Viqueur enim, quod Christus numquam fuerit obediens homini: sed soli Deo tantum. Christus enim fuit caput Ecclesiæ: sed caput non tenetur obedire membris: Ergo numquam tenebatur obedire, nisi soli Deo.

2 Præterea: Qui non tenetur obedire angelis, multo minus tenetur obedire homini: sed Christus habebat angelos sibi subiectos Matth. 4. Ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

3 Præterea: Ille, cui supposita est omnis creatura, non tenetur obedire alicui creaturæ: sed Christo supposita est omnis creatura: iuxta illud ad Hebr. 2. Non enim angelis subiecit Deus orbem terræ futurum, de quo loquimur.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Lucæ. 2. Descendit cum Maria, & Ioseph, & erat subditus eis.

RESOLVTIO.

Christus suis Parentibus obediens, & subditus fuit secundum humanam naturam assumptam, secundum quam fuit etiam filius Dauid, & Dominus. immo & omnium secundum eandem diuinitati personaliter unitam.

RESPONDEO, dicendum, quod questio est dubia ex hoc, quod Christus dicitur esse filius Dauid secundum naturam humanam assumptam de uero uirginali, quæ ex stirpe dauidica processit. Matth. 1. Liber generationis Iesu Christi filij Dauid: & quantum ad hoc tenebatur obedire parentibus ex semine Dauid procedentibus: quia filius Parentibus obedire tenetur ad Ephe. 6. Filij obedite Parentibus uestris hoc enim iustum est. Contrarium istius scribitur Matth. 22. ubi dicitur, quod si Dauid in spiritu uocauit ipsum Christum Dominum dicens: Dixit Dominus domino meo: sede à dextris meis: quomodo filius eius est, ex quo ipsum Dominum suum appellat? Planum est autem, quod Dominus non tenetur obedire seruo. Hanc ante obiectionem soluit Chrysostomus. Matth. cap. supradicto dicens, quod secundum carnem ex matre assumptam uere Christus filius erat Dauid: secundum autem diuinitatem, ex patre genitus: Dominus eius erat. Verum quia secundum glossam ad Phil. 2. Christus fuit filius Dauid, & Dominus secundum naturam humanam temporaliter assumptam: ideo sciendum est, quod ista identitas filiationis, & dominij potest accipi materialiter, & formaliter. Si enim accipitur materialiter, sic uerum est, Christum secundum eandem naturam esse filium Dauid, & Dominum eius. Nam (ut glo. illa dicit) illud, quod natum est

Psal. 109.

Hom. 43. in Matth.

Christus quomodo filius, & dominus Dauid secundum humanam naturam.

est ex Dauid, ita honoratum est, ut Dominus esset Dauid. Nam in carne, in qua mortuus est, & in qua re surrexit, & ascendit, & sedet ad dexteram Patris: & in ipsa eadem sic exaltata, & sic honorata: sic in cælestem habitum mutatus, est filius Dauid, & Dominus eius: non tamen secundum eandem rationem sumptam: sed ut illa natura eadem fuit à matre temporaliter accepta: sic fuit filius Dauid: quia hoc modo fuit in lumbis eius secundum corpulentam substantiam, quam à Matre accepit secundum Augustinum. ut uero illa natura fuit diuinitati personaliter unita, & diuina fructione, ac gratiæ largitione repleta: sic fuit Dominus, non solum Dauid: sed & omnium hominum, immo omnium Angelorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Christus fuit caput Ecclesiæ propter gratiæ plenitudinem. De cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia, ut dicitur Io. 1. Defectus tamen corporales assumpsit in similitudinem suorum membrorum: quia decuit eum per omnia fratribus similari, ut ætatem uarietatem, famem, sitim, sudores, & labores, in quibus sustinendis, & portandis simul cum suis Parentibus subiectionem, & obedientiam eis exhibebat, ut dicit glo. Lucæ 2.

AD SECUNDUM ergo est dicendum, quod Christus habebat angelos sibi subiectos propter personalem unionem. quia ille homo erat Deus: in naturæ tam conditione minoratus est paulominus ab angelis: ut scribitur ad Hebr. 2. Super quo uerbo dicit glossa quod & si passibilis, & mortalis erat, angelis tamen imperabat: & per hoc patet responsio ad Tertium.

ARTICVLVS III.

UTRUM OBEDIENTIA IN Christo fecerit perfectionis statum.

AD TERTIUM sic proceditur: Videtur enim, quod obedientia in Christo non fecerit perfectionis statum. quia per actum liberi arbitrij homo ponitur in perfectionis statu: sed Christus ab instanti suæ conceptionis habuit usum liberi arbitrij, non ante obedientiam. ergo per eam non fuit positus in perfectionis statu.

2 Præterea: per solum actum meritorium homo ponitur in statu perfectionis. Sed Christus meruit ab instanti conceptionis suæ, quantum mereri potuit. non ergo per obedientiam.

3 Præterea: status perfectionis consistit in attentione termini: sed Christus ab instanti conceptionis fuit in termino, & uerus comprehensor: non ergo per obedientiam fuit positus in perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Phil. 2. Propter quod, & Deus exaltauit illum: glo. propter obedientiam humilitatis suæ exaltauit illum.

RESOLVTIO.

Christi obedientia statum perfectionis effecit quantum ad corporis augmentum, & quantum ad meritum accidentale: Sed quantum ad meritum essentialia ab instanti suæ conceptionis fuit perfectus.

RESPONDEO, dicendum, quod de statu perfectionis Christi possumus loqui tripliciter. Primo, quantum ad corporis augmentum. Secundo, quantum ad meritum essentialia. Tertio, quantum ad aliquod meritum accidentale. Primo quantum ad corporis augmentum, planum est, quod ab instanti suæ conceptionis non est completum, sed secundum incrementum sui corporis in sapientia proficiebat. Vnde super illo uerbo Lucæ 2. Puer autem crescebat, & confortabatur: dicit glo. Iuxta mensuram ætatis corporeæ natura diuinæ sapientiam reuelabat: ne si dum paruus ætate erat, omnem sapientiam demonstrasset, uideretur esse prodigium. In merito uero essentiali Christus ab instanti conceptionis fuit perfectus: quia tunc recepit spiritum non ad mensuram: & ideo per actum uoluntatis charitate informatæ meruit quicquid mereri potuit de essentiali præmio, quod consistit in aperta uisione diuinitatis: ita, ut ab ipso instanti suæ conceptionis fuerit beatus, & uerus comprehensor. Sed in merito accidentali, quod respicit genus operis, potuit mereri, & perfici. Meruit enim sibi per humilitatis obedientiam, accelerationem resurrectionis, & multa opera digna tali præmio, post eius conceptionem operatus est. Tangit autem Apostolus Phil. 2. quatuor prærogatiuas, quas ex sua obedientia, & humilitate Christus sortitus est. Primo humanæ naturæ exaltationem. Cum dicit: Propter quod & Deus exaltauit illum, dando sibi corporis claritatem: quia humilitas claritatis est meritum. Claritas uero humilitatis est præmium, ut dicit Augustinus. Secundo diuini nominis donationem, cum addit: Et donauit illi nomen, quod est super omne nomen: donatum enim est illi homini, quod esset Deus, & nominaretur Deus. Et quamuis in instanti suæ conceptionis ista donatio facta sit; tamen post resurrectionem, quod erat occultum, in euidenti positum est: ut scirent hoc dæmones, & homines: ut glo. dicit. Tertio omnium creaturarum subiectionem, cum subdit: Ut in nomine Iesu omne genua flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum: Et merito, quia cælum, puta angelos impleuit, eorum ruinam reparando. Terrestria, puta homines, saluauit, eis ianuam Paradisi aperiendo. Et infernum, puta dæmones expoliuit, captiuos ibi existentes extrahendo: sicut glo. dicit. Quarto omnium linguarum confessionem: cum post ponit: Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. Multi namque secundum Augustinum nunc Christum negant, qui in fine sæculi uelint, nolint, confitebuntur. Iuxta illud Dan. 7. Omnis populus, tribus, & linguæ seruient ei in æternum. In cuius confessionis signum Ioan. 19. Titulus Crucis scriptus est lingua Hebraica, Græca, & Latina.

Crucis Titulus cur tribus linguis scriptus.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Christus ab instanti cōceptionis fuit obediens Patri: quia sicut in instanti potuit intelligere, & velle per scientiam, & charitatem infusam abiq; sensus preparatione: sic secundum talem volitionem, & cognitionem, tota mēs eius plene subijciebatur Deo. Sed postmodum obedientia humilitatis eius manifestata est per eius incrementum temporis, & ætatis, per multa opera meritoria, quæ ipse operatus est.

AD secundum est dicendum, q̄ illud meritum respicit præmium essenziale. In merito vero accidentali (vt suprascriptum est) fuit augmentum secundum genus operis, quod ipse operatus est: de quorum numero fuit eius obedientia ad Patrem.

AD tertium est dicendū, q̄ in instanti conceptionis Christus fuit in termino essentiali: sed corporis immortalitatem, & claritatem postmodum ex merito humilitatis, & obedientiæ suæ consecutus est.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTI OBEDIENTIA fuerit voto promissa.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ obedientia Christi nō fuerit voto promissa: quia super illo verbo Psal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo uestro: dicit glo. q̄ Vouere volūtatis est, sed reddere, est necessitatis. Sed in Christo non fuit aliqua necessitas: ergo nec reditio voti.

Præterea: Dionysius dicit capitulo 2. Ecclesiasticæ hierarchiæ: Votum solemnizatur in consecratione, & ordinis susceptione. Sed de Christo non legitur, quod sic solemnizauerit votum obedientiæ: In Christo ergo non fuit obedientia voto promissa:

Præterea: Illi, qui sunt sub potestate alterius, vouere nō possunt. sic pater Nume. 3. sed Christus erat semper sub potestate patris, ergo vouere non poterat.

IN CONTRARIVM est. quia votum est voluntaria oblatio facta Deo. Sed super illo verbo ad Hebræ. 5. Cum esset filius Dei, didicit ex his, quæ passus est, obedientiam; Dicit glossa, q̄ Christus didicit, quia volutarie suscepit obedientiam usq; ad mortem.

RESOLVTIO.

Christi obedientia, vt ex multis Sacra Scriptura locis colligitur, voto promissa fuit.

† S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 1. & 2.

RESPONDEO, dicendum, quod votum nō est aliud, quàm spontanea voluntas Deo oblata. Oblatio autem, quam de seipso Christus fecit Deo patri, voluntaria fuit: quia volutarie tradidit se iudicanti iniuste, qui peccata nostra pertulit in corpore suo, vt dicitur 1. Petri 2. & ista voluntas voto solemnizata est in Christo in instanti conceptionis suæ, cū

E consecratione Spiritus sancti. Vnde in persona Christi glossa exponit illud verbum: Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diē; vt sit sensus: Sic ego operabor ad honorem tuum, vt quicumque requirat, exemplo meo faciat, & in sæculum sæculi, quamdiu hoc sæculum durat: quia non ad tempus est hoc agendum: & sic reddam vota mea de die in diem, puta quod voui, reddam assidue. Illud similiter verbum: Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea, quæ distinxerūt labia mea; glossa exponit in persona Christi sic loquentis: Introibo in domum tuam in holocaustis: vt meipsum offerā in conspectu tuo: vel in holocaustis bonorum operum: & tunc cum introibo, reddam tibi cum angelis vota mea: puta vota laudum, quæ hic voueo, & promitto: quæ vota distinxerunt labia mea, eo, q̄ ipsa ratio mea omnibus prætulit: Illud similiter verbum: Calicem Salutaris accipiam, & vota mea reddam coram omni populo eius, glo. in persona Christi exponit, sic dicens: Calicem accipiam, quod in desiderio, & postea ipso actu reddam vota mea, coram omni populo eius: quia meipsum, qui sum tua imago, offeram coram omni populo, vt exemplum capiat, cur ergo ita faciam.

Psal. 60.

Psal. 65.

Psal. 115.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in Christo non fuit necessitas coactionis, & seruilis: sed necessitas immutationis, & filialis: & talis necessitas requiritur ad perfectam rationem voti.

AD secundum est dicendum, quod votum Christi solemnizatum est consecratione, & ordinis susceptione. Consecratione quidem, per plenitudinem gratiæ sanctificantis, & consecrantis animam, & corpus eius. Vnde dictū est Lucæ 1. Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et Ioan. 10. scribitur: Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum. Ordinis vero susceptione: quia alij Sacerdotes facti sunt sine iureiurando: Christus autem factus est Sacerdos cum iureiurando, per eum, qui dixit ad eum: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum, ad Hebr. 7.

AD tertium est dicendum, quod Christus secundum diuinitatem, eiusdem voluntatis erat cum Patre: sicut, & eiusdem substantiæ. Secundum vero humanitatem, votum eius erat de volūtate Patris: quia secundum voluntatem humanam semper faciebat eius beneplacita: iuxta illud Io. 8. Qui misit mecum est, & non reliquit me solū, quia quæ placita sunt ei, facio semper.

QVAEST. LXXXIII. DE CHRISTI CONTINENTIA.

OST hoc considerandum est de Christi continentia. Circa quod queruntur Tria.

Primo, Vtrum Christus potuerit actum coniugalem exercere.

Secundo, Vtrum Christus propter perfectionis statum debuerit vitare carnalem coniugium.

Tertio, Vtrum Christus à statu perfectionis discesset, in carnali coniugio viuendo.

ARTICVLVS I.

UTRUM CHRISTUS ACTUM CONIUGALEM exercere poterit.

Hunc totū articulū tractat Egidius Rom. in 2. Quol. q. 3. vide etiam S. Basilium in lib. de vera virginitate.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̄ Christus non potuerit actum coniugalem exercere: Quia generans dat tale esse genito, quale ipsum habet: Sed Christus habet esse diuinū: nec natura humana existit in Christo, nisi per diuinum esse: ergo esse diuinum communicasset genito: & sic genuisset Deum, quod est impossibile.

Præterea: Christus non potuit peccare, nec mereri: & tamen habuit linguam, & os, per quæ mentitur: & voluntatem, qua peccatur: ergo similiter, dato q̄ habuerit potentiam, & membra generandi, non videtur, q̄ potuerit generare.

Præterea: In Christo non est nisi suppositum diuinum, cuius proprium est agere: quia actiones suppositorum sunt: sed suppositum diuinum est spiritus, iuxta illud Ioan. 4. Spiritus est Deus: non ergo potuit actum carnalem exercere.

Arist. 1. Metaph. in Prologo.

IN CONTRARIVM est. quia potentia est imperfecta, quæ non potest exercere actum, ad quē ordinatur: sed in Christo potentia generandi fuit perfecta, sicut & omnes aliæ potentiæ: aliter non fuisset perfectus homo: potuit ergo actum coniugalem exercere.

RESOLVTIO.

Christus potuit actum coniugalem exercere: quia in ipso non erat potentia alicuius virtutis carentia, vt in cæco, respectu lucidi: nec effectus priuatiua essentialis, vt in omnibus, respectu tenebræ, quæ videri non potest: sed propter effectus ad Christum repugnantiam,

vel indecentiam. ipsi enim non conueniebat propter prolis generationem, non propter concupiscentiæ refrenationem, nec propter sui glorificationem.

RESPONDEO, dicendum, q̄ actus aliquis non possit progredi à potentia, ex tribus potest contingere. Primo propter potentia alicuius virtutis carentiam. Secundo propter effectus priuatiua essentialis. Tertio propter ipsius effectus ad illud agens repugnantiam, vel incondecentiam. Propter primū, lucidum non videtur à cæco. Propter secundum nō videtur tenebra. Propter tertium non videtur turpe. Actus ergo copulæ coniugalis per Christum exerceri non potuit. Non quidem propter potentia alicuius virtutis carentiam: nec propter effectus priuatiua essentialis: sed propter ipsius effectus ad Christum repugnantiam, vel incondecentiam.

Fuit enim matrimonium institutum propter tria: vel triplici ex causa mulier facta est in adiutorium viri. Primo, propter prolis generationem. Secundo, propter concupiscentiæ refrenationem. Tertio, propter viri glorificationem. Primum adiutorium habuit locum in statu innocentia. Secundum in statu peccati. Tertium in statu gratiæ. De primo adiutorio loquitur Aug. 9. super Gen. cap. 5. Quod mulier non est facta in adiutorium viri propter laboris subleuationem, nec propter societatis recreationem, nec propter instructionem: sed solum propter prolis generationem. De secundo verò adiutorio loquitur Apostolus 1. Cor. 7. Vnusquisque suam uxorem habeat propter fornicationem vitandam. De tertio autem adiutorio dicit Augustinus in libro de catechizandis rudibus cap. 18. Exponens illud verbum Apostoli 1. Cor. xj. Mulier est gloria viri; Fecit Deus homini in adiutorium feminam: non ad carnalem concupiscentiam: quoniam quidem nec corruptibilia corpora tunc habebat, antequam eos mortalitas inuaderet pœna peccati: sed vt haberet gloriam de femina, cum ei præiret ad Deum: seque illi præberet imitandum in sanctitate, ac pietate: sicut ipse esset gloria Dei, cum eius sapientiam sequeretur. Christo ergo actus coniugalis copulæ non conueniebat propter prolis carnalis generationem: quia ipse non propter generationem carnalem: sed spiritualē incarnatus est Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Et statim subditur: Qui non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt. Nec propter concupiscentiæ refrenationem: quia ipse nec peccatum fecit: nec dolus inuentus est in ore eius. solus enim inter mortuos carnali concupiscentia fuit liber. Nec propter

† S. Tho. in q̄nibus ad ditis ad 3. par. q. 42.

propter sui glorificationē. ipse enim glorificatus est a Patre ab instanti suae conceptionis: In nullo ergo actus coniugalis copulae sibi conueniebat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non sequitur, Christum generasse Deum: nam generans transmittit naturam, & transmittendo naturam, dat formam consequentem generationem illam: & dando formam, vel naturam, dat esse, quod fuit à forma, & quod causatur ab ipsa natura. Vnde si Christus genuisset secundum naturam humanam genuisset suppositum in natura humana: & sic naturaliter genuisset purum hominem, non Deum, & hominē.

AD secundum est dicendum, quod secus est de mentiri & peccare, & de generare, quia generare importat effectum positium: mentiri verò, vel peccare, cum sint quaedam priuationes, non habent de se rationem effectus agibilis, & producibilis. vnde posse ipsorum non est posse: sed deficere à posse. In Christo verò, ubi non erat defectibile posse, non poterat esse mendacium, neque peccatum. Generare verò de se habet rationem effectus agibilis, & producibilis: ideo Christo non repugnabat ratione potētiae: sed propter rationes superius dictas.

AD tertium est dicendum, quod licet suppositi sit agere, vel pati: neutrum tamen sibi conuenit, nisi ratione naturae: vnde sicut Christus verè comedebat, & bibebat, non obstante quod spiritus nec comedit, nec bibit: quia talia licet essent actus suppositi (spiritualis, puta suppositi diuini, conueniebant tamen sibi ratione humanae naturae: ita generare potuisset, & esset actus illius suppositi, ratione tamen naturae assumptae.

ARTICVLVS II.

UTRUM CHRISTUS PROPTER perfectionis statum debuerit vitare carnale coniugium.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Christus propter perfectionis statum debuerit vitare carnale coniugium. quia quod facit ad perfectionem status in membris, facit ad perfectionem status in capite: sed continentia facit ad perfectionem status in membris: sicut patet Matth. 19. verbo, & exemplo: verbo quidem, quia qui potest capere capiat. Exemplo verò. Sunt eunuchi, qui seipos castrauerunt propter regnum caelorum. Ergo faciebat ad perfectionem status in Christo capite.

2. Præterea: Consilium est de perfectionis statu: sed Christus de continentia per Apostolum dedit consilium 1. Cor. 7. De virginibus præceptum domini non habeo: consilium autem do.

3. Præterea: August. dicit: quia continentia coniugalis est bona: uidualis melior: & uirginalis optima: sed optimus status conueniebat optimo homini: Christo ergo, qui fuit optimus homo, conueniebat.

IN CONTRARIVM est. quia status optimus est comprehensorum: sed Christus in primo instanti suae conceptionis fuit comprehensor: ergo vitare carnale coniugium non poterat facere ad eius perfectionis statum.

RESOLVTIO.

Christus carnale coniugium vitare non debebat propter sui status perfectionem: sed propter statum viatorum. continentia enim supra statum coniugalem sex præminentias habet.

RESPONDEO, dicendum, quod vitacionem coniugalis copulae facere ad statum perfectionis in Christo, dupliciter, quantum ad præsens, potest intelligi. Primo, quod faceret ad eius perfectionis statum consequendum. Secundo, quod faceret ad eius perfectionis statum alij demonstrandum. Primo modo vitatio coniugalis copulae non faciebat ad eius perfectionis statum. fuit enim Christus simul viator, & comprehensor: & sicut fuit simul in statu viatorum, & comprehensorum: sic eius opera quauis non facerent ad perfectionis eius status consecutionem (quia iam statum comprehensorum habebat) faciebant tamen ad perfectionis status viatorum directionem, & regulationem: in quo ipse per corporis passibilitatem existerat.

Habet autem status continentiae supra statum coniugalem quasi sex præminentias. Habet namque primo maiorem dignitatem: quia per continentiam homines assimilantur Angelis. Secundo maiorem puritatem. trahitur enim spiritus per actum coniugalem ad immunditiam carnis, & efficitur quasi caro. Tertio habet maiorem libertatem: quia vxor non habet potestatem sui corporis: sed vir. Quarto habet maiorem unitatem: quia qui cum vxore est, sollicitus est, quomodo placeat vxori: & diuisus est. Quinto habet maiorem sanctitatem: quia coniugati tribulationem carnis habent: & impulsionē maiorem, quam non coniugati. Sexto habet maiorem utilitatem: quia maius præmium, & maior fructus sibi debetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod perfectio membrorum est perfectio capitis: non quidem consequendo, sed communicando. Communicat enim Christus, qui est caput Ecclesiae suam perfectionem: & ad eam imitandam induxit sua membra verbo, & exemplo: non tamen suam perfectionem consecutus est per suorum membrorum status perfectionem.

AD secundum est dicendum, quod de continentia Christus consilium dedit: quia tale consilium expediens

diens erat suis membris ad consequendum perfectionis statum: & ipse in se tale consilium seruauit verbo, & opere: non quidem propter sui status perfectionis consecutionem, sed propter suae perfectionis imitationem.

AD tertium est dicendum, quod continentia uirginalis est optima, quantum ad statum viatorum: & est quaedam similitudo, & participatio status comprehensorum: quem statum Christus consecutus est ab instanti suae conceptionis: non per uirginalem continentiam, sed per unionis, & uertutis gratiam.

ARTICVLVS III.

UTRUM CHRISTUS A statu perfectionis decidisset, si in carnali coniugio uenisset.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Christus à statu perfectionis decidisset, in carnali coniugio uiuendo. Dicit enim August. quod coniugalis copula concupiscentiam non extinguit, sed mitigat. perfectionis ergo status non stat cum copula coniugali:

2. Præterea: Christus suscepit personam perfectorum, & infirmorum in his, quae deseruiunt uirtuti nutritiuae, præcipiens quandoque nihil possidendum, & nihil seruandum in persona perfectorum. Aliquando uero loculos habendum, & aliquid seruandum in persona infirmorum: Ergo similiter facere debuit in his, quae deseruiunt uirtuti generatiuae: ut quandoque seruaret continentiam in persona perfectorum: & quandoque copulam coniugalem experiretur in persona infirmorum, statum suae perfectionis dimittendo.

3. Præterea: Christus constituit statum perfectionis in continentia uirginali: non coniugali: Ergo uiuendo in carnali coniugio à statu perfectionis decidisset.

IN CONTRARIVM est: quia Abraham perfectus fuit Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus. & tamen fuit in statu coniugali: Ergo multo fortius Christus uiuendo in carnali coniugio potuit stare in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Christus à statu perfectionis non decidisset, si in carnali coniugio uixisset.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. in lib. 83. quaestionum: Mundi cursus per quatuor status transitum habet. Primus enim status

fuit iustitia originalis. Secundus peccati actualis, & originalis. Tertius gratia salutaris. Quartus erit beatitudinis æternalis. De quolibet autem istorum statuum Christus aliquid accepit. Nam de primo statu accepit iustitiam originalem, & peccati immunitatem. De secundo uero, corporis passibilitatem, & mortalitatem. De tertio, gratiae uertutem. De quarto comprehensorum apertae uisionis claritatem.

Viuido ergo Christus in carnali coniugio non decidisset à perfectione primi status: quia uestitus iustitia originali multo nitidius, & sanctius fuisset uisus illo actu, quam homo ante peccatum, in quo (ut dicit August.) fuissent nuptiae, & thorus immaculatus sine omni pruritu libidinis. Nec à perfectione secundi status: quia si simul stabant in supposito uerbi incarnati cum perfectione, & absque omni derogatione naturae diuinae corporis assumpti passibilitas, & mortalitas; ergo multo fortius absque omni derogatione perfectionis illius suppositi poterat stare actus coniugalis copulae. Nec à perfectione tertij status decidisset: quia si uirginas Ioannis non præfertur in merito gratiae secundum Augustinum carnali copulae Abraham: multo magis cum gratiae uertute potuisset in Christo stare carnale coniugium. Nec similiter à perfectione quarti status: quia si existens in cruce Christus non impediatur in fruitione, apertae uisionis diuinae ratione cruciatus, & doloris corporalis: multo fortius ergo Christus in tali beatitudine non fuisset retardatus ratione actus copulae coniugalis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod nec extinctio, nec mitigatio concupiscentiae in Christo habuisset locum, multo magis, quam in primo statu ante peccatum: eo quod ipse simul cum iustitia originali habuit plenitudinem gratiae, & simul erat in statu viatorum, & comprehensorum, quae in primo statu in nullo fuissent inuenta.

AD secundum est dicendum, quod non est simile: quia uirtus nutritiua, cum faciat ad conseruationem indiuidui, est communis omnibus, perfectis, & imperfectis: sed uirtus generatiua, cum faciat ad conseruationem speciei, non est communis omnibus. Conuenit autem solum infirmis, & non perfectis. Est enim ipsa continentia mons magnus, ad quem omnes non possunt ascendere. Vnde super illo uerbo Gene. 19. Non possum in montem saluari, ne forte apprehendat me malum, & moriar. Est ciuitas hic parua, ad quam possum confugere, & saluabor in ea. Dicit glossa, quod uirginitas altus mons est, ad quem Angelus hortatur ascendere, quando dixit Loth: Noli respicere post tergum tuum: sed in monte saluum te fac. Veruntamen, qui uidet se non posse ascendere talem montem, maneat in Segor: quae erat ciuitas parua in ualle posita, quia qui non potest continere, & uirginitatem seruare, debet manere in legitimo matrimonio. Christus ergo in his, quae seruiebant uirtuti nutritiuae: quae communis erat

Quatuor mundi status.

De bono coniugali c. 22. Tom. 6.

erat omnibus: personam perfectorum, & infirmorum assumpsit: sed in his, quae seruibant virtuti generatiuae, quae conueniebat quibusdam, & quibusdam non: assumpsit personam perfectorum: sed non infirmorum.

Ad tertium est dicendum, quod sicut Christus constituit statum perfectionis in continentia virginali: sic in illo statu vixit, non propter suae perfectionis consecutionem, sed propter suorum membrorum imitationem.

QVAEST. LXXXIII. DE APOSTOLORVM VOCATIONE.

OSTQVAM visum est, qualiter status perfectio in Christo fuit exemplariter demonstrata. Nunc videndum est quomodo ab eo, tanquam a capite est in eius Apostolos derivata. Circa quod Octo

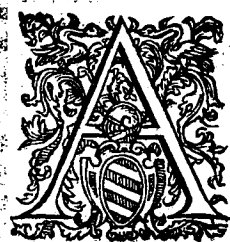
- videndo sunt. Primo, de Apostolorum Vocatione. Secundo, de eorum Praedicatione. Tertio, de eorum Conuersatione. Quarto, de eorum Perfectione. Quinto, de eorum Praelatione. Sexto, de eorum Paupertate. Septimo, de eorum Castitate. Octavo, de eorum Obedientia, & humilitate.

Circa primum quaeruntur Quatuor.

- PRIMO, Vtrum Apostoli prius vocati fuerint ad statum Religionis, quam Praelationis. Secundo, Vtrum Apostoli post exercitationem mandatorum fuerint vocati ad Religionis statum. Tertio, Vtrum Apostoli post eorum vocationem profecerint in perfectionis statu. Quarto, Vtrum Apostoli prius fuerint a Christo baptizati, quam ad Apostolatam vocati.

ARTICVLVS I.

UTRUM APOSTOLI PRIUS ad statum Religionis, quam Praelationis vocati fuerint.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Apostoli non prius fuerint vocati ad statum Religionis, quam Praelationis. Super enim illo verbo Matth. 4. Ambulans Iesus iuxta mare, videns duos fratres mittentes rete in mare, dicit glossa: Decenter

autem Dominus piscatoria loca vadit piscatores hominum piscaturus sed cum piscari homines sit of-

ficiam Praelatorum: videtur quod Apostoli vocati prius fuerint ad statum Praelationis, quam Religionis. 2 Praeterea: Status Religionum videtur esse institutus a puro homine: puta, a Benedicto, vel Augustino, vel ab alijs, qui Religiones aliquas instituerunt: non ergo a Christo, qui fuit Deus, & homo.

3 Praeterea: Petrus fuit caput omnium Apostolorum, & Praelatus totius Ecclesiae: sed statim cum Christus vocauit eum Ioann. 1. dixit: Tu vocaberis Cephas: ergo statim ad Praelationis statum vocatus est.

IN CONTRARIUM est: quia via naturaliter praecedit terminum: sed perfectio Religionis est sicut via, perfectio vero Praelationis est sicut terminus. Nam praelatio praesupponit iam hominem perfectum.

RESOLVTIO.

Apostoli prius ad Religionis statum, quam Praelationis fuerint vocati.

RESPONDEO, dicendum, quod perfectio Religionum in tribus essentialiter consistit. Primo in spirituali paupertate per abdicationem mundialis substantiae. Secundo in corporis, & mentis castitate, per abdicationem omnis carnalis concupiscentiae. Tertio in obedientia, per abdicationem omnis elationis superbiae, relinquendo propriae voluntatis motum. Ista autem tria vota, facta, & exemplo Apostoli professi sunt in ipsa eorum prima vocatione: quando Matth. 4. Vocati a Christo, statim relictis omnibus secuti sunt eum. Super quo verbo, dicit Chrysostomus, quod tria sunt, quae relinquere debent venientes ad Christum. Primo, substantias mundiales, quae per nauem intelliguntur. Secundo, operationes carnales, quae intelliguntur per rete. Tertio, reuerentias paternales, quae intelliguntur per patrem: ut enim dicit Apost. ad Hebraeos 12. Si patres quidem carnis nostrae habuimus eruditores, & reuerentiamur eos: nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus? Si ergo Apostoli in prima eorum vocatione, ista tria reliquerunt, & tria vota essentialia promiserunt: planum est, quod tunc ad statum Religionis sunt vocati.

In Praelatione autem eorum tria possumus considerare. Primo potestatis iurisdictionem, quae confertur

† Videatur S. Tho. 2. 1. q. 184. art. 3. & 5. & sequenti.

Hom. 9. in Matth.

in electione. Secundo spirituali consecrationem, quae confertur in ordinatione. Tertio executionem, quae cum requirat diuinam scientiae infusionem, non potest fieri nisi per Spiritus sancti missionem. Ad statum ergo praelationis Apostoli, quantum ad eorum iurisdictionem, vocati sunt Matth. 16. vbi dictum est Petro, a quo alijs potestati iurisdictionis erat taxanda: Tibi dabo clauis regni caelorum. Quantum vero ad eorum ordinationem, vocati sunt ad praelationis statum Ioan. 20. quando dictum est eis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis: tunc enim facti sunt Sacerdotes, & Episcopi. Sed quantum ad executionem, vocati sunt ad Praelationis statum Mar. ultimo: Vbi postquam repleti sunt Spiritu sancto praedicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Prius ergo Apostoli vocati sunt ad statum Religionis, quam Praelationis.

Ad Argumenta.

Hom. 7. in Matth. i opere imperfecto.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Chrysost. exponit signanter esse dictum: Faciam vos fieri pisces: puta Doctores, & Praelatos: non facio sed faciam, ut cum rete Verbi Dei comprehendatis homines non ambulantes, sed feruntur: vbi homines alterutrum se comedunt: sicut pisces fortiores deuorant minores: ut translati uiuant, in terra facti membra corporis Christi.

AD secundum est dicendum, quod Religiones non sunt institutae a puro homine, quantum ad vota essentialia, in quibus consistit omnis Religionis perfectio. sed praesupponuntur illa vota instituta a Christo in ipsa Apostolorum vocatione: sed solum quantum ad quaedam accidentalia: puta, quantum ad habitum, & ordinationem regularem, vel constitutionum, quae nec sic firmitate habent, nisi cum approbatione Ecclesiae.

AD tertium est dicendum, quod quantum ad Christi electionem Petrus, & alij Apostoli aeternaliter vocati sunt ad statum Religionis, & ad statum praelationis iuxta illud ad Ephe. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate. Sed in operis executione prius facta est eorum vocatio ad statum Religionis, quam ad statum Praelationis, ut dictum est.

ARTICVLVS II.

UTRUM APOSTOLI POST exercitationem mandatorum ad statum Religionis vocati fuerint.

AD secundum sic proceditur: Videtur enim, quod Apostoli post exercitationem mandatorum vocati fuerint ad statum Religionis. Saluator enim noster, a quo ipsi vocati sunt, vbi consilium primo dedit de paupertate secunda Matthaei 19. Adolescenti proposuit, ut si vel-

let vitam ingredi, serualet mandata: & tunc profitenti se a iuuentute sua illa seruasse: consilium de paupertate dedit dicens: Si vis perfectus esse, vende omnia, quae habes, & da pauperibus. Observatio ergo praceptorum debet praecedere viam consiliorum.

2 Praeterea: Super illo verbo Matth. ultimo: Euntes docete omnes gentes; dicit Hiero. Consideratur hic ordo praecipuus. Iniunxit enim Dominus Apostolis, ut primo docerent vniuersas gentes: deinde fidem iniungeret sacramento: & post fidem, & baptismum, quae essent obseruanda, praeciperent: Ex quo videtur innuisse, quod obseruatio praceptorum debet praecedere omnem aliam perfectionis viam.

3 Praeterea: Imperfectum semper debet praecedere perfectum. Sed obseruatio praceptorum est quid perfectum respectu obseruationis consiliorum. Ergo ante exercitationem praceptorum Apostoli non fuerunt vocandi ad statum Religionis.

IN CONTRARIUM est. quia postquam vocati sunt, Christus hortatus est eos ad obseruationem mandatorum Ioan. 14. Si diligitis me, mandata mea seruate.

RESOLVTIO.

Apostoli ad statum Religionis fuerint vocati, mandatorum obseruatione non praemissa, ut ratione, & exemplis probari potest.

RESPONDEO, dicendum, quod ratione, & exemplo Christi: & exemplo Apostolorum probari potest, quod perfectio status Religionis non necessario praesupponit obseruationem mandatorum. Ratio talis est: perfectio enim vniuscuiusque Religionis status consistit in attinentione finis per charitatis affectum. Non enim Deus, qui finis est, attingitur corporis gressibus: sed mentis affectibus: sed potest aliquis ipsum Deum attingere non solum per meritum gratiae: verum etiam per praemium gloriae, solo charitatis affectu, sine omni mandatorum obseruatione: immo cum eorum transgressionem: sicut patuit de Latrone, cui dictum est Lucae 23. Hodie mecum eris in paradiso. Super quo verbo dicit Chrysostomus. quod Christus latronem impulit in paradysum ante totum orbem: ante Apostolos, ante Prophetas, ante Patriarchas: nudo verbo: sola fide: ne quis introitum desperet post errores peccatorum. Hoc idem patet exemplo Christi Matth. 4. vbi dicitur, quod post baptismum tunc Christus ductus est in desertum a spiritu: Super quo verbo dicit glossa: Post baptismum Christus exemplariter docuit baptizatos de mundo exire: & in quiete Deo vacare, quod pertinet ad Religionis, & perfectionis statum. Et planum est, quod baptizati, statim baptismo recepto, non sunt praexercitati in obseruatione mandatorum. Tertio hoc patet exemplo Apostolorum, de quibus est praesens questio. Dicitur enim Matth. 4. quod statim relictis omnibus, secuti sunt eum: & dato, quod esset dubium de alijs: dubium non est aliquid de Matth. De quo dicitur Lucae 5. quod Vidit Iesus publicanum nomine Leui sedentem ad Teloneum, cui dixit: Sequere me:

† Lib. 4. in Matth. c. vlti.

Homil. de Cruce, & Latrone.

lib. 5. i Luc. cap. 8.

me: & statim, relicto omnibus, secutus est eum. super quo verbo dicit Ambros. quod ille verbo vocatus propria dereliquit, qui rapiebat aliena: & si rapiebat aliena, planum est, q mandata non seruabat: & si Christum secutus est, relicto omnibus, planum est, q ad Religionis perfectionis statum accedebat. patet hoc manifeste de Apostolo Paulo, qui dicit de seipso Gal. 1. Audistis conuersationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequabar Ecclesiam Dei: Tunc igitur Dei mandata non seruabat. Et statim subdit: Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex utero matris meae, ut reuelaret filium suum in me, continuo non acquieui carni, & sanguini. Quod recte spectabat ad religionis perfectionis statum: Fuerunt ergo Apostoli, non presupposita obseruatione mandatorum, vocati ad Religionis statum.

Ad Argumenta.

† Hom. 8. in Matt.

Matt. 19.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Origenes exponit illud verbum dictum esse a Christo diuiti per modum reprehensionis. Si vis perfectus esse. Ait enim sic esse scriptum in Euangelio secundum Hebraeos, q cum Dominus dixisset ei: Vade, & vende omnia, quae habes; cepit diues scalpere caput suum, & non placuit ei. Tunc dixit ad eum Dominus: Quomodo dicis: Feci legem, & proximos dimittis? quoniam scriptum est in lege: Diliges proximum tuum, sicut teipsum: & ecce multi Fratres tui Abrahamae Filij, qui amicti sunt stercore, morientes praefame, & domus tua plena est multis bonis, & non egreditur ex ea aliquid omnino ad eos. Si ergo vis perfectus esse, vende omnia, quae habes, & da pauperibus: sic enim apparebit, si diligis proximum tuum: Ex quo patet diuitem illum fuisse mentitum, & redargutum a Domino de eo, quod dicebat. Chrysostr. vero exponit praedictum verbum esse dictum per modum monitionis Ait enim, q non similiter detinentur, qui pauca habent, & qui multis abundant. Quoniam abundantia diuitiarum maiorem accedit flammam, & vehementior fit cupido: nam aliud est iam nolle incorporare, quae defunt: & aliud iam incorporata diuelli: quia illa velut extranea repudiantur: ista vero velut membra incorporata abscinduntur, obseruabat ergo ille diues praepcepta, sed imperfecte, & cum difficultate propter diuitiarum abundantiam. ideo Christus eum monuit, & consilium dedit de tutiori, & perfectiori via.

Hom. 65. in Matt.

AD secundum est dicendum, q illa, quae ibi ponuntur de obseruatione mandatorum, & receptione sacramentorum, omnibus sunt necessaria: & in saeculo remanentibus, & ad Religionem transeuntibus: cum sine fide illorum homo non possit esse in via salutis.

AD tertium est dicendum, q formaliter perfectionis status consistit in charitate: siue sit obseruatio praepcepti, siue consilium: instrumentaliter tamen talis finis, puta charitas, quae est finis praepcepti, & finis consilij, tutiori, & faciliiori modo attingitur per statum Religionis, quam manendo in saeculo.

ARTICVLVS III.

UTRUM APOSTOLI PROFECERINT IN STATU PERFECTIONIS POST EORUM VOCATIONEM.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q Apostoli post eorum vocationem non profecerint in perfectionis statu: quia post vocationem Apostolorum ad statum Religionis non fuit alius perfectior status ipsorum, nisi status Praelationis. Ergo in statu primo, ad quem vocati sunt, non profecerunt.

2 Praeterea: Perfectio status Religionis consistit, in tribus votis, ut supra dictum est. sed Apostoli non profecerunt in illis: Ergo nec in Religionis statu, ad quem vocati sunt.

3 Praeterea: Perfectio status Religionis est sequi Christum mentis affectu, non corporis gressu, ut dicit glo. Matth. 4. sed hanc perfectionem habuerunt Apostoli statim cum vocati sunt.

IN CONTRARIVM est. August. super illo verbo Ioan. 18. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.

Traet. 96. in Ioan. 10. 9.

RESOLVTIO.

Apostoli in statu perfectionis post vocationem profecerunt ex Christi familiaritate: legalium, ac temporalium dimissione: miraculorum operatione: paupertatis castitatis, & obedientiae votis.

RESPONDEO, dicendum, quod perfectio status Apostolorum post eorum vocationem fuit praecipue ex quatuor. Primo ex Christi familiari conuersatione. Dicit enim Chrysostr. super illo verbo Matth. 20. Nescitis quid petatis. qd frequenter patiebatur Dominus discipulos suos aliquid non recte, aut dicere, aut agere, aut cogitare: ut ex illorum culpa occasionem inueniret exponendi eis regulam pietatis: sciens quia, & error eorum non nocebat, praesente Magistro. Secundo ex legalium, & temporalium dimissione: quanto plus enim cum Christo conuersabantur: tanto magis, quae retro sunt, obliuiscerentur. & ad ea, quae anteriora sunt, seipso exercebant: Vnde super illo verbo Matth. 16. Quid cogitatis inter vos modice fidei, quia panem non habetis? Dicit Chrysostr. q quia discipuli circa obseruantias iudaicas adhuc reprobant, ideo Dominus vehementer eos increpauit ad vtilitatem omnium. Erat enim sollicitudo Iudaeorum in cibis, & potibus, & varijs baptismatibus, sicut dicit Apostolus: A quorum sollicitudine Christus suos discipulos remouebat. Tertio ex miraculorum operatione. Dicit enim Chrysostr. super illo verbo Ioan. x1. Gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi: quod illic non extiterim, confert ad maioritatem fidei vestrae: quoniam si attissem, & egrotantem curassem. quod esset modicum signum ad meae virtutis indicium: quia vero, me absente, superuenit

Hom. 35. in Matt.

Homil. 55. in Matt.

Hebr. 9.

uenit mors: potius in fide mea corroboramini, cum videbitis me posse defunctum putrescentem resuscitare. Quarto, ex eius instructione. Vnde super illo verbo Lucae 8. Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis; Dicit glo. q quamuis plurima Christus in parabolis dixerit, ut videntes non viderent, & audientes non intelligerent; sermo tamen eius totus Discipulis patuit: & mysterium secretum per eos reuelandum esse monstrauit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q Apostolus, non profecerunt in noui status acquisitione: sed in status adepti perfectiori instructione eorum, quae faciebant ad cognoscendam Christi diuinitatem, & eius humanitatem.

AD secundum est dicendum, q in omnibus illis tribus votis Apostoli profecerunt. In voto quidem paupertatis, quia ex doctrina Christi intellexerunt paupertatem magis seruandam esse in mentis affectione, quam in carentia diuitiarum. Vnde super illo verbo Matth. 19. Quis ergo poterit saluus fieri? dicit Aug. Cum pauci sint diuites in comparatione multitudinis pauperum, intelligendum est, q omnes, qui diuitias cupiunt in diuitum numero haberi, Discipuli animadueterunt. In voto vero castitatis exemplo Christi dicitur Matth. 19. Sunt enuchi, qui seipso castrauerunt propter regnum caelorum: non membrorum abscissione: sed malarum cogitationum, ut Chrysostr. dicit: In voto autem obedientiae Ioan. 6. Numquid & vos vultis abire? dixerunt discipuli: Domine ad quem ibimus? verba vitae aeternae habes.

AD tertium est dicendum, quod secuti sunt Apostoli Christum mentis affectu: sed in illa affectione incrementum receperunt per illa, quae superius dicta sunt.

Quaest. Euag. q. 26. Tomo 4.

Hom. 19. in Matt.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM APOSTOLI A CHRISTO FUERINT BAPTIZANTI ANTEQUAM AD APOSTOLATUM FUISSENT VOCATI.

Vide textum, & ibi Turrecr. & Doctores in cap. quando 2. de consec. dist. 4.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q Apostoli non fuerint a Christo baptizati, antequam essent ad Apostolatam vocati: quia illi, qui baptizandi erant baptismum Spiritus sancti, non indigebant baptizari baptismum aquae: sed Apostoli baptizandi erant baptismum Spiritus sancti Act. 1. Vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies.

2 Praeterea: Petrus non fuit baptizatus: Ergo nec alij. Quod autem Petrus non fuerit baptizatus, ad Seleucianam scribit Augustinus, q Nouatianus asserere-

Epist. 108. Tomo 2.

bat Petrum baptizatum non fuisse: sed loco baptismi penitentiam egisse eo, q egi essus foras Fleuit amare. 3 Praeterea: Quod scriptum non inuenitur, non est asserendum. Sed quod Apostoli baptizati fuerint, scriptum non inuenitur. Non est ergo aliquid de eorum baptismum asserendum.

IN CONTRARIVM est. quia Apostoli fuerunt vocati, ut essent possessores aeternae hereditatis. Sed scribitur Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in Regnum caelorum.

RESOLVTIO.

Apostolos a Christo fuisse baptizatos ante Apostolatam, credendum est, cum ipsi alios baptizarent: & praecipua Ecclesiae membra essent.

RESPONDEO, dicendum, quod August. in Epistola ad Seleucianam hac questionem determinat; ostendens tripliciter Apostolos baptizatos fuisse: nedom baptismum Ioan. sed quod magis credibile est, baptismum Christi. Et hoc, vel ante vocationem, vel in ipsa vocatione; vel statim post vocationem ad Apostolatam. Primo sic: Apostoli fuerunt de corpore Ecclesiae: immo prima, & praecipua membra corporis Ecclesiae: sed (ut ibi dicit Aug.) Quotcumque legimus esse in corpore Christi, quod est Ecclesia, non nisi baptizatos pertinere ad Regnum caelorum intelligere debemus, nisi forte quos angustia passionis inuenit: & nolentes negare Christum antequam baptizarentur, occisi sunt, quibus ipsa passio pro baptismum deputata est. Sed numquid (ut dicit) hoc possumus de Apostolis dicere, qui usque adeo largum tempus habuerunt, quod baptizarentur, ut ipsi etiam alios baptizarent. Secundo sic: Ministerium baptizandi Christus non commisit nisi baptizatis: conueniens enim erat eos esse baptizatos, qui alios baptizabant. Sed scribitur Ioan. 4. quod Iesus non baptizabat, sed Discipuli eius. quod est verum, Christum non baptizasse proprijs manibus: sed baptizabat, mundando interius: ministerium autem baptizandi praebant Discipuli, ut dicit glossa Aug. Ioan. 4. Tertio sic: Nam Ioan. 13. Christus dixit Petro, cum ad eius pedes lauandos veniret: Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet: sed est mundus totus: in quo intelligitur (ut dicit Aug.) quod Petrus iam fuerat baptizatus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo respondet Aug. dicens quod si dicamus Apostolos non fuisse baptizatos aqua: metuendum est, ne grauiter in eis erremus. quia in hoc damus hominibus auctoritatem contemnendi baptismum: quem usque adeo non contemnendum ipsa Apostolica disciplina commendat: ut Cornelius centurio, & illi, qui cum illo erant, iam accepto Spiritu sancto, fuerunt baptizati, dicente Petro Act. 10. Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum

acceperunt, sicut & nos? quantumcumq; ergo Apostoli essent baptizandi baptismo Spiritus sancti, indigebant baptizari baptismo aque instituto à Christo, ne sacramentum ipsum contemnere viderent.

Ad secundum est dicendum, qd vt ait Aug. siue Nouatianus, siue alij dicant pœnitentiam fuisse datam per Apostolos Petro, loco baptisimi: quisquis hoc dixerit à regula fidei catholicæ, & à doctrina Apostolorum prorsus est alienus. possunt enim homines agere pœnitentiam ante baptismum de peccatis eorum: ita tamen, vt baptizentur: similiter si post baptismum ita peccant, vt excommunicari, & reconciliari mereantur, pœnitentes appellantur. Nā Simon Magus ante baptizatus erat, quàm vellet emere à Petro Spiritum sanctum: & monitus est ab eo, vt pœnitentiam ageret ab illa nequitia: numquam

tamen loco baptisimi pœnitentia succedere potest:

Ad tertium similiter respondet August. qd non omnia, quæ facta sunt, scripta inueniuntur: verum tamen facta esse ex certis documentis probantur. Scriptum est enim quando baptizatus sit Apostolus Paulus Act. 9. Surgens baptizatus est: & scriptum non est, quando baptizati sunt alij Apostoli: verum tamen eos baptizatos esse intelligere debemus: quæ admodum scriptum est, quando baptizatae sunt plebes in Hierusalem, & in Samaria. Quando ante baptizatae sint aliq plebes gentium, quibus Apostoli epistolas miserunt, non est utique scriptum: tamen ipsas baptizatas esse utiq; minimè dubitamus propter illam Domini sententiam: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non intrabit in Regnum Cœlorum. Ioan. 3.

QVAEST. LXXXV. DE APOSTOLORVM PRAEDICATIONE:

LETIVS videndum est de Apostolorum praedicatione. Circa quod quaeruntur Quatuor.

Primo, Vtrum per Apostolos in toto orbe Euangelium Christi fuerit praedicatum.

Secundo, Vtrum Apostoli praedicando semper annuntiarent pacem.

Tertio, Vtrum Apostoli praedicando vterentur prudentia.

Quarto, Vtrum Apostoli praedicando, libris ad praevidendum indigerent.

ARTICVLVS I.

UTRUM PER APOSTOLOS in toto orbe fuerit Euangelium Christi praedicatum.

S. Thomas par. 3. q. 24. art. 1. Et omnino Turrecrem. in cap. Ita Dominus. 19. dist.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd per Apostolos in toto orbe Euangelium Christi fuerit praedicatum. Dicit enim Apostolus Rom. 10. qd fides est ex auditu: auditus autem est per verbum Dei, & statim subdit: Sed numquid non audierunt?

Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum, quod de sono, & praedicatione Apostolorum glo. exponit.

2. Præterea: Super illo uerbo Lucæ 10. Designauit dominus, & alios septuagintaduos: & misit illos binos ante faciem suam; Dicit glossa, quod bene septuagintaduo Discipuli mittuntur ad praedicandum: quia totidem mundi gentibus, & totidem linguis Euangelium praedicandum erat.

3. Præterea: Apostoli post Ascensionem Domini per totum orbem se diuiserunt: Ergo per eos in toto orbe Euangelium est praedicatum.

IN CONTRARIUM est: quod scribitur Matth. 24. Cum praedicatum fuerit Euangelium Regni in vniuerso orbe in testimonium gentibus: tunc veniet consummatio: sed nondum venit consummatio, & finis seculi: ergo nondum Euangelium Regni est in vniuerso orbe praedicatum.

RESOLVTIO.

Euangelium Christi in toto mundo praedicatum fuisse, & nondum esse in toto mundo praedicatum, dici potest.

RESPONDEO, dicendum, quod in hoc videtur esse controuersia inter Chrysostr. & Aug. Nam Chrysostr. dicit, quod praedicatione Euangelij in vniuerso orbe completa est ante subuersionem Hierosolymæ ciuitatis: quia anno 42. post passionem Domini sub Vespasiano, & Tito Romanis Principibus, ciuitas Hierosolymæ cum templo subuersa est. & hoc fuit maximum diuinæ virtutis signum: quod in tam breui tempore praedicatione Euangelij per Apostolos facta fines orbis terrarum impleuit. probat autem istud Chrysostr. auctoritate, & exemplo. Auctoritate quidem Prophetæ dicentis: In omnem terram exiit

Psal. 18.

exiit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Exemplo, verò, quia si Paulus de Hierusalem in Hispaniam: & in Græciam: & Romam sæpe currit: ex quo vnus tantam portionem accepit: excogitare debemus quantam cæteri Apostoli operati sunt: quàmuis tamen Euangelium per Apostolos fuerit vbique praedicatum: non tamen omnes crediderunt: ideo in testimonium, & damnationem illorum, qui non crediderunt praedicatione Euangelio Regni in vniuerso orbe per Apostolos, tunc venit finis, & consummatio: non quidem mundi vniuersaliter: sed consummatio, & destructio ciuitatis Hierusalæ.

Episto. 80. Tomo 2.

August. autem expressè dicit, Euangelium Regni in vniuerso orbe per Apostolos non esse praedicatum, certis documentis probatum est: quia in Aphrica, vbi ipse erat, multæ barbaræ nationes, & innumerabiles gentes erant, quibus nondum praedicatum esse Euangelium per illos, qui inde captiui ducebantur, manifestum erat: nec (vt ait) potest dici gentem illam non pertinere ad promissionem factam Abraham: quia non in persona Romanorum, vel Hispanorum dictum est sibi: In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. In quibus ergo gentibus non est Ecclesia, oportet quod sit, non quod omnes credant, sed aliqui credant, & aliqui non. quia nec vbiam praedicatum est, omnes credunt. Sed quando vbique fundata erit Christi Ecclesia, & Euangelium Regni vbique praedicatum, tunc erit finis, & consummatio seculi. Origenes autem ponit se in medio istorum, dicens, vtrumque esse verum, & quod tempore Apostolorum Euangelij praedicatione est completa, quantum ad famam, & praedicationis auditum, & non completa quantum ad praedicationis fructum. non est enim putandum fuisse aliquam gentem, quæ famam Apostolorum, qui dispersi fuerunt per quatuor mundi partes, non audiret, & quæ nomen Christi, saltem per auditum, ignoraret. Quamuis enim omnes gentes singulariter Praedicatorum non haberint, ex vicinis tamen locis habuerunt opinionem fidei sic, quod non potuerunt ignorare. Quantum tamen ad praedicationis fructum praedicatione Euangelij nõ est completa in toto orbe, vt quod in omnibus gentibus Ecclesia credentium in Christo sit fundata, tamen quamuis non omnes credituri sint, sed quãdo sic Euangelium Regni in toto orbe fuerit praedicatum, vt in omni gente praedicetur Christi nomen, & Ecclesia credentium in omnibus gentibus fundetur, tunc erit finis, & consummatio seculi, vt Euangelista testatur.

Gen. 23.

omnes gentes terræ. In quibus ergo gentibus non est Ecclesia, oportet quod sit, non quod omnes credant, sed aliqui credant, & aliqui non. quia nec vbiam praedicatum est, omnes credunt. Sed quando vbique fundata erit Christi Ecclesia, & Euangelium Regni vbique praedicatum, tunc erit finis, & consummatio seculi. Origenes autem ponit se in medio istorum, dicens, vtrumque esse verum, & quod tempore Apostolorum Euangelij praedicatione est completa, quantum ad famam, & praedicationis auditum, & non completa quantum ad praedicationis fructum. non est enim putandum fuisse aliquam gentem, quæ famam Apostolorum, qui dispersi fuerunt per quatuor mundi partes, non audiret, & quæ nomen Christi, saltem per auditum, ignoraret. Quamuis enim omnes gentes singulariter Praedicatorum non haberint, ex vicinis tamen locis habuerunt opinionem fidei sic, quod non potuerunt ignorare. Quantum tamen ad praedicationis fructum praedicatione Euangelij nõ est completa in toto orbe, vt quod in omnibus gentibus Ecclesia credentium in Christo sit fundata, tamen quamuis non omnes credituri sint, sed quãdo sic Euangelium Regni in toto orbe fuerit praedicatum, vt in omni gente praedicetur Christi nomen, & Ecclesia credentium in omnibus gentibus fundetur, tunc erit finis, & consummatio seculi, vt Euangelista testatur.

Ad Argumenta.

Episto. 80. Tomo 2. Psal. 18.

AD PRIMVM ergo est dicendum, qd Aug. dicit Prophetam fuisse vltim præterito tempore profuturo, vt sit sensus: In omnem terram exhibit sonus eorum, sed non exiit; vel, vt dicit Origenes, signanter dicit: exiit sonus, quia non fuit aliqua gens, ad quam fama, & auditus Apostolorum non peruenisset: non tamen talis sonus peruenit cum isto fructu, vt ibi Ecclesia Christi fundaretur, quantum ad aliquos credentes, quamuis nõ quantum ad omnes,

sicut fundanda est in toto orbe ante finem seculi.

Ad secundum est dicendum, quod illi 72. Discipuli non praedicaerunt personaliter totidem gentibus, vel linguis, cum ipsi missi non sint nisi ad ciuitates, & loca, ad quæ Christus erat venturus: sed verum est, quod totidem gentibus, & totidem linguis praedicatione Euangelij Regni est fienda, & Christi Ecclesia in eis fundanda, quot illi Discipuli fuerunt, & quando completum erit, tunc erit finis, & consummatio seculi.

Ad tertium est dicendum, quod verum est, Apostolos per totum orbem se diuisisse, & famam eorum, seu praedicationes eorum ad omnes peruenisse quantum ad auditum, vel ex ipsis, vel ex vicinis locis, vbi praedicabant, non tamen vbique Ecclesia Christi fuit fundata, sicut fundanda erit in fine seculi.

ARTICVLVS II.

UTR. APOSTOLI PRAEDICANDO SEMPER ANNUNCIAUERINT PACEM.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, qd Apostoli praedicando non semper annuntiarent pacem. Apostoli enim non debent praedicare, nisi Euangelium Christi. Sed scribitur Matth. 10. Nolite arbitrari, quia veni pacem in terram mittere. nõ enim veni pacem mittere, sed gladium.

2. Præterea: Odium opponitur paci: Sed scribitur Lucæ 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, filios, & fratres, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.

3. Præterea: Christus venit in mundum tamquam iudex iustitiæ: iuxta illud Isa. xj. Iudicabit in iustitia pauperes. Et in Psal. Deus iudicium tuum Regi da, Magis ergo debuit præcipere Apostolis praedicandam esse iustitiam, quàm pacem.

IN CONTRARIUM est Lucæ 10. In quantumque domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui.

RESOLVTIO.

Apostoli semper pacem, quæ pacem superborum, simulatorum, fornicatorum, & schismaticorum excludit, inter praedicandum nunciarunt.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Chrysostr. Matth. 10. Pax primo nuncianda fuit per Christi Apostolos, & nuncianda est semper per eorum successores: quia mater est omnium bonorum, sine qua omnia inania sunt, & vana. Habet autem (vt dicit) pax Christi, quam præcepit primo esse nunciandam, quatuor conditiones. Quia prima est ordinata, mandans vniquique reddere quod suum est. Secunda est vera, neminem fallens, vel circumueniens. Tertia est munda, omnia turpia, & inquinata respiciens.

Psal. 18.

respuens. Quarta est vnitiua, & copulatiua. omnia diuisa, & dispersa vnians, & coniungens. Per primam igitur conditionem excluditur pax superbiorum, qui contempto superiori bono; inferiori, puta, propriae voluntati, & excellentiae obediunt: ideo est inordinata. Per secundam vero excluditur pax simulatorum, qui nequiter exterius pacem simulat, & interiora eorum plena sunt dolo, & ideo est falsa. Per tertiam autem excluditur, pax fornicatorum, quorum viae sunt immunda, & infames gressus eorum, ideo est immunda. Sed per quartam excluditur pax schismaticorum, quorum conscientia tamquam perturbata semper praesumit seua, & mala. Pacem ergo excludentem omnia haec supradicta Christus praecipit discipulis primo esse in eorum praedicatione suis fidelibus nuntiandam. De qua dicit Apostolus Philip. 4. Pax Dei, quae exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod (sicut dicit Chryso.) qualiter Christus iniunxit Discipulis, vt in vnquamque domum ingredientes pacem indicerent, & qualiter Angeli dixerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus: ex quo ipse non venit pacem mittere, sed gladium, nisi quoniam isti maxima pax est, cum illud, quod aegrotat, inciditur: cum illud, quod * laesionem infert, separatur. Ita enim possibile erit caelum terrae copulari, quando malam pacem bona dissonantia soluit, sicut Paulus eos, qui aduersus eum consonabant, diuisit. Nam bonus medicus ita reliquum corpus conseruat, quando illud, quod insanabiliter se habet, abscindit.

Lucas 2.

al. item.

Act. 23.

Hom. 37.

Parentes quo sint odiendi.

AD secundum soluit Gregorius in Homil. dicens: Percutari libet quomodo parietes, & carnaliter propinquos praecipitur odisse, qui iubemur & inimicos diligere. Sed si vim praeccepti perpendimus: vtrumque agere per discretionem valemus: vt eos, qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt, & quos proximos nouimus diligamus, & quos aduersarios in via Dei patimur odiendo, & fugiendo nesciamus: Nam, quasi per odium diligitur qui carnaliter sapiens, dum praua nobis suggerit, non auditur.

AD tertium est dicendum, quod Christus praedicando pacem praecipit iustitiam, sicut qui praecipit effectum praecipit causam, ex qua effectus sequitur. Est enim effectus iustitiae pax: iuxta illud Isa.

32. Opus iustitiae pax. Et Iacob. 3. Fructus iustitiae in pace seminatur. unde nec a litigantibus prelium intenditur nisi propter pacem.

ARTICVLVS III.

UTRUM APOSTOLI predicando utebantur prudentia.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Apostoli praedicando non vterentur prudentia. Apostolus enim non praecipiebat nisi quod Christus loquebatur in eo: iuxta illud 2. Cor. 13. An experimentum queritis eius, qui in me loquitur, Christus. Sed ipse praecipit ad Rom. 12. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Ergo prudentia Apostoli in praedicatione vt non debebat. 2. Praeterea: Apostoli non debebant vt in praedicatione quod reprobatum erat in Christo. Sed scribitur in persona eius 1. Cor. 1. Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. 3. Praeterea: Apostoli erant filij lucis, non tenebrarum. Sed scribitur Lucae 16. Prudentiores sunt filij tenebrarum filijs lucis in generatione sua.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes, &c.

RESOLVTIO.

Apostoli inter praedicandum, prudentia, qua non inuenit vias ad consequendum finem malum, vt est peccatorum: nec finem naturalem, vt est Philosophorum: sed supernaturalem, vt est Sanctorum; utebantur.

RESPONDEO, dicendum, quod Apostolus Colos. ultimo, quatuor conditiones tangit, in quibus prudentia est vtendum in praedicatione. Prima est quantum ad infideles, & ad illos, qui foris sunt, cauta ambulatio, vt semper caute obseruetur saluatio capitis: Serpens enim totum corpus in periculo exponit, caput in medio inuoluendo, & seruando: sic semper caput, qui est Christus, seruandum est caute, vt nulla circumuentione perdat. Secunda est temporis acceptatio vel redemptio, de qua dicit Apostolus ad Eph. 5. Videte, quomodo caute ambuletis redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Vbi dicit glossa, quod tempus redimitur quandoque, vt vacetur praedicationi propter hominum malitiam, qui parati sunt trahere ad contrarium. Quandoque propter poenalarum miseriam, vt si aliquando ex diuersis occupationibus omissum sit tempus contemplationi aptum recuperetur. Quandoque autem propter auditorum indispositam audientiam, vt expectetur tempus quando melius sunt dispositi audire. Tertia est, discreta locutio, vt sic temperetur sermo, quatenus expediat magnis, & paruis, modo, quo dicit Apostolus 1. Cor. 2. Sapientiam loquimur inter perfectos, paruulis autem lac dedi, non escam. Quarta est, parata responsio. semper enim homo sit paratus vniciuique poscenti reddere rationem de ea, quae est in nobis; fide, vt dicitur 1. Petri 3. Primam conditionem

Serpentis prudentia.

ditionem tangit Apostolus, cum dicit: In sapientia ambulare ad eos, qui foris sunt. Secundam tangit cum addit: Redimentes tempus. Tertiam tangit cum subdit: Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. Quartam tangit cum post ponitur: Vt sciatis, quomodo oporteat vos vniciuique respondere.

Ad Argumenta.

AD RATIONES ergo in oppositum est dicendum, quod ille dicitur prudens, qui scit bene inuenire media, & vias ad consecutionem finis. Est autem triplex finis. Primus malus, & animae interfectiuus. Secundus bonus, & naturalis, tamen parum duratiuus. Tertius supernaturalis, & gratuitus, qui aeternaliter est permansiuus. Prudentia ergo, quae inuenit vias ad consequendum finem malum, qualiter sit luxuriandum, & tyrannice dominandum, dicitur prudentia peccatorum: De qua dicit Apostolus, quod Prudentia carnis mors est, & hanc reprobat Rom. 8. Prudentia vero, quae inuenit vias, ad consequendum naturalem finem bonum, qualiter sit moraliter, & ciuilitate conuersandum, est prudentia Philosophorum. hanc reprobat Apostolus. 1. Cor. 1. Sed prudentia, quae inuenit vias ad consequendum finem super naturalem, qualiter sit in medio prauae, & peruersae nationis secundum Christi doctrinam conuersandum, est doctrina Theologorum, & Sanctorum Apostolorum, cui prudentiae semper est simplicitas adiuncta: & hanc Christus praecipit Matth. 10. quando dixit: Estote prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbae.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM APOSTOLI PRAEDICANDO, LIBRIS AD PRAEDICANDUM indigerent.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Apostoli praedicando, libris ad prauidendum indigerent. Paulus enim inter alios Apostolos fuit magis doctus. quia & si imperitus sermone, non tamen scientia, vt ipse testatur. 2. Cor. x1. Sed ipse scribit. 2. ad Timoth. ultimo: Veniens affer tecum libros, maxime autem membranas. Ergo indigebat libris ad prauidendum.

2. Praeterea 1. Petri. 3. scribitur: Parati semper sitis reddere rationem de ea, quae est in vobis, fide: sed ista paratio non poterat esse sine studio, & sine praevia collatione. Vnde scribitur Act. 15. Conuenerunt Apostoli, & seniores videre de verbo hoc. super quo verbo dicit glossa, quod conuenerunt ad videndum vtriusque partis scientiam post eorum annunciationem.

3. Praeterea: Spiritus sanctus non docet quod rectum non est. Sed Petrus non recte ambulauit secundum veritatem Euangelij, vt scribitur ad Gal. 2. vnde & instructione Pauli indiguit, sicut patet ibi.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 10. Cum autem tradent vos; nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini.

RESOLVTIO.

Apostoli inter praedicandum libris non indigebant propter Spiritus sancti familiaritatem, quae doctrinam subitanam introductionem, vniuersalemque eorum, quae Christus non dixit, instructionem: ditorum memoracionem: omnium dubiorum paratam explanationem, omniumque necessarium improuisam, ac inopinatam responsionem eis infundebat.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut Apostoli habuerunt Christum Dei Filium familiare ante eius ascensionem quantum ad praesentialem conuersationem: ita post eius Ascensionem habuerunt familiarem Spiritum sanctum, quantum ad eius doctrinae praedicationem. Ista aurem familiaritas fuit specialiter, quantum ad quatuor. Primo quantum ad Christi doctrinae subitanam introductionem. Vnde super illo Ioan. 14. Docebit vos omnia, dicit glossa. docebit (inquam) non sicut qui artes aliquas, & sapientiam studio, vel industria discere consuevit: sed Spiritus veritatis, quia ipse ars, atque doctrina, & sapientia inuisibiliter menti nostrae infunder scientiam diuinorum. Secundo quantum ad eorum, quae Christus non dixit, vniuersalem instructionem. Et tertio quantum ad eorum, quae Christus dixit, claram rememoracionem. De istis duobus dicit glo. Ioan. 14. super illo verbo: Suggester vobis omnia. Spiritus (inquam) sanctus docuit, & commemorauit, ita quod ly, suggeret pro rememoracione exponit. Docuit quidem quaecumque non dixerat eis Christus. tamquam non valentibus portare tunc. Commemorauit vero quaecumque; Christus dixerat: sed vel obscuritatis causa, vel eorum intellectus tarditate ipsi memoriae commendare nequiverunt. Quarto quantum ad eorum, quae necessaria erant paratam responsionem. erant enim aliquando Apostoli subito ab infidelibus circumdati, qui comminabantur eis, ne in Christi nomine loquerentur. In quo casu opportunum erat, vt Spiritus sanctus subito eis reuelaret quaecumque dicenda erant. Quando autem cum fidelibus, vel simul congregabantur, collationem habebant de his, quae determinanda erant pro fide, sicut fecit Paulus Gal. 2. Contuli cum illis Euangelium, quod praedico in gentibus. Super illo verbo dicit Hieron. quod ostendit Paulus non habuisse securitatem Euangelij, nisi esset auctoritate Petri, & aliorum roboratum. Et sicut fecerunt Apostoli Act. 15. vbi collatione habita inter Apostolos, determinata fuit quaestio super obseruatione legalium. Ex quo datur exemplum (vt glossa dicit) faciendi conuentus ad determinanda, & discernenda quae sunt fidei.

al. & concilia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Apostolus non indigebat libris illis propter suam praedicationem, sed

sed propter aliorum informationem, ut ostenderet eis per testimonium legis, & Prophetarum quæcunque docebat, & scribebat, sicut fecit Iacob Act. 15. quando dixit: Huic concordant verba Prophetarum; ita quod testimonium Petri prophetica auctoritate roborauit, ut glossa ibi dicit. Vel propter suam consolationem. quia quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus, ut ipse dicit Rom. 15.

Ad secundum est dicendum, quod illam parationem in eis faciebat Spiritus sanctus secundum, quod materia exigebat. Vnde cum erant cum infidelibus, & gentibus, quibus statim erat respondendum, faciebat per seipsum. Quandoque autem mediante eo-

rum ad inuicem collatione, & terminatione. Ad tertium est dicendum, quod illa inreuerentia Petri non fuit ex defectu scientiæ: sed ex aliqua inuertentia. Nec tamen est inconueniens, quod Spiritus sanctus aliquid reuelauerit Paulo, quod nec reuelauit sibi. Vni enim, & eidem homini quandoque Spiritus sanctus reuelat vnum, & occultat sibi aliud, sicut Paulo Spiritus sanctus reuelauit Euangelium, & tamen cum Hierusalem prædicatorum ascenderet, dixit: Ecce ego alligatus spiritu vado in Hierusalem, quæ in ea ventura sunt mihi ignorans. Per reuelationem ergo Spiritus sancti Euangelium agnouit, sed quid pro eodem Euangelio passurus erat ignorauit.

ut Gregorius dicit super Ezechielem.

Act. 20.

Hom. 1.

QVAEST. LXXXVI. DE APOSTOLORVM CONVERSATIONE.

DEINDE videndum est de Apostolorum conversatione. Circa quod quaruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Christus in Collegio Apostolorum debuerit mulierum consortium admittere.

Secundo, Vtrum Apostolis licitum fuerit post Christi Resurrectionem mulieres in eorum conversatione habere.

Tertio, Vtrum Paulo licitum fuerit mulierum conversatione uti, sicut alijs.

Quarto, Vtrum Prælati successoribus Apostolorum licitum sit mulieres in eorum conversatione tenere.

debebat auferre, non præbere: sed mulierum consortium cum Apostolis erat eorum tentationis incitamentum. Aculeus enim peccati est forma feminea: & mortis conditio non aliunde surrexit, quam de muliebri substantia, ut dicit Augustinus.

Præterea: Christus venit principaliter ad extirpationem primi peccati. quod licet in nobis sit originale, in primis tamen parentibus fuit actuale. Sed illud peccatum commissum est ex mutua conversatione, & persuasoria locutione mulieris cum viro, ut dicit Aug. xj. super Gen. cap. 4. 2. Tale ergo consortiū Christus non debuit admittere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Matth. 9. Factum est deinceps, ibat Iesus per ciuitates, & castella prædicans Regnum Dei, & duodecim Apostoli cum illo, & mulieres, quæ curatæ erant à spiritibus immundis.

RESOLVTIO.

Mulierum consortium cum moderamine in Apostolorum Collegio à Christo rectè admissum fuit.

RESPONDEO. dicendum, quod sicut dicit Cyprianus in libro de singularitate clericorum: Omne, quod à Domino nostro Iesu Christo actum est, vel gestum rationabiliter gerebatur, ut posteris aduersus præuicarios munita vndique traderetur auctoritas. Præuiderat autem ipse Dominus futuros hæreticos, qui nuptias auferrent, & matrimonium damnarent, & quod ipse Dominus coniunxit ab initio humanæ propagationis, ipsi contra naturæ principium, & contra Euangelium separare attentarent: contra quos iam tunc auctoritas parabatur, quando mulieres maritalæ prohibitæ non sunt accedere ad Christum,

† Vide Alphon. Call. lib. xj. aduersus hæreses in verbo: Nuptiar.

Christum, cui in præsentia seruiebant: non tamen (ut dicit) sine moderamine talis permissio fuit procurata, quia sibi non cooperabatur aliquid, quod gerebat, sed ceteris proficiebat. Nam si allocutus est Dominus Samaritanam, ad horam docuit, & recessit: nec defensionem fecit contaminandis excessibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod tali moderamine (ut dictum est) procurata est mulierum conuersatio cum Apostolis, ut omnium posterorum disciplina morum esset. Nō enim (ut dicit August.) Adhærebant singularibus singulares, aut in disciplinatæ commorationes perseuerabant illecebro confortio conuersantes: nec ad coniugationes improbas; sed ad discenda bonæ conuersationis studia, non ut perderent Apostolos, sed ut discerent reuerentiam: & propter humanitatis exhibendum ministeriū sequebantur, non risus, non iocus dicitur ibi affuisse: nec, sicut apud quosdam nunc vsque assolet fieri chorus psallentium virginum, aures venenosus cantibus asseritur demulisse.

Ad secundum est dicendum, quod (ut dicit August. eodem libro) quantum ipsis Apostolis fluxa familiaritas potuerit displicere, & quantum continentia eis potuerit placere, ex hoc iudicio probari potest, quod ipsi de ipso domino loquente cum femina cōpulsū sunt dubitare, nisi eos maiestatis probata notitia retraxisset. Dicit enim Euangelista: Mirabantur, quod cum muliere loquebatur. Vnde consortium mulierum cum eis, ex præsentia domini, non fuit eis tentationis incitamentum, sed considerata eorum pudicitia, posteris fuit honestatis relinquendum exemplum.

Ad tertium est dicendum, quod sicut dicit Ambrosius. Vtrumque sexum dominus curaturus aduenerat. vnde & sicut per consortium mulierum cum viro peccatum est perpetratum, sic per consortiū tale peccatum illud est curatum, & per mulierum consortium mysterium venerandæ Resurrectionis primo est nunciatum.

ARTICVLVS II.

UTR. APOSTOLIS LICITUM fuerit post Resurrectionem Christi mulieres in eorum conversatione habere.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Apostolis licitum non fuerit post Resurrectionem Christi mulieres in eorum conversatione habere. Quia mulier non est facta in adiutorium viri, nisi propter prolis procuratōnem, ut dicit August. super Gen. Sed ista de causa Apostoli non habuerunt mulieres in eorum conversatione. non enim ordinati erant ad propagationem carnalē, sed spiritualem: ut baptizarent omnes gentes in nomine

Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Matth. 28. Præterea: Illud vitandum erat ab ipsis Apostolis, quod fuit causa capitis Apostolorum casus. Sed per ancillam ostiariam Petrus Christum negauit. Dicit enim Ambrosius, quod fuit mulier (sicut legimus) in Paradiso deliciarum, nec tamen defuit in prætorio Iudæorum. ibi enim diabolus per mulierem hominem decepit: hic Petrum per ostiariam circumuenit: Fideles etenim viros diabolus non nisi per mulieres impugnare consuevit.

Præterea: Apostoli assumpti sunt ad statum perfectionis. Sed non est status perfectionis, mulieres in conuersatione habere. Dato ergo, quod eis liceret, non tamen erat expediens, quia multa licent, quæ non expediunt.

IN CONTRARIUM est quod scribit Act. 1. Erant omnes perseuerantes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu.

RESOLVTIO.

In primitiua Ecclesia Apostolis cum Mulieribus commorari licebat propter earum deuotionē, propter Apostolorum administrationem, propter ipsarum approbationem, virorumque adhesionem.

RESPONDEO, dicendum, quod 1. Cor. 9. glossa assignat quatuor rationes, propter quas licitum fuit in Ecclesia primitiua Apostolis mulieres circumducere, & alijs Prædicatoribus. Primo, propter earum deuotionem, quia desiderio Dominicæ doctrinæ, & virtutum cupidæ sequebantur Apostolos, & alios Prædicatores. Secundo, propter Apostolorum administrationem, quia sicut nostrum Saluatorem mulieres secutæ sunt ministrantes ei de facultatibus suis; sic ipse ministraturas mulieres voluit sequi Apostolos, & prædicatores eius, ostendens per hoc (ut glossa dicit) quid à plebibus debeatur Euangelistis. Tertio, propter ipsarum approbationem, ne viderentur esse reprobatæ à Christo, quia ruina humani generis ab eis incepit, voluit eas in comitatu suo, & suorum Apostolorum habere. Quarto, propter virorum adhesionem, conuertebantur enim tunc mulieres pariter cum viris, & quia viri uidebant eorum substantias, & possessiones, & ponebant pretium ad pedes Apostolorum commorantes cum eis; congruum non erat, ut uxores eorum ab eis discederent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non causa procreationis prolis, sed causa deuotionis & obsequij administrationis talis conuersatio permissa est, cum moderamine tamen supradicto in alia questione.

Ad secundum est dicendum, quod mulierum consortium cum Apostolis periculosum non erat ante Spiritus sancti receptionem: quia tunc erant omnes vnanimis perseuerantes in oratione, ut dicitur Act. 1. & nihil secundum August. est potentius homine

Ioan. 18. Lib. 10. in Lucæ c. 22.

1. Cor. 6.

al iudicio.

Lib. 4. in Lucæ c. 4.

Lib. 9. c. 5. Tomo 3.

mine deuote orate: multo autem minus post receptionem Spiritus sancti, quia tunc foris apparerentur linguis igneis, intus facta sunt corda flammantia, ut Greg. dicit. Hom. 30.

In 1. Cor. c. p. 9.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Hieronymus. Consuetudinis Iudaicae fuit, nec ducebatur in culpam more antiquo, ut mulieres de sua substantia victum, atque vestitum Praedicatoribus ministrarent. Vnde habere eas tunc in eorum consortio propter hanc causam non pertinebat ad imperfectio- nis statum.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAULO LICITUM ERAT, sicut alijs Apostolis mulierum conuersatione vti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Paulo non licitum erat mulierum conuersatione vti, sicut alijs Apostolis. Paulo non licebat facere quod murmuratio nis, & detractionis esse poterat. Sed scribitur Act. 6. quod factum est murmur Graecorum aduersus Hebraeos eo, quod despicerentur in ministerio quotidiano viduae eorum. 2. Praeterea: Quod Paulus prohibuit suis Discipulis, non erat sibi licitum facere. Sed 1. Tim. 5. dicit: Adolescentiores viduas deuita, cum enim luxuriatae fuerint, in Christo nubere volunt.

3. Praeterea: Augustinus dicit, quod amputanda sunt a nobis quaecumque igniferi somitis sulphuratis flammis fornax ebullientis carnis aestuat: Sicut enim sub vna caula numquam est securus agnus cum lupo: ita sub vna domo numquam est securus homo cum femina. Sed Paulus patiebatur stimulum carnis, sicut ipse dicit 2. Cor. 12. Datus est mihi stimulus carnis meae: & Rom. 7. Video aliam legem in membris meis. Ergo consortio mulierum vti sibi licitum non erat.

IN CONTRARIUM est, quod ipse dicit 1. Cor. 9. Numquid non habemus potestatem fororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli?

RESOLVTIO.

Paulo Mulierum consortio vti licebat, sicut alijs Apostolis: ei tamen huiusmodi potestate vti visum non fuit, propter scandalum Pseudo Apostolorum, & periculum temptationis vitandum: propter exemplum posteris relinquendum, & morem Gentilium seruandum.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut Paulus poterat de stipendijs subditorum viuere; non est tamen visus tali potestate. Dicit enim ipse 1. Corin. 9. Si alij potestatis nostrae participes sunt, quare

non potius nos? sed non sumus vsi hac potestate, sed omnia sustinemus, ne aliquod offendiculum demus Euangelio Christi. Sic poterat consortio mulierum vti in suo comitatu, modo quo vtebantur alij Apostoli, non tamen est visus tali potestate propter quatuor. Primo, propter scandalum Pseudo Apostolorum vitandum. Callidi enim erant Pseudo Apostoli ad videndum, vel obseruandum aliquid in Apostolo, vnde possent sibi detrahere, quibus ipse non solum causam, immo omnem occasionem subtraheret, sicut ipse dixit 2. Cor. xj. Quod facio, & faciam, ut amputem occasionem eorum, qui volunt habere occasionem. Secundo, propter exemplum posteris relinquendum, ut alij exemplo sui non haberent materiam causa pietatis, & sub specie sanctitatis consortia mulierum diligere, de quibus ipse dicit 2. Timot. 3. Voluptatum amatores magis, quam Dei: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, qui penetrant domos, & captiuas deducunt mulierculas peccatis oneratas. Tertio, propter morem Gentilium seruandum. non enim erat consuetudinis Gentilium mulieres ministratrices habere, sicut Iudaicae gentis. Vnde quia scandalum facere poterat in nationibus, quibus Paulus praedicabat, hanc consuetudinem se abieuisse commemorat, ut Hieronymus dicit. Quarto, propter periculum temptationis fugiendum. dicit enim Aug. quod certe Paulus plus omnibus laborauit, & tamen ad mulieres circumducendas collegas suos imitari contremuit, ne se ad interitum subijceret tentationi carnali.

In Epist. 1. Cor. 9.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod murmur factum est in Ecclesia primitiua, non dum vocato Paulo ad Apostolatam. Causa autem murmuris (ut glo. ibi dicit) fuit duplex. vna fuit, quod Hebraei viduas suas, vtpote eruditiores in ministerio praeferebant viduis Graecorum. Alia fuit, quod viduae Graecorum plus grauabantur in tali ministerio. Vnde Paulus, qui fuit Apostolus gentium: morem Hebraeorum de mulieribus circumducendis cum eis seruare noluit.

AD secundum est dicendum, quod Apostolus Paulus praecipit illas viduas esse vitandas, quae post votum castitatis emissum nubere volebant. Quae & si repellendae non erant ratione nuptiarum; erant tamen vitandae propter fractionem voti, eo quod vouentibus virginitatem, vel viduitatem non solum nubere, sed velle nubere damnabile est, ut glossa dicit.

AD tertium est dicendum, quod Paulus per respon- sionem sibi factam de amotione stimuli carnis: securior poterat esse in sua temptatione non vinci, sed perfici: & tamen, ne ad incertum se subijceret tentationi: confor- tium mulierum vitauit.

ARTI.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRAELATIS SUC- cessoribus Apostolorum licitum sit mu- lieres in eorum conuersatione tenere.

Concilium Carthaginen. 3. cap. 17. Concilium Nicae- num cap. 3. Concilium Matisconen. 1. cap. 1. Concilium Arelaten. 2. cap. 3. Concil. Toletanum 2. cap. 3. Conciliū Braccaren. 1. cap. 15. Concilium Turonen. 2. cap. 10. xj. & 12. Concil. Nanneten. cap. 3. cap. Interdixit 32. dist. cap. Cum omnibus. cap. Volumus, & cap. Mulieres 81. dist. & cap. 1. Cum multis seq. extra de cohabit. clericor. & mulierum, & Conc. Trid. sessio. 25. de reformat. c. 14.

AD quartum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Praelatis succes- soribus Apostolorum licitum sit mulieres in eorum conuersatione tenere. Quia sancti Prophe- tae gesserunt vicem Praelatorum, & figuras perfectorum virorum. Sed Elias, & Eliseus hospitia mulierum elegerunt ma- gis, quam Regum, & magnorum virorum. Licet ergo Praelatis, & perfectis viris praesentis temporis in consortio mulierum manere.

2. Praeterea: Episcopi, & Praelati representant per- sonas Apostolorum. Sed ipsi in eorum Comitatu, & in eorum consortio mulieres habuerunt. Ergo.

3. Praeterea: Illarum personarum obsequio licitum est vti Episcopis, & Praelatis, quae aptiores, & prom- ptiores sunt ad illa obsequia exhibenda. Sed feminae communitur sunt promptiores, & aptiores ad dome- stica obsequia, quam masculi.

4. Praeterea: Spiritus sanctus fuit custos Apostolo- rum, ne mulierum conuersatione possent contami- nari. Ergo similiter potest esse custos clericorum, & aliorum sanctorum virorum, ut secuta possit esse cum eis mulierum conuersatio.

5. Praeterea: Apostolus dicit Gal. 6. Alter alterius onera portate: charitas ergo est onus tetationis viro- rum per mulieres portari.

6. Praeterea: Si consortium mulieris cum clericis est suspectum: tunc nec in Ecclesiis, nec in oratorijs cum eis deberent clerici conuersari.

7. Praeterea: Quod potest bene, & male fieri, nul- lus debet in malam partem iudicare, iuxta illud Apo- stoli ad Rom. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum ser- uum? Sed conuersatio mulierum cum clericis potest bene, & male fieri. Ergo non debet ab alio in malum iudicari.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de cohabitatione clericorum, & mulierum.

RESOLVTIO.

Successoribus Apostolorum Praelatis Mulierum con- sortio vti non licet: sed summo opere ipsum est vitan- dum, tamquam non mediocriter periculosum, & ma- xima suspitione non carens.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui fue- runt tanta temeritatis, & praesumptionis, ut dicerent Praelatis, & Clericis more Apostolorum, & Prophetarum licere vti consortio, & obsequio mul- lierum, & ad assertionem eorum errores inducebant, quae superius allegata sunt, & plura alia. Quam opi- nionem Cyprianus dicit esse haereticam in libro de singularitate clericorum: vbi pluribus rationibus co- natur ostendere, quod a Clericis, & vniuersaliter Eccle- siasticis viris mulierum consortium tamquam vene- num est vitandum. Primo sic: Adam per Euam se- ductus est, quando nulla morientium exempla pre- cesserunt, nisi, quod sola vna iussio constrinxerat. Sed modo innumerabiles mortes, & infinita iussa compe- scunt. Iam enim perfecti Episcopi, & clerici post cal- cata certamina, post magnalia signa, & mirabilia vi- queque monstrata: noscuntur naufragasse, cum voluerunt in hac naui fragili navigare. Secundo sic: Nullus secum mulierem debet conducere, qui vxorem contempsit. Qui enim vovit, vinum non bibere, vini oblectatione perfrui non debet: sed clerici, & Ecclesiastici viri vniuersaliter despexerunt vinculum nuptiarum. Ergo vinculis foemineis non debent alii gari. Quia quamuis nullo concubitu misceantur cum eis: desiderio tamen, visu, colloquio, consuetudine semper oblectantur. Tertio sic: Peius, quam mo-echa, est continentiam ducere criminofam: & infamam facere sanctimoniam. Sed clericus famae, & pudici- tiae bonum frustra intrinsecus laborioso agone custo- dit: ex quo forinsecus patitur infamari per consorti- um mulierum. Quarto sic: Nullus super vna fe- bre cupit adhibere peiorem, ne incipiat hemitritico insanabili laborare, cui nullus valeat medicus subue- nire: sed numquam corpus humanum desiderijs car- nalibus spiritum cessat infestare: Ergo sufficit cleri- co carnem suam superare, & non alteram conduce- re. Quinto sic: Si mariti, & vxores desideria coniuga- lia * quotidie gerentes sibi non sufficiunt ad extin- guendam libidinem: quid agunt illi, qui ad augendas impugnationes, feminis sociantur. Sexto sic: Citius delinquitur, vbi sine suspitione securum potest esse delictum: maxime quia concupiscentiae nulla despe- ctio rerum existit: cui diabolus pingens, speciosum efficit quicquid sedum, & horridum fuit. Ergo nul- la femina, nec vetula, nec affinitate coniuncta pecu- liariter a clericis suscipienda est ad domesticum ob- sequium.

5. Reg. 19.

* al. font. egerentes.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod si- cut dicit Aug. magni homines sunt, qui sanctis Pro- phetis volunt se comparare. ad occasionem enim no- strae luxuriae in peruersum sanctos volumus imitari: in ceteris, actus vestigia iustorum nolumus sequi. In quibusdam enim tamquam infirmos non excusamus ad imitanda facta maiorum, & in alijs nos aequales maioribus protektamur: cum tamen Elias in angu- stia constitutus impariter se patribus suis ante Deum fateatur. nuquid, ait, melior sum, quam Patres mei? AD secundum est dicendum, quod non vide-

3. Reg. 19.

Om mus

mus sic apud nos calcari avaritiā, sicut Apostoli cuncta dimiserunt: nec videmus crapulam, & ebrietatē sic à nostris cōiuijs abesse, sicut Apostoli nihil habentes frequenter coacti sunt esurire: nec cognoscimus in nobis ieiunia, sitim, famem, nuditatē propter instantiam solius doctrinæ ubique pollere, sicut in Apostolis legimus triumphasse: sed tales, ut dicit Augustinus, sunt calidi argumētatores, & Iuris periti fallaces, qui dum cupiunt præuaricari controuersias, actionesque causarum: etiam ipsa iura transuertunt, & cū nolunt competentibus coherceri iussionibus legum, ad illudendos iudices inconuenientibus exemplis velut similes coniecturas iuris subiiciūt, de quibus bene per Salomonem dicitur: Peccator homo euitat correctionem, & ad voluntatem suam inuenit comparationem.

Ecl. 32.

Ad tertium est dicendum, per interemptionem, utilior namque est masculus, vel puer continens ad domesticum obsequium, quàm femina, pro quāto decentior, ut à clericis ad communitatem, vel commoditatē potius eligatur masculus, quàm femina. Dato tamen, quod femina utilior extimeretur in domestico obsequio: non oportet carnalia emolumenta præponere utilitatibus spiritualium commodorum, potissimè: quia ideo femina utilior extimatur: eo, quod suis blandimentis frequenter aduersa suggerit esse prospera: & tamdiu sopitum ignem sine vllis flammis occultat, donec duas faculas iungens, simul ambas accendat.

Ad quartum est dicendum, quod Spiritus sanctus

nostrus custos est (ut Aug. dicit) sed ut vitia contraria declinantibus assistendo subueniat: non ut contraria eligentibus foueat, nec ut voluntarios, & pronos in aduersa confortet. nescit enim, ut dicit Chrysost. patrocinium dare criminibus diuina iustitia.

Ad quintum est dicendum, quod non sunt onera tentationum quæ Paulus imperat supportanda, sed ut tolerantibus nosmetipsos discordia nulla discernat: & in tentationibus constitutis fratribus mutua præbeamus auxilia, non ut ipsi nobis per feminas tentamenta procuremus.

Ad sextum est dicendum, quod sicut dicit Augustinus, hæreticæ professionis est ista contradictio calumniosa quæ de bonis præscribit, ut asserat mala: Amadè enim sunt feminæ inter sacra solemnia: & odio habendæ in communione priuata. In Ecclesijs namque impugnationes nihil possunt, ubi etiam ipsi demones cedunt, & nulla sexus alicuius permittitur considerari distantia. Ibi enim spiritus dominatur, & caro ancillam semetipsam cognoscens: sicut perdit suæ voluntatis usum, sic perdit & luxum.

Ad septimum est dicendum, quod, sicut dicit Augustinus, illis Apostolus per illud verbum contulit defensionem, qui nullam partem legis impugnat: & illis tribuit patrocinium, qui ex voto suo aliquid faciunt, nec quicquàm Ecclesiasticis viris impediūt.

Illos autem Ecclesiasticis tribunalibus subdidit, quos transgressores ordinariæ transgressionis nulla impunitas excusat.

QVAEST. LXXXVII. DE APOSTOLORVM PERFECTIONE.

ARTICVLVS I.

UTRUM STATUS APOSTOLORVM EXCESSERIT IN PERFECTIONE CUIUSLIBET RELIGIONIS STATUM.

Conferunt tradita per S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 7.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod status Apostolorum in perfectione non excesserit cuiuslibet Religionis statum. Quia de Apostolis scribitur Act. 4. Quod nec quisquam erat egens inter eos, sed inter Religiosos multi sunt indigentes, potissimè illi Religiosi, qui nihil habent proprium, nec in cōi. 2 Præterea: Status perfectio consistit in abdicatione, & dimissione temporalium. Sed multi sunt Religiosi, qui plura temporalia dimiserunt, quàm Apostoli. In perfectiori ergo statu sunt tales, quàm Apostoli fuerunt.

3 Præ-

3 Præterea: Perfectionis status consistit in voti obligatione. Sed de Apostolis non legitur, quod voto se abstrinxerint ad perfectionis statum, sicut Religiosi faciunt.

IN CONTRARIVM est. quia causa semper excedit suum effectum. Sed perfectio status Apostolorum vocatorum primo ad statum Religionis fuit causa perfectionis omnis Religionis. Nullius ergo Religionis perfectio potest illorum perfectioni equari.

RESOLVTIO.

Apostolorum Status in perfectione statum cuiuslibet Religionis excesserit propter eorum singularem vocationem immediatam à Christo, propter singularem remunerationem, & propter eorum cum Christo præsentialem remunerationem.

RESPONDEO, dicendum, quod quamuis Apostoli primo fuerint vocati ad statum Religionis, quàm prælationis, ut supradictum est: magnæ tamè præsumptionis esset dicere, ut alicuius Religionis perfectio posset Apostolorum perfectionem attingere. Habuit enim Apostolici status perfectio singulariter tria: Primo, singularem vocationem. Fuerunt enim ipsi immediate à Christo electi, & vocati. Vnde super illo verbo Matth. 4. Ambulans Iesus iuxta mare Galilee, dicit Chrysost. quod quodammodo Christus aliquid dicat, vel faciat, vocat Apostolos, ut nichil illos lateat, nec verborum eius, nec operum: ut postmodum fiducialiter dicere possent: Non possumus quæ audiuiimus, & vidimus non loqui. Quantæ autem efficacitæ fuerit ista à Christo immediata vocatione, Gregor. ostendit super illo verbo: At illi relictis omnibus, secuti sunt Dominum, dicens: Tanta ab Apostolis Christum sequentibus dimissa sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt. Secundo, habuit singularem remunerationem: Petro namque, & alijs dicentibus: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? singulariter responsum est: Vos, qui secuti estis me, sedebitis super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. alijs autem relinquentibus domum fratres, vel sorores, vel agros dictum est: Centuplum accipietis. Super quo verbo dicit Chrysost. quod Apostolis Christus promisit futura, quia excelsiores erant, & sic iam perfecti, ut nihil præsentium quærerent. Alijs autem, quæ sunt hic, Saluator repromisit, quando ait: Centuplum accipietis. Tertio, habuit singularem cum Christo præsentialem conuersationem. Vnde super illo verbo Lucæ 22. Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis; dicit glossa, quod sicut Iudei proditori Dominus pronunciauerat. Vnde sic Apostolis remanentibus bona pronunciauit: quia non inchoatio patientiæ, sed perseverantia, celestis Regni gloriam donat. Vnde Apostoli cum Christo conuersantes, & in tentationibus permanentes æternum Regnum adepti sunt, cum eis dicitur: Ego dispono vobis Regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam in Regno meo.

† Hom. 7. In Matth.

Act. 4.

Hom. 5.

Matth. 19.

Luc. 22.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illud verbum intelligitur de indigentia prouisionis. prouidebatur enim unicuique non secundum personas, & munera gratiarum, sed secundum maiorem vel minorem indigentiam, ut glossa dicit. Non autem intelligitur de prouisione sufficientiæ, ut unicuique prouideretur quod sibi sufficeret, & non indigeret aliquo, cum Apostolus dicat 2. ad Cor. XI. In fame, & siti, in frigore, & nuditate. & eadem Epistola, capitulo. 6. In tribulationibus, in necessitatibus, & in angustijs, in plagis, in carceribus, & in laboribus, & ieiunijs. & multa ibi enumerantur. quæ sonant, Apostolos habuisse non temporalium sufficientiam, sed quam plurimam indigentiam.

Hom. 9.

AD secundum respondet Origenes Matth. 19. dicens, quod si Petrus cum fratre suo minima reliquit; non minima tamen sunt æstimata apud Deum considerantem quoniam ex tanta plenitudine dilectionis illa minima reliquerunt; ut etiam si multas habuissent possessiones, omnia reliquissent. & puto (ut dicit) quod magis Petrus confidens de affectu suo, quàm de ipsa quantitate rerum relictarum fiducialiter interrogauit, quando dixit: Ecce nos reliquimus omnia.

AD tertium est dicendum, quod Apostoli voto se Christo in sacrificio obtulerunt. Hoc est enim voto offerre aliquid, non reseruare sibi libertatem reuocare. quod Apostoli fecerunt. Dicit enim Paulus Cor. 9. Si Euangelizauero, non est mihi gloria. Necessitas enim mihi incumbit, & statim subdit: Cum essem liber, ex omnibus omnium me seruum feci.

ARTICVLVS II.

UTRUM STATUS APOSTOLORVM IN PERFECTIONE EXCESSERIT STATUM OMNIUM PRÆLATORVM.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod status Apostolorum in perfectione non excesserit statum omnium Prælatorum. Perfectio enim status consistit in attinentione finis per meritum gratiæ. Sed dicit Augustinus & ponitur 2. q. 7.

beat. 107. 108. 109. 110.

c. Puto.

Puto, quod sine vlla sui contumelia Cyprianus Episcopus Petro Apostolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam.

2 Præterea: Sicut status presbyterorum potest excedere in perfectione statum Episcoporum: sic status prælatorum potest excedere in perfectione statum Apostolorum. Sed sicut dicit Augustinus in Epistola ad Hiero. & ponitur causa, & questione supra dicta: Quamquam secundum vocabula, quæ usus obtinuit, Episcopus sit presbytero maior: in multis tamen rebus Hieronymo minor est Augustinus.

c. Quamquam.

3 Præterea: Qui sunt æquales in potestatis iurisdictione, æquales sunt in status perfectione. sed Prælati, & potissime Episcopi, sunt æquales. Apostolis in potestati.

potestatis iurisdictione. Ergo similiter in status perfectione.

IN CONTRARIUM est: quia fundamentum semper est maioris perfectionis, & permanentiae his, quae supra fundamenta ponuntur. sed Praelati, & Episcopi aedificati sunt supra fundamenta Apostolorum, & Prophetarum ad Eph. 2.

RESOLVTIO.

Apostolorum status in perfectione statum omnium Praelatorum excessit, propter gratia primitias primitus receptas, propter gratiae abundantiam, certitudinis firmitatem, utilitatem fructuosam, & propter singularem preservationem.

RESPONDEO, dicendum, quod vnus status perfectior est altero ex perfectiori charitate, quae est vinculum perfectionis, sicut dicit Apostolus Coloss. 3. Tanto ergo status Apostolorum in perfectione excessit statum omnium Praelatorum, quanto eorum charitas maior, & perfectior fuit aliorum Praelatorum charitate, loquendo communiter. Excessit siquidem charitas, & gratia status Apostolorum perfectionis statum aliorum Praelatorum sequentium, quantum ad praesens, in quinque. Primo in primitate. Ipsi enim primitias gratiae primitus receperunt, sicut Apostolus dicit ad Rom. 8. Secundo in vniuersalitate: quia plus gratiae abundauit in Apostolis, quam in alijs, ad Eph. 1. Secundum diuitias gratiae suae, quae superabundauit in nobis. non enim solum in eis fuit gratia sufficiens respectu praepceptorum, vel perficiens respectu consiliorum, immo superabundans respectu singularium donorum. Tertio in certitudinis firmitate. Certi enim erant ipsi de eorum perfectione, quantum ad statum viae de perfectione gratiae. Et quantum ad statum Patriae de perfectione praemij 2. Petri 1. Certus sum, quod velox est depositio tabernaculi mei secundum, quod dominus reuelauit mihi: & 2. Tim. ultimo: Dereliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Quarto, in fructuosa utilitate. Paulus enim qui plus omnibus laborauit, tamquam quidam Sol linguae suae fulgentibus radijs totum orbem illustrauit, ut dicit Chrysostr. Eorum similiter pretiosa mors Ecclesiam magno thesauro ditauit. Quinto, in conuersationis dignitate. Fuerunt enim a Christo singulariter praeseruati Ioan. 17. Cum essem cum eis, ego seruabam eos, quos dedisti mihi, ego custodiui eos, & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis. Non ergo rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos a malo, non inquam a malo periculorum, & passionum corporalium. (Has enim eos experiri volebat, ut essent sui imitatores) sed a malo tentationum malorum, & peccatorum, ut glossa ibi dicit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa paritas gratiae beati Cypriani cum Petro non attenditur ratione status communis Praelatorum, qui communiter deficit a status perfectione Apostolorum propter illa, quae dicta sunt: sed ratione singularis gratiae sibi a Deo datae, qui licet non munero fuerit inter Apo-

stolos numeratus, merito tamen martyrij eum, & alios sanctos Apostolis aequat.

AD secundum est dicendum, quod illud dictum Aug. intelligitur de quibusdam donis singularibus, & personalibus, non per comparisonem ad statum Apostolorum communiter sumptum. In talibus enim singularibus donis vnus Apostolorum fuit perfectior alio. Dicit enim Chrysostr. Matth. 19. Quod vnusquisque Apostolorum in aliquo bono (spirituali) fuit alio perfectior, ut Petrus in fide. Ioann. in virginali innocentia. Paulus in sapientia, & sic de alijs. Sic in aliquo dono beatus Hieronymus potuit esse maior Aug. sed ratione status planum est, quod August. perfectior erat Hieronymo, cum status Episcopalis perfectam charitatem requirat. Sic status Apostolorum perfectiorem charitatem requirebat, quam adhuc status Praelatorum, eo quod semper principia sicut sunt modica in quantitate: sic debent esse maxima in virtute.

AD tertium est dicendum, quod aequalitas potestatis iurisdictionis accipitur respectu proximi, & corporis mystici Ecclesiae, cuius salutem quanto quis cum maiori charitate administrat: tanto in perfectiori statu esse dicitur. Planum est autem, quod chorus Apostolorum totus fuit superabundanti charitate repletus; non solum in procuracione salutis proximorum: immo in fundatione corporis mystici totius Ecclesiae.

ARTICVLVS III.

UTRUM STATUS APOSTOLORUM CHRISTI IN PERFECTIOE EXCESSERIT STATUM DISCIPULORUM IOAN. BAPTISTAE.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod status Apostolorum Christi in perfectione non excesserit statum Discipulorum Ioan. Baptistae. Super illo enim verbo Matth. 17. Hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi per orationem, & ieiunium, dicit Chrysostr. quod ieiunium multam sapientiam imponit: hominem quasi Angelum constituit: incorporeas potestates impugnat: concupiscentias perniciosas extinguit, Deum propitiū facit, & animam superbam humiliat. Sed discipuli Ioan. ieiunabant, non autem Discipuli Christi, ut dicitur Matth. 9. Ergo illi erant perfectiores.

2 Praeterea: Scribitur Mar. 6. quod venerunt Discipuli Ioan. & posuerunt corpus eius in monumento: quod non dicitur de Discipulis Christi, haec fecisse de eo: Sed cum sepelire mortuos sit opus perfectionis, ut patet Thobiae 12. Videtur, quod Discipuli Ioan. ex hoc fuerint in perfectiori statu.

3 Praeterea: Discipuli Christi eum negauerunt. Matth. 26. Relicto eo, omnes fugerunt, Hoc autem non legitur de Discipulis Ioan. quod eum negauerint. IN CONTRARIUM est, quod status perfectio consistit in sequendo Christum, & relinquendo omnia propter Christum. Sed hoc non legitur de Discipulis Ioan. sed solum de Discipulis Christi. Ergo ipsi fuerunt in perfectiori statu, quam illi.

RESO-

RESOLVTIO.

Apostolorum status in perfectione statum Discipulorum Ioannis Baptista excessit: immo tantum abest, ut hi excedant illos in perfectione, ut Discipuli Ioannis Baptistae magna sint digni reprehensione.

RESPONDEO, dicendum, quod vel loquimur de perfectione status vtrorumque; Apostolorum Christi, & Discipulorum Ioan. in se, vel per comparisonem ad personas: vtroque autem modo status Apostolorum fuit perfectior. Fuit enim Ioan. finis veteris testamenti, & principium noui. Vnde tpe Ioan. Lex mosaica, quae nihil ad perfectum deduxit, adhuc habebat statum. Iuxta illud Matth. xj. Lex, & Prophetarum usque ad Ioan. Baptistam prophetauerunt. Apostoli autem non solum fuerunt in statu plenitudinis gratiae; immo nouum testamentum gratiae plenitudinem conferens per eos est primo pronunciatum, & vetus testamentum cessasse per eos primo est sententiatum. Vnde Petrus caput Apostolorum de cessatione legalium primo sententiam protulit Act. 16. Si vero loquamur de status perfectione per comparisonem ad personas; Planum est Discipulos Ioannis non solum non habuisse perfectionem aequalem Christi Apostolis: Immo dignos fuisse magna reprehensione propter tria. Primo, propter eorum superbam elationem. Dicit enim Chrysostr. super illo verbo Matth. 9. Quare nos, & Pharisei ieiunamus; Discipuli autem tui non ieiunant? vide elationis superbiam: primo seipsum ponunt: deinde Phariseos, ieiunabant enim sicut & Phariseus, qui dixit: Ieiuno bis in sabbato, decimas de omnibus, quae possideo: quod attestatur eorum superba interrogatio, & ieiunij reprehendenda iactantia. Secundo, propter Phariseorum associationem. Dicit enim Hierony. quod non poterant Discipuli Ioannis non esse sub vitio, qui iungebantur Phariseis, quos a Ioanne eorum Magistro nouerant esse condemnatos, & calumniabantur Christum, quem sciebant Magistri vocibus esse praedicatum. Tertio, propter inuidiae emulationem. Dicit enim Chrysostr. super illo Ioan. 3. Facta est quaestio ex discipulis Ioan. de purificatione, quod zelotipie se habebant Discipuli Ioan. ad discipulos Christi, & ad ipsum Christum: quia viderunt Discipulos Christi baptizantes, ceperunt dicere ad illos, qui baptizabantur baptismum Christi, ut tali baptismum non baptizarentur quasi aliquid maius haberet baptismum Ioan. baptismate Discipulorum Christi. Vnde manifestum est, quod quaestionem de purificatione mouerunt primo Discipuli Ioan. non zelo discere veritatis, sed magis zelo inuidiae.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Discipuli Christi non sunt coacti ieiunare, ipso scilicet presente, quia sua praesentia, ieiunantibus, & abstinentibus eos faciebant iustiores, & fortiores, ut dicit Chrysostr. Matth. 9. Nec cum quolibet ieiunio genus demoniorum eiicitur, sed tali, quo superbia, inuidia, & alia vitia deprimuntur, quale non erat ieiunium Discipulorum Ioannis, ut dictum est.

AD secundum est dicendum, quod Dei prouidentia factum est, ut corpus Christi non traderetur sepulturae per Apostolos: propter omnem suspicionem remouendam. Si enim Iudaei pecunia corrumpentes custodes dixerunt: Dicite, quia Discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis dormientibus Matth. 28. Multo magis hoc dixissent, si per eius Apostolos corpus Christi fuisset sepultum. Et propter dictam sepulturam honorandam. praedictum enim erat Isaiae xj. Erit sepulchrum eius gloriosum. Vnde per homines insignes, & honorabiles Christi corpus erat sepeliendum, quod sic factum est. quia per Nicodemum, qui erat Princeps Iudaeorum, & Ioseph, qui erat nobilis Decurio.

AD tertium est dicendum, quod illa negatio cooperata est Petro, ac alijs Apostolis in bonum, non in malum; quia in propria infirmitatis recognitione, in proximorum infirmitatum compassionem, & in eorum postmodum fortiorem Christi confessionem. A Deo enim (ut dicit August.) Deus perfectis viris omnia cooperatur in bonum, ut si qua eorum facta deuiant, & exorbitant, haec ipsa cooperantur eis in bonum, ut doctiores reddantur, & fortiores.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM STATUS APOSTOLORUM CHRISTI IN PERFECTIOE EXCESSERIT STATUM DISCIPULORUM EIUS.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod status Apostolorum Christi in perfectione non excesserit statum Discipulorum eius, quos binos misit ante faciem suam. Scribitur enim Luc. 14. Qui non renouauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus. Sed illi fuerunt Christi discipuli. Ergo reliquerunt omnia propter ipsum, ac per consequens aequales fuerunt Apostolis in perfectionis statu.

2 Praeterea: Qui sunt aequalis meriti, sunt aequalis praemij, & aequalis status: sed Apostoli, & illi discipuli fuerunt aequalis meriti: Cum enim reuersi essent septuaginta duo, cum gaudio dicentes: Domine armonia subiunguntur nobis in nomine tuo; dictum est eis: Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in caelis.

3 Praeterea: Quibus praefigitur idem modus perueniendi ad perfectionis statum sunt in aequali statu perfectionis: sed illis Discipulis praefigitur idem modus perueniendi ad perfectionis statum, sicut praefixus est Apostolis. vtrisque enim dicitur: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos, & nolite portare sacculum, neque peram, & cetera alia.

IN CONTRARIUM est, quia nullus debet se Christi Collegio in perfectionis statu comparare, ut dicit Aug. Sed illi Discipuli non fuerunt de Christi Collegio. Ergo nec aequales Apostolis in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Apostolorum status in perfectione statum Discipulorum excessit. Illi enim ad statum Religionis, Prælationis, & familiaris cum Christo conuersationis per secretorum reuelationem: Hi verò non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd soli duodecim Apostoli electi sunt à Christo ad statum Religionis per temporalium omnium abdicationem. Et ad statum Prælationis per omnium commissionem. Et ad statum familiaris cum Christo conuersationis per secretorum reuelationem. De illis autem Discipulis non est scriptum, quòd ab eo fuerint vocati ad statum Religionis: nec ad statum Prælationis, nec ad statum familiaris conuersationis; sed vocati sunt tamquam coadiutores Apostolorum in Sacramentorum administratione, & Euangelij prædicatione, quòd ipsa verba Christi manifestant. Ait enim Lucæ 10. Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Non ergo est dicendum, quòd ipsi fuerint æquales Apostolis in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd multi fuerunt Christi Discipuli renunciantes his, quæ possidebant, qui abierunt retro. non enim obligationis voto Christo secuti sunt. Vnde super illo verbo Ioan. 6. Ex hoc multi eius Discipuli abierunt retro, & non iam cum illo ambulabant. Dicit Chrysostr. quòd non dixit: recesserunt, sed abierunt retro, puta ab ea fide, & auditione, quæ secundum veritatem erat, quam

Hom. 46. in Ioan.

perdiderunt, & præcisi à corpore vitam amiserunt. Solum autem de duodecim dictum est: Domine ad quem ibimus? verba vitæ eternæ habes; quia ipsi voto obligationis Christum secuti fuerunt, vt amplius non esset eis liberum, retro abire. In quorum persona dicit Apostolus Phil. 3. Quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea vero, quæ sunt priora, me ipsum extendens. Et statim subdit: Quicunque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: puta, quòd quæ retro sunt obliuiscamur, & ad illa, quæ priora sunt, nos ipsos extendamus.

AD secundum est dicendum, quòd omnium prædestinatorum nomina scripta sunt in libro vitæ per æternam sententiam, & omnium existentium in gratia similiter per præsentem iustitiam; qui tamen deleri possunt de libro vitæ cum labuntur in peccatū: iuxta illud Psal. Deleantur de libro viuētium, & cum iustis non scribantur. Vnde multi sunt scripti in libro vitæ, qui non sunt in perfectionis statu: & Iudas fuit in perfectionis statu: & quandoque ibi scriptus per præsentem iustitiam, semper tamen deletus per æternam sententiam.

AD tertium est dicendum, quòd ille modus fuit præfixus Apostolis, & coadiutoribus Apostolorum, vt idem modus traderetur omnibus prædicantibus Euangelium, & administrantibus spiritualia, quòd non principaliter temporalis subsidij, sed desiderio cælestis præmij hoc facerent. Multis enim modis aliqui secuti sunt Christum, vt dicit Chrysostr. Matth. 9. Aliqui enim per prædicationem. Aliqui per scripturæ monitionem. Aliqui verò per internam inspirationem. Et aliqui per temporalium abdicationem, & voti obligationem, sicut Apostoli, qui retro non abierunt.

† S. Thom. par. 1. q. 24. art. 1. & sequen. Psal. 68.

QVAEST. LXXXVIII. DE APOSTOLORVM PRAELATIONE.

DEINDE videndum est de Apostolorum prælatione. Circa quod quaruntur Quatuor. Primo, Vtrum solus Petrus fuerit à Christo assumptus ad Prælationis statum. Secundo, Vtrum perfectior fuerit in Apostolis status Religionis, quàm Prælationis. Tertio, Vtrum illi septuagintaduo Discipuli fuerint assumpti ad statum Prælationis. Quarto, Vtrum illi septem diaconi ad statum Prælationis fuerint assumpti.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUS PETRUS assumptus fuerit ad Prælationis statum.

Turrecrem. in cap. In nouo. 21. dist. q. 3. & Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 24. q. 2. art. 2.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd omnes Apostoli, non solum Petrus, ad statum Prælationis fuerint assumpti. Episcopatus enim nomen Prælationis est. Sed Ioan. 20. Christus omnes Apostolos fecit Episcopos, quando insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum

tum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Super quo verbo dicit glossa: Intueri liber ad quantum culmen gloriæ producti sunt Christi Apostoli; vt vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent, quorum nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent.

2 Præterea: Prædicare Euangelium est Prælatorum officium. Sed Matth. ultimo omnibus Apostolis indifferenter dictum est: Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium omni creature.

3 Præterea: Paulus assumptus fuit ad officium prædicationis, non auctoritate Petri, quia post eius assumptionem ad apostolatam tribus annis prædicauit antequam iret Hierosolymam videre Petrum, vt ipse dicit Gal. 1. Alij ergo Apostoli fuerunt assumpti ad prælationis statum à Christo, præter Petrum.

IN CONTRARIVM est. quia solus Petrus fuit ad prælationis statum electus à Christo Matth. 16. Tibi dabo clauas. Ergo solus Petrus in statu prælationis à Christo fuit confirmatus: quod sic factum est Ioan. 21. Pasce oues meas.

RESOLVTIO.

Solus Petrus ad statum prælationis à Christo fuit assumptus. Id quod in successoribus remansisse dicas licet.

RESPONDEO, dicendum, quòd omnis status reducitur ad caput vnum, aliter non esset dicendus status, sed casus. Vbicumque autem est capitis vnitas, ibi est status: vbicumque autem pluralitas, casus est, non status. totius autem status Episcopalis, & Ecclesiasticæ hierarchiæ caput est, Episcopatus Christi, ad quem omnes Episcopatus, & prælationes omnes Ecclesiastici ordinis reducuntur: iuxta illud 1. Petr. 2. Conuersi estis nunc ad Pastorem, & Episcopum animarum vestrarum. Vnde super illo verbo Ioan. 21. Pasce oues meas, dicit glossa. quòd finito prandio commissionem ouium soli Petro commendauit Christus, & nulli alteri. Cuius commissionis reminiscens 1. Petri 5. dicit: Pascite, qui in vobis est, gregem Dei. Super quo verbo etiam dicit glossa, quòd sicut Dominus soli Petro totius gregis curam habere iussit: ita Petrus, sequentibus Pastoribus Ecclesiæ iure mandat, vt cum quisque, qui secum est, gregem Dei sollicita gubernatione tueatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd verum est in illa sufflatione Spiritus sancti Apostolos esse factos à Christo Sacerdotes, & Episcopos; & in Sacerdotio receperunt potestatem ordinis respicientem Christi corpus verum, & in Episcopatu receperunt potestatem ordinis respicientem Christi corpus mysticum. Vnde totam potestatem ordinis immediate à Christo receperunt. Veruntamen potestatem iurisdictionis, qua possent potestatem ordinis exequi in tanta, vel in tali materia, non receperunt nisi à Petro post missionem Spiritus sancti. Vnde super illo

verbo Lucæ ultimo: Vos autem sedete in ciuitate quoad vsque induamini virtute ex alto. Dicit Chrysostr. quòd sicut milites inuasuros multos, nemo Dux finit exire, donec armati sint: sic & Apostolos ante Spiritus sancti descensum Christus egredi non permisit. Planum est autem, quòd post missionem Spiritus sancti solus Petrus caput Apostolorum, & omnium populorum remansit.

AD secundum est dicendum, quòd prædicare Euangelium pertinet ad potestatem clauium: soli autem Petro potestas clauium commissa est, vt patet Matth. 16. Et ideo illa destinatio prædicatorum Matth. ultimo, intelligebatur esse fienda auctoritate Petri.

AD tertium est dicendum, quòd verum est, Paulum immediate à Christo fuisse electum, & ideo non expediebat * vt ad Petrum iret recepturus ab eo prædicationis officium, quod tamen ipse fecit, quia conulit cum ipso, & cum alijs Apostolis de euangelio quod prædicabat gentibus, in quo ostendit (vt dicit Hiero.) non habuisse securitatem Euangelij, nisi esset auctoritate Petri, & aliorum Apostolorum reboratum.

* al. oportet. bar.

ARTICVLVS II.

UTR. PERFECTIOR FUERIT in Apostolis status Religionis, quàm prælationis.

Faciunt tradita per B. Thomam 2. 2. q. 184. art. 7.

AD secundum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd in Apostolis perfectior fuerit status Religionis, quàm prælationis. Quia status perfectionis consistit in charitate: sed charitas Dei, cui insistent Religiosi, est perfectior, quàm charitas proximi, cui insistent Prælati. Perfectior ergo fuit in Apostolis status Religionis, quàm prælationis.

Præterea: Prælati insistent vitæ actiue: Religiosi vero vitæ contemplatiue. Sed perfectior est vita contemplatiua, quàm vita actiua: Lucæ 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

3 Præterea: Possessio temporalium repugnat perfectionis statui. Sed Prælati possunt possidere temporalia, non autem Religiosi. Perfectior ergo erat in Apostolis Religionis status, quàm prælationis.

IN CONTRARIVM est. quia Prælatorum est alios perficere: Religiosorum autem, quòd solum sint in seipsis perfecti. Sed longe maior perfectio requiritur ad perficiendum alios, quàm quòd quis in seipso sit perfectus.

RESOLVTIO.

Prælationis status in Apostolis fuit perfectior, dignior, vtilior, & difficilior, quàm status Religionis.

RESPONDEO, dicendum, q̄ (sicut supradictū est) Apostoli fuerunt vocati ad statum Religionis, & ad statum praelationis. Si ergo fiat comparatio de statu vno, respectu alterius, possumus dicere, q̄ status Praelationis in eis respectu status Religionis, fuit perfectior, fuit dignior, fuit utilior, & fuit difficilior. Perfectior quidem propter abundantiorē dilectionem. Vnde abundantem dilectionem Christus experiuit à Petro, quando sibi oues regendas commisit, sicut dicit glo. Ioan. 21. Dignior vero propter personę representationem. Existentes enim Apostoli in statu Religionis Christum imitabantur; Sed existentes in statu praelationis Christum representabāt, & eius vicem gerebant. Vnde Paulus existens in statu Religionis, dicebat: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. sed existens in statu praelationis dicebat 2. Cor. 2. Ego quod donavi vobis, si quid donavi propter vos in persona Christi. Utilior autem propter proximorum exhortationem. tenentur enim Praelati non solum seipfos, immo suos subditos in his, quę sunt fidei, illuminare, & ad diuinum cultum ordinare. Vnde. 1. ad Tim. 4. Paulus scribens Timotheo dicit: Esto * fidelibus exemplū in cōuersatione, in verbo, in charitate. & dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinę. Sed difficilior propter temporalium, & spiritualium administrationem, quorū administratio magni laboris, & difficultatis est, propter diuersitatem, & interdum prauitatem illorum, quibus ministrantur, quos nisi Praelati dispositos videant, & paratos, magnis cruciatibus affliguntur, sicut de illo sancto Loth scribitur 2. Petri. 2. Aspectu enim, & auditu iustus erat habitans inter eos, qui de die in diem animā iustam iniquis operibus cruciabant. Excessit ergo status Praelationis in Apostolis eorummet statum Religionis in perfectione, in dignitate, in utilitate, & difficultate.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ perfectio dilectionis proximi ex perfectione diuinę dilectionis sumit originem. quando quidem diuina dilectio tanta est in aliquo, vt non solum sibi velit seruire, & eius dulcedine frui, immo omnibus alijs seruire cupit, & ad eius fructionē inducere propter Deū. Planum est autem, quod talis dilectio perfectior est, quā si solum ipse diuino cultui vacaret. Vnde 2. Cor. 5. dicit Apostolus: Siue mente excedimus Deo, puta ad honorem Dei omnia temporalia contemnēdo: Siue sobrij, fumus vobis ad vestrā utilitatem, charitas Christi vrget nos. quia Christi charitas vrget, vt omnia pro vobis faciamus, sicut dicit glo. perfectior enim charitas est, qua quis seruit amico, & domino propter Dominum, quā Domino tantum.

AD secundum est dicendum, q̄ non sic vita actiua attribuenda est Praelato, vt vita contemplatiua priuetur, cum Grego. dicat in Pastoralibus c. 16. Sit Rector singularis compassione proximis, præ cunctis contemplatione suspensus, vt per pietatis viscera in se infirmitatem ceterorum transferat, & per speculationis altitudinem semetipsum quoq; inuisibilia percipendo transcendat.

AD tertium est dicendum, quod Praelati possessiones non quasi proprias, sed sicut communes dispensant, iuxta illud, quod scribitur 1. 2. q. 1. Expediunt facultates Ecclesię possideri, & proprias perfectionis amore contemni. quia non proprię sunt, sed communes Ecclesię facultates. Talis ergo possessio in nullo repugnat statui perfectionis, immo auget.

ARTICVLVS III.

UTRUM ILLI SEPTUAGINTADUO DISCIPULI ASSUMPTI FUERINT AD PRAELATIONIS STATUM.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod illi septuagintaduo Discipuli assumpti fuerint ad Praelationis statum. Quia illi sunt Praelati, quibus cura animarū cōmittitur, sed illis Discipulis cura animarum commissa est. Ergo ad Praelationis statum sunt assumpti.

2 Præterea: Solis Praelatis licitum est viuere de stipendijs suorum subditorum. Sed illis Discipulis concessa est virga, per quam potestas recipiendi necessaria intelligebatur, vt dicit glossa Mar. 6. Ergo Praelati erant.

3 Præterea: Prædicare Euangelium ordinaria potestate non conuenit nisi Praelatis. Sed illis concessum est prædicare Euangelium ordinaria potestate. Ergo assumpti fuerunt ad praelationis statum.

IN CONTRARIVM est. quia sic illi Discipuli assumpti sunt sicut fuerunt assumpti seniores Israel, tempore Moyſi Exodi 18. vt dicit glossa Luca 10. sed illi Discipuli sic assumpti sunt, vt Spiritus sancti gratia adiuti implentes denarium legis intendant ad contemplationem conditoris, sicut dicit glossa Exodi 18. Sed implere præcepta legis est infra statum praelationis. Non ergo fuerunt assumpti ad praelationis statum.

RESOLVTIO.

Septuagintaduo Discipuli ad statum Praelationis proprię assumpti non fuerunt, sed Apostolorum coadiutores dici debent.

RESPONDEO, dicendum, q̄ aliud est esse animarum Pastores, & aliud Pastorum coadiutores. Esse namque animarum Pastores proprium fuit Apostolorum, & nunc est Episcoporum, qui eorum successores sunt. De quibus scribitur Hierem. 3. Dabo vobis Pastores secundum cor meum, & pascent vos scientia, & doctrina. Esse vero Pastorum coadiutores proprium fuit illorum 72. Discipulorum, quorum nunc successores sunt Presbyteri, & Curati. Vnde dicit glossa Bedę Luca 10. q̄ sicut 12. Apostolos formā Episcoporum præmonstrare nemo est, qui dubitet: sic illos 72. figuram Presbyterorum

rorum gessisse manifestum est. Non ergo illi 72. assumpti fuerunt proprię ad statum Praelationis, sed magis ad statum Apostolorum, & Praelatorū subuentionis, sicut nunc Presbyteri non sunt proprię Pastores, sed sunt Pastorum coadiutores.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod cura animarum fuit commissa illis Discipulis, & committitur nunc Presbyteris sicut coadiutoribus, & ministris, modo, quo dicit Apostolus ad Titum 1. Huius rei gratia reliqui te Cretę, vt ea, quę desunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut ego tibi disposui.

AD secundum est dicendum, quod sicut Episcoporum est Presbyteros ordinare, sic eis conuenit stipendia taxare. Quāuis enim iure naturali, & diuino indultum sit, vt qui altari seruit, de altari debet viuere, sicut dicit Apostolus 1. Cor. 9. & sic censuit Christus quolibet iure licere, vt dignus esset operarius mercede sua, Luca 10. Hoc tamen non nisi auctoritate Apostolorum, & Episcoporum eorum successorum supposuit esse fiendum.

AD tertium est dicendum, q̄ prædicationis officium nulli habenti praelationis statum potest committi, quia eis conuenit iure praelationis. Vnde illis septuagintaduobus Discipulis officium prædicationis commissum est in adiutorium Apostolorum. Quia enim messis multa erat, & Apostoli pauci operarij, assumpsit illos septuagintaduos non in praelationem, sed in eorum subuentionem. Per quod monstrauit, vt Episcopi Apostolorum successores ex multiplicatione messis idoneos viros debeant assumere coadiutores ipsorum in Euangelij prædicatione, & Sacramentorum administratione.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM ILLI SEPTEM DIACONI ASSUMPTI FUERINT AD PRAELATIONIS STATUM.

AD quartum sic proceditur: Videtur enim, quod illi septem Diaconi assumpti fuerint ad Praelationis statum. Scribitur enim 1. Timot. 3. Diaconi, qui bene ministrauerint, gradum sibi bonū acquirunt. Sed habere gradum bonum, est habere Praelationis statum.

2 Præterea: Excommunicare pertinet ad statum Praelationis: sed Diaconi possunt excommunicare. Ergo eis conuenit Praelationis status.

3 Præterea: Apostoli eligentes illos septem Diaconos dixerunt: Considerate fratres ex vobis viros septem boni testimonij, plenos Spiritu sancto, quibus electis orantes imposuerunt eis manus. Sed sic vnusquisq; ad statum Praelationis assumitur per impositionem manus ex inuocatione Spiritus sancti.

IN CONTRARIVM est. quia Apostoli erant Episcopi, & Praelati. sed illi non sunt vocati ad statum Apostolatus, vel Episcopatus. Ergo nec ad statum Praelationis.

RESOLVTIO.

Septem Diaconi potius ad Religionis, quā ad Praelationis assumpti fuerunt.

RESPONDEO, dicendum, quod ad perfectā rationem Praelationis requiruntur tria, quantū ad præsens. Primo, canonica electio, ad Hebrę. 5. Nullus assumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tamquā Aaron. Secundo, executionis administratio 1. Petri 4. Vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Tertio, ad curam susceptam habendam perpetua obligatio. Prouerb. 6. Fili, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum animam tuam, & illaqueatus es verbis oris tui. Ex quo enim cura animarum in voto suscipitur solemniter: non licet retro abire, nisi vel per suam negligentiam: propter quam est deponendus, & à cura remouendus. Vel per ipsius Papę licentiam, qui potest in solemniter voto dispensare. Magis ergo dicendum est, q̄ illi septem Diaconi vocati sunt, vt præfessent in statu Religionis, quā vt præfessent in statu Praelationis. Sunt enim præpositi illis, quę omnia vendiderant, & vel pauperibus erogauerant, vel ad pedes Apostolorum posuerant, quibus prædicti septem Diaconi in communi prouidebant necessaria spiritualiter, & temporaliter modo, quo faciunt Religiosi, qui renunciantes omnibus, quę possident, præficiunt eis aliquos, qui eis ministrēt in spiritualibus, & temporalibus. Et in multis Ecclesijs cathedralibus, diaconi in tali gradu ponuntur, vt talem administrationem habeant. Vnde dicit glossa Act. 7. q̄ hic iam discernabant Apostoli, & successores eorum per Ecclesias constituti septē diacones, qui essent sublimioris gradus cæteris, & proximi circa aram quasi columnę assisterent, non sine septennarij mysterio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ signatè ibi dicit: Qui bene ministrauerint, sibi gradum bonum acquirunt, vt fiant Episcopi, non q̄ sint Episcopi, sicut glossa exponit. non habent ergo diaconi gradū Praelationis, sed pnt sibi acquirere Praelationis gradū, si in gradu, in quo sunt, bene ministrauerint.

AD secundum est dicendum, quod diaconi possunt excōicare, non propter receptam Praelationem, sed propter cōmissam iurisdictionem, sicut qui præfunt Religiosis excōicare possunt, qui tamen proprię non sunt Praelati, sed ministri ad tempus curam aliquorum recipientes.

AD tertium est dicendum, q̄ Praelatio proprię sumpta, de qua nunc loquimur, non recipitur per manus impositionem: sed magis per votū solemnizationem, per aliquod consecrationis, & benedictionis signum.

QVAEST. LXXXIX. DE APOSTO-
LORVM PAVPERTATE.

VLTERIVS videndum est de
Apostolorum paupertate. Circa
quod queruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Apostolis fuerit
interdicta possessio pecuniae, & rerum
mobilium.

Secundo, Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio
rerum stabilium.

Tertio, Vtrum praeceptum datum Apostolis Mar. 10.
De non possidendis rebus temporalibus per Christi
ex toto fuerit reuocatum.

Quarto, Vtrum Apostoli mendicauerint ostiatim.

ARTICVLVS I.

**UT R. APOSTOLIS FUERIT
interdicta possessio pecuniae, & rerum
mobilium.**

Turrecrem. in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 112. ad
decimam obiectionem.

AD primum ergo sic proceditur.
Videtur enim, qd Apostolis non
fuerit interdicta possessio pecuniae,
& rerum mobilium. Non enim fuerunt maioris perfectionis
Apostoli, quam Christus. Sicut enim
Discipulo, si sit sicut Magister eius
Matthaei 10. Sed Christus pecuniam seruare
fecit, & loculos Iudae commendauit,
vt patet Ioan. 13. Ergo possessio pecuniae,
& aliarum rerum mobilium Apostolis interdicta
non debuit.

2. Præterea: Apostoli dimiserunt omnia temporalia
propter Christum. Matthaei 19. Ecce nos reliquimus
omnia. Si ergo non potuissent seruare pecuniam
à fidelibus eis oblatam, non habuissent necessaria, quæ
Deus etiam animalibus brutis non subtrahit, iuxta
illud Psal. 146. Qui dat iumentis escam ipsorum, &
pallis coruorum innocantibus eum.

3. Præterea: Sicut cibaria sunt necessaria ad victum,
scilicet calciamenta, & tunice ad vestitum. Possessio ergo
talium non debuit esse prohibita Apostolis.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur
Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum,
neque pecuniam in zonis, neque duas tunicas, neque
virgam.

RESPONDEO. Vnde dicitur in
Rerum mobilium possessio Apostolis non fuit pro-

hibita, quantum ad vitæ necessaria: sed quantum ad
solicitudinem: & vnde ea habituri, aut recepturi es-
sent, fuit ostensum.

RESPONDEO, dicendum, quod hanc qua-
estionem mouet Augustinus in 2. libro de con-
sensu Euangelistarum dicens, Mattheum, & Marcum
contrarium loqui de vestimentis, & calciamentis.
Nam Matth. dicit calciamenta in via non esse por-
tanda: neque duas tunicas habendas, neque virgam
ferendam. Marcus verò ait, qd sandalibus debet esse
calciati, & nihil aliud deberent portare, nisi virgam.
Ad hoc ergo respondet August. qd dominus nunquam
prohibuit Apostolis, vt vitæ necessaria in victu, &
vestitu non haberent, sed vnde talia habituri essent,
& à quibus recepturi, ostendit. Nam statim cum
dixit: Nolite possidere aurum, vel argentum, neque
pecuniam in zonis, neque calciamenta, neque duas
tunicas, neque virgam, immediatè adiecit: Dignus
est enim operarius cibo suo. voluit ergo Christus
suos Apostolos, & alios suæ doctrinæ. Prædicatores
ab omni mundi solitudine esse remotos, & necessa-
ria vitæ quæcumque siue magna, siue parua ab illis,
quibus prædicabant, pro stipendijs esse ministranda:
calciamenta verò, & sandalia, vel virga per Matth.
Apostolis prohibita, & per Marcum concessa secun-
dum Aug. ibidem non sub eadem significatione ac-
cipiuntur, sicut aliter accipitur tentatio, cum dicitur:
Tentauit Deus Abraham: & aliter cum dicitur:
Deus neminem tentat. Quia primo modo sumitur
pro tentatione probationis: secundo pro tentatione
seductionis, sic cum dicitur: Iudica me Deus, intel-
ligitur de iudicio discretionis: Cum vero dicitur: Re-
surgent impij in Resurrectione iudicij, intelligitur
de iudicio condemnationis. Eodem modo cum pro-
hibet Matth. calciamenta, & virgam portare, intelli-
git etiam minima necessaria à subditis eis esse cor-
poraliter ministranda. Cum verò Marcus concedit
sandalia, & virgam intelligit per virgam Apostolicam
potestatem, qua liceat eis necessaria sumere. Per san-
dalia verò intelligit, vt pes Apostolorum neque sit te-
ctus, vt Evangelica doctrina occultetur: neq; nudus
ad terram, vt terrenis commodis innitentur.

FURTIVVS videndum est de
Apostolorum paupertate. Circa
quod queruntur Quatuor.
Primo, Vtrum Apostolis fuerit
interdicta possessio pecuniae, & rerum
mobilium.
Secundo, Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio
rerum stabilium.
Tertio, Vtrum praeceptum datum Apostolis Mar. 10.
De non possidendis rebus temporalibus per Christi
ex toto fuerit reuocatum.
Quarto, Vtrum Apostoli mendicauerint ostiatim.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod do-
minus non mandauit Apostolis pecuniam non esse
expendendam ad necessariorum emptionem, sed non
esse possidendam ad thesaurizationem, & superflua
retentionem. Vnde secundum August. sic praeceptum
fuit

Tomo 4.
cap. 30.

Gen. 22.
Iac. 1.

* al inuitetur.

Ad Argumenta.

fuit Apostolis, pecuniam non esse ferendam in zonis,
sicut praeceptum fuit, in castinum non esse cogitan-
dum, vel seruandum. Planum est autem, non sic præ-
ceptum esse in castinum non esse cogitandum, qd pe-
cunia ad vsum necessaria à Sanctis non seruaretur:
sed ne propter hoc Deo seruatur, & ne propter tem-
poralia bona, iustitia deseratur.

In Matth. c.
10. Tom. 6.

In Mar. c. 6.

AD secundum respondet Hieron. dicens, qd qui
diuitias detruncauerat (quæ per aurum, & argen-
tum, & pecuniam designantur) etiam vitæ necessaria
prope modum amputat: vt Apostoli, qui veræ Reli-
gionis Doctores instituebant omnia Dei prouiden-
tia gubernari, seipsum ostenderent nihil cogitare de
castino. Tanta enim (vt dicit Beda) debet esse prædi-
catori de Deo fiducia, vt præsentis vitæ sumptus
quamuis non prouideat, tamen hos sibi non deesse
certissime sciat: ne, dum mens eius occupetur ad tem-
poralia, minus alijs prouideat æterna.

AD tertium est dicendum, qd sicut dicit Chryso-
stomus, per duas tunicas duplex vestimentum intelli-
gitur: Vnū, quod homo induatur: & reliquum, quod in
futurum referetur. Præcepit ergo Christus, ne quis-
quam præter eam tunicam, qua esset indutus, aliam
portandam putare esset sollicitus, cum ex potestate
data omnia necessaria magna, & minima à fidelibus
essent ministranda.

ARTICVLVS II.

**UT R. APOSTOLIS FUERIT
interdicta possessio rerum immobilium.**

AD secundum sic proceditur. Vi-
detur enim, qd Apostolis non fue-
rit interdicta possessio rerum sta-
bilium. Non est enim asserendū,
interdictum, quod non legitur
in Scriptura sacra interdictum.

Sed non legitur de Apostolis, qd
possiones habere fuerit eis interdictum. ergo.

2. Præterea: Apostoli fidei erat Patres pauperum.
Mar. 14. Semper pauperes habetis vobiscum, & cum
volueritis, poteritis illis benefacere. Sed non potuis-
sent pauperibus subuenire, si nihil habuissent de mo-
bilibus, vel stabilibus.

3. Præterea: Si Apostolis fuisset interdicta posses-
sio temporalium mobilium, vel stabilium, coacti fuif-
sent manibus laborare, & prædicationis officio non
vacare. quod tamen non legitur nisi de Paulo, quod
manibus laborauerit.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur
Act. 4. Quotquot erant possessores agrorum vende-
bant, & pretia ponebant ad pedes Apostolorum.
Quod non fecissent, si licitum fuisset Apostolis pos-
siones tenere.

RESOLVTIO.

Rerum immobilium possessio Apostolis fuit prohibi-
ta, propter earundem nimiam solitudinem remouen-

Adam, propter cupiditatis suspitionem tollendam, &
propter Christi perfectionem imitandam.

RESPONDEO, dicendum, qd non est dubiū
secundum doctrinam Sanctorum, Apostolis in-
terdictū fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia immobilia
possiderent propter tria. Primo propter temporalium
solicitudinem remouendam. multo enim maior soli-
citus requiritur circa agrorum culturam, quam cir-
ca seruandam pecuniam. quia temporale adminicu-
lum ex agris, vel vineis possessis maius est, quam si
bona mobilia habeantur, ad quorum culturam tota
secularis vita occupatur. Si ergo propter solitudi-
nem temporalium remouendam prohibita fuit Apo-
stolis possessio pecuniae, & aliarum rerum mobilium;
Multo magis intelligitur fuisse interdicta possessio
agrorum, & aliorum rerum immobilium. Secundo
propter cupiditatis suspitionem tollendam. Dicit
enim Hiero. quod si Apostoli aurum, vel argentum
seu pecuniam habuissent, suspicio fuisset de eis, qd
non causa salutis hominum, sed causa lucri prædica-
rent. Manifestum est autem, qd si ipsi possessiones ac-
cepissent non minus, immo multo magis suspecti
fuissent, quod propter quæstum predicassent, quam
si aurum, vel argentum possedisent. Tertio propter
eorum Magistri perfectionem imitandam. quamuis
enim Christus loculos habuerit aliorum infirmitati
condescendens, eos tamen non replebat de pecunia
agrorum, vel possessionum. sed solum de his, quæ à Chri-
sti fidelibus sibi erant oblata. Non ergo fuissent Apo-
stoli Christi perfectionis imitatores, si possessiones
agrorum, vel vinearum habuissent.

In Matth. c.
10. Tom. 6.

† Qualiter
hæc verba
sint intelli-
genda vide
Turrecrem.
in cap. ex-
plum. 12. q.
1. num. 3. &
Caietanum
apud B. Tho-
mā 2. 2. q.
188. art. 7.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod legi-
tur obseruatio, licet non legatur prohibitio. Actuum
enim 4. scribitur, quod possessiones vendebantur, &
ad pedes Apostolorum ponebantur. Similiter legitur
prohibitio minorum, puta pecuniae, & rerum mobi-
lium. Ergo multo fortius maiorum, vt agrorum, &
vinearum, & aliorum immobilium.

AD secundum est dicendum, qd Apostoli effici-
di erant Patres pauperum propter eorum recommen-
dationem: recommendabant enim eos in eorum præ-
dicationibus Christi fidelibus, sicut patet de Paulo
2. Cor. 8. Et Gal. 2. dicit: Tantum vt pauperum me-
mores essemus: quod etiam sollicitus fui hoc ipsum
facere. Et propter eorum sustentationem, quando fa-
cultas occurbat. Dicit enim Chryso. quod per hoc,
qd Christus loculos habuit, exemplum nobis mon-
strauit, vt omnem hominem quantumcumque pau-
perem, & mundo animum habentem crucifixum,
oportet pauperum magnam curam, & valde mag-
nam procuracionem habere.

AD tertium est dicendum, qd Apostoli non indi-
gebant manibus laborare, eo qd ex seminatione Spi-
ritualium, vitæ necessaria ex debito iustitiæ poterant
recipere. Nec tamen Paulus, qui iure suo cessit, ne ali-
quando stipendia à subditis reciperet propter scan-
dalum pseudo Apostolorum vitandum, semper, &
vbique

† B. Thom
2. 2. q. 187
art. 3.

vbiq; manibus laborabat. Vbi enim Iudæis prædicabat, qui solum diebus sabbatis soliti erant prædicationes audire, alijs diebus manibus laborabat. Sed vbi prædicabat Gentilibus, quibus omni die verbum Euangelij nunciabat manibus non laborabat: immo de stipendijs subditorum vivebat. Dicit enim ipse Philip. ultimo: Scitis enim vos, q; in principio Euangelij, quando profectus sum à Macedonia, nulla mihi Ecclesia communicauit in ratione dati, & accepti, nisi vos soli. quia Thessalonica semel, & bis in vsum mihi misistis. Ex quo datur intelligi (vt glossa dicit) q; quãdo Paulus erat apud Thessalonicam, manibus non laborabat, ne prædicationis officium detrimentum pateretur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRÆCEPTUM datum Apostolis, de non possidendis temporalibus, ex toto fuerit reuocatum.

Faciunt tradita per Canonistas in c. expedit. 1. 2. q. 1. & B. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, q; præceptum datum Apostolis Matth. 10. de nõ possidendis temporalibus, per Christum ex toto fuerit remotum. Scribitur enim Luca 22. q; cū quæsiuisset Christus, à Discipulis: Quando misi uos sine sacculo, & pera, numquid aliquid defuit uobis, Et respondentibus illis: Nihil? dixit: Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. Fuit ergo illud præceptum primum ex toto reuocatum.

2 Præterea: Act. 4. scribitur, q; omnes vendebant possessiones, & prætia ponebant ad pedes Apostolorum. Post ascensionem ergo Christi licitum fuit Apostolis aliquid in communi habere. & sic illud primum mandatum, de non possidendo aliquid, fuit reuocatum.

3 Præterea: Quod erat maioris perfectionis, in Apostolis per Christum inducendum erat. Sed hoc erat maioris perfectionis proprijs renunciare, & possessiones Ecclesie in communi habere, vt scribitur 12. q. 1. c. Expedit.

IN CONTRARIUM est. quia Christus per illud præceptum voluit suos Apostolos à solitudine temporalium esse reuocatos. sed illud numquam fuit reuocatum. Ergo nec primum.

RESOLVTIO.

Præceptum Apostolis datum de non possidendis temporalibus ex toto reuocatum non fuit: sed tempore passionis fuit iure relaxatum.

RESPONDEO, dicendum, quod vel quæritur de illius præcepti, in casu, relaxatione, vel de eius totali amotione. Primo modo planum est, quod, imminente passione Christi, illud præceptum in suo rigore fuit relaxatum. Dicit enim Beda Luca 22. quod non eadem viuendi regula, persecutionis, & pacis tempore, Christus Apostolos informauit. Misit namque Discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via, præcepit, ordinans, vt qui Euangelium nunciat de Euangelio uiuat. Instante vero mortis articulo, & tota illa gente iudaica Pastorem simul, & gregem persequente, congruam regulam tempori decernit, permittens, vt tollant victui necessaria, donec sopita insania persecutorum, tempus euangelizandi redeat. Vbi nobis quoque dedit exemplum, iusta causa nonnumquam instante, quædam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitteri.

Sed secundo modo, planum est, quod illud præceptum non fuit reuocatum: immo magis confirmatum. Quod patet per Apostolorum obseruationem, & per contrafacientium punitionem. Scribitur enim Act. 4. qd multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia: & ne aliquis posset dicere, eos habere possessiones communes, puta agros vel vineas, hoc per sequentia excluditur. Sequitur enim: Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendebant, & prætia ponebant ad pedes Apostolorum. Ex quo patet per Apostolorum obseruantiam, quod illa solum, quæ ad necessitatem vite pertinebant, communiter habebantur, possessionibus omnibus omnino abdicatis. Similiter patet hoc per contrafacientium punitionem. Scribitur enim ibi, quod Ananias, qui fraudauit de pretio agri, partem occultans, & partem offerens, audita reprehensione Petri, cecidit mortuus. quia contra sententiam Domini fecit dicentis: Si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes. non dicit, partem. Incepit ergo Ananias perfectionem, vendendo: sed non perfecit totum, dando, vt glossa dicit. Barnabas vero, qui totum pretium sui agri obrulit, ad confortium Apostolorum est assumptus, & in societatem Paulo Apostolo assignatus, vt glo. ibi exponit. Ex quo expresse patet, ad perfectionem vite Apostolicæ pertinere, nihil possidere, præter illa, quæ sunt victui necessaria in prædicationis stipendium, non præmium.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit August. in illa relaxatione præcepti nulla fuit inconstantia præcipientis, sed iusta ratio dispensantis. Ex qua pro temporum diuersitate præcepta, vel consilia, vel promissa mutantur. Vnde non fuit facta per Christum illius præcepti remotio: sed solum pro tempore passionis aliquis relaxatio. quo tempore Apostoli necessaria vite inuenire non potuissent, intus existentes congregati propter metum Iudæorum.

AD SECUNDUM est dicendum, q; ibi non scribitur, Apostolos possessiones habuisse, sed prætia in communi seruata fuisse secundum indigentiam magis, quam

quam secundum sufficientiam, in quo etiam aliquid de rigore vite Apostolicæ relaxatum est. quia Christus personam infirmorum assumpsit, quando loculos habuit, quos tamē non replebat de pecunia agrorum, vel possessionum possessorum per eos, vel per suos Apostolos, sed à Christi fidelibus oblata.

AD TERTIUM est dicendum, q; adhuc maioris perfectionis esset proprijs renunciare, & possessiones Ecclesie non habere in communi, modo, quo Apostoli non habuerunt: qualiter tamen hoc intelligatur, inferius magis patebit.

ARTICVLVS III.

UTRUM APOSTOLI MENDICauerint ostiatim.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Apostoli non mendicauerint ostiatim. Dicit enim Apostolus 1. ad Thesal. 2. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: neq; in occasione auaritiæ, Deus testis est: Sed illi, qui mendicant, coguntur adulari illis, à quibus petunt. Ergo Apostoli non mendicabant.

2 Præterea: Mendicantes tædium inferunt illis, à quibus petunt. Sed sicut dicit glossa 2. Cor. 9. Super illo verbo: Hilarem enim datorem diligit Deus: qui dat, vt careat tædio interpellantis, non vt reficiat viscera indigentis; & rem perdit, & meritum: Sed Apostoli non debebant esse causa perditionis meriti aliquorum. Ergo non debebant mendicare.

3 Præterea: Mendicantes onerosi, & graues sunt illis, à quibus petunt. Sed Apostolus dicit 2. Cor. 12. Ecce paratus sum ad vos venire, & non ero vobis grauis.

IN CONTRARIUM est Apostolus 2. Corin. 8. Qui petebat eleemosynas pro alijs. Ergo & pro seipso petere tenebatur.

RESOLVTIO.

Apostoli propter præceptam paupertatem, & hospitalitatem ab eis obseruatam, & propter hæresim stirpatam ab alijs necessaria petierunt.

RESPONDEO, dicendum, q; Apostolos mendicasse, & ab alijs necessaria petuisse, quod est mendicare, multipliciter patet. Primo, propter præceptam paupertatem ab eis obseruatam. Præceptum enim eis fuit Matth. 10. Vt sic pauperes incederent in prædicationis officio, quatenus nihil portarent, nec victui necessaria. Et planum est, q; tunc imperiose non poterant præcipere, vt reciperet, quæ necessaria erant, ab illis, quibus prædicabant: nondum Euangelio pronunciatum, & Ecclesia nondum in aliqua parte fundata. Ergo tunc saltem manifestum est, quod necessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare.

Secundo, propter hospitalitatem ab eis commendatam. Dicit enim Apostolus ad Rom. 12. Hospitalitatem sectantes, necessitatibus Sanctorum communicantes. Et 3. Ioan. 1. Scribitur: Charissime, fideliter facis, quicquid operaris in fratres, & maxime in peregrinos, qui testimonium reddiderunt charitati tuæ in conspectu Ecclesie: quos, benefaciens, deducis dignè Deo, quia pro nomine Christi profecti sunt: & isti erant Discipuli Apostolorum, vt glossa dicit, quia propria Patria expulsi erant, alieni facti à proprijs rebus, vnde mendicare cogebantur. Tertio, propter hæresim stirpatam. Diotrepes enim detrahebat, & disuadebat hospitalitatem, tamquam indignum esset, relinquere omnia pro amore Christi mendicare, & hospitia quærere. Contra quæ scribens Ioan. dicit: Si venero, commoneam eius opera, quæ facit verbis malignis garruens in vos, & quasi ista non sufficiant ei, nec ipse suscipit fratres, & eos, qui suscipiunt, prohibet, & de Ecclesia eijcit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q; Apostoli non cogebantur adulari, quia ab illis recipiebant necessaria, quibus spiritualia ministrabant. Vnde eos non oportebat adulari, quia eis non dabantur necessaria propter eos, sed propter Christum, cuius serui erant, & quem nunciabant.

AD SECUNDUM est dicendum, quod tædium non fit, immo solatium illis, quibus verbum Dei nunciatur. Nec propter reprobos prædicatione Apostolorum erat dimittenda electis, qui de receptione Apostolorum tædio non efficiebantur, sed lætabantur.

AD TERTIUM est dicendum, quod Apostoli modicis contenti erant, & tamen magnum fructum faciebant. Vnde non erant graues, vel onerosi illis, à quibus necessaria petebant, &c.

† Vide Practicolum lib. 4. de sectis hæreticorum, cap. 12.

Canonica 3. c. unico.

De secta...

De mo...

QVAEST. LXXX. DE APOSTO-
LORVM CONTINENTIA.

DEINDE dicitur de Apo-
stolorum continentia. Circa quod qua-
runtur tria.

Primo, Vtrum continentia in Apo-
stolis fecerit perfectionis statum.

Secundo, Vtrum coniugale vinculum
diminuisset in Apostolis statum perfectionis.

Tertio, Vtrum continentia in Apostolis fuerit cum vo-
to seruata.

ARTICVLVS I.

UTRUM CONTINENTIA IN
APOSTOLIS FECERIT PERFECTIONIS STATVM.

Faciunt tradita per S. Thom. 2. 2. q. 155.

AD primum ergo sic proceditur.
Videtur enim, qd continentia in
Apostolis non fecerit perfectionis
statum. Quod enim repu-
gnat virtuti, non facit statum perfe-
ctionis: sed continentia repu-
gnat virtuti, cum teneat extremum,
& virtus consistat in medio, vt
scribitur 2. Ethicorum.

2. Præterea: Perfectum dicitur, qd finem attingit:
sed existens in matrimonio potest finem attingere.
Ergo continentia non facit ad statum perfectionis.

3. Præterea: Perfectus est, qui omnes virtutes habet,
vt dicit Origenes super Matth. Sed Apostoli ha-
buerunt charitatem, quam habendo habuerunt om-
nes virtutes, vt idem dicit. Ergo absque omni continen-
tia fuissent perfecti.

IN CONTRARIVM est. Quia quod facit ad
perfectionis statum in alijs hominibus, facit ad perfe-
ctionis statum in Apostolis. qui quamuis sancti fue-
runt, tamen homines fuerunt: & si vinci à carne nõ
potuerunt, tamquam spirituales, percuti tamen po-
tuerunt, quia carnales, vt Chryl. dicit.

RESOLVTIO.

Continentia in Apostolis fecit perfectionis statum
propter Christi consilium, & exemplum: propter eo-
rundem Apostolorum documentum, & propter ipsius
continentia præmium.

RESPONDEO, dicendum, quod continentia
fecisse in Apostolis perfectionis statum, quan-
tum ad præsens, quatuor ostendunt.

Primum est Christi consilium: nam consilium nõ

Art. 2. Eth.
cap. 6. circa
medium.

Hom. 2.

Est nisi de opere perfectionis, & supererogationis: ip-
se autem dedit consilium suis Apostolis de continen-
tia seruanda Matth. 19. Vbi dicentibus Apostolis: Si
ita est causa hominum cum vxore, non expedit nube-
re. Dicit eis: Non omnes capiunt verbum istud, sed
qui potest capere, capiat. Quæ vox est domini hor-
tantis milites suos, & concitantis ad pudicitia præ-
mium, quasi dicat: qui potest pugnare, pugnet, &
superet, & triumphet, vt Hierony. dicit.

Secundum est Christi exemplum. volens enim eos
ad continentiam inducere: exemplum posuit de Eu-
nuchis dicens: Sunt Eunuchi, qui seiplos castrauerunt
propter Regnum Cælorum, non propter membrorum
abscissionem, sed propter malarum cogitationum
interemptionem: quia modica abscissio membri nõ
ita comprimit tentationes: & tranquillitatem facit, vt
cogitationis frænum, sicut Chryl. dicit.

Tertium est Apostolorum documentum: Apo-
stoli namque documenta dederunt de continentia ser-
uanda, tamquam de perfectionis opere: sicut patet
de Paulo 1. Cor. 7. Vbi data indulgentia de continen-
tia coniugali, statim hortatur ad continentiam virginali-
tem dicens: Volo autem omnes homines esse, sicut
me ipsum: sed vnusquisque proprium habet donum
ex Deo. Et planum est, quod alijs perfectionem non
optabat, nisi quam in seipso seruabat, iuxta illud, qd
ipse dicit ad Rom. 15. Non audeo aliquid loqui eo-
rum, quæ per me non efficit Christus.

Quartum est ipsius continentia præmium. Singu-
lare enim præmium non datur, nisi pro singulari
opere supererogationis, & perfectionis: continentia
autem promittitur singulare præmium, Sapientia 4.
Quam pulchra est casta generatio cum claritate. im-
mortalis est enim memoria illius, quoniam apud
Deum nota est, & apud homines. Et postea subdi-
tur: In perpetuum coronata triumphat, & incoin-
quinatorum certaminum præmium vincit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod con-
tinentia virtus est, & non repugnat virtuti: non ob-
stante, qd extrema teneat. Nam virtutem consistere
in medio, quatuor modis intelligi potest. Primo, rati-
one potentia, in qua fundatur. Et sic nulla virtus
consistit in medio, cum quælibet virtus sit vltimum
potentia. Secundo ratione materia, circa quam ver-
satur. Et sic continentia non est virtus, quia priuatur
vltu omnium venerorum. Tertio ratione circumstantia,
per quæ laudatur, & ratione rationis, cui conformatur.
& istis duobus modis continentia est virtus, quia cõ-
sistit in medio debite circumstantia, determinatum
tempus, & determinatum statum obseruantis: & in
medio

In Mat. 19.

Math. 19.

Homil. 6.
in Matth.

medio rationis debitum finem considerantis.
AD secundum est dicendum, qd finis attingitur
per continentiam coniugalem, & virginalem: tamen
perfectiori, & faciliori modo attingitur per virginale
continentiam, quam per coniugalem.

AD tertium est dicendum, qd habens charitatem
habet omnes virtutes formaliter, & per charitatem
vnusquisq; formaliter ponitur in statu perfectionis:
materialiter tamen, & instrumentaliter multa alia fa-
ciunt ad perfectionis statum, inter quæ præcipue po-
nitur continentia.

ARTICVLVS II.

UTRUM CONIUGALE VIN-
CULUM DIMINUISSET IN APOSTOLIS PER-
FECTIONIS STATVM.

AD secundum sic proceditur. Vi-
detur enim, qd coniugale vinculum
non diminuisset in Apostolis per-
fectionis statum. abstinencia enim
cibi, & potus facit ad statum per-
fectionis: sed carentia abstinencia
in Apostolis non diminuit de sta-
tu perfectionis. Ergo nec carentia continentia di-
minuisset in eis perfectionis statum.

2. Præterea: Abraham, & alij sancti Patres fuerunt
coniugati, & tamen fuerunt in statu perfectionis.

Ergo similiter fuissent Apostoli in statu perfectionis
in carnali coniugio existentes.

3. Præterea: Perpetua obligatio voti facit perfectio-
nis statum: sed talis perpetua obligatio est in matri-
monio, quia vir potestatem sui corporis tradit vxori,
& vxor viro. Apostoli ergo existentes in coniugali co-
pula fuissent in perfectionis statu.

IN CONTRARIVM est, quia consilium
est de operibus perfectionis, & potissime de continen-
tia, sicut patet per Apostolum 1. Cor. 7. Si ergo Apo-
stoli non tenuissent tale consilium de continentia ser-
uanda, non fuissent in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Coniugale vinculum in Apostolis perfectionis sta-
tum diminuisset propter augmentum carnalis adha-
rentia, socialis complacentia, & carnalis concupi-
scentia.

RESPONDEO, dicendum, quod quanto ali-
quid plus dimittit de seruire charitatis, qua
quis Deum diligit, & omnia ordinat in ipsum tam-
quam in finem, tanto plus diminuit de perfectionis
statu. quia charitas vinculum perfectionis est, vt scri-
bitur Cololsen. 3. Diminuit autem seruirem charita-
tis, & per consequens perfectionis statum carnalis co-
pula propter tria. Primo, propter augmentum car-
nalis adhaerentia. tanta est enim adhaerentia viri cum
vxore, vt sicut qui adhæret Deo efficitur vnus spiri-
tus cum ipso: sic qui adhæret vxori, efficitur vna ca-

Ato cum ipsa: vnde ex ore primi Parentis dictum est
Gen. 2. Relinquet homo patrem, & matrem, & ad-
hærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Planum
est autem, quod quanto maior adhaerentia est homi-
nis cum carne, & cum mundo, tanto minoratur eius
adhaerentia cum Deo: vnde Apostolis volentibus per-
fecte Christo adhære, vinculum coniugale omnino
erat relinquendum. Secundo, propter augmentum
socialis complacentia. Quantum enim malum fece-
rit complacentia vxoris in primo Parète, effectus de-
monstrauit. qui (vt dicit Aug.) non fuit victus ali-
qua concupiscentia, nec ignorantia, sed quadam amica-
bili complacentia, ex qua interdum fit, vt offenda-
tur Deus, ne offendatur homo, psuasioni vxoris obe-
diens præcepta Dei contempserit: vnde dicit Aposto-
lus 1. Cor. 7. Qui cum vxore est, sollicitus est, quæ sunt
mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est: quia
partem de seipso dat Deo, partem dat mundo, & par-
tem dat vxori, vt glossa dicit. Tertio, propter aug-
mentum carnalis concupiscentia. dicit enim glossa
super illo verbo 1. Cor. 7. Si nupserit virgo, non pec-
cauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huius-
modi: Quod coniugati maiorem concupiscentiam
habent in carne, quam continentes propter continua
experientiam: propter perseuerantiam, & propter
auxilij deficientiam. Apostolis ergo tendentibus ad
perfectionis statum relinquendum erat vinculum
coniugale.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod ad-
hæc inducitur abstinencia cibi, & potus, vt seruetur
continentia, eo qd corpus æstus vino facilius spumat
in luxuriam, vt Hieronymus dicit. Christus autem
suos Discipulos sui presentia abstinencia faciebat
fortiores: vnde carentia illius abstinencia non dimi-
nuit in eis perfectionis statum: quia ipse tali via inces-
sit, vt cum peccatoribus manducaret, & biberet. Post
Ascensionem autem Christi Apostoli ieiunauerunt,
& vigilijs, & ieiunijs eorum corpora castigabant: lux-
ta illud 1. Cor. 9. Castigo corpus meum, & in seruitute
redigo. Vinculum autem coniugale est perpetuum. Vn-
de quantumcumque Christus in sui presentia fecisset
Apostolos coniugatos continentibus fortiores,
post suum tamen recessum diminuisset de eorum per-
fectionis statu copula coniugalis, sicut diminuisset de
statu perfectionis eorum, si alijs operibus perfectio-
nis, & supererogationis non institissent.

AD secundum est dicendum, quod ista duo si-
mul stant, qd aliqui non sint perfecti, & tamen sint in
statu perfectionis, sicut multi Religiosi eo ipso, qd in
statu Religionis sunt, in statu perfectionis sunt: per-
fecti tamen non sunt, si opera perfectionis non im-
pleant, sicut multi non existetes in statu perfectionis,
perfecti tamen esse possunt. Vnde Abraham, & alij
sancti Patres in statu coniugali existentes perfecti fue-
runt. Nam (vt dicit Aug. in libro de bono coniu-
gali.) Continentia animi non corporis virtus est, sed
virtus animi, quandoq; in opere manifestatur, quæ
in habitu latet. Ideo sicut non fuit impar meritum

xj. sup Gen.
cap. 43.
Tomo 3.

dist. 41
c. 2. d. 11

cap. 21.
Tomo 6.

in Petro, qui passus est, & in Ioan. qui passus non est, sic non fuit impar meritum continentiae in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham, qui filios generauit.

Ad tertium est dicendum, quod perpetua obligatio debet esse de his, quae sunt perfectionis opera, non autem de copula coniugali, quae ponitur esse indulgentiae, non supereminentiae. non enim dicit Christus querenti perfectionis statum: Vade, & sta cum uxore tua: sed vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus, & sequere me. Obligatio ergo perpetua in temporalium carentia, in continentia, & obedientia, quae sunt perfectionis opera, facit proprie perfectionis statum.

Matth. 19.

ARTICVLVS III.

UTRUM CONTINENTIA IN APOSTOLIS FUERIT CUM VOTO SERUATA.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod continentia in Apostolis non fuerit cum voto seruata. Tanto enim laudabilius est, & magis meritorium, quanto est magis voluntarium: sed votum

quandam necessitatem, & coactionem imponit: Diminuit ergo de merito, & per consequens de perfectionis statu.

2. Praeterea: Dicit Prosper in libro de vita contemplatiua, sic abstinere, vel ieiunare debemus, ut non nos necessitati ieiunandi subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem voluntariam faciamus. Seruassent ergo Apostoli inuiti continentiam, si ex voto fuissent obligati.

In Matth. lib. 3. c. 19.

3. Praeterea: Super illo verbo Matth. 19. Sunt eunuchi, qui de utero matris sic nati sunt, dicit Hieron. quod illi, qui non voluntate, sed natiuitate continentiam seruant, non merentur, nec praemiantur. Continentia ergo in Apostolis debuit esse cum voluntate, & non necessitatis voto seruata.

IN CONTRARIUM est, quia perfectio Apostolorum fuit in obseruatione consiliorum, non solum praceptorum. Sed consilium datur non solum de continentia: verum etiam de vouenda continentia, ut patet per glossam super illo uerbo: Vouete & reddite domino Deo uestro. Continentia ergo in Apostolis fuit ex voto seruata.

Psal. 75.

RESOLVTIO.

Continentia ab Apostolis fuit cum voto seruata, cum sit magis meritoria: quia non modo corporis continentia Deo datur, sed voluntatis potentia, quae in bono firmatur. Adde, quod ipsa continentia voto seruata ad cultum patriae spectat.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Chrysost. super Matthaeum: Disciplina Christi ex moribus suae familiae nobis demonstratur. Est au-

tem talis disciplina domini, ut perfectior, & magis meritoria sit continentia seruata cum voto, quam sine voto. Et ideo dicendum est, quod talis fuit mos suae familiae, puta Apostolorum, ut continentiam, & alia perfectionis opera cum voto seruarent. Quod autem maioris perfectionis, & maioris meriti sit continentia cum voto seruata, quam sine voto, quantum ad praesens spectat, ex tribus patet. Primo ex parte eius, quod uouetur. Quanto enim aliquis plus dat alicui, tanto magis ab eo aliquid meretur, qui autem continentiam seruauit propter Dei amorem, dat Deo solum corporis continentiam; sed qui voto se astringit ad continentiam seruandam, dat Deo voluntatis potentiam; quia ex tunc facit se impotentem; ut aliud facere sibi non liceat. Plura ergo offert Deo continens cum voto, quam sine voto. Secundo ex parte uouentis. Voluntas enim uouentis firmatur in bono proposito. Vnde sicut ad augmentum culpae facit voluntas obstinata, & firmata in malo: sic ad augmentum meriti facit voluntas firmata, & stabilita in bono. Tertio ex parte ipsius Dei, cui votum redditur. Dicit enim Aug. in libro de Virginitate cap. 6. Virginitas, non quia virginitas: sed quia Deo dicata est, honoratur. Vnde ipsa virginitas voto seruata ad cultum patriae pertinet.

† Videatur omnino S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 6.

Cap. 6. To. mo 6.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod opus ex voto factum non est inuoluntarium in omnibus. Multi enim sunt, qui illa, quae uouerunt, tam prompta uoluntate faciunt: ut si non uouissent, adhuc uouerent. Dato tamen, quod in aliquibus opus ex voto factum, ut est in se consideratum, non sit voluntarium: respectu tamen obedientiae, quam uult implere seruando votum, efficitur voluntarium, & magis meritorium, quam si sola uoluntate sine voto illud impleret.

AD SECUNDUM est dicendum, quod Prosper loquitur in illo casu, quando quis nec uoluntate bonum opus facit, nec retinet uoluntate votum seruandi, aut obediendi: sed tantum implet illud, quod uouit, vel quod ei praecipitur, humano timore, vel pudore. Talis enim quamuis apud Deum habeatur voti fractor, & obedientiae praeruator: tamen ex quo ex charitate in principio uouit, meritum sibi referuatur, si de ipsa cordis praeruatione poeniteat.

AD TERTIUM est dicendum, quod Saluator ibi distinguit tria genera continentium. Quia aliqui continentur ex natura, et quod ex frigiditate, vel natiuitate sic orti sunt, ut continentes sint. Aliqui uero uolentia, & necessitate: sicut illi, qui castrantur à Barbaris. Aliqui autem proposito, & uoluntate. Et istis solum promittitur praemium. Et ratio huius est, quia quamuis in illis sit continentia corporalis, non tamen mentalis. Non enim habentibus membra genitalia abscissa, concupiscentia sit mansuetior, sed molestior. aliunde enim habet fontes sperma, quod in nobis est: sed si ipsa mens sobria fuerit, naturalium motuum nullum est nocumentum, ut dicit Chrysostomus Hom. 63. in Matth.

QVAEST. LXXXI. DE APOSTOLORVM OBEDIENTIA.

RESOLVTIO.

Obediencia in statu perfectionis Apostolos posuit: quia Christi imitatores, aliorumque hortatores fuerunt, & in se ipsis talis obedientiae obseruatores extiterunt.

RESPONDEO, dicendum, quod quanto aliquid magis naturaliter amatur: tanto perfectius contemnitur propter Christum. Nihil autem est homini amabilius libertate propriae uoluntatis: quia per hanc homo Deo suo superiori fruitur, sibi aequali uitur, & suis inferioribus dominatur. Vnde sicut non est aliquid, quod homo naturali affectu magis refugiat, quam seruitutem propter mortem, quae est finis omnium terribilium: sic homo non potest pro alio alicui plus impedere praeter mortem, quam seipsum eius seruituti subiugare. Propter quod Tobiae 9. Non inueniens Tobias aliquid maius, quod Angelo offerret, quem hominem putabat, dixit: Si meipsum seruum tradam tibi, non ero condignus prouidentiae tuae. Ista ergo obedientia, qua Apostoli seipsum in Christi seruitutem tradiderunt, propriam uoluntatem abnegantes, posuit eos in perfectionis statu propter tria.

Primo, quia in hoc fuerunt Christi imitatores, qui cum dixisset Matth. 26. Mi Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste; statim subdidit: Veruntamen, non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et Ioan. 6. Descendi de Caelo, non ut faciam uoluntatem meam, sed uoluntatem eius, qui misit me. Vnde sicut ipse Christus uoluntatem humanam, diuinam uoluntati supposuit: sic Apostoli propriam uoluntatem abnegantes, & se diuinam uoluntati supponentes, Christi imitatores facti sunt.

Secundo, quia in seipsis talis obedientiae fuerunt obseruatores. Dicit enim Paulus Galat. 2. Viuo ego, iam non ego, uiuit uero in me Christus, quasi suam uitam non suam existimans, sed Christi. Et ad Roman. 15. Debemus nos firmiores imbecillitatem infirmorum sustinere: & nobis ipsis non placere, sicut Christus non sibi ipsi placuit, sed sicut scriptum est: Improperia impropertantium tibi ceciderunt super me.

Tertio, quia ad hoc Apostoli fuerunt aliorum exhortatores. Dicit enim Paulus 2. Cor. 5. Quoniam Christus pro omnibus mortuus est: sic qui uiuit, iam non sibi uiuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit: & non solum Christo, immo eius ministris hortatur esse obediendum ad Hebraeos. ultimo: Obedite Praepositis uestris, & subiaceat eis.

Psal. 68.

UNC considerandum est de Apostolorum obedientia. Circa quod quaeruntur tria.

Primo, Vtrum obedientia Apostolos posuerit in perfectionis statu.

Secundo, Vtrum obedientia in Apostolis magis fecerit perfectionis statum, quam castitas, vel paupertas.

Tertio, Vtrum obedientiam Apostoli voto promiscerint.

ARTICVLVS I.

UTR. OBEDIENTIA POSUERIT APOSTolos IN STATU PERFECTIONIS.

Faciunt tradita per B. Thom. 2. 2. q. 104.

AD PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod obedientia Apostolos non posuerit in perfectionis statu. Per illud enim, quod quilibet tenetur ex praepcepto agere, non ponitur in statu perfectionis. Sed ex praepcepto tenetur homo Christo obedire: aliter ponitur extra statum salutis Exodi 24. Omnia, quae praepcepit nobis dominus, faciemus: & erimus obedientes. Ergo Apostoli per obedientiam, qua Christo subdebantur, non ponebantur in statu perfectionis.

2. Praeterea: Naturale est debitum iustitiae, ut inferiores superioribus obediant ad Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: Sed naturalia non ponunt hominem in perfectionis statu.

3. Praeterea: Continentia, & temporalium carentia ponunt hominem in perfectionis statu, ut patet Matthaei 19. Sed si Christus mandasset Apostolis uxores fornicarias accipere, sicut mandatum fuit Osee: & spolia aliorum accipere, sicut mandatum fuit Iudaeis Exodi 12. talis obedientia fuisset contra perfectionis opera. Ergo similiter contra perfectionis statum.

Osee 1.

IN CONTRARIUM est illud, quod scribitur Matthaei 10. Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Sed haec fuit perfectio obedientiae Apostolorum, sequi Christum usque ad mortem non quamcumque, sed crucis, sicut patuit de Petro. Ergo talis obedientia posuit eos in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod abnegare propriam voluntatem per obedientiam; Vno modo est de necessitate salutis, ut quod non admittat homo in sua voluntate aliquid, quod sit contrarium diuinæ dilectioni. Alio modo superogationis est, & consilij, ut quod homo seipsum neget, quantum ad illa, quibus licite posset uti: in quibus alteri se supponere perfectionis est, & consilij. Apostoli autem non solum in illis, quibus poterant uti, immo in propria vita se odio habuerunt, & seipsum negauerunt propter Christum.

AD SECUNDVM est dicendum, quod aliquid potest dici gratuitum dupliciter. Vno modo ex parte operis. ut quando ad illud non obligatur ex præcepto. Alio modo ex parte operantis. quia dato, quod ad illud teneatur, libera tamen, & prompta voluntate facit. Vtroque autem modo obedientia Apostolorum fuit gratuita, & perfectionis opus. Primo, ex parte ipsius obedientiæ. Obedierunt enim in abdicatione propriæ voluntatis per continentiam, & temporalium carentiam, & ex parte ipsorum, qui obediebant. quia cum seruire amoris, & prompta voluntate Christo famulatum exhibebant. quod manifestum est in passionibus, quas constat naturæ esse contrarias, ad quas ipsi gaudentes ibant, quia digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

AD TERTIVM est dicendum, quod sicut Deus operatur supra naturam, non tamen contra naturam. quia, ut dicit Aug. Hæc est natura vniuersalique rei, quod in ea Deus operatur. sic Deus potest præcipere supra virtutem, quæ secundum solitum cursum virtus nunc appellatur: non tamen potest præcipere contra virtutem, quia in hoc consistit virtus, & rectitudo humanæ voluntatis, ut diuinæ voluntati conformetur, & eius præceptum sequatur. Si ergo Christus præcepisset Apostolis homicidium, non fuisset iniustum, quia ipse est dominus vitæ, & mortis: & si præcepisset spolia aliquorum recipere, non fuisset furtum, quia sua sunt omnia, & cui vult, dare potest. Similiter si præcepisset uxores fornicarias assumere non fuisset fornicatio, quia ipse est humanæ generationis ordinator, & ille esset debitus modus utendi muliere, quæ institueret. Vnde talis obedientia non fuisset contra perfectionis opera, nec contra ipsorum perfectionis statum.

ARTICVLVS II.

UTR. OBEDIENTIA FECERIT magis perfectionis statum in Apostolis, quam castitas, vel paupertas.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, quod obedientia non magis fecerit in Apostolis perfectionis statum, quam castitas, vel paupertas. Illud enim magis profectum est, quod magis coniungit fini: & cuius oppositum magis à fine elogat. Sed Isidorus dicit in libro de synonymis,

E quod castitas hominem cælo iungit, & ad cælum hominem pertrahit. libido vero hominem ad tartara mittit. Magis ergo facit ad perfectionis statum castitas, quam obedientia.

2 Præterea: Quanto oppositum alicuius est damnabilius, & periculosius, tanto illud est magis profectum. Sed oppositum spiritualis paupertatis est cupiditas, quæ (dicente Apostolo. i. Timotheo ultimo) est radix omnium malorum. magis ergo facit ad perfectionis statum abdicatione temporalium propter Christum, quam obedientia.

3 Præterea: Quæ sunt perfecta in se, magis faciunt ad perfectionis statum, quam illa, quæ perficiuntur in comparatione aliorum. Sed fides, spes, & charitas, quæ sunt virtutes theologice, cum habeant Deum pro obiecto, & pro fine, perficiunt hominem immediate. non autem sic obedientia, cuius perfectio consistit in abdicatione propriæ voluntatis. Ergo illa faciunt magis ad perfectionis statum.

IN CONTRARIVM est quod dicit Grego. ultimo Moralium: Sola namque obedientia virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertaque custodit.

RESOLVTIO.

Obediencia quodlibet perfectionis opus excedit in dignitate, vniuersalitate, & sanctitate. quia voluntas propria corpore dignior religatur: & qui dat voluntatem totum dedisse intelligitur. Adde, quod obedientia ad impletionem diuinæ voluntatis ordinatur.

RESPONDEO, dicendum, quod, ut dicit Grego. super illo verbo Ioann. 17. Ego pro eis sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate. Sicut Christus seipsum obtulit Deo patri acceptabilem hostiam, sic suos Apostolos hostiam acceptabilem Deo fecit. quia ipse caput eorum erat, qui immolabantur: non quidem in figura, sicut olim fiebat, sed in rei veritate. Ex quo verbo expresse habetur Apostolos per obedientiam seipsum abnegasse, & Christo se obtulisse per abdicationem propriæ voluntatis. Quorum obedientia quantum ad præsens excessit omnia alia perfectionis opera in tribus. Primo, in dignitate: Nam per paupertatis votum offertur Deo sacrificium de omnibus exterioribus rebus: Per votum vero continentiae de proprio corpore. Sed per obedientiam propriam voluntatem quis offert. Nam ut dicit Grego. ultimo Moralium exponens illud verbum 1. Reg. 16. Melior est obedientia, quam victima. Obedientia quippe victimis iure præponitur, quia per victimam aliena caro mactatur: per obedientiam vero voluntas propria religatur. Sicut ergo anima, vel voluntas, quæ religatur, dignior est corpore, & corpus dignius exterioribus rebus; sic obedientia omnia perfectionis opera excedit in dignitate. Secundo, in vniuersalitate. Per voluntatem enim vnusquisque dominatur rebus exterioribus, & sui corporis motionibus, immo eius intellectibus. Est enim voluntas domina in toto regno animæ imperatiuè, & determinatiuè. Vnde qui dat voluntatem, totum dedisse

Mor. 35. 10.

Mor. 35. cap. 10.

disse intelligitur. Tertio excedit in sanctitate: Nam abdicatione temporalium, vel corporis continentia nullius sanctitatis vel meriti esse censetur: nisi ordinetur ad impletionem diuinæ voluntatis: quod recte ad obedientiam spectat. Magis ergo in Apostolis fecit obedientia ad perfectionis statum, quam aliquod aliud perfectionis opus propter eius dignitatem, propter eius vniuersalitatem, & propter eius sanctitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod castitas Deo coniungit per quandam assimilationem, eo quod esse in carne, & præter carnem viuere, habet quandam similitudinem spiritualis naturæ. cuiusmodi est natura diuina, & Angelica. quia Deus spiritus est Io. 4. & angelus spiritus est: qui facit Angelos suos spiritus ad Hebræ. 1. Sed obedientia Deo coniungit per eius voluntatis impletionem, sine qua nec ipsa castitas, nec alia perfectionis opera essent meritoria. Vnde sicut charitas omnia opera facit esse virtuosa, & Deo grata informatiue: sic obedientia instrumentali, effectiue, & conseruatiue. Vnde signanter dicit Grego. quod cæteras virtutes menti inserit, insertaque custodit.

AD SECUNDVM est dicendum, quod cupiditas, quæ est radix omnium malorum, est vitium generale pro omni inordinato amore propriæ excellentiæ. Speciale autem vitium est secundum, quod vltiori nomine appellatur amor pecuniæ, & rerum temporalium, ut dicit Aug. xi. super Gen. c. 15. secundum quem modum damnabilior est inobediencia, quam talis cupiditas, cum nec huiusmodi cupiditas esset mala nisi animus retraheretur ab impletionem diuinæ voluntatis, nec sibi ex toto conatu subderetur.

AD TERTIVM est dicendum, verum esse, virtutes theologicas perfectiores esse pro tanto, quia eis adhæret homo Deo immediate, tamquam fini. Dicit enim Aug. in libro de vera Religione, quod Deus immediate confitendus est fide: expectandus est spe: & querendus est charitate. sed inter virtutes morales, quibus omnia creata contemnantur, ut expediunt ad Deum perueniatur; obedientia perfectior est, cum per ipsam abnegetur propria voluntas, qua nihil in terrenis creaturis dignius, & charius inuenitur.

ARTICVLVS III.

UTRUM APOSTOLI OBEDIENTIAM VOTO PROMISERINT.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur enim, quod Apostoli obedientiam voto non promiserint. Quia quod non est scriptum de Apostolis, temerarium est asserere. Sed non est scriptum de eis, quod ipsi obedientiam voto promiserint.

2 Præterea: Vnus amicus non tenetur alteri obedientiam promittere. importat enim obedientiam quan-

AD DAM subiectionem, & seruitutem inferioris ad superiorem. Sed scribitur Ioann. 15. Iam non dicam vos seruos, sed amicos. quia omnia quæcumque audiui à Patre meo nota feci vobis.

3 Præterea: Votum non est nisi de opere perfectionis, & supererogationis. sed obedientia non est opus perfectionis, & supererogationis. quod patet per eius oppositum. dicit enim Ambrosius. quod omne peccatum est præuaricatio legis diuinæ, & cælestium inobediencia mandatorum.

IN CONTRARIVM est. quia si vouere non est aliud, quam quodam zelo, & seruire voluntatis seipsum negare, Deo subdere, & homini propter Deum. sed hoc fecerunt Apostoli. Super illo enim verbo Act. 5. Respondens autem Petrus, & Apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus, dicit glo. quod Feruore, & zelo non patientes vnus pro omnibus loqui, sed breuiter loquentes, dant exemplum non utendi verborum circuitu.

RESOLVTIO.

Apostoli obedientiam voto promiserunt, cum Christo operis executionem ostendentes dixerint: Secuti sumus te, hoc est, per perpetuam obedientiam.

RESPONDEO, dicendum, quod super illo verbo Psal. 175. Psal. 175. Vouete, & reddite Domino Deo vestro, Aug. notat, quod aliqua sunt vota communia, sine quibus non est salus. ut vouere fidem in baptismo, & abrenunciare diabolo, & pompis eius, non occidere, non superbire, & cætera alia, quæ etiam si non promittimus, soluere debemus. de ijs enim, ut dicit, præcipitur omnibus vouere, & reddere. Alia vero sunt vota propria singulorum, ut castitas, virginitas, obedientia. ad hæc enim vouenda nos Christus inuitauit. non enim præcepit, ut talia voueamus, sed ut vota reddamus. quia vouere voluntati consulitur, sed post voti promissionem necessario redditio exigitur. Vtroque autem modo Apostoli vota promiserunt. Primo vota communia in eorum baptismali regeneratione. tunc enim fidem promiserunt: & diabolo, & pompis eius renunciauerunt multo firmiter, & seruetius, quam alia Christi membra. Secundo vota propria in eorum à Christo vocatione, quando dixerunt Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Ecce (inquam) nos castos offerimus, per continentiam: reliquimus omnia, per temporalium carentiam. & secuti sumus te per perpetuam obedientiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut Aug. dicit super illo verbo: Vouete, & reddite; vouete (inquam) mente quodlibet bonum opus: & reddite opere necessario post votum. Ex quo dicto habetur, quod vouere est mentis intentionis, quæ non scribitur, sed voluntate sola exprimitur. Redditio vero voti est operis executionis. Quamuis ergo de Apostolis non sit scripta voti expressio de eorum obedientia: est tamen scripta voti redditio, & operis executio.

AD

Act. 5.

De ciu. Dei lib. 21. c. 8. Tomo 5.

Tomo 3.

Cap. 54. Tomo 1.

In de Paradiso cap. 8.

† B. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 1. & seq.

Psal. 175.

† S. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 2. & seq.

AD secundum soluit Aug. tract. 85. Ioan. 15. dicitur, quod sicut sunt duo timores, sic duae sunt seruitutes. Est enim timor, quem perfecta charitas mittit foras, in quo est seruitus seruilis simul mittenda foras cum ipso timore. Est autem alius timor castus permanens in seculum seculi habens inclusam seruitutem filialem, quam habuerunt Apostoli ad Christum, eorum voluntatem abnegantes, & suae voluntati se ipsos ad obedientiam subdentes.

AD tertium est dicendum, quod sicut duae vir-

tutes: comunis, & specialis, possunt versari circa eandem materiam: distinguuntur tamen sub ratione formali specialis obiecti: sic duo vitia: commune, & speciale possunt versari circa eandem materiam: distinguuntur tamen secundum rationem formalem obiecti. Inobedientia ergo, ut est commune vitium, est praeruaricatio legis diuinae, ut dicit Ambrosius: sed secundum quod opponitur singulari virtuti, & operi singularis perfectionis, est vitium speciale.

QVAEST. LXXXII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIONE OBSERVATA

fuit Episcopis Ecclesiae primitiae.

VISVM est, quomodo status perfectio in Christo fuit exemplariter demonstrata; & quomodo fuit in eius Apostolos ab eo derivata. Nunc videndum est qualiter in primitiua Ecclesia fuit observata. Circa quod Nouem occurrunt consideranda.

- Primo, quomodo perfectio vitae Apostolica, observata fuit in Episcopis, & Praelatis.
- Secundo, quomodo in Presbyteris, & Diaconibus.
- Tertio, quomodo in Martyribus.
- Quarto, quomodo in Confessoribus.
- Quinto, quomodo in viduis, & Virginitibus.
- Sexto, quomodo in Monachis, & manibus laborantibus.
- Septimo, quomodo in Monachis contemplationi vacantibus.
- Octavo, quomodo in Praedicatoribus Euangelij.
- Nono, quomodo in Doctoribus & expositoribus sacrae Scripturae.

Circa primum quaeruntur Quatuor.

- P**RIMO, Vtrum Episcopi in Ecclesia primitiua seruentur Apostolorum vitam, de non habendo proprium.
- S**ECUNDO, Vtrum Episcopi, tunc seruentur Apostolorum vitam de non habendo possessiones.
- T**ERTIO, Vtrum tunc Episcopi, & Clerici Ecclesiae primitiua seruentur Apostolorum vitam de voto continentiae.
- Q**UARTO, Vtrum tunc Episcopi seruentur Apostolorum vitam de voto obedientiae.

ARTICVLVS I. UTR. EPISCOPI IN PRIMITIUA Ecclesia tenerentur seruare Apostolorum vitam de non habendo proprium.

B. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 6. & Dominicus Sotus lib. 10. de iust. & iure q. 4. ar. 1.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi in primitiua Ecclesia tenerentur seruare Apostolorum vitam de non habendo proprium. Dicit enim Clemens quartus successor Petri, & ponitur 12. q. 1. cap. Diligentissimis. Communis vita omnibus est necessaria, maxime his, qui vitam Apostolorum, eorumque Discipulorum imitari volunt. Sed Episcopi primitiuae Ecclesiae imitatores Apostolorum fuerunt, & eorum Discipuli. Ergo tenebantur non habere proprium.

2. Praeterea: Hieronymus dicit ad Nepotianum 12. q. 1. cap. Clericus. Clerici dicuntur quia de sorte domini sunt: vel quia ipse dominus fors, & pars est ipsorum clericorum. Qui ergo dominum possidet, & cum Propheta dicit: Pars mea dominus est, nihil extra dominum habere potest, quod si quis proprium aliquid habuerit praeter dominum, puta aurum, vel argentum, vel possessiones, seu variam suppellectilem, cum talibus partibus dominus non dignatur fieri pars eius.

3. Praeterea: dicit Ambrosius. Cui portio Deus est, nihil aliud curare debet nisi Deum, ne alterius impediatur necessitatis munere. Quia haec est vera Sacerdotis fuga, abdicatio domesticorum, & quaedam alienatio caritativorum, ut suis se abneget qui seruire Deo gestit.

† Vide notata in vita Clemen. p. 1. To. 1. Conc. pag. 135. in Suriana editione.

Epist. 2.

In Psal. 118. serm. 8. & ponitur 12. q. 1. c. Cui portio.

† Ponit in c. duo sunt genera. 12. q. 1.

4. Praeterea: Hiero. † distinguit duo genera Christianorum: laicorum, & clericorum, & per hoc debet esse distincta haec duo genera. quia clerici victu, & vestitu contenti nullam proprietatem habentes debent habere omnia communia: Laici vero uxores ducere, & proprium habere possunt.

IN CONTRARIUM est, quia nullus habet dominium rei alienae, ut possit ipsam relinquere, cui placet. Sed Episcopis semper licuit de rebus propriis vel acquisitis, vel quicquid de proprio habuerunt, ut heredibus suis, cum voluerunt, relinquerent, ut scribitur 12. q. 1. c. Sint manifestae. Semper ergo licitum fuit Episcopis proprium habere.

RESOLVTIO.

Episcopis, & Clericis habere proprium non interdicitur, cum praecipitur non sit, sed consilij. cuius Episcopi, & Praelati primitiua Ecclesia observatores fuerunt.

RESPONDEO, dicendum, quod in hac quaestione tria faciunt dubium. Primum est dictum Hieronymi in libro illustrium virorum. vbi dicit talem primo fuisse Ecclesiam credentium in Christo, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt, ut nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper. patrimoniam egentibus, & pauperibus diuidatur, orationi vacetur, & Psalmis, doctrinae quoque, & continentiae, quales & Lucas refert primum Hierosolymae fuisse credentes. Cum igitur Monachi proprium habere non possint, ex quo tales fuerunt in primitiua Ecclesia Praelati: quales nunc Monachi cupiunt esse: clare patet, quod illi proprium non habebant. sequitur, quod Episcopi in primitiua Ecclesia tenebantur non habere proprium. Secundum est praecipitur Domini, qui Lucae 10. mandauit Apostolis, ut nihil possiderent: non aurum, vel argentum, vel pecuniam in zonis. Si ergo Apostolis interdictum est habere proprium, intelligitur esse interdictum omnibus Episcopis, & Praelatis, qui sunt Apostolorum successores. Tertium est dictum multorum Doctorum, illorum specialiter, quorum capitula supra allegata sunt, & ponuntur 12. q. 1. quae expresse videntur prohibere clericis, & Episcopis habere proprium. Sciendum est ergo quod Episcopis, & Clericis non sunt aliqua prohibita, exceptis his, quae prohibentur alijs, nisi illa, ad quae voto se obligant, vel ex propria voluntate, vel ex mandato Ecclesiae. non habere autem proprium, cum sit consilij, & superogationis, non interdicitur alicui nisi ad hoc voto se astringat. vnde communiter Episcopis, & Clericis non interdicitur habere proprium. Istius tamen consilij, & perfectionis Episcopi, & Praelati Ecclesiae primitiuae fuerunt observatores, in quibus plene apostolica vita fuit observata. Processu vero temporis, quia multi intraturi erant Ecclesiam, ab illa perfectione Apostolica deficientes, prouide ordinauerunt sancti Patres in multis Concilijs, ut Episcopi, & clerici proprium possent habere, & illud relinquere heredibus domesticis, & propinquis pro eorum voluntate. Vnde dicit † Aug. Certe ego sum, qui statueram nullum ordinare Clericum, nisi mecum

Tomo 1. Epist. de Philone.

† Ad fratres in Eremito serm. 53. Tomo 10.

Avellet manere sine proprio, aut si vellet a proposito recedere, recte ei tollerem clericatum. Ecce in conspectu Dei, & vestro muto consilio. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia eius, maneat vbi volunt, & vbi possunt: non eis aufero Clericatum. ex quo manifeste dedit intelligere. omnes habentes proprium a perfectione vitae Apostolicae deficere. praecipitur vero Christi factum Apostolis secundum Aug. non fuit prohibitionis, sed concessionis. Concessit enim Christus, ut Apostoli, & omnes Praedicatorum non de proprio, sed de stipendijs subditorum, quibus praedicabant, possent viuere. non tamen prohibuit, quod si aliqui vellet de suo iure erogare, quod eis non liceret, ut quod viuentes de proprio, possent euangelizare, sacramenta administrare. Alias (ut dicit) Paulus peccasset, qui de suis laboribus viuens Euangelium praedicabat. Dicta vero Hieronymi, & aliorum Doctorum, quae superius allegata sunt, intelliguntur vera esse more Praelatorum Ecclesiae primitiuae, per quos perfectio Apostolicae vitae de non habendo proprium plene seruata est.

ARTICVLVS II.

UTR. EPISCOPI IN PRIMITIUA Ecclesia tenerentur seruare vitam Apostolorum de non habendo possessiones.

Faciunt tradita per Doct. in praecedenti artic. citatos.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi in primitiua Ecclesia tenerentur seruare vitam Apostolorum de non habendo possessiones. Nullus enim punitur poena mortis, nisi pro transgressione diuini praecipitur. Sed scribitur Act. 5. quod Ananias punitus fuit poena mortis, quia fraudauit de pretio agri. Non ergo licebat tunc possessiones habere.

2. Praeterea: Apostolorum successores sunt Episcopi, sed ipsi possessiones non habebant. Ergo nec ipsi Episcopi habere poterunt.

3. Praeterea: Quod non conueniebat Laicis conuersis ad fidem, multo minus conueniebat Episcopis, & Clericis. Sed scribitur Act. 4. Quotquot enim erant possessores agrorum, & domorum, vendebant, & pretia ponebant ad pedes Apostolorum. Non ergo licebat Episcopis, & Clericis possessiones habere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 12. q. 1. cap. Expedi. De Paulino, & Hilario Episcopis, qui, proprijs abdicatis, possessiones Ecclesiarum diligenter custodierunt, & alias plures a Christi fidelibus concessas illis adiunxerunt.

RESOLVTIO.

Episcopi in primitiua Ecclesia possessiones habere non prohibebantur, quamuis in hoc praesertim Apostolorum fuerint imitatores.

Tomo 3.

RESPONDEO, dicendum, quod planum est Prælatos, & Clericos Ecclesiæ primitiæ possessiones non habuisse. sed quare postmodum ordinatum est, ut liceat omnibus Ecclesijs possessiones habere; aliam rationem assignat August. aliam Melchias Papa: & aliam Urbanus: Nam August. dicit hoc fuisse propter primitiæ Ecclesiæ perfectionem. ait enim 3. de doctrina Christiana c. 6. Quanta utilitas fuerit Iudæis sub pedagogo custodiri per Iudæos, qui primo crediderunt, ex quibus facta est Ecclesia prima Hierosolymitana, monstratum est. Nam quia illi sub pedagogo, & sub lege à Deo recepta vivebant, & vnū Deum colebant, tam capaces extiterunt Spiritus sancti, ut omnia sua venderent, eorumque pretiū distribuendum indigentibus ante Apostolorum pedes ponerent: seque totos dedicarent Deo, tamquam templum nouum: cuius terrenæ imaginem, puta templo veteri seruiebant. Et statim subdit: Non enim hoc vllas Ecclesias Gentium fecisse, scriptum est. quia nō tam prope inuēta erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Erant enim multum remoti Gentiles à perfectione noui hominis Christi. ideo non fuerunt capaces tantæ perfectionis, ut possessiones eorum venderent, & pretia ad pedes Apostolorum ponerent, sicut fecerunt Iudæi. Melchias vero Papa dicit, hoc fuisse propter Ecclesiæ translationem, sicut patet 1. 2. q. 1. cap. Futuram. Præuidebant enim Apostoli Ecclesiam de Iudæa ad Gentiles esse transferendam. ideo in Iudæa possessiones, & prædia habere noluerunt. sed postmodum de Iudæa ad Gentiles Ecclesia translata inter turbines, & aduersa sic succreuit Ecclesia, & ad hoc vsque peruenit, ut non solum Gentes: immo Romani Principes, potissime Constantinus licentiam dederit per vniuersum orbem de gentibus fabricandi Ecclesias, & prædia constituit tribuenda. Sed Urbanus Papa dicit hoc fuisse propter ministrorum gubernationem, & pauperum, & peregrinorum sustentationem. Nam si in matrice Ecclesia, & in alijs particularibus Ecclesijs sint aliquæ possessiones in communi, melius, & vtilius potest prouideri ministris Ecclesiæ presentibus, & futuris: & peregrini, & pauperes commodius recipi, quàm si omnes redditus in pecunia, & rebus mobilibus haberentur, de quibus quandoque propter malitiam ministrantium magna distractio fieri solet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Ananias non fuit punitus morte, ut non liceret ei agrum, & pecuniam receptam in agro, & de agro tenere: sed quia totum vouerat dare, & ante pedes Apostolorum ponere. Vnde mentitus fuit Spiritui sancto, pretium scilicet totum vendendo, & postea partem occultando, sicut dicit glossa Actuum 5.

AD secundum est dicendum, quod Episcopi primitiæ Ecclesiæ fuerunt Apostolorum imitatores in non habendo possessiones, sicut & in non habendo proprium. Alij autem successores Apostolos in hoc imitati non sunt. vel quia ab illorum perfectione deficient, ut dicit Augustinus, vel propter alias rationes superius assignatas.

AD tertium est dicendum, quod Laici, qui in primitiua Ecclesia ad christianam Religionem veniebant, voto se astringebant possessiones non habere, & proprio carere, sicut expresse dicit glossa Act. 5. sicut nunc de sæculo venientes ad Religionem votum paupertatis solemnizant. Vnde signanter dicit Hieron. Talem primo Ecclesiam credentium in Christo fuisse, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt.

ARTICVLVS III.

UTRUM EPISCOPI, ET CLERICI PRIMITIUE ECCLESIE SERUAERENT APOSTOLORUM VITAM DE VOTO CONTINENTIAE.

B. Thomas, & alij Theologi lib. 4. sent. dist. 38. & ibi Sotus q. 1. art. 1. & 2. idem Thomas 2. 2. q. 88. art. 7. & quodlib. 3. art. 18.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi, & Clerici primitiue Ecclesiæ non seruarent Apostolorum vitam de voto continentie. De continentia enim seruanda, est consilium, non præceptum 1. Cor. 7. & Matth. 19. Ergo nec Episcopi, nec alij in sacris constituti tenebantur ex præcepto Apostolos in continentia imitari.

2 Præterea: Si continentia esset annexa Episcopatu, & alijs ordinibus sacris iure diuino, vel naturali, Papa dispensare non posset. sed hoc videtur falsum. quia in omni voto solemniter Papa dispensare potest, ut supra dictum fuit.

3 Præterea: Vita Apostolica prius fuit in Ecclesia Hierosolymorum, & postea in Ecclesia Græcorum obseruata. sed Græci constituti in sacris contrahunt. Scribitur enim 3. 1. di. cap. Aliter, quod Sacerdotes, Diaconi atque Subdiaconi orientalis Ecclesiæ matrimonio copulantur.

IN CONTRARIVM est. quia Episcopi in eorum consecratione votum continentie emittunt. Sed in primitiua Ecclesia fuit ordo Episcoporum. Ergo tunc tenebantur in voto continentie Apostolos imitari.

RESOLVTIO.

Episcopi, & Clerici primitiue Ecclesiæ votum continentie plenè seruauerunt: non tamen ex præcepto, sed ex consilio.

RESPONDEO, dicendum, quod de voto continentie Clericorum triplex distinctio est necessaria. Prima est. quia Clerici orientales, & occidentales in minoribus ordinibus constituti licite possunt contrahere matrimonium, & uti contracto. Secunda vero est, quia constituti in sacris ordinibus, puta Episcopatu, Sacerdotio, diaconatu, & subdiaconatu, nec apud Græcos, nec apud nos possunt matrimonium contrahere. nec vquam potuerunt à tempore Apostolorum

Constituti in minoribus ordinibus possunt contrahere matrimonium. in alijs non item.

Coniugati apud Græcos ad sacros ordines promoueri possunt, continentia non promissa: sed apud Latinos non nisi promissa.

† Tomo 1. Epit. de Philone in lib. de Viris illustribus.

stolorum: sicut patet 8. 4. di. c. Cum in præterito. Tertia est, quod constituti in sacris apud Græcos, & in Ecclesia Orientali licite vtuntur matrimonio contracto. Vnde si sunt coniugati ad sacros ordines possunt promoueri, continentia non promissa. sed apud nos, & in tota occidentali Ecclesia ad sacros ordines promoueri nequaquam possunt nisi promissa continentia. Et si sunt coniugati, exigitur, ut ipsi, & eorum vxores profiteatur continentia. aliter repelluntur, ne ad sacros ordines promouantur. Votum ergo continentie vitæ Apostolicæ in Prælati primitiue Ecclesiæ plenè fuit seruatum, non quidem per ipsius Christi, vel Apostolorum præcepti coactionem, cum sit consilij, & supererogationis opus, sed per ipsorum Apostolorum imitationem.

Ad Argumenta.

Et per hoc patet solutio ad primum.

AD secundum est dicendum, quod continentia annexa est ordinibus sacris, non quidem ex natura rei, puta ex ipsius ordinis sacri susceptione. quia tunc quicumque acciperet ordinem sacrum, teneretur continentiam seruare, quod est falsum. quia, sicut dictum est, Græci ordines sacros suscipiunt, & continentiam seruare non tenentur. Sed est annexa continentia sacris ordinibus ex voti promissione. quod quidem votum emittitur ab illis, qui ad sacros ordines volunt promoueri ex statuto Ecclesiæ. nec tamen sequitur, quod Papa in tali voto non possit dispensare: non obstante, quod votum liget iure diuino, & naturali. quia cum votum sit promissio facta Deo de meliori bono, & vtiliori; Papa loco Dei potest pro meliori bono, vel vtiliori promissionem factam de minori bono relaxare, non solum commutare.

AD tertium est dicendum, quod statutum Ecclesiæ de voto castitatis emittendo, volentibus ad sacros ordines promoueri non fuit vniuersale, quia non exten debat se, nisi ad Clericos occidentalis Ecclesiæ: Vnde scribitur 3. 1. di. c. Quonia, quod occidentalis, non orientalis Ecclesia castitatis obrulit votum. posset tamen Papa, si veller, statutum vniuersale facere, ut nullus posset ad sacros ordines promoueri, nisi continentiam ex voto promitteret. Et tunc omnes vniuersaliter per vniuersum orbem essent ad hoc astricti.

ARTICVLVS III. UTRUM EPISCOPI IN PRIMITIUA ECCLESIA SERUAERENT APOSTOLORUM VITAM DE VOTO OBEDIENTIAE.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi in primitiua Ecclesia, non seruarent Apostolorum vitam de voto obedientie. Ioan. enim 21. Quando Iesus Christus comisit oues pascedas Petro in persona omnium Episcoporum, non ex petuit ab eo obedientiam, sed dilectionem dicens: Si diligis me: pasce oues meas. **2** Præterea: Episcoporum obedientia non est nisi de cura gregis habenda: sed nullius cura habenda est, qui relictus est in manu consilij sui. Scribitur enim

A Eccle. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit in manu consilij sui.

3 Præterea: Perfectio obedientie consistit in conformitate voluntatis humanæ cum voluntate diuina: sed homo non tenetur conformare voluntatem suam voluntati diuinæ semper in voluto. Ergo nec obedientia vitæ Apostolicæ in Episcopis Ecclesiæ primitiue seruabatur.

IN CONTRARIVM est. quia obedientia vitæ Apostolicæ fuit obedire Christo vsque ad mortem. Sed hoc illi seruauerunt primitiua Ecclesia.

RESOLVTIO.

Episcopi primitiue Ecclesiæ Apostolorum vitam de voto obedientie seruauerunt, quæ omnium Religiosorum obedientiam in tribus excedit.

RESPONDEO dicendum, quod votum obedientie per Pastores Ecclesiæ emittitur de cura habenda ouium, & agnorum: ut per agnos intelligatur introducendi, vel perficiendi: per oues vero iam perfecti, ut dicit August. Talis autem obedientia excedit obedientiam quorumcumque Religiosorum: siue etiam subiectorum in tribus. Primo in vniuersitate, quia aliorum obedientia est respectu vnus, cui se obedire voto astringunt: Pastoris autem obedientia est respectu omnium, quorum curam habet. quorum seruituti se subijcit, modo quo dicebat Apostolus 1. Cor. 9. Cum essem liber ex omnibus omnium me seruū feci. & ad Rom. 1. Græcis, & barbaris, sapientibus, & insipientibus debitor sum. Secundo in difficultate aliorum infirmitates portado, & voluntati omnium se conformando. quod est valde difficile. Vnde Num. x1. dixit Moyses: Cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me? Numquid ego concepimus omnem multitudinem hanc, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum suum? Tertio in charitate, quia animam suam, & vitam tenetur pro grege exponere. quod potissime in Prælati Ecclesiæ primitiue seruatum est, quando quisque ad Episcopatum perueniens secutus erat palmam martyrij obtinere, ut dicit Gregorius in Pastoralibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod obedientia in dilectione illa includebatur. quia, ut dicit August. sic amoris obedientie eis fuit pasceri dominicum Gregem, sicut timoris inobedientie fuit negare Pastorem.

AD secundum est dicendum, quod non est relictus homo in manu consilij sui, ut liceat ei facere omne, quod velit: sed quia ad illud, quod faciendum est, non cogitur naturæ necessitate, sicut cæteræ irrationales creature: sed libera sua voluntate, ad cuius ordinationem tenetur se subdere aliorum consilio, & voluntati. quia (ut dicit Greg.) Vltus perfectæ conuersationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non didicerit.

AD tertium est dicendum, quod licet homo non semper teneatur velle quod Deus vult: tenetur tamen velle quod scit eum præcepisse per præcepta, & imitari quæ scit eum periuasisse per consilia, quod fit per votum obedientie cum quis se Christo subijcit, & omnibus propter Christum.

QVAE

† 1. 2. q. 1. videntes.

† Par. 1. c. 8.

Tract. vltimo In Io. Tomo 9.

† Vide B. Thomam & ibidem Bartholom. Me dinam 1. 2. quæst. 19. art. vlt.

QVAEST. LXXXIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA

fuit in Presbyteris, & Diaconibus Ecclesiae primitivae.

INDE considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio observata est in Ecclesia primitiva in Presbyteris, & Diaconibus. Circa quod quaeruntur Quatuor.

- Primo, Vtrum in Ecclesia primitiva Presbyteri essent distincti ab Episcopis. Secundo, Vtrum in Ecclesia primitiva Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum. Tertio, Vtrum in Ecclesia primitiva Presbyteri, & Diaconi essent aequalis perfectionis cum Episcopis. Quarto, Vtrum in primitiva Ecclesia in perfectionis statu similiores essent Episcopis Presbyteri, & Diaconi, quam Monachi.

ARTICVLVS I.

UTRUM IN PRIMITIVA Ecclesia Presbyteri essent distincti ab Episcopis.

Canonista in cap. 1. & seq. 21. dist. Theologi Scholastici lib. 4. sent. dist. 24. & ibi plenè Sotus quaest. 1. art. 2. & 3. Et S. Thomas 2. 2. q. 134. art. 6. & vide omnino Concilium Trident. sess. 23. cap. 4. incip. Quoniam verò.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod in primitiva Ecclesia Presbyteri non essent distincti ab Episcopis. Quae enim sunt synonyma, vnum realiter non distinguitur ab alio: sed Hieron. super Epistola ad Titum cap. 1. dicit: Olim idem Presbyter erat, qui Episcopus, postmodum verò in toto orbe decretum est, ut vnus de Presbyteris praeponebatur, ut schismatum semina tollerentur.

Præterea: Apostolus scribens Tito Archiepiscopo Cretensi sic dicit ad Titum primo: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quae defunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Super quo verbo dicit glossa, quod per Presbyteros constituendos per ciuitates Apostolus intelligit Episcopos, cum quælibet ciuitas suum Episcopum requirat.

Præterea: Ordo Presbyterorum ponitur septimus ordo, supra quem non est alius. Si ergo ordo Episcopalis non est distinctus ab ordine Presbyterij, nec ipsi Presbyteri distinguuntur ab Episcopis.

IN CONTRARIUM est: quia in his, quae non sunt distincta realiter, vnum non dicitur esse maius alio. Sed Augustinus scribens ad Hieronymum dicit: Quamquam secundum honorum vocabula, quae iam Ecclesiae vsus obtinuit, Episcopatus Presbyterio maior sit; tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est.

† Epist. 19. & ponit 2. q. 7. c. Quamquam.

RESOLVTIO.

Episcopi à Presbyteris in primitiva Ecclesia erant distincti: & quamuis respectu corporis Christi veri non differant: respectu tamen corporis Christi mystici sunt distincti.

RESPONDEO, dicendum, quod solutio istius questionis ponitur 21. dist. cap. Decretis. Vbi ostenditur, ex veteris legis figuracione, & ex Christi institutione, & ex Apostolorum ordinatione Presbyteros, & Diaconos ab Episcopis semper fuisse distinctos. Ex veteris quidem legis figuracione planum est, quod Sacerdotium Leviticum figurabat Sacerdotium Christi, ut Apostolus ostendit ad Hebraeos 7. Sed ibi dicitur, quod Summi Pontifices, & minores Sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysen, qui ex præcepto domini Aaron in Summum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores Sacerdotes. Ex Christi verò institutione maiorum, & minorum Sacerdotum discretio facta est, quando Apostolos tamquam maiores Sacerdotes, & 72. Discipulos quasi minores Sacerdotes instituit, ut patet Lucæ 10. Vbi dicit glossa, quod sicut in Apostolis forma Episcoporum, sic in 72. forma Presbyterorū quasi secūdi ordinis est præcepta. Ex Apostolorum autem ordinatione, quia hanc formam Apostoli secuti, in singulis ciuitatibus Presbyteros, & Episcopos ordinauerunt. Diaconos verò ab Apostolis ordinatos legimus: quorum maximus fuit Stephanus. Subdiaconos tamen verò, & alios minores ordines, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit, quamuis aliqui dicant, quod Subdiaconatus ordo ab Apostolis institutus sit, sed inter sacros non computatus: sicut postea numeratus est. Hoc idem patet ex Discipulorum Apostolorū traditione. Nam Dionysius, qui fuit Discipulus Pauli 5. cap. Ecclesiasticae Hierarchiae tres ordines describit. Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum; & Episcoporum ordinem dicit esse perfectiū: Presbyterorum verò illuminatiū: & Diaconorū purgatiū.

Art. 6. † Vide San. Tho. & ibidem Domin. Sorum lib. 4. sent. dist. 24.

Ad Argumenta.

AD RATIONES ergo in oppositum est dicendum, quod Episcopatum non esse ordinem distinctum à Presbyterio, & alijs, simpliciter verum non est; cum Dionysius expresse ordinem Episcoporum dicat esse distinctum ab ordine presbyterorum, & diaconorum. Et Gratianus 21. di. & Magister sententiarum Episcoporum ordinem quadripartitum ponit. Est ergo alius ordo respectu corporis mystici, cuius curam recipit Episcopus, quasi principalem, & regalem: Sacerdotes autem solum ministeriales. respectu cuius non solum iurisdictionem, immo aliquem ordinem, vel ordinis potestatem habet Episcopus præter ordinem presbyterij. Sed verum est, quod respectu corporis Christi veri non est alius ordo Episcoporum, & Presbyterorum. eo, quod ad consecrandum corpus Christi idem character, & eadē potestas est in vtriusque. Et propter hanc dignitatem in primitiva Ecclesia istorū vocabulorum, presbyterorum, & episcoporum vsus promiscuus erat, quia presbyteri dicebantur Episcopi, sicut patet per illud, quod inductum est de Apostolo ad Titum. 1. & Episcopi dicebantur presbyteri, ut patet Act. 20. Hunc morem adhuc Ecclesia seruat, quia quemlibet Episcopum sacerdotem magnum appellat: & secundum hunc intellectum accipienda sunt verba Hieronymi supra inducta.

† 4. sent. Di. lin. 24.

ARTICVLVS II.

UTRUM IN PRIMITIVA Ecclesia Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum.

B. Thomas 2. 2. q. 184. art. 5. 6. & aliquot seq.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod in primitiva Ecclesia Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum. Nam Stephanus, & Laurentius Diaconi fuerint. & stultum esset dicere, quod in primitiva Ecclesia illi non fuissent in perfectionis statu.

Præterea: Quicumque assumuntur ad aliquod officium Ecclesiasticum, assumuntur ad perfectionis statum, sicut potest haberi per Aug. super illo verbo Iaco. 2. Tu sede hic bene: pauperi autē dicatis: tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum: vbi dicit, quod si hanc distantiam sedendi, & standi ad officia Ecclesiastica referamus, non est putandum, leue esse peccatum, acceptio personarum. Sed presbyteri, & diaconi assumebatur ad officia ecclesiastica. Ergo erant in perfectionis statu.

Epist. 29.

Præterea: Status dicitur à firmiter, & rectè stando. Secundum quem modum dicit Apostolus 1. Cor. 15. Estote stabiles, & immobiles abundantes in omni opere Domini. Sed multi presbyteri, & Diaconi in primitiva Ecclesia recti, & firmi steterunt. Ergo erant in perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est, quia Dionysius

solum ordinem Episcoporum ponit perfectiū, & Monachorum perfectum: Diaconorum vero purgatiuum per catechizationem. Sacerdotum vero illuminatiuum per sacramentorum administrationem.

De Eccl. Hier. 21. 5.

RESOLVTIO.

Presbyteri, & Diaconi in primitiva Ecclesia statū perfectionis habuerunt, communiter, & proprie: propriissime verò non item, sed Episcopi, & Religiosi, qui per votū in perpetuū, ac sanctam se tradunt seruitutē.

RESPONDEO, dicendum, quod status perfectio, quantum ad præsens, tribus modis potest acquiri. Primo, communiter, & largè per actus dilectionem. Secundo, magis proprie per officij administrationem. Tertio, propriissime per perpetuam voti obligationem. Primo modo omnes existentes in charitate sunt in perfectionis statu, quia tota charitas vinculum perfectionis est Coloss. 3. Isto namque modo status perfectio opponitur casui peccati, & culpæ, secundum quem modum dicit Apostolus: Qui se existimat stare, videat, ne cadat. Et Gal. 5. dicit: State, & nolite iugo seruitutis iterum contineri. Secundo vero modo omnes, qui assumuntur ad officia Ecclesiastica, possunt dici esse in perfectionis statu respectu Laicorū: sunt enim ipsi, quasi medij inter Deū, & populum. Vnde quanto sunt propinquiores Deo ratione officij, quod ministrat: tanto sunt magis perfecti. Isto modo scribitur 8. q. 1. c. Qualis: Non solum Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi debent magnopere præuidere, ut cunctum populum, cui præsident, conuersatione, & sermone excedant: verum etiā inferior gradus, puta Exorciste, Lectores, & alij. Sed tertio modo Episcopi, & Religiosi, ac omnes illi, qui per votum in perpetuam seruitutem se tradunt, ad seruicium Christo, & hominibus propter ipsum in his, quae sunt perfectionis opera, sunt in perfectionis statu. Isto namque modo accipitur status, ut sonat in quandam seruitutem oppositam libertati. 2. q. 6. c. Si quando. Si quādo in causa capituli, vel status interpellatum fuerit non per Procuratores, sed per seiplos est agendum.

1. 1. sic 3. c. 1. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, verum esse, Stephanum, & Laurentium Diaconos fuisse, & in perfectionis statu extitisse, non propter Archidiaconatum, sed propter Martyrij opus. quod quidem excedit omnia perfectionis opera, ut infra dicitur.

Ad secundum est dicendum, quod verum est omnes ministros Ecclesiae esse in perfectionis statu propter officij administrationem: sed talis perfectio status magis accipitur cōparatiue, quam proprie. Vnde canones clericorū statū magis appellat gradū, quam statū. Scribitur enim 8. q. 1. c. Qualis: Pro gradu sui officij quemquā meliorē esse oportet. Et 14. q. 4. c. Si quis; scribitur: Si quis oblitus timorem Domini, & sanctarū scripturarum, senerauerit, aut turpia lucrata ex quolibet negotio quæserit, de gradu suo deiciatur alienus habeatur à clero.

1. c. 1. 2.

AD tertium est dicendum, qd certum est, multos Diaconos, & Presbyteros rectos, & firmos stetit in fide, & in charitate, & multi sic adhuc stant. & quantum ad hoc fuerunt assumpti ad perfectionis statum, ut status opponitur casui culpa; sed non prout status seruitutis opponitur libertati: secundum quem modum soli illi, qui voto obedientiae in seruitutem aliorum se tradunt, propter Christum, dicuntur esse in perfectionis statu.

ARTICVLVS III.

UTRUM IN PRIMITIUA Ecclesia Presbyteri, & Diaconi essent eiusdem perfectionis cu Episcopis.

Videantur Doctores praecitati in articulis praecedentibus.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, qd in primitiua Ecclesia Presbyteri, & Diaconi essent aequalis perfectionis cum Episcopis. Episcopi namque tenentur animam pro Gregibus ponere, Ioan. 10. Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis: sed hoc multi Presbyteri, & Diaconi fecerunt in primitiua Ecclesia. Ergo fuerunt aequalis perfectionis cum Episcopis.

2. Praeterea: Habere curam aliorum est perfectionis status: sed sicut Episcopus habet curam in sua dioecesi: sic Presbyter in sua Parochia, & Diaconus in suo Archidiaconatu. Ergo sunt in aequali perfectionis statu.

3. Praeterea: August. dicit in Epistola ad Valeriu: Sicut nihil in hac vita, maxime hoc tempore, difficilius, laboriosius, & periculosius est Episcopi, & Presbyteri, aut Diaconi officio; sic apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quomodo noster Imperator iubet. Videtur ergo Augustinus ponere omnes istos in aequali perfectione, si eo modo administrarent quo ministrare debent.

IN CONTRARIUM est. quia soli Episcopi perpetuae seruituti illorum se tradunt, quorum cura suscipiunt. Ergo soli Episcopi sunt in perfectionis statu in genere Praelatorum.

RESOLVTIO.

Presbyteri, & Diaconi eiusdem perfectionis cum Episcopis non fuerunt, & praesertim quantum ad obedientiae votu, quod pra ceteris in statu perfectionis hominem ponit.

Tomo 3.

RESPONDEO, dicendum, qd sicut dicit Aug. 12. de Trin. cap. xj. Tanto magis inharetur Deo, quanto minus diligitur proprium. Possumus autem distinguere triplex proprium. Quorum primum est temporale subsidium, quod quidem conceditur homini iure posiuo, quo quilibet pot dicere: Hac vilis est mea, & haec domus est mea, 8. dist. c. Quo iure. Secundum est carnale coniugium, quod conceditur

homini iure naturali i. distin. cap. Ius naturale est. Tertium est libertatis arbitrium: quod quidem concessum est homini iure diuino in primordio sae creationis, quando factus est ad imaginem Dei, ut per voluntatis arbitrium praesert omnibus animalibus Gen. 1. Temporale ergo subsidium, quod est primum proprium, trahit animum hominis ad diuitias temporales. Carnale vero coniugium, quod est secundum proprium, trahit hominis animum ad concupiscentias carnales. Sed voluntatis arbitrium trahit animum hominis ad libertates, & honores temporales. Primum ergo proprium dimittitur per votum paupertatis. Secundum vero per votum castitatis. Sed tertium per votum obedientiae: cum quis tradit se in aliorum seruitutem propter Christum. Si ergo secundum Aug. tanto magis inharetur Deo, quanto minus diligitur proprium: & quanto magis adharetur Deo, tanto magis ponitur homo in perfectionis statu, cu Presbyteri, & Archidiaconi in primitiua Ecclesia, no dico in primitiua Ecclesia Apostolorum, sed postmodum in processu temporis, non dimitterent proprium temporalis subsidij per votum paupertatis: nec proprium carnalis coniugij per votum castitatis, cum ad hoc tunc non essent astricti, nec adhuc sunt communiter omnes: nec proprium voluntatis arbitrij per votum obedientiae, cum curam susceperam Parochiae, vel Archidiaconatus possent dimittere, & adhuc possunt. Concludendum est, quod Presbyteri, & Diaconi nec fuerunt, nec sunt aequalis perfectionis cum Episcopis: potissime quantum ad votum obedientiae, quod, pra ceteris alijs, ponit hominem in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd perfecta charitas potest esse in multis, qui non sunt in statu perfectionis ex voto dimittendo aliquod proprium supradictorum. Quamuis ergo multi Presbyteri, & Diaconi habuerint, & habeant perfectam charitatem, ut sint parati animam suam ponere pro alijs: non tamen propter hoc sunt in perfectionis statu: quia multi sunt Laici, & coniugati, eandem causam perfectionis habentes, ut pro salute proximorum parati essent animas suas ponere: non tamen in statu perfectionis esse dicuntur.

AD secundum est dicendum per interemptionem. Episcopis enim committitur cura principaliter in dioecesi non solum super Laicos: immo etiam super ipsos Presbyteros, & Diaconos. Habent enim sub Episcopo aliquas subministraciones, & sunt quasi balui, & officiales eius. Vnde omnibus Presbyteris, Diaconibus, & reliquis Clericis dicitur 16. q. 1. c. Cunctis. Attendendum est, ut nihil absque proprij Episcopi licentia agant, non vti que Missas celebrent, vel baptizent absq; eius permissione. & talis cura committitur Episcopis cum voto perpetuae seruitutis.

AD tertium est dicendum, quod Aug. non vult Presbyteros, & Diaconos esse aequalis perfectionis cu Episcopis: sed qd in eorum cura possunt demereri, & multum mereri: si gradum, quem habent, administrarent, ut noster Imperator iubet.

ARTI.

ARTICVLVS III.

UTRUM IN PRIMITIUA Ecclesia Presbyteri, & Diaconi similiores essent Episcopis in perfectionis statu, quam Monachi.

S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 8. Et quodlib. 3. art. 17. & opusculo 18. cap. 20.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod in primitiua Ecclesia Presbyteri, & Diaconi similiores essent Episcopis in perfectionis statu, quam Monachi: quia Presbyteris, & Diaconibus committebatur cura animarum: Monachis autem interdicebatur. Scribitur enim 16. quaest. 1. Monachus non doctoris, sed plangentis habet officium.

2. Praeterea: Super illo verbo Act. 20. Attendite vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, dicit glossa: Presbyteros Ephesi Miletum per Apostolum vocatos nomine Episcoporum eisdem Presbyteros significat, quia coniunctus est gradus vrorumque, & in multis penes simillimus.

3. Praeterea: Monachis licet transire ad statum Presbyterorum, & Archidiaconorum tamquam ad perfectionem. Scribitur enim 16. q. 1. Sic viue in monasterio, ut clericus esse merearis: Similiores ergo erant Presbyteri, & Diaconi Episcopis in perfectionis statu, quam Monachi.

IN CONTRARIUM est. quia status perfectionis attenditur in obedientiae voto: quo quis tradidit se in seruitutem aliorum propter Christum, sed Monachi in hoc imitantur Episcopos, non autem Presbyteri, & Diaconi.

RESOLVTIO.

Presbyteri, & Diaconi similiores Episcopis quantum ad iurisdictionem, & Sacramentorum administrationem fuerunt: sed quantum ad voti obligationem

QVAEST. XCIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA FVERIT IN MARTYRIBVS.

NUNC videndum est, quomodo Apostolorum perfectio observata est in Martyribus. Circa quod quaeruntur Quatuor. Primo, Vtrum in Ecclesia primitiua Martyrium posuerit Martyres in perfectionis statu.

Monachi eis multo similiores fuerunt, cum hac similitudo longe maior, quam secunda existat.

RESPONDEO, dicendum, qd similitudo in status perfectione potest attendi quantum ad duo. Primo, quantum ad voti obligationem, & sic planum est, qd Monachi similiores sunt Episcopis in perfectionis statu, quam Presbyteri, & Diaconi. Secundo, quantum ad subditorum, & temporalium iurisdictionem, & Sacramentorum administrationem, & in hoc similiores sunt Episcopis Presbyteri, & Diaconi, quam Monachi. Prima tamen similitudo longe maior est, quam secunda, pro quanto magis facit ad perfectionis statum, & hoc potissime veritatem habet de Praelatis Ecclesiae primitiuae, quibus omnia erant communia, & nihil proprium habebant more Monachorum: Vnde dicit Hieronymus in libro virorum illustrium, talem fuisse Ecclesiam credentium in Christo, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Monachis potest committi cura animarum, sicut Presbyteris, dummodo sint litterati, & idoneitatem habeant. Vnde scribitur 16. q. 1. cap. Doctos, ac probos: Quod clericorum officia Monachi Presbyteri libere administrarent.

AD secundum est dicendum, qd illa similitudo attenditur in Sacramentorum administratione, a qua similitudine Monachi Presbyteri, & litterati no excluduntur. in voti tamen obligatione Monachi similiores sunt Episcopis, a qua similitudine excluduntur Presbyteri, & Diaconi: non autem Monachi.

AD tertium est dicendum, qd Monachus, ut Monachus non habet, qd officium Clerici exercere possit, cum multi Monachi sint Laici, & in administratione Sacramentorum idoneitatem non habeant: sed in quantum litterati sunt, possunt ad Clericorum statum transire, & aliorum curam habere: Monachis tamen perfectionem non relinquendo. vnde subditur in eodem decreto: Multo tempore disce, quae postmodum doceas, & inter bonos semper meliores sectare.

Secundo, Vtrum per solum supplicium mortis Martyres sint consecuti statum perfectionis. Tertio, Vtrum plus faciat ad perfectionis statum Martyrium, quam Religionis votum. Quarto, Vtrum semper sit perfectionis opus, qd homo mortis periculo se exponat.

Q9 a ARTI.

ARTICVLVS I.

UTRUM MARTYRIUM POSUERIT Martyres in perfectionis statu.

De Martyrij materia pro hac tota quaestione facilius intelligi. vide S. Thomam 2. 2. q. 124. Canonistas in c. Vide quantum. 1. q. 1. Syluestrum, & alios summissas verbo: Martyrium. S. Thom. quodlib. 4. q. 10. ar. 19. & 20.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd Martyriū non posuerit Martyres in perfectionis statu. Quia multi coniugati, & Layci pœnam Martyrij sustinuerunt in primitiua Ecclesia; nec tamen tales dicuntur fuisse in statu perfectionis: cum matrimonium non cadat sub consilio, & non sit opus supererogationis.

2 Præterea: Nullum inuoluntarium est opus virtutis, & per consequens non ponit hominem in perfectionis statu: sed innocentes Martyres fuerunt, & inuoluntariè passi sunt. cum tunc non haberet vsum liberi arbitrij.

3 Præterea: Homo non ponitur in perfectionis statu nisi per illa, quæ sunt consilij, & supererogationis; sed quilibet tenetur ex præcepto mortem subire pro confessione nominis Christi, iuxta illud Matth. 10: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.

In contrarium est Augustin. in libro de sancta virginitate, ubi Martyrium, & virginitatē ponit esse opera perfectionis, & supererogationis.

RESOLVTIO.

Martyres per Martyrium in statu perfectionis positi fuerunt propter perseuerantiam, propter victoriam obentionem, & charitatis perfectionem, cum in Martyrio maxima reluctatio inueniatur.

Respondendo, dicendum, quod tanto aliquod opus est maioris perfectionis, quanto maiorem relictionem habet contra bona præsentia. Vnde dicit Gregor. 3 2. Mor. quod nihil est humanæ menti angustius, quam voluntates proprias frangere, & nihil laetius, quam nullis proprijs voluntatibus reluctari. Sicut ergo nihil magis appetitur, & diligitur, quam vita; eo, quod viuere viuētibus est esse; sic nulla reluctatio potest esse maior, quam contra appetitum viuendi, quæ quidem reluctatio quatuor modis in Martyribus perfecta est. Primo, propter eius terminationem. Tunc enim terminata est prædicta reluctatio, quando pro Christo mortui sunt, præsentem vitam dimittendo, & æternam acquirendo. Vnde terminatio perseuerationis, de qua Christus dixit. Matth. 10: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit; in eis completa est. Super quo verbo dicit Hieronym. quod non incho-

Tomo 5.

Arist. 2. de anima text. com. 37.

In Matth. cap. 10.

Episse, sed perfecisse perfectionis est opus, quia non inchoantibus, sed perseuerantibus præmium tribuitur. Secundo propter victoriæ obentionem. Martyrium enim est tale opus, quod tunc perficitur, quādo proprium suppositum delittuitur. Vnde dicit Aug. De vera Religione, cap. 47. Quod qui in aduersis proficit, & mortis pericula fortiter aggreditur (quod Martyres noscuntur fecisse) vincit, quando vinci videtur. Tertio, propter charitatis perfectionem. Dicit enim Aug. super illo verbo: Maiorem dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. quod hoc Martyres ardenti dilectione fecerunt: ideo ad mensam Christi non sic eos commemoramus: quemadmodum alios, ut pro eis oremus, sed magis, ut eorum vestigijs inhæreamus.

Quarto, propter specialis præmij cōsecrationem. Singulare enim præmium non datur, nisi singulari perfectionis operi, Martyribus autem singulare præmiū Deus largitur, sicut dicit glossa super illo verbo 2. Timot. 2. Qui certat in agone, nō coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Vnde dicendum est, qd Martyriū Martyres posuit in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod Layci, vel coniugati non dicuntur esse in perfectionis statu propter Martyrium, quāmediū habent ipsum in animi præparatione, cum hoc sit in præceptum, & de necessitate salutis: sed tunc ponuntur in perfectionis statu, quando ipsum Martyrium recipiunt in operis executione, cum hoc requiratur ardentem charitatem, & sit supererogationis opus.

Ad secundum est dicendum, qd Innocentes verè Martyres Christi fuerunt: non quidem propter vsum liberi arbitrij accelerationem, ut quidam dicere voluerunt: sed propter eorum sanguinis pro Christo effusionem, vicem baptismati gerentis. Vnde sicut pueris baptizatis per gratiā baptismalem passio Christi operatur ad meritum, sic meritum Christi operatum est in eis ad palmam Martyrij.

Ad tertium est dicendum, quod sicut continentia est consilij, & supererogationis opus: & tamen in casu potest esse præceptum, puta cū aliquis cogitur seruare continentiam propter absentiam, vel infirmitatem vxoris, ut dicit Aug. de adult. coniugijs c. 19. Sic opus Martyrij, & subire pœnam pro confessione nominis Christi est in præceptum, quātum ad animi præparationem: sed quātum ad operis executionem non est in præceptum, sed supererogationis, nisi in aliquo casu, cum incumberet defensio fidei. Aliud est enim Christum, & fidem Catholicam non negare, quod est de necessitate salutis: & aliud est Martyriū voluntariè subire, & ad Martyrium suscipiendū sponte se offerre: quia hoc perfectionis est. Vnde dicit Chryso. super illo verbo Matth. 16. Si quis vult post me venire; qd Saluator non coactiuum fecit sermonem. Non enim dixit: Siue uolueritis, siue nolueritis, oportet vos pati pro me: sed, si quis vult.

Tomo 1.

Tract. 84. In Ioan.

Tomo 6.

Homil. 66. in Matth.

ARTI.

ARTICVLVS II.

UTRUM PER MORTIS SUPPLICIUM Martyres sint positi in statu perfectionis.

B. Thomas lib. 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 3. quæst. 2. Et 1. 2. q. 124. art. 4.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum per mortis supplicium Martyres sint positi in statu perfectionis. Nam de beato Martino scribitur, qd si gladius persecutionis animam eius non abstulit, palmam tamen martyrij non amisit. Et de beata Virgine dicit Hierony. in sermone de Assumptione, dolorem dominicæ passionis eius animam pertransisse, vscribitur de ea Luca 2. Absque ergo mortis supplicio potest quis poni in statu perfectionis Martyriū.

2 Præterea: Scribitur 21. di. cap. Nunc autem, qd Marcellus ꝑ Papa verus Christi martyr fuit. & tamē gladio mortuus non est: sed in carcere vitam suam finiuit, ut notatur ibi in glossa.

3 Præterea: Hæretici patiuntur pœnam mortis, quandoque pro Christo, & tamen non ponuntur in statu perfectionis Martyrum. Immo magis in statu damnationis.

In contrarium est. quia Martyr idē est, quod testis. quamdiu autem homini remanet vita, non testificatur opere, quod ore profitetur. Ad perfectam ergo testificationem requiritur, qd aliquis mortem sustineat propter Christum.

RESOLVTIO.

Mortis supplicium cum propria voluntatis abdicatione, mortis violenta illatione, & iusta causâ terminatione Martyres in statu perfectionis posuisse, dicas licet.

Respondendo, dicendum, quod secundum Chryso. ꝑ exponentem illud verbum Matth. 16. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Tria sunt, quæ dicuntur in ly, abnegat semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. vult enim, qd ad perfectam rationem Martyrij tria requiruntur. Primum est, propriæ voluntatis, & propriæ vitæ abdicatione, qd homo seipsum abneget. Nam qui negat alium, puta fratrem, vel famulum vel quemcumque patientem, & si flagellatum eum viderit, & quæcumque patientem nō assistit, non adiuuat, sed quasi ignoret: ex hoc Martyr non dicitur proprie, quantumcumque compatitur. sed Saluator, ut dicit, ita vult corpora nostra propria nos ignorare, vel corpori nostro non ignoscere: ut si, & flagellauerint, vel quodcumque aliud fecerint, corpori non parcamus. Secundum est, mortis non naturalis, sed violentæ, & opprobriose illatio.

Non enim mors quæcumque facit Martyrem, sed talis mors, quæ violenter inferatur. & quanto magis op probriosa, tanto magis perfectius est opus martyrij. Vnde dicit Chryso. ꝑ Ne estimes qd vsque ad verbera tantū, & contumelias oporteat hominē abnegare seipsum; ostēdit vsque nō ad quantū abnegare sit necessarium. quia vsque nō ad mortē naturalē, sed violentam: & non qualitercumque violentam, sed exprobrabilissimam, puta mortē crucis Christi, qui dicit: Et tollat crucem suam. Tertium est, iustæ causæ terminatio, quando addit: & sequatur me. Non enim mors qualitercumque recepta facit Martyrem, nisi recipiatur pro Christo, & pro defensione fidei Christianæ. Multi enim Philosophi multas pœnas, & cruciatus sustinuerunt: non propter Christum: sed ut mortificatis passionibus carnalibus liberius Philosophiæ vacarent. Vnde dicit Hieronymus in libro 2. contra Iouinianum, qd Plato academicam villam elegerit ab vrbe procul non solum desertam, sed & pestilentem, ut cura, & assiduitate morborum libidinis imperus frangerentur. Quosdam, ut ait, legimus effodisse sibi oculos, ut per eorum visum à contemplatione philosophiæ remouerentur. Tria itaque ad perfectam rationem martyrij requiruntur: Propriæ vitæ voluntatis abdicatione: Mortis violenta illatio: Et iustæ causæ terminatio.

† Hom. 16. in Matth.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, qd illæ auctoritates, quæ loquuntur de martyrio Virginis gloriosæ, vel Martini, seu aliorum, intelligendæ sunt de Martyrio non propriè sumpto, quantum ad operis executionem: sed vel quantum ad animorum præparationem, vel quantum ad præmiorum consecutionem. dato enim, qd Abraham nō fuerit minoris meriti existens in matrimonio suo, quàm Ioan. in virginitate; nō tamen sequitur propter hoc, qd Abraham fuerit virgo. Sic dato, qd Ioan. non fuit passus pœnam mortis, sicut Petrus; non tamen fuit inæqualis meriti: Vnde dicit Augustinus, ꝑ quod nō fuit impar meritum in Petro, qui passus est: & in Ioanne, qui passus non est.

Ad secundum est dicendum, qd idem est mortē recipere, & talia pati, ad quæ immediate sequitur mors. Marcellus ergo verus Christi Martyr fuit. quia quamuis non fuerit mortuus gladio, sic tamen fuit in carcere reclusus, & retentus, quod ex hoc secuta est mors.

Ad tertium est dicendum, quod quamuis hæretici dicant se pati pro Christo, non tamen patiuntur secundum eius doctrinam in eius Ecclesia prædicatam, & approbatam. Quisquis enim extra Ecclesiam patitur; pati potest: sed Martyr fieri non potest. Vnde hæretici possunt pro Christo pati, sed non martyres fieri, ut Grego. dicit lib. 18. Mor. c. 14. De eis enim dicit Apostolus ad Rom. 10. Zelum quidem habent, sed non secundum scientiam.

† De bono conu. c. 21.

† De bono conu. c. 21.

ARTICVLVS III.

UTRUM PLUS FACIAT
ad perfectionis statum Martyrium,
quam Religionis votum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod non plus faciat ad perfectionis statum Martyrium, quam Religionis votum. Maioris enim perfectionis est, animam ponere pro Christo per votum obedientie, quam proprium corpus: quod fit per Martyrium. sed per votum obedientie Religiosus homo tradit animam in perpetuam seruitutem pro Christo. Ergo magis facit ad perfectionis statum, quam Martyrium.

2 Præterea: Perfectius est bonum commune, quam proprium: sed per votum obedientie in Religione homo mancipatur seruitio multorum. per Martyrium vero homo sibi ipsi prodest. Magis ergo facit religionis votum ad perfectionis statum.

3 Præterea: Maius vinculum non tollitur per minus: sed votum vltimatum, in quo attenditur opus Martyrii, tollitur per Religionis votum. Plus ergo facit ad Religionis statum votum Religionis, quam martyrium.

IN CONTRARIUM est. quia finis perfectior est his, quæ sunt ad finem: sed Martyrium est finis omnium votorum. Sicut enim mors est finis omnium terribilium: sic vita est finis omnium desiderabilium. quia pellem pro pelle, & cuncta, quæ homo habet, dat pro anima sua, & pro corporali sua vita saluanda, ut scribitur Iob 2.

RESOLVTIO.

Martyrium vota Religionis excedit in statu perfectionis. Complectitur enim quadruplex sacrificium, hoc est, rerum exteriorum, corporis, voluntatis, & vitæ.

Tomo 10.
† De plu.
Mar. sex. 1.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug.† in quodam sermone de Martyribus: Nulli tantum impendunt, quantum qui seipsum impendunt. Martyres autem seipsum in sacrificium Christo obtulerunt. secundum ergo præminentiam sacrificiorum potest accipi præmentia perfectionum. Offerunt autem Deo, quantum ad præsens, quadruplex sacrificium. Primo de exterioribus rebus: quando homines temporales propter Deum pauperibus elargitur secundum illud ad Hebr. vltimo: Beneficentiam autem, & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Secundo de proprio corpore per vitiorum mortificationem. ut quando aliquis carnem suam crucifigit cum vitijs, & concupiscentijs. De quo sacrificio dicit Apostolus ad Rom. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam Deo placentem. Tertio de corde, & de propria voluntate. ut cum quis totum spiritum, & totam voluntatem offert Deo in propriam seruitutem. De quo scribitur

E in Psal. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet. Quarto de propria vita. ut cum quis totum seipsum tradit in mortem, vitam temporalem contemnendo pro Christo. & hoc sacrificium est maioris perfectionis, quam omnia alia. quia nullus plus impendit, quam qui seipsum impendit, secundum August. Vnde hoc beneficium victis à victoribus præstatur (sicut dicit) ut vitæ parentes conferuent seruituti subiectos. Quia ergo in primis tribus sacrificijs consistunt tria vota Religionis: Paupertatis, quantum ad primum: Castitatis, quantum ad secundum: Obedientie, quantum ad tertium. Quanto istud sacrificium quantum excedit illa tria, tanto Martyrium vota Religionis excedit in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod votum obedientie in hoc consistit, ut eius perfectio sit usque ad mortem. Vnde sic profiteretur quilibet Religiosus obedire usque ad mortem. Martyrium ergo perfecte complectitur illud, quod est vltimum complementum voti obedientie: ex quo in morte recepta pro Christo terminatur, modo, quo dicitur de Christo, qui fuit caput Martyrum. Philippen. 2. Factus est obediens usque ad mortem.

AD secundum est dicendum, quod Martyrium opus commune est, non minus, quam quodcumque opus virtuosum in Ecclesia. Vincit enim (ut dicit Grego.) Ecclesia in morte Martyrum, & proficit. Vincit enim Tyrānos, & milites suos facit constantes.

AD tertium est dicendum, quod per votum vltimatum quis attendit Martyrium in animi præparatione: quod est de necessitate salutis, cui ille labor iniungitur in penitentiam ad remissionem peccatorum. Votum autem Religionis est de his, quæ sunt consilij, & supererogationis, quæ excedunt omnem alium penitentie laborem: Vnde merito tale votum per introitum Religionis tollitur, vel commutatur in illud, quod est maioris perfectionis opus.

ARTICVLVS III.

UTRUM SEMPER SIT PERFECTIONIS OPUS, UT HOMO PROPTER CHRISTUM MORTIS PERICULO SE EXPONAT.

B. Thomas 2. 2. q. 64. art. 5. Et lib. 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 3. quæst. 2.

VQUARTUM sic proceditur. Videtur enim, quod non semper sit perfectionis opus, ut homo propter Christum mortis periculo se exponat. quia nullus debet dare causam alicui, quod eum interficiat. quia tunc efficitur homicida sui ipsius. Sed qui mortis periculo se exponit dat causam interfectionis eius.

Præte-

Tomo 5.

2 Præterea: Quod non licet facere causa euitationis peccati, non licet facere ex quacunque alia causa. Sed Augustinus primo de ciuitate Dei, cap. 26. Inculpat qualdam feminas, quæ volentes fugere illos, qui volebant earum pudicitiam violare, in rapturam, & necaturum fluium se proiecerunt.

Tomo 5.

3 Præterea: Non licet alicui facere contra præceptum Dei, sed in illo præcepto: Non occides, prohibetur, ne homo occidat seipsum, ut dicit August. 1. de ciuit. cap. 17. Non licet ergo ex quacunque causa, quod homo mortis articulo se exponat.

IN CONTRARIUM est: quia in hoc ponitur fuisse summa perfectio Martyrum, quod se mortis periculis tradiderunt propter Christum.

RESOLVTIO.

Siquis propter Gregis, vel Populi liberationem, fidei, vel iuramenti obseruationem, Reipublicæ defensionem, veritatis, ac iustitiæ testificationem Spiritus sancti consilio ductus morti se exponit, non nisi status perfectionem, laudem, & meritum adipisci potest.

RESPONDEO, dicendum, quod inconsulte, & regulariter semper homo non tenetur se mortis periculo exponere: sed in aliquibus casibus laudabile est, & opus virtutis, ut quis se mortis periculo exponat. Sunt autem, quantum ad præsens, quatuor casus, in quibus Scriptura laudat, quod homo exponat se mortis periculo. Primo, propter Gregis, vel populi liberationem. Secundo, propter fidei, vel iuramenti obseruationem. Tertio, propter Reipublicæ defensionem. Quarto, propter veritatis, & iustitiæ testificationem. Exemplum primi de David 1. Paralip. 21. Nonne ego sum, qui iussi, ut numeraretur populus? Ego sum qui peccavi: iste Grex quid commertur? Vertatur obsecro manus tua in me, & in domum Patris mei, & populus iste non percutiatur. Exemplum secundi ponit August. de ciuit. Dei. lib. 1. cap. 15. De Marco Regulo Imperatore Romanorum, qui detentus in carcere in Carthagine, missus Romam pro impetranda pace, præstito iuramento de reuerfione, quam cum non impetrasset, propter iuramentum, quod

Tomo 4.
Valer. Max.
lib. 2. c. 4. 1

A de reuertendo fecerat, absque vlla dilatione ad hostes remeavit: & ab eis occisus est. Exemplum tertij ponit similiter Augustinus de Romanis ex sententia Caritonis 5. de ciuit. Dei. cap. 12. Romanos ideo victores fuisse, & Monarchiam tenuisse in toto orbe: quia Reipublicæ fuerant defensores, iustitiæ amatores, veritatis cōsultores, bonorum promotores, & nullius libidinis, atque cupiditatis secutores, pro quibus, (ut dicebat) moderni habebant luxuriam, atque auaritiam, Reipublicæ egestatem, & priuati boni opulentiam: laudabant diuitias, sequebantur inertiam, & inter bonos, & malos discrimen nullum. Exemplum quarti ponit Chrysoft. Marci 6. de Ioanne Baptista, qui non inducebatur ad negandum Christum, sed solum ad negandam hanc veritatem, quod liceret Herodi habere uxorem fratris sui: quam cum negare nolisset, incarceratus est, & capite truncatus.

Tomo 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod nullus debet dare causam, vel occasionem iniuste agendi: si tamen alius iniuste agat, debet moderatè tolerare. Ex quolibet autem istorum casuum supradictorum non datur alicui causa iniuste agendi: quia veritas doctrinæ, æquitas iustitiæ, & sanctitas vitæ, tempore, & loco non sunt omittenda propter scandalum passuum. Vnde si aliquis ex his scandalizatur, & mortis penam infligit alicui, non est ipse causa suæ interfectionis, sed iniquitas occidentis.

AD secundum est dicendum, quod illæ Mulieres, & quæcumque aliæ personæ si interficerent seipsum, & hoc non facerent consilio Spiritus sancti, in cuius potestate est vita, & mors hominis: culpam homicidij non effugiunt, etiam pro euitanda quacunque corruptione: quia non imputatur culpa immunditiæ sine voluntaria complacentia.

AD tertium est dicendum, quod illud præceptum est, ne homo occidat hominem, & per consequens, quod non occidat seipsum. Sed si ab alio occidatur iniuste agente; si patienter toleratur, ad meritum, non ad culpam sibi imputatur.

QVAEST. XCV. QVOMODO
APOSTOLORVM PERFECTIO OBSER-

uata fuerit in Confessoribus.

VLTERIVS considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Confessoribus. Circa quod quaeruntur Quatuor. Primo, Vtrum sola charitas posuerit Confessores in perfectionis statu. Secundo, Vtrum magis amor amicitie, quam concupiscentie fecerit in Confessoribus statum perfectionis.

D Tertio, Vtrum plus posuerit in perfectionis statu Confessores corporis continentia, quam temporalium carentia.

Quarto, Vtrum magis per humilitatem, quam per aliam virtutem Confessores consecuti sint statum perfectionis.

ARTI

ARTICVLVS I.

UTRUM PER SOLAM charitatem Confessores sint positi in perfectionis statu.

S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 1.

Primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd per solam charitatem Confessores non sint positi in perfectionis statu. Quia diligere Deum, & proximum est in preceptum, & de necessitate salutis, Matthæi 19. Sed talia non ponunt hominem in perfectionis statu: cum status perfectio requirat illa, quæ sunt consilij, & supererogationis opera.

2. Præterea: Status perfectio acquiritur cum voto: sed non in omnibus Confessoribus fuit obligatio voti: quia non omnes fuerunt Religiosi, per quos votum emittitur de his, quæ sunt perfectionis opera.

3. Præterea: Perfectio dilectionis Confessorum fuit in constanti confessione nominis Christi: sed hæc præcipitur omnibus, tamquam necessaria ad salutem, ad Romanos 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. Non ergo per hoc Confessores fuerunt positi in perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est. quia Ecclesia non colit festiuitates aliquorum, qui non fuerint in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Confessores per modum perfectum diligendi Deum, & Proximum, hoc est, per amorem extensiuum, intensiuum, & recognitiuum positi fuerunt in statu perfectionis.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Dionysius 4. capitulo de diuinis nominibus: Diuinus amor est exaltatus faciens, non permittens sui ipsorum esse amatores, sed amatorum. In tali autem impetu diuini amoris triplex perfectio inuenitur secundum triplicem gradum repertum in ipso.

Vnus gradus est in diuino amore, vel in amore proximi propter Deum extensiuus. Secundus intensiuus. Et tertius recognitiuus. Extensiuus quidem tres gradus habet. Vnus est, quo diliguntur beneficii. Secundus, quo diliguntur consanguinei, & domestici. Tertius, quo diliguntur inimici: & iste solus amor perfectorum est. Vnde Matthæi 5. Statim cum Saluator dixit: Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos; tamquam in hoc perfectum modum diligendi esse demonstraret, subdidit: Estote ergo perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est.

Intensiuus vero similiter tres gradus habet. Vnus, quo temporalia contemnantur pro Christo, & pro amore eius proximis largiantur. Secundus est, quo

corpus proprium vigilijs, abstinentijs, & alijs operibus maceratur, & pro vtilitate proximorum laboribus, & languoribus exponitur. Tertius est, quo vita præsens pro Christi morte exponitur, & pro salute proximorum, cum necesse fuerit, modo, quo dicitur 1. Ioan. 3. In hoc cognoscimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere: in quo consistit summa dilectionis perfectio: quia ultra hunc gradum dilectio intendi non potest, iuxta illud Ioannis 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, qui animam suam ponat quis pro amicis suis.

Recognitiuus vero eodem modo tres habet gradus. Vnus est, quo recognoscitur beneficium creationis. Secundus est, quo recognoscitur beneficium redemptionis. Tertius est, quo non solum recognoscitur: immo summo ardore appetitur beneficium glorificationis, in quo quis cupiat dissolui, & esse cum Christo: quod ad perfectam dilectionem spectat. Dicit enim Augustinus in libro de catechizandis rudibus, nullam esse maiorem causam, quare vel inchoetur, vel augeatur amor, quam cum amari se homo agnoscit, qui nondum amabat. Quia ergo Christus prius dilexit nos, nulla maior potuit esse ad amorem eius inuitatio, quam præuenire amando: & nimis est durus animus, qui dilectionem, & si non vult impendere, nolit rependere. In omnibus autem ipsis gradibus in Confessoribus fuit perfecta dilectio. Ideo dicendum, qd per modum perfectum diligendi Deum, & Proximum fuerunt positi in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd sicut dicit Augustinus super Ioannem. Caritas non statim, cum nascitur, mox perfecta est: immo prius nascitur, deinde nutritur, ultimo perficitur. Cum vero perfecta fuerit, dicit: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Perficitur autem caritas per opera consilij, & supererogationis. Ideo per hanc Confessores fuerunt in perfectionis statu.

AD SECUNDUM est dicendum, qd sicut dictum fuit supra, votum emittitur mente: impletur vero exterius per illa quæ sunt supererogationis opera. quamuis enim Confessores non fuerint omnes Religiosi, quantum ad susceptionem habitus, & aliorum, quæ sunt quedam accidentalia Religionis; Religiosi tamen censendi sunt quantum ad impletionem eorum, quæ faciunt essentialiter ad perfectionis statum.

AD TERTIUM est dicendum, quod confessio nominis Christi in casu, ubi aliquid subtraheretur honori fidei Christianæ; & ubi inhædes contra Christianos insultarent, vel ubi homo cogereretur negare fidem, est de necessitate salutis. Sed publice confiteri, & voluntarie, & sponte se offerre ad constituendum coram hæreticis, & inimicis fidei, quæ sancti Confessores fecerunt; supererogationis, & perfectionis est opus.

Phil. 1.

Tomo 4. cap. 4.

Epist. 1. tract. 5. Tomo 4. Phil. 1.

+ S. Tho. 2. 2. q. 3. art. 2.

ARTICVLVS II.

UTRUM AMOR CONCUPISCENTIE magis, quam amor amicitie posuerit Confessores in perfectionis statu.

B. Thomas 1. 2. q. 30. art. 1. & seq. & 2. 2. q. 25. art. 1. 5. & vlt.

Secundum sic proceditur. Videtur enim, qd amor concupiscentie magis, quam amicitie posuerit confessorum in perfectionis statu. Maior enim est dilectio Dei, quam proximi, vel quam cuiusque rei create, sed Deus diligitur à nobis amore concupiscentie. Stultum enim esset dicere, qd quis diligit Deum, ut ei velit bonum. sed magis, ut ipsum bonum omni boni volumus nobis. Et iste est amor concupiscentie: non amicitie. Perfectior ergo fuit in Confessoribus amor concupiscentie, quam amicitie.

2. Præterea: Maxima dilectio pensatur ex maximis bonis. Sed maxima bona sunt virtutes, & bona spiritualia, quæ diliguntur à nobis amore concupiscentie: cum ipsa optemus nobis, & proximis. Perfectior est ergo dilectio concupiscentie, quam amicitie.

3. Præterea: Perfectio consistit in relinquendo omnia temporalia, & sequendo Christum. Mat. 19. Sed ista diliguntur amore concupiscentie, non amicitie.

4. Præterea: Illud diligitur amore concupiscentie quod diligitur in ordine ad aliud. Sed homo diligitur in ordine ad aliud, & non secundum se. Dicit enim Augustinus super illo verbo ad Philemonem: Ita frater ego te fruor in Domino, qd si non addidisset in Domino, & te fruor tantum dixisset, quod tantum in eo constituisset spem suæ beatitudinis, quod non est faciendum nisi in illa Trinitate, puta in summo, & incommutabili bono. Perfectior ergo modo pertinet ad statum perfectum amor concupiscentie magis, quam amicitie.

IN CONTRARIUM est, quia propter vnumquodque tale, & illud magis, sed propter amorem amicitie intenditur amor concupiscentie. Ergo iste perfectior, & maior.

RESOLVTIO.

Confessores propter amicitiam amorem magis, quam concupiscentiam positi sunt in perfectionis statu. illa enim dilectio hanc excedit in amoris terminatione, & diuina bonitatis communicatione.

RESPONDEO, dicendum, qd motus dilectionis in duo tendit. Primo in eum, cui aliquis vult aliquod bonum. Secundo, in illud bonum, quod ei optat. Prima dilectio vocatur amor amicitie. Secunda vero amor concupiscentie. Excedit autem prima dilectio secundam, quantum ad præsens, in tribus:

Primo, in amoris terminatione. Secundo in diuina præcepti obseruatione. Tertio, in diuina bonitatis communicatione. Si quis enim diligit aliquem, qd ei vult bonum: quamuis vtrumque diligit, & illum cui vult bonum, & ipsum bonum, quod sibi optat, bonum optatum per accidens dicitur amari, & non per se. Stultum enim esset dicere, qd intentio amantis per se terminaretur ad illud, cuius destructionem appetit. Siquis autem optaratiui cibum, & bonum potum, quamuis tale bonum diligit in quantum venit in usum illius, cui vult illud bonum: ille tamen bonus cibus, vel bonus potus non potest per se amari, cum eius usus sit eius destructio. Intentio ergo amantis per se terminatur ad illud, cui vult bonum: & iste est amor amicitie, qui excedit amorem illum concupiscentie in amoris terminatione.

Secundo, excedit in diuini præcepti obseruatione. Cum enim præcipitur nobis, ut diligamus proximos nostros sicut nos ipsos, non sic accipitur talis modus diligendi, ut ipsos proximos diligamus in quantum in nostrum usum venire possunt: quia sic non diligeremus eos, sicut nos ipsos, sicut non diligimus equum, vel mulum, qui in nostrum usum veniunt: sed magis diligimus nos, quibus talia optamus, ut ex eis consequamur vtile, vel delectabile. Intelligitur ergo modus diligendi proximos, sicut nos ipsos, ut eis velimus fidem, charitatem, & æternam felicitatem, quæ nobis volumus, & alia temporalia bona, quibus ad illa perueniamus, sicut nobis illa optamus, ut ad illa perueniamus, modo, quo dicebat Apostolus: Non querens quod mihi vtile est, sed quod multis, ut salui fiant. Et iste est amor amicitie, non concupiscentie. Tertio excedit in diuina bonitatis communicatione. Modus enim diligendi, quo diligimus proximum, deriuatus est à dilectione Dei, qua ipse diligit nos. sed ipse Deus diligit nos dilectione amicitie: quia vult nobis bonum, & communicat nobis sua bona. Igitur & noster modus diligendi in hoc perfectus est, ut proximos nostros diligamus, quia eius volumus bona, dilectione amicitie. Magis ergo amor amicitie, quam concupiscentie Confessores constituit in statu perfectionis, cum iste sit perfectior illo.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd Deum diligere, ut ei velimus bonum, potest intelligi dupliciter. Primo, ut ei velimus bonum per sui consecutionem, ut consequatur aliquod bonum, quo ipse caret, & sic planum est, qd nullum bonum possumus Deo optare, cum sit bonum infinitum, quod nec augeri, nec minui potest. Secundo, qd velimus ei bonum per sui communicationem, qd sic ei volumus bonum: Dicit enim Dionysius, qd amor mouet Deum, & non permittit eum manere sine germine: sed mouet eum ad communicandum sua bona.

AD SECUNDUM est dicendum, quod charitas, & bona spiritualia sunt maxima bona formaliter, quibus homo perficitur in vita spirituali: sed substantialiter, & finaliter terminatiue non diliguntur, nisi propter nos, & proximos nostros, quibus illa optamus.

1. Cor. 10.

De di. nom. c. 4.

Ad tertium est dicendum, quod temporalia, & quaecumque alia, quae possunt venire in nostrum usum, non possumus diligere dilectione amicitiae, ut ibi terminetur dilectio. sed diligimus ea tamquam instrumenta, quibus nos, vel proximi nostri possunt virtuose agere, & opera supererogationis exercere: ad cultum diuinum ipsa ordinando, vel pauperibus erogando.

Ad quartum est dicendum, quod hominem diligere propter se, & non in ordine ad aliud, potest intelligi dupliciter. Primo participatiue, & sic ipse homo per se diligitur: & est illud, cui per se volumus bonum. Est enim ipse particeps immediate diuinæ beatitudinis. Secundo, terminatiue, & sic planum est, quod non est finale bonum, in quo terminatiue nostram spem debeamus ponere. secundum quem modum loquitur Apostolus in verbo allegato.

ARTICVLVS III.

UTRUM PLUS POSUERIT Confessores in perfectionis statu temporalium carentia, quam corporis continentia.

Quatenus hic agitur de virtute continentiae, videatur omnino B. Thomas 2. 2. q. 155. art. 1. & sequenti.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod plus posuerit Confessores in perfectionis statu temporalium carentia, quam corporis continentia. Dicit enim Apostolus 1. Timoth. 6. quod radix omnium malorum est cupiditas. Carentia ergo temporalium, & carentia cupiditatis tamquam carentia omnium malorum, magis facit ad perfectionis statum, quam aliquid aliud.

2. Praeterea: Perfectio status sumitur ex his, quae tenent se ex parte animae. sed continentia, cum sit circa sexuum diuersificationem, & corporum diuersam complexionem, magis se tenet ex parte corporis. & per consequens non poterit facere ad perfectionis statum.

3. Praeterea: Quod magis reddit hominem aptum ad perfectionis opera, magis facit ad perfectionis statum. sed hoc videtur esse sobrietas. Scribitur enim auctoritate Hieronymi 35. di. c. Ecclesiae: An non confusio, & ignominia est, Iesum Crucifixum Magistrum, pauperem, atque esurientem, fartis praedicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumetiaque ora proferre? Si in loco Apostolorum sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem, & abstinentiam amplectamur.

In contrarium est, quod scribitur Ecclesiast. 26: Omnis ponderatio non est condigna continentis animae.

RESOLVTIO.

Confessores propter corporis continentiam magis,

quam temporalium carentiam positi sunt in statu perfectionis. continentia enim propter maius exemplum, maius dominium, maius auxilium, & propter maius praelium vincendum, temporalium carentiam excedit.

Respondetur, dicendum, quod continentia caeteris alijs virtutibus magis facit ad perfectionis statum consequendum, & conseruandum, quantum ad praesens, propter quatuor. Primo, propter maius exemplum. Secundo, propter maius dominium. Tertio, propter maius auxilium. Quarto propter vincendum maius praelium. Sunt enim existentes in statu perfectionis, lucentes in medio praeuae, & peruersae nationis per sanctitatis exemplum. quasi luminaria mundi, verbum vitae continentes. ad Philippen. 2. Nihil autem est, quod magis vitam sanctorum virorum habeat denigrare, ne proximis lucis exempla monstrant, sicut corporis incontinentia. Unde dicit Hieronymus in quadam Epistola de vita Clericorum, quod cum testimonium oporteat habere bonum ab his, qui foris sunt, cum a te feminarum genus non amputatur, das reprehendendi te locum, & ipse te morsibus detrahentium tradidisti. Et Augustinus super illo verbo Apostoli: Spectaculum facti sumus mundo, dicit, quod sic vitam nostram, & famam nostram custodire debemus: ut non erubescant de detractoribus laudatores. Propter maius dominium: per temporalium enim carentiam dominamur alijs extrinsecis a nobis, sed per corporis continentiam dominamur nobis ipsis: & quamuis magne virtutis sit, ut homo sit victor omnium aliorum mundanorum; longe tamen maioris virtutis est, quod homo sit victor sui ipsius. quia parum est, ut dixit ille sanctus Constantinus, barbaras nationes vicisse, si homo a seipso vincatur: eo quod illas vincere virtus est populorum: sed vincere peccata in seipso est virtus morum. Propter maius auxilium: de nulla enim alia virtute sic dictum est, sicut scribitur Sapientiae 8. esse de ipsa continentia dictum: Non possum esse continens, nisi Deus det. Et hoc ipsum est sapientiae scire, cuius hoc est donum, quae verba exponens Aug. 10. Confess. c. 29. dicit: Iubes nobis domine continentiam: da ergo quod iubes, & iube quod vis. Et propter vincendum maius praelium: Nam contra alia vitia possumus bellare secundum nos ipsos totos: sed ad seruandam continentiam oportet nos bellare contra nos ipsos, ut spiritus vincat carnem: ut non quaecumque illa vult, faciat. Quamuis ergo omnes virtutes fecerint ad perfectionem Confessorum; plus tamen omnibus alijs continentia posuit, & tenuit eos in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod concupiscentia, quae est radix omnium malorum: vitium est generale communiter sumptum pro omni inordinato amore cuiuscumque rei, ut dicit August. XI. super Gen. c. 15. secundum quem modum ipsa concupiscentia carnis prohibetur nomine cupiditatis.

Ad secundum est dicendum, quod corporis continentia consistit in diuersificatione sexuum instrumentaliter

taliter, & materialiter. sed effectiue, & imperatiue quantum ad rationem meriti, vel demeriti non consistit nisi in voluntate: cuius conatus quanto maior est in resistendo alicui vitio informata charitate; tanto magis habet rationem meriti, & perfectionis.

Ad tertium est dicendum, quod seruantes continentiam necessario seruant sobrietatem, & abstinentiam. Unde dicitur in distinctione supradicta: Ecclesiae Principes, qui delicijs affluunt, inter epulas, atque lasciuas, pudicitiam seruare se credunt, Propheticus sermo describit, quod eijciendi sunt de spaciolis domibus, lautisque conuiujs, & multo labore conquisitis epulis: & si vis scire, quod eijciendi sint propter malas cogitationes, & opera sua, Euangelium lege: In tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.

Dist. 95. c. Ecclesiae.

Math. 22.

ARTICVLVS III. UTRUM CONFESSORES PER humilitatem consecuti sint perfectionis statum.

B. Thomas 2. 2. q. 161. art. 5. & vlt.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod per humilitatem Confessores non sint consecuti perfectionis statum. Quia quod est imperfectorum, non facit ad statum perfectionis. sed humilitas videtur esse imperfectorum; cum Deo, qui est perfectissimus, non conueniat humiliari, nec alicui subijci.

2. Praeterea: Iustitia est praclarissima virtutum, & communissima. Magis ergo posuit Confessores in perfectionis statu iustitia, quam humilitas.

3. Praeterea: Status perfectionis est supremus in Ecclesia, qui semper praesupponitur esse cum charitate. sed non est iustum, quod homo existens in charitate subijciat se peccatoribus. Non ergo semper humilitas facit ad statum perfectionis.

In contrarium est, quod scribitur Philippen. 2. In humilitate superiores sibi inuicem arbitantes. Super quo verbo dicit glossa, quod ideo Apostolus ad humilitatem specialiter inuitat, quia hoc sentire videtur, quod in Christo fuit. Sed quicquid fuit in Christo, fuit in Sanctis disciplina morum, & perfectionum.

RESOLVTIO.

Confessores per humilitatem, statum perfectionis consecuti fuerunt. humilitas enim omnes virtutes morales excedit propter singulare documentum a Christo datum: propter singulare de accusatore Diabolo supplicium: propter singulare operis virtuosi contrarium: & propter singulare praemium.

Respondetur, dicendum, quod inter omnes virtutes morales humilitas plus facit ad perfectionis statum fundatiue, & conseruatiue propter quatuor. Primo, propter singulare Magisterium. de nulla enim virtute tam singulare documentum dedit Magister veritatis, sicut de humilitate. Dicit enim Augustinus super illo verbo Matth. XI. Discite a me, quia mitis sum; & humilis corde. Discite (inquam) a me: non mundum fabricare, non in ipso mundo miracula facere. sed quia mitis sum, & humilis corde. Nam si magnus es, & si vis magna fabricam celsitudinis construere: de fundamento prius cogita humilitatis: & quanto magis vis aedificium supraponere; tanto altius humilitatis fundamentum construe. Secundo, propter singulare de accusatore supplicium. Diabolus enim, qui est accusator, humani generis die, ac nocte, Apoca. 2. propter nullam aliam virtutem perdit in homine suam iurisdictionem, ut dicit Augustinus, nisi propter humilitatem. Non propter ieiunium, quia cibum ipse non capit. Non propter castitatem, quia feminam non cognoscit. Nec propter orationis vigiliam, quia ipse numquam dormit: Nec propter dationem pecuniae, quia numquam pecuniam in bursam ponit: Solum autem propter humilitatem, quam videt hominem seruare in terris, quam ipse in caelo seruare contempsit. Tertio propter singulare operis virtuosi contrarium. nam contrarium humilitatis est superbia, quae singulariter sic destruit omnia opera virtuosa, ut etiam bonis operibus insidietur, ut pereant. Unde Augustinus scribens ad comitem Bonifacium dicit: Singulariter tibi cauenda est superbia: quia diabolus superbia tumidus sic ait: In caelum conscendam, & ero similis altissimo. Christus benignitate humilis dicit: Formam serui accipiam, & habitu ero, ut homo. Diabolus per Pharaonem ait: Nescio Dominum, & Israel non dimittam. Christus per humilitatem dicit: Scio eum, & si dixero, nescio eum, ero similis vobis mendax. Diabolus per superbiam dicit: Mea sunt omnia, & ego feci ea. Christus dicit: A meipso non possum facere quicquam, sed est pater, qui manet in me, & ipse facit omnia opera. Quarto, propter singulare praemium. Exponens enim Chrysostr. illud verbum Lucae 18. Omnis, qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur; dicit, quod sicut factus inflatio ab ipsis caelis potest deprimere non cauentem, sic humilitas ab ipso abyso peccatorem hominem, habet sublimare. Hec enim praeparatio Phariseo Publicanum saluauit: Latronem ante Apostolos in Paradisum induxit. Et subdit: Si iuxta magna delicta humilitas posita fuerit: tam facile currit, ut superbia iustitiam trahat. Si vero ibit? Assistet enim ipsi tribunali diuino in medio Angelorum cum multa fiducia. Ideo propter singulare Magisterium, & propter singulare de accusatore supplicium, propter singulare operis virtuosi contrarium, & propter singulare praemium humilitas est singularis virtus inter omnes alias: & ideo singulariter per ipsam Confessores positi sunt in perfectionis statu.

De ver. Domin. ser. 10. Tomo 10.

Notandum de humilitate.

In Regula. Tomo 1.

Isa. 14.

Exo. 5.

Ioan. 8.

Ioan. 5.

Tomo 4. Ho. de perfect. Euan.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Deus secundum naturam diuinam est simpliciter perfectus, in quo aggregatur perfectiones omnium generum. Ideo secundum naturam diuinam non conuenit tibi humilitas: secundum vero naturam assumptam factus est obediens usque ad mortem. Homo vero quamuis secundum suam naturam, statum, vel tempus possit dici perfectus, in comparatione tamen ad Deum semper inuenitur deficiens: ideo respectu eius conuenit ei humiliari, & omnibus propter ipsum.

AD secundum est dicendum, q̄ iustitia illa legalis, quæ est præclarissima virtutum, potest esse maior humilitate ordinatiuè, & obseruatiuè. Ordinatur enim

E & præcipit obseruari omnes actus virtutum. Sed fundatiuè, & cõseruatiuè humilitas excedit iustitiam, & omnes alias.

AD tertium est dicendum, q̄ in quolibet homine potest considerari illud, quod Dei est, & illud, quod hominis est. Quantum ad illud, quod Dei est, in quolibet homine, si sibi exhibetur, humilitas non exhibetur sibi, sed Deo. Quantum vero ad illud, quod hominis est, & si defectus, & peccatum in ipso videatur, semper tamen, secundum Augustinum, debemus in ipso considerare esse aliquod donum, quo nobis superior est, ut non frustra dicat Apostolus: In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantur, quantumcumque donum, quo superiores esse videmur, sit manifestum; & donum, quo nobis alij videntur inferiores, sit occultum.

Phil. 2.

QVAEST. XCVI. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA FVERIT IN VIRGINIBVS.

DEINDE considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in virginibus. Circa quod queruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Virginitas sine voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu.

Secundo, Vtrum Virginitas voto promissa fuerit apud Deum maioris meriti in virginibus, quam sine voto.

Tertio, Vtrum Virgini corruptorem volentem eam corrumpere violenter liceat interficere.

Quarto, Vtrum Virgines, quæ fuerint violenter corruptæ à Barbaris, perdiderint aureolam.

ARTICVLVS I.

UTRUM VIRGINITAS SINE voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu.

S. Tho. 2. 2. q. 152. Et Aegid. Col. Rom. Quodlib. 2. q. 24.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̄ Virginitas sine voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu. Quia quod est opus perfectionis, & supererogationis, ponit in perfectionis statu: sed Virginitas est opus supererogationis, & perfectionis, sicut patet 1. Corint. 7. & Matth. 19.

G 2 Præterea: Nullus diceret, q̄ Virginitas sine voto seruata non præferatur matrimonij statui. Virgines ergo sine voto sunt in perfectiori statu, quam coniugati.

3 Præterea: Apostolus dicit 1. Corinthiorum 7. Qui Virginem tradit nuptui, benè facit: qui verò seruat eam volentem continere, melius facit. Ergo abiq; omni voto Virginitas est melior coniugali copula, & sic pertinet ad perfectionis statum.

IN CONTRARIUM est. Quia Virgo sine voto Virginitatis emisso potest nubere: voto vero obligata non solum nubere: sed velle nubere est sibi damnabile, ut dicit Hierony. Ergo per Virginitatem sine voto non fit perpetua separatio à communi statu coniugatorum.

Et habetur 17. q. 1. cap. Vnclibus.

RESOLVTIO.

Virginitas sine voto seruata non in statu perfectionis, sed in perfectionis opere Virgines posuit. Virginitas enim voto seruata libertatem tollit: sine voto autem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod status perfectionis duo importat. Primo, mutationem, ratione status. non enim est transitus de vno statu ad alium sine aliqua mutatione. Secundo, supererogationem, ratione perfectionis. Non enim quodlibet opus est perfectum, vel ponit hominem in perfectionis via, sed solum quod est consilij & supererogationis: mutatio ergo status de libertate ad seruitutem non fit sine voto: quia si virgo, vel vidua vouet continentiam seruare, priuant se libertate ducendi virum.

rum. Si autem absque voto continentiam seruant, tamen libertate non priuantur. Isto modo accipiendum statum: ut est conditio importans mutationem de seruitute ad libertatem, vel econuerso, solum facit voti promissio, vel priuata, quantum ad Deum, vel solemnizata, quantum ad Ecclesiam. Solemnizatur autem votum per habitus susceptionem, vel subscriptionem, & testium aduocationem. Vnde scribitur 2o. q. 1. c. Vidua. Professionem viduitatis, vel virginitatis faciunt, & habitum Religionis sumunt, quæ castitatem seruare proponunt. perfectio vero acquiritur per consilij, & supererogationis opus. Vnde dicendum, quod virginitas sine voto seruata non potuit virgines in perfectionis statu: sed in perfectionis opere.

Matth. 19.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ virginitas opus consilij, & supererogationis est ponens virgine in perfectionis via, quantum ad opus. sicut abdicatio temporalium posuisset illum adolescentem in perfectionis opere, si sua bona secundum consiliu Saluatoris voluisset pauperibus elargiri: sic tamen non fuisset ille positus in perfectionis statu: nisi Christu fuisset secutus per uotum perpetuè obediencie, astringendo se uoto ad illam temporalium abdicacionem, modo, quo Apostoli fecerunt. Sic virgo, vel vidua seruando continentiam, non ponitur in perfectionis statu, nisi per uoti, perpetuam obligationem.

AD secundum est dicendum, q̄ virgines seruantes continentiam sine voto præferuntur coniugatis in perfectionis opere, sed non in perfectionis statu: Vel in perfectionis actu, sed non in perfectionis potestate. Planum est enim, q̄ virginitas perfectius opus est, quam matrimonium. Ex quo tamè in virginibus non admittitur potestas nubendi, non est ibi excessus status, quantum ad potestatem, sed solum quantum ad actum.

Et per hoc patet responsio ad tertium, quia Apostolus accipit ibi bonum, & melius, quantum ad actum, non quantum ad potestatem.

ARTICVLVS II.

UTRUM VIRGINITAS VOTO promissa fuerit maioris meriti in virginibus, quam sine voto.

B. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. opusculo 17. cap. 12. & opusc. 18. cap. 3.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, q̄ virginitas voto promissa non fuerit maioris meriti in virginibus, quam sine voto, quia virginibus factis clausa est ianua Matth. 25. Sed solemnizare votum videtur pertinere ad factas virgines, cum in hoc requiratur hominum testimonium, & famæ gloria.

2 Præterea: Virginitas Lucie, & Cecilie magni meriti fuit: in tantum, q̄ virginitas in eis fecit Martyrium magis, quam Martyrium virginitatem, ut dicit Ambrosius in libro de virginitate. Sed earum virginitas non fuit voto solemnizata. Ergo ad rationem meriti virginitatis non requiritur, q̄ sit voto seruata.

3 Præterea: Ut opus sit meritorium, requiritur, q̄ sit voluntarium, & secretum. ut (dicente Saluatore) nesciat sinistra, quid faciat dextra. Maioris ergo meriti est, virginitatem seruare sine voto, quam cum voto.

Mar. 6.

IN CONTRARIUM est Augustinus fuisse in psal. 75, per illo verbo Psal. Vouete, & reddite Domino Deo vestro.

RESOLVTIO.

Virginitas voto promissa propter maiorem conatu, maiorem oblationem, & propter firmam obseruationem in virginibus maioris meriti, quam sine voto fuit.

RESPONDEO, dicendum, q̄ vna operatio potest esse magis meritoria, quam alia, propter tria. Primo si fiat cum maiori conatu, & cum ardentiori promissione. Cum enim operatio non sit meritoria, nisi quia voluntaria; quanto plus in operatione est de conatu, & de auiditate voluntatis: tanto magis est meritoria. Ideo namq; dilectio Mariæ magdalenæ multum fuit meritoria, quia multum fuit de conatu, & de auiditate voluntatis. Secundo si fiat cum maiori oblatione. Nam cæteris paribus, plus meretur qui offert Deo duo, quam vnum. Tertio si fiat cum firmiori obseruatione. Secundum enim Augustinum, non inchoasse, sed perfecisse, est opus perfectæ virtutis. Propter ista ergo tria possumus dicere, q̄ virginitas cum voto est magis meritoria, quam sine voto. Primo, quia est cum maiori conatu, & cum ardentiori promissione. Est enim votum promissio spontanea, & voluntaria facta Deo. Igitur virginitas seruata cum voto est promissa, & dedicata Deo cum toto conatu, & libera voluntatis operatione, quia vouere libera operatio est voluntatis. & hinc est, quod qui non sunt sui iuris, vouere non possunt. Secundo, quia est cum maiori oblatione. Nam vouens, & seruans virginitatem duo offert Deo: scilicet voluntatem, & opus. Seruans vero sine voto solum offert vnum, puta opus. Sicut ergo plus meruit Petrus, qui dimisit omnia, & secutus est Christum, quam Socrates Philosophus, qui solum temporalia dimisit. vel alius, qui dimitteret diuitias, & Christum non sequeretur. Sic plus meretur virgo virginitatem seruans cum voto, quam sine voto, quia offert Deo arborem, & fructum. Seruans vero sine voto, solum offert fructum. Tertio, quia sicutum perpetua, & firma obseruatione. Nam seruans virginitatem sine voto, potest resilire à proposito, quando vult; sed vouentibus uirginitatem, & seruantibus ipsam, cum voto non solum nubere, sed velle nubere est damnabile, ut dicit Hieronymus, & ponitur 17. qua. 1. c. Vouentibus.

Votum quid sit.

Vouere qui non possint.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod fatua virgo dicitur illa, vel ille, quae sic desiderat famari, & laudari apud alios, ut testimonium aliorum praefert testimonio Dei, & testimonio conscientiae suae de continentia, vel de quocumque alio bono opere, quod facit. Talis enim non portat oleum secum: quia gaudium boni operis totum habet in testimonio aliorum: non in conscientia sua referendo in Deum. De quibus dicitur Ioan. 12. quod dilexerunt gloriam hominum magis, quam Dei. Unde fatua virgo non nuncupatur, propter voti solemnitatem: Sed magis propter conscientiae, & intentionis vanitatem, cum ipsa virginitas non ordinatur, nec servatur propter finem debitum.

AD secundum est dicendum, quod quamvis votum Luciae, & Ceciliae, & multarum virginum, non fuerit solemnizatum per habitus susceptionem, vel conscriptionem, seu per alia, quae accidentaliter se habent ad votum; fuit tamen voluntate firmatum. Non est enim aliud votum (quod quantum ad Deum habet vim obligandi) nisi mentis conceptio voluntate firmata. Unde dictum est Luciae per Agatham de tali voto conscientiae: Iucundum Deo in tua virginitate habitaculum praeparasti. Et sic intelligendum est de voto Ceciliae, & aliarum virginum.

AD tertium est dicendum, quod Augustinus in triplicem modum dicendi recitat de occultatione boni operis, quae praecipitur, ut nesciat sinistra, quid faciat dextra. Primus est, ut per sinistram intelligatur infidelis, & per dexteram fidelis. Ut sit sensus, quod opus bonum factum per fidelem, debet latere infidelem. Hanc autem modum reprobatur: quia tunc nulla culpa esset de bono opere, velle placere fidelibus, sed solum infidelibus, quod est falsum. Secundus est, ut per sinistram intelligatur inimicus: ita, ut cum quis facit bonum opus, sic debet occultare, ut eius inimicus nesciat. Et hunc similiter reprobatur: quia Christus coram Iudaeis inimicis eius circumstantibus misericorditer sanavit homines. Tertius est, ut per sinistram intelligatur vxor, & per dextram vir: ut quia vxor communiter cupidior est viro in faciendo Eleemosynam. quoniam quando Eleemosynam homo vult facere, vel aliquod bonum opus, debet occultare, ne vxor eius sciat propter domesticam pacem habendam, & hunc modum reprobatur, quia praecipitur de faciendo Eleemosynam, & quodlibet bonum opus datur communiter viro, & vxori. Est ergo modus intelligendi verus, ut per dexteram intelligatur

De sermone Domini in monte. Lib. 2. c. 4. Tomo 4.

recta intentio; quae nunquam debet miseris sinistrae per humanae laudis appetitionem: sed semper referri in Deum per conscientiae terminationem tamquam in finem.

ARTICVLVS III.

UTRUM LICEAT VIRGINI

interficere corruptorem uolentem eam corrumpere uolentem.

B. Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. & lib. 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 2. quae st. 2. ad 2. & 3. & Syluester in summa verbo: Virginitas.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod virgini corruptorem uolentem ipsam uolentem corrumpere liceat interficere. Quia de duobus malis semper minus malum est eligendum, ut scribitur auctoritate Greg. xiii. dist. cap. Nervi testicularum. sed minus malum est committere homicidium, quam uirginitatem perdere: cum uirginitas sit consilij, & supererogationis opus: quod praefertur cuiusque bono, quod sub praecipio ponitur.

2. Praeterea: Licet occidere hominem pro conseruatione vitae corporalis: si simul cum vita uolentis occidere seruari non potest. Ergo multo magis licet hominem occidere pro conseruatione uirginitatis. quia temporalia sunt bona minima: corporalia uero bona media. uirtutes uero, & bona spiritalia sunt bona maxima, ut dicit Aug. 2. libro de libero arbitrio cap. 19.

3. Praeterea: Sicut anima uiuificatur a Deo per dona spiritalia in spiritali uita: sic corpus uiuificatur uita corporali. sed non tenetur quis uitam suam spiritali uita seruanda. Ergo citius debet uirgo perdere uitam sui corruptoris corporalem, quam suam spiritali uita perdere, amittendo uirginitatem.

IN CONTRARIUM est, quia maius malum est homicidium, quam fornicatio. sed pro nullo bono conseruando licet homicidium perpetrare:

RESOLVTIO. Virgini nec se, nec corruptorem uolentem eam corrumpere uolentem interficere licet. Virginitas enim, mentis integritate seruata, auferri non potest: & propter malum euitandum incertum, certum committi non debet.

RESPONDEO, dicendum, quod ista quaestione determinat August. 1. de ciuit. Dei capit. 18. ubi primo assignat rationem, quare non licet pro seruanda pudicitia, nec se, nec alium occidere. Secundo soluit obiectionem possibilem fieri in contrarium. Ratio sua est ista: Supponit enim, quod continentia, & uirginitas consistit in integritate mentis, non carnis, nisi materialiter solum: & pertinet praecipue ad bona animae, quae nobis nolentibus auferri non possunt. Nam si nobis nolentibus posset auferri: iam non esset uirtus animi ipsa pudicitia: nec contineretur inter bona animae, sed bona corporis. Tunc sic arguit:

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod dictum Gregorij intelligitur in eo casu, quando utrumque malum est praesens, & in actu eligendi. Tunc enim minus malum esse eligendum propter uitationem maioris mali, planum est: sed quando unum est praesens, & reliquum futurum; cum illud, quod futurum est, non sit; non sunt facienda mala (secundum Apostoli sententiam ad Rom. 3.) ut eueniant bona, vel uenturum mala, quae nondum sunt.

AD secundum est dicendum, quod quamuis uita naturalis, vel corporalis minus bonum sit, quam uirginitas: non tamen potest uita corporalis seruari solo consensu mentis, sicut ipsa uirginitas, ideo non est similis ratio.

AD tertium est dicendum eodem modo, quod uita spiritalis animae, per donum uirginitatis potest saluari in consensu mentis: etiam in oppresso

guit: Pro illa re, quae sine consensu meo mihi auferri non potest: & quae sine detrimento animae, immo cum magno lucro animae per uolentiam tolli potest, non licet mihi occidere hominem uolentem ipsam auferri: sed talis res est ipsa pudicitia, & uirginitas, uel continentia, quae sine consensu mentis a nobis auferri non potest, & absque omni detrimento animae: immo cum magno lucro animae potest tolli: eo quod cum immunditiae carnalium concupiscentiarum non cedit animus, corpus sanctificatur, quantumcumque uolentem sit oppressum; nec uolentia libidinis alienae potest tollere uirginitatem, uel sanctitatem, quam conseruat perseverantia propriae continentiae. Ergo nec timore amittendi bonum mentis, quod est incertum: nec timore amittendi bonum carnis; quamuis hoc sit certum, licet uirginitas seipsam, uel aliquem alium occidere. Secundo Augustinus, cap. 25. Soluit obiectionem possibilem sibi fieri. Posset enim aliquis sic obijcere: Timendum est, & cauendum, ne libidini hostili subditum corpus illecebrissima uoluptate animi alliciat consentire peccato. proinde non iam propter alienum, sed propter suum peccatum antequam uirgo committat, debet se, uel suum corruptorem occidere. Ad quod respondet Augustinus tripliciter. Primo sic: Si hoc esset licitum, ut propter futurum peccatum uitandum deberet homo se, uel alterum occidere; hortandi essent homines statim cum baptizati sunt, ut seipsos occiderent, quia tunc est tempus cauendi omnia futura peccata, cum sint omnia praeterita deleta. Quod si hoc non licet, nec illud. Secundo sic: Magis est subiectus animus uirginis timens corruptorem Deo, eiusque sapientiae, quam corporis concupiscentiae suae; uel alienae. Ergo magis debet confidere, ne animus eius consentiat libidini carnis suae ex concitatione libidinis alienae, quam diffidere. Tertio sic: Sarius est incertum de futuro adulterium committere, quam certum de praesenti homicidium. Ergo non debemus nunc peccare, ne forte postea peccemus: nec nunc perpetremus homicidium, ne forte postea incidamus in adulterium.

Tomo 1.

Tomo 5.

ARTICVLVS III.

UTRUM VIRGINES CORRUPTAE A BARBARIS PERDIDERINT AUREOLAM.

Videantur doctores Scholastici, lib. 4. sent. dist. 49. & ibi Sotus q. 5. art. 1. & seq. & Tabienis in summa verbo: Aurea.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod uirgines corruptae a Barbaris perdiderint aureolam. Dicit enim Hieronymus: Cum omnia Deus possit: non potest uirginem suscitare post ruinam: ualeat quidem liberare de poena: sed non ualeat coronare corruptam.

2. Praeterea: uirginitas est integritas carnis, dicitur Augustinus in libro de uirginitate: uirginitas est continentia, qua integritas carnis ipsi Creatori animae, & corporis uouetur, & consecratur. Corrupta ergo carne, non erit amplius uirgo: nec in numero uirginum computanda.

3. Praeterea: Augustinus dicit lib. 1. de ciuitate Dei, Idem Deum permisisse uirgines Christianas a Barbaris uolentem deflorari: ne de bono uirginitatis, seu uirginitatis superbirent: & dato, quod de tali bono cor inflatum tunc non haberent, tamen hostilem uolentiam in carne perpeperunt. quia habebant aliquid latentis infirmitatis, quo poterant in superbiae fastum extolli, si hanc humilitatem in uastatione illa euasissent. Videtur ergo, quod uirginitatis coronam amiserunt.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Ambrosius, & ponitur 32. q. 5. cap. Tolerabilius. Tolerabilius est, uirginem castam mentem habere, quam carnem: utrumque bonum est, si licet: si autem non licet, saltem non homini castissimus, sed Deo. Et Lucia dixit Pascasio: Si me inuitam feceris uolati, uirginitas mihi duplicabitur ad coronam.

RESOLVTIO. Virgines a Barbaris corruptae, nullo unquam praeserito consensu aureolam non perdiderunt: si autem post uolentem corruptionem uoluptuosa delectationi assensum praebuissent, eam ratam habentes, irrecuperabiliter aureolam perdiderunt: sed uolentem corruptae non in factam corruptionem, sed in faciendam consenserunt, poenitentes aureolam recuperare possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod Victorianus Presbyter istam quaestione fecit Aug. quid sentiendum esset de uirginibus defloratis a Barbaris. Ad quam

quam

Lib. 1. de Ciuit. Dei.

Epist. 22. ad Eustochium.

Tomo 6. cap. 8.

Tomo 7. cap. 28.

Epist. 122. Tomo 2.

quam sic respondet: Si ipsarum animus nulla con-
sensionis turpitudine fuit maculatus: tota illa libido
facientis fuit culpa: non patientis. Atque omnis illa
voluntatis non pro corruptionis turpitudine, sed pro
passionis vulnere eis deputabitur: quia tantum va-
let in mente integritas, ut illa inuolata, nec in corpore
possit pudicitia violari, cuius membra potuerunt
separari. Si autem sit dubium de ipsarum consensu,
post illam violentam corruptionem, ratam ipsam
habendo, & consentiendo per voluptuosam delecta-
tionem; puto quod aureolam perdiderunt irrecu-
perabiliter: quia consensus in rem illam iam factam
non potest recuperari, nec ex toto de ipso poenitere.
Et dico ex toto: quia bene potuerunt poenitere, quod
ille consensus, vel rati habitio non imputaretur eis
ad aeternam poenam: quantum tamen ad recupera-
tionem aureolae, vel illius praemij accidentalis, quod
debetur virginibus, irrecuperabiliter perdidit. Si
vero sic violenter corruptae postmodum consenserunt
in aliquam corruptionem sciendam, non iam illam iam
factam; potuerunt, ut puto, de illo consensu poeni-
tere, non solum ut aeternam poenam transirent, verum
etiam, ut recuperarent aureolam, & praemium acci-
dentale virginibus debitum: quia rati habitio non in
futurum, sed retrahitur.

† Aureola
quid sit, qd
est gaudium
accidentale
de bono cre-
ato, vel ope-
re bono ex-
terni facto:
& cur sic di-
cta: Vide
Aegid. Col.
Rom. in 2.
sept. par. 2.
d. 40. qd. 1.
ar. 2. pagina
607. col. 1.
& 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Hie-

QVAEST. XCVII. QVOMODO

APOSTOLORVM PERFECTIO OBSER-

uata fuerit in Monachis manibus laborantibus.

Non videndum est, quomodo
Apostolorum perfectio obseruata
est in Monachis manibus laboran-
tibus. Circa quod, queruntur sex.
Primo, Vtrum Monachi manibus
laborantes fuerint in perfectionis
statu.

- Secundo, Vtrum illa, quae acqviserunt Monachi ex la-
bore ipsorum, eis, vel Monasterio fuerint acquisita.
- Tertio, Vtrum licitum fuerit, & sit Monachis aliquod
proprium habere.
- Quarto, Vtrum Monachi viuentes in societate fuerint
in perfectiori statu, quam solitarij.
- Quinto, Vtrum Monachorum vita quanto sit arctior:
tanto fuerit perfectior.
- Sexto, Vtrum Monachis vniuersaliter ex praecepto
esae carniu, fuerit interdictum.

ARTICVLVS I.

UTRUM MONACHI MANIBUS
LABORANTES FUERINT IN PERFECTIOIS STATU.

S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 3. Et ibidem Caietanus.

Ad primum ergo sic proceditur. Vi-
detur enim, qd Monachi ma-
nibus laborantes non fuerint in
perfectionis statu. Quod enim
non est opus consilij, & super-
erogationis, no ponit hominem
in perfectionis statu: sed labora-
re manibus non est opus consilij,
& supererogationis, sed magis iuxta praecipu Apo-
stoli 2. Thessal. ultimo, viderur esse, de dictamine le-
gis naturae: vt qui non laborat, non manducet.

2 Pra-

- 2 Praeterea: Nullum inuoluntarium pertinet ad
perfectionis statum: sed laborem quilibet naturali-
ter respuit, & interdum contra voluntatem assumi-
tur. Ergo non ponit aliquem in perfectionis statu.
- 3 Praeterea: Quod ingerit sollicitudinem, & tem-
poralium curam, non pertinet ad statum perfectio-
nis: sed laborare manibus ingerit menti humanae
sollicitudinem, & temporalium curam. Non ergo
spectat ad statum perfectionis.

psal. 127.

IN CONTRARIUM est Glossa super illo verbo
Psalmi: Labores manuum tuarum: quia manduca-
bis, beatus es, & bene tibi erit, dicit glossa: Beatus
es hic per gratiam, & bene tibi erit in futuro per
gloriam.

RESOLVTIO.

*Monachi manibus laborantes ad peccatum praeca-
uendum, vel mortificandum, vel ad otium fugiendum,
& ad victum acquirendum saltem conseruatiue in
statu perfectionis fuerunt.*

RESPONDEO, dicendum, quod laborem
manuum facere ad perfectionis statum in Mo-
nachis, vel in quibuscunque alijs Religiosis, potest
intelligi dupliciter: Vel ad status perfectionis conse-
rationem: Vel ad ipsius perfectionis status conserua-
tionem. Primo modo planum est, qd status perfe-
ctionis vitae Apostolicae non acquiritur, nisi per tria
vota superius nominata: quia per illa fit mutatio sta-
tus de libertate in perpetuam Christi seruitutem in
his, quae sunt supererogationis opera, secundum
quem modum accipitur status 2. quaest. 6. Cum in
causa capitali, vel status, interpellatum fuerit: no per
procuratores, sed per seiplos appellantes, causam
suam agere oportet. Vnde dicit Augustinus super il-
lo verbo Matthaei 19. Ecce nos reliquimus omnia;
ait: De compunctione cordis procedit abrenun-
ciatio, & contemptus omnium facultatum: de qua
procreatur humilitas, & obedientia. De humilitate
autem generatur mortificatio voluptatum, & de
mortificatione voluptatum extirpantur, atque mar-
cescunt vniuersa vitia. Ex quorum expulsionem, & vir-
tutu pullulationem acquiritur puritas cordis, & Apo-
stolicae charitatis perfectio. Sed secundo modo pla-
num est, quod facit ad perfectionis status conserua-
tionem. ordinatur enim corporalis labor specialiter
ad quatuor.

Primo, ad peccatum praecauendum. Non enim
est inflicus homini labor ad inducendam naturae tri-
stitiam, sed ad expellendam superadditam naturae
malitiam, vt dicit Damascenus.

Secundo, ad peccatum puniendum, vel mortifica-
dum. Dicit enim August. quod non sufficit solum
corporale ieiunium ad acquirendam perfectae casti-
moniae puritatem, nisi praecesserit contritio spiritus,
& oratio, contra hunc immundissimum Spiritum
perseuerans, labor quoque & opus manuum instabi-
les cordis vagationes coercens, ac reuocans.

Tertio, ad otium fugiendum, quod potissime
habet locum in Monachis, vel in Religiosis solita-

rijs. Dicit enim Hieronymus: Certum est, nemi-
nem posse impugnationes solitudinis tolerare, nisi
eum, qui proprijs manibus victum sibi met fuerit
parare contentus.

Quarto, ad victum proprium conquirendu mo-
do, quo fecit Apostolus Act. 20. Ad ea, quae mihi
opus erant, & his, qui mecum sunt, ministrauerunt
manus istae omnia.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendu, qd laborare
manibus ex superioris obediencia, & propter vitio-
rum mortificationem, & malarum tentationum ex-
pulsionem, perfectionis opus est: saltem conseruati-
ue: quia habet hominem in perfectionis statu con-
seruare.

AD secundum est dicendum, qd sicut Ansel. di-
cit in libro de similitudinibus, cap. 81. & seq. Nihil
obest Monacho, quantum ad meritum, cum ordinis
difficultas cogit eum vigilare, laborare, iniurias mul-
tas pati. quia prima voluntas, qua se in Christi serui-
tutem tradidit, omnia illa sibi meritoria fecit.

AD tertium est dicendum, qd non omnis sol-
licitudo repugnat perfectionis statui: sed solum illa,
quae sic terrenis curis inheret, vt euoluat mentem a
Dei amore. Vnde dicit Augustinus super illo verbo:
Nolite solliciti esse, quid manducetis, quod non ista
prohibita sunt Apostolis, vt non procurarent quan-
tum necessitati satis est, vnde honeste viuere potue-
runt; sed ne propter ista Euangelizarent, tamquam
propter finem.

ARTICVLVS II.

UTRUM ILLA, QUAE AC-
QUISERUNT MONACHI EX LABORE IPSORUM,
EIS, VEL MONASTERIO SINT ACQUISITA.

Vide glossam, & ibidem Turrecrem. & Doctores 18.
q. 1. in summa: & Legistas in authentica, ingressi. C. de fa-
crofan. Eccles.

AD secundum sic proceditur. Vi-
detur enim, qd illa, quae acqvisie-
runt Monachi ex labore ipsorum,
eis, & non Monasterio sint ac-
quisita. Homo namque naturali
debito, & ex praeccepto Dei tene-
tur sustentare Parentes. Quan-
tumcumque ergo Monachus sit astrictus Monaste-
rio per ingressum Religionis, & obligationis votum.
quod acquisiuit ex proprio labore, poterit erogare
Parentibus in eorum sustentationem.

2 Praeterea: Quilibet debet suorum domesticoru
curam habere, iuxta illud 1. Tim. 5. Qui suorum, &
maxime domesticorum curam non habet, fide nega-
uit, & est infideli deterior. Sed contingit quandoq;
Monachum apostatate, & vxore capere, & filios
generare. Poterit ergo acquisita bona ex suo labore
vxori, & filijs relinquere, & no assignare Monasterio.

R r 3 Pra-

3 Præterea: Propter inopiam, & paupertatem debitor non absoluitur à debito: nisi forte ad tempus, quàm diu adest impossibilitas reddendi. Ergo multo magis propter paupertatem Monasterij Monachus non absoluitur à debito Parentum, quin possit lucrum sui laboris in Parentum sustentationem conuertere.

IN CONTRARIUM est, quia donum est datio irredibilis: sed Monachi se, & sua donant Monasterio. Ergo quæ acquirunt, non eis, sed Monasterio acquiruntur.

† Authent. ingressi. C. deacr. san. Eccles.

RESOLVTIO.

Monachus quicquid acquirat, Monasterio acquisitum esse, dicas licet.

† Infr. de his, quæ sūt sui, vel alieni iuris: & E. cod. tit.

* al. Paraphernalibus. Paraphernalibus enim dicitur à para. i. iuxta: Et paraphernalibus, quasi iuxta dete. est enim quod datur præter dotem.

RESPONDEO, dicendum, quod personarum quædam plene quo ad omnia sunt sui iuris. sicut homo liber, & paterfamilias, & tales possunt sibi acquirere, & acquisita retinere. Quædam vero plene sunt iuris alieni: ut serui. Et tales nihil eis: sed Dominis eorum possunt acquirere. Quædam vero partim sunt sui iuris: & partim alieni: ut qui sunt de familia: sicut vxor, & liberi. Et tales personæ partim sibi, & partim alijs acquirunt. Vxor enim ex patre naturalibus sibi acquirat? Ex alijs autem saltem viro quo ad administrationem. Similiter filius familias sibi acquirat de castrensi peculio, & quali. de alijs vero acquirat patri. Nunc autem est ita, quod Monachus vel Religiosus totaliter est iuris alieni: tam quo ad seipsum, quam quo ad sua. Quia ut dicitur in Authent. C. de sacrosan. Ecclesia. Ingressi monasteria, se, & sua Deo dedicant. Ideo dicendum, quod Monachi quæcumque acquirunt, vel acquirunt ex laboribus ipsorum, vel quocumque iusto alio titulo, non eis; sed Monasterio sunt acquisita.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod homo tenetur ex præcepto Patribus subuenire, si sibi adest impossibilitas. Vnde ex licentia Abbatis, vel ex aliqua libera administratione potest Parentibus subuenire de suo labore, & de his, quorum administrationem habet, tenetur. Aliter, ex quo de suo non habet, nec adest sibi facultas aliunde acquirendi quod suum sit absoluitur ab executione præcepti per impotentiam.

† Videatur B. Thomas 2. 2. q. 189. art. 6.

AD SECUNDUM est dicendum, quod in tali casu non potest relinquere vxori lucrum sui laboris nec filijs. quia vxor illa non fuit vxor, sed concubina. Vnde erat plene iuris sui, non alieni. & filij non erant in potestate patris: cum non essent de legitimo thoro nati. totum ergo quod acquirunt Apollitæ, tenentur Monasterio, vel Religioni assignare, cuius sunt. Quod autem vxor, vel filij eorum acquisierunt, eis tenentur relinquere.

AD TERTIUM est dicendum, quod non est simile, quia ille, qui manet in sæculo, de paupere potest fieri diues: potest venire ad pinguiorem fortunam: Vnde non absoluitur à redditione debiti simpliciter. sed Monachus per introitum Religionis de cetero, quod

acquirat, Monasterio acquirat, non sibi. Vnde vniuersaliter absoluitur à debito Parentum: nisi de licentia Abbatis, vel de his, quorum administrationem habet, possit eis subuenire.

ARTICVLVS III.

UTRUM LICITUM FUERIT, ET SIT MONACHIS HABERE ALIQUID PROPRIUM.

Canonistæ in. cap. Cum ad Monasterium. Extra de statu Monach. & in cap. Episcopi. 1. 2. q. 1. & B. Thomas 2. 2. q. 186. art. 3. Adde M. Ambrosium Beltr. Venetum de Voto paupertatis.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur enim, quod licitum fuerit, & sit Monachis aliquid proprium habere. Beatus enim Benedictus fuit Pater Monachorum, ut dicit Gregorius. 3. dialogorum. Sed ipse dicit in Regula sua capitulo De proprio: Monachus omnino nihil habeat, nisi quod Abbas dederit, vel concesserit. Ex Abbatis ergo dispensatione Monachus proprium habere potest.

2 Præterea: Non minoris perfectionis sunt Episcopi, quam Monachi. Sed Episcopi proprium habere possunt 1. 2. questione 1. capitulo, Episcopi de rebus proprijs. Ergo multo fortius licitum est Monachis proprium habere.

3 Præterea: Non est dicendum, quod Monachi bonis patrimonialibus priuentur propter Religionis introitum. Sed talia numquam fuerunt Monasterio acquisita. Ergo talia Monachus potest sicut propria retinere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de sta. Mona. capitulo, Cum ad Monasterium. Prohibemus quoque districte in virtute obedientie, sub obtestatione diuini iudicij, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat.

RESOLVTIO.

Monachis non licet ex Abbatis dispensatione proprium habere, quantum ad dominium: sed quantum ad usum, dispensationem, vel administrationem.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqua sunt sub aliquo statu Monachali, per quæ Monachus essentialiter differt à sæculari. Quædam vero sunt accidentalia, per quæ à sæculari Monachus accidentaliter differt. In primis ergo solus Papa potest dispensare, sicut solus ipse in casu necessitatis posset de Monacho facere non Monachum. In alijs vero Abbati relinquatur dispensatio. Constat autem, quod abdicatio proprietatis substantiale est monachatu, cum in hoc Monachus à sæculari differat. Scribitur enim auctoritate Hieron. 1. 2. quæ 1. c. Duo sunt. Duo sunt genera Christianorum: Vnum est diuino officio mancipatum, qui victu, & vestitu contenti nullam

Papæ potestas.

inter se proprietatem debent habere: sed omnia communia. Aliud est, quod possidet ista temporalia. In habendo ergo proprium Abbas cum Monacho dispensare nullatenus potest. Vnde scribitur extra de sta. Mona. capitulo supradicto Nec æstimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum Monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis adeo est annexa regulæ Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit indulgere licentiam. Quod verum est regulariter. Sed catum necessitatis, nec lex diuina, nec humana in dispensatione excludit.

† Cap. cum ad monasterium. Huic dicitur explicatio ne videatur superius q. 49. art. 2. ad 18.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod aliud est habere rei proprietatem, & dominationem. & aliud habere usum, & dispensationem, vel administrationem. Monacho ergo prohibetur habere proprium primo modo. Vnde dicitur extra in illo capitulo: Cum ad Monasterium: Monachus, qui proprietatem aliquam habere fuerit deprehensus, regulari monitione præmissa, de Monasterio expellatur. Sed secundo modo Abbas potest concedere Monacho usum librorum, & aliarum rerum: secundum quem modum intelligitur dictum beati Benedicti.

† Videatur omnino B. Thomas 2. 2. q. 185. art. 6.

AD SECUNDUM est dicendum, quod Episcopi se non obligant voto, ut proprium habere non possint, sicut Monachi. Ideo simul cum perfectione ipsorum potest stare, habere proprium. quia abdicatio proprietatis non facit essentialiter ad perfectionis statum, quamuis aliquo modo sit perfectionis via.

† Authent. ingressi. C. de sacros. Eccles.

AD TERTIUM est dicendum, quod Monachorum patrimonialia Monasterio sunt acquisita post eorum ingressum. cum ingressi Monasterium, se, & sua offerant, sicut supradictum est.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM MONACHI VIVENTES IN SOCIETATE FUERINT IN PERFECTIORI STATU, QUAM SOLITARIJ.

B. Thomas 2. 2. q. 188. art. 8.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur enim, quod Monachi viuentes in societate fuerint in perfectiori statu, quam Solitarij. Status enim perfectio consistit potissime in voto obedientie. Sed Monachi solitarij non viuunt sub obedientia alicuius. Tales enim Anachoritarum dicebantur, qui diuisim in desertis habitabant, ut Hieronymus dicit. Alij autem, qui in societate vivebant, Cænobitarum appellabantur.

† Epist. 22.

2 Præterea: Status est imperfectus, quando periculis est expositus: Sed status solitudinis est periculis tentationum expositus. Dicit enim glossa Genesis 3. quod Diabolus obseruauit horam, qua mulierem so-

litariam inueniret. quia cum viro existente non fuisset ausus eam tentare. Ex qua causa scribitur auctoritate Hieronymi de consecr. dist. 5. c. Numquam, quod Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum abique opere, & labore suscipiant: non tam propter victus necessaria: quam propter animæ salutem: ne vageatur perniciosus cogitationibus.

3 Præterea: Status perfectio completur ex societate Christi cum homine. Sed scribitur Matth. 18. Vbi fuerunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Maioris ergo perfectionis est Monachorum vita socialis, quam solitaria.

IN CONTRARIUM est de beato Benedicto, & Antonio: qui fuerunt Monachorum Patres, qui vitam solitariam magis, quam socialem elegerunt. Vnde Augustinus in libro de opere Monachorum, illos Monachos sanctiores esse dicit, qui à conspectu hominum separati, nulli ad se præbent accessum.

RESOLVTIO.

Monachi in solitudine viuentes, mundum, & sæculi tumultum, cuiusque voluptates fugientes in perfectiori statu, quam in societate degentes ponuntur.

RESPONDEO dicendum, quod vel loquimur de perfectionis statu, vel de perfectionis opere. Vtroque autem modo solitaria vita maiorem perfectionem requirit, quam socialis. Socialis namque vita est status volentium perfici ad instructionem in intellectu, per monitionem in affectu, & per correctionem in effectu, cum contingit à perfectionis via deuiare. Sed solitaria vita est perfectiorum, & talium, qui nullo istorum indigeant. Solitarij enim aliorum confortia spernentes, & ciuilitate, & socialiter non conuersantes: necessario (ut Philosophus dicit) vel sunt vt bestie, vel sunt homine meliores. Vnde non solum secundum Sanctorum, immo secundum Philosophorum dogmata solitarij, & virtuose viuere perfectiorum est. Et magis tales debent dici quidam Dij, quam homines: vel tamquam supremi, & perfectissimi homines sunt honorandi, & admirandi. Quanto ergo status perfectiorum excedit statum perficiendorum: tanto solitaria vita Monachorum excedit vitam Monachorum viuentium in societate. Si uero loquamur de perfectionis opere, hoc idem patet. Opus enim solitariæ vitæ est contemplatio: socialis vero est actio. Planum est autem, quod contemplatio præeminet actioni, & est opus magnæ perfectionis propter Christi exemplum imitandum. de quo scribitur Lucæ 6. quod exiit in motem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Propter Christi auxilium impetrandum. Solitudo enim, ubi deest auxilium humanum, locus aptus est ad impetrandum diuinum. quia cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus refugij, ut oculos nostros dirigamus ad Deum, ut scribitur 2. Paral. 20. Et propter tumultum sæculi fugiendum. Deserens enim mundum, & tumultum sæculi, & separans se à iucunditate, & voluptatibus mundi, confortatur à Christo, dicit glossa. Apocalypsis. 12. mulier fugit in solitudine.

Pol. lib. 1. cap. 2.

† Huic dicto idem Aristoteles videtur aduertari 1. Politic. 2. dicens: Eremita non est bonus, neque malus. Sed gloriatur in bonitate, & malitia ciuili. quia non est pars ciuitatis. Vide hanc glossam in 2. lib. sententiarum. Aegid. Col. Rom. par. 2. d. 40. q. 2. art. 3. ad 2. arg.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q. qui sunt perfecti, & traditi Christo in perpetuam seruitutem, habent quidem obedientiam ad Deum in operis executione, quantum verò ad alios, obedientiam habent in animi præparatione. In operatione verò non inquit alijs obedire per instructionem in intellectu, vel monitionem in affectu, vel per correctionem in effectu, cum præsupponantur iam perfecti, & fixum apimum habere in Dei amore. Vnde recitat Gregorius in dialogo de quodam Monacho, qui in catena ferrea pedem fixerat, ne liberum exitum haberet de cella: Cui B. Benedictus scripsit: Si Christi seruus es: non teneat te catena ferrea, sed amor Dei.

Lib. 3. Dial. cap. 16.

1. Cor. 2.

AD secundum est dicendum, q. viuentes vita solitaria, iam sunt exercitati, & probati in periculis tentationum. Non enim tales (dicente Apostolo) ignorant cogitationes Satanae. Vnde ad eos tentandum accedere Diabolus vehementer expauescit: modo, quo inimici multum timent aggredi illos milites, quos sciunt esse exercitatos in bello. Vnde talibus tentatio non est ad periculum: sed ad gaudium, vt scribitur Iacobi 1. Omne gaudium existimate fratres cum in tentationes varias incideritis.

AD tertium est dicendum, quod in solitudine viuenti, & Deum per amorem contemplanti Christus se sociat per mutuam dilectionem: modo, quo proximi ad inuicem sociantur: quia qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. 1. Io. 4. Et per internam locutionem, & refectionem: iuxta illud Osee 2. Ego lactabo eam, & adducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.

ARTICVLVS V.

UTRUM MONACHORUM VITA QUANTO EST ARCTIOR, TANTO SIT PERFECTIOR.

Videatur S. Thomas 2. 2. q. 189. art. 8.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q. Monachorum vita quanto sit arctior: tanto fuerit perfectior. Scribit enim Bernardus in Epistola ad Flauiacenses Monachos: Siquis de vestris ad nos maioris perfectionis gratia, & arctioris vite desiderio conuolauerit: non solum non causamur, si ei in tali studio consulitis: sed multum precamur, vt hoc faciatis: nec offensos nos conquereremur, sed valde esse in hoc adiutos fatebimur. Idem ergo videtur, Monachorum vitam esse arctiorem, & perfectiorem.

Epist. 68.

Præterea: Non indulgetur transitus, nisi de imperfecto ad perfectum: sed conceditur omnibus in re communi, vt ad arctiorem regulam possint transuolare, extra de trans. ad relig. capitulo. Licet. Ergo quanto Monachorum regula, & vita est arctior: tanto perfectior.

Præterea: Profitentibus regulam Beati Augustini conceditur licentia transuolandi ad regulam Beati Benedicti, tamquam ad arctiorem. Ergo tamquam ad perfectiorem: quia propter frugem sanctioris, & perfectioris vite talis licentia indulgetur.

IN CONTRARIUM est. quia perfectio humanae vite consistit in abdicatione temporalium propter Christum: sed hæc perfectio magis viget in Religiosis mendicantibus, quam Monachis. Ergo illorum Religio est perfectior, quamuis sit minus arcta.

RESOLVTIO.

Monachorum vita non quanto arctior, tanto perfectior dici debet. potest enim esse minoris perfectionis, quam minus arcta, vt Christi exemplum, Apostolorum documentum, & presentis Ecclesie experimentum docent.

RESPONDEO, dicendum, q. ista duo simulant, Religionem esse arctiorem, & minoris perfectionis. Quod quantum ad præsens tripliciter ostenditur. Primo, per Christi exemplum. Secundo, per Apostolorum documentum. Tertio, per presentis Ecclesie experimentum. Nulli namque Christiano debet venire in dubium, q. vlla regula, vel Religio arctior esse potest Religione Ioannis Baptistæ: de quo scribitur Matth. 3. q. vestimentum eius erat de pilis camelorum: esca autem eius locustæ, & mel siluestre. Super quo verbo dicit Hieronymus: Mirum erat, in humano corpore tantam asperitatem vite conspiciere. Nec q. aliqua Religio fuit perfectior Religione Christi: Vnde Matt. xj. dixit: Venit Ioannes Baptistæ non manducans, nec bibens: & dixistis, quia demonium habet. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dixistis: Ecce homo vorax, & potator vini, & iustificata est sapientia à filiis suis. Super quo verbo dicit Augustinus, q. sancti Apostoli intellexerunt Regnum Dei non esse in esca, & potu, sed in æquanimitate tolerandi: quos nec copia subleuet, nec deprimat egestas. Religio ergo Christi fuit minus arcta, & maioris perfectionis. Secundo hoc patet per Apostolorum documentum. Tanta enim fuit perfectio vite Apostolicæ, & Ecclesie primitiua: vt, cunctis possessionibus abdicatis, omnia haberet in communi, & pretia possessionum ad pedes Apostolorum ponebantur. A qua perfectione defecerunt posteriores: quia possessiones in communi reseruabant. Expresse enim dicit August. 3. de doctrina Christiana cap. 6. Nullas Ecclesias gentium fecisse, quod tempore Apostolorum factum est: & tamen Monasteria ex gentibus conuersis congregata possessiones in communi seruatiã arctioris vite fuerunt, quam Religio Apostolorum. Dicit enim Hieronymus in Epistola 22. ad Eustochium. De cibo vero, & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid comedisse, luxuria sit. Fuerunt ergo Monachi in primitiua Ecclesia arctioris vite, quam Apostoli, & minoris tamen perfectionis: cum per hoc, quod possessiones in communi seruabant, Augustinus dicit eos à perfectione Apostolorum defecisse.

Tomo 3.

Tertio

ARTICVLVS VI.

UTRUM MONACHIS VNIVERSALITER EX PRÆCEPTO INTERDICTUS SIT ESUS CARNIUM.

S. Thomas quodlib. 1. q. 9. art. 20. & plenissime Turcrem. & alij Canonistæ in cap. Carnem. de consec. dist. 7. Adde Syluestrum in summa verbo: Religio. 7. quaest. 14. Et Vide Armillam Tit. Monachus num. xj. Et Titul. Religio num. 12.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, q. Monachis vniversaliter ex præcepto esus carniū sit interdicitus. Quod enim quis tenetur seruare ex voto: tenetur ex præcepto: Sed Monachi ex voto obligantur ad seruandam regulam Beati Benedicti: in qua continetur, q. Monachi à carnibus abstineant. Ex præcepto ergo esus carniū Monachis interdicitur.

Præterea: Pœna carceris non debetur Monacho, nisi pro transgressione præcepti: sed scribitur de conse. di. 5. capitulo, Si quis Monachus violauerit, & contra sanctionem regulæ, vsumque veterum vesci carnibus præsumperit: sex mensium spatio retrahatur, & pœnitentiæ subiacebit.

Præterea: Si non tenerentur Monachi ex præcepto abstinere a carnibus, nullum scandalum, nec aliqua disceptatio esset de eis magis, quam de alijs Religiosis.

IN CONTRARIUM est: quia quod quis tenetur ex præcepto seruare, non dispensatur cum eo ex quocunque casu: sed cum Monacho dispensatur in esu carniū, & potissimè circa ægrotos.

RESOLVTIO.

Monachus carnem comedens non faceret contra votum, nisi ex contemptu: nec faceret contra præceptum, sed magis contra statutum Regulæ. cum Monacho enim in esu carniū ab Abbate dispensari potest.

RESPONDEO, dicendum, q. aliqui dicunt, Monachos ad aliqua teneri ex voto: vt non habere proprium, continentiam, & obedientiam seruare, & habitum Monachalem portare. Ad aliqua verò propter votum, vt abstinere à carnibus, & omnia seruare, quæ in Regula Beati Benedicti præcipiuntur. Vnde dicunt, Monachum ad Episcopatum promotum vesci carnibus, non licere. Sed durum est, illa, quæ non sunt mala, nisi quia prohibita, sic restringere, vt animæ laqueo peccatorum sæpe capiuntur. Puto ergo aliter esse dicendum. Ex præcepto contento sub voto, Monachis esus carniū non est interdicitus. Quod patet dupliciter. Primo ex modo profitendi. Nam quilibet Monachus, & Religiosus ex voto nõ promittit seruare Regulam: sed vult obedientiam

S. Thom. 2. 2. q. 85. q. 8.

Tertio hoc declaratur per presentis Ecclesie experimentum. Communiter enim tenet Ecclesia Religionem Episcoporum perfectiorem esse omni alia Religione, tam Monachorum, quam aliorum: & tamen experimentum docet, quod quælibet Religio arctioris vite est, quam Religio Episcoporum. Non ergo se concomitantur ista: Religio quanto arctior, tanto perfectior. Potest enim maior perfectio esse cum minori arctitudine, & maior arctitudo cum minori perfectione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q. Bernardus non loquitur de perfectione Religionis simpliciter: sed de perfectione expediente illi Monacho, de quo loquebatur. Sūt enim Monachi, & alij Religiosi in statu perficiendorum, non perfectorum, sicut dicit Dionysius 6. capitulo ecclesiasticæ hierarchiæ: & sunt in via acquirendi perfectionis statum: ad cuius acquisitionem aliqua perfectio instrumentaliter expedit vni, quæ non expedit alteri: vt ad reprimendas passiones arcta vita per abstinentiam, & exercitiū laboris, & vigiliarum expedit molestias ab huiusmodi passionibus: quæ non expedit alteri, qui ex alio exercitio, vel ex diuinæ gratiæ auxilio huiusmodi passiones iam vicisset.

AD secundum est dicendum, quod Ecclesia imitatur Christum spolum eius: qui nulli claudit viam salutis, sed vnicuique concedit viam, quam credit sibi magis expedire ad consequendum suæ perfectionis statum. Arctiorem ergo vitam concedit Religiosis existentibus in latiori, non q. credat Ecclesia tanto religionem esse perfectiorem, quanto arctiorem simpliciter: sed credit arctiorem perfectiorem esse instrumentaliter, & secundum quid respectu illorum, qui per talem arctitudinem dicunt commodius se posse peruenire ad perfectionis statum.

AD tertium est dicendum, quod sicut nulla regula potest esse perfectior regula Apostolorum: sic nulla regula potest esse perfectior Regula Beati Augustini, quæ non aliud essentialiter continet, quam Apostolorum documenta. Profitentibus ergo Regulam Beati Augustini non conceditur licentia transuolandi ad Regulam Beati Benedicti, tamquam ad perfectionem simpliciter: sed tanquam ad exercitiorum, & perfectiorem huic: eo enim ipso, q. arctior est in esu carniū, & in alijs obseruantijs: potest esse instrumentaliter magis via exercitandi se, vt perueniat ad perfectionis statum. Corporalis tamen exercitatio non facit ad perfectionem simpliciter, quia ad modicum vtilis est: Pietas autem ad omnia valet, habens promissionem vite, quæ nunc est, & futura 1. Tim. 4.

dientiam secundum Regulam Benedicti, vel Augustini, aut aliorum: unde ex voto obligantur ad seruanda illa, quae ponuntur in regula, tamquam praecipua, & quae Praelatus secundum tenorem regulae sibi praecipere voluerit. Illa vero, quae non continentur in Regula sub praecipito, sed vel ut monitiones, vel ut consilia, vel ut ordinationes, vel statuta: non cadunt talia directe sub voto. Unde Monachus ipsa praetermittens non facit contra praecipitum. Abstinerem autem a carnibus, non ponitur in regula Beati Benedicti, ut praecipitum, sed magis ut statutum quoddam. Ideo Monachus comedens carnes, puto quod non faciat contra praecipitum, sed contra statutum regulae. Secundo hoc patet ex modo dispensandi. Si enim directe abstinere a carnibus contineretur sub voto Monachalis regulae, & sub praecipito: modo, quo continetur non posse habere proprium, tunc nec Abbas, nec Episcopus posset cum Monacho dispensare in esu carniuum: sicut non possunt dispensare cum eo de non habendo proprium, ut patet extra de statu Monachorum cap. Cum ad Monasterium. quod patet esse falsum. Quia non solum, cum Monachus assumitur ad Episcopatum; immo cum assumitur per Abbatem, vel Episcopum ad regendam Ecclesiam secularem, dispensatur cum eo in esu carniuum: cum

Carniu esus prohibio i Regula B. Benedicti quo intelli gatur.

secundum Augustinum ad quamcumque Ecclesia quisquis venit, eius morem seu uare tenetur, si cuiquam non uult esse scandalum, ut ponitur 12. dist. cap. Illa. Quisquis enim reus praeter euntibus restrictus uirtutur, quam se habent mores eorum, cum quibus uiuit: aut intemperatus est, aut superstitiosus, ut ponitur auctoritate Augusti. 4. i. distinct.

ad Ianuariu Epist. 118 & ponitur i cap. illa. dist. 12.

Cap. Quint. quis rebu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Monachus comedens carnes non faceret contra uotum; nisi faceret ex contemptu inobedientiae: quia obedientiam uouit, & Abbati obedire secundum regulam. AD secundum est dicendum, quod poena illa infligitur Monacho contumaciter, & inobedienter carnes comedenti. AD tertium est dicendum, quod scandalum, & disceptatio pro tanto magis de Monachis, quam de alijs Religiosis fit: quia esus carniuum prohibetur in Regula Benedicti: non autem prohibetur, in regulis aliorum Religiosorum. Proferentibus enim regulam Beati Augustini non prohibetur esus carniuum ex aliquo praecipito, vel statuto regulae: sed ex quibusdam constitutionibus, & ordinationibus ipsorum.

Carniu esus in Regula B. Petri Augusti quo no prohibetur.

QVAEST. XCVIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO seruata fuerit in Monachis contemplationi uacantibus.

DEINDE uidendum est, quomodo perfectio Apostolorum seruata est in Monachis contemplationi uacantibus. Circa quod queruntur Quatuor. Primo, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in perfectionis statu. Secundo, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in statu magis securo, quam alij. Tertio, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in statu magis meritorio. Quarto, Vtrum Monachi uacantes contemplationi, essent in statu magis uili, & necessario.

omnem scientiam, & omnem fidem, ita ut montes transferam: charitatem autem non habeam, nihil sum. Sed contemplatio solum nominat scientiam, non charitatem. Conuenit enim contemplatio homini secundum illud, quod optimum est in ipso, puta secundum intellectum, secundum quod Philosophus dicit. 2. Praeterea: Illud magis facit ad perfectionis statum, quod conuenit magis perfectis: sed uita actiua conuenit Episcopis, quibus conuenit alios perficere. Magis ergo per actiuam uitam, quam per contemplatiuam Monachi sunt positi in perfectionis statu. 3. Praeterea: Perfectiori, & superiori conuenit ordinare inferiores, & imperfectiores: sed actiuus de Ecclesia conuenit ordinare de contemplatiuis. Magis ergo contemplatiua, quam actiua uita conuenit ad perfectionis statum.

Ethic. 10 cap. 7.

ARTICVLVS I.

UTRUM MONACHI INSISTENTES contemplationi sint in perfectionis statu.

De materia huius qonis, uide S. Thom. 2. 2. qd. 188. art. 6. Et Syluestrum in summa uerbo: Religio. 1. q. 4.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Monachi insistentes contemplationi non essent in perfectionis statu. Perfectio namque status non acquiritur sine charitate, iuxta illud 1. Corin. 13. Si habuerit

RESOLVTIO.

Monachi contemplationi insistentes in statu perfectionis fuerunt per uitae huius seculi abdicationem, per accessionem ad Deum in speculatione, & per ipsius Dei affectiuam contemplationem.

R. E.

RESPONDEO, dicendum, quod status perfectio in abnegatione hominis sui ipsius propter Christum consistit. Ad quod, quantum ad praesens, tria requiruntur. Primo, mundialis uitae abdicatione. non est enim aliud seipsum abnegare, nisi proprijs uoluptatibus renunciare: Ut qui superbus erat, fiat humilis. Qui *superstitiosus est, fiat mansuetus. Qui incontinens, fiat castus. Nam si quis ita renunciat omnibus, quae possidet: ut suis non renunciet moribus: iam non est Christi discipulus, sicut dicit Isidorus de summo bono, cap. 18. Secundo requiritur ad Deum per speculationem accessio. Non enim acceditur ad Deum passibus corporis: sed mentis speculationibus. In hoc enim distinguitur uita actiua a contemplatiua: quia actiua uita est innocentia bonorum operum: Contemplatiua uero est speculatio supernorum. Unde illa est communis multorum. Ista uero paucorum, ut Isidorus dicit. Tertio requiritur ipsius Dei per amorem contemplatio. Videtur enim Grego. super Ezechielem Homil. 3. distinguere inter speculationem puram, & contemplationem. Exponens enim illud uerbum Ezechielis 1. Quatuor facies uni, & quatuor pennae alteri; dicit quod facies ad fidei speculationem pertinet: penna uero ad contemplationem. Videtur enim contemplatio importare speculationem, non cuiusque cognitionis: sed talis, quae cum hoc, quod est illuminatiua intellectus: simul est inflammatiua, & accensiuua affectus. Secundum quem modum Augustinus accipit contemplationem 1. de Trinitate capitulo 8. ubi dicit, quod contemplatio, quae nobis promittitur, finis est omnium actionum nostrarum. Et ibidem subdit, quod contemplatio est merces fidei, & per consequens merces purae speculationis tenentis se ex parte intellectus. Ista autem uita, mundialis uitae abdicatione: ad ipsum Deum per speculationem accessio: & ipsius Dei per amorem contemplatio, sic se habent, quod prima duo non faciunt ad perfectionis statum sine tertio: quia primum potest esse superstitiosorum, qui dicunt corpori non esse parcendum ad saturitatem, ut alios gulosos appellent, & de honore aliquo non curandum, ut alios dicant superbos, ut Apostolus dicit Coloss. 2. Ad Deum uero per speculationem accessio, quod erat secundum, potest esse Philosophorum: qui per puram speculationem ad Deum accedentes multas ueritates de ipso tradiderunt. Sed tertium, ipsius Dei per amorem contemplatio, non est nisi Sanctorum, & perfectorum. Unde dicendum, quod Monachi contemplationi insistentes fuerunt in perfectionis statu.

*al. superci tiolus.

Disti Ezechielis ex pocio.

Tomo 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod contemplatio ratione speculationis tenet se ex parte intellectus, cuius formaliter est speculari, & cognoscere: sed ut illa speculatio est a Deo inspirata dono charitatis, quod se tenet ex parte uoluntatis imperatiue, & effectiue, habet ipsam speculationem inflammare: & finaliter habet ipsam terminare: quia omnis cognitio nobis a Deo inspirata terminatur ad amorem, di-

cente Apostolo: Finis praecipit charitas. & talis contemplatio, quae continet speculationem diuino amore inflammata, & ad charitatem Dei, & proximi finaliter terminata, est, quae ponit hominem in perfectionis statu.

1. Tim. 1.

AD secundum est dicendum, quod Episcopis magis conuenit uita contemplatiua, quam actiua, ut Gregorius dicit in Pastoralis, quod Episcopus praecipue in contemplatione debeat esse iusensus: Si interdum tamen aliquod detrimentum patitur contemplationis propter administrationem uitae actiuae ad salutem proximorum, hoc ipsum pertinet ad perfectiorem charitatem, & per consequens magis facit ad perfectionis statum.

2. par. c. 4.

AD tertium est dicendum, quod actiuorum de Ecclesia est ordinare de contemplatiuis, quantum ad illa, quae subseruiunt uitae contemplatiuae: per modum dispositionis prouidendo necessaria. Istud autem non arguit maiorem perfectionem: sed potius subiectionem.

ARTICVLVS II.

UTRUM MONACHI CONTEMPLATIUI fuerint in statu magis securo, quam alij.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Monachi contemplatiui non fuerint in statu magis securo, quam alij. Dicit .n. glossa super illo uerbo Tren. 4. Dispersi sunt lapides sanctuarij, quod chori Monachorum, & uirginum, qui semper debent in conspectu Dei per contemplationem insistere, in capite platearum plantantur. quia, dum ipsi Monachi implicantur temporalibus negocijs; uirginum castitas exponitur illecebris: & lapides sanctuarij disperguntur. Non uidetur ergo esse securo uita contemplatiuorum. 2. Praeterea: Isidorus dicit de summo bono lib. 3. cap. 15. Quod Monachi, qui adhuc temporalem gloriam, aut carnalem affectant concupiscentiam, a contemplatione prohibendi sunt. Sed pauci, vel nulli sunt, qui a mundi gloria, & carnis concupiscentia sint semoti; ergo propter periculum, a contemplatione prohibendi sunt.

Arist. 1. Metaph. cap. 2. circa medium.

3. Praeterea: Scribitur primo Metaph. quod natura humana est multipliciter serua, & multis indiget ad sui perfectionem. Sed uita contemplatiua est destituta auxilijs, & suffragijs aliorum. Ergo est magis periculosa, & minus securo.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de renunc. cap. Nisi cum pridem. Uita contemplatiua, quamuis sit magis securo, non est tamen sic fructuosa, & uilis, sicut actiua.

RESOLVTIO.

Monachi perfecti sunt magis, quam alij in uita contemplatiua securi. Perficiendi non item, sed in uita actiua.

R. E.

RESPONDEO, descendum, q̄ perfectis con-
templatiua vita est magis secura: perficiendis
verò securior videtur esse vita actiua. Primum, quā-
tum ad præsens, tripliciter probatur.

Primo ex parte contemplantis.
Secundo ex parte Dei reuelantis.
Tertio ex parte eius, quod contemplatur.
Dicit enim Damascen. 2. lib. cap. xj. Quod con-
templatio secura, & bona est illis qui non timent ca-
sum, & qui non ex tempore subito ante vitiorū mor-
tificationem in habitum cōtemplationis deuenerūt.
Perfectis ergo, & in diuina contemplatione ambulanti-
bus secura est contemplatio. Imperfectis verò, &
minoribus, & adhuc concupiscentia auidoribus,
vel casum timentibus, vt dicit, non est bona, nec se-
cura.

Secundo hoc patet ex parte Dei reuelantis. Con-
templationem enim Deus non reuelat, vel illa, quæ
sunt perfectionis status, nisi homini iam præparato
montem ascendere. Non enim Deus docuit Moysen,
qualiter tabernaculum fœderis esset construendum,
nisi in monte. Ex quo datur intelligi, vt Ricardus
dicit in lib. de contemplatione, par. 1. cap. 83. Quod
status perfectionem, qui per tabernaculum fœderis
intelligitur, ille iam est adeptus, qui montem ascen-
dit, qui diligenter attendit, qui diutius quærit, qui
randem inuenit, qui ex diuina reuelatione iā cogno-
scit, qualē ædificium sit Deo præparandum, & qui-
bus obsequijs Deum placare oporteat, quod non
conuenit nisi perfectis.

Tertio hoc patet ex parte eius, quod contempla-
tur. Duò enim sunt genera contemplationum, sicut
Ricardus docet in libro de contemplatione, par. 1.
cap. 86. Vnum est supra rationem, sed non præter
rationem: quia quamuis ratio illa patiat: nulla
tamen possunt humana ratione inuestigari, vel con-
uinci. Aliud est supra rationem, & præter rationē,
cui omnis humana ratio contraire videtur, sicut quæ
sunt de Trinitatis vnitate, & de corpore Christi. q̄
idem simul, & semel sit in diuersis locis; & sic est
præter omnem humanam rationem, vt numquam
eis ratio acquiesceret, nisi ad huiusmodi rei certitu-
dinem fides ipsam subleuaret. Vnde contemplatio
taliū secura non conuenit, nisi perfectis: quia, vt
dicit Gregorius lib. 6. Mor. cap. 17. Nonnulli, dum
plus contemplandum, quàm capere possunt, exqui-
runt, vsque ad peruersa dogmata erumpunt; & dū
veritatis Discipuli esse humiliter negligunt, Magistri
errorum fiunt. Perficiendis verò securior est vita
actiua. Vnde dicit Isidorus de summo bono lib. 6.
cap. vt supra. Quod in vita actiua prius per exerci-
tium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia: vt
in illa iam pura mentis acie ad cōtemplandum Deū
quisque pertranseat: quia licet conuersus statim ad
cōtemplationem cōscendere cupiat: ramē ratione
cogitur, vt prius in actiua vita exercitatione versetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM igitur est dicendum, quod
illa glossa intelligitur de illis Monachis, qui non præ-

exercitati per mortificationem vitiorum contempla-
tionem concupiscunt: qui, superuenientibus tenta-
tionibus, retro abeunt, negotijs temporalibus se im-
plicantes. Non est enim (vt illa glossa dicit) vitæ se-
cularis actio, quam nunc non administrant Monachi,
& ministri altaris.

AD secundum est dicendum, quod Isidorus lo-
quitur de Monachis perficiendis, non perfectis. Per-
ficiendis enim, planum est, q̄ vita actiua securior
est per exercitium bonorum operum, & mortifica-
tionem vitiorum. quia vtrumque simul, terrenis curis
parere, & diuinis vacare, complecti non valent,
eo quod duas curas pariter non posse simul inesse
humano pectore sententia Saluatoris testatur dicens:
Non potestis duobus dominis seruire.

AD tertium est dicendum, quod in statu perfe-
ctionis acquirendæ natura humana multipliciter est
serua: quia multis indiget ad prohibendum retra-
ctiua, & ad prouocandum inductiua; sed in statu
perfectionis iam acquisitæ natura humana paucis
contenta est.

ARTICVLVS III.

UTRUM MONACHI INSISTEN-
tes contemplationi sint in statu ma-
gis meritorio.

AD tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, q̄ Monachi insisten-
tes contemplationi nō essent in
statu magis meritorio: Meritum
namque hominis consistit in li-
berare innocentes de manibus
Tyrannorum, in quorum perso-
na dicebat Iob: Conterebam molas iniqui, & de-
bitus illius auferebam prædā. Sed hoc fit magis per
vitam actiuam, quàm contemplatiuam. Dicit enim
Hieronymus in Epist. ad Paulinum, & habetur 2. q.
7. q̄ sancta quippe simplicitas solum sibi prodest, &
quanto plus ædificat Ecclesiam Dei ex vitæ merito:
tanto plus nocet, si contradicentibus non resistit.

Præterea: Magnitudo meriti cōsistit in magni-
tudine conatus: cum vincitur magnum incitamen-
tum peccati: vnde in laudem iusti iuri dicitur Ecce-
lesiastici 31. Qui potuit transgredi, & non est trans-
gressus: facere mala, & non fecit. Sed talis magni-
tudo conatus magis est in vita actiua, quàm in con-
templatiua.

Præterea: Gregorius dicit super Ezechielem, q̄
nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm
zelus animarum. Sed animarū zelus operando quæ-
sunt ad vtilitatem proximorum, magis ostenditur
in vita actiua, quàm contemplatiua. Monachi ergo
exercitantes se in vita actiua fuerunt in statu perfe-
ctionis meriti.

IN CONTRARIVM est Isidorus lib. 3. cap.
17. De summo bono, vbi dicit, q̄ bonum est corpora-
liter remotum esse à mundo: melius autem est
esse remotum voluntate: optimum autē, & perfecti
meriti

meriti est vtroque modo esse remotum, quod pro-
prie contemplatiuorum est.

RESOLVTIO.

Monachi contemplatiui, quia corpore, & mente à
Mundo sunt semoti, sunt in statu magis meritorio. Ex
parte tamen merentis magnitudo meriti in vita acti-
ua est maior: sed quantum ad principium formale in
vita contemplatiua est maior: ex parte vero operis
meritorij vita actiua, & contemplatiua se habent si-
cut excedentia, & excessa.

RESPONDEO, dicendum, quod magnitudo
meriti, quantum ad præsens, ex tribus potest
insurgere. Primo, ex parte merentis. Secundo, ex
parte principij formalis, quo quis meretur. Tertio,
ex parte operis meritorij. Si ergo magnitudo meriti
pensetur ex parte merentis, quādo aliquis in contem-
platione Dei, & in Christi amore tantum creuit, vt
ad tempus cupiat detrimentum pati suæ fruitionis,
propter Christi gloriam ad procurandam proximorū
salutem, modo, quo dicebat Apostolus Roma.
9. Optabam ego esse Anathema à Christo pro fratri-
bus meis. De quo Chrysostr. dicit in libello de laudi-
bus eius, q̄ sicut ferrum in ignem missum non est
aliud, quàm ignis: sic anima Pauli diuina charita-
te succensa non erat aliud, quàm charitas. Talis (pu-
to) magis meretur in vita actiua, salutem proximorum
intendens, quàm in vita contemplatiua contempla-
tioni vacans. Vnde Paulus hoc elegit tamquam ma-
ioris charitatis, & maioris meriti. Electio enim non
est nisi de maiori merito, dicente Apostolo Philipp.
1. Coarctor enim ex duobus desiderium habens dis-
solui, & esse cum Christo, quod mihi multo melius
est: permanere autem in carne necessarium propter
vos, & hoc confidens scio, quia permanebo omnibus
vobis ad profectum vestrum. Super quo verbo dicit
glossa, q̄ elegit Paulus non quod sibi melius erat, sed
quod multis expediebat propter charitatem, quæ su-
pereminet omnibus.

Si vero consideretur principium formale, quo
quis meretur, planum est, q̄ maioris meriti est con-
templatiua vita, quàm actiua. Cum enim principium
formale merendi sit charitas, sicut magis meritorium
est diligere Deum secundū se, quàm diligere proximum:
sic maioris meriti est vita contemplatiua, quæ
directè de suo genere ordinatur ad dilectionē Dei,
quàm actiua, quæ directè ex suo genere ordinatur
ad dilectionem proximi. secundum quem modum
intelligitur illud dictum beati Gregorij 6. Mor. vlti-
mo capitulo: Marthæ cura non reprehenditur: Ma-
riæ vero etiam laudatur. quia magnæ sunt actiua vitæ
merita: sed contemplatiua sunt potiora.

Sed si consideratur opus meritorium, videntur se
habere sicut excedentia, & excessa: quia respectu
meriti accidentaliter, cum tale meritum detur secun-
dum genus maioris operis; maioris meriti potest esse
actiua vita, quàm contemplatiua. sed respectu
meriti essentialiter, quod respondet charitati tam-
quam radici merenti; simpliciter maioris meriti
est contemplatiua vita, quàm actiua.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q̄ illa ma-
gnitudo meriti intelligitur ex parte merentis, quā-
do quis tantum proficit in contemplatione, vt pro-
pter Deum velit intendere salutem proximorum cum
aliquo detrimento suæ contemplationis. Hoc enim
modo planum est, q̄ ad maiorem perfectionem cha-
ritatis pertinet, quàm simpliciter contemplationi
vacare.

AD secundum est dicendum, q̄ magnitudo con-
natus potest esse in vita actiua in vincendo illa, quæ
hominem impediunt, ne perueniat ad cōtemplationis
statum. sed magnitudo conatus, quæ est in vi-
ta contemplatiua, est in diligendo, & amplexando
iam adepta, quæ sunt de contemplationis statu. Vn-
de, & Mariæ Magdalene, per quam vita contempla-
tiua designatur, dictum est Luca 7. q̄ dimissa sunt
ei peccata multa, quoniam dilexit multum. cui au-
tem minus dimittitur minus diligit.

AD tertium est dicendum, q̄ nullum sacrificium
est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum. Et
ideo, q̄ quis offerat Deo animam suam, & aliorum
applicando se, & alios contemplationi, maioris meriti
est, quàm se, & alios applicando actioni; vel quàm;
q̄ bona temporalia Deo offerret.

ARTICVLVS III.

UTRUM MONACHI CON-
templationi vacantes sint in statu ma-
gis vtili, & necessario, quàm alij

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ Monachi con-
templationi vacantes essent in statu
magis vtili, & necessario, quàm
alij. Scribitur enim Ecclesiastes
1. Vidi, q̄ in multa sapientia mul-
ta sit indignatio. & qui apponit
scientiam, apponit dolorem, vel laborem, vt dicit alia
littera. Sed quanto aliquid est magis laboriosum, tan-
to videtur esse magis vtile. Contemplatio ergo diui-
næ sapientiæ tanto est maioris vtilitatis: quanto est
maioris laboris.

Præterea: Gregorius, Hieronymus, Aug. ac mul-
ti alij sancti Monachi magnæ contemplationis fue-
runt. sed quantam vtilitatem isti attulerint Ecclesiæ
Dei, habetur extra de reliq. & ven. san. vbi dicitur, q̄
Prædictorum Doctorū præluca, & salubria docu-
menta totā illustrarunt Ecclesiam, & decorarunt vir-
tutibus, moribus informauerunt, & per ipsos quasi
per illuminosas, ardētēq; lucernas super candelabrum
positas, errorum tenebris profugatis, totius corpus
Ecclesiæ tamquam sidus irradiant matutinum.

Præterea: Sicut homo est magis intellectus, quā
sensus: sic magis viuunt vita spiritali, quàm vita car-
nali. Sed ad vitam spiritalē magis est vtilis vita con-
templatiua, quàm actiua. Scribitur enim sapientiæ 8.
de diuina sapientia, q̄ sobrietatem, & sapientiam do-

Sicut cet,

q̄ f
b
r. f. A
c. d. q. u.

Maria Ma-
gdalena de
signat vitā
contempla-
tiua, lib. 3

q̄ d. x. I
v. 127
1. 2. 3.
1. 2. 3.
1. 2. 3.
1. 2. 3.

1. 2. 3.
1. 2. 3.
1. 2. 3.

† in. 6. cap.
Gloriosus.
lib. 3.

ret, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus.

IN CONTRARIUM est Bern. de consideratione ad Eugenium lib. 5. Vbi ista duo genera: contemplatiuum, & actiuum ad inuicem comparando dicit: Contemplatiuum dulcius est, & felicius; actiuum verò vtilius, & fortius esse constat. Hoc idem habetur extra de renun. ubi dicitur, qd licet vita contemplatiua sit magis suavis: actiua tamen magis est vtilis. Philosophus etiã primo Metaphys. loquens de contemplatione Metaphysica dicit, quòd necessarios, & vtiliores sunt omnes ipsa, dignior vero nulla.

† Cap. nisi eū pridem. Arist. 1. Metaph. c. 2.

RESOLVTIO.

Vita actiua est prior, communior, difficilior, & in Proximorum subuentione vtilior, quam contemplatiua. Hæc tamen excedit ipsam, quia dignior, securior, dulcior, sanctior, ac diuturnior est.

RESPONDEO, dicendum, qd si fiat comparatio vitæ actiue ad contemplatiuam, est quidem generatione prior: cum sit quædam dispositio ad contemplatiuam vitam. Dispositio vero, tempore, & generatione prior est ipso habitu. Administratione vero est communior: plures enim administrant, & insistant vitæ actiue, quam contemplatiue. Executione verò difficilior est: vnde dicit Gregor. 6. Mora. qd Lya, per quam significata est vita actiua, laboriosa dicitur. Et Rachel, quæ designabat vitã contemplatiuam, visum principium appellatur: quia in contemplatione solum principium, quod Deus est, queritur: in operatione autem sub graui necessitate falce laboratur. Sed proximorum subuentione est vtilior: quia quamuis Rachel esset pulchra, erat tamen sterilis. Lya autem quamuis lippa oculis: erat tamen fecunda, & hoc significabat (vt Greg. dicit 6. Mor.) qd licet qui contemplandi otia appetit, plus videat: pauciores tamen Deo filios generat. Cum verò ad laborem se prædicationis dirigit, minus videt, sed amplius parit. Est ergo vita actiua contemplatiua generatione prior, administratione communior, executione difficilior, & proximior, subuentione vtilior.

Lya significat vitam actiua: Rachel verò contemplatiuam.

Vita contemplatiua, & actiua differantia.

Istis tamen prærogatiuis non obstantibus, simpliciter contemplatiua vita præferenda est actiue propter quinque. Primo quidem quia dignior: ipsa enim significatur per dexteram: sicut actiua per sinistram, vt dicit glossa Can. 6. super illo verbo: Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Secundo quia securior: pro mille enim cadentibus in vita contemplatiua, cadunt decem milia in vita actiua, vt dicit glossa Augustini super illo verbo Psal. 90. Cadent à latere tuo mille: & decem. milia à dextris tuis. Tertio, quia dulcior, & iucundior. non enim habet amaritudinem conuersatio eius, nec tædium conuictus ipsius: sed gaudium & lætitiã, vt scribitur Sapientia 8. Quarto, quia sanctior: quamuis enim actiua (vt dicit Gregorius) contemplatiua tempore sit minor: merito tamen, &

sanctitate est maior. Quinto, quia diuturnior. dicit enim Gregorius 6. Mora. quia rectè Mariæ pars numquam auferri dicitur: quia actiue vitæ opera cum corpore transeunt: contemplatiue autem vitæ gaudia melius ex fine conualescunt. Actus enim contemplatiue vitæ inchoari quidem in præsentibus sunt, sed perfici, & compleri minimè, nisi in fine. Quis autem sit noster finis, non aliud nisi peruenire ad regnum, cuius nullus est finis, vt dicit August. in fine libri de Ciuitate Dei, vacabimus & videbimus, & amabimus, & laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Vacabimus enim sine otio, videbimus sine medio, amabimus sine odio, laudabimus sine tædio.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd ille labor, vel dolor, qui insurgit ex sapientia in contemplatione, non est admixtus tristitiæ, sed gaudio. vt enim dicit Gregorius super Ezechielem Homil. 10. Ideo qui apponit scientiam, apponit dolorem. quia cœlestia cognoscentes terrenis curis subdere animi dedignamur: & dum plus sapere incipimus: de his, quæ malè egimus, nobis ipsis irascimur: & sic in multa sapientia multa indignatio. quia quanto plus proficimus in cognitione: tanto nobis indignamur amplius de peruerso opere. Vel qui addit scientiam, addit laborem, vt dicit alia littera, quia quanto magis scire incipimus, quæ sunt cœlestia gaudia: tanto magis, vt errorum nostrorum laqueos possimus euadere, flendo, laboramus.

AD secundum est dicendum, quòd sancti Doctores quamuis Monachi, Pontifices fuerunt multi, & Prælati, qui simul contemplatiui esse debent, & actiui, Moyse legislatoris exemplo, qui nunc ascendebat in montem, vt ibi gloriam Domini cum maiori cerneret libertate: Nunc vero descendebat in castra: vt cum vtilitate necessitatibus populi prouideret. Ideo facilius indulgetur, vt ascendat Monachus ad præsulatum, quam Præsul descendat ad Monachatum.

AD tertium est dicendum, quòd non sic in vita contemplatiua attenditur contemplatio, quin ad vtilitatem aliorum quandoque doctrinæ veritas diffundatur verbo, vel scripto: cum in sapientia occulta, & thesauro abscondito nulla vtilitas sit in vtriusque. Nec in vita actiua sic attenditur operatio, qd ab omni doctrinæ speculatione separetur. Accipitur ergo vtriusque vitæ distinctio respectu finis: quia finis contemplatiue est veritas per se. operatio verò attenditur in ordine ad veritatis contemplationem. Actiue vero finis est operatio per se: veritas verò propter opus intenditur.

Ecc. 30.

Arist. 1. Metaph. text. com. 3.

Potestate Ecclesiastica. QVAEST. XCIX. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA

fuerit in Prædicatoribus Euangelij.

RESOLVTIO.

ALTERIVS considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio observata est in Prædicatoribus Euangelij. Circa quod queruntur quinque. Primo, Vtrum omnes Prædicatorum Euangelij fuerint in perfectionis statu. Secundo, Vtrum prædicatione Euangelij magis fecerit ad perfectionis statum, quam alia pietatis opera. Tertio, Vtrum prædicare Euangelium mendicando fuerit minoris perfectionis, quam viuendo de comuni administratione auditorum. Quarto, Vtrum perfectio Prædicatorum fuerit in conformando se capacitati auditorum. Quinto, Vtrum prædicare Euangelium excommunicatis ex Ecclesiæ mandato fuerit interdictum.

ARTICVLVS I.

UTR. OMNES PRÆDICATORES Euangelij fuerint in perfectionis statu.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd omnes Prædicatorum Euangelij fuerint in perfectionis statu. qui enim à Deo mittuntur, sunt in statu perfectionis: sed veri Prædicatores à Deo mittuntur. Rom. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Ergo omnes tales fuerunt in perfectionis statu. 2 Præterea: Prædicatorum Euangelij fuerunt successores Apostolorum, quibus dictum est Matth. 10. Euntes in mundum vniuersum prædicare Euangelium omni creature: sed Apostoli fuerunt in perfectionis statu. Ergo & eorum successores. 3 Præterea: Dicit Richar. in lib. de Patriarchis: Nescio an Deus possit homini maiorem gratiam conferre, quam vt eius ministerio conuersi homines in melius commutentur. nam hæc est tanto maior, quàm mortuos suscitare; quanto anima melior est corpore. Prædicare ergo Euangelium non est sine perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est. quia illis conuenit Euangelium prædicare, quibus conuenit cura animarum. Sed multis conuenit animarum cura, qui non sunt in perfectionis statu, vt supra dictum fuit. Ergo, &

Prædicatorum Euangelij, vt Episcopi, omnes in statu perfectionis, sed non omnes perfecti fuerunt: Prædicatorum, quibus cura prædicandi est commissa, multi potuerunt esse perfecti, sed non in statu perfectionis: Prædicatorum verò ex diuina reuelationis ministerio, fuerunt perfecti, & in statu perfectionis esse potuerunt, qui ad hoc munus à monachali statu fuerunt vocati.

RESPONDEO, dicendum, qd Euangelium prædicare, quantum ad præsens, potest conuenire aliquibus tribus modis. Primo, ex curæ susceptæ obligationis vinculo. Secundo, ex receptæ iurisdictionis officio. Tertio, ex diuina reuelationis ministerio. Primo modo Euangelium prædicare proprium est Episcoporum, qui ex curæ Pastoralis susceptione voto perpetuo se attingunt, vt eorum subditis subministrēt necessaria ad salutem in prædicationis verbo, sanctitatis exemplo, & temporali subsidio, cui necessitas incumbit. Secundo modo proprium est Presbyterorum, & Archidiaconorum, & aliorum, quibus cura animarum committitur: vel ex communi iurisdictione: vel ex speciali commissione. Tertio modo est proprium Sacerdotum, qui viderunt à Deo specialiter vocatorum, sicut recitat Greg. in Dialog. de Equitio Monacho, & de beato Benedicto. quibus immediate à Deo prædicationis officium fuit commissum propter eorum specialem sanctitatis prærogatiuam. Primi ergo Euangelij Prædicatorum, puta Episcopi, omnes fuerunt in perfectionis statu, sed non omnes perfecti. Secundi verò perfecti quidem multi esse potuerunt: sed non fuerunt in perfectionis statu: ex quo curam illorum, quibus prædicauerunt, cum perpetuo obligationis voto non susceperunt. Sed tertij potuerunt esse in perfectionis statu, & fuerunt perfecti, quia enim de statu Monachali vocati sunt, fuerunt in perfectionis statu: quia vero propter prærogatiuam sanctitatis officium prædicationis fuit eis commissum, fuerunt perfecti.

† Conc. Trid. den. sess. 5. de refor. c. 2. & sessio. 24. d. refo. cap. 4.

† Vide cap. Cum ex inuictio. de hæret.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd illi Prædicatorum mittuntur à Deo, qui mittuntur iustitiam Ecclesiæ. Sicut ergo Ecclesia non omnes mittit cum perpetuo obligationis voto: sic non omnes sunt in perfectionis statu.

AD secundum est dicendum, qd Episcopi non habent

† orq. de m. r. a. o. m.

habent ex prædicationis officio, quod sunt in perfectionis statu, sed magis ex perpetuo obligationis vinculo. astringunt enim se voto perpetuo obedire, & seruire, & verba salutis ministrare illis, quorum curam suscipiunt.

Ad tertium est dicendum, quod Richar. loquitur de perfectionis opere, non de perfectionis statu. Continetur enim donum prædicationis inter dona gratis data, quæ Deus cõfert illis, quos vult esse suos cooperatores in animarum salute.

ARTICVLVS II.

UTR. PRÆDICATIO EUANGELIJ MAGIS FECERIT AD PERFECTIONIS STATUM, QUAM ALIA PIETATIS OPERA.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad perfectionis statum minus fecerit prædicationis Euangelij, quam alia pietatis opera. Illud enim magis facit ad perfectionis statum, cui maior beatitudo promittitur, & de quo maior disceptatio erit in die iudicij: sed talis disceptatio erit de operibus misericordiarum, quorum operatoribus dicitur: Venite benedicti patris mei, ut scribitur Matth. 25.

Præterea: Status perfectio consistit in acceptatione diuina: sed Thobias maxime fuit acceptus Deo ex operibus misericordiarum: unde, narratis operibus misericordiarum, quibus insistebat, dixit sibi Angelus: Thob. 12: Quoniam acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Magis ergo faciunt talia ad perfectionis statum, quam prædicationis.

Præterea: Prædicationis pertinet ad vitam actiuam, ut Greg. dicit 6. Mora. cap. vi. Sed ad vitam actiuam plus faciunt alia opera misericordiarum, quam prædicationis. Ergo plus ad perfectionis statum.

IN CONTRARIUM est: quia maioris perfectionis est alios perficere, quam perfici. sed Prædicatorum est alios perficere. Dicit enim Aug. super illo verbo Matth. 5. Vos estis sal terræ; quod Prædicatorum exemplo instrui, & sapientia doceri ceteri debent.

RESOLVTIO.

Prædicatorum per Euangelij prædicationem magis, quam per quæcumque alia pietatis opera in statu perfectionis fuerunt. Prædicationis enim ipsa vniverso cæui Christiano exhibetur, sed alia pietatis opera, non item.

* al. proximorum.

Respondendo, dicendum, quod illa, quæ impeditur ex charitate proximo propter Christum, sibi Christus reputat esse impedita, iuxta illud Matth. 25. Quod vni ex minimis meis fratribus fecistis mihi fecistis.

Isti autem sunt in triplici gradu. Quidam enim proximis obsequuntur in corporalibus bonis, sicut illi, qui vestiunt nudos, pascunt famelicos, ministrant infirmis: & alia corporalia subsidia propter Christum proximis impendunt. Quidam verò spiritualia bona proximis largiuntur: quæ tamen non excedunt naturæ facultatem: nec sunt ultra humanam conditionem, sicut qui docent ignorantem, & reuocant errantem. De quibus commendatur Iob 4. Ecce docuisti plurimos, & manus lassas roborasti: vacillantes confirmauerunt sermones tui: & genua tremantia confortasti. Sed aliqui sunt, qui spiritualia bona proximis impendunt super naturam existentia, & ad finem supernaturalem inducentia: sicut est doctrina fidei, quæ communicatur tamquam necessaria ad salutem consequendam per distinctam articulorum credulitatem, obseruationem mandatorum, & administrationem Sacramentorum, modo, quo faciebat Apostolus Gala. 3. Qui tribuit vobis spiritum, & operatur virtutes in vobis. Et 1. Thessa. 2. dicit: Cum accepistis à nobis verbum auditus Dei: accepistis illud, non ut verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei. Collatio autem istorum verborum ad singularem quandam perfectionem pertinet supernæ dilectionis: quia per talia homo coniungitur vltimo fini. Unde ad hanc perfectionem ostendendam scribitur Iob 37. Numquid nosti semitas nubium magnas, & perfectas scientias? per nubes autem secundum Greg. lib. 27. Mora. cap. 22. Ibi sancti Prædicatores intelliguntur, quæ quidem nubes semitas subtilissimas, puta prædicationis vias habet, & perfectas scientias, dum de suis meritis se nihil esse sciunt: quia illa, quæ proximis impendunt, supra ipsos existunt. Tanto ergo Prædicatores per Euangelij prædicationem fuerunt magis in perfectionis statu, quam per quæcumque opera alia pietatis: quanto prædicta opera non vni, vel duobus, sed toti multitudini Christianæ fidei exhibuerunt, quod quidem multitudinis bonum perfectius, & diuinius est quocumque bono privato.

Ad Argumenta.

Ad primum est dicendum, quod illa disceptatio operum erat de operibus illis, ad quæ omnes communiter tenentur: sed alia disceptatio erat de multiplicatione talentorum facta per sanctos Prædicatores de his, quæ sunt supererogationis, & perfectionis opera. Unde Greg. exponens illud verbum Matth. 25. Accessit qui duo talenta acceperat, dicit: Hom. 9. quod qui intelligendo, & operando alijs prædicat, quasi duplicatum de negotio lucrum reportat: quia dum vtrique sexui prædicationis impenditur, quasi accepta talenta geminantur.

Ad secundum est dicendum, quod per prædicationem tanto magis quis est acceptus Deo, quam per quæcumque alia opera pietatis: quanto magis per ipsam homo à morte eripitur, & fini æternæ vite coniungitur. Quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore

errore via suæ saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum, ut scribitur Iaco. vlt.

Cap. 17.

Ad tertium est dicendum, quod prædicationis opus vtramque vitam complectitur, & ideo magnæ perfectionis opus existit: Dicit enim Greg. 6. Mora. quod neque perfectus prædicator est qui propter contemplationis studium opera negligit: vel propter operationis instantiam contemplanda postponit.

ARTICVLVS III.

UTR. PRÆDICARE EUANGELIUM MENDICANDO, FUERIT MINORIS PERFECTIONIS, QUAM VIUENDO DE COMMUNI ADMINISTRATIONE AUDITORUM.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod prædicare Euangelium mendicando, fuerit minoris perfectionis, quam viuendo de communi administratione auditorum. Quia si esset maioris perfectionis prædicare Euangelium mendicando, quam viuendo de communi administratione, tunc Episcopi essent minoris perfectionis, quam Religiosi mendicantes, quod non est verum, cum Religiosi ad statum Episcopalem assumantur, tamquam ad perfectiorem.

Mendicus vnde dicitur * al. mente.

Præterea: Mendicus dicitur quasi manu indicans super, eo quod parum habet, quod conuenit dupliciter: Vno modo petendo sicut mendicantes non habentes potestatem accipiendi bona alterius, modo quo Christus, & Apostoli habuerunt. Alio modo indigentiam prætententes, & sic Christus, & Apostoli fuerunt mendici, non quidem mendicando petendo, cum loculos haberent, sed indigentiam ex humilitate prætendendo. Exigebant enim aliena non ex mendicitate, sed ex potestate, maioris ergo perfectionis videtur fuisse exemplo Christi, & Apostolorum euangelium prædicare de communi administratione viuendo, quam mendicando.

* al. mendicantes.

Præterea: Illud minus facit ad perfectionis statum, per quod magis impeditur Euangelij prædicationis, sed per mendicando impeditur prædicationis Euangelij, quia tempore illo, quo mendicatur, subtrahitur Euangelij prædicationis: non sic autem impeditur viuendo de communi administratione.

IN CONTRARIUM est, quia opus supererogationis plus facit ad perfectionis statum, quam opus communis iurisdictionis: sed prædicare Euangelium mendicando opus supererogationis est, sicut opus voluntariæ paupertatis. Ergo hoc facit magis ad perfectionis statum.

RESOLVTIO.

Perfectio maior fuit in ijs, qui inter prædicandum

mendicabant, quam in ijs, qui de communi administratione auditorum uiuebant.

Respondendo, dicendum, quod sicut scribitur Luca 6. Perfectus discipulus est, si fuerit sicut Magister eius. Prædicatores autem Euangelij personam Christi Discipulorum, & Apostolorum statum representant, ideo eorum status perfectio consistit in via, quam Christus prædicando seruauit: & suos Discipulos docuit. Planum est autem, quod mendicando prædicare Euangelium per Christum fuit via persuasiva, & exemplariter demonstrata in se, & in suis Apostolis. In se quidem, quia ipse mendicando Euangelium prædicauit, ut superius fuit ostensum. Dicit enim Apostolus 2. Corint. 8. Scitis gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam, cum diues esset, pro nobis egenus factus est. Glo. in mundo. Et quod perfectionis sit in hoc mundo ipsum imitari: patet per glo. ibidem, quæ dicit: Nemo se contemnat; pauper in cella: diues in conscientia: securior dormit in terra, quam diues in purpura. Ad domum etiam Zachæi intrauit non inuitatus, quod non fuit aliud, quam mendicando petere. In Apostolis vero cum eos ad prædicandum misit, ex quo nihil portandum in via prohibuit: cum illo tempore non possent imperiose communem administrationem petere: quando expulsi de vna ciuitate fugiebant in aliam, necessarium erat eis tunc mendicare. Unde blasphemum est dicere, quod mendicando prædicare euangelium, non fuerit via per Christum primo persuasiva; & in se, & in suis Apostolis primo exemplariter demonstrata. Prædicare vero viuendo de communi administratione fuit via indulta, & infirmitati condescendens concessa: & tamquam iuri naturali consona, multipliciter per eum, & Apostolos probata. Sicut patet Luca 10. & 1. Corint. 9. Unde sicut supererogationis, & maioris perfectionis fuit in Paulo, quando iuri suo cedens prædicauit Euangelium manibus laborando: sic supererogationis, & maioris perfectionis fuit, Euangelium prædicare mendicando, quam de communi administratione viuendo.

† Obserua huc locum, ex quo deducit, qualiter sit intelligendus Auditor supra quæst. 78. art. 3. dum querit, An Christi ostiati mendicauerit.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod non sequitur. Episcopi enim diuitias Ecclesiarum, quas habent, non possident quasi suas, sed tamquam communes dispensant. Unde scribitur 12. q. 1. c. expedit. Expedit facultates Ecclesie possideri, & proprias amore perfectionis contemni, quamuis enim rerum temporalium abdicatio, vel mendicatio instrumentaliter sit maioris perfectionis, & supererogationis via, quam ipsarum possessio (& quantum ad hoc Religiosi mendicantes possent dici esse in perfectiori statu, quam Episcopi,) essentialiter tamen non est hoc ipsa perfectio status: sed magis se, & sua pro utilitate proximorum exponere: & in perpetuam seruitutem pro salute ipsorum se tradere, ultra quam perfectionem diuinæ dilectionis gradus non se extendit. ad quam Episcopi voto se astringunt modo, quo dicit Apostolus 2. Corint. 12. Ego libentissime impendâ

& superimpendar pro animabus vestris.

AD secundum est dicendum, quod nec interpretatio, nec interpretationis conclusio est consona gloriæ, quæ ponitur super illo verbo Psal. Ego autem mendicus sum, & pauper: quæ sic dicit: Mendicus est, qui ab alio petit. pauper vero, qui sibi non sufficit: & utrumque exponit in persona Christi, qui fuit mendicus, ab alijs petendo, & pauper de his, quæ in mundo habuit, sibi non sufficiens.

AD tertium est dicendum, quod maius detrimentum patitur Evangelij prædicatio, viuendo de communi administratione, quàm medicando, sicut experientia docet. illi enim paucis contenti, & à temporalibus liberi sollicitè sacræ Scripturæ expositioni, & Evangelij prædicationi intendunt. Isti autem quasi de vita præsentis securi, & temporalibus occupati, quasi sementem Domini suffocant.

ARTICVLVS III.

UTRUM PERFECTIO PRÆDICATORUM FUERIT IN CONFORMANDO SE CAPACITATI AUDITORUM.

Turrecrinata, & Doctores in cap. oportet. 8. q. 1.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod perfectio Prædicatorum non fuerit in conformando se capacitati auditorum. Prædicator enim non debet se conformare illis, qui à veritate auditum claudunt, & ad falsitates, & fabulas aperiunt. sed multi sunt tales, in quorum persona dicit Apostolus 2. Timo. 4. A veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur.

2 Præterea: Multi scandalizantur de veritate Evangelij. sed secundum Greg. si de veritate scandalum nascitur, facilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. Talibus ergo Prædicator non debet se conformare.

3 Præterea: Philosophus dicit, quod amantibus, odientibus non eadem apparent. Sed multi diligunt, & multi odiunt sacram Scripturam. Non ergo omnibus Prædicator debet se conformare.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 8. q. 1. c. Oportet. oportet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem: ut pro ingenio discernium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.

RESOLVTIO.

Prædicatores vnicuique se conformantes, facilia vulgo, subtilia subtilibus prædicantes perfectionem fuerunt adepti.

RESPONDEO, dicendum, quod Prædicator varius, & multiplex esse debet in sacræ Scripturæ

Phil. 39.

... dicitur ...

Hom. 7. super Ezech.

prædicatione, quantum ad præsens, tripliciter ostenditur. Primo, si consideretur Apostolorum imitatio. Secundo, si consideretur sacræ Scripturæ prouisio. Tertio, si consideretur auditorum dispositio. à nullo enim melius potest disci prædicationis modus, quàm ab ipso, qui dicit de se ipso 1. Timo. 2. Ego in Euangelio Christi positus sum Prædicator, & Apostolus, & quod sibi credendum sit statim subdit: Veritatem dico, & non mentior, Doctor gentium in fide, & veritate. ipse autem (ut Gryso. dicit in libello de laudibus eius) varius, & multiplex fuit in factis, & verbis. quia modo Iudæus, modo gentilis, modo legem obseruans, modo despiciens, modo, pecuniã requirens, modo sibi oblatam respuens. sic enim ipse varius fuit in curatione animarum, sicut medicus varius est in curatione corporum. non sententiã veritatis mutando, nec alter factus ex altero: sed ipse quod erat semper manendo pro causatum opportunitate, illa, quæ dicta sunt, variabat. Secundo hoc ostenditur, si consideretur sacræ Scripturæ prouisio. Sic enim prouisa est sacræ Scriptura, ut dicit August. lib. 1. de Trin. c. 1. quatenus paruulis congruens nullius generis rerum verba vitaret, ex quibus quasi gradatim ad diuina noster intellectus velut contritus assurgeret. verborum enim suorum altitudine superbos irriteret: profunditate attentos terret: veritate magnos pasceret: affabilitate paruos nutiret. Ut idem dicit super Gen. ad litteram. Et totum hoc non facit fastu superbiæ, & ampuloso modo humana scientiæ, sed uerbis apertissimis humillimo loquendi genere se cunctis præbet. Ut idem ait in lib. confess. Tertio istud declaratur, si consideretur auditorum dispositio. non enim vna, eademque exhortatio cunctis congruit: quia nec cunctos par morum qualitas astringit, ut dicit Greg. in Pastor. Sæpe enim quæ alijs obsunt, alijs profunt. Vnde sicut non est in auditoribus eadem dispositio: quia aliqui sunt Clerici: aliqui Laici: aliqui diuites: aliqui pauperes: aliqui masculi: aliquæ femine: aliqui sani: aliqui infirmi: aliqui Prælati: aliqui subditi: sic non est eis eadem prædicatio fienda. Vnicuique ergo Prædicator debet se conformare, facilia vulgo, subtilia subtilibus prædicando, ut dicit Gregor. in 3. parte in Pastor.

Hom. 5.

Tomo 3.

cap. 3. Tomo 3.

lib. 6. c. 5. Tomo 1.

In prolo. 3. part.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod non sic Prædicator debet se conformare auditoribus, ut falsa falsis: & vera veris prædicet. sed veritatis sententia non mutata, illam varijs, & diuersis exemplis debet monstrare secundum capacitatem vniuscuiusque, modo, quo dicebat Apostolus 1. Corinth. 2. Ego autem, cum venissem ad vos, non veni in sublimitate sermonis, aut sapientiæ. & inferius 3. c. Ego non potui vobis loqui, sicut spiritualibus, sed tamquam carnalibus.

AD secundum est dicendum, quod veritas publica, & publicè loquenda, ut est veritas sacræ Scripturæ, non est omittenda propter scandalum vitandum. Sed veritas priuata quandoque, & si non omittenda est,

RESOLVTIO.

Euangelij prædicatio excommunicatis interdicta non est, sed hereticis iustis quidem de causis.

RESPONDEO, dicendum, quod excommunicatio pœna est, quæ Ecclesia infligit suis fidelibus, non ad interitum, sed ad correctionis remedium. Summum autem remedium reducendi hominem ad correctionem est sacræ Scriptura, dicente Apostolo 2. Tim. 3. Omnis Scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum (nescientes) ad arguendum (errantes) ad corrigendum (negligentes) & ad erudiendum (nouitios, & incipientes) immo, non solum sacræ Scriptura, verum etiam Philosophica doctrina morum veritatem tradens: quædoque hominem ad correctionem inducit. Dicit enim Aug. 3. Confes. Perueneram namque tunc temporis in librum cuiusdam Ciceronis, cuius linguam ferè omnes mirantur: peccus non ita. quàmuis liber ille exhortationem Philosophicam contineret: mutauit tamen affectum meum ad ipsum Domine: mutauit preces meas: & vota, ac desideria mea alia fecit: repente viluit mihi omnis vana spes, & immortalitatem sapientiæ concupiscebam æstu cordis incredibili, exurgere iam cœperam, ut ad te Domine redire.

Tomo 1. cap. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod non est simile. per cibum enim spirituales inducitur homo ad correctionem: sed per cibum corporalem frequenter ad deceptionem: iuxta illud 2. Petri 2. Hi sunt delitij affluentes, in conuiujs suis luxuriantes, vobiscum pellicientes animas instabiles.

AD secundum est dicendum, quod illa verba non intelliguntur de excommunicatis, sed de hereticis, quibus fidem non supponentibus, sed argumētis, vel alijs humanis probationibus de ipsa experiri volentibus, sacræ Scripturæ secreta proponenda non sunt, ne propter illa argumenta fidem ipsam derisibilem dicerent. quæ meritum non haberet, si humana ratio sibi præberet experimentum, ut Greg. dicit.

Vide oino S. Tho. 2. 2. q. 10. ar. 7.

AD tertium est dicendum, quod August. introitum Ecclesiæ interdixit excommunicato, ne ibi periret sacramenta. Quod pater per illud, quod subditur: Interdixi, ne oblatio domus tuæ à clericis suscipiatur: communionem tibi interdico, donec pro hoc facto, corde contrito, & humiliato dignum offeras sacrificium Deo.

Hom. 26. super Euzg.

est, tamen interdum tacenda, sicut veritas correctio- nis propter scandalum multitudinis: vel ne homo deterior efficiatur.

AD tertium est dicendum, quod sicut non omnes credunt Euangelio, sic verba Euangelij non omnibus eadem apparent: Prædicator tamen sic debet se capacitati omnium conformare, ut, quantum in se est, per ipsam omnes salui fiant. Sic enim Christus sapienter omnibus prædicabat, quod omnes de ipso mirabantur: non tamen omnes conuertebantur, ut Aug. dicit.

tract. 29. in Ioan. Tomo 9.

ARTICVLVS V.

UTR. PRÆCEPTO ECCLESIAE INTERDICTUM FUERIT PRÆDICARE EUANGELIUM EXCOMMUNICATI.

Felicius, & alij in cap. Responso extra de sentent. excommun.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod prædicare Euangelium excommunicatis præcepto Ecclesiæ fuerit interdictum. Maior enim est cibus spiritualis, quàm corporalis. Sed Apostolus mandat 1. Corin. 5. C

Cum excommunicatis cibum corporalem non esse sumendum. Multo ergo magis cibus spiritualis prædicationis verbi Dei intelligitur esse eis interdictus. 2 Præterea: Dicit Origenes, ut ponitur 43. dist. cap. In mandatis: Solliciti esse debemus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos. sed excommunicati, cum sint ab Ecclesia separati, porci sunt. immortalitatis ergo verba, quæ per margaritas intelliguntur, eis non sunt proponenda.

3 Præterea: Prædicatio Euangelij regulariter fit in Ecclesia, iuxta illud Psal. 67. In Ecclesijs benedicite Dominum. Sed Aug. in Epist. ad Bonif. introitum Ecclesiæ interdixit pro eo, quod hominem de Ecclesia violenter rapuerat: & excommunicationis sententiam incurerat.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de sentent. excom. cap. Responso: Postulas edoceri cum ciues excommunicationis, & interdicti sententia sunt ligati: liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mense apud aliquam Ecclesiam conuocare, quibus prædices verbum Dei. Super quo respondemus, quod sine scrupulo conscientie poteris hoc facere, cum videris expedire.

Epist. 187. Tomo 2.

QVAEST. C. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA

fuerit in Doctoribus, & sacrae Scripturae Expositoribus.

OST haec videndum est, quomodo Apostolorum perfectio observata est in Doctoribus, & sacrae Scripturae Expositoribus.

- Primo, Vtrum dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quam Summorum Pontificum.
Secundo, Vtrum Doctores, & Expositores sacrae Scripturae Episcopis sint praeposendi.
Tertio, Vtrum in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum Regulas debeat imitari.
Quarto, Vtrum solum illorum Doctorum opuscula, qua Ecclesia recipit, sint approbata.
Quinto, Vtrum illorum Doctorum opera, quos Ecclesia canonizat, ex hoc ipso sint per Ecclesiam comprobata.

ARTICVLVS I.

UTRUM DICTA DOCTORUM sint maioris auctoritatis, quam dicta Summorum Pontificum.

De materia huius questionis, vide Doctores, & praeteris Turcrematam in cap. Sancta Romana. 15. diff. & Albertinum tract. de agnoscen. assertion. catholicis, & haeret. q. 15.

- 1. primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quam Summorum Pontificum. Doctores enim inspirati fuerunt Spiritu sancto iuxta illud 2. Petri 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines: sed talis veritas est illa, de qua scribitur 3. Esdrae. 4. veritas manet, & inuascit in aeternum, & uiuit, & obtinet in secula seculorum.
2. Praeterea; Doctrina Doctorum fuit toborata naturali ratione, & auctoritate sacrae Scripturae: tali enim doctrina dicebat August. se velle doceri non solum a senes, immo a quocunque iuvene, sicut patet 24. q. 3. cap. Si habes. Sed Summi Pontifices non possunt contra naturalem rationem, vel auctoritatem sacrae Scripturae. Ergo Doctorum dicta sunt eorum dictis praeferenda.
3. Praeterea: Dicta Doctorum sunt per Ecclesiam

approbata: sed non omnia dicta Summorum Pontificum approbantur. Ergo dicta Doctorum praeferenda sunt.

IN CONTRARIUM est: quia maioris auctoritatis est illorum doctrina, quae potest falsitates, & haereses damnare, quam illorum, quae potest solum talia manifestare: sed talis est doctrina Summorum Pontificum respectu Doctorum. Dicit enim Aug. in Epist. 92. ad Innocen. Papani: Noua haeresis, & nimium perniciofa tentat assurgere inimicorum gratiae Christi: qui nobis etiam dominica orationem impijs disputationibus conantur auferre, ad cuius extirpationem venerabilitas tua instanter, & celeriter prouidere dignetur.

RESOLVTIO.

Scriptura sacra vniuersa, quae est de Christo, tamquam principali subiecto, in dubijs occurrentibus: Primum locum tenet: Secundum Canones Apostolorum: Tertium Decreta Summorum Pontificum: Quartum dicta Sanctorum Doctorum: Quintum dicta omnium virorum illustrium Ecclesiasticorum.

RESPONDEO, dicendum, quod Doctrina Ecclesiae, & Summorum Pontificum est Doctrina Christi, de qua dicit beatus Ioan. 2. canonica: Si quis venit ad vos, & doctrinam Christi non habet, nolite eum recipere in domo, neque aue ei dixeritis. Vnde eiusdem auctoritatis est doctrina Summorum Pontificum, cuius est doctrina Christi: sicut eiusdem auctoritatis est veritas principalis Auctoris, & eius vicem gerentis. Dicit enim Chryl. super illo verbo Lucae 22: Facta est contentio inter Discipulos, quis eorum videretur esse maior; quod illa contentio videtur habuisse motiuum, eo, quod cum Dominus ab hominibus transmigraret, oportebat aliquem eorum fieri aliorum Principem, quasi domini vicem gerentem. iam enim quoddam humanum scandalum conceperant: quod etiam in se occultare non poterant; & timorem cordis non sustinebant in eo, quod viderant Petrum eis praeferrere, & praehonorari. Vnde tam in Euangelijs, quam in actibus Apostolorum legimus Petrum in persona omnium Summorum Pontificum primum locum post Christum tenuisse. In dubijs ergo occurrentibus in Ecclesia primum locum auctoritatis tenet Scriptura noui, & veteris testamenti, quae tota est de Christo tamquam de principali subiecto: Secundum vero, canones Apostolorum, per quos immediatè Christi doctrina est promulgata.

Videatur melchior ca nus lib 2.3. & seq. de locis Theologicis.

mulgara: Tertium, decreta, vel decretales summorum Pontificum. Quartum, dicta Sanctorum Doctorum. Et deinde dicta omnium virorum illustrium Ecclesiasticorum, qui talenta Domini recepta multiplicarunt, & fructum aliquem in Ecclesia fecerunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod illa auctoritas intelligitur de sacris Doctoribus sacri canonis. Vnde di. glo. ibi, quod sicut in potestate Prophetarum non erat semper habere spiritum, futura semper praedicere: ita non erat potestatis eorum, ut quaecumque vellent, dicerent. sed ea sola docebant, quae a spiritu didicerant. & hoc in exemplum posterorum, ne quis ad libitum Scripturas exponeret.

AD secundum est dicendum, quod si dicta Doctorum fundata sunt super naturali ratione, & auctoritate sacrae Scripturae, non praefereuntur dictis Romanorum Pontificum, nisi auctoritate Christi, cui inniuntur, & cui famulantur Scriptura, & natura: quae tamen summi Pontifices possunt interpretari, & eorum interpretationem tota Ecclesia tenetur seruare, quod non contingit de dictis aliquorum Doctorum.

AD tertium est dicendum, quod dicta Doctorum comprobata sunt per summos Pontifices, quae ideo semper probata tenentur, quia pertinent ad expositionem sacrae Scripturae. Dicta autem vnius Pontificis contingit per alium reuocari. quia, ut in pluribus, sunt de actibus hominum, quos sicut contingit multipliciter variari, sic pro caularum, & temporum congruitate contingit ipsa mutari.

Vide cap. non debet. extra de co sanguin. & affini.

ARTICVLVS II.

UTRUM DOCTORES, ET Expositores sacrae Scripturae Episcopis sint praeposendi.

Arist. Eth. cap. 5. circa medium.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Doctores, & Expositores sacrae Scripturae Episcopis sint praeposendi. Honor enim perhibetur scientiae, & virtuti. ut scribitur 1. Eth. Sed Doctores, & Expositores sacrae Scripturae maioris virtutis esse censentur, quam multi Episcopi. Ergo eis praeferenda sunt.
2. Praeterea: Scribitur 1. Corinth. 14. quod maior est, qui propheta, quam qui loquitur linguis. sicut maior fuit Ioseph, qui interpretatus fuit somnium, quam Pharaon, qui vidit, ut glo. ibi dicit. Sed Doctores exponunt, & interpretantur sacram Scripturam. Episcopi autem sunt videntes, & superintendentes: Sunt ergo sicut maiores eis praeferenda.
3. Praeterea: August. dicit in Epistola ad Hierony. quod quamuis ipse esset Episcopus, & Hierony. presbyter, in multis tamen rebus Hieronymus erat maior ipso. Quamuis enim quae ergo Episcopi sint maioris dignitatis, quam Doctores: possunt tamen ipsi esse maiores Episcopis in alijs.

IN CONTRARIUM est. quia Apostolus ad Ephes. 4. post Pastores posuit Doctores. Pastores ergo, & Episcopi Doctoribus praeposendi sunt.

RESOLVTIO.

Doctores approbati ab Ecclesia Episcopis sunt praefereendi: alij vero Doctores, & Scriptura sacra Expositores non item. his enim Episcopi sunt praeposendi.

RESPONDEO, dicendum, quod solutio quaestionis istius ponitur 20. di. c. Decretales ubi dicitur, quod aliud est causis terminum imponere, & aliud scripturas sanctas diligenter exponere. In negotijs namque diffiniendis non solum est necessaria scientia, sed etiam potestas. Cum ergo negotia quaelibet sine accipiant, vel in absolutione innocentium: vel in condemnatione delinquentium: & absolutio, vel condemnatio non scientiam tantum, immo potestatem praesidentium requirat, apparet, quod diuinarum scripturarum Tractatores, & si scientia Pontificibus praeminant, tamen quia dignitatis apicem non sunt adepti in sacrarum scripturarum expositionibus, eis praeposantur: In causis vero diffiniendis secundum post eos locum merentur. Puto tamen, quod in quaestionibus, in quibus Doctores approbati per Ecclesiam, puta August. & alij, aliquid determinate diffinierunt: non solum in sacrae Scripturae expositionibus, immo in quaestionibus illis per eos determinatis Doctores tales Episcopis praefereendi sunt.

Couarruias lib 4. uariar. re. fol. cap. 16. vers. ite decretales epistolae.

De sent. dist. 18.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod honor potest exhiberi alicui dupliciter. Primo tamquam personae publicae, ratione dignitatis, & praesidentiae. Secundo tamquam personae priuatae, non posite in dignitatis apice, ratione eius virtutis, & scientiae. Primo modo exhibetur honor Episcopis, & alijs Praelatis. Alio modo exhibetur Doctoribus, & sacrae scripturae Expositoribus, quos tanto decet esse humiliores, quanto doctiores sunt illius scientiae, quae non inflat, sed aedificat. Ecclesia tamen post Episcopos secundum eis honoris tribuit locum.

AD secundum est dicendum, quod Apostolus dicit, Prophetam maiorem esse illo, qui loquitur linguis in secretorum reuelatione. quia maioris dignitatis est futura, & secreta pronuntiare, quam pronuntiare loqui, vel manifestare: non tamen sequitur, quod sint maioris dominij, vel potestatis. maioris enim potestatis erat Pharaon, quam Ioseph, cum regali solio eum praecederet. Sic Episcopi praefereendi sunt Doctoribus in Praelaturae potestate: quamuis non in scientiae dignitate.

AD tertium est dicendum, quod August. dixit illud verbum causa humilitatis. nullum tamen inconueniens est, quod non solum Hieronymo immo multi alij inferioris gradus in aliquo dono potuerunt esse maiores Augustino: Immo maiores Apostolo Petro, cum ipse Augustinus, dicat, semper esse cogitandum aliquid esse in proximo, quo nobis superior est.

De sent. dist. 18. q. 15.

ARTI-

ARTICVLVS III.

UTRUM IN MODO EXPO-
nendi sacram Scripturam Ecclesia
Doctoru regulas debeat imitari.

AD tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, q̄ in modo exponen-
di sacram Scripturam Ecclesia
Doctorum regulas non debeat
imitari. Doctores namque expo-
nunt sacram Scripturam per
legis, & Prophetarum auctorita-
tem. Dicit enim Richardus in lib. de contemplatio-
ne, cap. 81. Quod suspecta debet haberi omnis ver-
itas, quam non confirmat legis, vel Prophetarum
auctoritas: sed talis modus exponendi non est nunc
tenendus. Scribitur enim Matth. xj. Lex, & prophe-
tæ usque ad Ioannem Baptistam.

2 Præterea: Expositio sacre Scripturæ debet esse
conformis illis, qui libros sacre Scripturæ ediderunt.
Sed Doctores multas expositiones faciunt, quas om-
nes, planum est, illos non sensisse. Talis ergo modus
exponendi non est obseruandus.

3 Præterea: sacra Scriptura est de his, quæ sunt fi-
dei. Sed tradere regulas, & veritates de his, quæ sunt
fidei, pertinet ad Ecclesiam, vt patet 24. quæst. 1. c.
Quotiens.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur
extra de reliq. & venet. Sancti Doctoru secunda fa-
cundia, gratia cœlestis irrigui influente, scripturarum
enigmata referat, resoluit nodos, obicura dilucidat,
dubiaque declarat, profundis quoque, ac decoris il-
lorum sermonibus ampla ipsius Ecclesiæ fabrica ve-
lut gemmis vetnantibus rutilat, & verborum elegan-
tia singulari gloriosius sublimata coruscet.

RESOLVTIO.

Regula sex in exponenda sacra Scriptura ab Augu-
stino posita sunt obseruanda.

RESPONDEO, dicendum, q̄ August. in lib.
1. cap. 18. & seq. super Gen. Locis diuersis sex
regulas ponit obseruandas esse in expositione sacre
Scripturæ. Quarum prima sumitur penes eius con-
formitatem. Sic enim (vt dicit) exponenda est sacra
Scriptura, vt non velimus esse scripturarum senten-
tiam, quæ nostra: sed potius illam, quæ scriptura-
rum est, nostram esse velle debeamus. Secunda pe-
nes eius dignitatem: quia præponenda est omnibus
alijs scripturis: maior enim est eius auctoritas. (vt
dicit) quam omnis humani ingenij perspicacitas.
Tertia penes eius veritatem. cum enim sacra Scri-
ptura multis modis exponatur & secundum multi-
plicem sensum attendendum est: vt dicit August.
cap. 19. Cui expositioni cætera consonant, & concor-
dant: quæ non dicendum est in vna parte Scriptu-
re, quod impedit aliam: vnde si vtrumque sensum

E Scripturam sacram voluisse, creditur: videndum est
si vtrique sententiæ certa circumstantia suffrage-
tur. Quarta penes eius obscuritatem. Nam obs-
curitates sacre Scripturæ (sicut ait) non debemus
in aliquam partem ita pertinaciter asserere, q̄ aliqua
labes sacre Scripturæ possit attribui. Quinta penes
eius possibilitatem. quando enim possumus salua-
re Scripturas sacras p̄ illa, quæ naturaliter videmus,
non debemus (sicut dicit) recurrere ad diuinam po-
tentiam: vel ad miraculum: vbi tota ratio facti est
potentia facientis. Sexta penes Expositoris grauita-
tem. Non enim leuiter & inconsultè exponenda est
sacra Scriptura. Sed sic grauitè, & mature, quod
alijs nos deridendi non tribuat occasio: quia tur-
pè est nimis, & perniciosum (vt dicit) Christianos
sic delirare in expositione sacre Scripturæ, q̄ infide-
lis audiens vix risum tenere possit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ (sicut
Hieronymus dicit) ibi nõ fuit intellectus Euangelistæ post
Ioannem, legem & Prophetas excludere. Legimus
enim in Act. Apostolorum Agabum prophetasse, &
quatuor virgines filias Philippi. Sed quod lex, &
Prophetæ, quos scriptos legimus, quicquid pro-
phetarunt, de Domino vaticinati sunt. Quando er-
go dicitur vsque ad Ioannem prophetarunt Christi
tempus, ostenditur, vt quem illi dixerunt esse ventu-
rum, Ioannes venisse ostenderet.

AD secundum est dicendum, q̄ sicut dist. Aug.
3. de Doctrina Christiana, cap. 27. Cum in sacra pa-
gina vna scriptura plures veritates sonat, licet illam
secundum quemlibet sensum exponere, etiam si il-
le, qui eam scripsit, non sic intellexit, quia Spiritus
sanctus principalis eius auctor intellexit hoc, & quic-
quid boni ex illa elici potest, dum tamen talis exposi-
tio alia auctoritate, vel ratione probari possit.

AD tertium est dicendum, quod illa, quæ sunt
fidei, Ecclesia recipit, & tradit: recipit namque per
ora suorum fidelium Spiritu sancto reuelante pro-
mulgata. Tradit verò sua auctoritate confirmata, &
roborata, & per hunc modum recipit, & tradit regu-
las sanctorum Doctorum obseruandas in exposi-
tione sacre Scripturæ.

ARTICVLVS IIII.

UTR. ILLORUM DOCTORUM
solum opuscula sint approbata, quæ
Ecclesia recipit.

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, solum illorum Do-
ctorum opuscula, quæ Ecclesia
recipit, sint approbata. iudicio
enim Ecclesiæ illa solum, quæ
recipiuntur, approbantur, sicut
patet Matth. 25. de factis Vir-
ginibus: quæ ideo non sunt à Sponso receptæ, quia
non

non fuerunt approbatæ. Solum ergo opuscula Do-
ctorum, quæ ab Ecclesia recipiuntur, sunt approbata.
2 Præterea: Illa opera solum sunt per Ecclesiam
comprobata, quæ sunt examinata, & purgata omni
falsitate. Dicit enim August. ponitur. 9. di. c. Nega-
re. Negare non possum, nec debeo multa esse in mul-
tis opusculis meis, quæ possunt iusto iudicio, & nul-
la temeritate culpari. Sed non sunt examinata nisi
quæ ab Ecclesia sunt recepta, ergo nec approbata.

3 Præterea: Dicta Pontificum in quæstionibus de-
cidendis dictis Doctorum sunt præponenda, vt su-
pra dictum est, sed dicta Pontificum non comprobantur,
nisi quæ ab Ecclesia sunt recepta. Scribitur enim
9. di. c. Quis nesciat. Episcoporum litteras, quæ post
confirmatum Canonem scriptæ sunt, vel scribuntur,
per aliorum Episcoporum grauiorem auctoritatem
doctioremq; prudentiam licere reprehendi, si quid
in eis forte à veritate deuiatum est.

IN CONTRARIUM est, quia 15. di. in illo c. Sã-
cta Romana. Vbi numeratur opuscula Doctoru, quæ
recipiunt in Ecclesia, non numerantur opuscula Gre-
& Dionysij, & multorum aliorum Doctorum, quæ
Ecclesia approbat. Alia ergo sunt per Ecclesiam ap-
probata præter illa, quæ ibi recipiuntur, & nume-
rantur.

RESOLVTIO.

Libri ab Ecclesia recepti, vel sunt per firmam ad-
hæsiõnem approbati, vt sunt codices veteris, & noui
testamenti in sacro Canone positi: vel per ipsius Eccle-
siæ reseruationem, vt libri quatuor Doctorum, & re-
liquorum Patrum: vel per veritatis discussionem, vt
libri modernorum Doctorum.

RESPONDEO, dicendum, quod libri, qui le-
guntur in Ecclesia, in triplici genere se habent
in comprobatione Ecclesiæ. Nam aliqui sunt com-
probati per firmam adhæsiõnem, vt non liceat alicui
nec capiti, nec membri de Ecclesia illos reprobare,
vel de eis aliquid dubitare. & tales sunt libri veteris,
& noui testameti cõtenti in sacro canone, in quibus si
aliquid inueniretur, qd videretur catholicæ veritati
aduersum, nihil aliud esset iudicandum à quocum-
que, nisi vel mendosum esse codicem, vel non esse
assecutum interpretem, vel non esse illud per eum
plene intellectum. Aliqui vero sunt comprobati, &
per ipsius Ecclesiæ reseruationem, sicut libri August.
Hierony. Greg. & aliorum doctorum, quorum opu-
scula recepta sunt per Ecclesiam 15. di. Nec obstat
q̄ ibi opuscula Grego. Dioni. & aliorum non ponuntur:
quia ibi statim subditur: Item opuscula, atque
tractatus omniũ Patrum orthodoxorum, qui in nul-
lo à sancto consortio Romanæ Ecclesiæ deuiauerunt
nec ab eius fide, & prædicatione semoti sunt, sed cõ-
munionis ipsius gratia Dei vsque ad vltimum diem
sue vitæ participes fuerunt, legenda decernimus. Ta-
lium enim Doctorum libros sic Ecclesia approbat
sue prouisioni reseruando: quod nulli particulariter
conceditur auctoritas, eorum dicta reprobare, sed ea
reuerenter venerari. Si autem in eis aliquid inueni-

A retur veritati catholicæ aduersum, hoc reprobandum,
vel exponendum Ecclesia sue prouisioni reseruatur
post approbationem factam. Sed aliqui sunt cõpro-
bati ab Ecclesia per cuiuslibet veritatis discussionem
Nam Ecclesia nullam veritatem reprobat: nec ali-
quam falsitatem admittit. sed sicut in catholica ve-
ritate quicquid noxium est, ibi damnatur: quicquid
vile est ad salutem, ibi inuenitur. sic libros non so-
lum catholicorum, immo paganorum suis fidelibus
legendos, & discutiendos exponit per disputationem,
& veritatis indagatiõnem. Et sic comprobantur per
Ecclesiam libri modernorum Doctorum, in quoru
dictis cuiuslibet particulariter non negatur auctoritas
improbandi: vel aliud sentiendi, si vel per canoni-
cas auctoritates, vel per probabiles rationes possit
ostendere, quod à veritate deuiat. secundum enim
hunc modum Aug. dicta sua, & aliorum Doctorum
exponebat discutienda, antequam essent per Ecclesiã
comprobata, dicens in Epistola ad Fortunatum:
Neque quorumlibet disputationes quamuis catholi-
corum, & laudatorum hominum velut scripturas ca-
nonicas habere debemus, vt nobis nõ liceat, salua ho-
norificentia, quæ illis hominibus debetur, aliquid
in eorum scriptis improbare, atque respuere, si forte
inuenimus, q̄ aliter senserit, quam veritas habet, di-
uino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Nã
talisis ego sum in scripturis aliorum, quales volo esse
intellectores meorum. Libri ergo veteris, & noui te-
stamenti in sacro canone contenti comprobati sunt
per Ecclesiam per firmam adhæsiõnem: libri vero
Doctorum receptorum in Ecclesia comprobati sunt
per ipsius Ecclesiæ iudicij reseruationem, vt non li-
ceat alicui particulariter temerariè impugnare. Sed
libri aliorum Doctorum modernorum, & quorum-
cumque scribentium, comprobantur per cuiuslibet
in disputando, vel legendo veritatis inquisitionem.
& quamdiu non sunt in Ecclesia, & recepti, & eius
iudicio reseruati, licitum est alijs illos impugnare,
vel approbare.

Et per hoc patet respõsio ad rationes in oppositũ.

ARTICVLVS V.

UTR. OPERA DOCTORUM,
quos Ecclesia canonizat, ex hoc ipso
sint per Ecclesiã comprobata.

Turrecremata in cap. Sancta Romana 15. dist. quæst.
5. nu. 13. & Doctores canonizati in cap. Fraternitatis. ex-
tra de hæret.

AD quintum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ illorum Doctoru
opera, quos Ecclesia canonizat,
ex hoc sint per Ecclesiam com-
probata. Scribitur enim Matt. 7.
Non potest arbor bona fructus
malos facere. Si ergo aliquis est
canonizatus per Ecclesiã, & approbatus, ipso facto
fructus eius, & scientia sua videtur esse approbata.
Præterea:

In 6. c. Glo-
siosus lib. 3.

In 6. c. Glo-
siosus lib. 3.

Tomo 3.

Lib. 2. super
Genesim
cap. 5.

Lib. 2. c. 19.

¶ lib. 4. de
anima, &
ei origine
t. 1. fo. 7.

A. 2. j.

Tomo 3.

¶ Contra-
rias lib. 4.
variar. refo
lut. cap. 14.
Franciscus
Pegna. lib.
2. commen-
tar. in Dire-
ctorium, in-
quisitorum
commenta-
rio 99. sup
quæst. 23.
¶ c. ego so-
lis dist. 9.

¶ Eod. c. San-
cta Roma-
na.

Tomo 2.
Habeatur di-
stin. 9. cap.
Neque.

2 Præterea: Eadem ratio est de approbatione, & reprobatione: sed si aliquis est damnatus, & reprobatus per Ecclesiam, reprobatur eius doctrina, sicut patet de hæreticis, quos damnando, damnatur eorum doctrina. Ergo similiter de approbatione, quæ nonizanda & approbando aliquem, ipso facto, eius doctrina videtur esse approbata.

3 Præterea: Maioris auctoritatis sunt dicta Doctorum, quos canonizat Ecclesia, quam Philosophorum, & Paganorum: sed illa non reprobatur Ecclesia, ut patet 37. distinct. auctoritate Ambro. & Iulio. Ergo nec dicta Sanctorum, quæ per Ecclesiam canonizantur.

IN CONTRARIUM est: quia scientia non approbatur per Ecclesiam, nisi fuerit in canone recepta, sicut non habetur canonizatus sanctus nisi sit in Catalogo Sanctorum scriptus: sed non omnia dicta Sanctorum, quos Ecclesia canonizat, sunt in Canone recepta. Ergo nec approbata.

RESOLVTIO.

Libri Doctorum omnium, quos Ecclesia canonizat, per concessionem legendi, comprobati sunt: sed per prohibitionem aliter opinandi, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod doctrinam Doctorum, quos Ecclesia canonizat, approbati per Ecclesiam; potest intelligi dupliciter. Primo per concessionem legendi. Secundo per prohibitionem aliter opinandi, ut quod non liceat alicui particulariter sentire aliter, quam ipsi senserint. Primo modo, Ex quo ipsi in fide Ecclesie vixerunt à principio usque ad finem, concedit Ecclesia eorum dicta legi, & teneri, nisi aliquid contra fidem dictum in eorum dictis inueniretur, sicut patuit de Abbate Ioachim, de quo scribitur extra de fide cath. cap. Damnamus, Damnamus, & reprobamus libellum, seu tractatum, quem Abbas Ioachim composuit contra magistrum Petrum Lombardum de Trinitate, seu essentia Trinitatis: ipsum tamen Ioachim Ecclesia non damnauit: quia sua scripta iudicio sedis Apostolicæ approbata, & corrigenda transmisit, & in cedula quam manu sua scripsit, continetur, se illam fidem tenere, quam tenet Ecclesia, quæ omnium fidelium Mater est, & Magistra. Sed secundo modo non potest enim aliquis pro sancto canonizari propter sanctitatem vitæ, & coruscationem miraculorum absque eo, quod prohibeatur, ut non liceat aliter sentire de scriptis eius, quam ipse senserit, & absque eo, quod eius opera recipiantur in Canone aliorum

Doctorum, sicut conuerso quorundam Doctorum dicta approbat Ecclesia, quos tamen non canonizat. sicut approbavit Ecclesia sententiam Magistri Petri Lombardi, ut patet extra de summa Trin. & fide catho. quem tamen non canonizauit: & recipit similiter Ecclesia aliqua dicta Origenis, & tamen ipsum in Catalogo Sanctorum non scripsit.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod ibi arbor bona accipitur pro voluntate, cuius fructus non est proprie scientia: sed magis est fructus intellectus, nisi forte imperatiue. potest enim stare bonitas voluntatis simul cum ignorantia intellectus: Quamuis enim omnis malus fructus sit ignorantia, ut Philosophus dicit, intelligitur de ignorantia prudentiæ, quæ est recta ratio agibilium vniuersaliter respectu debiti finis: sed particulariter bonitas voluntatis stare potest cum ignorantia intellectus. Et multi possunt vigere veritate, & claritate intellectus cum prauitate voluntatis: & quia bonitas voluntatis facit bonum hominem simpliciter: veritas verò, & claritas intellectus facit bonum hominem secundum quid: ideo Ecclesia canonizando aliquem propter charitatem, & sanctitatem vitæ, non sequitur ex hoc ipso, quod eius doctrinam approbet, illo modo approbationis, quo approbata est doctrina illorum Doctorum, quorum opuscula in Ecclesia sunt recepta.

AD SECUNDUM est dicendum, quod si aliquis damnatur per Ecclesiam, reprobatur similiter eius doctrina: si illam pertinaciter contra Ecclesiam defendebat: potest tamen doctrina improbari, & non Auctor doctrinæ, sicut dictum est de Abbate Ioachim. sola enim pertinacitas facit hominem hæreticum: sic potest aliquis pro sancto canonizari, & eius doctrina non approbari.

AD TERTIUM est dicendum, quod non est simile de doctrina Philosophorum, & de doctrina fidei. in illa enim licet absque detrimento salutis contrariè, & diuersimode opinari: sed non sic est de doctrina fidei, in qua sicut laboriosius aliquid non queritur, & fructuosius aliquid non inuenitur; sic periculosius alicubi non erratur, ut dicit Augustinus. I. de Trinitate. cap. 3.

Arist. lib. 3. Ethic. c. 1. & lib. 6. c. 12. & 13.

Tomo 3.

Hanc cedula refert Franciscus Pegna lib. 1. commentar. in Directo. Inquisitor. commentario primo.

QVAEST. CI. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO REPRESENTATVR IN PAPA.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA SIT IN PERFECTIORI STATU, QUAM ALIQUIS EPISCOPORVM.

Ad materiam huius quaestionis faciunt tradita per S. Thom. 2. 2. quaest. 184. art. 4. 5. & aliquot seq.

AD PRIMUM ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non sit in perfectiori statu, quam aliquis Episcoporum. quia aut est in perfectiori statu ratione, quia Episcopus: aut ratione, quia Papa. Non ratione, quia Episcopus. quia in perfectionis statu omnes Episcopi sunt æquales: Nec ratione, quia Papa, quia in Papatu non emittit votum de cura totius Ecclesie habenda. tunc enim non posset cedere Papati: quamuis enim secundum Aug. vouere sit voluntas, reddere tamen est necessitatis: unde in perpetuum cogeret curam susceptam tenere.

In psal. 75. Tomo 8.

Lib. 4. prope finem.

2 Præterea: Bern. dicit ad Eugenium lib. 4. prope finem: Ante omnia considera Sanctam Romanam Ecclesiam, cui, Deo auctore præes, Ecclesiarum omnium esse matrem, non dominam: te verò non dominum Episcoporum, sed vnum ex ipsis, non est ergo ipse in perfectiori statu, quam vnus alter Episcopus.

3 Præterea: Perfectio status Episcoporum stat in hoc, ut sit paratus pro ouibus animam suam ponere: sed ultra illud non potest se extendere charitas Papæ, secundum regulam datam à Christo Ioan. 15. Maiorem charitatem nemo habet, ut ponat animam suam pro amicis suis.

IN CONTRARIUM est. quia in perfectiori statu est perficiens, quam perficiendus. Sed omnes Episcopi perficiuntur per Papam. commissæ namque sunt sibi oues, & Pastores: alij autem Episcopis solum oues, & non Pastores, sicut dicit glossa Ioan. vlti. super illo verbo: Pasce oues meas.

RESOLVTIO.

Papa in perfectiori statu, quam quicunq; Episcoporum est, cum in ipso maior charitas, quam in quocunq; Episcopo, hoc est, intensiue, extensiue, & permansiuè requiratur, & esse censeatur.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Augustinus ad comitem Bonifacium: Quanto ardentius Tr. Deus

VSVM est quomodo status perfectio in Christo fuit exemplariter demonstrata, & quomodo ab eo in eius Apostolos fuit deriuata, et qualiter in primitiua Ecclesia exiit obseruata. Nunc videndum, quomodo in viris Ecclesiasticis presentis temporis est representata, accipiendo Ecclesiasticos viros non solum illos, qui assumuntur, sed eos, qui idoneitatem habent, ut ad gradum Ecclesiasticum assumi possint. Circa quod Duodecim consideranda occurrunt.

- Primo, qualiter status perfectio representatur in Papa.
- Secundo, quomodo in Cardinalibus.
- Tertio, qualiter in Episcopis.
- Quarto, quomodo in Curatis, & Presbyteris.
- Quinto, quomodo in Religiosis mendicantibus.
- Sexto, quomodo in Religiosis in communi possessiones habentibus.
- Septimo, quo in sacra Scriptura Prædicatoribus.
- Octauo, quomodo in Magistris, & Doctoribus.
- Nono, quomodo in Medicis.
- Decimo, quomodo in Notarijs.
- Vndecimo, quomodo in Advocatis.
- Duodecimo, qualiter in Iudicibus, & Rectoribus.

Circa primum queruntur Octo.

- PRIMO, Vtrum Papa sit in perfectiori statu, quam aliquis Episcoporum.
- Secundo, Vtrum Papa perfectionis statum Christi, & Apostolorum perfectiori modo representet, quam aliquis Religiosorum.
- Tertio, Vtrum Papa possit esse in perfectionis statu absque eo, quod sit perfectus.
- Quarto, Vtrum in Papa exterior apparatus diminuat de eius perfectionis statu.
- Quinto, Vtrum in Papa administratio temporalium diminuat de perfectione status eius.
- Sexto, Vtrum in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu.
- Septimo, Vtrum in Papa habere dominium, & vsu rerum diminuat de statu perfectionis eius.
- Octauo, Vtrum Papa possit omnis perfectionis statum mutare.

QVAE

Deus amatur: tato maior perfectio amantis demon-
stratur. tanto ergo status perfectio maior censetur
in Papa, quam in quocumque; alio Episcopo: quanto eius
status maiorem, & perfectiorem charitatem requi-
rit, quam status cuiuscumque Episcopi; vel Pasto-
ris. Et possumus dicere, quod status Papae maiorem cha-
ritatem requirit intensius, extensius, & permanentius.
Intensius quidem August. assignat quatuor gradus
perfectae claritatis in libello de quatuor virtutibus
charitatis, exponens illa verba Apostoli prima Cor.
13. Charitas omnia tolerat, omnia credit, omnia spe-
rat, omnia sustinet, dicens, quod primus gradus
est omnia sufferre per aduersitatis patientiam. Secun-
dus est omnia sibi a Deo iussa credere, & implere
per carnalitatis resistentiam. Tertius est omnia sperare
per voluntatis obedientiam. Quartus est omnia sus-
tinere per salutis omnium concupiscentiam. Primus
gradus charitatis, ut ait, ostensus est in Noe, qui cre-
scente hominis iniquitate, pronuntiato sibi diluui-
o, statim consugit ad lignum arce, ubi tolerauit caeli fremi-
tum, aquarum sonitum, & factus socius serpentium, ac fera-
rum: non expauit, ut mergeretur: quia Christi cha-
ritate firmatus ligno crucis portabatur. Secundus
gradus ostensus est in Abraham, qui filio unigenito
non pepercit, credens firmiter filium suum immola-
dum, & filio Dei resurrexurum reseruandum, & eius
semen per eum postmodum multiplicandum: sicut
sibi promissum fuerat. Tertius gradus ostensus fue-
rat in populo israelitico, qui terram ei promissam
firmiter sperauit, & obrinuit, iuxta illud Psalmi 21. In
te sperauerunt Patres nostri: sperauerunt, & li-
berasti eos. Quartus gradus ostensus est in Domino
nostro Iesu Christo, qui mortem sustinuit, ut mortem
uinceret. Planum est autem, quod Papa vicem gerit om-
nium supradictorum. Vnde eius charitas gradus perfe-
ctionis supradictos requirit. Extensius autem cum
sit sibi commissa cura non vnus Ecclesiae, nec vnus
plebis, sed totius mundi: ad plures se debet exten-
dere eius charitas, quam cuiuscumque Episcopi, vel
Pastoris: sicut aliorum potestas certis coarctatur li-
mitibus, sua vero ad ipsos, qui potestatem super alios
acceperant, se extendit. In cuius signum Petrus, cuius
ipse successor existit, tunica succinxit se, & proiecit
se in mare: & sic venit ad Christum, alij autem nauis
venerunt, quia non vnam nauem, ut caeteri quis-
que suam: sed totum seculum Petrus suscepit gu-
berandum. Quod autem permanentius charitas sit
maior, verbis Saluatoris ostenditur Lucae 22. Ego
proterogavi Petre, ut non deficiat fides tua, ac si di-
ceret, ut glo. di. Sicut ego tuam fidem, ne deficiat,
orando, precor: ita tu infirmiores fratres, ne de ve-
nia desperent, confortare memento.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Pa-
pa est in perfectiori statu, quocumque particulari Pa-
store, ratione, qua Papa, cui consentiendo libere, per
legitimam electionem voto se astringit ad curam to-
tius Ecclesiae fideliter exequendam, possibilitate exi-
stente: Nam impossibilitas exequendi manda-

à mandato excusat. Sic impossibilitas implendi vo-
tum: vel ratione ignorantiae: aut infirmitatis à vo-
to excusat: Non enim cura Ecclesiae suscipitur ut
eius regimen periclitetur: sed ut saluetur. Vnde, ius-
ta causa existente, Papatui renunciare potest, ut su-
pra dictum fuit.

AD secundum est dicendum, quod Bern. negat Pa-
pam esse Dominum omnium Episcoporum, subser-
uiente humilitate. Secundum quem modum dicit
ad eundem. Euge, quod summus Pontifex ipse non erat,
si se summum putabat. Sed imperante potestate ip-
se confitetur Papam esse Dominum Episcoporum,
& subditorum. Dicit enim ibi. Nonne si causa exi-
terit in Episcopo. caelum claudere, tu ipsum ab Epi-
scopatu deponere, & Satanæ tradere potes.

AD tertium est dicendum, quod vltimus gradus
charitatis est animam pro ouibus ponere. sed cum
Episcopi singuli in partem sollicitudinis sint assump-
ti, Papa vero in plenitudinem potestatis vocatus sit;
tanto perfectiori modo talis gradus charitatis in Pa-
pa esse requiritur, quanto pro pluribus, & pluribus
modis voto se obligat animam pro ouibus, & pasto-
ribus ponere, quam quilibet Episcoporum.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA PERFE-
ctionis statum Christi, & Apostolo-
rum perfectiori modo reprae-
sentet, quam Religiosi.

AD secundum sic proceditur. Vide-
tur enim, quod Papa perfectionis
statum Christi, & Apostolorum
non perfectiori modo represen-
tet, quam Religiosi. Inter om-
nia enim, quae faciunt ad perfe-
ctionis statum, est votum obe-
dientiae. sed Papa nulli homini obedire tenetur: Re-
ligiosi autem voto obedire homini se astringunt. Per-
fectiori ergo modo ipsi representant Christi, & Apo-
stolorum perfectionis statum, quam Papa.

2 Præterea: Abdicatio temporalium maxime re-
praesentat perfectionem status Christi, & Apostolo-
rum. cum Petrus in persona perfectorum dixerit:
Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti
sumus te. Sed in hoc Religiosi magis imitantur
Christum, & Apostolos, quam Papa.

3 Præterea: Christus praedixit Apostolis esse ieiunandum post eius recessum. Matth. 9. Venient dies cum sponus auferetur ab eis, & tunc ieiunabunt. sed Religiosi in ieiunijs, & vigilijs magis sequuntur Christum, & Apostolorum vestigia, quam Papa. Magis ergo repraesentat Christi, & Apostolorum perfectionis statum.

IN CONTRARIVM est. quia nulli dictum est à Christo: Pasce oues meas, loco mei. Io. vlt. sicut Petro, cuius Papa successor existit. Nullus ergo perfectiori modo representant perfectionis Christi statum sicut ipse.

RESOLVTIO.

Papa supremum gradum perfectorum, non perficiendorum tenens, perfectionis Christi, & Apostolorum statum perfectiori modo, quam Religiosi, representant.

RESPONDEO, dicendum, quod representare Christi, & Apostolorum perfectionis statum, potest intelligi dupliciter. Primo, per eorum iam perfectorum successionem. Secundo, per ipsorum Apostolorum, quasi perficiendorum imitationem. Primo modo Religiosi non representant Christi, & Apostolorum perfectionis statum, sed solum Papa, & Episcopi. Solus enim summus Pontifex, ut di. Bern. ad Euge. lib. 2. representatione est Sacerdos magnus Princeps Apostolorum, Primatu Abel: Gubernatu Noe: Patriarchatu Abraham: ordine Melchisedech: Dignitate Aaron: Auctoritate Moyses: Iudicatu Samuel: Potestate Petrus: Vnctione Christus. Sed secundo modo quantum ad illa, quae faciunt ad acquirendum perfectionis statum, essentialiter adhuc Papa magis representat Christi, & Apostolorum perfectionis statum, quam aliquis Religiosorum. obligat enim se voto pro ouibus, & Pastoribus animam ponere. ultra quem gradum charitas, quae est perfectionis vinculum, non se extendit. Sed quantum ad illa, quae faciunt ad acquirendum perfectionis statum instrumentaliter, sicut est temporalium abdicatio: in ieiunijs, & vigilijs exercitatio: magis imitantur Apostolorum vestigia Religiosi, quam Papa, vel Episcopi: Sed hoc non est representare Apostolorum statum iam perfectorum, sed magis perficiendorum. Dicebatur enim supra, quod Christus prius vocauit Apostolos ad statum Religionis, tamquam perficiendos, quam ad statum Praelationis tamquam iam perfectos. Papa autem non est in statu perficiendorum, sed in statu perfectorum supremum gradum tenet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod obedire homini propter se, non est perfectionis, sed potius seruilis timoris. Est ergo perfectionis obedire homini propter Deum. ut quia propter vnumquodque tale, & illud magis. Ideo scribitur Act. 5. Obedire oportet Deo magis, quam hominibus. Tanto ergo perfectiori modo Papa voto obedientiae astringitur, quanto sua obedientia sumitur respectu Dei solum, cuius vicarius existit.

AD secundum est dicendum, quod maioris perfectionis est esse patrem pauperum, quam rebus temporalibus renunciare, & esse in voluntaria paupertate. quia primum proprium est perfectorum: secundum autem est perficiendorum.

AD tertium est dicendum, quod Vigiliae, & ieiunia sunt quaedam viae instrumentaliter perueniendi ad perfectionis statum. Dicit enim Aug. in Epist. 86. de ieiunio diei sabbati: Fieri enim potest, ut ieiunetur modo quo Ecclesia statuit ieiunandum, & tamen ieiunium soluitur, si quis ebriosus in ipsa vna comestione inebrietur: & fieri potest, ut non ieiunetur ieiunio Ecclesiae: etiam si temperati, & abstinentes sint homines,

atque modestissime prandeatur. Essentialiter ergo ad perfectionis statum facit Charitas, quae sola vltimo fini hominem coniungit: in cuius coniunctione vnus cuiusque membri Ecclesiae perfectio consistit.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT
esse in statu perfectionis absque eo,
quod sit perfectus.

B. Thomas 2. 2. quaest. 184. art. 4.

AD tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, quod Papa non possit esse
in perfectionis statu absque eo,
quod sit perfectus. Dicit enim Ber.
ad Eug. De caetero reipsum considera: formam iustitiae: sanctionis speculum: pietatis exemplar: assertorem veritatis: fidei defensor: doctorem gentium: christianorum ducem: amicam sponsum: cleri ordinatorem: pastorem plebium: magistrum insipientium: refugium oppressorum: pauperum aduocatum: spem miserorum: tutorem pupillorum: iudicem viduarum: oculum caecorum: linguam mutorum: baculum senum: vltorem scelerum: malorum metum: bonorum gloriam: virgam potentium: malleum tyrannorum: Regum patrem: legum moderatorem: canonum dispensatorem: sal terrae: orbis lumen: sacerdotem altissimi: vicarium Christi: sed omnia ista sonant ipsum fuisse perfectum, & in perfectionis statu. vnum ergo istorum sine altero esse non potest.

2 Præterea: Perfectum hominem facit perfectio charitatis. sed ad perfectam charitatem spectat, quod quis existens liber se seruum omnium faciat propter Christum 1. Corin. 9. Cum essem liber, ex omnibus omnium me seruū feci. sed hoc facit quilibet Papa curam vniuersalis Ecclesiae suscipiendo.

3 Præterea: Apostoli fuerunt perfecti, & in perfectionis statu. sed Papa gerit vicem capitis Apostolorum. Ergo sic est in perfectionis statu, quod tamen est perfectus.

IN CONTRARIVM est. quia nullus est perfectus, nisi per charitatem, quae est vinculum perfectionis. sed Papa potest perdere charitatem, cum sit purus viator, nondum confirmatus in gratia. Ergo potest esse in perfectionis statu, & tamen non est perfectus.

RESOLVTIO.

Papa quamuis perfectus non esset, est tamen in statu perfectionis. Nam statum perfectionis facit voti perpetua obligatio: perfectum vero impletio, atque executio.

RESPONDEO, dicendum, quod differt esse in perfectionis statu, & esse perfectum, quantum ad praesens; in tribus. Primo, quia perfectionis statum facit voti perpetua obligatio, perfectum vero facit voti impletio, & executio.

Tom. 9. De laudibus charitatis.

Lib. 4. Papae encomia, & nomina varia.

E Secundo, quia ad perfectionis statum facit temporalium abdicatio, & exercitatio eorum, quae sunt supererogationis opera: per haec enim quis constituitur in perfectionis statu. Iuxta illud, quod Saluator dixit Matth. 19. Si vis perfectus esse: vade, & vende omnia, quae habes, & da pauperibus, & veni sequere me, perfectum vero essentialiter facit solus Dei, & proximi superexcedens dilectio. Nam ille Scriba, planum est, quod noluit sequi Christum Matth. 8. Magister sequar te quocumque eris. perfectionem tamen non meruit obtinere, quia non ex dilectione, sed temporalis lucri acquisitione Christum sequi cupiebat, ut Hiero. dicit. Tertio quia perfectus quis potest esse in omni vocatione, in qua uocatus est, sed non in omni vocatione homo potest esse in perfectionis statu. Contingit enim, aliquos in omni vocatione perfectionis opera facere, & sic perfectos esse, non tamen vouentes, & sic non esse in perfectionis statu. Alios vero contingit, totam vitam suam voto obligantes ad perfectionis opera, & sic esse in perfectionis statu, qui si non implent, quae vouerunt, constat eos perfectos non esse. Potest ergo Papa perfectus non esse, non obstante, quod ipse sit in summo perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Bernardus enumerat illa Eugenij Papae, ad quae ipse voto atrin gebatur, cura Ecclesiae suscepta: & quae requirebantur ad perfectionis statum, ad quem ipse uocatus erat, quae si ipse non implebat, sic erat in perfectionis statu, quod tamen non erat perfectus.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Papa se facit seruum omnium in his, quae pertinent ad animarum salutem. Dicit enim Bernardus ad Eugen. Numquid Paulus hominibus inseruiebat in acquisitione turpis quaestus? Numquid ad eum de toto orbe confluxebant ambitiosi, auari, simoniaci, sacrilegi, concubinarij, incestuosi, ut ipsius auctoritate Apostolica, vel obtinerent honores Ecclesiasticos, vel retinerent? planum est autem, quod fecit Paulus se seruum omnium, cui viuere Christus erat, & mori lucrum, ut plures lucrifaceret Christo, non ut lucra auerget avaritiae.

AD TERTIVM est dicendum, quod Apostoli postquam fuerunt in perfectionis statu, a perfectione deciderunt, quando Christum negauerunt. quantae enim perfectionis fuerit Petrus Apostolorum caput, cuius Papa successor existit, ancilla ostiaria requisita dicat. vna enim mulieris voce percussus, dum mori timuit, vitam negavit, ut Gregorius dicit.

Sed verum est, quod post receptionem Spiritus sancti sic fuerunt in perfectionis statu, quod semper fuerunt perfecti.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM EXTERIOR APPARATUS IN PAPA DIMINUAT DE EIUS PERFECTIONIS STATU.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa exterior apparatus diminuet de eius perfectionis statu. Omne enim illud in quo Papa non succedit Petro, dimittit de eius perfectionis statu: sed in exteriori apparatu Papa non succedit Petro, sed magis Constantino. Dicit enim Bern. ad Eug. Nescitur Petrus aliquando praecessisse, vel gemmis ornatus, vel sericis, nec tectus auro, nec vectus equo albo, nec stipatus militibus, nec circumstrepentibus septus ministris. absque his tamen credidit, satis posse impleri salutare mandatum: Si amas me, pasce oues meas. In talibus enim Eugenius successit non Petro, sed Constantino.

2 Praeterea: Papa sicut Christi officium administrat, sic eius vitae imitator, esse debet. Sed de Christo scribitur Matth. 21. quod ingressus Hierusalem sedit super asinam, ubi dicit. Christus non sedit in curru aureo, praetiosa purpura fulgens. nec ascendit super feruidum equum discordiae, & litis amatorem, sed super asinam tranquillitatis, & pacis amicam.

3 Praeterea: Secundum Hiero. illud verbum Matthaei: Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius; Apostolis intelligitur esse dictum, qui si in illo vitio permansissent, ut de dignitate dominandi contenderent; poterant eos, quos ad fidem vocabant, per eorum scandalum perdere, dum Apostolos vidissent inter se de honore pugnare. Sed multi scandalizantur de comitiis Papae militum, & armatorum, & curiosa paratura equorum, & vestimentorum. Ergo hoc dimittit de eius perfectionis statu.

IN CONTRARIVM est. quia Papa, & alij Episcopi vice illorum gerunt, de quibus dicitur in Psal. Nimis honorati sunt amici tui Deus. nimis confortatus est principatus eorum.

RESOLVTIO.

Papa propter exteriorem apparatus de sua perfectione non dimittit, sed honorem, & magnificentiam in Christi gloriam refert propter Christi sacerdotij honoris reuerentiam, propter Populi subiecti obedientiam, & propter malorum malitiam reprimendam,

RESPONDIO, dicendum, quod sicut omnis gloria filij Regis, puta ipsius Ecclesiae sponsae Christi, est ab intus: sic omnis gloria Papae ministri Christi principalis sponsae Ecclesiae ab intus esse debet. Est autem tunc gloria ab intus secundum Aug. quando omne bonum, quod quisque Christi munere facit, & de omni honore sibi impenso in Christi gloria

gloria refert. Potest autem Papa exteriorem apparatus honoris, & magnificentiae in Christi gloriam referre tripliciter. Primo propter Christi sacerdotij honoris reuerentiam. Secundo propter populi subiecti obedientiam. Tertio propter malorum reprimendam malitiam. Planum est enim, quod longe maioris dignitatis, & excellentiae est sacerdotium Christi, quam fuerit sacerdotium leuiticum; cum hic non carnes vitulorum, & hircorum, sed vera Christi caro immoletur, & sumatur. Quanta autem exteriori paratura fuerit honoratum, & ornatum illud sacerdotium, longus tractatus sit in Exodo, & in alijs libris canonis sacri: Scribitur enim Sapient. 18. quod in veste poderis, quam habebat Aaron, totus erat orbis terrarum, & Parentum magnalia in quatuor gradibus lapidum erant sculpta, & magnificentia Dei in diademate capitis illius erat scripta. Multo ergo magis dignum est Christi sacerdotium omni paratura honoris, & gloriae adornari. Secundo debet eius paratura ordinari ad populi subiectam obedientiam. Despectio enim Praelatorum in subditis quandoque parit contemptum, & ideo decet Christi vicarium gloriosum in conspectu populi apparere. ne, dum apud illos, quos oportet esse subiectos, si nimiae deiectionis seruare humilitas, regendi frangeretur auctoritas. Tertio ordinanda est talis paratura quandoque propter malorum reprimendam malitiam, ne aliqui maleuoli attentarent tyrannicam rabiem exercere in illum, qui loco Christi positus est in malleum, & tyrannorum flagellum. Semper tamen in tali exteriori apparatu temperantia, & modestia est seruanda, ne in christiano populo materia scandali tribuatur, & ambitio, & mundi gloria quaeratur. Dicit enim Bern. ad Eug. lib. 3. quod nullum venenum, vel gladium acutum tantum sibi timebat, quantum ambitionem, & libidinem dominandi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Papa succedit Petro in exteriori apparatu, quantum ad iurisdictionem. Statim enim, receptis clauibus, Petrus loco Christi verus, & legitimus Dominus fuit omnium temporalium, & spiritualium. Sed quantum ad actuale possessionem, & administrationem verum est, quod in tali exteriori apparatu successit Constantino; ita, quod illa, quae Constantinus Dei beneficio recepit, de manu Domini haec ipsa tribuit Siluestro, Vicario eius, modo, quo dixit David 1. Paralip. vlt. Tua sunt, Domine, omnia: & quae de manu tua accepimus dedimus tibi.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Papa debet esse Christi imitator in mentis humilitate. sic enim Christus dixit Matth. xj. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Exteriorem tamen honoris, & reuerentiae potestatem in Christi gloriam ipse debet recipere, & referre: ut quantum Christus in cruce fuit humiliatus, tantum propter crucem in eius Vicario sit honoratus, & exaltatus, dicendo semper in mente sua cum Propheta: Non nobis Domine, non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Modestia tamen

in ipsa apparatura, & equitatura est seruanda propter scandalum pusillorum vitandum. Dicit enim Chrysost. super Matth. 22. Mihi autem videtur, quod non propter mysterium solum Christus super asinam sedit: sed & mensuram nobis Sapientiae tribuens demonstrat, quod non super equos ferri necesse est: sed sufficit Asino vti, & eo, quod necessitatis est, esse contentum.

AD TERTIVM est dicendum, quod si debita modestia seruetur in exteriori apparatu, non datur occasio scandalum. cum talia non impendantur homini, sed Christo, cuius vicarius existit. summo tamen opere strepitus armatorum vitandus est a Papa, cum arma militiae suae non carnalia, sed spiritualia esse debeant. nisi forte in casu, cum timerentur insidiae malignorum. fecit enim Paulus Act. 23. Cum equites, & pedites armatos secum sic ire permisit, ne incideret manus illorum, qui deuouerant, se non manducatuos, nec bibituos, donec eum interficerent.

ARTICVLVS V.

UTRUM ADMINISTRATIO TEMPORALIVM DIMINUAT IN PAPA DE EIUS PERFECTIONIS STATU.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa administratio temporalium diminuat de eius perfectionis statu. Nam perfectio status consistit in Dei contemplatione. Dicit enim Bern. ad Eug. lib. 1. Contemplatio est, quae mentem purificat, affectum regit, actus dirigit, excessus corrigit, mores componit, vitam honestat, & ordinat: postremo diuinarum pariter, & humanarum scientiam confert. Sed temporalium administratio distrahit mentem a contemplatione. Ergo separat Papam a status perfectione.

2 Praeterea: Papa est successor Petri: sed Petrus non dimisit Papae temporalium administrationem, sed solum Ecclesiarum sollicitam gubernationem. Act. 3. Argentum, & aurum non est mihi: quod autem habeo, tibi do. Ergo talis administratio dimittit de perfectionis statu.

3 Praeterea: Papa praestit contemplatiuis, & actiuis viris de Ecclesia. quia praestit Pastoribus, & ouibus, Religiosis, & Clericis, litteratis, & Laicis. sed perfectiori modo eis praestit per contemplationem, quam per temporalium administrationem. Dicit enim Bernardus ad Eug. li. 1. Contemplatio, confusa discriminat: sparsa colligit: secreta rimatur: vera inuestigat: verisimilia examinat: ficta, & fuscata explorat: quae agenda sunt praeparat: acta recogitat: in prosperis praesentit: aduersa in aduersis quasi non sentit: nihilque incorrectum dimittit. Ergo assistere in administratione temporalium diminuit de perfectionis statu.

IN CONTRARIVM est. quia si administratio temporalium diminuit de perfectionis statu

tunc Prælati Religiosorum, & alij officiales temporalia administrantes, & procurantes caderent à perfectionis statu, quod non est dicendum.

RESOLVTIO.

Administratio temporalium in Papa eius perfectionem non diminuit, sed auget, si sollicitudo huiusmodi administrationis delectamentum propria tantum contemplationis pro salute proximorum tollit. Si autem sollicitudo illa charitatis tantum feruorem diminuit; est peccatum veniale: si verò charitatis terminum, & complementum tollit, est peccatum mortale.

RESPONDEO, dicendum, quod existentibus in perfectionis statu, sollicitudo, non prouidètia temporalium interdicitur. Importat enim prouidètia temporalium ordinatam dispensationem: sed sollicitudo importat mentis distractionem, quæ tribus modis potest fieri. Aut enim talis sollicitudo erga temporalia tanta est, quod tollit charitatis terminum, & complementum. Aut talis est, quod tollit charitatis feruorem, & augmentum. Aut talis est, quod tollit propriam contemplationis, pro salute proximorum, delectamentum. Primo modo sollicitudo in temporalium administratione est peccatum mortale. Si enim sic temporalia administrantur, ut præponantur bonis spiritualibus, & præfigatur tamquam finis; certum est, quod est peccatum mortale. Secundo modo est peccatum veniale. cum enim appetitus sensitivus intentus circa temporalia trahat appetitum intellectualem, sicut sphaera trahit sphaeram: non potest temporalium administratio fieri, quin aliquo modo feruor charitatis inflammantis voluntatem diminuat, vel remittatur. Ex quo tamen finis non tollitur, sed feruor tendendi in finem remittitur: veniale est, non mortale. Sed tertio modo, si quis temporalia administrat pro salute proximorum, ut per temporalium administrationem ad bona spiritualia inducat, dato quod ad tempus sua propria contemplationis delectamentum perdat, non est tunc peccatum mortale, nec veniale: sed est summæ perfectionis, & meritum salutare. Eligit enim Paulus Philip. 2. Non solum contemplationis presentis vitæ, immo futuræ beatitudinis delectamento ad tempus carere pro salute proximorum. Prima ergo, & secunda sollicitudo administrationis temporalium in Papa est detestanda. Sed tertia tanto magis in ipso laudatur, quanto supremæ perfectionis gradus in ipso esse dignoscitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa, quæ Bern. enumerat ibi de cõtèplatione, accipientes sunt respectu finis. ille enim, qui rectam existimationem habet de fine, disponit, & dirigit omnia in ordine ad ipsum. Unde Philosophi potuerunt nullum speculatiuum posse perficere, & felicitatem consequi qui non purgatus à passionibus, & non regulatus in agibilibus: quia impossibile (ut dixerunt) non esse bonum, esse prudentem: cum prudentia sit recta ratio

Cupio anathema fieri pro fratribus meis.

Arist. lib. 6. Ethic. c. 12. sub aneu.

etio agibilibus in ordine ad finem. & isto modo tunc temporalia rectè administrantur, quando ordinantur ad consecutionem finis: cum sint quædam instrumenta virtuosè agendi, & perueniendi ad finem.

AD secundum est dicendum, quod Papa successit Petro in administratione temporalium, non solum spiritualium. cum enim pretia agrorum, & domorum ponerent ad pedes Apostolorum, erant illorum dispensatores, quæque per se, quædoque per œconomos, quos elegerunt: quia Christus Iudam œconomum habuit. Unde glossa exponens illud verbum Act. 4. Argentum, & aurum non est mihi, dicit, verum esse Petrum, tunc ad manus non habuisse pecuniam, quia memor erat illius præcepti: Nolite possidere aurum, neque argentum: habebat tamen pecuniam, quæ ad pedes Apostolorum ponebatur, quam sibi non recondedat, sed ad vsum pauperum referuabat, qui sua patrimonialia reliquerant.

AD tertium est dicendum, quod Bern. non interdicit Eugenio temporalium administrationem, sed inducit eum principaliter ad contemplationem, per quam poterat de fine, & de his, quæ erant ad finem, rectè disponere.

Math. 10.

ARTICVLVS VI.

UTRUM DETERMINATIO causarum in Papa diminuat de eius perfectionis statu.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu. Quia Papa antiquorum Patrum vestigia debet sequi in perfectionis statu. Sed tempore, quo barbari totam Italiam inuaserunt Greg. non determinatione causarum, sed expositione scripturarum vacabat. tunc enim obscurissimam partem Ezechielis diligenter, & eleganter exposuit, ut Bern. dicit ad Euge.

2 Præterea: Illud diminuit de perfectionis statu, quod remouet à perfectionis opere. Dicit enim Bern. ad Eugenium: Denique quando oramus, quando docemus populos, quando edificamus Ecclesiam, quæ meditatur in lege Domini: quotidie perstreperunt in palatio vertentes leges. Non lex Domini immaculata conuertens animas, sed leges Iustiniani, quæ non tam leges sunt, quæ lites, & cauillationes subuertentes iudiciu. Tu ergo Pastor, & Episcopus animarum, qua mente sustines, coram te (obsecro) semper silere illa, garrere ista?

3 Præterea: Quod impedit ordinem charitatis diminuit de perfectionis statu: sed insistere determinationi causarum, impedit ordinem charitatis. Dicit enim Bern. ad Euge. Si sapientibus, & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi, rectè non agis: quia maledictus est, qui partem suam deteriore facit. Nam stultus, & sapiens: seruus, & liber: diues, & pauper: vir, & femina: senes, & iuuenes: clericus, & laicus: iustus, & impius: omnes participant, & bibunt de fonte publico.

Lib. 1. de cõsider.

Lib. 2.

psal. 118.

Lib. 1.

publico pectoris tui, & tu stas seorsum sitiens.

IN CONTRARIVM est. quia Papa lupos suscepit domandos: Oues verò pascendas, non opprimendas, ut dicit glossa Ioan. 10. Quod non potest fieri sine discussione causarum.

RESOLVTIO.

Quæstiones quietæ, & fructuosæ in Papa statum perfectionis non diminuit, sed auget: Quæstiones autem difficiles, & scrupulosæ sunt ab ipso diligenter discutendæ: sed garrula, & litigiosa abijciendæ.

RESPONDEO, dicendum, quod causarum quæstiones: Quædam sunt garrulæ, & litigiosæ. Quædam verò difficiles, & scrupulosæ. Quædam autem quietæ, & fructuosæ.

Primæ ab audientia Papæ omnino sunt remouendæ. Dicit enim Bern. ad Eugen. Miror namque quæ admodum religiosæ aures tuæ sustinent disputationes aduocatorum, & pugnas verborum, quæ magis ad subuersionem, quam ad inuentionem proficiunt veritatis. Corrige prauum morem, & præscinde linguas vaniloquas, & labia dolosa claudere. Secundæ verò causæ in audientia Papæ sunt diligenter examinandæ, & discutiendæ, modo, quo ille sanctus Moyses fecit Exo. 18. Qui ad suggestionem Ietro cognati sui minora senioribus populi commisit determinanda: maiora verò, & difficiliora suæ audientiæ discutienda referuauit. Sed tertiæ per ipsum Papam absque strepitu iudicij, breuiter, & summarie sunt determinandæ: & hunc modum seruare in determinatione causarum non diminuit in Papa perfectionis statum, immo auget.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Bern. soluit ibi hoc argumentum dicens, quod inoleuit mos: dies alij sunt, & alij hominum mores, & tempora periculosa nunc instant: quia calumniatores multi, defensor rarus, vbique potentiores opprimunt pauperes: ideo Papa non potest deesse oppressis, nec negare iudicium iniuriis patientibus. & planum est, quod nisi agitentur causæ, & audiantur partes, inter ipsas iudicari non potest: & quæuis hæc solutionem Bern. non approbet, solutio tamen est bona.

AD secundum est dicendum, quod proculdubio quæstiones, quæ possunt terminari per legem diuinam, & sacros canones, ad leges recurrendum non est. Sunt enim per Ecclesiasticos viros quædoque in adiutorium leges assumendæ: non principaliter tractandæ, potissimè in audientia Vicarij Christi magis leges Euangeliorum, quam Imperatorum debent sonare.

AD tertium est dicendum, quod propter determinationem causarum Papa non debet seipsum relinquere in spiritualibus, & corporalibus, maxime quæ in determinatione causarum non subest causa fidei: & quando non charitas, sed magis cupiditas est in causa: quæ plerumque contingit. Dicit enim Bern. lib. 1.

AD Euge. Quæso te, quale est istud de mane vsque ad vesperam litigare, aut litigantes audire, & vinam sufficeret diei malitia sua: non sunt liberæ noctes: vix relinquitur necessitati nature quid corporis satisfactioni sufficiat: & rursum ad iurgia surgit: & dies diei eructat lites, & nox nocti indicat malitiam.

ARTICVLVS VII.

UTRUM IN PAPA HABERE dominium, & vsum rerum diminuat de eius perfectionis statu.

S. Thomas 2. 2. q. 185. art. 6.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papa habere dominium, & vsum rerum diminuat de eius perfectionis statu. Habere namque dominium rerum est habere proprium. Sed clericis interdicitur habere proprium. 12. qõ. 1. cap. Duo sunt. Cum igitur Papa sit caput clericorum, non poterit simul cum perfectionis statu, rerum dominium habere.

2 Præterea: Petro, & alijs Apostolis præceptum est Math. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum: Sed Papa est successor Petri. Ergo sibi rerum dominium intelligitur esse interdictum.

3 Præterea: Quod est perfectionis status in alijs, debet esse in Papa. Sed abdicatio temporalium est perfectionis status in Religiosis. Ergo similiter in Papa.

IN CONTRARIVM est. quia Dominus rerum Ecclesiasticarum Christus est 12. q. 2. c. Qui abstulerit. Sed Papa Christi vicarius est. Ergo absque detrimento perfectionis sui status habet rerum dominium, & vsum.

RESOLVTIO.

Papa, cum sit Christi Vicarius, qui est Dominus omnium, dominium, & vsum rerum habet absque sui status perfectionis detrimento.

RESPONDEO, dicendum, quod planum est, Papam vice Christi dominium, & vsum rerum habere, non solum clericorum, immo omnium laicorum. Est enim ipse Christus Dominus Ecclesiæ, & omnium illorum, quibus Ecclesia plena est. Sicut dicit glossa super illo verbo Psal. 23. Domini est terra, & plenitudo eius. Sed ut Papa tale dominium habeat simul cum perfectionis statu, aliquid requiritur ex parte dominij, & aliquid ex parte vsus. Ex parte quidem dominij requiritur, ut quæuis in operatione, & iurisdictione rerum dominium teneat, semper tamen in animi præparatione paratus sit carere, pro salute proximorum, non solum temporalibus, immo corpus proprium paratus sit exponere, & contemnere pro suis ouibus, cum fuerit opportunum.

Lib. 1. de
ferm. D. in
monte, cap.
36. Tom. 4.

Ioan. 18.

num. Hæc est enim regula omnium eorum, quæ sunt supererogationis, & perfectionis opera secundum Aug. ut quævis perfecti viri non semper ipsa teneant in actuali operatione: semper tamen ipsa habere debent in animi præparatione. Cum enim Christus dixit Matth. 5. Si quis percussit te in unam maxillam, præbe ei & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium: & quicumque te angariauerit mille passus, vade cum eo alia duo. Planum est, quod perfecti viri, in quorum persona ista dixit, non semper opere impleuerunt. Non enim Christus percussus in una maxilla, percussit alteram, sed dixit: Si male locutus sum testimonium perhibe de malo: si autem bene, cur me cædis? nec Paulus cum percute retur, maxillam præbuit: sed dixit Act. 23. Percutiet te Deus, &c. Sed semper perfecti viri huius supererogationis opera habuerunt in animi præparatione. cum enim fuit opportunum, non solum in maxilla, immo in toto corpore Christus paratus fuit crucifigi: & Paulus capite truncari. Sic Papa dominium rerum habere potest in actuali operatione simul cum perfectionis statu, dummodo semper ipsarum caritatem teneat in animi præparatione.

Ex parte verò vsus requiritur dispensatio, non proprii lucri factio. In rebus enim temporalibus vsus est bonus, abusus mala, sollicitudo peior, quæstus turpior, ut dicit Bern. lib. 2. ad Eugenium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod habere rerum proprietatem, & dominium, non in proprium lucrum, sed in aliorum utilitatis subsidium non derogat perfectionis statui. Sicut enim Papa non potest negare, se vicem Christi non tenere, sic non potest negare se rerum dominium non habere.

AD secundum est dicendum, quod præceptum fuit Apostolis, ut nihil in via portarent, propter solitudinem remouendam, non propter dominium, & iurisdictionem auferendam, qua licitum erat eis sumptum recipere ab illis, quibus prædicabant: maxime tale præceptum datum est, cum missi sunt ad prædicandum Iudæis: apud quos consuetum erat, ut Doctores viverent de stipendijs eorum, quos docebant.

AD tertium est dicendum, quod illud, quod facit ad perfectionis statum essentialiter in alijs: facit in Papa: sicut est caritas. Quod verò facit instrumentaliter: sicut est abdicatio temporalium, quod est via perueniendi ad perfectionis statum, non requiritur, quod sit in Papa, qui non est in statu perficiendorum, sed iam perfectorum. Vnde Christus cum Petro oves pascebas commisit, non expetiuit ab eo paupertatem: sed

charitatem, dicens Ioan. vlt.

Si diligis me, pasce oves meas.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA POSSIT omnis perfectionis statum mutare.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit omnis perfectionis statum mutare. Status enim perfectionis est de his, quæ sunt supererogationis opera. Si ergo Papa mutaret omnem perfectionis statum Religiosorum, & aliorum, nulli remanerent qui opera supererogationis impleverunt.

2 Præterea: Quod semel Deo consecratum est: amplius in alios vsus commutari non potest. Sicut scribitur Leuit. vlt. Sed status perfectio acquiritur cum quadam consecratione, sicut patet de statu Episcoporum, & Religiosorum. Ergo sic Deo sacrata nunquam in alium vsus mutare poterunt.

3 Præterea: Scribitur Eccl. 26. Omnis ponderatio non est digna continentis animæ. Status ergo perfectio acquisita per votum continentis non potest ex quacunque causa mutari.

IN CONTRARIVM est, quia translatio sacerdotio, fit translatio legis, ut dicit Apostolus ad Hebræ. 7. Mutato voto ergo solemniter, per cuius obligationem status perfectio acquiritur: mutatur status perfectio: potest autem Papa in omni voto solemniter dispensare. Ergo potest omnem perfectionis statum mutare.

RESOLVTIO.

Papa, casu necessario superueniente, omnem statum perfectionis mutare potest; cum vota omnium fidelium de Ecclesia, cuius curam suscipit, mutare possit.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dictum est supra, status perfectio requiritur cum solemnitate voti, sicut dicit glossa Aug. super illo Psal. 75. Vovete, & reddite domino Deo vestro. Ille ergo potest omnem perfectionis statum mutare, qui potest in omni voto solemniter dispensare. Planum est autem, quod omnes, qui sunt in corpore mystico Ecclesiæ, comparantur ad Papam sicut filij ad patrem, & ad patrem quidem non corporum tantum, immo animarum. Nam filij tenentur obedire Parentibus carnalibus in his, quæ sunt corporum: quia patres sunt corporum, non animarum. Sed Papæ tenentur omnes Christi fideles parere in his, quæ sunt corporum, & animarum, sicut dicit glossa super illo verbo Apostoli Hebr. 12. Si patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores, & reuerentiam eos, nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus? Constat autem, quod Patres vota filiorum existentium sub eorum potestate mutare poterant, sicut patet Nume. 30. Ergo multo magis Papa vota omnium fidelium de Ecclesia, cuius curam suscipit, mutare potest, & per consequens potest, casu necessario superueniente, mutare omnem perfectionis statum.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod in simili Hierony. soluit argumentum contra Vigilantium. Si enim omnes virginitatem seruarent, nuptiæ non essent, & sic interiret genus humanum. Rara enim est virtus, ut dicit Hierony. nec à pluribus appetitur. talis enim timor (ut ait) stultus esset, ac si aliquis timeret haurire aquam, ne flumen deficeret. Consimilis casus, in quo Papa de Monacho faceret non Monachum, in paucioribus euenit, & talis timor, ne deficerent illi, qui impleverunt opera supererogationis, stultus esset: quia potest Deus de lapidibus suscitare sibi filios Abraham.

AD secundum est dicendum, quod status perfectio

acquiritur quandoque cum duplici consecratione, puta cum sacri ordinis susceptione, & ista semper manet: quia Sacerdos semper manet Sacerdos, & Episcopus semper manet Episcopus. Et secundo cum voti perpetua obligatione: & quia votum est promissio voluntaria facta Deo. Papa, qui Dei Vicarius est, tali promissione potest vti in obsequium Dei, in casu necessario: ubi videt utilitati Ecclesiæ expedire.

AD tertium est dicendum, quod continentia ad perfectionis statum facit tamquam corporalis exercitatio: in qua corporali exercitatio nulla est ponderatio, & dignior ipsa: respectu tamen caritatis, & obedientiæ ad modicum utilis est. longe enim est maioris meriti impletio voti obedientiæ, quam paupertatis, vel castitatis.

QVAEST. CII. QVOMODO STATUS PERFECTIONIS REPRÆSENTATUR IN CARDINALIBVS.

DEINDE considerandum est, quomodo status perfectio representatur in Cardinalibus. Circa quod queruntur quinque.

Primo, Vtrum Cardinales representent statum perficiendorum, vel perfectorum.

Secundo, Vtrum Cardinales in perfectionis statu præferendi sint Episcopis.

Tertio, Vtrum abdicatio temporalium magis requiratur ad perfectionis statum Cardinalium, quam Episcoporum.

Quarto, Vtrum deroget perfectionis statui Cardinalium, ut omnes de vna Patria sint electi.

Quinto, Vtrum legatio in Cardinalibus spectet ad eorum perfectionis statum.

ARTICVLVS I.

UTRUM CARDINALES REPRÆSENTENT statum perficiendorum, vel perfectorum.

De materia huius questionis, vide Card. Albanum in tract. de Cardinal. & Barbat. in tract. eiusdem argumenti.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quod Cardinales representent statum perficiendorum, non perfectorum. Nam Cardinales representant statum Apostolorum, ut Christo præsentantur. Sed Apostoli assisterunt, ut perficiendi, non ut iam perfecti. Perficiendorum ergo, non perfectorum Cardinales statum representant.

2 Præterea: Vocatio Cardinalium similis debet esse vocationi Apostolorum. Sed Apostolus 1. Cor. 1. Loquens de vocatione Apostolorum dicit: Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, sed quæ stulta sint mundi elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit, ut confundat fortia. Ergo contemptibiles, & nescientes debent ad Cardinalium statum eligi: sed tales sunt perficiendi, non perfecti.

3 Præterea: Perfectorum status est per perfectam caritatem: sed perfectam caritatem quis habet, cum paratus est pro Christo animam suam ponere. quod Apostoli non fecerunt Christo assistentes. Ergo Cardinales statum assistentium representantes non representant statum perfectorum, sed perficiendorum.

IN CONTRARIVM est glossa super illo verbo Psal. 44. Constitues eos Principes super omnem terram; quæ dicit, Apostolos constitutos esse Principes non in vno loco, vel in vna ciuitate, sed super terram. quod de Episcopis intelligi non potest, qui habent determinatas dioceses. Principes autem Ecclesiæ non perficiendorum, sed perfectorum statum representant.

RESOLVTIO.

Cardinales perfectorum, non perficiendorum statum representant. Apostoli enim per Cardinales representati, respectu perfectionis Patriæ perficiendi, sed respectu aliorum perficiendorum Christo perfecti assisterunt.

RESPONDEO, dicendum, quod Bern. in lib. de Lib. 4. consideratione ad Eugenium dicens: Hoc tibi persuade, eos, qui admittendi sunt ad tuum consilium,

ARTICVLVS II.

UTRUM CARDINALES IN perfectionis statu Epis sint preferendi.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Cardinales in perfectionis statu Episcopis non sint preferendi. Dicit enim Bern. lib. 4. ad Eugenium: Hoc vnum dico ridiculum esse, quod vestri Diaconi nostris Presbyteris se anteferre conant. Non hoc ratio habet, non antiquitas habuit, nec hoc consentit auctoritas: & subdit rationem, quam ipsi Diaconi Cardinales assignant. Nos sumus (inquiunt) qui in omni celebritate domino. Papae coniunctiores assistimus, sed et ipso propiores assidemus: procedente, posteriores procedimus. hoc totum (ut dicit Bern.) non est dignitatis privilegium, sed sedulitatis debitum. Si ergo Cardinales non debent praeponi Presbyteris, multo fortius nec Episcopis.

2 Præterea: Inter Cardinales multi sunt Diaconi. Sed scribitur auctoritate Hierony. 93. dist. cap. Legimus in Isa. quod Diaconi Presbyteris, & Episcopis nullo modo praepnantur.

3 Præterea: Illi sunt preferendi in perfectionis statu, quos Christus prætulit, & honoravit. Sed scribitur auctoritate Cypriani, distin. supradicta, dominus Iesus Christus, Rex, & Iudex usque ad passionis diem seruauit honorem Pontificibus, & Sacerdotibus, quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi seruassent.

IN CONTRARIUM est. quia Angeli assistentes præferuntur missis in cœlesti hierarchia. Ergo similiter in Ecclesiastica hierarchia Cardinales representantes statum assistentium in perfectionis statu præferendi sunt Episcopis representantibus statum missorum.

RESOLVTIO.

Cardinales, qui representant statum Apostolorum assistentium, quos, ut missos per vniuersum orbem, Episcopi representant; sunt Episcopis, honoris, & loci dignitate præferendi. Cardinales item, quorum status principaliter ad Dei dilectionem ordinatur, præminent Episcopis, quorum status principaliter ordinatur ad Proximi dilectionem: sed in ordinis potestate non modo Episcopi, sed etiam Sacerdotes Cardinalibus non Presbyteris præferuntur.

RESPONDEO, dicendum, quod Cardinales præferendos esse Episcopis in perfectionis statu, tripliciter potest intelligi. Primo, ut præferantur eis in ordinis potestate. Secundo, in loci dignitate. Tertio, in perfectiori charitate. Primo modo planum est, quod Diaconi Cardinales, nedum Episcopis, immo quibuscumque Presbyteris non præferantur: quia potestas Episcopalis superior est sacerdotali,

lum, difficile in curia posse probari: & ideo, si fieri potest, viros probatos oportet eligi, non probandos. Nos enim in Monasterijs omnes recipimus (spe meliorandi, sed curia bonos facilius consuevit recipere, quam facere. Nam plures in curia defecisse bonos, quam malos profecisse probauimus. itaque non volentes, nec currentes assumito, sed cunctantes: & reuolentes coge, & illos compelle intrare, & cum illis requiescat spiritus tuus, qui non sint attritæ frontis, sed verecundi. non manus attendant, sed necessitates, qui stent viriliter pro afflictis, & iudicent æquitatem pro mansuetis terræ, qui sunt compositi ad mores, comprobati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, subiecti ad disciplinam, rigidi ad censuram, catholici ad fidem, fideles ad dispensationem, concordantes ad pacem, qui sint in iudicio recti, in consilio prouidi, in iudicando discreti, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in hospitio non dissoluti, in conuiuio non effusi, in omnibus circumspècti. Ista autem omnia conueniunt perfectis, & non perficiendis. Ideo dicendum est, quod Cardinales statum non perficiendorum, sed perfectorum representant.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Apostoli Christo præsentialiter assistentes fuerunt perfecti, & perficiendi: perficiendi quidem respectu perfectionis patriæ: vel respectu perfectionis, quam ipsimet Apostoli habuerunt post receptionem Spiritus sancti: sed perfecti respectu turbæ, & aliorum perficiendorum per eos. Dicit enim Chryso. Matt. 13. Quod ideo Christus fragmenta dedit Discipulis, & non turbis, quia adhuc imperfectius dispositi erant, quam Apostoli, per quos perfici debebant.

AD secundum est dicendum, quod argumentum arguit contrarium. Quanto enim aliqui sunt magis contemptibiles, & magis despecti in mundo, & in vita temporali: tanto perfectiores, & digniores sunt in conspectu Dei, & in spiritali vita. Vnde Christus adolescenti volenti perfectionis statum acquirere dixit Matth. 19. Ut mundo, & his, quæ erant in mundo, renunciaret.

AD tertium est dicendum, quod Apostoli Christo assistunt ante passionem, & post passionem. Et ante passionem charitatem quidem perfectam habuerunt in animi præparatione. Ante enim dixit Petrus: Si oportuerit me mori tecum, non te negabo. non enim charitas perfectorum intelligitur esse perfecta, ut non possit amitti. non enim tunc esset charitas viatorum, sed comprehensorum: sufficit enim sic esse perfectum, ut in animi præparatione habeatur pro Christo animam ponere. Post passionem vero Apostoli non solum in animi præparatione, immo in operis executione hæc perfectionem charitatis habuerunt.

dotali: & sacerdotalis superior est diaconatu. Vnde diaconi Cardinales ad Presbyterium, & Episcopatum assumuntur, tamquam ad superiorem, & perfectiorem ordinis potestatem. Secundo vero modo sicut Romana sedes est prior, & dignior omnia alia, & est omnium domina, & Magistra: sic congruum est, ut Clerici illius sedis quadam singulari dignitate præ ceteris alijs fulgeant, ita, ut Cardinales Romanæ Ecclesiæ omnibus alijs Prælatibus præferantur honoris dignitate. Sed tertio modo habent se secundum excellentiam, & excessum. quia in dilectione Dei perfectior charitatem tenentur habere Cardinales, quam Episcopi. in dilectione vero proximi maiorem charitatem Episcopi, quam Cardinales. Representant enim Cardinales statum Apostolorum Christo assistentium, & eius contemplationi vacantium. Vnde sicut Seraphin ardentes interpretantur, qui assistentes Deo eius charitate sunt accensis, sic Cardinales statum assistentium representant ardentem in Dei Charitate esse debent: Episcopi vero, qui statum Apostolorum representant, ut missi per vniuersum orbem curam animarum suscipientes, in perfecta charitate proximi cunctos alios excedere debent. Verum quia dilectio Dei, ad cuius perfectionem principaliter ordinatur status Cardinalium, præminet dilectioni proximi, ad cuius perfectionem principaliter ordinatur status Episcoporum. Ideo simpliciter in perfectiori charitate Cardinales Episcopis præferendi sunt.

Cardinales quomodo Apostolos representant.

Episcopi quomodo Apostolos representant.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod si Bern. loquitur de Diaconibus Cardinalibus respectu Presbyterorum, & Episcoporum Cardinalium, verum est, quod eis præferri non debent. Si vero loquatur de alijs Episcopis, Et Presbyteris, in ordinis quidem potestate eis non præferuntur: sed in loci, vel honoris dignitate præferuntur eis propter singularitatem illius sedis, sicut dictum est.

AD secundum, & tertium est dicendum, quod decreta illorum Doctorum intelliguntur communiter de Prælatibus aliarum Ecclesiarum, in quibus verum est, quod diaconi Presbyteris, & Pontificibus non sunt præponendi, nisi forte quando diaconi locum proprii Episcopi, & proprii Patriarchæ tenerent: nec Diaconi Cardinales præferuntur Episcopis, & Presbyteris in quantum diaconi, sed in quantum Cardinales per dignitatem status, quem representant. Vnde dignitas illius sedis non est trahenda ad consequentiam aliarum Ecclesiarum.

ARTICVLVS III.

UTRUM ABDICATIO TEMPORALIVM magis requiratur ad perfectionis statum Cardinalium, quam Episcoporum.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quod abdicatio temporalium non magis requiratur ad perfectionis statum Cardinalium, quam Episcoporum. laudatur enim temporalium abdicatio

in Religiosis, & in illis, qui uolunt perfici, non in iam perfectis. Vnde Abraham, cui dictum est Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus; diues fuit, & non pauper. sed Cardinales (ut dictum est supra) representant statum perfectorum, non perficiendorum. Non ergo requiritur in eis temporalium abdicatio.

2 Præterea: Cardinales preferendi sunt Episcopis in honoris reuerentia (ut dictum est supra) Ergo eodem modo in temporalium abundantia, & diuitiarum opulentia, quæ sunt quædam instrumenta exhibitionis reuerentiæ, & honoris.

3 Præterea: Quanto ministerium aliquorum est magis honorabile, tanto est magis necessaria temporalium abundantia: sed ministerium Cardinalium est magis honorabile, quam Episcoporum, cum assistat Vicario Iesu Christi. Non ergo in eis requiritur temporalium abdicatio.

IN CONTRARIUM est. quia in Apostolis, ut Christo, præsentialiter assistunt, omnimoda fuit abdicatio temporalium, magis, quam fuerit in eis, ut postmodum missi in mundum vniuersum prædicare. Ergo in Cardinalibus, qui statum assistentium representant, maior abdicatio temporalium esse debet, quam in Episcopis.

RESOLVTIO.

Cardinalibus temporalium abdicatio magis est necessaria, quam Episcopis. Status enim eorum ardentem charitatem requirit, & assistentium perfectorum statum, cui magis repugnat cupiditas, representat.

RESPONDEO, dicendum, quod Cardinales in gradu Ecclesiæ, cui assistunt, habent primitiam. Est enim Romana Ecclesia prima sedes omnium Ecclesiarum. In statu vero, quem representant, requirunt ardentem charitatem. representant enim statum perfectorum assistentium. In officio vero, quod ministrant, requirunt iustitiæ æquitatem. Sunt enim ad tale officium vocati, ut sint Papæ coadiutores, & consiliarij, & iudices orbis terræ. Omnibus istis modis maior abdicatio temporalium requiritur in eis ad eorum perfectionis statum, quam in Episcopis, & quibuscumque alijs prælatibus. si enim prima radix malorum est cupiditas, in prima sede, quæ debet esse radix omnium bonorum, primo est extirpanda, & euellenda. Sicut enim omne bonum egreditur à Romana sede, sic & omne malum progreditur ab illa efficiet, & exemplariter, ut dicit Chryso. super Matt. Si vero ardentem charitatem requirunt ratione status, quæ representant: quia sunt assistentes, inter quos Seraphin ponuntur, qui dicuntur ardentes: Cupiditas, quæ, dicente Aug. 83. q. est uenenum charitatis, ex toto ab eis est remouenda. Et si iustitiæ æquitatem tenentur seruare, ratione officij, ad quod sunt vocati, cupiditatem tenentur detestari, per quam contigit, eos esse iustitiæ peruersores. per solam enim cupiditatem ipsi subesse non sustinent præesse non noscunt: superiori efficiuntur infideles: inferioribus importabiles: inuerecundi efficiuntur ad petendum: ad negandum

Hom. 50. in Matth.

Matth. 26.

1. Tim. 6.

q. 36. To. 4.

gandum frontosi : importuni , vt accipiant : inquieti , donec accipiant : ingrati , postquam acceperunt : docent linguam suam grandia loqui , cū operentur exigua : fiunt largissimi promissores , & parcissimi exhibitores : blandissimi adulescentes , & mordacissimi detractores : simplicissimi dissimulatores , & malignissimi proditores , vt dicit Bern. lib. 4. ad Eugē. Tanto ergo magis Cardinalibus abdicatio temporalium est necessaria , quanto ipsorum temporalium cupiditas , ex qua mala supradicta sequuntur , magis repugnat eorum perfectionis statui .

Ad Argumenta .

AD PRIMVM est dicendum , q̄ non sic requiritur abdicatio temporalium in iam perfectis , sicut volentibus perfici , quod in iam perfectis nō existat , aliās in Domino nostro Iesu Christo , qui fuit omnium perfectorum caput , non fuisset temporalium abdicatio exemplariter demonstrata . sed pro tanto dicitur requiri in volentibus perfici magis , quā in perfectis : quia abundantia temporalium non sic est timenda perfectis , sicut perficiendis , vnde in Abraham simul cum perfectione erat temporalium opulentia .

AD secundum est dicendum , quod temporalia sunt instrumenta honoris , & reuerentiae , vtendo eis ad virtuose agendum , & supererogationis opera : nō autem ad cupiditatis auaritiam , Vnde Philosophus dicit 5. Ethic. Quod homines nesciunt orare : nam orāt , vt diuitias habere possint : deberent autē orare (sicut ait) vt eis benē vti valerent .

AD tertium est dicendum , quod pauca temporalia requiruntur ad executionem ministerij ipsorum , sicut virtuosus pauca sufficiunt : magis autem in cumulationibus temporalium eorum ministerium vituperatur . non enim dixit Apostolus 2. Corinth. 6. Exhibeatis vos Dei ministros in castris aedificandis : in consanguineis ditandis : in bonis temporalibus cumulandis : sed in tribulationibus ; & necessitatibus , in angustijs , in scientia , in charitate , in verbo veritatis , vestiti per arma iustitiae , à dextris & sinistris .

ARTICVLVS IIII .

UTRUM DEROGET PERFECTIO- nis statui Cardinalium , vt omnes de vna Patria sint electi .

Vide Concil. Trident. sessio. 24. de reforma. cap. 1. §. Haec vero omnia .

AD quartum sic proceditur . Videretur enim , q̄ non deroget perfectionis statui Cardinalium , vt omnes de vna Patria sint electi . Non est perfectior vocatio Cardinalium , quā Apostolorum . Sed Apostoli omnes fuerunt vocati de vna Patria : quia oēs de Iudaea electi sunt .

2 Præterea : Sicut aliqua Patria videtur esse exclusa , vt de illa non vocetur aliquis ad Cardinalatum , sicut Alemania : sic aliqua potest esse inclusa , vt solū de illa eligatur .

3 Præterea : Cardinales assumuntur , vt sint coadiutores Papæ : sed magis possunt esse coadiutores Papæ , si de propria Patria assumuntur , tamquā sibi notiores , & fideliores .

IN CONTRARIVM est . quia omnis acceptio personarum derogat perfectionis statui : sed sine personarum acceptione fieri non potest , vt Cardinales omnes de vna Patria assumantur : qui de toto orbe sunt eligendi .

RESOLVTIO .

Quāuis Papa possit sibi assumere Cardinales vnde , quos , & quales vult ; congruenter tamen propter iustitiam seruandam , carnalem affectionem remouendam , & vnitatem in Populo Christiano nutriendam , ex toto terrarum orbe Cardinales sunt eligendi .

RESPONDEO , dicendum , quod Papa potest sibi assumere Cardinales in suum adiutorium , & consilium vnde vult , & quos vult , & quales vult : vnde sibi imputatur ad meritum , vel demeritum si boni sint , vel mali : iuuenes , vel senes : docti , vel indocti . Nam si boni sunt , & sapientes , accrescet eius meritum : quia multitudo sapientum sanitas est orbis terrarum . Si verò mali sunt , & insciji in his , quæ sunt Dei , eius meritum decrescit : quia modicū fructum potest afferre solius Papæ iustitia , quando sententia præualeat multorum aliter affectorum . Verum tamen de congruo Bern. lib. 4. assignat tres rationes in libro de consideratione ad Eugē. Quod nō de vna Patria , sed de toto orbe terrarum Cardinales eligendi sunt . Prima propter iustitiam seruandam . Quilibet enim melius cognoscit conditiones suæ Patriæ , quā alius : & quia vnusquisque benē iudicat de his , quæ nouit , & illorum est bonus iudex ; Ideo dicit : An non eligendi sunt de toto orbe orbem iudicaturi ? Secunda propter carnalem affectionem remouendam . Si enim de vna Patria omnes eligantur : non opinatur , nec creditur , quod taliter fiat , nisi vel precum interuentione , vel carnis , & sanguinis affectione . Ex quo (vt dicit) sequitur scandalum non solum pusillorum , immo maiorum de Ecclesia . Tertia , propter vnitatem in populo Christiano nutriendam . Contemptus enim est causa diuisionis & schismatis in Ecclesia . Principale . n. motiuum schismatis Græcorum fuit eorum contemptus , q̄ ad honores Ecclesiasticos non assumebantur . Si ergo de qualibet Patria Cardinales non assumuntur , diuisio , & schisma in Ecclesia generatur .

Ad Argumenta .

AD PRIMVM ergo est dicendum , q̄ de Iudæa solum Apostoli fuerunt vocati propter duo . Primo , quia Ecclesia ibi primo fundata fuit . De alia vero Patria assumi non poterant , nondum sibi Iesu

ibi prædicata , & Ecclesia ibi non fundata . Secundo quia Christus secundum carnem solum ex Iudæis natus est , ideo eius Apostoli , per quos ipse cunctis gentibus erat nunciandus , solum ex Iudæis vocandi erant .

AD secundum est dicendum , quod nulla Patria excluditur , ex qua ad Cardinalatum aliquis vocari non possit . Sed quia de Alemania consuetum est , vt eligatur Imperator , qui est Minister Ecclesiæ , ne secreta Ecclesiæ , suis ministris pandantur : & ne quos oportet esse subiectos , habeant in Ecclesia ex sua Patria , vel genere Dominos , & iudices defendentes . Ideo non consuevit ecclesia de Alemania Cardinales vocare . Similiter nec aliqua Patria sic includitur , vt de qualibet non possint eligi , quamuis de terris peculiaribus Ecclesiæ magis sit consuetum assumi , tanquam liberiores ad consilia ferenda , & iudicia exequenda .

AD tertium est dicendum , quod tunc Papa eligit magis in suos coadiutores Cardinales , quanto p̄ Republica , Ecclesiæ sunt vtiliores , & prudentiores , cum ipse non quod sibi vtile est , sed quod Ecclesiæ eligere teneatur .

ARTICVLVS V .

UTRUM LEGATIO SPECTET ad perfectionis statum Cardinalium .

AD quintum sic proceditur . Videretur enim , quod legatio nō spectet ad Cardinalium perfectionis statū . Omnis enim temporalium pertractatio repugnat perfectionis statui . qui enim tangit picē , inquinatur ab ea . Sed legatio raro fit sine temporalium pertractatione , & munus receptione . Ex quo sequitur perditio rigoris iustitiæ . Scribitur enim Isa. 57. Misisti legatos tuos procul : & humiliata es vsque ad inferos . Non ergo legatio pertinet ad eorum perfectionis statum .

2 Præterea : Quod conuenit missis , nō pertinet ad perfectionis statum Cardinalium , qui sunt assistentes : sed legatio conuenit missis , derogat ergo perfectionis statui Cardinalium .

3 Præterea : Omnis simulatio repugnat perfectionis statui : sed in legatione multa quandoque simulatur , & persuadentur . Dicit enim glo. super illo Gen. 32. Mittoque nunc legationem ad Dominum meū , vt inueniam gratiam in conspectu tuo , quod ad placandum hostis iram profunt aliquando persuasibilia humane sapientiæ verba .

IN CONTRARIVM est . quia opus , quod Christo attribuitur , pertinet ad perfectionis statum . Sed legatio Christo attribuitur Hierē. 49. Auditum audiui à Domino , & legatus ad Gentes missus est .

RESOLVTIO .

Legatio pro Christo recte administrata statui perfectionis Cardinalium non derogat , sed ad ipsam pertinet statum .

RESPONDEO , dicendum , quod in persona perfectorum loquitur Apostolus 2. Corinth. 5. quando dicit Pro Christo ergo (puta vice Christi , qui fuit legatus Dei) legatione fungimur , tamquam Deo exhortante per nos . Fungi ergo pro Christo legatione non derogat perfectionis statui Cardinalium , dummodo administraretur modo , quo administranda est . Quas autem condiciones debeāt habere Cardinales , qui in legatione mittuntur , narrat Bern. ad Eugē. dicens : Tales tibi expedit in legatione mittere , qui nisi post aurum non eant : sed Christum sequantur . Qui quæstū , legationem non extiment : nec requirāt datum , sed fructum : qui Regibus exhibeant se Ioannem : Aegyptijs Moysen : fornicantibus Phinees , idolatris Eliam : auaris Hæliseum : Petrum mentientibus : Paulum blasphemantibus : negotiantibus Christum : qui vulgum non spernant , sed doceant . Diuitem non palpent , sed terreat . Pauperem non grauent , sed foueant . minas Principum nō pauent , sed contemnant . qui Ecclesias non spoliunt , sed emendant . qui marcupia non exhauriant , sed corda reficiant , & crimina corrigant . qui non de dote viduæ , & patrimonio Crucifixi se , vel suos ditare festinent . qui ad te reuersi , fatigati quidem , sed non ditati . gloriantes non quod gloriosa sumptuosa quæque terrarum attulerint : sed q̄ reliquerint pacem Regnis , legem Barbaris , quierem Monasterijs , Ecclesijs ordinem , Clericis disciplinam , Deo populū acceptabilem , Sectatorem bonorum operum .

Ad Argumenta .

AD PRIMVM ergo est dicendum , quod magis perfectionis est temporalia pertractare , & eorū cupiditate non contaminari ; sicut narrat Bern. ad Eugē. de Martino , qui dum esset Cardinalis , factus legatus in Dacia tam pauper remeauit , vt pene expensis , & equis deficientibus vix perueniret Florentiam . vbi cum Episcopus loci donaret sibi vnum equum , elapso tempore cum in curia haberet causam , dixit sibi : Decepisti , nesciebam in curia tibi imminere negotium : tolle equum tuum , ecce in stabulo est . vere , vt Bern. dicit , res alterius sacculi est , redisse de terra auri sine auro , transisse per terram argenti , & argentum nesciuisse . donum etiam , quod poterat esse suspectum , illico reiecit . præbet namque , (nihil recipere in legatione præter taxata dispendia) securitatem in conscientia : in locutione audaciam , in iudicijs rectam iustitiam .

AD secundum est dicendum , q̄ quamuis regulariter assistentibus non conueniat mitti , ex suborta causa assistentes quandoque mittuntur , sicut patet de illo Angelo , qui missus est ad purgandum labia Iſaie , qui fuit de ordine Seraphin , vt patet Isa. 6 .

AD tertium est dicendum , q̄ sicut dicit ibi Aug. Iacob Angelos in suo comitatu habuit , & tamen legatos ad placandum fratrem suum misit . Cuius exemplo admonemur , vt quamuis credamus in Deum , & speremus eius auxilium nobis non deesse : tamen faciamus , quæ faciendæ sunt ex parte nostra in salutis subsidium .

† Cap. 1. cit ca mediū . nesciūt orare . i. optare , vt ait Aegi. Rom 2. ten. par. 2. pag 355. col. 1. d.

Sap. 6.

Art. 1. Eth. cap. 3.

Græcorum schisma vnde de ortu habuerit .

Alemania cur Cardinales non habebat .

Lib. 4.

Lib. 4. Notandum .

VNC videndum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Episcopis. Circa quod quaruntur Quinque.

Primo, Vtrum Episcopi perfectiori modo repræsentent statum Apostolorum, quam Religiosi.

Secundo, Vtrum ad perfectionis statum acquirendum magis Religio, quam Episcopalis prælatio sit procuranda.

Tertio, Vtrum in Episcopis cura temporalium diminuat de eorum perfectionis statu.

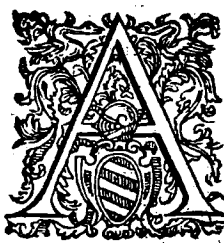
Quarto, Vtrum Episcopi de bonis Ecclesie possint condere testamenta.

Quinto, Vtrum Episcopi bona Ecclesiastica non erogent pauperibus maneat in perfectionis statu.

ARTICVLVS I.

UTRUM EPISCOPI PERFECTIORI MODO, QUAM RELIGIOSI REPRÆSENTENT STATUM APOSTOLORUM.

S. Thom. 2. 2. q. 184. ar. 7. & quodlib. 3. q. 6. art. 17. & opusc. 18. cap. 17. 18. & 19.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd Episcopi non perfectiori modo repræsentent statum Apostolorum, quam Religiosi. Apostolorum enim perfectio fuit in hoc, qd reliquerunt omnia, & secuti sunt Christum. Iuxta illud Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sed Religiosi perfectiori modo in hoc Apostolos repræsentant, quam Episcopi.

1. 1. Epist. 1. 2. Tim. c. 6. Præterea: Ambros. dicit super illo verbo 1. Timot. 6. Tu autem homo Dei hæc fuge. Nihil enim tam asperum, tam perniciosum, quam si vir Ecclesiasticus, maxime qui sublimem tenet locum, diuitijs huius seculi studeat: quia non solum sibi ipsi, sed & ceteris obest, quibus contrariam dat formam. Sed Episcopi diuitijs, & temporalibus maxime student. Apostolorum ergo perfectionis statum non repræsentant.

3. Præterea: Bern. dicit ad Euge. Apostolorum forma hæc est, vt intelligatur eis esse interdicta dominatio, & iniuncta ministratio. Sed in ministratio perfectiori modo imitantur Apostolorum statum Religiosi, quam Episcopi.

IN CONTRARIUM est. quia illi perfectiori modo repræsentant statum Apostolorum, qui succedunt eis in regimine Ecclesie. dicit enim Apostolus Act. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo.

RESOLVTIO.

Episcopi propter virgam potestatiuam, claus in iurisdictionis, Spiritus sancti insufflationem, & linguarum dispersionem statum Apostolorum repræsentant, non Religiosi.

RESPONDEO, dicendum. quia sicut Dionys. dicit 5. cap. Ecclesiastica Hierarchia: Episcoporum est perficere, eorum autem, qui perficiuntur, vniuersorum altior ordo est, Monachorum, & Religiosorum. Fuerunt autem quatuor Apostolis collata à Christo, quæ perfectionem ostendebant, in quibus Episcopi sunt eorum successores. Primo, virga potestatiua in susceptione temporalium stipendiorum. Mar. 6. Præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, vt nomine virgæ potestatis à Christo receptam recipiendi temporalia stipendia intelligamus, vt Aug. exponit. Secundo, claus in administrationis iurisdictione Sacramentorum. Matth. 16. Tibi dabo claus Regni cælorum. Tertio, insufflatio Spiritus sancti in remissionem peccatorum. Ioã. 20. Insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; super quo verbo dicit Greg. Libet intueri ad quantum culmen gloriæ ducti sint Apostoli, vt vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent, quorum nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent. Quarto, dispersio linguarum in prædicatione Euangeliorum Act. 1. Apparuerunt illis dispersitæ linguæ tamquam ignis, seditque supra singulos eorum, vt foris apparentibus linguis igneis, intelligamus intus corda eorum facta esse flammantia in dilectione Dei, & proximi. Quia qui charitate Dei, & proximi non habent, Euangelij prædicationem nullatenus assumere debent, vt Greg. dicit. In istis autem quatuor soli Episcopi Apostolorum perfectionis statum repræsentant, non autem Religiosi.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM. Mergo est dicendum, qd Episcopi non sunt successores Apostolorum in voto paupertatis, nisi

nisi tenendo ipsam in animi præparatione, secundum quem modum omnes existentes in perfectionis statu debent esse pauperes spiritu. In voto enim paupertatis planum est, quod magis Religiosi sunt eorum successores, quam Episcopi: Cum Apostoli prius fuerint uocati ad statum Religionis, quam prælationis, vt supra dictum fuit. Sunt autem eorum successores Episcopi in iudiciali potestate, quantum ad illa quatuor, quæ superius dicta sunt, in quibus perfectiori modo Episcopi repræsentant Apostolorum statum, quam Religiosi.

AD secundum est dicendum, qd Episcopi temporalibus adherentes, & mundi gloriam quærentes in perfectionis quidem statu sunt, sed perfectionis opus non implent. Dicit enim Greg. in Past. Sacrum quippe Episcopale officium non solum non diligit, immo nescit qui ad culmen regiminis anhelans in occulta meditatione cogitationis cæterorum subiectione pacitur: laude propria lætatur, ad honorem cor eleuat, rerum affluentium abundantia exultat, & mundi lucrum quærit sub eius honoris specie, quo mundi destrui lucra debuerunt.

AD tertium est dicendum, qd forma Apostolorum vtrumque requirit. dominationem in potestate, & ministationem in mentis humilitate, vt quisquis Apostolorum successor tanto sit humilior, atque ad feruendum Deo promptior, quanto se obligationem esse conspicit in reddenda ratione.

ARTICVLVS II.

UTRUM AD ACQUIRENDUM perfectionis statum magis Episcopalis prælatio, quam Religio sit procuranda.

B. Thomas 2. 2. q. 185. art. 1. & quodlibeto. 3. art. 9.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, qd ad acquirendum perfectionis statum magis Episcopalis prælatio, quam Religio sit procuranda. Maioris enim perfectionis est Episcopalis prælatio, quam Religio. Sed Religio propter perfectionis statum, quem habet annexum licite procuratur. Ergo multo magis Episcopalis Prælatio.

2. Præterea: Scribitur extra de elec. nihil est, qd Ecclesie Dei magis officiat, quam quod indigni Prælati assumantur ad regimen animarum. Licite ergo possunt cogi eligentes per Principes Terrarum, vt eligant Episcopum dignum, & sufficientem, si indignum volunt eligere.

3. Præterea: Perfectio charitatis est procurare salutem animarum, sed Religiosi, vt in pluribus, ad salutem animarum procurandam, quam Clerici seculares magis videntur esse idonei, & auidi. Licite est ergo eis procurare Episcopalem statum per se, & per mundi Principum procuracionem.

IN CONTRARIUM est. quod dicit Greg. in Past. Virtutibus pollens coactus ad regnum Episcopale veniat. Virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat.

RESOLVTIO.

Religio ad acquirendum perfectionis statum est procuranda: Prælatio Episcopalis, non item, propter coniunctam sibi honoris reuerentiam, requisitam charitatis abundantiam, temporalium affluentiam, & periculorum imminentiam, quibus Religio caret.

RESPONDEO, dicendum, quod status Episcopalis quatuor includit, quibus Religio caret. Primo habet Episcopalis Prælatio coniunctam honoris reuerentiam. Secundo præsupponit in suscipiente charitatis abundantiam. Tertio habet in administratione temporalium affluentiam. Quarto exponitur ad periculum imminentiam. Non est enim aliud potestas culminis, nisi tempestas mentis: in qua cogitationum semper procellis vani cordis quatitur: huc, & illuc incessanter impellitur, vt per repetitos excessus oris, & operis, quasi per obruentia saxa frangatur, sicut dicit Greg. in Pasto. Procurare ergo honoris reuerentiam est ambitiositatis: Putare vero se habere charitatis abundantiam, est temeritatis. Requiere autem temporalium affluentiam est cupiditatis. Exponere vero se ad periculorum imminentiam est mentis tempestatis. Quieto namque mari, imperitus Nauta nauim dirigere potest: turbato autem tempestas fluctibus, etiam peritus Nauta se confundit, & perturbat, sicut dicit Greg. in Pasto. Ad acquirendum igitur perfectionis statum Religio, quæ omnibus istis caret, licite & salubriter procuratur. Episcopalis vero prælatio minime.

Ad Argumenta.

Et per hoc patet responsio ad Primum. AD secundum est dicendum, quod non sufficit bonum procurare, nisi procuretur per bona media. Vnde quantumcumque eligentes indignum eligant in Episcopum, cogendi non sunt, vt eligant magis dignum: ne sic electi Principum secularium fauore dicant illud, quod scribitur Amos. 6. In fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua. immo quisquis electioni de se factæ per secularis potestatis abusu assentire præsumpserit, contra canonicam libertatem, & effectum electionis carere debet, & ineligibilis fieri, vt scribitur extra de electione c. Quisquis.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Greg. in Pasto. Multi fingunt se de bono opere amare, quod non amant. de mundi gloria non amare quod amant. cumque percepti Principatus perfrui officio seculariter cæperint: libenter obliuiscuntur quicquid ante religiose cogitauerunt. Quantumcumque ergo Religiosi iudicantur esse magis idonei, vel auidi ad salutem animarum procurandam, quam Clerici seculares: detestabile est in eis, vt ipsi ingerant se ad procurandum prælationis statum.

ARTICVLVS III.

UTRUM TEMPORALIUM cura diminuat in Episcopis de perfectionis eorum statu.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, q̄ in Episcopis temporalium cura diminuat de eorum perfectionis statu. quia qđ detestatur est à Philosophis, ne impedirentur à contemplatione naturalis Philosophiæ, detestandum est ab ipsis Episcopis, ne impediantur à contemplatione supernæ Theologiæ. Sed Hierony. dicit contra Iouinianū, q̄ Crates ille thebanus Princeps Philosophorū, proiecto in mare non paruo auri pondere: abite, inquit, pessum malæ cupiditates. ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.

Lib. 2.

2 Præterea 2. Tim. 2. Apostolus dicit, q̄ nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Sed Episcopi sunt Christi milites. Ergo temporaliū implicatio diminuit de eorum perfectionis statu.

3 Præterea: Quod est causa prouocationis ad luxuriam, & cupiditatis auaritiam, est remotio à perfectionis statu: Sed implicatio temporaliū est causa prouocationis ad luxuriā, & cupiditatis auaritiam.

Vnde in persona Prælatorum curis temporalium vacantium scribitur Amos 6. Væ vobis, qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ optimates capita populorum ingredientes pompaticè domum Israël, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis.

IN CONTRARIUM est. quia Episcopi tenentur pascere gregem eorum, non solum verbo, & exemplo, immo temporali subsidio. sicut dicit glo. su per illo verbo 1. Petri 5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei. sed hoc non possunt facere sine temporalium administratione. Non ergo temporalium cura diminuit de eorum perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Quamuis exemplariter omnium temporalium abdicatio ab Episcopis sit demonstranda; & spiritualiū appetenda contemplatio; temporalium tamen administratio propter aliorum salutem est toleranda, quæ statum perfectionis non diminuit.

RESPONDEO, dicendum, q̄ ad perfectionis statum Episcopalis aliquid est desiderio appetendum. aliquid vero est propter aliorum salutem tolerandum. & aliquid est exemplariter demonstrandum. Ex desiderio namque est appetenda spiritualium contemplatio. toleranda vero est temporalium administratio: Exemplariter vero demonstranda est omnium temporalium abdicatio. multum enim decedit à perfectionis statu vita Episcoporū, si ex desiderio ipsi temporalibus inseruiunt. Dicit enim Gregor. in Pasto. exponens illud verbum Tren. 4. Di-

2. par. c. 7.

Esperfi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. quia tunc lapides sanctuarij dispersi in capite omnium platearum iacent, quando sacrorum ordinum viri terrenis actibus ex desiderio inseruiūt. ex quorum prius officio sanctitatis glorię stare videbatur. Pro salute tamen aliorum interdum toleranda est temporalium administratio. Dicit enim Greg. ibi, quodd secularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, numquam tamen ex amore requirenda. Nam sunt nonnulli Episcopi, qui gregis curā suscipiunt: sed sibi met vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur. qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime occurrunt, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur. quia, & si facta delinquentium corrigunt, tamen cum eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur, quia egentis mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Sed semper sic exemplariter per Episcopos demonstranda est omnium temporalium abdicatio, vt de ipsorum cupiditate nullatenus apud subditos notari possint. vt enim ibi dicit Greg. Tot mortibus digni sunt Prælati, quot ad suos subditos perdicionis exempla transmittunt.

3. par. Past adm. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ temporalium cura non assumitur ab Episcopis, vt eorū implicatione demergantur: sed vt charitatis amore pauperibus administrantur.

AD SECUNDUM est dicendum, q̄ Episcopi temporalium curam non debent ex amore desiderare, sed interdum ex compassione aliorum tolerare. & si quem defectum patiuntur in tali toleratione, hoc ipsum est eis ad meritum, & augmentum perfectionis status.

AD TERTIUM est dicendum, quod illa verba dicuntur in persona illorum Prælatorum, qui sic diuitijs affluunt, vt non curent, nec compatiantur super contritionem Ioseph. quia si quis de populo decem Tribuum perit, contemnunt, quasi moriantur bruta animalia, vt ibi dicit glo. de quibus similiter dicit Gre. in Past. vt supra, exponens illud verbū Tre. 4. Mutatus est color optimus; dicens, q̄ color optimus tunc mutatur, cum quorundam, qui agere Religiose credebantur ante, concepta extimatio minuitur. nam, cum quilibet post sanctitatis habitum, terrenis se actibus inserit, per cupiditatis auaritiā, quasi colore permutato, ante humanos oculos eius reuerentia despecta pallescit.

2. par. c. 9.

AR.

ARTICVLVS III.

UTRUM EPISCOPI DE BONIS Ecclesiæ possint testamentum condere.

Vide Turrecrem. & alios Canonistas in cap. Nulli dubium. 1. 2. q. 5. & textum, & Doctores in cap. 1. de testa. & vlt. voluntate.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Episcopi de bonis Ecclesiæ possint testamentum condere. Episcopus namque potest pecuniam acceptam de portione sibi debita donare cui placet: eodem modo potest de illa pecunia emere possessionem, & illam possessionem relinquere per testamentum, quibus vult.

2 Præterea: Bona Ecclesiæ aliquando sunt indistincta à bonis proprijs Episcopi. Cum igitur omnia sint in dispensatione Episcopi, poterit in casu de omnibus testari.

3 Præterea: De illis homo potest testari, quæ sunt in eius potestate. sed scribitur 1. 2. q. 1. c. Præcipim⁹. Res Ecclesiæ in potestate sua Episcopus habeat. si enim animæ hominū preciosæ illi sunt traditæ, multo magis oportet eum curam gerere de pecunijs, ita vt potestate eius indigentibus omnia dispensentur.

4 Præterea: Quæ homo potest donare, potest in testamento relinquere. sed Episcopi aliqua donare possunt, vt scribitur extra de donationibus. †

† Cap. ceterum.

† c. si Episcopus.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 1. 2. q. 5. † Si Episcopis, condito testamento, aliquid de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, nisi tantumdem de proprijs iuris facultatibus suppleuerit.

RESOLVTIO.

Episcopi de bonis paternis, & de sibi acquisitis testari possunt: De bonis vero Ecclesiæ stabilibus non item: sed de mobilibus elemosynam moderate dare possunt, non ratione testamenti.

RESPONDEO, dicendum, quod bona Episcoporum, quantum ad præsens, in triplici genere se habere possunt. Quia quædam sunt sua propria ex paterna hæreditate, vel proprio lucro sibi acquisito. Quædam vero sunt Ecclesiæ bona immobilia in possessionibus, & animalibus, quorum fructus ipse percipit. & dispensat. Quædam vero sunt mobilia sicut sunt Pecunia, vestes, & alia huiusmodi. De primis, vt de rebus patrimonialibus, vel proprio lucro, seu ex doctrina sibi acquisitis, Episcopus testari potest, & illa relinquere suis hæredibus, dummodo non sint hæretici, vel præcisi, seu excōmunicati, sicut patet 1. 2. q. 1. c. Episcopi. † De bonis vero Ecclesiæ stabilibus Episcopus non potest testari, nec illa hæredibus relinquere: cum alienari nequaquam possint.

† Vide textū, & ibidē late Doctores in cap. Siquis Episcopus extra de hæreti.

A quia res Ecclesiasticæ non sunt suæ nisi quo ad vsum. Vnde ne sanctuarium Dei videatur iure hæreditario possideri, prouide statutum est, vt si quis Episcopus de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit aliquid alicui, nullius valoris sit, nisi tantumdem de proprijs facultatibus suppleat. De bonis vero mobilibus Episcopus in vita sua, & in ægritudine sua constitutus, dummodo sit compos suæ mentis, moderate, non ratione testamenti, sed ratione elemosynę potest conferre pauperibus, & locis Religiosis; & illis, qui sibi viuenti honeste deseruierunt, siue consanguinei sint, siue alij, sicut patet extra de testa. cap. Relatum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod possessio emptæ statim facta est Ecclesiæ, ex quo fuit emptæ de pecunia Ecclesiæ: & possessio Ecclesiæ non potest alienari, nisi pro utilitate Ecclesiæ, & cum consensu Episcopi, & Clericorum. ideo singulare est hoc in pecunia Ecclesiæ; vt res inde emptæ cuiuscumque nomine ematur Ecclesiæ, & Ecclesiæ directam vendicationem habet ad eam petendam. Secus autem est de rebus mobilibus, quas Episcopus habet ad suum vsum, quas potest Episcopus in vita, & in mortis articulo alienare in suis vsum, & in vsum conuertere pietatis: non per modum testamenti, sed per modum elemosynę, sicut dictum est supra.

AD SECUNDUM est dicendum, quod vel est certum, Episcopum habere, vel habuisse bona propria tempore ordinationis, vel postea, aut non est certum. Si non est certum semper præsumitur, q̄ totum Ecclesiæ sit indistincte, donec probetur contrarium. Si vero certum est, restitui debent illis, quibus Episcopus ea legauit. quia cui voluit propria bona, potuit conferre, siue ante Episcopatum, siue in Episcopatu, si hæreditaria successione, vel aliquo iusto titulo fuerint sibi acquisita nomine suo: non nomine Ecclesiæ. Si autem siue testamento decedit: hæreditas eius Ecclesiæ, cui præfuit, deuoluitur.

AD TERTIUM est dicendum, quod bona Ecclesiæ sunt in potestate Episcopi, quantum ad dispensationem, non quantum ad dominationem, nisi quantum ad vsum. Ideo regulariter testari non potest, nisi de licentia Papæ, apud quem dominum rerum Ecclesiasticarum dignoscitur residere, vt supra dictum est.

AD QUARTUM est dicendum, q̄ donatio illa, quam potest facere Episcopus, intelligitur modeste de rebus mobilibus, non per modum testamenti, sed per modum Elemosynę in pios vsus, & in remunerationem illorum, qui sibi, vel Ecclesiæ honeste seruiuerunt.

Vu 3 AR.

ARTICVLVS V.

UTRUM EPISCOPI BONA Ecclesiastica non erogantes Pauperibus in perfectionis statu remaneant.

S. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 7. & quodlib. 6. q. 7. art. 12.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi bona Ecclesiastica non erogantes Pauperibus in perfectionis statu non remaneant. super illo enim verbo Amos 4. Audite verbum hoc vacca pingues, quae estis in monte Samariae, glossa dicit, quod Propheta loquitur ad Episcopos, & ad optimates decem Tribuum, ut audiant verba Dei, quos non boues aratores, sed derisorie vacca pingues vocat. quia residentes domi gulae, & ventri subserviunt, opprimentes egenum, & pauperem, dum bona illis debita in suos vltus redigunt. Non ergo remanent in perfectionis statu Episcopi, qui bona Ecclesiastica pauperibus non erogant.

2 Praeterea: Illud, quod fraudat hominem aeterna mercede, derogat perfectionis statui. Sed Ambrosius dicit in libro de offic. cap. 30. Loquens Episcopo: Neque enim propterea te Deo dicasti, ut tuos diuites facias: sed, ut tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata tua redimas: putat se parum polcere: pretium quaerunt tuum: vitae tuae fructum adimere contendunt, & accusant, quod eos diuites non feceris, cum te velint illius aeternae vitae fraudare mercede.

3 Praeterea: Quod est in alterius potestate, non potest teneri sine detrimento salutis: sed omnia bona Ecclesiastica pauperum sunt, sicut dicit Ambr. & ponitur 23. q. 8. cap. Conuenior. Sunt enim bonorum Ecclesiae pauperes legitimi haeredes, & possessores. Episcopi autem solum dispensatores. Si ergo illa non dispensant eis, non remanent in perfectionis statu.

In contrarium est. quia nullus militat proprijs stipendijs, ut dicit Apostolus 1. Cor. 9. Sed Episcopi sunt milites, & ministri Ecclesiarum. Licet ergo possint de bonis Ecclesiae viuere, & illa non tenentur pauperibus erogare.

RESOLVTIO.

Episcopi bonorum Ecclesiasticorum partem erogare Pauperibus tenentur, partem Clero, partem Ecclesijs reparandis, partem vero sibi, suaeque familiae debent reseruare.

RESPONDENDO, dicendum, quod sicut scribitur auctoritate Grego. 12. q. 2. cap. Mos est. Mos est

E Apostolicae Sedis ordinato Episcopo praecipua tradere, ut de omni stipendio, ac de bonis Ecclesiae quatuor debeant fieri portiones. Vna, quae conferatur Episcopo, & familiae eius. Alia clero. Tertia pauperibus. Quarta Ecclesijs reparandis. De portione ergo Episcopo pro vita sua, & eius familia, eodem modo tenetur Episcopus subuenire pauperibus, quo tenetur subuenire de bonis suis proprijs: & sicut quilibet alius Christianus tenetur pauperibus subuenire, seruato debito ordine charitatis. De portione vero, quae debetur pauperibus, vel Ecclesijs reparandis, seu Clero (quia omnia ista quandoque indistincta sunt, & omnia ponuntur esse in administratione Episcopi) si de eis Episcopus aliquid fraudat, planum est, quod decidat a perfectionis statu. & tamquam infidelis dispensator est iudicandus. Si vero praedicta bona sint distincta, & Episcopi fidei committantur eorum dispensatio, & distributio, & ex certa conscientia excessum faciat fraudulenter in talibus, subtrahendo notabiliter de portione debita pauperibus, vel Ecclesiae reparandae, cum etiam illa in casu necessitatis pauperibus debeant erogari; eodem modo sine detrimento suae salutis fieri non potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod Propheta loquitur in persona illorum Praelatorum, qui non solum bona Ecclesiastica pauperibus non erogant: immo propria bona ipsorum pauperum per violentiam ministrorum subripiunt. Vnde ibi dicit glossa loquens in persona ministrorum. Permittite tantum, & iubere, & nos spoliamus domos pauperum, ut bona illorum in nostros vltus redigamus. nisi enim maiores dederint potestatem: minores quod deuorent, non haberent. Planum est autem, quod vtroque modo subtrahere bona pauperum, derogat perfectionis statui.

AD secundum est dicendum, quod consanguineis Episcopi bona Ecclesiae non tenentur conferre: nisi sicut, & alijs pauperibus, seruato debito charitatis affectu, nisi forte sint aliqua bona sua propria, quae potest consanguineis, vel alijs, quibus placet tribuere, sicut supra dictum est.

AD tertium est dicendum, quod bona Ecclesiae sunt bona pauperum, quantum ad illam portionem eis taxatam, quam (si est in potestate Episcopi) hanc eis distribuere, & eis subtrahere; planum est, quod peccat, & decidit a perfectionis statu.

QVAEST. CIII. QVOMODO STATUS PERFECTIONIS REPRaesentatur IN PRESBYTERIS, ET IN CVRATIS.

VLTERIVS considerandum est, quomodo status perfectio representatur in Presbyteris, & Curatis. Circa quod quaeruntur Quatuor.

- Primo, Vtrum Presbyteri representent Discipulorum Christi perfectionis statum.
- Secundo, Vtrum Presbyteri in perfectionis statu sint preferendi Religiosis.
- Tertio, Vtrum Presbyteri in regiminis cura preferendi sint Regibus.
- Quarto, Vtrum Presbyteri veteris testamenti preferendi sint Presbyteris noui testamenti.

ARTICVLVS I.

UTRUM PRESBYTERI REPRaesentent Discipulorum Christi perfectionis statum.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Presbyteri non representent Discipulorum Christi perfectionis statum. Sacrilegi enim non representant perfectionis statum Discipulorum Christi: sed omnes Presbyteri videtur esse sacrilegi. Dicit Bern. in

Math. 19.

ser. super illud: Ecce nos reliquimus; Quod res pauperum non pauperibus dare, par sacrilegij crimen esse dignoscitur. Facultates autem Ecclesiarum patrimonialia pauperum sunt. Quicquid ergo ministri dispensatores, non vti que Domini, nec possessores vltra vitium accipiunt, & vestitum: sacrilega eis crudelitate subripitur.

2 Praeterea: Aut Presbyteri representant Discipulos Christi in numero, aut in qualitate. Non numero, quia illi fuerunt 72. isti autem plures. Nec in qualitate, quia illi fuerunt diuina sapientia illustrati, isti autem denudati.

3 Praeterea: Discipulis Christi fuit commissa cura multarum Ecclesiarum, quia missi sunt in omnem ciuitatem, & locum, quod Christus erat venturus. Lucae 10. Illis autem cura vnus Ecclesiae tantum, quia nulli licet Ecclesias plures curatas habere, ut supra dictum est.

In contrarium est Beda Lucae 10. Vbi dicit, quod sicut duodecim Apostolos formam

A Episcoporum demonstrare nemo est, qui dubitet; sic manifestum est, septuagintaduos figuram Presbyterorum, puta Sacerdotum secundi ordinis gessisse.

RESOLVTIO.

Presbyteri Discipulos Christi in opere perfectionis representant: in statu vero perfectionis non ita. quia se voto in perpetuam Christi seruitutem non tradiderunt.

RESPONDENDO, dicendum, quod Presbyteros representare Christi discipulos, quantum ad praesens, dupliciter potest intelligi: vel in perfectionis opere, vel in perfectionis statu.

In perfectionis ergo opere planum est, quod sic. representant enim eos in potestatis dominio. In administrationis officio. In charitatis vinculo, & in honoris praconio. Potestatis enim dominium receperunt a Christo Discipuli, quando dictum est eis Lucae 10. cap. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici: & nihil vobis nocebit, ac si diceret: Dedi vobis potestatem eijciendi omne genus immundorum spirituum ab obsessis corporibus: & hoc ne putaretur esse dictum de bestijs. ut Chrysostr. exponit. istud autem representant Presbyteri in Sacramentorum administratione. Administrationis vero officium receperunt, quando dictum est eis: In quantumque domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui: quia bonorum omnium pax mater est, sine qua caetera inania sunt. Ideo Christus primo Discipulis pacem iussit offerre, tamquam bonorum omnium initium, quorum ministros eos faciebat: ut Chrysostr. dicit, hoc autem representant Presbyteri in Euangelij praedicatione, in quo primo nuncianda est pax. Iuxta illud ad Rom. 10. Quam speciosi sunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Charitatis autem vinculum receperunt, quando bini missi sunt in omnem ciuitatem, & locum, in signum, quod qui charitatem Dei, & proximi non habet, officium praedicationis nullatenus assumere debet, ut Gregor. exponit. Istud autem representant Presbyteri in plebis cura susceptione, pro qua ipsam animam, & vitam propriam tenentur exponere. Sed honoris praconium receperunt, quando reuersi cum gaudio dixerunt: Domine nonne daemones et subiiciuntur nobis in nomine tuo? gaudebant etiam (ut glossa dicit) quod quasi sublimes effecti terribiles hominibus

Hom. 3. in Epist. ad Coloss.

Hom. 17. super Euag.

minibus, & dæmonibus erant. hoc autem repræsentant Presbyteri in subditorum iurisdictione, à quibus, si bene eis præsent, duplici honore debent haberi, ut dicit Apostolus 1. Timot. 5. Repræsentant ergo Presbyteri Christi Discipulos in perfectionis opere: sed in perfectionis statu non repræsentant Christi Discipulos, qui se voto in perpetuam Christi seruitutem tradiderunt: cum ipsi Presbyteri plebis, & Parochiæ non suscipiant curam cum perpetuæ obligationis voto: quia eam deserere possunt propter Religionis introitum.

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo est dicendum, quod Presbyteri, vel sunt facultatum Ecclesiæ dispensatores, & sic sacrilegij crimen incurrunt, si illa, quæ pauperibus debentur, subtrahunt. Si vero conducti sunt ad determinata stipendia, possunt illa retinere, & in usum suum conuertere, seruato erga pauperes charitatis affectu.

A D SECUNDVM est dicendum, quod septuagintaduofuerunt illi Discipuli Christi, sicut septuaginta seniores dati fuerunt Moyse ad regendum populum Israeliticum, ut patet Exo. 18. Et hoc propter septiformem gratiam Spiritus sancti, quæ est necessaria ad obseruationem decem præceptorum. Septies enim decem septuaginta faciunt. Omnes ergo Prædicatores Euangelij, quantum ad hoc, ad talem numerum reducuntur, in quantum obseruatio præceptorum per gratiam Christi mandatur in Euangelica prædicatione. In qualitate verò planum est, quod Prædicatores Euangelij nunc ad perfectionem illorum non attingunt, ut dicit Greg. quod non sine graui merore loqui possumus. quod Saluator dixit: Operarij autem pauci: quia & si sint, qui bona audiant, defunt qui dicant: Ecce enim iam mundus totus plenus est Sacerdotibus: sed tamen in messe Dei rarus valde inuenitur operator. Quia officium quidem Sacerdotale suscipimus: sed opus officij non implemus.

A D TERTIVM est dicendum, quod Discipulis Christi cura commissa est multorum congregandorum in Ecclesia. Erant enim tunc multi agri spicati, sed pauci messores: & multi credituri, & pauci Doctores: nunc autem tam multis in Ecclesia congregatis oportet, quod determinatis Doctoribus assignentur determinati auditores. quamuis enim pauci merito:

multi tamen numero hodie officium Sacerdotale suscipiunt, quibus determinatos greges oportet assignare per eos pascendos prædicationis verbo, & sanctitatis exemplo, ne confusio fiat in Ecclesia.

ARTICVLVS II.

UTRUM PRESBYTERI PRAEFERENDI SINT RELIGIOSIS IN PERFECTIIONIS STATU.

S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 8. quodlib. 1. ar. 14. ad 2. arg. & quodlib. 3. art. 17. & opusc. 18. cap. 20. & 21.

A D SECUNDVM sic proceditur. Videtur enim, quod Presbyteri præferendi sint Religiosis in perfectionis statu, bonum namque publicum præferendum est bono priuato: & vita actiua magis est studiosa, quam contemplatiua. Nullum enim sacrificium est Deo magis acceptabile, quam zelus animarum: sed Presbyteri intendunt utilitati communi multitudinis, zelo salutis animarum in actiua vita fructificantes. Ergo præferendi sunt Religiosis, qui salutem propriam student in vita contemplatiua Deo seruientes.

2 Præterea: Elias perfectior fuit quocumque Religioso: cuius probatio est, quia Christus Ioannem, quo inter natos mulierum non fuit maior, in perfectionem eius inducit Lucæ 1. Ipse præbit ante illum in spiritu, & virtute Eliæ. & Matth. xj. Si vultis scire, ipse est Elias: sed Chryso. dicit: Si talem mihi aliquem inducas Monachum, qualis (ut secundum exaggerationem dicam) Elias fuit: non tamen illi comparandus est, qui traditus populis, & multorum peccata ferre compellus, immobilis perseverauit, & fortis.

3 Præterea: Cui amplius commissum est, magis meretur, si bene administrat, quam ille, cui minus commissum est. Sed Presbyteris amplius est commissum, quam Religiosis. Ergo amplius merentur.

I N CONTRARIVM est, quod scribitur 19. q. 1. cap. Duæ sunt. Si quis in Ecclesia sua ab Episcopo populum retinet, & seculariter viuit: si afflatus Spiritu sancto in aliquo Monasterio, vel Regulari Canonica, se seruare voluerit, quia à lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, ut publica lege cõstringatur: sed lex priuata, quæ est lex Spiritus sancti (ut ibi subditur) numquam ducit hominem de statu magis perfecto ad statum minus perfectum, sed facit hominem ascensionem in corde suo disponere, ut scribitur in Psal. 83. Religiosi ergo Presbyteris præferuntur in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Presbyteri in statu perfectionis, quantum ad conatus voluntatem, an sint Religiosis præferendi, sciri non potest. opera enim maioris meriti sunt, quæ maiori conatu efficiuntur. Quantum ad operis qualitatem se habent sicut excedentes & excessi. Sed quantum ad radicis primitatem Religiosi Presbyteris sunt præferendi.

R E S P O N D E O, dicendum, quod præferri Religiosos Presbyteris in perfectionis statu, quantum ad præsent, tripliciter potest intelligi. Primo, quantum ad conatus voluntatem. Secundo, quantum ad operis qualitatem. Tertio, quantum ad radicis primitatem. Primo modo præfertur opus operi, vel status statui ex voluntate operantis. Qui enim promptiori voluntate, & cum maiori conatu facit opus, ad quod tenetur: maioris perfectionis, & maioris meriti est. Si ergo isto modo opera Religiosorum, & Presbyterorum ad inuicem comparentur, incertum est, quorum opera sint maioris meriti, & perfectionis: quia planum est, quod illorum opera maioris meriti, & perfectionis sunt, quæ cum promptiori voluntate, & cum maiori conatu ipsi operantur. Secundo vero modo, quantum ad operis qualitatem, virginitas præponitur coniugali, vel viduali continentiam in bono: in malo verò homicidium præponitur furto. Similiter vita actiua præponitur contemplatiua: quia fructuosior: Contemplatiua verò præponitur actiua: quia merito maior, & perfectior. Secundum quem modum comparando aliqua opera particularia, quæ faciunt Presbyteri, sunt perfectiora aliquibus particularibus operibus, quæ Religiosi faciunt: sicut magis est intendere salutem animarum, quam ieiunare, vel silentium tenere: & aliqua opera, quæ faciunt Religiosi, perfectiora sunt quibusdam operibus, quæ faciunt Presbyteri. Sed tertio modo comparando opera Religiosorum ad opera Presbyterorum in ordine ad primam radicem, à qua progrediuntur, puta in ordine ad radicem illam, quam Religiosi per totam eorum vitam Deo vouerunt & se, & sua in Christi obsequium perpetuo tradiderunt, longè sunt perfectiora quocumque singulari opere Presbyterorum. Et eodem modo in perfectione vita Religiosorum ad vitam Presbyterorum comparatur, sicut infinitum ad finitum, ut dicit Ansel. in lib. de similitudinibus. Quamuis enim in bono abstinencia sumptioni cibi præferatur: sumere tamen cibum cum aliquo propter charitatem, præfertur abstinencia. In malo verò, quamuis adulterium præferatur furto; Furari tamen gladium ad occidendum, est grauius, quam adulterium. Sic quamuis Presbyteri in aliquo particulari opere possint præferri Religiosis: ex adiuncta tamè radice perpetuæ obligationis, qua se in Christi obsequium Religiosi tradiderunt, simpliciter in perfectionis statu Presbyteris præferendi sunt.

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo est dicendum, quod quamuis absolute intendere bono publico sit maioris perfectionis, quam intendere bono priuato, loquendo in genere operis: Intendere tamen perfecte bono priuato, & salutem propriam, præfertur illi, qui imperfectè intendit bono publico. zelus enim animarum est sacrificium acceptum Deo, si ordinate fiat, ut quod quis primo habeat curam salutis suæ, & postmodum aliorum. Quia, ut scribitur Matth. 16. Quid prodest homini, si mundum vniuersum lucretur: animæ verò suæ detrimentum patiatur?

A D SECUNDVM est dicendum, quod Chryso. non loquitur de simplici Presbytero, sed de Episcopo. vel, si loquitur de simplici Presbytero, non intendit præferre statum Presbyteri statui Religiosi: sed quod periculosior est status habentis curam animarum, quam Monachi, vel Religiosi viuentis in contemplatiua vita: & quod, in maiori periculo se innocentem seruare, maioris virtutis est argumentum. Sed quamuis maior virtus requiratur ad hoc, quod aliquis conseruet se à peccato immunem inter populos, quam in Religione, maioris tamen virtutis est vitare pericula, Religionem intrando, quam non vitare pericula, inter populos viuendo.

A D TERTIVM est dicendum, quod bene administrare aliquid est dupliciter. Si enim ille, cui plus est commissum, maiora faciat, & plus seruiat, proculdubio plus meretur, quam ille, cui minus committitur, & minus facit. Sed si ille, cui minus committitur, maiora faciat opera, & plus seruiat, magis meretur, quam ille, cui magis committitur, si minus faciat, & minus seruiat.

ARTICVLVS III.

UTRUM PRESBYTERI IN REGIMINIS CURA PRAEFERENDI SINT REGIBUS.

A D TERTIVM sic proceditur. Videtur enim, quod Presbyteri in regiminis cura non sint præferendi Regibus. regimen enim, quanto est communius, tanto est bonum diuinius, & perfectius. Sed regimen Regale est magis cõe, quam regimen Sacerdotale. Ergo maioris perfectionis.

2 Præterea: Status perfectio acquiritur cum quadam consecratione, sicut Episcopi in Episcopali consecratione: & Religiosi in habitu benedictione, seu professione acquirunt perfectionis statum. Sed Reges inunguntur sicut Presbyteri. Ergo præferuntur in regiminis cura, quantum ad perfectionis statum.

3 Præterea: Quod præcedit alterum temporis duratione; præcedit (ut videtur) status perfectione. Sed regimen Regale præcedit Sacerdotale temporis duratione: quia ante Tribum Leuiticam, ex qua electi sunt Sacerdotes, fuit regimen Regale. Præcedit ergo similiter in status perfectione.

I N CONTRARIVM est, quod scribitur auctoritate Greg. 96. dist. cap. Quis dubitet. Quis dubitet Sacerdotes Christi Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres, & Magistros censerit?

RESOLVTIO.

Presbyteri, quantum ad temporis diuturnitatem, operis qualitatem, honoris dignitatem, & iurisdictionis potestatem sunt Regibus præferendi.

R E S P O N D E O, dicendum, quod Sacerdotes in regiminis cura præferuntur Regibus, quantum ad

ad præsens in quatuor. Primo in temporis diuturnitate. Secundo in operis qualitate. Tertio in honoris dignitate. Quarto in iurisdictionis potestate. Fuit enim regimen Sacerdotale prius regimine Regali, in cuius figura Tribus Leui, qui fuit genitus ante Iudam, de quo Reges sunt electi, fuit electa ad ministerium Sacerdotij. Signanter tamen tertius filius Iacob, qui fuit Leui, ad Sacerdotium est electus magis, q̄ primus, vel secundus, sicut dicit glossa super illo verbo Exo. 6. Hęc nomina filiorum Leui, ad commendandum Sacramētum Trinitatis. ait enim, q̄ non primam Tribum, vel secundam, sed tertiam elegit Deus in Sacerdotium. quia in nomine sanctę Trinitatis consecrati sunt Sacerdotes, vt eius fidē in se seruare, & alios docere studeant. In operis verò qualitate præferuntur eis: quia cura regiminis Regū extendit se solum ad temporalia: Regiminis autem cura Sacerdotum respicit spirituale bonum, & illa, quę sunt perfectionis opera. dicuntur enim Sacerdotes, quasi sacra dantes, vel sacra recipientes, vel sacra administrantes. Quòd verò in honoris dignitate eis præferantur, patet auctoritate Ambrosij. 96. distin. cap. Duo sunt quippe. Honor (Fratres) & sublimitas Episcopalis, vel Sacerdotalis nullis poterit comparationibus adæquari: si Regum fulgore cõpares, & Principum diademati longē erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. In iurisdictionis etiam potestate planum est, q̄ eis præferuntur: cum iurisdictione Regum solum sit super temporalia, Sacerdotum verò potestas ad temporalia, & spiritualia se extendit. quibus enim pretiosę animę traduntur, eorum potestate indigentibus bona temporalia dispensantur, vt scribitur 12. quęst. 1. cap. Præcipimus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd bonum commune præfertur bono priuato in eodem genere operis. bonum enim matrimoniale est magis publicum, & commune, quàm bonum continentię virginalis. & tamen istud non præfertur illi, cum illud sit consilij, & supererogationis opus: nec tamē est verum, quòd regimen Regale sit magis cõmune, quàm Sacerdotale: immo illud vniuersalius est, cū ad temporalia, & spiritualia se extendat, vt supra dictum est.

AD secundū est dicendum, quòd Reges inunguntur in curę Regiminis regalis susceptione, sicut Episcopi inunguntur in susceptione curę Pastoralis. Non tamen Reges dicuntur esse in perfectionis statu, sicut Episcopi: quia illorum cura respicit solum temporalia: istorum autem super his, quę sunt perfectionis opera. Sacerdotes verò inunguntur ad consecrandum corpus Christi, quorum vnctio semper manet: quia semper manent Sacerdotes: non tamen inunguntur in curę Parochialis susceptione, quia curam illam non recipiunt cum obligationis voto, sicut Episcopi.

AD tertium est dicendum, quòd quàmuis alie Tribus, de quibus fuerunt Reges, priores fuerint tem-

Epore Tribu Leuitica, de qua electi sunt Sacerdotes: eo, quòd Simeon fuit genitus ante Leui. non tamen ex hoc regimen Regale fuit ante Sacerdotale. quia Hieron. dicit: Omnes primogeniti à Noe vsque ad Aaron fuerunt Pontifices, & omnes maiores nati induti veste Sacerdotali, cum benedictione Patris decimas Deo, velut Pontifices, offerebant. Itaque iste duę dignitates coniunctę erant ad inuicē propter suam excellentiam: vt qui erat Sacerdos, esset Rex, & econuerso.

Epist. 126. ad Euagium

ARTICVLVS III.

UTR. PRESBYTERI VETERIS Testamēti in perfectionis statu præferēdi sint Presbyteris Noui Testamēti.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Presbyteri veteris testamenti in perfectionis statu præferendi sint Presbyteris noui testamenti: quia Moyses, & Aaron Sacerdotes fuerunt veteris testamenti: sed isti fuerunt perfectiores alijs. Dicit enim glossa super illo uerbo Psal. 98. Moyses, & Aaron in Sacerdotibus eius, i os imitami, quia magni fuerunt: isti enim Christū prædicauerunt.

2 Præterea: Apostolus dicit ad Hebrę. 7. de Melchisedech. Hic est enim Melchisedech Sacerdos Dei summi. Sed ipse fuit in lege naturę, nedum in veteri lege, quę fuit perfectior lege naturę.

3 Præterea: Imperfectum remittitur ad perfectū. Sed Christus, qui fuit caput Sacerdotum noui testamenti, curatos per eum remisit ad Sacerdotes veteris testamenti, tamquàm perfectiores.

IN CONTRARIVM est. Apostolus 2. Corin. 3. Qui se, & alios ministros noui testamenti præfert ministris veteris testamenti, dicens: Qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti: non littera, sed spiritu: & statim subdit: Quòd si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere in faciem Moyli filij Israel propter gloriam vultus eius, quę euacuatur. Multo magis ministratio spiritus erit in gloria.

RESOLVTIO.

Presbyteri Noui Testamēti in statu perfectionis in deriuatione, duratione, perfectione, & hostię oblatione Presbyteris Veteris Testamēti sunt præferēdi.

RESPONDEO, dicendum, quòd Apostolus in Epist. ad Hebrę. In quatuor præfert Sacerdotes noui testamenti Sacerdotibus Leuiticis. Primo in deriuatione. Secundo in duratione. Tertio in perfectione. Quarto in hostię oblatione. Fuit enim Sacerdotium Christi, & Sacerdotium noui testamenti figuratum in Sacerdotio Melchisedech, qui fuit

fuit in lege naturę. Cum igitur Sacerdotium Christi fuerit causa Sacerdotij Leuitici: sicut figuratū est causa figurę: sequitur, q̄ Sacerdotium Leuiticum à Sacerdotio Gentilium sit deriuatum, vt glossa dicit ad Hebręos 7. In duratione vero: quia Sacerdotes Leuitici sine iureiurando facti sunt Sacerdotes. Sacerdotium verò Christi cum iureiurando per eum, qui dixit ad eum: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. In perfectione autem: quia Sacerdotium Leuiticum non poterat iuxta conscientiam perfectum facere seruientem * solummodo in cibis, & potibus, & varijs baptismatibus. Christi autem Sacerdotium in perpetuū saluare potest accedens per semetipsum ad Deum semper viuēs ad interpellandum pro nobis.

In hostiã verò oblatione. Quia illi offerebant hostiam terrenam: isti autem hostiam cœlestem. Offeritur enim nunc per Sacerdotes noui testamenti cœlestis hostia quatuor modis.

Primo principaliter, & effectiue. Quia illa persona, quę primo obtulit, & in cuius virtute alij offerunt: non terrena, sed de cœlo fuit.

Secundo formaliter, & quiditatiue. Quia caro illa vera, quę offertur, * cœlo diuinitatis est * personaliter coniuncta.

Tertio materialiter, & subiectiue. Quia in vtero virginali, non terreno semine, sed cœlesti spiramine caro, quę offertur, fuit formata.

Quarto finaliter, & terminatiue. Quia oblatio Sacerdotis noui testamenti cœlum aperit, quòd non poterat aperire oblatio Sacerdotij Leuitici. Ita autem quatuor per ordinem tangit Aug. 4. de Trinit.

cap. 14. Dicens: Quis tam iustus, & sanctus Sacerdos, quàm vnicus Dei filius: quantum ad causam efficiētem? Et quid tam aptum immolationi, quàm caro humana mortalis: quantum ad causam formalem? Et quid tam mundum pro mundandis vitijs mortalium: quàm sine vlla contagione carnalis concupiscentię caro nata in vtero, & ex vtero virginali, quantum ad causam materialem? Et quid tam grate suscipi posset, quàm caro sacrificij nostri effecta corpus Sacerdotis nostri; quantum ad causam finalem?

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ quantūcūque Moyses, & Aaron essent pfecti Sacerdotes in se: in columna tamen nubis loquebatur ad eos illa dicta, quę Christum præsignabant. Ad illos ergo loquebatur in nube, qui iam nobis loquitur in scabello: puta in carne personaliter assumpta apertē, sicut glossa ibi dicit.

AD secundum est dicendum, q̄ Melchisedech fuit Sacerdos summus: quia summi Sacerdotis figuram gessit. figurauit enim Christum summum Sacerdotem. Vnde sicut figuratum excedit figurā, sic istud Sacerdotium excedit illud.

AD tertium est dicendum, q̄ Christus non remisit mundatos per ipsum ad Sacerdotes veteris testamenti tamquàm ad perfectiores: sed innuit, quòd mandati interius per infusionem gratię eius, tūc doctrina imbuendi per Sacramēta, & catechizandi per sermonem, potestas Ministris Ecclesię tributa est, vt dicit Aug.

QVAEST. CV. QVOMODO STATUS PERFECTIO REPRÆSENTATUR IN RELIGIOSIS MENDICANTIBVS.

DEINDE videndum est, quomodo status perfectio representatur in Religiosis mendicantibus. Circa quod queruntur Nouem. Primo, Vtrum Religiosi mendicantes sint in perfectiori statu, q̄ alij. Secundo, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse de Collegio, & numero Magistrorum. Tertio, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse de Collegio, & numero studentium secularium. Quarto, Vtrum plures Magistros esse in vno Religiosis Collegio, deroget eorum perfectionis statui.

Quinto, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse testamentorum executores. Sexto, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse Regum, & Reginarum Confessores. Septimo, Vtrum Religiosi mendicantes in perfectionis statu possint esse secularium Principum officiales. Octauo, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint de negotijs secularibus se intromittere. Nono, Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu eorum, possint largiores eleemosynas recipere, quàm alij Mendicantes non Religiosi.

ARTICVLVS I.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES sint in perfectiori statu, quam alij.

B. Thomas 2. 2. q. 187. art. 4. & opusculo 17. cap. 14. 15. & 16.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi mendicantes non sint in perfectiori statu, quam alij. Inquieti enim, & vagantes huc, & illuc non sunt in perfectionis statu, sicut dicit glo. super illo verbo 2. ad Thess. ultimo: Quoniam inquieti sumus inter vos, neque gratis panem manducauimus ab aliquo. Sed Religiosi mendicantes coguntur esse inquieti, & discurrere ad querendum eorum victum, & vestitum. Ergo maioris perfectionis esset proprijs manibus laborare, vel in communi aliquas possessiones habere, quam mendicare.

2. Præterea: Ille status est imperfectus, de quo plures cadunt, & plures apostatant. Sed de statu Religionis mendicantium plures cadunt, & plures apostatant à via salutis propter inopiam, nec mirum: scribitur enim Eccle. 27. quod propter inopiam multi deliquerunt.

3. Præterea: Religiosi mendicantes sunt perficiendi, non perfecti. Sed mendicitas, & abdicatio temporalium est periculosa perficiendis, ut dicit Damasc. Periculosius est ergo status Religionis Mendicantiū.

IN CONTRARIUM est, quia voluntaria paupertas ponit hominem in perfectionis statu. Sed hoc magis inuenitur in Religiosis mendicantibus, quam alijs. Ergo ipsi sunt in perfectiori statu, quam alij.

RESOLVTIO.

Quamuis modi omnes in paupertate voluntaria viuendi sint meritorij; Religiosi tamen mendicantes spiritualibus vacantes, doctrinamque euangelicam prædicantes in perfectiori statu, quam alij, dici debent, propter minorem temporalium curam, & propter maiorem dispositionem ad spiritualem cõtemplationem, maiorum honorum subministrationem ad recompensationem eorum, quæ recipiunt, & propter maioris cum Apostolis conformitatem.

RESPONDEO, dicendum, quod in paupertate voluntaria propter Christum assumpta, in qua consistit perfectionis status, quatuor modi inueniuntur secundum Hiero. Primus modus fuit Apostolorum, & aliorum fidelium in primitiua Ecclesia, qui vendebant possessiones, & de pretio ipsarum providebatur unicuique, sicut opus erat. Secundus modus fuit, & est quorundam Monachorum, qui habentes possessiones in communi de fructibus,

Et prouentibus ipsarum, prouidentur omnibus necessaria vitæ. nullus namque debet eligere talem paupertatem, in qua subtrahat sibi impossibilitatē prouidendi in necessarijs. Tertius modus fuit, & adhuc est quorundam Religiosorum, qui mundum spernentes, de labore manuum suarum victum, & vestitum, ac alia necessaria sibi subministrant, euo modo Apostolus vsus est quandoque, ne offendiculum daret Euangelio. Quartus modus est quorundam Religiosorum mendicantium, qui spiritualibus vacantes, & doctrinam Euangelicam prædicantes, de his, quæ à personis fidelibus inferuntur, in voluntaria paupertate viuunt. quamuis ergo omnes isti modi viuendi in voluntaria paupertate sint boni, & meritorij: iste tamen quartus perfectior, & securior esse dicitur propter quatuor. Primo, quia sollicitudinem temporalium minus habet annexam, quam alij modi. Secundo quia ad spiritualem cõtemplationem maiorem dispositionem habet coniunctam. Tertio quia ad recompensationem eorum, quæ recipiunt, maiora bona subministrant. Quarto, quia ad imitationem modi viuendi Christi, & Apostolorum maiorem cõformitatem habet. Scribitur enim Lucæ 8. quod mulieres multæ sequebantur Christum ministrantes sibi de facultatibus suis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod discurrere de loco ad locum, & detrimentum propriæ quietis pati, dupliciter potest contingere. Primo, ut hoc fiat quadam curiositate, pertractando aliorum temporalia negotia, proprijs prætermisissis. & hoc reprehendit Apostolus, ut glo. ibi dicit. Alio modo, ut hoc fiat ex Christi charitate, seminando spiritualia, & instruendo animas fidelium in his, quæ sunt fidei. & istud non est minoris meriti, nec minoris laboris, quam proprijs manibus victum, & vestitum quære. Dicit enim Aug. de opere Monachorum: Dominum Iesum Christum, in cuius nomine securus hæc dico, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum ad meum attinet commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasterijs constitutum est, aliquid manibus operari, & certas horas habere ad orandum, & legendos libros, quam tumultuosissimas quæstiones, & perplexitates causarum alienarum pati, de negotijs secularibus, vel iudicando diruendis, vel interueniendo præscindendis.

AD secundum est dicendum, quod plures cadunt & plures apostatant à via salutis ex temporalium affluentia, quam ex eorum carentia. sicut plures deviant à via salutis in prosperis, quam in aduersis. Dato tamen, quod multi cadant, & multi apostatent in Religione paupertatis: hoc tamen non arguit eorum imperfectionis statum. quia arcta est via, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt, qui inueniunt eam. lata autem, & spaciola est, quæ ducit ad perditionem, ut scribitur Matth. 7.

AD tertium est dicendum, quod volentibus perfici, necessaria sunt illa, quæ instrumentaliter faciunt

ad

ARTICVLVS II.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES cum perfectionis statu possint esse de Collegio, & numero Magistrorum.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi Mendicantes cum perfectionis statu non possint esse de Collegio, & numero Magistrorum. Minus namque est nominari Magister, quam Magister esse. sed Saluator Matth. 23. prohibuit, ut Discipuli eius non vocarentur Magistri, dicens: Vos autem nolite vocari Rabbi. vnus est enim Magister vester.

2. Præterea: Religiosi tenentur ad paupertatem, & humilitatem. sed Cathedra Magistralis importat magnum honoris statum, ut dicit glo. super illo verbo Matth. 4. Statuit eum super pinnaculum templi. Sicut ergo Cathedra Magistralis repugnat Religiosorum humilitati; sic repugnare videtur eorum perfectionis statui.

3. Præterea: Plus repugnat Religiosis mendicantibus officium Scholasticum, quam Ecclesiasticum. Sed Ecclesiasticum officium Religiosi exercere non possunt cum eorum perfectionis statu: Scribitur enim 1. 6. q. 1. † Nemo potest Ecclesiasticis officijs deservire, & in monastica regula ordinate persistere.

IN CONTRARIUM est, quia præcipui Doctores Ecclesiæ fuerunt Religiosi, sicut patet de August. † Greg. & Hierony. Similiter ergo stat Doctoratus, & Magisterium cum Religionis perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Religiosi mendicantes cum statu perfectionis de Collegio, & Magistrorum numero magis, quam seculares Clerici esse possunt propter approbationem Scripturæ Sacræ, quæ profitetur, propter doctrinalis operationis perfectionem, propter maiorem ad studium amplectendum dispositionem, & propter sacræ doctrinæ finis attentionem.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqui dixerunt, Christum de uitando Magisterio dedisse consilium, & esse supererogationis opus. & quia Religiosi tenentur ad consilia, & illa, quæ sunt superero-

Agationis opera, concluderent ex hoc Religiosos de numero, & Collegio Magistrorum esse non posse: tenendo eorum perfectionis statum: Quorum dictum multipliciter patet esse falsum. Primo quidem: quia vitatio illius non potest cadere sub consilio, vel præcepto, cui promittitur singulare præmium. Doctoribus autem, & expositoribus sacræ Scripturæ promittitur singulare præmium, sicut Virginibus, & Martyribus. Sicut ergo inconueniens esset dicere, quod vitare virginitatem, vel Martyrium caderet sub consilio. sic inconueniens est dicere, quod vitare Magisterium cadat sub consilio, vel præcepto. Secundo, quia non potest dari præceptum, vel consilium de eo, quod contrariatur consilio, seu præcepto. Sed docere cadit sub præcepto, vel consilio. ut patet Matth. ultimo: Euntes docete omnes gentes. Et Gal. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. De non docendo ergo non potest esse consilium. Tertio, quia consilia per Christi Apostolos primo fuerunt seruata. Sed ipsi Magisterium, & Doctoratum non vitauerunt. Dicit enim Paulus 1. Timoth. 2. Veritatem dico, non mentior: Doctor gentium in fide, & veritate. Dato tamen, quod sub consilio caderet, non tamen sequitur, quod ad hoc omnes Religiosi tenerentur. non enim omnes, qui perfectionis statum profitentur, ad omnia tenentur consilia: sed ad illa tantum, ad quæ ex voto se obligant. alijs Apostoli, qui erant in perfectionis statu, tenebantur ad hanc supererogationem, quam Paulus faciebat: ut non acciperent stipendia ab illis, quibus prædicabant. Dicendum ergo est, quod Religiosi magis, quam seculares Clerici tenendo eorum perfectionis statum, possunt esse de numero, & Collegio Magistrorum propter quatuor. Primo propter ipsius sacræ Scripturæ, quam profitentur, approbationem. Doctrina enim sacræ Scripturæ operibus comprobatur. quia principalis auctor eius cepit facere, & docere Act. 1. Cum igitur in sacra Scriptura contineantur præcepta, & consilia. Religiosi, qui sunt præceptorum, & consiliorum obseruatores, magis ipsam comprobant, docendo operibus, quam Clerici seculares. Secundo propter doctrinalis operationis perfectionem. Delectatio namque perficit operationem, & diuturniorem, & laudabiliorem ipsam reddit, ut dicit Philosophus in Eth. Religiosi autem plus coguntur delectari in sacra Scripturæ perscrutatione, alijs delectationibus ab eis subtractis, quam alij. Tertio propter eorum dispositionem. per abdicationem enim temporalium, & secularium negotiorum, quæ doctrinæ studium maxime habent impedire, Religiosi magis sunt idonei, & dispositi sacram doctrinam docere, & exponere, quam seculares Clerici. sicut patet, quod omnia armaria sunt plena de libris, & operibus, quæ fecerunt Religiosi. Quarto propter finis sacræ doctrinæ attentionem. Finis enim sacræ Scripturæ est contemplatio veritatis, ut dicit Aug. 1. de Trin: Religiosi autem contemplationi semper insistentes hunc finem magis attingunt, quam alij.

B utimo: Euntes docete omnes gentes. Et Gal. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. De non docendo ergo non potest esse consilium. Tertio, quia consilia per Christi Apostolos primo fuerunt seruata. Sed ipsi Magisterium, & Doctoratum non vitauerunt. Dicit enim Paulus 1. Timoth. 2. Veritatem dico, non mentior: Doctor gentium in fide, & veritate. Dato tamen, quod sub consilio caderet, non tamen sequitur, quod ad hoc omnes Religiosi tenerentur. non enim omnes, qui perfectionis statum profitentur, ad omnia tenentur consilia: sed ad illa tantum, ad quæ ex voto se obligant. alijs Apostoli, qui erant in perfectionis statu, tenebantur ad hanc supererogationem, quam Paulus faciebat: ut non acciperent stipendia ab illis, quibus prædicabant. Dicendum ergo est, quod Religiosi magis, quam seculares Clerici tenendo eorum perfectionis statum, possunt esse de numero, & Collegio Magistrorum propter quatuor. Primo propter ipsius sacræ Scripturæ, quam profitentur, approbationem. Doctrina enim sacræ Scripturæ operibus comprobatur. quia principalis auctor eius cepit facere, & docere Act. 1. Cum igitur in sacra Scriptura contineantur præcepta, & consilia. Religiosi, qui sunt præceptorum, & consiliorum obseruatores, magis ipsam comprobant, docendo operibus, quam Clerici seculares. Secundo propter doctrinalis operationis perfectionem. Delectatio namque perficit operationem, & diuturniorem, & laudabiliorem ipsam reddit, ut dicit Philosophus in Eth. Religiosi autem plus coguntur delectari in sacra Scripturæ perscrutatione, alijs delectationibus ab eis subtractis, quam alij. Tertio propter eorum dispositionem. per abdicationem enim temporalium, & secularium negotiorum, quæ doctrinæ studium maxime habent impedire, Religiosi magis sunt idonei, & dispositi sacram doctrinam docere, & exponere, quam seculares Clerici. sicut patet, quod omnia armaria sunt plena de libris, & operibus, quæ fecerunt Religiosi. Quarto propter finis sacræ doctrinæ attentionem. Finis enim sacræ Scripturæ est contemplatio veritatis, ut dicit Aug. 1. de Trin: Religiosi autem contemplationi semper insistentes hunc finem magis attingunt, quam alij.

D Arist. 10. Eth. cap. 4.

Arist. 10. Eth. cap. 4.

c. 8. Tom 3.

Ad Argumenta.

Hom. 43. in Matth.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ Chry-
sost. Illud verbum: Nolite vocari Rabbi, tripliciter
exponit. Primo vt intelligatur esse prohibitum per
officij negligentiam. Multi namque sunt, qui solū
nomen magisterij, & paternitatis curāt habere; sed
officium magisterij, & paternitatis negligunt, vo-
cari igitur volunt, sed non esse; nomen appetunt,
& officium negligunt. Secundo, vt intelligatur esse
prohibitum per principalem reuerentiam. Nam re-
uerentia paternitatis, & magisterij solum Christo cō-
uenit principaliter; alijs autem nisi participati-
ue. Tertio, vt intelligatur esse prohibitum per am-
bitionis excellentiam. ambitionem enim prohibuit
Christus non actum magisterij, nec quemlibet appe-
titum interdixit: sed inordinatum, & immodera-
tum, vt glossa ibi dicit.

AD secundum est dicendum, q̄ Religiosi non
tenentur ad humilitatē magis, quā alij: nisi quā-
tum cadit sub voto obedientiæ. nec interdicitur eis
honor, qui debetur spiritualibus bonis, sed solum
ille, qui consistit in rebus mundanis, aliās cum ho-
nor-debeatur. Sacerdotio, & Prælatūræ, nec ad Sacer-
dotium, nec ad Prælatūrā assumi possent. Non
prohibetur ergo honor magistralis cathedræ, sed
ambitio.

AD tertium est dicendū, quōd illud decretum
non intelligitur de his, quæ pertinet ad substantiam
Religionis. Potest enim quis tria vota seruare, in
quibus consistit Religionis perfectio, & Ecclesiasti-
co officio, vel scholastico seruire. Intelligitur ergo
quantum ad aliquas obseruantias Regulares: à qui-
bus non est inconueniens, q̄ Religiosi Magistri ab-
stineant, vt vilitati communi vacent docendo. Si-
cut pater de illis, qui ad Prælationis officium assu-
muntur, potissimè cum in claustris proprijs existen-
tes quandoque in talibus dispensationem accipiāt
propter aliquam causam rationabilem.

ARTICVLVS III.

UTRUM RELIGIOSI CUM
perfectiois statu possint esse de numero,
& Collegio studentium seculariū.

AD tertium sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ Religiosi cum
perfectiois statu nō possint esse
de numero, & Collegio stu-
dentium secularium. Dispar. n.
professio non debet esse in vno
officio: Sed Religiosi, & secula-
res sunt disparis professionis. Ergo in Scholastico
officio non debent ad inuicem sociari.

2 Præterea: Omnes de Collegio tenentur seruare
statuta in illo Collegio ordinata. Sed iuramenta &
alia statuta, quæ in Scholastico Collegio ordinantur,
Religiosi seruare non possunt, cum superiorem ha-

E beant. Non debent ergo esse de Collegio, & nume-
ro ipsorum.

3 Præterea: Honores, & vtilitates non debent di-
stribui, nisi inter illos, qui sustinent onera, & gra-
uamina. Sed Religiosi non sustinent onera Collegij
studentium: cum non soluant collectam, & alia,
quæ sunt necessaria. Non debent ergo in numero
studentium aggregari.

IN CONTRARIVM est. quia. sacra Scri-
ptura est de his, quæ sunt fidei: sed fides vna est, si-
cut vnum baptisma: ad Eph. 4. Sicut ergo Religiosi
non excluduntur à Collegio fidelium sic perceptio-
ne baptismi: sic nec excludi debent à perceptiois
sacræ Scripturæ.

RESOLVTIO.

Religiosi cum statu perfectiois, de numero, &
Collegio studentium secularium esse possunt, cum in
studio docendi, aut discendi sacram Scripturam so-
ciari queant, nec ab ea excludi.

RESPONDEO, dicendum, quōd aliqui
conati sunt Religiosos à Collegio secularium
studentium excludere dicentes, nulla auctoritate stu-
dentes compelli posse, vt Religiosos ad eorum so-
cietatem admittant, non quidem auctoritate huma-
na: quia secundum iuris ciuilibus ordinem nullus ad
societatem debet compelli, nisi societas voluntate fir-
metur, nec auctoritate Ecclesiæ. Ecclesiæ namque
auctoritas non se extendit, nisi ad ea, quæ ad cathe-
dram pertinent. Vnde dicebat Apostolus 2. Corin.
10. Non autem in immensum gloriabimur, sed
secundum mensuram Regulæ, quam mensus est
nobis Deus. Ad cathedram autem (vt dicunt) non
pertinet ordinare de studētium societate, sed solum
de collatione beneficiorum, & administratione Sa-
cramentorum, & illorum, quæ non excedunt men-
suram Apostolicę Regulæ: istud autem dictum hæ-
resim sapit, & quantum ad præsens derogat:

Primo fraternæ charitati. Super illo enim verbo
ad Rom. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo:
singuli autem alter alterius membra. Dicit glossa, q̄
ideo in Ecclesiā sunt diuersa membra, & diuersa do-
na habentia: vt Ecclesiā nullo indigeat, sed quodli-
bet membrum subseruiat alteri, & sit adinuicē mu-
tua dilectio & subseruendi materia ex administra-
tione donorum. Secundo derogat Ecclesiasticæ
vnitati. Ecclesiā nāque est vna vnitate fidei, in qua,
vt dicit Apostolus Gala. 3. Non discernitur Iudæus,
neque Græcus: non seruus, neque liber: non ma-
sculus, neque fœmina. omnes enim vnum sunt in
Christo Iesu. Tertio derogat doctrinæ vniuersali-
tati. si enim doctrina Philosophica est vniuersalis:
quia ex iuuamento prioris ad sequentē suum incre-
mentum suscepit, vt scribitur 2. Metaph. Multo ma-
gis sacra Scriptura vniuersalis est, in qua vnus recipit
emolumentum ex societate alterius. Iuxta illud Ec-
clesiastes 4. Melius est esse duo simul, quā vnus,
habent enim emolumentum societatis suæ: quia si
vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Quarto derogat

Apo-

ARTICVLVS III.

UTRUM PLURES MA-
gistros esse in vno Collegio Religionis
deroget eorū perfectiois statui.

Videantur notata in cap. Super Specula. extra ne cler-
ric. vel Monac. in cap. Super Specula, de Magist. & in c.
Super Specula. de Priuileg.

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, q̄ plures Magistros
esse in vno Collegio Religionis
deroget eorum perfectiois sta-
tui. Super illo enim verbo Ia-
co. 3. Nolite plures Magistri fie-
ri fratres mei. Dicit glossa: Quā-
tumcūque discreti, & in Scripturis docti, vel in plu-
ribus Ecclesijs, vel plures in vna Ecclesiā ne velitis
esse Magistri.

2 Præterea: Hierony. dicit, q̄ in apibus vnus est
Princeps, & grues vnum sequuntur ordinem: in na-
ui similiter vnus est gubernator. Multo ergo magis
in vno Collegio non debet esse, nisi vnus Magister.

3 Præterea: Confusio vitanda est in doctrina sa-
cra. Sed si plures Magistri essent in vno Collegio, ef-
fet quædam confusio, & decentium, & studentium,
& à Magistris secularibus subtraherentur auditores.

IN CONTRARIVM est. quia maioris dif-
ficultatis, & vtilitatis est sacra Scriptura, quā scien-
tia humana: sed in vno secularium Collegio possunt
esse plures Magistri in humana sciētia. Ergo in vno
Religionis Collegio possunt esse Magistri in doctri-
na sacra.

RESOLVTIO.

Sacra Scriptura ex numero Magistrorum contem-
pibili fieri non potest, modo non adsit insufficientia,
quæ ipsi maximo pere derogat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quōd ho-
mines disparis professionis non sociantur in illis, in
quibus diuersificantur, sed in illis, in quibus ad in-
uicem vniuntur. Separantur autem Religiosi à secu-
laribus in secularibus negotijs, quæ sunt Religiosis
prohibita. in studio autem docendi, vel discendi so-
ciari possunt: quia hoc est commune omnibus quā-
tum ad dilectionem, & fidem, in quibus omnes de
corpore mystico Ecclesiæ communicant.

AD secundum est dicendum, q̄ sicut studium
ad vtilitatem Reipublicæ pertinet, sic statuta in Col-
legio studentium facta talia debent esse, quæ omni-
bus de Collegio conuenire possunt.

AD tertium est dicendum, quōd iuramenta,
& collectæ per Religiosos de suorum superiorum li-
centia obseruari possunt: in illis dumtaxat, quæ fa-
ciunt ad ministrorum studij prouisionem, & ipsius
studij promotionem.

A

B

C

Ad Rusticū
Monachum
Epist. 4.

In prologo cap. 2.

Primo, ex parte Dei, à quo ipsa sacra Scriptura in-

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ illa au-

AD secundum est dicendum, quòd plures Ma-

AD tertium est dicendum, q̄ non subtrahuntur

& aliqui in vno tempore, & aliqui in alio eisdem in Collegijs de-

E

ARTICVLVS V.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES POSSINT CUM PERFECTIOMIS STATU ESSE TESTAMENTORVM EXECUTORES.

Vide textum, & Doctores in cap. Religiosus, de testam. lib. 6.

D quintum sic proceditur. Videtur enim, q̄ Religiosi Mendicantes non possint cū perfectio-

Iam quidem omnino delictum est in nobis, q̄ iudicia habetis inter vos.

2 Præterea: Ad executionem operis requiritur voluntas: Sed Religiosi proprium velle, & nolle non habent, cum sint sub alterius potestate.

3 Præterea: Religiosi in perfectionis statu existentes periculis animarum se non debent exponere.

4 Præterea: Scribitur extra de testam. cap. Tua. Quòd si quis recipit executionem testamenti alicuius, piam Testatoris voluntatem tenetur exequi, & ad eius executionem est per Episcopum compellendus.

5 Præterea: Fratres Minores inter Religiosos Mendicantes computantur. Sed de eis scribitur extra in declaratione clemen. eorum regulæ, considerata eorum paruitate status, debent scire eis esse interdictum, q̄ executionibus, & dispensationibus se exponant, cum hæc sapius absque litigio, & contractione, vel administratione pecuniæ nequeant expediri.

IN CONTRARIVM est, quia executio voluntatis Testatoris inter pias causas computatur. Sed pias causas exequi magis perrinet ad Religiosos in perfectionis statu existentes, quam ad alios.

RESOLVTIO.

Religiosi Mendicantes testamentorum executores esse possunt permanentes in statu perfectionis, cum executio huiusmodi inter præcipua charitatis opera ponatur.

Re-

RESPONDEO, dicendum, quòd Religiosi Mendicantes excludendi non sunt ab operibus charitatis, quin immo cum ipsa charitas sit omnis perfectionis status finis, & complementum, ad illos potissime conuenit opera charitatis exercere, qui ex voto ad opera perfectionis, & supererogationis sunt attriti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd perfectis, & imperfectis licet rem suam, & fidei suæ commissam repetere in iudicio.

AD secundum est dicendum, quòd sicut scribitur extra de testam. & vltima voluntate Religiosus ab aliquo executor in sua vltima voluntate deputatus huiusmodi officium suscipere, vel exequi non potest cum velle, & nolle non habeat, nisi à superiori suo licentia petita, & obteuta.

AD tertium est dicendum, quòd illi periculo prouisum est in eadem decre. superius allegata. Vbi dicitur, quòd cum plures executores fuerint ab aliquo Testatore deputati, vno mortuo vel in remotis existente, aut exequi forte nolente, nē voluntas Testatoris impediri, vel nimium differri contingat: poterit alius officium executionis iniunctæ libere ad

implere: nisi Testator aliud in testamento expresserit. tunc enim si defectus contingat, non est periculum executoris, sed Testatoris.

AD quartum est dicendum, quòd ex quo Religiosi suscipiunt de licentia suorum Prælatorum executionis officium, & voluntarie. Per eos compelli debent, qui in hac parte gerunt vicem Episcoporum. Vel dicendum, quòd non solum compelli per Episcopos possunt: immo locorum Ordinarijs de omnibus tenentur reddere rationem.

AD quintum est dicendum, quòd executio testamentorum non interdicitur in illa declaratione Fratris minoribus ratione mendicationis, vel status perfectionis, vt talis executio repugnet Mendicantibus, & existentibus in perfectionis statu. sic enim intelligeretur esse interdicta Episcopis: quos constat in perfectionis statu esse. Interdicitur ergo eis ratione regulæ, professionis, & interpretationis Papæ, quam ipsi tenentur obseruare. Si enim Christi fideles obligantur ad tenendam interpretationem, quam Papa facit in Scriptura sacra, multo fortius professores cuiuscumque regulæ tenentur seruare interpretationem, quam sedes Apostolica facit in regula quacumque illis data.

Norandum

51.4.0 + 023

ARTICVLVS VI.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES CUM PERFECTIOMIS STATU POSSINT ESSE REGVM, & REGINARVM CONFESSORES.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi Mendicantes cum perfectionis statu non possint esse Regum, & Reginarum Confessores. Tales namque debent esse Confessores Regum, & Reginarum, qui inducant eos ad Ecclesiæ subiectionem, non rebellionem.

Sed Religiosi mendicantes Confessores Regum, & Principum mundi quandoque magis inducunt eos ad rebellionem, quam ad subiectionem Ecclesiæ: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, vt dicit Apo. 2. Tim. 3.

2 Præterea: Periculum est Ecclesiæ eius præcepta, & interdicta per Reges, & Principes mundi non seruari. sed Religiosi Mendicantes quandoque, non obstante Ecclesiæ interdicto, & prohibitione ipsius, Regibus, & illis, quorū sunt Confessores, sacramenta administrant non sine detrimento eorum salutis, quos docet vitare Apostolus Colo. 2. dicens: Nemò vos seducat in humilitate, & Religione Angelorum ambulans

dulans frustra inflatus sensu carnis suae, & non tenens caput, ex quo totum corpus constructum crescit in augmentum Dei.

3 Præterea: Religiosi mendicantes non possunt esse Regum, & Principum Confessores absque auctoritate sedis Apostolicæ. Sed ipsi quandoque ingerunt se, ut absque omni auctoritate ad hoc assumantur, confitentes se nosse Deum, & zelo animarum hoc facere, factis autem negant, ut dicit Apostolus de eis ad Titum 1.

IN CONTRARIUM est. quia Religiosi Mendicantes possunt esse Confessores aliorum auctoritate Ecclesiæ. Ergo multo fortius Regum, & Principum mundi.

RESOLVTIO.

Religiosi Mendicantes Regum, Reginarum, & Principum Confessores esse possunt, quantum ad scientiam profunditatem, vitam sanctitatem, & quantum ad operum pietatem: nec tamen a statu perfectionis recedunt.

RESPONDEO, dicendum, quod Reges, & mundi Principes magis, quam alij communiter maiorem sufficientiam, & idoneitatem requirunt in eorum Confessoribus specialiter, quantum ad tria. Primo quantum ad scientiam profunditatem. Si enim quilibet secundum Aug. 3. libro de vera & falsa poenitentia talem tenetur eligere Confessorem, cui vult peccata sua confiteri, qui sciat ligare, & soluere: ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui misericorditer monet, ne ipse, & ille ambo in foueam cadant, Multo fortius Reges, & Principes mundi propter ardua negotia occurrentia Confessores sic scientia illustratos debent eligere. qui super huiusmodi arduis, & difficilibus negotijs sciunt saluti animarum consulere. Secundo, quantum ad vitam sanctitatem. In magna autem domo regia, in qua non solum sunt vas aurea, & argentea, sed lignea, & fictilia: expedit tales esse illos, quibus Regum colla submittuntur, ut luceant inter omnes per sanctitatis exemplum, sicut luminaria in mundo, verbum vite continentis, ut dicit Apostolus Philippen. 2. Tertio, quantum ad operum pietatem. tales enim conuenit esse Confessores Regum, & Reginarum, quibus opera pietatis possint committi: & ipsi exercitati in eis fideliter exequantur, dicente Apostolo 2. Thi. 2. Hæc commendanda fidelibus hominibus, qui idonei sint alios docere. Ad ista autem tria maiorem idoneitatem, & sufficientiam Religiosi communiter videntur habere, quam alij. Communiter enim sacra Scriptura, per quam salutem animarum consulitur, sunt magis illustrati. In sanctitatis vero exemplo, & vite moribus communiter sunt magis modificati. Ad exequenda vero opera pietatis, quæ Reges, & mundi Principes suis Confessoribus frequenter committunt, sunt exercitati.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit Greg. Et ponitur xi. q. 3. cap. Inter verba laudantium. Inter verba laudantium, & vituperantium ad mentem semper recurrendum est, & si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet: & rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus letitiam profluere. Non debemus ergo credere, Religiosos tales esse, ut Reges, & mundi Principes, quorum Confessores existunt, inducant ad rebellionem Ecclesiæ, vel aliquorum malorum perpetrationem. Dato tamen, quod aliqui essent, tales nullum præiudicium alijs bonis ex hoc debet aggenerari. non enim ut dicit Aug. in Epi. 137. ad plebem Hyponensem, Ecclesia propter amurcam, qua oculi offendentur, debet torcularia detestari, ex quibus Dominicæ apothecæ fructu olei luminosioris implentur. sed sicut ipsa tristatur de aliquibus Religiosorum purgamentis, ita debet consolari, & lætari de pluribus eorum ornamentis. Auctoritas autem illa induta ad propositum non est, quia non loquitur de Religiosis, sed de hereticis.

ad mentem semper recurrendum est, & si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam tristitiam generare debet: & rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus letitiam profluere. Non debemus ergo credere, Religiosos tales esse, ut Reges, & mundi Principes, quorum Confessores existunt, inducant ad rebellionem Ecclesiæ, vel aliquorum malorum perpetrationem. Dato tamen, quod aliqui essent, tales nullum præiudicium alijs bonis ex hoc debet aggenerari. non enim ut dicit Aug. in Epi. 137. ad plebem Hyponensem, Ecclesia propter amurcam, qua oculi offendentur, debet torcularia detestari, ex quibus Dominicæ apothecæ fructu olei luminosioris implentur. sed sicut ipsa tristatur de aliquibus Religiosorum purgamentis, ita debet consolari, & lætari de pluribus eorum ornamentis. Auctoritas autem illa induta ad propositum non est, quia non loquitur de Religiosis, sed de hereticis.

AD secundum est dicendum, quod minima leuitatis esse ostenditur, si quis mala grauiora credere studeat, quæ probari non possunt, ut Greg. dicit. Non est ergo credendum, Religiosos tales esse, ut contra prohibitionem Ecclesiæ aliquibus sacramenta admistrent. Si tamen aliqui tales essent, corrigendi sunt per Ecclesiam, & loco eorum alij boni subrogandi. non enim minus sunt sub correctione Ecclesiæ Religiosi, quam Clerici seculares. Nusquam tamen Ecclesia in Religiosis, vel in alijs poterit reperire purum oleum sine amurca, vel purum triticum sine palea.

AD tertium est dicendum, quod Rex de iure conueni si habet domicilium proprium in aliqua ciuitate Episcopo illius ciuitatis debet confiteri. nec potest Confessorem eligere vel aliquem pro libito in Confessorem recipere, nisi super hoc habeat priuilegium speciale.

ARTICVLVS VII.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES cum perfectionis statu possint esse secularium Principum officiales.

Cui debeant Principes seculares confiteri, latè docet Hostiensis in summa tit. de poenit. & remission. §. Cui confitendum, vers. cui imperator, cum aliquot sequent.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi Mendicantes cum perfectionis statu non possint esse secularium Principum officiales. Non est enim magis pium officium, quam Procuratorem viduarum, vel pupillorum. Sed tale officium interdicitur Episcopo 88. di. cap. Episcopus. Ergo multo magis intelligitur esse interdicitum Religiosis.

2 Præterea: Suscipere tuitionem testamentorum, & terminationem causarum est officium maxime pietatis

Tomo 4.

tatis. sed talia similiter interdicitur Episcopis dist. supradicta. Ergo eodem modo, & multo magis interdicitur Religiosis.

3 Præterea: Hier. super illo verbo: Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt; dicit: Ex verbo Christi ostenditur, rigidam vitam Predicatorum, & perfectorum hominum vitare debere aulas Regum, & mollium hominum Palatia declinare.

IN CONTRARIUM est. quia (ut dicit Aug. ad Victorianum presbyterum) Quantalibet iustitia Deo seruimus, quantalibet Domino obedientiam exhibeamus: meliores esse non possumus illis tribus viris, qui pro conseruanda Dei lege in caminum ignis ardentis proiecti sunt, & tamen de eis scribitur Danie. 2. quod constituti sunt Principes super omnia opera, & super omnes Prouincias Babylonis.

RESOLVTIO.

Officia pietatis in Regia Curia cum perfectionis statu a Religiosis exerceri possunt. quia statui perfectionis, & operi non aduersantur. Quæ item non statui perfectionis, sed perfectionis operi repugnant, ut sunt opera potestatis, & iustitiæ, etiã exerceri possunt. Quæ autem statui perfectionis, & perfectionis operi aduersantur, ut sunt cupiditatis, & curiositatis a Religiosis nullo pacto exerceri possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod in Regia curia quedam sunt officia pietatis, ut esse elemosynarium, & præesse spiritualibus officijs in his, quæ ad cultum Dei spectant. Quedam vero sunt potestatis, iustitiæ, & æquitatis, ut esse Cancellarium, & Consiliarium, & piarum causarum auditorem, & determinatorem. Quedam autem sunt cupiditatis, & curiositatis, ut esse iudicem, & aduocatum vel negotiatorem, vel rerum secularium prouisorum. Prima ergo officia nec repugnant perfectionis statui, nec perfectionis operi. Vnde licite Religiosis committi possunt. alia vero non repugnant perfectionis statui. alias Moyses non fuisset in perfectionis statu, qui sedebat à mane usque ad vesperam ad discussionem causarum, quas determinabat in populo, ut scribitur Exodi 18. repugnant tamen perfectionis operi, quia nimis distrahitur mens à contemplationis actu insistendo quæstionibus hominum dissoluendis, vel discutiedis in terra. ut Aug. dicit In opere Monach. quod potius voluisset laborare manibus, quam tumultuosas quæstiones hominum sæpe audire. Ideo talia cum perfectionis statu Religiosis interdum exercere possunt propter charitatem proximorum, quantumcumque aliquando in quiete contemplationis ipsorum aliquod detrimentum patiatur. Sed alia officia, quia repugnant perfectionis statui, & repugnant perfectionis operi, Religiosis nec coacti suscipere debent.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod procuratio, vel gubernatio viduarum non interdicitur Episcopo simpliciter, sed solum, quod immediate nulli

Epist. 122.

Epist. 122. Tomo 2.

Tomo 3. cap. 29.

rei familiaris curam ad se debeat reuocare. quatenus solum lectioni, & orationi, & verbo prædicationis: tantummodo ipse vacare possit. Gubernationem autem viduarum pupillorum, & peregrinorum per Archipresbyterum, vel Archidiaconum, vel per ceterorum nomum administrare debet, ut in eodem decreto subditur.

AD secundum est dicendum, quod tuitione testamentorum, & determinatio causarum non interdicitur Episcopo, cum præponuntur coram eo, quantum ad improbationem, vel reprobationem secundum æquitatis iustitiam: sed solum, quod in talibus non debet suscipere officium aduocati, nec patrocinium prestare pro aliqua parte tamquam aduocatus cum ipse in proprijs, & in Ecclesiasticis causis aduocatum habere debeat, ut scribitur 5. q. 3.

AD tertium est dicendum, quod mollium hominum palatia vitanda sunt a Religiosis, ne ipsa frequentet causa cupiditatis, & curiositatis. sed causa iustitiæ, æquitatis, & fraternæ charitatis, non repugnat illis, qui sunt in perfectionis statu Regum palatia frequentare. Erat enim Daniel in perfectionis statu, & tamen postulauit à Rege, ut constitueret socios suos super opera prouinciæ Babylonis. Ipse vero elegit in foribus palatii Regis stare, ut scribitur Danie. 2.

c. quia.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM RELIGIOSI MENDICANTES cum perfectionis statu possint de negotijs secularibus se intromittere.

Videantur notata in cap. 1. & in c. secundum instituta. Extra ne Cler. vel Monac. adde B. Thom. 2. 2. q. 188. art. 2.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi Mendicantes cum perfectionis statu non possint de negotijs secularibus se intromittere. Super illo enim verbo Tren. 4. Lapidis sanctuarij dispersi sunt; dicit glo. quod planguntur Monachi, & Religiosi implicati temporalibus negotijs. quia non est actio secularis vite, quam hodie non administrant Religiosi, & ministri altaris.

2 Præterea: Hierony. dicit, & ponitur 88. di. Negotiatorem Clericum ex inope diuitem, & ex ignobili Gloriosum quasi quandam pestem fuge. Magis ergo talis pestis fugienda est in Religiosis.

3 Præterea: Quod interdicitur vniuersaliter Clericis, intelligitur esse multo magis interdicitum Religiosis. Sed de Clericis scribitur 88. di. Decreuit sancta synodus nullum deinceps Clericum aut possessiones conducere, aut negotijs secularibus se intromittere.

IN CONTRARIUM est. quia status perfectionis

cap. Negotiatorem.

† cap. Decretum.

Ratio Religiosorum consistit in charitate. Sed charitas est onera proximorum portare Gal. 6. Alter alterius onera portate.

RESOLVTIO.

Negocia secularia non secularium personarum, sed Religiosorum; & negocia non secularia, sed secularibus administranda; Itemque negocia non secularia, nec secularium personarum a Religiosis cum perfectionis statu tractari possunt: sed secularia, & secularium personarum nullo modo sunt ab iisdem tractanda.

RESPONDEO, dicendum, quod distinguendum est ex parte negotiorum, & ex parte Religiosorum.

Ex parte quidem negotiorum possumus dicere, quod quedam sunt negocia secularia, sed non secularium personarum. Quaedam vero secularium personarum, sed non secularia. Quaedam autem secularia, & secularium personarum. Sed quedam nec secularia, nec secularium personarum. Prima ergo negocia secularia non prohibentur Religiosis tractare. licet enim Religiosis habentibus possessiones in communi, vineas, domos, & alias res seculares tractare, quae secularia sunt, eo, quod sunt de rebus seculi, non tamen sunt secularium personarum, sed Religiosorum. Eodem modo Religiosis Mendicantibus licet praedicta negocia secularia administrare in subsidium viduarum, pupillorum, & aliarum personarum Religiosorum. Negocia vero non secularia, personis tamen secularibus ministrare proprium officium est Religiosorum, non quidem auctoritate propria, sed auctoritate sedis Apostolicae. Tractare autem negocia secularia, & personarum secularium Religiosis, & uniuersaliter Clericis prohibetur. Sed negocia nec secularia, nec personarum secularium conuenit Religiosis tractare, ex proprio ipsorum perfectionis statu.

Ex parte autem Religiosorum distinguendum est. quia aut immiscet se secularibus negocijs causa cupiditatis, vel adipiscendae dignitatis, vel lasciuitatis, ut excutiant collum ab obedientia suorum Praetorum: & quolibet istorum modorum grauissime peccant, & agunt directe contra tria principalia vota, per quorum obligationem ipsi positi sunt in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

Epist. 145.
Tomo 2.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit August. in Epist. ad Sebastianum: Pecunijs, & negocijs aliorum tribulari, non implicari: merere, non habere; dolore contrahi, non auctoritate attrahi, est persecutio, qua patitur omnes, qui volunt in Christo pie vivere. & est pia tristitia, & si dici potest, beata materia. Perfectio ergo Religiosorum in hoc consistit, ut in de peccatis, & negocijs secularium: prosperis, vel aduersis sint gaudentes, vel compatiens per charitatem Rom. 12. Gaudete cum gaudentibus; fletque cum

flentibus, id ipsum inuicem sentientes, exterius tamen sint immunes non implicati in eis per mundi cupiditatem.

AD SECUNDVM est dicendum, quod negociatorem ibi Hiero. accipit pro mercatore, quem non licet exercere Clericis, & Religiosis. Nam, ut ibi subditur ex auctoritate August. Fornicari hominibus semper non licet: negociari vero, aliquando non licet. ante enim, quam quis sit Ecclesiasticus, licet ei negociari. facta vero iam Religioso, vel Clerico, non licet.

AD TERTIVM est dicendum, quod in illa prohibitione facta Clericis duo excipiuntur. non enim debet se negocijs secularibus immiscere, nisi propter curam, aut pupillorum, aut orphanorum, & viduarum: aut si forte Episcopus ciuitatis Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem eis habere praecipiat.

ARTICVLVS IX.

UTRUM RELIGIOSI CUM perfectionis statu possint largiores eleemosynas recipere, quam alij Mendicantes.

B. Thomas 2. 2. q. 187. art. 4.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi cum perfectionis statu, non possint largiores eleemosynas recipere, quam alij Mendicantes. Quanto enim maior impossibilitas retribuendi consideratur in illis, quibus eleemosyna fit; tanto maior retributio aeterna recipitur, iuxta illud Lucae 14. Cum facis conuiuium, uoca pauperes, debiles, claudos, & caecos, qui non habent, unde tibi retribuunt. retribuatur autem tibi in resurrectione iustorum. Quanto ergo magis sunt indigentes, tanto eis largiores eleemosynae sunt conferendae.

2. Praeterea: Dare eleemosynam est actus misericordiae. Ergo illis solum sunt eleemosynae dandae, qui sunt miserabiles. sed illi, qui voluntarie mendicitati se exponunt, sicut Religiosi mendicantes, non sunt miserabiles. sed solum illi, qui inuoluntarie paupertatem incidunt propter casus fortuitos, sine eorum culpa. Talibus ergo miserabilibus eleemosynae sunt dandae.

3. Praeterea: Ambrosius dicit in lib. de offic. quod consideranda est in largiendo eleemosynam debilitas, & verecundia, vel tenebris illius, cui datur. tales enim senes, verecundi, & debiles nequeant sibi vitam quaerere.

IN CONTRARIVM est. quia illis largiores eleemosynae sunt tribuendae, quorum Procuratores Apost. fuerunt. Sed pauperum relinquendum omnia propter Christum, quorum personas representant Religiosi mendicantes, Apostoli fuerunt procuratores, sicut patet

2. Cor.

1. Corint. 9. Et Gal. 2. Tantum ut pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere.

RESOLVTIO.

Religiosi cum perfectionis statu largiores eleemosynas, quam alij communiter Mendicantes recipere possunt: quia sunt indigentes, cultui diuino insistant, Euangelium nunciant, eis communiter melius utuntur, magisque de eis recompensant. Id autem, debito moderamine considerato, intelligi debet.

RESPONDEO, dicendum, quam multae causas considerandae sunt in largitione eleemosynarum. Vna quidem est, propter indigentiam. repugnat enim charitati, quod quis videat fratrem suum necessitatem habere, & claudat viscera sua ab eo, ut dicit Ioan. Secunda est, propter cultus Dei reuerentiam. Scribitur enim 1. Paralip. vii. Quod si quis voluntarie volebat offerre ad aedificationem templi: implebat manum suam, & offerebat domino, quod volebat. Tertia est, propter debiti iustitiam. iustum enim est conferre temporalia illis, a quibus spiritualia recipiuntur, ut probatur 1. Cor. 9. Quarta, propter vitae innocentiam. Scribitur enim Eccl. 12. Da misericordiam, & ne suscipias peccatorem: benefac humili, & ne dederis impio. Quinta, propter recompensationis euidenciam. Quanto enim maior est euidencia in illis, qui recipiunt eleemosynam, ut faciant recompensationem in orationibus, in consilijs, & in alijs spiritualibus bonis, tanto magis est eleemosyna tribuenda. Pensatis ergo omnibus istis conditionibus, Religiosi largiores eleemosynas possunt recipere cum eorum perfectionis statu, quam alij communiter Mendicantes.

Primo, quia sunt indigentes, cum reliquerint omnia propter Christum.

Secundo, quia cultui diuino insistant. **Tertio**, quia Euangelium annunciant, unde est quasi debitum.

Quarto, quia communiter melius utuntur.

Quinto, quia magis recompensant. Largiores tamen intelligo, considerato debito moderamine, ne sic largas eleemosynas recipiant, ut ditiores, & superbiores ipsi appareant in Religione temporalia contemnendo, quam diuites in seculo diuitias possidendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod retributio temporalis in largitione eleemosynae non est consideranda, sed spiritualis sic: ad quam faciendam magis idonei sunt Religiosi, quam alij, nec tamen retributio temporalis licita, & honesta, & debita, & ordinata ad bonum spirituale neganda est facienda eleemosynam, alijs Heliseus peccasset quando dixit 4. Reg. 4. Mulieri, apud quam sustentabatur; Ecce sedule ministrasti nobis. quid vis, ut faciam tibi? nunquid habes negotium, & vis, ut loquar Regi, siue Principi militiae pro te?

AD SECUNDVM est dicendum, quod sicut duplex est felicitas: spiritualis, & temporalis: ita duplex est miseria: quamuis ergo pauperes voluntarie non sint miserabiles miseria spirituali, sunt tamen miserabiles miseria temporali. Ideo de temporalibus est eleemosyna eis exhibenda.

AD TERTIVM est dicendum, quod debilitas, vel egestas, seu senectus sunt quedam particulares conditiones, propter quas eleemosyna est facienda. Consideratis tamen omnibus, largiores eleemosynae faciendae sunt Religiosis, quam alijs propter illa, quae dicta sunt.

QVAEST. CVI. QVOMODO STATUS

PERFECTIO REPRaesentatur

IN RELIGIOSIS IN COMMUNI

habentibus possessiones.

INCIDENDVM est, quomodo status perfectio representatur in Religiosis in communi possessiones habentibus. Circa quod quaeruntur quinque. **Primo**, Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi representent Christi, & Apostolorum perfectionis statum. **Secundo**, Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi sint in aequali perfectionis statu cum Re-

ligiosis Mendicantibus.

Tertio, Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi cum eorum perfectionis statu possint mendicando eleemosynas recipere.

Quarto, Vtrum Religiosi professi in vna Religione eorum perfectionis statu possint profici in Praelaturam alterius Religionis.

Quinto, Vtrum ingredienti Religionem, elapso professionis anno, teneantur ex voto in Religione permanere, sicut Professi.

ARTI-

ARTICVLVS I.

UTRUM RELIGIOSI HABENTES possessiones in communi representent Christi, & Apostolorum perfectionis statum.

S. Thom. 2. 2. q. 188. ar. 7. & opusc. 17. cap. 15. & opusc. 10. cap. 6.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi habentes possessiones in communi non representent Christi, & Apostolorum perfectionis statum. Ille namque modus viuendi non representat statum perfectionis Christi, & Apostolorum, qui non est obseruatus per Christum, & per Apostolos. Sed modus viuendi de possessionibus in communi per Christum, & Apostolos obseruatus non est. Ergo non representat eorum perfectionis statum.

Tomo 3.

1. Præterea: Aug. dicit 3. de Doctrina Christiana, cap. 6. Quod prima Ecclesia fidelium Hierosolymis congregata possessiones non habuit: sed translata ad Gentiles habet, quia isti non erant sic capaces Spiritus sancti, sicut illi. Habere ergo possessiones di minuit de perfectionis statu Christi, & Apostolorum. Ergo statum Apostolorum non representat.

2. Præterea: Statum perfectionis Christi, & Apostolorum representant solum Discipuli eius, & eorum vicem gerentes, sed scribitur Lucæ 14. Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

Tomo 2.

IN CONTRARIUM est. quia Monachi sunt Religiosi habentes possessiones in communi: sed de Monachis dicit Bern. in Apologia ad Gul. Abbatem: Heu me miserum qualemcumque Monachum. cur adhuc uiuo videre ad illud deuenisse ordinem nostrum: ordinem (inquam) qui primus fuit in Ecclesia, immo à quo incæpit Ecclesia, quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus, nullius vicinior ei, quæ in cælis est, Hierusalem mater nostra: siue per odorem castitatis, siue propter ardorem charitatis, cuius Apostoli institutores fuerunt?

RESOLVTIO.

Religiosi in communi possessiones habentes essentialiter per tria vota representant Christi, & Apostolorum perfectionis statum, quamuis iste modus non fuerit demonstratus propter Ecclesiam de Iudeis ad Gentiles translationem: sed instrumentaliter diuersimodè in voluntaria paupertate Religiosi Christi, & Apostolorum perfectionis statum representant.

RESPONDEO, dicendum, quod representare Christi, & Apostolorum perfectionis statum, potest intelligi dupliciter. Primo, essentialiter: &

E sic omnes, qui obligant se ad perfectionis opera secundum tria vota essentialia, representant Christi, & Apostolorum perfectionis statum. Scribitur enim Num. 6. Quod omnes Nazarei, qui se Domino volebant consecrare, voto se astringebant per perfectionis opera. Quantumcumque ergo ad hoc omnes Religiosi voto se astringentes ad opera supererogationis, secundum illa tria essentialia vota æqualiter representant Christi, & Apostolorum perfectionis statum; cum Apostoli à Christo prius fuerint vocati ad statum Religionis, secundum illa tria vota principalia, quàm ad statum Prælationis, ut supra dictum est. Secundo, instrumentaliter, & sic secundum diuersum modum viuendi in voluntaria paupertate diuersimodè Religiosi Christi, & Apostolorum perfectionis statum representant.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod omnis modus viuendi in voluntaria paupertate in Christo diuersis temporibus exemplariter monstratus est. Nam modus viuendi de proprijs laboribus monstratus est tempore Parentum subiectionis à pueritia usque ad 30. annos, in qua ætate Parentibus obediens humiliter, & reuerenter laborem corporeum cum eis sustinuit, ut dicit Basilus Lucæ 3. Modus vero viuendi mendicantium de elemosynis, quæ ab alijs inferuntur, monstratus est tempore suæ Prædicationis, quando ipse, & Apostoli uiuebant de his, quæ ministrabant eis de suis facultatibus mulieres, & aliæ personæ, quæ sequebantur eum, ut scribitur Lucæ 8. Modus autem viuendi, quo aliqua mobilia in communi seruantur, monstratus est per eum tempore persecutionis, & passionis, quando tota illa gente Iudaica Pastorem simul, & gregem persequentem congruam regulam tempori dispensauit, permittens Discipulis, ut tollerent, & seruarent victui necessaria, dicens Lucæ 22. Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram. Sed modus viuendi de possessionibus in communi per Christum, & Apostolos non fuit demonstratus propter translationem Ecclesie de Iudeis ad Gentiles, ut dicit Melchisedes Papa 12. q. 1. cap. Futuram.

Notandū.

AD secundum est dicendum, quod cum Aug. dicit, nullas Ecclesias gentium fecisse, ut possessiones uiderent, & pretia ponerent ad pedes Apostolorum intelligendum est de Gentilibus, qui fuerunt in Ecclesia primitiua, qui tamquam propinqui ad simulacra manu facta, quæ soliti erant adorare, non sic capaces erant Spiritus sancti, sicut Iudei, qui exercitati erant colere unum Deum. Sed postmodum multi Gentiles fuerunt, qui possessiones, & pretia possessionum reliquerunt & pauperibus erogauerunt. Sicut Paulinus, & Hilarius Episcopi, ut de eis scribitur 12. q. 1. cap. Expedi.

AD tertium est dicendum, quod relinquere possessiones, intelligitur dupliciter, vel proprias, vel communes. renunciare igitur proprijs pertinet ad Discipulatum Christi, sed communes possidere, quæ à Christi fidelibus offerunt Collegijs Monachorum, & alio-

& aliorum, ut de fructibus in victu, & vestitu necessaria percipiant, simul stat cum Christi Apostolatus perfectionis statu.

ARTICVLVS II.

UTRUM RELIGIOSI HABENTES possessiones in communi sint in equali perfectionis statu cum Religiosis Mendicantibus.

Videatur S. Thom. superiori articulo citatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi in communi possessiones habentes non sunt in equali perfectionis statu cum Religiosis Mendicantibus. Cuiatio enim, & defensio possessionum magnam solitudinem requirunt: sed Christus prohibuit solitudinem Matth. 6. Quam prohibitionem volentes consequi perfectionis statum seruare tenentur.

1. Præterea: Communitas possessionum plerumque est causa litis, & discordiæ, ut Philosophus dicit. Sed Christus reliquit pacem uolentibus consequi perfectionis statum Ioan. 14. Pacem relinquo uobis. Communitas ergo possessionum diminit de perfectionis statu.

2. Præterea: Possessiones conferuntur Religiosis causa hospitalitatis: unde quidam Religiosi hospitalarij uocantur. Sed ipsi nullam hospitalitatem faciunt. Ergo ipsi non sunt in perfectionis statu.

IN CONTRARIUM est. quia Collegia Episcoporum representant Collegium Christi, & Apostolorum. Sed Collegia Episcoporum, & Canonicorum habent possessiones in communi. Scribitur 12. q. 1. cap. Expedi. Expedi facultates Ecclesie possideri, & proprias, perfectionis amore, contemni. Ergo eodem modo cum perfectionis statu Collegia Religiosorum possunt in communi possessiones habere.

RESOLVTIO.

Religiosi omnes, quantum ad trium uotorum obligationem perpetuam, sunt equaliter in perfectionis statu. Formaliter Episcopi ceteris sunt præferendi: Instrumentaliter Monachi. Exemplariter Mendicantes magis, quàm alij Christi, & Apostolorum imitationem representant.

RESPONDEO, dicendum, quod, ut ex supra dictis est manifestum, ad perfectionis statum multa requiruntur. Formaliter quidè necessaria est charitatis perfectio. Efficienter uero trium principalium uotorum perpetua obligatio. Instrumentaliter corporalis in ieiunijs, & uigilijs exercitatio, & regularis obseruatio. Exemplariter autem modi viuendi Christi, & Apostolorum imitatio. Quantum ergo

Ad perfectionem charitatis Episcopi sunt in perfectiori statu ceteris alijs. Requirit enim Pontificalis status charitatem perfectam iam acquisitam, non acquirendam. Quantum uero ad trium uotorum principalium perpetuam obligationem omnes Religiosi, qui ad illa se obligant, sunt æqualiter in perfectionis statu. Quantum autem ad corporale exercitacionem Monachi, & professores Regulæ beati Benedicti arctiori viuendi modo perfectionis statum acquirunt, quàm alij. Sed quantum ad modi viuendi Christi, & Apostolorum imitationem, Religiosi mendicantes magis illum modum viuendi sequuntur, quàm alij, cum in communi possessiones non habeant, nec in speciali, sed solum de his, quæ quoti die à Christi fidelibus offeruntur in victu, & vestitu necessaria recipiant.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod nullus est modus viuendi, qui aliquam solitudinem non requirat: unde omnis solitudo perfectis non est prohibita, sed talis, quæ euoluat mentem à Dei contemplatione. Defensio autem, & procuratio possessionum potest fieri per unius, vel paucorum solitudinem, & sic alij absque solitudine temporalium liberè possunt spiritualibus vacare: quod est fructus uoluntariæ paupertatis, de quo, dato, quod illi, qui talem curam assument, defectum patiantur, recuperant in merito propter obsequium fraternæ charitatis.

AD secundum est dicendum, quod Religiosi habentes possessiones in communi de eis litigare, vel discordiam habere non debent. Primo quidem, quia ipsi uoluntariam paupertatem assumpserunt. Secundo, quia pudibundum est de temporalibus litigare, qui temporalia contempserunt. Tertio, quia de eis non nisi in victu, & vestitu necessaria requirere debent. Quarto, quia non sunt eorum propriæ, sed à Christi fidelibus eis concessæ.

AD tertium est dicendum, quod Ecclesia est ordinare Religiosos ad diuersos fines pro fidelium utilitate. Unde si contingat aliquos Religiosos ordinatos esse ad hospitalitatem faciendam, & contingat eos illam non seruare, tamquam transgressores sunt puniendi, & ad restitutionem cogendi eorum, quæ in alium usum expendant: quæ à Christi fidelibus pro illa causa erogata sunt.

ARTICVLVS III.

UTRUM RELIGIOSI HABENTES possessiones in communi cum eorum perfectionis statu possint mendicando elemosynas recipere.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi habentes possessiones in communi, cum eorum perfectionis statu non possint mendicando elemosynas recipere. Elemosynæ

In Apol. ad Gulliel. Abbatem.

synaerim dantur propter indigentiam supplenda, non propter superfluitatem agendam. Sed ut Bern. ait in quadam Epist. Dicitur, & veraciter creditur, Saetos Patres illam vitam instituisse: & ut in ea plures saluarentur vsque ad infirmos regule temperasse rigorem, non regulam destruxisse. Et subdit: Absit autem, ut credam tantam eos, quantam video in plerisque Monasterijs, vanitatem, ac superfluitatem precepisse, vel concessisse. Mirandum est enim, vnde inter Monachos tanta intemperantia in commestationibus, & potationibus, in vestimentis, & lectisterijs, & aequitaturis, & construendis aedificijs inolescere potuit.

2 Præterea: Abutentibus temporalibus non sunt temporalia conferenda. Sed Bern. ibidem dicit de Abbatibus Monachorum in quadam Epist. Ut cætera raceam, tanta pompa, & equitatura vidi Abbatem incedere: tantis hominum crinitorum stipari obsequijs, quatenus duobus Episcopis vnus Abbatis sufficeret multitudo. Mentior, si non vidi Abbatem sexaginta equos, & eo amplius in suo ducere comitatu, ita ut transeuntes non patres eos dicerent esse Monachorum, sed Dominos Castellorum: Non Rectores animarum, sed Principes Prouinciarum.

3 Præterea: Greg. recitat in Dialogo de Monacho Isaac, lib. 3: cap. 14. Quod cum sibi possessiones, & multa temporalia offerrentur, ille suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens: Monachus, qui in terra possessiones querit, Monachus non est.

IN CONTRARIUM est, quia qui possunt bona stabilia cum perfectionis statu recipere, possunt bona mobilia mendicando querere. Sed Religiosi habentes possessiones in communi recipiunt bona stabilia cum eorum perfectionis statu, ut supra dictum est. Ergo eodem modo possunt alias eleemosynas mendicando recipere.

RESOLVTIO.

Religiosi possessiones in communi habentes cum perfectionis statu eleemosynas mendicando, possunt recipere, non ad superfluitatem, sed ut sibi necessitatibus subueniant.

RESPONDEO, dicendum, quod in Religiosis duo considerare possumus. Primo status perfectionem, in quo ponuntur. Secundo finem, ad quem per Ecclesiam ordinantur.

Quantum ergo ad primum, cum in perfectionis statu Religiosi ponantur per obligationem trium principalium votorum; Omne illud repugnat perfectionis statui ipsorum, quod repugnat alicui trium principalium votorum: superfluitas autem temporalium planum est, & repugnat voto paupertatis. Ideo omnis excelsus, vel in possessionibus multiplicandis, vel in superfluis eleemosynis mendicandis, repugnat eorum perfectionis statui. Si verò tanta sit paucitas possessionum; quod non sufficiant, ut inde in vitæ, & vestitu necessaria habere possint, sicut contingit aliqua Monasteria habere vnâ vineam, non autem frumentum, & alia necessaria; licite possunt,

E mendicando, alias eleemosynas querere, ex quibus eorum necessitatibus possint subuenire. voutibus enim paupertatem voluntariam necessaria subtrahenda non sunt.

Quantum verò ad secundum, Religiosi, qui ordinantur per Ecclesiam ad hospitalitatem tenendam, & ad alia opera pietatis exercenda, non debent eleemosynas mendicare, ex quo ad hunc finem ordinati sunt per Ecclesiam, ut mendicantibus debeant subuenire. Si enim de bonis Ecclesiarum vna pars sequestranda est, ut pauperes foueantur, & alia, ut hospites recipiantur. Multo magis hoc intelligendum est esse sciendum de bonis Religiosorum, quibus ad hoc à Christi fidelibus possessiones, & alia bona immobilia offeruntur. Vnde excelsus, & superfluitates in talibus facere non solum repugnat eorum perfectionis statui, immo directe est contra finem, ad quem prædicti Religiosi ordinantur. Et secundum hunc intellectum intelligendæ sunt auctoritates Bern. supra inductæ. Eodem modo si aliqui Religiosi ordinantur ad prædicationem Euangelij, & sacræ Scripturæ expositionem, & ut quietius, & liberius hunc finem consequi possint, prouisum est per Ecclesiam quatenus mendicando de his, quæ à Christi fidelibus offeruntur, in vitæ necessarijs possint sustentari; non debent esse possessionum cultores, vel domorū, vel vinearum curatores, ut velint contra præceptum legis Deuteronom. 22. Arare in boue, & asino. Quia, & si hoc non repugnat perfectionis statui, repugnat tamen fini, ad quem per Ecclesiam sunt ordinati.

ARTICVLVS III.

UTRUM RELIGIOSI PROFESSI IN VNA RELIGIONE CUM PERFECTIONIS STATU POSSINT PRAECIPI IN PRÆLATURÆ ALTERIUS RELIGIONIS,

De materia huius articuli latissimè gloss. Et Doctores in Clem. 1. tit. de elect. Et electi potest.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi professi in vna Religione cum perfectionis statu possint præcipi in Prælaturam alterius Religionis. Status enim perfectio consistit in obligatione trium votorum.

Sed in omni Religione proficitur homo hæc tria vota. Ergo quilibet Religiosus potest esse in qualibet Religione Prælati.

2 Præterea: Episcopus Prælati est omnium Religiosorum existentium in sua diocesi, nisi sint exempti. Sed Episcopus quandoque est clericus secularis. Multo ergo fortius professus in vna Religione potest esse Prælati in altera.

3 Præterea: Morum diuersitas non potest aliquem Religiosum professum in vna Religione reddere indignum, ne efficiatur Prælati in alia. Recitat enim Greg.

Gregor. de beato Benedicto 2. dialogorum cap. 3. quod cum quidam Religiosi præfatum beatum Benedictum rogarent, ut eis deberet præesse, & ipse diu resistendo, & prædicando, quod sui mores eorum moribus conuenire non possent, finaliter tamen consensum præbuit, & factus est eorum Prælati.

in Clem. 1.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra in consti. cle. de ele. & electi potestate. Cum rationi non congruat, ut homines disparis professionis, vel habitus simul in eisdem Monasterijs socientur, prohibemus, ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cætero eligatur. Quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum, & inane.

RESOLVTIO.

Religiosi professi in vna Religione cum perfectionis statu in Prælaturam alterius Religionis præcipi non possunt. Debent enim esse Prælati, & subditi eiusdem viuendi modi, eiusdem habitus, & eiusdem professionis.

RESPONDEO, dicendum, quod quicumque in Prælatum aliorum eligitur, caput eorum constituitur. Caput autem cum membris debet habere: Primo conuenientiam, ut sint vnus moris, & vnus modi viuendi. Secundo, in habitu apparentiam, ut non coniungatur casualiter, & indifferenter caput bouis cum membris leonis, sicut aliqui Philosophi, esse possibile, tradiderunt. Sed ordinate caput hominis collo, & membris hominis coniungatur. Tertio, influentiam. Inluit enim caput in membra motum, & sensum. quod si esset alterius naturæ, & alterius professionis minime facere posset.

Quantum ergo ad conuenientiam Prælati cum subditis debet esse eiusdem moris, & eiusdem modi viuendi.

Quantum vero ad apparentiam debet esse eiusdem habitus. Apparet enim distinctio vnus Religionis ab alia potissime per habitum. Vnde cum quis Religionem proficitur, habitus eius benedicitur. & cum quis Religiosus ad Prælationem assumitur, eius habitum deserere non debet.

Quantum autem ad influentiam debent esse eiusdem professionis. Propter ergo ista tria congruè prouisum est, ne aliquis Religiosus professus in vna Religione in Abbatem, vel in Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cætero eligatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut participatione speciei omnes homines sunt vnus homo: distinguuntur tamen proprijs qualitibus, & accidentibus. Sic professione, & obligatione illorum trium principalium votorum omnes Religiones possunt dici vna Religio: distinguuntur tamen proprijs habitibus, & secundum specialia statuta ipsorum.

AD SECUNDVM est dicendum, quod Episcopus

Apus est Prælati communis Religiosorum, & Clericorum. constitutio autem illa se extendit solum ad Prælatum specialem. Vnde in eadem constitutione subditur: Per hoc autem, quin Religiosus in Episcopum secularis, vel cuiuslibet regularis Ecclesiæ licite possit eligi, non intendimus prohibere.

AD TERTIVM est dicendum, quod morum diuersitas potest attendi quantum ad duo. Primo, quantum ad malitiam, vel bonitatem. Secundo, quantum ad modi viuendi diuersitatem. quæmuis ergo per diuersitatem morum penes malitiam, & bonitatem non impediatur Religiosorum in Prælaturam electio, eo quod in qualibet Religione sunt aliqui boni moris, & aliqui mali: impeditur tamen penes modi viuendi diuersitatem: quia Prælati cum subditis debent esse eiusdem professionis, & eiusdem modi viuendi.

ARTICVLVS V.

UTRUM INCREDIENTES Religionem, elapso professionis anno, teneantur in Religione permanere, sicut Professi.

De materia huius articuli vide omnino Abbatem, & Doctores post gloss. in cap. ex parte. extra de regular. & Doctores in cap. 1. §. distinctos de regular. lib. 6. & textum in Clement. Eos, qui, tit. de regularib.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod ingredienti Religione, elapso professionis anno, non tenentur in Religione permanere, sicut Professi. Monacho enim non licet votum vouere sine licentia Abbatis, & si vouerit, frangendum est votum per ipsum, ut scribitur 20. quæst. 4. c. Monacho. Ergo stando ultra professionis annum, dato, quod vouerit permanere; ex quo in manibus Abbatis per professionem votum non fecit, de eius consensu poterit ad seculum reuerti.

2 Præterea: Scribitur 19. q. 3. Monasterijs omnibus fraternitas vestra interdicit districtius, ut eos, quos ad conuersationem susceperint prius, quam biennium in conuersatione compleuerint, nullo modo audeant tonsurare. Non ergo elapso professionis anno, tenentur in Monasterio permanere, sicut Professi.

3 Præterea: Nullus astringitur permanere in Religione, nisi per professionem, & obligationem voti. Si ergo quis non faciat professionem, in aliqua Religione non obligatur ex voto ibi permanere.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 20. quæstio. 3. Propositum Monachi proprio arbitrio, & voluntate susceptum deserere non potest absque peccato.

RESOLVTIO.

E

Ad Argumenta.

Religionem ingredientes, elapso professionis anno, tenentur in Religione permanere sicut Professi: quia ex quo non dissentiunt, consentire intelliguntur: sicut voluntas firma intelligitur per dissensum in bono, & per dissensum in malo.

RESPONDEO, dicendum, quod in foro conscientiae, quantum ad Deum, statim cum quis ingreditur Religionem, cum proposito firmo permanendi, voto in conscientia emisso, vel de intrando, vel postquam intrauit de permanendo, astringitur in perpetuum votum seruare. Quantum autem ad Ecclesiam in foro exteriori non compellitur, nisi fuerit aetatis perfectae, & per annum Religionem expertus: elapso vero anno professionis, ex quo non dissentit, consentire intelligitur. Sic enim voluntas intelligitur firma per dissensum in bono, sicut per dissensum in malo. Sicut enim error, cui voluntas non contradicit, approbare ipsum conuincitur, ut scribitur 83. distinct. cap. Error. Sic bonum propositum, cui non dissentit, quando dissentire potest, ipsum approbare intelligitur. Ideo statutum est extra de regu. & transeun. ad Religio. per constitutionem Clement. Eos qui deinceps in discretionis aetate constituti nouitiorum habitum in aliqua Religione per annum portauerint, hoc ipso Religionem illam decernimus esse professos.

† Clement. eos. tit. de regular. & trans. feuntib. ad religion.

F

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illud decretum non intelligitur de voto quo quis ligatus est, vel ad intrandum, vel permanendum in Religione, sed de votis austerioris vitae, vel peregrinationis, seu quibuscunque alijs consuetudinibus humanae vitae spectantibus, quae per Abbatem reuocari possunt, etiam si ante introitum Religionis huiusmodi vota emisserit, sicut vir potest reuocare post factum votum ab uxore.

AD secundum est dicendum, quod ibi loquitur Grego. de illis, qui nondum habitum Monachalem sumpserunt, sed in habitu seculari in monasterijs existentes mores, vitamque eorum eis probare permittitur: de quibus praecipit, ut ante biennium non debeant tonsurari, ne quis eorum aut non sit contentus eo, quod vouit, aut ratum habeat quod elegit.

G

AD tertium est dicendum, quod statim elapso professionis anno, voto ligatus est Religiosus in Religione permanere, ex quo non dissentit tempore, quo dissentire tenetur, etiam dato, quod ante non vouerit: quia si ante vouit, vel de intrando, vel de permanendo absque transgressione diuini praecipit fieri non potest, ut ipsum non impleat.

QVAEST. CVII. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRaesentatur IN EVANGELII PRAEDICATORIBVS.

De materia huius quaestionis videantur textus, & glossa in cap. Cum multa. 86. dist. cap. ult. §. pariter. 43. dist. Concilium Remense cap. 15. refert Iuo in Decreto par. 5. cap. 198. Leo Papa Epist. 61. Adde omnino Concilium Senonense cap. 35. & 36. & Concil. Treuerense in c. Missi. Et Concil. Lateranen. sub Leone X. sessio. xj. Et Franciscum Pegnam lib. 2. c6. mentar. in Director. Inquisitorum commentario 8.

INDE considerandum est, quomodo status perfectio representatur in Euangelij Praedicatoribus. Circa quod quaeruntur Quatuor. Primo, Vtrum Praedicator absque peccato possit in praedicatione Euangelij aliqua verba humanae laetitiae immiscere.

Secundo, Vtrum Praedicator absque peccato possit conatum apponere in complacendo Auditoribus. Tertio, Vtrum Praedicator Euangelij absque peccato possit curam apponere in ornatu verborum. Quarto, Vtrum absque peccato possit populi scelera tacere non pronuntiando eis.

ARTI.

ARTICVLVS I.

UTRUM PRAEDICATORES semper peccent mortaliter in Praedicatione Euangelij, aliqua verba humanae laetitiae immiscendo.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Praedicator semper peccet mortaliter in Praedicatione Euangelij, aliqua verba humanae laetitiae immiscendo. Quae enim sine peccato non possunt Praedicatorum proponere, nec auditores audire sine peccato, in praedicatione Euangelij non miscentur. Sed fabulas, in quibus homines delectantur, Praedicatorum sine peccato non possunt proponere, nec auditores audire. Scribitur enim 2. Petri 1. cap. Non in doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem. Et 2. Tim. 4. A veritate quidem auditu auertit, ad fabulas autem conuertentur. Praeterea: In fabulis auditores maxime prouocantur ad risum, & in alijs humanae laetitiae verbis. Sed Aug. dicit super Gen. ad litteram, lib. 1. cap. 19. Quod turpe est nimis, & perniciosum Christiano sic delirare in expositione sacrae Scripturae, quod infidelis audiens risum tenere vix possit. Praeterea: Scribitur auctoritate Greg. 86. dist. cap. Quando. Quod in Doctrina sacrae Scripturae auctoritatem debet proferre, non secularium litterarum peritiam ostendere Episcopus, quia non est Episcopalis officij Grammaticam exponere, ne laudes Iouis personent ora Pontificis. IN CONTRARIVM est, quia Praedicator sine peccato potest uti modo loquendi, quo utitur sacra Scriptura. Sed in plerisque locis sacra Scriptura utitur verbis significatiuis, transumptiuis, & metaphoricis: Iuxta illud Iudicum 9. Ierunt ligna, vt vngerent super se Regem.

RESOLVTIO.

Praedicatorum, inter praedicandum Euangelium, aliqua laetitiae verba, aut fabulas adhibere possunt, quantum ad morum informationem, & auditorum recreationem, non quantum ad expositionem: quia mixtio Scripturae sacrae cum fabulis nulla penitus est facienda.

RESPONDEO, dicendum, quod uti fabulis, & humanae laetitiae verbis in Praedicatione Euangelij tribus modis potest contingere. Primo, quantum ad sacrae Scripturae expositionem. Secundo, quantum ad morum informationem. Tertio, quantum ad auditorum recreationem. Primo modo sacra Scriptura nullam mixtionem recipit. vnde super illo verbo Deutero. 22. Non seres vineam tuam altero semine, dicit glossa, quod pura debet esse expositio sacrae Scripturae sine admixtione haeresis, & sine ad-

A mixtione secularis scientiae, & sine admixtione inanis gloriae: quia, dicente Apostolo 1. Corinth. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Secundo modo, interdum gratia exemplorum aliqua ad informationem morum induci possunt: quia exempla ponimus, non ut ita sit, sed ut sentiat qui discit. Sed tertio modo, ad auditorum recreationem Aug. in lib. de catechizandis rudibus, ponit quinque modos, quibus auditores in fastidio releuandi sunt per Praedicatorum, ut consueta audire non fastidiant eos, sed delectent. Primo, ut illa breuius debeant complicare. Secundo, ut lucidius debeant explanare. Tertio, ut contraria debeant remouere, & extirpare. Quarto, ut aliqua mira, & stupenda debeant enarrare. Quinto, ut aliqua honesta hilaritate condita debeant recitare.

Cap. 10. & seq. Tomo 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut glossa dicit, per fabulas ibi Apo. tangit Paganos, & Haereticos. Na Paganus, quicquid eos delectabat, Deum appellare non timuerunt. Haeretici vero, acceptis Dei veri mysterijs, de caetero non diuinis Scripturis attendere, sed potius ad sensum erroneum hamalemente interpretando transferre studuerunt. Talium ergo fabulas Praedicator, nec ad morum informationem, nec ad auditorum delectationem debet exponere, sed ad discipulorum exterminationem.

* al. dicentium.

AD secundum est dicendum, quod notabiliter dicit in expositione sacrae Scripturae, quod absque dubio in hoc mixtio nulla est facienda, sed illorum sententia inducenda, qui non proprio sensu, nec propria interpretatione, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt. AD tertium est dicendum, quod Greg. ibi reprehendit quandam Episcopum, qui doctrinam Auctorum, & Poetarum Grammaticae populo exponere, quod erat multum reprehensibile sacram Scripturam praetermittere, & fabulas Poetarum proponere.

2. Petri 1.

ARTICVLVS II.

UTRUM PRAEDICATOR possit absque peccato conatum apponere in complacendo Auditoribus.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Praedicator absque peccato non possit conatum apponere in complacendo Auditoribus. Dicit enim Hieronymus in Prologo libri Hester in persona Praedicatorum, & Expositorum sacrae Scripturae: Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expauescimus. Deo enim place-re curantes minas hominum penitus non timemus, quia dissipat Deus ossa eorum, qui hominibus placere desiderant.

2. Petri 1.

2. Petri 1.

Praeterea: Praedicator in populo est sicut cocionator. Sed, ut Philosophus recitat ex dicto cuiusdam mulieris

Y y 2 mulieris

mulieris persuadentis suo filio, ut non deberet in populo concionari. quia tacendo veritatem, displiceret Dijs: loquendo veritatem, displiceret populo. Cum igitur prædicator semper teneatur loqui veritatem, non videtur, quod debeat conatum apponere in placendo Auditoribus.

3 Præterea: In dubijs semper tutior pars est eligenda. Sed Hier. dicit in sermone de assumptione Mariæ virginis: Satis timeo, & valde pertimesco dum vestris cupio parere, vel placere profectibus, ne forte sicut improbus, ita & indignus laudator inueniar.

IN CONTRARIUM est Aug. 4. de doctrina Christiana cap. 12. ubi dicit, quod oportet Doctorem Ecclesiasticum præcipue circa tria attendere. Primo, ut doceat. Secundo, ut delectet. Tertio, ut flectat. Nam docere est necessitatis: delectare suauitatis: & flectere est victoriæ.

RESOLVTIO.

Prædicatorum munus est non tantum docere, & persuadere, sed etiam delectare, modo id non faciant suæ famæ diuulgatione, & turpis lucri acquisitione: sed propter Auditorum charitatiuam dilectionem, Dei ueritatis manifestationem, & propter æternam retributionem.

RESPONDEO, dicendum, quod conatus Prædicatoris in complacendo auditoribus potest procedere ex malo, & ex bono fonte. Ex malo quidem, si hoc faciat sui nominis, & propriæ famæ diuulgatione: modo, quo Scribæ, & Pharisei faciebant. quia ad hunc finem dirigebant omnia eorum opera, ut viderentur ab hominibus, ut scribitur de eis Matth. 23. Secundo, turpis lucri acquisitione. tales enim priuati sunt veritate: quia existimant quæstum esse pietatem, sicut dicit Apo. 1. Tim. 6. Tertio alicuius ueritatis ad salutem, & informationem morum pertinentis dimissione. In hoc enim gloriabatur Paulus Act. 20. quod nec ex timore male humiliante, nec parcens uitij a liquorum ex complacencia male inflammante, numquam dimiserat aliquid annũciare suis Auditoribus ad eorum salutem spectans. Sic enim ait ibi: Cõtestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omniũ vestrum. non enim subterfugi quo minus annunciarẽ vobis omne consiliũ Dei. Similiter tribus modis ex bono fonte potest procedere. Primo talem complacenciam intendat propter Auditorum charitatiuam dilectionẽ. Dicit enim Aug. in lib. de catechizandis rudibus, quod quanto magis diligimus eos, quibus loquimur, tanto magis eis cupimus, ut placeant, quæ ad eorum porriguntur salutem. quod si non succedit, contristamur, & in ipso cursu debilitamur, & frangimur, quasi frustra opera coneramus. Secundo, ut hanc intendat propter Dei ueritatis manifestationem. Et tertio propter æternam retributionem.

Rationes superius factæ solutæ sunt per ea, quæ dicta sunt

ARTICVLVS III.

UTRUM PRÆDICATO- res Euangelij possint absque peccato curam apponere in ornatu uerborum.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Prædicatores Euangelij absque peccato non possint curam apponere in ornatu uerborum. Videtur enim ornatus uerborum pertinere ad factum superbiæ. Sed sacra Scriptura humilimo loquendi genere se cunctis præbet, ut dicit August. Non ergo in prædicatione sacre Scripturæ debet homo uti ornatu uerborum.

2 Præterea: Paulus fuit præcipuus Doctor, & Prædicator Euangelij. sed ipse quamuis fuerit peritus scientia, non tamen sermone, ut ipse dicit 2. Cor. xi. Nulla est ergo cura apponenda Prædicatori in ornatu sermonis.

3 Præterea: Moyses excusauit se de imperitia sermonis, & linguæ Exo. 4. & tamẽ ex tali imperitia nõ est remotus à ducatu populi Israelitici. Ornatus ergo, uel eloquẽtia nõ est in prædicatione consideranda.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Prover. 15. Lingua Sapientum ornat scientiam.

RESOLVTIO.

Prædicatores Euangelij absque peccato curam in decenti ornatu uerborum possunt apponere, cum tota Scriptura sacra ad Dei laudem dirigatur: & Auditores ex huiusmodi cura quandoque alliciantur.

RESPONDEO, dicendum, quod hanc quæstionem determinat Aug. 4. doctrina christiana sic dicens: Hic forsitan aliquis quærit, utrum Auctores nostri, quorum scripta diuinitus inspirata. canonem nobis saluberrima auctoritate fecerunt; sapientes tantummodo, an eloquentes nuncupandi sint. Quæ quidem quæstio apud meipsum, & apud eos, qui sentiunt mecum, quod dico, facillime soluitur. Nam ubi eos intelligo, non solum nihil eis sapientiũ, uerum etiam nihil eloquentius mihi uideri potest: & audeo dicere, omnes, qui recte intelligunt, quod illi loquuntur, simul intelligere non aliter eos loqui debuisse. hanc autem solutionem August. in eodem lib. ex tribus confirmat. Primo ex parte finis, ad quem sacra Scriptura dirigitur. Secundo ex parte Auditorum, quibus proponitur. Tertio ex parte eorum, à quibus traditur. Dirigitur enim tota sacra Scriptura ad Dei laudem, tamquam ad finem. St ergo Regina Hester orauit pro suæ gentis temporali salute locutura apud Regem, ut in os eius Deus congruum sermonem daret, ornatum, & bene sonantem in lingua sua; multo magis orare debet

Bernar. in Apol. ad Gul. Abba.

debet, ut tale munus accipiat, qui pro omnium hominum salute in uerbo, & doctrina laborat. Ex parte illorum, quibus proponitur. uideamus enim in corporali thesauro, quod ubi amplius diuitiarum cer nitur, ibi offertur libentius. quia auro textis referatis reliquijs, signantur oculi, & loculi aperiuntur, ostenditur pulcherrima forma Sancti, uel Sanctæ alicuius, & eo creditur sanctior, quod colorator: currunt homines ad osculandum, inuitantur ad donandum, & magis interdum mirantur pulchra, quam uenerentur sacra. Eodem modo in thesauro Sacre Scripturæ, quem (dicente Apostolo) habemus in uasis fictilibus, quanto ornatius, eloquentius, intelligibilius, & potentius proponitur Auditoribus, tanto magis proponens intelligenter, libenter, & obedienter auditur. Tertio hoc patet ex parte eorum, à quibus proponitur. Dicit enim Aug. eodem li. c. 7. quod eloquentes quidem non solum Sapientes canonicos nostros Auctores, Doctoresque fitemur tali eloquentia ufos, qualis personis eiusmodi congruebat. quod potissime apparet de eloquentia Prophetarum. Ubi per tropologiam multa obteguntur: quæ quanto magis translatis uerbis uidentur operiri: tanto magis, cum fuerint aperta, dulcescunt. quod specialiter patet ex illius Prophetæ libro, qui se Pastorem, uel armentarium fuisse testatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod humanæ scientiæ habent modum contrarium modo tradendi sacre Scripturæ. Quæ enim sunt ardua, & difficilia, sacra Scriptura tradit modo humili, & facili. humana uero scientia, quæ sunt facillima, & leuia, tradit modo ampuloso, & quodam factu superbiæ. habet enim hoc proprium doctrina arrogantiũ secundum Greg. ut humiliter nesciant inferre quod docent, & recta quæ sapiunt recte ministrare nõ possunt. Ornatum ergo humanæ scientiæ ampullosum cum factu superbiæ sacra Scriptura detestatur, sed ornatum decentem sancti uiri imitantur.

AD secundum est dicendum, quod Paulus non fuit imperitus eloquentia, quæ est necessaria ad sacre Scripturæ expositionem. sicut in omnibus Epistolis eius patet, & præcipue in Epistola ad Hebræ. ubi ornate, & eloquenter locutus est. Sed in exteriori locutione ad euitandum factum superbiæ Gẽtilium, & pseudo Apostolorum eloquentia in ampullositate sermonis non utebatur. Dicit enim 1. Corinth. 2. Ego cum uenissem ad uos, Fratres, ueni non per sublimitatem Sermonis, aut sapientiæ, annuncians uobis testimonium Christi. non enim iudicauit me scire aliquid inter uos, nisi Iesum Christum, & hunc Crucifixum.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Aug. 4. de doctrina christiana. Quædam est eloquentia, quæ magis decet ætatem iuuenilem. quædam uero magis lenilem. eo, quod eloquentia dicenda non est, si personæ non congruat eloquentis, ita ut quædam eloquentia est, quæ decet uiros summos auctoritate dignissimos, peneque diuinos. Moyses ergo eloquens

fuit illa eloquentia, quæ decebat eum, ut assumebatur mediator inter Deum, & hominem, Aaron, & alios Prælatos Leuitici generis. Eloquentia uero, quæ erat necessaria ad eloquendum populum, fulgebat Aaron, qui in adiutorium Moyli assumptus est ad hoc officium exequendum.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PRÆDICATO- res possint absque peccato tacere scelera populi, non nunciando eis.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Prædicatores absque peccato non possint tacere scelera populi, non nunciando eis. Prædicatio namque Euangelij pertinet ad ueritatẽ doctrinæ. Sed secundum Hiero. ueritas doctrinæ, sanctitas uitæ, & æquitas iustitiæ etiam propter scandalum dimittenda non sunt.

2 Præterea: Prædicatori dicitur Isa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta uocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Absque peccato ergo Prædicator scelera populi tacere non potest.

3 Præterea: Scribitur auctoritate Greg. 83. di. c. Error. Negligere quippe, cum possis, peruersos perturbare, nihil aliud est, quam fauere. nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori definit obuiare.

IN CONTRARIUM est. quia non sunt perfectiores Prædicatores presentis temporis Prophetis ueteris testamenti. Sed illi multa scelera omittebant, Populo non nunciando, sicut patet de repudiatione uxorũ. quod numquam fuit secundum August. à Deo cõcellum, sed solum per Moysen, & alios Prophetas propter euitationem maioris mali permisum. Scribitur enim Malachiæ 2. uxorem adulescentiæ tuæ noli despiciere, sed cum odio habueris eam, dimitte illam.

RESOLVTIO.

Prædicatores absque peccato interdum aliqua scelera Populo diuino ducti consilio dissimulare possunt, si ex dimissione illorum peiora esse facienda probabili- ter credant.

RESPONDEO, dicendum, quod quædam per Prædicatores proponuntur tamquam credenda. Quædam uero tamquam operanda, & obseruanda, ut omnia diuina præcepta. Quædam autem sicut corrigenda, ut quæ sunt contra informationem bonorum morum. Falsitates ergo, & errores, quæ opponuntur credibilibus, & his, quæ sunt de integritate fidei, & sacre Scripturæ, Prædicator tacere non debet. Transgressiones uero diuinorum mandatorum eodem modo tacendo, & non pronunciando esse peccata, damnoisa pestis est. In persona enim talium scribitur Tren. 1. Prophetæ tui Y y 3 uiderunt

1. Cor. 4.

li. 23. Mor. 67.

Pauli ornatu in scribendo.

c. 6. Tom. 3.

Hofster. 14.

Tom. 1. c. 6.

Lib. 1. de nupt. & concup. cap. xi. Tomo 7.

cap. 10. Tomo 4.

viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperierunt iniquitatem tuam: quia tales ex grauioribus leuiores quasi diuina auctoritate peccantibus nunciant, dicentes bonum malum, & malum bonum, sicut glossa ibi dicit. Sed quae sunt contra bonorum morum informationem corrigenda propter vitiationem quandoque maioris mali, & ne auditores peiores fiant, quandoque sunt dissimulanda. quia secundum Chryso. Cum hominum prauam voluntatem cohibere non possumus: salubriter permittimus mala, ne peiora fiant. Et auctoritate Greg. inducitur 4. dist. cap. Denique, & cum homines a praua sua consuetudine auerti non possunt, cum venia suo ingenio relinquenti sunt, ne forte peiores existant, si a tali consuetudine prohibeantur. Vnde non peccat Ecclesia, & Praedicatores Euangelij, vt puto, si diuino consilio dum interdum dissimulant nunciare in populo aliqua esse peccata, & tamquam mala dimittenda, vel corrigenda, si probabiliter credant ex dimissione illorum peiora esse fienda.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd veritas

QVAEST. CVIII. QVOMODO STATUS

PERFECTIO REPRaesentatur

in Doctoribus, & sacrae Scripturae Expositoribus.

ULTERIVS videndum est, F quomodo status perfectio representatur in Doctoribus, & sacrae Scripturae Expositoribus. Circa quod quaeruntur Quatuor.

- Primo, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire oēs humanas scientias.
Secundo, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire omnium gentium linguas.
Tertio, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire ius canonicum.
Quarto, Vtrum dignus Magistrari in Theologia, si nō magistratur, perdat aureolam.

ARTICVLVS I.

UTR. DIGNUS MAGISTRARI in Theologia teneatur scire humanas scientias.

Materiam huius qōnis, & quae, & qualia sint Theologiae necessaria, luculenter explicat Melchior Canus in libris de locis Theologicis.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, qd dignus Magistrari in Theologia non teneatur scire humanas scientias. Dicit enim Aug. 1 4. de Trin. cap. 1. Quod non quic-

Doctrinae non est dimittenda propter scandalum aliorum particulariter: sed si omnes scandalizarentur, dimittenda esset pro tunc. Est enim regula vniuersalis, qd si opus est tam bonum, qd praeponderet damno scandali, non debet dimitti propter scandalum. Si verò econuerso, dimittendum est. Vel dicendum est, qd non propter scandalum: sed quia propter maius malum, & propter maius periculū, quod inde potest accidere, puta schisma, vel contemptus, quandoque veritas, vel iustitiae equitas dimittenda est.

AD secundum est dicendum, qd scelera semper sunt nuncianda. importat enim scelera peccata enormia, & manifesta contra mandata Dei: sed aliqua minora peccata quandoque tacenda sunt, ne peiora fiant, sicut Prophetae prouide dissimularunt diuortium propter vitandum homicidium.

AD tertium est dicendum, quod Praedicator obuiat manifesto facinori, quando dissimulatur minus malum, ne fiat maius.

quid ab homine sciri potest in rebus humanis, vbi plurimum superfluae vanitatis, & noxiae curiositatis est, sacrae est Scripturae tribuendum: sed illud tantummodo, quo fides saluberrima, quae ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, & roboratur.

2 Praeterea: Illa non tenetur scire dignus Magistrari in Theologia, pro quorum studio infligitur sibi poena. Sed Hierony. recitat de seipso in Epist. ad Eustachium, qd in extasi positus vehementer verberatus fuit, ita vt liuentes scapulas habuisset, & plagas sensisset per multos dies, pro eo, qd Codices Ciceronis, & humanarum scientiarum legerat.

3 Praeterea: Humanarum scientiarum deriuatae sunt a sacra Scriptura. Dicit enim Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 28. Platonem tempore Ieremiae Prophetae profectum fuisse in Aegyptum, vbi tunc ille Propheta erat, ibique per dictum Ieremia nostris litteris fuisse imbutum, vt illa posset docere, & scribere, quae iure a multis laudantur. Non ergo dignus Magisterio in Theologia tenetur humanas scientias scire, cum ab ipsa sint deriuatae, & non econuerso.

IN CONTRARIUM est. quia dignus Magistrari in Theologia tenetur loqui, & docere inter perfectos. Sed sapientia, quam Apostolus 1. Cor. 2. docet esse loquendam, & docendam inter perfectos, est rerum humanarum, diuinarumque scientia, vt dicit Aug. 1 4. de Trin. cap. 1. Tenetur ergo scire humanas scientias.

RE-

RESOLVTIO.

ARTICVLVS II.

UTRUM DIGNUS MAGISTRARI in Theologia teneatur scire omnium Gentium linguas.

Humanae scientiae Magisterium Theologia suscipere cupientibus plurimum valent.

RESPONDEO, dicendum, qd ad Magisterium sacrae Scripturae assumptus ipsam diuinam Scripturam tenetur declarare intelligibiliter, docere eloquenter, & contra impugnantes defendere fideliter. Ad quae tria plurimum valent humanae scientiae. valent enim ad ipsam intelligendam scientiae Mathematicae: Metaphysicae, ac omnes scientiae diffinienti, & diuidendi: Rhetoricae, Politicae, & Ethicae, sicut Aug. probat de singulis 2. de Doctrina Christiana. Valent similiter ad docendum, & contra impugnantes ipsam defendendam. quia qualiter pijs opituletur, & contra impios defendatur: plurima ab ipsis humanarum scientiarum traditoribus contra eos accipere possumus, vt dicit Damasc. 4. lib. cap. 18.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, qd sicut dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 19. In humanae scientijs est aliquid institutum ab hominibus iamquam superstitiosum, vanum, & curiosum: vt quod est institutum ad colenda idola, vel ad consultationes, & pacta quaedam significationum cum demonibus placita, atque foederata, qualia sunt volumina Magicarum artium. Omnes enim tales artes, vel natoriae, vel noxiae superstitionis ex quadam pestifera societate hominum, & demonum constituta penitus sunt repudianda, & fugienda cuilibet Christiano: aliquid verò est in humanis scientijs tamquam verum, vile, & fructuosum. & quia omne verum ab illo est, qui ait: Ego sum via, veritas, & vita: Ideo omnia comoda, & necessaria homini, quae cum hominibus instituta sunt, & quae ad vltimam humanam vitam necessarium proficiunt, non sunt fugienda Christiano, immo intuentia, discenda, & memoria retinenda.

AD secundum est dicendum, qd Magister iam perfectus in humanis scientijs, cum iam ad studium sacrae Scripturae perueniunt, damnosum est, & curiosum, tempus apponere in lectione, vel studijs humanarum scientiarum. Sic. n. (vt dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 41.) Sentire debet quisq; diues de Aegypto exiens, qd nisi Pascha egerit, saluum se esse non posse existimet. Pascha autem nostrum Christus est. Vnde cum dignus Magistrari in sacra Scriptura ad eam perscrutandam accedere coeperit, illud Apostolicum cogitare non cesset: Scientia inflat, charitas verò aedificat.

AD tertium est dicendum, quod sicut dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 28. Credibile est, consideratis temporibus, qd Philosophi de litteris nostris habuerunt quaecunque bona, & quaecunque vera dixerunt, maxime cum ante litteras gentis Hebraeorum, in qua vnus Dei cultus emicuit, ex qua secundum carnem venit Dominus noster, nec ipse quidem Pitagoras fuit, à cuius posteris Platonicus Theologiam didicisse asseritur. Vnde si qua vera, & fidei nostrae accommodata dixerunt, ab eis tamquam ab iniustis possessoribus accipienda sunt.

Praeter textum, & Doctores in Clement. 1. de Magist. Vide Lodouicum Gomezium in Regula Cancellariae, de idiomate; vbi plenè de materia linguarum.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, quod dignus Magistrari in Theologia non teneatur scire omnium Gentium linguas: Loqui enim diuersis linguis est donum Spiritus sancti, sicut patet 1. Corin. 12. Sed dona Spiritus sancti habere non est in potestate hominis: nullus ergo debet conari hoc à seipso habere, sed à Deo humiliter expetere.

2 Praeterea: Quod prouenit ex peccato, homo non tenetur scire, vel docere. Sed diuersitas linguarum ex peccato constituta est, vt dicit Aug. 16. de Ciuit. Dei. Dignus ergo Magistrari in Theologia non tenetur hoc scire, vel docere.

3 Praeterea: Loqui diuersis linguis ad hoc est necessarium, vt sacra Scriptura communicetur infidelibus. Sed Christus prohibuit Matth. 7. Sanctum dari canibus, & margaritas proijci ante porcos: Dignus ergo Magistrari in Theologia non tenetur hoc scire.

IN CONTRARIUM est. quia dignus Magistrari in sacra Scriptura ex officio, ad quod assumitur, efficitur debitor Graecis, & Barbaris ad Rom. 1. Sed debitum eis reddere non potest, nisi sciat eorum linguas.

RESOLVTIO.

Linguarum omnium peritia in ijs, qui suscipere Theologiae Magisterium cupiunt, non ex necessitate, sed ex congruitate requiritur.

RESPONDEO, dicendum, qd teneri ad aliqua, potest intelligi dupliciter, vel ex necessitate, vel ex quadam congruitate.

Ex necessitate ergo dignus Magistrari in sacra Scriptura non tenetur scire omnium Gentium linguas, sed solum linguam illorum, cum quibus conutritus est. Sicut enim est in vita Politica, & morali, in qua cum omnibus homo prodesse non possit; illis tamè potissimum consulendum est, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius sibi quasi quadam sorte iunguntur, vt dicit Aug. 1. de Doctrina Christiana. Sic est in vita speculatiua, & spiritali cuius actus est docere, in qua cum homo omnibus consulere nequeat; illos tamen docere tenetur, qui, vel iurisdictione, vel officij administratione, seu familiari conuersatione sibi quadam sorte iunguntur.

Sed

ARTICVLVS III.

UTRUM DIGNUS MAGISTRARI IN THEOLOGIA TENEATUR SCIRE IUS CANONICUM.

Videatur omnino Melchior Canus, lib. 8. cap. 6. De locis Theologicis, ubi citat Augustini Doctrinam hoc in loco.

Ad tertium sic proceditur. Videatur enim, quod dignus Magistrari in Theologia non teneatur scire ius canonicum. Scientia enim iuris canonici videtur esse quaedam practica Theologica: sed dignus Magistrari in Theologia non tenetur scire Theologicam practicam, cum finis eius non sit praxis: sed contemplatio veritatis, ut dicit Aug. 1. de Trin. cap. 8. 9. & 10.

2 Præterea: Sciens scientiam subalternantem non tenetur scire scientiam subalternatam: alias Philosophus naturalis teneretur scire scientiam medicinæ, & alias scientias, quæ subalternantur ei. Sed ius canonicum subalternatur Theologiæ. Dignus ergo Magistrari in Theologia non tenetur ipsum scire.

3 Præterea: In iure canonico multæ quæstiones determinantur per leges, & iura ciuilia. Scribitur enim 10. dist. cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium vestrum, terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus: sed dignus Magistrari in Theologia non tenetur scire leges, & iura ciuilia.

IN CONTRARIUM est, quia eiusdem scientiæ est considerare finem, & ordinem ministrorum subseruientium illi fini: sicut eadem lex Moisaica, quæ determinauit de ordine multorum seruientium in cultu illo. Sed tota scientia iuris canonici est de ordine Ministrorum, & Ecclesiasticorum negotiorum, prout pertinet ad cultum Dei. Ergo Theologus, qui considerat de Deo, tamquam de fine, præcipue habet de talibus considerare.

RESOLVTIO.

Theologia Magisterium suscipere volentibus post lecturam Libri Sententiarum, iuris canonici cognitio vtilitatem magnam asserre potest, & quodam modo necessaria est.

RESPONDEO, dicendum, quod distinctio vnius scientiæ ab alia non accipitur penes rem, quæ cognoscitur: sed penes diuersum modum sciendi: unde penes diuersum modum considerandi Philosophus 6. Metaph. posuit distinctionem scientiarum. Illa ergo eadem, quæ tractantur in Theologia, tractantur in iure canonico: & illi iidem canones, qui recipiuntur in Theologia, recipiuntur in iure canonico: & quæ respuuntur ibi: respuuntur hic. Scribitur enim auctoritate August. 12. dist. c. Omnia talia. Omnia, quæ neque in Sanctorum auctoritatis

Tomo 3.

Theologia, & iuris canonici differentia.

Arist. 1. Eth. cap. 3.

Arist. 6. Metaph. tex. com. 2.

*al. Sancti Scripturarum.

ARTICVLVS III.

UTRUM DIGNUS MAGISTRARI IN THEOLOGIA, SI NON MAGISTRETUR, PERDAT AUREOLAM.

Videatur B. Thomas, licet ibi loquatur in alio proposito, quodlibeto 5. quæst. 12. art. 24. & in quæstionibus additis ad 3. par. q. 96. art. 7. Adde Sotum lib. 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 1. & seq.

Ad quartum sic proceditur. Videatur enim, quod dignus magistrari in Theologia, si non magistraretur, perdat aureolam. Iudiciu enim Ecclesiæ militantis est conforme iudicio Ecclesiæ triumphantis. Sed dignus magistrari in Theologia, si non magistraretur, non approbatur iudicio Ecclesiæ militantis. Ergo non approbatur iudicio Ecclesiæ triumphantis, ut sibi aureola debeatur.

2 Præterea: Prædicare, & docere conuenit ex officio solum Episcopis, & Prælati. Ergo solum eis, & non alijs conuenit aureola.

3 Præterea: Aureola debetur illis per quorum documenta diabolus expellitur a cordibus fidelium. Sed per documenta multorum sanctorum diabolus a cordibus fidelium expellitur. Ergo eis, & non solum Doctoribus debetur aureola.

IN CONTRARIUM est, quia virgo non approbata per Ecclesiam, dummodo sit vere virgo, non amittit aureolam. Ergo dignus approbari per Ecclesiam ad Magisterium, dato, quod non approbatur, non perdit aureolam.

RESOLVTIO.

Theologiam callens, etiamsi non magistraretur, aureolam perdere non potest: modo sacram Scripturam doceat, & ad Dei laudem prædicet.

RESPONDEO, dicendum, quod aureola est quoddam accidentale præmium correspondens bono creato pro aliqua singulari victoria. Est autem triplex impugnatio in præfenti vita: vna carnis, alia mundi, & tertia diaboli. Prima vniuersaliter vincitur per virginitatem. Secunda vincitur per Martyrium. Nihil enim delectabilius, & amabilius est in mundo, quam corporalis vita, quæ contemnitur per Martyrium. Tertia vincitur per doctrinam. Ideo aureola debetur Virginibus, Martyribus, & Doctoribus. Requiritur tamen tria, ut talis aureola Doctoribus debeatur. Nam primo ex parte doctrinæ re-

*al. primitiuas.

B

C

D

Tomo 3.

Tomo 3.

Ioan. 14.

Sed quadam congruitate. Planum est, quod vile esset scire plurium gentium linguas propter tria.

Primo, propter infidelium conuersionem, vel conuersionem. Dicit enim Apostolus 1. Corint. 14. Quod genera linguarum signa sunt data infidelibus: ad eorum conuersionem, ad quorum instructionem, ut sine erroris admixtione in sacra Scriptura imbuan- tur, maiorem idoneitatem habent Magistri in Theologia, quam alij.

Secundo, propter sacre Scripturæ plenioris intellectionem. Dicit enim Aug. 2. de Doctrina Christiana. cap. xj. Quod ad sacre Scripturæ cognitionem propter ignota signa: vile est scire diuersas linguas: ad minus tres: Græcam, Hebraicam, & Latinam.

Tertio, propter docentis fructificationem: Magister enim sacre Scripturæ Doctor efficitur vniuersalis scientiæ quæ omnibus est communicanda: vniuersaliter autem ipsam communicare non potest, si linguis omnium non loquatur. Sicut enim, si incertam vocem dederit tuba, nullus parat se ad bellum: ita nisi Doctor per linguam manifestum sermonem dederit, non intelligitur illud, quod docet, sicut dicit Apostolus 1. Corint. 14. Ex hac ergo congruitate, ut Doctrina fidei vbique diuulgaretur, prouide ordinatum est, extra de Magistris per constitutionem Clementis, cap. Inter. Ut Parisius, Oxoniæ, Bononiæ, Salamanticæ, & in Romana Curia teneantur aliqui habentes Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ, & Caldaicæ linguarum notitiam, per quos alij instructi in huiusmodi linguis fructum speratum possint, Deo auctore, producere.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut dicit Aug. 1. de Doctrina Christiana, in Prol. Loqui diuersis linguis donum fuit Spiritus sancti in Apostolis, qui vno momento temporis, adueniente Spiritu sancto, omnium gentium linguis locuti sunt: sed quod illis concessum est, vno temporis momento, absque Doctore, per temporis spatium, duce homine, & tradente alijs, conferri potest.

AD secundum est dicendum, quod diuersitas linguarum est inducta in poenam peccati, sicut ignorantia ex peccato consecuta est: Unde sicut ad remouendam ignorantiam prædicanda est de Doctrina Euangelica, ne ex ipsa impediatur humanum genus ab æterna salute: sic necessarium est scire diuersitatem linguarum, per quarum ignorantiam Euangelicæ Doctrinæ prædicatio impeditur.

AD tertium est dicendum, quod canibus rabiosis, & contemnentibus panem salutis æternæ, sacra Scriptura non est prædicanda: nec margaritæ porrigendæ: sed canibus iam famelicis, & cupientibus saturari de micis, quæ cadunt de mensa Domini, non est sacra Scriptura deneganda.

2. Tim. 3

nae requiritur, q̄ doceant sacram Scripturam necessarium ad salutem, & pertinentem ad informationem morum, vt (dicente Apostolo) sit utilis ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, & ad erudiendum. per talem enim doctrinam Diabolus expellitur à cordibus fidelium, dicente Apostolo ad Ephe. 6. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli, & qualis sit ista armatura statim subdit: Gladium spiritus, quod est verbum Dei. Secundo ex parte docentis requiritur, q̄ actu doceat, & actu prædicet. non enim habentibus habitum, vel officium certandi debetur corona, sed actualiter certantibus, & actualiter pugnantibus dicente Apostolo 2. ad Timo. 2. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Tertio ex parte finis requiritur, quod talem doctrinam ordinet principaliter ad gloriam Dei. Dignus ergo magistrari in Theologia quantumcumque non magistratur, si sacram Scripturam actualiter docet, & prædicat ad laudem Dei, aureola non priuatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ dignus

**QVAEST. CIX. QVOMODO STATVS
PERFECTIO REPRÆSENTATVR
IN MEDICIS.**

DEINDE considerandum est, qualiter status perfectio representatur in Medicis. Circa quod quaeruntur decem.

- Primo, Vtrum Medici sint honorandi præ alijs professoribus aliarum artium.
- Secundo, Vtrum Medici si non sint de legitimo thoro nati possint sine peccato Medicorum officium exercere.
- Tertio, Vtrum tutius sit, q̄ homo Medicis practiccis, quam Theoricis se in cura committat.
- Quarto, Vtrum tutius sit habere vnum Medicum in cura, quam plures.
- Quinto, Vtrum Medici peccent dantes medicinas nõ in debitis signis astrorum.
- Sexto, Vtrum Medici peccent accipientes stipendium pro infirmitate, quam sciunt esse incurabilem.
- Septimo, Vtrum Medici peccent non monentes infirmos, vt animarum Medicos debeant ante omnia conuocare.
- Octauo, Vtrum Medici ex præcepto teneantur gratis Pauperibus, & Religiosis auxilium, & consiliu impendere.
- Nono, Vtrum medicina ars Clericis, & Religiosis sit interdicta.
- Decimo, Vtrum Medici dantes aliquam medicinam, vel facientes aliquam incisuram, ex qua sequitur mors, sint irregulares.

E magistrari in Theologia si non magistratur non est defectus suus, sed est defectus Ecclesie. Dato tamẽ q̄ non esset dignus magistrari, sed esset in statu communis lectoris, ex quo actu docet, & prædicat ad laudem Dei aureolam non amittit.

AD secundum est dicendum, q̄ aureola non debetur habenti statum docendi, uel habitum doctrinæ: sed debetur actui. Vnde quantumcumque Prælati sunt in statu docendi, & assumpti ad Magistratum habeant habitum scientiæ; si actu non docent, & non prædicant, aureolam non consequuntur.

AD tertium est dicendum, quod aureola non debetur nisi singulari victoriæ. Vnde non, si per quæcumque documenta Diabolus expellitur ab aliquo, quis meretur aureolam: sed quando per publicam doctrinam de tota multitudine Diabolus expellitur, sicut Christo prædicante demones cum clamore à cordibus fidelium expelluntur.

ARTICVLVS I.

**UTRUM MEDICI SINT
honorandi præ alijs Professoribus
aliarum artium.**

Vide omnino Bartholomæum Cassaneum in Catalogo Gloriae mundi par. 10. consideratione 25. & 43. vbi latissime de materia huius articuli.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Medici sint honorandi præ alijs Professoribus aliarum artium. Quia vna scientia præfertur alteri ratione finis. Sed scientia medicinae ordinatur ad conseruationem vitæ, qua nihil est homini charius. Scribitur enim Cant. 8. Quod si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione suæ vitæ: quasi nihil despiciet eam.

2 Præterea: Scientiæ speculatiuæ sunt digniores, & honorabiliores practiccis. Sed scientia medicinae cum subalternetur Philosophiæ naturali, videtur esse speculatiua. legalis verò, & militaris videntur esse scientiæ subalternæ Politicæ, & sic medicina dignior est eis.

3 Præterea:

Ext. cõ. 1.

2 Præterea: Vna scientia est dignior alia, aut nobilitate subiecti, aut certitudine demonstrationis, vt scribitur 1. de Anima. Sed vtroque modo scientia medicinae videtur præferri alijs scientijs. Ergo professores eius præferendi sunt professoribus aliarum.

IN CONTRARIVM est. quia in persona Professorum iuris scribitur Sap. 3. Iudicabunt nationes, & dominabuntur populis terræ. Et 8. cap. scribitur: Propter hanc (puta iustitiam) habebō claritatem ad turbas, & honorem apud seniores, & in conspectu potentium admirabilis ero.

RESOLVTIO.

Medici præ omnibus Professoribus aliarum artium non sunt honorandi. Medicina enim quâuis ratione subiecti ceteris scientijs practiccis dignior sit: ratione tamen finis excellitur à scientia legali, & militari: ratione verò modi considerandi se habent sicut excedentia, & excessa.

RESPONDEO, dicendum, q̄ sacra Scriptura Eccl. 38. Tripliciter honorem, & reuerentiam videtur tribuere medicinali scientiæ Professoribus.

Primo, propter Deum efficientem, & ipsam ad salutem hominum producentem. quia Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. Cum enim opera Dei sint bona valde, quilibet tenetur honorare, & non spernere, quæ constat Creatorem ad vilitatem hominum fecisse, sicut glossa ibi dicit.

Secundo, propter Medicum ipsam fideliter administrantem. quia Disciplina Medici exaltabit caput illius in præsentī vita, & in futura (sicut glossa ibi ait) in conspectu Magnatorum collaudabitur.

Ecclesiastici cap. 38.

Tertio, propter infirmum ipsam recipientem, quia ibi dicitur: Honora medicum, propter necessitatem etenim illum creauit Altissimus. Super quo verbo dicit glossa, quod sunt medici corporales, & spirituales. Corporales namque medici corpora, spirituales verò animas curant. Vtrique ergo honorandi, sed spirituales sunt præferendi. Ad intellectum tamen solutionis quæstionis est sciendum: quia vnâ scientiam esse digniorem alia tripliciter contingit.

Scientiarum dignitates.

Primo ex parte rei consideratæ. Secundo ex parte modi considerandi. Et tertio ex parte finis, ad quod ordinatur. Nam ex parte subiecti, vel rei consideratæ Metaphysica est dignior omni alia, cū eius subiectum sit ens, in quantum ens. Ex modo vero considerandi Metaphysica est dignior naturali Philosophia: cum modo abstractiori consideretur. Sed ex parte finis Architectonicæ sunt digniores subseruientibus, sicut militaris est dignior frænisactiua. Scientia ergo medicinae ex parte subiecti videtur esse dignior alijs scientijs practiccis, cum sit de corpore sano, ægro, & neutro, quod est organum animæ, & omnium actuum humanorum. Ex parte verò finis dignior videtur scientia legalis, & militaris cum ordinatur ad conseruationem boni publici, quod præfertur bono cuiuslibet singularis personæ. Sed ex parte modi considerandi, vel ex certitudine traden-

Adi videntur se habere sicut excedentia, & excessa: quia sicut regula medicinalis varianda est ex varietate complexionum: sic regula Iurisperorum varianda est ex varietate populi conditionum, vt dicit Aug. 1. libro de libero arbitrio, cap. 6.

Tome 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut virtuosi est corporalem vitam pro conseruatione boni publici morti exponere; sic finis, ad quem ordinatur medicina, ordinatur ad finem legalis scientiæ: vnde ex hoc videtur ista dignior esse illa.

AD secundum est dicendum, q̄ sicut scientiæ speculatiuæ distinguuntur à practiccis ratione finis: quia finis Theoricæ veritas: Practicæ verò opus, vt scribitur 2. Metaph. Medicina verò non subalternatur Philosophiæ naturali ratione finis, sed magis ratione subiecti, quia corpus humanum quod consideratur à medico, continetur sub corpore mobili simpliciter, quod consideratur à naturali Philosopho.

Arist. 2. Metaph. text. com. 3.

AD tertium est dicendum, q̄ dignitas in scientijs practiccis magis accipitur ratione finis, quam ratione subiecti, vel modi considerandi: unde dato, q̄ in his duobus medicina excedat alias scientias practicas, non tamen ex hoc sequitur, q̄ omnibus sit simpliciter dignior.

ARTICVLVS II.

**UTRUM MEDICI DE NON
legitimo thoro nati, sine peccato possint
Medicorum officium exercere.**

Syluester in Summa, verbo: Medicus. quæst. 2. vers. Tertium.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Medici si non sint de legitimo thoro nati: sine peccato possint Medicorum officium exercere. quia dignior est cura animarum, quam corporum. Sed non solum illegitimè nati: immo filij Sacerdotum non prohibentur ad summum Sacerdotium peruenire, si non fuerint paternæ incontinentiæ imitatores, vt scribitur 56. dist. cap. Presbyterorum.

2 Præterea: Nullus debet excludi ab executione alicuius legitimi actus, nisi pro peccato, & culpa propria: sed illegitimitas accidit sine culpa propria illius, qui illegitimè nascitur. Non ergo iuste priuari potest executione alicuius legitimi actus.

3 Præterea: Magis debet quis puniri propter actum vitiosum suum proprium, quam propter actum vitiosum aliorum: sed nullus excluditur ab executione alicuius officij propter adulterium per eum commissum. Ergo nec propter adulterium suorum Parentum multo magis.

IN CONTRARIVM est. quia idem iudicium est

est de Medicis animarum, & corporum. Sed scribitur Deutero. 23. De scorto natus non ingreditur Ecclesiam. ergo Medici illegitime nati in Ecclesia ad curam animarum, & corporum admitti non debent.

RESOLVTIO.

Medici de legitimo thoro non nati propter officij fidelem executionem debent licentiari iurati: sed propter Reipublice administrationem debent esse legitime nati.

RESPONDEO, dicendum, quod Medici, quibus curatio corporum committitur, communiter a populo ciuitatis debent esse electi, ut certi de probitate morum, & peritiae artis eligant ipsi ciues illos Medicos, quibus se, liberosque suos in aegritudine corporum committant, sicut Iurisconsultus dicit. Ex quo sequitur, quod sint officio Reipublice deputati. & quia illegitime nati non possunt esse Decuriones, & Administratores Reipublice, ut idem Iurisconsultus ponit, sequitur, quod Medici non nati de legitimo thoro medicinae officium exercere non valent. Similiter quia officium Reipublice fideliter est exercendum, sequitur, quod recepto iuramento practicae officium est ipsis Medicis committendum. ita, quod propter experientiae probationem communiter a populo debent Medici esse electi. Propter vero Reipublice administrationem debent esse legitime nati. Sed propter officij fidelem executionem, debent licentiari iurati.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod filij sacerdotum, & illi, qui illegitime nati sunt, ad curam animarum assumi possunt cum dispensatione. sic eodem modo Medicis illegitime natis cum dispensatione cura corporum committi potest.

AD secundum est dicendum, quod illi, qui proponuntur publicis officijs quadam claritate morum, & fama fulgere debent: quae obscurantur aliquo modo ex vitiosa origine. Ideo absque proprio peccato ab administratione Reipublice excluditur, nisi dispenseetur cum eo per illum, qui est Reipublice prouisor.

AD tertium est dicendum, quod non est simile. quia mala, quae quis committit per proprium actum suum, per contrarium actum doloris, & contritionis aboleri possunt. Sed mala, quae sequuntur naturam, non possunt deleri per proprium actum: sed remanet in illo deformitas, manente natura.

ARTICVLVS III.

UTR. TUTIUS SIT, QUOD homo Medicis Theoricis, quam Practicis se in cura committat.

Syluester in summa, verbo: Medicus q. 1. vers. primo. Anim requiritur.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod tutius sit, quod homo Medicis Theoricis, quam Practicis se in cura committat. quia nullus debet se casu, & fortunae supponere. Sed cum

Magistros suu. cap de profess. & medicis lib. 10.

Medici practici ignorent propter quid, casualiter curant. Non est ergo tutum, quod homo se eorum curae committat.

2 Praeterea: Medicus non curat ex se, sed ratione artis medicinae. Cum ergo artem medicinae solum theoricis sciant. tutius est, quod homo in cura theoricis se committat, quam practicis habentibus experientiam sine arte.

3 Praeterea: Philosophus dicit 1. Meta. Rustici circundati ab inimicis, quandoque faciunt bonas plagas, & fortes ictus, non tamen propter hoc sunt eligendi in cura bellorum. Eodem ergo modo experti Medici, dato, quod quandoque faciant bonam curam, non tamen propter hoc debent assumi ignorantes artem ad curam infirmorum.

IN CONTRARIVM est Philosophus 1. Meta. ubi dicit, quod habentes artem, & scientiam medicinae sunt magis scientes, quam habentes experimentum. expertos tamen Medicos magis proficere videmus in cura, quam habentes scientiam sine experimento.

RESOLVTIO.

Tutius est, ut homo se Medicis expertis, vel ex originis dispositione, vel particularium applicatione, quam ut se speculatiuis non habentibus experimentum committat.

RESPONDEO, dicendum, quod experientia Medicorum ex duobus potest insurgere: vel ex eorum originis dispositione: vel ex particularium applicatione: & quolibet modo talis experientia habet adiutam cognitionem propter quid, non in se, sed in sua vniuersali causa. Sicut enim ex originis dispositione aliqui habent aptitudinem ad dominandum: aliqui vero ad bellandum: sic aliqui ex tali origine habent aptitudinem ad curandum. cuius curae effectus quantum ignoretur causa in particulari agere; cognoscitur tamen in agente vniuersali: a quo originata est natura cum tali aptitudine ad talem effectum. Cum enim Alexander scripserit Aristoteli se inuenisse in Persia quosdam homines habentes intellectum penetrabilem, aptos super alios dominari, & regnum acquirere, ex quo propositum habebat. si eius consilio videretur vniuersos illius Regionis homines interficere, ne eius imperium auferre auderent attentare. Rescripsit sibi Arist. per hunc modum: Si potes mutare illius terrae aerem, atque aquam, insuper dispositiones loci, & ciuitatum, imple tuum propositum. Sin autem: dominare super eos cum bonitate, & exaudi eos cum benignitate, & per amorem, quem habebunt in te, dominaberis in eis pacifice cum Triumpho. Quod sic fecit, & facti sunt Persae magis obediens imperio Alexandri, quam omnes nationes. Similiter experientia, quae insurgit ex particularium applicatione non procedit omnino ex ignota causa. quia isto modo ars medicinae inuenta est. Ex multis enim particularibus experimentis inuenerunt medicinae habuerunt vniuersale principium artis, & scientiae, ut quia reubarbarum videtur purgare coleram in

In Prologo

Medicorum experimentum in primis quaerendum.

Epist. Alex. ad Arist.

Arist. responsio ad Alex.

Cap. 2.

Ep. Arist. ad Alex.

hoc particulari; & in illo, dederunt regulam vniuersalem, quod proprium esset reubarbaro purgare coleram. Istis ergo duobus modis Medicis expertis, vel ex originis dispositione, vel ex particularium applicatione, puto quod tutius est, ut homo se committat in curam Medicis expertis practicis, quam Medicis Theoricis non habentibus talem experientiam. Si autem sint aliqui Medici, qui vnam medicinam velint applicare ad omnes aegritudines absque causa cognitione, & multorum particularium applicatione, tales non debent dici Medici scientes, nec experti: quia solum casualiter quandoque curant aegritudinem aliquam in isto, vel in illo.

Ex hoc patet responsio ad rationes in oppositum.

ARTICVLVS III.

UTR. TUTIUS SIT VNUM

Medicū habere in cura, quam plures.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod tutius sit, vnum Medicum habere in cura, quam plures. Sicut enim nouitas timenda est in moribus hominum, ne pariat litem, & discordiam, sic timenda est in eorum humoribus. Sed ubi sunt plures Medici, plures nouitates conantur inducere; ut vnusquisque de suo aliquid videatur apponere. Non est ergo tutum, plures Medicos in cura habere.

2 Praeterea: Sicut est in scientijs speculatiuis, sic suo modo est in practicis: sed in scientijs speculatiuis in paucioribus est via securior, & tutior: unde dicit Philosophus 1. Metaph. Scientia; quae se habet per additionem ad aliam, ut Arithmetica ad Geometriam, est minus certa. Semper enim, quae sunt ex paucioribus, certiores sunt ex additione dictis, ut ibi ait.

3 Praeterea: In omni actione quanto conatus est maior, tanto actio est fortior, & virtuosior: sed vnus Medicus ex toto conatu laborat ad curationem aegritudinis: Cum vero plures sint vnus sub spe alterius, retardatur a suo conatu.

IN CONTRARIVM est Philosophus in Epist. ad Alexandrum, ubi ait: O Alexander in vno Medico non confidas: quoniam vnus Medicus potens est ad nocendum, & de facili audet nefas praesumere, & scelus deducere ad effectum: si itaque potest fieri, quod sint decem, non minus sint: & fac eos omnes in vno conuenire: & si sumeda fuerit medicina, noli sumere nisi de consilio plurimorum.

RESOLVTIO.

Tutius est, ut homo plurimum Medicorum, quam vnus cura se committat propter multorum colloquium, & scientiam.

RESPONDEO, dicendum, quod in aegritudinis cura consideranda est conditio artis medicinae: conditio aegritudinis: & conditio status personae. Planum est enim, quod medicina sicut qualibet ars inuenta est per iuuamentum vnus ad alterum, ut per iuuamentum posteriorum ad priores: quia semper posteriores per additionem se habent ad priores, ut Philosophus dicit 2. Metaph. Vnde, sicut completum scientiae artis medicinae iuuamentum est per multorum experientiam, sic completior aegritudinis cura debet fieri naturaliter per multorum Medicorum colloquium, & scientiam.

Similiter consideranda est conditio aegritudinis, quae quandoque est occulta vni Medico per signa, quae apparent: cuius causam, vel per illa signa, vel per alia alius Medicus potest cognoscere. Eodem modo consideranda est conditio status personae. quanto enim aliqui sunt in statu sublimiori, tanto in periculo maiori versantur, positi in odio, vel aemulatione plurimorum, & propter dignitatem, quam habent, & propter iustitiam, quam exercent. Recitat enim Philosophus in illa Epistola ad Alexandrum, Reginam Indorum multa encenia, & dona misisse Alexandro Imperatori, inter quae misit venustissimam puellam veneno nutritam, & iam versam in naturam serpentium, quam si cognouisset Alexander, non praemonitus per Philosophum in ardore coitus eius, mors eius statim fuisset secuta. Vnde ad omnem suspicionem malam remouendam, & ad diligentiore curam apponendam tutius est magnos viros plures Medicos habere in eorum cura, quam vnum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod plures Medici non debent inducere nouitatem, sed vnitatem: ut visis signis, & considerata causa aegritudinis collatione ad inuicem praehabita in cura illa ad inuicem concordent, quae magis aegritudini videatur expediens.

AD secundum est dicendum, quod non eadem certitudo est expetenda in omnibus, ut Philosophus dicit 2. Meta. in scientijs namque, quae circa vniuersalia speculantur, requiritur certitudo demonstrationis, sed in scientijs, quae versantur circa particularia, ex quorum applicatione requiritur experimentum, quod est principium artis, & scientiae, requiritur certitudo cuiusdam inductionis ex collatione plurium ad inuicem.

AD tertium est dicendum, quod Medici in cura magnorum virorum omnes possunt bene remunerari. & ideo non est timendum, quod conatus vnus sub spe alterius debeat retardari.

Tex. c. 9.

Notandū.

Tex. c. 17.

ARTICVLVS V.

UTRUM MEDICI DAN-
tes medicinam non in debitis signis
astrorum peccent.

Vide notata per Franciscum Pegnam ad Ambrosium
de Vignate tract. de hæret. q. 10. circa finem. nu. 98.

Ad quintum sic proceditur. Vi-
detur enim, quod Medici non
peccent dantes medicinam non
in debitis signis astrorū. Quod
enim prohibetur per Ecclesiam,
Medici non tenentur seruare in
ægritudinis cura. Sed scribitur
26. q. 5. cap. Non liceat. Non liceat Christianis ha-
bere traditiones Gentilium, & obseruare, vel colere
elementa, aut Lunæ, aut Stellarum cursus, aut ina-
nem signorum fallaciam pro domo-facienda, vel pro-
pter segetes, vel arbores plantandas; vel coniugia
socianda, nec in collectione herbarum, quæ medi-
cinales sunt, aliquas obseruationes attendere.

2. Præterea: Quæ infallibiliter veniunt, stultum
est ea præuidere, vt possint euitari. Sed omnia pro-
uisa à diuina prouidentia necessario, & infallibiliter
eueniunt. Superuacuum est ergo illa per Medicos
præuideri.

3. Præterea: Frustra homo cognoscere nititur, quod
impossibile est scire: sed habere cognitionem Pla-
netarum, & signorum astrorum est impossibile. di-
cit enim Commentator 12. Meta. Credebam enim,
quod cognitio Astrologiæ per me completeretur: sed am-
modo senui, & desperaui de ipsa.

IN CONTRARIUM est. quia peccant
Medici curam habentes animarum, si negligunt sci-
re, quæ faciunt ad animarum curam. Ergo eodem
modo peccant Medici corporum.

RESOLVTIO.

Medici non in debitis signis astrorum dantes medi-
cinam peccant artis ignorantie, & culpæ conscientie
peccato, si ea ex certa malitia omittant.

RESPONDEO, dicendum, quod Medicos pec-
care dantes medicinam non in debitis signis
astrorum dupliciter potest intelligi. Primo, peccato
artis ignorantie per eorum negligentiam. Secundo,
peccato culpæ conscientie per eorum malitiam. Pri-
mo modo certum est, quod peccant: quia sicut necessa-
rio corpora humana subduntur influentia corporū
super celestium; sic necessario requiritur debitorū
signorum influentia in ægritudinum corporalium
curatione. Vnde si Medici dāt medicinam in signis
colericis, parum proficiunt: quia corpus nihil, vel
parum mouebitur. Si uero in signis slegmaticis, me-
dicina sumpta facilliter corpus laxat: propter quod
sicut Medici in curatione ægritudinum obseruant
dies creticos, qui determinantur secundum cursum

E Solis, & Lunæ: ita in datione medicinarum debet
obseruare debita signa astrorum. Ideo scripsit Philo-
sophus ad Alexandrum, vt nec comederet, nec bibe-
ret, nec aliquam medicinam sumeret sine consilio
periti in arte astrorum. Secundo, peccato culpæ cō-
scientiæ similiter peccant, si ex certa malitia omittāt
illa, quæ faciunt ad ægritudinum curam. quāuis
enim Medicus non semper sanet: sicut nec Rhetor
semper persuadet. si tamen ex negligentia, vel ex cer-
ta scientia nihil omittit de cōingentibus: perfectus
in arte dicitur, & à peccato excusatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM dicitur, quod illud Decretum in-
telligitur de illis, qui superstitiose secundum varias
Doctrinas hominum, secundum Aug. fausta, vel in-
fausta existimabant tempora: contra quos dicit Apo-
stolus Gal. 4. Dies obseruatis, & tempora, & annos; su-
per quo verbo, dicit Aug. quod culpantur illi, qui con-
stellationes sequuntur, non qui naturales affectus
astrorum, & elementorum nouerunt: vt in tempe-
state non nauigent: vel non seminent, nec sanguinē
minuant, vel medicinam sumant, nisi in ordinatissi-
ma dispositione siderum.

AD secundum dicitur, quod necessaria, & contingen-
tia simul stant cum diuina prouidentia. Vnde dato,
quod multa necessaria eueniant, si præsciantur, leuius to-
lerantur, & prudentius declinantur, vt si præsciatur
hyems futura fore frigida, possunt homines præpa-
rare hospitia calida, indumenta, carbones, & ligna.
Prudenter enim Ioseph præuidendo annos vbertatis
euitauit annos futuræ sterilitatis. Gen. 41.

AD tertium dicitur, quod sicut dicit Philosophus
in Epist. ad Alexandrum, fides adhibenda non est
illis, qui ponunt scientiam Planetarum sic esse diffi-
cilem, quod nemo possit ad ipsam pertingere. tales enim
nesciunt, quid dicunt: quia apud potentiam intelle-
ctus nihil est difficile, & cuncta sunt possibilis in via
rationis.

ARTICVLVS VI.

UTRUM MEDICI PECCENT
accipientes stipendium pro infirmitate,
quæ sciunt esse incurabilem.

S. Thom. 2. 2. q. 71. art. 3. ad 1. argumentum.

Ad sextum sic proceditur. Vi-
detur enim, quod Medici peccent
accipientes stipendium pro in-
firmitate, quam sciunt esse in-
curabilem. Dicit enim glossa
Lucæ 8. Super illo uerbo: Mu-
lier quædam erat in fluxu san-
guinis, quæ in Medicos erogauerat omnem substan-
tiam suam, nec ab illis potuit curari, quod Medici diui-
tias eius consumplerant, nec eam curauerant, vanas
promissiones sibi facientes: sed vana promissio non
caret peccato.

2 Præterea:

2 Præterea: Aduocatus non potest accipere iustū
stipendium, nisi præstet iustum patrociniū. Ergo
nec Medicus, nisi cōferat verum consilium. sed non
confert verum consilium, infirmitatem incurabilem
dicendo esse curabilem.

3 Præterea: Medici animarum peccant, si peccata
mortalia dicant esse venialia, vel non mortalia. ergo
eodem modo Medici corporum, dicendo ægritudi-
nem incurabilem esse curabilem.

Tom 2.

IN CONTRARIUM est Aug. 3. de Trinit.
c. 3. ubi ait: Medicus veram causam proximā ægri-
tudinis curationis, vel non curationis pronuciare
potest: sed primam, & superiorem scire non valet. Et
sic non peccat, stipendium accipiendo de ægritudi-
ne, quam secundum omnes causas non potest scire
esse curabilem, vel incurabilem.

RESOLVTIO.

Medici, indicata veritate, quam sciunt, non peccant
accipientes stipendium de ægritudine incurabili.

RESPONDEO, dicendum, quod Medicus est in-
strumentum naturæ: tamdiu ergo instrumentū
medicinæ non est ex toto subtrahendum infirmo,
quamdiu natura ex toto non succumbit. ideo non
peccat Medicus accipiendo stipendium de cura ægri-
tudinis, quam per principia artis medicinæ credit
esse incurabilem, nisi forte malitiose non indicando
illis, qui illius curam habent, vel superfluos sumptus
faciendo, vel eum curare omnino promittendo. sed
indicata veritate, quam nouit de ægritudinis cura,
tamdiu iuste potest recipere suum stipendiū, quā-
diu exhibet in eius cura fidele ministerium, & ve-
rum consilium.

Et per hoc patet responsio ad rationes superius
factas.

ARTICVLVS VII.

UTRUM MEDICI PECCENT,
si infirmos ipsorum non moneant, vt
animarum Medicos ante om-
nia debeant conuocare.

Concilium generale Lateranen. sub Innocentio III. c.
22. refertur in cap. Cum infirmitas. extra de penit. & re-
miss. & Syluester in summa, verbo: Medicus. quæst. 3.
vbi late de materia huius articuli.

Ad septimum sic proceditur. Vi-
detur enim, quod Medici non pec-
cent, si infirmos eorum non mo-
neant, vt animarum Medicos an-
te omnia debeant cōuocare. Nul-
li namque est danda materia de-
sperandi. Sed frequenter infir-
mi in lecto iacentes, cum eis à Medicis suadet, vt
de animarum salute disponant, in desperationis ar-
ticulum incidunt: Vnde facilius moris periculum

A incurrun. Medici ergo non tenentur in hoc infir-
mos admonere: cum ipsi teneantur ægrorum cor-
pora curare, & mortis periculum euitare.

2 Præterea: Nihil est indicandum infirmo, quod
possit in eo malam alterationem inducere. sed secun-
dum Philosophum accidentia animæ habent corpus
alterare. imaginationibus enim animæ obdit cor-
pus humanū quātum ad mutationē, vel alterationē,
licet non quantum ad figurationem. Non ergo indi-
candum est infirmo aliquid, vnde possit eius corpus
in malum alterari.

3 Præterea: Medici animarum non tenentur se
intromittere de sanitate corporum. ergo eodem mo-
do nec Medici corporum tenentur se intromittere
de sanitate animarum.

IN CONTRARIUM est. quia peccatum est
præceptum Ecclesiæ non seruare. sed extra de pe. &
remi. præcipitur omnibus medicis corporum, qua-
tenus, cum eos ad infirmos vocari contingit, ante
omnia debeant eos monere, & inducere, vt anima-
rum medicos debeant aduocare.

c. cum infir-
mitas.

RESOLVTIO.

Medici, qui ad curam corporum vocantur, prius eos
debet inducere ad curam animarum propter tria
bona, quæ inde sequuntur.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut homo
magis est intellectus, quā sensus, & magis ani-
ma, quā corpus, vt scribitur 9. Ethic. sic ordine na-
turæ, & charitatis prius curanda est anima, quā cor-
pus. Sequuntur autem, quantum ad præsens, tria bo-
na, si ante corporis curationē anima prius purgetur
à culpa, & diuina offensa. Primo causæ infirmitatis
remotio. Super illo enim verbo Ioan. 5. Ecce sanus
factus es: vade, & amplius noli peccare, ne deterius
tibi aliquid contingat; Dicit Chrysost. quod hoc ideo
Christus dixit illi. quia infirmitas illa euenerat ei
propter suum peccatum. Contingit ergo hominem
quandoque corporaliter infirmari: vel ex peccato
sua negligentia: vel perpetrata malitia: vel gulosi-
tatis, vel luxuria, & multis alijs modis. & quia ef-
fectus remoueri non potest, manente causa: medi-
ci qui ad curam corporis vocantur, prius debent eos
inducere ad curam animarum. Secundo sequitur sa-
nitatis acquisitio. anima enim sobria existente, & sa-
na, aliquo modo huiusmodi sanitas, & sobrietas re-
dundat in corpus. quia sicut grauis infirmitas cor-
poris sobriam facit animam, vt scribitur Eccl. 31.
sic secura mens est, quasi iuge conuiuium. & lætatur
homo, & omnes sensus eius reficiuntur in lætitia, &
serenitate conscientie, vt scribitur Prover. 31. Terti-
o interdum sequitur presentis vitæ augmentatio.
addidit enim De^o 15. annos Ezechie Regi supra cur-
sum presentis vitæ pro eo, quod ad vocem Isai. dicen-
tis tibi: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non
uiues; conuertit faciem suam ad parietem, & fleuit
fletu magno, vt scribitur Isai. 38.

In Ioann.
hom. 37.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, q non datur infirmo materia desperandi, sed potius de diuino auxilio confidendi. non enim debet homo tristari, sed vehementer letari: cum inducitur ad increpationem, & contritionem suorum peccatorum. Iuxta illud, quod scribitur Iob. 5. Increpationem Domini ne reprobes. quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus eius sanabunt.

AD secundum dicitur, q nulla mala alteratio inducitur in corpore ex hoc, quod inducitur ut prius animam, quam corpus debeat curare, cum ipse magis debeat sperare de diuino auxilio, qui est medicus animarum, & corporum, quam de auxilio medicorum. Scribitur enim 2. Paralip. 16. quod cum Asa Rex dolore pedum vehementissime agrotaret, pro eo, quod in infirmitate sua non quesituit dominum, sed magis Medicorum arte confusus est: mortuus est.

AD tertium dicitur, q Medici animarum non tenentur se intromittere de sanitate corporum, quantum ad ministerij exhibitionem, si artis medicinae peritiam non habent: sed quantum ad inductionem, curata anima, ad curam corporis debent inducere, & ut Medicos corporum debeant aduocare. sic eodem modo Medici corporum tenentur se intromittere de cura animarum.

ARTICVLVS VIII.

UTRUM MEDICI TENEANTUR Pauperibus, & Religiosis gratis auxilium, & consilium impendere.

De materia huius articuli late glossa, Turcrem. & alij in cap. 1. dist. 83. & Syluester in summa, verbo: Medicus. quæst. 5.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quod Medici non tenentur gratis Pauperibus, & Religiosis auxilium, & consilium impendere. Contingit quandoque pauperem infirmum, vel ex verecundia, vel ex desperatione paupertatis medicinam respicere, & nec velle curari. vel medico curare uolenti obedire: vel in aliquo obligari. Tales ergo pauperes Medici non tenentur curare. cum nulli sit prestandum beneficium ipso inuito.

2. Præterea: Contra rationem esse videtur, ut aliquis cogatur, quod de suo proprio alicui præstet beneficium, sicut scribitur 1o q. 2. c. Precario. Nō ergo tenentur Medici suis proprijs stipendijs pauperibus, & Religiosis beneficium curationis impendere.

3. Præterea: Quod iniuste negatur alicui: iuste ab illo petitur. Sed secundum Aug. ad Macedonium & ponitur 14. q. 5. cap. Non sane. Merces sua iniuste negatur medico: iuste ergo ab eo petitur, & sic

non gratis pauperibus, & Religiosis tenetur seruire.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Symachus Papa. 83. di. c. Prouidendum. Non grandis differentia est an mortem inferas. vel admitti, patiaris Mortem. Ergo Medicus languentibus probatur infligere, quando hanc, cum possit, non excludit.

RESOLVTIO.

Medici pauperibus, qui eorum curam implorant, & Religiosis, a quibus eis cura animarum impenditur, gratis auxilium, & consilium prestare debent.

RESPONDEO, dicendum, quod curare infirmos pauperes, ad opus pietatis pertinet. Omne autem opus pietatis includit circumstantias virtuosius actus, ut fiat quando oportet, & sicut oportet, & cui oportet secundum ordinem charitatis. Planum est autem, quod Medicus non tenetur omnes pauperes infirmos curare. quia nec sunt omnes. sibi notri. nec in quacumque ægritudine eis subuenire potest, quia nec facultates, & vires eius sufficerent. Tenetur ergo illis pauperibus infirmis auxilium impendere, qui ad eum recursum habent: & qui eius patrocinium implorant, & de cura illius ægritudinis, a qua nec per se, nec per alios releuari possunt. Nam conseruatio vitæ proximi est de iure naturali. Appropriatio vero lucri medicinae, & cuiuslibet artis, sicut appropriatio aliarum rerum iuste acquiratarum, est de iure positiuo. vbi ergo vita pauperum in curatione ægritudinum est aliter possibilis releuari, quam per curam istius Medici. quia tunc simul stat ius naturale cum procuratione, & appropriatione proprii lucri, quod est de iure positiuo, non tenetur Medicus speciale auxilium impendere, nec singularem curam assumere. vbi autem non est aliter releuabilis, tenetur ex iure naturali, & ex ordine charitatis. De Religiosis autem puto aliter esse dicendum. quia cum, dicente Apostolo, recipientes spiritualia teneantur ex debito carnalia impendere. Ex quo Medici corporum recipiunt a Religiosis medicinam spiritualem, & animarum curationem, ex quodam debito tenentur in curatione corporalium ægritudinum auxilium, & consilium eis impendere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q multa beneficia impendenda sunt homini, ipso inuito, corporaliter, & spiritualiter. violentem enim Angeli traxerunt Loth, & totam eius familiam extra ciuitatem in subuersione Sodomorum, ne ipsi simul cum eis perirent, ut scribitur Gen. 19. & Aug. dicit ad Bonifacium, quod furenti frenetico, & indisciplinato filio salubriter Medicus, & Pater beneficia præstant, eis inuitis. Medicus illum ligando, & Pater illum verberando. Vnde in necessitatis articulo tenetur medicus pauperi infirmo, eo inuito, Medicinam exhibere, & eum curare, si potest.

AD secundum dicitur, q medicus in casu necessitatis suprascripto cogitur beneficium curationis pauperi impendere ex iure naturæ, quo beneficia spiri-

1. Cor. 9.

Encl. 50. Tomo 2.

spiritualia, & temporalia sunt cōmunia, & ex ordine charitatis, sine qua nec sibi, nec alijs potest esse salus.

AD tertium dicitur, quod merces iniuste negatur Medico ab illis, qui sunt in statu, quo possint sibi ipsam dare. pauperes autem non sunt in statu, quo possint mercedem temporalem Medicis dare. sed magis ut ab eis debeant eam recipere.

ARTICVLVS IX.

UTRUM ARS MEDICINAE Clericis, & Religiosis sit interdicta.

Syluester in summa, verbo, Medicus quæst. 2.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, q medicinae ars Clericis, & Religiosis non sit interdicta. Officium enim, qd Christus exercuit, absque peccato a quolibet exerceri potest, cum ipse in omnibus disciplina morum fuerit, ut dicit Aug. Sed ipse exercuit officium Medici, non solum spiritualiter, immo corporaliter. quia spiritualiter, & corporaliter infirmos curauit, ut scribitur Lucæ 6.

2. Præterea: Apost. scribens Timotheo. assumens Medici officium, dicit 1. Timo. 5. Noli adhuc aqua bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum: & frequentes infirmitates tuas, & multos infirmos Scriptura testatur corporaliter per Apostolos esse curatos.

3. Præterea: Super illo verbo Psal. 87. Numquid mortuis facies mirabilia: aut Medici suscitabunt, & constabuntur tibi? Dicit August. hoc esse dictum in persona Sanctorum, qui vere dicuntur medici, eo q viuientes, eorum ministerio curare possunt, quamuis mortuos non suscitare.

IN CONTRARIVM est: quia idem iudiciū dat Astrologus de curatione ægritudinis, quod dat Medicus, quamuis non eodem modo. quia Medicus dat iudicium de sanitate, vel morte infirmi. secundum causas proximas, puta secundum virtutem naturæ, & virtutem morbi. Astrologus vero secundum causas remotas, ut secundum positionem siderum. Sed ars astrologiæ interdicta est Clericis, & Religiosis sicut patet 26. q. 1. Ergo eodem modo ars medicinae

RESOLVTIO.

Ars medica Religiosis, & Clericis interdictur non ratione consilij, sed ratione practici exercitij, propter negotium seculare, propter lucrum temporale, & periculum mentale, quæ ipsis prohibentur.

RESPONDEO, dicendum, quod medicinae artem esse interdictam Clericis, & Religiosis, dupliciter potest intelligi. Primo quantum ad consilium. Secundo quantum ad practicum exercitium. Primo modo non interdictur illis, qui peritiam artis medicinae plene nouerunt, quin visis signis secun-

AD principia artis possint consilium dare super curatione ægritudinis, quæ eis proponitur. immo hoc est laudabile, & virtutis opus. Sed secundo modo potissime constituitur in sacris interdictur practicum exercitium propter tria, quæ in tali practico exercitio medicinae artis includuntur. Primum est negotium seculare. practicum enim exercitium artis medicinae seculare negotium est: quia quæ Medicorum sunt, Medici dicunt: Tractant vero fabrilia fabri, ut Hieron. dicit. Negotijs autem secularibus se immisce-re prohibetur Clericis, & Religiosis, ut patet extra Nō Clerici, vel Monachi secularibus negotijs se immisceat. Secundum est lucrum temporale: esse autem turpis lucri sectatores, prohibetur Clericis, & Religiosis. Tertium est periculum mentale potissime quantum ad partem illam, quæ chirurgia vocatur. Vnde sicut sententiam sanguinis dictare, vel proferre prohibetur Clericis, sic eis inhibetur, ut nullam chirurgiam partem Subdiaconus, & Sacerdos exercent. Quantum vero ad partem physicam posset interdum cum miserabilibus personis, & honestis, & conuictis gratis absque periculo Clericus exercere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Christus sanabat corporaliter ægrotos absque omni exteriori adminiculo. & si quandoque usus est exteriori re, vel exercitio: quia liniuit lutum super oculos cæci nati: ut patet Ioann. 9. Et ad suscitationem filij viduæ tetigit loculum Lucæ. 7. Et ad suscitandam filiam Archisynagogi tenuit manum puellæ: hoc fecit ad ostendendum lucem diuinitatis potentiam, & assumptæ humanitatis efficaciam. Nam per hoc, quod lutum liniuit super oculos cæci nati: ostendit se illum eundem Deum, qui luto usus fuit ad formationem corporis primi hominis. per hoc vero, q tetigit loculum, & manum puellæ tenuit: ostendit humanitatem assumptam efficaciam habere ad præstandam veram sanitatem: ut sicut ferrum adiunctum igni perficit opus, sic caro cōiuncta verbo, quod viuificat omnia, ipsa quoque erat viuificatiua, & mortis expulsiua, ut dicit Damas. lib. 3. cap. 17. Vnde Christi medicina non ordinabatur ad negotium seculare, nec ad lucrum temporale, nec ad periculum mentale.

AD secundum est dicendum, verum esse, Apostolos fuisse Medicos animarum, & corporum: non tñ artis medicinae peritia, sed Christi virtutis gratia. Vnde diuina oracula, & Apostolorum miracula non sunt conuertenda ad negotia secularia, & ad præsentis vitæ vanitatem. per impositionem enim manuum Apostolorum curabantur ægri: & ad vmbram Petri sanabantur infirmi. quod subterfugit virtutem medicinae artis.

AD tertium dicitur, quod Aug. ibi loquitur de Medicis spiritualibus, qui ministerialiter possunt viuētes curare: sed mortuos nō suscitare. quia sola Christi gratia mortui reuiuiscunt ad fidem.

ARTICVLVS X.

UTRUM MEDICI DANTESE medicinam, vel facientes aliquam incisuram, ex qua sequatur mors, sint irregulares.

Videatur Simo Maiolus lib. 2. de irregularitatibus c. 12.

Ad decimum sic proceditur. Videtur enim, quod Medici dantes medicinam, vel facientes aliquam incisuram, ex qua sequatur mors, sint irregulares. Magis. n. quis efficitur irregularis ex eo, quod sequitur periculum mortis, quam ex eo, quod sequitur truncatio alicuius membri. Sed scribitur extra. Ne Clerici, vel Monachi secularibus negotijs se immisceant, cap. Sententiam. Prohibemus ne aliquam truncationem membrorum Clerici per se faciant, aut iudicent inferendas: si quis tale quid fecerit, honore priuetur, & loco.

2 Præterea: Magis est sanguinem effundere, ex cuius effusione sequitur mors, quam sanguinis sententiam iuste proferre, vel dictare: sed contingit quandoque, quod ex minutione sanguinis, quam barbitonsor facit, & Medicus facit fieri: minutus debilitatur, & moritur. Ergo tales magis sunt irregulares, quam Iudices dictantes sanguinis sententiam, vel proferentes.

3 Præterea: Qui causam mortis dat, mortem dedisse probatur: sed contingit quandoque, quod ex medicina data alicui infirmo propter corruptionem, & sophisticationem rerum, quæ ibi ponuntur, infirmus moritur. Medicus ergo, qui talem medicinam dedit, irregularis efficitur.

IN CONTRARIUM est. quia sic nulli Medici possent ad ordines promoueri: cum vel ex medicinis datis, vel ex incisuris factis: non omnes infirmi sanantur, sed multi moriuntur.

RESOLVTIO.

Medici irregulares numquam fiunt, si per principia artis medica, & non fraudulenter, & in re decen in medicinam, vel incisuram præstent.

RESPONDEO, dicendum, quod ad hoc, quod Medici, vel propter medicinas datas,

vel incisuras factas non sint facti irregulares, ex qua impediuntur, ne ad ordinem valeant promoueri, requiruntur tria. Primo recta scientia: ut non operentur casualiter, sed sint experti, & operentur secundum principia artis medicinae. quatinus enim ignorantia facti interdum excusat à culpa: ignorantia tamen iuris, & scientiæ, quam quis scire tenetur, exculationem non recipit. Secundo, requiritur recta conscientia, ut non fraudulenter, nec negligenter, sed fideliter eorum officium exequantur. Tertio, requiritur rei decentia, ut quod non immisceat se rei illicitæ, & prohibita per Ecclesiam, cui si mixti fuerint facti, sint irregulares. Istis ergo tribus seruatis, siue mors, siue aliud secutum fuerit ex medicinis datis, vel incisuris factis per Medicos seculares: non efficiuntur irregulares, nec impediuntur, quod ad ordines promoueri non possint. Dicit enim Augustinus ad Publicolam: Absit, ut quæ propter bonum, ac licitum facimus, si quid per hæc præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur.

Epist. 54. Tomo 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod truncatio membri ordinatur ad proximi offensionem, & vitæ eius privationem. Sed medicina, vel incisura, quæ fit à Medico, ex quo facit secundum artem, nihil de contingentibus omittens: ordinatur ad infirmi curationem secundum suam rectam intentionem. Si autem mors sequatur, conscientia eius sincera remanet, ex quo secundum principia suæ artis operatus est.

AD secundum est dicendum, quod Iudices dictantes, vel proferentes sententiam sanguinis non efficiuntur irregulares propter culpæ perpetrationem: ex quo iuste proferunt, sed propter sacramenti significationem. non enim in hoc se conformant Christo crucifixo: cuius sanguis innocenter effusus est: sed magis Christi crucifixoribus: Minutio verò sanguinis non ordinatur secundum intentionem Medici, ut acquiratur mortis periculum, sed magis salutis remedium. Ideo non est simile.

AD tertium est dicendum, quod omnem diligentiam, quam possunt Medici, debent apponere, ut in medicinis, quas eorum infirmis dant, res bonæ, non corruptæ, non sophisticatæ misceantur, & apposita debita, & solita diligentia: si periculum eueniat, eorum conscientia potest remanere illæsa.

Potestate Ecclesiastica. QVAEST. CX. QVOMODO STATUS PERFECTIO REPRÆSENTATUR IN NOTARIIS.

videndum est, quomodo status perfectio representatur in Notariis. Circa quod quaritur sex. Primo, Vtrum solum habens iurisdictionem temporalem possit publicos Notarios facere.

Secundo, Vtrum ad Notariatus officium debeant alii qui admitti, nisi iurati.

Tertio, Vtrum Notarius possit suum officium delegare.

Quarto, Vtrum Notarius gerat vicem vnius testis in instrumentis factis per eum.

Quinto, Vtrum Notarius factus Religiosus possit Notariatus officium exercere.

Sexto, Vtrum Clerici possint Notariatus officium exercere.

Præterea: Notarius inducitur ad faciendam fidem super his, quæ proponuntur: sed maior fides est adhibenda Scripturæ propriæ, quam alienæ. Quilibet ergo potest institui Notarius in proprijs negotijs.

IN CONTRARIUM est. quia officium Notariatus est officium seculare, & temporale. Ergo ad habentem temporalem, vel secularem iurisdictionem pertinet tale officium conferre.

RESOLVTIO.

Papa solum, & Imperator, vel alij eorum auctoritate concessa, Notarios publicos efficere possunt. Et Episcopus item in negotijs Ecclesiasticis hanc habet auctoritatem.

ARTICVLVS I.

UTRUM SOLUM HABENS IURISDICTIONEM TEMPORALEM POSSIT PUBLICOS NOTARIOS FACERE.

Innocentius Panormitanus, & alij in cap. cum p. de fide instrum. Bartolus in l. infamē. ff. de publi. iudic. & Syluester in Summa, verbo, Tabellio q. 1. ubi citat Augustinum Triumphum in hoc loco.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod non solum habens iurisdictionem temporalem possit publicos Notarios facere. Scriptura enim Notarij inducitur ad confirmationem veritatis: Sed omnis veritas vnde nunquam insonuerit, ab illo est, qui dicit: Ego sum veritas, secundum Augustinum. Ergo magis pertinet ad habentem iurisdictionem spirituales, quam temporales, Notarios facere.

2 Præterea: Notarij dicuntur tabelliones, siue tabellarij eo, quod ab antiquo in tabulis scribebantur contractus, & confederationes vnius communitatis, vel vnius ciuitatis cum alia: Vnde 1. Macha. 8. scribitur, quod in tabulis æreis Romani scripserunt confederationem societatis cum Iudæis, ut esset ibi perpetuum memoriale pacis, & societatis. Quælibet ergo communitas, vel ciuitas potest sibi Notarios instituire.

RESPONDEO, dicendum, quod Notarius est persona publica habens officium scribendi instrumenta super contractibus, aut super alijs negotijs ad faciendam fidem super eisdem. Illius ergo auctoritate Notarij instituendi sunt, qui totius Reipublicæ curam habet: vel per vniuersalem iurisdictionem: sicut Papa, vel per immediatam administrationem sicut Imperator. Et ideo solum Papa, & Imperator possunt Notarios publicos facere, vel illi, quibus auctoritate Papæ, vel Imperatoris est concessum. Dicunt autem aliqui, quod Episcopus in Ecclesiasticis negotijs potest Notarios constituit per totam suam diocesium, eo, quod Episcopo cura totius diocesis commissa est per eum regenda, & gubernanda, sicut patet 1. o. q. 1. cap. Regenda: & 1. 2. q. 1. cap. Episcopus. non tamen debet Ecclesiasticus Notarius instrumentum conficere in negotijs secularibus: nec secularis in negotijs Ecclesiasticis, eo, quod conuersatio vtrorumque debet esse secreta, & discreta, sicut patet 2. q. 7. cap. Laicos.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod quatinus omnis veritas sit à veritate increata effectiue: multæ tamen sunt veritates humanæ formaliter distinctæ, quæ multis falsitatibus misceri possunt. Vnde ad habendam aliquam certitudinem in actibus humanis, qualis haberi potest in foro exterioris iudicij, necessarium est induci testimonium per personam publicam, quæ fideliter testes, & contractus scribat, & in publicam formam redigat.

AD

AD secundum est dicendum, quod sicut de iure Papa, & Imperator præsent toti Republicæ, & cuilibet Communitati: ita de iure solus illis personis, & Communitatibus conuenit Notarios facere, quibus per Sedem Apostolicam, vel per Imperatorem est concessum.

AD tertium est dicendum, quod Notarius instituitur ad scribendum conuentiones hominum, vel contrahentium, vel ementium, vel vendentium aliquid ad inuicem: nullus autem contrahit, vel emit, aut vendit aliquid sibi ipsi. & ideo sicut nullus instituitur Iudex in causa propria, sic nullus Scripturæ in negotijs proprijs creditur, nisi forte in causa testamentaria: quæ etiam in foro iudicij non admittitur, nisi per testes ibi scriptos, vel vocatos.

ARTICVLVS II.

UTRUM AD NOTARIATVS officium admittantur solum iurati.

Hortiensis, Panormitanus, & alij in cap. Sicut te. extrane Cleri. vel Monachi, ubi ponunt quot, & qualia iurare debeant Notarij in principio sui officij: quæ refert Syluester in Summa, verbo: Tabellio, quæst. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Notariatus officium non requiritur, quod admittantur solum iurati. iuramentum enim inducitur ad tollendam controuersiam partium, iuxta illud Apo. ad Hebræ. 6. Omnis controuersia: finis ad confirmationem est iuramentum: sed controuersia non tollitur per Notarium: sed magis per testes. Ergo non requiritur eius iuramentum.

2 Præterea: Maioris periculi est scribere verba Dei, & sacram Scripturam, quam verba hominum: sed qui scribunt verba Dei, & sacram Scripturam non admittuntur iurati. Ergo nec Notarij scribentes contractus, & verba hominum iurati admitti debent.

3 Præterea: Ad Notariatus officium non debent admitti, nisi personæ liberæ. dicit enim Iuriconsul. C. de scri. in l. generali, lib. 10. Tabellarij liberi homines ordinantur, neque vlli deinceps ad hoc officium pateat aditus, qui sit obnoxius seruituti: sed instrumenta facta à Notario seruo fidem præstant documentis, nec repelluntur. Ergo similiter iuramentum non requiritur, quod instrumenta facta à Notario iurato firmitatem habeant.

IN CONTRARIUM est, quia Notarij officium eorum ab Imperatore recipiunt, ut supra dictum est. Sed Imperator iuramentum præstat de suo officio fideliter exequendo, ut patet 63. dist. cap. Tibi Domino. Ergo eodem modo ipse suos officiales iuratos admittere debet.

RESOLVTIO.

Notarij propter publicam administrationem de legitimo thoro debent esse nati: propter liberam actionem: seruituti obnoxij esse non debent: propter fidelem actionem, iuramentum præstare debent.

RESPONDEO, dicendum, quod Notarius in suo officio requirit publicam administrationem: est enim persona publicæ utilitati deseruiens. Secundo requirit liberam actionem, ut habeat dominium sui actus. Tertio requirit executionem. Igitur propter publicam administrationem Notarij debent esse de legitimo thoro nati: quia qui vitiosa origine obscurantur non possunt esse decuriones, nec Republicæ præesse in aliquo officio, vel dignitate sine superioris dispensatione. Propter liberam verò actionem requiritur, quod non sint obnoxij seruituti: sed personæ liberæ. Sed propter fidelem executionem requiritur, quod iuramentum præstet, ut eorum officium fideliter exequantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM dicitur, quod controuersia tollitur per testium præsentiam. quæ cum non possit semper haberi, inducitur instrumentum, in quo eorum testimonium scribitur: ad cuius fidelis conscriptionem, & ipsius contractus, vel negotij fidelem publicationem requiritur iuramentum, ut non liceat Notario, iam præstito iuramento, aliter immutare, vel agere, nisi secundum formam sibi datam. Sicut enim tenere continentiam ante votum est voluntatis, post votum verò est necessitatis: sic tenere formam à contrahentibus datam ante iuramentum esset voluntatis, post verò iuramentum est necessitatis.

AD secundum est dicendum, quod falso modo scribere verba Dei, dupliciter potest intelligi: vel ex subreptione, vel per sensus corruptionem, & eorundem impugnationem, sicut hæretici faciunt. Nam quantum ad istum modum omnes Christiani in baptismo iuramentum præstant, fidem ipsam integram tenere, nec unquam ipsam corrumpere, vel impugnare, quando renunciant Diabolo, & pompis eius: & si postmodum corruptores fidei inueniantur, tamquam falsarij, & periuri puniendi sunt multo magis, quam Notarij falsa instrumenta conficientes.

AD tertium dicitur, quod si aliquis seruus dicit se esse liberum, & nomine liberæ, & publicæ personæ exerceat Notariatus officium in ciuitate, forte in qua ortus non est: si postmodum denunciatur seruus, planum est, quod instrumenta ab eo prius facta valebunt.

quia liberam actionem habuit à Domino, donec ipsum seruum esse pronunciauit. Iuramentum autem non requiritur propter liberam actionem, sed propter fidelem executionem. ideo non est simile.

ARTICVLVS III.

UTRUM NOTARIUS POSSINT eorum officium delegare.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Notarij possunt eorum officium delegare. Quia vel propter ægritudinem: vel propter alias occupationes, quandoque rationabiliter impediuntur, ut instrumenta per eos inchoata compleri nequeant. Rationabiliter ergo possunt eorum officium alijs committere.

2 Præterea: Secundum ordinem charitatis: homo debet se omni petenti communicare. Sed ex frequentia hominum petentium Notarios, interdum tot contractus recipiunt perficiendos, quod soli ipsi complere non possunt. Valent ergo ad hoc alios delegare.

3 Præterea: Secundum Philosophum, Quod per socios, & amicos facimus, per nos ipsos facere dicimur. Ergo quod Notarij faciunt per eorum Discipulos, & socios, firmitatem habere debet, ac si ipsi illud fecissent. **I**N CONTRARIUM est, quod scribitur in auten. de Tabell.

RESOLVTIO.

Notarij officium Notariatus delegare non possunt propter tria inconuenientia, quæ inde sequuntur.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut, dicitur Apo. 1. Corin. 6. Multa licent, quæ non expediunt: sic multa sunt, quæ fienda non sunt. Notarij ergo eorum officium delegare non debent propter tria inconuenientia, quæ interdum sequuntur. Primum sequitur ex parte iudicis, qui non potest plene informari de veritate contractus, quando per diuersos Notarios inchoatur, & perficitur. Secundum est ex parte personarum, quæ contrahunt, quæ cum aliquando sint Laici, & rudes litteram nescientes, faciliter potest eis negari veritas per illa, quæ subsequuntur, vel ponuntur in instrumento priori, Notario non præsentate. Tertium est ex parte ipsius Notarij. Cum enim perfectio rei consistat in principio, medio, & fine, ut Philosophus dicit 1. de Cælo, & Mundo.

Nullius opus perfectum esse potest, nisi per eum sit inchoatum, mediatum, & terminatum. Non debent ergo Notarij delegare aliquos ad componenda instrumenta inter contrahentes, maxime cum ipsi profiteantur instrumenta manu sua conscribere: si tamen fecerint, puniendi sunt: documenta verò non vitiantur: unde scribitur extra de fide instru. cap. cum P. Tabellio. Cum Tabellio morte præuentus, quædam non perfecit instrumenta, quæ in notam redacta fuerant ab eodem, ad petitionem eorum, ad quos pertinet, auctoritate ordinarij iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere, habitura per hoc perpetuam firmitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod in casu ægritudinis non alterius rationabilis occupationis: debent ipsi Notarij contrahentes admonere, ut per seipos compleant eorum contractus. non enim propter illa, quæ raro contingunt, est aliquod instituendum, quod impedimentum faciat vniuersis; maxime cum nihil inter homines sic existat indubitatum, ut non possit (licet aliquid sit iustissimum) suscipere quandam sollicitam dubitationem.

AD secundum dicitur, quod homo debet se omni petenti communicare, cuius petitionem iuste, & rationabiliter potest perficere, & consummare. melius est enim, ut ponit Iuriconsultus, §. si verò indignus. In fine. in auth. de Tabellionibus, pauca agere cautè, quam multis interesse periculosè, & Eccle. xj. scribitur: Fili, ne in multis sint actus tui: quia si diues fueris, non eris immunis à delicto.

AD tertium dicitur, quod sicut in agibilibus res quæ vadunt per diuersas manus, faciliter distrahuntur: sic in speculabilibus per mutationes Scripturarum multæ deceptiones committuntur. Unde securius est, quod Notarij per seipos compleant contractus & instrumenta, quam per alios.

ARTICVLVS III.

UTRUM NOTARIUS GERAT vicem vnus testis in instrumentis per eum factis.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Notarius non gerat vicem vnus testis in instrumentis factis per eum. Non enim est maioris dignitatis Iudex, quam Notarius. Sed scripturæ, & testimonio iudicis non creditur, ergo nec testimonio Notarij est credendum.

2 Præterea: Si testimonium Notarij valet: aut hoc est ratione sui, aut ratione, qua numeratur cum alijs. Non ratione sui: quia testimonium vnus, testimonium nullius. Nec ratione, qua connumeratur cum alijs: quia propter præsentiam Notarij, numerus testium, qui requiritur ad præstandam fidem documentis, non augetur, nec diminuitur.

3 Præterea: Testes, qui requiruntur ad præstandam fidem in instrumento, subscribuntur, nec alij admittuntur, nisi qui scripti sunt. Sed Notarius non scribitur, ut testis. Ergo nec est eius testimonium admittendum.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de fide instru. c. Cum Ioannes. Tabellionem quoque, qui consecerat instrumentum, & vnus ex testibus in instrumento subscriptis ad id probandum induxit.

RESOLVTIO.

Notarij testimonium non est repellendum, cum ipse sit auctor instrumenti, testium, & documenti.

RESPONDEO, dicendum, quod nullus repellendus est à testimonio, nisi vel propter suam malitiam: sicut infidelis infamis, & criminofus. Vel propter inimicitiam, vel cōiunctam amicitiam: sicut inimicus, & persona cōiuncta, & domestica. Vel propter libertatis carentiam; sicut seruus. Vel propter boni temporalis indigentiam, sicut pauper. Nullo autem istorum modorum Notarij testimonium est repellendum, maxime cum ipse sit auctor instrumenti, & subscriptionis testium. Vnde valet testimonium eius non solum tamquam testis, sed sicut Auctoris testium, & instrumenti, & documenti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod officium iudicis non est informare, & fidem documento præstare: sed potius informari de his, quæ proponuntur. pertinet autem informare ad notarium. ideo testimonio notarij, & scripturæ suæ creditur, non autem iudicis.

AD secundum est dicendum, quod valet testimonium eius, ut connumeratur cum alijs. Si enim secundum leges humanas in negotio aliquo requiruntur septem testes, sufficiunt sex cum testimonio notarij. et si quinque, cum testimonio notarij sufficiunt quatuor. secundum vero legem canonicam, & diuinam, ubi requiruntur duo, vel tres testes: testimonium notarij cum subscriptis testibus in instrumento inducitur.

AD tertium est dicendum, quod notarius non subscribitur, ut testis. quia semper intelligitur esse præsens per præsentiam instrumenti. Subscribitur tamē, ut Auctor subscriptionis testium instrumenti, & documenti quando dicit: Ego talis omnibus his, inter fui, manu mea scripsi, & publicavi.

ARTICVLVS V.
UTRUM NOTARIUS FACTUS RELIGIOSUS POSSIT NOTARIATUS OFFICIUM EXERCERE.

Cap. sicut te. Et ibidem Hostiensis, Panormitanus, & alij extra ne Cler. vel Monachi. gloss. & Doctores in cap. ut officium. §. Ad conscribendas. in fine. de hæret. lib. 6.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Notarius factus Religiosus non possit Notariatus officium exercere. Quia homo mortuus mundo non potest exercere officium viuētium in mundo: sed Notarius factus Religiosus, mortuus est mundo, & actibus ciuilibus vitæ. Ergo non poterit exercere Notariatus officium ciuilitate, & socialiter viuētium in mundo.

2 Præterea: Scribitur Gal. 5. Si spiritu ducimini, non estis sub lege. sed Notarius factus Religiosus ducitur est spiritu Dei. Ergo absolutus est à Notariatus officio, quod est officium legis humanæ.

3 Præterea: Ad officium Notariatus requiritur, quod homo sit liber, & habeat dominium sui actus, ut superius dictum est. sed Notarius factus Religiosus non habet proprium velle, nec proprium nolle. ergo non poterit tale officium exercere.

IN CONTRARIVM est. quia Religiosus potest esse testis, & eius testimonium recipitur. ergo eodem modo poterit conficere instrumentum, in quo conscribuntur testes, quod pertinet ad Notariatus officium.

RESOLVTIO.

Notarius factus Religiosus Notariatus officium exercere potest de licentia sui Superioris, in negotijs præsertim Ecclesiasticis.

RESPONDEO, dicendum, quod Notarius factus Religiosus non amittit potestatem conficiendi instrumenta, sicut sacerdos numquam amittit potestatem sacerdotij, postquam factus est sacerdos. quia si dispensaretur cum eo per illum, qui potest facere de Religioso secularem, non oporteret, quod iterum fieret Notarius. amittit ergo per introitum Religionis executiones officij in actibus, & contractibus ciuilibus vitæ. quia non remanet in mundo, & sub dominio mundanæ potestatis, ut actus secularis vitæ exercere cogatur: non tamē ex toto perdit executionem talis officij in negotijs spiritualibus. Vnde puto, quod de licentia sui superioris, & ad mandatū spiritualis iudicis, & in negotijs Ecclesiasticis potest Notarius factus Religiosus exercere Notariatus officium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod duplex est mors: Vna naturalis, quæ est mors simpliciter. Vnde per ipsam homo totaliter absoluitur ab actibus viuētium. Alia spiritualis, quæ est mors secundum quid. Vnde per eam homo non absoluitur ab omnibus actibus viuētium, sed solum ab actibus repugnantibus spirituali vitæ. Non enim absoluitur Religiosus ab actibus diuinorum præceptorum, & ab obedientia Ecclesiæ Prælatorum: sed solum ab actibus secularium negotiorum, & ab obedientia temporalium dominorum.

AD secundum est dicendum, quod qui spiritu ducitur non est sub legis seruitute: vel sub legis mundanæ coactione. Est tamen sub legis diuinæ, & canonicæ obligatione. Vnde ad præceptum Ecclesiastici Prælati in foro Ecclesiastici iudicij potest, & tenetur receptæ potestatis officium exercere.

AD tertium dicitur, quod ideo requiritur velle, & præceptum Superioris ad exequendum prædictum officium, quia ipse se proprium velle non habet.

ARTICVLVS VI.

UTRUM CLERICI POSSINT EXERCERE NOTARIATUS OFFICIUM.

Plenissimè de materia huius articuli Panormitanus, & alij in cap. Sicut te. extra ne Cler. vel Monachi.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Clerici non possint exercere Notariatus officium. Clerici enim non possunt exercere sine transgressione mandati, quod eis interdicitur, & prohibetur per Ecclesiam: Sed scribitur extra, ne Cler. vel Mon. nego. se immisc. c. Sicut. Clericis in sacris ordinibus constitutis Tabellionatus officium interdicas per subtractionem eorum beneficiorum.

2 Præterea: Clerici assumpti sunt ad militiam Christi: sed nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, ut scribitur 2. Tim. 2. Non ergo possunt Tabellionatus officium exercere, quod est seculare negotium.

3 Præterea: Notariatus officium ordinatur ad lucrum temporale, sicut iudicium Aduocati, & Procuratoris. Sed scribitur extra in Decre. supra alleg. Sacerdotibus Clericis tuis denuncies publice, ne Ministri Laicorum fiant, nec in rebus eorum Procuratores existant.

IN CONTRARIVM est: quia consuetudo per Ecclesiam approbata pro lege tenenda est, secundum Aug. sed in quibusdam ciuitatibus Clerici, & Sacerdotes exercent Notariatus officium.

RESOLVTIO.

Clerici in negotijs Ecclesiasticis Notariatus officium exercere possunt: in secularibus, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur 96. dist. cap. Cum ad verum: Homo Christus Iesus mediator Dei, & hominum, actibus proprijs, & dignitatibus distinctis propria officia vtriusque potestatis secularis, & spiritualis discreuit. In secularibus ergo negotijs planum est, quod Clerici Tabellionatus officium exercere non debent, nec Episcopi

disimulantes in eorum diocesisibus, ut eorum Clerici exercent Notariatus officium in negotijs, & contractibus secularibus, propter tenuitatem beneficiorum, à peccato excusari possunt, cum ipsi contra communem prohibitionem Sedis Apostolicæ dispensare nequeant. In Ecclesiasticis tamen negotijs, & in foro Ecclesiastico, puto, quod Clerici Notariatus officium possunt exercere: & ipsi Episcopi ad tale officium exercendum possunt eos instituere. Vt sicut Iudices seculares in actibus, & contractibus secularibus habent Notarios seculares: sic Iudices spirituales in negotijs, & contractibus spiritualibus Clericos, & non seculares admittant.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod illa Decret. inferitur sub illa rubrica Ne Mon. vel Cler. immisc. se nego. secu. Vnde prohibitio illa videtur se extendere, ut solum in negotijs secularibus Clerici tabellionatus officium exercere non debeant, in Ecclesiasticis vero eo ipso, quod non prohibetur, videtur esse concessum.

AD secundum est dicendum, quod sicut glossa dicit super illo verbo: Negotia secularia sunt, cum animus occupatur cura colligendæ pecuniæ sine labore corporis, ut negotiatores, vel mercatores faciunt: quibus negotijs occupari ex toto Clericis interdicitur: iusta tamen, & Ecclesiastica negotia propter diuersas necessitates tractare non interdicitur Clericis: quia legimus sanctos Apostolos negotiatos fuisse: & in regula Beati Benedicti præcipitur provideri, per quorum manus negotia monasterij procurantur. Sicut in Decre. supra inducta inductur.

AD tertium dicitur, quod illa prohibitio Procuratoris sit Clericis, ut procuraciones villarum, aut iurisdictiones seculares sub aliquibus Principibus, vel secularibus viris nullatenus assumere, & exercere debeant, quia indignum est illis ab Ecclesijs subueniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari.

Q. V. AB.

Epist. 118. ad Ian. Tomo 2.

QVAEST. CXI. QVOMODO STATUS PERFECTIO REPRÆSENTATUR IN ADVOCATIS.

ALTERIVS considerandum est, quomodo status perfectio representatur in Advocatis. Circa quod quaeruntur Septem.

Primo, Vtrum Clerici absque peccato Aduocationis officium possint exercere.

Secundo, Vtrum omnes Laici indifferenter ad officium Aduocationis sine peccato possint admitti.

Tertio, Vtrum Aduocati teneantur ex precepto Dei negare patrocinium in causa iniusta.

Quarto, Vtrum Aduocati sine peccato contra aduersarium possint uti insidijs, & fallacijs.

Quinto, Vtrum Aduocati teneantur ad restitutionem recepti stipendij, si ex eorum negligentia perdatur causa, quam assumunt.

Sexto, Vtrum Aduocati accipientes salarium ultra quantitatem in iure taxatam, teneantur ad restitutionem.

Septimo, Vtrum Aduocati sine peccato possint participare cum litigatore de media, vel quarta portione litis.

ARTICVLVS I.

UTRUM CLERICI POSSINT ABSQUE PECCATO ADVOCATIONIS OFFICIUM EXERCERE.

Vide textum, & ibi Doctores in cap. Clerici, & in c. Cum Sacerdotis, extra de postulan.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Clerici absque peccato non possint Aduocationis officium exercere. Si enim Clerici possent esse Aduocati, vbique, & in qualibet causa possent aduocare. Sed scribitur extra de postulan. cap. Cum Sacerdotis. Clericus, qui contra Ecclesiam, a qua beneficium obtinet, pro extraneis Aduocatus, uel Procurator esse praesumit, tamquam ingratus debet eiusdem Ecclesiae beneficio expoliari.

Præterea: Aduocatio non potest fieri sine litigatione. Sed scribitur 2. Tim. 2. Quia serui Dei non debent litigare, sed mansueti esse ad omnes. Clericis ergo, qui ad Dei seruitium assumuntur, interdictum est aduocare.

Præterea: Scribitur extra de postulan. cap. Clerici. Clerici in subdiaconatu, & supra, in ordinibus quoque minoribus, si stipendijs Ecclesiasticis sustententur, coram seculari iudice Aduocati fieri non praesumant.

IN CONTRARIUM est. quia aduocare pro iustitia est opus pietatis, de quo opere Beatus Iob se commendabat, cum dicebat Iob 29. Patet etiam pauperum, & causam, quam nesciebam, diligentissime inuestigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferere praedam. tale autem opus exercere maxime conuenit Clericis.

RESOLVTIO.

Clericis absque peccato Aduocationis officium exercere prohibetur coram Iudice seculari: sed coram Iudice Ecclesiastico non item, cum sit pietatis opus.

RESPONDEO, dicendum, quod Clericos Aduocationis officium sine peccato posse exercere dupliciter potest intelligi: Primo, quod sint Aduocati coram Iudice seculari: Et sic planum est, eis vniuersaliter interdictum esse, ut patet ex Decretis superius inducta, nisi propriam causam, vel eorum Ecclesiae prosequantur, aut tale officium assumant pro miserabilibus personis, quae proprias causas administrare non possunt. Secundo, quod fiant Aduocati coram Iudice Ecclesiastico. Et sic puto, quod possint huiusmodi officium sine peccato exercere, quatuor conditionibus dumtaxat seruatis. Primo, quod diuinum officium, cui deseruiunt, per talem aduocationem in nullo impediatur. Secundo, quod talis Aduocatio sine lite, & clamore, & sine nimio ardore temporalis lucri exerceatur. Tertio, quod in nullo negotium seculare in tali aduocatione assumatur. Quarto, quod de licentia Superioris tale officium exequatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod sicut Aduocatus fisci contra fiscum aduocare non debet: sic beneficiatus in aliqua Ecclesia siue Laicus sit: siue Clericus beneficio illius Ecclesiae expoliari potest, si contra illam deprehensus fuerit aduocare. Si quis autem beneficium habeat in duabus Ecclesijs: dicunt aliqui, quod pro illa Ecclesia aduocare tenetur, in qua habet beneficium cum aliqua dignitate. Sed verius est dicere, quod pro illa tenetur aduocare, quae habet

RESOLVTIO.

Laici omnes indifferenter absque peccato ad officium aduocationis admitti non possunt.

RESPONDEO, dicendum, quod Aduocati, quantum ad praesens, quinque debent habere, ut uerum, & iustum patrocinium praestare possint in causa, quam defendendam assumunt. Primo namque est necessarium, ut in intellectu habeant scientiam: Et sic pueri stulti, & furiosi repelluntur ab aduocatione: quia constat eos cognitione carere. Secundo, ut in affectu habeant constantiam. Et sic mulieres sicut non admittuntur ad praedicandum, sic nec debent admitti ad aduocandum, magis enim ex ipsarum colloquio habet prouocare ad luxuriam, quam ad iustitiam. Tertio in allegatione eloquentiam. Et sic surdi, & muti arcentur ab aduocatione. Quarto in responsione clementiam. Et sic pretio pugnantes cum bestijs, vel infames, seu criminosi ab aduocatione repelluntur: quia qui sibi ipsis crudeles sunt, alijs clementes esse non possunt. Quinto in executione liberam licentiam: & sic serui, qui non habent dominium sui actus, ad aduocationem non admittuntur. Nam propter scientiam Aduocati non decipiuntur, propter constantiam non peruertuntur, propter eloquentiam non confunduntur, propter clementiam non irascuntur, & propter liberam licentiam non repelluntur.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quod contemptibiles ibi Apostolus appellat communiter omnes seculares, respectu Clericorum, & Religiosorum qui sunt maioris meriti, & maioribus officijs obligati, quam seculares. Vnde hac de causa arcentur ipsi ab aduocationis officio coram iudice seculari, & in negotijs secularibus. Inter ipsos tamen seculares aliqui sic sunt contemptibiles, vel ex impotentia, vel ex ignorantia: seu ex perpetrata malitia, quod eis per iura officium aduocationis est interdictum.

AD secundum est dicendum, quod in veteri testamento ex causa potuit esse promissum, ut feminae iudicarent illum effeminatum populum, nunc autem prohibentur docere, & iudicare per se, sed non per alios. Si enim sunt Reginae, Ducissae, vel Comitissae, per alios iudicare, vel aduocare possunt.

AD tertium est dicendum, quod maior imminet necessitas homini patrocinari causae suae, quam causae aliorum, cum alij possint sibi aliter subuenire. Vnde non sic arcentur homo aduocare in causa propria, sicut in causa aliena.

bet iustitiam equitatem. Nec puto, quod assumens aduocationem capituli contra Episcopum, vel Episcopi contra capitulum: vel unius Canonici contra alium: deberet ex hoc beneficio illius Ecclesiae expoliari. quia cum omnes isti sint de vno corpore, vnus non debet reputari extraneus respectu alterius, maxime cum agitur causa de iure Episcopi, ut Episcopus est, & Canonico, ut canonici sunt. Secus autem esset, si ageretur causa de bonis hereditarijs.

AD secundum est dicendum, quod clamor, & litigatio non est de ratione aduocationis, immo (ut dicit Isidorus in lib. 3. c. 56. de summo bono) verbosi, & clamorosi aduocati, ut sapientes videantur, non discutunt causas, sed asserunt, & sic conturbant iudicij ordinem.

AD tertium est dicendum, quod Decretis illa exponit seipsum: prohibet enim Clericis, ne coram iudice seculari in negotijs secularibus aduocare praesumant. Eo ergo ipso, quod eis non prohibetur aduocare coram iudice Ecclesiastico, & in causis Ecclesiasticis, intelligitur eis esse concessum.

ARTICVLVS II.

UTRUM OMNES LAICI INDIFFERENTER POSSINT ABSQUE PECCATO AD ADVOCATIONIS OFFICIUM ADMITTI.

Canonista in cap. infames 3. q. 7. & B. Thomas 2. 2. q. 71. art. 2. & late Syluester in summa verbo, Aduocatus, quaest. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod omnes Laici indifferenter absque peccato ad aduocationis officium admitti possunt. Dicit enim Apostolus 1. Cor. 6. Secularia iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Et appellat contemptibiles homines, qui sunt in Ecclesia minoris meriti: & nullis magnotum donorum virtutibus pollent, ut Greg. exponit. Ergo omnes Laici indifferenter cuiuscumque meriti, & conditionis existant, assumi possunt ad aduocandum, & iudicandum in negotijs secularibus.

Lib 19. Moral. cap. 14.

Præterea: Persona, quae non repellitur à iudicio: non est reuocanda ab aduocatione. quia maius est iudicare, quam aduocare. sed in veteri testamento mulieres quandoque constitutae sunt ad iudicandum, ut patet 3. Reg. 19. de Iezabel. Ergo non debent repellere ab aduocatione.

Præterea: Omnibus conceditur posse aduocare pro seipsis. Ergo eodem modo pro alijs. cum homo teneatur diligere proximum, sicut seipsum.

IN CONTRARIUM est; quod scribitur 3. q. 7. cap. Tria sunt. †

† al. incipit infamis.

ARTICVLVS III.

UTRUM ADUOCATI EX
praecepto Dei teneantur patrocini-
um negare in causa iniusta.

B. Thomas 2. 2. quaest. 71. art. 3. & Syluester in sum-
ma, verbo, Aduocatus quaest. 10.

AD tertium sic proceditur. Vide-
tur enim, qd Aduocati ex prae-
cepto Dei non teneantur patroci-
nium negare in causa iniusta.

Ignorantia enim excusat a pec-
cato: Iusta illud 1. Tim. 1. Mi-
sericordiam consecutus, quia igno-
rans feci. Sed causam iustam aduocatus certissime ma-
litate scire non potest, cum humanae iustitiae ad exa-
men diuinae iustitiae deductae pannus menstruatae
appellatur Isaia 64.

Præterea: Aduocatus in nullo casu tenetur fau-
re parti contrariae, cuius causam defendendam reci-
pit, immo tenetur secreta omnia sibi celare: sed si
Aduocatus desereret causam susceptam, cognitio, qd
esset iniusta, iam ipso facto fauorem tribueret ad-
uersario.

Præterea: Aduocatio est quaedam disputatio.
sed non est peccatum in disputatione adducere ratio-
nes pro, & contra veritatem, quam quis nouit. Ergo
eodem modo in aduocatione adducere rationes pro,
& contra veritatem, quam quis nouit, sine peccato
fieri potest.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur
Prover. 17. Qui iustificat impium, & qui condem-
nat iustum, abominabilis est uterque apud Deum.

RESOLVTIO.

*Aduocati in causa iniusta patrocini-
um negare de-
bent: aliter peccant, & excusari non possunt, & ad re-
stitutionem tenentur, nisi illud ex ignorantia praesent,
qua eos vel a toto, vel a parte excusare potest.*

RESPONDEO, dicendum, qd praestare patro-
cini-um in causa iniusta potest contingere ex cau-
sa triplici aggrauante peccatum. Primo ex cupidita-
tis auaritia: multi enim solum, quod possint lu-
erum habere, dicunt malum bonum, & iniustum ius-
tum: ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem:
de quibus scribitur Isa. 5. Vae qui iustificatis impiu-
m pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Se-
cundo ex certa scientia. multi enim sciunt causam ef-
se iniustam, pro qua aduocant: sed vel ex carnali affectio-
ne, vel ex amicitiae copulatione scienter in tali causa
iniusta patrociniu praestant, qui iuste iram Domini mere-
ntur. Iuxta illud 2. Paralip. 19. Impio praebes auxi-
lium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iunge-
ris: & idcirco iram Domini mereberis. Tertio ex
quadam inani gloria. multi enim cupientes videri
periti in iure, & famosi haberi in populo, iniustam

causam defendendam assumunt, & cupientes videri
habere in intellectu iuris scientiam, non curant in
detrimentum alterius, perdere in voluntate iustitiam.
His ergo tribus modis puto, qd Aduocati praestantes
patrocini-um in causa iniusta ad restitutionem tenen-
tur totius damni, quod contra iustitiam altera pars
incurrit per eorum auxilium. Si vero huiusmodi pa-
trocinium praestant ex ignorantia: excusari possunt
eo modo, quo ignorantia excusare habet a toto, vel
a parte.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Ad-
uocati non tenentur scire causam esse iustam secundum
diuinam legis sententiam, sed solum secundum huma-
nae legis iustitiam. Planum est enim, quod multa lex
permittit, & impunita relinquit, quae per diuinam le-
gem iudicabuntur secundum Augu. Tenentur ergo
scire causam esse iustam, vel iniustam secundum hu-
manam legem, & secundum, quod agitur in huma-
no iudicio coram temporali iudice.

AD secundum est dicendum, quod Aduocati si
postquam suscipiunt causam, cognoscant causam
iniustam, debet inducere illum, cuius causam agunt, ad
cedendum in lite, & ad componendum cum aduer-
sario sine ipsius damno. vel tenentur ipsam desere-
re. nec ex hoc praestant parti contrariae fauorem: quia
multis modis causa existente iusta, Aduocati possunt
officium aduocationis dimittere.

AD tertium dicitur, quod in disputatione ad-
ducuntur rationes pro, & contra veritatem, vt ex so-
lutione dubitatorum magis veritas elucescat. Sed
in aduocatione adducuntur obiectiones pro, &
contra, vt causa determinetur pro altera parte. Ideo
si ex obiectionibus adductis causa iniusta determi-
natur pro vno, laeditur iniustitia pars opposita. Vnde
non est simile.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM ADUOCATI POS-
sint absque peccato vii insidijs, & fal-
lacijs contra aduersarium.

B. Thomas 2. 2. q. 71. art. 3. ad 3. argum. Syluester in
summa, verbo, Aduocatus quaest. 9. & 12.

AD quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, qd Aduocati absque
peccato possint vii insidijs, &
fallacijs contra aduersarium. Quod
enim sancti Patres fecerunt, Dei
auctoritate sine peccato obserua-
ri potest. Sed scribitur Iosue 8.
Ponite insidias post ciuitatem, vobisque fugientibus,
& illis persequentibus consurgetis de insidijs, & va-
stabitis ciuitatem.

Præterea: Defendere causam iustam semper est
licitum. Sed contingit quandoque aduersarium ad
impugnandam causam iustam falsos testes introducere.
Ergo

1. de lib. ar.
bitr. cap. 1.
Tomio 1.

cap. 4 circa
medium.

† B. Thom.
2. 2. q. 40
art. 3.

ARTICVLVS V.

UTRUM ADUOCATI TE-
neantur ad restitutionem recepti stipendij,
si ex eorum negligentia causam, quam
assumunt, perdant.

Syluester in summa verbo, Aduocatus, quaest. 24.

AD quintum sic proceditur. Vi-
detur enim, qd Aduocati non te-
nentur ad restitutionem recepti
stipendij, si ex eorum negligetia
causam, quam assumunt, per-
dant. Causa enim non potest vin-
ci sine lesione alterius partis. Sed
scribitur auctoritate Ambrosij 1. 4. q. 5. c. Denique:
Denique si non potest alteri subueniri, nisi alter la-
datur, commodius est neutrum iuuari, quam gra-
uari alterum.

Præterea: Aduocati non tenentur se periculo
exponere, sed quandoque si ipsi nimis auide, & sol-
licite causam assumptam procurant, periculo perso-
narum se exponunt, cum in praedictum alterius
partis hoc videantur agere.

Præterea: Aliquando causa iusta perditur ex ma-
litia iudicis, vel ex falsis testibus inductis. Non ergo
aduocati tenentur ad restitutionem recepti stipendij.

IN CONTRARIUM est, quia qui cau-
sam damni dat, ipsum damnus dedisse videtur. sed
Aduocati videntur esse causa damni, ex quo causa
perditur eorum negligentia.

RESOLVTIO.

*Aduocati si ex nescientia iuris, vel ex pigritia, vel
fraudulencia causam, quam assumunt, perdant, ad re-
stitutionem accepti stipendij tenentur: sed si nihil eo-
rum, quae ad officium aduocationis pertinent, non omittunt, non item.*

RESPONDEO, dicendum, quod tribus modis,
quantum ad praesens, ex negligentia Aduocato-
rum potest iusta causa perdi. Primo ex eorum nes-
cientia. Si enim dicunt se scire iura, quibus in cau-
sa possit, patrocini-um praestari: & nesciunt, vel si
sciunt, nolunt laborare, plene de causa se informando,
vel studendo in libris, & disputando si necesse est cum
alijs peritis, vt puto, ad restitutionem tenentur. Non
enim Iurisperitus rectum consiliu iuste vedere potest.
nisi ratione laboris, quem in consulendo patitur. nisi
forte esset talis ingenij, vel tantae experientiae, qd absq;
suo magno labore posset rectum consiliu dare, & iustum
patrociniu in causa praestare. Secundo, ex eorum pi-
gritia. si enim nollit comparere die a Iudice constitu-
ta, quando vel esset allegandum, vel concludendum, in cau-
sa, ex certa forte malitia, vt eorum salariu augmeretur
& ex hoc causa pderetur, ad restitutionem tenetur. Ter-
tio ex eorum fraudulencia. Si enim fraudulenter agant, vt
dicat iura illius, cuius causam assumunt, non valere:

corrupti forte muneribus per aduersarium eodem modo ad restitutionem tenentur. Sed si nihil omittunt de contingentibus eorum, quæ pertinent ad aduocationis officium: quantumcumque causa perdat, ad restitutionem non tenentur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod dictum illud Ambrosij intelligitur de Clericis, & Sacerdotibus, quibus prohibitum est coram iudice seculari aduocare. Vnde ibi statim subditur: In causis pecuniarijs interuenire non est sacerdotale. in quibus non potest fieri, quin frequenter alter lædatur, qui conuincitur, eo, quod Sacerdotis est nulli nocere, & prodesse vniuersaliter omnibus. Vel potest dici dictum Ambrosij intelligi de illis, qui non sunt astricti ex promissione alterum iuuare, & patrocinium in causa eius præstare. Sed quando ex promissione obligati sunt, absque peccato possunt, & tenentur partem, quam defendendam assumunt, iuuare: si causam iustam sciunt habere. Vel tertio modo potest dici, quod iuuando habent iustam causam contra alium, ille non læditur, quamuis lædi se dicat: Ex quo enim iniustam causam vult defendere: magis lædit, quam lædatur. & si læditur in rei temporalis, quam iniuste detinebat, spoliatio: iuuatur tamen potius, quam lædatur in iuris alieni restitutione.

AD secundum dicitur, quod aduocati non debent procaciter, & conuiciando, vel aduersarios condemnando, & vituperando aduocare. quæ habent ipsos aduersarios ad odium, & rancorem aduocatorum inducere. sed inducendo veras leges, & vera testimonia, & causam iustam humiliter, & prudenter defendendo, non exponunt se periculo effectiue causam periculi præbendo, nisi forte passiuè. quia non recipiunt stulti verba iustitiæ, & prudentiæ: nisi dicantur illa, quæ versantur in cordibus eorum, ut scribitur Prouer. 18.

AD tertium patet solutio. quia si non perditur causa ex eorum negligentia, vel malitia iuste possunt retinere receptum stipendium.

ARTICVLVS VI.

UTRUM ADUOCATI ACCIPIENTES SALARIUM VLTRA QUANTITATEM IN IURE EIS TAXATAM TENEANTUR AD RESTITUTIONEM.

B. Thomas 2. 2. q. 71. art. 4. & Syluester in Summa verbo: Aduocatus quæst. 17.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod aduocati accipientes salarium ultra quantitatem in iure eis taxatam, teneantur ad restitutionem. Sicut enim non licet iudici agere contra legem, sic non licet aduocatis recipere ultra quantitatem eis taxatam à Legislatore. sed Le-

gislatores sunt Papa, & Imperator, & vterque; taxat eis quantitatem terminatam. Nam Greg. X. in constitutione edita in consilio Lugdun. taxat aduocato 20. lib. Thuroneses. ff. De varijs. Procuratori vero 12. Imperator vero dicit computandum esse id, quod datum est cum eo, quod debetur. neutrumque compositum licitam quantitatem excedat. licita autem quantitas intelligitur pro singulis causis vsque ad centum aureos.

2 Præterea: Iudex non potest aliquid accipere pro suo iudicio, nec testis pro suo testimonio. Ergo nec aduocatus pro suo patrocinio.

3 Præterea: Spirituale non potest vendi pro re temporali. Sed consilium, & patrocinium præstare est quid spirituale. Quicquid ergo inde recipitur tamquam simoniacum teneri non potest.

IN CONTRARIUM est, quod dicit Augustinus in Epi. ad Macedonium: Iuste aduocatus vendit rectum patrocinium, & Iurisperitus verum consilium.

RESOLVTIO.

Aduocati salarium ultra quantitatem in iure eis taxatam accipientes ad restitutionem non tenentur consideratis ijs, quæ considerari debent.

RESPONDEO, dicendum, quod in iustitia distributiva non culpatur, si maius beneficii conferatur vni, & minus alteri, consideratis conditionibus personarum, laborum, negotiorum, temporum, & locorum. Dicit enim Leo Papa. 61. di. c. Miramur; quod sicut ad honores mundi sine suffragio temporis sine merito laboris indignum est perueniri, & notari ambitus solent, quos prohibitis documenta non adiuuant. sic pro laboribus plurimis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci premium debetur. Eodem modo in iustitia commutativa non peccatur, si maius salarium detur vni aduocato, & minus alteri, pensatis conditionibus personarum, quantitate negotiorum, qualitate laborum, exigentia temporum; & consuetudine locorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod taxatio illa facta per Papam, vel Imperatorem intelligenda est vniuersaliter. puta, quod moderatum salarium ab aduocatis, & Iurisperitis petatur. particulariter tamen potest augeri, & minui secundum augmentum, & diminutionem dignitatis personarum, & causarum, & aliarum conditionum suprapositarum.

AD secundum dicitur, quod sicut Aug. dicit ibi, non ideo debet iudex iustum iudicium vendere, & testis verum testimoniū, quia aduocatus vendit rectum patrocinium, & Iurisconsultus verum consilium: Quia illi inter vtramque partem ad examen adhibentur, isti autem ex vna parte consistunt. iusta autem iudicia, & vera testimonia vendenda non sunt.

AD tertium dicitur, quod quamuis scientia iuris, sicut & quælibet scientia, sit quoddam spirituale: vsus

Vide c. sta tutum §. al fessore. de rescript. lib. 6. §. l. præfens prouinciar. §. in honorarijs ff. de varijs, & extraordi. cognitione.

Epist. 58. Tomo. 1.

vsus tamen eius opere corporali exercetur. Ideo pro recompensatione laboris potest homo recipere pecunias, moderatè tamen secundum condiciones suprapositas. Si autem immoderatè aduocati per improbitatem, vel nimiam cupiditatem ultra debitam quantitatem recipent. Aug. ibidem dicit, quod tenentur restituere illis, à quibus extorquent.

ARTICVLVS VII.

UTR. ADUOCATI POSSINT ABSQUE PECCATO PACTUM FACERE CUM LITIGATORE DE MEDIA, VEL QUARTA PORTIONE LITIS.

Bartholus in l. si quis aduocatorum. C. de postulan. Et latè Syluester in Summa, verbo: Aduocatus, q. 19.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod aduocati absque peccato possint pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis. Idem enim videtur esse iudicium de aduocato spirituali, & temporali. Sed aduocatus spiritualis, ut sacerdos parochialis potest petere quartam, vel mediam portionem à suis parochianis, qui in sua ecclesia non eligunt sepeliri de bonis relictis ab eis, ut patet extra de sepul. Ergo eodem modo licet aduocato temporali petere mediam, vel quartam partem rei, quæ defenditur, vel petitur.

2 Præterea: Aduocatus potest pacisci cum litigatore de salario secundum quantitatem determinatam. Ergo eodem modo de determinata quantitate litis, quæ assumitur defendenda pacisci potest.

3 Præterea: Quandoque nullum pactum interuenit inter aduocatum, & litigatorem. Ergo in tali casu de aliqua parte litis terminatæ debet aduocato prouideri.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur 3. q. 7. cap. Infames.

RESOLVTIO.

Aduocatis pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis non licet, cum ipse non sit particeps iuris, sed ut coadiutor ipsum in suam recipit fidem.

RESPONDEO, dicendum, quod aduocatus non inducitur in causa litis, ut particeps iuris: sed ut coadiutor, & locator operis artis suæ per rectum consilium, & per iustum patrocinium. Ideo non licet aduocato vllum contractum inire, vllam portionem conferre cum litigatore, quem in propriam re-

cepit fidem. Sicut patet 3. q. 7. cap. Si quis procax: nec ex industria iurgium debet protrahere. talia. n. interdicuntur aduocatis ad reprimendam cupiditatem, & turpe lucrum, & stipendium deforme. Nam si ipsi lucro pecuniarum capiantur, veluti abieci, & degeneres inter vilissimos numerabuntur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod de iure naturali, & diuino est, ut administrans spiritualia portionem aliquam bonorum temporalium illorum, quibus administrat, recipere possit, mediam, vel quartam seu tertiam secundum consuetudinem loci. Vnde de iure naturali est, ut eligentes sepulturam alibi, quæ in ecclesia parochiali, ipsa parochialis ecclesia canonica portionem habeat de relictis ab illis defunctis pro animabus suis illi ecclesie, in qua eligunt sepulturam, de relictis dico pro funeralibus exequijs.

Nam de relictis pro fabrica, vel pro alijs pijs causis seu pro singularibus personis canonica portio non debetur; nisi papa, qui est iuris naturalis interpret, & iuris positiui conditor, duxerit aliter ordinandum, qui sicut ius commune potest aliquibus singulariter erogare: ut de nullo portionem soluant: sic potest infra commune ius aliquibus subtrahere, ut ipsi de omnibus canonicam portionem soluant, sicut fecit Bonifacius VIII. in illa decretali extrauaganti. Super cathedram, de Fratribus Minoribus, & Predicatoribus, quibus sicut per Sedem Apostolicam quandoque supra ius commune fuit indultum, ut de nullo portionem canonicam soluerent, ita in alia decretali infra commune ius est eis subtrahendum singulariter: ut de omnibus dictam portionem soluant. Alij vero Religiosi mendicantes, & vniuersaliter Clerici illi decretali nullatenus sunt astricti. Quia (ut scribitur extra de Regulis iuris) quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.

AD secundum dicitur, quod nullus militat proprijs stipendijs: Ideo iuste potest aduocatus petere determinatam partem, moderatam tamen pro suo salario, non tamen litis, vel rei, quæ defenditur, propter causam superius assignatam.

AD tertium dicitur, quod quando nullum certum pactum factum est de salario, potest iuste aduocatus implorare tunc officium iudicis, ut pro modo suæ facundia, & scientia, & secundum consuetudinem Patrie, & secundum quantitatem, & qualitatem negotij, vel laboris sibi salarium tribuatur.

AD quartum dicitur, quod aduocatus non potest accipere aliquid pro suo officio, nisi iuste, & secundum meritum, & secundum consuetudinem loci. Vnde de iure naturali est, ut eligentes sepulturam alibi, quæ in ecclesia parochiali, ipsa parochialis ecclesia canonica portionem habeat de relictis ab illis defunctis pro animabus suis illi ecclesie, in qua eligunt sepulturam, de relictis dico pro funeralibus exequijs.

QVAEST. CXII. QVOMODO STATUS PERFECTIO REPRÆSENTATUR IN IUDICIIBVS.

VLTIMO videndum est, quomodo status perfectio representatur in Iudiciis. Circa quod queruntur Quinque.

- Primo, Vtrum Iudex possit mutare pœnam in lege taxatam.
- Secundo, Vtrum Iudex plus ad clementiam, quàm ad rigidam iustitiam debeat declinare.
- Tertio, Vtrum Iudex habens taxatum Stipendium pro suo officio teneatur ad restitutionem eorū, quę aliter recipit.
- Quarto, Vtrum in eadem causa idem possit esse Iudex, & Advocatus.
- Quinto, Vtrum Iudex eodem iudicio debeat ab altero Iudice indicari, quo ipse alios indicat.

ARTICVLVS I.

UTRUM IUDEX POSSIT mutare pœnam in lege taxatam.

S. Thomas 2. 2. quæst. 67. art. 4. & Dominicus Sotus lib. 5. de iustitia, & iure, quæst. 4. art. 4.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Iudex non possit mutare pœnam in lege taxatam. Dicit enim Ambrosius in Psalm. 118. littera 20. ver. 4. Quod bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed iuxta leges, & iura pronunciat. Pœnam ergo in iure statutam non licet Iudici pro suo arbitrio mutare.

Cap. 6.

2 Præterea: Virtus est in medio determinato à sapiente, vt habetur 2. Ethic. Medium autem determinatum à sapiente est pœna taxata in lege. Cum autem non liceat declinare à virtute secundum excessum, & secundum diminutionem, non licebit Iudici pœnam impostam augere, vel minuire.

3 Præterea: Sicut dicit Aug. in glossa Iosue 9. Reprehēsi sunt seniores Israel cum ipso Iosue: qui mutauerunt pœnam mortis determinatam in lege Gabaonitis, & Cananeis. Ergo non licet Iudici pœnam legis, quantumcumque rigidam, mutare.

4 Præterea: Pœna à lege taxata iusta est. Sed Iudex non debet à iustitia deuiare. Ergo non debet pœnam legis mutare.

E IN CONTRARIUM est: quia sicut determinatæ sunt pœnæ à legibus in iudicio temporali: ita aliquæ pœnæ sunt terminatæ à Canonibus in iudicio spirituali. Sed non obstante taxatione Canonū, pœnæ in iudicio spirituali sunt arbitrariæ. Ergo non obstante taxatione legum, erunt arbitrariæ pœnæ in iudicio temporali.

R E S O L V T I O.

Iudici quandoque licet pœnam in lege taxatam mutare, sed quantum potest, iudicium legis sequi debet. Circumstantiæ enim casum mutare solent, ipsum extenuantes, vel aggrauantes.

RESPONDEO, dicendum, quod differt iudiciū legis à iudicio Iudicis. quia iudicium legis est vniuersale, & de vniuersalibus casibus: vniuersalia autem sunt inuariabilia. Ideo iudicium legis de criminibus, & variabilibus eiusdem generis, est vnum, & inuariabile: Iudicium verò Iudicis est particulare, & de particularibus casibus: particularia vero variantur secundum diuersas circumstantias, vel intrinsecas, vel extrinsecas. Ideo iudiciū Iudicis oportet esse variabile. Tenetur tamen, quantum potest, consequi iudicium legis. Verum quia non potest in omnibus, necesse habet aliquando mutare. Aut ergo in casu particulari, de quo iudicat Iudex, concurrunt circumstantiæ notabiliter casum mutant, & contrahentes à sua generali malitia, aut non. Si nō, vt puta, quando aliquis commisit homicidium: si non sunt ibi circumstantiæ notabiliter aggrauantes, vel extenuantes factum in ipso negotio, vel extra: tunc iudex debet sequi iudicium legis, & pœnam legis imponere. Aut sunt circumstantiæ notabiliter casum aggrauantes, vt si aliquis occidit fratrem suū, vel amicum proditoriē: potest tunc rationabiliter aggrauare. Aut notabiliter attenuates, vt si quis prius iniuriatus, & vulneratus aliquem occidit, potest rationabiliter attenuare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod bonus Iudex semper iudicat secundum leges, puta secundum legis intentionem: non tamen semper secundum legis verba. Nam, vt dicit Iurisconsultus l. scire leges. ff. de legibus. Scire leges non est hæc verba earum tenere, sed vim, ac potestatem.

Ad

AD secundum dicitur, quod medium pœnæ in criminibus determinatum est à sapiente Legislatore, prout determinari potest, puta in vniuersali, non in particulari: vnde nisi addatur aliquid notabiliter mutans casum, debet Iudex pœnam legis infligere. Si verò aliquid notabiliter additur, vel diminuitur, potest ipse addere, vel diminuere: quia sic fuit Legislatoris intentio.

AD tertium dicitur, quod Iosue, & seniores Israel rationabiliter reprehēsi sunt, eo, quod sine causa, & indiscrete pœnam mutauerunt, cum eadē causa esset in Gabaonitis, quæ erat in alijs populis, qui ab introitu terræ promissionis filios Israel impediabant.

AD quartum est dicendum, quod pœna à lege taxata est iusta in generali, non autem in quolibet casu particulari occurrente: vnde si non additur aliquid notabile in particulari, secundum legem iudicandum est. Si verò aliquid additur, vel diminuitur addendum est, vel diminuendum. Quia licet verba legis hoc non sonent: talis tamen fuit sapientis Legislatoris intentio.

ARTICVLVS II.

UTRUM IUDEX DEBEAT plus ad rigidam iustitiam, quàm ad clementiam declinare.

Videantur notata per Doctores in cap. Vera iustitia. 45. dist. & Palatius Rubius in allegatione, in materia hæresis. §. xj. vers. Et hanc opinionem.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad clementiam, quàm ad rigidam iustitiam debeat declinare. Scribitur enim auctoritate Gregor. 45. dist. c. Disciplina inesse debet Receptoribus & iustè consulēs misericordia, & sapientis disciplina: ita quod misceatur leuitas misericordię cum seueritate iustitię, vt fiat ex utroque temperamētum, vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Non ergo magis ad clementiam, quàm ad iustitiam Iudex debet declinare.

2 Præterea: Vel iudex aliquid dimittit de culpa puniēda, vel nihil. Si nihil. Ergo ex toto punit seruando iustitiam sine misericordia. Si vero aliquid dimittit. Ergo iniustus est: quia iniustus censetur ille, qui aliquid malum dimittit impunitum, & aliquid bonum irremuneratum.

3 Præterea: Iudex debet imitari, quantum potest, iudicium Dei. Sed Deus punit peccantem seueritate iustitię sine bonitate misericordię: quia cū damnato, & in Inferno nulla sit misericordia ex parte durationis pœnæ, cum illa sit infinita.

EN CONTRARIUM est, quod scribitur extra de transact. c. vltimo. Semper procedas equitate seruata, in humaniorem partem declinando, se-

A cundum quod personas, & causas: tempora, & loca videris postulare. Et Greg. dicit, quod culpa est in Iudice, totam culpam exigere.

R E S O L V T I O.

Iudici tutius est ad clementiam, quàm ad rigiditatem declinare, propter quatuor rationes infra assignatas.

RESPONDEO, dicendum, quod iustitia, quàm ad præsens, quatuor modis cōsiderari potest. Primo, quantum ad Iudicis condecēntiam. Secundo, quantum ad ipsius rei puniēdæ exigēntiam. Tertio, quantum ad culpæ correspondentiā. Quarto, quantum ad ipsius clementiæ conuenientiam.

Omnibus autem istis modis probari potest, quod tutius, & securius est Iudici declinare magis ad leuitatem clementiæ, quàm ad seueritatem iustitię. Sicut enim secundum Aug. ser. 6. ad Fratres in Erem. Deus semper punit secundum condecēntiā suæ bonitatis: puta semper minus, quàm meruit ille, qui puniendus est. punit eo, quod sic non condecet bonitatem eius punire secundum exigēntiam meritum: quia sic eius iustitia non esset clementia. Sic semper decet bonum Iudicem minus punire reum, quàm est puniēdus secundum iustitiam rigorosam: quia semper misericordia superexaltat iudicio, vt scribitur Iac. 2. Super quod verbo dicit Aug. quod supponitur misericordia iudicio, & quasi illuminat iudicium, quod est cum misericordia: quia per ipsam commendabilius est, & magis placet.

Tomo 10.

In Psal. 143.

Hoc idem patet secundo, si comparetur iustitia ad meritum illius, qui puniendus est, secundum exigēntiam meritum. Sicut enim Deus semper punit citra condignum, & numquam punit secundum totam exigēntiam culpæ illius, qui puniendus est: sic Iudex in puniendo, hunc modum debet seruare: vnde super illo verbo Iacobi 3. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non facit misericordiam. Dicit August. quod semper Iudex debet misericorditer agere. quia si potuit, & non fecit misericordiam antequam iudicaretur, sine misericordia iudicabitur.

Epi. ad Maced. 54.

Tertio istud patet si comparetur iustitia ad culpæ correspondentiam. verum est enim, quod iustè sic pœna correspondere debet culpæ, vt minori culpæ minor pœna, & maiori culpæ maior pœna correspondeat. Sed non sic iustè pœna debet correspondere culpæ: quod iustitia sine clementia misceatur: immo semper in humaniorem partem, puta in partē clemētis, est declinandum: quia licet misericordia & iustitia custodiant Regem: roboratur tamen clementia thronus eius, vt scribitur Prouer. 20.

Quarto, hoc patet si comparetur iustitia ad ipsius clementiæ conuenientiam. Iustitia enim, quam Iudex seruare tenetur, est iustitia legalis, quæ secundū Philosophum est omnis virtus non formaliter, quia tunc superfluerent aliæ virtutes: sed dicitur esse omnis virtus effectiue, vel præceptiue: quia præcipit omnia seruare, quæ mandat lex. & quia lex præcipit

Lib. 2. Eth. cap. 1.

pit operari fortiter, temperate, & clementer, & vni-
versaliter omnia, quæ secundum virtutes dicuntur.
Vt dicit Philosophus primo Magnorum Moralium.
Ideo iustitia legalis includit clementiam, & omnes
alias virtutes, in quantum præcipit omnes virtutes
seruari.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur verum esse, quòd
ex utroque sciendum est quoddam temperamentum.
plus tamen miscendum est in tali temperamento de
clementia, quàm de iustitia. Sicut in temperamento
medicinæ plus miscetur de vna re, quàm de alia. se-
cundum quem modum Moyses iudex populi Israe-
litici in puniendo prædictum populum de peccato
idolatriæ, quod commiserant, temperamentum fecit
de misericordia, & iustitia. plus tamen miscuit de mi-
sericordia, quàm de iustitia. Quia sexcenta millia exi-
erunt de Aegypto, qui fuerunt in culpa, vt scribitur
Exodi 12. non tamen fuerunt puniti, vel occisi nisi
23. millia, sicut scribitur Exodi 32.

AD secundum dicitur, quòd non est inconue-
niens aliquid remanere impunitum diuersis respec-
tibus. De pœna enim debita, & condigna secundum
quantitatem culpæ peccantis semper remanet, & de-
bet remanere aliquid impunitum: sed de pœna con-
digna secundum condecensiam iudicis iudicantis:
quia semper condecet eum clementer agere, nihil re-
manet impunitum.

AD tertium dicitur, quòd duratio pœnæ dam-
nati duplicem habet terminum. Ex parte post, & ex
parte ante. Quamuis autem non dimittatur aliquid
de duratione eius ex parte post: dimittitur tamen
ex parte ante. quàm cito enim peccator peccat mere-
tur, vt statim in inferno puniatur: sed Deus ex sua mi-
sericordia expectat, vt ipse conuertatur.

ARTICVLVS III.

**UTRUM IUDICES TENEAN-
tur ad restitutionem eorū, quæ recipiunt
vltra taxatum eis stipendium.**

Faciunt tradita per B. Thomam 2. 2. q. 71. art. 4. & per
Syluestrum in summa verbo, iudex, quæst. 8.

Ad tertium queritur vtrum Iudi-
ces teneantur ad restitutionem
eorum, quæ recipiunt vltra taxa-
tum eis stipendium Et videtur,
quòd non. Sicut enim iudex te-
netur dare iustum iudicium pro
vtraque parte. sic Aduocatus te-
netur præstare pro vtraque parte iustum patrociniū
& iurisconsultus pro vtraque parte verum consiliū.
Sed secundum Augustinum iuste potest aduocatus
pro suo patrociniū salarium recipere, iurisconsultus
pro vero consilio. Ergo eodem modo iudex iuste po-
test recipere pro iusto iudicio.

Præterea: Officiales, & ministri, qui sunt infe-

rioris gradus quantumcumque sint improbi, si eorū
importunitate, & improbitate aliquid recipiunt à
partibus litigantibus, non tenentur ad restitutionem.
immo possunt de eis facere elemosynam tamquam
de suis bonis secundum Augustinum ad Macedo-
nium. Ergo eodem modo iudices.

3 Præterea: Quandoq; aliquis committit culpam,
per quam puniendus est pœna mortis, & iudex cõ-
demnat ipsum pœna pecuniaria. Ergo teneretur ad
restitutionem illius pecuniæ. quia vendidit iustum
iudicium: quo reus iudicandus erat.

IN CONTRARIVM est Ambrosius
super illo verbo Lucæ 3. Contenti estote stipendijs
vestris dicens: Idcirco stipendia constituta iudicibꝰ,
& militibus: ne, dum sumptus quæritur, * predo
crassetur lib. 2. In Luc. cap. 2. * al. preda.

R E S O L V T I O.

*Iudices ultra stipendium eis ab Vniuersitate Reipu-
blica taxatum recipientes aliquid à Litigatoribus ad
restitutionem tenentur.*

RESPONDEO, dicendum, quæstio non est
de stipendio taxato Iudicibus Ordinarijs, vel De-
legatis à Communitate Reipublicæ. Planum est
enim, quòd talia stipendia iuste iudices possunt reci-
pere. quia nullus militat proprijs stipendijs. Vnde di-
cit Gregorius super illo verbo Lucæ 3. Contenti esto-
te stipendijs vestris. quod stipendium Dominus ap-
pellat prouisionem imperialem deputatam per legē
dignitatibus ministrantibus Reipublicæ. Est ergo
quæstio si præter talia stipendia à Cõmunitate Rei-
publicæ eis taxata aliquid recipiunt à partibus liti-
gantibus, ad restitutionem eius teneantur. Et est dicen-
dū, quod, vel recipiunt pro iudicio iniusto, & iniquo: vel
pro iusto, & æquo: vel pro neutro. Omnibus autē
istis modis ad restitutionem tenentur. Cū enim quatuor
modis peruertatur iudicium, vt ponitur xi. q. 3. c.
Quatuor timore, cupiditate, odio, & amore. Quolibet
istorum modorum inique iudicantes restituere,
tenentur: non illi, à quo acceperunt: sed illi, in cuius
iniuriam, & contra quem iniquam sententiam pro-
tulerunt, & cum hoc pro ipsa fraudulētia est eis alia
pœnitentia iniungenda. Si vero pro iusto iudicio pe-
cuniam recipiunt, restituere tenentur illi, à quo acci-
piunt. Talis enim, vt dicit Augustinus ad Macedo-
nium, solet ablatam sibi pecuniam reperere. Quia iu-
stum iudicium emit, quod veniale esse non debuit.
Similiter tertio modo negando iudicium, si aliquid
recipiunt, ad restitutionem tenentur: quia qui verita-
tem, vel iustum iudicium pro pecunia negat: Deum
negare, vel vendere probatur. vt scribitur xi. q. 3.
c. Vnicuique. Epist. 54

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum: falsum es-
se, quod Aduocatus teneatur patrociniū præstare pro
vtraque parte: & iurisconsultus verum consiliū,
maxime postquam illum, cuius causam defenden-
dam

dam assumpsit, in propriam suscepit fidem. Ex
tunc enim propria iura, & secreta causæ illius, ex qui-
bus posset eius processus impediri, aduersario pande-
re non debet. Dato tamen, quod pro vtraque parte pa-
trociniū præstaretur, vel consiliū: patrociniū
tamen, & consiliū facit ad Iudicis informationem:
sed iudicium Iudicis facit ad causæ determinatio-
nem, & decisionem, ideo non est simile.

AD secundum est dicendum, quòd officiales
secundum Augustinum ex more consueuerunt ali-
quid recipere. Ideo per tolerabilem consuetudinem
ab eis receptam non consueuerunt repeti tamquam
aliena, sed magis in elemosynas possunt ipsa dispen-
sare tamquam sua.

AD tertium dicitur, quod in tali casu non uendi-
tur iustum iudicium, sed commutatur in piū pro-
ximi auxilium. Nec iudex ad restitutionem tenetur
accipiendo ab eo quicquid habet, vitæ parcendo:
quia pellem pro pelle: & quicquid homo habet te-
netur dare pro anima sua. Ioan. 2. Vnde scribitur
Exo. 21. Si bos cornupeta occiderit virum, aut mu-
lierem. Quod si pretium fuerit ei impositum, dabit
pro anima sua quicquid fuerit postulatus.

ARTICVLVS III.

**UTRUM IN EADEM CAU-
sa idem possit esse Iudex, et Aduocatus.**

Videantur notata in c. 1. & 2. 4. q. 4.

Ad quartum sic proceditur. Vi-
detur enim, quod in eadem causa
idem possit esse Iudex, & Aduo-
catus. Dicit enim Augustinus
Lucæ 10. super illo verbo: Do-
mine non est tibi curæ, quod soror
mea reliquit me solam ministra-
re. Quia dominus pro Maria respondit Marthæ: &
ipse eius factus est Aduocatus, qui Iudex fuerit in-
terpellatus.

2 Præterea: Iurisconsultus ponit in Cod. vt quæ
desunt Aduocatis, partim Iudex suppleat. Idem er-
go potest officium duorum, puta Iudicis, & Aduo-
cati exercere.

3 Præterea: Aduocatus tenetur allegare iustas le-
ges, aliàs peccat patrociniū præstando per falsas
leges, & inconuenientes probationes: & iudex eodē
modo tenetur iudicare secundum leges iustas. Ergo
idem est officium vtriusque.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 4.
q. 4. cap. Nullus vnquam.

R E S O L V T I O.

*In eadem causa idem non potest esse iudex, &
Aduocatus, cum ipsorum sint distincta Officia.*

RESPONDEO, dicendum, quòd inter offi-
cium Iudicium, & Aduocatorum, quantum
ad præsens, triplex differentia potest assignari.

Vna est quantum ad communitatem. Quia secū-
dum Augustinum ad Macedonium, Iudices inter
vtramque partem communiter ad examen adhiben-
tur: Aduocati vero solum ex vna parte consistunt.

Secunda est, quantum ad qualitatem. Quia Aduo-
catorum est postulare, & iudicem informare de
causa litis. Iudicium verò est causam decidere, & ter-
minare.

Tertia est quantum ad quantitatem. Quia in
plus se habet officium Iudicis, quàm Aduocati. Of-
ficium namque Aduocati non est necessarium, nisi
quando causa agitur ordine iudiciario. Officium
verò Iudicis vtroque modo habet locum. Et quia
vt scribitur 89. dist. auctoritate Gregorij. cap. Singu-
la, Singula Ecclesiastici iuris officia in singulis quibus-
que personis sigillatim committi debent. ex quo
Iudicium, & Aduocatorum officia sunt distincta, ra-
tionabiliter interdicitur, quod in eadem causa sit idem
Iudex, & Aduocatus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod Christus non
iudicauit inter Mariam, & Martham ordine iudicia-
rio: quo iudicio pertinet iudicare ad homines, qui
vident illa, quæ foris parent: Christus autem tam-
quam Deus intuetur cor. De quo scriptū est Isa. xj.
Quòd non secundum visionem oculorū iudicabit:
nec secundum auditum aurium arguet. Vnde sicut
ipse non astringitur iudicare iudicio ordinario, &
modo humano: sic non astringitur, quod in eadē cau-
sa non possit esse Iudex, Testis, & Aduocatus.

AD secundum dicitur, quòd Iudex est minister le-
gis. propter quod si proponuntur aliqua, quæ legi-
bus, & iuri publico videantur dissona per ipsos liti-
gatores, non vt Aduocatus, sed vt legis minister te-
netur illa corrigere. Vnde dicit Iurisconsultus: Du-
bitandum non est, iudicem si quid à Litigatoribus,
vel ab his, qui negotijs assistunt, minus fuerit dictū,
illud supplere, & proferre quod sciat legibus, & iuri
publico conuenire.

AD tertium dicitur, quòd ad alium finem al-
legant veras leges Iudex, & Aduocatus:

**Quia Iudex ad terminationem cau-
sæ: & pro vtraque parte. Aduo-
catus verò pro causæ
informatione pro
altera parte
solum.**

ARTICVLVS V.

**UTRUM IUDEX EODEM
iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari, quo ipse iudicat.**

Faciunt tradita per S. Thomam 2. 2. q. 67. art. 2. ad 2. argumentum.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Iudex eodem iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari, quo ipse iudicat. Quia omnibus vniuersaliter interdicitur iudicare Matth. 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nihil ergo iudicabitur ab æterno

iudice, ex quo nulli conceditur alium posse iudicare.

1. Præterea: Iudex potest per tormenta cogere illum, quem vult iudicare, absque peccato ad confitendum veritatem, vt scribitur 5. quæst. 5. cap. llli.

Sed æternus Iudex non coget aliquem per tormenta: sed liberè. Quia libri erunt aperti, & iudicabuntur homines secundum illa, quæ scripta erunt in libris, vt scribitur Apoc. 20.

3. Præterea: Quandoque Iudex iudicat iudicio iniusto, falso, & iniquo. Sed æternus Iudex iudicabit iuste, & verè. Non ergo eodem iudicio quis alterum iudicat quo ipse iudicabitur.

IN CONTRARIUM est, quod scribitur Matth. 7. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

RESOLVTIO.

Iudex ab æterno Iudice iudicandus est, sed non eodem iudicio, quo ipse iudicauit, cum Dei, & hominis iudicium sit multum differens.

RESPONDIO, dicendum, quod sicut non est idem Deus, & homo: Ita non eodem iudicio iudicat Deus, quo iudicat homo. Non enim primo iudicat eodem iudicio substantialiter: quia Deus iudicat iudicio, quod substantialiter est ipse Deus: homo vero iudicat iudicio, quod non substantialiter est ipse homo. Iudicat enim homo iudicio legali, vel legali iustitia, quæ est quidam habitus accidentaliter in anima acquisitus. Pauca enim debet iudicare Iudex suo arbitrio: sed omnia debet iudicare lege, propter illas quatuor rationes, quas Philosophus tangit in libro Politicorum.

Prima est: quia facilius est inuenire paucos sapientes ad componendum leges, quam multos Iudices ad iudicandum. Tot enim sunt controuersie hominum, quod non nisi per multos Iudices possent terminari. Ad componendum vero multas leges pauci sapientes sufficiunt.

Secunda est: quia facilius est iudicare rectum de

Ere multo tempore ruminata, quam de re paruo tempore cogitata.

Tertia est: quia leges sunt in vniuersali, sed iudicia iudicum sunt in particulari: respectu cuius contingit sæpè Iudicem habere odium, vel amorem.

Quarta est: quia non sic Iudices incurrunt malevolentias partium iudicando ex legibus, sicut iudicando ex proprijs. Sed secundo homo non iudicat eodem iudicio efficièter: quia Deus iudicat iudicio principali ex propria auctoritate: homo verò iudicat iudicio ministeriali: est enim minister Dei bonis in bonum: & uindex in iram eis, qui operantur malum, vt dicit Apostolus ad Roma. 13. Tertio non iudicat eodem iudicio formaliter: quia Deus iudicat iudicio semper vero, & recto: homo verò interdum iniusto, falso, & iniquo. Quarto, non iudicat eodem iudicio finaliter: quia Deus iudicat iudicio æternali, homo verò temporali.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo dicitur, quod sicut dicit August. in lib. de sermone Domini in monte. c. 28. Quædam sunt sic mala, vt nullo modo possint fieri bono animo, sicut blasphemie, furta, & homicidia, & talia licitum est iudicare iudicio reprehensionis, quo ad omnes: & iudicio punitionis quo ad illos, qui præsumunt. Quædam verò sic sunt bona, quod quantum est de se bono, & simplici animo fieri debent: sicut orare, ieiunare, elemosynas dare, de quibus iudicare, quod malè fiant præsumptuosum est, & damnosum. Sed quædam sunt, quæ bono, & malo animo fieri possunt: sicut si aliquis dicat propter stomachi debilitatem se non posse ieiunare, & Iudices eum hoc facere propter gulositatem. De talibus iudicare temerarium est, & prohibetur Matth. 7. Quando dicitur: Nolite iudicare, & non iudicabimini.

AD secundum est dicendum, quod coguntur Iudices per tormenta veritatem inquirere, eo quod occulta sunt eis, & ignota, nec aliter scire possunt, nisi dum pœnis corpora subiiciunt, quæ gesta sunt veraciter, & fideliter inquirentes. Sed in diuino iudicio quædam virtus diuina aderit, qua fiet, vt cuique opera sua bona, vel mala cuncta in memoriam reuocentur, & mentis intuitu mira celeritate à cunctis cernantur, vt accuset, vel excuset scientia conscientia, atque ita in simul, & omnes, & singuli iudicentur, quæ quidem diuina virtus libri nomen accepit, vt dicit Aug. 20. de Ciui. Dei. cap. 14.

AD tertium dicitur, quod secundum Augustinum, ad Deo gratias, de sex quæstionibus: Non sic intelligendum est illud verbum: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini, vt si homo iudicat iudicio temerario, falso, & iniquo, eodem iudicio à Deo debeat iudicari. Sed sensus est: In qua voluntate bene feceritis, in ea recipietis præmium: & in qua voluntate malè feceritis, in ea puniemini. Nam si quis oculis vteretur ad respiciendum aliqua illicita sibi prohibita, rectè diceretur: In quibus oculis peccasti, in illis punieris: & excæcetur, & oculis priuaretur.

Quia

Quia igitur voluntas est regula, & mensura omnium factorum nostrorum meritorum, & demeritorum, & ipsa propriè vtimur ad merendum, & demerendum, rectè dictum est, vt eo animo, & ea voluntate, qua iuste, & iniuste iudicamus alios, eodem animo & eadem voluntate recipiamus iudicium de pœna, vel de præmio. Vnde si voluntate temeraria aliquè iudicamus, illa temeritas erit illa, quæ nos puniet. Et si mensura iniqua, & iniqua voluntate vtimur ad vendendum, vel ad reddendum aliquid proximo,

A illa voluntas iniqua, vel mensura erit causa, quare iudicemur. Et vniuersaliter illa voluntate propria, qua homo bona, vel mala opera facit, vel aliorum facta iudicat, eadem iudicabitur ad miseriam, vel ad beatitudinem consequendam. Cum voluntate ergo recta, & iusta faciat nos æternus Iudex in suo conspectu præsentari, ut satiemur, cum apparuerit nobis gloria eius, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Explicit Summa de Potestate Ecclesiastica
edita à Fratrem Augustino Triumpho
Anconitano Ordinis Eremitarū
S. Augustini, iubente Ioāne
XXII. Pōt. M. An. Do.
M. CCCXX.

Summa Augustini Triumphi.

I N D E X

Q V A E S T I O N V M E T A R T I C V L O R V M H V I V S O P E R I S.

QVÆSTIO PRIMA DE POTESTATE Papæ, vbi Decem quærentur.

1	V TRVM sola Potestas Papæ sit à Deo, im- mediate, effectiue, & nulla alia. pag. 2	2
2	Vtrum potestas cuiusli- bet Papæ sit à Deo. 4	3
3	Vtrum Potestas Papæ sit maior omni alia. 5	4
4	Vtrum quilibet Episcopus sit aqualis Papæ in potestate. 6	5
5	Vtrum singularius sit à Deo potestas Papæ, quàm aliqua alia. 7	6
6	Vtrum potestas Papæ sit vna, vel plures. 9	7
7	Vtrum in Papæ sit simul potestas Sacerdo- talis, & Regalis. 10	8
8	Vtrum sit simul temporalis, & spiritualis. 12	9
9	Vtrum sit simul æterna, & temporalis. 13	10
10	Vtrum sit vtile de tali potestate disputare. 15	

Quæst. II. De Papæ electione, vbi Octo quærentur. 17

1	Vtrum conueniens sit Papam fieri hominū electione, vel magis immediate à Christo. 17
2	Vtrum quilibet Papa post Petrum factus sit per electionem. 19
3	Vtrum esset magis cōueniens, Papam fieri per successionem, quàm per electionem. 20
4	Vtrum due partes Cardinalium debeāt ad minus in eius electionem conuenire. 21
5	Vtrum electio Papæ possit in aliquo vitari. 22
6	Vtrum eius electio cadat super examina- tione, sicut electio aliorum. 23
7	Vtrum Imperator, vel alius Princeps pos- sit habere ius in electione Papæ. 24
8	Vtrum Laici possint, & debeant electioni Papæ interesse. 25

Quæst. III. De eligentium iurisdictione, vbi Vndecim quærentur. 27

1	Vtrum ad Collegium Cardinalium solum
---	--------------------------------------

spæctet Papam eligere. 27

2	Vtrum deficiente Collegio electio Papæ de- uoluatur ad Clerum Romanum, vel ad ge- nerale Concilium. 28
3	Vtrum tale Collegiū teneatur semper elige- re hominem sufficientioris scientiæ. 29
4	Vtrum semper teneatur eligere hominē san- ctioris vitæ. 31
5	Vtrum teneatur magis eligere hominem Iu- ristam, quàm Theologum. 32
6	Vtrum teneatur magis eligere hominem de Collegio, quàm extra Collegium. 33
7	Vtrum maiorem potestatem habeat Colle- gium eligens, quàm Papa electus. 34
8	Vtrum Papa mortuo, potestas eius reman- neat in Collegio. 35
9	Vtrum mortuo Papa, Collegium possit quic- quid potest viuens Papa. 37
10	Vtrum in tali electione debeat præcedere tractatus, & aliqua prælocutio. 37
11	Vtrum tutius sit celeriter eligere, vel in ta- li electione diu cogitare. 38

Quæst. IIII. De Papæ renūciatione, vbi Octo quærentur. 39

1	Vtrum in Papatu imprimatur caracter. 40
2	Vtrum Papa posset renunciare, si Papatus esset nomen ordinis, & non iurisdictionis. 41
3	Vtrum quia Papatus est à solo Deo, Papa possit ex se renunciare. 42
4	Vtrum Papa possit renunciare propter vo- tum emissum de cura Ecclesiæ habenda. 43
5	Vtrum Papa possit eius legitimam admini- strationem renunciare. 44
6	Vtrum quia Sacerdotium Papæ est æternū, possit renunciare. 46
7	Vtrum possit probari per rationes, quòd Pa- pa renunciare potest. 47
8	Vtrum istud possit probari per auctoritates. 48

Quæst. V. De Papæ depositione, vbi Octo quærentur. 49

1	Vtrum solū pro hæresi Papa sit deponendus. 49
---	---

I N D E X.

2	Vtrum si per violentiam, & ignoratiam in heresim labatur, sit deponendus.	90
3	Vtrum sit deponendus pro simonia.	91
4	Vtrum sit deponendus pro quocunque noto rio crimine.	92
5	Vtrum ad depositionem eius sit necessaria productio plurium testium, quam ad depositionem aliorum.	93
6	Vtrum ad generale Concilium spectet eius depositionem pronuciare.	94
7	Vtrum Papa mortuus pro heresi possit condemnari.	94
8	Vtrum Papę apertę malo sit obediendum.	95
<p style="margin: 0;">Quęst. VI. De Papę sententię appellatione, vbi Octo quęruntur.</p>		
1	Vtrum a Papa possit appellari ad Deū.	96
2	Vtrum a Papa appellari ad Deum sit appellari contra Deum.	97
3	Vtrum a Papa appellari ad Deum talis appellatio apud Deum admittatur.	98
4	Vtrum a Papa presenti possit appellari ad futurum.	99
5	Vtrum a Papa possit appellari ad Collegiū Cardinalium.	100
6	Vtrum a Papa possit appellari ad Conciliū generale.	101
7	Vtrum Papa possit facere statutum, & ab eius sententia possit appellari.	102
8	Vtrum sit error dicere, quod a Papa possit ad Deum, vel hominem appellari.	103
<p style="margin: 0;">Quęst. VII. De Papę reprehensione, vbi Quatuor quęruntur.</p>		
1	Vtrum ad Papam se extendat fraterna reprehensio.	104
2	Vtrum reprehensio Papa debeat fieri in secreto, vel in aperto.	105
3	Vtrum si Papa non audit reprehendentem, sit dicendum Ecclesię.	106
4	Vtrum Papa de omni peccato reprehendi debeat ex precepto.	106
<p style="margin: 0;">Quęst. VIII. De Papę representatione, vbi Quatuor quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa representetur per arcę Noe.	107
2	Vtrum Papa representetur per montē Sinai.	109
3	Vtrum Papa representet Christum quantum ad personam, vel quantum ad officium.	109
4	Vtrum Papa assistat Cardinales sicut Christo assistunt Apostoli.	110
<p style="margin: 0;">Quęst. IX. De Papę honoris exhibitione, vbi Sex quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa debeat honor, qui debetur	111

2	Christo secundum quod Deus.	111
3	Vtrum Papę debeat honor, qui debetur Christo secundum quod homo.	113
3	Vtrum Papę debeat honor, qui debetur Sanctis.	113
4	Vtrum Papę debeat honor, qui debetur Angelis.	114
5	Vtrum Papę debeat honor, qui debetur imagini Christi.	115
6	Vtrum Papę apertę malo debeat honor.	116
<p style="margin: 0;">Quęst. X. Quomodo ad Papam spectet de fide, & heresi determinare, vbi Sex quęruntur.</p>		
1	Vtrum ad Papam spectet determinare quę sunt fidei.	117
2	Vtrum ad Papam spectet determinare quod est heresis.	117
3	Vtrum ad Papam spectet circa illa, quę sunt fidei, aliquid addere, vel diminuere.	118
4	Vtrum sine mandato Papa aliquis possit de heresi inquirere.	119
5	Vtrum sine mandato Papę aliquis possit in heresi comprehensos condemnare.	120
6	Vtrum sine mandato Papę liceat principibus Christianę fidei capere hereticos, et in dicare.	121
<p style="margin: 0;">Quęst. XI. Quomodo ad Papam spectet determinare quę pertinent ad veritatem diuinę essentię, vbi quęruntur Sex.</p>		
1	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere quę non possunt ab homine naturaliter cognosci.	122
2	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere: Credo in vnum Deum.	123
3	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere, vnum Deum esse Creatorem oium.	124
4	Vtrum ad Papam spectet determinare modum credendi Trinitatem.	124
5	Vtrum ad Papam spectet determinare modum distinctionis personarum.	125
6	Vtrum ad Papam spectet determinare modum vnitatis trium personarum.	126
<p style="margin: 0;">Quęst. XII. Quomodo ad Papam spectet determinare quę pertinent ad distinctionem personarum, vbi Quatuor quęruntur.</p>		
1	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem.	127
2	Vtrum ad Papam spectet determinare modum generationis filij a patre.	128
3	Vtrum ad Papam spectet determinare modum procedendi Spiritus sancti a Patre, & Filio.	129

I N D E X.

4	Vtrum ad Papam spectet plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quam Patris, & Filij.	90
<p style="margin: 0;">Quęst. XIII. Quomodo ad Papam spectet determinare, quę pertinent ad naturam humanam a Dei filio assumptam, vbi Quinque quęruntur.</p>		
1	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere modum Conceptionis, & Incarnationis Christi.	91
2	Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere modum Passionis, et sepulture Christi.	92
3	Vtrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnes articulos fidei.	93
4	Vtrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnia Sacramenta Ecclesię.	94
5	Vtrum ad Papam spectet determinare per quem modum corpus Christi est sub Sacramento altaris.	94
<p style="margin: 0;">Quęst. XIII. De Sanctorum veneratione, vbi Quinque quęruntur.</p>		
1	Vtrum ad solum Papam pertineat Sanctos canonizare.	95
2	Vtrum sicut Papa vniuersaliter, ita Episcopus in Diocesi sua possit aliquem sanctum canonizare.	96
3	Vtrum Papa absque requisitione Collegij possit aliquem Sanctum canonizare.	97
4	Vtrum Papa canonizando aliquem Sanctum possit errare.	97
5	Vtrum si quis non est canonizatus per Papam, possit pro eo officium decantari.	98
<p style="margin: 0;">Quęst. XV. De causa canonizationis Sanctorum, vbi Quinque quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa debeat aliquem canonizare propter fructum scientię.	99
2	Vtrum Papa debeat canonizare aliquem propter sanctitatem vitę.	100
3	Vtrum Papa debeat canonizare aliquem propter bonam famam.	101
4	Vtrum Papa propter euidenciam miraculorum debeat aliquem canonizare.	101
5	Vtrum Papa debeat aliquem canonizare propter donum prophetię.	103
<p style="margin: 0;">Quęst. XVI. De modo canonizationis Sanctorum, vbi Quatuor quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa in canonizatione alicuius sancti debeat obseruare ordinem iudiciariū.	104
2	Vtrum Papa debeat canonizare aliquem sanctum statim sibi denunciatum.	105
3	Vtrum Papa eundem modum debeat seruare in canonizatione Martyris, & Confessoris.	106
4	Vtrum Papa possit aliquem canonizare ad ordinem Apostolorum sicut Martyrum, Confessorum, seu Virginum.	107
<p style="margin: 0;">Quęst. XVII. De Sanctis canonizandis, vbi Sex quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa debeat canonizare omnes, quos constat Ecclesię esse in vita aterna.	108
2	Vtrum Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti.	108
3	Vtrum preter informationem Papę corpus unius sancti in pluribus Ecclesijs venerari, sit peccatum.	109
4	Vtrum omnes canonizati per Papam sint in vita aterna.	110
5	Vtrum sine auctoritate Papę possint Sanctorum reliquia furtiue subtrahi de loco, vbi sunt.	111
6	Vtrum sine auctoritate Papę possint sanctorum reliquię emptioni, & venditioni exponi.	112
<p style="margin: 0;">Quęst. XVIII. De Angelorum administratione, vbi Quinque quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa sit maior Angelo in iurisdictione.	113
2	Vtrum Papa sit maior Angelo in Sacramentorum administratione.	114
3	Vtrum Papa sit maior Angelo in dinatione.	114
4	Vtrum Papa sit minor Angelo in cognitione.	115
5	Vtrum Papa sit minor Angelo in pmitatione.	116
<p style="margin: 0;">Quęst. XIX. De Papę pręsidentia, vbi Quinque quęruntur.</p>		
1	Vtrum solus Papa sit sponsus Ecclesię.	117
2	Vtrum Papa sit caput totius Ecclesię.	118
3	Vtrum solus Papa sit Episcopus cuiuslibet Ecclesię immediatę.	119
4	Vtrum Papa sit specialius Episcopus Romanus, quam alterius Ecclesię.	119
5	Vtrum Papa possit immediatę in qualibet Diocesi, & Parochia quod potest Episcopus, vel Sacerdos.	120
<p style="margin: 0;">Quęst. XX. De modi pręsidentis efficacia, vbi Sex quęruntur.</p>		
1	Vtrum Papa pręsit Ecclesię per potestatem clauium.	121
2	Vtrum Papa per potestatem clauium pręsit spiritualibus, & temporalibus.	122
3	Vtrum solus Papa habeat clauium potestatem.	123
4	Vtrum in Papa potestas clauium sit vna, vel plures.	123
5	Vtrum in Papa potestas clauium sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.	124
6	Vtrum Papa in potestate clauium possit excidere, vel errare.	125

I N D E X.

Quæst. XXI. De Papæ residentia, vbi Quatuor quærentur.	126	7 Vtrum Papa debeat permittere Christianos cum Iudeis conuersari.	146
1 Vtrum Papa debeat semper Romæ residere cum sua curia.	126	8 Vtrum Papa debeat Iudeos punire pœna spirituali, qua Christianos punit.	147
2 Vtrum Papa debeat residere in Patria, unde est oriundus.	127	9 Vtrum Papa debeat pmittere Iudeorū oblationes, et eleemosynas recipi à fidelibus.	147
3 Vtrum Papa debeat magis discurrere per mundum, quàm in vno loco residere.	128	10 Vtrum Papa debeat pmittere Christianos principes aliquas exactiones in Iudeos facere.	148
4 Vtrum Papæ tēpore persecutionis Antichristi solum Romana Sedes sit relinquenda.	128	Quæst. XXV. De resistantia Schismaticorum, vbi Sex quærentur.	149
Quæst. XXII. De Papæ obedientia, vbi Septem quærentur.	129	1 Vtrum oēs resistētes Papæ sint schismatici.	149
1 Vtrum Papæ Christiani in omnibus teneantur obedire.	129	2 Vtrum omnes schismatici resistentes Papæ sit heretici.	150
2 Vtrum Papæ teneantur obedire Laici sicut Clerici.	130	3 Vtrum omnes schismaticos Papa possit omni potestate punire.	151
3 Vtrum Papæ Laici Christiani magis teneantur obedire, quàm Imperatori, vel Regi.	131	4 Vtrum Papa debeat punire schismaticos grauius, quàm hereticos.	152
4 Vtrum Papæ serui Christianorum magis teneantur obedire, q̄ proprijs Dominis.	132	5 Vtrum Papa reputet Græcos schismaticos, vel hereticos.	153
5 Vtrum Papa possit seruos Christianorum à seruitute eximere, & libertati reddere.	133	6 Vtrum Papa teneat Græcos esse Paganos, vel Christianos.	154
6 Vtrum Papa Christianos liberos possit iuste ad seruitutem damnare.	134	Quæst. XXVI. De resistantia Tyrannorum, vbi Sex quærentur.	155
7 Vtrum Papa Christianos existētes sub dominio infidelium debeat ab eorum dominio subtrahere.	135	1 Vtrum Tyranni resistentes Papæ sint schismatici.	155
Quæst. XXIII. De obedientia Paganorum, vbi Sex quærentur.	136	2 Vtrum tyranni resistentes Papæ sint heretici.	156
1 Vtrum Pagani de iure sint sub Papæ obedientia.	136	3 Vtrum ad Papæ spectet punire, tyrannos.	156
2 Vtrum præter Papam Pagani sint Imperatori immediate subiecti.	137	4 Vtrum Papa debeat punire tyrannos pœna temporalis, vel spirituali solum.	157
3 Vtrum Papa iuste possit dominia, & iurisdictiones à Paganis auferre.	137	5 Vtrum Papa contra tyrannos sibi resistentes debeat Cruces signatos destinare.	158
4 Vtrum Papa iuste possit punire Paganos agentes contra legem naturæ.	138	6 Vtrum Papa in puniendo tyrannos debeat magis declinare ad misericordiam, quàm ad iustitiam.	159
5 Vtrum Papa possit cogere Paganos viuere lege Imperiali.	139	Quæst. XXVII. De resistantia excommunicatorum, vbi Decem quærentur.	160
6 Vtrum Papa ritum Paganorum debeat tolerare.	140	1 Vtrum solus Papa debeat excommunicare.	160
Quæst. XXIII. De obedientia Iudeorū, vbi Decem quærentur.	141	2 Vtrum Papa pro quolibet peccato mortali excommunicare debeat.	161
1 Vtrum Papa debeat Iudeos cogere ad suscipiendam fidem.	141	3 Vtrum Papalis excommunicatio iniuste lata sit timenda.	161
2 Vtrum Papa debeat Iudeos cogere ad dimittendum Iudaismum.	142	4 Vtrum omnes excommunicati per Papam damnentur.	162
3 Vtrum Papa debeat Iudeorum filios eis iniuste facere baptizari.	143	5 Vtrum solus Papa debeat absoluere excommunicatos à iure, & Iudice inferiori.	163
4 Vtrum Papa debeat Iudeos cogere ad laborandum manibus.	143	6 Vtrum Papa debeat excommunicare pro peccato fiendo sicut pro peccato iam factō.	164
5 Vtrum Papa debeat Iudeos priuare omni administratione officiorum super Christianos.	144	7 Vtrum Papa totam vnā vniuersitatem resistentem sibi excommunicare debeat.	164
6 Vtrum Papa debeat Iudeos priuare, vt nulli dominū supra Christianos habeant.	145	8 Vtrum per Papam sint excommunicati portantes pecuniam in Alexandriam.	165
		9 Vtrum Papa debeat aliquem excommunicare nisi semel tantum.	165
		10 Vtrum per Papam excommunicatis sciēter communicantes sint excommunicati.	167

Quæ-

I N D E X.

Quæst. XXVIII. De resistantia hereticorum, vbi Octo quærentur.	168	les contineant iustam causam Indulgentiæ faciendi.	185
1 Vtrum omnes dubij in fide per Papam sint habendi heretici.	168	Quæstio. XXXI. De Indulgentiam recipiente, vbi quærentur Quatuor.	186
2 Vtrum sequentes opinionem erroneam alicuius Magistri per Papam sint heretici reputandi.	169	1 Vtrum Indulgentiam datam per Papam recipiant existentes in peccato mortali.	186
3 Vtrum baptizantes imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hereticis iudicandi.	170	2 Vtrum Indulgentiam datam per Papam recipiant cruce signati morientes cum firmo proposito transfretandi.	187
4 Vtrum incidētes in adiuratum hæresim per Papam sint censendi relapsi.	171	3 Vtrum Indulgentiam datam per Papam recipiant Clerici, & Religiosi sicut alij.	188
5 Vtrum relapsi per Papam statim tradendi sint seculari iudicio.	171	4 Vtrum Indulgentiam datam per Papam possit quis recipere pro Patre, & Matre, sicut pro seipso.	189
6 Vtrum heretici per Papam puniendi sint tēporali pœna.	172	Quæst. XXXII. De effectu Indulgentiæ, vbi quærentur Quatuor.	190
7 Vtrum heretici in aliquo casu per Papam sint tolerandi.	173	1 Vtrum Papa possit facere, q̄ duorum existentium in Purgatorio in equali pœna unius citius liberetur, quàm alius.	190
8 Vtrum heretici reuertentes ad fidem per Papam sint recipiendi.	174	2 Vtrum Papa possit facere, q̄ bona facta ab existente in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.	191
Quæst. XXIX. De faciente Indulgentias, vbi Decem quærentur.	175	3 Vtrum Papa per communicationem Indulgentiæ possit totum locum Purgatorij expoliare.	192
1 Vtrum solus Papa possit dare vniuersalem Indulgentiam.	175	4 Vtrum Papa per communicationem Indulgentiæ possit contritos confessos sic à tota pœna, & culpa absoluere, vt non transeat per ignem Purgatorij.	195
2 Vtrum Papa possit dare Indulgentiam sibi ipsi.	176	Quæst. XXXIII. De illis, qui sunt infra terram, qui nec sunt, nec fuerunt de Ecclesia, vbi Quatuor quærentur.	196
3 Vtrum Papa existens in culpa mortali possit Indulgentiam dare.	176	1 Vtrum Papa per cōicationem Indulgentiæ possit absoluere pueros non baptizatos.	196
4 Vtrum Papa possit Indulgentiam dare illis, qui sunt in Purgatorio.	177	2 Vtrum Papa per cōicationem Indulgentiæ possit absoluere pueros non circumcisos.	197
5 Vtrum Episcopus sine auctoritate Papæ possit Indulgentiam dare.	178	3 Vtrum Papa per cōicationem Indulgentiæ possit limbum puerorum expoliare.	198
6 Vtrum Episcopus oēs Indulgentias, quas dat in cōsecrationibus diuersarum Ecclesiarū, transferre possit ad cōsecrationē vniuersam.	178	4 Vtrum Papa per communicationem Indulgentiæ possit pueris existentibus in Limbo ianuam Paradisi aperire.	199
7 Vtrum simplex Sacerdos possit dare Indulgentiam.	179	Quæst. XXXIII. De illis, qui sunt infra terrā, qui quandoque fuerūt de Ecclesia, quamuis nunc nō sint, vbi 4. quærentur.	200
8 Vtrum legatus Papæ possit dare Indulgentiam, si non sit Sacerdos.	180	1 Vtrum Papa possit mādare, vt quilibet teneatur potius velle ad pœnam Inferni damnari, quàm peccare mortaliter.	200
9 Vtrum quilibet electus sine auctoritate Papæ possit dare Indulgentias.	180	2 Vtrum Papa possit facere, q̄ damnati non gaudeant de pœnis inimicorum eorum.	201
10 Vtrum sancti viri possint dare Indulgentiā.	181	3 Vtrum Papa possit aliquem iuste ad pœnā Inferni damnare.	202
Quæst. XXX. De causa Indulgentiæ, vbi Sex quærentur.	182	4 Vtrum Papa possit facere, q̄ Indulgentiæ, & suffragia Ecclesia sint meritoria illis, qui sunt in Inferno.	202
1 Vtrum Papa solum pro actibus exterioribus debeat Indulgentiam dare.	182		
2 Vtrum Papa solum pro temporalibus bonis debeat Indulgentiam facere.	183		
3 Vtrum Papa debeat Indulgentiam dare solum habentibus voluntatē dandi aliquid temporale sicut dantibus.	183		
4 Vtrum non existente iusta causa, Indulgentia data per Papam valeat.	184		
5 Vtrum solum voluntas Papæ possit esse causa iusta faciendi Indulgentiam.	185		
6 Vtrum quæstiones deferentes litteras Papæ			

Quæst. XXXV. De Imperatoris electione, circa quam quærentur Octo. 205

- 1 Vtrum Papa per seipsum possit Imperatorem eligere. 205
- 2 Vtrum electores, per quos Papa Imperatorem eligit, debeant esse de Alemania. 206
- 3 Vtrum Papa dictos electores possit mutare. 207
- 4 Vtrum Papa prædictos electores possit de alia natione ordinare, quam de Alemania. 208
- 5 Vtrum Papa in electione Imperatoris possit alteri parti eligentium favere. 208
- 6 Vtrum Papa possit Imperatorē facere per hereditariā successionē sicut p electionē. 209
- 7 Vtrum Papa melius faceret ordinando Imperium per hereditariam successionem, q̄ per electionem. 210
- 8 Vtrum Papa melius faceret ordinando plures Imperatores, quam unum. 211

Quæst. XXXVI. De Imperij deriuatione, vbi quærentur Septem. 212

- 1 Vtrum Papatus fuerit ante Imperium. 212
- 2 Vtrum Papatus deriuatus sit ab Imperio. 213
- 3 Vtrum Papa saltem temporale dominium ab Imperatore recognoscat. 214
- 4 Vtrum Imperator in dominio temporalium sit maior Papa. 215
- 5 Vtrū Imperator sit maior Papa in dignitate. 216
- 6 Vtrū Imperator sit maior Papa i causalitate. 217
- 7 Vtrum Imperator sit maior Papa in auctoritate. 218

Quæst. XXXVII. De Imperij translatione, vbi quærentur Sex. 219

- 1 Vtrum auctoritate Papæ facta sit trāslatio omnium Regnorum. 219
- 2 Vtrum auctoritate Papæ Imperium specialiter translatum sit ad Romanos. 220
- 3 Vtrum auctoritate Papæ Imperium translatum sit à Romanis ad Græcos. 221
- 4 Vtrum auctoritate Papæ Imperium translatum sit à Græcis ad Germanos. 221
- 5 Vtrum auctoritate Papæ Imperium transferri possit à Germanis ad alios. 222
- 6 Vtrum auctoritate Papæ ordinadum sit, studium semper sequi Imperium, & Regalē militiam. 223

Quæst. XXXVIII. De Imperatoris confirmatione, vbi quærentur Quatuor. 224

- 1 Vtrum per Papā Imperator electus debeat confirmari. 224
- 2 Vtrum per Papam Imperator electus debeat inungi & consecrari. 225
- 3 Vtrum per Papā Imperator electus debeat coronari. 226
- 4 Vtrum Papæ Imperator electus debeat fidelitatem iurare. 226

Quæst. XXXIX. De Imperatoris administratione, vbi Tria quærentur. 227

- 1 Vtrum Imperator electus absque hoc, q̄ sit per Papā confirmatus possit administrare. 227
- 2 Vtrum Imperator per Papam electus, es cōfirmatus absque aliqua alia solemnitate possit administrare. 228
- 3 Vtrum Imperator statim electus absq; Papæ auctoritate possit administrare saltem in Regno Alemاني. 229

Quæst. XL. De Imperatoris depositione, vbi Quatuor quærentur. 230

- 1 Vtrum Papa possit Imperatorem deponere. 230
- 2 Vtrum Papa per contumaciam Imperatorem deponat. 231
- 3 Vtrum Papa possit Imperatorē excōicare. 231
- 4 Vtrum Papa possit Imperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluerē. 232

Quæst. XLI. De Imperatoris examinatione, vbi Tria quærentur. 233

- 1 Vtrum examinatio electionis sit de iure naturali, & diuino. 233
- 2 Vtrum ad Papam spectet Imperatoris electionem examinare. 233
- 3 Vtrum ad Papam spectet examinare personam electam. 234

Quæst. XLII. De ipsius Imperij duratione, vbi Duo quærentur. 235

- 1 Vtrum Romanum Imperiū auctoritate Papæ confirmatum debeat durare vsque ad finem seculi. 235
- 2 Vtrum Romanum Imperium nunc diuisum auctoritate Papæ ante finem seculi debeat reintegrari. 236

Quæst. XLIII. De ipsius Imperatoris cessione, & eius concessione, vbi Tria quærentur. 237

- 1 Vtrum Cōstantinus potuerit Papæ partem Imperij concedere, & partem sibi referuare. 237
- 2 Vtrū Cōstantinus potuerit Papæ immediatā administrationem Imperij concedere. 238
- 3 Vtrum concessionem factā Papæ per Cōstantinum sequentes Imperatores possint reuocare. 239

Quæst. XLIII. De ipsius Imperatoris legū institutione, vbi Octo quærentur. 240

- 1 Vtrum Imperator absque Papæ auctoritate possit leges condere. 240
- 2 Vtrum leges Imperiales ex præcepto Papæ omnes teneantur obseruare. 241
- 3 Vtrum leges Imperiales ex præcepto Papæ habeant omnes in foro conscientie ligare. 241
- 4 Vtrum

- 4 Vtrum Papa leges Imperiales sua auctoritate possit corrigere. 242
- 5 Vtrum Papæ leges Imperiales sua auctoritate possit mutare. 243
- 6 Vtrum Papa sua auctoritate possit reum impunitum dimittere, quem leges Imperiales condemnant. 244
- 7 Vtrum Papa absque peccato legibus Imperialibus possit vti. 245
- 8 Vtrū Papæ legibus Imperialibus sit solutus. 245

Quæst. XLV. De aliorum Regum subiectione, vbi Tria quærentur. 246

- 1 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantum ad eius mandati obseruationem. 246
- 2 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantum ad temporalium cognitionem. 247
- 3 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantum ad sententiæ appellationem. 248

Quæst. XLVI. De aliorū Regum correctione, vbi Tria quærentur. 249

- 1 Vtrum Papa possit omnes Reges, cum faciunt publicè corrigere. 249
- 2 Vtrum Papa possit omnes Reges, cū subest causa, deponere. 250
- 3 Vtrum Papa possit in quolibet Regno Regē instituerē. 251

Quæst. XLVII. De actu electionis quantum ad dominium spirituale, vbi Octo quærentur. 252

- 1 Vtrum Papa possit aliquem suum consanguineū absq; personæ acceptione ad prælaturam Ecclesiasticā eligere ratione, qua consanguineus est. 252
- 2 Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere bonum, dimisso meliori. 253
- 3 Vtrum Papa sine acceptione possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere. 254
- 4 Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturā Ecclesiasticam eligere potētem, & nobilē rōne, qua potēs, & nobilis. 254
- 5 Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad petitionem Regum, & Principum aliquem eligere ad prælaturam Ecclesiasticā. 255
- 6 Vtrum Papa semper cum acceptat personam in eligendo aliquem ad prælaturam Ecclesiasticam, peccet mortaliter. 256
- 7 Vtrum Papa possit conferre sine peccato prælaturam Ecclesiasticam petenti, & procuranti ipsam. 257
- 8 Vtrum Papa possit conferre magisterium sine peccato petenti, & procuranti licentiam magistrandi. 258

Quæst. XLVIII. De dispensatione primi præcepti, vbi quærentur Quatuor. 259

- 1 Vtrum Papa possit dispensare cum demonum consultoribus, qui plures Deos colūt. 259
- 2 Vtrū Papa possit dispensare cū Astrologis, & planetarijs, qui plures Deos adorant. 260
- 3 Vtrū Papa possit dispēsare cum sortilegis, & maleficis, qui vnū Deum non adorant. 261
- 4 Vtrū Papa possit dispensare cum idolatrijs, qui vnū Deum non colunt. 262

Quæst. XLIX. De dispensatione secundi præcepti, vbi Quatuor quærentur. 263

- 1 Vtrū Papa possit dispensare in iuramento. 263
- 2 Vtrum præter Papam possit aliquis in iuramento dispensare. 264
- 3 Vtrum Papa possit dispensare in voto continentie, iuramento solemnizato. 265
- 4 Vtrum Papa possit dispensare cum iurantibus per idolatriam, qui nomen Dei in vanum assumunt. 266

Quæst. L. De dispensatione tertij præcepti, vbi Sex quærentur. 267

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ dies sabbati seruetur secundum sensum spirituale, non litteralem. 267
- 2 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ dies sabbati in diem Dominicam sit mutata. 268
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ in die Dominico fiant seruilia opera. 269
- 4 Vtrum Papa debeat prohibere strictius opera seruilia fieri in die Dominica, quam fuerint prohibita in die sabbati. 270
- 5 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ in die Dominica fiat forū emptionis, & venditionis. 271
- 6 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ in die Dominica committatur bellum. 271

Quæst. LI. De dispensatione quarti præcepti, vbi Quinque quærentur. 272

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ à subuentione Parentum absoluat̄ homo per introitum Religionis. 272
- 2 Vtrum Papa possit dispensare, quodd homo introitum Religionis dimittat propter subuentionem parentum. 273
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo peregrinationem, vel oblationem voto promissam dimittat propter subuentionem parentum. 274
- 4 Vtrum Papa possit dispēsare, q̄ homo præter honorem nullam aliam subuentionem parentibus teneatur impendere. 275
- 5 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo vigore præcepti nullum alium teneatur honorare præter naturales parentes. 276

Quæst.

I N D E X.

Quæst. LII. De dispensatione quinti præcepti, vbi Quinque quærentur. 277

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo occidatur absq; transgressione diuini præcepti. 277
- 2 Vtrum aliquis præter Papam possit in homicidio dispensare. 278
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo occidens aliū, ne occidatur ab eo, excusetur ab homicidio. 278
- 4 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo interficiens seipsum nõ incurrat culpam homicidij. 279
- 5 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ homo interficiens filiam in adulterio deprehensam non incurrat culpam parricidij. 280

Quæst. LIII. De dispensatione sexti præcepti, vbi Quinque quærentur. 281

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ vnus homo possit habere plures uxores. 281
- 2 Vtrum fuerit aliquando humana auctoritate dispensatum, plures uxores habere. 282
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ vna mulier possit esse uxor plurium virorū. 283
- 4 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ simplex fornicatio non sit peccatum mortale. 284
- 5 Vtrum Papa possit dispensare in omni gradu consanguinitatis. 285

Quæst. LIII. De dispensatione septimi præcepti, vbi Quatuor quærentur. 286

- 1 Vtrum Papa possit dispensare in furto, q̄ non sit peccatum mortale. 286
- 2 Vtrum Papa possit dispensare in furto in causa propria necessitatis. 287
- 3 Vtrum Papa possit dispensare in furto in causa aliena paupertatis. 288
- 4 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ res furtiue sublata non restituatur. 289

Quæst. LV. De dispensatione octaui præcepti, vbi Quatuor quærentur. 290

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ falsum testimonium non sit peccatum mortale. 290
- 2 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ mendacium non sit peccatum. 291
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ liceat mētiri mendacio officioso, vel iocoso. 291
- 4 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ in ferendo testimonio non interueniat iuramentum. 292

Quæst. LVI. De dispensatione noni præcepti, vbi quærentur Quatuor 293.

- 1 Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei aliena, auctoritate legis Mosaica. 293
- 2 Vtrum Papa possit dispensare in concupi-

scentia rei aliena, auctoritate legis Evangelica. 294

- 3 Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei aliena, auctoritate legis humane. 295
- 4 Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei aliena, q̄ non sit peccatum mortale. 295

Quæst. LVII. De dispensatione decimi præcepti, vbi Quinque quærentur. 296

- 1 Vtrum Papa possit dispensare auctoritate cuiuslibet legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale. 296
- 2 Vtrum numquam cum aliquo Sanctorum fuerit dispensatum, vt esset sine peccato carnalis concupiscentia. 297
- 3 Vtrum Papa possit dispensare, vt consensus carnalis concupiscentia non sit peccatum mortale. 298
- 4 Vtrum Papa possit dispensare, vt morosa delectatio in concupiscentia carnali nõ sit peccatum mortale. 299
- 5 Vtrum Papa possit dispensare, vt concupiscentia carnalis aliquibus remedijs ex toto uitetur. 300

Quæst. LVIII. De dispensatione Sacramentorum, vbi Octo quærentur. 301

- 1 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ aliquod Sacramentum de nouo instituat. 301
- 2 Vtrum Papa possit dispensare, q̄ effectus Sacramenti alicui conferatur sine Sacramēto. 302
- 3 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum forma. 303
- 4 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum materia. 304
- 5 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum ritu. 305
- 6 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum numero. 306
- 7 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum iteratione. 306
- 8 Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum ordinatione. 307

Quæst. LIX. De dispensatione articulo- rum, vbi quærentur Quatuor. 308

- 1 Vtrum Papa possit dispensare in noui Symboli editione. 308
- 2 Vtrum Papa possit dispensare in articulo- rum additione. 309
- 3 Vtrum Papa possit dispensare in articulo- rum diminutione. 310
- 4 Vtrum Papa possit dispensare in articulo- rum coactione. 311

Quæst. LX. De dispensatione legū, & canonum Sanctorū, vbi Octo quærentur. 312

- 1 Vtrum Papa possit dispensare in lege naturæ. 312
- 2 Vtrum

I N D E X.

- 2 Vtrum Papa possit dispensare in lege Mosaica. 313
- 3 Vtrum Papa possit dispensare in lege Evangelica. 314
- 4 Vtrum Papa possit dispensare in lege humana. 315
- 5 Vtrum Papa possit dispensare in Epist. Pauli. 316
- 6 Vtrum Papa possit dispensare in dictis Doctorum, qui approbati sunt per Ecclesiam. 318
- 7 Vtrum Papa possit dispensare in canone prædecessorum Summorum Pontificum. 319
- 8 Vtrum Papa possit dispensare in Canone Conciliorum Sanctorum Patrum. 320

Quæst. LXI. De dispensatione per exemptionē, vbi Sex quærentur. 321

- 1 Vtrum Papa possit in Ecclesia exemptionē facere. 321
- 2 Vtrum Papa possit aliquos eximere a seipso in spiritualibus. 322
- 3 Vtrum Papa possit aliquos eximere a seipso in temporalibus. 323
- 4 Vtrum Papa debeat in Ecclesia exemptionem facere, vel magis eam tollere. 324
- 5 Vtrum Papa debeat aliqua Collegia eximere a iurisdictione Episcoporum. 325
- 6 Vtrum Papa debeat aliquos Religiosos eximere a iurisdictione omnium Prælatorū. 326

Quæst. LXII. De dispensatione per abolitionē, vbi Sex quærentur. 327

- 1 Vtrum Papa possit absoluere usurariū absque eo, q̄ usuram restituat. 327
- 2 Vtrum Papa possit absoluere seruū usurarij, q̄ nõ teneatur ad restitutionē: & absq; eo, q̄ sibi faciat relaxationem. 328
- 3 Vtrum Papa possit absoluere non ritè absolutum per ratihabitionem. 329
- 4 Vtrum Papa possit absoluere habentem re alienam post annos præscriptionis absque eo, q̄ ipsam restituat. 329
- 5 Vtrum Papa possit absoluere simoniacum absque eo, q̄ simoniam reddat. 331
- 6 Vtrum Papa possit absoluere ludentem ad taxillos absque eo, q̄ restituat lucrum. 332

Quæst. LXIII. De dispensatione per ligationem, vbi quærentur Quatuor. 332

- 1 Vtrum præceptum Papa magis liget, quàm ligamen legis nature. 333
- 2 Vtrum præceptum Papæ magis liget, q̄ ligamen conscientia erronea. 334
- 3 Vtrum præceptum Papæ magis liget, q̄ ligamen conscientia recta. 335
- 4 Vtrum præceptum Papa vniuersaliter liget in omnibus. 336

Quæst. LXIII. De dispensatione per prædicationem, vbi Sex quærentur. 337

- 1 Vtrum dispensatio prædicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis. 337

- 2 Vtrum sine auctoritate Papa conueniat Episcopis prædicare. 338
- 3 Vtrum Papa possit Religiosos ad officium prædicationis assumere. 339
- 4 Vtrum Papa Religiosis petentibus, & procurantibus debeat officium prædicationis conferre. 340
- 5 Vtrum sola auctoritate Papæ sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorum Religiosi possint prædicare. 340
- 6 Vtrum Magistris in Theologia ex officio conueniat prædicare sicut Episcopis. 341

Quæst. LXV. De dispensatione per confessionem, vbi Sex quærentur. 342

- 1 Vtrum Papa possit facere, q̄ quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti. 342
- 2 Vtrum auctoritate Papæ Religiosi possint in qualibet Parochia sicut proprii Sacerdotes Confessiones audire. 343
- 3 Vtrum Papa possit facere, q̄ peccata semel in anno confessio nõ teneatur iterū cõfiteri. 344
- 4 Vtrum Papa possit facere, q̄ confessio eorundem peccatorum habeat efficaciam nisi semel. 345
- 5 Vtrum Papa possit facere, q̄ quis differat confessionem usque ad quadragesimam sine peccato. 346
- 6 Vtrum ex præcepto Papæ Sacerdos Parochialis teneatur credere solo verbo suo subdito dicenti se esse confessum Religioso habenti auctoritatem absoluendi. 347

Quæst. LXVI. De dispensatione per largitionem priuilegiorum. 348

- 1 Vtrum Priuilegium a Papa indultum Isidorus bene diffiniat. 348
- 2 Vtrum Papa Priuilegiorum lege in Ecclesia vii debeat. 349
- 3 Vtrum solus Papa priuilegia condere possit. 350
- 4 Vtrum Priuilegium concessum per Papam per successorem possit reuocari. 351

Quæst. LXVII. De dispensatione per interpretationem, vbi Quinque quærentur. 352

- 1 Vtrum solus Papa possit Priuilegium Apostolicum interpretari. 352
- 2 Vtrum solus Papa possit interpretari sacra Scripturam. 353
- 3 Vtrum solus Papa possit interpretari ius civile. 354
- 4 Vtrum Papa possit interpretari ius naturale. 354
- 5 Vtrum Papa dubia semper in meliore partem teneatur interpretari. 355

Quæst. LXVIII. De dispensatione per beneficiorum collationem. 356

- 1 Vtrum solus Papa in pluralitate beneficiorum possit dispensare. 356

I N D E X.

2 *Vtrum siue auctoritate Papę Episcopus possit plura beneficia vni conferre.* 358

3 *Vtrum, mortuo Papa, Collegiū Cardinaliū possit Ecclesiastica beneficia dispensare.* 358

4 *Vtrum cum dispensatione Papę licitum sit plura beneficia retinere.* 359

Quęst. LXIX. De dispensatione per officij administrationē, vbi Septem quęruntur. 360

1 *Vtrum ex pręcepto Papę quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas.* 361

2 *Vtrum ex pręcepto Papę beneficiatus toties teneatur dicere horas canonicas, quot habet beneficia.* 361

3 *Vtrum ex pręcepto Papę beneficiatus teneatur dicere horas secundum cōsuetudinem vniuersalis Ecclesię: vel illius Ecclesię, in qua beneficiatus est.* 362

4 *Vtrum ex pręcepto Papę existens in sacris teneatur horas canonicas dicere.* 363

5 *Vtrum ex pręcepto Papę beneficiatus existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas.* 364

6 *Vtrum ex pręcepto Papę omnes Religiosi teneantur dicere horas.* 364

7 *Vtrum ex pręcepto Papę omittenti horas insumendum sit, q̄ dicat easdem horas, quas dimisit.* 365

Quęst. LXX. De dispensatione per translationē, vbi quęruntur Quinque. 366

1 *Vtrum Papa possit dispensare, vt matrimonium nondum consummatum carnaliter, dissoluitur per translationem ad statum Religionis.* 366

2 *Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus ab obseruatione Regulę absoluitur per translationem eius ad statum Pręlationis.* 367

3 *Vtrum Papa possit dispensare, vt Epus à voto solēniter emissō absoluitur propter translationem eius ad Religionis statum.* 368

4 *Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus absoluitur à voto per translationem eius ad seculārem Ecclesiā.* 369

5 *Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus professus in archiori regula absoluitur à voto per translationem eius ad regulam latiore.* 370

Quęst. LXXI. De dispensatione per ordinationē, vbi Quatuor quęruntur. 371

1 *Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio studiorum.* 371

2 *Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio officiorum.* 372

3 *Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio Religionum.* 373

4 *Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio Pręlatorum.* 374

Quęst. LXXII. De dispensatione per propositionē, vbi Quatuor quęruntur. 375

1 *Vtrum Papa peccet prouidendo de beneficio Ecclesiastico, bono, dimisso meliori.* 375

2 *Vtrum Papa peccet prouidendo Compatriote domestico magis, quā extraneo.* 376

3 *Vtrum Papa peccet non prouidendo Theologis Magistris Religiosis, vnde decēter possint viuere.* 376

4 *Vtrum, si Religioso per Papam sufficienter est prouisum, eleemosynam receptam iuste possit retinere.* 377

Quęst. LXXIII. De dispensatione per concessionē, vbi Quinque quęruntur. 378

1 *Vtrum Papa sine peccato possit concedere fieri vsuras.* 378

2 *Vtrum Papa sine peccato possit concedere fieri vsuras cum infidelibus, & publicis hostibus Ecclesię.* 379

3 *Vtrum Papa sine peccato possit alicui concedere decimas laicorum.* 380

4 *Vtrum Papa possit sine peccato Regi Francia, vel alteri Principi concedere decimas clericorum.* 381

5 *Vtrum Papa possit sine peccato decimas Ecclesiarum sibi ipsi concedere in propriū vsū.* 381

Quęst. LXXIII. De dispensatione per commissionē, vbi Quatuor quęruntur. 382

1 *Vtrum Papa possit committere totum officium Papale simplici Clerico, vel Laico.* 382

2 *Vtrum Papa possit committere totum officium Episcopale simplici Sacerdoti.* 383

3 *Vtrum Papa possit committere totum officium Clericale simplici Laico.* 385

4 *Vtrum Papa possit committere simoniam.* 386

Quęst. LXXV. De conseruatione, vbi quęruntur Quatuor. 387

1 *Vtrum solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare.* 387

2 *Vtrum solum ad Papam spectet Religiosis, & pauperibus conseruatores dare.* 388

3 *Vtrum conseruatores dati per Papam possint esse alij, quā Ecclesiarū Pręlati.* 388

4 *Vtrum Conseruatores dati per Papam non habeant iurisdictionem, nisi super manifestis iniurijs.* 389

Quęst. LXXVI. De status perfectione, vbi quęruntur Quatuor. 391

1 *Vtrum omnis status perfectio sit à Christo effectiue inchoata.* 391

2 *Vtrum*

I N D E X.

2 *Vtrum status perfectio inchoata à Christo preferenda sit perfectioni Patrū veteris testamenti.* 392

3 *Vtrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata exemplo.* 393

4 *Vtrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata verbo, & Doctrina.* 394

Quęst. LXXVII. De Christi charitate, vbi Tria quęruntur. 395

1 *Vtrum Christus in sola charitate posuerit perfectionis statum.* 395

2 *Vtrum perfectum modum diligendi Christum posuerit sub pręcepto, vel consilio.* 396

3 *Vtrum ad perfectum modum diligendi Christi aliquis perfectionis status possit attingere.* 397

Quęst. LXXVIII. De Christi paupertate, vbi Quatuor quęruntur. 399

1 *Vtrum Christus debuerit assumere statum paupertatis.* 399

2 *Vtrum paupertas fecerit in Christo perfectionis statum.* 400

3 *Vtrum Christus sic fuerit pauper, q̄ aliquando mendicauerit.* 401

4 *Vtrum Christus sic fuerit pauper, q̄ manibus laboraret.* 402

Quęst. LXXIX. De Christi proprietate, vbi quęruntur Quatuor. 403

1 *Vtrum Christus habuerit aliquid propriū.* 403

2 *Vtrum Christus habuerit aliquid in communi.* 404

3 *Vtrum Christus res sibi oblatas possit conuertere in proprium vsū.* 405

4 *Vtrum Christus rerum sibi concessarum habuerit dominium, vel vsū tantum.* 406

Quęst. LXXX. de Christi vitę communitate, vbi Tria quęruntur. 408

1 *Vtrum modus viuendi Christi seruando aliquid in communi diminuerit de eius perfectionis statu.* 408

2 *Vtrum communis modus viuendi Christi in conuersatione derogauerit eius perfectionis statui.* 409

3 *Vtrum communis modus viuendi Christi in visu, & vestitu statui perfectionis eius cōueniret.* 410

Quęst. LXXXI. De Christi Carnalitate, vbi Quatuor quęruntur. 411

1 *Vtrum Christus seruando carnalitatem Patrum fuerit in perfectionis statu.* 411

2 *Vtrum Christus seruando carnalitatē cōsanguineorum steterit in statu perfectionis.* 412

3 *Vtrum Christus seruando carnalitatem amicorum recesserit à perfectionis statu.* 413

4 *Vtrum Christus seruando carnalitatē Benefactorum tenuerit perfectionis statum.* 414

Quęst. LXXXII. De Christi obedientia, vbi Quatuor quęruntur. 415

1 *Vtrum in Christo fuerit obedientia.* 415

2 *Vtrum Christus fuerit vniquam obediens homini, vel Deo solum.* 416

3 *Vtrum obedientia in Christo fecerit perfectionis statum.* 417

4 *Vtrum obedientia in Christo fuerit voto promissa.* 418

Quęst. LXXXIII. De Christi continētia, vbi Tria quęruntur. 419

1 *Vtrum Christus potuerit actum cōiugalem exercere.* 419

2 *Vtrum Christus propter perfectionis statum debuerit vitare coniugium carnale.* 420

3 *Vtrum Christus à statu perfectionis decidisset in carnali coniugio viuendo.* 421

Quęst. LXXXIII. De Apostolorum vocatione, vbi quęruntur Quatuor. 422

1 *Vtrum Apostoli prius vocati fuerint ad statum Religionis, quā Pręlationis.* 422

2 *Vtrum Apostoli post exercitationem mandatorum fuerint vocati ad Religionis statum.* 423

3 *Vtrum Apostoli post eorum vocationē fuerint in perfectionis statu.* 424

4 *Vtrum Apostoli fuerint prius à Christo baptizati, quā ad Apostolatū vocati.* 425

Quęst. LXXXV. De Apostolorum prædicatione, vbi quęruntur Quatuor. 426

1 *Vtrum per Apostolos in toto orbe euangelium Christi fuerit prædicatum.* 426

2 *Vtrum Apostoli prædicando semper annuntiarent pacem.* 427

3 *Vtrum Apostoli prædicando vterentur prudentia.* 428

4 *Vtrum Apostoli prædicando, libris ad prædicandum indigerent.* 429

Quęst. LXXXVI. De Apostolorum cōuersatione, vbi quęruntur Quatuor. 430

1 *Vtrum Christus in Collegio Apostolorum debuerit mulierum consortiū admittere.* 430

2 *Vtrum Apostolis post Christi resurrectionē licitū fuerit mulieres in eorum conuersatione habere.* 431

3 *Vtrum*

I N D E X.

<p>3 <i>Vtrum Paulicitum fuerit mulierum conuersatione uti, sicut alijs.</i> 432</p> <p>4 <i>Vtrum Prelatis successoribus Apostolorum licitum sit mulieres in eorum conuersatione tenere.</i> 433</p> <p>Quæst. LXXXVII. De Apostolorum perfectione, ubi quæritur Quatuor. 434</p> <p>1 <i>Vtrum status Apostolorum in perfectione excefferit cuiuslibet perfectionis statum.</i> 434</p> <p>2 <i>Vtrum status Apostolorum in perfectione excefferit statum omnium Prelatorum.</i> 435</p> <p>3 <i>Vtrum status Apostolorum Christi in perfectione excefferit statum Discipulorum Ioannis Baptiste.</i> 436</p> <p>4 <i>Vtrum status Apostolorum Christi excefferit in perfectione statum Discipulorum eius.</i> pag. 437</p> <p>Quæst. LXXXVIII. De Apostolorum Prelatione, ubi quæritur Quatuor. 438</p> <p>1 <i>Vtrum solus Petrus fuerit à Christo assumptus ad Prelationis statum.</i> 438</p> <p>2 <i>Vtrum perfectior fuerit in Apostolis status Prelationis, quam Religionis.</i> 439</p> <p>3 <i>Vtrum illi 72. Discipuli assumpti fuerint ad statum Prelationis.</i> 440</p> <p>4 <i>Vtrum illi septem Diaconi ad statum Prelationis fuerint assumpti.</i> 441</p> <p>Quæst. LXXXIX. De Apostolorum paupertate, ubi quæritur Quatuor. 442</p> <p>1 <i>Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio pecunie, & rerum mobilium.</i> 442</p> <p>2 <i>Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio rerum stabilium.</i> 443</p> <p>3 <i>Vtrum præceptum datum Apostolis de non possidendis rebus temporalibus per Christum fuerit reuocatum.</i> 444</p> <p>4 <i>Vtrum Apostoli mendicauerint oblatim.</i> 445</p> <p>Quæst. XC. De Apostolorum continentia, ubi Tria quæritur. 446</p> <p>1 <i>Vtrum continentia in Apostolis fecerit perfectionis statum.</i> 446</p> <p>2 <i>Vtrum coniugale vinculum diminuisset in Apostolis perfectionis statum.</i> 447</p> <p>3 <i>Vtrum continentia in Apostolis fuerit cum voto seruata.</i> 448</p> <p>Quæst. XCI. De Apostolorum obedientia, ubi Tria quæritur. 449</p> <p>1 <i>Vtrum obedientia Apostolos posuerit in perfectionis statu.</i> 449</p> <p>2 <i>Vtrum obedientia in Apostolis magis fecerit perfectionis statum, quam castitas, vel paupertas.</i> 450</p> <p>3 <i>Vtrum obedientiam Apostoli voto promiserint.</i> 451</p> <p>Quæst. XCII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Episcopis Ecclesie primitiue, ubi Quatuor quæritur. 452</p> <p>1 <i>Vtrum Episcopi in Ecclesia primitiua tenebantur seruare Apostolorum vitam de non habendo proprium.</i> 452</p> <p>2 <i>Vtrum Episcopi Ecclesia primitiue tenebantur seruare vitam Apostolorum de non habendo possessiones.</i> 453</p> <p>3 <i>Vtrum Episcopi, & Clerici Ecclesie primitiue seruarent vitam Apostolorum de voto continentia.</i> 454</p> <p>4 <i>Vtrum Episcopi tunc seruarent vitam Apostolorum de voto obedientia.</i> 455</p> <p>Quæst. XCIII. Quomodo status perfectio Apostolorum obseruata fuit in Presbyteris, & Diaconis Ecclesie primitiue, ubi Quatuor quæritur. 456</p> <p>1 <i>Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri essent distincti ab Episcopis.</i> 456</p> <p>2 <i>Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum.</i> 457</p> <p>3 <i>Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi essent æqualis perfectionis cum Episcopis.</i> 458</p> <p>4 <i>Vtrum in Ecclesia primitiua in perfectionis statu similiores essent Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, quam Monachi.</i> 459</p> <p>Quæst. XCIII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Martyribus, ubi Quatuor quæritur. 459</p> <p>1 <i>Vtrum in Ecclesia primitiua Martyrium posuerit Martyres in perfectionis statu.</i> 460</p> <p>2 <i>Vtrum per solum supplicium mortis Martyres consecuti sint statum perfectionis.</i> 461</p> <p>3 <i>Vtrum plus faciat ad perfectionis statum Martyrium, quam Religionis votum.</i> 462</p> <p>4 <i>Vtrum semper sit perfectionis opus, ut homo propter Christum mortis periculo se exponat.</i> 462</p> <p>Quæst. XCV. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Confessoribus, ubi quæritur Quatuor. 463</p> <p>1 <i>Vtrum sola Charitas posuerit Confessores in statu perfectionis.</i> 464</p> <p>2 <i>Vtrum magis amor amicitia, quam concupiscentia fecerit in Confessoribus statum perfectionis.</i> 465</p> <p>3 <i>Vtrum</i></p>	<p>3 <i>Vtrum plus posuerint in perfectionis statu Confessores corporis continentia, quam temporalium carentia.</i> 466</p> <p>4 <i>Vtrum magis per humilitatem, quam per aliam virtutem Confessores consecuti sint statum perfectionis.</i> 467</p> <p>Quæst. XCVI. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in virginibus, ubi Quatuor quæritur. 468</p> <p>1 <i>Vtrum virginitas seruata sine voto posuerit Virgines in perfectionis statu.</i> 468</p> <p>2 <i>Vtrum virginitas voto promissa fuerit apud Deum maioris meriti, quam sine voto.</i> 469</p> <p>3 <i>Vtrum virginibus corruptores volentes ipsas corrumpere violenter licitum fuerit eos interficere.</i> 470</p> <p>4 <i>Vtrum virgines quæ fuerunt violenter corruptæ à barbaris perdidit aureolam.</i> 471</p> <p>Quæst. XCVII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis manibus laborantibus, ubi Sex quæritur. 472</p> <p>1 <i>Vtrum Monachi manibus laborantes fuerint in perfectionis statu.</i> 472</p> <p>2 <i>Vtrum illa, quæ acquisierunt Monachi ex labore ipsorum, eis, vel monasterio fuerint acquisita.</i> 473</p> <p>3 <i>Vtrum fuerit licitum, & sit Monachis aliquid proprium habere.</i> 474</p> <p>4 <i>Vtrum Monachi solitarij fuerint in perfectiori statu, quam viuentes in societate.</i> 475</p> <p>5 <i>Vtrum Monachorum vita quæto est æquior tanto sit perfectior.</i> 476</p> <p>6 <i>Vtrum Monachis vniuersaliter ex præcepto esus carniū sit interdictus.</i> 477</p> <p>Quæst. XCVIII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis contemplationi vacantibus, ubi quæritur Quatuor. 478</p> <p>1 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in perfectionis statu.</i> 478</p> <p>2 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in statu magis securo, quam alij.</i> 479</p> <p>3 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi sint in statu magis meritorio.</i> 480</p> <p>4 <i>Vtrum Monachi vacantes contemplationi sint in statu magis vtili, & necessario.</i> 481</p> <p>Quæst. XCIX. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Predicatoribus Euangelij, ubi quæritur Quinque. 483</p> <p>1 <i>Vtrum omnes Predicadores Euangelij fuerint in perfectionis statu.</i> 483</p> <p>2 <i>Vtrum predicatio Euangelij magis fecerit</i></p>	<p><i>ad perfectionis statum, quam alia pietatis opera.</i> 484</p> <p>3 <i>Vtrum predicare Euangelium mendicando fuerit minoris perfectionis, quam viuendo de communi administratione auditorum.</i> pagina 485</p> <p>4 <i>Vtrum perfectio Predicatorum fuerit in conformando se capacitati auditorum.</i> 486</p> <p>5 <i>Vtrum predicare Euangelium excommunicatis ex Ecclesie mandato fuerit interdictum.</i> 487</p> <p>Quæst. C. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Doctoribus, & sacre Scripturæ Expositoribus, ubi quinq; quæritur. 488</p> <p>1 <i>Vtrum dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quam dicta Summorum Pontificum.</i> 488</p> <p>2 <i>Vtrum Doctores & Expositores sacre Scripturæ Episcopis sint præponendi.</i> 489</p> <p>3 <i>Vtrum in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum Regulas debeat imitari.</i> 490</p> <p>4 <i>Vtrum solum illorum opuscula quæ Ecclesia recipit sint approbata.</i> 490</p> <p>5 <i>Vtrum illorum Doctorum opuscula quos Ecclesia canonizat ex hoc ipso sint per Ecclesiam approbata.</i> 491</p> <p>Quæst. CI. Quomodo Apostolorum perfectio repræsentatur in Papa, ubi Octo quæritur. 493</p> <p>1 <i>Vtrum Papa sit in perfectiori statu, quam aliquis alius Episcoporum.</i> 493</p> <p>2 <i>Vtrum Papa statum perfectionis Christi & Apostolorum perfectiori modo representet, quam aliquis Religiosorum.</i> 494</p> <p>3 <i>Vtrum Papa possit esse in perfectionis statu absque eo, quod sit perfectus.</i> 495</p> <p>4 <i>Vtrum in Papa exterior apparatus diminuat de eius perfectionis statu.</i> 496</p> <p>5 <i>Vtrum in Papa administratio temporalium diminuat de perfectione status eius.</i> 497</p> <p>6 <i>Vtrum in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu.</i> 498</p> <p>7 <i>Vtrum in Papa habere dominium & usum rerum diminuat de statu perfectionis eius.</i> pagina 499</p> <p>8 <i>Vtrum Papa possit omnis perfectionis statum mutare.</i> 500</p> <p>Quæst. CII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Cardinalibus, ubi quæritur Quinque. 501</p> <p>1 <i>Vtrum Cardinales representent statum perfectiorum, vel perfectorum.</i> 501</p>
--	--	--

I N D E X.

<p>3 <i>Vtrum plus posuerint in perfectionis statu Confessores corporis continentia, quam temporalium carentia.</i> 466</p> <p>4 <i>Vtrum magis per humilitatem, quam per aliam virtutem Confessores consecuti sint statum perfectionis.</i> 467</p> <p>Quæst. XCVI. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in virginibus, ubi Quatuor quæritur. 468</p> <p>1 <i>Vtrum virginitas seruata sine voto posuerit Virgines in perfectionis statu.</i> 468</p> <p>2 <i>Vtrum virginitas voto promissa fuerit apud Deum maioris meriti, quam sine voto.</i> 469</p> <p>3 <i>Vtrum virginibus corruptores volentes ipsas corrumpere violenter licitum fuerit eos interficere.</i> 470</p> <p>4 <i>Vtrum virgines quæ fuerunt violenter corruptæ à barbaris perdidit aureolam.</i> 471</p> <p>Quæst. XCVII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis manibus laborantibus, ubi Sex quæritur. 472</p> <p>1 <i>Vtrum Monachi manibus laborantes fuerint in perfectionis statu.</i> 472</p> <p>2 <i>Vtrum illa, quæ acquisierunt Monachi ex labore ipsorum, eis, vel monasterio fuerint acquisita.</i> 473</p> <p>3 <i>Vtrum fuerit licitum, & sit Monachis aliquid proprium habere.</i> 474</p> <p>4 <i>Vtrum Monachi solitarij fuerint in perfectiori statu, quam viuentes in societate.</i> 475</p> <p>5 <i>Vtrum Monachorum vita quæto est æquior tanto sit perfectior.</i> 476</p> <p>6 <i>Vtrum Monachis vniuersaliter ex præcepto esus carniū sit interdictus.</i> 477</p> <p>Quæst. XCVIII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis contemplationi vacantibus, ubi quæritur Quatuor. 478</p> <p>1 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in perfectionis statu.</i> 478</p> <p>2 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in statu magis securo, quam alij.</i> 479</p> <p>3 <i>Vtrum Monachi insistentes contemplationi sint in statu magis meritorio.</i> 480</p> <p>4 <i>Vtrum Monachi vacantes contemplationi sint in statu magis vtili, & necessario.</i> 481</p> <p>Quæst. XCIX. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Predicatoribus Euangelij, ubi quæritur Quinque. 483</p> <p>1 <i>Vtrum omnes Predicadores Euangelij fuerint in perfectionis statu.</i> 483</p> <p>2 <i>Vtrum predicatio Euangelij magis fecerit</i></p>	<p><i>ad perfectionis statum, quam alia pietatis opera.</i> 484</p> <p>3 <i>Vtrum predicare Euangelium mendicando fuerit minoris perfectionis, quam viuendo de communi administratione auditorum.</i> pagina 485</p> <p>4 <i>Vtrum perfectio Predicatorum fuerit in conformando se capacitati auditorum.</i> 486</p> <p>5 <i>Vtrum predicare Euangelium excommunicatis ex Ecclesie mandato fuerit interdictum.</i> 487</p> <p>Quæst. C. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Doctoribus, & sacre Scripturæ Expositoribus, ubi quinq; quæritur. 488</p> <p>1 <i>Vtrum dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quam dicta Summorum Pontificum.</i> 488</p> <p>2 <i>Vtrum Doctores & Expositores sacre Scripturæ Episcopis sint præponendi.</i> 489</p> <p>3 <i>Vtrum in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum Regulas debeat imitari.</i> 490</p> <p>4 <i>Vtrum solum illorum opuscula quæ Ecclesia recipit sint approbata.</i> 490</p> <p>5 <i>Vtrum illorum Doctorum opuscula quos Ecclesia canonizat ex hoc ipso sint per Ecclesiam approbata.</i> 491</p> <p>Quæst. CI. Quomodo Apostolorum perfectio repræsentatur in Papa, ubi Octo quæritur. 493</p> <p>1 <i>Vtrum Papa sit in perfectiori statu, quam aliquis alius Episcoporum.</i> 493</p> <p>2 <i>Vtrum Papa statum perfectionis Christi & Apostolorum perfectiori modo representet, quam aliquis Religiosorum.</i> 494</p> <p>3 <i>Vtrum Papa possit esse in perfectionis statu absque eo, quod sit perfectus.</i> 495</p> <p>4 <i>Vtrum in Papa exterior apparatus diminuat de eius perfectionis statu.</i> 496</p> <p>5 <i>Vtrum in Papa administratio temporalium diminuat de perfectione status eius.</i> 497</p> <p>6 <i>Vtrum in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu.</i> 498</p> <p>7 <i>Vtrum in Papa habere dominium & usum rerum diminuat de statu perfectionis eius.</i> pagina 499</p> <p>8 <i>Vtrum Papa possit omnis perfectionis statum mutare.</i> 500</p> <p>Quæst. CII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Cardinalibus, ubi quæritur Quinque. 501</p> <p>1 <i>Vtrum Cardinales representent statum perfectiorum, vel perfectorum.</i> 501</p>
--	--

I N D E X.

2	Vtrum Cardinales in perfectionis statu preferendi sint Episcopis.	502
3	Vtrum abdicatio temporalium magis requiratur ad perfectionis statum Cardinalium, quam Episcoporum.	503
4	Vtrum deroget statui perfectionis Cardinalium, ut omnes de vna patria sint electi.	504
5	Vtrum legatio Cardinalium spectet ad eorum perfectionis statum.	505
	Quæst. CIII. Quomodo status perfectio representatur in Episcopis, vbi quæruntur Quinque.	506
1	Vtrum Episcopi perfectiori modo representent statum Apostolorum quam Religiosi.	506
2	Vtrum ad perfectionis statum acquirendum magis Religio quam Episcopalis prelatio sit procuranda.	507
3	Vtrum in Episcopis cura temporalium diminuat de eorum perfectionis statu.	508
4	Vtrum Episcopi de bonis Ecclesie possint condere testamentum.	509
5	Vtrum Episcopi bona Ecclesiastica non erogando pauperibus maneant in perfectionis statu.	510
	Quæst. CIIII. Quomodo status perfectio representatur in Presbyteris & Curatis, vbi quæruntur Quatuor.	511
1	Vtrum Presbyteri representent statum perfectionis Discipulorum Christi.	511
2	Vtrum Presbyteri in perfectionis statu sint preferendi Religiosis.	512
3	Vtrum Presbyteri in regiminis cura preferendi sint regibus.	513
4	Vtrum Presbyteri veteris testamenti preferendi sint Presbyteris noui testamenti.	514
	Quæst. CV. Quomodo status perfectio representatur in Religiosis mendicantibus, vbi Nouem quæruntur.	515
1	Vtrum Religiosi mendicantes sint perfectioris status, quam alij.	516
2	Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse de Collegio & numero Magistrorum.	517
3	Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse de Collegio & numero studentium Scholarium.	518
4	Vtrum plures Magistros esse in vno Religionis Collegio deroget eorum perfectionis statui.	519
5	Vtrum Religiosi medicantes cum perfectionis statu possint esse testamentorum executores.	520
6	Vtrum Religiosi medicantes cum perfectionis statu possint esse Regum & Reginarum	
	Confessores.	521
7	Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse secularium Principum officiales.	522
8	Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint se de negotijs secularium intromittere.	523
9	Vtrum Religiosi mendicantes possint cum perfectionis statu largiores eleemosynas recipere, quam alij pauperes mendicantes.	524
	Quæst. CVI. Quomodo status perfectio representatur in Religiosis in communi possessiones habentibus, vbi Quinque quæruntur.	525
1	Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi representent Christi et Apostolorum perfectionis statum.	526
2	Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi sint in equali perfectionis statu cum Religiosis mendicantibus.	527
3	Vtrum Religiosi habentes possessiones in communi cum eorum perfectionis statu possint mendicando eleemosynas recipere.	527
4	Vtrum Religiosi professi in vna Religione cum eorum perfectionis statu possint prefici in prelaturam alterius Religionis.	528
5	Vtrum ingredienti Religionem elapso probationis anno teneantur ex voto in Religione permanere sicut professi.	529
	Quæst. CVII. Quomodo status perfectio representatur in Euangelij prædicatoribus, vbi quæruntur Quatuor.	530
1	Vtrum Prædicatores absque peccato possint in prædicatione Euangelij aliqua verba humana letitia immiscere.	531
2	Vtrum absque peccato Prædicatores possint conatum apponere, in complacendo auditoribus.	531
3	Vtrum Prædicatores Euangelij absque peccato possint curam apponere in ornatu verborum.	532
4	Vtrum Prædicatores absque peccato possint populi scelera tacere, non pronuntiando eis.	533
	Quæst. CVIII. Quomodo status perfectio representatur in Doctoribus, & sacre Scripturæ Expositoribus, vbi quæruntur Quatuor.	534
1	Vtrum dignus magistrari in Theologia teneatur scire oēs scientias humanas.	534
2	Vtrum dignus magistrari in Theologia teneatur scire omnium gentium linguas.	535
	3 Vtrum	

I N D E X.

3	Vtrum dignus magistrari in Theologia teneatur scire ius canonicum.	536
4	Vtrum dignus magistrari in Theologia: si non magistratur perdat aureolam.	537
	Quæst. CIX. Quomodo status perfectio representatur in Medicis, vbi Decem quæruntur.	538
1	Vtrum Medici sint honorandi præ alijs professoribus aliarum artium.	538
2	Vtrum Medici si non sint de legitimo thoro nati possint sine peccato Medicorum officium exercere.	539
3	Vtrum tutius sit quod homo Medicis præstet, quam Theoricis se in cura committat.	540
4	Vtrum tutius sit plures Medicos habere in agritudine, quam vnum.	541
5	Vtrum Medici peccent dantes medicinas non in debitis signis astrorum.	542
6	Vtrum Medici peccent accipientes Stipendium pro infirmitate quam sciunt esse incurabilem.	542
7	Vtrum Medici peccent non monentes infirmos, ut animarum Medicos ante omnia debeant conuocare.	543
8	Vtrum Medici teneantur ex præcepto pauperibus & Religiosis auxilium & consilium impendere.	544
9	Vtrum medicine ars Clericis & Religiosis sit interdicta.	545
10	Vtrum Medici dantes aliquam medicinam, vel facientes aliquam incisuram ex qua sequatur mors sint irregulares.	546
	Quæst. CX. Quomodo status perfectio representatur in notarijs, vbi Sex quæruntur.	547
1	Vtrum solum habens iurisdictionem temporalem possit publicos Notarios facere.	547
2	Vtrum ad notariatus officium debeant aliqui admitti nisi iurati.	548
3	Vtrum Notarius possit suum officium delegare:	549
4	Vtrum Notarius gerat officium vnius testis in instrumentis peractis per eum.	549
5	Vtrum Notarius factus Religiosus: possit Notariatus officium exercere.	550
6	Vtrum Clerici possint Notariatus officium exercere.	551
	Quæst. CXI. Quomodo status perfectio representatur in Aduocatis, vbi quæruntur Septem.	552
1	Vtrum Clerici absque peccato possint aduocationis officium exercere.	552
2	Vtrum omnes laici indifferenter ad officium aduocationis sine peccato possint admitti.	553
3	Vtrum aduocati teneantur ex præcepto Dei non preflare patrocinium in causa iniusta.	554
4	Vtrum aduocati sine peccato contra aduersarium possint vii insidijs & fallacijs.	554
5	Vtrum aduocati teneantur ad restitutionem recepti Stipendij si ex eorum negligentia perdat causa, quam assumunt.	555
6	Vtrum aduocati accipientes salarium ultra quantitatem in iure taxatam teneantur ad restitutionem.	556
7	Vtrum Aduocati absque peccato possint partem facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis.	557
	Quæst. CXII. Quomodo status perfectio representatur in iudicibus, vbi Quinque quæruntur.	558
1	Vtrum Iudex possit mutare penam in lege taxatam.	558
2	Vtrum Iudex plus ad clementiam, quam ad rigidam iustitiam debeat declinare.	559
3	Vtrum Iudex habens taxatum stipendium pro suo officio teneatur ad restitutionem eorum quæ aliter recepit.	560
4	Vtrum in eadem causa idem possit esse Iudex & Aduocatus.	561
5	Vtrum Iudex eodem iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari quo ipse alios iudicat, &c.	562

F I N I S.

R E R V M N O T A B I L I V M

Q V A E C O N T I N E N T V R

In Summa Augustini Triumphi.

A B B A S dispensare non potest cum Monacho, ut habeat proprium, nec in alijs essentialibus. pag. 475. col. 1. lit. A
 Abelis sanguinis exclamatio non fuit appellatio, vel accusatio, sed diuina Iustitia expressio. pagina. 58. 2. F
 Abraham non est mentitus, dicendo Saram esse sororem suam. 292. 1. H
 Absolutionem à superiori obtinere potest ligatus ab inferiori: quando illud ligamen ductum est ad Iudicem Superiorem, vel quando in vniuersali absolutione exprimitur absolutio particularis illius ligaminis. 164. 1. F
 Absolutio Sacramentalis ex parte ministri consistit in tribus: quae sunt, Potestas ordinis: Ordinis executio, & Sacramenti administratio. 339. 2. A
 Absoluens Sacerdos non temere dicit: Absoluo te, licet ignoret, an ille sit verè absolutus, iudicat enim illum in foro: in quo tenetur illi credere pro se, & contra se. 304. 1. F
 Absolvere, quomodo possit inferior ab eo: quod ligauit Superior. 194. 2. G
 Abstinentia à cibo simpliciter praesertur sumptioni cibi, in casu tamen hac illi antepositur, & similia. pagina. 513. 1. C
 Acceptio personae non est, aliquod signum exterioris reuerentiae diuiti, magis quam pauperi exhibere. pagina. 254. 1. H & 2. F
 Acceptio personae in Ecclesiastica praelatura est vni alteri praeserre ex indebita causa. 255. 2. D
 Acceptio personae in Praelato, circa electionem faciendam quando sit mortale peccatum. 256. 2. F
 Acceptio personae est exhibere honorem homini propter diuitias, & potentiam in conferendis beneficijs spiritualibus, in subuentione temporalis subsidij, & executione secularis iudicij, non autem in exhibitione reuerentiae exterioris. 257. 1. A
 Acceptio personae quandoque est peccatum mortale, quandoque veniale, quandoque neutrum. 257. 1. B
 Accusatio, denunciatio, & proclamatio differunt. pagina. 67. 1. B
 Acquisitionis rerum triplex modus, videlicet honestus, & à iure concessus. Inhonestus, sed à iure permixtus. Inhonestus, & à iure prohibitus. In primo li-

cet acquirere, & retinere. In secundo, non licet acquirere, sed licet retinere. In tertio non licet acquirere, nec retinere. 332. 2. E
 Actiua vita est prior contemplatiua generatione, communior administratione, difficilior executione, & proximorum subuentione utilior. Contemplatiua tamen est illi simpliciter preferenda. 482. 1. F
 Actus, quod non progrediatur à potentia, potest ex tribus contingere. 419. 2. A
 Administratio praesupponit confirmationem, & confirmatio electionem, sicut actio virtutem, & virtus substantiam. 227. 2. D
 Adorans Crucem, non adorat materiam illam, sed Christum crucifixum: cuius imaginem representat. pagina. 75. 2. C
 Adoratur imago, ut terminus, à quo non ad quem. pagina. 263. 1. B
 Adorare dicit actum externum. 263. 2. A
 Aduentus Christi, quae bona nobis contulerit. 92. 1. E
 Aduocati officio fungi coram seculari Iudice prohibitum est Clericis, non autem coram Iudice Ecclesiastico, & id, quatuor conditionibus seruatis. 552. 2. F
 Aduocati boni quinque conditiones habere debent. pagina. 553. 2. A
 Aduocati, qui esse non possunt. Ibidem
 Aduocare cur quilibet possit in propria causa, non autem in aliena. Ibid. 2. D
 Aduocati quando peccant dantes consilium in causa iniusta, ita quod teneantur ad restitutionem totius damni. 554. 2. E
 Aduocati cognoscentes causam: quam defendendam susceperunt esse iniustam, quid facere debeant. pagina. Ibidem. F
 Aduocatis licitum est occultare veritatem, non tamen uti falsitate. 555. 1. C
 Aduocati tenentur ad restitutionem recepti stipendij, ex nescientia, ex pigritia, & ex fraudulencia eorum. pagina. Ibid. 2. D
 Aduocato, quando licet recipere stipendium ultra quantitatem à iure taxatam. 556. 2. G
 Aduocatus potest vendere iustum patrociniū: Quia licet scientia sit spiritualis, vsus tamen est per opus corporale. Ibidem. H
 Aduocatis non licet pacisci cum cliente de portione aliqua litis. 557. 2. D
 Agibilia sunt in triplici genere. Ad qua tenemur, ut praec-

praecpta. Ad qua inducimur, ut consilia. Ad qua non inducimur, neque tenemur, ut indifferentia. 334. 2. E
 Aleatores tenentur restituere lucrum ex illo ludo acquisitum. 332. 2. F
 Altari seruiens de altari viuere debet, & naturali & Diuino iure, non tamen nisi auctoritate Apostolorum, & Episcoporum, & successorum eorum. 441. 1. B
 Amor duplex, Amicitiae, & concupiscentiae, ille excedit hunc in tribus. 465. 1. D
 Amoris in Deum vel proximum triplex gradus extensus, intensius, & recognitiuus, & hi in tres distinguuntur. 467. 1. H
 Anania, & Sapphira peccatum puniuit D. Petrus non praedecet fraterna correctione, quia illud fuit notum Diuino, & non humano modo. 65. 2. D
 Angeli post incarnationem filij Dei non permiserunt se amplius adorari: tamquam iam natura humana excelsiore, & nobliore illis facta. 75. 1. D. & 116. 2. G
 Angelis commissum est regimen vniuscuiusque hominis. 113. 2. A
 Angelis non est communiter commissa administratio omnium Sacramentorum, duas ob causas. 114. 1. H
 Angelis quibusdam maiores sunt aliqui homines in premio gloriae. 116. 2. E
 Angelis inest maior assimilatio ipsi Deo per dona naturae. At per dona gratuita potest esse maior in homine. 116. 2. H
 Angelica natura, quantum ad naturae conditionem maior est, quam natura humana in Papa, & quocunque homine, sed quantum ad Dei representationem, maior est humana quam Angelica. 74. 2. H
 Angelus, & Deus ipse figurari potest, non propria, sed transumpta figuratiōe. 75. 1. C
 Angelorum nulli commissa est cura totius mundi, sed soli Papae. 113. 2. B
 Angelus est maior homine, ex naturae conditione, sed Diuina auctoritate potest ad plura se extendere auctoritas hominis, quam Angeli. Ibidem. C
 Angelus, de singulari Dei mandato posset ministrare Sacramenta. 114. 1. H
 Angelus si quem baptizaret ille esset rebaptizandus. pagina. Ibidem. E
 Angelos bonos contingit esse discordes circa eandem rem, quamdiu illis nota fiat Diuina voluntas circa eam. 21. 1. D
 Animae salus seruanda semper, ita ut nemo sibi ipsi, nec alius eam auferat, corporis autem, ita seruari debet, ut nullus seipsum illa priuet, non autem, ne sibi auferatur ab alio, si saluti animae illam amittere expediat. 28. 1. G
 Antichristi aduentui praecedet triplex discessio in mundo. 129. 1. B
 Apostatare multos à Religione non arguit statum imperfectionem. 516. 2. H
 Apostolorum ordini connumerantur aliqui Sancti, non quantum ad dignitatis officium, sed quantum ad sanctitatis meritum. 107. 1. D
 Apostoli quatuor dignitates à Christo immediate con-

secuti sunt. Ibidem.
 Apostoli omnes fuerunt Episcopi, & immediate Vicarij, & testes doctrinae eius. 107. 2. D
 Apostolis ceteris data est potestas ligandi, & soluendi per deriuationem à capite scilicet à D. Petro, & sic in omnibus Episcopis, & Presbyteris est per deriuationem à Papa. 123. 2. B
 Apostolica Sedis Priuilegium auferentes, & impugnantes non immerito heretici appellantur. 170. 1. H
 Apostoli dabant Indulgentiam auctoritate Christi, sic Episcopi auctoritate Papae. 178. 2. G
 Apostolorum, Prophetarum, Euangelistarum, Doctorum, & Pastorum locum habentium in Ecclesia: quae munera sint propria. 372. 2. F
 Apostoli vocati fuerunt ad statum Religionis, & Praelationis ab aeterno. 423. 1. A. C
 Apostoli in Praelationis statu, quoad executionem, prius ad Religionem, & postea ad Praelationem vocati fuerunt. 440. 1. E
 Apostoli fuerunt vocati ad perfectionis statum non praesupposita obseruatione mandatorum. 424. 1. F
 Apostoli post eorum vocationem proficiebant in perfectione ex quatuor. Ibidem. 2. G
 Apostolos fuisse baptizatos Christi baptisate, tripliciter ostenditur. 425. 2. B
 Apostoli habuerunt familiare Spiritum sanctum, post Ascensionem, quoad Euangelij praedicationem sicut antea habuerant familiarem Dei filium, quoad praesentialem conuersationem. 429. 2. B
 Apostoli non indigebant libris propter suam ipsorum praesentiam, sed propter aliorum informationem, & propriam ipsorum consolationem. 429. 2. D
 Apostoli circumducebant mulieres propter illarum deuotionem, Apostolorum administrationem, ipsarum approbationem, et propter virorum ipsarum conuersationem. 431. 2. B
 Apostolorum perfectio superauit statum perfectionis sequentium cunctorum Praelatorum, in quatuor. pagina. 436. 1. F
 Apostolorum vnus fuit perfectior altero in singulari aliquo dono. 436. 2. E
 Apostolorum status perfectio superauit statum perfectionis D. Ioan. Baptiste, & discipulorum eius. pagina. 437. 1. A
 Apostoli omnes receperunt ab ipso Christo potestatem ordinis; potestatem autem iurisdictionis non nisi à D. Petro. 439. 1. D
 Apostoli soli, & non septuagintaduo discipuli fuerunt vocati singulariter ad tria. 438. 1. E
 Apostolorum status Praelationis respectu status Religionis fuit perfectior, dignior, utilior, & difficilior pagina. 440. 1. E.
 Apostolis, & praedicatoribus prohibuit Christus solitudinem pro uitae necessarijs, & dedit facultatem accipiendi ea ab illis: quibus spiritualia ministrabant. 442. 2. F
 Apostoli non indigebant manibus laborare. 443. 2. D
 Apostolis fecit perfectionis statum continetia. 446. 1. H
 Apostoli seruauerunt continetiam ex voto. 448. 2. E
 Apostoli vouerunt vota coeui & specialia. 451. 2. C

I N D E X.

Apostoli Christo assistentes erant perfecti & perfecti. 502. 1. F
Apparatus exterior Papæ potest referri in gloriam Christi propter reuerentiam Sacerdotij Christi, propter populi subiecti obedientiam, & propter malorum reprimendam malitiam. 497. 1. A
Appellatio omnis de rebus arduis, & grauibus deferri potest ad Papam, non autem quæ de causis minimis interponitur. 6. 1. H
Appellare, à Papa ad Deum ridiculum esse ostenditur tripliciter. 56. 2. G
Appellationis causa non est alia quam oppressorum releuatio. 56. 2. H
Appellare à sententia Papæ ad Deum debet homo non via appellationis, sed supplicationis, & orationis. pagina 57. 1. D
Appellatio importat tria, videlicet ordinem iudicarium, temporis determinationem, & propriam iustitiæ defensionem. 58. 1. F
Appellare à Papa ad Deum est appellare contra Deum quia est resistere ordinationi Diuina. 58. 1. F
Appellare à Papa presente ad futurum, res est ridiculosa. 60. 1. F
Appellare à Papa ad Cardinales esset appellare à Domino ad illi seruientes. 60. 2. H
Appellare non licet à Papa ad Concilium generale, quia Concilium nec congregari, nec per ipsum aliquid determinari potest sine auctoritate Papæ. pagina 61. 2. D
Appellatio quid sit. 249. 1. A
Appropriatio rerum non dicitur esse secundum ius naturale, non quod sit contra illud, sed quia non secundum ipsum sed secundum ius posituum facta est. pagina 287. 1. B
Archa Noe fuit figura Papæ, quatenus fuit figura Christi: cuius Papa est Vicarius. 68. 1. G
Arca Noe representat Christum multipliciter. Ibid.
Arca Noe fuit disposita iuxta proportionem corporis humani in longitudine, latitudine & profunditate. pagina Ibidem
Argumentum à similitudine quantum in vno congruit; tantum in alio discrepat. 35. 1. B
Argumentum à maiori ad minus non valet, nisi quando magis, & minus uniformiter se habet. 47. 1. A
Argumentum à similitudine non dicit identitatem, sed disparitatem. 87. 2. A
Articulus Credo in vnum Deum recte positus est contra negantes unitatem Dei, & illius prouidentiam in gubernando, & iustitiam in premiano, vel puniendo. 83. 1. A
Articulus quod Deus sit Creator omnium visibilium, & invisibilium recte positus est contra dicentes Mundum esse æternum, vel factum ex preiacente materia, & contra Manichæos, & contra eos qui non credunt nisi quæ videntur. 84. 1. H
Articulus de Spiritu sancto plura habet quam articulus Patris, & Filij; quia plures errores insurrexerunt contra illum, quam contra istos. 90. 2. G
Articuli fidei continet quæ ad diuinitatem & quæ ad humanitatem assumptam pertinent, Vnde septem

ab hac, & totidem ab illa formantur. 93. 2. A. & 309. 2. B.
Articulus vnum non credens est incredulus & erras, non autem hereticus, nisi pertinax, existat. 169. 1. C
Articuli fidei non possunt imminui quoad substantiam credibilium, possunt tamen variari per explanationem, & ordinationem ad extirpandas hæreses contra illas insurgentes. 310. 2. G
Articuli necessitate consecutionis finis cogunt omnes, necessitate coactionis nullos, necessitate obseruationis omnes Christianos. 311. 1. D
Articulorum fidei distinctio. 310. 1. E
Articulorum in additione dispensare potest Papa multiplicando, vel explicando, vel reducendo. Ibidem.
Astrologi diuinatores corpora cælestia pro Deo constituunt, opera nostra à grato Dei seruitio subtrahunt, & quod proprium est Dei creaturis tribuunt. pagina 261. 1. A
Astrologia deseruiens humanæ utilitati non est prohibita. Ibidem. B
Astrologia prohibetur secundum illa: quibus illius professores determinare volunt: quæ ex voluntate hominis dependent, & non quæ agricola, nauta, & medici obseruant secundum astrorum motus circa effectus corporales. Ibidem. C
Astrologia inter artes liberales computatur quia olim gentilium liberorum filij ea imbuebantur. Ibid. D
Attingere Deum potest quis solo charitatis affectu, sine omni mandatorum obseruatione, immo cum eorum transgressione præcedente ut in Saulo. 423. 2. C
Attributa appropriata quam conuenienter approprietur personis Diuinis. 88. 1. F
Auctoris opera multa enumerantur in vita ipsius.
Auctoritatem maiorem habet Papa in toto mundo, quam quilibet Episcopus in sua diœcesi. 341. 1. B
Audientium excitandorum per prædicatores modi quinque. 531. 1. A
August. Triumphus Anconitanus huius operis auctor laudatur in Epistola prima.
D. Augustinus fuit electus Episcopus per cessionem Valerij Episcopi. Vel si hic non cessit viuens. D. August. fuit coadiutor illius adhuc viuens, & eo mortuo fuit electus Episcopus. 20. 1. E
D. Aug. mutauit Sententiam in bonum, ex lectione Marci Tull. Ciceronis. 487. 2. B
D. Aug. locus de ijs qui in peccato mortali patiuntur propter fidem, declaratur. 187. 2. A
Aureola quid sit. 537. 2. D
Aureola non datur Doctoribus, nisi ob singulare virtuosam de electione demonum à tota multitudine per publicam doctrinam. 538. 2. F
Auxilium Dei sperantes non debemus nobis ex parte nostra deesse. 505. 2. D
Auxilio humano deficiente, querendum est Diuinum, sed via supplicationis, non appellationis. 59. 2. B

B

Baptizare potest Laicus solum in articulo necessitatis. 117. 2. C
 Bapif.

I N D E X.

Baptismus præcedit omnia Sacramenta in necessitate: Eucharistia in dignitate: Matrimonium in antiquitate. Ordo in administrandi potestate. 307. 2. D
Bellum committi in die festo potest intelligi tripliciter. 272. 1. E
Bellanti pœna statuitur, quando nulla superioris potestate concedere, vel præcipiente in sanguinem alicuius armatur. 272. 2. F
Benedictini monachi quoad corporaliū exercitationem superant ceteros Religiosos. 527. 2. A
Benefactoribus tria consideranda. 414. 2. E
Beneficium conferre bono, dimisso meliori, propter eius paupertatis subsidium, & honestatis obsequium non est acceptio personæ. 263. 2. D
Beneficium dari propter administrationem est de iure, diuino. Quod vero plura, vel pauciora datur vni, est de iure positiuo. 367. 1. C
Beneficia plura habens non tenetur recitare horas canonicas nisi semel in die. 362. 1. G
Beneficia Ecclesiastica ita distribuenda, vt singulis benemerentibus prouideatur de necessarijs, & non vt vnus abundet, alius vero esuriat. 377. 1. A
Beneficiatus potest administrare beneficium per alium ex superioris auctoritate. 357. 2. A
Beneficiati in pluribus Ecclesijs, cuius officium dicere debeant. 363. 1. A
Beneficiati ægrotantes excusantur à recitatione horarum, & participant de illis: quas reliqui in Ecclesia recitant. 364. 2. E
Beneficium temporale, ex ordine naturæ, & charitatis conferendum est magis familiari propinquo, & intimo, sed spirituale magis idoneo, & digniori. pagina 376. 1. G
Beneficium duplex spirituale: quod datur in Sacramentorum administratione, & temporale; quod datur in vite presentis sustentatione. 363. 2. B
Blasphemia ex infidelitate procedens punitur sicut heresis. 172. 1. G
Bona corporalia prosunt ad salutem, si ordinantur ad spiritualia. 13. 1. B
Bona animi non possumus amittere inuiti, corporalia vero etiam nolentes amittimus. 51. 1. C
Bona corporalia tripliciter ordinantur ad spiritualia. pagina 183. 1. C
Bona triplicia, Infima, vt corporalia, & temporalia. Media, vt intellectus, voluntas, & reliquæ potentie animæ. Suprema, vt virtutes infusæ, & acquisitæ. 255. 1. B
Bona Ecclesiastica dispensanda, pro sustentandis ministris Ecclesiæ. Pro reparandis Ecclesijs, & pro pauperibus, & peregrinis recipiendis. 381. 1. C. & 237. 2. C
Bona Ecclesiæ sunt Papæ tamquam dispensatoris, non tamquam Domini, vel possessoris. 386. 2. H
Bona stabilia Ecclesiæ non potest Episcopus alicui legare. 509. 1. D
Bona mobilia potest Episcopus non ex testamento, sed ex donatione distribuere moderate inter suos, etiã in mortis articulo. Ibidem. 2. A
Bona stabilia empta de pecunia Ecclesiæ sunt Ecclē

si. Ibidem. B
Bona Episcopi morientis non distincta à bonis Ecclesiæ, quomodo dispensanda. Ibidem 2. C
Bonorum creatorum tria genera, Delectabilia, Vitiosa, & Honorabilia. 262. 2. H
Bonum volumus Deo per illius communicationem, non autem per illius consecutionem. 465. 2. D
Bonum per bona media procurandum. 507. 2. C
Bonus dicitur quis vniuersaliter voluntate, & charitate, per alia dicitur bonus secundum quid. 99. 2. C

C

CANONES Summorum Pontificum dispensationem recipiunt quantum ad eorum mutationem. Quantum ad eorum additionem, & multiplicationem, & quantum ad eorum interpretationem, & explicationem. 319. 1. D
Canones tractant de ijs de quibus, & Theologus, sed diuersimode, & ponuntur quinque differentiæ tractandi. 537. 1. A
Canonibus ita auctoritatem præstat Papa, vt seipsum non subiciat illis. 223. 1. A
Canonizare aliquem quid sit. 95. 2. D
Canonizatio Sancti in tribus principaliter consistit. pagina Ibidem
Canonizandi modus: qui modo seruatur non erat apud primitiuam Ecclesiam, quia tunc omnes Sancti moriebantur Martyres, & miracula erant euidentia. pagina 96. 1. F
Canonizandus pro Sancto debet esse vniuersaliter, & non secundum partem bonus. 99. 2. G
Canonizandis necessaria bona fama. 101. 2. A
Canonizatio Sanctorum non fit nisi duodecim per ordinem seruatis. 104. 2. E
Canonizatio Sancti non est facienda statim, propter miraculorum raritatem, propter operis arduitatē, & propter fidei firmitatem. 105. 1. D
Canonizans Martyrem Papa seruat eundem ordinem quem in canonizando confessore, quoad discutendam, & inquirendam causam, non autem quantum ad motiuum causæ canonizationis. 106. 1. H
Canonizans Martyrem non solum debet inquirere causam, sed modum patiendi. 106. 1. H
Canonizandi non sunt omnes: qui beata vita fruuntur. pagina 108. 2. E
Canonizari in sanctum potest quis doctor etiam quod non prohibeatur aliter sentiri de scriptis illius, quam ipse senserit. 92. 1. G
Canibus rabidis negadus est panis doctrine famelicis autem communicandus. 536. 1. H
Capitis naturalis quatuor sunt conditiones spirituali capiti pulchre conuenientes. 118. 1. H
Caput cum membris conuenientiam, in habitu apparentiam, & influentiam habere debet. 529. 1. B
Capitulum quando potest conferre beneficia Episcopi Sede vacante. 359. 1. B
Character imprimitur in susceptiōne cuiuscunque ex septem ordinibus. 6. 2. H
Character nouus non imprimitur in Episcopatu, sed impres-

I N D E X.

Impressus perficitur, nāque Episcopus potest alios ordinare, quod non possunt Sacerdotes inferiores. pagina 6. 1. H
Character non imprimitur in Papatu, quia tunc Papa non posset renunciare Papatu, & non posset eligi in Papam, nisi qui esset Episcopus, vel Sacerdos. 40. 1. H
Cardinales dicti sunt à cardine, quia sicut in cardine vertitur totum ostium, sic inter eos vertuntur omnia negocia consiliabilia totius mundi. 60. 2. H
Cardinales sunt sicut consiliarij, & sicut famulantes, & seruietes Papæ. Ibidem
Cardinales comparantur ad Papam sicut terra ad cælum. Vnde sicut cælum alterat terrena, & hæc non insurgunt contra cælum sic est Papa erga inferiores potestates. Ibidem
Cardinales assistunt Papæ, vt Apostoli assistunt personaliter Christo ante illius mortem & Ascensionem. 71. 1. C
Cardinales aliquando suborta causa possunt mitti à Papa, & Episcopi ex suborta causa assistere possunt Papæ ad ipsius beneplacitum. Ibidem 2. C
Cardinales non assistunt Papæ tamquam limitantes, vel determinantes illius potestatem, sed tamquam ministrantes, & consulentes. 97. 1. D
Cardinalium Collegium mortuo Pontifice non potest conferre beneficia Ecclesiastica. 359. 1. C
Cardinalibus vacante Sede cætera negocia interdiciuntur, vt electioni Papæ magis intenti sint. pagina Ibidem. 12. A
Cardinalibus merito conuenit electio Pontificis Romani, cum & ipsi Rom. Ecclesiæ clerici appellentur. 28. 1. F
Cardinales, perfectorum, & non perficiendorum statim representant. Ideo perfecti viri ad illum assumendi sunt. 502. 1. F
Cardinales quales esse debent ex D. Bern. verbis. pagina 501. 2. D
Cardinales Diaconi qua ratione preferantur Episcopis, & qua ratione Episcopi illis. 503. 1. A
Cardinales quia Clerici Romane Sedis honoris dignitate preferuntur omnibus alijs Prelatis. Ibidem
Cardinales principaliter ordinantur ad perfectionem dilectionis Dei, Episcopi principaliter ad perfectionem dilectionis proximi. Ibidem. B
Cardinalibus, sicut debetur primus locus super Prelatos ratione Ecclesiæ cui assistunt, sic eisdem conuenit ardens charitas ratione status: quem representant, & iustitia aequitas ratione officij quod administrant. Ibidem 2. C
Cardinalium, magis quàm Episcoporum perfectionis statui conuenit rerum abdicatio. Ibidem
Cardinalium electio est in mero Papæ arbitrio. 504. 2. F
Cardinales cur conueniat elegi de toto orbe terrarum, magis quàm omnes de vna tantum patria. pagina Ibidem. G
Cardinales cur Ecclesia non consuevit eligere de Alemania. 505. 1. A
Cardinalium potestas in eligendo Pontifice est à Deo. pagina 35. 1. D

Casus Papæ reseruati Sex. 163. 2. C
Casus, qui excipiuntur, ne ad Papam veniant pro obtinenda absolutione ob iniectionem manuum in clericos. Ibidem. D
Casus, in quibus percuciens clericum non incurrit excommunicationem. Ibidem
Catonis dictum pulcherrimum de superstitionibus. pagina 262. 1. F
Charitas non potest tolli ab inuito, sed suffragia Ecclesiæ possunt subtrahi etiam nolenti. 162. 2. E
Causam iniustam amittens non læditur, sed iuuatur, lædebat enim ipse proximum. 556. 1. F
Cedere potest quilibet iuri suo: quod sibi in fauorem proprium, & non alterius, v. g. Reip. est concessum. 323. 2. D
Charitatem se habere non potest quis scientia certitudinali, sed coniecturali. 187. 2. A
Charitatis in Deum quatuor gradus. 494. 1. E
Charitas ponit in statu perfectionis formaliter, reliquæ virtutes materialiter, & instrumentaliter. pagina 447. 1. A
Charitatis præcepto tenemur exponere vitam corporalem pro liberando proximo à morte spiritali, in casu necessitatis. 497. 1. D
Catholica fides habet vniuersalitatem, vnitatem & auctoritatem. 308. 2. H
Christianos ab infidelium dominio subtrahere potest Papa, propter iniustè acquisitum dominium. Propter iniustum vsum, & propter indecentem statum. pagina 135. 2. B
Christiani peccantes grauius puniendi, quàm Pagani, & Iudæi. 158. 2. E
Christianis non est imposta à Christo maior necessitas circa exteriora, sed interiora opera. 269. 2. D
Christiani quia magis liberi libertate Spiritus ita magis debent cessare ab operibus seruilibus seruitute spiritali. Ibidem
Christiani omnes maiores, & minores tenentur obedire Papæ sicut & olim Iudæi omnes Summo Sacerdoti. 247. 1. C
Christus habuit potestatem Sacerdotalem, & Regalem, quod manifestatum est in eius Incarnatione, Conuersatione, Passione, & Resurrectione. 10. 2. H
Christus non dixit Regnum suum non esse in hoc mundo, sed de hoc mundo. 11. 1. D
Christus quare noluit fieri Rex ab hominibus. Ibi. 2. C
Christus exposuit doctrinam suam omnibus disputandam, tamquam veram, secus Machometus, quia suam habuit suspectam. 15. 2. C
Christus in quantum Dominus adoratur dulcia, in quantum Deus, latria. 72. 2. H
Christus solus est caput vniuersæ Ecclesiæ secundum interiorem influentiam. Papa verò secundum exteriorem presidentiam. 118. 2. H
Christus est ostium. D. Petrus & successores eius clauigeri Regni Cælorum, ab ipso Christo in eum credentibus promisit. 122. 1. E
Christo soli conuenit habere clauis potestatis excellentiæ. Ibidem. G
Christus cur habitauit in Iudæa. 128. 1. E
Christus

I N D E X.

Christus accepit potestatem super gentes ob crucis victoriam. 128. 1. E
Christus licet non honorauerit Romam præsentia sua, elegit tamen eam, vt esset caput Ecclesiæ suæ. pagina Ibid. 2. E
Christus quomodo liber à solutione tributi. 135. 1. A
Christus in sua oblatione dignior fuit mortem in cruce vincere, & cælestem ianuam fidelibus aperire, quàm à mortuis resurgere. 217. 1. D
Christus quare quandoque rogatus, & quandoq; non rogatus sanauit egrotos. 256. 1. E
Christus existit in nobis tribus modis. 217. 2. C
Christus quomodo dispensauit in lege Moysei quoad præcepta ceremonialia, moralia, & iudicialia. pagina 314. 1. E
Christus vtramque perfectionis iustitia partem in carne assumpta exemplo monstrauit. 394. 1. E
Christus manibus non laborauit. 402. 2. G
Christus quare cibos sibi ab alijs ministratos recipiebat. Ibidem. H
Christus eligit paupertatem in ingressu, progressu, & egressu præsentis vitæ. 403. 2. D
Christus habuit in communi non diuitias naturales, sed aliquas ex artificialibus. 405. 1. A
Christus quare noluit soluere tributum de pecunijs quas in communi habebat. 406. 1. F
Christum ita viuere conueniebat, vt ille modus viuendi conueniret statui perfectorum, & infirmorum. pagina 408. 2. F
Christus venit in mundum ad sanctorum contemplationem, & peccatorum conuersionem. 409. 2. B
Christus exercuit actus vitæ contemplatiuæ, & actiua. Ibidem. C
Christus declarauit vna cum humanitate sua suam quoque Diuinitatem. 410. 1. E. & F
Christus, & præcursor eius contrarijs vijs incesserunt, quatuor ob causas. Ibidem. 2. F
Christus honorauit matrem suam, in eius adolescentia, in aliorum præsentia, in eius absentia, & funerals diligentiæ. 411. 2. D
Christus diuersimode se habuit cum suis consanguineis, numquam autem eorum vitia approbauit. pagina 412. 2. G
Christi actiones fuerunt non ad illius perfectionem, sed ad nostram informationem. 413. 2. C
Christus quomodo obedierit homini. 415. 2. D
Christus potuit mereri, & perfici merito accidentalibus: quo meruit naturæ humanæ exaltationem Diuini nominis donationem. Omnium creaturarum subiectionem, & omnium linguarum confessionem. pagina 417. 2. C
Christus votum obedientiæ solemnizauit in consecratione sua: quæ facta est in instanti sua conceptionis. pagina 418. 1. H & 2. G
Christus gratis non est mortuus finaliter. 185. 2. B
Christus non potuit exercere actum copulæ conugalibus propter illius ad ipsum repugnantiam, & incondecentiam. 419. 2. B
Christus si genuisset generasset humanum suppositum. pagina 420. 1. E

Christus de quolibet statu mundi aliquid accepit. pagina 421. 1. A
Christus si coniugalem copulam exercuisset nullo modo à perfectionis statu decidisset. Ibid. 2. A
Christus vitam vixit virginalem, non propter perfectionis suæ consecutionem, sed propter membrorum suorum imitationem. 422. 2. E
Cibus pluribus quare vti liceat, non autem pluribus vxoribus. 282. 2. F
Circa continentiam seruandam, quæ conuenientia fit inter Occidentales, & Orientales clericos. pagina 454. 2. H
Circumcisio conferebat gratiam, non ex eius officio, sed propter Dei pactiōem ex quadam inseparabili concomitantia. 198. 1. F
Clauis in Ecclesia sunt spirituales, quantum ad suos principales, & immediatos effectus, sed quantum ad secundarios, temporalia etiam omnia illis subduntur. 123. 1. A
Clauis Ecclesiæ, cur potius dicantur clauis cælorum, quàm inferni. Ibidem. 2. C
Clauis rectus debet esse vsus. 185. 1. D
Clauium potestate aperitur, & clauditur non solum regnum spirituale, sed etiam temporale. 123. 2. H
Clauium potestate nullus iudicatur iudicio modi temporalis immediata executione, sed immediata iurisdictione omne rectum iudicium fit in Ecclesia virtute clauium. 122. 2. H
Clauium potestas in Papa vna est, sed actus sunt plures. 124. 1. F
Clauium potestas in Papa, vt Papa est, magis dicit potestatem iurisdictionis, quàm ordinis. 125. 1. A
Clauium actus tres. 124. 1. F
Clemens ad euitandum malum exemplum in posteris renunciauit Papatu. 19. 2. D
Clerici in minoribus ordinibus constituti possunt assumi in Prelatos, dummodo infra breue tempus possint in Presbyteros, vel Episcopos promoueri. pagina 42. 1. G
Clericorum obedientia ad Papam est principalior, vniuersalior, & immediatior, quàm laicorum. pagina 130. 2. H
Clericis præest Papa potestate ordinis, & iurisdictionis, laicis verò tantum potestate iurisdictionis. pagina 131. 1. A
Clerici dicuntur esse in statu perfectionis, non simpliciter, sed in comparatione ad laicos. 457. 2. B
Clericis præcipue, & vniuersaliter mandatur, vt diebus festis vacent diuino cultui. 271. 2. B
Clerici non possunt exercere Notariatus officium maxime in negocijs secularibus, & Episcopi id illis permittentes peccant. 551. 2. A
Clericus, si officium aduocati faciat contra Ecclesiā in qua habet beneficium, quomodo, & quando est puniendus. 552. 2. H
Clerici in sacris constituti, si homicidium committunt ad Papam mittuntur, qui cum talibus difficile dispensare consuevit. 278. 1. G
Clerici Romani sunt successores Cardinalium in nominatione, non in iurisdictione. 29. 1. B
Coacta

I N D E X.

Coacta seruitia non ex coactione, sed ex voluntaria subsequencia, non spernit Deus. 142. 1. E
 Coadiutor datur pralato impotenti, & innocenti: qui autem reus est deponitur. 251. 1. A
 Cogendus nullus ad credendum coactione absoluta, sed mixta, & conditionali. 142. 1. G
 Cogitatio de crastino in quo sensu prohibita à Christo. pagina 443. 1. A
 Coguntur sancte pij viri ad bonum. 142. 1. F
 Collegium est causa Papatus, non quoad auctoritatem, sed quoad determinationem personæ. 35. 2. B
 Collegium Cardinalium Sede vacante habet potestatem Papæ in radice, quantum ad id: quod est materiale in Papatu, nõ autem, quo ad auctoritatem: quod est quid formale, nam quantum ad hoc numquam moritur talis potestas. 36. 1. G
 Collegium Cardinalium Papa mortuo nihil potest, nisi quod eis per statutum illius, vel prædecessorum est concessum. 37. 2. A
 Collegium Cardinalium potest subrogare alium pro Camerario, vel penitentiario si contingat hos mori Sede vacante. Ibidem
 Collegium Cardinalium Sede vacante potest rebelles Ecclesiæ excommunicare. 359. 1. D
 Committere potest Papa totum officium Papale quoad iurisdictionem, non autem quoad canonicam electionem, vel immediatam administrationem. pagina 383. 1. C
 Comprehendere potest viator Deum: non per ipsius comprehensi inclusionem, sed per visionis ipsius consecutionem. 398. 2. E
 Commune bonum præfertur bono priuato in eodem genere operis. 514. 1. G
 Communitas nõ est excommunicanda, ex imitatione Diuinæ miserationis, ex Ecclesiæ prohibitione, ex periculi euitatione, & ex naturali ratione. 165. 1. C
 Communitas excommunicari non potest, quia ei non conuenit agere nec pati, quæ sunt suppositi. pagina 232. 1. F
 Communicare possunt iusti in Ecclesia spiritualia bona per communionem charitatis, sed non Indulgentias, quia non habent iurisdictionem. 181. 2. C
 Communio duplex in Ecclesia, charitatis, & iurisdictionis. Ibidem. B
 Communitati vici præsumunt Presbyteri. Ciuitatis, Episcopi. Prouincia, Archiepiscopi. Regni, Patriarchæ, & Primates. Totius orbis Papa. 10. 1. G
 Concessum dicitur quod non est prohibitum, si nec in se, nec in sua causa, si nec implicite, nec explicitè prohibitum sit. 166. 1. G
 Concilium generale deberet eligere Papam si Collegium Cardinalium penitus deficeret, & non clerus Romanus. Namque sic, facilius vitaretur schisma, quod posset oriri, & tolleretur dubitatio: ad quem in tali casu electio illa spectaret. 28. 2. H
 Concilium generale non habere auctoritatem sine Papa intelligitur de illo quod congregatum fuisset Papa viuente, quia nec sine Papa congregari posset. pagina 29. 1. C
 Concilium generale congregatum per Papam. Papa

mortuo, & deficiente Collegio Cardinalium profect determinare omnia ad vtilitatem Ecclesiæ pertinentia. Ibidem. D
 Concilij generalis esset deponere Papam in hæresim prolapsam, tunc enim desinit esse Papa, & potestas remanet in Ecclesia. 5+. 1. H
 Concilium generale non potest congregari nisi per Papam: quando est Papa, qualis non est effectus hæreticus. Ibidem. 2. F
 Concilij potestas maior est potestate Papæ maiori potestate, & Papæ est maior maiori potestate actuali, et ideo simpliciter maior. 61. 1. F
 Conciliorum canones non recipiunt dispensationem in his, quæ pertinent ad fidei catholicæ explanationem, sed in illis: quæ spectant ad status fidelium dispensationem. 320. 2. E
 Concupiscentia rei alienæ accipitur vt nobis innata ut rationabiliter ordinata, vt est in nocuumtum proximi deliberata, & vt est opere consummata. Duobus vltimis modis est peccatum mortale. 296. 2. E
 Concupiscentia carnalis, vt est in nobis inchoata, est cobibenda, vt deliberata, est prohibenda, vt opere exteriori consummata, est punienda. 297. 1. C
 Concupiscentia carnalis fuit in omnibus præterquam in Christo, & matre eius. 298. 1. E
 Concupiscentia ex suggestionem, & ex aliqua delectationem non est mortale peccatum, sed initium peccati, at ex completo consensu fit mortale. 299. 1. C
 Concupiscentia carnalis frenanda remedia. 301. 1. A
 Confessarius non debet audire confessionem illius quæ scit esse excommunicatum, nisi sibi constet, quod absolutus fuerit. 164. 1. F
 Confessarius electus ex facultate Papæ absoluit in foro conscientie solum. Ibidem. 1. E
 Confessio semel facta ritè sortitur suum effectum primarium, & secundarium. 345. 1. C
 Confessio ritè facta semper sequitur suum effectum, etiam si sit reiterata. Ibidem. 2. C
 Confessio in quinque casibus reiteranda. 346. 1. G
 Confessio triplex. Completa & Sacramentalis, hæc de præcepto semel in anno faciendæ est. Incompleta, & conditionalis, coactiue faciendæ est plus quàm semel. Meritoria & salutaris consultoriè faciendæ est, quoties fieri potest. 346. 1. F
 Confessionis tempus. 347. 1. C
 Confessionis reiteratione consequimur remissionem peccatorum venialium, & augmentum gratiæ. pagina 345. 1. C
 Confessores sancti per modum perfectum diligendi Deum & proximum positi sunt in statu perfectionis. 464. 1. H
 Confessores principum debent esse præ cæteris in scientia, in virtutibus, & operum pietate ad id muneris idonei. 522. 1. G
 Confiteri plusquàm semel eadem peccata non potest Papa præcipere. 345. 1. A
 Confiteri omittens quando peccat. 347. 1. B
 Confiteri differens: qui habet paratum Sacerdotem non propterea dicendus est, & contemnat Sacramentum penitentia. 347. 2. A
 Confir-

I N D E X.

Confirmationem, vt conferat non potest committi simpliciter Sacerdoti. 385. 1. A
 Conformare tenemur voluntatem nostram voluntati Diuinæ in his quæ sunt de præcepto, non in his quæ sunt de consilio. 31. 2. C
 Coniugale vinculum diminuisset in Apostolis perfectionis statum. 447. 1. D
 Coniugati maiorem concupiscentiam habent in carne quàm continentes, propter continuam experientiam, propter perseuerantiam, & auxiliij deficientiam. pagina Ibidem. 2. A
 Consanguineos suos quomodo Christus tractauit. pagina 412. 2. G
 Consanguineum quæ dignum eligere dimisso extraneo non est acceptio personarum, secus autem, si consanguineus esset indignus. 253. 2. G
 Conscientiam rectam dictantem quæ sunt faciendæ ex debito tenemur sequi, non quæ dicat quæ ex congruo. 31. 2. D. & 253. 2. C
 Conscientiæ remorsus potest quandoque esse sine culpa. 201. 1. A
 Conscientia erronea ligat ad consilia, & ad indifferencia. 334. 2. E
 Conscientia erronea non ligat ad malum simpliciter, & per se, sed secundum quid, & per accidens. pagina Ibidem. G
 Conscientiam erroneam habens de malo faciendæ non est perplexus, quia conscientiam illam debet depone- re ad præceptum superioris. Ibidem. H
 Conscientia recta quæ creditur esse recta magis ligat extensiuè. Præceptum verò Papæ magis ligat intensiuè. 335. 2. A
 Consecrationis verba proferuntur in persona Christi, & non in persona Sacerdotis. 9. 2. B
 Consecrari dicitur, nõ solum: qui sacra administrat, sed etiam qui ea recipit.
 Consensus completus in peccatum est finitus in genere natura, sed infinitus in genere moris. 299. 2. A
 Conseruatores Religiosis, & Christi pauperibus dare conuenit Papæ. 388. 2. F
 Conseruatores datos per Papam, tria habere cogruit. pagina 389. 1. B
 Conseruatores qui dandi sunt Religiosis conuenit esse Clericos in dignitate Ecclesiastica constitutos. pagina Ibidem. 2. A
 Conseruatores in quibus defendere habent sibi commissos. 390. 1. F
 Consilium triplex. Non fraudulentum. Fraudulentum in efficax, & fraudulentum efficax. 329. 1. A
 Constantinus imposuit coronam Papæ vt minister obsequens, & non sicut auctoritatem præbens. pagina 226. 2. E
 Constantinus eo iure potuit partem bonorum temporalium Imperij tradere in perpetuum Ecclesiæ: quo homo bonorum suorum partem Deo dare tenetur. 237. 2. C
 Constantinus dedit Papæ administrationem temporalium ad honoris venerationem, & dominiij recognitionem. In quem finem Imperator bona quæ habet à Deo accepit. 238. 2. F

Constantini donationem irrevocabilem esse, duabus rationibus ostenditur. 339. 2. C
 Constantinus non constituit Papam caput omnium Sacerdotum principaliter & effectiue, nam id accepit à D. Petro, sed solum instrumentaliter & administratiue. 218. 2. H
 Consuetudo postponenda est veritati, & rationi. pagina 206. 2. A
 Consuetudini, & constitutioni cuiuslibet est derogandum: quæ absque peccato mortali obseruari non potest. 330. 2. F
 Contemplatio qualis faciat ad perfectionem. pagina 479. 2. A
 Contemplatiua vita est securior perfectis, actiua est securior perficiendis. 480. 1. E
 Contemplationum duo genera. Ibidem. G
 Contemplatiua simpliciter est perfectior, quàm actiua, licet quandoque contingat actiuam esse perfectiorem contemplatiua. 481. 1. D
 Contemplatiua vita est preferenda actiue, quia dignior, quia securior, quia iucundior, quia sanctior, & quia diuturnior est. 482. 1. H
 Contemplatiue vite finis est veritas per se, Actiua vero est operatio per se. Ibidem. 2. H
 Continentia in Christo non fuit ad consequendum perfectionis statum in ipso, sed ad illum alijs demonstrandum. 420. 2. F
 Continentia superat coniugium in sex præminentijs. pagina Ibidem. G
 Continentiam fecisse in Apostolis statum perfectionis ostendunt Christi consilium. Christi exemplum. Apostolorum documentum, & ipsius continentia præmium. 446. 1. H
 Continentia à Clericis primitiue Ecclesiæ seruata fuit, non tamquam iussa, sed ad Apostolorum imitationem. 455. 1. A
 Continentia quandoque est de præcepto. 460. 2. G
 Continentiam seruantes sine voto excedunt coniugatos in opere perfectionis, non autem in statu perfectionis. 469. 1. C
 Contritus debet magis velle pati quamcumque penam in genere, quàm peccare mortaliter. 200. 2. F
 Contritio, & confessio, & interior satisfactio debent expleri in ipsius penitentis persona, satisfactio autem exterior potest compleri per alium. 176. 1. E
 Contumacia consentire omnes de communitate probabile non est, ideo Communitas non est excommunicanda, sed priuatè personæ. 165. 1. D
 Contumacia habet annexam idolatriam hæresim, impenitentiam, & erga præcipientem irreuerentiam. pagina 231. 1. C
 Copula carnalis etiam coniugalis diminit statum perfectionis, quia diminit feruorem charitatis propter tria. 447. 1. D
 Cordis corporalis quatuor condiciones cordi spirituali accommodatæ. 118. 2. G
 Correctio fit tribus modis, scilicet. Per modum simplicis admonitionis. Imperij & comminationis, denunciationis & accusationis: primus tantum modus adhibendus in corripiendo Papa. 64. 2. E
 Correctio

Correptio, qua inferior corripit superiorem debet habere discretionem, subiectionem, & dilectionem. pagina 64. 2. G
Correptio fraterna de publico peccato publice facienda est, & de secreto secreto. 65. 2. A
Correptionis fraternæ ordo seruandus est in peccatis occultis uergentibus in damnum priuatum: non autem in ijs quæ faciunt ad damnum Reipub. ut est crimen hæresis. 66. 1. A
Correptionem fraternam sic mandauit Dominus fieri, ut salua fama, prouideatur conscientia. At ubi non potest fama saluari, cum eius præiudicio consulatur conscientia. 66. 2. G
Correptione fraterna an corripendus Papa si peccat. pagina 64. 1. H
Correptio fraterna non est facienda de omni peccato. pagina 67. 2. A
Corpus humanum proportionatum debet esse septies longius, quàm latum, & decies longius, quàm altum. 68. 1. H
Corporis humani longitudo sumitur à vertice capitis, usque ad vestigia, latitudo, à dextra in sinistram, & altitudo à dorso ad ventrem. Ibidem
Corporis Christi Sacramentum quia est cibus grandium, sanctificationem in suscipientibus per alia sacramenta factam requirit. 306. 2. E
Corpus Christi habet triplicem modum essendi. In persona scilicet ipsius. In Cælo, & in Sacramento. pagina 95. 1. A
Corpus Christi uerè conficitur in fermentato, sicut in azymo. 154. 2. H
Credenda scire est omnium fidelium, eadem autem scire defendere contra impios est maiorum de Ecclesia, & maximè Sum. Pont. 77. 2. C
Credit homo non coactus necessitate coactionis, sed coarctatus necessitate finis. 83. 1. B
Credenda non crescunt substantialiter per additionem, sed accidentaliter per explicationem. Ibidem
Credenda sunt qua immediatè faciunt ad salutem nostram, licet non uisa, nec probata, non autem sic citò multa alia. 105. 2. C
Credibilia à Doctoribus explicantur, & declarantur, Scibilia uerò docentur, & probantur. pagina 372. 1. G
Crimina spiritalia conuenienter bonorum corporaliū subtractione puniuntur. 173. 1. A
Cupiditas sex mala facit. 294. 2. H
Curam habet Deus de gubernatione omnium rerum, sed singulari modo de potestate Summi Pontificis Ecclesiam suam gubernantis. 8. 1. H
Curam magis singularem habet Deus de Sacerdotum regimine, quia ex bono regimine spiritali dependet etiam bonum regimen corporale. pagina 9. 1. B
Curia consueuit potius recipere, quàm facere bonos, & plures boni in ea defecerunt, quàm mali profecerint. 502. 1. E
Curationem animæ ægroti sequuntur tria bona notabilia. 543. 2. C

D

DARE absolute beatus est quàm accipere, sed in casu potest esse econtra. 409. 1. B
Damnati citra condignum puniuntur. 202. 1. E
Damnatorum tristitia ex tribus insurgit. 201. 2. A
Damnatorum pœna accidentalitè proueniens ex societate malorum, quibus nocuerunt suis malis exemplis, minuitur si illi non damnantur, sicut & sanctis augetur accidentalitè gloria. 203. 1. D
Deceptio citra dimidium pretij non inducit rescissionem contractus, est tamen peccatum. 291. 2. B
Decimas à Laicis potest petere Papa pro Ecclesia utilitate. 380. 2. G
Decimarum nomine quæ dantur res cum sint mere corporales possunt cedere in usum Laicorum, sed non nisi pro Ecclesie utilitate. 381. 2. A
Decima triplici ex causa impostæ in lege Moysi, scilicet. Propter ministrorum templi sustentationem. Propter sacrificiorum oblationem, & propter pauperum & hospitum receptionem. 381. 1. C
Decimas Ecclesiarum solus Papa imponere & concedere potest. Ibidem D
Decimas de bonis Ecclesiasticis à Clericis potest petere Papa, conuersurus illas in proprios usus, quâdo indiget. 382. 1. E
Decretales Summorum Pontificum maioris sunt auctoritatis, quàm dicta Doctorum. 489. 1. B
Defunctorum animæ quatuor modis soluuntur à pœnis. 521. 1. B
Delectabilia tactus sunt prohibita, quia mala: Delectabilia gustus sunt mala, quia prohibita. 299. 2. B
Delectatio morosa non est mortalis ob durationem temporis, sed ob deliberationem consensus. 300. 1. F
Dæmones quandoque uerè faciunt insolita: quæ nobis uidentur miracula. Quandoque uerò non faciunt, sed sensus hominum decipiunt. 102. 1. C
Dæmonum inuocatores dupliciter peccant in primum præceptum decalogi. 259. 2. B
Dei solius est agere immediatè per suam substantiam. pagina 227. 2. D
Deus est causa cuiuslibet entis entitatem, & bonitatem habentis in genere causæ efficientis, formalis, & finalis. 4. 2. H
Deus prouidentia generali habet curam de bobus, & de omnibus creaturis, singulariter tamen de sua Ecclesia. 43. 1. B
Deus potest eximere unam creaturam à iurisdictione alterius, non autem à iurisdictione sua, quia sic negaret se esse Deum. 62. 2. G
Diabolum consulere licet super re occulta per Diuine potestatis coactionem, non autem per inuocationem, vel aliquam cum dæmonibus pactionem. 260. 1. G
Diabolus deformem mulierem formosam facit apparere. 433. 2. C
Dij plures nuncupatiuè, & adoptiuè, sed substantiuè unus tantum Deus est. 85. 1. C
Diligendi Deus modus triplex. 396. 1. H
Diligendi Deus modus: qui etiam præcepto, & qui est in consilio. 397. 1. A
Diligunt

Diligunt Deum alio modo ipsæ tres personæ Diuina, alio modo beati, alio uiatores. Ibidem 2. D
Discipuli Christi non fuerunt coacti ad ieiunandum: quia presentia Christi faciebat eos iustiores ieiunantibus. 473. 1. D
Discurrere de loco ad locum pro salute fidelium non minoris est meriti, & laboris, quàm proprijs manibus necessaria ad uitam sibi procurare. pagina 516. 2. G
Dispensare non potest Papa cum demonum cultoribus. 260. 1. G
Dispensare non potest Papa cum Astrologis, & Planetarijs. 261. 1. A
Dispensandi super iuramentum causæ debita. pagina 264. 1. F
Dispensat Papa in præceptis prima tabula non per ipsorum præceptorum transgressionem, sed per ipsorum transgressorum absolutionem. 265. 1. B
Dispensatio super uotum solemnem continentia dicitur non posse fieri, quia fit difficile, & raro. 266. 1. E
Dispensat quomodo Papa in seruilibus operibus faciedis in die festo. 269. 2. C
Dispensatio duplex iuris, & Iudicis. 278. 2. E
Dispensare non potest Papa in his, quæ sunt contra Diuinam institutionem, contra naturæ ordinationem, & contra Diuini præcepti obligationem. 282. 1. G
Dispensare potest Papa in omni humana lege. pagina 316. 1. H
Dispensatio dicitur dissipatio: quando eam non exigunt rationis, & Reip. utilitas. 350. 2. E
Dispensator debet esse non solum fidelis, sed etiam prudens. 357. 2. C
Dispensatores rerum Ecclesiasticarum sibi primo, & Ecclesie suæ seruiantibus necessaria ministrare debent, & postea pauperibus. 405. 2. D
Dispensare potest Papa in uoto continentie cum clerico. 455. 1. B
Disputare de potestate Papæ uile est propter ignorantiam remotionem. Propter ueritatis elucidationem, & propter doctrinæ Christi uitædam suspensionem. pagina 15. 1. D
Distinguuntur scientia non ex rebus consideratis, sed ex modo diuerso considerandi. 536. 2. H
Diuitias possidere, ut per eas diuinum præceptum impleatur, est de ratione uitæ Apostolicæ. 13. 1. C
Diuitia impediunt à consecutione beatitudinis ob nimiam sollicitudinem, & attentionem, ob insatiabilem cupiditatem, & ob mentis elationem. pagina 400. 2. H
Diurna uacatio Ecclesia potest esse bona, si fiat propter bonum finem. 21. 2. B
Doctor Ecclesiasticus debet attendere, ut doceat, delectet, & flectat. 532. 1. F
Doctores Theologiæ ex necessitate tenentur scire linguam eorum, quos docere debent, ceteras autem linguas expediret eos scire, propter infidelium conuersionem, sacræ Theologiæ plenioris intellectiōnem, & docentium maiorem fructificationem. pagina 535. 2. D
Doctores quando possunt licitè de scientia docenda

pacisci, numquam tamen scientiam uendentes, sed operas suas locantes. 372. 1. F
Doctorum dicta dispensanda, seu emendanda Diuina lectiōne, inconcussa ratione, & Ecclesie determinatione. 318. 1. H
Doctrina alicuius potest improbari non improbatore auctore, & econtra. 492. 2. G
Doctrina ueritas non est tacenda, nec omittenda propter scandalum particulare, sed si omnes scandalizarentur esset pro tunc dimittenda. 534. 2. E
Doctus in sacris literis, & legitime opus doctoris faciens non carebit aureola, quam non assequuntur insignibus doctoratus insigniti, & docti, si actu non docuerint. 538. 2. E
Dominus est Papa omnium rerum per tuitionem, & iustitiæ obseruationem. 289. 2. B
Dominis temporalibus reddenda sunt temporalia, quasi pro stipendijs, quia ministri Dei & Papæ. 12. 2. H
Domini, & serui naturaliter, qui dicantur. 138. 1. F
Dominium temporale datum est in obsequium regimini spiritalis. 25. 2. C
Dominium iustum non potest habere peccator super iustum in his, quæ sunt anime, sed in his, quæ sunt corporis. 135. 2. D
Dominium supra alios est beneficium nature. pagina 138. 1. F
Dominium tyrannicum potest effici naturale, & naturale tyrannicum. 155. 2. D
Dominium, quod fuit ante Papatum fuit usurpatum, & tyrannicum, ut Cain & filiorum. 212. 2. F
Dominium recto titulo acquisitum secutum est Sacerdotium. Ibidem G
Dominium, ut dicit nature gradus distinctionem, fuisse ante peccatum, non autem ut dicit subiectionem seruitutis. 213. 1. A
Dominium temporale tripliciter consideratur. pagina 214. 2. G
Dominium, ut opponitur seruituti, nulli homini conuenit naturaliter affirmatiuè, sed naturaliter negatiuè. 221. 1. B
Dominium quando dari potest subditis, inuitis ipsis. pagina 251. 2. B
Dominium temporale habetur tyrannicè, vel quantum ad acquisitionem, vel quantum ad executionem. 214. 2. G
Dominium triplex, usus rei. Rei, & dispensandi, vel administrandi rem. 406. 2. H
Dominium dispensandi res omnes creatas effectiue, & principaliter residet in Christo, & in Vicario eius, administratiue autem, & instrumentaliter apud Christi fideles. 407. 1. B
Dubia quamdiu sine peccato credi possunt. 110. 1. F
Dubitare de singulis rationes pro, & contra adducendo, ut ex solutione ipsarum ueritas magis elucescat uile est. 15. 2. B
Dubius in fide etiam uoluntaria electione infidelis est, non tamen est hereticus, nisi sit pertinax. 169. 1. B
Dubium in fide esse contingit quinque modis. pagina 168. 2. G

E

ECCLESIA imitatur iudicium Dei in veritate, non autem in modo iudicandi de veritate. pagina 161. 2. B
 Ecclesia, quæ est congregatio fidelium, numquam deficit, & si non remaneret, nisi vnus fidelis, in eo remaneret Ecclesia. 36. 2. H
 Ecclesia mortuo Papa non amittit iurisdictionem, sed ad tempus actualem iurisdictionis administrationem. 37. 2. B
 Ecclesia etiam tempore Antichristi non deficiet vniuersaliter. 129. 2. C
 de Ecclesia esse tripliciter intelligitur. 137. 1. A
 Ecclesia vtitur omnibus, etiam infidelibus ad profectus suos. Ibidem
 Ecclesia est vna vnitatem fidei, & charitatis. pagina 150. 1. F
 Ecclesia, quæ est corpus Christi mysticum, habet duplicem vnitatem, scilicet membrorum ad caput, et membrorum ad inuicem. 150. 1. F
 Ecclesia, quomodo tunica inconsutilis. 150. 1. H
 Ecclesia cur in dignitatibus Ecclesiasticis nominandis imitata sit magis ritum gentilium, quam Iudæorum. 217. 1. C
 Ecclesia multos abusus tolerat, quia non fuerunt ducti in iudicium, & ob difficultatem correptionis. pagina 361. 2. B
 Ecclesia regitur autoritate scripturæ. Traditionibus generalibus, & particularibus. Ad primas duas omnes ubique tenentur. 362. 1. F
 Ecclesia recipit & tradit ea, quæ sunt fidei. pagina 490. 2. G
 Ecclesia Romana est prima Sedes omnium Ecclesiarum. 503. 2. C
 Ecclesia, in corrigendis peccatis Dei iudicium imitando, quinque modis vtitur. 140. 2. F
 Ecclesia quanta fecerit Deus, quæ non fecit propter Angelos. 8. 2. E
 Ecclesia nomine non intelliguntur principaliter muri & bona temporalia, sed magis animæ fidelium. pagina 32. 2. G
 Ecclesia vnitatem priuatus recipit in Sacramento Spiritum sanctum, non quo fiat Deo gratus, sed quo suscipiat characterem, vel illius perfectionem. pagina 152. 1. F
 Ecclesie militantis iudicium falli, & fallere potest, non autem Diuinum. 163. 1. A
 Ecclesie suffragia prodesse possunt fidelibus per modum meriti, & per modum satisfactionis pæne. pagina 194. 2. G
 Ecclesia administratio consistit in ordinibus diuersorum Prælatorum, in administratione Sacramentorum. In diuersis præceptis subditorum. Et in omnibus potest Papa dispensare, prout exigit Ecclesie vtilitas. 305. 2. A
 Ecclesia pulchritudo in quo consistat. 324. 1. G
 Ecclesia maxime necessarij sunt tres actus, studium Diuinorum. Exhortatio populorum, & doctrina

magistrorum. 326. 1. H
 Ecclesiam errare non posse quomodo exponitur. pagina 126. 2. F
 Ecclesiasticæ personæ non recipiunt immediatam temporalium administrationem, quam ipse personaliter sint executuræ, sed quantum ad ministerialē commissionem. 238. 2. G
 Ecclesiasticæ res non sunt distribuendæ, nisi in usus ad quos ordinatæ fuerunt. 406. 1. F
 Ecclesiasticarum rerum dominium residet in Papa. pagina 509. 2. C
 Electio Dei non infert violentiam his, quæ futura sunt. pagina 18. 2. G
 Electio fiebat per sortes ante Pentecostem, sed post Pentecostem per hominum electionem. Ibidem. H
 Electio Papæ examinanda est, vt canonicè celebretur, non autem vt facta discutiatur tamquam approbanda, vel reprobanda, quia non habet superiorem in terra. 24. 1. G
 Electio Papæ vitari potest ex parte eligentium, ex parte electi, & ex parte electionis. 23. 1. B
 Electio solius Papæ est ipsius confirmatio. 24. 2. E
 & 224. 2. H
 Electio Papæ cito, & solemniter populo annuncianda est propter illorum gaudium. 26. 2. F
 Electio Papæ olim concessa Romanis. 27. 2. C
 Electio Papæ nunc pertinet ad solos Cardinales, tum quia representant personas Apostolorum Christo assistentium, tum etiam quia citius adhibetur remedium, quando negocium ad paucos reduciur. pagina Ibidem. D
 Electio Papæ faciendæ est (si potest) in loco vbi Papa obiit, & communitas illius terræ debet facere obseruare quæ statuta sunt circa Papæ electionem. pagina 29. 1. D
 Electio sufficit, vt scientia, & vita sit idoneus, vnde & eligenti satis est eligere talem. 31. 2. A
 Electio in Pastorem bona est, quando eligitur bonus in vita, & in scientia suffragante alia bonitate, quæ requiritur ad Prælaturam. 31. 2. D
 Electione ordinaria soli Clerici vocantur ad munera, quæ sunt Clericorum; Dispensatoria autem electione, etiam Laici vocantur ad aliqua munera Ecclesiastica. 385. 2. C
 Electione hominum semper creatus fuit Papa post D. Petrum ad vitandum hominum fallibile iudicium, ad euitandum posteriorum exemplum, & ad habendum populi testimonium. 19. 2. A
 Electione, potius quam successione Papam fieri conueniens est. 20. 2. G
 Electiones Pontificum olim præsentabantur, sicut ex nunc denunciatur eorum creatio, & coronatio principibus Laicis, ad euitanda schismata, & vt nullus hereticorum, vel schismaticorum audeat contradicere. 26. 1. H
 Electionem Papæ præcedere debet tractatus, & in primis inuocatio Spiritus sancti, vt ab eligentibus remoneat corruptionem, fictionem, & malam conspirationem. 38. 2. F
 Electionem Papæ præcedere debet tractatus de modo eligendi,

eligendi, & comparando personam ad personam, & zelum ad zelum, & numerum ad numerum. pagina Ibidem
 Electionis Papæ taxata fuit certa forma, videlicet, vt conueniant ad illius electionem saltem duæ partes Cardinalium. Quod congruum est propter impetrandum Diuinum auxilium. Propter remouendum periculum. Et propter dicta electionis singulare Priuilegium. 22. 1. F
 Electores Papæ possunt esse inter se discordes sine ipsorum peccato. 21. 1. C
 Electioni omnium potestatum cooperatur Deus, sed singulari modo in electione Summi Pontificis. pagina 8. 2. G
 Electioni ceterorum Prælatorum præter Papam sufficit maioris, & sanioris partis consensus: quia, si quod dubium contingat potest Superioris iudicio desiniri, quod non est in electione Summi Pont. pagina 22. 2. E
 Electionis de se factæ ad munus Ecclesiasticum per secularem potestatem consentientis pæna. pagina 507. 2. D
 Electus de proprio Collegio satis est, & sit idoneus, sed qui est extra Collegium debet esse ceteris melior, & optimus. 30. 2. H
 Electus confirmatus nondum tamen consecratus potest Indulgentias dare. 181. 1. B
 Eleemosyna pro Missa accipitur, non in pretium Missæ, sed in stipendium vitæ celebrantis. pagina 112. 2. G
 Eleemosyna non potest fieri de re simoniacè accepta per dantem, vel accipientem: sed bene per Superiorem. 331. 2. C
 Eleemosynam quando tenetur restituere Religiosus, cui est sufficienter prouisum. 377. 2. D
 Eleemosynam recipiens sub prætextu paupertatis, tenetur de cupiditate penitere, non tamen tenetur ipsam restituere, sed pauperibus largiri. 378. 2. E
 Eleemosynarum largiendarum quinque causæ præcipue sunt in Religiosis mendicantibus. 525. 1. C
 Eligere bonum dimisso meliori si sine debita causa fiat, & in casu quo eadem facilitate possit eligi melior, in foro conscientie nõ erit sine personarum acceptione. 253. 2. B
 Eligere sibi potuit D. Petrus successorem, quia nondum statutum quid erat in contrarium. 19. 2. D
 Eligere sufficit idoneum, intelligas quædo non sit comparatio inter doctiorem & minus doctum, & meliorem, & bonum. 30. 1. H
 Eligere nobilem, & potentem, solum quia nobilitas, non est conditio debita, esset autem, si id fieret ad Ecclesie vtilitatem. 255. 1. B
 Eligendus semper est optimus de consilio, de præcepto autem satis est eligere bonum. 31. 2. A
 Eligendus est semper, ceteris paribus, melior bonitate intrinseca. 255. 1. B
 Eligendum minus malum de duobus, quando vtrūque est præsens, & in actu eligendi, non autem si alterum futurum. 471. 1. D
 Eligens potest conformare se aliorum voluntati, quan-

do maior pars eligentium iam dederint vocem suam minus idoneo. 30. 1. G
 Eligens, in casu, in quo tot essent, qui eligerent magis sufficientem, quot minus doctum, si suo suffragio augendus esset numerus alterius partis, tenetur suffragium suum ferre doctiori. 30. 1. H
 Eligens in Prælatum diuitem aliquem: quia diues, omisso paupere magis digno: quia pauper est, accipit personarum. Ibidem 2. F
 Eligentes Papam securius faciunt præmissis quæ oportet, celeriter electionem facere, quam illam protrahere, quia citius periculum Ecclesia occurrit, & præsumptio humana confidentia vitatur. 39. 1. C
 Eligentes Papam non recto sine multum peccant, & quandoque frustrantur suo fine. 8. 1. H
 Eligi aliquos in Pastores contingit, vel ad vitæ eternæ hereditatem, vel ad Ecclesiam, & humani generis vtilitatem. 18. 2. F
 Eligi semper sanctiorem in Prælatum, an vclis Deus incertum est, nam minus sanctus potest esse melior in Prælatione. 31. 2. C
 Eligit Deus, quem eligit charitas Ecclesie, & communis consensus eligentium. 39. 2. B
 Eloquentia quædam magis iuuenilem, & quadam magis senilem decet ætatem. 533. 1. D
 Episcopi eliguntur, & confirmantur autoritate Papæ. 2. 2. H
 Episcopi dicuntur fratres Papæ ob naturæ conformitatem, ob merita equalitatem, & ob ordinis dignitatem; non autem iurisdictionis paritate. pagina 7. 1. C
 Episcopi possunt esse maiores Papa nondum ordinato potestate ordinis, at Papa etiam Diaconus, est omnium supremus quoad potestatem iurisdictionis. Ibidem 2. A
 Episcopi representant personas Apostolorum, non vt Christo assistebant, sed potius, vt diffusi in orbem terrarum singuli aliquam partem mundi in sortem prædicationis acceperunt. 27. 2. D
 Episcopi omnes dicuntur Summi Sacerdotes quoad potestatis ordinis impressionem, quia omnes habent illam in supremo gradu. Quoad verò illius executionem solus Papa dicitur Summus Sacerdos, quia solus potest eam vniuersaliter executioni mandare. pagina 42. 1. H
 Episcopi, & non alij inferiores ministri, dicuntur sponsi suarum Ecclesiarum. 117. 2. B
 Episcopi maiorem potestatem habent prædicandi quàm Religiosi, quia illi potestate ordinaria id faciunt, hi autem delegata. 341. 1. C
 Episcopi proprie sunt in perfectionis statu, non autem Presbyteri, seu Diaconi. 458. 2. F
 Episcopi non possident quasi proprias Ecclesiarum diuitias, sed tamquam communes dispensant. pagina 485. 2. D
 Episcopus Nouariensis x x v j. in ordine Gratius nuncupatus, fuit de Authoris familia, vt legitur in principio vitæ.
 Episcopus fratres esse Papæ, quot modis intelligi potest. 7. 1. C

Episcopi praeferuntur expositoribus sacra Scriptura si non ratione scientiae, ratione potestatis. pagina 489. 2. B

Episcopi perfectiori modo representant statum Apostolorum, quam Religiosi. 506. 2. H

Episcopi sunt successores Apostolorum in quatuor a Christo illis collatis, in quibus patet ipsorum supra Monachos status perfectio. Ibidem. F

Episcopi, de quibus bonis, & quomodo disponere possint. 509. 1. D

Episcopi habent iurisdictionem derivatam, & taxatam a Papa. 160. 2. G

Episcopi, cum habeant auctoritatem derivatam, non possunt Indulgentias dare potestate propria. pagina 178. 2. E

Episcopi dicuntur ordinarii, iuris taxatione, non particulari concessione. Ibidem. 2. G

Episcopi proprie Pastores sunt; Presbyteri vero Episcoporum coadiutores. 440. 2. H

Episcopis Monachis, iuxta aliquos, non licet comedere carnem. 477. 2. D

Episcopis quomodo conveniat rerum temporalium cura. 508. 2. E

Episcopis non licet testamentum condere de bonis Ecclesiae, nisi de licentia Papae. 509. 2. C

Episcopis non interdicitur procuratio viduarum, & similia, nisi quod immediate haec per se exercere non debent, sed alijs committere, ut ipsi orationi, & predicationi vacare possunt. 523. 2. A

Episcopis licet habere proprium, nisi paupertatem voverint. 453. 1. C

Episcopo remanet cura totius plebis, etiam postea quam illam Presbytero, & Parocho commisit. pagina 121. 1. 2. B

Episcoporum perfectioni magis convenit vita contemplativa, quam activa. 479. 2. A

Episcoporum confirmatio, depositio, & translatio pertinet ad Papam. 46. 1. E

Episcopus non potest dare Indulgentias subdito non suo, potest tamen illum ligare, & quando, & cur. pagina 179. 1. D

Episcopus dispensare potest super omnes casus sibi non interdictos. 278. 2. E

Episcopus dispensat cum homicidis in homicidio simplici. Ibidem

Episcopus subest Archiepiscopo ex ordinatione Ecclesiae. 343. 2. A

Episcopus tenetur ex voto providere suis subditis circa quatuor. 368. 2. H

Episcopus in sex casibus potest petere cessionem, in quibus renunciatio est admittenda. 369. 1. A

Episcopus non potest transferre se ad Religionem, nisi Papa cum illo dispenseret. Ibidem. B

Episcopus tenetur de sua portione honorum Ecclesiae dare pauperibus, sicut quilibet alius Christianus. pagina 510. 2. E

Episcopus quam cautus esse debeat in distribuendis portionibus tribus de bonis Ecclesiae ultra suam. pagina Ibidem

Episcopus non potest exercere advocati officium, nec

in proprijs causis. 523. 2. A

Episcopale officium an possit committi Sacerdoti simplici. 384. 2. H

Episcopalis status includit quatuor, quibus Religiosorum status caret. 507. 2. B

Episcopatus nomen includit aliqua bona appetenda, & aliqua respuenda, neutra tamen procuranda. pagina 257. 2. C

Episcopatus quoad impressionem characteris non est distinctus a Sacerdotio, sed quantum ad characteris perfectionem. 384. 2. H

Episcopatus non est ordo destinatus a Presbyteratu quoad corpus Christi verum, sed quoad corpus Christi mysticum. 385. 1. A

Episcopatus Christi est caput totius Ecclesiae Hierarchy. 439. 1. C

Error esset in fide credere aliquem posse appellare a Papa ad alium hominem, vel ad Deum ipsum. pagina 63. 2. B

Euangelij predicatio an completa per totum orbem, D. August. Ioan. Chryso. & Origenis opiniones. pagina 235. 2. C

Euangelistae non enarrarunt expressionem aliquorum Sacramentorum, quia non sunt de necessitate salutis. 302. 2. E

Eucharistia Sacramentum est perfectius ceteris in continentia, non autem in receptionis potentia. pagina 307. 1. E

Eucharistia neganda illi, quem Sacerdos scit habere impedimentum pertinens ad forum iudiciale, non autem si pertinet ad forum conscientiae. pagina 348. 1. F

Exaudit semper pius pater Deus, vel liberando, vel patientiam tribuendo, vel in melius id, quod petitur, commutando. 59. 2. B

Examinatio electionis, sicut & accusatio simpliciter est de iure Divino, & naturali; at secundum aliquas conditiones est de iure positivo. 233. 2. A

Excommunicati iniuste, si in fide & pietate perseverant, a pio Patre Deo, qui in occulto videt coronantur. 59. 2. A

Excommunicati per Papam non omnes damnantur. pagina 162. 2. H

Excommunicati traduntur Satanae secundum praesentem iustitiam per subtractionem suffragiorum, & privationem Sacramentorum. 163. 1. C

Excommunicati sunt, qui deferunt ad Saracenos non solum arma, sed etiam qui pecuniam. pagina 166. 1. E

Excommunicatis non interdicitur verbum Dei audire. pagina 487. 2. A

Excommunicati a iure, vel a Iudice non sunt absolventi a Papa, nisi constiterit de emendatione a culpa commissa. 163. 2. B

Excommunicatio Principis, seu communitatis non omittitur solum ob scandalum, sed ob periculum schismatis, vel contemptus ipsius excommunicationis. pagina 64. 2. H

Excommunicatio aliud est ab eradicatione. pagina 81. 1. A

Excom-

Excommunicatio est actus potestatis iurisdictionis, non autem ordinis. 160. 2. H

Excommunicatio minor incurritur per quodlibet peccatum mortale. 161. 1. D

Excommunicatio minor est privatio Sacramentorum. pagina Ibidem

Excommunicatio minor incurritur in multis casibus. pagina Ibidem

Excommunicatio maior non nisi pro peccato mortali ferenda est, nec pro omni mortali. Ibidem

Excommunicatio maior quibus casibus incurritur. pagina Ibidem. 2. A

Excommunicatio Papalis in vno tantum casu non est tenenda nec timenda. 166. 1. G

Excommunicatio est grauior pena quam interdictum, & suspensio. 165. 2. A

Excommunicatio est poena, quam infligit Ecclesia, non ad interitum, sed ad correctionis remedium. pagina 487. 1. A

Excommunicare non possunt Diaconi, nisi propter sibi commissam iurisdictionem. 411. 2. D

Excommunicatione per se non tollitur charitas, sed tolluntur illa media quibus homo in charitate conservatur, & augmentatur, & ad eandem recuperandam disponitur. 161. 2. B

Excommunicationis sententia in septem casibus non est timenda, nec tenenda. 162. 1. F

Excommunicatur quomodo quis iniuste per penam, non per culpam excommunicati. Ibidem H

Excommunicatus cogitur dare pecuniam dum absoluitur, non in pretium absolutionis, sed in penam absoluti. 112. 2. G

Excommunicatus iniuste non ligatur in calce. pagina 163. 1. A

Excommunicatus minori excommunicatione potest excommunicari etiam maiori, & non vna tantum, sed pluribus, pluries, & a pluribus. 166. 2. H

Excommunicatus, cum sit eiectus extra Ecclesiam non posset amplius excommunicari, si non remaneret aliquid indelebile per quod annumeratur ei populo Christiano. 167. 1. A

Executores esse testamentorum non derogat perfectioni Religiosorum. 521. 1. A

Exemptio quid sit. 322. 1. F

Exemptos posse Papam facere probatur. 321. 2. D

Eximere non potest Papa quemquam a sua iurisdictione spiritali. 322. 2. G

Exodi verba ex cap. 19. accommodantur ad tres Ecclesiae proprietates. 69. 1. D

Extraneo exhibetur maior reuerentia magis ex timore seruili, sed familiaritate coniuncto exhibetur maiori ex filiali dilectione. 34. 2. F

F

FALLI aliquem contingit quatuor modis. pagina 290. 2. G

Falsum testimonium semper est mortale, quando profertur in his, quae sunt fidei, vel contra iustitiam profertur, vel suis ipsius. Ibidem E

Falsum, erroneum, Hereticum quid sit. pagina 165. 1. H

Fama bona proficua est ad bonorum operum executionem, Ad peccatorum evitacionem, & ad aliorum venerationem. 101. 1. C

Famam alicuius non facit sola turba, sed etiam, & maxime testimonium maiorum. Ibidem. 2. B

Familiaritas parit contemptum inter stultos: non inter sapientes. 34. 2. F

Fatua virgo dicitur, propter intentionis vanitatem. pagina 470. 1. E

Femina nulla, nec vetula, nec affinitate coniuncta peculiariter a Clericis assumenda est ad domesticum obsequium. 433. 2. D

Femina: quam conuenienter admittantur in Ecclesijs, ubi degunt etiam clerici, non autem in domos earum priuatas. 434. 2. F

Festis diebus bellum in litibus fieri ordinari non licet, in brutis capiendis, & in hostibus expugnandis necessitate imminente licebit. pagina 272. 1. F

Fidei, & bonis moribus non aduersantia possunt auditores sequi secundum opiniones Doctorum. Quae autem supradictis aduersantur, si quis credat non excusatur, nec propter ignorantiam, nec propter simplicitatem. 169. 2. C

Fidei in causa, & in periculo vniuersa Reipub. Congregatio fidelium habet locum Praelati, & Ecclesiae, ad quam referendi sunt incorrigibiles. pagina 66. 2. F

Fidei negocia potest Papa committere, minora quidem alicuius Doctoribus, & Magistris, maiora vero Concilio generali. 383. 2. C

Fidei veritas non solum est credenda, sed etiam est confitenda pro loco, & tempore. Videlicet, quando aliquid subtraheretur honori nominis Christi, & ubi infideles insultarent contra Christi nomen. pagina 51. 1. A

Fidelem ab infideli iudicari cur D. Paulus prohibuit. pagina 135. 2. D

Fidelem cum infideli contrahere matrimonium quare prohibeatur. non autem, ne fidelis factus permanere possit cum coniuge adhuc in infidelitate permanente. 136. 1. E

Fides necessaria homini, ut in vita spiritali Deo coniungatur. Ut in vita morali in agendis dirigatur. Et ut in vita intellectuali perficiatur. 82. 2. F

Fideliter loquitur, qui falsa dicit, sic credens, ut loquitur, econtra infideliter, qui vera dicit, credens falsa dicere. 98. 1. G

Fieri possunt multa, licet facta non fuerint. pagina 303. 1. C

Filij futuri Principes quomodo educandi. pagina 210. 1. E

Filij debent rependere parentibus reuerentiam, obedientiam, & sustentationem. 275. 2. D

Finis vnus diuersis vijs attingi potest. pagina 410. 2. F

Fornicationem simplicem esse peccatum mortale probatur. 284. 2. H

I N D E X.

Fratribus minoribus interdicta est executio testamentorum, non quia mendicationi, vel perfectioni, sed quia interpretationi regulæ eorum per Papam repugnat. 521. 2. B

Furtum reliquiarum sanctarum etiam ex deuotione, improbat. 111. 2. D

Furtum, quia habet secundum se circumstantiam malam, numquam recipit dispensationem, sicut homicidium. 278. 1. E

Furtum opponitur tribus fructibus lucis gratia. Ideo mortale, & indispensabile humana auctoritate. pagina 286. 2. H

Furti materia in casu necessitatis de propria sit communis, numquam autem materia fornicationis. pagina 287. 2. D

Furari pro conseruanda vita proximi quando liceat, opiniones Authoris & aliorum. 288. 2. E

Furtum aliquando potest bene fieri, numquam autem mentiri. Ibidem. H

Furtum paruorum rerum non cum animo inferendi magnum nocumentum proximo, non est proprie furtum. 289. 2. D

Furto pro quolibet non inferitur pena mortis, nisi aggrauetur ex aliqua circumstantia. Ibidem

G

GENERARE posse in Diuinis dicit proprietatem non potestatem. 88. 1. H

Generare non posse in filio est conditio, non imperfectio, non indignitas, sed proprietas. Ibidem

Generationis filij articulus quinque de illa completitur. 89. 1. B

Gladius secularis est Ecclesia, quia ad illius iussum educendus. 3. 2. B

Gladius duplex in Ecclesia, spiritualis scilicet & corporalis, hoc videntur Principes seculares ad separandam animam à corpore naturali, illo pastores Ecclesiæ ad separandam animam à corpore mystico. 164. 2. E

Gladio utroque rei possunt ministri Ecclesiæ contra delicta præterita: quia facta, & contra futura: ne fiant. Ibidem

Gratia non destruit naturam, sed operatur supra illam. pagina 18. 1. F

Gratias esse ampliandas quomodo intelligatur. pagina 179. 1. C

Gratuitum dicitur aliquid, vel ex parte operis, vel ex parte operantis. 450. 1. F

Græci patres circa processionem Spiritus sancti etiam à filio, idem reuera sentiunt, quod fides catholica tenet, discrimen est in modo loquendi. 153. 2. C

Græci, quare videntur forma illa sua in baptizando in tertia persona. 154. 2. G

Græcos Ecclesia reputat schismaticos, & hereticos nominat verò tantum schismaticos, quia à schismate illorum peccatum inchoatum est. 153. 2. B

Græcos ad fidei obedientiam venientes Ecclesia non rebaptizat. 154. 2. F

Græcorum baptismus validus est, licet peccent ritum,

& formam Ecclesiæ non seruando. Ibidem E

Gregorius Papa V. tempore Othonis Imperatoris septem electores Imperij instituit in Alemania, & cur. 206. 2. D

H

HÆRESIM tria constituunt, Rei credibilis diffinitas, Dogmatis nouitas, & defendendi pertinacitas. 156. 2. E

Heresis unde dicatur. 78. 1. F

Heresis nomine quid intelligat D. Paulus 1. Corin. 2. pagina Ibidem H

Heresis ipso facto incurritur si sit contra determinationem Papæ. Ibidem 2. E

Heresis crimen à Iudice spirituali & Ecclesiastico cognoscendum est. 80. 1. E

Heresis, & Idolatria crimina non legitur fuisse punita vnquam sine expresso mandato Ecclesiæ. pagina 81. 2. B

Heresis totam vitam spiritualem surripit. 172. 1. E

Heretici quomodo dicantur malefici: Daemonum consultores, item simoniaci, & auari. 78. 1. H

Heretici condemnantur ab Ecclesia condemnatione mortis spiritualis, quæ est excommunicatio, & etiã mortis corporalis, sed hanc non infligit immediatè per seipsam, sicut illam. 80. 2. G

Heretici, cur morte corporali non puniuntur sine mandato Ecclesiæ. Ibidem. H

Heretici, quando dicendi sunt illi qui baptizant imagines, & violant Sacramenta. 170. 2. F

Heretici puniuntur ab Ecclesia quatuor modis, videlicet, Excommunicatione, Depositione, Temporalium amissione, & militari persecutione. 172. 2. G

Heretici quomodo prosint Ecclesiæ. 174. 1. E

Heretici tolerandi quando sine fidelium exterminio exterminari non possunt. 173. 2. D

Heretici pro Christo morientes, non sunt Martyres. pagina 461. 2. D

Hereticorum bona, si Clerici illi sint, vel laici, sub iurisdictione temporali Ecclesiastica, sicut Ecclesiæ sunt applicanda. Aliorum verò laicorum eorum Principibus secularibus. 172. 2. H

Heretici dum puniuntur, tria consideranda. Peccati grauitas. Ecclesiæ corrigentis charitas, & fidelium utilitas. 173. 2. B

Hereticis pœnitentibus numquam negantur Sacramenta, restitutio verò bonorum, & corporalis vite conseruatio non semper eis conceditur. 174. 2. E

Hereticus licet ex genere peccati grauius peccet, ex circumstantia tamen aliqua illius peccatum leuius esse poterit aliquo peccato alicuius catholici: & contra de peccato catholici. 50. 1. H

Hereticus quilibet intelligitur admonitus, & à Iudice, & à iure. 55. 1. C

Hereticus quis. 78. 1. F

Hereticus relapsus cur tradatur interficiendus. pagina 153. 1. A

Hereticum, & sectarium esse contingit quinque modis, videlicet, Contra Articulorum, & Conciliorum San-

I N D E X.

Sanctorum Patrum determinationem. Contra sacre Scripturæ approbatam expositionem. Contra ritus Ecclesiæ obseruationem. Contra Sacramentorum Ecclesiæ deuotionem, & contra recta fidei protestationem. 78. 1. G

Hereticos inquirere est Episcoporum, & Inquisitorum, communiter, & diuisim. 80. 1. E

Hereticos attendendos, & cauendos admonuit Christus. Ibidem. F

Homo reducitur quandoque in Deum per Angelos in his, quæ se tenent ex parte intellectus, sed ex parte affectus ministerialiter per Papam, & alios Ecclesiæ ministros. 113. 2. D

Homo quomodo intelligatur relictus in manu consilij sui. 455. 2. D

Homo diligendus propter se participatiuè, non terminatiuè. 466. 1. E

Hominum malorum tres modi, Doctrina, Conuersatione, & intentione. 102. 1. F

Homogeneis in partibus est eadem ratio totius & partis quoad prædicationem, nõ quoad actionem, vel passionem. 279. 2. B

Homines omnes etiam Pagani sunt oues Christi iure creationis, & sufficienter iure redemptionis, non autem fidei adhesionem. 136. 2. H

Hominum ministerio multa fecit Deus, quæ posset ex seipso facere. Potest enim per seipsum immediatè quicquid potest mediantibus creaturis. 18. 1. E

Homicida reputatur consentiens in homicidium factum ipso ignorante. 164. 2. G

Homicida propter diuersas causas ad Sedem Apostolicam pro dispensatione mittuntur. 278. 2. F

Homicidium committitur, vel nocendi cupiditate, vel iniustitia auitate, vel inuitabili necessitate. Primum omnino prohibetur. Secundum præcipitur. Tertium permittitur. 279. 1. B

Honor exhibetur Deo dupliciter, videlicet ratione communis potestatis: qua analogia quadam conuenit cum creaturis. Et ratione singularis maiestatis. Qui ratione prima exhibetur, potest etiam sine peccato exhiberi creaturis, non autem qui ratione altera, hic latria dicitur, ille dulia. 72. 1. H

Honor qui exhibetur sanctis exhibendus est etiam Papæ. 74. 1. F

Honor qui debetur Diuinitati Christi, debetur etiam illius humanitati, sed non per se, & primo, & gratia sui, sed per accidens, & vt coniuncta diuinitati, vt de carbone ignito, & veste. 73. 2. C

Honor exhibetur alicui, vel ratione meriti, vel ratione officij. 76. 2. F

Honor non ex spiritualibus, sed ex mundanis bonis interdicitur Religiosis. 518. 1. F

Honorandi sunt contrahentes honorem ex radice: si sint radicis imitatores, non autem, si sunt illius extirpatores, sicut Iudæi suorum Patrum. 145. 1. C

Horas canonicas, beneficiatus sine rationabili excusatione amittens recitare, mortaliter peccat. pagina 361. 1. C

Horas recitare, habetur ex generali traditione. At sub hac vel illa forma, est ex traditione speciali:

qua seruanda est ab illis: qui in illa Ecclesia militant. 362. 1. G

Horas canonicas recitare tenentur in sacris constituti, licet non habeant beneficium temporale. habent enim beneficium spirituale, & ex consequenti ius etiam ad temporale. 363. 2. C

Horas canonicas omittenti vult Author imponi, vt illas easdem sequentibus diebus recitet: vt peccato satisfaciatur. 366. 1. E

Hora canonica dicuntur: quia regulariter certis horis sunt dicenda. 364. 1. G

Hora canonica propter honestas occupationes possunt persolui in tribus vicibus. Ibidem 2. F

Hostia Sacerdotis noui testamenti dicitur celestis quatuor modis. 515. 2. B

Humilitas maxime facit ad statum perfectionis fundatiuè, & conseruatiuè propter quatuor. pagina. 467. 2. A

Humilitas numquam conuenit Deo, at homini semper. 468. 1. E

Humiliatur meritò homo homini etiam peccatori. pagina 468. 1. F

I

IACOBY S Episcopus Hierosolimitanus protulit sententiam in Concilio Apostolorum auctoritate D. Petri. 121. 2. B

Idolatria est, bonum creatum adorare, quasi Deum. pagina 26. 2. H

Idolatrarum triplex genus iuxta triplicia bonorum creatorum genera. Ibidem

Ieiunare cur non faciebat Christus Discipulos suos. pagina 394. 1. H

Ieiunio imploratur diuinum auxilium, sed magis oratione. 411. 2. A

Imago artificialis est terminus à quo adorationis, non autem terminus ad quem. 75. 2. C

Imaginis adoratio prohibetur, vt imago est res quedam, non autem vt est signum rei adorabilis. pagina 263. 1. B

Imperator, nec alius Princeps secularis habet nunc aliquam iurisdictionem in electione Papæ, sed in eligentium inclusione, vt scilicet faciant obseruare: qua statuta sunt circa Summi Pont. electionem. pagina 25. 1. C

Imperator quomodo dicatur præesse omnibus prouincijs. 137. 2. B

Imperator recipit gladium à Deo, quia à Papæ, qui est Vicarius Dei. 306. 1. D

Imperator, cur dicatur Rex Romanorum. 222. 1. H

Imperator electus confirmandus est, & id ad Papam attinet. 224. 2. F

Imperator vngendus est, & consecrandus. 225. 2. A

Imperator, qui assumitur in defensionem Ecclesiæ, in tribus debet illi seruare fidelitatem, quæ continentur in iuramento, quod Imperator tenetur præstare Papæ. 227. 1. A

Imperator non habet administrationem, nisi prius per Papam confirmatus fuerit. 228. 1. E

Impe-

Imperator electus, & confirmatus debet ad solennitatem, & euidenciam, etiam ungi, consecrari, & coronari. Ibidem 2. F
Imperator electus ante confirmationem administrationem accipit in Regno Alemania. 229. 2. A
Imperator administrat Regnum Alemania magis, ut Rex, quam ut Imperator. Ibidem D
Imperator subest Papa subiectione filiali in spirituali subiectione, & subiectione ministeriali in temporalium administratione; unde potest in eum utroque gladio animaduertre. 231. 2. D
Imperator, vel Reges sunt conservatores iuris ministerialiter. Papa solus principaliter, & authoritativè. 387. 2. C
Imperatores Christiani pro eterna vita Pontificibus indigent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo Imperialibus legibus uti debent. 33. 2. B
Imperatorem posset Papa per seipsum eligere, rationabili causa sic exigente: sicut alij authoritate Papa illum eligunt. 206. 1. C
Imperatorem ex hereditate succedere melius esse, quam per electionem creari, tribus rationibus probatur. pagina 210. 2. E
Imperatorem eligit Ecclesia, ne Papa se implicet negotijs secularibus. 228. 1. F
Imperatorem posse deponi à Papa probatur ratione, & exemplis. 230. 1. H. & 2. F
Imperatoribus benemeritis de Ecclesia olim data fuit potestas eligendi Papam, quæ tamen postea fuit rationabiliter subtracta. 25. 2. A
Imperatori aliquid præcipienti contra præceptum Papæ, & libertatem Ecclesia non est obediendum. pagina 432. 1. G
Imperatori non sunt subiecti omnes Pagani. 137. 1. A
Imperatoris eligendi ius concessum est illis, qui illud habent, non in fauorem illorum, sed Ecclesie. pagina 206. 1. D
Imperatoribus, & Regibus concessit olim Papa aliquod ius in electione Summi Pontificis, & Ecclesia administratione ob pullulationem hereticorum, quod postea sibi reasumpsit. 214. 1. F
Imperatoris eligendi varia olim ratio. 222. 2. G
Imperatoris electionem, necnon, & personam electam examinare spectat ad Papam. 234. 1. E & 2. G
Imperatori quare necessaria confirmatio per Papam, & non alijs regibus omnibus. 228. 1. G
Imperator dum coronatur, sex per ordinem seruanda: quæ Cant. 4. habentur in verbis egredimini filij Sion &c. 226. 1. G
Imperium hereditarium esse, posset Papa statuere, & Imperij electores posset Papa creare alios quam Germanos. 208. 1. C
Imperium temporale à spirituali deriuatur, & illud est luminare minus, hoc autem minus in Ecclesia. pagina 213. 2. D
Imperium: qua authoritate à Romanis ad Græcos, & à Græcis ad Germanos translatus fuerit, & cur. pagina 221. 2. A. & 222. 1. F
Imperium Romanum an duraturum usque ad finem seculi. 235. 2. B

Imperium Romanum durabit usque ad finem seculi, quantum ad iurisdictionem, sed non quantum ad actualem administrationem, & integrationem. pagina 236. 1. F
Imperium Romanum erit diuisum in fine seculi. pagina 237. 1. A
Implicatio in ministerio Ecclesie secularis, non est implicatio negotiorum secularium. 270. 1. E
Impossibilitas perpetua absoluit à præcepti obligatione, & impletione, temporalis verò quam diu durat impossibilitas. 273. 2. B
Imputatur homini, non quod ex se non possit vincere carnalem concupiscentiam, sed quia non inuocat liberatorem. 298. 2. F
Incarnationis misterium nunciatum fuit homini per Angelum, quantum ad substantiam facti, sed quantum ad multas circumstantias circa illud, Angeli edocti fuerunt per Apostolorum prædicationem. pagina 115. 2. D
Indulgentia non datur per modum promulgationis sententiæ, sed per modum debite solutionis, & communicationis. 176. 2. F
Indulgentia non potest fieri de thesauro alicuius congregationis solius, cū non superabundet. 180. 1. E
Indulgentia merito datur prædicantibus fidem catholicam, ubi ea periclitatur. 182. 2. H
Indulgentia ut valeat, necessaria sunt in dante auctoritas, & iusta causa. In recepturo fides cum charitate, & adimpletio cause. 188. 2. H
Indulgentia quomodo remittat tertiam, vel quartam partem peccatorum. 346. 2. E
Indulgentiam vniuersalem solus Papa concedere potest. 175. 2. D
Indulgentiam potest concedere Papa existens in peccato mortali, quia est actus iurisdictionis. 177. 1. C
Indulgentiam dare non possunt Episcopi in aliena diocesi, nisi in ea celebrando, & de licentia ordinarij illius loci. 179. 1. B
Indulgentiam dare non possunt viri sancti in Ecclesia, si non habent iurisdictionem. 181. 2. C
Indulgentiam non prodesse existentibus in peccato mortali probatur quatuor rationibus. 187. 1. B
Indulgentiam, ut quis pro alio acquirat, duo requiruntur. 189. 2. B
Indulgentiam danti tria inesse debent. 195. 2. B
Indulgentiam, quod quis non consequatur, tria impedire possunt. Ibidem
Indulgentiam acquirens quis in minori charitate, & tunc decedens, ita cito euolat in celum, sicut eadem accipiens, & decedens in maiori charitate. pagina Ibidem
Indulgentiarum thesauro stipendiari possunt solum milites Christi, id est soli baptizati. 197. 1. B
Indulgentiarum faciendarum sufficientiam non esse merita membrorum sine meritis capitibus, quod est Christus. 184. 2. H
Indulgentiarum quantitatem Papa taxat Episcopis. pagina 178. 2. E
Indulgentias concedere propria authoritate potest solus Papa. Ibidem
Indul-

Indulgentias concedendo Papa non tollit ordinem Diuina iustitia. 196. 2. F
Indulgentiæ valent ad remissionem peccatorum. pagina 180. 1. H
Indulgentia conuenienter dantur pro actibus exterioribus, quod declaratur ex parte ipsius Indulgentiæ, ex parte pœna per illam toleranda, & thesauri, de quo sit ipsa Indulgentia. 187. 2. E
Indulgentia, cur potius dentur pro corporalibus, quam pro spiritualibus bonis. Ibidem
Indulgentia possunt dari pro pure spiritualibus bonis, si adsit necessitas, vel utilitas Reip. 183. 2. A
Indulgentiæ pro bonis corporalibus dantur non finaliter, sed instrumentaliter. Ibidem
Indulgentiæ dantur principaliter pro spiritualibus bonis, & pro corporalibus, ut ad spiritualia ordinantur. Ibidem B
Indulgentiæ non acquiruntur sola voluntate faciendi: quod præscribitur: quia tantum valent quantum sonant. 184. 1. E
Indulgentiæ danda causa iusta, iuxta aliquorum opinionem, quæ non approbatur. 184. 2. G
Indulgentiæ danda causa iusta estimanda est ex necessitate loci, vel Ecclesie. Ibidem
Indulgentiæ dandæ non est rationabilis causa, sola voluntas Papæ. 185. 1. D
Indulgentiæ danda numquam deficere potest causa effectiua. Finalis autem terminatiua potest deficere. pagina Ibidem. 2. B
Indulgentiæ integrum effectum in illis, qui Indulgentiam consecuti sunt, quadrupliciter retardari potest. 195. 2. A
Indulgentiæ sunt de thesauro collecto ex merito Passionis Christi, & Apostolorum, & Martyrum. pagina 197. 1. B
In Indulgentiis acquirendis plus datur, quam recipiatur ex parte satisfaciendæ, ex parte verò dantis est econuerso. 184. 2. H
Infantes per rationem, & voluntatem parentum suorum salutem consequuntur. 143. 2. D
Infernus numquam in bono accipitur in scriptura. pagina 198. 2. F
Infernum esse infra terram, tripliciter probatur à D. Augustino. Ibidem
Infidèles, si pacifice cum Christianis conuersantur non sunt priuandi ijs, quæ sine peccato possidere possunt, secus si Christianos persequuntur. 138. 2. F
Infidelis grauius punitur pro peccato infidelitatis, quam alius pro quocumque alio peccato perpetrato, sed pro eodem peccato grauius punitur fidelis, quam infidelis. 50. 1. H
Infidèles violentia absoluta de facto compulsi ad fidem, non sunt cogendi ad illam tenendam, qui verò violentia mixta cogendi sunt. 141. 2. B
Infidèles, qui numquam acceperunt fidem non sunt cogendi ad fidem suscipiendam, sed illi qui acceptam reiecerunt. Ibidem
Infidèles, quorum speratur conuersio, compellendi sunt terroribus, non ad suscipiendam fidem, sed ad non ponendum obicem. Ibidem

Infidelium vita omnis, & actio quando dicatur esse peccatum. 138. 1. H
Infidelium infantes numquam consuevit Ecclesia baptizare inuitis parentibus, nec de hoc potest fieri statutum à Papa. 143. 1. D
Infidelitas dicit repugnantiam eorum, quæ sunt fidei, & sic semper aggrauat, & quandoque simul dicit ignorantiam, quæ si non sic affectata alleuiat. pagina 51. 1. B
Infidelitas quoad genus peccati grauissimum est peccatorum. 152. 2. F
Inimicis proprijs de præcepto communicanda sunt bona corporalia, in casu necessitatis. Inimici autem fidei priuandi sunt omnibus, quæ habent. pagina 173. 1. A
Inimicorum dilectio quomodo de præcepto, & quomodo de consilio. 397. 1. D
Inobedientia potest accipi pro communi, & pro speciali vitio. 452. 2. E
Interpretatio priuilegiorum futura valida in iudicio, est solius Papæ. 352. 1. G
Inuitis conferenda sunt aliquando temporalia, & spiritualia quoque beneficia. 544. 2. H
D. Ioannes Baptista quomodo sciebat, & nesciebat Christum. 303. 1. B
Iob dicentem quod non reprehēdebat eum cor ipsius, quomodo intelligere oportet. 298. 2. G
Ioseph admonuit fortè fratres suos, antea quam accusaret illos, licet non sit scriptum. 67. 2. C
Iocose mentiens habet intentionem, si non decipiendi, tamen falsum asserendi. 292. 1. H
Iudas Scarioth fuit scriptus aliquando in libro vitæ per præsentem iustitiam, semper autem deletas per æternam sententiam. 438. 2. F
Iudæi inter Christianos faciunt ad comparisonem pulchritudinis fidei nostræ, & ut ex ipsis hostibus habeantur veritatis nostræ testimonium. 142. 2. G
Iudæi non sunt molestandi à quopiam propria auctoritate. Ibidem
Iudæi cogendi sunt ad laborandum manibus, ne Principes fraudentur suis redditibus, & non fiant particeps usurarum ipsorum. 144. 1. G
Iudæi, & alij infidèles puniri possunt à Papa pœna temporali directè, & indirectè etiam spirituali. pagina 147. 1. D
Iudæi non sunt grauandi exactionibus propter scandalum vitandum, propter Ecclesie prohibitionem, & propter periculum fugiendum. 149. 1. B
Iudæi iuste expoliarunt Aegyptios. 173. 1. A
Iudæi expoliarunt Aegyptios Diuina authoritate. pagina 287. 1. A
Iudæi, cur puniti: quod interfecerunt Christum, non quia hominem tantum occidissent, cum tamen non nisi secundum humanam naturam mortuus fuerit. pagina 93. 1. A
Iudæis conceditur antiquas eorum Synagogas restaurare, non autem nouas edificare. 142. 2. G
Iudæis nulla publica officia iniungenda. 145. 1. A
Iudæis, quomodo permittantur habere seruos Christianos, & quomodo non. Ibidem 2. D
Iudæis

A Iudex non habentibus, nisi res usurarius, tutius est nihil nec pro elemosyna recipere. 148. 2. E
Iudaorum decima, & oblationes, & elemosyna, qua recipi possunt. Ibidem
Iudeorum conuersatio non est interdicta Christianis, nisi in aliquibus casibus. 146. 2. F
Iudaos melioris esse conditionis secundum quid, quam Christiani, non est inconueniens: na simpliciter sunt peioris conditionis. 149. 2. B
Iudex debet iudicare secundum leges, hoc est, secundum legum aequitatem ex diuersis legibus collecta, non autem secundum vnius legis rigorem. pagina 245. 1. A
Iudex non potest vendere iustum iudicium. 556. 2. H
Iudex bonus semper iudicat secundum leges, quia licet non semper secundum verba legis, tamen semper secundum legis intentionem. 158. 2. H
Iudex non tenetur restituere pecuniam, in quam commutauit penam mortis rei. 521. 1. B
Iudex, & Aduocatus non potest esse, quis in eadem causa. 561. 2. B
Iudex debet iudicare pauca arbitrio suo propter quatuor. 562. 1. H
Iudex, quare efficiatur irregularis iustam sanguinis sententiam pronuncians, non autem Medicus. pagina 546. 2. G
Iudicare debet Iudex secundum legem, nisi circumstantie aggravantes, vel extenuantes aliter suadeant. pagina 558. 2. G
Iudicare qua possumus sine culpa. 562. 2. F
Iudices recipientes stipendium aliquod prater sibi taxatum pro iudicio ferendo, tenentur illud restituere illi, in cuius iniuriam fuit latum. 560. 2. G
Iudicium, & Aduocatorum quoad eorum officium triplex differentia. 561. 2. A
Iudicia peruertuntur timore, cupiditate, odio, & amore. 560. 2. G
Iudicio humano qua iusta videntur interdum ad iudicium Dei relata, iniusta inueniuntur. 57. 2. A
Iudicio eodem nec substantialiter, nec effectiue, nec formaliter, nec finaliter iudicant Deus, & homo. pagina 562. 1. H
Iudicio, in quo iudicaueritis iudicabimini D. Matt. 7. exponitur. Ibidem 2. H
Iudicium legis differt a iudicio Iudicis, quia hoc est particulare, & de particularibus, illud vero est vniuersale, & de vniuersalibus. 558. 2. F
Iudicium duplex, iuris & Iudicis. Illud inuariabile, hoc autem variabile. 278. 1. H. & 558. 2. F
Iudicium humanum nescitur liquide quando iustum est, vel iniustum ob defectum iudicium, vel testium, vel accusatorum, vel defensorum. 159. 2. A
Iudicium duplex potest dari de homine secundum presentem iustitiam, & secundum aeternam sententiam, hoc fit secundum interiorem conscientiam, illud autem secundum exteriorem euidentiam. 98. 1. E
Iudicium humanum de homine in presenti vita dicitur dies hominis iudicium Dei in fine seculi dicitur dies Dei. 58. 1. G
Iudicij via re suam repetere licet imperfectis & per

fectis, nisi in modo excedatur. 521. 1. C
Iura prouiora sunt ad absolucendum, quam ad condendum. 244. 2. H
Iura imperant aliqua, vt qua sunt necessitatis; quadam vero suadent, vt qua sunt utilitatis. 31. 2. A
Iura ciuilia multa relinquunt impunita, qua per diuinam legem iudicantur. 33. 1. B
Iuramentis, & votis semper intelligitur etiam si non sit apposita, conditio debita, & honesta. 44. 2. E
Iuramentum, & votum tres comites habere debent veritatem, iudicium, & iustitiam. Ibi. 1. E. & 232. 2. G
Iuramentum nullus prestat alicui, prius quam Papa, nam illi prestat iuramentum in ipso baptismo. pagina 133. 1. B
Iuramentum, qui prestatit duobus Prelatis, si non potest obedire ambobus, cui, & quando potius obedire debeat. Ibidem
Iuramentum prestatur propter terminandam, vel non incurrendam controuersiam. 227. 2. A
Iuramentum soluitur, si est illicitum, si est incautum, & si repugnat superioris mandato, & cum talibus conditionibus seruatum, non esset iuratio, sed periuratio. 232. 2. G. H
Iuramentum dispensatur non formaliter, vt quod nomen Dei in vanum assumatur, sed materialiter, vt scilicet quod iuratur in iuramento non includatur. pagina 264. 1. E
Iuramentum pro Dei honore, vel pro Republica factum non potest absolui ab illis, qui illud recipiunt. Ibidem 2. H
Iuramentum exquiritur, quia homines maxime timet incurrere peccata, qua sunt contra Deum, & non ita, que contra proximum. 293. 1. A
Iuramento in quolibet, vel nominatur creatura ab ipso Deo creata, vel scriptura ab ipso inspirata, vel nominatur creator, vel simul creator, & creatura. 266. 2. F
Iuramentorum quedam per se nulla sunt, quadam dubia, super qua dispensat Episcopus. Quadam certa. Et super huiusmodi solius est Papae dispensare. pagina 265. 1. A
In iuramento considerantur forma iurandi, & finis iuramenti, dispensare non potest Papa super formam, sed super finem. 266. 2. G
Iuramentum potest absoluere priuata persona, pro cuius utilitate factum est iuramentum. 264. 2. H
Iurare, licet sit periculosum, tamen cogente necessitate prestandum est cum debita cautela. 227. 2. A
Iurare non licet per Idolum, quia nihil est, nec per Diabolum, quia in veritate non stetit. 266. 2. G
Iurare per creaturam quomodo licet. Ibidem
Iuratio omnis falsa, est perniciosa, vera est periculosa, nulla vero est segura. 226. 2. G
Iurisdictionis potestas confertur alicui, cui non confertur potestas ordinis. 41. 2. D
Iurisdictionis munera non tolluntur, nisi per superiorem, quem non habet Papa. Ideo per seipsum renunciare potest. 46. 1. F
Iurisdictione datur Papae in electione, non in consecratione. 125. 1. C
Iurisdictione

Iurisdictionem quis habere potest, vel ordinaria, qua est per iuris taxationem, vel delegatum, qua habetur per specialem commissionem. 181. 1. B
Iurisdictionis in potestate in temporalibus nullus est equalis Papae, quoad vniuersalem iurisdictionem, & immediatam auctoritatem, sed quoad immediatam executionem, & administrationem Imperator, & alij Principes possunt esse maiores Papae. pagina 7. 1. B
Ius naturale dicitur omnium nationum, vel quantum ad obligationem, vel quantum ad obseruationem. pagina 282. 2. E
Ius posituum seruandum est solum quandiu consonat iuri naturali. 287. 2. C
Ius naturale multipliciter accipitur. 355. 2. A
Iustitia duplex, priuata, & publica: & nisi vtraque salua, non potest Papa maleficum dimittere. pagina 244. 2. E
Iustitia est omnis virtus, non effectiue, sed preceptiue. 559. 2. D
Iustitie Diuine instrumenta punienda sunt iudicio Diuino, & humano ob prauam illorum intentionem. pagina 157. 1. D

L

LABOR corporalis ordinatur precipue ad peccatum precauendum, ad peccatum puniendum, ad ocium fugiendum, & ad victum conquirendum. pagina 473. 1. D
Laborare manibus facit ad perfectionis status conseruationem, non autem ad illius consecutionem. pagina Ibidem. 1. B
Laborare manibus est preceptum natura in casu naturali, & spiritali. 403. 2. F
Lacrymatus est Iesus super Lazarum ad declarandam suam humanitatem, ad ostendendam veram pietatem, & ad firmandam in nobis fraternam charitatem. 413. 2. D
Laicis non licet predicare. 337. 2. B
Laicis preest Papa immediata iurisdictione, sed non immediata executione, nisi in quinque casibus. pagina 131. 1. A
Laico potest committi potestas iurisdictionis, non autem ordinis. 385. 2. B
Laicus, licet polleat sanctitate vite, non debet aspirare ad summum sacerdotium, quia electio non cadet super materia congrua. 42. 1. F
Laicus ex commissione Papae posset excommunicare, beneficia conferre &c. 385. 2. B
Laicorum maior seruitus, quam clericorum. 131. 1. D
Latini baptismum conferentes iuxta formam Grecorum grauius peccarent, tamen non essent rebaptizandi sic baptizati. 154. 2. E
Latria, & sacrificium sunt soli Deo exhibenda. pagina 263. 2. B
Legatus Papae licet non sit Sacerdos potest dare Indulgentias. 180. 2. E
Legatus Papae non Sacerdos, licet non possit remittere peccata mediante Sacramento per ipsum administra

to, potest tamen mediante officio, quia potest committere Sacerdoti, vel Episcopo, vt illud administrat. Ibidem. 2. F
Legatus potest facere ad remissionem peccatorum plus mediante officio, quam mediante Sacramento. Ibidem 2. G
Legationis munus non repugnat statui perfectionis Cardinalium. 505. 2. A
Legatorum conditiones. Ibidem
Legem humanam positiuam mutari contingi propter humanorum actuum variationem, & propter ipsius legis perfectiorem inuentionem. 243. 2. C
Leges Imperiales quatenus sunt ab hominibus seruanda. 241. 2. B
Leges ille obligant in foro conscientie, que iure Diuino, vel naturali habent vim obligandi. 242. 1. F
Leges, quatuor modis possunt iustitiam continere. pagina Ibidem G
Leges Imperatoris, & cuiuscumque alterius Principis nullius sunt roboris, nisi fuerint auctoritate Papae confirmata, & approbata. 5. 2. D
Legibus Imperialibus potest Papa vti, non quantum ad coactionis dominium, sed quantum ad veritatis obsequium. 245. 2. A
Legis littere quis aduersatur, qui non intentioni. pagina 167. 2. D
Legis tria genera. Positiua humana, que ponitur, & deponitur naturalis: que ponitur, & non deponitur, & Diuina: que nec ponitur, nec deponitur. Ideo aeterna est. 139. 1. A & 243. 2. B
Legis ciuilis interpretatio quadruplex pertinet ad Papam. 354. 1. H
Lex superioris non potest tolli per inferiorem. 37. 1. D
Lex omnis iusta dependet a Diuina lege effectiue, & deriuatiue & materialiter, & subiectiue. 249. 2. F
Lex aeterna strictè, largè, & largissimè accipitur. pagina 243. 2. D
Lex duplex in foro conscientie non immobilis, que certificat de agilibus in vniuersali, & dicitur lex naturalis. Altera mobilis de casibus particularibus, & dicitur conscientia. 244. 1. E
Lex euangelica arcta est labore, sed facilis amore Mosaica vtroque modo erat arcta. 270. 2. H
Lex Mosaica prohibebat concupiscentiam quantum ad legislatoris intentionem, & expressionem, licet non quantum ad pena contra transgressores taxationem, & inquisitionem. 293. 2. D
Lex Moyfi quomodo intelligatur, quod cohibebat manum, & non animum. 294. 1. F
Lex Moyfi prohibebat concupiscentiam interiorem sed non prestabat gratiam pro illa vitanda. pagina Ibidem G
Lex euangelica dicitur perfectior, non propter prohibitorum pluralitatem, sed propter adiutricem charitatem. Ibidem
Lex noua differt a veteri: quia in noua confertur gratia ad vitandam concupiscentiam, & pro illa etiam taxatur pena, quod non faciebat vetus pagina. Ibidem 2. G
Lex Moyfi promittebat obseruatoribus eius bona temporalia

poralia, sicut & temporalem pœnam imponebat. Sed noua promittit, & minatur æterna. Ibidem
 Lex humana in puniendo transgressores suos differt in tribus à Diuina. 295. 1. D
 Lex prohibet aliqua explicitè, & aliqua implicitè, pagina 299. 2. A
 Lex Diuina quatuor modis corrigit humanã. 242. 2. H
 Lex naturæ tripliciter accipitur. 313. 1. C
 Lex naturæ per peccatum non est corrupta, sed obtenebrata. Ibidem B
 Lex aliqua recipit dispensationem, vel propter imperfectionem, ut lex Mosaica. Vel propter inexplicationem, ut lex naturæ. Vel propter negotiorum occurrentium variationem, ut lex humana. at lex Euangelica nullo horum modorum admittit dispensationem. 314. 2. G
 Lex euangelica dispensationem recipit in consilijs, non autem in præceptis. 315. 1. D
 Lex naturæ tripliciter consideratur. 333. 1. D
 Lex naturæ sicut multipliciter variata, sic multipliciter fuit interpretata. 355. 1. C
 In lege naturæ secundum eius vniuersalem rationem, Papa non potest dispensare, sed quantum ad illius additionem, vel subtractionem. 313. 1. B
 Libertati, & veritati Euangelij repugnaret seruitus veteris legis, non autem seruitus corporis. 134. 1. E
 Liberum arbitrium non tollitur, sed inuatur per auxilium gratiæ. 201. 2. D
 Libri, qui leguntur in Ecclesia, in triplici genere sunt quo ad approbationem ab Ecclesia. 491. 1. C
 Libri Sanctorum per Ecclesiam canonizatorum quomodo ab Ecclesia sint approbati. 492. 1. G
 Libros approbat Ecclesia, vel per concessionem legendi vel per prohibitionem aliter opinandi. Ibidem
 Loca quatuor erant occupata infra terram ante Christi mortem, quorum vnum omnino expoliavit. a lius in fine mundi expoliabitur, alia duo numquam. pagina. 198. 2. G
 SS. Lucia, & Cecilia vouerunt virginitatem coram Deo, licet exteriori signo professæ illam non fuissent. pagina. 470. 1. F
 Ludentium pari voluntate lucrum erogandum est pauperibus. At si alter trahitur ad ludum. huic restituendum. 332. 2. G

M

Magister in Theologia debet scire ius canonicum illud tractaturus nõ in foro exteriori, sed interiori, non inter hominem, & hominem, sed inter hominem, & Deum. 537. 1. D
 Magisterij gradum tollere, est impedire studij profectum. 519. 2. D
 Magisterium in sacra Theologia magis conuenit Religiosis, quàm secularibus. 517. 2. D
 Magistri interpretantur canones per modum dispensationis. Papa vero per modum determinationis. pagina. 352. 2. H
 Magistris in Theologia quomodo conueniat ex officio predicare. 342. 2. E

Magistris Theologis prouideri, iubent canones, de prouentibus Ecclesiasticis, ut se totos occupare possint in alijs docendis. 377. 1. A
 Magisterij gradum conuenire Religiosis mendicantibus ostenditur. 517. 2. C
 Magistros plures esse, & fieri plus expedit Collegijs, quàm quod pauci in certo numero ad Magisterium admittantur. 519. 2. D
 Mala opera sunt aliqua ob indebitam materiam Aliqua propter indebitam circumstantiam. Aliqua ob indebitum finem, illa possunt aliquando sine peccato fieri, non autem quæ tertij sunt generis. 292. 1. G
 Maleficia quæ permittit Deus subsequi, non nisi per exorcismos, & huiusmodi alia ecclesiastica medicinæ munera curanda sunt. 262. 1. H
 Malitia humana detegitur, quæ occasionem accipit ad luxuriam ex gestis sanctorum, non autem imitandi eorum virtutes. 433. 2. D
 Malum quo communius, eo magis corrigendum. pagina. 361. 2. C
 Maria virgo, ut valde sancta adoranda est dulcia, quæ & alij sancti, & Papa, ut vero mater Dei adoranda est hyperdulia. 74. 1. G
 Mariæ virgini congrua fuit incorruptio carnis, nõ propter Diuinitatis corporalem coniunctionem, sed propter fomitis peccati extinctionem. Ibidem H
 Marito quando lex permittat adulterantem cum vxore sua, impune occidere. 281. 2. C
 Maritus non committit vsuram accipiendo suberabundantiam ex fructibus dotis: quia non accipit eam pro vsu rei: Eadem ratione nec Dominus feudi. &c. pagina. 379. 1. A
 Martini Cardinalis legati exemplum. 505. 2. C
 Martyres superant Religiosos in statu perfectionis. pagina. 462. 2. E
 Martyres præcipue constituuntur in statu perfectionis. 460. 2. F
 Martyrij perfectam rationem tria faciunt, Propria voluntatis, & vitæ abdicatio. Mortis violenta permissio. Et iustæ causæ terminatio. 461. 1. D
 Martyrij palmam aliqui consecuti sunt sine martyrio. Ibidem 2. C
 Martyrium est commune Ecclesia non minus, quàm quodcumque aliud virtutis opus. 462. 2. F
 Martyrium est commune bonis, & malis, non autem causa. 106. 2. F
 Martyrium ponit hominem in statu perfectionis, non ob solam animi ad illud præparationem, sed quando actu recipitur. 460. 2. G & H
 Matrimonij certos gradus determinat Ecclesia, quæ ob diuersas causas vno tempore. concedit, quod in alio prohibet. 286. 2. E
 Matrimonio carnali, ut est in officium, conueniunt quatuor, quæ optime accommodantur matrimonio spiritali. 117. 2. A
 Matrimonium ante peccatum in paradiso fuisse in officium naturæ, non autem in remedium peccati. Ibidem
 Matrimonium quare prohibitum in certis casibus. pagina. 285. 2. D
 Matrimeo-

Matrimonium non consummatum dissolui per ingressum alterius coniugis in Religionem, ex diuina institutione, & ex iuridica ratione comprobatur pagina. 366. 2. H
 Matrimonium verum esse potest inter coniuges: qui concordant voluntate vouerunt continentiam, ut inter matrem Christi sanctissimam, & Ioseph. pagina. 367. 1. C
 In matrimonio dispensando, vel non, tria considerantur. 285. 2. C
 Medici debent esse de legitimo matrimonio nati sicut & alij reipublicæ administratores: & illegitimi nõ debent eligi, nisi cum eis dispensetur per eum: qui est reip. prouisor. 540. 1. F & G
 Medici debent obseruare signa astrorum in dandis medicinis. 542. 1. H
 Medicus non peccat accipiendo stipendium de cura ægritudinis: quàm significauit se habere pro incurabili. 543. 1. B
 Medici debent monere infirmos ad uocandum medicum anime. Ibidem 2. D
 Medici tenentur impendere curam suam pauperibus eam implorantibus: qui nec per se, nec per alios releuari possunt. 544. 2. F
 Medici tenentur curare Religiosos, cum ab illis recipiant curationem animarum suarum. Ibidem. 2. G
 Medicina est dignior alijs scientijs practicis, ex parte subiecti: legum scientia est dignior ex parte finis: ex parte modi se habent sicut excedentia, & excessa. 539. 1. D
 Medicina artis conditio, & ægritudinis, ac personæ consideranda est in curando agrote. 541. 2. A
 Medicinæ ars Religiosis est interdicitæ quantum ad exercitium practicum, non autem quantum ad consilium. 545. 1. D
 Medicis practicis magis, quàm theoreticis est utendum. 541. 1. A
 Medicis, ne in exercenda illorũ arte, irregulares fiant, necessaria est scientia, conscientia recta, & rei decentia. 546. 2. E
 Medicos honorandos docet sacra Scriptura propter Deũ, propter medicũ, & propter infirmũ 539. 1. B
 Medicos plures magis, quàm vnum præstat vocare ad curandum infirmum. 541. 2. A
 Medicum accersire differens propter morbum corporis. quomodo peccabit quis, & non, si differat confessionem. 347. 1. D
 Medicorum experientia consurgere potest vel ex originis eorum dispositione, vel ex particularium applicatione. 540. 2. G
 Membra spiritalia principaliter recipiunt influxum spiritualis capitis, corporalia vero secundario, pagina. 118. 2. H
 Mendacium est falsa uocis significatio cum intentione fallendi. 291. 2. B.
 Mendacium, quia habet semper finem malum scilicet fallendi, numquam potest bene fieri. 292. 1. G
 Mendacium est maius peccatum qualitatiue: homicidium vero quantitatiue Ibidem 2. E
 Mendacium non est dicendũ pro aliqua utilitate. Ibid.

Mendicantium ordines superant alios Religiosos, in imitatione modi viuendi Apostolorum. 527. 2. A
 Mentiri in confessione, accusando se ex humilitate, vel ob utilitatem de peccato non factõ, graue est peccatum. 290. 2. F.
 Merens maius non meretur minus, nisi illa eodem modo ordinentur. 184. 1. F.
 Meretur nec de condigno, nec de congruo ex se, nec æternum, nec temporale bonum, ille, qui existit in peccato mortali: Sed remunerantur si quæ bona faciunt, quia sic decet Deum bona remunerare. 191. 2. B
 Meretrices non obligantur ad restitutionem turpis illarum questus, peccant tamen mortaliter acquirendo. 332. 2. E
 Meritorium est opus vnum magis, quàm aliud: quod fit maiori conatu, & ardentiore promissione, cum maiori oblatione, & firmiori obseruatione. 469. 2. B
 Meritum duplex: essentialiale, & conditionale. & quid vtrumque. 177. 2. D
 Meritum insurgit ex parte merentis, ex parte principij formalis, & ex parte operis meritorij. 481. 1. A
 Meriti sunt opera, vel quantum ad conatum voluntatis, vel quantum ad qualitatem operis, vel quantum ad primitatem radicis. 513. 1. A
 Militiam imperialem, siue regalem iustitiam seruante insequitur pacis vnitas: Diuini cultus Sanctitas: Rerum temporalium vbertas: & Doctrina veritas. pagina. 223. 2. A
 Militare quomodo licet iuste sub Rege sacrilego. pagina. 137. 2. B
 Ministris Sacramentorum non solum conuenit propinquitas respectu agentis, sed etiam conformitas respectu patientis. 114. 2. G
 Ministrantibus temporalia præfixus fuit modus, ut nõ principaliter temporalis subsidij, sed desiderio celestis præmij id facerent. 438. 2. G
 Miracula quandoque fiunt per malos homines, & nõ per bonos, ob maiorem fidem in illis, quàm in istis. pagina. 102. 1. G
 Miracula facit Deus diuersimode. 110. 1. H
 Miracula sunt sigilla literarum Dei: quas per fidem accipimus. 83. 1. A
 Miraculum maius fuisset, si mundus sine miraculis ad fidem conuersus fuisset. Ibidem.
 Missa non celebranda in memoriam Sancti nõ canonizati, quia illa est communis oratio. 99. 1. A
 Misericordia semper est miscenda iustitiæ in iudicando: & semper tutius est declinare ad misericordiam, quàm ad iustitiam. 159. 2. A
 Misericordia accipitur dupliciter, vel ut est redditio secundum exigentiam meritorum, vel ut est redditio promissionis Dei. Ibidem.
 Moyses significabat Christum, ut legislator: Aaron ut sacerdos, maior tamen fuit Moyses: quia fuit legislator, & sacerdos. 6. 1. F
 Moyses, & Aaron culpa in educenda aqua de petra fuit vanagloria. 102. 2. E
 Moyses auctoritate Dei elegit sibi successorem, sed non de cognatione sua. 20. 1. F
 Monachus in essentialibus à solo Papa in casibus necessitatibus

cessitatis dispensari potest, & in accidentalibus ab Abbate suo. 474. 2. H
 Monachi si nō doctrina, orationibus iuuant Ecclesiam pagina. 325. 2. B
 Monachi quietius vacare possunt contemplationi, si sunt exempti, quā si subiecti Episcoporum visitationi. Ibidem.
 Monachi ad aliqua tenentur ex voto, ad aliqua propter votum. 370. 1. E
 Monachi in duobus casibus possunt etiam sine dispensatione transire ad regulam laxiorem. Ibidem 2. G
 Monachi sunt propinquiore Episcopis, quam presbyteri, quoad statum perfectionis. 459. 2. A
 Monachi Sacerdotes, & litterati possunt assumi ad curam animarum, sicut presbyteri, monachalem tamen professionem non relinquendo. Ibidem. C. & D
 Monachi sunt omnino alieni iuris, ideo nil propriū sibi acquirunt, sed omnia monasterio. 474. 1. G
 De Monacho non monachum potest facere Papa. pagina. Ibidem 2. H
 Monachi differunt à secularibus in quibusdam essentialiter: & in quibusdam accidentaliter. Ibidem.
 Monachi non promittunt ex voto seruare regulam, sed vouent obedientiam secundum regulam. 477. 2. D
 Monachi exempti plus tenentur obedire Abbati, quā Episcopo. 132. 1. G
 Monachorum bona patrimonialia efficiuntur monasterij. 475. 1. C
 De Monachis, & eorum prædicatione opiniones. pagina. 339. 2. A
 Monachos merito assumit Papa ad prædicandum. pagina. Ibidem. D
 Monachum non teneri ex præcepto regulæ ad abstinentiam, à carnibus comedendis, probatur et ex modo profitendi, & ex modo dispensandi. 477. 2. D
 Monasterium ob non obseruantiam regulæ potest conuerti in Ecclesiam secularem. 370. 2. G
 Mons, & Segor parua ciuitas, de quibus Gen. 19. quid significant. 421. 2. D
 Mora temporis ex se non facit, quod actus sit virtuosus, vel vitiosus, sed ordinatio illius in bonum, vel in malum finem. 39. 1. B
 Mora protracta in electione, vt de persona magis idonea prouideatur, vel vt discordia apparens inter eligentes ad vnionem reducatur, vel vt Diuinum auxilium per plures implorctur, non est vitiosa, sed bona. Ibidem. C
 Mortem sibi inferre memini licuit, nisi Spiritus sancti iussu. 280. 1. G
 Mortem qui sibi ipsis attulerunt, exempla Ibidem. F
 Mortis periculo seipsum exponere laudabile est in quatuor casibus. 463. 1. B
 Mortalis culpa de se est aterna, sicut & pœna inferni. Quod autem habeat remedium est ex Dei misericordia. 201. 1. A
 Mortuus potest accusari, & excommunicari in tribus casibus, scilicet si mortuus est in hæresi, si constituit suos hæredes ipsos hæreticos, & si mortuus est in notorijs criminibus, maxime si habuit spatium penitendi, & contempsit. 55. 1. A

Mortuus hæreticus licet sit absens quantum ad personam, est tamen præsens quoad defectum culpæ pagina 55. 1. C
 Mors naturalis absoluit totaliter ab actibus viuendi: spiritualis viro solum à repugnantibus. 273. 2. B
 Mors debetur culpæ, & non naturæ, vt sic: & ideo non licet occidere hominem, vt sic, scilicet et vt maleficum. 277. 2. D
 Morum diuersitas duplex: quarum altera impedit, ne quis monachus eligatur in prælatum, in non sua Religione. 529. 2. A
 Mulier data est viro in triplex adiutorium 419. 2. B
 Mulieres quare admisit Christus consortio Apostolorum. 431. 1. A
 Mulieres sequi prædicatores verbi Dei, consuetū erat apud Iudæos: quare apud illos culpa non erat. pagina. 432. 1. E
 Mulieres circumducendi potestate non est vsus D. Paulus ob quatuor causas. 432. 2. E
 Mulierum consortium à Clericis fugiendum probatur sex rationibus. Ibidem. 433. 2. E
 Mundus per quatuor status transitum habet iustitiæ: scilicet originalis Peccati, Gratiæ, & Gloriæ. pagina. 421. 1. D
 Murmur Græcorum de ministerio viduarum actibus Apostolorum quale fuerit 432. 2. E
 Mutuans in casu necessitatis, vt panem accipiat vltra sortem, non esset vsurarius, sed illius similis. pagina. 379. 1. B

N

Natura beneficium à nullo tollitur ob peccatum. pagina. 138. 1. C
 Necessitate imminente, ne tētare videamur Deum, interponenda est actio spiritualis pro salute corporali. 272. 1. F
 Necessitatis articulo existente, cessat rerum appropriatio: quia est contra ius naturale de conseruanda vita: quæ in tali casu, nisi re aliena accepta, conseruari non potest. 287. 2. C
 Negatio Discipulorum Christi in quibus profuit illis. pagina. 437. 2. B
 Negligētia potest esse iusta causa, vt quis amittat rem suam, non tamen vt quisquis alius eam iustè possideat. 331. 1. A
 Negligentia in repetendo res suas infra tempus præscriptionis, sine peccato esse potest. Ibidem.
 Negotiorum quædam secularia, sed non secularium personarum: Quædam secularium: sed non secularia: Quædam secularia, & secularium: & quædam nec secularia, nec secularium 524. 1. F
 Nesciat sinistra tua, &c. Matth. exponitur. 470. 1. H
 Nolite vocari rabbi. Matth. 23. exponitur tripliciter. pagina. 518. 1. E
 Nomen Dei assumitur in vanum contra præceptum Dei sex modis. 264. 1. E
 Nomina prædestinatorum scripta sunt in libro vite per aternam sententiā: Et omnium existentium in gratia per præsentem iustitiā: horum deleri possunt,

sunt, non autem illorum 438. 2. F
 Notarij cur debeant esse iurati. 548. 2. G
 Notarij serui: qui liberi credebantur, instrumenta sunt valida. Ibidem 2. H
 Notarij non licet delegare suum officium propter tria inconuenientia, quæ sequerentur. 549. 1. C
 Notarij debent esse legitimi, & iurati. 548. 2. F
 Notariorum necessitas. 547. 2. D
 Notarios creare est solius Papæ, vel Imperatoris, & illorum, quibus ab his concessum fuerit Ibidem.
 Notarios constituere potest Episcopus in tota sua diocesi, quibus tamen non liceret conficere instrumenta, nisi de negotijs Ecclesiasticis. Ibidem.
 Notarius quis. Ibidem. B
 Notarius non repellendus à testimonio, nec quis alius, nisi propter malitiam suam. 550. 1. E
 Notarius factus Religiosus amittit officij executionē, non autem potestatem conficiendi instrumenta. Vnde de iussu iudicis spiritualis, & de licentia sui superioris posset exercere officium in negotijs Ecclesiasticis. Ibidem 2. H & 551. 1. D
 Notorium quid dicatur, malefactoris confessione, Testium probatione, & rei euidentia. 390. 2. F

O

Obedientiam constituisse Apostolos in statu perfectionis, ex tribus patet. 449. 2. B
 Obedientia nos vnit Deo per voluntatis Dei impletionem; Castitas verò per assimilationem. 452. 1. B.
 Obedientia facit opera nostra meritoria, effectiue, instrumentaliter, & conseruatiue. Ibidem.
 Obedientia quomodo differt à subiectione, & seruitute. 416. 1. G
 Obedientiam ponere in Christo necesse est, propter primi peccati satisfactionem, propter sacrificij ipsius Christi acceptationem, & propter naturam humanam seruatam conditionem 415. 2. D
 Obedientia votum, præ ceteris ponit hominem in statu perfectionis. 458. 2. F
 Obedire debent laici magis Papæ, quā Imperatori. pagina. 132. 1. E
 Obedire debet homo soli Deo, quantum ad interiorem voluntatis motionem: Papæ quantum ad totius Religionis Christianæ conseruationem. Nulli quantum ad corporis naturale operationem: Diuersis, quantum ad corporis exteriorem administrationem. Ibidem 2. G
 Obedire debet nauta in nauis regimine magis gubernatori nauis: et miles in bello magis duci exercitus, quā Papæ. 133. 1. A
 Obedire homini propter hominem non est perfectionis, sed amoris seruilis. 495. 1. C
 Obligatio perpetua ad opera perfectionis constituit statum perfectionis, non autem quæ ad alia. 448. 1. E
 Obstetrices ægyptiæ fuerunt remuneratæ, non de mendacio, sed pro beneficio benignitatis. 292. 1. H
 Occasio directa mali nulli est danda. Indirecta autem dari potest. cum scilicet illud bonum, quod est mali occasio alicui, bonum, est necessitatis. 55. 2. D

Occidentales Clerici maiores ordines suscipiendi, continentia votum emittere debent.
 Occidere non licet virgini, nec se, nec corruptorem suum pro virginitate seruanda. 470. 2. H
 Occidere cur liceat inuasorem ad vitam defendendā, non autem pro virginitate seruanda. 471. 1. D
 Occiditur homo sine peccato, in quatuor casibus. pagina. 277. 2. C
 Officia plura potest Papa committere vni, propter personę idoneitatem, officialium paucitatem, & Ecclesie necessitatem. 373. 1. A
 Officia, & beneficia, quæ potest ordinare, & conferre potestas secularis, potest & spiritualis. 372. 2. H
 Olei sacri tria genera sunt in Ecclesia. 225. 2. C
 Opera immediate à Deo facta sunt perfecta: in ijs autem, quæ facit mediante creatura, ob huius defectibilitatem, imperfecta esse contingit. 5. 1. A
 Opera sanctitatis possunt bene fieri in occulto, & palam. 100. 2. H
 Opera facta intra tempus à commisso peccato mortali, vsque ad confessionem, non sunt mortua, si ille interim contritus extitit. 147. 2. B
 Operatur Deus supra, non contra naturam. 450. 1. G
 Operum, quæ propter Christum proximis impenduntur, tria sunt genera. 484. 2. E
 Opus ex voto seruatum, licet in se quandoque non sit voluntarium: tale tamen est respectu obedientię, quā ille vouit. 451. 2. D
 Opus perfectionis, eò ceteris perfectius, quod pluribus, quā alia est communius. 484. 2. G
 Oratio immediate potest intrare ad Deum, quia gratię innititur, non autem appellatio, quæ innititur scientię. 59. 2. A
 Ordines duo erant in Ecclesia primitiua. 306. 1. F
 Ordinis Sacramentum est vnum tantum, vnitate ordinis. Ibidem. 2. E
 Ordinis ex ipsa assumptione non tenentur omnes suscipientes ad continentiam, vt patet in Græcis Sacerdotibus. 345. 1. D
 Ordinibus minoribus prædicit licuit semper, & licet contrahere matrimonium, & illo vii. 454. 2. H
 Ordinibus maioribus iam decoratis numquam licuit uxores ducere: Græcis autem licuit, & licet vt olim contracto. 455. 1. A
 Ordinibus sacris annexum est continentię votum, non ex natura rei, sed ex præcepto Ecclesię. Ibidem B
 Ordo de se habet rationem boni, quod apparet etiam in ipsis malis bene à Deo ordinatis. 4. 2. E
 Ordo triplex est in Ecclesia, quo Clerici ordinantur ad Laicos, Quo laici ordinantur ad Clericos, & quo Laici ordinantur ad Laicos. 9. 2. D

P

Pacem prædicans præcipit iustitiā, cuius illa est effectus. 428. 1. H
 Pagani, qui credere nolunt, iam iudicati sunt potestate clauium. 136. 2. H
 Pagani agentes contra legem naturę, iustè possunt puniri. 139. 1. B

Pagani non sunt subiecti Papa de facto, sed de iure. Ibidem C
 Pagani cogendi sunt seruare leges à Principibus latas: quorum dominio subduntur. Ibidem 2. D
 Pagani, & alij barbari non christiani non sunt cogendi ad faciendum aliquid: quod ledat eorum superstitionem, sicut nec cogendi ad fidem. Ibidem
 Pagani non possunt puniri pœna spiritali, vnde tales clericum percutientes non incurrunt excommunicationem. 140. 1. F
 Paganorum ritus quare tolerentur ab Ecclesia. Ibidem 2. H
 Palatia vitanda sunt à Religiosis, ambitionis, non charitatis causa. 523. 2. B
 Papa deponit, & priuat Episcopos. 2. 2. G
 Papa non ita immediatè, nisi in quibusdam casibus exequitur potestatem iurisdictionis temporalis, sicut spiritalis. 3. 2. D
 Papa potest auferre potestatem iurisdictionis, non autem ordinis: quæ in characteris impressione, tam in Episcopo, quàm in Sacerdote, licet diuersimode, imprimitur. Ibidem
 Papa cõsecratur vt sacerdos, coronatur vt rex. 10. 2. G
 Papa habet potestatem non solum super spiritalia, sed etiã super temporalia bona, vt patet ex eorũ bonorum productione, ordinatione, & motione. 12. 1. H
 Papa si non ordinat bona temporalia ad spiritalia, abutitur, & non vititur illis. 13. 1. B
 Papa ad sui ipsius & ministrorum Ecclesiæ sustentationem debet esse cõtentus redditibus Ecclesiæ: sed quoad bonorum spiritalium ordinationem habet potestatem super bona omnium fidelium. Ibidem C
 Papa cur eligatur hominum electione, & non immediatè à Christo. 17. 2. D
 Papa subterfugit humanum, sed non Diuinum iudicium. 24. 1. H
 Papa non recognoscit temporalia ab Imperatore, vel ab alijs Principibus propter aliquam potestatem: qua non subijciuntur illi; sed propter immediatam administrationem, vel propter pacem Ecclesiæ conseruandam, vel propter restitutionem ab illis factã de bonis: quæ tyrannicè sibi vsurpauerant. pagina. 25. 2. B. & 215. 1. A
 Papa electus vnus ex collegio Cardinalium habet cognitionem ipsorum Cardinalium: quorum consilio vsurus est in, agendis, est instructus de rebus, & ordinationibus Ecclesiæ, nouit vsum consuetum clauium, sunt illi cogniti subditi, & fideles ipsi Ecclesiæ, & magis propinquam habent dispositionem: quàm ceteri ad tantum regimen. 34. 1. G
 Papa eligens Episcopum dat etiam eidem auctoritatem, non autem Cardinales eligentes Papam. nam eius auctoritas est immediatè à Christo. Ibidem
 Papa solus assumptus est in plenitudinem potestatis super totam Ecclesiam, & in hoc distinguitur illius potestas, à potestate aliorum, non autem in ijs: quæ pertinent ad distinctionem, vel perfectionem ordinum. 41. 1. B
 Papa non habet sibi equalcm in papatu, in potestate autem sacerdotali, & Episcopali omnes sacerdotes

& Episcopi sunt sibi aequales. 42. 1. E
 Papa, vt Papa, nisi sit Sacerdos, non habet potestatem supra corpus Christi verum. Ibidem
 Papa potest habere omnẽ potestatem pertinentẽ ad Papam, & tamen carere ordinis potestate Ibidem F
 Papa renunciando papatu potest mereri, puta, si nesciat, vel non possit suo munere fungi. Demeretur autem si idoneus, renunciet. 44. 2. E
 Papa, sicut per ipsum recipit iurisdictionem, consentiendo electioni eius, ita potest seipsum ab illa absolueret, consentiendo eius cessione. 46. 1. E
 Papa representat sacerdotium Christi, non quantum ad personam, sed quãtũ ad officium Ibidem 2. G
 Papa à nemine iudicandus est, nisi deprehendatur deuius à fide. 50. 1. G. & 52. 2. G
 Papa deprehensus in hæresi non est Papa. 50. 1. G
 Papa paratus suam sententiam reuocare, nec etiam pro hæresi deponendus est. Ibidem 2. E
 Papa est supra ius, ideo iura positiua cum non ligant. pagina. 51. 2. B
 Papa non est deponendus, nec pro simonia: quæ de iure natura prohibetur, quia nec propter alia peccata, sed propter solam hæresim. 52. 2. G
 Papa non habet superiorem nisi Deum: à quo iudicandus sit pro suis criminibus. Deus autem maiori pœna punit, quo plures illis culpa in interitum corruerint. Ibidem H
 Papa forte desineret esse Papa ob incorrigibilitatem, si diceret peccata sua non esse peccata, non autem ob id solum: quod in peccatis perpetrandis perseueraret. 53. 1. A
 Papa non esset deponendus, nec pro hæresi, nisi per plures testes idoneos conuictus, quàm quot necessarij essent ad depositionẽ aliorum prelatorũ Ibid. 2. B
 Papa mortuus in hæresi, excommunicari potest 55. 1. B
 Papa solus dicitur Vicarius Dei, quia solum quod ligatur, & soluitur per eum habetur ligatum, & solutum per ipsum Deum. 57. 1. B
 Papa presens est maior, & perfectior, quam Papa futurus, quia hic est in potentia, ille in actu. 60. 1. F
 Papa virtute propria eligit Cardinales, ipsi autem eligunt Papa auctoritate ipsius Papæ. 61. 1. B
 Papa potest determinare negocia Ecclesiæ sine consilio Cardinalium, Decet tamen ipsum cum illis ea tractare, vt maturiori consilio fiant. Ibidem C
 Papa, vt caput Ecclesiæ, influit in membra, & non recipit ab eis. Ibidem D
 Papa non potest facere statutum, vt quis possit ab eius sententia appellare. 62. 2. G
 Papa potest eximere subditum a iurisdictione sui prelati, & non à iurisdictione sua. Quia sic, negaret se esse caput totius Ecclesiæ Ibidem
 Papa soluit tributum de bonis temporalibus, quia subijcere potest illa potestati aliorum, sine preiudicio suæ iurisdictionis. 63. 1. A
 Papa in crimine hæresis publice reprehendendus, at in alijs peccatis, secretè, & alijs adhibitis circumstantijs. 65. 1. 2. C
 Papa, vel Episcopus alteri succedit, vel mortis interventione, vel ob culpam, depositione, vel propter insuffi-

insufficiẽtiam, vel imbecillitatem corporis resignatione. Quorum nullo modo potuit Christus personaliter cedere. 70. 1. H
 Papa quilibet potest dici successor D. Petri: quia quilibet Papa succedit personaliter cedenti. Ibidem
 Papa nonic tur successor, sed vicarius Christi Ibid.
 Papa melius, quàm angelus representat Deum, & quantum ad naturam conformitatem, & quantum ad officij potestatem. 74. 2. H
 Papa apertè malus honoratur, non quia malus, sed quia Papa. 76. 2. G
 Papa potest addere ijs, quæ sunt fidei, quantum ad dubiorum interpretationem, & determinationem, & quantum ad occultorum, & implicitorum explicationem. 79. 1. B
 Papa canonizando Sanctum, nõ efficit in illo sanctitatem, sed approbat existentem. 96. 1. G
 Papa non tenetur ex necessitate requirere consilium Collegij in canonizandis sanctis, sed de congruo. pagina. 97. 1. A
 Papa optime facit adhibens consilium in ijs: quæ pertinent ad Deum, & ad fidem Christianam. Ibidem
 Papa canonizans aliquem secundum presentem iustitiam non errat. 98. 1. G
 Papa maior est Angelo in dominio, quia potest (sicut fecit D. Paulus) etiam bonum angelum excommunicare. 111. 1. C
 Papa solus est sponsus Ecclesiæ. 117. 2. C
 Papa cum hoc, quod est caput, dici potest quoque cor Ecclesiæ. 118. 2. C
 Papa est Episcopus immediatus cuiuslibet Ecclesiæ secundum iurisdictionem, non autem secundum administrationem. 119. 1. D
 Papa succedit Christo in vniuersali iurisdictione, & D. Petro in personali administratione. Ibidem 2. D
 Papa secundum officium, & iurisdictionem vniuersalem est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, & quantum ad personalem administrationem est Episcopus vrbis Romæ. 120. 1. F
 Papa ideo Episcopus Romanus: quia succedit D. Petro: qui hanc Ecclesiam suo martyrio, & corporis sui presentia honorauit, & honorat. 119. 2. C
 Papa tenet locum D. Petri in Ecclesia, Episcopi tenent locum Apostolorum, at presbyteri habent locum septuaginta discipulorum. 121. 1. A
 Papa potest facere per seipsum, vel alijs committere faciendã in quibuslibet Ecclesijs, quæ ipsarum Episcoporum in eis facere possunt, & amplius. Ibidem B
 Papa præest Ecclesiæ per potestatem clauium. 122. 1. E
 Papa per potestatem clauium præest spiritalibus & temporalibus membris Ecclesiæ. Ibidem 2. H
 Papa verus esset: qui eligeretur in Papam, etiam si nullum haberet ordinem. 125. 1. A
 Papa errare non potest in potestate clauium per se, & formaliter, sed per accidens, & materialiter potest in illa excedere, & errare. 126. 1. E
 Papa non tenetur ex necessitate residere in aliquo determinato loco. Ibidem 2. G
 Papa licet possit omnia, tamen ea debet velle, & posse quæ iustitia, & laudabilis consuetudo requirit. pa-

gina. 127. 1. B
 Papa non debet discurrere in persona propria per mūdũ, sed per ministros, potestã sua virtuali 128. 2. E
 Papa debet conseruare, & non tollere debitam subiectionem ad Principes saculares. 132. 1. E
 Papa studere in primis debet ad liberandos homines à seruitute animæ. 134. 1. E
 Papa potest ob crimina damnare omnes liberos christianos ad seruitutem accidentalem, non autem ad naturalem, vel conditionalem. Ibidem 2. G
 Papa præest omnibus, etiam paganis, quia vicarius est Christi. qui plenam habet iurisdictionem super omnem creaturam. 136. 2. G
 Papa debet esse legis aeterna imitator, legis naturalis obseruator, legis verò positiua, & lator, & immutator, pro temporum congruentia. 139. 1. A & B
 Papa prohibet se vocari Pontificem vniuersalem, ad vitandam notam superbia. 176. 1. F
 Papa dat indulgentiam, vt caput Ecclesiæ, & vt eiusdem membrum eandem recipit, sicut & dum assoluitur in foro conscientia. Ibidem 2. F
 Papa In danda indulgentia habet se in ratione instrumenti, & non subiecti: econtra verò, cum illam recipit. 177. 1. B
 Papa existens in peccato mortali non habet gratiam Indulgentia ad propriam salutem, sed ad ministerium salutis aliorum. Ibidem 1. C
 Papa vititur clauibus ad remissionem peccatorum dupliciter, s. mediante sacramento. & indulgentias concedendo, ac suffragia communicando. 193. 2. D
 Papa illud potest recto vsu clauium, ordinaria, & legitima potestate, quod facit potestate non excedente, & clauis scientia non errate. 194. 1. G
 Papa, quibus concurrentibus potest per indulgentiam aliquid absolueret, vt decedens nõ transeat per ignem purgatorium. 195. 2. A
 Papa potest impedire gaudium, quod damnati haberent de damnatione suorum inimicorum, impediendo talium inimicorum damnationem. 201. 2. C
 Papam in quibus casibus potest fauere alteri parti eligentium Imperatorem. 209. 1. A
 Papa nõ debet sibi vsurpare immediatam omnium temporalium executionem, siue administrationẽ 216. 1. F
 Papa est causa ministerialis omnium credentium in genere cause finalis, efficientis, & formalis. Vnde maior est Imperatore in casualitate. 217. 2. C
 Papa potest eligere Imperatorem quemcumque, & vndecumque in auxilium, & defensionem Ecclesiæ. 222. 2. H
 Papa deponendo Principem aliquem, non tollit dominationem, sed potestatis abusionem. 230. 2. H
 Papa absoluit à iuramento quantum ad illicitam iurationem. 233. 2. F
 Papa non est solutus à legibus, quantum ad iustitiam directiuam, sed quantum ad vim coactiuam, & quantum ad virtutem potestatiuã. 246. 2. F & 1. G
 Item quantum ad condemnationis iudicium, & non quantum ad operationis exemplum. 251. 2. A
 Papa exigete id Regis, vel subditorum nequitia potest in quolibet regno regem institueret. 251. 2. A

I N D E X.

Papa in rebus Ecclesiasticis plenum habet dominium. Ideo etiam sine prescriptionis statu potest auferre iurisdictionem rerum eiusmodi ab administratoribus earum. 330. 2. G
 Papa non cogit ad vouendum, sed sponte vouentem ad obseruationem voti. 345. 2. A
 Papa plus potest mediante officio, quam mediante sacramento. 346. 2. E
 Papa dans spiritualia, vt temporalia recipiat, dupliciter peccat. 386. 2. G
 Papa perfectiori modo representat perfectionis statum Christi, & Apostolorum, quam Religiosi, tum ratione successionis, tum ratione obligationis. pagina. 495. 1. B
 Papa etiam si non fuerit perfectus, est tamen in statu perfectionis. 436. 1. F
 Papa successit D. Petro in exteriori apparatu, quoad iurisdictionem. Constantino autem, quoad actualem possessionem, & administrationem. 497. 1. C
 Papa vice Christi habet dominium, & usum rerum, non solum Clericorum, sed etiam omnium Laicorum. 499. 2. D
 Papa mutare potest omnem perfectionis statum, nam potest dispensare in omni voto solemnium. 500. 2. G
 Papa, quia vicarius Christi spiritualium, & temporalium Domini, est maior quocumque rege, & Imperatore. 216. 1. E
 Papa negante Christum, etiam per violentiam sibi factam, negandum esset, illum esse Papam. 50. 2. G
 Papam desinere esse Papam ob malam doctrinam, non autem ob mala opera, declaratur Matth. 23. supra per id: Super cathedram Moysi: 53. 1. A
 Papam posse excommunicare angelum intelligitur duobus modis. 115. 1. B
 Papam residere in Romana sede magis congruum est ob dicta sedis prerogatiuas. 126. 2. H
 Papam maiorem esse Imperatore in auctoritate probatur. 218. 2. F
 Papam decet aliquos eximere ab immediatis Prelatis. 324. 2. E
 Papa conuenit assumere iudices seculares ad terminandas lites, magis, quam id per se ipsum facere. pagina. 33. 1. C
 Papa electio, & modus eligendi roboratur in collegio auctoritate Papa. 35. 1. D
 Papa est congregare concilium, quæstiones de fide terminare, & dubia circa illam interpretari. 54. 2. F
 Papa potestas congrue significatur per montem Sinai, propter eius sublimitatem, & auctoritatem. 69. 2. A
 Papa non exhibetur honor: qui debetur Christo, cum sit pura creatura. 72. 2. E
 Papa exhibetur honor ratione potestatis: quæ cum sine bonitate, & scientia inueniri non debeat, ideo non est ei subrahendus honor: qui debetur sanctis, ratione sanctitatis vite, & veritatis doctrina, pagina. 74. 1. F
 Papa exhibetur honor, qui & angelis. 75. 1. A
 Papa non exhibendus est honor, qui imagini Christi. pagina. 76. 2. C
 Papa, etiam aperte malo, exhibendus est honor, non

in testimonium virtutis sue, sed illius, cuius existit vicarius. 76. 2. E
 Papa est determinare quæ sunt fidei, quia est caput vniuersæ Ecclesiæ, & D. Petri, successor: qui primo confessus est perfectam fidem, Domino reuelante, & pro cuius fide Saluator rogauit. 77. 1. C
 Papa est determinare quid sit hæresis. 78. 2. E
 Papa solius est canonizare Sanctos. 96. 1. E
 Papa iurisdicção maior est, quam cuiuslibet angeli. pagina. 113. 1. D
 Papa committitur cura omnium hominum, etiam post mortem ipsorum. Ibidem 2. C
 Papa obediendum est in ijs, quæ sunt contra ius posituum, non autem contra Diuinum, vel naturale. 130. 1. G
 Papa dominio omnes subijciuntur, mediate, vel immediate. 131. 1. A
 Papa omnes subijciuntur de iure Diuino, presbyteri verò subijciuntur Episcopo de iure naturali. pagina. 132. 1. F
 Papa iurisdicção super omnes, & singulos Christianos differt à iurisdictione aliorum Prelatorum; quia est immediatior, & vniuersalior. 160. 2. F
 Papa solius est ligare, & soluere omnes, & in omni casu. 163. 2. B
 Papa ipsi ignota est sua potestas, in ijs maxime, quæ potest facere per communicationem thesauri Ecclesiæ. 194. 1. H
 Papa leuitati non est tribuendum, si, exigente Reip. utilitate, mutat canones prædecessorum, immo. & statuta sua. 207. 2. C
 Papa est leges imperiales corrigere. 242. 2. H
 Papa non licet reo misericordiam sine iustitia facere, sed salua iustitia, licet. 244. 2. E
 Papa præcepta non esse secundum Diuinam legem, & Deum non esse cum illo, dupliciter intelligi potest. pagina. 247. 2. A
 Papa est corrigere omnes Principes publice peccantes, etiam in exteriori foro. 249. 2. D
 Papa administratio includit totius Reip. utilitatem, subditorum vniuersalitatem, & ius ampliandi, vel restringendi aliorum potestatem. 264. 2. F
 Papa præceptum quomodo liget magis, quam conscientia erronea. 334. 2. H
 Papa præceptum non ligat in consilijs, nec in indifferentibus, sed in Dei præceptis. 339. 2. E
 Papa est conseruare omnes in iure suo. 387. 2. B
 Papa apparatus exterior referendus est in Christi honorem, propter quæ tot Papa exhibentur. 497. 1. A
 Papa tenentur obedire tamquam filij in spiritualibus, & corporalibus, omnes de Ecclesia. 500. 2. H
 Papa moribus, & vita aperte malo obediendum est. durat enim in eo nihilominus potestas: quæ propter peccatum non tollitur, cum sit gratia gratis data. 55. 2. B
 Papalem potestatem renunciari posse, declaratur. pagina. 48. 1. E
 Papale dominium, quantum ad figuram, præcessit omnibus dominantes iusto titulo. Quantum ad personam incepit in D. Petro. Quantum vero ad officium secundum immediatam administrationem aliquorum tempo-

I N D E X.

temporalium, & secundum liberam executionem omnium spiritualium in vniuerso orbe, incepit post Constantinum. 213. 1. C. & D
 Papale officium est maius Episcopali, quantum ad iurisdictionem, non autem quantum ad consecrationem. 384. 2. G
 Papatum obtinent aliquando; qui si non sunt boni homines, sunt tamen boni prelati: & quando etiam non sunt boni prelati, sunt tamen à Deo; quia sub huiusmodi principatu, boni purgantur, & mali conteruntur. 8. 2. H
 Papatus, quantum ad officium, & auctoritatem: quod est quid formale in papatu, est immediate à Christo: sed quoad personam, quod est quid materiale, est per electionem Cardinalium. 35. 1. C
 Papatus administratio actualis, quod est quid formale, & materiale in papatu, moritur, mortuo Papa. pagina. 36. 2. E. & F
 Papatus est nomē iurisdictionis, & non ordinis. 42. 1. E
 Papatus est singulariter à Deo, cooperante tamen homine. Ideo potest renunciari. 43. 1. B
 Paradisus tripliciter accipitur. 199. 2. E
 Parentibus carnalibus, & spiritualibus non est absolute obediendum, & in quibus 130. 1. H
 Parentibus subuenire est de iure nature, secundum omnem statum, quantum ad præcepti obligationem, non tamen quantum ad illius executionem. 273. 1. D
 Parentibus subueniens quando tenetur, magis honorat Deum, quam si ingrederetur Religionem. pagina. 274. 2. E
 Parentes dant filijs generationem, exhortationem, & sustentationem. 275. 2. C
 Parochus iuste petit portionem canonicam de relictis pro funeralibus. 557. 2. B
 Participans cum excommunicato à Papa, quando sit & ipse excommunicatus. 167. 2. C
 Participans cum excommunicato, quando non incurrat excommunicationem. 168. 1. E
 Participantes cum hereticis ad illorum correctionem non incurunt sententiam excommunicationis. pagina. 171. 2. B
 Particularia magis mouent, quam res in generali proposito, Ideo non probatur, vt panitens ad illarum aliquas sic considerandas, descendat. 200. 2. C
 Pastorum, & prelatorum obedientia excedit obedientiam quoruncumque Religiosorum in vniuersalitate, in difficultate, & in charitate. 455. 2. B
 Paternitas, & filiatio in diuinis non dant proprie speciem personis, sed eas distinguunt, & constituunt. pagina. 85. 2. B
 Pater in diuinis posset incarnari, & diceretur filius secundum naturam assumptam. 88. 2. E
 Pater filiam adulterantem interficiens, licet à lege non puniatur, parricidij tamen culpam incurrit. Et cur lex id illi permittat. 281. 1. A
 Pater non habet potestatem coactiuam super filios, sed monitiuam. Ibidem. 2. A
 Patrum terminos non transgrediuntur, qui illorum seruata intentione, aliquid pro Ecclesia beneficio variant circa electiones. 223. 1. A

Patres primitiue Ecclesia non habuerunt possessiones. 454. 1. E
 D. Paulus fuit D. Petro equalis quantum ad defensionem fidei, & in officio predicationis: minor autem potestate pralationis, at maior prerogatiua electionis. 65. 2. C
 D. Paulus quare ponatur à dexteris D. Petri in bullis Papæ. Ibidem.
 D. Paulus maior fuit angelis in iurisdictione. 113. 2. B
 D. Paulus ante Apostolatam fuit peritus litterarum secularium, fuit diues, & parentela dignitate perspicuus. 255. 1. C
 D. Pauli Epistola non recipiunt dispensationem à Papa. 317. 1. D
 D. Pauli doctrina fuit illi à Christo immediate reuelata, eius administratio fuit sibi ab eodem Christo immediate delegata, & à D. Petro immediate approbata. Ibidem C
 D. Paulus non apud quoscumque, quibus predicabat, manibus laborabat. 444. 1. E
 Pauper simpliciter melioris est conditionis, quam diues, at non semper. V. G. in casu acquirenda Indulgentia per elemosynam. 184. 1. F
 Paupertas est triplex, simulata, coacta, voluntaria, ac spiritalis. hæc habet annexam bonorum omnium temporalium voluntariam obiectionem, cordis humiliationem, & celestium contemplationem. pagina. 399. 2. B
 Paupertas in Christo non fecit in eo perfectionis statum, quantum ad augmentum perfectionis, sed quantum ad nostram imitationis exemplum. 400. 2. F
 Paupertas coacta est pæna, voluntaria est iustitia. pagina. 402. 1. E
 Paupertatis voto in Magistris non fieret præiudicium, si necessarij prouentus eis de bonis Ecclesiasticis assignarentur. 377. 1. C
 Paupertatis voluntariæ quatuor genera. 516. 1. H
 Paupertatis voluntaria illud genus esse perfectius probatur, quod proficitur, qui spiritualibus vacantes, & verbum Dei predicantes, viuunt de ijs, quæ à fidelibus ad ipsos portantur. Ibidem. 2. E
 Paupertatis modi omnes viuendi in Christi vita diuersis temporibus exemplariter monstrati sunt. pagina. 526. 2. F
 Paupertatis voluntariæ modus viuendi de possessionibus in communi non fuit monstratus per Christum, nec per Apostolos, propter translationem Ecclesia breui futuram de Iudæis ad Gentiles. Ibidem G
 Pax Christi est ordinata, vera, munda, & vniuersa. pagina. 427. 2. D
 Peccatum primi Parentis causa fuit seruitutis anime, & corporis in posteris. 133. 2. B
 Peccatum includit delectationem, actionem, & voluntatis deformationem, & huic ultimo respondet pena eterna. 202. 2. G
 Peccata remittuntur à solo Deo effectiue, à Christo meritorie, à Papa, & inferioribus sacerdotibus, ministerialiter. 122. 1. G
 Peccatum consistit ex suo formali, & materiali, & quid vtrumque. 150. 2. F
 Pecca-

I N D E X.

Peccatum committi in Deum, dupliciter dici potest: uel quia solus Deus illud sciat, uel quod ipse offendatur. 67. 2. A

Peccantibus non est facienda misericordia, quod illam mereantur, sed ad imitandam Dei bonitatem. pagina. 159. 2. C

Peccatores quomodo se habeant circa miracula facienda. 111. 1. B

Pecunia est fidei iussor habendi re quamlibet. 166. 1. F

Pecunia non esset necessaria, non existente alia, quam viri, & uxoris communitate. Ibidem E

Pecunia seruata ad augendas opes execat recipientes, non autem qui solum ad victus necessitatem illam dono accipiunt. 409. 1. A

Pecunia expendi ab Apostolis voluit Christus, non autem possideri ad thesaurizandum. 442. 2. H

Pecunia debita, per media non conuenientia recepta, non est restituenda, sunt tamen puniendi qui falsitate, & alijs indebitis medijs vsi sunt. 555. 1. D

Perfectio status noui testamenti absolute praesertur perfectioni status veteris testamenti. comparando autem personas, se habent sicut excedentia, & excessa. 193. 1. B. & C

Perfectio consistit in remotione auaritia, carnalis concupiscentia, & elationis superbia. Prima acquiritur paupertatis: Secunda castitatis: Tertia obedientia voto. 349. 2. H

Perfectio religionum in tribus essentialiter consistit. pagina. 422. 2. G

Perfectio formaliter consistit in charitate, attingitur autem status perfectionis tutiori modo in religione, quam in saeculo manendo. 424. 1. H

Perfectio status religionis non praesupponit obseruationem praecceptorum praecedentem. 423. 2. C

Perfectio status Apostolorum tria habuit singularia, uocationem, remunerationem, & de praesentia cum Christo conuersionem. 435. 1. B

Perfectionis statum in Papa non tollit, nec diminuit dominium, uel usus rerum temporalium, modo paratus sit illa, & corpus proprium exponere pro Christo, & eis recte utatur. 499. 2. D

Perfectionis maioris est predicare Euangelium mendicando, quam de communi administratione uiuendo. 485. 2. A

Perfectionis status causa efficiens est, uoti obligatio: formalis, dilectio Dei, & proximi: Materialis est benedictio habitus, uel personae consecratio. Finalis, Dei cultus: & instrumentalis est abdicatio rerum temporalium. 396. 1. E

Perfectionis status consistit in abtinctione finis. 410. 2. F

Perfectionis status tripliciter potest acquiri, scilicet per actum dilectionis, Per officij administrationem, & per uoti perpetuam obligationem. 457. 2. B

Perfectionis statum constituunt mutatio status, & operis supererogatio. 468. 2. H

Perfectionis status consistit in abtinctione uita mundialis, in accessione ad Deum per speculationem, & in contemplatione Dei per amorem. 479. 1. A

Perfecti multi sunt: qui non sunt in statu perfectionis, & econtra. 447. 2. D. & 458. 2. G

Perfecti dici possunt in gratia perseuerantes, ut status perfectionis opponitur casui culpa, non autem propriissime. 458. 1. E

Perfectionis in via, non autem in statu ponit opus supererogationis sine uoto. 459. 1. B

Perfectionem habens modo perfecto, potest illam transfundere in alterum, non autem, si modo imperfecto. pagina. 385. 1. B

Perfectionem cuiuslibet status quibus uerbis docuerit Christus. 349. 2. H

Perfectior uiuendi forma in Christo respectu membrorum suorum fuit nihil seruare in communi, quam seruare propter tria. 408. 2. G

Perfectius tanto quid contemnitur propter Christum, quanto magis naturaliter amatur. 449. 2. A

Perfectum aliquem esse, & in perfectionis statu existere differt in tribus. 495. 2. D

Perfectior est status Papa, quam cuiuslibet Episcopi. pagina. 494. 1. E

Perfectum omne simpliciter communicatur tribus personis. 88. 1. H

Perculis corporalibus se exponere propter bona spiritualia laudabile est, at vituperosum se spiritualibus exponere propter bona temporalia. 257. 2. D

Periurium omne est falsum testimonium. Non econuerso. 293. 2. A

Periurium non punitur, ut homicidium, & furtum, quia non infert tantum damnum proximo. 172. 1. H

Periuri in his, quae sunt fidei, puniendi sunt sicut haeretici. Ibidem G

Personarum diuinarum unitatis modum, & earundem distinctionem recte determinat Inno. I I I. pagina. 86. 1. E

Persona distincta non possunt esse diuina nisi per originem unius ab altera. Ibidem F

Persona diuina addit supra essentiam relationem non facientem compositionem cum illa. Ibidem 2. E

Personarum quadam omnino sui iuris sunt. Quadam omnino alterius. Quadam uero partim sui, partim alieni iuris. 474. 1. F

D. Petro contulit Christus quantam potestatem potuit ministerialem, non autem principalem. pagina. 303. 1. D

D. Petro singulariter dedit Christus clauas ecclesiae: qua iuris dictionem supra spiritualia, & corporalia significant. 2. 2. F

D. Petro soli commissa fuit a Christo omnium ouium cura. 439. 1. C

D. Petrus solus dicitur habere clauas tribus modis singulariter. 123. 1. C

D. Petrus in quo reprehensus fuerit a D. Paulo. pagina. 142. 2. H

D. Petrus minima reliquit, sed non fuerunt aestimata minima ex affectu. 435. 2. B

D. Petrus successit Christo, non in persona, quia non sunt plures Christi, ut plures Papae, sed in officio, & potestate, ut illius vicarius. 70. 1. G

Philosophi, quicquid ueritatis dixerunt a nostris literis acceperunt. Ideo quod est boni in eorum libris, non est negligendum. 537. 1. D

Piscato.

I N D E X.

Piscatores quare elegit Christus in Apostolos. pagina. 255. 1. C

Plura beneficia ut quis habeat dispensare, potest Papa, ob ecclesiae necessitatem, & persona dignitatem. pagina. 357. 2. A

Pluralitas beneficiorum non est de simpliciter malis, nec de simpliciter bonis, sed de medijs. 359. 2. D

Pena grauior cur quandoque secundum presentem iustitiam pro minori culpa infligatur. 152. 2. G

Pena grauior debetur uni peccato, quam alteri, uel propter peccati maioritatem, uel propter peccantis pronitatem, uel propter nocuenti grauitatem. Ibidem E

Pena multiplici quando quis iuste punitur. 173. 1. B

Pena damni est minima respectu paenae sensus, quantum ad doloris perceptionem, non autem quantum ad perpetuam durationem. 198. 2. H

Pena aeterna merito plectuntur contumaces in peccato mortali morientes. 202. 1. H

Pena potest esse aliquid uni, quod alteri uertitur in iustitiam. 401. 1. E

Pena a lege taxata semper est iusta in generali, non autem in particulari. 559. 1. B

Pena debet correspondere culpae hac ratione, ut pro maiori culpa maior pena, & pro minori minor pena infligatur, non autem ut ad rigorem inferatur. Ibidem 2. D

Pena secundum mensuram culpae portanda, uel in se, uel in altero, ut in Christo. 176. 1. E

Pena multiplicandae iuxta multiplicationem culpae. 157. 2. D

Poenam tollere, culpa remanente, nec potest debet. Papa. 163. 2. A

Poenitentiae forma, qua sanatur anima, cur indicatiua, & extremae uincionis, cur deprecatiua. 304. 1. G

Pontifices summi quatuor papatum renunciarunt. pagina. 48. 2. H

Pontificum dicta contingit variari: quia sunt de actibus humanis, quae uariabilia sunt, pro causarum, & temporum congruitate. 489. 1. B

Pontificum electio ideo dicitur Deo reservata, quia licet Cardinales possint Papam eligere, non tamen possunt eum, ipso nolente, recitare. 49. 2. A

Populi consensus, & approbatio requirenda est in electione facta de Papa, & non in facienda. 26. 2. H

Possessionem honorum stabilium Apostolis fuisse prohibitam non est dubium, propter tria. 443. 2. A

Possessiones habere quare, crescente Ecclesia, captum fuerit. 454. 1. E

Potentia est triplex, recipiendi, resistendi, & agendi in spiritualibus: Prima recipitur in baptismo: Secunda in confirmatione: Tertia in ordine. 307. 1. A

Potestas iurisdictionis triplex, immediata, deriuata, & in ministerium data. 2. 1. H

Potestas iurisdictionis duplex, spiritualis, & temporalis. Ibidem.

Potestas ordinis est immediate a Deo in Papa, & in omnibus Praelatis. Ibidem. 2. F

Potestas iurisdictionis est immediate in solo Papa a Deo. Ibidem.

Potestas iurisdictionis spiritualium, & corporalium rerum in Episcopis, & alijs Praelatis deriuatur, a Christo, mediante Papa. Ibidem 2. H

Potestas temporalis Principum regulatur a potestate spirituali. Huic praestat iuramentum fidelitatis, eadem est subdelegata, & ab eadem ampliatur, & restringitur. 3. 1. B

Potestas spiritualis, & temporalis sunt eiusdem rationis analogice, licet non specificae: quae satis est, ut haec ad illam reducat. Ibidem 2. C

Potestas imperialis dicitur esse a Deo, quia non est a Papa, ut homo est, sed ut Christi vicarius Ibidem 2. C

Potestas omnis dicitur esse a Deo, ut a causa efficiente, ratione eius deriuationis: ut a causa formali, ratione eius ordinationis: ut a causa finali, ratione illius reductionis. 4. 1. H

Potestas malorum Principum dicitur non esse a Deo, ob prauam illius adaptionem, ob prauam executionem, & ob prauam eorum intentionem paginam. Ibidem 2. G

Potestas boni, & mali Pontificis est a Deo, abusus tamen illius est a malo Pontifice, & non a Deo. Ibidem. 5. 1. B

Potestas Papae est maior quacunque alia dignitate, causalitate, & auctoritate. Ibidem 2. B

Potestati ordinis Papae omnes episcopi sunt aequales Papae: nullus autem quoad potestatem iurisdictionis pagina. 6. 2. H

Potestas Papae est singularis a Deo: quam potestas aliorum, quantum ad illius electionem, ad illius gubernationem, & quantum ad punitionem illorum: qui illam impugnant, uel illi non obediunt. 8. 1. G.

Potestas ordinis est una unitate reali in omnibus Episcopis, & Sacerdotibus. 9. 2. B

Potestas ordinis est una, ratione unius Sacerdotis auctoritate propria consecrantis, in cuius persona offerunt omnes Sacerdotes, Ratione unius rei oblatae & unius passionis commemorate. Ibidem

Potestas iurisdictionis est una in Papa, unitate cuiusdam ordinis. Ibidem D

Potestas spiritualis debet semper regulare corporalem, & saecularem. 10. 1. H

Potestas Papalis, qua Christi est, ut mediante Papa administratur, est temporalis: sed ut est ab ipso Christo immediate operata, est aeterna. 13. 2. D

Potestas Papae, ut est Christi vicarius, consistit in debellatione tyrannorum, in ordinatione subditorum, & in admonitione, & exhortatione ad diuina praecpta obseruanda. 315. 2. D

Potestas clauium data fuit singulariter D. Petro, quia ab eo erat deriuanda in alios: potestas uero ordinis immediate ab ipso Christo collata fuit omnibus Apostolis. 41. 1. B

Potestas ordinis, & iurisdictionis distinguitur quatuor differentijs Ibidem 1. A

Potestas iurisdictionis Ecclesiae, mortuo Papa, remanet in uniuersa Ecclesia, & in collegio Cardinalium pagina. 48. 1. E

Potestas, & non sola scientia necessaria est in determinandis

I N D E X.

nandis dubitationibus circa fidem emergentibus. pagina. 77. 2. B

Potestas duplex in Ecclesia: vna ordinis, & consecrationis, altera iurisdictionis, & executionis. 151. 2. D

Potestas ordinis est tanta, quanta confertur in sacramento: iurisdictionis, quanta datur officio. Ibidem

Potestas ordinis est indelebilis, & aequalis in omnibus Sacerdotibus: non sic de potestate iurisdictionis. Ibidem

Potestas clauium reiteratur, non respectu eiusdem, sed alterius effectus. 167. 1. B

Potestas remittendi peccata exercetur, mediante officio, mediante sacramento, & mediante ministro. pagina. 322. 2. G

Potestati Papae cur multi detrahant. In epistola auctoris. 322. 2. G

Potestatis eiusdem est aliquem actum relaxare, & illum posse, ut reiteretur, praecipere. 245. 1. B

Potestate iurisdictionis in temporalibus nullus est aequalis Papae. quoad vniuersalem iurisdictionem, & immediatam auctoritatem: sed, quod immediatam executionem, & administrationem, Imperator, & alij Principes possunt esse maiores Papa 7. 1. B

Præcepta habent iustitiam sufficientem, & necessaria: cõsilia verò abundantem, & expedientem. 274. 1. F

Præcepta sunt maiora consilijs necessitate, non congruitate. 136. 2. G

Præceptum est cuique corripere delinquentem, non autem reparare potes, et similia: Ideo pro huiusmodi, & non pro illo, & similibus dantur indulgentiæ. pagina. 181. 2. H

Præceptum de non possidendis temporalibus numquam fuit totaliter à Christo amotum, sed aliquando relaxatum. 444. 2. E & H

Præceptum affirmatiuum quomodo obliget. 347. 1. B

Præcipiens inconstantia non est, pro temporum diuersitates præcepta, vel consilia, vel promissa mutare. pagina. 444. 2. H

Præcipere potest Deus supra, & non contra virtutem. pagina. 450. 1. G

Prædicare quantum ad officij commissionem conuenit omnibus ijs: quibus animarum cura commissa est. Quantum autem ad officij executionem, non potest fieri sine Papæ auctoritate. 338. 1. H

Prædicatio pertinet ad potestatem iurisdictionis. pagina. 337. 2. A

Prædicatio Euangelij attinet ad potestatem clauium. pagina. 439. 2. A

Prædicatio Euangelij potest conuenire alicui tribus modis. 483. 2. A

Prædicantium verbi distinctio triplex quoad perfectionem ipsorum. Ibidem

Prædicationis munus procurare, vel recusare, prouenire potest ex bona, & ex mala radice. 340. 1. H

Prædicationis opus eò ceteris perfectius, quò pluribus est communius. 484. 2. G

Prædicatores, qui se à Deo immediatè missos asserunt, miraculo, vel scripturæ sacræ testimonio id probare debent. 337. 2. C

Prædicatores, debere se conformare capacitati audi-

torum, tripliciter ostenditur. Ibidem

Prædicatores possunt uti humana læticia verbis, non ad exponendam sacram Scripturam, sed quandoque vel ad morum informationem, vel ad audientium recreationem. 531. 1. D

Prædicatores possunt cum merito, & cum peccato stude, ut dicendo placeant auditoribus. Et id ex fine ipsorum dignosci potest. 532. 1. G

Prædicatoribus Euangelij eloquenter loqui conuenire ex tribus confirmatur. Ibidem. 2. G

Prædicatores tacere, & dissimulare possunt, cum timetur, ne peiora committantur, peccata aliqua corrigendo, modo illa non sint contra fidem, vel diuina præcepta. 534. 1. E

Prædicatori quanta fiducia esse debet de Dei prouidentia. 443. 1. A

Prædicatoribus non præcepit Christus, sed concessit, ut de stipendijs subditorum viuerent. Nam D. Paulus de proprijs laboribus vivebat prædicando Corinthijs. 453. 2. A

Prælatis debent esse ministri omnium charitatis obsequio, non potestatis dominio. 230. 2. G

Prælatis, ob prælationis officium non debent omittere subuentionem parentum in necessarijs. 128. 1. A

Prælatis assumpti ex religionibus, ad quæ tenentur, & ad quæ non. 367. 2. D

Prælatis possessiones Ecclesia non quasi proprias, sed quasi communes dispensant. 440. 2. E

Prælatis non fit præiudicium, sed beneficium, cum aliqui ab eorum iurisdictione eximuntur. 325. 2. A

Prælatis ultra scientiam necessaria est experientia. pagina. 30. 2. G

Prælatis non sufficit, quòd non sint mali, sed portet, & sint boni. Nec quòd non sint indocti, sed oportet idoneos esse ad alios docendos. Ibidem

Prælationis ratio perfecta, tria requirit. 441. 2. A

Prælatorum translatio, depositio, renunciatio, confirmatio, exemptio, restitutio, nouorum constitutio, vniò dignitatum, non vacantium collatio. Imperatorum, Regum, & omnium Principum institutio attinent ad Papam. 374. 2. E

Prælatorum est vita contemplatiua, & actiua vacare. pagina. 440. 1. H

Prælatura Ecclesiastica dignum faciunt, doctrinæ veritas, vitæ sanctitas, & iustitiæ equitas. 252. 2. H

Prælatura, sicut sine peccato non procuratur, ita sine peccato, illam procuranti non confertur. 257. 2. C

Prælaturam Ecclesiasticam procurans, vel iniustus, vel superbus. Ibidem B

Præscriptio non liberat à restitutione in foro conscientie illum: qui ullo vniquam tempore habet conscientiam rei alienæ. 330. 1. G

Præscriptionum opiniones. Ibidem

Præces Principum rogantium, ut aliqui ad prælaturam Ecclesiasticam eligantur, possunt esse indebita tribus modis. 255. 2. D

Præbyteri representant in perfectionis opere Christi discipulos, in potestatis dominio, in administrationis officio, in charitatis vinculo, & in honoris præconio. pagina. 511. 2. B

Presb-

I N D E X.

Presbyteri noui testamenti preferuntur Presbyteris veteris testamenti in derivatione, in duratione, in perfectione, & in hostiæ oblatione. 514. 2. H

Presbyteros, & diaconos ab episcopis distinctos semper fuisse, tripliciter ostenditur. 456. 2. F

Primi motus possunt cohiberi, sed non prohiberi proprie, 297. 1. C

Primogeniti omnes à Noe vsque ad Aaton fuerunt summi Sacerdotes. 212. 2. H

Princeps non est excommunicandus, vbi timetur periculum schismatis. 232. 1. F

Principes omnes recto titulo dominantes, per summos Pontifices ordinati fuerunt. 230. 2. F

Principes non sunt Domini rerum subditorum suorum sed tutores. 330. 2. H

Principes non possunt ultra stipendia debita accipere res a subditis inuitis, nisi in casu necessitatis reipublice. Ibidem

Principi per leges iniquas subditis vim inferenti non est obediendum, si sine scandalo, vel maiori detrimento possit illi resisti. 242. 1. H

Principibus secularibus quando subtrahenda sit obedientia. 132. 1. G

Principibus angelicis commissum est regimen prouinciarum, & regnorum. 113. 2. B

Principium temporalium est includere electores Papæ ut seruetur constitutio de illis: quæ obseruanda sunt pro Papa eligendo. 29. 1. D

Priuata persona inducens ad iurandum quem scit iuraturum esse falsitatem, grauissimè peccat, non autem publica persona. sed: ob peruersum iudicium inde secuturum, melius est, ut cedat officio. 293. 2. A

Priuilegia specialia, vel generalia possunt reiterari per Papam, & quas ob causas. 351. 2. D

Priuilegij definitio per D. Isidorum. 349. 2. A

Priuilegijs in concedendis maior est potestas Papæ, quàm aliorum omnium, in vniuersalitate, in auctoritate, & in dignitate. 350. 2. H

Priuilegiorum concedendorum causa triplex, scilicet: Altiuum humanorum variatio, communis iuris rememoratio, & causa inuocatio. 349. 2. D

Priuilegium potest quis consequi non solum ex principis voluntate, & auctoritate, sed etiam ex alijs causis. 351. 1. B

Prohibitum esse, quòd non est concessum, & concessum esse, quòd non est prohibitum, quomodo intelligatur. 45. 1. C

Promissio facta Deo iuramento firmata, est uotum, & iuramentum. 44. 1. E

Prophetare quid sit. 103. 1. C

Prophetare possunt mali homines, vel diuina inspiratione, vel honorum angelorum reuelatione, vel demonum inuocatione. Ibidem

Prophetandi donum non satis est ad aliquem canonizandum. Ibidem 2. B

Propheta cur non sit acceptus in patria sua. 127. 2. C

Propositum solum se transferendi ad terram sanctam Cruce signatis non esse satis ad indulgentiam illam consequendam, quomodo intelligitur. 188. 1. F

Proprium accipitur, ut opponitur fraternæ chari-

tati, & ut opponitur vitæ communitati. 403. 2. D

Proprium non habebant Episcopi Ecclesiæ primitiua. pagina. 454. 1. E

Proprium tripliciter distinguitur, scilicet in temporale subsidium, carnale coniugium, & libertatis arbitrium: Et horum abdicatio tria constituit perfectionis vota. 458. 1. H

Proprijs possessionibus abrenunciare pertinet ad discipulatum Christi, & eadem in communi possidere stat cum perfectionis statu ipsius Christi, & Apostolorum. 527. 2. H

Professi habendi: qui in discretionis ætate per annum portauerit habitum Religionis. 530. 1. G

Prouidentia Diuinæ non repugnat, quòd multa sint contingentia, sicut & quæ sunt necessaria, & ipsa necessaria facilius tolerantur, vel prudētius evitantur, si præsciuntur. 147. 2. F

Prouidet qui de beneficio, alicui bono, dimisso meliori si principaliter intendit prouidere Ecclesiæ, peccat: non autem si principaliter intendit prouidere personæ, vel ob seruitia præstita Ecclesiæ, vel ob illius paupertatem. 375. 2. A

Prouidens, de beneficio familiari suo, potius, quàm extraneo, ob honestam causam non peccat. 376. 1. H

Prouidere de meliori, est consilij, de bono est præcepti. pagina. 375. 2. B

Prouisurus de beneficio Ecclesiastico considerare potest beneficium quòd est conferendum, locum, in quo confertur, & proprium ipsius conferentis intentionem. 376. 1. G

Prudens dicitur, qui bene nouit inuenire media ad finis intenti consecutionem. 429. 1. B

Prudentia, qua prædicando uti debent prædicatores, quatuor debet habere conditiones. 428. 2. G

Prudens triplex iuxta triplex genus finis. 429. 1. B

Publica iustitia seruatur, si ex punitione rei, notabile damnum Reip. euidenter timeretur. Vel si ex dimissione eiusdem, utilitas reip. speretur.

Publicæ societatis administratores cogi possunt ad admittendum aliquem in eam societatem. quòd non liceret de societate priuata. 519. 1. B

Pueri defuncti non baptizati non sunt capaces meriti passionis Christi, quia mortui sunt membra Adæ. pagina. 197. 1. D

Pueri defuncti in veteri lege non circumcisi, indulgentiæ capaces non erant. Ibidem. 2. D

Pueris in limbo existentibus, non potest Papa aperire Ianuam paradisi per indulgentias. 199. 2. E

Punitur qua de causa in Rep. aliquod peccatum patris, plus in filio, quàm in patre.

Puniturus Iudex reum magis ad clementiam, quàm ad seueritatem debet declinare. 559. 2. B

Puniri potest filius pro patre, pœna temporali, & corporali, sed non pœna spiritali. 165. 2. A

Purgatorij pœnas patientibus profunt indulgentiæ, licet non sint amplius in statu merendi, &c. 192. 1. H

Purgatorij pœnas citius euadit: pro quo (ceteris paribus) plura sunt suffragia, siue pro illo specialiter indulgentiæ acquiruntur. 190. 2. G

Purgatorij pœnas patientibus, quare videatur prodesse

I N D E X.

desse bona facta ab existentibus in peccato mortali. 192. 1. F
 Purgatorium esse, tripliciter probatur. 193. 1. B
 Purgatorium spoliari posse per Papam tripliciter intelligi potest. Ibidem 2. A
 Purgatorium spoliari potest per absolutam iurisdictionem Papae, quantum ad omnes, qui eius iurisdictioni subiiciuntur secundum meritum conditionale, et Sacramentale. Ibidem
 Purgatorium expoliare non debet, nec potest Papa, secundum ordinatam executionem suae iurisdictionis. 194. 1. F

Questiones de rebus fidei, litigandi causa vitandae sunt, at pro veritatis inquisitione utiles. pagina. 79. 2. A
 Quaestionum quaedam garrulae, & litigiosae: Quaedam difficiles, & scrupulosae. Quaedam quietae, & fructuosae: Primae rejiciendae: Secunda ad auditoribus Papae examinanda: Tertia ab ipso Papa summarie sunt terminandae. 499. 1. B

R

Ratibatio secundum iura divina, & humana retrahitur, & mandato comparatur. 164. 2. G
 Reddite quae sunt Caesaris Caesari &c. exponitur. pagina. 12. 2. G
 Reges omnes subiiciuntur iurisdictioni Papae etiam in temporalibus: licet Papa, propter bonum pacis, ea non utatur, nisi in occidentali imperio. 248. 1. G
 Reges possunt deponi a Papa, cum deficiunt, tam in particulari, quam in vniuersali iustitia. 250. 2. G
 Regni Christi tres falsae opiniones, vna consanguineorum: alia gentilium Romanorum: tertia Iudaeorum credentium, quae reprobantur. 14. 1. G
 Regnorum omnium translatio, siue Iudaeorum, siue gentilium, & Paganorum auctoritate Papae, vel eius, qui tunc temporis personam Papae representabat, facta est. 219. 2. A
 Regnum Christi sunt fideles eius in eum credentes, pagina. 11. 1. D
 Regnum Christi non est de hoc mundo: quia non est modo humano Ibidem 2. A
 Regula arctior non est simpliciter perfectior, quam laxior, sed instrumentaliter. 477. 1. C
 Regula, quae secundum D. Aug. seruanda est in ijs, quae sunt fidei. 79. 1. B
 Regula nulla est simpliciter perfectior regula S. August. quia est regula Apostolorum. 477. 1. C
 Regulares plus merentur merito essentiali in monasterio manendo: sed merito accidentali plus merentur ad indulgentias acquirendas, egrediendo. 189. 1. B
 Regulares translati ad statum praelationis, debent deferre semper habitum suum. 367. 2. D
 Regularis obseruantia habet aliqua communia, & essentialia, vt vota: aliqua annexa, & specialia, vt vigiliae, ieiunia &c. & aliqua indicia, seu signa personalia, vt habitus. 368. 1. E
 Regularis qua ratione possit ad arctiorem, parcam, vel laxiorem regulam transire. 370. 2. F
 Relapsi in haesim brachio seculari tradendi. pagina. 172. 1. F
 Relapsi occulti non puniuntur, vt tales ab Ecclesia. Ibidem H
 Relapsus quis iudicandus. 171. 1. D
 Religionem non debet intrare filius, quando nisi per ipsum non potest subueniri necessitati parentum, quod contingit in tribus casibus. 274. 1. G
 Religiones ordinare est solius Papae. 373. 2. A
 Religiones instituuntur ad promotionem Ecclesiae, ad christianorum perfectionem: Et diuini cultus debitam ordinationem. Ibidem D
 Religiones quoad tria vota non fuerunt institutae a puro homine, sed solum, quoad accidentalia quadam. pagina. 423. 1. C
 Religionis maior arctitudo, & illius minor perfectio stant simul. 476. 2. F
 Religionum constitutiones non habent firmitatem, nisi approbatae ab Ecclesia. 423. 1. C
 Religiosi possunt indulgentias consequi. 188. 2. H
 Religiosi mortui sunt mundo quoad vitam civilem, & secularem, & non quoad naturalem. 273. 1. C
 Religiosi non absoluuntur ab obligatione praecipui de subueniendo parentibus, sed excusantur ab illius executione ex quibusdam causis. Ibidem D
 Religiosi non possunt conueniri coram Episcopis, nisi ob enormia crimina, vel de quibus non corrigerentur a suis superioribus. 326. 2. H
 Religiosi sunt proprii sacerdotes secularium, vt proprium distinguitur contra alienum, & non vt contra commune. 343. 1. C
 Religiosi laici tenentur hinc inde tot Pater noster, vel aliquid tale iuxta Religionis eorum constitutiones. 365. 1. B
 Religiosi, qui proprie dicuntur. 273. 2. B
 Religiosi non sunt Domini quantum ad dispensationem, et administrationem earum rerum, quibus pro eorum necessitatibus utuntur. 407. 2. D
 Religiosi opera non sponte facta reddunt meritoria prima voluntas, qua in Christi societatem se tradidit. 473. 2. B
 Religiosi magis, quam Papa representant perfectionis statum ipsorum Apostolorum quoad illa, quae faciunt instrumentaliter ad acquirendum perfectionis statum. 495. 1. B
 Religiosi non possunt relinquere acquisita per ipsos suis illegitimis filijs, sed tantum quae ipsi filijs, & mater proprijs laboribus acquisierunt. 474. 1. H
 Religiosi non tenentur adimplere omnia consilia, sed illa solum, ad quae ex voto se obligauerunt. 517. 2. B
 Religiosi, executores testamentorum non possunt esse nisi de licentia superiorum, & delinquentes puniri possunt etiam ab Ordinarijs locorum. pagina. 521. 2. A
 Religiosi in quibus secularibus negocijs se immiscere possunt. 524. 1. F
 Religiosi, qui curant temporalia pro fratribus, contemplationi insistentibus, recuperant dispendium suum in merito propter obsequium fraternae charitatis. 527. 2. B
 Religiosi non obseruantes hospitalitatem, ad quam tenentur, sunt puniendi, & ad restitutionem cogendi. Ibidem. C
 Religiosi tenentur horas canonicas persolvere si non propter beneficium ordinaria potestate receptum, tamen propter beneficium spontanea voluntate receptum. 365. 1. B
 Religiosis, maxime in sacris, interdictum est exercitium medicinae artis propter tria. 545. 2. A
 Religiosis maxime disconueniunt superfluitates. pagina. 528. 1. H
 Religiosis habentibus possessiones in communi licet mendicare, si ex illis non suscipiant necessaria ad victum, & vestitum. Ibidem
 Religiosis conuenit habere in curijs Principum aliqua officia, & aliqua non. 323. 1. C
 Religiosis, & perfectis uiris non conuenit tolerare semper in opere iniurias, sed in animi preparatione: pagina. 388. 2. G
 Religiosis data fuit facultas audiendi confessiones secularium, propter sacerdotum ruditatem, propter constantium pluralitatem. Et propter sacerdotum familiaritatem. 344. 1. F
 Religiosorum statui non derogat esse de collegio studentium secularium. 518. 2. F
 Religiosorum perfectioni non repugnat, immo maxime conuenit esse Regum, & Principum aliorum confesores. 522. 2. G
 Religiosorum fini, ad quem ordinati ab Ecclesia repugnat aliquando, quod non repugnat eorum perfectionis statui. 528. 1. H
 Religiosos esse exemptos ab Episcopis expedit populo Christiano. 326. 2. F
 Religiosos procurare praelationis statum pro se detestabile est. 507. 2. D
 Religiosos praeferi in statu perfectionis presbyteris potest intelligi tripliciter. 513. 1. A
 Religiosum esse, qui promittit, tenetur coram Deo illud exequi, licet ab Ecclesia non possit compelli, nisi in grate legitima constitutus, & per annum religionem fuerit expertus. 530. 1. F
 Religiosus petens licentiam, vt subueniat parentibus, etiam si non obtineat, credit auctor, & possit exire. 273. 2. A
 Religiosus non tenetur obedire mandato praelati impediendi solutionem debiti officij diuini. 365. 1. D
 Religiosus qua indigeat dispensatione, si ad secularem Ecclesiam sit transferendus. 369. 2. D
 Religiosus debet de licentia abbatis subuenire parentibus de suo labore, & de his, quorum habet administrationem. aliter soluitur ab executione praecipui propter impotentiam. 474. 1. G
 Religiosus vnius Religionis non debet eligi in praetatum in Religione diuersa. 529. 1. D
 Relinquentium omnia propter Christum Apostoli fuerunt procuratores. 524. 2. H
 Reliquias, & corpora sanctorum furtiue accipiunt, sanctis, & Papae iniuriam facit. 111. 2. C

I N D E X.

Reliquiarum corporum Sanctorum primitiue Ecclesiae incertitudo vnde. 110. 1. E
 Reliquias sanctorum irreuerenter tractare, non illis, sed male tractantibus nocet. 111. 2. D
 Reliquia tribus ex causis transferenda. Ibidem.
 Reluctatio nulla maior in homine, quam contra appetitum viuendi. 460. 1. H
 Reluctatio contra appetitum viuendi perfecta est in Martyribus. Ibidem.
 Rem alienam accipere in articulo necessitatis non est furtum proprie. 288. 2. H
 Remedium appositurus debet supponere quod est deterius: iudicium autem facturus, debet supponere quod est melius. 356. 1. F
 Remissio peccatorum fit mediante sacramento, & mediante officio. 180. 2. E
 Renunciare teneretur Papa papatui, vel reddere debitum uxori superuiuenti post electionem, quae credebatur mortua, si ipsa nollet seruare continentiam pagina. 23. 1. D
 Renunciare posset Papa papatui, non obstante voto, si Ecclesiae expediret. 44. 1. G
 Renunciare potest quilibet iuri suo, si illud non est sibi per aliud acquisitum, & non fiat praedictum illi, qui tale ius acquisiuit. 62. 2. H
 Renunciatio, sicut nec confirmatio Episcopi coram Metropolitanis non valet, nisi de Papae coeessione. 46. 1. F
 Renunciare potest Episcopus in quinque casibus. pagina. 369. 1. A
 Repetendarum rerum in iudicio sex boni fines 521. 1. C
 Rerum appropriatio est de iure humano 332. 2. E
 Res nulla soluit, vel ligat seipsam, sicut nec vlla generat seipsam. 37. 1. D
 Res auferri potest a Domino proprio quinque modis: quibus committitur, vel furtum, vel rapina, vel latrocinium, vel sacrilegium, vel mercedis retentio 289. 1. D
 Restituere tenetur quis, vel ratione delicti, vel rei, vel vtriusque. 328. 2. G
 Restituere non tenetur beneficium, qui illud obtinuit per simulationem bonitatis, vel paupertatis, debet tamen penitentiam agere de simulatione. 378. 2. E
 Restitutionis faciendae de bonis per Papam confiscatis opinio. 289. 2. B
 Reuelatum fuisse aliquid D. Paulo, quod non D. Petro, non est inconueniens. 430. 2. E
 Rex primus terrae fuit Cain. 212. 2. F
 Reges omnes subiiciuntur iurisdictioni Papae etiam in temporalibus, licet Papa propter bonum pacis ea non utatur, nisi in occidentali imperio. 248. 1. G
 Reges possunt deponi a Papa, quando deficiunt tam in particulari, quam in vniuersali iustitia. 250. 2. G
 Rex de iure communi debet confiteri Episcopo illius ciuitatis, vbi habet proprium domicilium. 522. 2. G
 Romana sedes tres prerogatiuas habet super alias Ecclesias, ob quas congruum est Papam, in illa potius, quam in quacumque alia residere. 126. 2. H
 Romani, quare noluerunt colere verum Deum Heretorum. 221. 1. A
 Romanorum in ditionem ob quinque illorum virtutes translatum fuit imperium. 220. 2. E

F ff Sabbati

S

Sabbati observatio partim perpetua, partim mitigata, partim oblata, ob morale, iudiciale, & ceremoniale, quod continebat. 267. 2. D
 Sabbati, in diem Dominicam mutatio, diuina auctoritate facta est. 269. 1. B
 Sabbatum conuenienter mutatum est in Dominicam diem, propter significatorum preeminentiam, propter signorum factorum excellentiam; & propter temporum conuenientiam. 268. 2. G
 Sabbatum non admittit dispensationem quoad morale. Ibidem. 1. F
 Sacerdos habet eandem potestatem ordinum, quam Episcopus quoad distinctionem. Sed non quoad perfectionem. Vnde Episcopus potest ordinare alios, quod non potest simplex sacerdos. 40. 2. H
 Sacerdotes leuitici non habebant potestatem regalem in executione, sed in confirmatione, & depositione illius. 11. 2. B
 Sacerdotes, qui iurisdictionem non habent non possunt excommunicare, nisi ex approbata consuetudine, vel ex commissione, vel forte in notarijs criminibus. pagina. 160. 2. H
 Sacerdotes, qua ratione regibus preferuntur. 514. 1. A
 Sacerdotes aegyptij figurabant sacram Theologiam. pagina. 371. 2. D
 Sacerdotibus regularibus de iure communi conferitur potestas ordinis, non autem iurisdictionis. pagina. 41. 2. D
 Sacerdotis potestas naturaliter diuino iure subditur potestati Episcopi. 343. 2. A
 Sacerdotium Christi magis figuratum fuit in sacerdotio Melchisedec, quam in leuitico. 11. 2. B
 Sacerdotium Christi quatuor requirit in ipso. pagina. 20. 2. G
 Sacerdotium leuiticum non fuit eternum, nec quantum ad personas, nec quoad officium, & potestatem. pagina. 36. 2. G
 Sacerdotium Christi quantum ad id, quod est formale, est eternum in Christo. Quia omnes sacerdotes, omnes Episcopi, & omnes Papa sunt vnus sacerdos, vnus Episcopus, & vnus Papa: qui est Christus. Ibidem.
 Sacerdotium triplex existit in Ecclesia Dei, simplex, magnum, & supremum. 46. 2. F
 Sacerdotium Christi est eternum ratione personae offerentis, rei oblatæ, & vnus, & eiusdem passionis commemorata. Ibidem. G
 Sacerdotium institutum fuit statim post diluuium, in Melchisedec. 212. 2. H
 Sacramenta continentur in articulis attinentibus ad humanitatem Christi, sicut effectus in sua causa. pagina. 94. 2. E
 Sacramenta quomodo sunt medicina contra septem defectus hominum. Ibidem. 1. H
 Sacramenta recipiens a ministro priuato potestatem administrandi, præterquam in mortis articulo, mortaliter peccat, non nõ autem si a ministro, qui caret

sanctitate. 114. 2. F
 Sacramenta per solum Christum potuisse institui, & a nullo puro homine, probatur quatuor rationibus pagina. 302. 1. E
 Sacramenti effectum sine sacramento conferre non potest Papa. 329. 2. A. & C
 Sacramentorum aliorum institutio per Apostolos dicitur facta, quia per eos facta est eorum promulgatio, & administrationis executio. 302. 2. E
 Sacramentorum effectus, sine sacramentorum administratione collationem potuit Christus communicare homini puro, sed non fuit congruum 303. 1. A
 Sacramentorum formis, quas Christus statuit, vti debet Ecclesia, cum in illis dispensare non possit. pagina. 304. 1. F
 Sacramentis administrandis non facit de necessitate sanctitas, sed idoneitas ministri. 114. 2. E
 Sacre scripturæ auctoritas præfertur cunctis scripturis alijs, Inde canones Apostolorum, mox Decretales summorum Pontificum, Quarto loco, Dicitur sanctorum Patrum, & deinde omnium illustrium virorum scripta: qui talenta sibi tradita multiplicare in Dei Ecclesia studuerunt. 488. 2. H
 Sacre scripturæ, & humana scientia, tradendi modum contrarium habent. 533. 1. C
 Sacre scripturæ expositoribus Ecclesia tribuit locum honoris post Episcopos. 489. 2. B
 Sacrificium est ille singularis honor, qui Deo, vt Deus est, exhibetur, & nulli puræ creaturæ. 72. 2. E
 Sacrificium Missæ offertur in memoria sanctorum, sed non offertur illis. 99. 1. A
 Sacrificium quadruplex offertur de exterioribus bonis, De proprio corpore. De corde, & propria voluntate, & de propria vita. Hoc offertur martyres. tria prima, religiosi. 462. 1. H
 Sacrilegi, & malefici peccant in primum præceptum; quia colunt demones, quasi, Deos; & illis oblationes, & sacrificia faciunt 261. 2. D
 Saluare potest Deus sine sacramentis, & non sine fide. 311. 2. A
 Sanguinis penam non infert Papa, nisi mediante brachio seculari. 147. 2. C
 Samsone, & Iepte excusantur: quod hic filiam, ille seipsum interfecerit. 277. 2. D
 Sancti non semper apparet in proprijs corporibus. pagina. 110. 1. G
 Sancti qui canonizandi, & venerandi. pagina. 108. 2. E
 Sanctorum omnium; qui sunt in patria, orationibus se commendat Ecclesia, Canonizat autem illos tantum: quorum moribus, & doctrina, & exemplis fuit informata, & a quibus beneficia per miracula fuit consecuta Ibidem
 Sanctorum corpora veneramur: quia fuerunt instrumenta, quibus dum viuerent, sibi, & nobis meruerunt. 110. 1. G
 Satanæ traditur homo, quando sibi ipsi relinquitur, & quando a corpore mystico Ecclesiæ separatur, Ecclesia tradit hominem Satanæ secundo modo, & non primo. 161. 2. C
 Scandali

Scandali passiuo timore non sunt amittenda necessaria saluti. 159. 1. A & 463. 2. B
 Scandalum actiuum semper est vitandum, sed passiuum potius est permittendum, quam, vt veritas doctrinæ, vel iustitia equitas omittatur. 207. 2. D
 Schisma, & hæresis magnam affinitatem habent, & facile a schismate ruitur in hæresim. 153. 2. A
 Schismatici, & hæretici figurati in Dathan Chore, & Abiron. 153. 1. A
 Schismaticorum tria sunt genera, scilicet intentione tantum, operatione tantum, & vtroque modo: Primus tolerat Ecclesia: Secundus reuocat: Tertius damnat. 155. 2. A
 Schismaticum proprie quæ diuisio faciat. 150. 2. E
 Schismaticus, hæreticus, & malus catholicus, qui proprie dicitur, 151. 1. B
 Schismaticus sacerdos vere consecratur, si in forma Ecclesiæ consecrat. dicitur autem, quod execratur in odium criminis. 152. 1. E
 Schismaticus potest quis esse, & non hæreticus. at non econtra. 151. 1. D
 Scientia una dicitur dignior altera, ex re considerata, ex modo considerandi, & ex fine, ad quem ordinatur. 539. 1. D
 Scientia iuste concupiscitur, sed cum periculo docetur. 258. 2. H
 Scientia distinguntur non ex rebus consideratis, sed ex modo diuerso considerandi. 536. 1. H
 Scriptores Canonici fuerunt sapientes, & eloquentes. 533. 1. B
 Scripta non sunt omnia, quæ facta sunt. 426. 2. E
 Scriptura sacra potest exponi secundum omnem sensum; qui alia auctoritate, vel ratione probari possit. 490. 2. F
 Scriptura sacre aliquid addentes, vel diminuentes quod fidei veritatem corrumpat, seu errorem apponant, merentur penas, quas D. Ioan. minatur: nõ autem quod declarat dubia, vel explicet implicita. pagina. 79. 1. D
 Scriptura sacra interpretatio determinatiue est solius Papæ. 353. 2. B
 Scripturam sacram rectè exponendi sex regulae. pagina. 490. 1. H
 Scripturam sacram exponunt tria genera hominum Fures, mercenarij, & pastores.
 Scripturam sacram exponentes debent velle sequi sententiam ipsius scripturæ, & non econtra. 78. 2. F
 Septem sacramenta nõ explicantur in articulis fidei, quia in symbolo ponuntur, quæ faciunt ad nostram salutem principaliter, & non tantum, vt Medicina. 94. 1. G
 Sepultum non fuit corpus Christi per eius discipulos optima Dei prouidentia. 437. 2. A
 Secuti fuerunt Christum diuersi diuersis modis, pagina. 438. 2. G
 Seruilia opera dicuntur a culpa, vel fortuna, vel natura seruilitate. 269. 2. B
 Seruilia opera in die sabbati fieri concessit Christus in corporis necessitate. In proximi sanitate, in Ecclesiæ utilitate, & in superioris potestate. 270. 1. H

Seruitus triplex, naturalis conditionalis, & accidentalis. 134. 2. F
 Seruitus, sicut, & timor est duplex, Filialis scilicet, & seruilis. 452. 1. E
 Seruitutem super omnia, excepta morte, refugit naturaliter homo. 449. 2. B
 Seruitutem animæ abstulit Christus a suis fidelibus; non autem corporis, a quo in patria omnino liberabimur. 133. 2. B
 Seruorum res dicuntur esse dominorum eorum, quantum ad tutelam, & reip. conseruationem. 149. 2. A
 Signa, quibus sanctitas aliquorum patefieri potest. Ecclesiæ, sunt communia bonis, & malis. ideo per certitudinem causa non potest scire omnes, quos canonizat, esse in vita æterna. 110. 2. H
 Simonia, quid 112. 1. H
 Simonia est turpe lucrum in simoniacijs, non autem ex parte Ecclesiæ, cui restitutio facienda iubetur, pagina. 331. 2. D
 Simonia est contra ius diuinum, naturale, & posituum. 386. 1. H
 Simoniæ iura naturæ prohibita potest incurrere. Papa, non autem: quæ solo humano iure cauetur. pagina. 51. 2. G
 Simoniæ datam, vel acceptam rem potest Papa dare alteri, quàm Ecclesiæ: in cuius iniuriam data, vel accepta fuit. & cui restituenda res simoniæ accepta. 331. 2. A
 Simoniacum absoluere non debet Papa, nisi facta fuerit illi restitutio. Ibidem. B
 Simulatio caute, & prudentia: qua verum interdum celatur: licita est non autem deceptionis, & fraudulentia, qua falsum intenditur. 291. 2. C
 Simulatione vti licet loco, & tempore, ad euitandum periculum, non autem ad inferendum fraudulenter alicui nocuentum. 555. 1. D
 Sinai mons representat Papam.
 Solitudinis vitandæ locus Matth. 6. optime declaratur. 315. 1. B
 Solitudinem temporalium prohibuit Christus, non autem prouidentiam. 270. 2. G. & 498. 1. F
 Solitudo triplex: Quædam mortalis, quædam venialis, & quædam meritoria. 498. 1. F
 Solitaria vita est perfectiorum, etiam secundum Philosophos. 475. 2. C
 Solitarijs perfectis sociat se Christus per mutuam dilectionem, & internam locutionem, & reflectionem, pagina. 476. 1. F
 Sors est triplex, diuinaria, consultoria, & diuisoria: Diuinaria in primis prohibita propter idolatriam, pagina. 262. 1. G
 Sorte diuinaria, vel diuisoria vtentes peccare possunt multis modis. Ibidem.
 Speciei conseruatio est maius bonum, quam conseruatio indiuidui, tamen homo plus tenetur ad conseruationem indiuidui, quam speciei 288. 1. E
 Speculatio, & contemplatio quomodo differant, pagina. 479. 1. B
 Spirituale vinculum magis ligat, & stringit, quàm naturale. 21. 2. A

Spirituale, quod fit solum ex opere operato, facilius
construitur, quam destruitur: sed ubi ultra opus
operatum requiritur, etiam opus operatis, facilius
destruitur, quam construitur. 49. 2. B
Spirituale aliquid annocetur causaliter, & instrumen-
taliter. 112. 2. E
Spirituale vita regimen in presenti vita derivatur in
corpora per virtuosam operationem: in vita aeterna
vero, per glorificationem. 122. 2. G
Spiritus sancti plena missio facta fuit etiam Patribus
veteris testamenti, licet non visibiliter, nisi post
Ascensionem Christi. 302. 1. H
Spiritus sancti familiaritas proficua fuit Apostolis
praecipue quoad quatuor. 429. 2. B
Spiritus sanctus quorum sit custos. 434. 2. E
Sponsi plures Ecclesie, ministerialiter. 118. 1. E
Sponsus Ecclesie proprie solus Christus. 117. 2. D
Sponsus vnus sunt Christus, Papa, & Episcopus, &
Sacerdos. Ibidem.
Sponsus Ecclesie quis potest esse, vel iurisdictione, vel
sacramentorum administratione. 180. 2. F
Statum si fieret, ne Papa renunciare posset papa-
tui, esset contra veritatem propriae conscientiae, &
contra reip. utilitatem. 45. 2. D
Status pluribus modis accipitur. 392. 1. F
Status in vita spiritali acquiruntur pluribus modis, un-
de Coniugatorum, Clericorum, Religiosorum, & Pra-
latorum diuersi status in Ecclesia constituntur. Ibi. G
Status omnis perfectio a Christo fuit effectiue inchoa-
ta. Ibidem 2. E
Status omnis reducitur ad vnum caput, & sine capite
est casus, non status. 439. 1. C
Studiorum ordinatione iuuatur fides christiana in er-
rorum vitiatione, in vitiorum curatione, in iudiciorum
terminatione, & in populorum dominatione. pa-
gina. 371. 2. A
Studentes seculares compelli possunt ad recipiendum
Religiosos in eorum collegia. 519. 1. C
Studium non est maius bonum, quam dicere officium
Diuinum. 364. 2. F
Suffragia, & indulgentiae profunt omnibus in charita-
te existentibus, per communicationem charitatis,
& per debiti solutionem solum ijs: pro quibus fiunt
vel accipiuntur. 190. 2. H
Superior qui est dignitate prelationis, inferior esse po-
test in multis alijs. 65. 1. A
Superioris superbia in hac vita non est repellenda pro-
pria virtute, sed patienter toleranda. 59. 2. C
Superioris magis, quam sui ipsius sententia standum
est. 344. 2. E
Symboli partes attinentes ad generationem multipli-
cata sunt ob diuersas nouas hereses circa illam in-
surgentes. 88. 2. H
Symbolum nouum condere, est solius Papae. 309. 1. A

T

Tactus incontinentie inficit personam, & natura:
gustus autem tantum personam: ideo illa per
proprium sacramentum fuit regulanda 306. 2. F

Temporalia bona bene vtentibus sunt instrumenta ho-
noris, & reuerentiae. 504. 1. F
Tempus quomodo dicitur redimi. 428. 2. H
Tentare perfectos solitarios expauescit diabolus. pa-
gina 476. 1. F
Testamenti veteris patres non sunt canonizandi a Ra-
pa, quia sanctorum canonizatio requirit plenitudi-
nem gratiae, & apertionem ianuae caelestis: qua non
habuerunt illi patres. 109. 1. C
Testis esse non potest, infidelis, infamis, criminosis
inimicus, cognatus, seruus, & pauper. 550. 1. E
Testis iuratus mentiri non debet pro releuanda iusti-
tia proximi 290. 2. G
Testis habere debet scientiam veri, memoriam facti,
& intentionem boni. 291. 1. A
Testium numero pari existente pro absolutione, & dam-
natione, reus est absoluendus. Ibidem.
Testium multiplicatio cur introducta in causis contra
Clericos Romanae curiae. 53. 2. C
Testimonium prolatum extra iudicium, debet esse
sine iuramento, in iudicio vero debet iurari. pa-
gina. 292. 2. H
Theodoricus rex totum negocium Pontificis eligen-
di reliquit Concilio. 29. 1. D
Theologus potius, quam iurista eligendus est in Papa,
ex parte Ecclesiae, cui praeficitur: ex parte status, in
quo constituitur, ex parte scientiae, qua perficitur:
& ex parte iudicij, quod per Papam profertur.
pagina. 32. 2. G
Thurbificatio, & genuflexio, & alia id genus: qua ad
aduliam pertinent, creaturis quoque exhiberi pos-
sunt. 72. 1. H
Tributum soluit Papa Imperatori non in recognitione
dominij, sed pro seruanda pace Ecclesiae, & solum
de bonis per principes saeculares Ecclesiae concessis.
pagina. 6. 1. H
Tyranni resistentes Papa sunt schismatici. 155. 2. B
Tyranni puniendi sunt a Papa, spiritali, & quando-
que etiam temporali pena: sed illa immediata exe-
cutione, hac vero mediante saeculari potestate. pa-
gina. 158. 1. E
Tyrannicum dominium est contra iustitiam natura-
lem, regalem, & legalem. 157. 1. B
Tyrannus iniuste retinens dominium, vel perseueran-
do in malo regimine, iure priuatur per Papam. pa-
gina. 134. 1. F
Tyrannus quisnam dicendus. 155. 2. A B
Tyrannos etiam si christiani sint, Papa resistentes po-
test Papa per crucem signatos debellare. 158. 2. F

V

Valentianus imperator electionem de Episcopo
faciendam a synodo etiam oblatam renuit, di-
cens, ad illos, & non ad se id spectare. 25.
Vasa sacra fracta, praemissa oratione non amplius sunt
sacra. 112. 2. H
Vendere, & emere in diebus festis, quibus, quomodo,
& de quibus rebus concedi possit.
Venditionis forum fieri in diebus festis prohibetur om-
nino,

nino, nisi in casu necessitatis inuitabilis, aut natu-
ralis necessitatis. Ibidem.
Verbum Dei in quatuor differt a verbo nostro. 89. 1. D
Verbum Dei est delectabiliter audiendum. Ibidem.
Verbum Dei, per incarnationem factum est cognosci-
bile, tangibile, & accessibile. 92. 1. E
Verbum habet comparationem ad rem significatam,
ad proferentem, & ad audientem, contra qua facit
mendax. 291. 1. D
Veritas dicitur a bonis in Spiritu sancto, a malis au-
tem licet in virtute Spiritu sancti, non tamen in spi-
ritu sancto. 103. 2. E
Veritas duplex, rei facta, & rei faciendae: subditus te-
netur obedire contra primam, non contra secun-
dam. 354. 2. G
Veritas publica, & veritas Euangelij non est omitten-
da propter scandalum: veritas autem priuata, si
non omittenda, aliquando tamen tacenda est. pa-
gina. 486. 2. H
Vestes Christi quomodo plures, & vna. 411. 1. A
Virga, & calciamenta quomodo concessa, & prohibi-
ta Apostolis. 442. 2. E
Virgines non consentientes corruptoribus violentis ip-
sarum, non amittunt aureolam. 472. 1. F
Virtutes sunt maxima bona formaliter
Virtutes quid sit. 125. 2. D
Virtutem consistere in medio intelligi potest, vel ratio-
ne potentiae, vel materiae, vel circumstantiae, vel ratio-
nis. 446. 2. H
Virtus est quicquid praecipit Deus. 451. 1. G
Vitam propriam quisque tenetur conseruare, nisi in
casu fidei, vel maioris periculi vitandi, seu pro vi-
litate Reipublicae. 63. 2. C
Vita triplici viuit homo, & pro omnibus, & singulis fi-
des necessaria est. 82. 2. E
Vita longa mensuranda potius secundum virtuosam
operationem, quam secundum annorum multiplica-
tionem. 276. 2. H
Vita socialis iuuat ad instructionem in intellectu ad
monitionem in affectu, & correctionem in effectu.
pagina. 475. 2. D
Vita solitaria maiorem perfectionem requirit, quam
socialis. Ibidem
Vita solitaria, etiam in operis perfectione, qua est
contemplatio Dei, excedit socialcm, & facit ad ex-
plum Christi imitandum, ad eius auxilium impe-
trandum, & ad tumultum mundi fugiendum
Ibidem 2. C
Vita Ioannis baptista fuit arctior, sed vita Christi
perfectior. Ibidem dicitur de Religione monachorum
& Apostolorum Episcoporum, & regularium. pa-
gina. 476. 2. F
Viuendi nullus modus est, qui solitudinem aliquam
non requirat. 527. 2. B
Viuificare est opus commune Sanctissima Trinitati, ta-
men appropriatur congrue & filio, & Spiritui san-
cto. 90. 2. H
Vna est fides vniuersae Ecclesiae, & modernorum, &
antiquorum. 77. 1. C
Vntio sacra exterior fit ad mentis illustrationem, vt

in prophetis: Ad inimicorum fidei expugnationem,
vt in Imperatore: & ad Sacramentorum admini-
strationem, vt in sacerdotibus. 225. 1. D
Vntionis extremae forma sola inter formas sacramen-
torum est deprecatua, quia expectatur in ea benefi-
cium quoque corporale. 304. 1. G
Vocatur a Deo ille, quem eligit communitas Eccle-
siae. 5. 1. B
Voluntas non cogitur ad credendum, sed quandoque vt
consensus ad credendum adueniat, per poenas, &
flagella inducitur. 142. 1. F
Voluntatis bonitas stat cum ignorantia intellectus. pa-
gina. 492. 2. F
Voluntati Diuinae conformare debet voluntatem suam
homo, non semper in ijs, qua Deus vult, sed in ijs,
qua scit Deum precepisse. 455. 2. D
Votum quodlibet dispensabile est per Papam, si sic
Reip. expediat.
Votum peregrinationis exequi non tenetur, qui pro-
pterea non posset subuenire parentibus. 275. 1. A
Votum est maius vinculum, quam subuentio parentum.
si illud, quod vouetur, non aduersatur praeepto di-
uino. Ibidem. B
Votum, quo subtrahitur subuentio parentum, non est
profectus charitatis, sed detrimentum. Ibidem. C
Votum solemnizatur per professionem tacitam, vel
expressam Religionis, vel per sacram ordinationem.
367. 1. D
Votum solemnne solus Papa dispensare potest. 369. 1. B
Vouere est voluntatis, obseruare necessitatis. pa-
gina. 345. 2. A
Votum est spontanea voluntas Deo oblata. 418. 1. H
Voto, seruata continentia, perfectior est, ex repromissa,
ex vouente, & ex Deo, cui vouemus. 448. 2. E
Vota duplicia sunt: communia, & specialia. Apostoli
vouerunt haec, & illa. 452. 2. C
Votum, cum liget diuino, & naturali iure, quomodo di-
spensabile sit. 455. 1. B
Vouentibus continentiam, non solum nubere, sed velle
nubere damnabile est. 432. 2. H
Voto factum opus excedit factum sine voto in tri-
bus. 469. 2. C
Vota filiorum possunt mutari per eorum parentes: er-
go magis per Papam. 500. 2. H
Vsum rei consumptibilis concedens, concedit & domi-
nium vsus. 407. 2. B
Vsura est peccatum non solum ob nocumentum, quod
infert verum etiam, quia est contra naturam rei.
pagina. 379. 2. C
Vsura est maius peccatum formaliter, quam homici-
dium. 380. 1. F
Vsuram prohibent omnes leges. 124. 2. E
Vsuram peccatum esse, patet ratione rei: qua datur
vltra sortem, & ratione causae, scilicet vsus, pro
qua datur. 378. 2. G
Vsuras promittens soluere debitor legitime se obliga-
re potest: creditor autem numquam potest eas legi-
time exigere. 379. 1. B
Vsuras fieri cum infidelibus, & publicis Ecclesie ho-
stibus non potest Papa dispensare. Ibidem 2. D

I N D E X.

*V*suraria pecunia non debet auferri per principes, in
pœnam aliorum criminum, sed restituenda est illis,
à quibus *v*surarij extorsunt. 144. 1. H
*V*surarij seruus quando tenetur ad restitutionem. pa-
gina. 328. 2. G
*V*surarium posset Papa absoluere relaxando illi *v*su-
ras, sed propter quatuor non debet id facere. pa-
gina. 327. 2. C
*V*surarius est contractus, in quo petitur superabundan-
tia ob pretij expectationem. 379. 1. C

*V*ultum pecoris sui quomodo sacerdos agnoscere de-
bet. 348. 2. F
*V*xores plures habere est contra Dei, & nature insti-
tutionem, Ideo non suscipit dispensationē. 282. 1. G

Z

Zacharias Papa deposuit Regem Francorum, quia
tantę potestati inutilis erat, & Pipinum in lo-
cum illius instituit. 3. 1. C

F I N I S.

Regestrum.

A, A, B, C, D, E, F, G, H, I, k, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z,
Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, κk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq,
Rr, Ss, Tt, Vu, Xx, Yy, Zz. Aaa, Bbb, Ccc, Ddd, Eee, Fff.

Omnes sunt Terniones præter F ff, qui est duernio.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
DE
GRANADA

R O M A E,
Apud Vincentium Accoltum.
M. D. LXXXII.